

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De patiënt

DE dokter is niet ontevreden. Hij heeft wel véél ernstiger gevallen gehad. Er zijn geen nieuwe symptomen van ernstige aard bijgekomen. De patiënt zelf voelt zich ook iets beter. Wij kennen die verhalen. Soms hebben zij een reële inhoud. Soms ook zijn ze weinig meer dan camouflage, een samenspel om de moed er in te houden.

DE Verenigde Naties is ook een patiënt. En de periodieke verhalen helpen niet meer. Het is langzamerhand te duidelijk geworden, voor iedereen. Wel worden in verschillende officiële toespraken nog vele moedgeven-woorden gezegd. Soms zegt iemand: maar de patiënt is nog niet dóód, en die constatering geldt dan als troost. Inderdaad, zolang er leven is, is er hoop.

Maar het is een wonderlijk leven. Het hoogste woord wordt gevoerd door en namens staten, met name Afrikaanse staten, die een regering hebben, die niets anders is dan een brutale dictatuur van profiteurs die de situatie veel erger hebben gemaakt, dan zij in het „koloniale” tijdperk was. Terecht heeft Spaak er zijn verbazing over uitgesproken, dat een bende-leider, die van plaats tot plaats trekt in Oostelijk Kongo, om blanke, maar vooral om zwarte mensen te vermoorden of te martelen blijkbaar het symbool is geworden van de nationale idealen van een deel van Afrika.

DAT Belgische parachutisten tussenbeide kwamen om mensenlevens te redden, wordt voor een misdadig ingrijpen uitgekredet. Het is een zaak vol bittere ironie. De troepen der Verenigde Naties hebben in Kongo geen vrede en rust gebracht. Zij hebben maar één ding goed en grondig gedaan. Zij hebben Katanga onderworpen aan Leopoldstad en Tsjombe verdreven. Tsjombe is terug en regeert in Leopoldstad. En hij probeert met eigen en gehuurde krachten, maar zonder hulp van de Verenigde Naties, een rebellie neer te slaan.

Intussen is het duidelijk, dat deze rebellie gesteund wordt door Nasser en door China. Nasser probeert een rol te spelen in Afrika, ook in het

zwarte Afrika. En hij is niet kieskeurig als onruststoker.

VERSCHILLENDE Afrikaanse staten, die in de Verenigde Naties het hoogste woord voeren, zijn niets dan vrij kunstmatige creaties, zonder innerlijke stevigheid, zonder politiek verantwoordelijkheidsbesef, van maand tot maand afhankelijk van buitenlandse steun. En de meeste hebben een president, die door terreur naar boven is gekomen en zich door terreur weet te handhaven, totdat een of andere generaal er genoeg van heeft. En doordat er zoveel van die staten zijn, proberen zij al meer de dienst uit te maken.

MAAR dit is niet alles. De Verenigde Naties bemoeien

Oe Thant

zich ook met Cyprus. Daar moet een grote kwestie tot oplossing worden gebracht. Maar de Verenigde Naties hebben er niets van terecht gebracht en haar vertegenwoordigers worden door

DEZE WEEK

- Balans van V.N. (pag. 1)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- A.R.-fractie in afgelopen jaar (pag. 4 en 5)
- Radiocauserie (pag. 5)
- Jaarvergadering Arjos (pag. 8 en 9)
- De vleesprijs (pag. 3)

Makarios geregeld te grazen genomen. Het is een dure zaak, die Verenigde Naties, en het wordt van jaar op jaar moeilijker, om te vertellen, wat deze organisatie voor positiefs tot stand brengt. Het is al een bedenkelijke zaak, dat de pleitvoerders voor deze instelling al meer de aandacht van de hoofdzak afdelen en gevoelvollen woorden wijden aan Unesco en Unicef.

Bovendien is de organisatie van de Verenigde Naties financieel eigenlijk insolvent. Sommige staten, Rusland voorop, betalen al sinds jaren niet meer. In het statuut staat: „Wie niet betaalt, mag niet stemmen”. Maar niemand durft voor te stellen, naar deze

• Vervolg op pag. 3

Het grote voorleesboek

„In diezelfde nacht was de slaap van de koning geweken. Toen beval hij het gedenkboek, de kronieken, te brengen, en zij werden de koning voorgelezen.”

Esther 6:1.

Het mag dan wezen dat wij de avond van de overpeinzingen en de terugblik al achter ons hebben — het is niettemin zo dat we de erfenis van 1964 meemen in het nieuwe jaar. Daarin zit allerminst tragiek. Als we het zélf maar niet dramatiseren.

Het is immers op zichzelf een levenskunst om de kronieken te lezen. Zoals het ook een levenskunst is om kronieken te schrijven. En op haar beurt is de levenskunst niet een zaak van „kunnen” maar eerder een zaak van „kennen” — niet een zaak van bedenken maar van „indachtig gemaakt worden”.

Het boek Esther laat zich er niet over uit, of de Perzen die kunst verstonen. Ook wij doen beter, daarop niet in te gaan. We zijn er zelf, na zoveel eeuwen aangesproken te zijn door het Woord Gods, geen helden in. Laten we ons niet verheffen boven anderen.

Niettemin zal het nieuwe jaar weinig inhoud krijgen, als we de Brill niet opzetten die God ons in de handen geven wil om de keten van zijn Woorden en Daden te lezen die Hij in de wereldkroniek heeft ingevlochten. Wie niet in de Kronieken leest om ddáruit zijn taak voor de toekomst op te maken, kan alleen nog maar in zijn eigen handen lezen en ddáruit leven. En dat is een kwalijke zaak. Daar krijg je slapeloze nachten van. Want de enige raadgever die er dan nog is, is hij die van zichzelf beweert dat hij de lijnen in je handen kan aflezen. Waarmee het leven een noodlot geworden is en de tot vuisten samengekrampte hand de enige uitweg.

Neen, het boek Esther laat zich er niet over uit, of de Perzen lezen konden. En kroniek-schrijven konden. Maar de Jood kan wél de slapeloosheid van mensen verklaren. Want de goddeloze kan niet slapen als hij geen kwaad gedaan heeft, en als hij bedenkt wat hij nog allemaal

doen moet kan hij evenmin slapen. Er zit een fatale kringloop in; de vicieuze cirkel van de mens die in zijn bestaan gevangen zit. Je kunt niet slapen, omdat je er niet uitkomen kunt, en omdat je niet slaapt kom je er nooit meer uit.

Maar de Jood weet ook te verklaren waarom hij die tot lezen gedwongen wordt, ook tot een (soms verrassend nieuw) programma komt. Juist hij, de Jood, leeft uit het „gedenkboek”. „Gij zult gedenken dat ik, de Heere, u uit Egypteland heb uitgeleid”. Als de Jood niet meer leest, verliest hij de God van zijn Vaders — dat is: zijn God. En als hij wél leest, betekent dat in het groot of in het klein een bekering. Niet een bekering tot het verleden. Want dat verleden is niet alleen Gods „verleden”, maar ook zijn eigen verleden. En van dat verleden heeft God zelf gezegd dat Hij het heeft weggedaan in de „zee der eeuwige vergetelheid”. Maar het wonder is juist, dat lezen in de Kronieken gelijk staat aan de verborgenheid waarmee Gods Geest in mensenharten werkt. Tot schrik van Josia, die door te lezen pas goéd tot reformatie komt — en die dan ook tegelijk een nieuw geschiedwerk maken laat, opdat het nageslacht zal lezen.

Lezen, dat is door Gods genadige goedheid niets anders dan luisteren naar het klinken van Zijn Stem. Lezen is de kunst van het ware leven — neen: lezen is een bezigheid van hem die het ware Leven kent.

Alleen: wie leest, wordt ook aan zijn eigen verleden herinnerd. En het heeft er alle schijn van dat wij dat zó goed weten, dat wij bijna bij voorbaat al bereid zijn om een trap tegen het verleden te geven. Een trap ook tegen onze vaders, wier vlees en bloed wij zijn en van wier erfenis wij eten, in wier land wij zijn opgegroeid en in wier klimaat wij ademen. Vooral nu wij niet meer geloven kunnen in de onverstoerbare evolutie van de christelijke beschaving, trappen wij wat snel tegen het verleden. Tegen het „beeld der vaders” dat nog op onze pleinen staat als een monument dat verweerd is. We draaien ons om als de „parade” voorbijtrekt aan ons

oog. Maar de vraag blijft over of we dan gelézen hebben. Misschien hebben we alleen maar in de mensenspiegel gekleefd. Maar dat is geen lezen. Lezen is wat hij doet die het Ambt draagt: „zalig is hij die voorleest, en zij die horen de woorden dezer profetie, en bewaren hetgeen daarin geschreven staat, want de tijd is nabij.” (Openb. 1: 3). Het zijn de engelen die roepen: schrijf op, bewaar, lees voor en lees. Het Boek der Gedachtenissen en de Maaltijd der Gedachtenissen zijn op een gegeven moment in Gods handen tot niets minder dan het Sacrament van Zijn voortdurende dialoog met de mensen-vannu. Ze worden tot de verzekeering, dat Hij, die „droeg ons voorgelacht”, voor eeuwig ons thuis is.

„Nadat God eertijds vele malen en op vele wijzen tot de vaders gesproken had in de profeten, heeft Hij nu in het laatst der dagen tot ons gesproken in de Zoon, die Hij gesteld heeft tot erfgenaam van alle dingen”. (Hebr. 1: 1, 2a).

Als de koning dezer aarde leest in de Kronieken, komt hij tegen wat hij heeft nagelaten te doen. Daarentegen komt hij tevens tegen, wat de Koning der Koningen volmaakt, eens en voor altijd, heeft gedaan. Ze staan in de kronieken tegenover elkaar: de mensen die hun doel gemist hebben en de Here die zijn werk heeft voleindigd. Zalig wie leest!

Want wie leest, is een gevangene van de Heilige Geest. En hij wordt een arme zondaar voor een God in wiens volbrachte werk hij juichen leert. Als Jezus Zelf ons de Schrift voorleest — en hoe lang doet Hij dat al? In ons aller bestaan, leven en werken? — dan klinkt door elke regel heen: Heden is deze Schrift in uw oren vervuld. Ik ben het. En als hij dan de zegen uitspreekt, blijken zijn handen doorboord om onze zonden. Ook dát is geschied. Eens en voor altijd. Want 1965 is A.D., Annus Domini. Net als 1964 en terug.

Het is tevergeefs, dat gij laat naar bed gaat, vroeg opstaat, en niet slaapt. „Hij geeft het zijn beminden als in de slaap”. Tolle, lege! Neem en lees! Gezegd 1965!

Leiden

A. J. Kret

Dr. J. J. Buskes:

WAARHEID EN LEUGEN AAN HET ZIEKBED

Gebonden f 10,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij W. ten Have N.V.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

ook FEL- en REKENMACHINES

BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

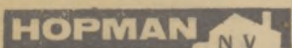

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

HET IS

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Ontsteld

Geachte Redactie,

In Nederlandse Gedachten van 5 december j.l. stond een reactie van prof. dr. T. P. van der Kooy op het tegenstemmen van drie leden van onze fractie in de Tweede Kamer betreffende de verhoging van ouderdoms- en weduwnuikeringen. Mijn bedoeling is niet mij in een discussie daarover te begeven. Wel moet mij van het hart dat ik me geërgd heb aan dat ingezonden stukje. Het was niets anders dan een professorale exclamatie. Om een zaak te beoordeelen heb ik en wellicht velen met mij niet genoeg aan een dergelijke argumentloze ontboezeming. Ik ben dan ook werkelijk ontsteld over het schrijven van prof. dr. T. P. van der Kooy.

Hoogachtend,

F. Dijksterhuis, Oosternieland

• Niet ontsteld

Geachte redactie,

Gezien de vele ontstelde reacties bij het tegenstemmen van drie onzer fractieleden (Wet verhoging A.O.W. en W.W.), meen ik mijn niet ontstelde reactie te moeten doen horen.

De stemmotivering van de heren Aantjes, Meulink en Schakel was (is) m.i. geheel in overeenstemming met de beginselen en roeping der A.R. Partij. De in de politiek zo nu en dan overtrokken sociale bewogenheid (om welke reden ook) leidt m.i. vaak tot sociale discriminatie — de premies zijn voor vele kleine zelfstandigen m.i. sociaal hoog geworden — Maar juist de beschouwingen, in de stemmotivering, over Staatspensioen en Persoonlijke Verantwoordelijkheid, zijn zo volkomen in overeenstemming met onze A.R. beginselen, dat ik het tegenstemmen van deze drie fractieleden meer dan aanvaardbaar acht.

Hoogachtend,

H. Meyer, Van Borsselleaan 29 Ede

• Onrust

Dordrecht, 12 dec. 1964

Mag ik mij even voorstellen? Ik ben V.O.V.-er en ook A.O.W.-er. Sinds 1905 ben ik A.R. en dus lid van onze partij. Een heerlijke partij. Heerlijk? Ook na het woord gesproken door dr. Berg-huis? Juist daarom. Toen hij het uitsprak, dat de A.R. partij sociaal links moest zijn georiënteerd, dacht ik als

onze partijvoorzitter het eens zo helder had gezegd in de dagen van Talma, dan hadden de socialisten nooit zulk een grote aanhang gekregen. Maar er zijn er toch in onze partij die door deze woorden werden verontrust? O zeker en de heer Bruins Slot maakte het nog wat erger toen hij sprak over rechts en links verontrusten. Toch is het nog erger, er is ook nog een groep die verontrust is omdat er links en rechts-verontrusten zijn. Wat een onrust! Als wij dan eens kijken naar onze zuster partij de C.H.U. Daar hoor je nooit van zo iets. Als een rustig kabbelend water vloeit daar het leven, dag in dag uit. Moeten wij daarop jaloers zijn? Heb je nooit gehoord van dat badwater dat het gehele jaar doorvloeide in gezapige rust. En dan opeens, omdat God dat wilde wordt dat water woelig. En het opmerkelijke is, dat als het water verontrust is dan is het geneeskrachtig en die daardoor gegrepen werd ontving nieuwe levenskracht. Wanneer zal men in onze kring eens verstaan dat onrust inherent is aan het partijdoel. Onze partij moet A.R. zijn onder alle omstandigheden en in alle verhoudingen. Daarom moeten telkens de bakens worden verzet. Let wel de bakens blijven wij putten uit „het Woord” maar ze moeten zo worden geplaatst dat de nieuwe verhoudingen kunnen worden gebaat. En dat brengt nu eenmaal onrust. Voor de echte A.R. is er altijd onrust. Onrustig is en blijft het hart tot het rust vindt in God.

• Generaal de Wet

Ned. Gedachten van 5 dec. '64 bevat een aantekening op pag. 11, dat Generaal de Wet vrijgelaten is op voorwaarde geen vergadering te zullen bijwonen, hetgeen wel juist zal zijn. Ik meen evenwel destijds gelezen te hebben in „De Standaard”, dat hoofdmotief voor zijn vrijlating was, dat zijn vrienden de boete van f 16000,— hebben betaald.

't Kan zijn dat bovengenoemde voorwaarde aan de vrijlating verbonden was. Ik heb daar nooit van gelezen.

G. J. Reyneveld

Als antwoord op uw schrijven het volgende:

De Wet is veroordeeld tot gevangenisstraf en boete.

De boete is door zijn vrienden betaald. De gevangenisstraf is hem „geschonken”, op voorwaarde, dat hij geen vergaderingen zou bijwonen.

(red. N.G.)

• Arjos en Wim Kan

Kapelle-Biezelinge, 14 dec. 1964

Zeer geachte redactie, In Nederlandse Gedachten van 12 december j.l. komt een artikel voor over 35 jaar A.R. jongerenactiviteit. Gaarne zou ik een paar opmerkingen maken, voornamelijk, waar het gaat om wat staat geschreven onder de kop „Jongeren zeggen hun zegje”. Daarin wordt n.l. ingegaan op de veranderde omstandigheden in het Arjoswerk.

Inderdaad beweegt de Arjos zich niet enkel op het terrein van de studie, zij wenst ook een inbreng te leveren in de meningsvorming binnen de Antirevolutionaire Partij. Het feit, dat de kiesgerechtigde leeftijd is verlaagd tot 21 jaar en dat de gemiddelde leeftijd van de Arjosleden rond die leeftijd schommelt, zal daaraan niet vreemd zijn. Naast volledige handhaving van de studie wordt meer dan voorheen iets gedaan aan het doen.

Mijn bezwaar is echter, dat als bewijs van die verandering moet gelden het feit, dat de redactie van „Op Wiek” enige tijd geleden aan Wim Kan vroeg zijn mening over de A.R.P. te geven. Blijkbaar is het de redactie ontgaan, dat het hier ging om een geschreven caricatuur. Meer waarde dient er aan dit geintje niet te worden toegekend.

Ik betreur het, dat de schrijver van het artikel zijn licht niet eerst bij de Arjos heeft opgestoken, om te weten, wat er precies aan de orde is. Hij had dan kunnen vernemen, dat de Arjos tot nu toe slechts twee openbare uitspraken heeft gedaan. Allereerst betrof dat een open brief aan Mr. Beernink van de C.H.U. en daarna een verklaring over de ontwikkelingshulp. Beiden hadden beslist niet de bedoeling een schrik-effect te weeg te brengen, maar gingen in op zeer concrete politieke zaken. Het is te betreuren, dat de verklaring over de ontwikkelingshulp van de Arjos alleen niet in Nederlandse Gedachten is opgenomen, want dan had de schrijver zelf kunnen concluderen, dat deze geheel in de geest van het Program van Actie 1963 was.

Uiteraard dient met de uitspraken de nodige zuinigheid te worden betracht,

maar het feit, dat de Arjos dat ook doet, maakt een beklemtoning van de waar-schuwing van de Heer Smalenbroek onnodig. De Arjos zal zeker met gepaste lust, ernst en vrolijkheid verder gaan!

Met hartelijke dank voor de plaats-ruimte,

Hoogachtend,

C. Balkenende, oud-voorzitter Arjos.

• Laatste stootje?

Mijne Heren,

Als trouw lezer van N.G. spijt het mij te moeten reageren op de onverantwoordelijke, om niet te zeggen bedrieglijke „oorlichting door U gegeven in het artikel „Tien tegen één” in het nummer van 21 november.

U stelt daarin dat de „Remsupporters” (vanwaar deze denigrerende term) slechts één gulden behoeven te betalen of toe te zeggen tegen de leden van de „zuilen” tien gulden per jaar.

Is dit overeenkomstig de waarheid? U weet beslist beter. De omroepen hebben een massa abonnees op hun bladen en noemen deze abonnees gemakshalve maar sluw „leden”. Laten de omroepen, b.v. de N.C.R.V., hun leden eens voor de keuze stellen? Voor tien gulden bent U abonnee en voor f 13,— tevens lid? De reactie kon wel eens tegenvallen. Of dacht U werkelijk, dat alle abonnees op de Omroepgids grif hun drie gulden extra zouden betalen om lid te zijn?

Dat U de actie van de Rem-Tros „bij het kinderachtige af” vindt, is uw recht. Mag ik daartegenover stellen, dat uw zienswijze bijzonderlijk „kinderlijk” aandoet? U acht het onderscheidingsvermogen van de N.G.-lezers blijkbaar niet groot. De aanhang van de omroepverenigingen slinkt zienderogen, relatief genomen zelfs ernstig. Een blad als Televisier, bijna dubbel zo duur, groeit tegen de verdrinking in. Wat zou daarvan de reden zijn?

Misschien wel dit. U beschuldigt De Telegraaf ervan in artikelen en advertenties de mensen te „molesteren” (geweld aandoen). Wat U doet is echter „manipuleren” met onechte cijfers, kunstgrepen toepassen om de waarheid te verdoezelen. Zolang U niet weet of de zogenaamde omroep-„leden” vrijwillig hun drie gulden per jaar zouden betalen, moet U niets zeggen van hen, die in elk geval vrijwillig hun één gulden voor de Rem-Tros geven. Deze strijdwijze is uw blad onwaardig.

Kunt U dit verweer in uw blad opnemen? Graag. En tenslotte: ik was het er nog niet mee eens of ik het doen zou. Maar vanavond gaat mijn kaart weg naar hem, die U zo gemeenzaam „Kees Verolme” noemt. Dit laatste stootje hebt U zelf gegeven.

Hoogachtend,
J. MIJDERWIJK.

Het is de heer Mijderwijk — die schrijft een trouw lezer van Nederlandse Gedachten te zijn — blijkbaar ontgaan, op welke wijze wij de laatste maanden tegen de commerciële televisie geageerd hebben. Hierbij hebben wij ons niet laten leiden door onechte cijfers. Die kwamen er trouwens helemaal niet aan te pas. Cijfers, zo u wilt percentages, werden alleen genoemd door de voorstanders van de REM. (Weet u het nog, 80 % van het Nederlandse volk wil het). Het ging ons om de bestrijding van dit illegale zendstation op grond van regels in onze Nederlandse wetgeving vastgelegd.

Gelet op de inhoud van bovenstaande brief betwijfelen wij het, of onze driestar het „laatste stootje” gegeven heeft. Een week-blad kan immers niet wedijveren met een bepaald ochtend-blad (red. N.G.).

• Vermogensaanwasdeling

Minnertsga 29 nov. '64

Geachte redactie,

Naar aanleiding van het art. van A. Borstlap in Ned. Ged. van nov. handelend over de vermogensaanwasdeling rijzen bij mij wel enkele bedenkingen die ik gaarne geplaatst zag in een komend nummer.

Misschien dat er antwoord op wordt gegeven.

De heer Borstlap concludeert:

„Een louter arbeidscontractuele verhouding geeft niet weer en kan niet weergeven de totale verhouding die

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking, in te korten.

tussen werknemers en de onderneming bestaat. Zij doet te kort aan de plaats en waardigheid van de werknemer.

Daarom mag ook de werknemer in verdergaande zin delen in de opbrengst van de onderneming dan alleen door contractuele verhouding bepaald wordt.”

Wij vragen hierbij, of de hedendaagse contractuele verhouding in strijd is en te kort doet aan de leer der bijbel. Wird deze opmerking gemaakt, in de slaventijd wij zouden hebben gezwegen. Nu echter iedere werknemer een vrij man is en komen en gaan kan waar hij wil is zulks totaal onbegrijpelijk. Als men meent dat het wenselijk is dat arbeid, kapitaal en leiding drie gelijkwaardige elementen zijn dan zou het logisch zijn dat de werknemer zich voor zijn leven verbindt aan het bedrijf.

Zo hij al wil verhuizen moet hij een ander in zijn plaats aanbrengen. Staken is dan ook ondenkbaar al gaat het bedrijf ook achteruit.

De heer Borstlap spreekt ook over verantwoordelijkheid. Welnu, in dit geval zou men als werknemer tenvolle mede verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken in dit zijn mede bezit. Dit zal zeker wel niet de bedoeling zijn? Wanneer de arbeider recht heeft op een deel in de overwinst dan zal hij toch zeker ook aansprakelijk gesteld moeten worden bij eventuele verliezen? Hoe wil men dat regelen?

Uit het artikel blijkt niet dat dit in acht genomen is. Meent men soms dat er geen andere tijden kunnen komen? Verder grondt de heer Borstlap het recht van medezeggenschap op de arbeid als koninklijk perspectief van de naar Gods beeld geschapen mens als scheppingsopdracht.

Aan die arbeid ontspruiten de vruchten van vrijheid en verantwoordelijkheid, de vrucht van het mee mogen spreken en van het mee mogen genieten van de opbrengst. Het is nog al wat.

Wij geloven allen aan Gen. 1 : 28, het cultuur mandaat. Dat wij allen geroepen zijn tot zinvolle arbeid en dat wij dat moeten doen met ijver en vlijt en dat wij daarin ten volle verantwoordelijk en aansprakelijk zijn in zoverre hier onze taak en opdracht ligt.

Maar alle mensen hebben geen leidersgaven. Er zijn vele, wel de meeste waarschijnlijk die voor zichzelf niet in staat zijn hun roeping in dezen te vervullen. Zij moeten onder leiding arbeiden.

Krachtens welk schriftuurlijk getuigenis hebben dezen recht om het mede voor het zeggen te hebben in het bedrijf. Kunnen er meer kapiteins op één schip zijn?

MIEDEMA

ANTWOORD

VAN DE HEER A. BORSTLAP

De hedendaagse verhouding tussen arbeider en onderneming, die gebaseerd is op het arbeidscontract, is niet in strijd met de Bijbel, maar doet, in uw woorden gezegd, wel te kort aan de leer van de Bijbel.

Dan gaat het niet om de mate van vrijheid, die de werknemer geniet bij het aangaan of beëindigen van arbeids-overeenkomsten. Het gaat dan in de verhouding tussen de arbeider en de onderneming ten diepste over de zin van de menselijke arbeid als opdracht van hogerhand. U noemt dat het „cultuur-mandaat” en u meent, dat de werknemer er van af is, wanneer hij de hem opgedragen werkzaamheden met ijver en vlijt naar beste kunnen uitvoert. Waarna de werkgever er van af is, wanneer hij aan zijn arbeider het bedongen loon uitbetaalt.

Ik acht dat een wiholling van het „cultuur-mandaat”, waarin immers ook de beroepsarbeid een plaats heeft. Aan de bijbelse zin-geving van de menselijke arbeid wordt daardoor te kort gedaan. De band tussen de arbeider en het resultaat „zijn handen werk” wordt doorgesneden.

Natuurlijk is de eerste verantwoordelijkheid van de werknemer, dat hij de

• Vervolg op pag. 3

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de
Betuwe boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

 onderlinge
waarborg-
maatschappij
ziekte kosten-
verzekering

OHRA
ARNHEM

gunstige voorwaarden

lage premie

postbus 87, arnhem
telefoon 08300-35651

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen.

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn.

10de druk. Gebonden ..... f 8,50
Verkrijgbaar in de boekhandel.
BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar. Giro 8 96 73, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

De patiënt

• Vervolg van pag. 1

regel te handelen. Wel leest men soms, dat Oe Thant er met Gromiko nog eens weer over gepraat heeft.

En laten we maar niet bekijken, wat de Verenigde Naties doen om sommige openlijke agressies tegen te gaan. Als Soekarno Nieuw Guinea aanvalt, dan wil deze organisatie met zijn Veiligheidsraad niet eens een missie sturen, om te kijken wat er gebeurt. Oe Thant stond op het standpunt, dat hij aan het Nederlandse verzoek alleen dan zou kunnen voldoen, als Soekarno dit verzoek ondersteunde... De hypocrisie ten top gevoerd. En straks maar weer een speech over vrede en broederschap.

Maleisië is nu het object van de aanvallen van Soekarno. De Veiligheidsraad wil en zal niets doen, dat is zeker. Soekarno zal hier vermoedelijk géén succes hebben, maar niet, bepaald niet dankzij de Verenigde Naties. Maar Amerika heeft Jones teruggeroepen en stopte met de steun; Engeland en Australië traden handelend op en Rusland stuurt alléén maar veel wapens.

Moeten wij nog schrijven over Laos, over Vietnam, over de bedreiging van India door China? De Veiligheidsraad is bij dit alles een non-valeur en in de vergadering van de Verenigde Naties wordt georeerd.

WAT is de conclusie?

Is het beter, ons terug te trekken? Nog niet.

De patiënt is nog niet dood. Maar het wordt wel tijd, duidelijk te zeggen, dat het mis is, in vele opzichten. Het is wel tijd om te stoppen met de periodieke toesten op deze scheefgegroeide en soms gevaarlijke organisatie! A.

• Vervolg van pag. 2

hem opgedragen werkzaamheden naar beste kunnen en met inzet van al zijn krachten uitvoert. Maar daarmee is het niet gedaan. De man is als lid van het samenwerkingsverband, dat onderneming heet, voorts medeverantwoordelijk voor het wel en wee van die onderneming. De functie-ervulling van de onderneming, de wijze, waarop die onderneming haar maatschappelijke dienst verricht, het gaat ook hem aan. Het is in bepaald opzicht ook „zijn” onderneming, waarvoor hij net zo goed een stukje verantwoordelijkheid draagt als zijn directeur, al is diens verantwoordelijkheid groter.

Zo gezien, kunnen maatregelen voor vermogensaanwasdeling en medezeggenschap leiden tot bevordering van een nieuw arbeids-ethos, waarin de werkende mens in loondienst weer betrokken raakt bij het resultaat en de bestemming van zijn dagelijks werk. Dan kan ook het gebod „Bevestig Gij het werk onzer handen” weer een diepe zin krijgen. Als onze samenleving aan één ding behoefte heeft, dan is het aan een nieuw arbeids-ethos, aan de verheffing van het werk der miljoenen tot meer dan alleen een broodwinning. Dan zou ook op slag een eind komen aan alles, wat we nu de problematiek van de vrije-tijdsbesteding noemen. Geef de arbeid weer een echt menselijke zin, betrek de werknemer bij de verantwoordelijkheid voor zijn werk, zo ruim mogelijk, bedrijf en samenleving zullen er wel oij varen.

Deze opvatting brengt mee, wij stemmen het de heer Miedema toe, dat de band tussen onderneming en werknemer ook niet nodeloos en kennelijk onredelijk door de werknemer verboden mag worden. Staken wordt ondenkbaar zodra de werknemers de gelegenheid hebben langs andere weg zich te verweren b.v. tegen kennelijk wanbeheer van de leiding.

Naast winstdeling ook verliesdeling. De werknemer, die zich een stukje mede-bezit in het bedrijf verworven heeft, staat als iedere aandeelhouder bloot aan het risico van koersdaling. Daarnaast ondergaat hij in de vorm van ontslag en werkloosheid al verliesdeling lang voor er van winstdeling sprake is.

Het is natuurlijk niet de bedoeling het schip te bemannen met enkel kapiteins. Maar wel, dat de kapitein ernst maakt met de scheepsraad, met het overleg en de inspraak van de subalternen en de bemanning.

A. BORSTLAP

(Aan dit onderwerp zit heel wat vast. Zowel het idee zelf als de nadere uitwerking daarvan is allerwegen onderwerp van discussie. Wij achten dit van betekenis en daarom hebben wij aan de uiteenzetting van de heer Borstlap gaarne plaatsruimte ingeruimd. Het ligt in ons voornemen binnenkort ook een artikel te plaatsen waarbij in kritische zin verschillende aspecten zullen worden bekeken. — Red. N.G.)

MINISTER BIESHEUVEL

en de vleesprijzen

„Minister Biesheuvel dringt eerst aan op een grotere rundvleesproductie. Hij stelt daarvoor een prijs van f 2,— per kg in het vooruitzicht, doch nu het vee naar de stal moet en de boeren hun overtollig vee moeten afstoten, zijn de prijzen maar f 1,50 per kg als gevolg van de invoer van Argentijns vlees. Is dat nu wijs beleid? Deze A.R.-minister zou nu echt eens een man voor de boeren zijn, maar je ziet maar dat het er niet toe doet wie er aan de touwtjes trekt”.

Zo ongeveer uitte zich enkele weken geleden een van onze veehouders in Friesland in een brief aan de redactie van Nederlandse Gedachten. Wij zijn zo vrij geweest ons over deze zaak rechtstreeks tot minister Biesheuvel te wenden, die direct bereid was commentaar op deze uitlating te leveren. Wij hopen dat zijn uiteenzetting verhelderend zal werken en het gevoel van teleurstelling bij sommige veehouders zal wegnemen. Helaas moest wegens bijzondere omstandigheden deze copie toen blijven liggen voordat zij in ons blad geplaatst kon worden.

Met destemmer voldoening geven wij het ministeriële commentaar hierbij door.

Dit jaar is een geheel nieuw rundvleesbeleid vastgesteld. Deze vernieuwing hield verband met de ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid binnen de Europese Economische Gemeenschap. Volgens de spelregels welke voor dit beleid in Brussel zijn vastgesteld, hebben alle deelnemende landen een oriëntatieprijs voor slachtrunderen vastgesteld.

Deze oriëntatieprijzen zijn:

België	f 2,03	p. kg. levend gewicht
Duitsland	„ 2,03	„ „ „
Frankrijk	„ 2,00	„ „ „
Italië	„ 2,03	„ „ „
Nederl.	„ 1,99	„ „ „

Wil dit nu zeggen — zoals de briefschrijver stelt — dat de minister voor alle kwaliteiten slachtvee een prijs van ca. f 2,— in het vooruitzicht heeft gesteld? Dit betekent het beslist niet.

De oriëntatieprijs geldt namelijk voor een gemiddelde van verschillende kwaliteiten die op de markt worden aangevoerd. Voor elk van de kwaliteiten wordt elke week de prijs vastgesteld en daaruit wordt een gemiddelde prijs berekend ter vergelijking met de oriëntatieprijs. Zo werd de laatste week van oktober voor de laagste kwaliteit slachtvee — de z.g.n. worstkoeien — f 1,50 per kg. genoteerd, maar in dezelfde week brachten de 1e kwaliteit runderen f 2,30 per kg. en de extra kwaliteit f 2,67 per kg. op.

De gemiddelde opbrengstprijzen voor alle kwaliteiten bedroeg in die week f 2,15 per kg. dus een opbrengstprijs die f 0,16 boven de oriëntatieprijs lag.

De teleurstelling van de Friese veehouder berust dus op een verkeerde uitleg van het begrip oriëntatieprijs. Deze geldt niet voor alle kwaliteiten, maar het is een streefprijs voor een „pakket” slachtrunderen waarin alle kwaliteiten vertegenwoordigd zijn.

Biedt het nieuwe rundvleesbeleid nu voldoende perspectief om tot uitbreiding van de rundvleesproductie over te gaan?

Dit is naar de mening van de minister wel het geval. Hij wijst daarbij op de volgende punten:

1. In de eerste plaats is de oriëntatieprijs — dus de prijs welke gemiddeld voor alle kwaliteiten wordt nagestreefd — op een aantrekkelijk peil vastgesteld. Dit peil, f 1,99 per kg. levend gewicht, ligt namelijk 20% boven het gemiddelde prijspeil in het jaar 1962/63.
2. Er is zelfs een redelijke kans dat gemiddeld méér wordt gemaakt dan de streefprijs. Er heerst op dit moment namelijk een internationale schaarste aan rundvlees, en het ziet er niet naar uit dat die snel overwonnen zal worden. De gemiddelde opbrengstprijzen van november 1963 tot november 1964 heeft zelfs f 2,18 per kg. levend gewicht bedragen.

De veehouders kunnen zijns inziens met vertrouwen jong vee voor de mestterij aanhouden en hij hoopt dat zij dat ook zullen doen. Het afgelopen jaar zijn er zeer veel kalveren geslacht vanwege de zeer hoge prijzen, die daarvoor gemaakt konden worden. Vele veehouders hebben „het zekere voor het onzekere” genomen. De minister wijst er echter met nadruk op, dat er in ons nieuwe rundvleesbeleid niet zo-

veel „onzekerheid” meer is. Wij hebben een concrete streefprijs en zelfs een reële kans om wat meer te maken, zolang de internationale schaarste voortduurt.

* * * Primeur

Het was geen wereldschokkend nieuws dat op 17 december j.l. in Friese Palen gepresenteerd werd. Toch is het een primeur die weldadig aandoet. Op die dag en in die omgeving van vele weinig florerende boerderijtjes werd namelijk het eerste contract tussen de Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds en een „vervroegd gepensioneerde” boer, de heer Teakema, getekend. Dat is nauwelijks een jaar nadat de Tweede Kamer (op 4 december 1963) het wetsontwerp van minister Biesheuvel, aanvaardde, dat deze gunstige „afloopregeling” mogelijk maakte. Duizenden aanvragen om tot eenzelfde regeling te komen, zijn nog bij de instanties in onderzoek. Daaruit blijkt wel in welk een behoefte minister Biesheuvel's schepping voorziet.

Het is de kleine man, de zwakkere in de (agrarische) samenwerking, die het duo „oud en arm” niet meer aan de avondhemel van z'n bestaan ziet dreigen. Na een leven van ploeteren kan hij geheel vrijwillig en tegen gunstige voorwaarden zijn bedrijfsactiviteit beëindigen.

Voor middenstanders is — gelukkig — een soortgelijke regeling in studie.

Wij hopen dat het dit kabinet nog gegeven wordt ook hier met dit „schild” de zwakkeren te beschermen.

* * * Heilig getal

De liberalen — zo zeggen zij zelf — hechten niet aan grote getallen. In de strijd rondom het omroepbestel kan men dit strijk en zet uit hun mond horen. Mr. Geertsema vond het gedoe met de T.R.O.S. maar een vreemde zaak. Zo ongeveer liet hij zich onlangs voor de radio uit. Mevrouw Van Someren-Downer sprak op 21 december j.l. voor de televisie in een uitzending van de V.V.D. en ook zij smaalde op het „heilige getal”. Men moet zich door deze op zichzelf juiste afwijzing van het „getal” als alles beslissende norm in de ether-strijd, niet laten misleiden. De V.V.D. hecht namelijk niet aan ledentallen. Maar er zijn andere getallen waarvoor de liberalen meer respect hebben.

Hun opvatting van een open radio- en televisie-bestel wil de weg openen voor degenen, die met grote kapitalen via de moderne massamedia nog grotere bedragen willen verdienen.

Het aantal gulden dat men kan inzetten om radio- en vooral televisie aan de commercie dienstbaar te maken imponeert de liberalen meer dan de leden-aantallen van de omroepverenigingen. Hun houding in de REM-affaire heeft dit afdoende bewezen.

Daarom is het goed die kant van de medaille van de VVD-bescheidenheid ook eens te tonen.

* * * VVD-vrijheid

Precies hetzelfde is er aan de hand met het hartroerende besluit van mevrouw van Someren's jongste televisiespeech. Zij pleitte voor vrijheid in de ether. Ook dat doet op het eerste gezicht sympathiek aan. Vooral als de spreker er dan nog de concentratiekampen in de Duitse bezetting met de haren bijsleept. Dat doet het altijd. Behalve dan bij hen, die zich realiseren dat in geen land ter wereld zoveel levensbeschouwingen zich via een eigen omroep van de aether kunnen bedienen als in ons land.

Als men dan ook nog bedenkt dat het kapitalen kost om regelmatig radio- en televisie-programma's te verzorgen, dan is wel duidelijk voor wiens vrijheid de V.V.D. kampioen wil zijn (tenminste zolang het geen ministerzetels kost!). Het is de vrijheid van hen, die voor geld alles denken te kunnen kopen, die de liberalen zo dierbaar is.

Hoe warrig het verhaal van de kwasi-vertrouwelijk babbellende mevrouw Van Someren ook was, die bepertheid van haar vrijheidsverlangen zal toch alle kijkende luisteraars duidelijk geworden zijn.

* * * Bezint eer ge begint

De heer Friedrich Christiansen — voormalig generaal der Duitse luchtmacht — is onlangs ere-burger van zijn huidige domicilie, Wijk, geworden. Vroeger resideerde deze generaal in Den Haag als bevelhebber der Duitse weermacht in het bezette Nederland. Hij liet onder meer 107 bewoners van Putten deporteren en werd na de oorlog tot 12 jaar gevangenisstraf veroordeeld. In 1951 lieten de Nederlanders hem vrij. De Duitse overheden zullen wel wensen hem met rust te hebben gelaten. Want nu heeft het ministerie van justitie van de bondsstaat Sleeswijk Holstein zich verplicht een onderzoek naar de oorlogsgedragingen des heren Christiansen in te stellen.

Het ere-burgerschap zal de ex-generaal op deze wijze weinig voldoening schenken. Dat hadden de blijkbaar nog niet van oorlogsmantiek genezen bestuurders van het Duitse stadje Wijk wel eens eerder mogen bedenken.

Betaling abonnementsgeld 1965

In het begin van vorige maand ontving u een schrijven van ons, waarin wij u de verhoging meedeelden van de abonnementsprijs op Nederlandse Gedachten. Deze geringe prijsverhoging van f 1,50 per jaar gaat in op 1 januari. Een abonnement op ons blad zal dan f 8,— per jaar of f 4,— per half jaar gaan bedragen. Een studentenabonnement komt op f 2,50 per half jaar. Tevens schreven wij u, dat wij gaarne tot een vereenvoudiging van onze abonnementsadministratie wilden komen. In dit verband verzochten wij de houders van een postgirorekening er aan te willen meewerken, dat in de toekomst per giro-incasso over het abonnementsgeld kan worden beschikt.

Zoals het zich laat aanzien, is ons verzoek niet tevergeefs geweest. Thans hebben ruim 4000 abonnees ons de machtigingskaart gezonden. Wij zijn hiervoor zeer erkentelijk. Wij zouden het zeer op prijs stellen, indien ook de overige abonnees (die over een postgirorekening beschikken) ons zouden machtigen voor een giro-incasso.

Wilt u ons de machtigingskaart daarom snel toezenden?

Prettig zouden wij het vinden, indien u hieraan uw medewerking zoudt willen geven.

Uw medewerking betekent voor ons een aanzienlijke kostenbesparing.

Uw kaart zien wij met belangstelling tegemoet, waarvoor wij u bij voorbaat danken.

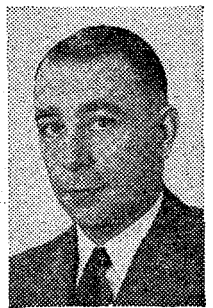
A.R.- TWEEDE KAMER- FRACTIE

Smallenbroek

Roolvink

Meulink

Versteeg

Aantjes

Kieft

Van Bennekom

Elfferich

Walburg

Mej. Rutgers

Geelkerken

Schakel

Boersma

WAS VOLOP IN ACTIE

staat immers dat een verhoging van de wegenbelasting, niets meer of minder is dan een verhoging van de indirecte belastingen. Hoe het ook moge zijn; er is perspectief gekomen in een betere wegevoorziening, een van de belangrijkste nationale vraagstukken. Minister Van Aartsen heeft dit initiatief genomen en de A.R. fractie heeft hem daarbij gaarne gesteund.

Prijzen en regionale industrialisatie

Met de zaken die aan de bewindslieden van Economische Zaken zijn opgedragen lag het ditmaal niet zo gemakkelijk. Twee punten lagen zelfs heel moeilijk. Het betrof hier het prijsbeleid en de veelbesproken regionale industrialisatie. Beide punten waren in het emotionele vlak getrokken en als ze daar eenmaal zijn, wordt het gevaarlijk. Alle buitengewesten die betrokken zijn bij het industriespreidingsbeleid waren — binnen de grenzen van het oirbare — in opstand gekomen. Men zag zijn toekomst bedreigd.

De kamer — de A.R. fractie liet ook hier geen verstek gaan — sprak duidelijke taal. Zo moest het niet; een pas op gang gekomen ontwikkeling mocht niet ontijdig worden afgesneden. Na een vrij felle gedachtenwisseling was de A.R. staatssecretaris zo verstandig een wijziging in het beleid aan te brengen. De storm luwde op hetzelfde moment. Zelfs een aangekondigde motie van de oppositie bleef achterwege.

Niet anders liep het met de verticale prijsbinding. In de openbare commissievergadering is druk van gedachten gewisseld over de beschouwingen die ten grondslag lagen aan het voorgestelde beleid. Daarover is ook geen overeenstemming bereikt. Alleen de oppositie kon een eindweegs met de bewindsman meegaan, maar toch ook niet geheel ongunstige. Toen echter de bewindsman verklaarde dat het niet in zijn voornemen lag, verdere maatregelen te nemen, dan die reeds genomen waren, trad plotseling een opvallende windstilte in, waarna het debat als een nachtkars uitging.

Men vraagt zich wel eens af, waarom al deze drukte, als men toch voornemens is het beleid om te buigen. Er worden op deze wijze onnodige spanningen veroorzaakt.

Nadat deze angers er uit waren, betekende de plenaire behandeling van Economische Zaken niet meer dan een formaliteit.

Het enige wat nog aandacht kreeg, was de discussie over de omvang van de gasbel. De heer Vondeling schijnt meer te weten dan de regering en de N.A.M.

Sociale zaken

Een van de ministers die er in slaagt bij de voortduur in het nieuws te zijn is de bewindsman van Sociale Zaken. Gaat het niet over de lonen, dan is het wel de A.O.W., de ziekenfondswet of de afschaffing van de loongrens in de werkloosheidswet, om maar niet meer te noemen.

De behandeling van de begroting in de openbare commissievergadering was ditmaal weinig opzienbarend. Dit is te verklaren, omdat de loononderhandelingen op dat moment volop aan de gang waren. De A.O.W.-

Er is sinds de derde dinsdag van september druk gewerkt in de kamer. De inhoud van de troonrede deed reeds vermoeden, dat er werk aan de winkel was. Naast een aantal zeer belangrijke wetsontwerpen dienden de begrotingshoofdstukken te worden behandeld; waarbij de kamervoorzitter er naar streefde — en niet zonder resultaat — dat de behandeling zoveel mogelijk voor de kerstvakantie achter de rug zou zijn.

De voorzitter heeft de ondankbare taak om de wind er onder te houden. Hij moet wel eens de rol van aanjager vervullen. Zou hij dat niet doen, dan zou het tijdschema in de war raken.

De dinsdagen blijven zoveel mogelijk gereserveerd voor het behandelen van wetsontwerpen en — zoals het wordt uitgedrukt — voor de plenaire behandeling van begrotingshoofdstukken, terwijl de begrotingen worden voorbehandeld in de z.g. openbare commissievergaderingen. Dit systeem vertoont nog wel enige gebreken, maar het mag in het algemeen toch als redelijk geslaagd worden beschouwd.

Vooraf voor de A.R.-fractie was het hard werken. Door ziekte van twee leden en het drukke buitenlandse werk van twee andere leden, was de fractie zwaar belast. Het werk is echter met grote opgewektheid en in een grote mate van eensgezindheid gedaan en — wat even belangrijk is — met goed resultaat.

Algemene politieke beschouwingen

Een van de grootste evenementen in het parlementaire leven zijn de algemene politieke beschouwingen. De debatten worden geopend door de leider van de oppositie en vervolgens nemen alle fractievoorzitters aan het debat deel. Naast een aantal andere niet onbelangrijke punten speelde de hulp aan de ontwikkelingsgebieden, alsmede het vraagstuk van radio en televisie een grote rol.

Voor wat het eerste betreft smaakte de A.R. fractie het genoeg dat haar motie werd aangenomen, die er toe strekte, de hulp aan deze gebieden in de eerstkomende jaren niet onbelangrijk uit te breiden. Er is reeds een begin van uitvoering aan deze motie gegeven. Verder was er een niet on aardig duel tussen fractievoorzitter en een vrouwelijk kamerlid van de V.V.D. over de veel gesmaakte zuilen. De discussie laaide even hoog op, maar vond op een later tijdstip toch weer een vredig einde.

Tegelijkertijd werden de algemene financiële beschouwingen gehouden. De financiële specialisten van alle fracties beleefden hun glorie dag en niet minder de minister van financiën. Hij voelde zich in zijn knolletuin. Allerlei macro — en micro-economische — en financiële begrippen passeerden de revue. Als een docent die voor een groepje studenten staat, geeft de minister een college, dat voor insiders een genoeg is om aan te horen, maar voor buitenstaanders, die niet zo verzet zijn op cijfers en allerlei financieel-technische begrippen, een van de moeilijkste dagen van het jaar. Alles liep naar een rustig einde en daarmee had de regering een van de eerste en belangrijkste hindernissen genomen. Het geheel maakte geen spectaculaire indruk. De Minister-President slaagt er nog steeds niet in, de kamer te boeien.

Het jaar 1970

Het zou te ver voeren om aan iedere begroting uitvoerig aandacht te schenken. Opgemerkt mag worden, dat het gecijfer niet alleen bij de financiële beschouwingen een grote plaats inneemt, ook de minister van huisvesting en bouwnijverheid weet er weg mee.

Tijdens de behandeling van zijn begroting kwam er een staatje voor de dag — schijnbaar als een verrassing voor deze gelegenheid achter de hand gehouden — waarin de kamer werd voorgerekend in welk jaar de woningnood tot het verleden zal behoren. Deze minister, die bruist van activiteit is wel een bijzonder knappe rekenmeester. Het ligt in zijn voornemen de woningproductie op te voeren tot 125.000 per jaar, zodat in 1970 de woningellende historie zal zijn. Men kan hier vele vraagtekens plaatsen, maar vast staat dat een dergelijk energiek bewindsman de steun van de kamer verdient. Hij slaagde dan ook met lof.

Geen rumoer meer

Hetzelfde mag worden gezegd van de Minister van Defensie. Het rumoer rond

dit departement, denk slechts aan de zaken Van der Putten en majoor K., zijn niet meer aan de orde. De kamer heeft het vertrouwen dat de huidige bewindsman, hoewel lichamelijk klein van stuk, de zaken goed onder de knie heeft. Hij heeft het voorrecht op uitnemende wijze met de kamer om te kunnen springen, daarbij geassisteerd door een drietal terzake kundige staatssecretarissen. Het vertrouwen in het beleid, dat de laatste jaren, terecht of ten onrechte niet bijster groot was, is teruggekeerd. Evenals bij huisvesting en bouwnijverheid werd van A.R. zijde intensief aan de discussie deelgenomen en het was voor de fractie een genoeg het beleid te kunnen steunen.

Een veelheid van taken

De begroting voor het departement van Verkeer en Waterstaat werd dit jaar eveneens in de openbare commissievergadering behandeld. Wie deze behandeling heeft bijgewoond komt wel onder de indruk van de veelheid van taken, die de minister en zijn staatssecretaris hebben te beheren. Er is een grote kennis van zaken nodig, zowel voor de bewindslieden als voor de kamerleden. Bij alle kritiek, die vooral het deel van de minister nog al eens is geworden, kan niemand ontkennen, dat hij de zaken waarover het gaat, kent. Evenmin kan worden ontkend, dat hij met de K.L.M. bepaald goed heeft gemanoeuvreed.

De rust is teruggekeerd, de tekorten worden kleiner en het ziet er zelfs naar uit dat het bedrijf op weg is naar een redelijke gezondheid. Het zou maar eens anders hebben moeten lopen; de kritiek zou de A.R.-bewindsman niet zijn gespaard. Het is grappig om te zien, hoe van socialistische zijde altijd geprobeerd wordt deze bewindsman te kleineren. Dergelijke pogingen komen als regel neer op het hoofd van hem die meent zo iets te moeten doen.

Van A.R.-zijde is Jan ook niet nagekomen, de minister de lof toe te zwaaien die hij verdiende.

Weggeld

Als een zekere schaduw hing over deze begrotingsbehandeling, de kwestie van het weggeld. Tussen de behandeling van de begroting door heeft de kamer dit wetsvoorstel afgehandeld. De zaak is bekend en behoeft hier geen toelichting. In een goed overleg, gevoerd in de binnenkamer, is een oplossing tot stand gekomen, die in brede kring bevrediging heeft gewekt. Het wegefonds is er gekomen en de financiering is verzekerd. De vraag komt uiteraard wel op bij de objectieve toeschouwer, waarom de regering zelf niet is gekomen met de uiteindelijk gevonden oplossing. Wat de overwegingen van het kabinet zijn geweest, zal over vele jaren aan de openbaarheid prijs gegeven worden. Wij mogen het thans nog niet weten. Wel rijst het vermoeden, dat de minister van financiën het beter heeft geoordeeld, dat nieuwe belastingen zo weinig mogelijk op zijn naam moeten komen te staan. Vast

verhoging was al beklonken en enkele andere punten stonden reeds op de agenda voor een openbare behandeling. Over het loondebat is een afzonderlijk verslag in het vorige nummer van N.G. opgenomen. Er is bij de kabinetsformatie wel eens de vraag gesteld of een goed sociaal beleid wel te voeren is met de V.V.D.-ministers in de regeringsploeg. Deze vraag was vooral aan de orde bij de formatie in 1959. Wie nu na ruim 5 jaar de resultaten overziet, moet tot de conclusie komen dat dit wel het geval is.

Nog nimmer is zoveel in zo korte tijd op sociaal gebied tot stand gekomen. De eerlijkheid gebiedt ook te zeggen, dat de V.V.D.-kamerleden unaniem voor de verhoging van de A.O.W.-uitkeringen en ook voor de afschaffing van de loongrens in de werkloosheidswet hebben gestemd. Of het allemaal zo kan blijven is vandaag niet te zeggen, maar vast staat dat duidelijk het bewijs is geleverd, dat voor het voeren van een goed sociaal beleid de socialisten wel gemist kunnen worden. Van een wezenlijke oppositie is dan ook bijna nergens sprake en zeker niet als het over de sociale politiek in engere zin gaat. Overigens moet men de betekenis van een afzonderlijk departement niet overtrek-

VOOR KIJKERS EN LUISTERAARS

De uitzending werd geopend met een gedeelte uit de Badinerie van Bach, gezongen door de Swingle Singers.

De heer de Kwaadsteniet begon zijn causerie daarom als volgt:

Hoe vond u de tekst hiervan? Inderdaad: er was geen tekst. Maar wat u hoorde was muzikaal goed en het was enthousiast. Aan het slot hoort u er nog wat van.

Maar nu eerst even — vóór, tijdens of na uw avondmaaltijd — een kort ogenblik een klein stukje belangrijke politiek. Belangrijk, dus nu moet niet kwiek door u de radio worden uitgedraaid.

Ja, ik weet wel, dat bij sommigen de politiek niet in een goede reuk staat zoals bijvoorbeeld een goed bereide maaltijd. Velen halen — in ieder geval zo nu en dan — om dit beeld maar even vast te houden — de neus op voor „de politiek”.

Maar toch hebt u — zeer terecht — ergens wel belangstelling voor de politiek.

Wij behoeven ons daartoe alleen maar de meest opvallende politieke feiten van het jaar even in herinnering te roepen. Ik noem er een paar: u weet nog wel: de woningbouw, de belastingwetten, de verhoging van de A.O.W. en A.W.W., alles wat met de hoogte van lonen en prijzen samenhangt, het vastlopen van het verkeer.

Raken deze in de politiek gebeurde dingen niet ons leven? Nou, en of, dat is nogal duidelijk.

Heet hangijzer

Ook het punt, waarvoor ik in deze paar minuten b i j z o n d e r uw aandacht vraag, is een zaak, die u allen zeker op de één of andere manier interesseert.

Het speelt in de politiek en daarmee in het leven van miljoenen Nederlandse gezinnen. Ik noem het woord „radio”.

Voeg er bij het woord „televisie” en

wij branden al haast onze vingers aan het hete hangijzer van het omroepbestel.

Wat is er aan de hand? Ik wil trachten dat — in het kort — aan te geven.

De televisie is nog heel erg jong. Maar ook de radio is nog niet zo oud. In de twintiger jaren begonnen de mensen in het bezit van zo'n apparaat te komen.

Het is dus nu ongeveer veertig jaar geleden dat in ons land omroepverenigingen ontstonden. Alle omroepen verwierven in die jaren concessies, dat zijn door de overheid verleende vergunningen, om uit te zenden. Radio- en televisie-uitzendingen mag namelijk niemand verzorgen zonder van de overheid toestemming te hebben verkregen tot het gebruik van een bepaalde golflengte.

Waarom is dat zo? Heel eenvoudig omdat het aantal golflengten beperkt is. Er is nu eenmaal distributie nodig voor het schaarse artikel dat golflengte heet.

De zendvergunningen zijn in ons land verleend aan omroeporganisaties, omroeporganisaties die allemaal voortgekomen zijn uit de kringen van de luisteraars. Dat is een uiterst gezonde zaak.

Kostbare vrijheid

Het radio- en televisiebestel dient te berusten op in ons volksleven gewortelde organisaties. Zo stelt ook ons Program van Actie de zaak. Het gaat immers om de kostbare vrijheid van meningsuiting én om de vrijheid van de luisteraars om een keuze uit verschillende programma's te maken. Een koekoek-éénzang van een zogenaamde nationale of een zogenaamde onafhankelijke omroep is duidelijk niet de begeerte van de luisteraars. Begrijpelijk en terecht. Iedereen heeft zo zijn eigen opvattingen, zijn eigen culturele en geestelijke overtuiging. Mag dat alstublieft?

Dat is vrijheid. Maar er zijn mensen, luisteraars, die ons met z'n allen in een kleurloze zogenaamde nationale omroep willen persen.

Er zijn mensen die iets tegen het bestaande stelsel van omroepverenigingen hebben.

Nu zult u begrijpen, dat het niet op de weg van een politieke partij ligt — ook al doet men het soms anders voorkomen — een of meer van deze verenigingen speciaal in bescherming te nemen.

Maar waar het in de politiek wel om gaat is het mogelijk maken dat zich zulk een omroepbestel ontwikkelt, dat allen die daarvoor in aanmerking komen, gelegenheid krijgen programma's te verzorgen.

Dat betekent, dat wij aan de bestaande omroepverenigingen niet een monopoliepositie toekennen of, met andere woorden: wij zijn voor een open omroepbestel.

Trouwens, in wezen is het omroepbestel in Nederland nooit „gesloten” geweest.

Indertijd zijn er vijf omroeporganisaties ontstaan. Die hebben achter elkaar zendtijd gevraagd, 'en gekregen. Er was geen verhindering voor een andere organisatie om volgens dezelfde spelregels ook zendtijd te vragen. Dat deed men echter niet.

Langzamerhand verwierven die vijf omroeporganisaties voor en na de oorlog zich een min of meer gevestigde positie. Maar het is natuurlijk volksverlakkerij om dan maar te gaan spreken van een alleenrecht, van een monopoliepositie van de omroepverenigingen. Die omroepverenigingen hebben niet te monopoliseren en kunnen niets monopoliseren. Mogelijk is alleen wat wettelijk geregeld is en dat hangt niet af van de omroepverenigingen, maar dat is een zaak van regering en parlement.

Omroepwet

Intussen werd het natuurlijk langzamerhand wel tijd het omroepbestel wettelijk goed te gaan regelen. Er waren — en zijn nog steeds — alleen maar wat provisorische regelingen ingevolge de Telegraaf- en Telefoonwet en ministeriële beschikkingen en besluiten. Er moet echter een „omroepwet” komen.

De laatste 10-12 jaar is men daar voortdurend, overigens zonder succes, mee bezig geweest.

Tijdens de pogingen daartoe kwam in de laatste jaren een nieuw probleem te voorschijn, de reclame in de omroep.

De staatssecretaris Scholten, de huidige minister van Justitie, en staatssecretaris Veldkamp kwamen in februari 1960 ter zake met een plan neergelegd in een nota-reclame-televisie, dat een

RADIOCAUSERIE
gehouden op donderdag
17 december j.l.
door

Mr. W. de Kwaadsteniet

geest ademde welke rechtstreeks inging tegen de culturele basis waarop het omroepbestel behoort te rusten.

Vooruitlopende op de te maken omroepwet stelden zij daarin voor: de golflengten voor 't tweede televisienet in handen te geven van een „onafhankelijke” onderneming voor commerciële exploitatie.

De rond deze nota weer oplevende omroepstrijd werd beslist in de Tweede Kamer, waar, in maart 1963, na een vernietigend oordeel die nota inzake reclame-televisie terzijde werd gelegd.

Inmiddels kwam men niet uit de moeilijkheden.

Bij het akkoord van Wassenaar — ten grondslag liggend aan de kabinetsformatie 1963 — werd besloten tot instelling van een zogenaamde Pacifica-

• Vervolg op pag. 12

ken. Het gehele kabinet voert een sociaal-economisch beleid; daarbij is niemand van de bewindslieden uitgezonderd.

De Minister van landbouw en visserij is nog niet in de kamer geweest met zijn begroting. Hij zal echter, getuigd op de algemene instemming met het gevoerde en nog te voeren beleid weinig of geen moeite hebben. Koogstems zullen de drie leden van de boerenpartij enkele geliefde slogans weggeven, maar dat neemt, althans in de kamer, niemand serieus. De Nederlanders die op deze partij hun kostbare stem hebben uitgebracht, zullen zich — indien ze werkelijk kennis nemen van de verslagen — zwaar bekocht moeten voelen. Van een wezenlijke bijdrage aan de discussies is in het geheel geen sprake.

Mr. Luns

De populairste man van Nederland zwaait nog steeds de scepter op buitenlandse zaken. Mr. Luns heeft de oudste papieren van alle ministers. Gesteund door een tweetal staatssecretarissen weet hij het beleid op vaardige wijze te verdedigen. Vele kamerleden zijn echter niet altijd geïnd met zijn zware wijze van optreden. Grote verschillen van mening zijn er niet op zijn beleidsterrein.

Over één punt is de kamer nog steeds niet te spreken, n.l. de hulpverlening aan de ontwikkelingslanden. Over dit punt is van A.R.-zijde dan ook een niet mis te verstane opmerking gemaakt bij de behandeling van de begroting. Men kreeg niet de indruk dat Staatssecretaris Diepenhorst dit onderdeel van zijn beleid met grote overtuiging verdedigde. Deze bewindsman zit wat moeilijk met vroeger gedane uitspraken en hij niet alleen. Overigens moet men mensen die regeringsverantwoordelijkheid dragen, niet te veel met vroegere uitspraken achtervolgen. Wie van de politieke figuren zou geheel brandschoon zijn?

Bijlmermeer

Eén van de meest in de schijnwerper staande zaken moest door de mi-

nister van binnenlandse zaken Mr. Toxopeus worden behandeld.

De Bijlmermeer heeft hem achtervolgd; de hoofdstedelijke overheid bleek vele supporters in het parlement te hebben. Op een al te handige manier had de minister gemeend de zaak te kunnen oplossen, na de aanvaarding van het amendement Scheps. De voorzitter van de kamer rook plotseling lont en als een leeuw — overigens in alle rust — vocht hij voor de rechten van het parlement.

Tijdens het grote debat over de Bijlmer lag een amendement van de A.R.-fractie ter tafel, dat het stellig zou hebben gehaald, indien het amendement-Scheps enkele stemmen minder had verkregen.

Voor het overige was het rustig op de binnenlandse wateren.

Anti-Remwet

Op de wateren buiten onze kust heeft het gegonsd van activiteiten. Scheepsbouwers, juristen en technici hebben met vereende krachten een installatie opgericht die in vele huiskamers en ook in het parlement de tongen heeft losgemaakt. Minister Scholten kreeg de hem niet zo aangename taak een wetsvoorstel klaar te maken dat, aan deze activiteiten een einde moest maken. Hij deed het met vaardige hand.

Voor deze bewindsman, die in de geschiedenis bekend zal staan als een warm voorstander van commerciële televisie, zal het niet eenvoudig zijn geweest, de slopershand te moeten leggen aan deze commerciële activiteit.

Tijdens de behandeling van zijn wetsvoorstel in de kamer is vooral van A.R.-zijde sterk de nadruk gelegd op het onwettige karakter van de REM-installatie. Tevens kon worden verklaard dat hoognodig een oplossing moest worden gevonden voor 't vraagstuk van de reclame in de ether. Zo iets moet echter op waardige wijze tot stand komen, d.w.z. er zal een wettelijke regeling moeten komen, waarbij gelijke eisen van toelating tot de ether aan allen worden gesteld en niemand voor een dubbelteje op de eerste rang kan plaats nemen.

Afgestemd

Met dit probleem zit de minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen in de eerste plaats. Hij heeft er tot nu toe geen blijk van gegeven over voldoende kunst en nog minder over voldoende wetenschap te beschikken dit op een voor ieder bevredigende wijze op te lossen. Het is ook niet eenvoudig. Trouwens deze minister zit niet alleen met dit vraagstuk. Men ontkomt niet aan de indruk, dat hij op meerdere fronten wat ongelukkig opereert. De verhoging van de collegegelden, en het optrekken van de kleutergelden is al evenmin in goede aarde gevallen. Nu zou het onbillijk zijn dit allemaal op de schouders van Mr. Bot te laten drukken.

Ook hier betreft het kabinetsbeleid. De minister van landbouw is hier evenals de beheerder van de schatkist bij betrokken. De klappen komen echter op het hoofd van de minister van O.K. en W. neer. Hier stond van te voren vast, dat deze voorstellen het niet zouden halen. Nu is het voor de kamer al te eenvoudig om een voorstel af te wijzen, maar niet aan te geven waar de middelen dan wel gevonden moeten worden. Van A.R.-zijde is dit wel gedaan. Bij meer dan een gelegenheid is betoogd, dat het beter ware, de belastingverlaging iets minder te doen bedragen en dit soort van heffingen dan maar niet te verhogen.

De belastingen

Een van de hoogtepunten in de parlementaire debatten vormt het gesprek over de belastingen. Twee belangrijke ontwerpen kwamen in de afgelopen maanden aan de orde. In de eerste plaats de structurele herziening van ons belastingstelsel, vervolgens de verlaging van de inkomsten- en loonbelasting. Voor beide ontwerpen was de grondslag gelegd door de vroegere A.R.-minister en de nog steeds partijloze staatssecretaris van financiën. Bij het tweede ontwerp, n.l. de verlaging van de inkomsten- en loonbelasting, voerde het jongste A.R.-kamerlid het woord en hield zijn maidenspeech.

De regering bleek meer toeschietelijk dan in lange tijd was voorgekomen. Het eerste deel van de grote verlaging kan op 1 juli van dit jaar ingaan. Er werd ook een merkwaardig amendement aangenomen. Merkwaardig omdat het voor een bepaalde groep uit onze samenleving een bijzondere faciliteit inhield. De groep van zelfstandigen krijgt vanaf heden tot 1 juli 1965 een tegemoetkoming in verband met de gestegen premie voor de A.O.W. De A.R.-fractie heeft - behoudens één lid - voor dit amendement gestemd, niet omdat men het alles zo fraai vond, maar wel omdat een zekere tegemoetkoming aan de kleine zelfstandigen noodzakelijk werd geacht. Deze groep heeft een moeilijke tijd achter de rug en uit zuiver sociale overwegingen was een kleine tegemoetkoming op z'n plaats. Als het ging om steun te verlenen aan groepen, die in een moeilijke positie verkeerden, was het reeds in het verleden zo, dat de A.R.P. hiervoor in de bres sprong. Deze taak blijft voor onze partij nu en in de toekomst dezelfde.

Weinig mensen - veel werk

Een veelheid van werkzaamheden is in de afgelopen maanden door een kleine A.R.-fractie verricht. Ook het kabinet heeft veel werk moeten verzetten. Spanningen blijven bij een dergelijk werktempo niet uit. Vandaar dat het van grote betekenis is, dat de minister van maatschappelijk werk, al deze activiteiten begeleidt, zowel in het kabinet als daarbuiten. Zowel het groeps- als individueel maatschappelijk werk verricht een belangrijke functie in onze samenleving. Het ministerie, met aan het hoofd de bewindsvrouw kan dan ook altijd op een welwillende ontvangst van de kamer rekenen.

Bij al deze en nog andere onderwerpen is de gehele A.R.-fractie volop betrokken geweest. Er is gesteund waar dit mogelijk bleek en kritiek geleverd waar het noodzakelijk was, geamendeerd waar het wenselijk was en moties ingediend, wanneer het volksbelang zulks vorderde. Kortom er is hard gewerkt. De A.R.-fractie was ook dit jaar weer volop in actie.

Grote dank zijn wij verschuldigd aan de firma's die deze pagina voor hun rekening namen

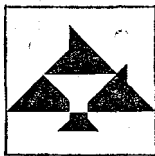

„FITWELL”
Regenkledingindustrie N.V.
AMSTERDAM

voor modieuze dames regenmantels

**VAN LEEUWEN
BUIZEN
ZWIJNDRECHT**

**KONINKLIJKE
LEERDAM**
Glas en Kristal

VERHOEFF'S
Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ♦ Isolatiewerken
- ♦ Ketelbemetselingen
- ♦ Ovenbouw

Rotterdam

Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

U kunt toveren met verf

Tokion full color

Dekt enorm, vloeit prachtig en schildert licht. Met minder moeite de mooiste resultaten. U kunt kiezen uit maar liefst 41 uitgezochte tinten.

Dex-o 10

Muurverf die werkelijk aan al uw wensen voldoet. Een fantastische dekkraft en een prachtig gevloeide eglans. Voor plafonds, baksteen, cement, pleisterwerk, board, vezelplaat, karton, behang, hout en zelfs oud verfwerk.

Verf die u bij de vakman haalt

ACTIE: THUIS EN TOEKOMST

ten ba
blind
een be
meervo
zwakbe

blind en zwakbegaafd

een thuis

voor die kinderen, die om hun meervoudig gehandicap zijn niet in het eigen gezin kunnen worden grootgetel en van wie velen hun leven lang onze zorg zullen behoeven.

een toekoms

niet alleen voor normaal begaafde blinden kinderen een (goede!) toekomst, maar voor meervoudig gehandicapten, van wie vele tie opname wachten omdat er nu nog geer

het gebo

De meervoudig gehandicapte kinderen een geoutilleerd huis nodig, waarvoor een goede verzorging mogelijk is. Dit is alleen mogelijk met een ruim één miljoen nodig. Dit is alleen mogelijk want

Door donateur te worden (minimum bedrag f2.50 per jaar)

en/of

U bestelt onze prachtige jubileumgrammofoonplaat (30 cm L.P.M.) m.m.v. Dé van Oenen. Verkrijgbaar bij de erkende grammofoonhandel. Vermelde op de giro: „p l a a t”.

en/of

U bestelt het boek „Tussen licht en donker”, het jubileumboek van de blinden, slechtienden en meervoudig gehandicapten, medische en sociale problemen in de blindenwereld. Vele prominenten op het gebied van blindenzorg hebben aan dit boek bijgedragen. Een uitgave van Bartiméus in samenwerking met uitgeverij De Persgroep. Verkrijgbaar in de erkende boekhandel of rechtstreeks te bestellen bij Bartiméus.

en/of

U stelt een aantal uren van uw vrije tijd ter beschikking, om in te zetten voor de actie.

TENSLOTTE: HET GAAT OM HUN THUIS EN HUN TOEKOMST

giro 31454 t.n.v. Bartiméus

VERRIJK HUN LEVEN DOOR

N.V. Betonfabriek v/h J. & A. den Boer
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848-202

Massafabricage van alle voorkomende betonartikelen

Vraagt speciaal onze

**PARABOOL - OPSLUITTEGEL
EN KARTELTEGEL**

Ned. Octrooi No. 107748;

IDEAAL VOOR VRIJLIGGENDE PADEN

PRINS N.V. DOKKUM

Fabrikant van:

WIELEN
voor automobielen en andere voertuigen

KOUDGEWALSTE PROFIELEN

GEPROFILEERDE BUIZEN

GASFLESSEN EN ANDERE

DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

Metaalverwerkende industrie

ate van kinderen, die...
zijn,
eperkt gezichtsvermogen hebben,
oudig gehandicapt zijn (blind en
egaafd, spastisch of epileptisch)

ndicapt
gebracht

st
linde en slechtiende
r vooral ook voor de meer-
tientallen nog op
een plaats voor hen is.

Bouw in Doorn

chte kinderen hebben een goed en modern
waar ze kunnen spelen en leren en waar
ogelijk is. Om met de bouw te beginnen is

neer u achter ons staat en ons steunt!

blind en spastisch

of uw bijdrage te storten op onze giro

met 12 liederen gezongen door het welbekende Bartiméuskoor
fonplatenhandel of rechtstreeks bij Bartiméus. Prijs f 8,90. Men

k van Bartiméus, met een schat aan wetenswaardigheden over
che verzorging, sociale achtergronden, etc. en zelfs humor uit de
zorg verleenden hun medewerking aan de samenstelling van dit
rij Andries Blitz in Laren. In het bijzonder een boeiend werk voor
rkzaam zijn.

ellen middels onze giro onder vermelding „b o e k”. Prijs f 3,50.

n uw woonplaats mede te werken onze actie tot een groot succes

BEKOMST.

IS (steunfonds) te Zeist OR UW GEVEN

gebreide
vesten
en
pullover

Wool-artist of

N.V. Textiel Unie SPENCER HEY
Culemborg 03450-2141

wanneer de kwaliteit
moet
beslissen...

vraag dan
KG
koffie

in
luchtdicht
metaalfolie

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN - sinds 1885

Grote dank zijn wij verschuldigd
aan de firma's die deze pagina
voor hun rekening namen

N.V. Houthandel en
Stoomhoutzagerij
v/h Gebr. Hulsman
Telefoon 02943 - 1541
NIEUWERSLUIS

WARENHUISBOUW
N.V. AANNEMERSBEDRIJF
VOSKAMP EN VRIJLAND

's-Gravenzande, tel. 01748 - 2245 - Postbus 30

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
V/H H. DE BAAT

Ceintuurbaan 179 - Linnaeuskade 5
Telefoon 798604 - 53257
AMSTERDAM - ZUID

Directie: E. C. DE BAAT & T. H. DE BAAT

Vrijstelling van Mil. Dienst

Wij behandelen voor u:
Vrijstelling van militaire dienstplicht,
Vrijstelling van herhalingsoefeningen,
Landbouwverlof,
Vestigingsvergunningen,
Ministeriële verklaringen,
Vrachtautovergunningen,
of andere
overheidsmaatregelen.

Wij verschenen reeds voor u op de televisie !!

DAGBLADEN SCHREVEN:

Bureau Wolters in Bennekom kan stapels dankbetuigingen laten zien; daarbij zijn tientallen namen van personen, die door ambtelijke inlichtingen reeds een afwijzing van het Ministerie hadden ontvangen. Dit ontstaat o.a. door de onwetendheid van de a.s. militair, die met verkeerde argumenten aankomt en zijn zaak niet weet te verdedigen. Ook voor uw boekhouding heeft u toch een boekhouder (aldus deze bladen). Hierbij komt, dat talrijke ambtenaren niets weten van uw bedrijf, waardoor foutieve ambtelijke rapporten niet uitblijven en afwijzingen daarvan het gevolg zijn.

Tientallen cliënten verklaren:
Dit succes zouden wij zelf nooit hebben bereikt.

Velen van hen hadden dit zelf eerst geprobeerd met als gevolg, dat zij werden afgewezen. Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u na afwijzende beschikkingen voor de Raad van State waardoor wij tientallen vrijstellingen verkregen. Wij trekken geen zaken tot ons waarin geen kans van slagen aanwezig is, ook daarvan talrijke bewijzen.

HONDERDEN GESLAAGDEN

Honderden dankbetuigingen liggen ter inzage.

Wij hebben geen bijkantoren, zijn gevestigd sedert 1945.
VOOR UW MOEILIKHEDEN: HET GROOTSTE
BEMIDDELINGSKANTOOR MET GOEDE NAAM:

C. J. J. WOLTERS & Zn.

MARIJKELAAN 17 - BENNEKOM (Gld.).
Telefoon (08379) 2329 en 2640.

Geef ons adres door aan belanghebbenden. Bewaar deze advertentie; dit kan u van pas komen.

BEZOEK DOOR HET GEHELE LAND.

Arjos kwam bijeen

Zaterdag 12 december j.l. hield de ARJOS in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht haar Algemene Vergadering. Zij droeg dit jaar een bijzonder karakter, in verband met het 35-jarig bestaan.

Het was in dit verband dan ook bijzonder aardig dat een t.v.-ploeg van de NCRV aanwezig was voor het maken van een interview met voorzitter Van der Ploeg en het opnemen van enkele flitsen uit de zaal.

Uit alle delen van het land waren circa 300 Arjossers op komen dagen om deze dag mee te maken. Wij geloven niet dat ze spijt hebben gehad van hun komst.

De openingsrede van de voorzitter over „Creatie in plaats van confectie” boeide van 't begin tot het einde. Het was een goede „maiden-speech”.

De huishoudelijke zaken (financieel- en jaarverslag) werden op een prettige manier en op vlotte wijze behandeld.

De instelling van een individueel lidmaatschap voor die plaatsen waar geen Arjosclub mogelijk is ontmoette alleen maar algemene instemming.

Bij de verkiezingen van twee vrijgekozen leden van het hoofdbestuur werden de heren H. de Boer te IJmuiden en E. Wiersema te Nijkerk gekozen.

Het was aardig dat de heer Smal- lenbroek bij de behandeling van

het jaarverslag enkele opmerkingen maakte.

Hij bood niet alleen de Arjos zijn gelukwensen aan, maar merkte ook op dat de Arjos anders is als de Arja, maar zeker niet minder. Spreker memoreerde dat hij ook de op- richtingsvergadering van de Arja had bijgewoond.

De heer Smal- lenbroek zei geschrokken te zijn van de opmerking in het jaarverslag dat slechts de helft van de kiesverenigingen het werk van de Arjosclubs financieel steunde.

Spreker was van mening dat hier via de Kamercentrales iets aan ge- daan moest worden. In dit verband merkte hij ook op dat hij deze zaak in de diverse partij-organen aan de orde zou stellen.

De heer Smal- lenbroek stemde ook in met de opmerking van de heer Van der Ploeg in z'n openings- rede dat de motie-Smal- lenbroek een minimale compensatie was voor het feit dat de ontwikkelingshulp bij de kabinetsformatie in het ver- geetboekje was geraakt. Spreker ver- zekerde dat de fractie bijzondere aandacht aan de hulpverlening zal schenken.

Spreker bracht ook „De parade der mannenbroeders” ter sprake in verband met de Arja. De heer Smal- lenbroek was van mening dat in dit boek ten onrechte de mening wordt verkondigd dat de Anti-Re- volutionairen niet tijdig de gevaren

van het nationaal-socialisme heb- ben onderkend.

's Middags bracht ook professor Jonker dit boek ter sprake in z'n voortreffelijke rede „Toch maar A.R.!” (Deze verdient bekendheid in grotere kring en zal door de Ar- jos worden uitgegeven). Professor Jonker kon de speelse kritiek op de vorige generaties waarderen, als het maar geen verguizing wordt.

De mannenbroeders nemen nu ook de parade af. Wij brengen hen geen ere-saluut, neen, wij groeten hen met de bijbelse groet „Scha- loom”.

Daarin zijn wij met hen verbonden. In hun tijd hebben zij op hun wijze van uit de hemelse „Scha- loom” land en volk willen dienen. In onze tijd willen wij op onze wij- ze land en volk dienen vanuit het licht van hemelse „Schaloom”.

De medewerking van Jules de Corte 's middags werd zeer gewaar- deerd. Zijn liedjes en opmerkingen vielen zeer in de smaak, zoals o.a. de opmerking dat hij was voortge- komen uit bruiloften en partijen, maar gelukkig niet uit partijen al- leen.

Ook het optreden van het Barf- quintet, dat klassieke muziek bracht oogste veel waardering.

Afscheid werd genomen van de heer H. J. van Weelden te Voorburg, adviserend hoofdbestuurslid voor de Stedelijke Verbanden. Voorts van twee moderamenleden, n.l. van de vice voorzitter de heer J. van Vliet te Dordrecht en de heer L. de Graaf te Utrecht. Jarenlang speelden zij een actieve rol in het Arjoswerk.

Namens de partij sprak de partij- voorzitter dr. W. P. Berghuis.

Hij wakte de jongeren op mee te denken met de partij en zich niet te onthouden van het doen van uit- spraken. Wanneer jullie denken lat er iets fout zit, aldus spreker, zeg het dan en zeg het desnoods publiek- lijk.

Wij moeten dat kunnen verdragen. Spaar ons uw kritiek niet.

Spreker stemde volledig in met het betoog van professor Jonker. Het was zijns inziens „een goed links verhaal”. Met alle onder- scheiden schakeringen in de partij moeten wij samen op mars in deze tijd. Wij moeten elkaar daarbij vasthouden. Spreker noemde het gelukkig dat ouderen en jongeren het eens zijn over de koers van de partij.

Veel gasten waren aanwezig. Te- veel om op te noemen. We noemen o.a. Staatssecretaris drs. J. Bakker met zijn echtgenote; de Kamerleden de heren Van Bennekom, Elfferich, Roolvink en Walburg. De heer dr. Veerman oud-voorzitter en voorzitter van de Organisatie Commissie van de Partij, oud-voorzitter Balke- nende, de adj.-secretaris van de ARP, mr. W. de Kwaadsteniet. Ver- tegenwoordigers van talrijke jonger- en-organisaties, oud-bestuursleden enz.

Het was een waardevolle en een stimulerende ARJOS-dag. D.C.

Creatie in plaats van confectie

VOORZITTER J. v. d. Ploeg uit Groningen heeft op de Algemene Ver- gadering veel zaken aangesneden.

Hij betoonde zich dankbaar voor al het werk dat door vorige generaties is verzet. Aan hen is het — naar de mens gesproken — te danken dat de Arjos zo werd als ze nu is.

Onze dank voor wat in 35 jaar in organisatorisch opzicht is opgebouwd, kunnen wij nooit beter tot uiting brengen, dan door ook in de toekomst enthousiast met dat werk door te gaan. Omdat iedere generatie zelf moet weten waarom en hoe ze in de politiek positie moet kiezen.

Natuurlijk zijn er factoren die een remmende invloed op het enthousias- me kunnen hebben. Maar voordat we daar over beginnen, wil ik nog eens herhalen: het ware enthousiasme kan alleen het geloof in Jezus Christus je verschaffen, maar dat geeft het dan ook in voldoende mate.

Het Centrale bij de Arjos is:

Wat doen wij met deze organisatie. Nog beter: Wat moeten wij er mee doen?

Centraal heeft in ons werk altijd gestaan: de principiële vorming. Schrik als je blijft niet van die term uit de oude doos.

Het betekent niet anders dan dat heel het Arjoswerk draait om die ene vraag: Hoe beleven wij ons geloof in Jezus Christus onze Heer, zodat ook het politieke leven zal getuigen van Zijn verlossingswerk.

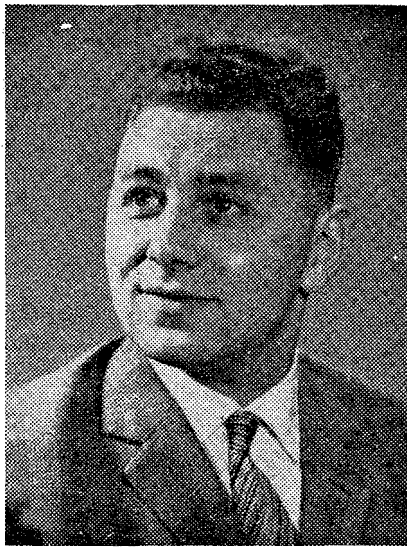
Wat ons in de Arjos bezig doet zijn zijn is de voortdurende onrust over het feit dat de boodschap van Jezus Chris- tus zo moeilijk in de politieke patronen schijnt te passen.

Dat ligt hem aan die patronen, en niet aan de boodschap. Daar zijn wij het allen over eens. En vanuit die over- tuiging proberen wij op onze club de weg te bereiden naar het zoëven ge- noemde geloofsideaal.

Dat is „principiële vorming” of wil men „beginselstudie”.

Daarbij willen we dankbaar gebruik maken van wat anderen vóór ons in dezelfde worsteling tussen ideaal en praktijk als oplossingen hebben menen te kunnen vinden.

Over tal van Kiesverenigingen was spreker niet te spreken

J. van der Ploeg, voorzitter van de Arjos.

Komen Arjosleden b.v. een verga- dering van de kiesvereniging bijwo- nen, dat wordt aan hun aanwezigheid welwillend aandacht besteed. Maar hun kritiek, hun vragen en meningen worden veelal als te idealistisch of als „snotneuzen-praat” afgedaan.

Deze klacht krijgen wij uit alle de- len van het land te horen. En daarom brengen wij die hier maar eens in het openbaar onder de aandacht, in de hoop dat zij tot alle organen van de Anti-Revolutionaire Partij zal doordringen.

Want op zo'n manier steekt men een forse spaak in het enthousiasme- wiel van onze leden. Alle vriendelijke woorden en financiële steun ten spijt.

Zeker nu de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd is tot 21 jaar, moeten de kies- verenigingen het op prijsstellen dat jonge mensen het gezicht van de Anti- Revolutionaire Partij mee willen bepa- len. En dat willen de Arjosleden bij- zonder graag. Als bestuur van de Ar- jos zijn wij van mening dat zo iets langs de organisatorisch juiste weg moet gebeuren. En dat is o.i. via de kiesverenigingen. Maar dan zal van die kant ook de juiste sfeer en open- heid geschapen moeten worden.

De heer van der Ploeg pleitte er- voor de zaak van de M.L.F. grondig te bestuderen. Trouwens ook de rechtsgelijkheid van de rassen zag

spr. graag openlijker gepropageerd. Over de ontwikkelingshulp werd o.a. opgemerkt:

Men mag trouwens gerust weten dat de jeugd de ontwikkelingshulp als een test-case voor de waarachtigheid van de christelijke politiek beschouwt. Dat wij er niet meer van terecht brengen is onze gezamenlijke schuld. Wij mogen dat nooit proberen goed te pra- ten.

Wij blijven het betreuren dat bij de kabinetsformatie de ontwikkelingshulp min of meer in het vergeetboekje is geraakt. De door de Kamer aanvaarde motie-Smal- lenbroek is daarvoor wel een uiterst minimale compensatie.

Het program van actie was duidelijk maar...

Daarom is het bijzonder jammer dat bij de verwerking van enkele essentiële punten uit dat program, die duidelijkheid gemist werd. De ont- wikkingshulp kon in de verdrukking komen bij de anders toch zeer gede- tailedde afspraken in het akkoord van Wassenaar; ten aanzien van de ver- hoging der A.O.W.-uitkeringen hebben controverse meningen de duidelijk- heid kunnen vertroebelen.

Op die manier verliest de Anti-Re- volutionaire politiek alle aantrekkelijk- heid voor de jeugd.

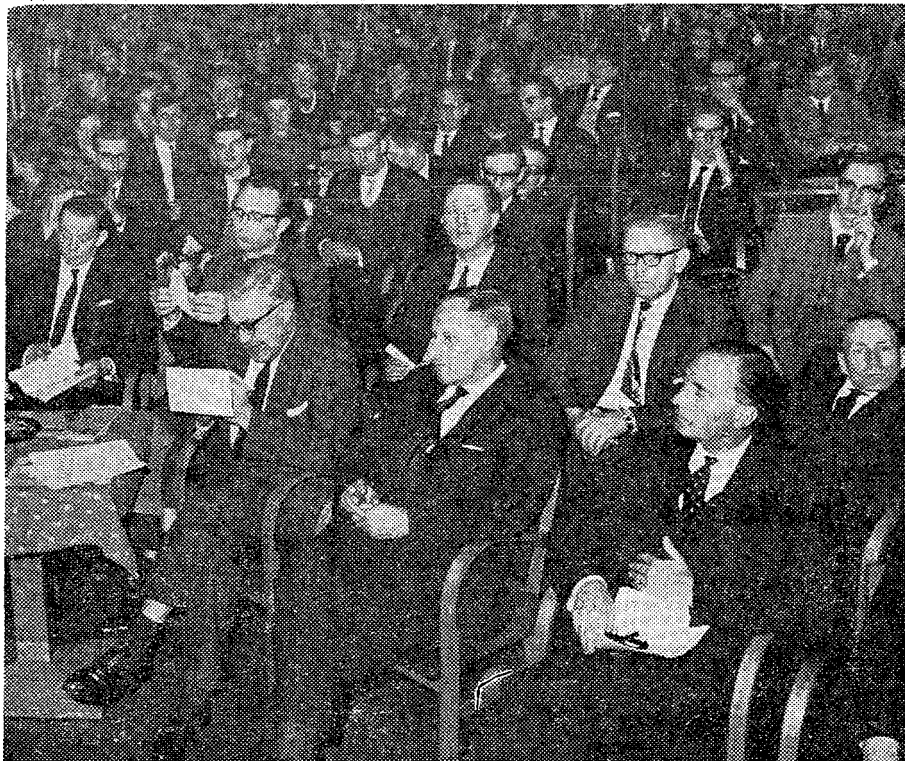
Wij beseffen ten volle dat wij hier- mee een uiterst moeilijke zaak aan- snijden.

De hele kwestie is immers, in hoe- verre de duidelijkheid over hoofd- punten van het beleid opgeofferd mag worden aan nog bestaande fundamen- tele meningsverschillen in eigen kring. Daarover zijn wij het met elkaar niet een-twee-drie eens.

Maar als de partij in het Program

Een overzicht van de druk bezette zaal van Kunsten en Wetenschappen in Utrecht. Rechts op de voorgrond de voorzitter van de A.R. Partij, dr. W. P. Berg- huis, naast hem de Tweede Kamerleden, de heren Walburg en van Bennekom.

Op de tweede rij ziet u o.a. van rechts naar links, de heer A. v. d. Wees, chef de bureau van het partijbureau, Mr. W. de Kwaadsteniet, adj. secretaris van het Centraal Comité en Dr. A. Veerman, oud-voorzitter van de Arjos en thans voor- zitter van de Organisatie Commissie van de Partij.

van Actie de koers eenmaal heeft uitgestippeld, mogen wij van de Anti-Revolutionaire volksvertegenwoordigers toch verwachten, dat zij eensgezind proberen aan de Anti-Revolutionaire politiek die gestalte te geven die overeenstemt met de geest van het Program.

Gebeurt dat niet, dan wordt de eenheid die wij pretenderen te zijn, tot een schijnvertoning. En vooral de jeugd moet daar niets van hebben. Wat de jeugd wenst is een partij die ten aanzien van de hoofdpunten in Program en parlement hetzelfde gezicht vertoont, in plaats van een politieke Janus-kop.

Natuurlijk kwam de verhouding A.R.-C.H. aan de orde. Spr. ging hierbij o.a. in op suggesties van C.H.-zijde gedaan. Over een C.D.U. werd gezegd:

Het zal al met al duidelijk zijn dat de Arjos openstaat voor alle welgemeende suggesties die een concentratie van reformatorische christenen in de politiek kunnen bevorderen.

Maar daarmee willen wij bepaald geen protestantse blokvorming tegenover het katholieke volksdeel.

De gedachte aan één christen-democratische partij van Rooms-Katholieken en Protestanten willen wij niet zonder meer afwijzen. In dit verband wordt vaak op het Duitse voorbeeld gewezen.

Daarmee zijn wij echter niet gelukkig. Vooral niet omdat wij in de UIJDC constateren dat de CDU-jongeren bijzondere voorkeur aan de dag leggen voor toenadering tot conservatieve groeperingen. Dat gaat ons te veel in de richting van een anti-socialistisch monsterverbond.

Maar afgezien daarvan: een CDU met een eigen Nederlands karakter is toch niet ondenkbaar. Wij hoeven de Duitsers toch niet te imiteren?

Anderen vinden het een bezwaar, dat in een eventuele Nederlandse CDU de protestanten het zullen moeten afleggen tegen de roomse meerderheid. Maar onderschat men dan de kwaliteit van de reformatorische inbreng niet een beetje?

In de A.R.P. waait een frisse wind

De interne discussie is daardoor toegespitst op de vraag naar het wettelijke van een christelijke partij.

Over die ontwikkeling kan de Arjos niet anders dan blij zijn.

Minder fraai vinden wij de manier waarop de onderlinge discussies nog vaak worden gevoerd. Daarbij denken wij b.v. aan veel reacties op de laatstgehouden conventsrede van dr. Berghuis.

Naar ons idee heeft dr. Berghuis daarin duidelijk aangegeven wat van oudsher het karakter van de A.R.P. geweest is. De typering die hij daarvoor gebruikte was naar onze mening bijzonder raak.

Wij gunnen iedereen het volste recht om daar anders over te denken.

Maar om zo'n paar woorden kunnen wij elkaar toch niet in de haren vliegen, als wij het over de zaak zelf eens zijn?

En die zaak is, dat de A.R.P. zich niet in de conservatief-liberale hoek kan laten praten, zonder haar verleden te verloochenen.

In het C.H.-weekblad heeft de heer Bouwmeester gesuggereerd een nieuw te vormen partij Christelijk Sociale Volkspartij te noemen.

Als het tot samenwerking zou komen wilde spr. deze naam wel voor de A.R.P. claimen.

De ARP zou b.v. als een soort ondertitel aan haar naam kunnen toevoegen: „Christelijke sociale partij”. Dat zou heel wat misverstanden over de huidige naam kunnen voorkomen. Vooral in het buitenland.

Daarmee haken wij in op wat de heer Balkenende gezegd heeft in zijn openingsrede van de vorige Algemene Vergadering. De toen voorgestelde naam „Evangelische Volkspartij” is in 't algemeen niet aangeslagen. Tot een echte discussie over de verandering van naam is het trouwens niet gekomen.

Wij hopen dat het gesprek er over in de kringen van de ARP zo kan worden gestimuleerd, dat wij er niet ieder jaar op terug hoeven te komen.

D. C.

Toch maar A.R.!

TIJDENS de middagbijeenkomst sprak prof. dr. H. Jonker, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht over het onderwerp "Toch maar A.R.!" Spreker wees er op dat wij in de dertiger jaren wellicht "Toch A.R.!" of "Ja, A.R.!" gezegd zouden hebben. Dat klonk strijdvast en vastberaden. Nu zeggen wij na enige aarzeling "Toch maar A.R.!". Daarmee is het verschil tussen de dertiger en zestiger jaren aangegeven. Er ligt een wereldoorlog tussen en daardoor is het een en ander veranderd. Ook de Arja werd Arjos. Niet de actie, maar onderzoek en bezinning staan op de voorgrond.

Minder principieel?

Wij zijn veranderd, maar zijn we ook minder principieel?

Vaak wordt gezegd dat iemand principieel is die zichzelf gelijk blijft en zich niet laat beroeren door de invloeden van buiten. Dit betekent echter isolement, afgeslotenheid.

Het woord principieel is afgeleid van principium, d.w.z. beginpunt, uitgangspunt, beginsel.

Daarom, principieel is hij die telkens opnieuw observeert vanuit een vast principium, telkens opnieuw zijn oordelen velt. Het betekent openstaan voor de eisen van tijd en situatie. Het betekent denken vanuit het beginsel,

Prof. dr. H. Jonker

vanuit het Evangelie van Jezus Christus.

In deze tijd en in deze situatie moeten we dat beginsel realiseren.

Spanningsveld

De sleutels van vroeger passen nu niet meer. Overal treden drastische vernieuwingen op. De oudere mens voelt zich al spoedig een buitenstaander. Wij constateren dat de kloof tussen de jongere en oudere generatie dieper is als ooit tevoren. De levenssituatie is veranderd. De mens wordt door de situatie bepaald. De situatie wordt door de mens gestempeld. De wereld als levensruimte voor de mens is veranderd. De moderne mens leeft in een spanningsveld. Hij leeft in het spanningsveld tussen de pool van de ratio en de pool van de existentie.

Ratio

Aan de ene kant is het leven verationaliseerd. Wij zijn het technocratische tijdperk binnengestapt. De automatisering is op gang gekomen met o.a. het vraagstuk van de vrije tijdsbesteding en het spookbeeld van de werkeloosheid.

Anderen levensvormen en levensnormen doen hun intrede.

Door de communicatiemiddelen leren we mondiaal denken, worden we wereldburger. De aarde werd kleiner, de kosmos dijde uit. Wij worden direct betrokken bij problemen van wereldformaat.

De ratio gaf de mens een enorme macht in handen: Het bestaan is meer beschermd dan ooit tevoren, maar ook meer bedreigd door het verkeer, door de atoombom en door de "moderne" ziekten.

Het eigene verdwijnt steeds meer en het nivelleringsproces zet zich voort: dezelfde maaltijden, dezelfde gewoonten enz.

Wat vroeger aan de Vader in de hemel werd overgelaten, wordt nu door economische maatregelen beschermd.

Reactie

De reacties op deze rationalisering van het leven kunnen worden samengevat onder de noemer "existentialiteit". De mens als "existerend" wezen heeft een aandacht ontvangen als nooit te voren. De twintigste eeuw is de eeuw van de mens. Hij werd ontdekt.

Op allerlei gebied is men er op uit de mens zijn „eigenste zijn” te laten ontplooiën. De tussenmenselijke verhoudingen kregen meer aandacht.

De monoloog ging over in de dialoog.

Dit geldt voor de politiek, vooral internationaal; voor kerken, voor jongerengroepen; voor werkgevers en werknemers. De aandacht voor zelfontplooiing en vrijheid van de mens wordt in verband gebracht met de eis van gehoorzaamheid en gezag.

A.R. - C.H.

Er is ook sprake van een dialoog tussen A.R. en C.H. Gelukkig maar, want wij kunnen ons de luxe van twee of meer reformatorische partijen in ons landje niet veroorloven. Wij maken ons daar lachwekkend mee.

De stichting van één reformatorisch politieke partij mag niet lang meer op zich laten wachten, terwille van de zaak der reformatie in het politieke handelen en de zaak van de christelijke politiek in de wereld. In verband met de dialoog tussen oudere en jongere generatie is het raadzaam dat ook enkele jongeren van A.R. en C.H. tot deze besprekingen worden toegelaten.

Onvrede

En toch bestaat er onvrede. De spanning tussen de beide polen bepaalt het levensbesef van de moderne mens. Meestal worden in dit verband de woorden conservatief-progressief gebruikt. De tegenstellingen liggen veel dieper.

De rationele besturing of de persoonlijke ontplooiing is de tegenstelling die de mens beheerst in kerken, in politieke partijen enz. Aan de ene kant staatsregeling, aan de andere kant het persoonlijk initiatief en de persoonlijke verantwoordelijkheid.

Twee conclusies

1). De antwoorden van de dertiger jaren beantwoorden niet meer aan de vragen. Er zijn nieuwe verhoudingen gekomen. De tegenstellingen werden scherper, de problemen fundamenteeler, de discussies opener, de verhoudingen gecompliceerder.

2). Het moderne levensgewoel beweegt zich tussen twee polen.

Een „confessionele partij” is het niet geraden slechts op te komen voor een der polen of te kiezen voor het economisch systeem van één der polen. Iedere pool is eenzijdig. Daarom dienen we overaccentuering te wantrouwen, zowel van de persoonlijke verantwoordelijkheid als van het staatsapparaat.

Men doet de partij er dan ook geen dienst mee haar met het etiket „links” of met het etiket „rechts” te sieren of te ontsieren. De A.R.P. is noch „links”, noch „rechts”, maar is als confessionele partij zichzelf. Zij mag zich niet binden aan enig economisch systeem. Zij kan meegaan met het goede in rechtse en linkse partijen, maar ze bindt zich er niet aan. Ze gaat uit van een ander beginsel: de schaloom, de vrede die door en in het Kind van Bethlehem is geopenbaard. Deze vrede redt niet één polariteit, maar het mens-zijn en het volk-zijn in z'n totaliteit.

Handhaven

In onze partij dient de polariteit en de omgekeerde polariteit gehandhaafd te blijven. Zij kent haar polariteit in de Zuidema's en de Fortmannen, met daartussen de Schakels! Deze tegenstelling tussen deze groeperingen is niet een tegenstelling van meer of min-

**UIT ONZE BOUW-
WERELD
EN AANNEMERS-**

**HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK**

Meilink N.V.

BORCULO · Hofstraat 10 · Tel. 05457 · 561
ZUTPHEN · Marsweg 19 · Tel. 06750 · 3748
Houtzagerij · Houthandel · Kistenfabriek

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

**N.V. AANNEMINGS- EN
BOUWBEDRIJF**

Burgemeester Hazenberglaan 403 · Rotterdam
Telefoon 191044

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 · TELEFOON 01719 · 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 · 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodser. Export: België, Duitsland, etc.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 · 2245* — Postbus 30

's-GRAVENZANDE

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 · 1230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden · Gebogen regels voor stoelen en fauteuils · Armleggers, Kappen · Regels · Stijlen enz enz

JAN LINGEN'S

Betonindustrie N.V.

Veerdom 29 · Tel. 01850 · 3123 · 1123

PAPENDRECHT

der principieel, meer of minder progressief, meer of minder gelovig, — dat is dwaasheid — maar de polaire tegenstelling van het moderne levensgewoel. De A.R.P. weerspiegelt daarmee de diepere tegenstelling in het moderne maatschappelijk bestaan. Daarom is zij geen eenzijdige partij, maar een all-round moderne partij. Beide groeperingen moeten in dialoog met elkaar blijven. Ik zou bedanken voor een partij met alleen maar Zuidema's, ik zou bedanken voor een partij met alleen maar Fortmannen. Maar de groeperingen moeten zich niet kleinzielig afwenden, maar in dialoog met elkaar blijven. En waar is de dialoog beter mogelijk dan hier waar beide groeperingen willen denken en handelen vanuit de „Schaloom” van Bethlehem?

Gelovige politiek

Spr. waarschuwde ervoor de politiek los te maken van geloofsvooronderstellingen. Wie dat doet loopt gevaar terecht te komen in de daemonie van politiek geloof. Het politiek geloof maakt van de politiek een geloof en omgeeft alles met een bovenaardse religieuze glans.

Daar moeten wij tegenoverstellen: gelovige politiek terwille van de zakelijkheid en terwille van het geloof.

D. C.

GEZAG!

Ik weet niet wat het moeilijkste is: gezag bekleden of aanvaarden. In beide situaties schuilt de problematiek van overschatting c.q. onderschatting van jezelf als mens.

De Bijbel stelt duidelijk dat gezag bekleden een opdracht van God zelf is. Dat is de kern van alle gezag en van alle gezagsaanvaarding. Sluit de liefde bij dat alles niet uit. Wie heeft ons meer liefgehad dan God? Juist daarom zullen we door zijn vertegenwoordigers en liefdevolle mensen gezag aanvaarden. Niet omdat het een aardige kerel of lieve vrouw is. Zij zijn qua ambt en functie daartoe geroepen en verplicht. Dat geldt voor ouders en kinderen, voor ambtsdragers en kerkleden, voor onderwijskrachten en leerlingen, voor de politie, ambtenaar en de verkeersdeelnemer, voor partijbestuur en partijlid.

De spanningen in deze sector zijn dan ook vaak een gevolg van het feit dat zowel de gezagsdrager als degene die dit moeten aanvaarden, de oorsprong van het gezag miskennen of niet kennen.

Geen heerszucht en slaafsheid. Geen onmondigheid of grote mond. Integendeel: veel waardering en uit liefde gezag in de juiste vorm. In het hele leven.

De volgende keer wat meer praktische gezagservaring en gezagsproblemen.

v. A.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(46)

Van de hoofdpersonen van deze dag bevonden er zich velen op dit ogenblik op weg. Mrs. Surratt en Wiechman waren op weg naar Washington. De president en zijn gemalin reden terug naar het Witte Huis langs een andere weg dan die ze hadden genomen naar de marinewerf. Atzerodt reed doelloos rond en zocht naar bekende gezichten. David Herold had Naylor's stal verlaten en was op zoek naar Booth. Paine slenterde door de stad, in afwachting van het tijdstip waarop hij zijn idool zou ontmoeten en zijn paard zou halen. Stanton was op weg van zijn departement naar huis. En dat was majoor Eckert ook. John Wilkes Booth steeg van zijn paard in F Street tussen Tenth en Ninth, opende een deur in een houten schutting, en kwam terecht in de steeg achter Ford's Theatre. Hij leidde het paard achter zich aan, gooide de deur weer dicht en sloot hem met een grendel.

Hij reed nu langzaam de steeg door, passeerde de negerhutten, ontweek voorzichtig de spelende kinderen, reed voorbij de achterzijde van de pensions in Ninth Street met hun waslijnen en closets, en steeg van zijn paard bij de achterdeur van het theater.

Hij riep „Ned!” en een ogenblik later kwam Spanler naar buiten, gevolgd door John Maddox. Booth vroeg zijn vriend het paard in de stal te willen zetten en haar een sterk halster te geven, want ze stond ervoor bekend de banden stuk te trekken en aan de haal te gaan. Spangler zei dat hij een stevig halster had liggen in de rekvisietenkamer en riep naar Jacob Ritterspaugh het te halen.

Toen de merrie water en voer had gekregen, nodigde Booth de toneelknechten uit om met hem mee te gaan naar Taltavul's bar er vlak naast en wat te gaan drinken. Spangler, Ritterspaugh en Maddox waren op dit moment alleen in het theatergebouw, afgezien van de kaartjesverkoper in de hal. De samenzwerver zei dat hij ze allemaal, met uitzondering van de kaartjesverkoper, wilde trakteren op een stevige dronk. Hij nam ze met zich mee naar de ruimte achter het toneel, waarvandaan ze zich achter elkaar lopend door de onderaardse gang, naar de uitgang in de steeg aan de zuidzijde begaven, en een ogenblik later zaten ze in de bar. Booth bestelde voor allen een whisky en kreeg te horen dat er een jongeman was geweest die naar hem had gevraagd — Herold.

Booth was erg populair bij de toneelknechten, omdat hij vriendelijk was zonder neerbuigend-minzaam te zijn. Hij maakte grapjes met ze, en in de loop van het gesprek vroeg hij of ze op dit moment nog iets bijzonders hadden te doen in het theater en of hij ze soms niet van hun werk hield. Ze antwoordden van niet; het was immers een rustige periode, de versieringen voor de avondvoorstelling waren al aangebracht en ze hadden niets anders te doen dan de tijd te doden.

Booth zei dat hij nog een boodschap moest doen maar voordat hij wegging kocht hij nog een fles whisky voor de mannen en ried ze aan het maar „op te maken”. Hij verliet het groepje nadat hij nog had gezegd dat ze elkaar misschien vanavond nog zouden zien. Via de steeg liep hij weer terug naar de onderaardse gang en even later stond hij op het toneel. Hij nam een vuren plank van 1½ x 3 duim, die hij onder een muziekstandaard had gevonden. Boven het toneel brandden enkele gaslampen en in het zwakke schijnsel kon hij nog net de met vlaggen versierde staatsloge onderscheiden. Hij sprong van het toneel af de zaal in, liep naar achteren, en ging de trap op naar de balkons. Door de gang aan de zuidzijde van het gebouw liep hij verder naar de plaats waar een rieten stoel was neergezet voor de witte deur, die toegang gaf tot de staatsloge. De toneelspeler bleef staan, keek om zich heen en zag niemand.

Booth voelde eens aan de deur, die zonder moeite opening. Hij stapte naar binnen en sloot de deur weer achter zich. Hij stak een paar lucifers aan en probeerde de plank vast te zetten tussen de binnenkant van de witte deur en de achterwand van loge 7, die enigszins vooruitstak in de gang. De plank was ongeveer een halve duim te lang. Hij had een mes bij zich, maar het zou veel te lang duren eer hij de plank had kunnen bijsnijden en de tijd was kostbaar. Hij zette de plank weer tegen de deur — vlak boven de

deurknop — en probeerde hem aan de andere kant tegen de muur te klemmen. Op de plaats waar de plank bleef vastzitten haalde hij met zijn mes wat kalk uit de muur. Het gruis ving hij op in zijn zakdoek. Na een paar minuten was het gat zo groot dat de plank er precies in paste.

Als iemand vanavond zou trachten hem te achtervolgen vanaf het balkon en men zou proberen de deur open te duwen, zou de plank hoe langer hoe vaster komen te zitten. Als Booth gedwongen zou zijn de wacht buiten de witte deur neer te steken, zou er natuurlijk alarm worden geslagen en kon hij erop rekenen dat men zou trachten hem achterna te gaan. De plank was belangrijk. Hij haalde hem weer weg en zette hem neer in een donker hoekje bij de deur.

Vervolgens keek hij de loge in. De scheidingswand was nu weggehaald, de sofa's en de stoelen stonden klaar en ginds aan de linkerkant zag hij de schommelstoel van de president. Hij controleerde de twee logedeuren, en beide gingen gemakkelijk open. Zoals hij de hele tijd al had geweten waren de sloten stuk.

Nu stond hij tussen de schommelstoel van de president en de sofa van Mrs. Lincoln en bestudeerde de afstand tussen de rand van de loge en het toneel. Erg groot was die afstand niet. Als hij op de balustrade zou staan en dan naar beneden springen, zou zijn sprong zestig centimeter hoger zijn, maar als hij over de balustrade heen zou klimmen, zich naar beneden laten zakken en dan pas zou springen, was de hoogte van zijn sprong veel kleiner en liep hij ook minder risico.

John Wilkes Booth liep de gang in en terwijl hij de deur liet openstaan, hurkte hij neer en bestudeerde de positie van de stoel waarin de president zou komen te zitten. Daarna deed hij de deur dicht en stak een paar lucifers aan. Uit zijn jaszak haalde hij een spiraalboortje met een houten handvat. De deur had twee panelen, een aan de bovenkant en een aan de onderkant. De maximum dikte van de deur was 3/8 duim. De panelen waren veel dunner. Het zette zijn boor in de rechterbenedenhoek van het bovenste paneel en drukte zich er tegenaan. Hij begon het handvat rond te draaien en de spaanders vielen op de grond. Binnen een ogenblik had hij een klein gaatje geboord. Hij drukte zijn oog er tegenaan en zag vaag het bovenste gedeelte van de schommelstoel. Hij haalde zijn zakmes tevoorschijn en begon het gat bij te werken en de splinters weg te snijden. Weer boog hij zich voorover om er doorheen te kijken. Deze keer had hij een goed uitzicht op de plaats waar de schouders en het hoofd van de president zich zouden bevinden.

Booth stak nog een paar lucifers aan en begon de spaanders met zijn hand bij elkaar te vegen. Hij liep terug naar de deur aan het einde van de gang en controleerde in het schijnsel van zijn lucifers of er nog kalk op de grond lag. Hij veegde wat stof bij elkaar, liet het in zijn zak glijden en ging terug door de witte deur naar het balkon. Nauwkeurig bekeek hij het toneel, de zaal en de balkons. Er was niemand te zien en hij kon niemand horen.

Hij liep de trap af, verliet het theater aan de achterkant en haalde zijn paard. Inplaats van naar F Street te rijden en de deur in de schutting te openen nam hij deze keer de andere weg door de T-vormige steeg naar Ninth Street, waar er geen schutting in de weg stond. Hij reed terug naar het Nationaal Hotel om te eten en te rusten.

Toen mr. en Mrs. Lincoln het Witte Huis naderden zag de president twee mannen naar buiten komen. Het waren twee oude vrienden van thuis — Dick Oglebsy, zo juist benoemd tot gouverneur in Illinois, en generaal Isham N. Haymes — en Lincoln ging rechtop staan in zijn wagen en riep ze. Bij de deur verliet Mrs. Lincoln de mannen, nadat ze de president eraan had herinnerd dat het souper over een paar minuten klaar zou zijn. Lincoln antwoordde dat hij zo gauw mogelijk zou komen en nam zijn vrienden mee naar zijn werkkamer. Toen ze merkten dat de president in een ongewoon vrolijk humeur was, werden de twee al minstens even vrolijk en terwijl ze met elkaar praatte over vroegere gebeurtenissen die alleen zij zich maar konden herinneren, schaterden ze alle drie van het lachen.

(wordt vervolgd)

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

HOLWERDA ZONEN DOKKUM

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor: 2580. Rotterdam: telefoon 010-171317.

Een prettig stel vaklui willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereeden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10 - Tel. 2725 (b.g.g. 3100)

CLAEYS - maaidorsers

RAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)

Telefoon (01860) - 2050

OCEAN N.V. DIEREN
PATENT OCEAN KEERKLEP
PATENT OCEAN AFSLUITER
PATENT OCEAN VACUUMSTOP
PATENT OCEAN AEROSTAT

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

N.V. W. J. Schuiling's Handelonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

... van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

Koopt bij onze adverteerders

het
beeld
der
vaderen
1914

• Kerstfeest 1914

Een halve eeuw geleden — voor het eerst kerstfeest tijdens een wereldoorlog. In elk geval, het was bezig een wereldoorlog te worden, doordat steeds meer landen en gebieden in andere werelddelen er in betrokken werden. Maar het begon als een oorlog in Europa, een oorlog tussen wat men toen op z'n Duits nog al eens noemde, de grootmachten van Europa. Van het gekerstende Europa.

De krachten der ontkerstening kwamen nog niet zo duidelijk aan het licht. De Czaar van Rusland was nog de grote beschermheer van de Grieks-Orthodoxe kerk en de koning van Engeland was (en is) het verheven hoofd van de Anglikaanse kerk. De keizer van de Donaumonarchie zetelde nog in Wenen, en die stad was van ouds gut Habsburgisch und gut Katholisch. Alleen: in Frankrijk en in Italië hadden „anti-clericalen” de politieke leiding.

Maar voor velen was het een aangrijpende zaak; het Kerstfeest komt en de oorlog duurt voort. De verschrikkelijke oorlog aan het westelijk front, in de loopgraven. De beweeglijke oorlog aan het oostelijk front, waar de Russische „stoomwals” heen en weer rolde. Hoe moet dat nu met het Kerstfeest? Dat de vraag zo dringend werd gesteld, is misschien méé het gevolg van een romantisch gevoel, dat nog uit de 19de eeuw was overgebleven. Maar er zat ook de gedachte achter, dat het Kerstfeest wat met een allesomvattende vrede heeft te maken, waarbij christenen zijn betrokken.

Zo zijn de kranten en tijdschriften in die laatste dagen van het jaar 1914 vol van de grote confrontatie tussen kerstvrede en oorlogsrmoer.

H.M. Koningin Wilhelmina richtte zich met een kerstgroet tot het Nederlandse volk; een korte boodschap, die met véél instemming werd ontvangen. In de daarop volgende weken vond men deze boodschap vaak terug, ingelijst, aan de wand van de huiskamer.

De paus richtte zich tot de oorlogvoerende mogendheden met het verzoek, op het Kerstfeest de strijd te staken. Voor één etmaal moesten de kanonnen zwijgen. Het ging niet door. Het kon niet doorgaan. Daarbij besluiten geen strategische of tactische motieven. Rusland had neen gezegd, en daarmee was het uit.

Maar waarom weigerde Rusland zo botweg? Omdat de Grieks-Orthodoxe kerk de paus niet erkend als hoofd der kerk. Dat is de patriarch van Constantinopel; de paus is een usurpator. En de Czaar is de beschermheer van de ware kerk.

Er kwam nog iets bij. De Russen hebben de Juliaanse tijdrekening. Hun Kerstfeest komt veel later dan dat van West-Europa. In West-Europa is de kalender veranderd, is daarmee de datum van het Kerstfeest verschoven — door een paus.

Wie gehoor zou geven aan de oproep van een andere paus, om op zijn datum het Kerstfeest te vieren aan het front, zou handelen tegen het recht en de positie van de Grieks-Orthodoxe kerk.

De oorlog ging door, ook in de kerstnacht.

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Niet dat ik het zou vergeten, doch ik WIL ermee beginnen: ik wens u allen gezegende dagen, dagen van overdenking en van intense vreugde, van familiegeluk en van blij gedenken. Anderen zullen schrijven wat ons dit jaar bracht. Het is goed daaraan te denken en veel daarvan te overdenken. Wij vergeten snel en hebben, zelfs gedurende één jaar, geen idee van tijd. Omdat wij zo vlug leven en de ene dag als een kraal aan de andere rijen. Er gaat ook zoveel langs ons heen. Veel van anderen dat ons niet raakt, wilens of niet wilens. Er gebeurt ook zo veel! Dat typische spreekwoord: wat niet weet wat niet deert, houdt déze waarheid in, dat wij in een eeuw leven waarin ons veel deert. Want wij weten zoveel. Zou Jesaja, een tijdgenoot van Socrates, veel geweten hebben over toestanden op het platteland van Griekenland? Misschien wel, want hij was een ziener. Maar de begerige Gehazi had niet veel notie van het land der Syriërs. Te ver weg. Doch wij weten alles. Soms verdenk ik de nieuwsdienst van de radio ervan dat hij alles wat er in de wereld rondom is opsomt om dan te zeggen dat er in ons land ook nog iets is gebeurd. De televisie-journaals houden ons dag uit op de hoogte van alles wat president De Gaulle en president Tsjombe en president Johnson en de heer Verolme zeggen. En daarover praten we en discussiëren we en we weten niet eens dat de buurvrouw ziek is. Deze tijd heeft ons verrekijkers gemaakt, geen dichtbijkijkers, laat staan toekomstkijkers.

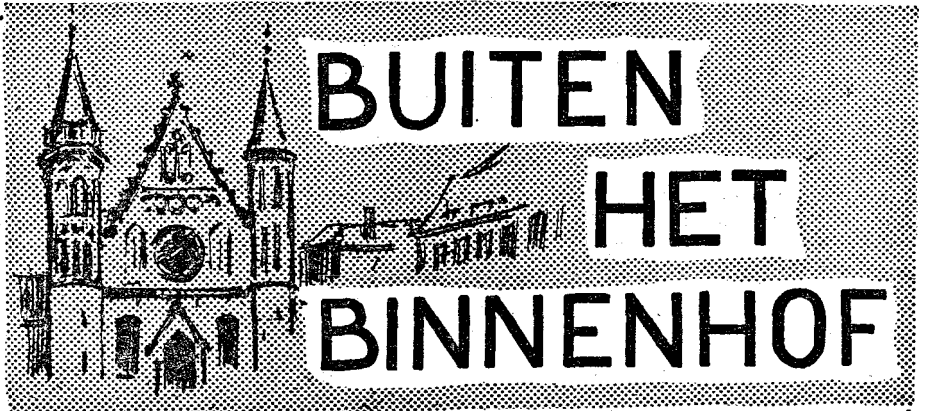
Vandaag wil ik mijzelf niet als een toekomstkijker aamelden, hoewel ik wel vooruitzie. Ik ga namelijk met vakantie. Laat, maar toch. Als u dit leest ben ik van honk met de mijnen. Niet met al de mijnen, want de jongste nazaat staat op wacht met kerstmis. Zinyol maar minder aangenaam.

Misschien beluister ik weer de kerstpreek van professor Karl Barth in de strafgevangenis te Bazel. Via de radio. Deze grote theoloog — of u het met hem eens bent of niet: hij IS een groot theoloog — spreekt op Heiligenabend de gevangenen toe. Dat doet hij al jaren. Wie dat eens gehoord heeft vergeet dat niet licht.

En zo zal ik het nieuwe jaar in de vreemde begroeten. Maar wat is tegenwoordig „in den vreemde”? Nu we allen zo Europees zijn en allen wel een familielid — hoe ver ook — buiten de Nederlandse grenzen hebben wonen, spreekt dat buitenland ons anders aan. Nu er zoveel Nederlanders de vakantiecentra van Zwitserland, Oostenrijk, Italië enz. ook des winters bevolken, is die vreemde niet zo vreemd meer.

Per slot van rekening waren Maria en Jozef ook vreemden in Bethlehem. En als het waar is — wij weten het niet — dat een van de drie koningen een kleurling was, — hoe maak ik plotseling die gedachtensprong? — dan is het vreemd dat er mensen zijn, die verschil maken tussen blank en zwart. Dat verschil heeft er bij de kribbe niet bestaan!

Vrienden, op het eind van het jaar worden we allen iet-

wat meditatief, we neigen naar het overdenken en denken en naar het mijmeren, met of zonder warme punch.

De radio en de televisie en de kranten en de weekbladen doen hun best en trachten mee te denken en te mijmeren.

Er kan een zekere voldoening in schuilen dit alles te ontvluchten en zichzelf te zijn. In een klein dorp, omgeven door hoge bergen, ver van het dagelijks verkeer, ver van de moderne communicatiemiddelen. Met zichzelf alleen of met de naaste huisgenoten als gezelschap. Zonder olieboten en fluitende boten, zonder toespraken, alleen met HET GEBEUREN. Zonder de managers en de captains of industry, zonder de kijkkast en de kranten. Ik weet het, dat geldt niet voor iedereen. Het is strikt persoonlijk. En je moet er genoeg en voldoening van smaken.

Ik weet wat ik kan missen. De bruiloft van mijn neef en de verlichte straten van Amsterdam. De toespraak van de voorzitter van de NCRV en de jaaroverzichten in Trouw. De kerstboom op de Dam en de Volkszangavond. En de telefoontjes van burens en bekenden en familieleden. En er schuilt in al deze evenementen veel hartelijks en genegenheid. Maar ik ben liever aan het eind van dit jaar alleen met de mij steeds omringenden. Zonder Nederlandse Gedachten zal ik zijn, maar ook zonder Zwitserse Gedachten, overgeleverd aan eigen gedachten.

En ik doe het ermee. Aan Kerstfeest zal ik denken en ik zal de Oudejaarsavond in de rust ver van het dorp genieten en wat uitrusten van de vermoeienissen van het jachtige leven.

De wereld zal niet veranderd zijn als ik terugkom. Het zal 1965 zijn.

Bij leven en welzijn. En dat wens ik u allen, leven en welzijn, in de rijkste betekenis die wij daaraan kunnen geven.

William J. J. J. J.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaftwagens
etc.

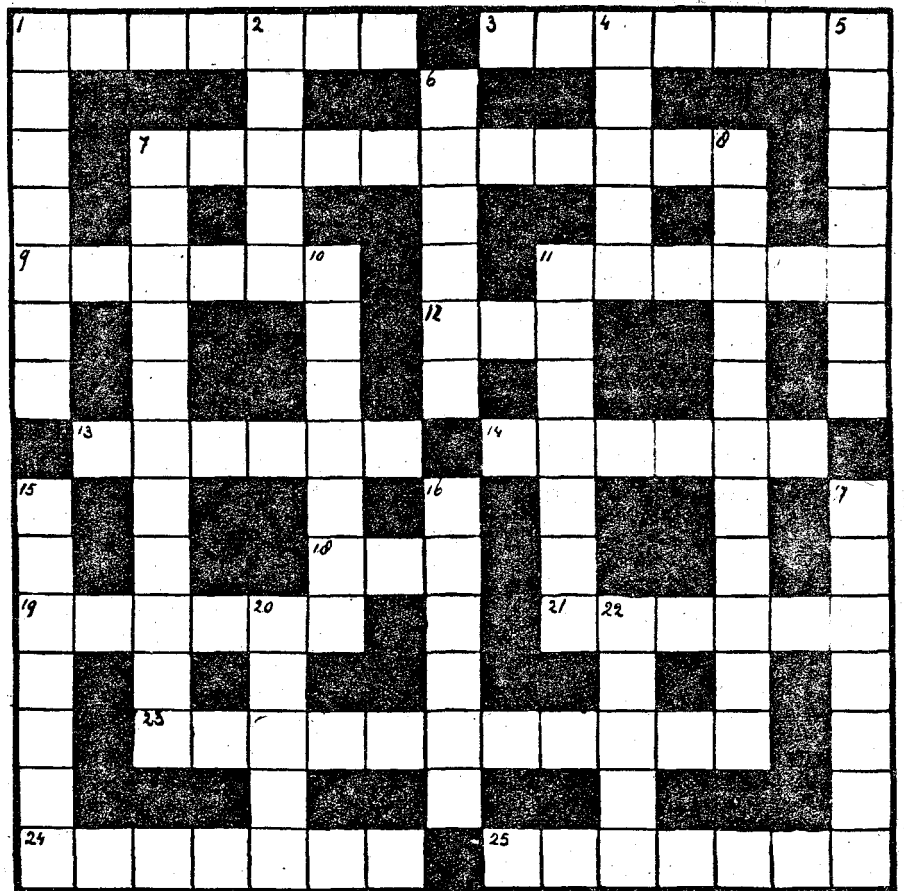
HOUTBOUW HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Kryptogram

Horizontaal: 1. Hare Majesteit een beest!; 3. zij vangen de klappen op; 7. dikwijls in last; 9. wat hierin valt is goed kapot; 11. zielepiegel; 12. dam keer dam; 13. zij hebben nog eens geluk! 14. deze godin kon nergens aarden, 18. presentje voor ouwetje, dat niet wilde wat hij mocht; 19. deze vrouwen zijn niet lang; 21. zij schijnen soms — na verhitting — een mond voor vlieg-gat te houden; 23. pruiken, die in bomen hangen; 24. als 't splitsen afgelopen is, resten schaduwzijden; 25. daardoor krijg je weer vaste grond onder de voeten.

Vertikaal: 1. je kunt je nog maar nauwelijks voortbewegen, of er moet al gedraafd worden; 2. hierover mag de nacht niet vallen; 4. kan een „liefdesverklaring” of een afscheidsgroet aan een bestuur inhouden; 5. lastig, dat graafwerk met zulke ronde stukken ijzer; 6. in dit kleed kunt u — zo te horen — door het water lopen; 7. superblondje; 8. eigenzinnige pontjesbaas?; 10. „klassiek”; 11. gewiekst ben je, als je zo van een vis bent voorzien; 15. de (zoete) vrucht van de drank; 16. afstotend iets; 17. menselijke klitten; 20. het terugtrekkende leger brengt orde; 22. als u dit vindt, zult u wel spoedig heel erg actief worden.

rèkel, 45. iet, 47. komma, 49. n-z, 50. teder, 51. en, 52. emir, 55. ren, 56. ezel, 59. Aser, 60. steg, 62. kraai, 64. die, 66. etage, 68. eer, 69. stander, 72. dot, 73. rits, 74. orgel, 75. heks.

Vertikaal: De oplossing kan afgeleid worden uit hor., behalve: 1. neon, 6. Burlage, 12. maal, 18. inert, 21. riool, 44. Elisa, 46. edeling, 48. omzet, 58. oker, 61. pets.

STEEDS GROTE VOORRADEN IN ALLE SOORTEN FINEER

Fijnhoutimport

FIRMA LANDWEER & SOMER

EIG.: T. HUIZENGA

STADSKANAAL - TELEFOON 05990 - 2004

Werk gaat voort

A C H T E R P A G I N A

OVERVLOEDIG, te overvloedig — vooral rond jaarwisselingen — wordt gezegd, dat alles voorbij gaat.

Natuurlijk, wat geweest is aan omstandigheden en situaties keert niet terug. Elke dag die voorbijgaat is voorbij. De seconden tikken achter elkaar weg. Geslachten gaan, nieuwe geslachten komen.

Blijvend is echter in de geslachten het door God geschapen leven; blijvend is de goddelijke opdracht bij de Schepping aan de mensheid; blijvend is het geloof en blijvend is het werk in de wereld.

Daarom gaan wij in 1965 gelovig en blij voort met het werk, dat ieder van ons in het leven heeft te doen.

Dat mag ons zo nu en dan wel eens wat zwaar vallen. Daar zijn wij mensen voor.

Christenen moeten evenwel steeds hun geloof laten versterken en uit liefde tot God het goede trachten te werken.

Met kracht zullen wij dus na de dagen, waaraan wij rond de overgang van het ene jaar naar het andere bijzondere betekenis geven, ons werk weer ter hand nemen. Ook in de politiek.

Achterom zien

NIETEMIN willen wij toch even achterom zien, maar dan om deze reden: een aanknopingspunt te hebben voor het voortgaan.

Het betreft een even terugkijken naar het werk van de jongeren. Daar toe bladeren wij in het op 12 december j.l. vastgestelde zeventiende jaarverslag van de Nationale Organisatie van A.R. Jongeren Studieclubs. Het gaat over de periode van 1 oktober 1963 tot en met 30 september 1964.

Op genoemde datum werd de Algemene Vergadering van — kortweg — de ARJOS gehouden. Ditmaal had deze jaarlijkse landelijke bijeenkomst een bijzondere tint, omdat tevens „35 jaar A.R. jongeren activiteit” werd herdacht.

Uitlaten

Wij citeren in dit verband een stukje van de situatieschets waarmede ARJOS-secretaris D. Corporaal zijn jaarverslag begint.

„De A.R. jeugdbeweging bestaat 35 jaar. Het lijkt in tegenspraak met het feit, dat dit jaarverslag als het „zeventiende” wordt gepubliceerd. Op het ARJA-vaandel staat een datum vermeld, namelijk 6 juni 1929. Toen werd het initiatief genomen tot de oprichting van een jeugdorganisatie. De constituerende vergadering vond plaats op 9 november 1929 te Utrecht.”

„In de oorlog werd de ARJA verboden, maar op 14 en 15 oktober 1946 kwam de Nationale Organisatie van A.R. Jongeren Studieclubs tot stand. Zij werd de voortzetting van de vooroorlogse ARJA. Door de naam Actie te vervangen door Studie wilde men aangeven dat het accent vooral op de studie lag.”

„De studie kreeg aanvankelijk een veel zwaarder accent. Maar toch is de functie van een politieke jongerenorganisatie (weer) enigszins anders ge-

worden... De belangstelling voor de actuele problemen is toegenomen en daarmee ook de neiging uitspraken te doen over actuele politieke zaken.

Een uitspraak van de ARJOS over een bepaald onderwerp, zoals bijvoorbeeld dit jaar over „belastingverlaging en ontwikkelingshulp” werd gedaan, was voor te oorlog haast ondenkbaar.

De omstandigheden veranderen, en wij met hen.

Daar komt bij, dat de kiesgerechtigde leeftijd is verlaagd, zodat nu van jonge mensen op 21-jarige leeftijd een keuze wordt gevraagd. Dit heeft zijn weerslag op een politieke jeugdorganisatie.”

„Wij vertrouwen, dat in de ARJOS steeds gezocht zal worden naar de weg die wij als christenen in de politiek dienen te gaan. Daar is veel studie en veel gebed bij nodig.”

In de 28 pagina's, die dit jaarverslag telt, worden vervolgens op overzichtelijke wijze o.m. besproken: alle organisatorische verbanden, de propaganda, de publiciteitsmiddelen („Op Wiek”, „Nederlandse Gedachten”, radio), conferenties, kaderwerk, methodiek- en schetsencommissie, Documentatie Commissie Buitenland, Studentencommis-sie, Buitenlandse Werkgroep, verhouding partij-ARJOS, verhouding tot de FCHJG, contacten met andere organisaties.

U kunt dit jaarverslag natuurlijk, als u er nader kennis van wilt nemen, bestellen bij het secretariaat van de ARJOS, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Niet zonder opzet vermelden wij ditmaal — juist thans — iets over de ARJOS. Het gaat hier om de jongeren en dus — zoals bekend mag verondersteld — om de toekomst. (Wij naderen hier het vooruitzien.)

Men moet in de partij weten wat in ARJOS leeft. Ja, zullen sommigen dan misschien toch gauw geneigd zijn te zeggen — dat regelt zich dan wel. Neen, zo willen wij onderstrepen, men moet ook in plaatselijke kiesverenigingen goed weten wat er in de plaatselijke ARJOS-club leeft.

Het gaat niet alleen om een moreel steunen van de ARJOS door de kiesvereniging, de kiesvereniging moet ook goed luisteren. Daarmede is overigens natuurlijk nog niet gezegd, dat ARJOS-woorden en -wensen doorslaggevend moeten zijn.

Op de algemene vergadering van de ARJOS werd ook duidelijk, dat nog lang niet alle kiesverenigingen de ARJOS waar dat nodig is financieel steunen. Het is begrijpelijk, dat men daar (zacht gezegd) een zekere „verbazing” over uitsprak. Men leze artikel 38, lid 2 van het partijstatuut.

Vooruitzien

DE jongeren met hun 35-jarige organisatie en de ouderen met hun 85-jarige partij willen in hoofdzaak vooruitzien.

De partij is geen historisch genootschap — al kent zij het belang van de geschiedenis — maar een praktische instelling voor principieel gevoed concreet beleid.

Het gaat een partij om een goed inzicht in de zaken van het leven en om een goede organisatie teneinde haar inzicht ook in het leven te doen doorwerken.

Daar moeten wij ook in 1965 weer met veel kracht en enthousiasme aan werken.

Zowel wat betreft het een als het ander. Daartoe is volop gelegenheid. Wij noemen slechts enkele centrale punten.

In de eerste plaats de gespreksgroepenactiviteit, zo belangrijk voor de meningsvorming in de partij over bepaalde onderwerpen.

Thans is de Europese samenwerking in discussie.

Het is van groot gewicht, dat zoveel mogelijk kiesverenigingen in het gehele land gespreksgroepen vormen. Laat men daar aan het begin van het jaar alle aandacht aan geven.

Ook op de gewone kiesverenigingsvergaderingen vindt meningsvorming plaats. Vaak nodigt men daartoe sprekers van buiten; vaak nodigt men sprekers, die lid zijn van de sprekersorganisaties van de Kamercentrales.

Deze sprekers ontvangen om de twee weken de „Documentatiedienst” en zijn mede daardoor vrij goed geïnformeerd.

Zo nu en dan wordt ook landelijk een conferentie voor deze sprekers gehouden. Ditmaal vindt een sprekersconferentie plaats op 9 januari a.s.

Met name komen aan de orde de volgende onderwerpen: de algemene politieke en financiële situatie; het radio- en televisiebeleid; lonen en prijzen, middenstand; ruimtelijke ordening, woningbouw, landbouwbeleid; alsmede Europese en Atlantische samenwerking.

U ziet dat de meningsvorming zeer concreet aan de gang is.

MAAR ook de zaak van de organisatie heeft en vraagt voortdurend de aandacht.

Punt één is wat dat betreft nu zeer speciaal de ledenwerving.

Er is in de laatste maanden van het afgelopen jaar een goede basis daarvoor gelegd. Zowel wat betreft de voorbereiding als wat betreft het reeds gewonnen aantal nieuwe leden (1250).

Maar nu zal de grote stoot moeten worden gegeven. Wil de actie slagen, dan zullen nog ettelijke duizenden nieuwe leden aan het genoemde getal moeten worden toegevoegd. Dat kan natuurlijk best.

Alleen, men zal deze geestverwante kiezers (vanaf 21 jaar) moeten benaderen: mondeling, schriftelijk, telefonisch.

Laten wij daar allen als leden aan meedoen.

Laten wij zowel wat betreft het organisatorische als wat betreft de meningsvorming als partij het jaar 1965 goed beginnen.

Samen en eensgezindheid.

WIDEK.

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUSTHANDEL

Telefoonno. 01846-2156-2484
Hardinxveld-Giessendam

**FA. DE GEUS &
VAN DER HOEVEN**

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

• Vervolg van pag. 5

tiecommissie ter voorbereiding van een wettelijke regeling van het televisiebeleid.

Vorige maand heeft de minister van O.K. en W. een interim-rapport van de Pacificatiecommissie aan het parlement doen toekomen. Dit rapport betreft uitsluitend het vraagstuk van de toelating van reclame. Een aanzienlijke meerderheid van de Pacificatiecommissie acht toelating van reclame in de televisie aanvaardbaar, waarbij er wel een volledige scheiding moet zijn tussen de exploitant van de reclame en de organisaties, die de programma-uitzendingen verzorgen.

Eergisteren heeft de regering naar aanleiding van de motie-Baeten, waarin een samenvatting gegeven wordt van wat het standpunt van de overgrote meerderheid der Tweede Kamer, ten aanzien van het gehele omroepbeleid geacht kan worden, antwoord gegeven op de twee in die motie aan de regering gestelde vragen. De regering heeft medegedeeld, dat zij overeenkomstig de in deze motie neergelegde wens voor 1 maart 1965 voorstellen zal doen over de voorwaarden, die aan nieuwe gegadigden voor een zendvergunning worden gesteld en over de invoering van reclame in de overgangsperiode.

Ons standpunt

De A.R. Partij gaat akkoord met reclame in de televisie. Evenals de Pacificatiecommissie is onze partij voor verzorging van die reclame door een instelling, welke staat naast, gescheiden is van de organisaties, die de programma-uitzendingen verzorgen.

Het gaat er onze partij om, te bevorderen voor heel het volk, voor alle luisteraars, een goed omroepbestel. Dat houdt in een open bestel, waarbij naast de bestaande omroeporganisaties ook anderen aan bod kunnen komen, die voldoen aan voorwaarden, welke voor iedereen gelden.

Het moet niet zo zijn, dat men op grond van kapitaalbezit zendtijd krijgt. Omroep uitgaande van commerciële instellingen en afhankelijk van de commercie wijzen wij radicaal af. Waarom? Omdat dan doelstelling is het geld, de centen. Cultuur en ontspanning hebben een eigen waarde waarbij ieder het zijne moet krijgen.

Men moet vrij zijn en in de gelegenheid zijn opvattingen, meningen en in-

zichten op allerlei gebied via deze cultuurmedia onder de ogen van het volk te brengen.

In de verscheidenheid leeft de democratie.

Een zogenaamde nationale omroep of een vercommercialiseerde omroep tast in de grond van de zaak onze geestelijke verscheidenheid aan.

Om die dingen gaat het in de politiek.

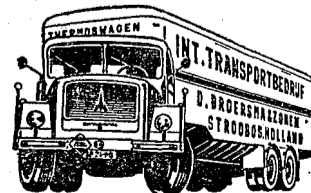
Men mag van een christelijke partij verwachten, dat zij daar oog voor heeft, niet alleen ten gunste van haar eigen bevolkingsgroep, maar ten gunste van alle bevolkingsgroepen.

Wij mogen in vrijheid aan politiek doen. Dat in vrijheid aan politiek doen heeft onze partijvoorzitter op het laatste Partij Convent genoemd: de vreugde van de politiek . . . . .

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
Internationale Transportonderneming

STROOBOS

telf. J 5123 - 291 - 498
telex 46018

BODEGRAVEN

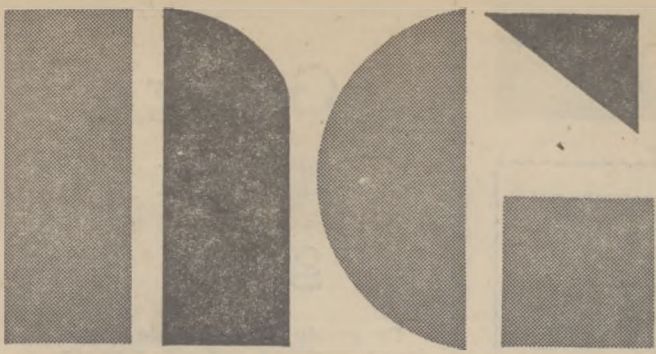
telf. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens.
- * Behandeling douane-formaliteiten.
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL EN RECHTSTREEKS VERVOER!

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Bedenkelijke ontwikkeling

IN het laatste nummer van het jaar 1964 hebben wij het een en ander gezegd over de Verenigde Naties. Dat wordt hoe langer hoe meer een bedenkelijke zaak, vooral omdat men aan *schijnvertoningen* begint te doen. Tezamen en in vereniging. De Russen zijn vele miljoenen aan de Verenigde Naties schuldig en betalen niet. Andere staten volgen dit voorbeeld. Amerika leent het ontbrekende bedrag, opdat het geval kan blijven draaien.

VOLGENS de uitdrukkelijke bepaling van het statuut moet Rusland nu wegens wanbetaling worden uitgesloten van het stemrecht. Maar... nu is er niet gestemd. De voorzitter heeft de hoofden der delegaties uitgenodigd, naar zijn kantoor te komen ten einde te zien of men het niet zonder stemming eens kon worden over de voorziening in de vacatures in de Veiligheidsraad. Met overleg is immers soms wel iets te bereiken. De meer dan honderd hoofden der delegaties spoedden zich naar het kantoor van de president, vonden daar de stemhokjes, stemden er, en waren het met de uitslag eens. Dit laatste werd toen ter officiële zitting verklaard. In het kantoor van de president was men het ééns geworden over de wijze, waarop de vacatures zouden worden vervuld. En zó was opeens de noodzaak, om Rusland buiten de stemming te houden, er niet meer. In het kantoor heeft het rustig meegestemd, maar dat héette geen stemming, maar overleg. In de zál werd niet gestemd. Het is blijkbaar in sommige opzichten in de Verenigde Naties *kinderwerk* geworden. En — zoals wij een vorige maal uiteenzetten —: het prestige van Verenigde Naties en Veiligheidsraad krijgt telkens opnieuw een knauw. Hoogstens kan men nog een resolutie aannemen in algemene termen, zoals het laatste besluit over de Kongo, waarin geen namen worden genoemd, geen oordeel wordt uitgesproken, alleen een verzoek wordt gedaan aan iedereen en verder wordt gewenst, dat er verzoening zal komen in de Kongo. Geen enkele staat, groot of klein, behoeft ooit meer te denken, dat hij zijn recht gehonoreerd zal zien door de Verenigde Naties, eenvoudig omdat het zijn recht is. Want dat zou slechts kunnen gaan ten koste van de *schijneenheid*, die men zo graag wil bewaren.

NU heeft Indonesië plotseling bekend geraakt, het schip te willen verlaten. In de gedachtengang van de opstellers van het statuut was voor zo iets helemaal geen plaats. Kennelijk niet. Want er is in het statuut geen enkele bepaling te vinden omtrent een regeling bij uitreden. Dat maakt het nu voor Soekarno heel eenvoudig. Hij behoeft geen enkele bepaling in acht te nemen. Hij stapt eenvoudig uit.

Sommigen hebben het vermoeden uitgesproken, dat dit besluit in een bui van woede is genomen. Dat is in hoge mate onwaarschijnlijk. Wij hebben, dat is onze vaste overtuiging, te maken met een welbewuste en nu duidelijk gemarkeerde koerswijziging in de Indonesische politiek.

SOEKARNO heeft tegenover Nederland een groot succes geboekt. Ten opzichte van Nieuw-Guinea voerde hij een confrontatiepolitiek. Dat is een politiek met een serie van vijandelijkheden, waarin een climax zit en die moet

eindigen met een grote militaire aanval, met een oorlog. Aan die eigenlijke oorlog gaat dan van alles vooraf, het verwoesten van het ambassadegebouw, het vernietigen van alle zakelijke rechten van burgers van het aangevallen land, militaire infiltraties, ondernomen door "vrijwilligers", aanvankelijk naar het heet zonder voorkennis van de regering in Djakarta.

Die confrontatiepolitiek heeft tegen Nederland geleid tot een volledig succes. De Nederlandse regering heeft volledig bakzeil moeten halen, niet omdat zij niet meer in staat was, de situatie militair het hoofd te bieden, ook niet, omdat zij vanuit Nederland bijna geprest werd om de vlag te strijken, ook zelfs niet, doordat Nederlanders op eigen houtje contact zochten met Soekarno en zijn afgezanten, maar uiteindelijk, doordat Amerika Nederland dwong de "bemiddeling" van een Amerikaan te aanvaarden, terwijl het wist, dat die bemiddeling in hoofdzaak zou inhouden de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.

NU is Soekarno dezelfde confrontatiepolitiek begonnen tegen Maleisië. Aanvankelijk zou Portugal, met het oog op Portuges Timor, op Nederland gevolgd zijn. Maar de ontwikkeling in Maleisië leidde tot een herziening van dit plan. Maleisië moest nu eerst worden vernietigd. Vóór de haan voor het eerst kraaide in 1965. Maar het is anders gelopen, niet door de haan, maar door andere oorzaken.

Soekarno heeft lange tijd de gedach-

te gekoesterd, dat hij in de Afro-Aziatische wereld een leidende rol zou spelen. De grote conferentie in Bandoeng was daarvan het symbool. Maar het viel toch tegen. Een van de oorzaken is India. De leiders in India zijn nog altijd sterk op Engeland georiënteerd; hebben er grotendeels hun opleiding genoten. Zij spreken Engels, zij spelen cricket, zij hebben een superioriteitsgevoel, aan dat van hun leermeesters opmerkelijk verwant. Zij piekeren er niet over, om zich door Soekarno op sleeptouw te laten nemen. Zij vinden zulke figuren toch van een andere klasse dan zij zelf. Bovendien — India en Maleisië behoren tot het Gemenebest. En voorts, Nasser speelt helemaal op de lijn Rusland—Afrika en de Afrikaanse staten leggen het zwaartepunt al meer op hun eigen Afrikaanse conferenties.

INTUSSEN, de Engelse vloot dekt Maleisië en Amerika zet noch Engeland noch Maleisië het mes op de keel, zoals het eenmaal Nederland deed. Als Soekarno niet alle hanen voor niks wil laten kraaien, dan schiet er voor hem weinig anders meer over dan de openlijke aanval. Op... een lid van de Veiligheidsraad... In dit opzicht lagen dus de feiten zo, dat het uitreden bijna een politieke noodzaak werd.

Maar er zit méér aan vast.

Dat Amerika lange tijd Soekarno zo begunstigde, was een onderdeel van de Amerikaanse politieke strategie. Als een Amerikaans staatsman de globe op zijn bureau bekijkt, dan draait hij Amerika uiteraard naar zich toe, Amerika, geflankeerd door twee Oceanen als bondgenoten. Maar aan de achterkant van de globe is het communisme, van Mecklenburg tot Wladiwostok. Dat communisme moet zoveel mogelijk

• *Vervolg op pag. 10*

Wel er uit - niet er af!

Er zal een wirwar van motieven geweest zijn dié president Soekarno deed besluiten Indonesië's uitreden uit de Verenigde Naties aan te kondigen. Drie redenen zijn de moeite waard nader bekeken te worden, de rest (over de reactionaire houding van de V.N. enz.) is klinkklare rimram. In de eerste plaats is er het motief-Maleisië. Indonesië zegt het bestaan er van zelfs niet te erkennen; nu wordt Maleisië's lidmaatschap van de Veiligheidsraad als het motief aangevoerd. De tweede reden houdt wellicht verband met Soekarno's begeerte om op een in zijn ogen nette manier van de overeenkomst inzake West-Irian af te komen. De derde beweegredenen kan zijn de in 1955 te Bandoeng begonnen Afro-Aziatische conferenties tot een tegen-organisatie samen te ballen, waarin blanke landen geen plaats en geen stem hebben.

De Verenigde Naties, juist nu intus kwetsbaar wegens de Kongo-affaire, uit hoofde van de Russische wanbelangings-kwestie (ook andere landen zoals Frankrijk en zelfs België zijn in dit opzicht laakbaar!) en geleid door een met zijn gezondheid sukkelende secretaris-generaal, zijn door het drastische Indonesische optreden helemaal in een ontreddere positie gekomen. Misschien is het juist de bedoeling van Djakarta om met een zodanige V.N. als

nog "zaken" te doen. De Afro-Aziaten zouden inzake Maleisië voor Soekarno door de knieën moeten, de V.N. als geheel zou een streep door de wederzijdse West-Irian-verplichtingen dienen te halen en communistisch China zou een

Indonesië en de V.N.

machtspositie in de Veiligheidsraad moeten krijgen, wil Oe Thant zijn bode om Indonesië's terugkeer in de V.N.-schoot ingewilligd zien. Misschien schuilt dit er allemaal achter. Het zou een rijke "beloning" voor een simpele concessie zijn.

De zgn. neutralen, zoals Egypte en Joegoslavië, doen niet voor niets uiterst nerveus, nu hun meest actieve Aziatische mede-stander op het punt staat hen in New York in de steek te laten. Geen wonder ook; van een machtige wip-positie kan voor hen bij twee concurrerende wereld-organisaties geen sprake zijn; hun spel is dan uit.

Intussen is duidelijk dat Indonesië wel uit de beschikbare mogelijkheden tot pressie uitoefenen de meest spectaculaire gekozen heeft, maar daarom nog niet van de moeilijkheden af is,

Deze week

• Prof. De Gaay Fortman op de drempel (zie pag. 7)

• De feestdagen overleefd... maar hoe nu verder? (zie pag. 6 en 7)

Voorts:

- Actuele commentaren (pag. 3)
- De Ionen (pag. 4)
- Omroepbeleid (pag. 5)
- Regelrecht mis (pag. 9)

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen

Wat vele V.N.-leden ook zouden willen toegeven inzake Maleisië, Engeland en Amerika hebben blijkbaar (anders dan in de Nieuw-Guinea-kwestie) het punt van "no return" bereikt. Voor hen is Maleisië één der laatste bastions om Rood China in toom te houden. Geen V.N.-besluit zal aan hun beleid in Azië iets af of toe kunnen doen. En Rood China mag dankbaar van de Indonesische wegbereider gebruik maken, het heeft zijn zetbazen in Djakarta al gereed staan. En dat is niet Soekarno, wellicht zelfs niet de communistische leider Aidit, die nu Soekarno openlijk toejuichte, doch daarbij in zijn rode vuistje licht.

En tenslotte — een Verenigde Naties, die één van zijn eigen weinige "succes-ten", namelijk de Nieuw-Guinea-overeenkomst onder de druk van welke potentiaat ook zou teniet doen, behoeft nergens meer op respect te rekenen.

Het "pacta sunt servanda", de wet n.l. dat overeenkomsten nageleefd moeten worden, is de enige basis waarop een desnoods sterk in ledental geslonken V.N. nog enig perspectief biedt aan Oost en West. Voor christenen die, zoals de A.R. in hun Beginselprogramma en in hun Program van Actie, de Verenigde Naties dienstbaar willen doen zijn aan een algemene aanvaarding van een internationale rechtsorde, ligt hier de toetssteen voor hun uiteindelijk oordeel over dit instrument, dat de V.N. toch willen zijn voor het samenleven der volkeren.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ 35 Jaar A.R. jongeren activiteit?

Geachte Redactie,

Ofschoon het al weer enkele weken geleden is dat in Nederlandse Gedachten dit artikel verscheen, wil ik er toch nog even op terug komen, omdat hier onjuiste geschiedschrijving plaats vond.

Volgens deze titel is er in Nederland sprake van 35 jaar Jongerenactiviteit, en ook aan ARJOS-zijde wordt dit herhaaldelijk zo gesteld. Dit is echter niet juist.

In 1918, kort na de revolutie-poging van Troelstra, mocht ik meewerken aan de oprichting van een A.R. Prop. Club in Sassenheim, die zich direct aansloot bij de Bond van A.R. Prop. Clubs, waarvan het bekende Kamerlid dr. Beumer voorzitter was. Hoe lang die Bond toen al bestond weet ik niet. Niet lang daarna werd de Bond gereorganiseerd. Schouten werd voorzitter, de bekende R. A. den Ouden, secretaris. Er kwamen nieuwe statuten en reglementen. Er was in het verleden hier of daar wel eens een stoute Prop. Club geweest, die bij bepaalde verkiezingen was opgetreden tegen de officiële kiesvereniging.

VERMAGERINGSDRUPPELS

volkomen onschadelijk plantaardig, vet oplosbaar en op homoeopatische basis. Flac. 1½ tot 2 mnd. .... f 5,-

NERVINA ZENUWDRUPPELS

Uit geneeskr. kruiden bereid: Genezend, versterkend, rustgevend, flac. voor 1½ tot 2 mnd. .... f 4,-

G. A. REESKAMP, Ass. Apotheker

Postbus 9 - Soestdijk - Giro: 155518

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 44.

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Dit mocht natuurlijk niet. Daarom werd de „Bond” nu een „Verband”.

De „studie” werd aan de „propaganda” toegevoegd, en in de statuten werd uitdrukkelijk bepaald dat die propaganda alleen mocht geschieden onder leiding van of althans met goedkeuring van de kiesvereniging. En zo kregen we het Verband van A.R. Studie en Propagandaclubs, met als officieel orgaan „Nederland en Oranje”.

Er was geen officiële leeftijdsgrens naar boven, maar de clubs bestonden toch voor verreweg het grootste gedeelte uit jongere mensen.

In de ene club viel de nadruk meer op de studie en in de andere op de propaganda. Er is een tijd geweest dat er in de Statenkiekring Leiden in iedere plaats waar een kiesvereniging was, ook een propaganda- en studieclub was. Zoveel mogelijk werd gedurende de wintermaanden éénmaal per maand vergaderd ter bestudering van de beginselen, terwijl bij de verkiezingen hand- en spandiensten werden verleend aan de kiesverenigingen.

In 1929 werd de ARJA opgericht. Schouten was daar niet voor. Hij was van mening dat het door hem geleide Verband alle mogelijkheden bood voor studie aan de A.R. beginselen die jonge mensen zich konden wensen. En Colijn wat dat eigenlijk met hem eens. Maar één van de argumenten, die naar voren werd gebracht was dat men met de ARJA in het bijzonder de studenten en intellectuelen wilde vangen, die er niet zo gemakkelijk toe kwamen lid van zo'n „gewone” propagandaclub te worden. Colijn was van mening dat als er een kans was ergens „een extra vleugje wind in de A.R. zeilen op te vangen” deze kans niet mocht worden verwaarloosd. Zo leefden de ARJA en de A.R. Studie en Propaganda Clubs tot aan het uitbreken van de oorlog naast elkaar. Vooral in het begin lag de leeftijdsgrens bij de ARJA wat lager dan bij de Propaganda en Studieclubs. Maar dat veranderde geleidelijk in de loop der jaren toen ook de ARJA-leden ouder werden. Ook in ander opzicht verminderde de verschillen. Ofschoon de ARJA in de eerste plaats voor studie was opgericht, konden verschillende clubs het niet nalaten in de verkiezings-tijd de kiesverenigingen in allerlei propagandawerk te helpen. Welke organisatie in 1940 de meeste leden telde, weet ik niet. De bloei van beide organisaties hing hoofdzakelijk af van de personen die in een bepaalde stad of streek de leiding hadden. Zo kreeg de ARJA in Zuid-Holland niet veel voeten aan de grond. Daar bloeiden de Propaganda Clubs. In sommige andere streken was de ARJA sterker.

In 1939 nam Colijn de leiding van de A.R. Partij weer op zich en in 1940 brak de oorlog uit. Kort daarna nam Colijn het initiatief om beide organisaties te verenigen. Er hadden verschillende be-

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekkings, in te korten.

sprekingen plaats. Nieuwe statuten werden opgesteld. In de eerste week van november zou in het oude Tivoli worden vergaderd, 's Morgens afzonderlijk door de Prop. Clubs en de ARJA om het besluit tot fusie goed te keuren. 's Middags gezamenlijk onder leiding van Colijn. Een week voor de vergadering kreeg ik een briefje van de secretaris van Colijn met de mededeling dat mr. G. A. Diepenhorst uit Zeist, die inmiddels voorzitter van het Verband van A.R. Studie en Propaganda Clubs was geworden, verhinderd was de morgenvergadering van de Prop. Clubs te presideren en 's middags te spreken. Hij was door de Duitsers gearresteerd. Mij werd verzocht zijn plaats in te nemen. En zo werd in Utrecht vergaderd. In de morgenvergaderingen werden de besluiten tot fusie met algemene stemmen aangenomen. In de gezamenlijke middagvergadering spraken prof. Scholten en ik namens ARJA en Prop. Clubs en hield Colijn een grote redevoering.

Dat was tevens ongeveer het einde van de openbare activiteiten van de A.R. Partij gedurende de oorlog. Die vergadering in Utrecht viel op een vrijdag. De daarop volgende zaterdag zou Colijn met zijn C.H. vrienden in Utrecht spreken, in de reeks grote vergaderingen die voor de verschillende belangrijkste plaatsen in Nederland waren belegd. Amsterdam, Leeuwarden, Groningen en Hoogeveen waren achter de rug. Voor dit gehele plan was door de Duitsers toestemming verleend. Maar de overweldigende belangstelling die er voor deze samenkomsten bleek te bestaan, stond de bezetters blijkbaar niet aan. En zo werd op het allerlaatste moment (vrijdagmiddag om 5 uur was daarvan nog niets bekend) de grote vergadering voor zaterdag verboden.

Maar in elk geval was de fusie tussen ARJA en Propaganda Clubs een feit. Waarom de ARJOS dit eenvoudig negeert en doet alsof er niets gebeurd is, en de ARJOS zonder meer de voortzetting is van de vroegere ARJA is mij niet bekend. M.i. is de ARJOS de voortzetting van de verenigde ARJA en Prop. en Studie Clubs. Maar in elk geval is het onjuist te stellen dat er pas 35 jaar geleden A.R. Jongeren activiteit is ontstaan. Die was er gelukkig ook al lang daarvoor.

Waddinxveen,

A. Warnaar Jz.

Gezag in het gezin

De eerste kreet van de eerste jonge boreling verheft man en vrouw niet alleen tot vader en moeder maar ook tot gezagsdrager en gezagshandhaafster. Dan begint het spel pas. Hoe ouder het kind hoe moeilijker de gezagshandhaving. Waarom toch deze koude oorlog in zoveel gezinnen? Zou het ook daarin zitten dat we veel te laat als ouders uit liefde ons gezag laten voelen?

Als het gezagskalf verdronken is dan dempt men vaak de ongehoorzaamheidsput.

Jonge kinderen hebben behoefte aan gezag en leiding. De ouders zijn daarvoor de eerst aangewezenen.

Op school en in dienst kan men in de gezagsfeer alleen nog aanvullen e.g. gladstrijken. De basis moet door U, ouders, worden gelegd. Uit liefde voor het kind en niet uit egoïsme en zelfhandhaving.

Als U het ouderlijk gezag handhaaft dan geeft de Goddelijke Gezagshandhaver U steun en wijsheid.

Geen despotisme, dat ondergraft Uw gezag, geen verwenning, dat holt Uw gezag uit. Discipline en training in Uw ouderlijke functie zijn nodig. We kennen die nog te weinig in ons land. Hoe leeft U zelf het kind gezagsaanvaarding voor? Is Uw gesprek over de ander met gezag bekleed? De waardeloze predikant, de luie onderwijzer, de op promotie beluste politieambtenaar en de volmaakte ouder? Dat bent U dan? Uw kind gelooft er op deze wijze geen snars van! U wel?

Gezag bekleden tegenover de kinderen wil vaak alleen zeggen: een hart vol geloof en liefde. Dan zegt Uw verstand en het gevoel in Uw vingertoppen U hoe U het ouderlijk gezag moet bekleden. U moogt dan de U verstrekte gezagsmiddelen (puntjes van Uw tong, de vaderlijke hand, en wellicht de gepunte schoen) met wijsheid en liefde gebruiken ter handhaving van HET gezag, niet allereerst van UW gezag (zelfhandhaving?).

v. A.

MEN ZEGT.....

A.R.-C.H.U.

„Wij zijn als partij altijd hecht georganiseerd geweest, en de CH is bang dat wij hen na een fusie binnen korte tijd zullen wegorganiseren. Beernink heeft eens gezegd dat de CH-leden in één christelijke partij de houthakkers en waterdragers worden. Ik wil dat argument serieus onder ogen zien, maar de CH moet goed begrijpen dat ik bedoel, dat we samen opnieuw beginnen als de fusie er is.”

en...

A.R. „gereform.” C.H.U. „hervormd”

„Die verschillen zijn er inderdaad. Maar dat gereformeerde element bij ons moet niet overdreven worden. Zeker 40 procent van onze aanhang is niet gereformeerd. Uit wat Beernink zegt, leid ik af, dat dat hervormd bij hen nog een grote rol speelt.”

Dr. W. P. Berghuis in de „Haagse Post”

Nooit boer geweest

„Biesheuvel weet er helemaal niks van. Die is zelf nooit boer geweest, hij is op de h.b.s. gegaan, heeft voor advocaat geleerd. Hij was niet bekwaam genoeg om een advocatenkantoor te openen. Toen is hij maar naar de landbouworganisatie gegaan.”

en...

Biesheuvel en De Gaulle

„Dat heeft niks om het lijf, hoor. Dat doet-ie alleen om een beetje bravoure te krijgen. De Gaulle geeft er niks om. Biesheuvel (lacht) is 2 meter. Misschien is 't daarom dat-ie zich tegen De Gaulle wil meten in de strijd. Hij wil een krachttoer geven.”

en...

„sprekerds”

„Er zijn in de Kamer maar twee die goed praten kunnen. Onze Harmsen en Bakker van de CPN.”

en...

parlementair fatsoen

„Marijnen zie ik nooit. Die heb ik (lacht) in geen 2 maanden gezien. 't Is de vraag of hij nog bestaát. Een minister-president hoort er iedere dag te zijn. Die man was nergens geschikt voor, die hebben ze maar minister-president gemaakt. Hij weet nergens van. In het begin, toen ie nog wel in de

Kamer was, las hij zijn redevoeringen voor, die hij niet zelf had gemaakt. Een slap stelletje.”

H. Koekoek (Boerenpartij) in „Vrij Nederland”

niet geforceerd

„Ik ga ervan uit, dat je moet leven en werken in overeenstemming met je eigen karakter. Ik wil niet geforceerd doen. Het ligt me niet zo goed om altijd maar naar buiten te treden. Ik wil mijn taak als premier in ons bestel conscientieus zien. Ik ben niet de vertegenwoordiger van al de ministers. Zelfs wil ik de schijn vermijden als zou ik de activiteiten van mijn collega's willen frustreren.”

Minister-president Marijnen in „De Nieuwe Linie”

Min.-pres. Marijnen

„Dat pleit misschien juist voor hem. Hij maakt geen reclame voor zich zelf. Ik geloof, dat hij beter is dan men denkt. Ik heb hem in het kabinet meegemaakt als minister van Landbouw.”

Mr. Cals in „Vrij Nederland”

Zware taak

„Je beleeft soms zware tijden. Je wordt aangevallen en je kunt je niet verdedigen. Eerlijk, het zijn van minister-president vind ik permanent heel zw. ar. Er is geen probleem of je hebt er direct of indirect mee te maken. Dat moet je van je af kunnen zetten. Daar zit een stuk zelfbescherming in en de noodzaak van mentale training.”

Minister-president Marijnen in „De Nieuwe Linie”

Algra

„Ik heb respect voor hem. Hij komt voor zijn mening uit. Het is dapper om te zeggen wat Algra zegt in deze tijd en hij meent het eerlijk. Dat is toch wat ze willen? Waarom mag Algra het dan niet? „Ik Jan Cremer” vind ik van een afgrijzelijke wreedheid. Dat men dat boek pousseert, vind ik ongezond. Het is tegenwoordig mode om dat allemaal mooi te vinden.”

en...

kunst

Men zegt wel, als iets werkelijk kunst is, is het goed. Maar ik vraag me af of je er daarmee bent. Ik zou niet op mijn verantwoording willen nemen dat het geld van de gemeenschap gegeven werd aan... stel dat iemand een prachtig pamflet schrijft, een waar literair meesterwerkje, waarin men wordt opgewekt tot koningsmoord... Moeten wij als overheid dat dan honoreren?

Mr. Cals in „Vrij Nederland”

*** Beter

Op de drempel van het nieuwe jaar heeft de regering een wijzigingontwerp Kieswet bij de Tweede Kamer ingediend. Enkele belangrijke veranderingen vragen aandacht. Dit is niet zozeer het geval inzake de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd van 23 naar 21 jaar. Dit onderdeel is slechts de uitvoering van een reeds eerder gereed gekomen Grondwetsherziening.

Meer opzien baart het voornemen van de regering om de waarborgsom, die de deelnemende partijen moeten storten, te verhogen van f 500,— tot f 1.000,— (per Kamerkieskring). Dit kan betekenen dat een partij, die nog geen Kamerzetels bezit, f 18.000,— moet neertellen, alvorens aan de electorale race te kunnen deelnemen.

Wij zijn voorstanders van grote vrijheid rondom de stembus. Maar een situatie als in 1933 toen 53 politieke partijen naar de gunsten van de verbijssterde (?) kiezer dongen, is een aanfluiting van de democratie. Beter dan het leggen van een (procentueel) verhoogde drempel waarover de nieuwe Kamergedagden de Staten Generaal moeten binnenspringen, lijkt ons de thans voorgestelde proeve van serieusheid.

Een partij, die werkelijk iets voorstelt en aanhang krijgt, zal deze financiële voor-selectie gemakkelijk doorstaan. Het kaf der electorale grapjasgroepjes en de eenmans-„ondernemingen” waaien vermoedelijk weg nog voordat zij op deze democratische wan terecht komen. Vele eerder financieel gedupeerde familieleden en argelose medestanders zullen dat als een zegen ervaren.

*** Minder

De regering wil blijkens het ingediende ontwerp de boete wegens het niet naleven van de opkomstplicht der kiezers verhogen van f 5,— op f 25,— (en bij herhaling zelfs op f 50,— stellen). Dit zal wel verband houden met de geldontwaarding, doch het lokt ons allerminst. Vóór de oorlog heeft een amendement-(Chris) van den Heuvel al getracht de opkomstplicht te doen verdwijnen. Na de laatste wereldkrijg is eenzelfde poging op één stem na mislukt.

In een democratie moet men volgens A.R.-mening ook vrij zijn om niet te stemmen. Ongeldige stembiljetten zijn er voor een deel mede het bewijs van dat velen — gedwongen om in het stembureau te verschijnen — geneigd zijn er een lcopje mee te nemen. Laten ze wegblijven als ze dat willen. De democratie wordt minder ontsierd door een geringere opkomst der kiezers dan door degenen, die achter het beschermende gordijntje met het rode potlood in de hand menen dat zij Karel Appel zijn.

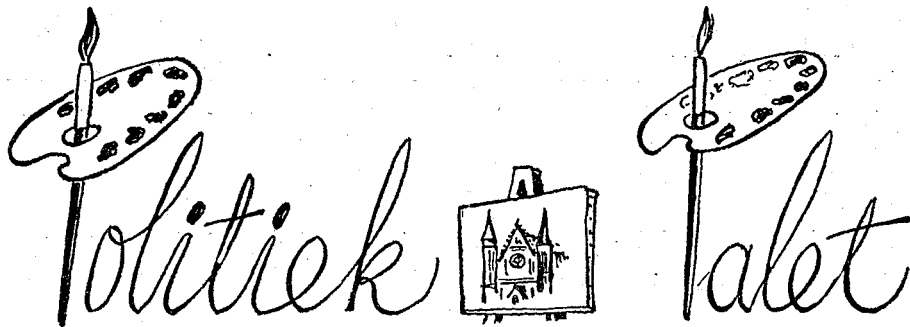
*** Mens en machine

De kiezer voelt zich in het stemhokje nog geen heerser over s lands wel en wee, al heeft hij het (en zij) daar voor het kiezen. Hoogstens — en hopelijk — geeft het hem (en haar) het gevoel een volwaardig staatsburger en een gewaardeerd mens te zijn.

Nu schijnen de ministers en de Kiesraad nogal gecharmeerd te zijn van stemmachines. Men wil er althans mee experimenteren om sneller over de eindstemmingen te beschikken. Wij zijn er niet enthousiast over.

Men ontroof: de mensen op die manier een spannende (uitslag-)avond; de enige wellicht waarop de democratische competitie de onverdeelde aandacht van ons volk heeft. Bovendien schrikt men kiezers af die het stemmen ook zonder machine al een ingewikkeld bedrijf vinden. Bovenal wil de mens ook wel eens leven zonder de gedachte: wie doet het nu, de machine of ik.

Terecht heeft de heer Smallenbroek bij de behandeling van de begroting van Binnenlandse Zaken zich dan ook met een keur van argumenten tegen invoering van stemmachines verzet.

EEN blanke inwoner van de Zuid-Afrikaanse Republiek merkte onlangs tijdens een trip in ons land op dat wij hier zo dol zijn op HET GESPREK. Het komt waarschijnlijk omdat jullie zo dicht op elkaar zitten, zei hij, jullie hebben gewoon de ruimte niet om eens flink ruzie te maken. Als deze redenering helemaal op zou gaan dan zou de omstreden pil een van de ernstigste bedreigingen van de wereldvrede vormen, maar toch zit er wel iets in. Naarmate het hier voller geworden is zijn wij er beter in geslaagd onze strijd met woorden te beslechten in liefst open gesprekken, en voor het overige passen wij (tot ergernis van sommigen, maar tot profijt van velen) steeds meer spelregels toe om steeds beter op elkaar ingespeeld te raken.

Deze rijke gedachten schoten me te binnen toen ik met mijn dochter de plaatselijke kerstbomenverbranding bijwoonde om haar al jong aan de overheerlijke gemeenschapsgedachte te wennen. Hoe lang is het helemaal geleden dat wij ons nog ons particuliere vuurtje konden veroorloven aan het begin van een gloednieuw jaar, en hoe braaf staan wij thans in gesloten gelederen rond de brand.

Het is natuurlijk nog lang geen paradijs maar toch worden de vuilnisvaten tweemaal in de week geleegd, is de weginformatiedienst elk ogenblik bereid ons voor uitgliden te behoeden en worden wij via de beeldbuis delicaat maar indringend met het verschijnsel van homosexualiteit geconfronteerd. En wie dit een verve-

lende natie vindt moge weten dat de emigratiediensten zelfs temidden van alle voorspoed onvermoeid service blijven verlenen. Er blijft voor de liefhebbers nog avontuur genoeg in de wereld. Een hopeloze burgeroorlog in Vietnam, een bloedige heksenketel in de Kongo en een patronengordel van smaragd rond de evenaar. Om maar eens iets te noemen. We hoeven ons trouwens in dit rustige land (waarin we elkaar slechts op de straatwegen vermoorden) niet te verbeelden, dat we bij het grote buitengebeuren op ons gemak in de zaal kunnen blijven. We hebben onze eigen meneer De Beus nu in de Veiligheidsraad zitten als commentator van de lage landen.

Confrontatie met Maleisië. En wat zeggen uw en mijn lage landen ervan? Iets aparts in Zuid-Afrika. En hoe denkt de woordvoerder van de stamverwante lage landen erover?

Vrienden, we zijn partij, altijd al maar nu meer dan ooit. Een klein partijtje, in een boze wereld.

Het is allemaal gratis ter overdenking nu men er op het Binnenhof het bijltje voorlopig bij heeft neergelegd. Er gaat nauwelijks iets om. Alleen ging de Eerste Kamer met een paar hamerslagen akkoord met de naturalisatie van een kleine 350 nieuwe vaderlanders. Driehonderdenvijftig die zorgden dat ze erbij kwamen. Waarom? Misschien omdat ze het hier een aantrekkelijk land vinden. Aantrekkelijk, ook politiek. Er is de laatste tijd 'n

Betaling abonnementsgeld 1965

In het begin van vorige maand ontving u een schrijven van ons, waarin wij u de verhoging mededeelden van de abonnementsprijs op Nederlandse Gedachten. Deze geringe prijsverhoging van f 1,50 per jaar ging in op 1 jan. Een abonnement op ons blad bedraagt nu f 8,— per jaar of f 4,— per half jaar. Een studentenabonnement kwam op f 2,50 per half jaar.

Tevens schreven wij u, dat wij gaarne tot een vereenvoudiging van onze abonnementsadministratie wilden komen. In dit verband verzochten wij de houders van een postgirorekening er aan te willen meewerken, dat in de toekomst per giro-incasso over het abonnementsgeld kan worden beschikt.

Zoals het zich laat aanzien, is ons verzoek niet tevergeefs geweest. Thans hebben ruim 4000 abonnees ons de machtigingskaart gezonden. Wij zijn hiervoor zeer erkentelijk. Wij zouden het zeer op prijs stellen, indien ook de overige abonnees (die over een postgirorekening beschikken) ons zouden machtigen voor een giro-incasso.

Wilt u ons de machtigingskaart daarom snel toezenden?

Prettig zouden wij het vinden, indien u hieraan uw medewerking zoudt willen geven.

Uw medewerking betekent voor ons een aanzienlijke kostenbesparing.

Mocht uw machtigingskaart in het ongereede zijn geraakt, dan zenden wij u gaarne een nieuwe toe.

*** Niemandland

Het radio- en televisiepersoneel leeft blijkbaar in 'n Niemandland. Men is er nog over doende of deze werknemers tot het overheidspersoneel dan wel tot het bedrijfsleven moeten worden gerekend. Volgens dagbladberichten is dat de reden waarom de Overheid geen goedkeuring hecht aan een salarisverhoging van 3½ procent over 1964. Een vreemde en ingewikkelde wereld. Hier is sprake van een typische uitwas in de organisatorische knollentuin van vandaag. Men kan de gedupeerden geen ongelijk geven dat zij zich geen knollen voor citroenen willen laten verkopen. Deze kwestie wordt te pijnlijker omdat hun werkgevers, de omroepen, er evenzo over denken.

Naar onze mening is er geen reden om deze werknemers de dupe te laten worden van toestanden, die zij niet in het leven hebben geroepen.

soort hoogconjunctuur in politiek onbehagen. Het zou allemaal anders moeten. De Eerste Kamer weg of anders, zeggen sommigen. Herinvoering van een soort districtenstelsel, zeggen anderen. Een tweepartijensysteem, willen nog weer anderen. Het is allemaal goed, het is allemaal best, maar een ding staat vast: bevredigende stelsels worden niet in het laboratorium geboren. Men spare ons de politieke reïnculturen. Er is alles voor te zeggen om hier en daar zonodig wat te dokteren aan het instrumentarium van onze democratie. Het is allemaal niet volmaakt. Maar het is ook allemaal niet niks. Een echte democraat kan zich er nog best mee redden.

Inmiddels wacht ons dit voorjaar de etherslag. De draadloze media blijven ons zorgen baren. De uitkomst is onzeker. Wellicht worden er koppen gesneld, maar wellicht ook zal het OPEN GESPREK ons naar een OPEN BESTEL leiden zonder dat er hommelles van komt. Maar hoe dat zij, als ik een nieuwjaarswensje mag uitspreken dan is dat de wens dat er heel heldere wijn geschonken wordt door alle partijen. De politiek is in deze wonderlijke dagen al zo vaak noodzakelijk ingewikkeld dat het gevaarlijk is haar nodeloos nog ingewikkelder te maken. Speciaal op het etherfront heeft men er een handje van hier en daar een dubbele bodem aan te brengen. Er komt een motie los en men vraagt niet wat er in staat maar wat er wel mee bedoeld kan worden. Er wordt een briefje geschreven en men vraagt niet wat erin staat maar waarom er iets niet instaat. Zo wordt het een gevaarlijk onderonsje van ingewijden die verschillende woorden gebruiken voor dezelfde zaken en dezelfde woorden voor verschillende zaken. En de brave kijkers en luisteraars begrijpen het niet meer, zodat we alleen nog maar blij mogen zijn dat mevr. Van Someren voor de buis niet zomaar ieders vertrouwen wint. Waarmee allemaal alleen maar gezegd wil zijn dat iedereen straks gediend is met veel duidelijke voorlichting, veel duidelijke stellingname, opdat zoveel mogelijk meelevende burgers van alle partijen althans weten waarom het gaat. Dat is het minste dat zij mogen verwachten.

Rietveld's Transporten

HARDINXVELD

GIESSENDAM

Tel. 01846 - 3212 b.g.g. 2364

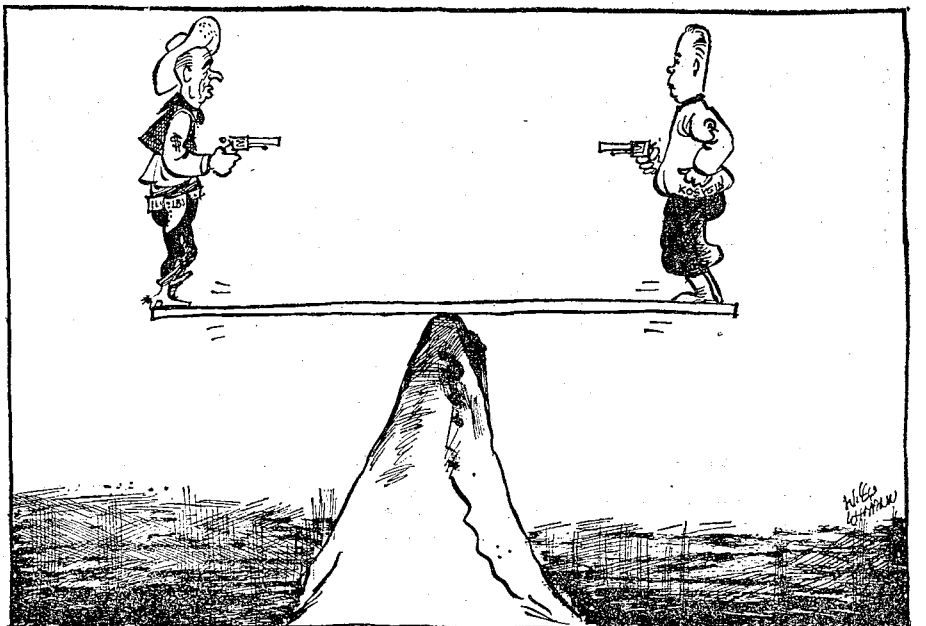
In binnen- en buitenland

M. C. van STAAVEREN

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FRESIAZADEN

BEGIN 1965

(Uit Het Parool)

Het gaat met het loonakkoord niet voor de wind

IS het loonoverleg voor 1965 eind vorig jaar vreemd begonnen, de nadere uitwerking blijkt met niet minder moeilijkheden te kampen te hebben. Velen beginnen zich al af te vragen, of de bemoeienis van minister Veldkamp achteraf gezien wel zo gelukkig geweest is.

Een feit is, dat wanneer deze excellentie zich van alle bemiddeling en onderhandeling met het bedrijfsleven onthouden had, er voor 1965 geen looncompromis uit de bus was gekomen bij het bestuur van de Stichting van de Arbeid.

Aan de regering was dan de twijfelachtige eer gelaten om via het College van Rijksbemiddelaars er voor te zorgen, dat er in 1965 toch nog iets tot stand zou komen, dat op een loonbeleid leek.

Begrijpelijkerwijze was minister Veldkamp niet gelukkig met deze hem toegedachte rol en hij heeft dan ook (en met succes) bijna krampachtig gepoogd het bedrijfsleven aan een looncompromis te binden. Het prestige van de regering leek hierbij op de tweede plaats te komen.

Het bereikte looncompromis is echter in wezen geen compromis van het bedrijfsleven, maar van de regering, waartegen het georganiseerde bedrijfsleven geen „neen” kon zeggen.

Dat het allemaal niet van harte en wat gekunsteld is gegaan, blijkt nu wel bij de moeilijkheden, die er in de praktijk ontstaan. In de metaalindustrie lijkt een overeenstemming over wat er in 1965 met de lonen moet gebeuren nog uitgesloten.

Bij de AKU zijn de onderhandelingen eveneens geëindigd zonder dat een resultaat werd bereikt. Voor de confectie- en textielindustrie is nog een bespreking op komst, maar de kans dat het ook hier verkeerd zal uitpakken, is bijzonder groot.

Het vervoer

Over de vervoerssector zijn naar buitentoe nog weinig mededelingen gedaan, maar dat men hier akkoord zal gaan met de 5 pct van minister Veldkamp is althans op dit moment hoogst onwaarschijnlijk.

De tegenstelling tussen de beloningen van het gemeentelijke en particuliere vervoersbedrijf zijn hier volop aan de orde evenals de positie van het NS-personeel.

Weliswaar gaat het hier niet uitsluitend om een verhoging van de c.a.o.-lonen, maar ook de andere verbeteringen die de werknemers aangebracht willen zien, betekenen een aanzienlijke loonkostenstijging.

Overigens is dit geen probleem van de werknemers alleen. Ook de werkgevers in het vervoersbedrijf kampen met deze moeilijkheden. Blijven de arbeidsvoorwaarden in het vervoersbedrijf achter bij overige bedrijfstakken, dan wordt het personeelstekort steeds nijpender en de bedrijfsuitoefening steeds moeilijker.

Verbetering van de arbeidsvoorwaarden in het vervoersbedrijf betekent echter dat ook de tarieven omhoog moeten. Het stringente prijsbeleid van de regering, althans wanneer het particuliere ondernemingen betreft, maakt dikwijls tariefsverhogingen en daarmee loonsverhogingen onmogelijk.

De overheid maakt het de particuliere vervoersbedrijven op deze wijze van twee kanten moeilijk. Tengevolge van de gunstige beloningsregelingen bij bijv. de gemeentelijke vervoersbedrijven wordt personeel elders weggetrokken, maar vervolgens wordt het die andere ondernemingen onmogelijk gemaakt hierop antwoord te geven, omdat deze stringent gebonden worden aan de prijspolitiek voor de tarieven.

Nog een andere bedrijfstak, waar moeilijkheden verwacht kunnen worden is het bouwbedrijf. Hier zullen de werknemersbonden hoogstwaarschijnlijk een ernstige poging wagen het tariefplafond van gemiddeld 35 pct te doorbreken.

Dit percentage heeft het afgelopen halfjaar met name in Amsterdam grote moeilijkheden en stakingen veroorzaakt. Voorlopig lijkt het echter nog waarschijnlijk, dat de aannemersbonden geen gehoor zullen geven aan deze wens van de werknemers.

In hoeverre een dergelijke eis in overeenstemming te brengen is met het compromis voor de lonen van minister Veldkamp valt nu ook nog moeilijk te zeggen.

Metaalindustrie

Op dit moment is het grootste probleem de metaalindustrie. Hier zijn partijen uiteen gegaan zonder uitzicht op een oplossing. Voor 1965 dreigt een c.a.o.-loos tijdperk met daaraan verbonden de risico's van onrust in de bedrijven.

De werkgeversorganisaties hebben

laging van de premiebijdrage voor de werknemers. De werkgevers vonden dit onjuist, omdat dan tussentijds de c.a.o. gewijzigd moest worden.

Eventueel waren zij bereid de werknemers met 1 pct tegemoet te komen, maar dan moest gewacht worden op de afloopdatum van de c.a.o. De werknemersorganisaties hebben toen deze datum afgewacht en in december bij de officiële onderhandelingen deze wens tot premieverlaging voor de betaling van het ziekgeld opnieuw op tafel gelegd.

Inmiddels was echter het loonakkoord van minister Veldkamp tot stand gekomen en de werkgevers in de metaalindustrie meenden, dat een verlaging van de premie ten koste zou moeten gaan van de 5 pct ruimte voor loonsverhoging, die de regering had

lidmaatschap van de metaalbond, waarin de werkgevers samenwerken, opzegt.

De statuten van deze bond staan het afzonderlijk afsluiten van c.a.o.'s niet toe. Dit bedrijf draagt daardoor ook geen verantwoordelijkheid meer voor het algemeen loonoverleg, dat voor de metaalindustrie pleegt te geschieden in de vakraad.

Wanneer meer grote ondernemingen dit voorbeeld volgen, zou dit een belangrijke uitholling van de betekenis van de vakraad kunnen inhouden. Hoe deze zaak zich verder zal ontwikkelen is thans nog onduidelijk, maar zij is ongetwijfeld hoogst interessant.

Hier valt in ieder geval een symptoom te bespeuren van een ontwikkeling in de richting van de onderneming. De onderneming, de plaats waar de werknemer zijn arbeid verricht, zal in de toekomst belangrijk worden. Het zwaartepunt voor alle vormen van overleg tussen werkgevers en werknemers zal van het nationale vlak naar de onderneming verplaatst worden.

Daarvan getuigden reeds eerder de wens tot herziening van de rechtsvorm van de onderneming, de instelling van ondernemingsraden en in laatste instantie het rapport van de drie werknemersvakcentrales over bezitsvorming door vermogensaanwasdeling.

Bij de aanvang van 1965 kan dus nog niet gezegd worden, dat het met de loonontwikkeling allemaal wel in orde is. Het aanvankelijke optimisme, dat bestond na het akkoord tussen regering en Stichting van de Arbeid, is voor een belangrijk deel weer te niet gedaan.

In het ongunstigste geval zou het stichtingsbestuur met de boodschap naar de regering moeten, dat het looncompromis in de praktijk niet uitvoerbaar blijkt, zodat de regering toch maar de touwtjes in handen moet nemen.

Meer optimistisch gedacht zou men zich kunnen voorstellen, dat na een voortgezet contact van regering en Stichting van de Arbeid de interpretatie van het looncompromis toch nog wat versoepeld zou worden, waardoor in de diverse bedrijfstakken gemakkelijker overeenstemming wordt bereikt. De definitieve cijfers van het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek over 1964 voor wat betreft de export, de betalingsbalans en de produktiviteit zouden hierbij misschien ook nog een rol kunnen spelen....

(soc. med.)

* REEDS IN ENKELE BEDRIJFSTAKKEN GROTE MOELIJKHEDEN

* STAAT STICHTING VAN DE ARBEID VOOR EEN ONMOGELIJKHEID?

op het laatste moment de hulp van de Stichting van de Arbeid nog ingeroepen om te bemiddelen in deze kwestie.

Het probleem dat hier in geding is, is bijzonder gecompliceerd. Grootste geschilpunt is de betaling van de ziekgeldpremie. In de c.a.o. voor de metaalindustrie is vastgesteld, dat deze premie paritair zal worden betaald door werkgevers en werknemers. Partijen zijn dit een aantal jaren geleden overeengekomen.

Jaarlijks moest hiervoor nog een speciale vergunning van de minister van sociale zaken worden aangevraagd, omdat volgens de wettelijke regeling de werknemers maar 1 pct behoeven te betalen. In de meeste bedrijfstakken betalen de werknemers dan ook maar 1pct van deze premie.

Vorig jaar heeft de directie van de D.A.F. in Eindhoven het eerst de aandacht op deze kwestie gericht door voor haar personeel minder dan de halve premie in te houden. Voor de rechter is de directie van dit bedrijf veroordeeld, omdat zij in strijd met de c.a.o. handelde.

In de loop van het jaar, toen duidelijk werd dat de gemiddelde loonsstijging in Nederland circa 14 pct bedroeg, trokken de werknemers bij de werkgevers aan de bel. In de vakraad werd gevraagd om een algemene ver-

aangegeven. De werknemers hebben deze gedachte afgewezen.

Zij hebben zich beroepen op een duidelijke loonachterstand (in 1964 gingen hun lonen met nog geen 10 pct omhoog), zij herinnerden de werkgevers aan een eerder gedane toezegging en zij verwezen voorts naar andere bedrijfstakken, waar de werknemers steeds geruisloos slechts 1 pct van deze premie betalen, zonder dat er gesproken wordt over loonkostenstijging.

Erkend moet worden, dat voor beide standpunten wat te zeggen valt. Beide partijen blijven dan ook aan hun gekozen uitgangspunt vasthouden. De Stichting van de Arbeid werd gevraagd een Salomonsoordeel uit te spreken, wat uiteraard onmogelijk was, omdat de Stichting te nauw bij het loonbeleid is betrokken. Van arbitrage kon hier niet gesproken worden.

Opmerkelijk

Ietwat opmerkelijk was het, dat de directie van de N.V. Hoogovens juist in dit stadium zijn wens wereldkundig heeft gemaakt, in de toekomst een ondernemings-c.a.o. af te sluiten. Om hiertoe te geraken is het nodig dat de leiding van de Hoogovens haar

DE OMROEP:

Een politieke eierendans?

Een AANGEKONDIGDE Kabinetserisis gaat maar zelden door.

Zo is het ook geschied met de „Kabinetserisis” over het radio- en televisiebestel, die door verschillende journalisten in de week voor Kerst was voorspeld. Men is het er echter nog niet over eens of het gevoerde debat een voorposten- of een achterhoedegevecht is geweest.

Dat zal vermoedelijk eind februari wel blijken.

Niet onaardig schetste „Wandelganger” in de r.k. Volkskrant het gevoerde debat als een politieke eierendans: „De Nederlandse politici, premier Marijnen voorop, liepen op hun tenen over een veld eieren. Eén onverhoedse beweging, een enkel verkeerd gesproken woord, en men zou te midden van de gele smurrie zitten. Het is niet gebeurd”.

Een andere journalist kondigde het aangekondigde nadere beraad over het omroepvraagstuk aan met de kop „BROEDTIJD VAN BOT” en constateerde:

„Zelden heeft een minister een moeilijker broedtijd gehad dan minister Bot nu zal krijgen. Niet alleen de toekomst van het omroepbestel hangt van zijn vindbaarheid af, ook de toekomst van het Kabinet-Marijnen heeft er mee te maken.”

Zendgemachtigden

Niet zonder reden is men tot het beeld van een politieke eierendans gekomen. In de openbare commissievergadering van „Onderwijs” had Minister Bot in een adembenemend tempo een stuk voorgelezen, dat reeds aan de pers was verstrekt. Daarin legde de Minister een omroep-novelle op tafel, waarvan de inhoud even verward als gevaarlijk was.

Het stuk had alléén betrekking op het derde (F.M.) radio-net, dat in de tweede helft van 1965 gereed zal komen.

Voor de bezetting van dit net wilde Minister Bot zich los maken zowel van de Omroepwet van 1928 als van het tijdelijk T.T.R.-besluit van 1944 door (met goedvinden van het Parlement) te gaan experimenteren met een nieuwe zendtijdverdeling.

Zou dit experiment slagen, dan kon het óók op de beide andere radio-netten (de term „net” is eigenlijk onjuist!) en op de beide televisie-netten worden toegepast.

De bestaande omroepverenigingen zouden 40% van het derde net „bezetten”, andere 40% zouden toevallen aan een Nederlandse Radio Unie „nieuwe stijl” onder een bestuur, waarvan de voorzitter door de Kroon en de helft der leden door de Minister zouden worden benoemd en de resterende 20% zouden beschikbaar blijven voor nieuwe gegadigden, die zowel „omroepverenigingen” zouden kunnen worden, als niet aan leden gebonden culturele instellingen, die van de Minister zendtijd konden krijgen.

Door al deze „zendtijd-gemachtigden” zou dan een radio-programma moeten worden gebracht, dat overdag een ietwat bijgeschaafd „Veronica”-product moest opleveren en 's avonds een „third programme” naar B.B.C.-stijl.

Aan iedereen was gedacht: indien het bedrijfsleven zo nodig reclame in de ether wilde: dat kan op het derde radio-net; wanneer bepaalde dagbladen („Parool” - „Haagsche Courant”) in de markt waren voor eigen zendtijd, welnu, de Minister had voor hen gedacht aan een gesproken of (in de televisie) gevisualiseerde krant. Ook aan de volksuniversiteiten en aan regionale uitzendingen was gedacht, alles onder vermelding van 's Ministers wens, dat het bestel „open” behoorde te zijn.

Het zou buiten het kader van dit artikel vallen, indien wij alle door het departement van O. K. & W. voorgestelde bepalingen voor aspirant-omroeporganisaties, de toewijzing van zendtijd en de constructie van het N.R.U.-bestuur „nieuwe stijl” en de coördinatie van de veelzijdige programmastof te berde brachten.

Voorshands kon de Kamer-commissie van O. K. & W. er nauwelijks uit wijs worden en ook nalezing van de Handelingen gaf de indruk van een ingewikkelde en hier en daar verwarde constructie; een stuk departementaal maakwerk dat kennelijk tot doel had iedereen te bevredigen maar niet getuigde van een grootse visie.

Wat wil men?

Wat WIL men toch met de omroep in Nederland?

Vrijwel ieder wijst de gedachte aan een STAATSOMROEP af.

Minister Bot, wiens voorstel tot benoeming van de-helft-plus-één van het bestuur van een NRU-nieuwe-stijl bedenkelijk in die richting wees, heeft

bezorgdheid daarover weggewuifd; ook hij wil geen staatsomroep.

Wel wil hij ruim baan geven aan nieuwe omroepverenigingen, die in zodanige mate gericht moeten zijn op de bevrediging van „in het volk levende godsdienstige, culturele of maatschappelijke behoeften, dat haar uitzendingen uit dien hoofde geacht kunnen worden van het algemeen nut te zijn”.

IS er zulk een aandrang geweest tot het oprichten van nieuwe omroepverenigingen? Neen. Zelfs de liberalen die luide klagen, dat zij in de omroep niet aan hun trek komen, hebben na 1945 nooit pogingen aangewend om hun voor-oorlogse liberale omroepvereniging te doen herleven.

De Minister eist in zijn novelle een aanhang van 3% van de luisteraars (90.000) voor een nieuwe omroepvereniging.

Stel, dat het zou lukken uit de nu niet georganiseerde luisteraars verschillende van deze nieuwe omroepverenigingen op te richten (uiteraard met dezelfde rechten en plichten) dan zou dit kunnen leiden tot een omroep-lappendeken en dit zou weer in strijd komen met een andere wens van de Minister „om tot een „goed”, d.w.z. voor de luisteraars aanvaardbaar en genietbaar gebruik van de radio-omroep te komen”.

Maar nóg eens: van een grote aandrang tot oprichting van nieuwe omroepverenigingen is niets gebleken. De briefkaarten-actie van de REMTROS kan men moeilijk vereenzelvigen met „in het volk levende godsdienstige, culturele of maatschappelijke behoeften” — de Televisier-activiteiten evenmin.

Platform

Voor reële nieuwe omroepverenigingen staat de deur ook krachtens de Omroepwet van 1928 reeds open.

Het z.g. „monopolie” van de bestaande omroepverenigingen bestaat niet.

Indien er een „tweede Avro” of iets nóg algemener gewenst wordt dan kan dat. Maar de vraag is of het moet.

Drie elementen zijn in de na-oorlogse ontwikkeling van de omroep wél naar voren gekomen: 1. de wens naar een gemeenschappelijk „platform” waarop de in het volk levende stromingen elkaar kunnen ontmoeten; 2. de behoefte aan een meer gedifferentieerd programma, dat niet al te verbrokkeld is en resp. meer ontwikkelen en hen die eenvoudige ontspanning zoeken kan bevredigen; 3. de wens van een deel van het bedrijfsleven naar de mogelijkheid van reclame, vooral in de televisie.

Is het noodzakelijk een zo ingewikkelde constructie te zoeken als door het departement van O. K. & W. is gelanceerd om aan deze wensen tegemoet te komen? Beslist niet.

Uit omroep-kringen zelf zijn reeds suggesties gedaan voor de vorming van een Programma-Adviesraad, die in het samenwerkingsorgaan — de Ned. Radio Unie — een belangrijke plaats zou kunnen innemen voor de vorming van het genoemde „platform” en die voorts zou kunnen bevorderen, dat bepaalde culturele manifestaties wat minder verbrokkeld in het totale programma kunnen worden opgenomen. De komst van een derde radio-net zou daartoe bij uitstek nuttig zijn.

Binnen dit raam zouden instellingen als het Nederlands Cultureel Contact en de groep Rooy beter tot hun recht

komen dan als splinter-organisaties, waarvan de zendtijd niet geïntegreerd zou zijn in het totale programma.

Hoewel de uitzendingen van Radio-Veronica en Radio-Noordzee fungeerden als een ontspannings-geluidswand, een eindeloze aanreiking van „muziek bij het werk”-programmastof, is hun populariteit bij een deel van het miljoenen-publiek wel te verklaren. Zijn velen juist niet door allerlei door „Den Haag” voorgeschreven praat-programma's in de voor-avond van de Hilversumse zenders naar de zee-omroepen gedreven?

Nu te voorzien is, dat deze zenders zullen zwijgen en er met een derde radio-net een mogelijkheid wordt geopend om, beslist ook op tijdstippen, waarop dit nodig zou zijn, ontspanningsmuziek te geven, zal dit moeten gebeuren. Maar ook hiervoor zou de constructie-Bot met een nóg meer verbrokkeld omroepsysteem geen oplossing bieden.

Reclame

En dan de reclame: Merkwaardigerwijs heeft Minister Bot het door hem gevraagde tussen-rapport van de Pacificatiecommissie, waarin met spoed op invoering van reclame in de televisie werd gevraagd, ter zijde geschoven.

Maar daarheen gingen juist de verlangens van het bedrijfsleven — althans van de grote bedrijven.

Reclame in het radio-programma (de gepubliceerde cijfers van Radio-Noordzee bewijzen het) is lang niet zo in trek en wordt door de luisteraars veel meer als een belemmering ondergaan dan de televisie-reclame volgens het Beierse systeem.

Wanneer op het derde F.M.-radio-net in de herfst van 1965 reclame zou worden ingevoerd, heeft dit heel weinig zin. Het zal nog wel enkele jaren duren voor de F.M. in alle huiskamers is doorgedrongen.

Wil men het bedrijfsleven tegemoet komen, dan is reclame op de televisie-netten veel meer rationeel. Daar wordt althans om gevraagd.

Dat zou ook de inkomsten opleveren, die nodig zullen zijn om de stijgende kosten van televisie en radio te kunnen betalen.

Inkomsten ook, waarmee de geringere opbrengst van reclame in dagbladen en tijdschriften of de afremming daarvan, kan worden gecompenseerd.

Zonder reclame in de televisie werkt Minister Bot zich hopeloos in de nesten.

Radio-reclame op het derde net (als door hem voorgesteld) zou niet eens de meer-kosten opbrengen welke dit net zou meebrengen. De stijgende kosten van de beide televisie- en radio-netten zouden dan alleen met een forse verhoging van de kijk- en luistergelden kunnen worden opgevangen. De Minister zou zich daarbij wel kunnen beroepen op de veel grotere bijdragen, die in andere Europese landen voor het kijk- en luistergenot worden opgelegd, maar we horen het gehuil al van de Telegraaf-pers met haar coyotten, wanneer het daartoe zou komen.

Ook zonder verhoging van deze bijdragen zal dat jakhals-gehuil tegen „de zuilen” toch al fors genoeg doorgaan.

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat het Parlement door al het stof, dat rondom het omroepvraagstuk is opgeworpen, aan eenvoudige oplossingen voor bepaalde reële wensen voorbij zou gaan.

Terecht heeft de heer Smallegenbroek in de Kamer duidelijk gesteld, dat het Akkoord van Wassenaar voor wat de omroep betreft nog volledig van kracht is. Door gevaarlijke „experimenten” zou dit kunnen worden ondermijnd.

Indien de V.V.D. geen genoegen zou nemen met reclame in de televisie, zoals voorgesteld door de Pacificatiecommissie, maar het breekijzer zou willen zetten in het wettelijk gefundeerde Nederlandse omroepstelsel, moet haar aan het verstand worden gebracht, dat zij daarmee het breekijzer zet in het Kabinet-Marijnen.

Ook Minister Bot zal dat stellig in zijn overwegingen betrekken.

**UIT ONZE BOUW-
WERELD
EN AANNEMERS-**

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
ZUTPHEN - Marsweg 19 - Tel. 06750 - 3748
Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

BETONFABRIEK

DEN BOER

Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland

Oppericht 1883

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

's-GRAVENZANDE

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

TIMMER-, HEI- EN BETONWERKEN

Wilnis - Telefoon (01724) 108

Voor betere beton . . .
N.V. Schokbeton
Fabrieken te Zwijndrecht,
Kampen, Elburg en Vianen,
Bouwbedrijf te Zeist.

N.V. STAALSTEIGER

„GELRIA”
NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

Firma A. v. d. Meer & Zoon
aannemersbedrijf

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD

Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239

HONSELERSDIJK

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Tel. 444

Werkendam

Rijswerken — grondwerken — asfaltwerken

Bouwmaterialen
v.h. DE JONG & SCHOUTE

KANAALWEG 38

VEENENDAAL

Telefoon 2625 - 2574 - 3471

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

SINGEL 350, TEL. 33422 - 62891, AMSTERDAM

Leveranciers van

afrosteringspalen, piketten,
steigerpalen, kortelingen, betonstempels,
perkoenpalen, heipalen, boompalen,
Ook gecreosoterde palen.

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen
Telefoon 06766 - 397

HET WILD IN DE CIVILISATIE

ONGEVEER honderdvijftig jaar geleden werden de inwoners van de Veluwe nog gewaarschuwd voor een gevaarlijk roofdier: de wolf. Deze voor de mens gevaarlijke dieren werden in ons land toen nog weleens gesignaleerd. Wolven en beren komen in ons land niet meer voor.

Het wil niet zeggen, dat er geen gevaarlijk wild meer in ons land is. De wilde zwijnen, die, als ze kwaad worden een enkele keer mensen aanvallen, komen in de Gelderse Achterhoek en in de Onzalige Bossen aan de Veluwerand nog wel voor. Tijdens strenge winters komen ze soms in troepjes uit het bergachtige land van Duitsland en dan maken ze het oosten van ons land onveilig. Het is de honger die ze hierheen doet komen.

Ook herten komen nog in vrij grote getale in ons land voor. Overigens spreekt men vaak over herten als men reeën bedoelt. Mensen die het genoeg hebben in een bosrijke streek te wonen — op de Veluwe bijvoorbeeld — signaleren van tijd tot tijd wel een of meer reeën.

De bordjes met de afbeelding van een hert en met het onderschrift: Overstekend wild, worden beslist niet voor niets langs de openbare wegen gezet. Men kan er van op aan, dat meermalen wild gesignaleerd is alvorens er bordjes worden neergezet.

Automobilisten die vaak in de avond rijden, weten er alles van. Vooral Utrecht en Gelderland is nog betrekkelijk rijk aan dit wild en het gebeurt vaak genoeg dat reeën een weg oversteken en dan in het licht van koplampen komen. Als het daarbij blijft, mag de automobilist van geluk spreken. Als een ree een weg wil oversteken laat het dier zich nauwelijks weerhouden door het schijnsel van felle koplampen. Het ducht daarvan klaarblijkelijk geen gevaar. Krijgt men een ree tegen de bumper of op de motorkap, dan bevindt men zich plotseling in een hachelijke situatie: als men een behoorlijke snelheid heeft zal het moeite kosten het stuur volledig onder controle te houden. Verscheidene automobilisten hebben in de loop der jaren bij het aanrijden van wild zelf het leven verloren. De bordjes: Overstekend wild staan dus echt niet zinloos te waarschuwen. Integendeel, dat overstekende wild is voor automobilisten en motorrijders levensgevaarlijk en de Overheid waarschuwt derhalve zeer terecht. Overigens is het altijd opnieuw een imposant gezicht om uit het nachtduister één of meer reeën te zien opdoemen in het licht van de autolampen. Soepelheid en statigheid gaan bij de herten samen.

Groot wild

Wat echter het meeste indruk maakt is, dat dergelijk groot wild in ons geciviliseerde land nog voorkomt en levensmogelijkheid weet te behouden. Het is inderdaad verbazingwekkend dat ondanks aanmerkelijke bevolkingstoename en dichtere bebouwing, ondanks de vertechnisering en industrialisering ook, het aantal reeën in ons land naar schatting groter is dan een vijftig jaar geleden.

Zelfs op drukke punten in een betrekkelijk dichtbebouwd gebied, — zoals bijvoorbeeld rond Amersfoort — komen regelmatig herten voor. De drukke straatweg Amersfoort—Utrecht over Soesterberg, wordt telkens door reeën overgestoken. Meestal gebeurt dit in de avond en in de nacht, maar een enkele keer glipt ook overdag wel een hert tussen het van beide zijden voortrazend autoverkeer door. Het is ons zelfs meermalen overkomen dat we op deze

weg tijdens het drukke uur van vijf tot zes in de avond, reeën de weg zagen oversteken. Ook in de Noord-Oostpolder worden reeën waargenomen, maar in de buurt van Beesd en Geldermalsen worden er eveneens gesignaleerd.

In bosrijke streken heeft men vaak veel last van reeën. Ze "grazen" soms in bloementuinen en blijken verzet te zijn op rozeknoppen. In moestuinen vinden ze uiteraard ook allerlei lekkernijen.

Wilde zwijnen wagen zich gewoonlijk niet zo dicht bij woningen. Maar op akkers kunnen zij geducht huis houden. Ze wroeten in aardappelakkers en knollenvelden en richten vernielingen aan, zodat ze voor landbouwers een ware plaag vormen. Het wilde zwijn kan enorm snel lopen. Eens smaakten wij het genoeg vanuit een veilige auto een troep wilde zwijnen over de Hoge Veluwe, ons natuurreservaat, te zien snellen. Ze ontwikkelden een ongelooflijke vaart; men zegt dat hun snelheid die van herten nog overtreft.

Klein wild

Ook het kleine wild leeft in Nederland nog betrekkelijk frank en vrij — al is het dan ook soms vogelvrij. Fazanten treft men bijna overal nog aan waar opgaand hout groeit en akkers in de nabijheid zijn. Elke reiziger met trein of auto heeft dit sierlijk gevogelte stellig weleens in het wild waargenomen, want een fazant is niet bijzonder schuw en het dier houdt zich graag op aan de periferie van bewoonde streken en

buurten. Overijssel en Drenthe zijn nog rijk aan fazanten; maar ook in de omgeving van Putten, Nijkerk en Barneveld, waar veel hakhout is, treft men veel fazanten aan.

Hazen en konijnen weten zich in ons land eveneens te handhaven. Het aantal hazen schijnt in de laatste jaren zelfs toegenomen te zijn, ofschoon deze knagers hevig getroffen zijn door de konijnenziekte. De hazenjacht, die juist weer gesloten is, heeft de jagers veel bout opgeleverd. In een poldertje in Zuid-Holland waren wij er getuige van dat tijdens een drijfjacht ruim honderd hazen afgeschoten werden. In een andere, aangrenzende, polder was de buit 67 hazen.

Wilde eenden handhaven zich eveneens in onze moderne samenleving. Het is verbazingwekkend om waar te nemen hoe de natuur zich telkens weer aanpast aan zich wijzigende omstandigheden. De wilde eend is een uiterst schuwe watervogel, maar ze verliest hoe langer hoe meer haar schuwheid. Het gebeurt tegenwoordig wel, dat ze neerstrijkt in stadssingels, tussen tamme en halfwilde eenden, iets dat vroeger nooit werd waargenomen.

De jager en de wet

Er zijn mensen, die geen goed woord over hebben voor de liefhebbers van de jacht. Men moet echter goed bedenken wat de vooruitzichten zouden kunnen zijn als de Overheid het jagen op wild geheel verbieden zou. Hoeveel hazen en konijnen zouden zich dan binnen een paar jaar op het Nederlandse grondgebied bevinden? En al die knagers zouden knagen, daarbij de wet volgend van hun natuur. Hoeveel schade dit zou betekenen is niet te becijferen. Er dient dus inderdaad wat gedaan te worden tegen een te grote toename van wild. En dat doet de Overheid ook: zij doet dat door de Jachtwet.

De Jachtwet van 1954 tracht ten behoeve van de landbouw schade door wild zo veel mogelijk te voorkomen. Maar ook is de Jachtwet in het leven geroepen om onnodige uitdunning van de wildstand tengevolge van ongereguleerd jagen te voorkomen. Want als iedereen onbepaald zou mogen jagen, zou er al spoedig geen ree of hert meer in Nederland zijn dat in vrijheid leven kon. Met de wilde eenden, de hazen en konijnen zou het droevig gesteld zijn en wellicht zouden we na een kort aantal jaren deze dieren nog uitsluitend in leven kunnen aantreffen in de dieren-tuinen.

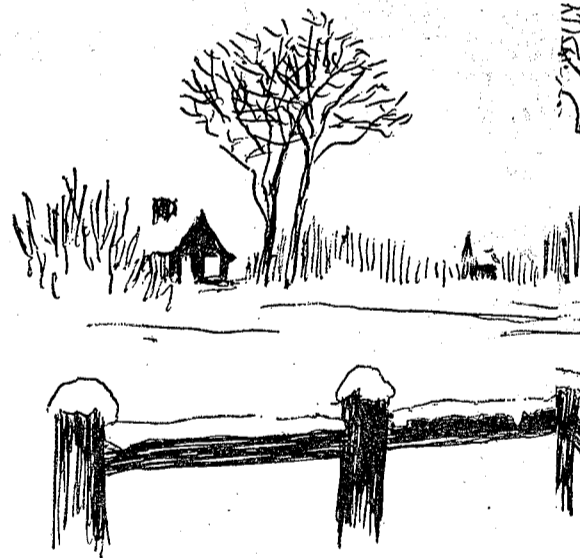
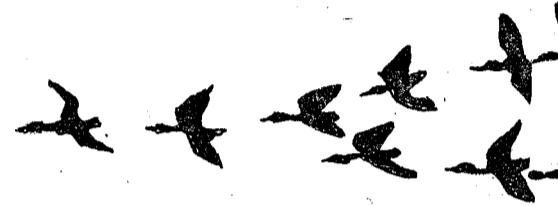
De Jachtwet zorgt er dus voor, dat geen onnodige uitdunning van het nog vrij levende wild zal plaatsgrijpen. Vandaar, dat jachtvergunningen niet klakkeloos uitgereikt worden.

De echte jachtliefhebbers, de sportjagers (al klinkt dit woord eigenlijk heel slecht) zijn er dankbaar voor, dat de Overheid de jacht geregeld heeft door de Jachtwet. Want door deze wet wordt de jacht beschermd. Ook de jager heeft er belang bij dat de wild-

stand in stand gehouden blijft. De Overheid doet dat door de genoemde Jachtwet.

Alles heeft een bestemde tijd. Ook de jacht. Het is goed, dat door de Overheid de tijden worden vastgelegd waarop men op zeker met name genoemd wild mag jagen. Zo min als er gevist mag worden in de periode dat de vissen kuit schieten, mag er gejaagd worden op dieren in de tijd dat ze hun voortplantingsdrang uitvieren en de moederdieren het jong of de jongen dragen.

En zo wordt ook de jacht beschermd. Het uitgeven van de zogenaamde jachtacten gebeurt met zorg. Dat is ook om een andere reden belangrijk: om te jagen heeft men een schietwapen nodig en ook een jachtgeweer waarmee men

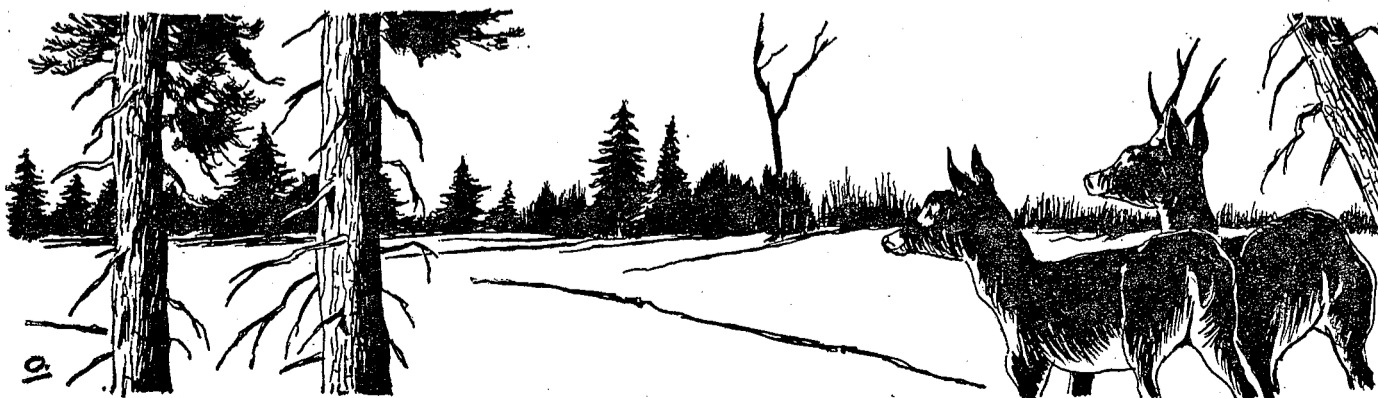

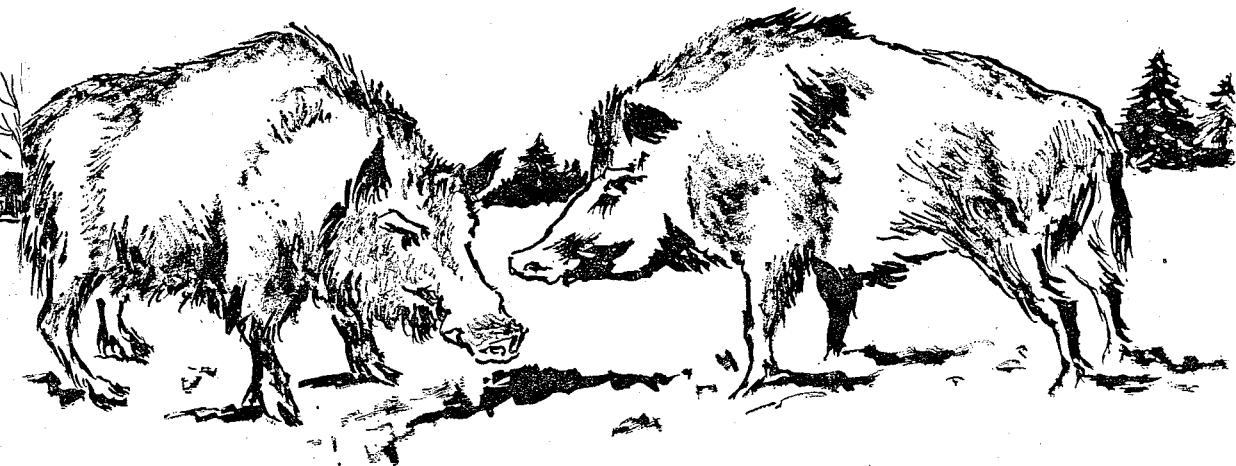
slechts met hagel schiet kan gevaarlijk zijn in de handen van een ongeremde drijftkop of van iemand die bekend staat als een gevaarlijk individu.

Er zijn wildsoorten die speciaal als te behoren tot het schadelijke wild worden aangemerkt. In de Jachtwet worden in artikel 2 bijvoorbeeld met name genoemd: houtduiven, kraaien, konijnen en vossen.

Wellicht herinnert men zich dat enige tijd geleden een premie gesteld werd op elke geschoten houtduif. De houtduif was zo verbazend in aantal toegenomen, dat van een plaag gesproken kon worden. Vandaar dat premiëstelsel. Toch heeft het niet geheel voldaan; er blijken namelijk in de gestelde premiëstelsel-periode niet zoveel duiven geschoten te zijn als men gedacht en gewent had. Gewent, ja... want de bouwboeren hadden enorme schade van de houtduif ondervonden. Dat er ondanks de premie die op een houtduif gesteld was, toch niet zoveel van deze vogels afgeschoten zijn, verklaart men uit de dure hagelpatronen en de lage premie die in uitzicht is gesteld.

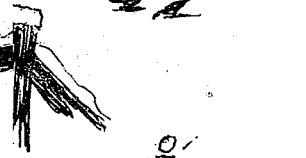
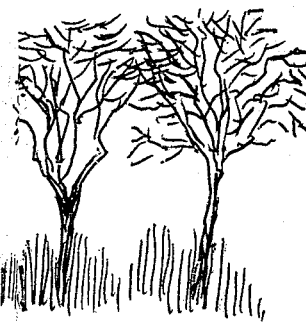
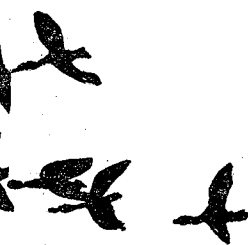
Het jagen is een dure liefhebberij. Maar juist omdat het met recht voor

neberij is, worden hoge
ld voor het jachtrecht in
bed. De schrijver Anne de
wan hartstochtelijk jager.

onDe man in de jachthut
aagetuigenis. Sommigen na-
en kwalijk, maar De Vries
a, te jacht humaan kon zijn
spelregels van de jagers-
werden gehandhaafd. Hij
de opvattingen omtrent de

dier dat in zo'n strik terecht komt,
moet wel een verschrikkelijke dood-
strijd voeren. Gelukkig maar, dat het
stropen afneemt.

Er zijn in het wild levende dieren,
waar nimmer jacht op gemaakt mag
worden. Hun aantal is zo teruggelopen,
dat elk dier dat geschoten zou worden
een verlies voor onze fauna betekenen
zou. Het gebeurt wel, dat zo'n extra
beschermde diersoort dan later weer
toeneemt in aantal; in dat geval kan
de minister altijd een wijziging aan-
brengen in de wet, dan wel een tijde-
lijke ontheffing van een afschietverbod
verlenen.

Wonderlijkerwijze kunnen sommige
diersoorten zowel plotseling belangrijk
toenemen in aantal als verminderen.
Zo doet zich het opvallende verschijn-
sel voor, dat de veel in ons land voor-
komende eekhoorn blijkbaar plotseling
geweldig uitgedund is: in het afgelopen
jaar is het mooie, grappige eekhoortje
opeens een zeldzaam diertje geworden.
Dat kan zich ook voordoen bij grotere
dieren die in het wild leven. De natuur
blijkt aan schommelingen onderhevig
te zijn. Zo zijn er het ene jaar veel
meer vossen dan het andere jaar. Maar
Reintje, die kippedief, behoort tot het
schadelijke wild en als hij zich opzien-
barend vermenigvuldigen zou, dan staat
al een legertje jagers gereed om hem te
ontvangen. Al is de vossenjacht een

jacht apart en al zijn er overigens goe-
de jagers die het nooit leren om een
vos op het spoor en in 't vizier te krij-
gen, zoals een jager mij verzekerde.
Dat zal dus wel waar zijn.

Intussen ben ik blij, dat men niet
meer behoeft te waarschuwen voor
wolven, zoals dat anderhalve eeuw ge-
leden nog gebeurde. Mij is een vos al
erg genoeg — want ik houd zes kippen
en een haan.

RADIOTOESPRAAK OP 31 DEC. J.L. VAN
prof. mr. W. F. DE GAAY FORTMAN:

Vraagstukken van morgen

BIJ de algemene politieke beschouwingen, die begin oktober
in de Tweede Kamer zijn gehouden, heeft de leider van
de oppositie, dr. Vondeling, een interessant element in het ge-
ding gebracht. Hij herinnerde er aan, dat de Katholieke Volks-
partij aan haar verkiezingsprogramma in 1963 de titel gaf „De
wereld van morgen”. Uitgaande van de gedachte, die achter
deze titel ligt, verweet hij het kabinet, dat het door de belang-
rijkste punten van de taak van regering en parlement geen
scherpe, voor iedereen duidelijk zichtbare lijnen naar de toe-
komst heeft getrokken.

De stelling van dr. Vondeling is natuurlijk niet onbestreden
gebleven. Ik ga daarop vanavond niet in, omdat het mij niet
om zijn stelling, maar om zijn uitgangspunt te doen is. Aan
dr. Vondeling komt namelijk de eer toe op deze wijze een
centraal thema van de politiek, namelijk de plaats van de toe-
komst in het politieke handelen, aan de orde te hebben ge-
steld.

De politicus heeft natuurlijk aandacht te schenken aan het
verleden, maar wanneer hij „in de ban der geschiedenis” ge-
raakt, loopt hij het gevaar voor de doden de levenden te ver-
geten. Natuurlijk is de eerste zorg van de politicus het
heden. Wie de vragen van de dag voor de toekomst vergeet,
is een utopist en utopia heet niet voor niets utopia, dat wil
zeggen nergens land. Wie echter de toekomst, de wereld van
morgen, voor het heden vergeet, verzaakt een roeping, die
met het mens-zijn gegeven is. Iedere generatie brengt kinderen
voort, die haar aansprakelijk kunnen stellen voor de wereld,
waarin zij — de kinderen — als volwassenen hun bestem-
ming vinden. De kinderen en de vragen, die zij stellen, dwin-
gen de politicus in het heden bezig te zijn met de wereld van
morgen.

In het bijzonder geldt dat voor een partij, die zoals de Anti-
Revolutionaire Partij een Christelijke Partij wil zijn. Prof.
Brillenburg Wurth, die wij nog steeds zeer missen, heeft eens
gezegd, dat iedere activiteit van een Christen gekenmerkt be-
hoort te zijn door een heilige onrust over het bestaande. Zo
moet ook de Christelijke partij de wereld onderkennen als een
geschonden wereld. Haar taak is de oorzaken van dat ge-
schonden zijn op te sporen en wegen tot gezondmaking te
wijzen.

Wanneer iemand zegt, dat iedere partij, die zich richt op het
voeren van praktische politiek, dat wil, — dan is mijn ant-
woord: ik erken dat. Het verschil tussen een Christelijke
partij en een partij, die dat niet wil zijn, is echter, dat de
Christelijke partij de bestaande orde tracht te meten naar de
maatstaf van het Evangelie. En ik weet geen betere maatstaf
dan deze.

Maatschappelijk bestel

Wanneer ik thans enkele vraagstukken van het heden noem,
die onmiddellijk betekenis hebben voor de wereld van mor-
gen, dan begin ik met het maatschappelijk bestel. Dat beweegt
zich om twee kernpunten, de inkomens- en vermogensverdeling
en de rechtsvorm van de particuliere onderneming.

Ik vind het bijzonder jammer, dat, als het om de onmiddel-
lijke inkomens- en vermogensverdeling gaat, ondernemers en
arbeiders altijd weer beginnen als twee gesloten fronten stel-
lingen te betrekken, waarvan bij voorbaat vast staat, dat men
die niet zal kunnen houden. Voor een gezonde maatschappe-
lijke orde is het noodzakelijk, dat men wegen vindt om door
middel van reëel overleg oplossingen te bereiken. Mr. Stikker,
de geestelijke vader van de Stichting van de Arbeid, heeft
eens gezegd, dat zij een tere plant is, die zorgvuldig onder-
houd nodig heeft. Gaan wij door op de weg van de laatste
maanden, dan dreigen wij iets kapot te maken, dat voor het
herstel na de oorlog van onschatbare betekenis is geweest en
dat ook zou behoren te zijn als het gaat om de verdeling van
welvaart.

Hervorming van de rechtsvorm der onderneming is nodig
omdat de huidige rechtsvormen de onderneming eenzijdig doen
zien als een kapitaalsorganisatie. Waarachtig vertrouwen in de
particuliere onderneming kan eerst ontstaan als zij in haar
juridische vormgeving evenzeer het karakter van een arbeids-
organisatie vertoont.

Onze bevolking groeit en daarmee de behoefte aan huizen;
het aantal fabrieken neemt toe, het wegennet moet uitgebreid,
van lager tot wetenschappelijk onderwijs ontstaat een haast
onverzagde behoefte aan gebouwen. Daar tegenover staat
een beperkt grondgebied. Het is duidelijk, dat dit een plan voor
de ruimtelijke ordening noodzakelijk maakt. Het komende ge-
slacht zal meer dan vorige behoefte hebben aan recreatie. Wat
doen wij om de daarvoor nodige natuurgebieden te reserveren
of aan te leggen?

Internationaal

Internationaal staan wij voor de opgave de Europese Ge-
meenschap en ruimer het zogenaamde Atlantische deelge-
nootschap niet te maken tot een omheinde tuin voor een klein
aantal in economische zin gelukkigen. Integendeel, de op-
dracht is zodanige vormen te vinden voor de Europese Ge-
meenschap en de Atlantische samenwerking, dat daarvan een
stimulerende kracht in economische en culturele zin op de
gehele wereld kan uitgaan.

Al lijken de vooruitzichten somber, juist een land als Neder-
land met een traditie, waaraan de namen van Grotius, T.M.C.
Asser en van Vollenhoven verbonden zijn, zal iedere mogelijk-
heid mede moeten aangrijpen om tot vermindering van bewa-
pening en parallel daarmee versterking van de internationale
rechtsorde te geraken.

Een van de voornaamste punten van het internationale be-
leid behoort dan te zijn de samenwerking met en de hulpver-
lening aan de ontwikkelingslanden. Overdracht van kapitaal
is voor deze landen zeker niet het enig nodige, wel voor een
land als het onze één van de meest aangewezen vormen van
hulpverlening. Regering en volksvertegenwoordiging zullen
daaraan meer, naar mijn mening veel meer, moeten doen.

Vandaag is het de oudejaarsdag van 1964. In tal van gezin-
nen zal vanavond de 90e psalm worden gelezen, het gebed van
Mozes, de man Gods. Even leg ik de vinger bij het laatste
vers: „De liefelijkheid van de Heer, onze God, zij over ons, en
bevestig gij het werk onzer handen over ons, ja, het werk
onzer handen bevestig dat.”

Ja, zonder de liefelijkheid van God, dat wil zeggen Zijn
genade, Zijn vertroosting, Zijn overvloedige zorg, zal het in
de politiek van 1965 niet gaan. En wat zal er van ons werk
terecht komen, als Hij het niet bevestigt, als Hij er niet Zijn
zegel aan hecht, als Hij het niet leidt in het goede spoor?

Ik wens u en mijzelf in 1965 beide toe: de liefelijkheid van
de Heer, die zich onze God wil laten noemen, en de bevesti-
ging van het werk onzer handen.

LEKTUURPAKKETTEN

GEDURENDE de eerste weken van het nieuwe jaar stellen wij nog een
aantal eerder verschenen brochures en rapporten vanwege de partij
tegen gereduceerde prijs ter beschikking in de vorm van lektuurpakketten.

U kunt één van beide of beide hieronder vermelde lektuurpakketten op het
partijbureau bestellen — voor u zelf of voor een ander, die u daar mogelijk
een plezier mee kunt doen. Gaarne raden wij u aan van deze gelegenheid
gebruik te maken.

Pakket A bevat allemaal rapporten, terwijl pakket B van meer geva-
rierde samenstelling is.

Pakket A. Prijs f 3,—

1. „Samenwerking met minder-ontwik-
kelde gebieden”.
Een rapport van het College van Advies
van de A.R. Partij. Verschenen in septem-
ber 1959. Sindsdien verschenen de derde
druk. De titel spreekt voor zich zelf (40
pag.).
2. „Toekomst voor het midden- en klein-
bedrijf”.
De titel is duidelijk. Een rapport van
het College van Advies. Verschenen in
1962 (84 pag.).
3. „De ongelijkmatige bevolkingssprei-
ding in Nederland als politiek probleem”.
Eveneens een rapport van het College
van Advies met een voor zichzelf spre-
kende titel. Verschenen in 1963. (88 pag.
met enig illustratiemateriaal).
4. „Televisie en Reclame”.
Een nota van de Doctor Abraham Kuy-
perstichting, welke in 1963 over deze ac-
tuele problematiek het licht zag (32 pag.).
5. „Woningbouw voor nu en morgen”.
Een rapport van de Commissie Woning-
nood en Volkshuisvesting, ingesteld door
het Centraal Comité van A.R. Kiesverenig-
ing. Verschenen in de zomer van 1964.
(20 pag.).

Pakket B. Prijs f 2,50.

1. „Het liberalisme van de Volkspartij
voor Vrijheid en Democratie”, door mr.
W. C. D. Hoogendijk Jr. De titel spreekt
voor zichzelf. De tekst van deze brochure

werd eerder gepubliceerd in het septem-
bernummer 1958 van A.R. Staatskunde (36
pag.).

2. „De A.R. en de cultuur - de A.R. en
de sport”.
Referaten met discussies, van de heren
G. H. Hoek, ds. A. J. Kret en prof. mr. I.
A. Diepenhorst, gehouden op de studie-
conferentie van de A.R.J.O.S. in oktober
1960 te Driebergen. (56 pag.).

3. „De samenwerking tussen Rooms-
Katholieken en Protestanten in Neder-
lands en Europees verband”.
Referaten van dr. W. P. Berghuis en ds.
A. J. Kret, gehouden op de conferentie
van A.R.J.O.S. te Utrecht in november
1960, eerder gepubliceerd in A.R. Staat-
kunde van januari 1961, (23 pag.).

4. „Beginsel- en Algemeen Staatkundig
Program van de A.R. Partij”.
Vastgesteld in de Deputatenvergadering
van 10 juni 1961 te Utrecht.

5. „Rondom het nieuwe program”.
Redevoeringen, gehouden op de Buiten-
gewone Deputatenvergadering van 10 juni
1961 te Utrecht. (48 pag.).

6. „Strijdvaardig”.
Redevoeringen, gehouden op de Depu-
tatenvergadering van 23 maart 1963 te
Utrecht, door dr. W. P. Berghuis en mr.
A. B. Roosjen. (32 pag.).

7. „Met trouw en vertrouwen”.
Redevoeringen, gehouden op het Partij
Convent van 23 mei 1964 te Utrecht, door
dr. W. P. Berghuis en J. Smalbroek.
(37 pag.).

Indien u één of beide pakketten wilt bestellen, kunt u dit per giro doen.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te
's-Gravenhage.

Het is noodzakelijk op het „bij”-strookje te vermelden „Pakket A” en/of
„Pakket B”.

Bestellingen worden per omgaande uitgevoerd.

Wie niet per giro kan bestellen, kan dit uiteraard ook per brief doen.

Stroppers

gverd er naar verhouding
estroopt dan tegenwoordig,
ke ons een boswachter en
pt. Hij dacht dat de wel-
hi een rol speelde. Om aan
kees te komen ging men er
rs in nacht en ontij op uit
n te verschalken. Er werd
aet lichtbakken gewerkt.
a nooit zal een jager over
aseken — het haas wordt
ra tot het licht. Automobi-
w dat ook wel. Soms blijft
ometers lang in een dolle
atkegels van de koplampen
phijnt, dat het dier daarna
or de duisternis niet durft te
pelden wordt het haas dan
tdgereden.

m jachtopzieners begrijpen
at vroeger vaak uit stroppen
olge van bestaande armoe-
at men dan methoden ge-
em de dieren te bemachtig-
ergend waren, wekt hun
ging op. Het zetten van
reëen of hazen en konij-
n, is een laag bedrijf. Een

Indonesië zet Verenigde Naties onder druk

WAT te zeggen van de aankondiging van Soekarno, dat Indonesië zich zal terugtrekken uit de organisatie der Verenigde Naties. Zij leert ons in de eerste plaats, dat er in alle delen van de wereld een groeiende tendens is, zich van iets af te keren, als het niet langer als instrument van de nationale politiek dienst kan doen. Voorts laat zij ons zien, waartoe het belonen van agressiviteit tenslotte kan leiden. En ook ervaren wij opnieuw, in welke deplorabele omstandigheden de organisatie der Verenigde Naties zich bevindt. Lang heeft de Indonesische president gedacht en misschien ook nog verwacht, dat de grote meerderheid van de leden van de volkerenorganisatie de zijde van Indonesië zouden kiezen in het conflict met Maleisië, zoals dat het geval was ten tijde van de actie tegen Nederlands Nieuw-Guinea. Soekarno heeft echter moeten ervaren, dat zelfs verschillende Aziatische en Afrikaanse landen hun afkeuring uitspraken over de Indonesische confrontatie-politiek met betrekking tot de federatie van Maleisië. En nu dit land bij acclamatie door de Algemene Vergadering van de VN voor de tijd van twee jaar tot lid van de Veiligheidsraad is benoemd, ziet de Indonesische president zijn plannen doorkruist op een wijze, die hem met het oog op de binnenlandse situatie in Indonesië hoogst ongelegen komt.

OPVALLEND

Hij moest dus iets doen. Er moest op zijn minst een fel protest volgen. Was het echter niet hoogst merkwaardig, dat de Indonesische president met zijn demonstratieve actie begon, nadat de Algemene vergadering reeds tot benoeming van Maleisië als lid van de Veiligheidsraad had besloten? Zou het uit tactische overwegingen niet verstandiger zijn geweest, dit te doen voordat een besluit was gevallen? Indonesië had de benoeming van Maleisië als lid van de Veiligheidsraad kunnen voorkomen, als het dat gewild zou hebben. We schreven reeds, dat de benoeming van Maleisië, tegelijk met die van Nederland en Uruguay, bij acclamatie geschiedde.

Dat gebeurde zoals men zich zal herinneren, omdat men een botsing wilde voorkomen tussen de Verenigde Staten en de Sowjetunie over het al dan niet verliezen van het stemrecht door de Russen, omdat zij meer dan twee jaar achterstallig zijn met het betalen van hun verplichte bijdragen.

Zou Indonesië hebben laten weten, dat het een stemming eiste over de benoeming van Maleisië, dan zou die benoeming op dit ogenblik waarschijnlijk nog geen feit zijn geweest.

Een situatietekening van Maleisië en zijn buurlanden.

ONZEKER

Er is dus reden om te veronderstellen, dat president Soekarno het nodig heeft gevonden, de benoeming van Maleisië af te wachten om de „zaak” zo scherp mogelijk te kunnen zetten.

Want op het ogenblik is de situatie ongeveer zo, dat Indonesië pas in de „schoot de Verenigde Naties” wil terugkeren, als de benoeming van Maleisië tot lid van de Veiligheidsraad ongedaan wordt gemaakt. En dat is nogal wat. Nu is het op het ogenblik dat we deze regels schrijven nog altijd niet zeker, of Indonesië zich werkelijk uit de volkerenorganisatie heeft teruggetrokken, of dat de kwestie van de opzegging van het V.N.-lidmaatschap door dit land „zwevende wordt gehouden”. Dit laatste zou de regering te Djakarta in de gelegenheid stellen, de volkerenorganisatie onder druk te blijven zetten en tegelijkertijd te blijven profiteren van allerlei vormen van hulpverlening, die Indonesië in V.N.-verband ontvangt.

Als Soekarno deze „strijdmethode” heeft gekozen, spiegelt hij zich wellicht aan de wijze, waarop president De Gaulle van Frankrijk het Europa van de Zes onder druk heeft gezet met betrekking tot het vaststellen van een gemeenschappelijke graanprijs. De generaal liet nl. het dreigement horen, dat Frankrijk niet langer zou deelne-

men aan de E.E.G., als er voor 15 december jl. geen overeenstemming zou zijn bereikt.

VOORBEELD

Soekarno kan in de V.N. eenzelfde gedragslijn volgen als De Gaulle (overigens met succes) heeft gedaan met betrekking tot de E.E.G. Als de Franse president zijn dreigement waar had moeten maken, zou Frankrijk het werk van de E.E.G. zodanig hebben geboycot, dat geen besluiten van betekenis meer genomen zouden kunnen worden. De Europese zaken zouden dan volledig geblokkeerd zijn geweest, totdat de bondgenoten van Frankrijk door de knieën zouden zijn gegaan. Wellicht

Kwestie Maleisië op scherp gezet

zal Soekarno proberen, op soortgelijke wijze druk uit te oefenen op de V.N. Daarbij gaat het hem er uiteraard niet in de eerste plaats om, Maleisië uit de Veiligheidsraad verwijderd te krijgen. Naar alle waarschijnlijkheid grijpt de

kampen heeft, op politiek, economisch en militair terrein. Het is een bekend feit, dat zich in Indonesië reeds geruime tijd geleden een communistische machtsovername zou hebben voorgedaan, als de leiding van het Indonesische leger daar geen stokje voor zou hebben gestoken. Het mislukken van Soekarno's confrontatiepolitiek is koren op de molen van de machtige communistische partij.

Echter is het ook een slag in het gezicht van de Indonesische militaire leiders. En het gevaar is niet denkbeeldig, dat deze mensen onder communistische druk — ook via de strijdkrachten — tenslotte op een gewapend conflict met Maleisië zullen aansturen. Dit gevaar dreigde al ten tijde van het conflict rondom Westelijk Nieuw-Guinea. Nu heeft het echter veel grotere proporties aangenomen.

ROOD CHINA

Soekarno, die volgens de geruchten een ziek man is, heeft zijn land gevaarlijk dicht bij een communistische machtsovername gebracht. Op allerlei manieren tracht hij het de communisten de laatste tijd naar de zin te maken. Pogingen van zijn aanhangers, een sterke soekarnistische beweging te vormen, werden ongedaan gemaakt. Een dergelijk streven zou de eenheid van het land in gevaar brengen en een belediging zijn voor andere groepen van de bevolking. Ook worden de banden tussen Djakarta en Peking steeds nauwer. Er werd in de afgelopen week al gesproken over de mogelijkheid, dat er thans sprake is van een nauwe samenwerking tussen Indonesië en communistisch China, wat de situatie in Zuid-

Soekarno is boos op de Verenigde Naties...

Wellicht zal Indonesië dan opnieuw pogingen aanwenden om Engeland te dwingen, zijn strijdkrachten uit dat deel van Azië terug te trekken. Het zou voor het prestige van Soekarno in Indonesië op het ogenblik al heel wat waard zijn, als hij er in zou slagen, Engeland tot de aftocht te dwingen. Het ziet er echter niet naar uit, dat de Britten — ook nu Labour aan de leiding is — hiertoe bereid zijn.

NEDERLAND

Van belang is ook de vraag, in hoeverre het eventueel terugtrekken van Indonesië uit de volkerenorganisatie van invloed zou kunnen zijn op de naleving van dit land van de regeling met betrekking tot het thans onder Indonesisch bestuur staande Westelijk Nieuw-Guinea. Voorlopig lijkt deze vraag nog wat prematuur te zijn. Want Indonesië heeft nog vier jaar de tijd om aan de voorwaarden van de Verenigde Naties te voldoen. Bovendien kan er in die tijd heel wat gebeuren. Indonesië zou (bijvoorbeeld) voordat er een volksstemming moet worden gehouden, een sfeer op Westelijk Nieuw-Guinea kunnen scheppen, die de bevolking er toe kan brengen, zich in meerderheid voor aansluiting bij Indonesië uit te spreken. Daartoe kan men in Djakarta allerlei middelen gebruiken. Er zijn nog meer mogelijkheden, met name, wanneer de communisten in Indonesië de macht in handen zouden krijgen. Maar nogmaals: deze kwestie is op het ogenblik niet actueel, voor Nederland zeker niet.

Men heeft zich dezer dagen afgevraagd of het wel juist is, dat Nederland onder de huidige omstandigheden lid van de Veiligheidsraad is geworden. We menen — gezien de voorgeschiedenis (Nederland zag in 1960 en 1962 ook al van dit lidmaatschap af) — dat deze stap niet onjuist hoeft te zijn geweest. Tenzij men verwacht, dat Nederland het zich kan veroorloven, tegenover Indonesië een struisvogelpolitiek te kunnen bedrijven. db.

oost-Azië betreft. Het is bekend, dat Indonesië met de Sowjetunie reeds afspraken heeft gemaakt wat de levering van wapens en dergelijke betreft. Ook is het een publiek geheim, dat de Russische leiders zich — ook sinds de afzetting van Chroesjtsjef — in het Indonesisch-Maleisische conflict achter Djakarta hebben geschaard.

Naar men in diplomatieke kringen meent te mogen aannemen, is communistisch China bereid, nog een stapje verder te gaan. En zo is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de machthebbers in Peking vandaag of morgen laten weten, dat eventuele aanvallen tegen Indonesisch grondgebied niet ongestraft zullen worden gelaten.

HOUD ME VAST

Al met al behoeft het voorlopig nog niet tot een openlijke strijd te komen, waarbij in elk geval Engeland, doch indirect ook de Verenigde Staten zouden worden betrokken. De mogelijkheid is geenszins uitgesloten, dat Soekarno op korte termijn een dreigende situatie tracht te scheppen, die elk ogenblik zou kunnen leiden tot een oorlog op grote schaal, welke geheel Zuidoost-Azië in vuur en vlam zou zetten. Zeer typerend werd de houding van Soekarno dezer dagen omschreven als een „Houd me vast - Laat me los”-politiek. En wie weet, zal hij er ook dit keer weer succes mee hebben? Er zullen wel weer landen of groepen van landen zijn, die het dreigende gevaar willen afwenden en die — los van de vraag, of Maleisië al dan niet lid van de Veiligheidsraad blijft — beide landen weer aan de conferentietafel willen brengen.

Indonesische president verder. Hij heeft zich steeds gerealiseerd, dat hij Maleisië niet in een openlijke oorlog kan „verpletteren”, zoals hij blijkens herhaaldelijk gedane uitspraken van plan is. Engeland heeft de veiligheid en onafhankelijkheid van de Maleisische federatie gegarandeerd en ook de Verenigde Staten hebben er geen geheim van gemaakt, dat zij niet met de handen ineengeslagen zullen toekijken, als Indonesië zich aan Maleisië zou pogen te vergrijpen.

Zijn confrontatiepolitiek was dan ook nog steeds er op gericht, Maleisië te dwingen, op voor dit land onvoorwaardelijke voorwaarden aan de conferentietafel plaats te nemen.

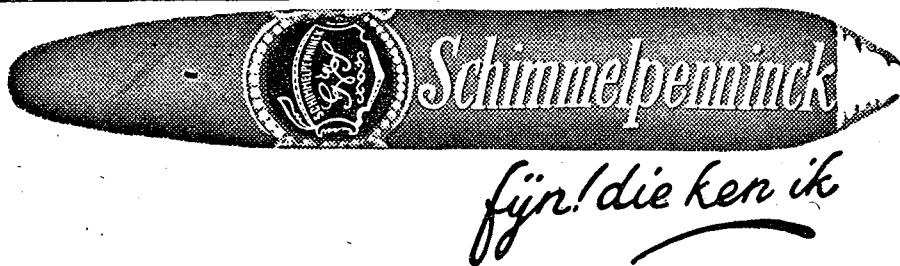
COMMUNISTEN

Dank zijn de hulp van Engeland maakt Maleisië echter korte metten met de Indonesische troepen, die door de lucht of via de zee aan land worden gezet. De Indonesische infiltratiepogingen zijn tot dusver op niets uitgelopen. De bevolking van Maleisië blijkt niets van de Indonesiërs te moeten hebben. Bovendien heeft Soekarno's confrontatiepolitiek er toe geleid, dat Indonesië de sympathie van vele Afrikaanse en Aziatische landen verspeelde. Daar komt nog bij (en bepaald niet op de laatste plaats), dat Indonesië met enorme binnenlandse moeilijkheden te

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

VER BENEDEN DE MAAT

Al hebben „De Bazuin” en het „Centraal Weekblad” gereageerd op de „Kroniek”, afgedrukt in het septemnummer van het tijdschrift „Regelrecht”, geschreven door de heer A. Middeldorp, toch wil ik er ook iets van zeggen.

Deze schrijver heeft al verschillende kronieken verzorgd van dit sinds februari 1964 verschijnend tijdschrift. Hij is geboren in 1921, leraar Nederlands aan het Christelijk Lyceum te Leiden. Publiceerde in het opgeheven tijdschrift „Horizon”. Er is van hem bij „De Bezige Bij” een bundel verhalen „Morgen misschien” verschenen.

Hij schreef in het mei-nummer van „Regelrecht” een artikel: „Katheder-calvinisten en de kunst”, een artikel, waarin de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer, fel aangevallen wordt vanwege de uitlatingen van deze senator in het parlement ten aanzien van de moderne kunst.

Voor de manier waarop, heb ik allermintst bewondering, integendeel: zó moet het niet onder broeders, al stem ik direct toe: er zit veel waars in wat de heer Middeldorp over „de tachtigers” schrijft.

Maar nu dan zijn kroniek in het septemnummer. De inhoud daarvan gaat m.i. over de schreef van wat geoorloofd is. Zó mag een christen niet schrijven.

Om deze mening te staven, laat ik hieronder de inhoud van de „Kroniek” grotendeels volgen. De lezer kan dan zelf oordelen.

Er is voorshands geen enkele reden om ongerust te zijn. Met deze woorden eindigde één van Colijn's radio-toespraken in de jaren dertig, toen economische, politieke en militaire dreigingen Europa hoe langer hoe meer begonnen te benauwen.

Deze woorden zouden als motto kunnen dienen voor het boek „Parade der mannenbroeders” van Ben van Kaam, alias Flex van het dagblad „Trouw”. In dit boek geeft Van Kaam „flitsen uit het protestantse leven in Nederland in de jaren 1918-1938”. Het is een boeiend, prikkelend boek geworden, waarvan mij in de eerste plaats opvalt dat Van Kaam het gepresterd heeft al deze protestantse narigheid te presenteren zonder zich van bladzij tot bladzij kwaad te maken, althans zonder van verbolgenheid veel te laten merken.

U merkt de instelling van de schrijver van de kroniek. Het was helemaal niet de bedoeling van Flex protestantse narigheid te publiceren, dat maakt de heer Middeldorp er maar van. Persoonlijk vind ik „Parade” eenzijdig, meer dan eens krijgen we een scheef getekend beeld van de vadersen.

„Van Kaam geeft een portret, waarbij men meewarig kan glimlachen, hij schetst met een milde, soms licht ironische kritiek. Zijn milde rust kan een gevolg zijn van een zeer grote afstand tot het protestantse leven in de jaren twintig en dertig; zij kan ook een gevolg zijn van een romantische genegenheid voor het verleden.

Van Kaam ziet de ontwikkeling wel scherp, zoals uit zijn navoord blijkt. In dat navoord wijst hij erop, dat de hoogbejaarde Kuypers als hoofddoel voor de toekomst na de schoolstrijd het sociale vraagstuk had aangeduid. Maar Colijn schrijft vijf jaar na Kuypers dood: „De zorg voor de economisch zwakkeren kwam keer na keer op onze stembusprogramma's om een vooraanstaande plaats vragen. Thans echter voelen we dat vooral het bewaren van wat we hebben het eerst ons aller inspanning vraagt”.

Ik mag wel verwijzen naar de volgende zinnen uit het hoofdartikel van dit orgaan van 3 oktober '64: „ik weet wel, dat sommigen graag een constructie maken, alsof het anders was. Alsof dr. Colijn juist de boodschap van Kuypers, dat nu de sociale kwestie onze eerste aandacht zou moeten vragen, doodzweeg of verwierp. Wie meent dat hij met het verleden moet afrekenen om opnieuw te kunnen beginnen, wie dat verleden verwerpt zonder het te kennen, is niet in staat om werkelijk mee te bouwen”.

„Met de bolhoed op en de pandjesjas aan betrekken de mannenbroeders de wacht bij wat ze verworven hebben. Zij zoeken rust, stabiliteit. Alles wat maar even die rust bedreigen kan, wordt bestreden. De protestanten willen ongevaarlijk leven en derhalve scharen ze zich graag onder de leiding van een oud K.N.I.L.-officier, die in de

rimboe praktisch getraind is in het neerslaan van opstandingen en het vernietigen van zwakken. Een man wiens koloniale, sociale en economische politiek ontstellend was, maar die door het gereformeerde volk zo blindelings gevolgd werd, dat hij de macht en de positie verwerven kon, die hij kreeg”.

door

Ds. K. J. Schaafsma

Geref. predikant te Rotterdam

Ik vind deze karakterisering van Colijn beneden alle peil. De heer Middeldorp is hier allermintst heer en vergeet dat je Colijn moet zien in het licht van zijn tijd.

„Men kan zich afvragen hoe dit alles te verklaren is. Ongetwijfeld heeft Colijn geprofiteerd van liberale steun. Bovendien heeft hij de wind in de zeilen gekregen, doordat zijn politiek anti-socialistisch was. In de verkiezingsstrijd van 1937 moest het socialistische Plan van de Arbeid het ontgelden, het plan dat met f 200 miljoen per jaar tenminste daadwerkelijk iets wilde doen aan de bestrijding van de werkloosheid. Wie anti-socialistisch redeneert heeft het bij de gereformeerden op voorhand al gewonnen (dat is ook nu in vele gevallen nog zo.) Men leest bij Van Kaam met verbazing de dood-doeners waarmee Colijn in zijn verkiezingsredevoeringen de lachers op zijn hand kreeg, ten koste van christelijke sociale politiek”.

Je moet maar durven, zo maar neer te schrijven: dood-doeners waarmee Colijn de lachers op zijn hand kreeg. Colijn was juist helemaal niet uit op lach-effect. Laat hij Colijn toch beter bestuderen en zo maar niet wat neerschrijven na lezing van Van Kaam's boek.

„Behalve van liberale steun en van anti-socialisme heeft Colijn ook geprofiteerd van de ziekelijke behoefte (ja, zó stond het er!! KJS) aan een leider, „een grote man”. Men heeft het gereformeerde volk, vaak terecht, geprezen om belezenheid en studiezin.

Maar kritische wijsheid is van deze studie niet het resultaat geweest. Integendeel, het gedrukte en gesproken woord had, althans wanneer dit woord uit de hogere regionen van het eigen milieu kwam, een grenzeloos gezag.

In 1937 klonk het lied met de regel: „Wij volgen onze leider, door druk en moeiten heen”. Neen, dat lied werd niet gezongen door de volgelingen van Mussert, maar door die van Colijn. Misschien komt het mede door de liefde voor een leider, dat de anti-revolutionairen niet altijd kritisch genoeg gestaan hebben tegenover het fascisme. Daaraan bevesteet Van Kaam door beelden uit het begin van de jaren dertig genoeg aandacht. Ook wat hij hierover in zijn navoord zegt is belangrijk. Hij signaleert dat veel van Colijn's volgelingen een ernstige fascistische besmetting hadden opgelopen. Hij merkt op, dat het niet zo eenvoudig is, vast te stellen waar onschuldig nationaal gevoel begint te onttaarden in heidens nationalisme. Hij wijst erop, dat christenen niet ongevoelig zijn voor een neiging tot afgoderij met volk, ras en natie. Hij poneert, terecht, dat de afwijzing van het fascisme in de jaren dertig niet verder

ging dan de constatering dat het on-Nederlands niet dat het „on-menselijk” en „on-christelijk” was”.

Dat de heer Middeldorp zó schrijft, is m.i. mee de schuld van Van Kaam, die in zijn Parade ook weer erg eenzijdig is op dit punt. Het ongelukkige boek van H. Diemer (ook een kind van zijn tijd) wordt wél genoemd, maar daar staan ettelijke andere geschriften tegenover, waarin wel terdege gewaarschuwd wordt tegen het „onchristelijke” van het fascisme en nationaal-socialisme. Ik wil er enige noemen: „Nationaal-socialistische fascistie-politiek” door A. Janse (1932), „Kerk en Nationaal-Socialisme” van dr. L. v. d. Zanden (1934), „Geen duimbreed”. „Een synodaal besluit inzake het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U.” door Prof. Dr. K. Schilder (1936). We weten dat besluiten van Generale Synodes zo maar niet uit de lucht komen vallen. Daaraan is wel één en ander voorafgegaan. Laten Flex en de heer Middeldorp eens de jaargangen van Anti-Revolutionaire Staatkunde doorbladeren uit de dertiger jaren. Ze zullen daarin ettelijke artikelen aantreffen, gericht mee tegen het „onchristelijke” van fascisme en nationaal-socialisme. Heeft Prof. Schilder niet vele artikelen in de jaren 1933/34 in „De Reformatie” geschreven over „Is de N.S.B. christelijk?”. Hebben hij en Mr. H. Bijleveld niet telkens het A.R.-publiek gewaarschuwd voor het onchristelijke van Hitler's opvattingen en die van de N.S.B. in tientallen redevoeringen die zij hielden? Ik zou nog meer geschriften en feiten kunnen noemen, maar deze lijken mij meer dan genoeg om te staven de bewering: én Flex én de heer Middeldorp — die hem klakkeloos volgt in deze — geven een scheve voorstelling van zaken.

U moet overigens niet denken, dat de heer Middeldorp in alle opzichten het eens is met Flex. Ik citeer hem weer:

„Ik mis in het boek van Van Kaam een afrekening met dit verleden; het boek is mij wat te vriendelijk uitgevallen. Het zal veel lezers te weinig verontrusten, dat de Nederlandse christenen in de tijd tussen twee wereldoorlogen zo rustig op de eieren bleven zitten. Die afrekening is nodig; want men vindt in Van Kaam's boek allerlei tendensen die ook nu nog aanwezig zijn. Die vindt men vooral in de stellingen bij academische proefschriften, verdedigd aan de Vrije Universiteit. Het is een geweldige vondst geweest van de auteur die stellingen te citeren. Er zou een afzonderlijke studie te schrijven zijn over de „princiële” stellingen in de jaren tussen de beide wereldoorlogen verdedigd aan de Vrije Universiteit”.

Erg vriendelijk moet ik zeggen, zo'n „Seitenhieb” aan het adres van de V.U.

„Om te tonen hoe misverstanden uit die stellingen thans nog voortwoekeren citeer ik er een paar. Tegenstanders van ontwapening, bestrijders van anti-militarisme, sociaal onbewogenen, voorstanders van doodstraf en ouderwetse gevangnissen zullen nog altijd gelukkig zijn met de stelling: „De geboden der bergrede geven slechts één der wijzen, waarop de gerechtigheid Gods op aarde dient te worden vervuld”.

Met verontwaardiging wijs ik dergelijke schrijverij af. Ik kan niet aanmenen, dat de mentaliteit, die hier aan het woord komt, veel weerklank vindt. De kroniek eindigt met de volgende zinnen:

„De volgende stelling geef ik zonder commentaar: zij werd A.D. 1937 bedacht door de Zuidafrikaanse promovendus Du Preez en ik mag slechts hopen, dat de jonge doctor daar indertijd zwaar voor op zijn broek gehad heeft van de hooggeleerden; tegen het afdrucken van dit goddeloze proza bestond blijkbaar geen bezwaar: „Die strewe na die gelijkstelling tussen blank en zwart in Suid-Afrika is 'n uitvloeisel van die Revolusie en die segregasie op maatskaplik, kerklik en staatkundig terrein is die vrug van die Calvinisme”.

In datzelfde jaar begon zich in Europa onder leiding van Streicher e.a. ook een „segregasie” te voltrekken. De felste acties daartegen kwamen niet van de „Colijnialen”. Voor hen was er voorshands geen enkele reden om ongerust te zijn”.

Tot zover Middeldorp's „Kroniek”. Wat de laatste zin aangaat, dit is een perti-

In de „Kroniek” van het maandblad „Regelrecht” (een uitgave van J. H. Kok te Kampen met het doel Evangelische oriëntaties te geven) heeft de heer Middeldorp een zeer eenzijdig en kwetsend verhaal geschreven over de situatie in gereformeerde kring in de jaren '30.

Ds. K. J. Schaafsma uit Rotterdam heeft hierop gereageerd met een ingezonden stuk. De redactie van Regelrecht wenste echter op het geplaatste artikel niet terug te komen.

Wij geven ds. Schaafsma thans gaarne de gelegenheid zijn reactie in ons blad te publiceren, zodat onze lezers kennis kunnen nemen van de argumenten, waarmee ds. Schaafsma de exclamaties van de heer Middeldorp bestrijdt.

nente onwaarheid. Zie bovengenoemde brochures, boeken en artikelen. De voorlichting, die de heer Middeldorp hier geeft, vind ik ergerlijk en ver beneden de maat.

Dit alles staat in een tijdschrift, dat als ondertitel heeft: „Evangelische oriëntaties”. De lezers van mijn artikel kunnen nu zelf wel de conclusie trekken of de inhoud van de kroniek in overeenstemming met het evangelie is, ja dan nee. En de redactie doet er, dunkt me, goed aan zich af te vragen: hadden we deze kroniek wel mogen plaatsen?

N.V. Rederij en Haringhandel

Import — Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

**KOGEL-
RUIV
LAGERS**
Van der Spek

Wolphaertsbocht 214

ROTTERDAM

Tel. 7 97 55

**„ANIMO” KOFFIEZET
APPARATUUR**

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK

L. SCHEEPSTRA

AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

WUDDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

Uw bakker
Uw dokter

Geldleningen per post

Veilig - snel - discreet. Terugbetaalbaar in 6, 12, 18, 24 en 36 maand.
Naam .....
Adres .....
Plaats .....
Gevraagd bedrag .....
Termijnen .....
Uitknippen en opzenden naar
FIBECO, Postbus 289, Enschede.

BEDENKELIJKE ONTWIKKELING

• Vervolg van pag. 1

worden afgegrensd van de beide oceanen. In West-Europa van de Noordkaap tot de Bosporus; in Oost-Azië van de Beringstraat tot Singapore. Daarom werd Japan na de nederlaag in de watten gelegd, daarom is Okinawa een enorme Amerikaanse vesting en wordt de Filipijnen door de Amerikaanse vloot gedekt. Daarom laat Amerika ondanks alles Vietnam niet in de steek, heeft het belang bij een anti-communistisch Maleisië.

En deze politieke strategie zou helemaal in duigen vallen, als er een bondgenoot van de Chinese communisten aan de verkeerde kant van deze Amerikaanse linie zou komen te zitten. Om Indonesië tot vriend te houden moest Nederland, de NAVO-partner, bukken. Maar de vriendschap tussen Amerika en Indonesië is uit. Eenmaal werd Soekarno in het Kapitol te Washington ontvangen en daar vertelde hij aan de bewonderende Amerikanen, dat hij twee grote leermeesters had: George Washington en Jefferson. Maar nogmaals, de vriendschap is uit en de ambassadeur Jones, die een grote stimulans was voor Soekarno, is niet meer in Djakarta. De Amerikaanse steun is afgelopen, die van Rusland, vooral in de vorm van wapenleveranties, is groter dan ooit.

ALS Indonesië uit de Verenigde Naties treedt, moet dit er wel toe leiden, dat Soekarno zich nauwer verbindt met communistisch China, dat door Amerika steeds buiten de Verenigde Naties is gehouden. En daarbij is het belangrijk, dat de communistische partij in Indonesië de sterkste partij is, het best gedisciplineerd en consequent geleid. Een bundeling van de anti-communistische elementen in Indonesië onder de naam Soekarnisten is door Soekarno onmiddellijk belet. Hij probeert voor zich zelf een soort evenwichtspositie te behouden. Wanneer hij zou komen te overlijden, zou onmiddellijk een grote strijd om de macht ontstaan. En zo bezien is het uitreden van Indonesië uit de Verenigde Naties alvast een Chinees en communistisch succes.

DAT dit alles voor Nederland speciale moeilijkheden zal meebrengen, spreekt haast vanzelf. Reeds heeft een Indonesisch blad duidelijk laten weten, dat van een raadpleging van de bevolking van West-Irian nu geen sprake meer behoeft te zijn in 1969. Want dat was een afspraak met de Verenigde Naties en die afspraken zijn door het uitreden van Indonesië vervallen.

En spoediger dan we misschien denken kan Nederland als lid van de Veiligheidsraad geroepen worden om mee te oordelen over de conflicten, die in het Verre Oosten ongetwijfeld zullen ontstaan. **A.**

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(47)

De president haalde een kranteknipseel te voorschijn en zei dat het een van zijn favoriet-rubrieken was. Hij zou het hun voorlezen. Het was een artikel van David R. Locke, die schreef in een ruw dialect onder het pseudoniem Petroleum Vesuvius Nasby. Af en toe las de president deze artikelen in bed en dan lachte hij hardop en sloeg zich op de knieën van plezier, en terwijl hij de tranen uit zijn ogen veegde kwam hij dan in zijn nachthemd zijn slaapkamer uit op jacht naar iemand met wie hij zijn plezier kon delen.

Dit artikel luidde als volgt:

„Ik overleefde de nederlaag van McClellan (die waarlijk de hoop en de trots der natie was) omdat ik er zeker van was dat de heerschappij van Gorilla Lincoln van korte duur zou zijn; dat generaal Lee op z'n allerhoogst binnen enkele maanden Washington zou innemen, de aap zou afzetten en een constitutionele regering zou vormen die was gebaseerd op de hoge en onveranderlijke waarheid dat een blanke beter is dan een neger.” De geconfedereerden hadden zich „geconcentreerd” en Richmond verloren „Lincoln trekt Richmond binnen. Een houthakker, een hansworst, een aap, een gorilla, een dubbelzinnige grappenmaker, gaat zitten in de stoel van president Davis en ondertekent documenten! ... Daarmee is het hoofdstuk ten einde. De Confederatie heeft voor de laatste maal haar laatste concentratie geconcentreerd. De Confederatie is dood. Ze heeft het opgegeven, haar laatste woord gezegd, haar laatste adem uitgeblazen. Lincoln zal zijn periode uitzitten — de belasting op de whisky wordt niet afgeschaft — onze leiders zullen sterven sterven van verdriet en delirium tremens en van het onvermogen zo lang te leven zonder ambt, en de schapen zullen verstrooid worden. Vaarwel, ijdele wereld!”

Ondanks alle venijnige aanvallen die er in deze artikelen op de president werden gedaan, moest hij er bijna altijd hartelijk om lachen. Hij zei eens: „Ik zou met genoeg afstand doen van mijn ambt als ik in staat was zulke dingen te schrijven.” Een andere keer zei hij: „Ik zal Petroleum eens schrijven om hier te komen, en dan zal ik hem zeggen, dat als hij zijn talenten aan mij wil overdoen ik graag mijn ambt aan hem zal afstaan.”

Er kwam een boodschap dat een koud souper stond te wachten, en gouverneur Oglesby en generaal Haymes excuseerden zich en zeiden dat ze alleen maar waren gekomen om wat oude herinneringen op te halen, dat ze nog veel te doen hadden en dat ze de president tijdens het weekend weer zouden komen opzoeken.

De Linolns, met Tad en Robert, aten gezamenlijk. Robert zei dat hij vanavond weg moest en dat hij nog niet wist of hij de kaartjes voor Grover's Theatre kon gebruiken of niet. Dat herinnerde mrs. Lincoln eraan dat ze een jong verloofd paar, Clara Harris en majoor Henry R. Rathbone, had uitgenodigd om vanavond mee te gaan naar het theater. Miss Harris was donker en knap; ze had een goed figuur en mooi haar, dat in korte pijpkrullen over haar hoofd viel. De majoor was lang en slank, een rustige, knappe man. Hun verhouding was nogal ongewoon. Miss Harris was de dochter van senator Ira Harris uit New York. De majoor was de pleegzoon van de senator. Mrs. Lincoln zei dat ze op weg naar het theater het paar zouden afhalen van het huis van de senator in H Street vlakbij Fourteenth. De president hoorde haar mededeling zwijgend aan en knikte.

Het begon al donker te worden toen honderdvijftig kilometer verder naar het zuiden politiechef Hill Lamon voor de eerste keer door Richmon reed. Hij moest dikwijls aan de president denken, en toen hij de uitgebrande skeletten van de vroeger zo statige huizen om zich heen zag en de verbittering las op de gezichten langs de trottoirs, zal hij ongetwijfeld hebben gehuiverd bij de gedachte dat de pre-

sident een week geleden ook door deze straten had gelopen.

En als hij aan Lincoln bleef denken moet hij ook hebben gedacht aan de veranderingen die er langzaam hadden plaatsgevonden in de houding van de president; veranderingen die oude Hill duidelijk had gemerkt, maar die anderen, waaronder Lincoln zelf, niet konden zien. Hij had gemerkt dat Lincoln was gaan geloven aan zijn lot als groot man, dat hij was gaan geloven aan voortekens en dromen, dat hij eraan was gaan geloven dat het sinds ontelbare eeuwen in de sterren stond geschreven dat hij op het toppunt van zijn roem en macht zou worden weggerukt, en was gaan geloven dat hij sterven zou door de hand van een sluipmoordenaar.

Hill maakte zich vooral zorgen over het geloof dat de president had in dromen als voortekens van geluk of ongeluk. Als Lincoln zat te vertellen van zijn dromen in een gezelschap dat er andere meningen op nahield, voelde hij dat instinctief aan en begon hij te schertsen, zeggende dat iedereen wel wist dat dromen geen betekenis hadden; maar Lamon was ervan overtuigd dat Lincoln niet alleen gelóofde in dromen, maar er ook door werd geplaagd en dat hij er bang voor was.

Op een keer had de president eens gezegd dat hij geloofde dat dromen een deel waren van „het werk van de Almachtige”. Als Lamon dan grapjes maakte over deze theorie, placht Lincoln zijn ogen met de zware oogleden op zijn oude vriend te richten en te zeggen: „Hill, speel eens een droevig liedje voor me”, en dan nam Lamon een banjo en tokkelde een weemoedige melodie, terwijl ze allebei luiserden naar de gebarsten tonen.

De president vertelde dat, voordat hij het Witte Huis was ingetrokken, hij in Springfield eens op een divan had gelegen en als in een spiegel twee beelden van zichzelf had gezien: één stralend van licht en één duister en bleek als de dood. De betekenis hiervan was volgens hem dat hij tijdens zijn eerste ambtsperiode gezond zou zijn en dat hij tijdens zijn tweede ambtsperiode overvallen zou worden door de dood. Hij bekende dat hij sinds die dag in 1860, toen hij in Springfield op zijn divan lag, nog dikwijls had geprobeerd hetzelfde dubbele beeld op te roepen, maar dat het hem nooit meer was gelukt. Dromen waren als codes; het waren waarschuwingen, tekenen die ontcijferd moesten worden. Hij kon hun betekenis peilen en hij geloofde dat de kunst om dromen uit te leggen alleen maar bekend was aan eenvoudige mensen, aan „natuurkinderen” zoals hij ze noemde. Hij had diep respect voor deze „natuurkinderen” en vond dat ze in vele opzichten wijzer waren dan mensen die hun wijsheid hadden gehaald uit boeken.

(wordt vervolgd)

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Tele. 45277

wereldnieuws in vogelvlucht

• **Indonesië** heeft voor het luidste Nieuwjaarsvuurwerk gezorgd door de aankondiging uit de V.N. te zullen treden; elders in dit blad schrijven wij daar meer over. Het is nog niet duidelijk of het hier een echte donderbus betreft, dan wel een „gillende keukenmeid”, die in een sisser haar einde pleegt te vinden. Uit de woorden van minister Soebandrio, dat Indonesië een kritiek jaar ingegaan is waarin de slechte economische toestand verbeterd moet worden, doch waarin ook de confrontatie-politiek tegenover Maleisië zich verscherpen zal, valt af te leiden, dat deze beide urgente kwesties de aandacht hebben. Zij lijken echter moeilijk tegelijkertijd oplosbaar. Meer en meer krijgt men de indruk dat de daden en de woorden van de Indonesische leiders met opzet een „dubbele bodem” bevatten om zodoende een schemertoestand te doen ontstaan, waarin men nog alle kanten uit kan.

• **Maleisië**, dat zich zelfs door het Labour-bewind in Londen ondubbelzinnig gesteund weet, spreekt duidelijker taal. Het heeft op de beslissing van Soekarno prompt gereageerd met de suggestie een V.N.-macht in Maleisië de wacht te doen betrekken.

Natuurlijk worden de Britse, Australische en Nieuw-Zeelandse vrienden daardoor niet overbodig, maar zulk een „vredesmacht” zou wel symboliseren welke landen niet tot Soekarno's supporters in dit conflict behoren.

• **India** zal daartoe zeker niet gerekend kunnen worden. In dit land werden bij de jaarwisseling 700 pro-Chinese communisten gearresteerd. Van hen werd gezegd dat ze tegelijk met een nieuwe Chinese aanval onrust — of erger — in eigen land zouden veroorzaken. Daarom achtte de Indiase regering het beter om hen een tijdje op te bergen. De spanning aan India's noordelijke grenzen is nog steeds voelbaar.

• **Pakistan** verlengde het mandaat van zijn president, generaal Ajoeb Khan, met 5 jaar. Van de 80.000 kiesmannen, die duizend kiezers vertegenwoordigend, bood 'n derde deel steun aan de 71-jarige zuster van de Pakistaanse Vader des Vaderlands, mevrouw Fatimah Jinnah. De grote meerderheid bleek het paternalistische bewind van de generaal te prefereren. Diens besprekingen op 12 oktober 1964 met premier Sjastrri van India over Kasjmir (de oude twistappel tussen beide landen) schijnen niet veel uitgehaald te hebben, want Khan beloonde zijn kiezers met een felle aanval op de Westerse steun aan het buurland, dat hij helemaal niet bedreigt acht.

• **Nigeria** heeft een zeer riskante jaarwisseling meegemaakt. Het land stond aan de drempel van een burgeroorlog à la Kongo. De verkiezingen op 30 december werden door velen geboycot. Hun partijgenoot, president Azikime, heeft dagenlang geweigerd de stembus-overwinnaar, Aboebahar Balawa, van een nieuwe formatie-opdracht te voorzien. Dit volkrijkste land van Afrika, dat het Britse staatsbestel tot en met de inrichting van het parlementsgebouw copieerde, bleek hiermee slechts een vernis te hebben gestreken over de werkelijkheid, die heel anders is. Die werkelijkheid wordt

ook in dit deel van Afrika bepaald door stammen- tegenstellingen, die (evenals in Kongo het geval is) nog tot grote moeilijkheden kunnen leiden. Voorlopig is de storm bezworen, doordat president en premier beiden water in de wijn hebben gedaan. De één door alsnog aan de premier een opdracht te verstrekken; de ander door in te stemmen met grondwetsherziening en nieuwe verkiezingen in bepaalde delen van het land. Nigeria's reputatie van politieke stabiliteit heeft echter een geduchte knauw gekregen.

• **De Verenigde Staten** hebben president Johnson voor het eerst „in his own right” de State of the Union horen uitspreken. Deze Amerikaanse „troonrede” sloot het Kennedy-tijdperk voorgoed af. Zij heeft ons ook een blik in Johnson's beleid vergund: vele nieuwe initiatieven in de binnenlandse politiek, weinig (gelukkig maar!) veranderingen in de buitenlandse koers. De Congres-leden, die de president herhaaldelijk toejuichten, zullen het hun oud-collega waarschijnlijk niet erg moeilijk maken z'n belangrijkste doelstellingen te realiseren. Johnson's uitnodiging aan de nieuwe Russische leiders om met Amerika kennis te maken, toont aan dat de president zich van zijn sterke positie bewust is.

• **De E.E.G. en de E.V.A.** zetten beiden hun opmars naar een douane-unie voort door per 1 januari weer 10% van de invoerrechten voor industrie-producten te laten vallen. Hierdoor zijn 70% van de tariefsmuren geslecht (vergeleken met hun hoogste in resp. 1958 en 1960). De op 26 oktober door Engeland ingevoerde 15% extra-invoerrechten op diverse producten, blijven echter ook jegens Englands E.V.A.-partners van kracht. Wellicht ziet 1965 ook nog een onderlinge toenadering tussen deze beide West-Europese economische groeperingen. Dat zou een goede beurt zijn, waarop men, gelet op de deplorabele toestand der Britse economie, echter maar niet te veel moet rekenen.

• De Bijl-er-meer-in?

De geschiedenis met de Bijlmermeer is algemeen bekend. Amsterdam wilde de Bijlmermeer bij Amsterdam gevoegd hebben, door annexatie uiteraard.

Of door grenswijziging, als men het vriendelijker wil zeggen. Amsterdam had de Bijlmermeer nodig om woningen te bouwen voor Amsterdammers of voor toekomstige Amsterdammers. Dat men toch wel woningen kon bouwen zonder te annexeren, was kennelijk niet interessant. Praten over samenwerking en werkelijk samenwerken zijn twee verschillende dingen.

Minister Toxopeus wilde de annexatie van de Bijlmermeer niet. Hij wenste rondom Amsterdam een aantal krachtige randgemeenten en de toekomstige gemeente Bijlmermeer zou, overigens ook via grenswijziging, één van die randgemeenten worden.

De Tweede Kamer wilde niet. De Bijlmermeer moest en zou Amsterdams zijn.

Men was daar zo van overtuigd, dat het goede compromisvoorstel van ons kamerlid Elfferich, dat beoogde de voortgang van de woningbouw in ieder geval veilig te stellen, niet eens aan bod kwam. De Kamermeerderheid bestond uit de fractie van de P.v.d.A., een grote minderheid van de K.V.P. en een aantal Amsterdammers of oud-Amsterdammers uit de fracties van de a.r., de c.h.u. en de v.v.d. Inmiddels is een andere oplossing gevonden.

In de debatten ging het om Amsterdam, maar tegelijkertijd ook nog om iets anders. N.l. om de al of niet wenselijkheid van nog grotere gemeenten en om het verdwijnen van kleine gemeenten. Het socialistische Kamerlid Scheps, in dit geval woordvoerder voor de P.v.d.A., is een fervent voorstander van een herindeling van de Nederlandse gemeenten. Er zijn veel te veel gemeenten, in ieder geval veel te veel kleine. Hij staat daarin zeker niet alleen. Nog maar kort geleden betoogde de burgemeester van Hilversum op de jaarvergadering van a.r. gemeentebestuurders, dat een gemeente eigenlijk zo om en de bij 25.000 inwoners moest tellen. En telkens komt men in artikelen of in debatten de gedachte tegen dat de bijl er in gezet moet worden, de bijl in het aantal gemeenten. De kleine gemeenten dienen te verdwijnen, zo zegt men, ze hebben niet voldoende bestuurskracht om hun zelfstandig bestaan vandaag waar te maken.

Hoe is het nu met het aantal gemeenten in ons land?

Krachtens een publikatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek telde ons land op 1 januari 1964 nog 978 gemeenten (inclusief het Openbaar Lichaam „Zuidelijke IJsselmeerpolder“.) Op 1 januari 1943 bedroeg het aantal gemeenten 1015, op 1 januari 1900 was het 1121 en op 1 januari 1840 waren er 1217 gemeenten. Men ziet dus een dalende lijn. In onze eeuw verminderde het aantal gemeenten met 13 %. En nog is het einde niet. De herindeling, waarbij een aantal gemeenten worden samengevoegd tot één grotere gemeente, is nog maar nauwelijks begonnen. Schouwen en Duiveland is tot vandaag het duidelijkste voorbeeld. Maar Walcheren en Goeree-Overflakkee staan op de nominatie.

Alvorens, een volgend maal, wat meer te zeggen over de grootte van de gemeenten, geven we hier de namen van de dertien gemeenten die vandaag onder de 500 inwoners blijven. Het zijn Beets (486 inw.), Bemelen (367), Blankenham (488), Ellewoutsdijk (408), 's Heer Abtskerke (406), Katswoude (292), Kwadijk (483), Nieuwvliet (394), Overslag (284), Retranchement (496), Tienhoven (444), Waterlandkerkje (488) en Wijngaarden (481).

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
fabrieken voor gebogen hout
 Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL
 Ronde en ovale tafelranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen - Regels - Stijlen enz. enz.

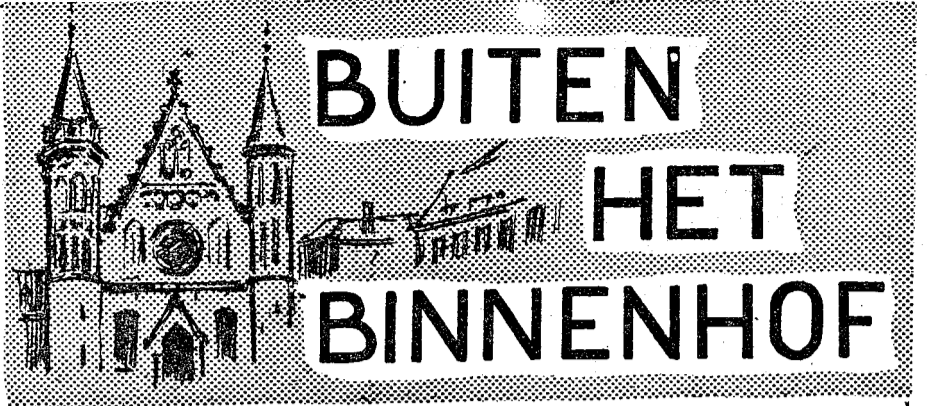
Zeer ver buiten zong ik het jaar uit, in de sneeuw. In Adelboden in Zwitserland, dat de mijnen en mij lief is door zijn ligging en eenvoud der bewoners. De Groenkopers zijn royaal genoeg om de naam van hun vakantieverblijf niet geheim te houden. Doch als u straks — stelt dat u naar A. gaat — denkt dat u de enige Nederlander bent, vergist u zich.

De roep van Adelboden is het eerst door Engelsen aangeheven, vandaar dat de ondergetekende William die kreet heeft gehoord. Engels is nog altijd het rustieke kerkje aan het begin van het dorp, daar waar de weg van Frutigen omhoog de laatste bocht neemt. Engels is nog altijd Our Chalet, oftewel Pfadiheim, het internationale vakantiecentrum van de padvindsters. Engels is de oudste skiclub; Engelse en Amerikaanse arbeid steekt in de poort en de loggia van de Evangelische kerk, midden in het dorp. Gedurende de oorlogsjaren hebben geïnterneerde krijgsgevangenen vliegers aan hek en bron gewerkt.

In wezen is Adelboden echter door en door Zwitsers, oud en degelijk. Het dorp dateert van 1409, toen op dit stukje grond tussen de machtige bergen enkele bosbewoners leefden. Toen het een 400 à 500 inwoners telde, hebben dezen een kerk gebouwd, omdat het te moeilijk werd iedere zondag voor de mis, iedere doopdag, trouwdag, en voor iedere begrafenis naar het 18 kilometer ver gelegen Frutigen te gaan. Wie vandaag deze weg per auto rijdt kan, met fantasie, denken aan het woeste stroomgebied van de Engstligen, die in het seizoen van de smeltende sneeuw ver buiten zijn oevers trad. Opmerkelijk is, dat de kerkelijke autoriteiten geen toestemming tot het bouwen van een Godshuis wilden geven. Twaalf Adelbodenaars echter begonnen met de bouw van de kerk en 56 huisvaders beloofden dat zij voor de bezoldiging van de priester zouden zorgen. En zo is het gegaan!

Zij beloofden, dat zij het werk zouden volbrengen. Wie de „Gelübdebrief“ bestudeert, denkt met eerbied aan de eerste vromen van Adelboden.

Een kerk van 1433! Vandaag staat men in bewondering voor het fresco, dat in 1471 op een buitenmuur is geschilderd. Men vraagt zich af, hoe lang het nog te zien zal zijn, zonder die enige bescherming: het afdak. Het interieur van de met de Reformatie overgenomen kerk, is vele Nederlanders bekend. De dienst op Heiligenabend, de Kerstpreek, de Oudejaarsavondpreek, de zondagsdiensten trekken altijd vele landgenoten. De doopvont en de avond-

maalstafel zijn eeuwenoud. De gekleurde vensters zijn van jongere datum. Wie nog iets van de oude ramen wil zien, moet naar het Historisch Museum van Bern. Daar rusten ook, in de zilverkamer, de verguld zilveren nachtmaalbekers, die in een vorige eeuw door de kerkeraad verkocht werden voor 550 Franken en voor hun kopiën in onedel metaal.

Het orgel van de kerk is niet oud. Men zal tevergeefs naar een oud orgel zoeken, want tot 1856 was er geen orgel! De gemeentezang werd begeleid door bazuinblazers.

Misschien al te veel over de kerk en te weinig over Adelboden.

Doch bijzonderheden over het dorp biedt het reisbureau u wel. Wie ver van de dorpsstraat de schaarsbewoonde berghellingen bestijgt, wordt getroffen door de tot op het eeuwige leven gerichte spreuken, welke verschillende uit 1750 en 1770 daterende hofsteden sieren. Nog wonen daar ouden van dagen, die u vertellen, dat omstreeks 1900 er nog een winkeltje was, waarop te lezen stond: „Brot, Zucker und andere Luxuswaren“. Men leefde van melk en kaas; brood en suiker waren luxe!

Nadien is er veel veranderd, maar toch heeft het dorp nog iets van de eenvoud, welke het hart verwarmt, niet-tegenstaande het dik pak sneeuw, dat vandaag valt.

William Groeneker

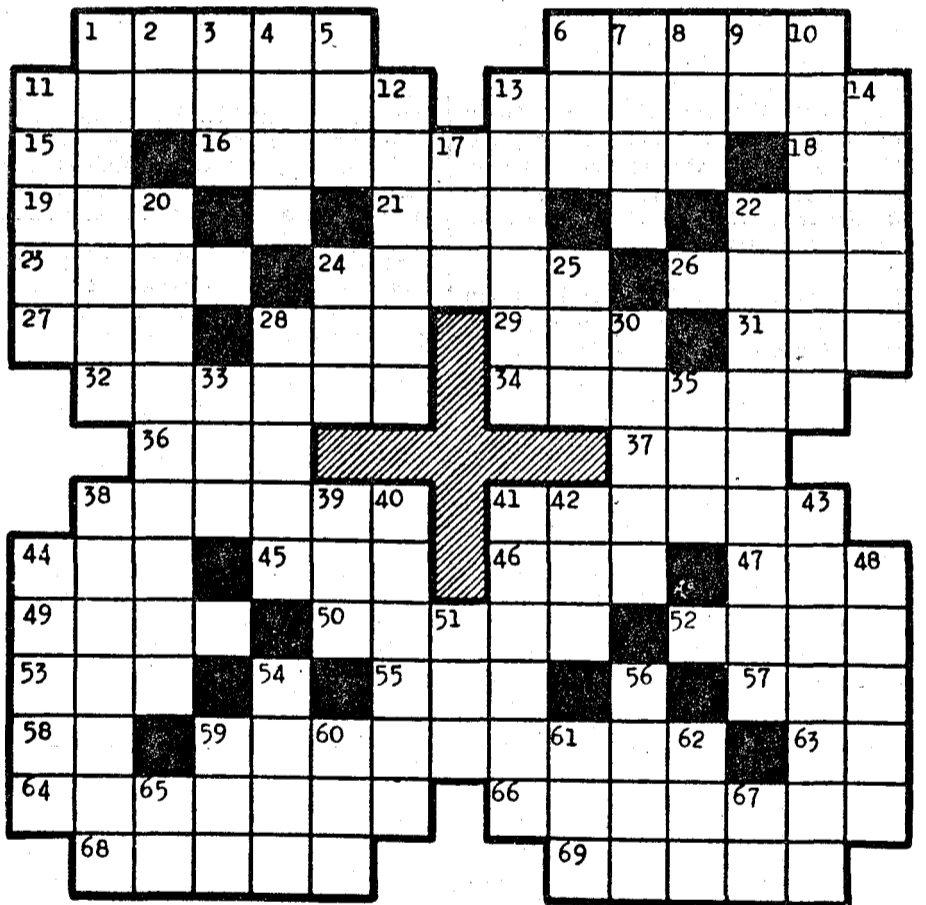
ZAKKEN
 voor alle verpakkingdoeleinden
T. SPAAN
 v. Berckenrodestr. 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP
N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestr. 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
 Telegr.: HABAG.
 IMPORT - EXPORT

Wees zuinig met Uw geld koop bij ..
WESTERVELD
 Bovendien 3% korting door Uw kasaboon
 DROGISTERIEN
WESTERVELD
 FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. godin der jeugd, 6. stijf, 11. misdaad, 13. dra, 15. noot (afk.), 16. drank, 18. bijwoord, 19. water, 21. tijdperk, 22. groet, 23. land, 24. welpenleidster, 26. tijding, 27. klap, 28. vreemde munt, 29. vrouw, 31. troef, negen, 32. vochtmaat, 34. verzoek, 36. steen, 37. hint, 38. werk, 41. voorjaarsgroente, 44. voor, 45. sprookjesfiguur, 46. vreemde munt, 47. bergweide, 49. stad in Engeland, 50. stad ten oosten van de Jordaan, 52. vaarwell, 53. draf, 55. zoogdier, 57. gesloten, 58. tenminste (afk.), 59. vrinden, 63. volkerenorganisatie (afk.), 64. helaas, 66. witte mier, 68. zeeboezem, 69. lid van wisselpersoneel.

Verticaal: 1. tussentijd, 2. decibel (afk.), 3. belangrijke haven, 4. roep, 5. bloeiwijze, 6. in de toekomst, 7. vertaler, 8. elasticiteit, 9. anno domini, 10. moskee-toren, 11. eerste bod, 12. been, 13. schimper, 14. katjesdragende heester, 17. roem, 20. Luxemburgse ridderorde, 22. grammfoonplaat, 24. oppervlaktemaat, 25. groet, 28. kruisboog, 30.

beweging, 33. snavel, 35. vordering, 38. godin van de jacht, 39. boom, 40. meid, 41. overlast, 42. tijdperk, 43. vitrageweefsel, 44. disagio, 48. gemene weide, 51. Roemeense munt, 54. ontvangstbevijs, 56. kloostermoeder, 59. inhoudsmaat, 60. inham, 61. vreemde munt, 62. naar mijn mening (afk.), 65. landbouwkundig ingenieur (afk.), 67. tweeklank.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. leeuwijn; 3. bumpers; 7. sleutelstad; 9. poeier; 11. gelaat; 12. are; 13. zwijnen; 14. najade; 18. nee; 19. meters; 21. duiven; 23. engelenhaar; 24. nadelen; 25. landing.
Vertikaal: 1. lededop; 2. woede; 4. matje; 5. spitten; 6. gewaad; 7. sneeuw-witje; 8. dwarsdrijver; 10. romeins; 11. gehaad; 15. rumboon; 16. beitel; 17. aanhang; 20. regel; 22. uraan.

Internationale en interkerkelijke
VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND“

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is: **ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.** De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden. Alle inl omtrent onze ver worden u graag verstrekt door ons secretariaat te 's-Gravenhage, Nassauplein 24, tel. 070-117530; na 18 uur tel. (01710) 51782. Postbus 1861.

Daden realiseren wensen

A C H T E R P A G I N A

"Het luchtruim staat open voor een adelaar,
de wereld voor een wakker man."

"De kracht van geloof doet wonderen"

(Dr. Norman Vincent Peale).

"Voor de luiaard is de werkdag morgen;
vandaag is zijn rustdag."

"Geef aan nuttige zaken uw laatste stuiver."

"Een pessimist maakt van zijn kansen moeilijkheden;
een optimist maakt van zijn moeilijkheden kansen."

WIE een zogenaamde Succes-agenda gebruikt, weet dit.

Het zijn de motto's voor de eerste dagen van 1965, respectievelijk voor 1, 3 (zondag), 4, 5 en 7 januari.

De bezitters van genoemde agenda hebben dus een succesvol, althans een goed begin kunnen maken.

Dat hebben wij overigens allen kunnen doen, want de intenties van de geciteerde slagzinnen zijn ons allen bekend.

Nodige herhalingen

De gedachten, welke daarin zijn neergelegd komen voor in de goede wensen, welke wij aan het begin van een nieuw jaar elkaar toevoegen: een gelukkig, voorspoedig, gezegend 1965.

Die wensen worden ieder jaar herhaald. In zekere zin zijn herhalingen overbodig en zijn goede wensen overbodig. Wij weten het immers wel!

Maar toch is er slechts sprake van overbodigheid "in zekere zin".

Herhalingen hebben wij immers nodig in ons leven. Let alleen maar op de bekende reactie: o ja, dat's waar ook.

En ook de steeds weer bij meer dan een gelegenheid terugkerende goede wensen zijn nodig. Vanwege wat wij tegenwoordig noemen de "mede-menselijkheid", het samen leven, het medeleven, het elkaar steunen en stimuleren, wat wij allemaal op z'n tijd en regelmatig nodig hebben.

Het gaat niet vanzelf

OOK op deze pagina komen in de loop der tijd en soms zelfs wel eens welkelijks herhalingen voor.

Het gaat om de zaken, welke periodiek of gedurende een bepaalde tijd achter elkaar ons aller aandacht verdienen. Soms gaat het om iets nieuws, vaak echter om punten, waar wij steeds weer met onze neus bovenop gedrukt moeten worden.

Want het gaat allemaal niet vanzelf in het leven. Wensen alleen zijn niet voldoende en herhalingen alleen brengen nog niets tot stand. Als er iets gebeuren zal hangt dat af van daden. Eerst daden realiseren de wensen. Ook de wensen, geuit bij de aanvang van weer een nieuw jaar. Wensen ten aanzien van personen, zowel als wensen ten aanzien van gezelschappen en organisaties.

Hoop

WIJ hopen wat de partij betreft o.m. op:

- een goed resultaat van de grote landelijke ledenwerfactie, welke in oktober jl. begonnen is en in april a.s. afgesloten zal worden;
- een geslaagde landelijke sprekersconferentie op 9 januari;
- een goed doorzetten van de meningsvorming in de partij via de vergaderingen van de kiesverenigingen (met of zonder sprekers van buiten, m.n. uit de sprekersorganisaties van de Kamercentrales);
- een goed doorzetten van de meningsvorming in de partij via de gespreksgroepen, waarin nu het onderwerp "de Europese samenwerking" aan de orde is;
- een althans redelijk op peil blijven en zo mogelijk wat stijgen van het

aantal abonnees op "Nederlandse Gedachten";

— een doorgaande gezondmaking, d.w.z. voortgaande versterking van de financiën in de diverse geledingen van de partij;

— een grondige voorbereiding in de laatste maanden van dit pas begonnen jaar van de verkiezingen in 1966 voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden.

Alleen al hieruit blijkt, dat er heel wat werk voor ons ligt.

Wij kunnen dat werk laten liggen, maar dan komt er van de wensen, de "goede", de "beste" wensen, niets terecht. Daden zullen moeten volgen.

Het is zaak daarmee dan maar geen ogenblik te wachten en met elkaar vanaf het begin de zaken met energie en enthousiasme aan te pakken.

Persoonlijk

HET gaat niet allemaal vanzelf in het leven, schreven wij hiervoor al, met de bedoeling te zeggen, dat wensen gerealiseerd moeten worden door daden. Daden. Van wie? Van de mensen, van "men". Ja, maar zo goedkoop komen wij er niet vanaf.

Het is gemakkelijk om te zeggen: daden moeten er zijn. Nou, die zullen dan wel gepleegd worden door "men", door "de partij".

Akkoord; men mag zeggen: "de partij", als men dan maar goed beseft wat "de partij" is, namelijk: u en ik.

Wij kunnen ons niet verschuilen achter "men" en mogen ons niet (laten) verdrinken in de massa.

PERSOONLIJKE verantwoordelijkheid moet altijd en zeker in deze tijd beklemtoond worden. Zeker in de politiek, opdat de democratie niet vermoord wordt om vervangen te worden door de dictatuur.

Ook in een partij heeft ieder zijn eigen stukje persoonlijke verantwoordelijkheid. En er zijn genoeg dingen om die verantwoordelijkheid aan te beleven, om die verantwoordelijkheid op bot te vieren, of beter nog om die verantwoordelijkheid aan te scherpen.

Ieder van ons heeft wat te maken: — met "de ledenwerving": een lid winnen;

— met "het aantal abonnees op "Nederlandse Gedachten"": een abonnee werven;

— met "de meningsvorming": uw mening zeggen in de kiesvereniging;

— met "de financiële toestand van de partij": een goede bijdrage geven;

— met "de voorbereiding voor komende verkiezingen": met een (jonge) kiezer praten.

Over al die dingen is al regelmatig wat geschreven.

Wij zullen dat voor elkaar moeten blijven herhalen.

Laten wij persoonlijk het niet bij wensen laten, maar er de daden op laten volgen.

Dan realiseren wij iets, zij het alleen onder Gods zegen.

Widek.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Garne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 23 januari hoopt het Provinciaal Comité Groningen een vergadering te beleggen met afgevaardigden van de kiesverenigingen.

De plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. **Drs. J. Boersma** te Zeist, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal spreken over „De algemene politieke toestand, financieel-economisch bepaald.”

★ Op zaterdag 23 januari houdt de Statencentrale Hoorn een vergadering.

Ditmaal zal te Purmerend bijeen gekomen worden.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Spreker is de heer **O. Postma**, directeur van het dagblad „Trouw”.

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Fa. G. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

Scheepswerf A.v.d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.
Telefoon Hendrik-Ido Ambacht (0 1858) 2841

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-PLATEN IN DIVERSE MATEN.

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

A. BAARS Azn.,

Exploitatie van Baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

FA. J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546

Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf

Jericholaan 6a, Rotterdam-16
telefoon 010-138234/113923
beurstelefoon 010-131521/128409
telex 21652

WERFT ABONNEES

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Schouten en Groen

ER waart een spookverhaal rond in Nederland, dat de een de ander naschrijft en dat onder dat naschrijven al erger wordt, tot het eindelijk als een "evangelische oriëntatie" een griezelig karakter krijgt. Ds. Schaafsma heeft er in een vorig nummer al het een en ander over gezegd en wij komen er nu in een bepaald verband op terug.

Het verhaal is zo.

De Calvinisten, de "mannen-broeders", waren tussen de twee wereldoorlogen heel erg ingenomen met zich zelf, ze waren conservatief geworden, ze zaten in de kazerne te knopenpoetsen, en toen het nationaal-socialisme een dreigende macht was geworden, hadden ze daar niets van in de gaten. Trouwens, Colijn had hun gezegd, dat ze maar rustig moesten gaan slapen... Hoogstens konden ze nog de wijsheid opbrengen, dat het nationaal-socialisme van vreemde bodem was en niet zou passen in Nederland.

Hoe zovelen van deze knopenpoetsers uit de kazerne in het verzet terecht kwamen en er hun leven waagden tegen datzelfde nationaal-socialisme, dat is dan enigszins een vreemde zaak. Maar daarvoor kan misschien later nog een ander spookverhaal worden gevonden.

IN elk geval, persoonlijk heb ik die periode zeer bewust meegemaakt en op tal van vergaderingen als een van de giftige wortels van het nationaal-socialisme aangewezen de rassenwaan. Vaak heb ik daarbij gewezen op artikelen in het dagblad van de nationaal-socialisten, met name op een artikel, waarin letterlijk stond: *de verderfelijke leer van de erfzonde kan alleen ontstaan bij een volk, dat zedelijk zo minderwaardig is als het volk van de joden. Maar het germaanse ras is rein en zonder erfzonde.*

In die voor iedere gelovige zo duidelijke uitspraak, die ook door de eenvoudigste mensen werd begrepen, werd als het ware een wortel blootgelegd van het nationaal-socialisme. Maar deze opmerking maak ik slechts in het voorbijgaan.

VEEL liever breng ik in herinnering de machtige deputatenvergadering van 1937, waar de openingsrede werd gehouden door de heer J. Schouten.

Een groot deel van die rede was gewijd aan het fascisme en nationaal-socialisme. En daarbij was iets merkwaardigs. Want Schouten beriep zich telkens op Groen van Prinsterer. Nimmer heb ik een deputatenrede van hem gehoord, waarin zo sterk werd geciteerd, zo breedvoerig werd aangehaald, wat lang geleden was geschreven. Het was, alsof Schouten Ongeloof en Revolutie nog eens apart helemaal had gelezen en alsof dat boek, dat toen negentig jaar oud werd, opeens een ontstellende actualiteit kreeg. Het scheen, alsof hele gedeelten geschreven waren om de fascistische en nationaal-socialistische dictatuur te kenschetsen en te veroordelen. Zelf heeft Schouten dan ook aan zijn rede noten toegevoegd, waarin hij

naar Ongeloof en Revolutie verwijst en eenmaal daarbij de opwekking schreef: men leze deze bladzijden!

"WAT is uw mening over de dictatuur? Aldus luidt de vraag, welke niemand ontgaan kan in de komende stembusstrijd, en bij het uitbrengen van zijn stem", zo begint dit gedeelte van de rede. En dan laat hij de drie dictaturen de revue passeren: de communistische, de fascistische en het nationaal-socialisme. Al deze dictaturen hebben "brute kracht, doortastendheid, organiserend talent en stelselmatige geraffineerde propaganda aangeesmeed tot een indrukwekkend geheel, en het leven van tientallen miljoenen geknecht."

En wat is nu de mening over zulk een dictatuur? Voor een antirevolutionair is het antwoord op die vraag niet moeilijk. Zijn beginselen spreken een helder, niet voor tweemaal uitlegging vatbaar, oordeel uit. Dit oordeel is een veroordeling van de dictatuur.

En dan wijst hij op de dictatuur van het Schrikbewind en die van Napoleon. Hij laat Groen spreken, die in zijn boek een afzonderlijk hoofdstuk heeft over het Schrikbewind. Want sommigen proberen te stellen, dat dit Schrikbewind een wanklank is in de ontwikkeling van de Franse Revolutie. Dat is het niet. Het is het nec plus ultra van de ontplooiing van het Revolutiebeginsel, en verre van een wanklank te zijn heeft het veeleer, "in deze harmonie der hel, een zuiver akkoord en een waardige finale gevormd."

En dan komt de autocratie van Napoleon, een andere dictatuur, een samenvloei van alle machten onder één despoot, en ook dat is een onvermijdelijk gevolg van de revolutie-leer.

De dictaturen van onze tijd zijn eveneens openbaringen van de geest van opstand tegen God.

Nu zeggen sommigen: maar er was zoveel vermolmd, dat nodig door een revolutie moest worden opgeruimd. Er was in Duitsland en Italië zoveel verwoesting en verwording in het volksleven. Daarom is de dictatuur op zijn minst te verontschuldigen. Daartegen brandt Schouten los, want dit is misleiding van zich zelf en misleiding van anderen, die naar zulke redeneringen luisteren.

Weer anderen zeggen: dictaturen hebben ook wel wat goeds gepresteerd, maar ook hierin is "de misleiding aan het woord". En — in de weg van ongehoorzaamheid aan en opstand tegen God mag nimmer worden gestreefd naar het opruimen van misstanden.

"MAAR zegt men wel eens: een dictatuur is goed en noodzakelijk, maar er moet voor worden gezorgd, dat zij geen gebruik maakt noch kan maken van terreur, vrijheidsberoving, wreedheid en bloedvergieten."

"Men vergist zich. Evenmin als de Moor zijn huid wit kan maken, kan de

door H. Algra

Revolutie afstand doen van geweld en wreedheid."

„Daarom is het een dwaling, tussen Revolutie en geweld, tussen dictatuur en wreedheid, een wezensonderscheid te zien. De Revolutie, eenmaal aanvaard en binnengehaald, manifesteert zich in wreedheid. Het hangt alleen van de omstandigheden af, of dit geweld en die wreedheid in de letterlijke zin van het woord een bloedig karakter zullen dragen. De Revolutie brengt degenen, die haar uitroepen, om. Haar trouwste zonen, haar leiders, verliezen door haar het leven. Wie tussen geweld en wreedheid enerzijds en Revolutie anderzijds niet een onlosmakelijk verband ziet, is verblind. Zijn oog is gesloten voor de consequenties der revolutionaire leer. Revolutie en matiging, dictatuur en vreedzame ontwikkeling sluiten elkaar uit."

DEZE WEEK

- Schouten, Groen en de dictatuur (pag. 1 en 10)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Een bond met een nieuwe naam (pag. 4)
- De Algemene Bijstandswet (pag. 5)
- Blik op Australië (pag. 6 en 7)
- Radiotoespraak (pag. 7)
- Van een dapper weekblad (pag. 9)

En dan schetst Schouten de betekenis van de geestelijke en politieke vrijheid in Nederland.

"Deze geestelijke vrijheid en deze politieke vrijheid zouden door de dictatuur, door alle dictaturen worden vernietigd. Ik acht mij ontslagen van de plicht om dit verder te bewijzen. De toestanden in verschillende landen van Europa geven, voor wie niet ziende blind is, een duidelijk onderwijs. Zij leveren een sprekende, en vaak vreselijke illustratie van deze gedachte."

ER zou nog veel meer te zeggen zijn, maar het is voor ditmaal genoeg.

Geen partij is zo nadrukkelijk, zo principieel, zo krachtig gewaarschuwd tegen de gevaren van een fascistische

• Vervolg op pag. 10

Onze hartelijke gelukwensen voor Prinses Margriet, die D.V. 19 januari a.s. haar 22e verjaardag hoopt te vieren. (foto Max Koot)

CIGARS

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

♦ Toch ontsteld

Geachte redactie,

In het nummer van 2 januari kwam de heer F. Dijksterhuis terug op mijn ingezonden stukje van 5 december, waarin ik uiting gaf aan mijn ontsteltenis over het stemmen van drie leden van onze fractie tegen de verhoging van de ouderdoms- en weduwenuitkeringen. Blijkbaar had de heer Dijksterhuis verwacht dat ik in mijn stukje had uiteengezet, waarom ik de houding van deze kamerleden in strijd acht met de beginselen en roeping van onze partij. Kort gezegd komt dit hierop neer dat bejaarden en weduwen over het algemeen behoren tot de in sociaal en economisch opzicht zwakste groepen in onze samenleving. En ik dacht dat onze partij er altijd een eer in had gesteld, de zwakken te willen helpen.

Hoogachtend,
A'dam, Prof. dr. T. P. van der Kooy

♦ De M.L.F.

Reeds geruime tijd neemt het plan tot het vormen van een multilaterale kernmacht de centrale plaats in bij de besprekingen van Amerikaanse en Europese staatslieden, verbonden met de NAVO.

Ook politieke partijen kunnen aan dit plan niet voorbijgaan en moeten hun standpunt bepalen.

Dat is niet gemakkelijk, maar straks zullen afgevaardigden voor de keus worden gesteld.

Hoewel de materie zich weinig of niet leent om op kiesverenigingen te worden behandeld, zijn er toch geïnteresseerden die dit plan willen wegen.

Wat behelst dit plan? Het uitrusten van 25 bovenwaterschepen met polarisraketten en een gemengde bemanning. Een kernwapenvloot dus, bedoeld om de veiligheid van Europa te waarborgen.

Is dit nodig?

Volgens de woorden van de Engelse premier Wilson zijn multilaterale atoomstrijdkrachten van de NAVO in militair opzicht zinloos. Hij acht het

een onnodige doublure van strategische wapens.

Ook in de woorden van de A.R.-partijvoorzitter komt dit tot uitdrukking. Op het partijconvent van 31 oktober j.l. stelde hij dat „de zeggenschap kan maar op één plaats zijn. De Verenigde Staten hebben tot nu toe de feitelijke en beslissende leiding in de vrije wereld”.

Niettemin is hij een voorstander van de MLF, „ten einde een begin te maken met een inspraak, een volwaardige zeggenschap (!) van Europa in het Amerikaanse kernwapen en in het bepalen van een atlantische kernmachtstrategie”.

De heer Wilson is niet helemaal tegenstander van het plan, want het bevat ook een element van de disengagementpolitiek en hij is gevoelig voor wegtrekking van kernwapens van het Europese vasteland.

Het ligt in de rede dat Frankrijk zich verzet tegen dit plan, hetwelk militair overbodig wordt geacht, maar ook gericht tegen Frankrijk (force de frappe).

Duitsland aanvaardt het plan ten volle. Zelfs acht zij het een permanent bindmiddel tussen Europa en Amerika en is bereid een derde deel van alle uitgaven van de MLF te bekostigen.

Het vormen van een MLF lijkt een kwestie te zijn welke niet alleen de leden van de vrije wereld, of beter, van de NAVO betreft. Wilson beweert dat de realisering van het plan de Oost-West-relaties verslechtert. Hoe is dan wel het Russische standpunt?

Moskou beseft dat het nucleaire evenwicht door de instelling van een MLF niet verandert, haar positie wordt er niet door aangetast. Niettemin acht zij de MLF om twee zaken verwerpelijk. Ten eerste houdt zij zich bij haar opvatting dat nooit de kernbepaling van Duitsland mag plaats hebben, ook niet „de vinger aan de trekker”, ten andere acht zij de MLF verwerpelijk omdat dit de verspreiding van kernwapens inhoudt, of althans het risico hiervan sterk toeneemt.

Amerika meent dat het ter beschikking hebben van een gemeenschappelijke kernmacht, individuele landen zal afhouden een eigen macht op te bouwen. Hiermede zou de vermindering van verspreiding van kernwapens zijn gediend. Amerika streeft naar wapenbeheersing, als vervangingsmiddel van atomaire ontwapening. Voor dit laatste lijkt weinig animo te zijn omdat het juist de atoomwapens zijn die zorgen voor de afschrikkende werking en daardoor voor het bewaren van de vrede. Het zijn ook de wapens die een beslissende en leidende positie in de wereld van vandaag spelen (vergelijk rede van Dr. Berghuis op partijconvent).

Voorstanders van de MLF (wie zijn dat buiten Duitsland?) stellen dat er niet rechtstreeks sprake kan zijn van een overdracht van kernwapens en kennis aan de deelnemers van de kernstrijdkrachten van de NAVO, maar zij gaan aan het wezen van de zaak voorbij. Het zal aan de deelnemers de mogelijkheden bieden geheime gegevens te verkrijgen omtrent het kernwapen.

Samenvattend kan voor stemmotivering het volgende dienen:

— De veiligheid van Europa wordt door de MLF niet vergroot, eerder is er sprake van een onnodige doublure van strategische wapens (kostbare zaak).

— De zeggenschap omtrent dit wapen kan slechts op één plaats zijn (de Verenigde Staten hebben de feitelijke en beslissende leiding).

— Het wegtrekken van de atoomwapens van het Europese vasteland, stelt West-Europa „conventioneel” tegenover het rode leger dat diep in Europa is doorgedrongen. De oceaan lijkt veiliger geworden, maar het vasteland onveiliger.

— Amerika en Duitsland lijken tot op heden de enige voorstanders te zijn van het plan. Engeland, Frankrijk zijn tegenstanders, de kleinere landen hebben zich nog niet uitgesproken. Van de niet vrije wereld blijkt de Sowjet-Unie een groot tegenstander van het plan te zijn.

— De Oost-West-relaties zullen bij realisering verslechteren.

— Het risico van kernwapenverspreiding neemt toe, hetgeen niet past bij de politiek van wapenbeheersing.

Het voordeel(?) van het verkrijgen van inspraak in het Amerikaanse kernwapen dient tegen dit alles op te wegen. Hoe zal die inspraak zijn, en welke vorm zal zij krijgen? Dat is niet bekend. Wel is duidelijk dat een niet aanvaarden van dit plan voor de Amerikaanse diplomatie een nederlaag betekent, maar dit laatste mag niet opwegen tegen mogelijke schade aan het Europese belang.

J. van Katwijk
Schiedam.

♦ Prutpraat

Den Haag, 9 januari 1965

Aan de Redactie van Nederlandse Gedachten, alhier.

Geachte heren,

Met belangstelling las ik wat ds. Schaafsma in uw blad schreef n.a.v. de hoogmoedige prutpraat van die Leidse leraar. Deze mijnheer, die zoveel ergernis heeft over de „protestantse narigheid” uit de tijd van de mannenbroeders, vergeet blijkbaar helemaal, dat hij zijn baan van tussen de tien en twintig mille aan de verachtelijke mannenbroeders heeft te danken. Wij gingen Wereldoorlog I in met hooguit vijf chr. H.B.S.-en en Gymnasia. Dan, na 1920, wisten die mannenbroeders door hun politieke invloed — waarvoor gewerkt moest worden — de gelijkstelling door te zetten voor het voortgezet onderwijs met als gevolg dat allerwege in den lande de chr. H.B.S.-en, die zich na Wereldoorlog II in lycea omzetten, tot stand kwamen. Die zijn er nu bij tientallen!

Laat niemand zich ergeren over allerlei kolder, die gespuud wordt. Ook ds. Schaafsma niet. De bezetters toonden hun waardering voor ons soort mensen door ontslagen, gevangename, mishandeling en fusillering. In onze tijd is er minachting en laatdunkendheid, niet het minst in eigen kring. Volgens Gods Woord hebben wij niet anders te verwachten. Onze Heiland was ook niet „geacht”. Spreekt de Schrift ook niet van een met Hem lijden om met Hem verheerlijkt te worden? Dit laatste is er ook nog. Ik hoop, dat veel boeken- en kroniekschrijvers daaraan deel mogen hebben.

Hoogachtend,
A. Verduyn,
gep. Hoofd U.L.O.

Ledenwerfactie

„Weer/zien”

Er zijn nu circa 1500 nieuwe leden aangemeld. Zijn de resultaten van uw kiesvereniging al in dit cijfer verwerkt? Zo nee, haast u, want in „A.R. Post” van 23 januari a.s. geven wij een overzicht van de stand van zaken. Doe de aanmeldingskaarten s.v.p. dus nog deze week op de post.

Volgde u zijn voorbeeld al?

WIJ ONTVINGEN

Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering (nader advies) - uitgave van de Raad van het Midden- en Kleinbedrijf.
Onderzoek naar de vestigingsplaats voor de vierde Technische Hogeschool - uitgave van de commissie Vestiging T.H. benoorden het Noordzeekanaal.
Jaarverslag 1963 - Uitgave van het Bedrijfschap Horeca.
Jaarverslag 1963 - Uitgave van de Federatie Welstandtoezicht.
Woningbouw en woningbeleid in landen van de E.E.G. - Uitgave Centrum van Staatkundige Vorming.
Advies inzake een volksverzekering tegen grote geneeskundige risico's, uitgebracht aan Zijne Excellentie de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid door de Centrale Raad van de Volksgezondheid.
Televisiereclame - Uitgave van de raad voor het Midden- en Kleinbedrijf.
Europa Archiv. - Tijdschrift voor Internationale Politiek. Okt. en dec. 1964.
Jaarverslag 1964 - Uitgave van het bureau Voorlichting der Gemeentepolitie van 's-Gravenhage.

Gezag en school

Onderwijskrachten zijn (gezags)verlengstukken van de ouders. Dat is een zware opdracht, dames en heren ocenten. Daarop komt dan gezaghandhaven in de groep vaak aan allerlei storende elementen onderworpen is die in het gezin geen of een andere rol spelen.

Een gediciplineerde groep zal meer vrijheid aankunnen dan een bandeloze die de vrijheid misbruikt. De strenge school zal het gezag anders beleven en uitvoeren dan de meer moederlijk ingestelde. De vrouw oefent haar gezag wel eens uit met het stampen van de voet en de man met de vuist. Daar is geen bezwaar tegen mits de liefde voor het kind niet teloor gaat.

Gezaghandhaven wil ook zegen: straffen als de regels niet worden nageleefd. Straft U naar U toe of van U af? Ik bedoel: leert de opgelegde straf het kind of is deze ondoorzichtig?

Straf in de groep als geheel heeft m.i. geen enkel nut omdat Uw gezag dan vaak schuil gaat achter gemakzucht. Je weet niet wie de wanorde veroorzaakt en dus de hele klas maar lik op stuk. Oefent U Uw gezag in dit vlak ook zelf uit of laat U het schoolhoofd c.q. de rector of directrice Uw gezag uitzoeken en bekleden? Het kind voelt dit heel best aan en lacht om Uw problemen inplaats van dat U zich inspant de zijne op te lossen.

Een straffe(nde) hand is een zegen maar in onbegrip, onbeheersheid en onvermogen vaak een vloek.

Spaar het kind Uw gezag niet doch leer het gezag aanvaarden om Uw persoonswil. Dan wordt het gezagsgevoerd en klaarge-maakt voor het leven van straks.

v. A.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.

Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastekoopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 54.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Betaling abonnementsgeld 1965

In het begin van vorige maand ontving u een schrijven van ons, waarin wij u de verhoging mededeelden van de abonnementsprijs op Nederlandse Gedachten. Deze geringe prijsverhoging van f 1,50 per jaar ging in op 1 jan. Een abonnement op ons blad bedraagt nu f 8,- per jaar of f 4,- per half jaar. Een studentenabonnement kwam op f 2,50 per half jaar.

Tevens schreven wij u, dat wij gaarne tot een vereenvoudiging van onze abonnementsadministratie wilden komen. In dit verband verzochten wij de houders van een postgirorekening er aan te willen meewerken, dat in de toekomst per giro-incasso over het abonnementsgeld kan worden beschikt.

Zoals het zich laat aanzien, is ons verzoek niet tevergeefs geweest. Thans hebben ruim 4000 abonnees ons de machtigingskaart gezonden. Wij zijn hiervoor zeer erkentelijk. Wij zouden het zeer op prijs stellen, indien ook de overige abonnees (die over een postgirorekening beschikken) ons zouden machtigen voor een giro-incasso.

Wilt u ons de machtigingskaart daarom snel toezenden?

Prettig zouden wij het vinden, indien u hieraan uw medewerking zoudt willen geven.

Uw medewerking betekent voor ons een aanzienlijke kostenbesparing.

Mocht uw machtigingskaart in het ongereede zijn geraakt, dan zenden wij u gaarne een nieuwe toe.

* * * Doe het zelf

De "Stichting Noordzee Mijnbouw" wil Overheid, bankwereld en zakenleven stimuleren de schatten, die onder de Noordzee-bodem verborgen liggen, zelf te gaan exploiteren. Dat wil zeggen, zij wenst haar aandeel te leveren om te voorkomen dat buitenlandse ondernemingen ons straks de kaas van het brood eten. Ook in een steeds internationaler wordende wereld is het 't goed recht van elk land dit na te streven. In de olie-rush naar het Waddengebied was Nederland niet haantje de voorste. Dat wil de Stichting in de toekomst blijkbaar weer recht trekken. Wij juichen dit initiatief toe. Gelet op de gecompliceerde en nieuwe situatie is het niet zo merkwaardig dat een stichting (niet op winst gericht?) als promotor gaat optreden! En dan nog wel met een professor aan het hoofd. Maar prof. Zijlstra paart aan hoogteleerdheid dan ook een visie en een daadkracht, die meer dan één bedrijf gaarne aan zich bond. Deze doe-het-zelf-stichting voorziet in een behoefte. Bovendien kan zij er niet alleen toe bijdragen dat nieuwe veldwaarsbronnen letterlijk en figuurlijk worden aangeboord, doch zal zij er ook aan meewerken dat Nederland baas voor eigen kust blijft. In een tijd waarin wij door buitenlandse badgasten al bijna van onze stranden weggedrukt worden, hebben wij er geen behoefte aan dat dit voorbeeld buitengaats door vreemde hoorgasten wordt gevolgd.

* * * Vlag en lading

Dat de heer Zeegers, die het merkwaardig lang en goed met de heer Koekoek heeft kunnen vinden, met enkele anderen een eigen partij heeft opgericht, is zijn goed recht. Als zelfs Jacques Gans van "De Telegraaf" in "Vrij Nederland" moet lezen dat hij de Vrije Boeren dankbaar mag zijn in plaats van andersom, is wel duidelijk dat men beter geen handlangers van het Bennekomse Kamerlid kan zijn. De heer Zeegers zal wel denken: beter kleine baas, dan grote knecht die stank voor dank krijgt.

Minder gelukkig zijn hij en zijn medestanders met het kiezen van een naam voor de jongste spruit in het gezelschap der politieke partijen. De aanduiding "Christen Democraten Unie" is geen vlag, die de lading dekt. Die lading bestaat voor bijna 100% uit het "Economisch Appèl", dat met veel misbaar doch weinig succes aan de stembus-tijd 1963 meedeed. Een christelijk geluid hebben we uit haar propaganda niet kunnen opvangen. En hoe democratisch het in de C.D.U. toe gaat vernemen wij wel bij het eerstvolgende uitslaande conflict, dat goede volgelingen van Koekoek en Fabius haast niet bespaard kan blijven. Want een partij die alleen maar "tegen" is en geen enkel redelijk alternatief biedt, houdt de belangstelling niet lang gaande. Daar helpt geen naam, gebruikelijk voor de moederpartijen die de C.D.U.-leden hoopt af te troggelen, tegen.

* * * Geen furie!

Met moeite slechts kon men z'n gevoelens de baas blijven bij berichten als die over de illegale bewoners in de Amsterdamse De Vetterstraat en de dreigende uitzetting van echtgenotes van Spaanse arbeiders.

Menselijkheid schijnt te dikwijls in strijd te zijn met wettelijke voorschriften. Toch had in beide gevallen de medaille van menslievendheid waarmee we ons bij het lezen van dergelijke berichten al heel gemakkelijk tooien, een keerzijde, die wij ook in acht moeten nemen.

Bij het De Vetterstraat-drama was het 't eigenmachtig optreden, dat niet weggeredeneerd kan worden. Bij de tragedie der Spaanse vrouwen kon het misbruik maken van toeristen-visa niet worden ontkend.

En toch...! Gelegenheid maakt de dief! En wie deze gelegenheid schept is daarvoor verantwoordelijk. Het hoofdstedelijke beleid bij het opruimen van woningen, die voor publieke voorzieningen moeten wijken, dient zodanig te zijn dat men honderden, die om een huis zitten te springen, niet in de verleiding brengt. En in de kwestie van de Spaanse vrouwen rees evenzeer de vraag of met de nodige tact was opgetreden. Dat een vrouw bij haar man wil zijn is een even gelukkig als natuurlijk verschijnsel. Een samenleving die de man als "arbeidskracht" welkom heet, doch als mens frustreert, is in wezen een onchristelijk, koud onding ondanks alle welvaart (waaraan ook die buitenlanders meebouwen). Met de Bijbelse waarheid dat man en vrouw één zijn, zullen de overheidsorganen, die zich met deze zaken thans diepgaand bezig houden, heel concreet hebben te rekenen. En wat de kortstondige bewoners van de De Vetterstraat betreft, wij hopen dat hun waardige terugtocht heel wat snaren van medemenselijkheid, die in feite wel wat woonruimte te missen

U weet het nog wel, volgens de heer Berghuis toont de A.R.Partij veel overeenkomst met de oudtestamentische verlosser Ehad: zij is van huis uit links. Anderen zien dat een beetje anders. En weer anderen — bij wie ik me schaar — kan het allemaal niet zoveel schelen of we van huis uit links of rechts, zoet of zout zijn. Want waar het om gaat is wat we nu zijn. Het is aardig om te weten dat opa Brennkemeyer nog met een hand- of een hondenkraak de boer opging, maar waar het op aan komt dat zijn de prijzen in de uitverkoop van volgende week. Het is van belang dat bij voorbeeld de heer Puchinger van tijd tot tijd in de archieven van de Shell of van de A.R.P. duikt, belangrijker is het wat er in de annalen van 1965 komt te staan. Gaan we linksaf, rechtsaf of gewoon rechtuit? Ik krijg de indruk dat niet iedereen als de koers in het geding is precies dezelfde wens koestert. De A.R.P. lijkt niet alleen op eerdergenoemde Ehad, zij heeft als een rechtgeaarde politieke partij ook iets van een engel: vleugels namelijk. Het is nog niet zo lang geleden dat men die vleugels maar niet moest noemen. Wat dat betreft heeft de verontrusting ons een stuk vooruitgeholpen. We hebben nu niet alleen zoals het een rechtgeaarde politieke partij betaamt vleugels, maar we kunnen er mee voor de dag komen ook. We hebben vleugel van-huis-uit-links en we hebben vleugels van-huis-uit-rechts en zo vliegen we een gulden toekomst tegemoet langs een gulden middenweg. In het gezegende midden waar veelal een aanmerkelijk deel van de waarheid ligt, bevinden zich overigens al onze gevleugelde partijen die meetellen. Een beetje meer links van het midden of een beetje meer rechts van het midden, maar in het midden tussen de beide einden. Het radicalisme heeft zich verschanst in de splinters ter linker en ter rechterzijde die daar nuttig zijn (om de balken in eigen oog niet uit het gezicht te verliezen) zonder vooralsnog gevaarlijk te zijn. En mogen de grote partijen zonder vleugels ons bespaard blijven.

En het heilig vuur dan? Laten we daar zuinig mee omspringen. Waar je het ook voor nodig mag hebben, toch niet om jezelf eraan te warmen, zoals de achteromkijkers schijnen te denken die het in de politiek van vandaag zo'n tamme boel vinden. Zo weinig echte STRIJD, zo weinig echte LEIDERS. Terwijl radicalisme naar mijn gevoel slechts gepast is als het inderdaad radicaal anders moet. Als het om honger gaat, of echte uitbuiting, of wezenlijke discriminatie, dan behoren wij uit het centrum naar de flank te zwenken.

hebben, zullen laten trillen. Dan kan uit deze ellendige situatie voor de hoofdrolspelers in dit drama en anderen nog wat goeds geboren worden in de vorm van een legaal dak boven hun hoofd. Gelukkig is de Nederlandse Maagd in de kwestie van de Spaanse vrouwen niet in een furie ontvaard, maar heeft zij — al is het met enige moeite gepaard gegaan — de gastvrijheid betracht waarop wij allen hoopten.

Al heeft zij aan huisvesting weinig te bieden, er is voor de gasten geen reden meer zich over haar te beklagen.

* * * Rebuut

Een rebuut is een geweigerde brief. Helaas kan men in de regel niet door de envelop heen kijken en daarom daalt er ook in partijbureaus van tijd tot tijd een allerminst milde regen van kritiek neer.

Die kritiek kan in veel gevallen terecht zijn. Meestal maakt de schrijver er een potje van. De heer Algra heeft van "Nederlandse Gedachten" eens gezegd dat ons blad geen vuilnisbak is. Hetzelfde geldt van het partijbureau. Nu een ouder lid schrijft met blad en partij te breken omdat "jongere leden op Collijn en Kuyper smalen" en omdat "geld en loonzakje favoriet zijn", willen wij dit toch eens schrijven. Wanneer hebben onze partij en ons blad op

Voor het overige valt er nog een heleboel op een betrekkelijk rustige en liefst wat zakelijke manier recht te breien. Maar laten we elkaar vooral niet vragen in grote opwindende raken over een paar procenten nu of later voor het wel doorvoede ether-personeel.

Het is toch geen toeval of een kwalijk trekje van een generatie (wat dat dan ook moge zijn) dat het in de vaderlandse politiek langzamerhand nogal rustig toegaat en dat de partijen niet meer zo allerverschrikkelijkst slag leveren als naar onze huidige maatstaven in het verleden het geval geweest is. De periode dat men zich hartstochtelijk beijverde om er binnen onze grenzen iets van te maken is zo langzamerhand voorbij, het is nu zo dat wij even honorel in de weer zijn er iets beters van te maken.

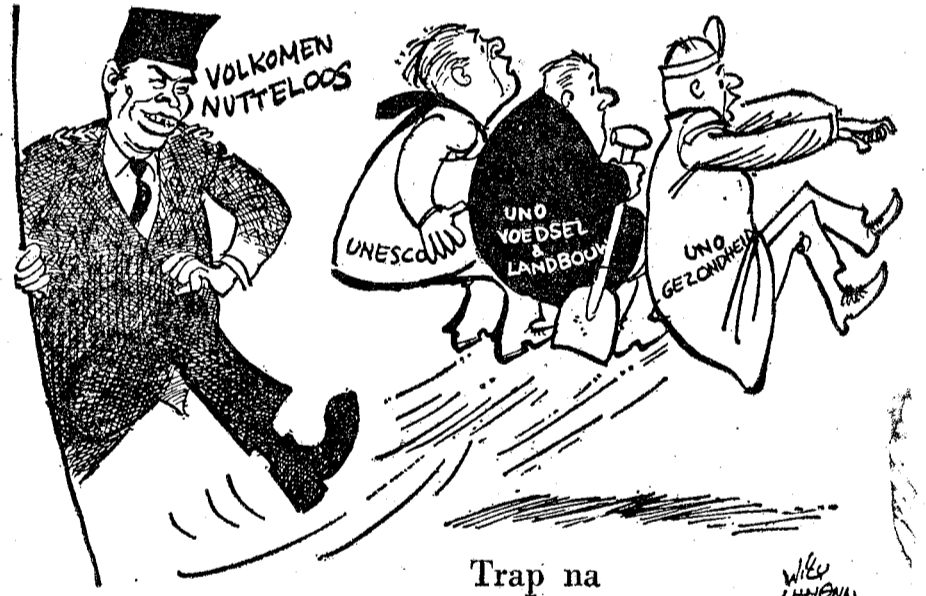
Bij deze nogal kalme arbeid kun je de mensen ruwweg verdelen in degenen die het nu allemaal eigenlijk welletjes vinden en degenen die vriendelijk maar dringend in de weer blijven de verhoudingen in deze maatschappij verder te verbeteren.

Zullen we deze laatste groep voor de aardigheid eens progressief noemen? Zullen we er ook eens met de jonge V.U.-doctor Andries Hoogerwerf van uitgaan dat deze progressieven de ongelijke verdeling van allerlei zaken verder willen verminderen en dat de conservatieven de verdeling nu verder zo willen laten als ze is?

We zien dan met Hoogerwerf als hij na 258 bladzijden proefwerk tot enkele conclusies komt, dat — althans in Delft, en waarom zou het elders anders zijn — de leden van protestantse kerken ten aanzien van de sociale politiek minder vaak progressief zijn dan buitenkerkelijken en rooms-katholieken. De koelbloedig-objectieve Hoogerwerf matigt zich in zijn dissertatie (thuis natuurlijk wel) geen oordeel aan over de houwen-zo-houding. Maar wat kan ik anders dan verontrust het van huis uit linkse hoofd schudden over zoveel tevredenheid met dit ondermaatse ondermaanse, dat de protestanten in Delft liefst blauw-blauw willen laten.

Tenslotte wil ik u het griezeligste citaat uit dat deel van Hoogerwerfs proefschrift dat ik inmiddels gelezen heb niet onthouden. Ik citeer het citaat: „Een meer concrete opsomming geeft J. P. Kruyt als hij constateert: „De grote lijn is toch, dat nu eens deze kerk, dan weer die kerk of kerkelijke groep — laten wij ze samenvatten onder de naam van kerkelijke fundamentalisten — zich verzetten tegen vernieuwingen, door te pogen ze te verbieden of althans tegen te gaan: tegen de moderne handel — maar renteverbod, rechtvaardige prijs en rechtvaardig loon moesten losgelaten worden —, tegen vrij wetenschappelijk onderzoek (Galilei, bestrijding van geloof in toevrij, modern bijbelonderzoek, Darwinisme), tegen gesecculariseerde kunst (toneel, film), tegen maatschappelijke emancipatie met beroep vaak op bijbelteksten (opheffing van slavernij, vakbeweging, het gebruik van staking als strijdmiddel, socialisme, coöperatie, algemeen kiesrecht, vrouwenkiesrecht, sociale wetgeving), tegen vestiging van industrie, tegen kunstmest, tegen verzekering, tegen de fiets, tegen sport, tegen moderne kleding, tegen geboorteregeling enz. enz.”

Het is gewoon een tekst om boven je bed te hangen.

Trap na

(Uit Het Parool)

Collijn en Kuyper gesmaald? Als een jongere zich over hen eens onbillijk uitgelaten heeft, moeten wij daar dan op deze wijze voor boeten? Stellen wij geld en loonzakje zó boven alles, dat partij en weekblad geen andere voorlichting meer geven en het beginsel verzaken? De vraag stellen is haar beantwoorden! Al moet er bij gezegd worden dat ook de materiële dingen tot het werkterrein van de politiek behoren en dus onze aandacht dienen te krijgen. Ook dan werkt men in Gods Koninkrijk. Toen het oudere lid, dat ons dit alles voor de voeten werpt, nog wat jonger was, zal hij daar over wel anders

gedacht hebben. Anders had hij het geen 40 jaar in de partij volgehouden. Waar het ons om gaat is dit: dat we tegen elkaar redelijk moeten blijven.

Een afscheid als dit is pijnlijk omdat het van weinig zelfkennis, zelfdiscipline en onderscheidingsvermogen getuigt. In ons onderling gesprek als leden van een christelijke partij mogen wij die eigenschappen wel eens wat aanscherpen. Daartoe moeten wij elkaar — vooral de oudere leden — ook meer opzoeken. Een afscheid als dit moest eigenlijk geweigerd worden, dient in elk geval door zelfinkeer en gesprek voorkomen te worden.

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
ÉÉN BEGRIIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties.
Vermogen in laatste vier jaren ver-
viervoudigd tot meer dan
f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 713
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964:
f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealiseerde
koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank,
commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V.
THEODOOR GILISSEN N.V.
AMSTERDAM

Een bond met een nieuwe naam

ER was eens... Zo beginnen een heleboel sprookjes. Er was eens een christelijke bond, aangesloten bij het C.N.V. en die bond is er nu niet meer — maar toch is ze er nog. Het lijkt een beetje op een raadsel.

Er was namelijk op 31 december van het zojuist beëindigde jaar 1964 een Nederlandse Christelijke Beambten Bond. Zij was er — maar nu is zij er niet meer. Toch is zij er, doch anders, vernieuwd en gereorganiseerd.

De voormalige Nederlandse Christelijke Beambten Bond zal haar organisatorisch leven verder leven in gewijzigde vorm en met een splinternieuwe naam: **De Christelijke Bedrijfsbond H.B.V.** En die letters betekenen: **Handel, Bank, Verzekering.**

Het is niet zo, dat de Nederlandse Christelijke Beambten Bond alleen maar een nieuwe naam gekozen heeft. Neen, achter die nieuwe naam schuilt een vrij ingrijpende wijziging op organisatorisch gebied.

Een organisatorische wijziging overigens, waar moed voor nodig was. Moed, omdat die voorzien was dat het de bedoelde bond leden zou kosten.

De wijziging in de organisatie betekende een beperking, doch tegelijkertijd een verdieping van het werk van de Christelijke Bedrijfsbond H.B.V.

In ieder geval willen wij alvast graag zeggen dat wij blij zijn, dat de naam van de Nederlandse Christelijke Beambten Bond gewijzigd is. Wij hadden altijd moeite om er achter te komen, welke mensen zich bij deze bond konden aansluiten. Christelijke ambtenaren misschien? Maar een beambte is geen ambtenaar.

Een ambtenaar is iemand die in overheidsdienst werkzaam is, of in semi-overheidsdienst.

Een beambte is iemand die werkzaam is in het particuliere bedrijf. Die oude naam beambtenbond gaf dikwijls aanleiding tot verwarring. De N.C.B.B. werd gemiddeld minstens een keer per week opgebeld om inlichtingen over wat een beambte is.

De nieuwe naam behoeft geen verwarring of misverstand op te wekken.

De oude organisatievorm — dus die Christelijke Beambtenbond — was overigens nog niet zo oud. Pas in 1952 werd zij als zodanig in het leven geroepen en zij was het welgeschapen produkt van drie geleidingen! Al sedert 1894 bestond er een Christelijke Vereniging van Kantoor- en Handelsbedienden. Van later tijd, namelijk van 1926, stamde de Christelijke Vereniging van Technici en de Christelijke Werkmeestersbond.

Welnu, deze drie organisaties vormden na de oorlog de Nederlandse Christelijke Beambtenbond. In de loop van de jaren werd duidelijk, dat een nadere specialisering gewenst zou zijn. Een beperking die gelijktijdig een verdieping van het organisatie-werk zou kunnen betekenen, stond het bestuur van de Nederlandse Christelijke Beambten Bond voor ogen. En deze is met de ingang van het nieuwe jaar gerealiseerd. Het betekende dat men een beëindigend aantal leden moest overbrengen naar een andere christelijke vakbond. Reeds in 1956 werden de leden, werkzaam in de metaalindustrie, verzocht, naar een voor de branche waarin zij werkzaam waren meer geëigende christelijke vakorganisatie over te gaan. Daarna volgden de leden, werk-

zaam in de textielbedrijvigheid. Dat kostte de N.C.B.B. bij elkaar ongeveer 3000 leden. De thans afgesloten reorganisatie van de christelijke bond met de nieuwe naam kost tenslotte een ledenverlies van ongeveer 1500.

Maar zoals gezegd, is de Christelijke Bedrijfsbond voor de handel, het bank- en verzekeringswezen, de administratieve kantoren en vrije beroepen thans een organisatie die nauwkeuriger gespecialiseerd is voor een groot aantal beambten.

Wie kan lid zijn?

Zij staan in artikel 5 van de statuten van de bond genoemd.

Hier volgen ze: **de handel (groot- en kleinhandel) en handelsvertegenwoordigers de geld- en effectenhandel het verzekeringswezen administratieve kantoren, zoals accountantskantoren etc.**

verenigingskantoren architecten- en adviesbureaus radio- en televisieomroep beoefenaars van vrije beroepen bedrijfsorganen

Iedereen, die werkzaam is in één van de hierboven genoemde bedrijfstakken of vrije beroepen en die instemt met de grondslag, het doel en het streven van de bond, kan zich als lid aanmelden.

Ter voorkoming van misverstanden wordt er de aandacht op gevestigd, dat géén onderscheid gemaakt wordt in functies. Als maatstaf geldt uitsluitend het bedrijf waarin men werkzaam is.

De H.B.V. — we spreken van nu af aan dus niet meer over de Christelijke Beambtenbond — is een vakorganisatie die is aangesloten bij het C.N.V. De grondslag van de H.B.V. is de Bijbel die wordt erkend als Gods Woord en daarom aanvaard als enig richtsnoer voor het maatschappelijk leven.

Men streeft naar een zodanige organisatie van het bedrijfsleven dat dit de gemeenschapstaak die het krachtens goddelijk gebod heeft, zo goed mogelijk kan vervullen. Men wil maatschappelijke verhoudingen die in overeenstemming zijn met de beginselen van gerechtigheid en naastenliefde, zoals die worden geopenbaard in de Bijbel.

De H.B.V. is een levendige organisatie: men heeft in het land ongeveer 160 afdelingen.

Het is sociologisch gezien opmerkelijk dat tot de beambtenwereld veel leden van christelijken huize behoren. Des te meer valt het op, dat nog zo velen die in de H.B.V. georganiseerd zouden kunnen zijn, geen lid zijn. Het schijnt dat dit de oorzaak is: men wil niet tegen de baas ir 't harnas komen. Dat is natuurlijk een oud en bovenal onjuist standpunt dat men individueel huldigt.

Iedereen is en moet vrij zijn om zich te organiseren in een vakbond, ook al zou de baas er een hekel aan hebben. Overigens, er zijn heel wat kleinere werkgevers die vaak inlichtingen vragen omtrent de salariering van personeel aan de H.B.V.

De H.B.V. wil in dit opzicht alle inlichtingen verstrekken. Zij heeft daartoe een Proeve van een nieuwe loonstructuur voor beambten opgesteld — eer doorwrocht werk, waarmee men reeds velen een dienst bewezen heeft.

Wat doet de H.B.V.?

De H.B.V. streeft langs wettelijke weg naar een zodanige regeling van de positie der werknemers, dat aan de rechtmatige eisen inzake beloning, bestaans- en rechtszekerheid, met inbegrip van verzorging bij invaliditeit en ouderdom wordt voldaan.

Er moesten, zo zei ons de sympathieke

De christelijke H.B.V.

voorzitter van de H.B.V., de heer Niemantsverdriet, behoorlijk opgezette salarisregelingen zijn. Het salarisbeleid in de ondernemingen is vaak raadselachtig, mysterieus. Naar onze mening moet het doorzichtig zijn. Vooral in de bankwereld is veel geheimzinnigheid met betrekking tot de salarissen. Er is vaak grote vaagheid op dit punt. Wij streven naar openheid, doorzichtigheid.

De H.B.V. streeft er ook naar, dat pensioenregelingen geënt worden op het werkelijke inkomen. Het komt in het bankwezen vaak voor, dat wel een vijfde deel van het inkomen van de werknemer uit tantièmes of gratificaties bestaat. Maar dit deel telt niet mee voor de pensioengrondslag. Daar wil de H.B.V. graag een verandering in zien.

Er bestaat in verschillende bedrijfstakken nog geen c.a.o.

Men heeft ons verzekerd, dat in de verzekeringswereld het conservatisme nog hoogtij viert. Men werkt daar nog altijd volgens „regelingen” maar er is nog geen c.a.o.

De H.B.V. stelt zich onder anderen ten doel dat in de bedrijfstak verzeker- ing een p.b.o. komt.

De H.B.V. heeft onder de vroegere naam en in de vroegere organisatievorm al veel bereikt. In de nieuwe vorm zet ze haar statutaire taak voort. Ze doet dat met elan. En we zijn ten volle overtuigd geraakt van de bestaansrecht van het bestaansrecht van deze bedrijfsbond.

De christen is een gemeenschapsmens. Men heeft een gemeenschappelijke taak en het ligt derhalve voor de

hand, dat men ook gemeenschappelijk bezig wil zijn voor positieverbetering en arbeidswaardering.

Een christelijke vakbond is vandaag onmisbaar.

Daarom staat de H.B.V. gereed!

Niemandsverdriet

A., is voorzitter van de Christelijke Bedrijfsbond H.B.V. en hij weet uiteraard zijn weetje. Heel veel van hetgeen in dit artikel vermeld is, hebben wij van hem vernomen.

Hij werd 6 januari 1911 in Rotterdam geboren. Daar was hij eerst werkzaam bij een scheepvaartmaatschappij en later bij een bankbedrijf. Hij was, alles bij elkaar, vier jaar in militaire dienst. Hij was daar bij de administratie en had als kapitein Berghuis, die schrijver dezes bij dezelfde militaire dienstak als kolonel gekend heeft. Ter geruststelling: het was niet ons aller partij-voorzitter.

In 1947 kwam de heer Niemantsverdriet als propagandist bij de Chr. Ver. van Kantoor- en Handelsbedienden. In 1952 werd hij algemeen secretaris van de N.C.B.B. en in 1961 voorzitter. Hij doet zijn naam eer aan: hij is opgeruimd en fris van de lever.

CHRISTELIJKE BEDRIJFSBOND H.B.V.

Allen die werkzaam zijn bij:

de handel (groot- en kleinhandel);
banken en effectenkantoren;
het verzekeringswezen;
accountants- en verenigingskantoren;
architecten- en adviesbureaus;
radio- en televisie-omroep;
bedrijfsorganen (p.b.o.);
ziekenfondsen enz.

worden uitgenodigd lid te worden van de

CHRISTELIJKE BEDRIJFSBOND VOOR DE HANDEL, HET BANK- EN VERZERINGSWEZEN, DE ADMINISTRATIEVE KANTOREN EN DE VRIJE BEROEPEN.

De Lairessestraat 129

Amsterdam-7 — Telefoon 020-722501-733517

Wij hebben andere mensen nodig ter wille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!

Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERONEEL?

zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdbestuur N.C.B.O., postbox 1804, Den Haag.

In velerlei opzicht is het sociale beleid in Nederland voortdurend in beweging. In het loonpolitieke vlak zijn we er bijna al aan gewend, dat er constant beroering is, hetzij in positieve, hetzij in negatieve zin.

Het is nog maar enkele jaren geleden, dat de vrijere, gedifferentieerde loonpolitiek werd doorgevoerd, maar thans hebben alle werknemersvakcentralen al weer plechtig verklaard, dat het bestaande loonsysteem door de feiten is achterhaald en dat er een nog veel vrijer loonbeleid moet komen.

De minimumlonen worden regelmatig opgetrokken, zodat de werknemers, die met de laagste inkomens naar huis gaan, zich in ieder geval verzekerd mogen weten van het feit, dat hun loon niet beneden een bepaald minimum kan dalen.

Sociaal beleid blijft in beweging

Belangrijke veranderingen zijn er nog steeds aan de gang op het terrein van de sociale verzekeringen. Thans hebben we weer te maken met een zeer forse optrekking van de uitkeringen voor de Algemene Ouderdoms- en Algemene Weduwen- en Wezenwet.

Dat dergelijke optrekkingen gepaard gaan met premieverhogingen, merken op het ogenblik honderdduizenden Nederlanders maar al te duidelijk. Terecht mag gevraagd worden, of in de toekomst bij eventuele verdere verhogingen van deze uitkeringen dezelfde weg van de premieverhoging gekozen moet worden.

Nog een andere belangrijke zaak op sociaal terrein, en zeker niet de minste, is de op 1 januari van kracht geworden Algemene Bijstandswet. Niemand, die van zijn bestaande inkomsten niet kan leven, behoeft nu nog bij de gemeentelijke sociale diensten aan te kloppen en om een financiële gunst te vragen.

Ook deze moderne vorm van bedelarij is de wereld uitgeholpen. Volgens de Algemene Bijstandswet heeft thans ieder, die beneden een bepaalde inkomensgrens blijft, recht op financiële bijstand van de gemeente, waar hij woonachtig is.

Hier gaat het niet alleen om ouden van dagen of werklozen, maar ook zelfstandigen of jonggetrouwden, die in financiële moeilijkheden zijn gekomen. Duidelijke normen voor deze verplichte financiële hulp zijn van overheidswege nog niet gepubliceerd.

Wellicht dat de gemeenten intern reeds over meer gegevens beschikken, maar publiekelijk is nog niet bekend gemaakt beneden welk inkomen de gemeenten tot financiële hulpverlening zijn verplicht.

Wel mag algemeen aangenomen worden, dat de normen verruimd zullen worden en dat dus vergeleken bij de uitkeringen van de gemeentelijke diensten voor Sociale Zaken in het verleden thans meer mensen voor uitkeringen in aanmerking komen en bovendien de uitkeringen hoger zullen zijn.

De gelden, die het Rijk hiervoor aan de gemeenten ter beschikking stelt zijn eveneens hoger. Alleen dit feit vormt reeds een voldoende aanwijzing.

Vermogen eerst opmaken?

Het antwoord op de vraag, of nu iedereen, die onvoldoende inkomen geniet om van te leven, aanspraken kan laten gelden op de gemeentelijke uitkeringen, moet ontkennend luiden.

Hierbij zullen namelijk ook eventuele vermogensbestanddelen in aanmerking genomen moeten worden. Is de betrokkene in het bezit van aandelen of obligaties of van een eigen huis of van meer huizen, dan zal eerst nagegaan worden, of dit vermogen niet eerst aangesproken dient te worden, alvorens de gemeenten tot uitkering mogen overgaan. Een beperkt vermogen zal inderdaad toegestaan zijn, maar hierbij zal gedacht moeten worden aan een bedrag van enkele duizenden gulden, tot bijv. f 5.000,—.

Wellicht zal het mogelijk zijn, dat de gemeente op de eigen woning krediet-hypotheken verlenen, waarbij dan welkijks een bepaald bedrag wordt uitgekeerd, zonder dat het betrokken huis behoeft te worden verkocht. Deze betalingen zullen dan ook niet groter zijn dan de uitkeringen uit hoofde van de Algemene Bijstandswet. Later kunnen deze betalingen met een eventuele verkoop van de woning verrekend worden.

De diaconie

In het algemeen zal gesteld kunnen worden, dat tengevolge van de invoering van deze wet de diaconieën van de verschillende kerken minder werk krijgen te doen. Deze colleges zullen in de toekomst hun aandacht meer kunnen richten op het huisbezoek, op het bevorderen van het onderling contact met de leden om zo beter op de hoogte te blijven van wat er bij de leden van de kerk omgaat.

Bij de burgerlijke gemeente van Rotterdam bestond het plan uitgaven voor meubilair van hen, die voor bijstand in

aanmerking komen, aan de kerken over te laten, maar dit lijkt een overbodige kerkelijke subsidie aan de burgerlijke gemeente. De kerken zouden waarschijnlijk in overleg met de burgerlijke gemeenten ook nog wel op andere wijze iets kunnen doen.

Bij de uitkeringen van de gemeenten wordt geen rekening gehouden bijv. met het voorheen bestaande levensniveau, hoogstens zal een overgangsfase in acht genomen worden. Normaal komen uitsluitend in aanmerking de noodzakelijke kosten van levensonderhoud, zoals de kosten voor voeding, kleding, verwarming, wonen en verzorgen van kinderen. Verwacht mag worden dat het algemeen landelijk minimuminkomen, waar beneden recht op uitkering ontstaat, aan de veilige kant zal zijn. In de praktijk zal dit minimum door de gemeenten vrij algemeen overschreden worden.

Bij de uitkeringen zal er wel rekening mee gehouden worden, dat de prikkel tot werken moet blijven bestaan. In bepaalde gevallen zal echter de uitkering ook uit kunnen gaan boven bijv. de G.S.W.-lonen.

Ter financiering van de Algemene Bijstandswet heeft het Rijk f 80 miljoen extra gereserveerd voor het gemeentefonds.

Ongetwijfeld zal het in de praktijk voor sommigen nog enige zelfoverwinning kosten om naar Sociale Zaken te stappen, omdat nog maar al te gemakkelijk de gedachte aan iets minderwaardigs de kop op steekt. Dit is echter een misplaatste schaamte. Het thans aankloppen bij Sociale Zaken is volkomen te vergelijken met het inschakelen van sociale verzekeringsinstellingen, wat men over het algemeen vrij gemakkelijk doet.

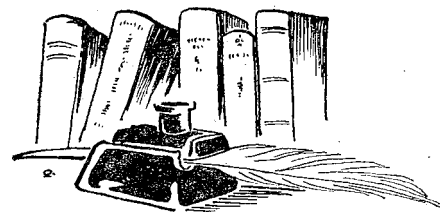
Sociale verzekering

Een belangrijk principieel punt is, dat de Algemene Bijstandswet in de toekomst niet bepaalde sociale verzekeringswetten overbodig wil maken of de uitbouw daarvan wil tegengaan. De indruk bestaat, dat de

Kanttekeningen bij de invoering van de Algemene Bijstandswet

minister van sociale zaken hier nauwlettend op toe ziet. Zo loopt minister Veldkamp nog met plannen rond voor een Arbeidsongeschiktheidswet en een sociale volksverzekering tegen grote medische risico's. Het zou in een bepaald opzicht niet oninteressant zijn, indien bepaalde vormen van sociale verzekeringen opgevangen zouden worden via de Algemene Bijstandswet. De gedachte van bedeling zou dan nog radicaler aan de Bijstandswet worden ontnomen en bovendien zou dan een eenvoudige vorm gevonden zijn om dergelijke nieuwe sociale voorzieningen via de algemene middelen te financieren, zodat geen verdere stijging van de toch al hoge sociale premies valt te duchten. Deze gedachte is op dit moment niet meer dan een speculatie, maar dan toch een speculatie, die naar onze mening het overdenken waard is.

(soc. med.)

De Carlisten nauwkeurig bekeken

Wij hadden ons nooit geïnteresseerd voor de geschiedenis van de Carlisten. Pas toen een onzer Prinsessen van Oranje zich verloofde en vervolgens in het huwelijk trad met een jongeman die pretendent van de Spaanse troon denkt te zijn, werd onze belangstelling gewekt.

Het zal velen wel net zo zijn vergaan. Maar op onze speurtocht naar het wezen en de intenties van het zogenaamde Carlisme konden we weinig bronnen aanboren die ons een verantwoord houvast gaven omtrent de Spaanse troonsopvolging en de vele verwickelingen, daaruit voortvloeiende. De hierover bestaande literatuur bleek vaak niet objectief te zijn; partijdigheid speelde soms een rol. Zo kon het gebeuren dat terwille van persoonlijke belangen of politieke denkbeelden een niet altijd even juist, dat wil zeggen: waarheidsgetrouw beeld werd gegeven. Daardoor kon men het spoor bijster raken in de vrij gecompliceerde geschiedenis der Carlisten.

De verlovings- en het huwelijk van Prinses Irene heeft in ons land enige deining gegeven. Don Carlos Hugo, zo werd door de pers al spoedig medegedeeld, behoort tot de groep van de rode baretten.

Goed, die rode baretten vormden een uniforme hoofddekseldracht, — maar wat wilden de Carlisten eigenlijk en wat is hun geschiedenis, als men tenminste een zo groot woord als "geschiedenis" hiervoor kon en mocht gebruiken?

Ik ben de uitgeverij Kok in Kampen dankbaar, dat zij ons de mogelijkheid heeft gegeven om ons goed te laten informeren omtrent de Spaanse troon en de geschiedenis der Carlisten. Deze uitgeverij heeft immers een door drs.

J. van Dijl, een leraar aan het Christelijk Lyceum te Zwolle, geschreven studie hierover het licht doen zien. Wij hebben het boek met veel interesse gelezen en vanaf het machtige Huis Bourbon en de problemen rond de Spaanse successie kennis genomen van de eerste Carlistenoorlog.

Na de dood van Ferdinand VII — dat was in 1833 — ontstond in Spanje een bloedige burgeroorlog. De ene partij werd gevormd door de aanhangers van Don Carlos, een toenmalige troonpretendent. Die aanhangers noemden zich Carlisten en het was toen dat deze groepsnaam voor het eerst in de Spaanse geschiedenis optrad. De andere partij in die trieste burgerstrijd was die der Cristinos, naar de moeder van de jonge koningin Isabella, de regentes Maria Christina.

Het Carlisme dankt dus zijn ontstaan en zijn naam in de eerste plaats aan een verschil in inzicht met betrekking tot de successie. Don Carlos hield onwrikbaar vast aan zijn recht, waarvan hij nog tijdens het leven van Ferdinand VII verklaard had, dat het zo wetmatig was, dat het hem eenvoudig niet zou passen, dit recht op te geven. God immers had het hem gegeven toen het Zijn wil was dat hij in de wereld zou komen.

Dit laatste vormt één van de grondbeginselen van het Carlisme en zo wordt het, volgens drs. Van Dijl, heden ten dage nog altijd verkondigd. Het koningschap, zeggen de Carlisten, is van goddelijke oorsprong en degene aan wie het ten deel valt heeft daarom de heilige plicht om als koning zijn volk te dienen. En daarom, zo merkt de schrijver van dit boek op, leefden vele Nederlanders ten tijde van de verloving van Prinses Irene met prins Carlos Hugo ten onrechte in de veronderstelling, dat de Spaanse jongeman wel de kans zou aangrijpen om Nederlander te worden. Want als hij zijn Spaanse aspiraties zou laten varen, zou dat voor de Spaanse prins de ernstigste vorm van plichtsverzakin betekend hebben.

Het boek leert ons, dat heel wat pretendenten voor de troon van Spanje zich in de loop der jaren hebben aangediend. Ook Carlistische pretendenten uit het Huis Habsburg hebben zich gemeld. Vervolgens heeft de schrijver zich vooral beziggehouden met het hertogdom Parma en de Bourbon-Parma's om tenslotte in het bijzonder het licht van de publiciteit te laten schijnen op prins Xavier van Bourbon-Parma, de vader van de echtgenoot van Prinses Irene.

De Carlisten schijnen overigens wel een uitstekend ras te zijn. Met uitzondering van kleine groepjes in Madrid en Sevilla, zijn ze voornamelijk nog te vinden in de provincie Navarre. Dat de regering-Franco de rode baretten toestaat om jaarlijks een bijeenkomst te organiseren op de berg Montejurra, vaak in aanwezigheid van één of meer leden van de familie Bourbon-Parma, zal, aldus drs. Van Dijl gezien moeten worden als een klein bewijs van erkentelijkheid voor de door de Carlisten in de burgeroorlog genoten steun.

Misschien ook — zo voegt de schrijver hier aan toe — meent Franco, dat hij het zich in dit geval permitteren kan om grootmoedig te zijn, want gezien het kleine aantal Carlisten vormt hun beweging voor hem nauwelijks een gevaar.

Uit het hoofdstuk over Prins Xavier van Bourbon-Parma blijkt duidelijk, dat de schrijver niet van bombastische leuzen houdt, zoals deze door Carlisten wel worden geuit. Men begrijpt niet veel van het politieke programma van de Carlisten, het is niet rijk. Maar de schrijver spreekt uit, dat men van de Carlistische leiders, dus bijvoorbeeld van prins Xavier en zijn zoon, zou mogen verwachten dat zij een iets meer omlijnd programma zouden kunnen geven. Helaas, aldus de auteur, schijnen ook zij zich vaak te hullen in vage algemeenheden. Alleen op het punt van de troonkwestie zijn de geluiden zeer positief. Zij beschouwen zichzelf als de enigen die werkelijk recht op de Spaanse troon kunnen. laten gelden en daaruit volgt, dat zij het als een goed recht beschouwen om de titels te voeren die in de tak van don Carlos gebruikelijk waren.

Overigens concludeert de schrijver, dat men hun rechten op de troon niet geheel ongefundeerd kan noemen. "Men kan zich hoogstens afvragen of het zin heeft: na meer dan een eeuw nog altijd op deze rechten te staan".

Alles bijeen genomen vind ik "Op en om de Spaanse troon" van drs. J. van Dijl een goed boek, dat getuigt van veel kennis van het Spanje van vroeger en nu. Ik kan het iedereen aanbevelen. Het kost maar f 4,95 en dat is echt niet veel voor zo'n werk. We zijn de schrijver, die een portrettenverzameling van de Europese vorstenhuizen bezit ten getale van omstreeks twintigduizend foto's, heel dankbaar voor zijn boek, dat ons duidelijk maakt in welk geestelijk-politiek klimaat prinses Irene zich sinds haar huwelijk beweegt. O.

AUSTRALIË IN DE BRANDING

DE ontwikkelingen van de afgelopen weken hebben in Australië ongetwijfeld de zorgen voor de toekomst doen toenemen. Het uitreden uit de Verenigde Naties door Indonesië, als onderdeel van de 'confrontatiepolitiek' ten opzichte van Maleisië, de verhoogde militaire activiteiten rondom het gebied van de Maleisische federatie, de steeds nauwere samenwerking met communistisch China als gevolg van het uitblijven van succes in het optreden tegen deze nieuwe statenbond ten Noorden van Indonesië — dit alles lijkt weinig goeds te voorspellen voor de Australiërs. Het grootste probleem van de wellicht niet eens zo verre toekomst is het Australische gedeelte van Nieuw-Guinea, waar Soekarno of zijn eventuele opvolgers het oog op kunnen laten vallen. In Canberra houdt men dan ook thans reeds rekening met de mogelijkheid, dat Indonesië alles in het werk zal stellen om zijn macht langs 'legale' weg over het gehele eiland uit te breiden. Als echter de Chinese opzet in Azië slaagt en de kreet 'Azië voor de Aziaten' voor Australië eenzelfde betekenis krijgt als 'Afrika voor de Afrikanen' nu al voor de Unie van Zuid-Afrika heeft, dan bevinden de bewoners van het vijfde continent zich in een weinig benijdenswaardige positie. Vanzelfsprekend kan het allemaal meevallen. Er kan na Soekarno een veel gematigder bewind in Djakarta komen. Australië zal er echter goed aan doen met alle eventualiteiten rekening te houden.

VERLEDEN

Er is een tijd geweest, waarin de Australische regering een invloed ten goede had kunnen uitoefenen op de gang van zaken in Azië. Dat was in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog, die in dat deel van de wereld een enorme chaos had veroorzaakt. In die tijd waren de socialistische partijen in Canberra aan het bewind. Die legden zich neer bij het feit, dat Soekarno door de Japanners op het paard was geholpen. Zij besefden, dat door het optreden van Engeland en de Verenigde Staten spoedig een eind zou komen aan het Nederlandse bewind over 'Oost-Indië'. En zo maakten zij op onverantwoordelijke wijze gemene zaak met Soekarno en de zijnen, in de veronderstelling, dat zij daarmee de zaak van Australië het best zouden dienen. Ook later, onder het bewind van Robert Menzies, de huidige premier van Australië, heeft men in Canberra pogingen in het werk gesteld, Soekarno voor zich te winnen.

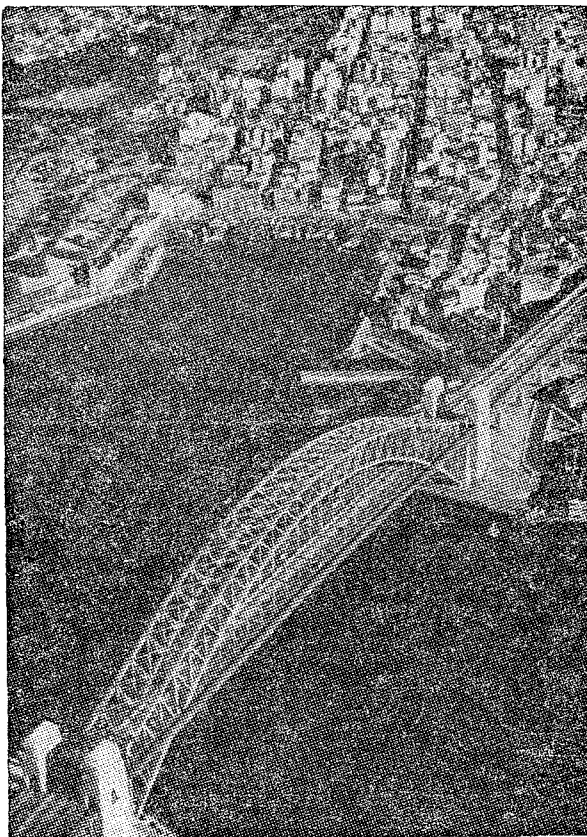
Pogingen van Nederlandse zijde, een gezamenlijke oplossing voor geheel Nieuw-Guinea te vinden om te voorkomen, dat het westelijke deel er van in Indonesische handen zou komen, stuitte af op Australische bezwaren. En zo werkte de regering in Canberra er tenslotte zelf aan mee, dat de Indonesiërs op Nieuw-Guinea hun directe burenen werden. Een bijzonder onprettige situatie, waarvan de gevolgen zich thans reeds in de Australische hoofdstad en op het Australische deel van Nieuw-Guinea doen gevoelen.

UITSTEL

Voordat Nederlands Nieuw-Guinea aan Indonesië werd overgedragen was Australië van plan, Australisch Nieuw-Guinea een eigen universiteit te geven. De middelbare scholen, waarmee het gouvernement in 1957 begon, zullen binnenkort honderden leerlingen afleveren, die geschikt zijn om hoger onderwijs te volgen, zo schreef dezer dagen de Londense Economist. Totnu toe hebben slechts enige tientallen leerlingen eind-examen gedaan en studeert een tiental op Australische universiteiten. Maar hoe lang zal deze regeling de bevolking van oostelijk Nieuw-Guinea nog bevredigen? De Australische regering meent — wellicht tegen beter weten in — dat het nog niet zo'n vaart zal lopen. Zij ontving het rapport van haar commissie over het hoger onderwijs op Nieuw-Guinea acht maanden geleden en publiceerde het pas na vier maanden. De Australische minister voor overzeese gebiedsdelen verklaarde, dat de regering het voorstel van een instituut van hoger technisch onderwijs wilde overnemen, maar dat een universiteit iets was, waarover zij eerst nog eens goed moest nadenken. Een periode van stilte volgde. Aanvankelijk was de stichting van de universiteit voorzien voor 1966.

Maar in de jongste Australische begroting werd er niet over gerept.

Het lijkt wel, of de Australische regering er helemaal af wil. Wellicht wil zij niet nog meer uitgeven aan dit halve eiland, dat zij toch zal moeten afstaan. Gaan andere uitgaven voor? Of is Canberra bevreesd, dat studenten de aan-

• Foto links
Een mooie opname van de Australische stad Sydney met een gezicht op de haven en de stalen hoogbrug die in 1932 gereed kwam.

stichters van een revolutie zullen worden?

BEGRIJPELIJK

In november heeft de onlangs gevormde Council on New Guinea Affairs, waarin zakenmensen, juristen, academici en andere figuren zitten, een seminar gehouden in Sydney om genoemd rapport te bespreken. Prof. Spate pleitte voor algemeen hoger onderwijs en de volgende dag verklaarde de minister voor overzeese gebiedsdelen, dat hij nu het denkbeeld van een universiteit voor oostelijk Nieuw-Guinea accepteerde. Minder verheugd was de Council, toen de minister liet weten, dat de 'timing' van de oprichting van die universiteit niet aanvaardbaar was. Tweemaal noemde hij 1969 als een goede datum. Het zal de goede lezer opvallen, dat 1969 het jaar is van de volksstemming, die onder auspiciën van de Verenigde Naties op het westelijk deel van Nieuw-Guinea (door Indonesië West-Irian genoemd) moet worden gehouden. Gezien de ontwikkelingen van de afgelopen weken is het echter de vraag, of Indonesië de zaak zolang zwevende zal houden. Er gaan nu reeds geruchten, dat het door Nederland begonnen opbouwwerk op westelijk Nieuw-Guinea al tot stilstand is gekomen en dat de bevolking van dit deel van het eiland dreigt terug te vallen in de staat, waarin zij zich enkele tiental-

len jaren geleden nog bevond. Geen aankomelijk voorbeeld voor de mensen, die in Australisch Nieuw-Guinea wonen. Dit hoeft echter geen belemmering te zijn voor de Indonesische propaganda.

De grens tussen beide delen van het enorme eiland is een prachtig terrein voor Indonesische 'guerilla'-activiteit. Ook kan Indonesië wachten tot het in de gelegenheid is, inheemse bestuurders uit het oostelijk deel naar Djakarta uit te nodigen om hun vriendschap te winnen. De Australische terughoudendheid met betrekking tot het geven van hoger onderwijs aan zoveel mogelijk mensen op Nieuw-Guinea, is dus wel begrijpelijk.

ANDERS

In Canberra heeft men naar het schijnt veel aarzeling moeten overwinnen, voordat de regering er toe besloot, Australische militairen in te zetten op

UIT PERS EN PERIODIEK

Januari: 1 christelijk

Onder bovenstaande titel schreef mevrouw Lever-Brouwer in het dagblad Trouw het navolgende artikel:

ZO zijn we dan de januarimaand weer ingegaan — de maand van de aangeboden kwitanties. Het is immers vooral in januari zaak, onze contributies voor allerlei doeleinden — óók ons lidmaatschap van verschillende organisaties te honoreren. Voor zover we deze bedragen niet gireren, worden er ons aan onze huisdeur kwitanties voor gepresenteerd.

En wij maar betalen — in veel gevallen verhoogde contributies. De vereniging/de partij, waarvan we indertijd lid werden, voor een rijksdaalder per jaar, vraagt nu rustig een tientje. Dat kan ons, na de dure decembermaand, weleens in 't verkeerde keelgat schieten. 't Gebeurt dan ook niet zelden, dat een kwitantieophaler — in 't gunstigste geval met het laatst verschuldigde bedrag — meteen de geprikkelde boodschap meekrijgt: „Schrapp me maar”.

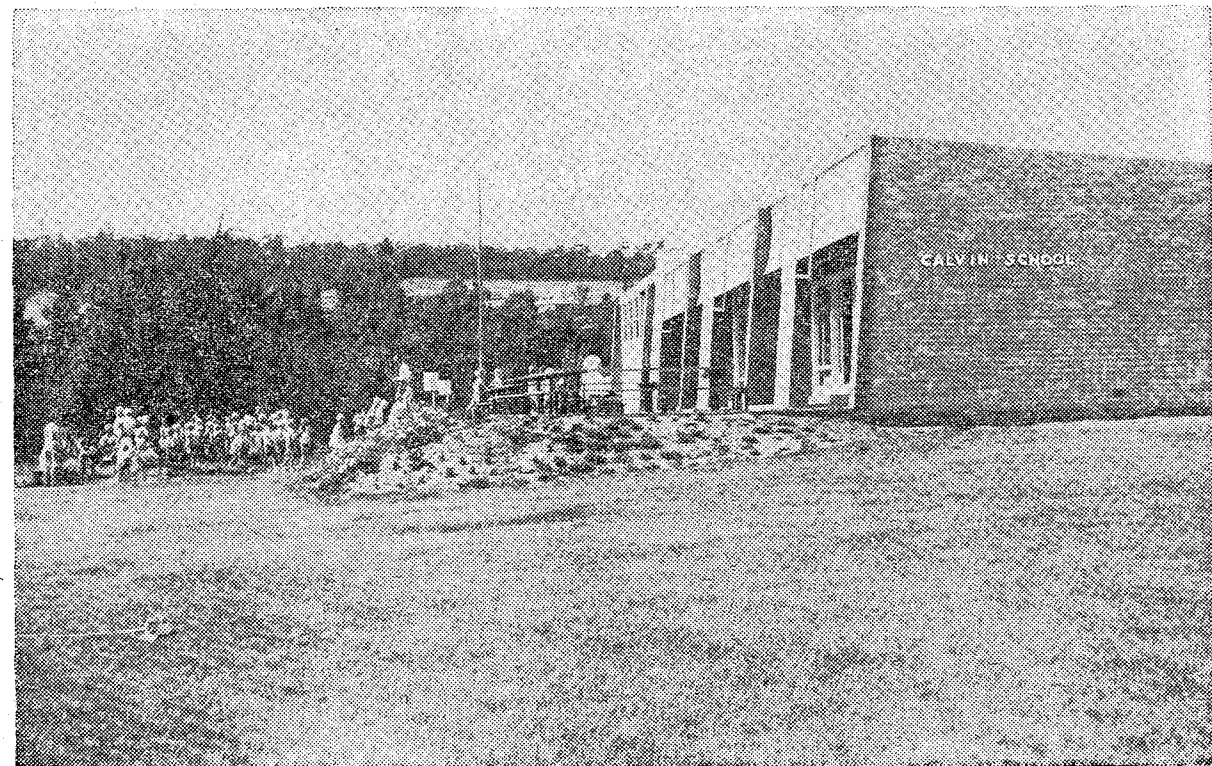
Ik wil niet beweren, dat dit, bij alles, wat tegenwoordig van ons gevraagd wordt, niet te begrijpen is — dat wel. Haar te billijken is het, bij enig nadenken beslist niet.

• Foto
Een mooie opname van het prachtige landschap op Tasman met een gezicht op het stadje Port

Maleisische tranten nog in heftig besluik van de Zuidote vanzek; verdrati bleef ge toch i; graag en buurlad; blik in De jou; echters trekkin lië er ul betree; thans if genovor geen n; Blijkmr mindw; baarh; I dat mi; toen te; kunstie; De A; 1 aan Eer van ziti

Wel e achtepg

De tot nu toe enige christelijke school in Kingston te Tasmanië

Bij en mers e brood; at betref; dan h; ch legd b; onze es zelfde; dri; druk; ze alles de

En: . . . men, ro; cent, ad; nu vo; M; He; er ons in; k; ten. 'ze; zegge; on; aa; dat h; óók n; 'r; De; in; ben; n; je w; ki; heid; ar; organ; 't nut; ir; me n; Jul; e; mouw; 'et; zien; 'ri; ook in

HOUDT DE DIEF

ONLANGS las ik een aardige anecdote. Het was een verhaal over de Noorse koning, die op jacht een zakdoek verloor. Zijn adjudant haastte zich het verloren voorwerp aan de koning ter hand te stellen. Deze bedankte hem zeer uitvoerig en voegde zijn verbaasde helper toe: „ziet u, die zakdoek is het enige ding waar ik mijn neus in kan steken zonder dat de ministers zich er mee bemoeien”.

Natuurlijk is het een wat overdreven verhaal. Staatsrechtelijk klopt het wel, maar in de praktijk gaat het niet op. U en ik zijn geen koningen. En ook geen ministers, die beroepshalve hun neus in allerlei zaken moeten steken. Wij hebben zelfs de neiging onze neus verre te houden van dingen waaraan we ons kunnen stoten. Daarom bemoeien we ons het liefst alleen met ons zelf of met de groep waartoe we behoren. Het klinkt misschien niet vriendelijk maar het is daarom wel waar.

Ik geloof dat wij met elkaar bezig zijn inmuur te worden voor allerlei narigheid, die we om ons heen zien gebeuren. Daarbij denk ik nog niet direct aan Zuid-Vietnam en Kongo. Wat daar allemaal geschiedt is zeker beklemmend. Maar in feite kunnen wij er niets aan doen. Wij dragen er geen directe verantwoordelijkheid voor.

Dichter bij is er ook het een en ander aan de hand. Dat betreft zowel het geheel van onze nationale samenleving als afzonderlijke groepen.

Inflatie

Met zorg heb ik de Nieuwjaarsrede gelezen, die de heer De Pous — ik bedoel de voorzitter van de Sociaal Economische Raad — heeft gehouden. Daaruit blijkt dat wij in feite aan inflatie, geldontwaarding doen; en wel op grote schaal.

Het was natuurlijk een geleerd verhaal dat onze oud-minister van Economische Zaken hield. Misschien is dat er mede de oorzaak van dat het dagblad waarin ik het las, er eerst op pagina 11 een verslag van gaf. Misschien dachten de krantenmensen: och, dat interesseert het publiek niet zo zeer en bovendien is het geen opwekkend nieuws. Velen zullen er hun neus dan ook wel niet ingestoken hebben, laat staan aan gestoten hebben.

Toch heeft de heer De Pous een kwestie centraal gesteld, die ons allen raakt. Waar gaat het namelijk om? Hij verwacht dat wij dit jaar in Nederland met elkaar iets uithalen, wat geen zinnig mens privé verantwoord acht. Namelijk veel meer uitgeven dan we verdienen (ik denk nu even niet aan spaaruitjes!).

De voorzitter van de S.E.R. is geen boosaardig man, die z'n medemens van allerlei lelijks verdenkt. Want hij toonde aan dat wij ons in 1964 al aan dit euvel schuldig gemaakt hebben. Toen, zo zegt hij, hebben wij 1 miljard gulden meer uitgegeven dan we verdienen. Voor 1965 verwacht hij een opvoering van de bestedingen van 3½ à 4 miljard. En dat terwijl we in dit pas begonnen jaar maar een ½ à 1 miljard meer te verteren hebben dan vorig jaar.

Het is duidelijk dat we dus bezig zijn boven onze stand te leven. Dat betekent dat we ons aan inflatie schuldig maken. En — zo zei het A.R. Kamerlid, de heer Roolvink dezer dagen op een conferentie — inflatie is diefstal.

Ja zeker: diefstal en dus onrecht. De oud-staatssecretaris voegde er echter aan toe: de dader, dus de dief is heel moeilijk aan te wijzen. Dat zijn we allemaal. Waarom?

Dat is eenvoudig uit te leggen. Geldontwaarding heeft tot gevolg dat de artikelen, die u in de winkel koopt, duurder worden. Dat is op zichzelf niet zo erg. Vooral niet als de inkomsten van de koper ook stijgen.

Maar hier zit de kneep. Voor velen is dat laatste niet het geval. Ik denk aan bejaarden die nog steeds krap zitten. En ook aan vele zelfstandigen, die niet of nauwelijks meer gaan verdienen. Maar levensmiddelen zullen ook zij moeten kopen. En wie het huishoudboekje een paar jaren achter elkaar goed heeft bijgehouden, heeft de conclusie al getrokken. Over 1963 een globale prijsstijging van zo'n 5 à 6 procent en over 1964 weer 7 procent. Ja, dan schiet je er nog niet zo heel veel mee op als sociale uitkeringen worden verhoogd en als de A.O.W. op een sociaal-minimum is gebracht.

Zelfs het automatisme, waardoor die uitkeringen achter de loonstijgingen aan hobbelen geeft weinig soulaas. Het is een correctie achteraf en meestal onvoldoende.

Medicijn

Wat is het medicijn dat ons van deze nationale ziekte genezen kan? Een afdoend middel bestaat er mijns inziens niet. Want Nederland vormt geen economisch eiland. We hebben met de Duitse, de Belgische economieën en met nog vele andere landen te maken. Van daaruit komt inflatie onze grenzen over.

Maar, zo zegt de heer De Pous, de inflatie is evenzeer een gevolg van binnenlandse invloeden, waardoor Nederland bezig is een zelfstandige bijdrage te leveren aan de inflatoire ontwikkeling in de E.E.G.

Is er dan geen kruid tegen dit kwaad gewassen? Zoals ik al zei: een absolute immuniteit zal wel niet verkregen kunnen worden. Het vanouds bekende gezegde: de tering naar de nering zetten, geldt echter ook nu nog volop. Met andere woorden: Wij moeten ons als volk weer vertrouwd maken met de gedachte dat de produktiestijging gelijke tred dient te houden met de toeneming van het inkomen. Daar heeft de heer Roolvink als staatssecretaris steeds op gewezen. Hij is in die periode gehoord door politieke tegenstanders. Maar nu heeft hij ook in 1965 een wel zeer gezaghebbende medestander gekregen. U begrijpt dat ik geen standjes ga uitdelen aan werkgevers- en werknemersafgevaardigden die over 3 of 5% loonsverhoging van mening verschillen. En ook niet aan de regering, die de knoop na enkele weifelende slagen met het overheidszwaard doorhakte. Achteraf gezien is er voor ieders argumentatie wel wat te zeggen, want ieder praat vanuit z'n eigen positie (zei een beursmakelaar onlangs).

Waar het in wezen om gaat is dat wij in 1965 ieder voor zichzelf en ook in het belang van de ander onze neus in deze zaak steken. Dat we niet als een kudde, de één achter de ander aan hollend, de afgrond van de inflatie, de gapende kloof van het collectieve bankroet in rennen.

Politiek is niet alleen een zaak van collectiviteiten. Daarom geldt voor ons allen: houdt de dief, de inflatie-dief — die wij met z'n allen zijn — in toom. Politiek — vooral christelijke politiek wil dat zijn — is ook het woord van mens tot mens. Een woord dat steunt op de eigen verantwoordelijkheid, die de Bijbel ons als een juk op de schouders legt. Een juk dat licht is als we het dragen in dienst van Jezus Christus, die ook de Heer van de politiek en de economie is.

Indonesische infiltranten. En om als het ware in de arm te houden, wordt er gemaakt, dat haar komt op aanvaarding op de toekomst van het is in Australië een zaak, dat dit land zijn tatingen nakomt. Men en, dat het tenslotte zou zijn. Men wilde genden blijven met een Indonesië. Op dit ogenblik is nog steeds aanwezig. Courtenissen maken het verschijnlijk, dat de beken Indonesië en Australië worden. En men waerra dan ook, dat men s afflict met Maleisië tevensiërs staat en dus den rol kan spelen. chmen in Australië ook ewen in de levensvathe Maleisische federatie, in Londen heeft gehad, eplannen met hun gestter werden opgesteld. A regering twijfelt niet eheid tot nakoming zittingen jegens Maleisië.

een groot vraagteken engen van de Britten, dit

voor onbepaalde tijd te blijven doen. Soekarno speculeert hier vanzelfsprekend ook op en het ligt voor de hand, dat hij binnen niet al te lange tijd een enorme druk zal gaan uitoefenen op Australië en Nieuw-Zeeland om ontbinding van de federatie te bewerkstelligen, al dan niet nadat de vijandelijkheden op grote schaal zijn geopend.

VEROUDERD

De Aziatische afkeer van de Britse basis te Singapore zal zich mogelijk ook tegen het niet-Aziatische Australië gaan richten. De Australiërs vrezen, zo meent de Londense Times, dat de Aziaten hun land met Engeland zullen vereenzelvigen. Zij zijn loyaal jegens de bondgenootschappen met de Verenigde Staten, Engeland en enkele Aziatische landen. De Australische diplomaten hebben echter altijd geprobeerd aan te tonen, dat de Australische politiek een andere is dan de Britse of Amerikaanse. Dit bewijs moest en zou vooral aan Djakarta worden geleverd. In Canberra heeft men dan ook de neiging er van uit te gaan, dat Engeland de Maleisische kwestie niet voldoende heeft willen bekijken van het Indonesische gezichtspunt uit. Ook heeft men nog lang

gedacht, dat Indonesië een machtige bondgenoot tegen het communisme zou kunnen zijn. Er zijn intussen veel Australiërs, die geloven dat hun land zelf in staat moet zijn, zijn vitale belangen zelf te verdedigen, als het er op aan komt. In de Australische hoofdstad ziet men gevaren opdoemen, als de strijd van lange duur zal zijn. Vijftien jaar geleden streefde Australië naar de vorming van een Brits-Amerikaans schild en werd welbewust het risico aanvaard, dat de Australische veiligheid zou afhangen van de militaire doeltreffendheid van dit schild. Deze politiek lijkt echter verouderd te zijn. China heeft de atoombom en Indonesië zal er nu ook niet meer voor terugschrikken te trachten, dit wapen zo spoedig mogelijk in zijn bezit te krijgen.

In Australië vraagt men zich dan ook af, of Engeland en Amerika in de toekomst bereid zullen zijn, een kernoorlog te riskeren om Australië te beschermen. Er wordt al gepleit voor het vormen van een eigen Australische kernmacht. En zo vermenigvuldigen zich in deze dagen de gedachten in Australië, gedachten ook aan gemiste kansen in het verleden. Maar gedane zaken nemen ook in dat deel van de wereld geen keer... db

met de machten van de techniek, van de „monsterlijk groeiende industrieën” en „dat alles gesitueerd in een explosie van bevolkingstoename en een nauwelijks te regelen verkeersstroom”.

In al deze dingen moeten de desbetreffende organisaties voor ons een bijbelse houding proberen te vinden. En dan gaat de schrijver door:

„De ogen zijn bezig daarover open te gaan; maar de christelijke maatschappelijke organisaties en politieke partijen, hebben nog geen kans gezien, hun leden zó duidelijk onder de indruk van deze nood en dreiging te brengen en van de nieuwe dringende taken, dat ze uit hun lusteloosheid ontwaken. Mogen de christelijke organisaties, zonder angstvalligheid het woord christelijk gebruikend, tot deze activiteit opstaan. Het is de hoogste tijd!”

Volkomen één met het oordeel van Ds. v. Teylingen, is dat van Prof. Zijlstra in een prachtig artikel in A.R. Staatkunde van juli-aug. '64. Hij kent hierin eerlijk:

„Misschien is er weleens „windstilte”, in die zin, dat er niet duidelijk aanknopingspunten zijn, voor een wel te onderscheiden christelijke politiek. Maar ieder moment kan dat echter veranderen. Ieder moment kan de windstille verdwijnen en de storm opsteken. Dan moet de christelijke politiek paraat zijn”.

Als dan de zaken er zó voor staan — en wie kranten leest, weet, dat ze er zó voor staan, wagen wij het niet, onze christelijke organisaties te gaan uithalen, door ons lidmaatschap op te zeggen. We zullen integendeel vriend en kennis uitnodigen: kom, ga met ons en doe als wij... en elke christelijke actie steunen met ons lidmaatschap, met ons geld en zeker met onze warme belangstelling.

L. A. LEVER BROUWER.

nieuwe steun aan organisaties

enken... We zien im- e ogen dat alles, van g: aartje toe, wat de prijs gende lijn gaat. Nu — ch niet uitvoerig uitge- b, dat de uitgaven van es noodgedwongen die- rtonen. Personeel — ar uit, meer vraagt — sers duurder...

... hetzelfde bosje bloe- roeger à raison van 30 adden staan, kopen we Maar... we kopen het. ers wel, nu we achter k excelsior kunnen zet- ze bloemenleverancier om — ondanks het feit, jaar uit, meer vraagt — me maar.

ingen ken ik: we heb- l ook wat luxe nodig, kinderen toch gezellig- ar al dat geld voor een en partij, waarvan we inzier... nee... schrap

komt de aap uit de e't nut niet meer van in- et idee, dat hier en daar ringen doordringt: Het

idee, dat christelijke organisatie — christelijke politiek hun tijd zouden gehad hebben.

Nu overall een relaviterende tendens valt te bespeuren, de behoefte aan blijvende gedragsregels minder wordt, er een wind van eenheid waait, en veel strijdvrage opgelost zijn, groeit bij velen de mening, dat de noodzakelijkheid van partij-vorming zachtjes aan komt te vervallen.

Zo gauw onze gedachten in die richting gaan, komt heel gemakkelijk, bij aanbieding van een „hoge” kwitantie de reactie: schrap me maar.

Dan is het zaak, eerst eens naar Ds. v. Teylingen te luisteren, die er een beetje anders over denkt en als hij 't in zijn bekende boekje over christelijke organisaties op sociaal-economisch en politiek gebied heeft, zegt: „als deze organisaties niet bestonden, dan was het nu de hoogste tijd ze in leven te roepen”.

Dat klinkt even anders dan: ze hebben hun tijd gehad.

Ds. v. Teylingen motiveert zijn harts-tochtelijke uitspraak, met te wijzen op de ontzaglijke beslissingen, die maatschappelijke instanties en regering zullen moeten nemen, in verband

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N V Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen
ZAGERIJ SCHAVERIJ
Filiaal: Zwaanbals 119-125 - Rotterdam

DUBBELGEHARDE ALUMINIUM PROFIELEN
CONDENS-, LEKDORPEL-, GLASAL-, GLASLAT-, WELDORPEL-PROFIELEN ENZ.

PA 301
CONDENS-PROFIELEN
GLASGOOT
7, 10, 15 MM
NED. OCTR. 89504.
BUVA BETER BOUW-BESLAG

N.V. BUVA GROOTHANDELS-GEBOUW INGANG D. 1ste ETAGE. POSTBUS 379 TEL (010) 119662 ROTTERDAM-4

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
Aannemers van HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

Fa. J. v. d. Kamp & Zn.
Meursingeweg 4
Telefoon 05220 - 1212 - 1000 - 1285
MEPPEL

Groothandel in bouwmaterialen, zand, grint, beton, en kalkmortelcentrale

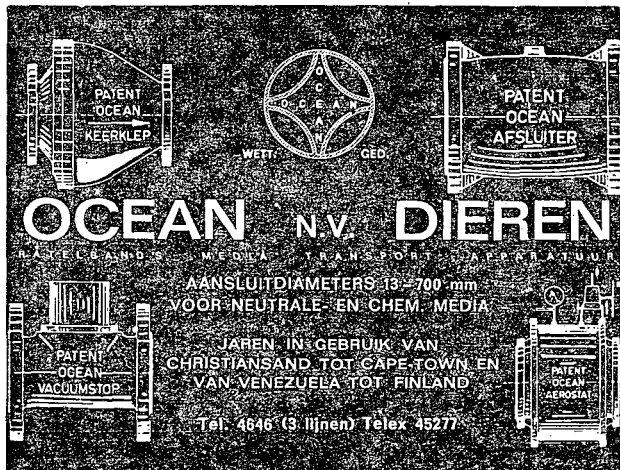
NIEUWBOUW
Bouwbedrijf VOS
Doelenstraat 19 - Telefoon 02200 - 14092
ALKMAAR

Bouw bedrijf Van Ess
Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken
EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 2671

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
  - Rietmattenfabriek
  - Hoepelmakerijen
- WERKENDAM — TELEFOON 514**

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 19 - 700 mm VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

wereldnieuws in vogelvlucht

• **INDONESIë** is deze week in het nieuws gebleven, omdat er allerlei reacties op het uittreden uit de V.N. kwamen en omdat de bedreiging van Maleisië toenam. Mocht Soekarno gehoopt hebben op een wat vertraagde bijval der A.-A.-landen, dan is dit hem bitter tegen gevallen. Niet voor niets zendt hij een onder-minister van buitenlandse zaken met een persoonlijke boodschap op een rondreis door Afrika. In die boodschap hoopt de preident o.a. Egypte, Algerië, Tunis, Marokko en Nigeria van de juistheid van zijn stap te overtuigen. Een stap, die hem dichter bij het Chinees-Communistisch kamp heeft gebracht. Dat blijkt ook uit de vrij

Soekarno

koele reacties uit Moskou. En eveneens als bewijs van de juistheid dezer stelling kan het verbod van de nationaal communistische Murba-partij worden gezien. Engeland en andere Gemenebest-landen zijn voortgegaan de consequenties uit dit alles te trekken. De Britse strijdkrachten in Maleisië bedragen nu immers reeds 50.000 soldaten en 70 oorlogsschepen, bemand met 15.000 zeelieden.

De Indonesische strijdkrachten van circa 400.000 man zijn wel veel talrijker, doch zij zijn in elk geval moeilijker verplaatsbaar.

Toch is de dreiging van het Maleisische deel van Noord Borneo een zeer concrete werkelijkheid. Het opzeggen van de dienst aan de V.N. neven-organisaties en het stopzetten van de V.N. ontwikkelingsprojecten in Indonesisch Nieuw-Guinea tonen aan, dat ook het door ons genoemde tweede motief voor Indonesisch uittreden (namelijk het zich ontdoen van verdragsverplichtingen ten aanzien van de Papoea's) geen bedenksel was. Gelukkig heeft de Nederlandse regering zich op het standpunt gesteld, dat ook dit verdrag door Indonesië moet worden nageleefd.

• **KONGO's** premier Tsjombe zag zijn positie ernstig verzwakt. In de eerste plaats door de onmenselijke revanche-acties van zijn troepen in Stanley-stad, waarbij meer dan 500 rebellen op vreselijke wijze de dood vonden.

De blanke huurlingen hebben moeten ingrijpen om nog meer slachtingen te voorkomen. In de tweede plaats heeft de aandrang van mi-

Adoela

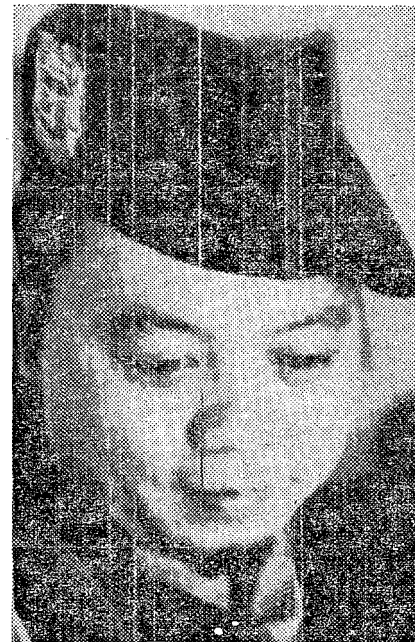

Tsjombe

nister Spaak (op de Nato-ministerraad) om de organisatie van Afrikaanse staten meer in te schakelen, Tsjombes positie uiteraard niet versterkt. De suggestie van oud-premier Adoela om Tsjombe af te zetten en een coalitieregering met de rebellen aan te gaan, heeft uiteraard het denken aan een oplossing in die richting nog meer gestimuleerd.

• De **M.L.F.** bevindt zich nu wel geheel in de ijskast van de internationale politiek. Misschien slechts tijdelijk, doch onmiskenbaar zijn zowel het sluiten van het speciale Amerikaanse M.L.F.-bureau in Washington, als het uitstellen van de conferentie der vijf M.L.F.-landen (eind januari) aanwijzingen dat Uncle Sam op meer onderlinge overeenstemming tussen de Europese bondgenoten (vooral Engeland en West-Duitsland) wacht, alvorens verdere stappen te doen. Het a.s. gesprek tussen Erhard en De Gaulle zal uitwijzen wat West-Duitsland zich meent te kunnen permitteren zonder de gunst van zijn vaderlijke vriend in Parijs definitief te verspelen. Op de tot 4 februari uitgestelde persconferentie van de Franse premier zullen over de resultaten wellicht mededelingen worden gedaan. De geruchten over meningsverschillen tussen Erhard en diens minister van buitenlandse zaken, Schröder, die in Parijs het zwarte schaap is, maken de aanstaande berichten des te belangwekkender.

• **ZUID-VIËTNAM** zag de status quo hersteld. President, premier en generaal Khanh hebben documenten getekend en uitgewisseld, waarbij de burgerlijke regering in haar positie is hersteld. Een kracht-positie is het uiteraard niet, want het is voor iedereen duidelijk dat dit resultaat onder Amerikaanse druk tot stand kwam. In feite zijn de V.S. dus

Kanh

partij in een netelig intern conflict geworden. Inmiddels treden de rebellen steeds meer in open veld hun tegenstanders tegemoet en slagen zij er ook voortdurend beter in de aanhoudende straatacties tegen de regering voor hun doeleinden aan te wenden. Zij beweren 33 van de 43 provincies nu geheel of gedeeltelijk in hun macht te hebben. Natuurlijk is dit een gekleurd bericht, maar rooskleurigheid is er in de situatie waarin Zuid-Vietnam zich bevindt in het geheel niet meer te bekennen.

• **ZUID-AFRIKA** heeft deze week de beruchte 90-dagen-wet buiten werking gesteld. Tegelijkertijd werden zes op grond van deze voorschriften vastgehouden personen vrij gelaten. Men kan niet anders concluderen dan dat ook regeringsgetrouwe Zuid-Afrikaners zich aan deze maatregel, die het mogelijk maakte dat mensen zonder rechterlijke tussenkomst drie maanden vastgehouden werden, hebben gestoten. Het is een wolkje als eens mans hand dat aan het Zuid-Afrikaanse firmanet verschijnt. Wellicht dat vanaf heden wederzijds onbegrip over de oplossing van het rassenvraagstuk plaats gaat maken voor oplossingen, die uitzicht bieden op een aanvaardbare samenleving. Daarmede zal ongetwijfeld nog heel veel tijd gemoeid zijn.

Getuigenissen uit Nederlands-Indië

van een klein kerkblaadje
en moedige verklaringen

Een snelle carrière

In het voorjaar van 1901 arriveerde de kapitein bij het K.N.I.L. Alexander Willem Frederik Idenburg met verlof uit Indië. Toen hij in Marseille aankwam, lag daar een telegram, dat hij in twee districten door de A.R. kiesvereniging kandidaat was gesteld voor de Tweede Kamer, n.l. in een der beide districten van de stad Utrecht en in Schiedam.

Kapitein Idenburg was bijna twintig jaar geleden als 2de luitenant bij de genie naar Indië gegaan. Hij had er verschillende militaire expedities meegemaakt, maar was daarna achtereenvolgens adjudant geweest van drie verschillende legercommandanten. Dat was voor hem een uitgezochte kans, om heel het eilandengebied beter te leren kennen. Maar de laatste jaren was zijn eigenlijke standplaats toch Batavia en kon hij actief deelnemen aan het kerkelijk leven van het Kwitangkerkje, het eerste Gereformeerde kerkje in Indië.

Zulk een Geref. kerk was er ook in Soerabaja. Maar overigens behoorden de protestanten in Indië tot de Indische staatskerk, door Koning Willem I in het leven geroepen, met de merkwaardige bepaling dat alle Nederlanders, die niet Rooms waren, werden geacht tot deze staatskerk te behoren. In de Kwitangkerk „preekte” kapitein Idenburg soms zondag aan zondag tijdens een langdurige vacature, bovendien hield hij zondagschool, ging op huisbezoek, en leidde veel van het werk in het Chr. tehuis voor militairen.

En nu — in Nederland aangekomen, rolde hij opeens in de verkiezingsstrijd. Hij werd evenwel niet gekozen, in geen van beide districten. Maar Mr. Th. Heemskerck was in twee districten gekozen, in Amsterdam VII en in Gouda. Hij opteerde voor Amsterdam en zo moest in Gouda een nieuwe verkiezing plaats hebben en daarbij werd Idenburg gekozen. Zo werd hij in de zomer van 1901 lid van de Tweede Kamer. De verkiezingen waren door rechts gewonnen en het ministerie-Kuyper trad op. Idenburg werd de „koloniale specialist” van de fractie en zijn eerste grote rede hield hij uiteraard bij de behandeling van de begroting van koloniën. Hij had een uitstekende pers.

Minister van Koloniën was toen Jhr. Mr. T.A.J. van Asch van Wijck, oud-gouverneur van Suriname. Maar hij overleed na een langdurig lijden in

september 1902, na één jaar minister-schap. En — Dr. Kuyper bevorderde, dat Idenburg als zijn opvolger werd benoemd. Kapitein bij het K.N.I.L., één jaar kamerlid en toen minister, dat was wel een grote en snelle verandering. Haastig nam hij ontslag uit de militaire dienst. Want stel je voor, de G.G. zou voortaan aanwijzingen omtrent het te volgen beleid van hem moeten ontvangen, er die G.G. was voor zijn benoeming luitenant-generaal geweest. Voor de legercommandant scheen het nog moeilijker: zijn adjudant, veel jonger dan hij, was nu zijn minister en zou hem kunnen maken en breken. Met grote tact heeft Idenburg weten te voorkomen, dat er ongelukken gebeurden. En dat was te moeilijk, omdat de Indische pers in ophitsende toon tegen hem schreef, op een zodanige grove wijze, dat het bijna onvoorstelbaar is.

Instrument van het groot-kapitaal.

Er verschenen toentertijd in Indië verschillende dagbladen en met het Nederlands als voertaal en afgestemd op een bepaalde lezerskring: die van de westerse ondernemers. Alles, wat de kans om geld te verdienen, zou kunnen verminderen, vond in die bladen felle bestrijding. Ze waren elkaars concurrenten en de redacties scholden op elkaar, dat het een lust was, maar ze trokken toch ook weer één lijn: tegen alles wat „fijn” was en voor de belangen van de westerse ondernemingen.

De Getuige.

Maar er was een ander blaadje, klein en onaanzienlijk, maar moedig en zelfstandig. Het was in de eerste plaats bestemd voor degenen, die tot de Kwitangkerk te Batavia en tot de Ger. Kerk van Soerabaja (Ds. Pera) behoorden, maar het bereikte ook velen in de verstrooiing. In een opgave van de residentie waar het werd gelezen, vinden wij de namen van gebieden van Sumatra's Westkust en Atjeh tot Timor. En alle grote bladen, vaak de spreekbuis van de planters, scholden voortdurend op de „kwezelpraat” van dit uiterlijk zo nietige weekblaadje.

Hoogstwaarschijnlijk niet alleen uit „normale” afkeer van al wat fijn was, maar ook, en vooral, omdat dit blaadje zonder aarzelen zich stelde aan de kant van Kuyper en de A.R. partij en breedvoerig verslag deed van wat Idenburg in de Tweede Kamer had

gezegd. Er was vrees, dat er in het Indiëbeleid van de Regering in Den Haag wat zou veranderen. Reeds in de eerste troonrede tijdens het ministerie-Kuyper stond te lezen:

„Als Christelijke Mogendheid is Nederland verplicht in den Indischen Archipel de rechtspositie der inlandse Christenen beter te regelen, aan de Christelijke zending op vaster voet steun te verlenen, en geheel het regeringsbeleid er van te doordringen, dat Nederland tegenover de bevolking dezer gewesten een zedelijke roeping heeft te vervullen.”

Dat was ook het standpunt van dat kleine weekblaadje „De Getuige” Christelijk Weekblad voor Nederlands-Indië, Redacteur-Uitgever Ds. D. J. B. Wijers, Kwitang Weltevreden.

Deze ds. Wijers was in Nederland Geref. predikant geweest te Hylaard, Alkmaar, Voorburg en Enschede en in 1899 had hij het beroep aangenomen naar Batavia, waar hij tot zijn emeritaat predikant is gebleven. Hij is begraaven in Tjimahi.

Ds. Wijers stond bekend als een strijdbaar idealist. Hij hoopte op de kerstening van Indië. Hij zag in zijn verbeelding een uitbouw van het Christelijk onderwijs in de Archipel, hij pleitte voor een Christelijk gymnasium, hij zag in de wijde verte een Christelijke Universiteit op Java. Meer een fantast dan een idealist, meenden sommigen.

De Paul Krügerschool.

Maar hij zette door en vooral aan hem was het te danken, dat op 7 juli 1903 in de Kwitangkerk de Paul Krügerschool werd geopend. Toen Ds. Wijers in Batavia kwam, had hij van zijn voorganger Ds. Huijsing als het ware de opdracht meegekregen, een school te stichten. Hij had daaromtrent overleg gepleegd met „den meest invloedrijken, zeer bekwaamen ouderling der Kwitangkerk, den heer Idenburg”.

Toen laatstgenoemde naar Nederland ging, kreeg hij de opdracht mee, rond te zien naar een bekwaam hoofd der te stichten school en op zijn advies werd benoemd de heer K. Floor Jr., hoofd der Christelijke school te Berkel.

Hij was een zoon van de bekende onderwijsman Klaas Floor uit Wons en hij was getrouwd met een dochter van Ds. J.J. Ploos van Amstel („Vader Ploos”).

Vervolgens werd een advertentie geplaatst waarin sollicitanten werden opgeroepen voor eerste onderwijzer, en als zodanig werd benoemd de heer P. Bergmeijer, leraar aan de Voorbereidingsklasse der Geref. Kweekschool te Amsterdam.

Bij de opening heeft Ds. Wijers breedvoerig uiteengezet waarom de school naar Paul Krüger werd genoemd, naar een „voortrekker die de Bijbel dagelijks opende op zijn trektochten”. Al heel gauw werd de heer Bergmeijer vaste medewerker aan De Getuige: drie weken na zijn installatie begon hij reeds zijn vaste rubriek: Uit en over Indië.

(Hij is later een van de voormannen geweest van de Christelijk-ethische partij en lid van de Volksraad; na zijn repatriëring werd hij burgemeester van Onstwedde. Iedereen vond en hij zelf was er eigenlijk een beetje trots op, dat hij zo sprekend op Dr. Kuyper geleek).

Wordt vervolgd.

**UIT ONZE BOUW-
EN AANNEMERS-
WERELD**

**HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK**

Meilink N.V.

BORCULO · Hofstraat 10 · Tel. 05457-561
ZUTPHEN · Marsweg 19 · Tel. 06750-3748
Houtzagerij · Houthandel · Kistenfabriek

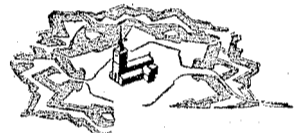
FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden · Gebogen regels voor stoelen en fauteuils · Armleggers, Kappen · Regels · Stijlen enz. enz.

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

**N.V. AANNEMINGS- EN
BOUWBEDRIJF**

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam
Telefoon 191044

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

CLAEYS · maaidorsers

BAMFORDS · opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)

Telefoon (01860) - 2050

Dorpsstr. 46-48, Wijtenbachweg 12-14, tel. 01710-52400

Ribbens' Dekkleedenfabriek

„DE BARONIE”

HAVERMARKT 1 - BREDA
TELEFOON 01600-36478

*Fabriek van dekkleden,
markiezen, kampeertenten, vlaggen,
autobekleding.*

kh

Kampert en Helm n.v.
HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12

AMSTERDAM C.

TELEFOON 94 80 22*

KEH SCRIPT

Voor gecarboniseerde formulieren

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten
kantoortijd 2580 - Rotterdam: telefoon 010-171317.

Vraag verhuisfolder of emigratiefolders aan

BONGERS

internationaal verhuisbedrijf

RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- * **WIELEN**
voor automobielen en andere voertuigen
  - * **KOUDGEWALSTE PROFIELEN**
  - * **GEPROFILEERDE BUIZEN**
  - * **GASFLESSEN EN ANDERE
DRUKVATEN**
- TELEFOON 05190-2043

KENNEMERLAND

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 · BEVERWIJK · TEL. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

LEIDEN — OEGSTGEEST

Leiden · Oegstgeest · Alphen v/d Rijn

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest:
Geversstr. 41 tel. 52917

Alphen a. d. Rijn:
v. Mandersloostraat 60

AUTOHOTEL

**POST
OEGSTGEEST**

AUTO:

- verhuur
- spuitelij
- verkoop
- service
- stalling

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien.

Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

**BLOOT'S
schildersbedrijf**

G. van Genderen

GOUDA · RHIJNVIS FRITHSTR. 8 · TEL. 01820-3150

Koopt bij onze adverteerders

Schouten en Groen

• Vervolg van pag. 1

en een nationaal-socialistische dictatuur. En de gehele teneur van de rede van Schouten was, dat nationaal-socialisme en communisme in diepste wezen verwant zijn, beide gesproten uit dezelfde beginselen.

Toen ons land bezet was, moesten niet alleen vele leden van onze partij onderduiken, maar ook de partij zelf dook onder. Haar leden kwamen in kleine gezelschappen bijeen en bespraken de situatie. Héél vaak werd daar Ongeloof en Revolutie op de tafel gelegd. In gestencilde blaadjes hebben we er citaten uit verspreid.

Want Schouten had ons de weg gewezen.

Ik besluit met een duidelijk voorbeeld. Sommigen hadden moeite met de vraag, of we de bezetters als wettige overheid moesten gehoorzamen. "Alle macht is van God verordineerd" enz. Romeinen 13 scheen een moeilijke zaak. Maar wij hadden ook hier een woord van Groen, waarheen Schouten ons de weg had gewezen en dat hebben we toen illegaal verspreid.

"Macht is niet synoniem van overmacht en geweld... ik wil geen uitlegging aanvaarden, welke ons verplichten zo: de booswicht, die het moordtuig voorhoudt, gehoorzaam te zijn of de gekroonde rover, die gister de wettige vorst verjaagd heeft, heden als een van God verordineerde macht te beschouwen."

HET is genoeg.

Wanneer er één partij was, waar openlijk, duidelijk, in haar officiële landelijke manifestatie, de deputatenvergadering, tegen de dictatuur partij werd gekozen en waarachtig niet maar met het verhaal, dat zij onnederlands was en niet paste in onze nationale situatie, dan was het de Anti Revolutionaire Partij.

Wie daarvan niets blijkt te weten, en nochtans de mannen-broeders van toen ook op dit punt in gebreke probeert te stellen, maakt zich schuldig aan een onchristelijk bedrijf. Ook al krijgt hij daarover de zegen van sommigen, die nu voorop willen gaan op nieuwe wegen, Régelrecht voorop...

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846-2156-2484

Hardinxveld-Giessendam

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(48)

Terwijl hij door de straten van Richmond reed dacht politiechef Hill Lamont aan de dromer daarginds in Washington. Hij hield van Lincoln, en hij wist dat als de president een van deze avonden zou uitgaan, hij het zichzelf nooit zou vergeven dat hij niet bij hem was gebleven.

Ford's Theatre opende zijn poorten. De zon ging onder om kwart voor zeven en Peanut John kwam naar buiten om de grote matgeslepen gasbollen boven de hoofdingang aan te steken. Voor het kantoor stond een kleine compacte rij mensen. De zaalwachten liepen de gasbollen langs de muren van de zaal af te stoffen en Spangler, Maddox en Ritterspaugh zaten op de stenen trap aan de achterkant, behaaglijk warm van de whisky. Ze vroegen zich af of Booth nog terug zou komen en nog wat meer voor ze zou kopen. John Matthews kwam de ruimte achter het toneel binnen en trok zijn jas uit; de brief zat er nog in. Henry Ford liep naar het kantoor om Joseph Sessford — die in de plaats was gekomen van de zieke Thomas Raybold — eraan te herinneren, dat hij voor de voorstelling van vanavond geen logeplaatsen mocht verkopen.

DE AVONDUREN

7 UUR

De duisternis kwam aansluipen als een dief, en de lanternopstekers trokken ertegen ten strijde met ladders in de ene hand en waspitten in de andere. Dames die van plan waren vanavond uit te gaan, keken eens naar de zwakke lichtvlekken aan de hemel en besloten hun warme mantels aan te trekken; sommigen droegen zelfs kleine handmoffen. De mensen waren nog steeds op straat en vierden nog steeds feest, en met de duisternis kwam de losbandigheid. Huurrijtuigen deden prachtige zaken door alleen maar te blijven staan voor een kroeg, totdat er een paar naar buiten kwam; mensen die nog nooit tevoren een rijtuig hadden gehoord, huurden er een op deze avond, en in de zure geur van nauwelijks verteerde whisky kusten de mannen hartstochtelijk hun meisjes en deden ze beloften die ze morgen weer zouden zijn vergeten.

Het was weer een gala-avond, een van de vele die er al waren gehouden. De mensen waren zo lang gekweld en vervolgd door de oorlog, dat ze waren vergeten dat dit geen normale levenswijze was; en nu de onrust en de spanning eindelijk waren verdwenen konden ze maar niet ophouden te proeven hoe het eigenlijk smaakte. Degenen die er het minst in hadden geloofd dat deze dag zou komen, maakten er nog het meeste van.

In het Witte Huis stond William H. Crook met zijn handen op zijn rug voor de deur van Lincolns werkkamer. Hij was kwaad, maar hij verstond de kunst zijn gevoelens verborgen te houden. Vanaf vanmorgen acht uur tot vanmiddag vier uur had hij dienst gedaan als lijfwacht van Lincoln, en vanaf vier uur stond hij nu al te wachten op zijn collega die hem had moeten aflösen.

John F. Parker was nu al drie uur te laat. Crook was niet van plan om te gaan klagen bij president Lincoln of iemand anders. Het was immers al meerdere malen voorgekomen dat Parker te laat kwam, en zijn ongeschiktheid als lid van Washingtons politiecorps was overal bekend. Niemand scheen te weten wie hem eigenlijk had aangewezen als een van Lincolns persoonlijke lijfwachten. Zijn getuigschriften waren slecht, dat wist Crook, maar dat kon hem op het ogenblik niet schelen. Het enige wat hem kon schelen was dat John F. Parker drie uur te laat was.

William H. Crook stond nog steeds hieverover na te denken toen hij Parker de gang in zag komen. De goetige politiemans onderdrukte zijn kwaadheid en zei alleen maar: „De president gaat vanavond naar het theater. Jij gaat met hem mee. Ben je bewapend?” Parker antwoordde dat hij dat was en klopte op zijn zak. Crook vertelde in korte trekken wat er die dag in het Witte Huis was gebeurd, en zei dat hij na het souper met Lincoln was meegegaan naar het departement van Oorlog voor een kort bezoek aan Stanton, maar dat de telegrafist Bates en de journalist Noah Brooks, die hij daar had ontmoet, hadden gezegd dat er nog geen nieuws was van generaal Sherman. Minister Stanton was naar huis gegaan, evenals majoor Eckert. Grant zou vanavond niet met de president meegaan naar het theater; hij was vertrokken naar zijn kinderen. De president zou nu een verloofd paar met zich meenemen, hetgeen betekende dat er voor Parker geen plaats was in het rijtuig. Misschien was het nog het beste dat hij een kwartier eerder van het Witte Huis zou vertrekken en de president zou opwachten in het theater.

Dit alles vertelde hij aan zijn collega, en toen even daarna de president zijn kamer uitkwam, zei Crook: „Goedenavond, mijnheer de president.” De president keek hem aan en zei: „Vaarwel, Crook.” Op weg naar huis moest Crook daar plotseling aan denken. De president had altijd gezegd: „Goedenavond, Crook.”

Intussen nam zijn collega zijn plaats in voor de deur van Lincolns werkkamer. Als mens was John F. Parker iets onder de middelmaat. Hij was vierendertig jaar, had bruin haar, was getrouwd en vader van drie kleine kinderen. Z'n opvallende verdienste was dat hij er geen had. Hij was geboren in Frederick County, Virginia, had in 1861 drie maanden dienst gedaan in het leger van de Unie en woonde nu met zijn gezin in een klein huis in L street, nr. 750. Hij was aangenomen als agent bij het Washingtonse politiecorps in begin 1861.

Op de 14de oktober van zijn eerste dienstjaar werd hij gedagvaard voor een politierechtbank, wegens het gebruiken van grove taal tegen een kruidenier. De officier die de zaak tegen Parker behandelde voegde nog een nieuwe aanklacht toe aan het protocol wegens het gebruiken van

ruwe en beledigende taal tegen een meerdere. Parker werd schuldig bevonden, kreeg een officiële berisping en werd overgeplaatst. Later werd hij weer aangeklaagd wegens het beledigen van een vrouw die om politiebescherming had gevraagd, en kort daarop wegens het uitschelden van een meerdere en daarna weer wegens het feit dat men hem slapend had aangetroffen in een tram. In augustus 1863 werd hij aangeklaagd wegens dronkenschap en ordeverstoring in een bordeel, dat hij had bezocht als klant. De eigenares van het bordeel was een zekere miss Annie Wilson, en bij het vooronderzoek verschenen miss Wilson en haar medewerkers als hoofdgetuigen voor de politiemans. Een van de meisjes vertelde dat Parker vijf weken lang in het huis had gewoond en gedurende deze tijd nooit dronken was geweest of onbeheerst was opgetreden. Men vertelde ook dat hij had geslapen bij miss Ada Green.

Toen het getuigenverhoor was afgesloten verklaarde de officier dat Parker verblijf had gehouden „in een berucht huis, met als enig excuus dat de eigenares ervan hem daartoe had uitgenodigd”, en verder dat er geen bewijzen voor aanwezig waren „dat er een diefstal zou hebben plaatsgevonden of de rust en de orde in de omgeving zouden zijn verstoord.” Hij werd vrijgesproken.

Twee weken later maakte een nachtwaker er melding van dat Parker zijn ronde niet had afgemaakt. Hij had hem slapend aangetroffen in een tramwagen in Third Street. Parker voerde tot zijn verdediging aan dat hij samen met een collega een onderzoek had ingesteld naar het gesnater van eenden in de tramwagen en midden in dit onderzoek was hij in slaap gevallen. Er werd van de aangifte verder geen werk gemaakt. Negen dagen later werd er een aanklacht tegen hem ingediend door een vrouw, tegen wie hij beledigende taal zou hebben gebruikt toen zij zich bij hem beklaagde over luidruchtige negers in haar omgeving. De aanklacht werd afgewezen.

Dit was de man die op de 14de april 1865 van vier uur 's middags tot middernacht dienst moest doen als persoonlijke lijfwacht van de president. Toch stak er niets verdachts achter zijn benoeming. Al sinds het einde van de vorige winter had de gemeentelijke politie aan het Witte Huis personeel uitgeleend voor deze taak. Uit totaal vijftig man had men er vier gekozen die werkelijk dienst zouden doen als lijfwacht; twee anderen waren aangewezen als plaatsvervangers op vrije dagen. Onder de veertig agenten die konden worden uitgekozen als lijfwacht op het Witte Huis waren vele ouderen, die er geen zin in hadden en die op grond van hun leeftijd dan ook niet werden aangewezen. Onder de jongeren waren er enige die graag voor deze taak in aanmerking wilden komen, want het was bekend dat de president, of Mrs. Lincoln, er voor zorgde dat de lijfwachten vrijstelling kregen van militaire dienst.

Drie van de lijfwachten (Crook, Alexander en Parker) hadden gevraagd om zo'n vrijstelling. Men mag aannemen dat geen enkele politie-autoriteit, ook niet de chef van de politie, majoor A. C. Richards, de Lincolns op de hoogte heeft gesteld van de antecedenten der lijfwachten. Zowel de president als zijn vrouw vertrouwden erop dat het karakter en de moed van de mannen die hen moesten bewaken niet in twijfel getrokken konden worden.

Verder weg in K Street beëindigde Stanton zijn diner. Hij zei dat hij moe was. Mrs. Stanton stelde voor dat hij wat ging liggen om uit te rusten, maar hij wilde eerst de avondbladen doorkijken. Hij gaf in zoverre aan haar wensen toe dat hij een paar kussens op de sofa legde en half daarin weggezonden ging zitten lezen, terwijl Mrs. Stanton zat te naaien. Ook andere regeringsleden brachten een rustige avond door in huizen: Speed, Usher, Welles.

In de stad liepen jongens speciaal gedrukte pamfletten uit te delen: Ford's Theatre, Tenth Street, nabij E. Vrijdag 14 april 1865. Hedenavond zal de voorstelling worden opgeleust door de aanwezigheid van President Lincoln. Benefiet en laatste optreden van Miss Laura Keane. Tom Taylor's beroemde, zonderlinge blijspel „Our American Cousin”, in de bewerking van miss Keane en door haar reeds bijna duizend keer voor het voetlicht gebracht. —

Men zal merken dat de naam van generaal Grant niet op dit pamflet voorkomt. Waarschijnlijk heeft Matthews, toen hij terugkeerde van de Avenue, aan Ford medegedeeld dat men Grant de stad had zien verlaten en dat hij dus niet verwacht kon worden bij de voorstelling. Maddox, die nu inspicieënt was, liep nog even naar boven om de staatsloge te inspecteren en zag dat alles in orde was.

Booth had het ook druk. Toen hij klaar was met eten ging hij naar zijn kamer en laadde zijn pistool. Het was een met koper beslagen Derringer en had een korte loop; het kon maar één keer afgevuurd worden en moest voor ieder schot opnieuw worden geladen. Het was zo klein dat het bijna in een vrouwenhand verborgen kon worden. Het schoot een tamelijk grove loden kogel met een omtrek van bijna een halve duim. De toneelspeler laadde het wapen zorgvuldig en plaatste een slaghoedje onder de hamer. Z'n pistool was gereed. Hij klopte op het dolkmes dat hij tussen de band van zijn broek had gestoken, om zich ervan te vergewissen dat het er nog zat. Booth had een afkeer van messen en van het soort wonden dat ze konden veroorzaken. Hij had het alleen maar bij zich als reservewapen.

Uit zijn koffer haalde hij een valse baard, een donkere snor, een pruik, een brede geruite das en een grimeerpotlood. Toen de gehele uitrusting voor de sluipmoord was geïnspecteerd en geteld, wierp hij zich op zijn bed, terwijl hij zijn laarzen met de sporen over de rand heen liet hangen. Het is nauwelijks mogelijk dat hij tijdens de korte tijd die hem nog restte heeft kunnen slapen. Booth was weer enigszins nuchter geworden, en waarschijnlijk lag hij te kijken naar de schaduwen op het plafond en luisterde hij naar het lawaai van de feestvierders buiten op straat.

(wordt vervolgd)

Aandacht voor Alex Quaison Sackey

de Afrikaanse voorzitter van de VN-Assemblee

VOOR het eerst in haar geschiedenis heeft de organisatie van de Verenigde Naties een Afrikaanse voorzitter. Het is de Ghanes Alex Quaison Sackey, de vroegere deken van het Afrikaanse diplomatieke corps in New York. Zijn benoeming was voor niemand een probleem. Iedereen was het er over eens (bij wijze van spreken) dat nu maar eens een diplomaat uit Afrika de voorzittershamer van de VN-Assemblee zou moeten hanteren. En Quaison Sackey was

een van de Afrikaanse diplomaten in New York, die men over het algemeen het meest respecteert. Het conflict tussen de Sowjetunie en de Verenigde Staten over het stemrecht in de Assemblee leidde er tenslotte zelfs toe, dat hij bij acclamatie werd gekozen.

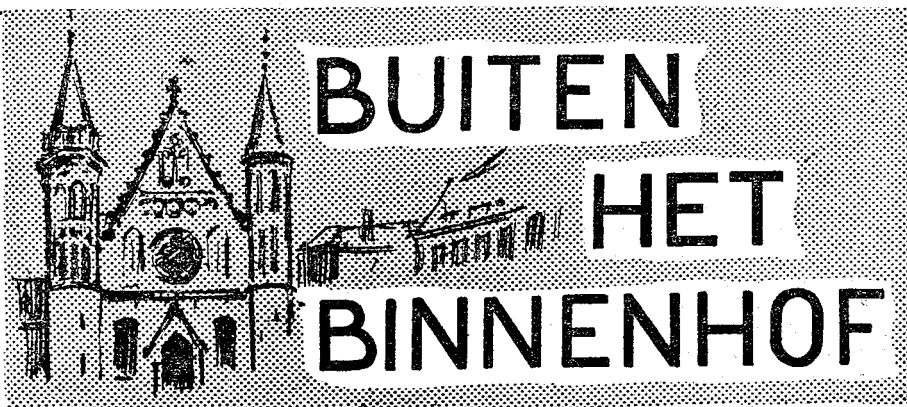
DE verkiezing van Quaison Sackey tekent de belangrijke rol die Afrika in de Verenigde Naties speelt, niet vanwege de grote hoeveelheid Afrikaanse landen, die lid van de volkerenorganisatie zijn, maar door de strategische positie, die het zwarte continent inneemt in de nog altijd niet geëindigde koude oorlog. Toen Quaison Sackey zijn benoeming aanvaardde en achter de voorzitterstafel had plaatsgenomen, noemde hij zijn verkiezing een erbewijs aan het ontwaakte Afrika. Het was een wijs, maar ook wel een wat leeg gebaar. Want de wijze, waarop de situatie zich in Afrika ontwikkelt is tot dusver helaas niet erg eervol. Voor een deel komt dat ongetwijfeld, omdat de Europese mogendheden vaak het slechte voorbeeld hebben gegeven. Maar in veel belangrijker mate is alles een gevolg van het feit, dat de volkeren van de in een sneltreinvaart onafhankelijk geworden Afrikaanse landen bij wijze van spreken van het stenen tijdperk in het atoomtijdperk terecht zijn gekomen.

Z'ON land is ook Ghana, het geboorteland van de nieuwe voorzitter van de VN-Assemblee. Kwame Nkrumah, die de oppositie in zijn land op hardhandige wijze het zwijgen heeft opgelegd, heeft zich voor het leven tot president laten kiezen. Met de vrijheid in Ghana is het een kwalijke zaak, ook al doet men het voorkomen, of het in deze Afrikaanse politiestaat nog wel meevalt.

Het is typerend voor de situatie in de Verenigde Naties, welke organisatie toch een Handvest heeft, dat er wezen mag, dat de vertegenwoordiger van een dergelijk land met algemene stemmen tot voorzitter van de Algemene Vergadering van de V.N. gekozen kan worden, hoeveel waardering men voor deze diplomaat persoonlijk wellicht ook mag hebben. De organisatie der Verenigde Naties, die van het begin af een gespleten karakter heeft gehad vanwege de ingebouwde noodremmen, waarvan de Russen zich naar hartelust konden bedienen, is nu een enorme warwinkel geworden, waarin de kleinere landen, die van de

DE Engelsen, die Adelboden nog wel „ontdekt” hebben, zijn niet talrijk opgekomen. De oorzaak weet ik niet. Verleden jaar lag hier niet veel sneeuw, eerverleden jaar was er te veel sneeuw. De Britten houden niet van uitersten. Misschien speelt de nationale economie een rol, wie zal het zeggen? De Fransen zijn er wel. De meesten zitten in hetzelfde hotel. Op straat zien wij hen elkaar de hand schudden, want de Fransman is van nature een hand-schudder. Dat zij elkaar dan al bij het ontbijt de hand geschud hebben, is een zaak, welke buiten ons gezichtspunt ligt. Engelsen geven geen hand. In zijn „Les carnets du Major Thomson” (Dat ik u zeer kan aanraden te lezen; in het Nederlands heet het „De Majoor en Marianne”) schrijft de geestige Fransman Pierre Danois over Engelsen en Fransen. Over dat handgeven bijvoorbeeld: „Een Fransman brengt ongeveer dertig minuten per dag, dat wil dus zeggen een heel jaar op een leven van zestig, door met handen schudden. Bij de Engelsen wordt dit soort (eerder wat barbaars) contact tot een minimum teruggebracht. Als wij (d.z. de Engelsen) eenmaal aan iemand de hand gegeven hebben, dan valt er verder voor de rest van zijn leven niets meer van die aard te verwachten. Dikwijls zie ik (dat is Majoor Thomson) Fransen midden op een boulevard, doorploegd met auto's, ware kunststukjes van acrobatiek en evenwichtstoestand uithalen om wat ze in de rechterhand hebben naar de linker over te brengen en, op gevaar af zich honderd maal te laten verbrijzelen, hun rechterhand geven aan iemand, die hen in het algemeen onverschillig of dood op straat laat...”

Zo erg is het in Adelboden niet. De smalle wegen worden niet doorploegd met auto's. Maar als u een auto met veel geraas, extra getoeter en uitlaatgas tegenkomt draagt hij ongetwijfeld een Nederlands nummerbord. Het is altijd weer vervelend om het op te merken, maar de Nederlanders in het buitenland — de goedwillenden en de goed optredenden uitgezonderd — gedragen zich in het algemeen gesproken niet netjes. In die enkele dagen, dat ik in dit vakantie-oord ben, ben ik al tweemaal opgeschrikt door een in eigen land verboden claxon van een Nederlandse auto. De meeste toeristen, die met de auto zijn gekomen hebben hem aan de kant gezet. Enkele landgenoten moeten blijkbaar over de smalle besneeuwde wegen blijven rijden en velen ergeren. Een paar dagen geleden bezocht ik een klein buiten-restaurant, waar men heerlijk rustig in de zon kan zitten. Dat dacht ik tenminste. Maar een groepje grote mensen was aan het sneeuwballen gooien, waarbij de bevroren sneeuwschijven de gasten om de oren vlogen. Bijna viel een sneeuwbal in mijn koffie; gelukkig gooiden de „sportieven” hun eigen drinkglazen kapot. Toen was het feest uit! Het waren landgenoten. Dat soort Nederlanders schijnt te denken, dat wanneer zij de grenzen van hun land overschreden hebben, zij het Batavier- en Kaninefaatelement moeten botvieren. Schreeuwen, stoeien, aanmerkingen op anderen maken etc. Het is weinig hartverheffend.

En dan zijn daar de Zwitsers in Adelboden, de toeristen in eigen land. Prettige mensen, die rustige staaltjes van skikunst en curlingbehendigheid weggeven. Hun Zwitsers-Duits klinkt ons hard in de oren, het is onverstaabaar, het gezegde gaat ons trouwens ook niet aan. Zodra zij met u in gesprek komen spreken zij hoog-Duits. Het getal Italianen, dat we ontmoeten, mag geen naam hebben. Waarschijnlijk hadden onze zuidelijke vrienden het te druk met het kiezen van een president, want dat heeft nogal voeten in de aarde gehad! Duitsers zijn er ook, indrukwekkende toeristen met bontmutsen en pelsjassen en met intense belangstelling voor koffie en koek, Sauerkraut und Würstbraten. Hun Mercedesen staan met een dik sneeuwdak op de parkeerplaatsen.

De winkels in Adelboden zijn op alle deze toeristen ingesteld. Ieder jaar zijn er nieuwe winkels, ieder jaar worden oude gemoderniseerd. Er is van alles te koop: Hollandse dranken, Hollandse sigaren, Hollandse kranten, Duitse biefstukken, Engelse thee, Italiaanse ravioli, Franse slakken. Het Amsterdamse ochtendblad van gisteren is hedenmorgen half elf verkrijgbaar. En toch blijft het dorp eenvoudig en ongecompliceerd. Het is geen wit Noordwijk of besneeuwd Zandvoort, meer een familiair Katwijk in de bergen.

Onze vakantie-dagen lopen ten einde. De jaarwisseling is hier anders geweest dan thuis, maar dat anders zijn heeft, ook zijn bekoring. Rust en nog eens rust kenmerkt het leven in de bergen. Want eenmaal in de beslotenheid van ons vakantiehuisje schijnt er voor ons geen wereld buiten ons te zijn. Vroeg naar bed en laat op, geen radio, geen televisie, zo nu en dan een blik in een krant. Veel boeken lezen of in de zon zitten en aan niet te veel denken. Want aan vele dingen is toch niet veel te doen. De bergen maken een mens gedwee en onderworpen.

En dat is wel eens nodig!

William Gaenkop

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaftwagens
etc.

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Firma H. van Triest & Zoon

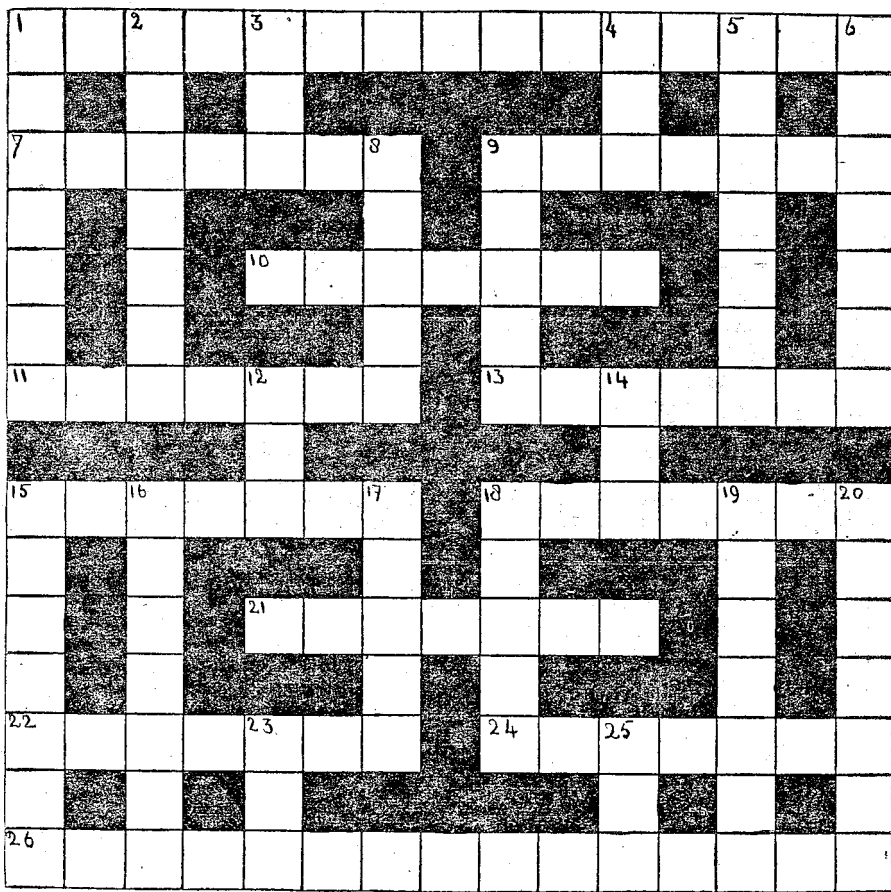
Groothandel in fourages
DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

Kryptogram

Horizontaal: 1. grote grondverplaatsing; 7. „geprikkeld”; 9. begroetelijk: een zeer harde spier midden in 't been; 10. hier komt het vee aan zijn trek; 11. dat is niet hoovaardig; 13. hun veelheid maakt groot; 15. „zwarte kunstenaars”; 18. dat is nu eens niet wit-zwart; 21. verheugd met goud belaân; 22. dit „nachtwoord” levert een slaapmiddelje; 24. zit los als er iets niet deugt; 26. soort openluchtmuseum.

Vertikaal: 1. zandstrooier; 2. keurig stuk herenondergoed; 3. die hieruit springt, is kwaad; 4. „wilde”-west-Europeaan; 5. „flessen” om te bewaren; 6. dat is sympathiek: u meegerekend een tiental; 8. 't klinkt vrolijk, maar is meestal hard; 9. de „eenheid” is kapot; 12. dier dat een beschutte ligplaats geeft; 14. geef het hem, wien 't toekomt; 15. plus-minus figuur; 16. ja, u is er vlak bij: 't is afgenomen; 17. deze lus valt tegen; 18. iedere woning heeft

haar eigen; 19. bedroog haar man met haar zoon; 20. is men, als men niet meer is; 23. zij heeft een afstotelijke taak; 25. omgekeerde van 12 vert.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. Induna, 6. stram, 11. inbraak, 13. spoedig, 15. nt., 16. karnemelk, 18. na, 19. zee, 21. era, 22. dag, 23. Erin, 24. akela, 26. mare, 27. tik, 28.

öre, 29. Eva, 31. nel, 32. mengel, 34. rekest, 36. kei, 37. kip, 38. arbeid, 41. meisla, 44. pro, 45. fee, 46. öre, 47. alp, 49. Eton, 50. Pella, 52. maar, 53. ren, 55. ree, 57. toe, 58. t.m., 59. kennissen, 63. VN, 64. eilacie, 66. termiet, 68. sinus, 69. nemer.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 4. naam, 7. tolk, 54. reçu, 56. mère.

tegenstellingen tussen de grote mogendheden trachten te profiteren, de grootste mond hebben.

QUAISON SACKEY werd op 9 augustus 1924 te Winneba aan de Goudkust (vroegere naam van Ghana voor de onafhankelijkheid) geboren. Nadat hij enkele scholen had bezocht,

werd hij in 1948 president van de politieke jeugdorganisatie in Winneba. Later studeerde hij filosofie, politiek en economie aan Exeter College in Oxford, Engeland (van 1949 tot 1952). Teruggekeerd in Goudkust trad hij in dienst van een Britse koloniale regering. In 1945 was hij weer in

Londen, waar hij een belangrijke rol speelde bij de voorbereiding van de onafhankelijkheid van zijn land. Sinds 1959 vertegenwoordigde hij Ghana bij de Verenigde Naties. Daar is hij nog altijd een bijzondere verschijning, een man met een eigen stijl, een goed debater en een intelligent diplomaat.

Mensen van nu en morgen

A C H T E R P A G I N A

WAARSCHIJNLIJK heeft deze titel voor u een beetje een bekende klank. Maar het is toch niet dezelfde als die van de voorlopig uit de roulatie genomen film van Kees Brusse "Mensen van morgen".

Onze titel is naar een grote mate van waarschijnlijkheid wel juist geïnspireerd door de bewuste filmtitel; overigens kun je soms zelf niet meer precies nagaan op welk moment en op welke wijze de "kop" van een verhaal geboren wordt.

In ieder geval is onze titel iets langer en bovendien toepasselijker op deze pagina waar het over de partij gaat.

Men kan namelijk ten aanzien van de woorden van onze kop "Mensen van nu en morgen" niet zonder meer zeggen: "woorden zijn maar woorden".

Wel gaat het natuurlijk om de bedoeling, om de inhoud van de gedachten en om wat welgemeend gezegd wil zijn.

In een partij, in de politiek gaat het niet alleen om de mensen van morgen, maar ook om de mensen van nu of om een andere klemtoon te leggen niet alleen om de mensen van nu, maar ook om de mensen van morgen. Hoe zullen zij nu en morgen leven.

Tevens is in een partij niet alleen plaats voor mensen van morgen om het beleid te bepalen, maar ook voor de mensen van nu. Ook hier kan en moet ook de andere klemtoon tot zijn recht komen. In een partij is niet alleen plaats voor mensen van nu, maar ook voor mensen van morgen.

Duidelijke taal

Dit zijn helemaal niet zulke "filosofische" woorden en gedachten als u misschien een ogenblik bent gaan vreten.

Wij zouden in dit verband alleen slechts even willen wijzen op gesproken woorden van ARJOS-voorzitter J. van der Ploeg tijdens de laatste algemene vergadering van de ARJOS op 12 december 1964. Woorden, welke geheel bij onze twee-koloms-aanhef passen.

Snotneuzen

KOMEN ARJOS-leden bijvoorbeeld een vergadering van de kiesvereniging bijwonen, dan wordt aan hun aanwezigheid welwillend aandacht besteed. Maar hun kritiek, hun vragen en meningen worden veelal als te idealistisch of als "snotneuzen-praat" afgedaan.

Deze klacht krijgen wij uit alle delen van het land te horen. En daarom brengen wij die hier maar eens in het openbaar onder de aandacht, in de hoop dat zij tot alle organen van de Anti-Revolutionaire Partij zal doordringen.

Want op zo'n manier steekt men een forse spaak in het enthousiasme-wiel van onze leden. Alle vriendelijke woorden en financiële steun ten spijt.

... mensen van nu en morgen ...

Zeker nu de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd is tot 21 jaar, moeten de kiesverenigingen het op prijs stellen dat jonge mensen het gezicht van de Anti-Revolutionaire Partij mee willen bepalen. En dat willen de ARJOS-leden bijzonder graag. Als bestuur van de ARJOS zijn wij van mening dat zo iets langs de organisatorisch juiste weg moet gebeuren. En dat is ons inziens via de kiesverenigingen.

Maar dan zal van die kant ook de juiste sfeer en openheid geschapen moeten worden.

Met dankbaarheid willen wij constateren, dat de besturen van de diverse grotere verbanden in de Anti-Revolutionaire Partij, wat dit betreft, een goed voorbeeld geven."

Dit citaat spreekt voor zichzelf, zouden wij zo zeggen.

Zakdoeken?

WIJ zouden de ARJOS-leden geen snotneuzen willen — afgezien van durven — noemen. Degenen, die dat wel willen en durven, moeten zich bezinnen (persoonlijk, niet in commissoriaal verband). Bezinnen op het feit, dat snotneuzen na verloop van tijd gewone neuzen worden, zoals zij zelf. (Wij gaan niet zover om over wijsneuzen te schrijven.)

Als de ARJOS-leden snotneuzen zouden zijn, moeten de neuzen-partijleden hun overbodige zakdoeken hen aanbieden. Voor de neuzen die de neusjes als (kleine) gewone neuzen zien in plaats van als snotneuzen is er van zakdoeken natuurlijk geen sprake.

De ARJOS-leden moeten dit verhaal niet als doekje voor het bloeden beschouwen en dat zullen zij ook niet doen, want zij zullen zeker een goede neus hebben voor dit verhaal zoals het tot dusverre luidt en hierna nog klinken zal.

Oren open

WIJ hebben nog onlangs geschreven, dat ook wij van mening zijn, dat men in de partij moet weten wat er onder de jongeren (voor sommigen is men heel, heel erg lang jong!) leeft.

Niet alleen in "de besturen van diverse grotere verbanden in de A.R. Partij", waaromtrent de ARJOS niet verontrust is. Maar ook in de plaatselijke kiesverenigingen moet men goed weten wat er onder de jongeren in het algemeen en met name ook in de plaatselijke ARJOS-club leeft.

Wij herhalen:

"Het gaat niet alleen om een moreel steunen van de ARJOS door de kiesvereniging, de kiesvereniging moet ook goed luisteren. Daarmede is overigens nog niet gezegd, dat de ARJOS-woorden en -wensen altijd doorslaggevend moeten zijn."

Monden dicht?

HAAL ter plaatse toch overal de jongeren erbij, zo zouden wij nog eens met grote nadruk willen onderstrepen. En dan niet in de geest van: ga maar zitten op de allerachterste rij en mondje dicht.

Laat ze praten. (Deze woorden zijn maar geen woorden; men gelieve de bedoeling te begrijpen). De discussies, de gedachtenwisselingen zullen er alleen maar door winnen in de breedte en diepte. Als het jonge geluid bij de

discussie ontbreekt, krijgt men geen goed inzicht, maar een meer of minder scheef beeld.

Nodig de jongeren dus afzonderlijk uit tot uw vergaderingen, als zij nog geen lid zijn van uw kiesvereniging.

Nodig hen als zij nog geen lid zijn uit om lid te worden. Er is geen betere gelegenheid dan dit nu te doen tijdens onze landelijke ledenverfactie.

Nu, ook met het oog op de verlaaging van de kiesgerechtigde leeftijd tot 21 jaar.

Vanaf 21 jaar is men kiesgerechtigd. Als men op die leeftijd kiesgerechtigd burger is, mag men toch zeker op die leeftijd wel lid zijn van de partij.

Krom liggen?

ALS het gaat om contact met de jongeren, contact met de ARJOS, moet men bepaald niet denken, dat dit alleen maar voor het landelijke en regionale bestuurlijke niveau geldt.

Dat geldt het gehele land door ook voor alle plaatselijke organen.

Die jongeren moeten dus ook lid worden van de kiesvereniging. Financieel is dat reeds sinds jaren wat gemakkelijker gemaakt. Er behoeft namelijk voor ARJOS-leden (tot de leeftijd van 25 jaar), die lid zijn van de kiesvereniging, geen contributieafdracht betaald te worden door de kiesvereniging aan het Centraal Comité. Dit betekent een tegemoetkoming op financieel gebied zowel voor de kiesvereniging als voor de betrokken jongeren, die reeds een beduidende contributie aan hun ARJOS-club betalen. (Die contributie aan de ARJOS is in sommige gevallen zelfs hoger dan de gemiddelde contributie van bepaalde kiesverenigingen!).

Benen gebruiken

HOE het ook zij, wij hebben nog drie of vier maanden de tijd de ledenverfactie tot een goed succes te maken.

Werk als leden — ieder persoonlijk ook! — mensen van nu en morgen voor een partij van nu en morgen, die een politiek wil voeren voor nu en morgen. Laat ieders persoonlijke verantwoordelijkheid op dit punt tot zijn recht komen.

Wij moeten op elkaar kunnen rekenen, in het belang van een goede politiek voor het gehele volk.

Widek.

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen ...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

* Op dinsdag 19 januari houdt de Statencentrale Velsen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de Lariks aan de Lariksstraat (bij de Bethelkerk, Zeeweg) te IJmuiden-Oost. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. De heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, zal spreken over „Om de juiste wijzerstand”.

* Op zaterdag 23 januari belegt de Kamercentrale Dordrecht een kadercursus voor de gehele Kamercentrale. De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam. Aanvang te 10.30 uur precies, sluiting uiterlijk 16.15 uur, in de middagpauze een gezamenlijke koffiemaaltijd. Mr. J. H. Prins te 's-Gravenhage, directeur van de dr. A. Kuyperstichting, zal spreken. Onderwerp: „Politiek als geloofsbeleving”.

* Op zaterdag 23 januari hoopt het Provinciaal Comité Groningen een vergadering te beleggen met afgevaardigden van de kiesverenigingen. De plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, Lut-

kienewstraat te Groningen. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Drs. J. Boersma te Zeist, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal spreken over „De algemene politieke toestand, financieel-economisch bepaald”.

* Op zaterdag 23 januari houdt de Statencentrale Hoorn een vergadering. Ditmaal zal te Purmerend bijeen gekomen worden. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Spreker is de heer O. Postma, directeur van het dagblad „Trouw”.

* Het Provinciaal Comité Drenthe belegt drie studiedagen. Spreker is op alle drie de dagen mr. W. R. van der Sluis te Bithoven, secretaris van het Centraal Comité. Het onderwerp is „De consequenties van ons christen-zijn”. De eerste bijeenkomst vindt plaats op zaterdag 23 januari in het Herman Bavinckhuis, Hoofdstraat te Hoogeveen, van 10.00 uur tot 17.00 uur. De tweede bijeenkomst vindt plaats op dinsdag 2 februari in het gebouw „Ichthus”, aan de Walstraat te Emmen, van 15.00 tot 21.00 uur. De derde bijeenkomst tenslotte vindt plaats op zaterdag 6 februari in „Bellevue” te Assen, van 10.00 tot 17.00 uur.

* Op donderdag 28 januari worden de vrouwen uit de Kamercentrale Dordrecht verwacht op een bijeenkomst om tezamen de organisatorische opzet

van het vrouwenwerk en onze taak binnen de partij te bespreken. De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam. Aanvang der vergadering te 14.15 uur. Tevens zullen worden voorgesteld de twee nieuwe leden van de Kamercentrale Dordrecht in het landelijk A.R. Vrouwencomité, mev. J. Bik-Meima te Rijswijk (Z.-H.), en mev. J. C. van Vliet-De Groot uit Rotterdam. Mevr. Bik-Meima zal spreken over „De vrouw als hulpe, ook in de politiek”. Verwacht worden: alle vrouwelijke bestuursleden van de kiesver-

enigingen, alsmede de vrouwen die dit nog niet zijn, maar wel actief zijn of willen worden.

* Op zaterdag 30 januari organiseren de ARJOS en de F.C.H.J.G. in Friesland een contactmiddag. De plaats van samenkomst in „t Knooppunt”, J. H. Knoopstraat te Leeuwarden. Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Sprekers zijn: Prof. Mr. I. A. Diepenhorst en Prof. Dr. G. C. van Niftrik. Onderwerp: Welke wijze van samenwerking is mogelijk tussen A.R.P. en C.H.U. en tussen ARJOS en F.C.H.J.G.

STEEDS GROTE VOORRADEN IN ALLE SOORTEN FINEER

Fijnhoutimport

FIRMA LANDWEER & SOMER

EIG.: T. HUIZENGA

STADSKANAAL - TELEFOON 05990 - 2004

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

drukkerij

zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het dichtbegroeide pad

WE kunnen twisten over de vraag, hoe druk een lid van de Tweede Kamer het heeft. Vraagt dat lidmaatschap de volle man, of is het een betrekking, die naast andere kan worden vervuld?

De praktijk wijst duidelijk uit, dat het laatste als regel het geval is. Het is ook begrijpelijk, met name als het grote fracties betreft. Waar in het buitenland een parlement soms 500 à 600 leden telt, spreekt het vanzelf, dat tal van leden zelden of nooit aan het woord komen. Als er in onze Tweede Kamer een fractie is van 45 of 50 leden, dan leeft nog de gedachte, dat elk lid, ook van zo'n fractie, nog een beurt, desnoods een kleine beurt op het spreekgestoelte moet hebben. Maar dat neemt niet weg, dat een lid van zulk een grote fractie bij een goede taakverdeling niet altijd gebonden is. Leden van middelgrote fracties hebben het drukker; kleinere fracties zijn genoodzaakt, een deel van het parlementaire werk te laten schieten, reeds om fysieke redenen. Men kan niet op twee plaatsen tegelijk zijn.

De vraag, of „een Kamerlid” het druk heeft, is dus niet voor beantwoording vatbaar. Wel de vraag, of bepaalde Kamerleden het druk hebben.

DAARBIJ wordt veel te vaak over het hoofd gezien, dat de fractievergaderingen veel tijd en zorg en arbeid vragen.

Als de fractie goed functioneert. Dat moet er bij.

Er zijn fracties, althans van Provinciale Staten en Gemeenteraden, waar van een grondige voorbereiding, bijvoorbeeld bij de begrotingsbehandeling nauwelijks sprake is. En het is in de Tweede Kamer ook wel voorgekomen, dat van een bepaalde fractie gezegd werd, niet ten onrechte, dat zij het er meestal maar op aan liet komen.

GOED fractiewerk vordert veel. Het moet een hoge uitzondering zijn, wanneer hier een lid verzuimt.

Want in deze fractievergaderingen komt alles aan de orde, wat op de agenda van de openbare vergadering staat, en nog veel meer.

Kiesverenigingen en haar leden komen met klachten, bezwaren of kritiek. Er wordt nota genomen van wat in de pers naar voren is gebracht, en wat op vergaderingen is gezegd.

De fractievergadering dient zo, om telkens het gehele terrein te overzien. Het zou dodelijk zijn, wanneer een fractie het contact met het leven verloor. En een veelzijdig samengestelde fractie, waar elk lid zijn eigen contacten heeft, merkt in haar vergadering, hoe de polsslag is in het land. Zij heeft vele en veelsortige inlichtingen. Dat maakt ook, dat zij zich niet van de wijs laat brengen door één bericht, hoe sensationeel ook opgemaakt, dat zij van een of andere burgemeester een „onvoldoende” heeft gekregen.

DE fractievergadering dient ook ter onderlinge opscherping. Elk lid heeft zijn „portefeuille”. Maar hij moet niet proberen, zijn medeleden een soort „catechisatie” te geven omtrent zijn specialisatie. Dan ontdekt hij gauw, dat zijn medeleden zich geen oren aan het hoofd laten naaien. Zij kijken wel uit, zij zijn kritisch, en hun kritiek is nuttig, ook al is zij er soms een weinig naast.

Zo wordt in gemeen overleg zo mogelijk het standpunt der fractie bepaald.

Zo mogelijk. Dat moet er bij. In een andere fractie is het althans eenmaal voorgekomen, dat eerst gestemd werd over de vraag, of het ditmaal politiek noodzakelijk was, dat de

fractie als een eenheid zou stemmen. Toen die vraag door stemming bevestigend was beantwoord, volgde de tweede stemming, nl. of de fractie in haar geheel voor of tegen zou stemmen. In zo'n geval legt de meerderheid de minderheid op, hoe zij zal stemmen.

Maar in een A.R.-fractie in de Staten-Generaal is bij mijn beste weten zulk een eenparigheid nooit opgelegd. Het is ook zedelijk niet geoorloofd. Een lid van de volksvertegenwoordiging moet in volle vrijheid, naar eer en geweten beslissen, hoe hij stemmen zal. Wordt hem die vrijheid op de een of andere manier ontnomen, dan wordt daarmee de parlementaire democratie aan haar wortels beschadigd.

Wel is het voor alle duidelijkheid, voor het juiste inzicht in het gedeeld stemmen, noodzakelijk, dat beide standpunten in de discussie in de openbare vergadering duidelijk worden geformuleerd.

Het is dus op zich zelf niet verontwaardigend, wanneer leden van eenzelfde fractie soms niet gelijk stemmen. Als dat nooit voorkwam, zou er waarschijnlijk iets niet deugen.

Maar wanneer over zeer principiële, diep ingrijpende beleidsvragen meer dan één gevoelen in dezelfde fractie blijkt, dan is het zaak, om na de gedeelde stemming het gesprek ook in de partij, voort te zetten.

NU is er één verschijnsel, dat in zo'n fractievergadering met name de nieuwelingen boeit en soms ook verbijstert.

De fractie krijgt te maken met een veelheid van vraagstukken en onderwerpen. Ze hebben vaak onderling wat met elkaar te maken, zelfs véél met elkaar te maken. Er is een grote verstrengeling. Soms lijkt het pad dichtgegreid.

De lonen en prijzen, de positie van de middenstand, de landbouw, de concurrentie op scheepvaartge-

door H. Algra

bied, de internationale organen, de ontwikkelingshulp, de defensie, de belastingpolitiek, de spreiding van de industrie, woningbouw en industriële bouw, de Deltawerken, het wegenplan, de verkoop van de Breedband-aandelen, de Bijlmermeer, de Rijnmond, het Antwerpen-Rijnkanaal, de miljoenen, waar de universiteiten om roepen, de noodlijdende gemeenten, de energievoorziening, de radio-distributie, het omroepbestel, de rechtsvorm van de onderneming, het kartelbeleid, de P.B.O. met al haar schappen.

Het is maar een greép.....

En over dit alles moet de fractie oordelen. En telkens weer blijkt, dat zij niet een voorlopige balans kan opmaken van er is wat voor en er is wat tegen. Want b.v. over een uur luidt de bel voor de stemming, en de leden stemmen met voor of tegen.

WIE dit even op zich laat inwerken, die moet wel onder de indruk komen van de veelheid en moeilijkheid van de vraagstukken, waarmee de fractie te maken krijgt.

Dat heft het recht tot kritiek niet op. In genen dele. Maar het moet wel weerhouden van oppervlakkige en generaliserende kritiek en met name ook van kritiek in de zin van: och, die fractie stelt ook niet zo veel voor, hè.

Hoe veel of hoe weinig een fractie voorstelt, kan niet beoordeeld worden door iemand, die alleen de summere verslagen in zijn krant leest.

Hij zal hard moeten studeren, voor hij een positief of een negatief oordeel uitspreekt. En voordat hij tot zijn conclusie komt, zal hij al een andere gevolgtrekking hebben gemaakt, dat het zo gecompliceerd en veelzijdig is, dat alleen een team, een goed team, er wat van maken kan.

*** Rapport Verdam bij de tijd

Het rapport van de Staatscommissie-Verdam is een knap stuk werk. Het geeft bovendien een belangrijke aanwijzing. Deze namelijk, dat bijna alle leden het eens zijn over verbeteringen, die in het ondernemingspatroon kunnen worden aangebracht. Doch ook blijkt uit het rapport, dat andere, meer structurele wijzigingen nog geen meenged zijn. Ten deze vinden de opinies in den lande een spiegelbeeld in de stemverhoudingen binnen de commissie. (b.v. inzake de arbeiderscommissarissen). Is dat een zaak om te zeggen "het lukt niet" of "zie je nou wel"?

Wij geloven, dat dit een onjuiste reactie zou zijn. Ingrijpende ideeën rijpen langzaam. Ze zijn veelal ook voor verbeteringen vatbaar. Daarom moeten ze steeds weer opnieuw doordacht worden. Het rapport-Verdam heeft de diensten hieraan een bijdrage te hebben geleverd. Het gaat er nu om de aanbevolen wijzigingen in ons ondernemingsrecht te realiseren en de rest van het rapport niet te verdringen, doch verder uit te praten. Dat is bij de tijd zijn en blijven.

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

GEBOUW Op Gouden
Wieken SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen). Diner capaciteit 400 personen; 150 bedden.

SCHEVENINGSEWEG 37, SCHEVENINGEN.
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Positief rapport over verandering ondernemingsrecht

De ruim vier jaar geleden door de minister van Justitie ingestelde commissie „Herziening van het ondernemingsrecht” is met haar rapport gereed gekomen. Het heeft lang geduurd, maar misschien niet te lang. Wellicht zouden enkele commissieleden menen, dat het net lang genoeg geduurd heeft om juist met dit resultaat uit de bus te kunnen komen.

De opdracht, die de commissie kreeg, was technisch al erg moeilijk, maar bovendien maakte de veelheid van uiteenlopende meningen het vraagstuk tot een bijna onoplosbare puzzel.

Dat het rapport een waardevolle, positieve inhoud heeft gekregen is waarschijnlijk te danken aan het doorzettingsvermogen van de commissie en de wil inderdaad iets goeds te bereiken.

De minister heeft indertijd de commissie ingesteld, omdat het algemeen duidelijk was geworden, dat de structuur en rechtsvorm van de Nederlandse ondernemingen verouderd en in vele gevallen reeds achterhaald waren door de maatschappelijke ontwikkelingen.

Het leek gewenst de wetgeving aan te passen aan wat maatschappelijk reeds was gegroeid en wat door velen als wenselijk werd aangemerkt.

De positie van de werknemer in de onderneming is in de afgelopen vijftig jaar sterk veranderd. Nog ruimer gesteld kan opgemerkt worden dat de factor arbeid tot een duidelijker erkenning is gekomen binnen de onderneming en dat dit uiteraard gepaard ging met een wijziging van

de verhouding tot de andere productiefactoren, namelijk kapitaal en leiding.

Daarbij komt automatisch ook in geding de positie van de aandeelhouder en de Raad van Commissarissen, de medezeggenschap van de werknemer en dus het meer bekend-

heid geven aan de economische gang van zaken in de ondernemingen.

Erkenning van de werknemer in overeenstemming met zijn belangrijke positie in de onderneming vraagt tevens de mogelijkheid de positie en de belangen van deze werknemer te kunnen verdedigen, indien deze binnen de onderneming geweld worden aangedaan. Hier zullen bepaalde garanties vastgelegd moeten worden, wil de werknemer zich binnen de onderneming principieel erkend voelen.

VIJF VOORSTELLEN

De commissie heeft vijf wetsontwerpen voorgesteld om de gewenste maatschappelijke ontwikkelingen ook in wettelijke banen te leiden:

Om de mogelijkheid te scheppen, dat commissarissen ook door werknemers kunnen worden aangewezen zullen wijzigingen aangebracht moeten worden in het Wetboek van Koophandel en de Wet op de Ondernemingsraden.

Voorts is er een ontwerp van wet op de jaarrekening van de ondernemingen. Alle open ondernemingen worden hier-

• vervolgt op pag. 5

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG
R. v. d. Burg n.v.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 3,
Telefoon 03490 - 13877

voor onderhoudswerk: ANTI GEEL tex
MURCK HUIJVERFINDUSTRIE MOEGVEEN

SCHAKEL JGIANELL

met anti-revolutionair Den Haag

CHRISTELIJKE POLITIEK VOOR EEN STAD IN ONTWIKKELING

Het bestuur van de gemeente Den Haag, de gemeenteraad, vertoont in zijn samenstelling in grote trekken het normale beeld, dat wij in ons land kennen. Deze samenstelling is in de huidige zittingsperiode als volgt: P.v.d.A. 17; K.V.P.: 9; Prot. Chr. fractie: 8; V.V.D.: 7; P.S.P.: 2; C.P.N.: 1 en Vrije Burgers: 1 zetels.

Ieder, die met de politieke kaart van Nederland op de hoogte is, ziet — ondanks dit normale beeld — toch wel een opmerkelijk verschil met bijv. de huidige samenstelling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Ik bedoel hiermede niet, dat de Haagse gemeenteraad geen Vrije Boeren maar wel een Vrije Burger kent. Dit lijkt me namelijk bepaald niet een opmerkelijk verschil. Het belangrijke verschil ligt wel hierin, dat de gemeenteraad van de Residentie een gebundelde Prot. Christelijke groepering kent, terwijl in de Tweede Kamer niet minder dan vier Prot. Christelijke partijen vertegenwoordigd zijn.

De Protestants-Christelijke fractie in Den Haag is het resultaat van de samenwerking tussen Christelijk Historischen en Anti-Revolutionairen. Een samenwerking, die zeer goed functioneert en waarover wij ons van harte kunnen verheugen.

Waarom stel ik dit nu aan het begin van dit artikel? Omdat dit alles te maken heeft met het onderwerp van dit artikel. Wanneer wij over christelijke politiek spreken, dan bedoelen wij daarmee die politiek, die zich door de Bijbel, door het Evangelie, de weg wil doen wijzen in de vraagstukken van onze tijd. Ik geloof, dat wij het zo heel simpel moeten stellen. Wanneer wij het zo zien, dan past daarbij niet een verbrokken optreden van verschillende christelijke politieke partijen, die elkan-

Haags nieuws

Het volgend nummer van A.R. Post met Haags nieuws verschijnt medio maart. Kopij voor dit nummer dient vóór 1 maart te worden gezonden aan de secretaris van de Kamercentrale, mr. C. Pijl Hogeweg, Carel Reiniersz-kade 243, 's-Gravenhage. De besturen van de kiesverenigingen worden hartelijk opgewekt, de lezers van dit blad op de hoogte te houden van de activiteiten en de plannen van hun kiesverenigingen.

der op deformatie-verschijnselen trachten te betrappen en zodoende het streven naar een christelijke politiek in discredit brengen.

WEGWIJZER

Er is geen aanleiding om in dit artikel in te gaan op de vraag of nu een christelijke politieke partij nodig is. In dit verband zou ik alleen met instemming willen aanhalen, hetgeen prof. dr. J. Zijlstra in zijn artikel "Is Christelijke Partijformatie funest voor de Democratie?" in A.R. Staatskunde van juli/augustus 1964 zegt:

"Politieke partijen hebben het bindende cement van beginselen nodig, dat hen bijeenhoudt ook en juist als de inzichten met betrekking tot actuele politieke problemen uiteenlopen".

Wanneer wij in verband met ons onderwerp spreken over beginselen, die wij aan Gods Woord ontleenen, dan erkennen wij daarbij direct — en juist ook omdat wij ze in de Bijbel vinden — dat de Bijbel ons niet een "kant en klaar" programma voor de actuele politieke vraagstukken geeft, een programma dat wij in alle tijden en in verschillende situaties zonder meer kunnen toepassen. Dan willen wij ook in alle bescheidenheid erkennen, dat wij dikwijls hebben misgetast en zullen mistasten. Dan erkennen wij onze beperktheid van inzicht, die ons wellicht tot onjuiste gevolgtrekkingen heeft geleid en zal leiden.

Maar dan houden wij ook met grote beslistheid staande, dat wij in de Bijbel vinden de wegwijzer, die ons kan helpen de weg te vinden in de doolhof, waarin wij ons dikwijls bevinden. De

door mr. R. M. van Reenen,
wethouder van economische zaken

enige Bron, waaruit wij kunnen leven en werken, wanneer wij ons op het rein van de politiek begeven.

VEEL PROBLEMEN

Nu leven wij in een grote stad, de derde gemeente des lands. Een stad in ontwikkeling, een stad met talloze problemen. Wij hebben na de tweede wereldoorlog een grote uitbreiding meegemaakt. Wij hebben woningen moeten bouwen in een zeer snel tempo en op een geheel andere wijze dan wij vroeger gewend waren. Het woningvraagstuk is er echter niet mee opgelost. Het is een benauwend verschijnsel, dat de woningnood de laatste jaren weer toeneemt. Het probleem van de sanering staat levensgroot voor ons.

De maatschappelijke vraagstukken in hun grote verscheidenheid vragen steeds meer de aandacht van het stadsbestuur. Het verkeersvraagstuk begint met de dag nijpend te worden. De recreatie-mogelijkheden zijn maar beperkt. De grote behoefte aan sportterreinen spreekt in dit verband boekdelen. De openbare voorzieningen stellen ons voor steeds groter problemen. Ook in onze stad neemt de criminaliteit toe. Wij vragen ons met grote zorg af, hoe onze jeugd in dit milieu moet opgroeien. Ik zou zo door kunnen gaan en nog vele andere dingen kunnen noemen, waar wij de oplossing nog niet voor gevonden hebben.

Reeds lang voor de tijd, dat er sprake was van de "doorbraak" hoorde men de stelling peneren, dat gemeentepolitiek toch eigenlijk weinig met beginselen te maken heeft. Het gaat immers hoofdzakelijk over zakelijke aangelegenheden. De levensbeschouwing speelt toch geen rol bij de zaken, die een gemeenteraad heeft te behartigen. Voor gemeentepolitiek heeft men toch geen christelijke partijen nodig?

BEGELEIDING

Wanneer wij nu echter ons realiseren, wat er in een gemeente als de onze te doen is, welke taken er liggen voor een

gemeentebestuur, zoals ik u hierboven enkele noemde, dan zullen wij toch moeilijk kunnen stellen, dat deze niets met beginselen te maken hebben.

De sanering van de stadsdelen, die daar zo dringend voor in aanmerking komen, is maar niet een kwestie van huizen afbreken en nieuwe bouwen. De begeleiding van de bewoners der te saneren gebieden, is even noodzakelijk. En deze begeleiding kan niet anders plaats vinden dan vanuit een bepaalde levensvisie. Maar dan is het ook duidelijk, dat de christelijke levensvisie hierbij van grote betekenis is, dat bij de te nemen maatregelen, de eisen van het Evangelie voor deze tijd niet uit het oog verloren mogen worden.

Het is duidelijk, dat voor alle maatschappelijk werk dit evenzeer geldt. Het woningnoodprobleem moet ons al evenzeer aanspreken vanuit de eis van onze beginselen. De vraagstukken die het steeds gecompliceerder wordende leven in onze stad meebrengt, vragen een principiële aanpak.

Zo zou ik door kunnen gaan. Het bestek van dit artikelje leent zich echter niet voor een uitvoerige uiteenzetting van alle aspecten waar een gemeentebestuur als het onze mee geconfronteerd wordt.

Het moge echter duidelijk zijn, dat de betekenis van een werkelijk christelijke politiek voor een stad in ontwikkeling alles overheersend moet zijn. In de praktijk betekent het, dat wij trachten zoveel mogelijk vertegenwoordigers in onze gemeenteraad te doen verkiezen, die van dit misschien erg hoog gegrepen ideaal uitgaan.

ZWARE EISEN

Dat deze taak aan hen, die er mee belast zijn, zware eisen stelt, spreekt wel vanzelf. Wij moeten die taak niet onderschatten. Dit geldt zowel voor hen, die met deze taak als gekozenen belast zijn, als ook voor de kiezers, die hen op deze plaats brengen.

Hier is een samenspel, een wisselwerking nodig. De gekozenen zullen steeds het contact met de kiezers moeten bewaren. Anderzijds zullen de kiezers achter hen moeten staan, die zij met de bestuurstaak hebben belast. Gezamenlijk zullen zij zich moeten beraden over en verdiepen in de zaken, die aan de orde komen. Vanuit de christelijke levensovertuiging zullen wij zo allen de vraagstukken moeten benaderen.

Het leek mij goed op de eerste Haagse wisselpagina van Nederlandse Gedachten hierover iets te zeggen. De plaats waarin wij mogen wonen, stelt ons allen voor een grote taak. Van ons allen wordt gevraagd grote activiteit, ernst en studie om het bestuur van onze gemeente te doen beantwoorden aan de eisen die daaraan gesteld moeten worden.

Dat het daarbij gaat om de zorg voor heel de stad en zijn inwoners is ons uitgangspunt. Het spreekt dan tenslotte vanzelf, dat onze aandacht in het bijzonder gevraagd wordt voor die groepen van onze bevolking, die in sociaal en economisch opzicht het zwakst zijn. Zij vooral moeten op ons kunnen rekenen.

ARJOS EN C.H.

De ARJOS maakt dankbaar gebruik van de mogelijkheid om door middel van dit rubriekje iets van zich te laten horen, vooral nu er waarschijnlijk enkele belangrijke dingen gaan gebeuren. De ARJOS in Den Haag heeft nl. het plan, met de Christelijk Historische jongeren te gaan samenwerken. Hopelijk zal deze samenwerking kunnen leiden tot een samengaan op federatieve grondslag. Bij beide groepen is de wil tot samenwerken aanwezig. Het is onze bedoeling om periodiek (plm. zes maal per jaar) gezamenlijk te vergaderen. Slaagt dit experiment dan wordt de samenwerking uitgebreid.

Tevens hopen beide groepen hun propaganda door middel van deze gezamenlijke vergaderingen te activeren. Dit is noodzakelijk, ook voor de ARJOS.

In Groot Den Haag zijn op het ogenblik zes clubs, waarvan één club (Rijswijk) niet meer functioneert. De andere vijf komen regelmatig minstens een maal in de vijf à zes weken bij elkaar. Het spreekt vanzelf, dat alle clubs nieuwe leden kunnen gebruiken. Het ligt in de bedoeling, op korte termijn in Bouwlust nog een club op te richten.

Wij zullen als Stedelijk Verband Den Haag trachten, de ARJOS zo goed mogelijk te doen functioneren en hopen daarbij ook op steun van de ouderen opdat het doel, jongeren bewust te maken van hun taak ten opzichte van de christelijke politiek, bereikt zal kunnen worden.

Voor inlichtingen betreffende de ARJOS kan men zich wenden tot A. Platteel, Van Reesstraat 37, Den Haag, telefoon 850720.

A. Platteel,
Voorzitter Stedelijk Verband.

Bij een begin

Het bestuur van de Kamercentrale 's-Gravenhage heeft besloten gebruik te gaan maken van de mogelijkheid van een "eigen" pagina in het leden contact-orgaan A.R. Post.

Wellicht zal dit besluit bij velen reacties ontlokken in de vorm van: Eindelijk is het zover; andere Kamercentrales bezitten al jaren een eigen wisselpagina, maar Den Haag komt nu pas. Toch is het niet geheel juist, op deze wijze dit besluit tegemoet te treden.

In de eerste plaats heeft een Kamercentrale, die een gehele provincie omvat, zoveel afzonderlijke gebieden welke onderwerp van behandeling kunnen zijn, terwijl Den Haag wat dat betreft vrij arm te noemen is. Bovendien is de ontwikkeling welke Den Haag doormaakt niet te vergelijken met die van bijvoorbeeld Rotterdam, dat immers zijn Europoort, zijn Botlekgebied en zijn Rijnmondproblemen heeft.

In de tweede plaats heeft Den Haag het grote voorrecht zich in het bezit te mogen weten van een eigen protestants dagblad waarin de belangrijke gebeurtenissen op Protestants Christelijk erf veelal genoegzaam belicht worden.

In de derde plaats is daar de sombere ervaring van enige jaren geleden, toen ook eens een begin is gemaakt met een Haagse wisselpagina, hetgeen toen een vrij snel einde heeft gevonden wegens, laat ik het nu maar eerlijk zeggen, een gebrek aan belangstelling bij vele kiesverenigingen.

Ondanks deze factoren heeft het bestuur van de centrale besloten het er toch maar weer op te wagen, zij het voorlopig nog maar om de maand.

Bij dit besluit hebben verschillende overwegingen voorgezeten.

Daar is in de eerste plaats het betreurenswaardige feit, dat er in vele christelijke gezinnen geen christelijke krant wordt gelezen. Helaas ook onder onze A.R.-leden zijn er velen, die hun voorlichting, zowel landelijk als plaatselijk, putten uit een neutraal dagblad.

Vervolgens is daar het steeds slechter wordende bezoek op de vergaderingen van de kiesverenigingen. Zeer vele kiesverenigingsleden beperken hun politieke activiteiten tot het betalen van de contributie. Verschillende kiesverenigingen zien zich daardoor genoodzaakt, haar vergaderactiviteit tot een minimum te beperken.

Voorts is daar ook het feit, dat, al is de ontwikkeling van Den Haag minder spectaculair dan elders, er genoeg plaatselijke problemen zijn welke in politiek opzicht waard zijn om te worden besproken.

Al met al factoren welke een Haagse pagina gewenst doen zijn, de extra werkzaamheden en kosten ten spijt.

Wij hopen, dat de besturen van de kiesverenigingen zich deze noodzaak bewust zijn en van deze mogelijkheid een dankbaar gebruik maken.

Dan kan dit begin eerst werkelijk een BEGIN zijn.

Mr. C. Pijl Hogeweg,
secretaris A.R. Kamercentrale 's-Gravenhage.

♦ Smallembroek spreekt

Alle antirevolutionairen en meelevenden in de Kamercentrale zijn hartelijk welkom op de bijeenkomst, die op vrijdag 29 januari in een van de zalen van de Valkenboskerk (hoek Loosduinsekade—Zuiderparklaan) zal worden gehouden en waar de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, de heer J. Smallembroek, zal spreken over "Een politieke rondblik".

• Zie ook pag. 7.

★ ★ Bij de gratie Gods

Dagelijks komen mensen om bij ongevallen. Gelukkig zijn er ook vele wonderbare ontsnappingen aan groot gevaar, waarbij van een wonder mag worden gesproken. Meestal wordt er geen gewag van gemaakt want de lijst van verongelukten is al zo lang. Toch willen we ook hier aan onze dankbaarheid uiting geven nu minister Biesheuvel dezer dagen ternauwernood aan de dood ontkwam. Ambtshalve maakt hij verre reizen over land, zee en door de lucht. Het lijkt vanzelfsprekend dat dit allemaal zonder ongelukken afloopt, maar dat is het niet. Dat toont de in Hillegom zo triest onderbroken autorit aan. Zelfs tussen thuis en het departement loert het gevaar op de weg. God nam de minister niet uit zijn gezin en zijn werk weg. Wel het echtpaar, dat zijn poging een fietser te ontwijken met de dood moest bekopen. Daar begrijpt een mens niets van. Het is het raadsel van het leven waarvan de sleutel niet in mensenheden berust.

Maar duidelijk toont het gebeurde aan dat in deze samenleving niets zeker is en nog minder vanzelfsprekend. De echte werkelijkheid is Gods realiteit en niet de onze. Daarom beseffen wij te dieper hoezeer wij allen leven en werken „bij de gratie Gods”. Dat geldt voor iedereen van hoog tot laag, van jong tot oud.

★ ★ Verheugend?

Een enquête heeft uitgewezen dat na de emotionele REM-affaire een derde deel van het ondervraagde publiek de ten uitvoerlegging van de getroffen wettelijke regeling onjuist acht. Men kan er op wijzen dat een meerderheid er gelukkig anders over denkt. Toch is deze 33% „neen-stemmers” een teken aan de wand. Dit percentage demonstreert een gebrek aan normbesef dat de fundamenten van de rechtsstaat aantast. Want men kan er wel op rekenen dat dat aantal weerbarstiger bij maatregelen die niet het kijkgenot, maar de eigen portemonnaie zouden raken, nog veel groter zou zijn. Daarom kunnen wij in tegenstelling tot andere commentaren, weinig verheugd zijn over de uitslag van dit NIPO-onderzoek. Er ligt alleen enig soulaas in de gedachte dat neen-zeggers nog geen regelrechte obstructie-plegers behoeven te zijn. Wel moedigen zij door hun houding (nog) minder verantwoordelijke elementen aan om het met 's lands wetten maar niet zo nauw te nemen. En dat is al erg genoeg.

★ ★ Dure „dames”

Twee onmisbare dames, die ons op zichzelf het leven veraangenamer de PTT en de NS, schreeven hun prijzen maar steeds op. De aangekondigde porto-verhogingen van de P.T.T. zijn voor velen moeilijk verteerbaar. Hetzelfde geldt voor de prijsstijging, die de Spoorwegen het publiek presenteren. Op deze manier blijft er van de belastingverlaging voor velen weinig meer over. Erger nog: smalle beurzen en niet op winst of subsidie gerichte instellingen en organisaties zijn van dit alles de eerst gedupeerden. Zij kunnen deze lasten-verzwaring nergens op verhalen. Zowel „Tante Pos” als de bekende Utrechtse „vlug, veilig en voordelig”-firma hebben kort geleden voor een soortgelijke verrassing gezorgd.

Natuurlijk is het juist dat „Tante Pos” steeds meer concurrentie ondervindt van andere huis-aan-huis bezorgers. Onze indruk is echter toch dat dit alles slecht past bij het prijzenbeleid waaraan de overheid het bedrijfsleven zich zo graag ziet houden. Daarom dient eens grondig te worden nagegaan of het goed functioneren van deze beide dienstverlenende monopoliebedrijven beslist „betaald” moet worden met een sluitende begroting. Zo ja, dan moet men er van op aan kunnen dat zij de uiterste efficiency betrachten. Belangrijker nog is dat een antwoord gegeven wordt op de vraag of juist in de monopolie-positie van deze beide goede feiten een rechtsgrond gelegen kan zijn voor een jaarlijkse dotatie uit de schatkist. Dat lijkt ons de beste aansporing (ook voor de minister van financiën) om het huishoudboekje van dit tweetal zeer kritisch te bekijken.

★ ★ Tijdig stoppen

De vijfdaagse werkweek in de detailhandel is een heet hangijzer. Zij hangt bovendien als een zwaard van Damocles in de a.s. vergadering van het bestuur van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel. Komt dat zwaard door een verkeerde manoeuvre naar beneden, dan snijdt het vermoedelijk de vertrouwensband tussen de meeste winkeliers en dit p.b.o.-orgaan door. Die verkeerde manoeuvre zou zijn het vaststellen door het bestuur van het

NOG niet zo lang geleden presenteerde t.v. ons de voorzitters van de jongerenclubs van KVP, ARP en CHU. Heeft de aardigheid van zo'n politieke welpenbeweging mij persoonlijk nooit helemaal helder voor ogen gestaan, na die uitzending was ik nog minder overtuigd. Beste jongens allemaal, maar wel een beetje ouwelijk. Dat de jongens hun gewichtigheid in goud waard zijn is dezer dagen te Arnhem weer bewezen. Daar heeft de jonge heer H. de Boer volgens „Trouw” gezegd — en dus gezegd — dat het landelijk Arjos-bestuur STAPPEN DENKT TE ONDERNEMEN tegen de drie anti's die tegen de verhoging van de AOW gestemd hebben. (Zie overigens verklaringen van de heer De Boer in „Trouw” dd. 19 jan. jl.).

Ik had er niet over willen beginnen, maar nu de jongens zo losbranden moet ik ze toch waarschuwen. Jongens, jullie toon in deze kwestie bevat me niet. Ik moet jullie dringend raden het verder mooi te houden. Anders stellen jullie me voor de noodzaak in overweging te nemen de Arjos te verbieden. En dat willen jullie toch niet?

Daar in Arnhem bij de Gelderse Arjos heeft mr. Jan-Nico Scholten, die zeker al drie maanden burgemeester is van de drie Brabantse gemeenten Rijswijk, Giessen en Andel, bij vernieuwing van zich doen spreken. Hij heeft daar namelijk — als eerste geloof ik — publiekelijk gezegd wat velen al lang vinden: dat de fractie van de ARP in de Tweede Kamer geen zeer inspirerend college is. Het was natuurlijk aardig als bijvoorbeeld de professoren Zijlstra of De Gaay Fortman het gezegd hadden maar die zullen wel wijzer zijn (iemand mocht eens roepen: kom over en help ons!). Nu heeft burgemeester Jan-Nico het dan maar gezegd omdat tenslotte iemand het eens moest zeggen. Als ik me nu erkentelijk toon dat het hoge woord er ruim twee jaar voor de volgende verkiezingen tenslotte uit is, dan begeef ik me in een penibele situatie. Jan-Nico is inmiddels al weer lang en breed in Rijswijk, Giessen en Andel en ik loop in Den Haag elk ogenblik de weinig inspirerende anti-revolutionaire fractie tegen het lijf. Daar komen ze aan: Aantjes, Van Bennekom, Boersma, Elfferich, Geelkerken, Kieft, Meulink, Roolvink, juffrouw Rutgers, Schakel, Smalibroek, Versteeg, Walburg. Ze kijken je aan. Niet zeer inspirerend, hè? En wie dan niet, en waarom dan niet? Dan zit je toch wel even. Want het zijn stuk voor stuk zulke honorabele anti's, en zeker niet onbekwaam tot enig goed. Bovendien hebben ze nog ruim twee jaar de tijd om hun inspiratie te bewijzen. Dan komt de tijd voor verantwoording. Zoals burgemeesters zes jaar de tijd krijgen om zich te ontplooiën, zo

schap van een ingewikkeld rouleersysteem van winkelsluiting dat in de praktijk extra lasten vergt of onuitvoerbaar zal blijken te zijn.

Staatssecretaris Bakker heeft een betere weg gewezen. Hij is bereid de Winkelsluitingswet zo te wijzigen dat de branches meer vrijheid krijgen om naar eigen beste weten en kunnen de vijfdaagse werkweek te realiseren. Dit lijkt ons een verstandige route-aanduiding. Hopelijk zijn de tenen van de schap-bestuursleden niet zo lang dat zij hun p.b.o.-wagen uit prestige-overwegingen - vol gas - door het waarschuwende oranje-licht heenjagen.

Aan een goede verstandhouding met de bedrijfsgegoten, die onder het schap ressorteren en aan hun vrijheid moet het schap toch meer gelegen zijn dan aan het doorduwen van een moeizaam verkregen doch onpraktisch compromis! Zo niet, dan zou de rode lamp der kritiek die de weg van het schap naar een harmonische toekomst blokkeert, wel eens moeilijk weer op groen te krijgen zijn. Tactisch rijden en tijdig stoppen is dus de boodschap

Onrustige Zenuwen? Mijnhardt's Zenuwtabletten

grootste winkeldiers van Nederland
een oude traditie: levering rechtstreeks aan particulieren
ROBBERS EN VAN DEN HOOGEN N.V.
velperweg 23, arnhem, telefoon. 08300 243/77

hebben Kamerleden vier jaar de tijd om het in hen gestelde vertrouwen al of niet te beschamen.

Er is veel boeiend nieuws in deze dagen. Op één dag verneem je dat unieadvocaat Van Gelder te Goes nog steeds in onzekerheid verkeert welke kleur de heer Berghuis hem wil laten bekennen (niet verder vertellen: rose) en kom je er ook achter dat de CH-jongeren-groep te Emmeloord omgedoopt is tot protestantse politieke jongerengroep, zodat ook AR-jongeren lid kunnen worden. Het is wel duidelijk, ik heb me zojuist vergist, de politieke jongerengroepen hebben wel degelijk een nuttige functie.

Verder blijken er geen vrouwen te Breda als straatveegsters te willen werken. De burgemeester heeft het in zijn nieuwjaarsrede zelf verteld. Zelfs met mooie uniformen waren de dames niet te lijmen. Wat nu? De burgemeester ziet nog maar één oplossing: buitenlanders aantrekken voor opruimingswerkzaamheden. Welja, burgemeester, waarom zouden we niet ergens slaven gaan halen? Daar waren we nog niet zo lang geleden ook heel goed in.

Het begint er langzamerhand verdacht veel op te lijken dat zich in deze welvaartslanden een nieuw soort koeliesysteem ontwikkelt. Als we niemand meer hebben om de straat te vegen dan kunnen we altijd nog Spanjaarden laten komen, of Turken. Hun vrouwen moeten ze wel thuis laten het eerste jaar. Die mogen pas het tweede jaar komen als ze tenminste een passende woongelegenheid gevonden hebben. Kortom, die mogen ook het tweede jaar niet komen. En dat is een kortzichtige politiek. Want misschien zouden ze wat graag in een mooi uniform van burgemeester Geuljans de straten van Breda vegen.

Is er dan echt geen andere oplossing? Denk nu eens even goed na, burgemeester. Zou het voor onze weldoorvoede welvaartslippen niet goed zijn als wij er zaterdag eens op uit trokken om de straat te vegen? Burgemeester, ik ken uw gezondheidstoestand niet maar als deze — wat ik van harte hoop — weinig te wensen over laat, zoudt u dan niet het voorbeeld kunnen geven? Als u inderdaad mooie uniformen ter beschikking stelt dan meldt de KMA zich en bloc om mee te vegen. En als het vrijwillig niet zou lukken, waarom zou er dan geen veegplicht in het leven geroepen kunnen worden? Als wij de burgers wel verplichten zich in de BB op de eventualiteiten van een onmogelijke oorlog voor te bereiden, waarom zouden we ze dan niet tegen normaal tarief verplichten nu en dan een dagje te komen vegen? Misschien gooten ze ook wat minder vuiligheid op straat als ze het zelf moeten verwijderen. P.

Geven voor zeven

Onder dit motto gaat de Gereformeerde Vrouwenbond onder leiding van haar presidente, mevrouw W. M. R. Ridderbos-de Rooy, in de komende maanden een actie voeren om gelden bijeen te brengen voor 6 christelijke scholen in België (Maria Horebeke, Mechelen, Gent, Genk, Denderleeuw en Boechout) en voor de onderwijsinstelling in Paron in Frankrijk. Deze scholen verkeren in grote financiële moeilijkheden. Wanneer er niet op snelle wijze hulp wordt geboden, is de kans groot, dat deze scholen hun werk niet kunnen voortzetten.

De leden van de Gereformeerde Vrouwenbond hebben reeds eerder getoond, dat zij actief mee willen werken wanneer er ergens in de wereld nood is te lenigen. Wij roepen slechts in herinnering, de grote actie „Tientjes maken tonnen” in 1962 voor Pakistan. Het werd een overweldigend succes.

Thans gaan de vrouwen zich inzetten voor enkele projecten dicht bij onze grenzen. Ook dit is ontwikkelingshulp. Het kleine aantal protestanten in België en Frankrijk is niet in staat om langer de hoge kosten te dragen, die verbonden zijn aan de instandhouding van deze scholen.

De subsidies dekken lang niet alle onkosten.

Er staat echter meer op het spel. Ds. C. J. Honig, die lange tijd predikant in Mechelen is geweest schrijft:

„Het verheugende feit doet zich namelijk voor, dat er vele ouders zijn, die juist deze scholen voor hun kinderen kiezen terwijl ze toch zelf helemaal niet tot een kerk behoren. Er zijn scholen bij waar ongeveer de helft van het aantal kinderen, of nog meer, uit niet kerkelijk meelevende gezinnen komt! Zes jaar lang verkeren deze kinderen in een christelijke omgeving, zes jaar lang horen ze vertellen uit de Bijbel, komen ze in huis bij hun protestantse vrienden, zien en beleven ze, door woorden en daden van het onderwijzend personeel en vele anderen, wat christelijk geloof is. Hier liggen zulke prachtige kansen voor het evangelie! Hier leren kinderen bidden, en het komt voor, dat ze het thuis aan hun vaders en moeders leren! Waarom komen die kinderen op deze scholen? Om allerlei redenen. Omdat de school vlak bij huis is, omdat een kennis er zijn kinderen heen stuurt en er tevreden over is, omdat men misschien toch nog enige christelijke opvoeding wil, terwijl men niets meer moet hebben van de rooms-katholieke kerk. België en Frankrijk worden nog vaak als rooms-katholieke landen beschouwd. Maar dat zijn deze landen al lang niet meer! De meerderheid van de bevolking in de steden gaat nooit naar de kerk, behalve voor doop, plechtige communie en trouwerij en begrafenissen. Naast het rooms-katholicisme, en er vaak fel tegenover, staat een anti-kerkelijk humanisme, en duizenden komen nooit in aanraking met het evangelie. De protestanten zien hier hun grote opdracht liggen. En ze grijpen hun kansen met hun scholen!”

En verder:

„Zeven scholen, zeven bruggen in de wegen van Gods Koninkrijk. We kunnen ook zeggen: zeven scholen, zeven kruispunten van wegen van mensenkinderen met DE Weg, de waarheid en het leven!”

Zij, die aan dit goede doel willen bijdragen, kunnen dit doen door storting van een bedrag op giro 37 65 65 t.n.v. het actie-comité „Geven voor zeven”, van de Geref. Vrouwenbond, Camp-huysenstraat 76, Alkmaar.

Snuifen wrijf
Uw verkoudheid van neus,
keel of dorst weg met
DAMPO

KRABT UW HOND OOK?

DEX-
VERDELINGS-
LOTION

helpt direct!

BEAPHAR - RAALIE

STALEN bureaus, stoelen, tafels,
wandstellingen, rijwiel-
standaards.

Vraagt gratis folder.

„MEKA”

AUSTERLITZ

Gemeente Zeist - Telefoon 03439 - 287

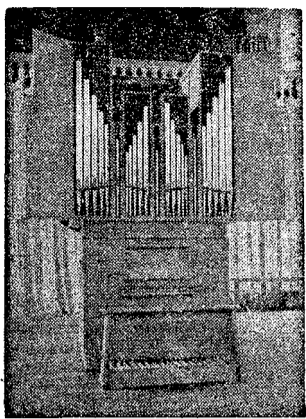

Bernie in Aux Ecouets, Paris

Laat mij u beschermen.

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

**ECHTE
KERKORGELS**
OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**
APELDOORN
Tel. 0 5760 - 17582

Zoetermeer's Roem

De fijnste margarine.

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoord genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDDIEREN
Veerlaan 17-23 - Rotterdam

P. MOOLENAAR & ZOON

Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import - Export

Dahlia's - Vraagt prijs

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigen N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173 - 241*

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 1, Telefoon 7958

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, eiken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

OCEAN N.V. DIEREN

RATELBANDS MEDIA TRANSPORT APPARATUUR

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Hoe zit het met de graan

DE kranten stonden er vol van. Vette koppen; glunderende hoofden van Biesheuvel en Pisani; Mansholt als lachende derde. Waarom was die graanprijspolitiek in de E.E.G. een ultimatum van De Gaulle aan Bonn en een zenuwslopende marathon in Brussel waard?

Niet-ingewijden in de "agro-eurologie" zullen geduizeld hebben van de termen die in de krantenverslagen werden gebruikt. Zij hebben misschien een vraagteken gezet bij de ophef die men maakte van de Brusselse graanprijsbeslissing. Gaat die beslissing niet in hoofdzaak de graanboeren aan? De eventuele verhoging van de broodprijzen met een paar centen is immers zo'n opmerkelijk feit niet in een tijd dat alles duurder wordt.

En toch zijn die Europese graanprijsonderhandelingen niet een specifiek agrarische aangelegenheid. Zij reiken in betekenis veel verder. Zij zijn een toetssteen geworden voor de bereidheid van de E.E.G.-partners om nationale belangen op het tweede plan te zetten terwille van de Europese samenwerking. Het resultaat van de graanprijsbesprekingen is daarom een zeer belangrijke stap geweest in de groei naar de Europese Gemeenschap.

Wij willen proberen de samenhang tussen die stoffelijke graanprijzen en dat ideële Europa duidelijk te maken.

Toetssteen voor Europese gezindheid

Agrarisch nationalisme

De Europese Economische Gemeenschap is bezig de handel tussen de zes deelnemende landen volledig vrij te maken. In 1970 moet volgens het Verdrag van Rome een grote gemeenschappelijke markt zijn gevormd, waarbinnen een onbelemmerd verkeer van goederen en diensten mogelijk is.

Ook voor het verkeer van landbouwprodukten wordt dit doel nagestreefd. Het stond echter van de aanvang al vast dat juist die agrarische produkten speciale moeilijkheden zouden opwerpen. Elk van de zes lidstaten namelijk voerde (en voert voor een belangrijk deel nog) een nationaal landbouwbeleid met het doel de eigen boeren te beschermen tegen de lage wereldmarktprijzen van vele landbouwprodukten.

Ieder land deed dat op zijn eigen houtje met behulp van allerlei markt- en prijspolitieke manipulaties, waaronder invoer-belemmerende maatregelen als invoerrechten, variabele heffingen, invoerverboden, contingentering, exportsubsidies. Sinds het begin van de vijftiger jaren hebben de Westerse landen (niet alleen de zes E.E.G.-landen) een groeiend agrarisch nationalisme aan de dag gelegd. Het internationale handelsverkeer in landbouwprodukten werd hierdoor ernstig beknot, speciaal ten nadele van agrarische exportlanden als b.v. Nederland (uitvoervwaarde van onbewerkte en bewerkte land- en tuinbouwprodukten in 1963 f 4,3 miljard).

**Gemeenschappelijke
landbouwpolitiek nodig**

In die situatie was het onmogelijk om binnen de E.E.G. eenvoudigweg de handelsbelemmeringen tussen de zes partnerlanden te verbieden. Op die wijze zou men het de lidstaten immers onmogelijk maken hun landbouwpolitieke doelstellingen te realiseren. Om de landbouw toch mee te nemen in de economische integratie (en dat was een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van een werkelijk vrije markt) moest de vrijmaking van het handelsverkeer gepaard gaan met de opbouw van een Europese landbouwpolitiek, die voorzover nodig in de plaats trad van het nationale landbouwbeleid der lidstaten.

In het verdrag van Rome, waarbij de E.E.G. werd opgericht, staat dan ook dat uiterlijk in 1970 een gemeenschappelijk landbouwbeleid tot stand moet zijn gekomen.

**Uniformering van nationale
systemen**

De Europese Commissie, uitvoerend orgaan van de E.E.G., stond voor een zware opdracht bij de uitwerking van de landbouwparagraaf van het Verdrag. Met groot elan heeft de heer Mansholt zich aan deze taak gezet. Vier jaar na de oprichting traden reeds de eerste E.E.G.-verordeningen voor landbouwprodukten in werking, nl. voor granen, eieren, varkensvlees, slachtgevogelte en tuinbouwprodukten. Later zijn verordeningen voor zuivelprodukten en rundvlees gevolgd. Andere staan nog op stapel.

Wat regelen deze verordeningen nu? Om een lang en ingewikkeld verhaal kort (en dus onvolledig) te vertellen: door deze verordeningen werden de tot dusverre zo uiteenlopende vormen van markt- en prijspolitiek in de zes landen geuniformeerd. Aan de grenzen

Belangenteg

Waarom was die... Omdat op dit punt... van bepaalde lid... conflict kwamen... de gemeenschap... met de hoogste... Europese graanprijs... rijk beneden het... vaarden. Onder leid... tante voorzitter... Duitse boeren al... aangewend om Bonn... punt concessies te do...

Voor de gemeen... daarentegen zouden... het hoge Duitse peil... zijn, onder meer w... sche en politieke... agrarische exportlan... meenschap, met na... land, dat met grote... zit, ziet met argus... bouwpolitiek van... dat een sterke beschrij... niveau) van de Eur... zijn exportmogelijk... De E.E.G. kan de A... gen niet negeren, on... meer liberale im... Westeuropese indust... kelijk kan stellen va... inzake de export v... dukten naar de E... handelingen die g... G.A.T.T. over de... van het internation... de zgn. Kennedy-rot... kwestie aan de orde.

Plan M

Zo is de graanprij... worden tot de scha... meenschappelijke la... de E.E.G. en daarm... „test-case” voor de... de lidstaten om de... te maken tot wat bij... Rome in principe wa...

**Prijstoeningering het hete
hangijzer**

In de bewuste verordeningen werd deze kwestie van de prijstoeningering nog niet geregeld. Slechts werd bepaald dat uiterlijk in 1970 een gemeenschappelijk prijspeil moet zijn bereikt. De Raad van Ministers zou de wijze van prijstoeningering en het tempo daarvan nader moeten bepalen.

Dit hete hangijzer van het gemeenschappelijke landbouwbeleid lieten de verordeningen dus aan latere politieke beslissingen van de Raad over. Het centrale punt daarin vormen de graanprijverschillen tussen de zes landen. Die verschillen zijn nog aanzienlijk:

RICHTPRIJZEN PER 1 JULI 1964
Zachte tarwe Gerst Rogge
(in glds per 100 kg)

Duitsland	43,05	37,30	39,15
Italië	41,10	26,15	—
Luxemburg	42,35	32,20	39,10
België	37,85	32,20	30,25
Nederland	37,95	29,80	27,00
Frankrijk	36,25	30,05	29,60

Duitsland overl

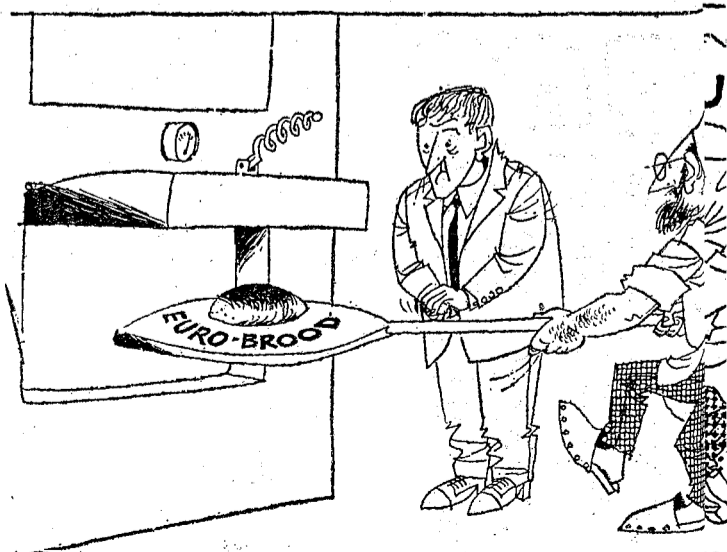
Er is heel wat dip... en zelfs grove politie... geweest om de Duit... lijk duidelijk te mak... van de E.E.G. op ha... ren) belangen zou me... 12 december 1964 de... tegenvoorstel, dat va... wat minder ver g... Mansholt. Maar Bonn... over de drempel. En... ting in Brussel is na... lingen (waarin met n... eisen stelde) eindelijk... slissing gevallen.

Graanprijs

- Met ingang van 1... in 1965) zal één eli...
- Europees graanprij...
- De richtprijs voor... we zal dan DM 4...

Nieuwsblad v.h. Noorden
19 dec. '64

HIJ IS VOOR D

Symen: Tsjonge, dat zal me...

Prijzen in de E.E.G.?

De ledenwerf-kalender 1965

gen, dat is DM 50 per ton beneden het thans geldende Duitse prijsniveau; ook de prijzen van de andere granen komen lager dan de Duitse te liggen.

- Duitsland krijgt tot 1970 een compensatie voor het inkomensverlies van ruim f 1 miljard in totaal (ook Italië en Luxemburg krijgen compensaties).
- Met ingang van 1 juli 1967 zal ook de onderlinge handel in veredelingsprodukten geheel vrij van heffingen worden (eieren, varkensvlees en gevogelte).

Politieke betekenis

Na het voorgaande zal het duidelijk zijn dat dit graanprijzakkkoord in zijn betekenis ver uitgaat boven de agrarische consequenties. Dit akkoord is het positieve resultaat van de krachtmeting tussen het nationale en het communautaire gezichtspunt; de politieke levensvatbaarheid van de E.E.G. is hiermee opnieuw en krachtig bevestigd.

Dat is niet alleen een interne aangelegenheid van de E.E.G. Tegenover de buitenwereld is het prestige van de Gemeenschap versterkt. Zowel in de verhouding tot potentiële kandidaten als Engeland en Denemarken, als tot de handelspolitieke tegenspeler Amerika is dat van groot belang.

Betekenis voor Nederland

Het is goed tenslotte ook nog te wijzen op de betekenis voor Nederland van het graanprijzakkkoord. Ons land heeft van den beginne enthousiast meegedaan aan de vormgeving aan de Europese economische samenwerking. Niet zonder eigenbelang overigens. Een klein land als het onze, dat zo afhankelijk is van internationale handelsrelaties, is immers gebaat bij de afbraak van allerlei kunstmatigheden en belemmeringen

in het ruilverkeer met andere landen. Nederlandse vertegenwoordigers in de Raad van de E.E.G. zijn steeds pleitbezorgers voor een snelle voortgang in de opbouw van de Euromarkt geweest. Maar zij hebben daarnaast ook dikwijls geijverd voor het open karakter van de E.E.G.

In dit licht bezien kan Nederland zeer verheugd zijn met het Brusselse akkoord van 15 december jl. Om het feit van die overeenstemming, maar vooral ook om haar inhoud. De graanprijzen in de E.E.G. zijn beduidend beneden het hoge Duitse niveau vastgesteld; voor gerst en maïs zelfs nog iets lager dan het plan-Mansholt voorstelde. Daarin komt tot uitdrukking dat de E.E.G. wel degelijk ook de handelspolitieke relaties met derde landen in de overwegingen heeft betrokken.

Voor de Nederlandse landbouw is van groot belang dat tegelijk met de eenwording van de graanprijzen ook de heffingen op veredelingsprodukten binnen de E.E.G. geheel komen te vervallen. Nederlandse eieren, varkensvlees en gevogelte kunnen dan op de markten van onze partnerlanden worden aangeboden onder gelijke voorwaarden als de produkten uit die landen zelf. Dan zal zijn bereikt wat wij van de Euromarkt gehoopt hebben: in eerlijke concurrentie onze exportprodukten aan de man te kunnen brengen.

Het is de grote verdienste van Minister Biesheuvel dat dit besluit tegelijk met het graanprijzakkkoord is gevallen.

Maar niet alleen om dit specifiek Nederlandse winstpunt verdienen onze marathon-ministers lof. Hun visie op het Europa van morgen heeft ertoe bijgedragen dat dit Europa vandaag reeds een stuk werkelijkheid is.

Huid en handen ruw?
PUROL

VERANDERING ONDERNEMINGSRECHT

• Vervolg van pag. 1

bij verplicht een jaarrekening met accountantsverklaring uit te brengen, indien de statuten ten minste f 250.000 aan toonder-aandelen toelaten. Ook grote coöperaties en boerenleenbanken worden hierbij betrokken.

Ook wil men het recht van enquête makkelijker maken voor de aandeelhouders en eveneens toekennen aan centrale werknemersorganisaties, aan certificaathouders en aan het openbaar ministerie. Via een in te stellen ondernemerskamer zou ingrijpen van de rechter mogelijk moeten zijn in geval van wantoestanden.

Het vierde voorstel is een wijziging van de Wet op de Ondernemingsraden, waardoor het mogelijk wordt, dat de SER in ondernemingen met tenminste 100 werknemers overgaat tot instelling van een ondernemingsraad. Meer onderwerpen moeten in de ondernemingsraad besproken worden, deskundigen mogen uitgenodigd worden bij de besprekingen en jaarlijks moet eenmaal met de Raad van Commissarissen vergaderd worden.

Tenslotte wordt voorgesteld bepaalde rechten op informatie van de aandeelhouders wettelijk vast te leggen, voor de commissarissen een leeftijds-grens vast te stellen, die in de over-

gangsperiode op 72 jaar gesteld zou kunnen worden en geen beperkingen op te leggen voor het aantal door één persoon te vervullen commissariaten.

HISTORISCH

Hiermee is het rapport slechts summier weergegeven, maar hiermee is, lijkt ons, duidelijk gemaakt, dat het hier om zeer veel omvattende zaken gaat. Wellicht, dat dit rapport dat werd uitgebracht door een commissie onder voorzitterschap van prof. mr. P. J. Verdam, later aangemerkt zal worden als van historische betekenis te zijn geweest.

Dat alle voorstellen uit het rapport niet met algemene stemmen werden gedaan, ligt bij een dergelijke ingewikkelde en belangwekkende materie voor de hand. Toch werd nog in vele gevallen met unanieme stemmen een besluit genomen.

Dit gold bijvoorbeeld voor het geven van strengere voorschriften voor inrichting en publikatie van de jaarrekening, het instellen van een ondernemingskamer om naleving van de voorschriften af te dwingen, verplichte controle door registratie-accountant, het meer hanteerbaar maken van het enquêterecht en het toekennen van dit recht aan de vakcentrallen (een stem tegen), verplichte instelling van Raad van Commissarissen, die de jaarrekening moet vaststellen, maximumleeftijd voor commissarissen van 72 jaar, verplichte instelling van ondernemingsraden voor ondernemingen met meer dan 100 werknemers, economische gang van zaken in ondernemingsraad bespreken (grote meerderheid), verplichting ondernemingsraad te horen over gevolgen van verplaatsing, sluiting, fusie enz. van de onderneming.

Dat 16 wetenschapsmensen tot dergelijke belangrijke uitspraken komen zal ongetwijfeld behalve voor de regering ook iets te betekenen hebben voor het bedrijfsleven zelf. In de commissie hadden zitting behalve prof. Verdam, prof. dr. J. R. M. van den Brink, prof. mr. N. E. H. van Esveld, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, prof. mr. W. C. L. van der Grinten, prof. mr. L. J. Hijmans van den Bergh, mr. W. F. Lichtenauer, mr. dr. C. P. M. Romme, prof. dr. F. J. Th. Rutten, prof. mr. P. Sanders, ir. L. H. de Langen, mr. M. van der Stoel, drs. J. M. den Uyl, prof. mr. J. Valkhoff, de heer J. A. Hamburger en mr. L. de Vries (secretaris).

De januari-stand

		nieuwe leden
Kamercentrale	Dordrecht	239
Prov. Comité	Drenthe	213
Prov. Comité	Friesland	183
Prov. Comité	Groningen	133
Kamercentrale	Leiden	130
Kamercentrale	Den Helder	120
Kamercentrale	Arnhem	119
Prov. Comité	Overijssel	112
Prov. Comité	Zeeland	84
Kamercentrale	Haarlem	81
Prov. Comité	Utrecht	65
Kamercentrale	Rotterdam	62
Kamercentrale	Amsterdam	49
Kamercentrale	Tilburg	33
Kamercentrale	Nijmegen	23
Kamercentrale	Den Haag	16

Totaal 1662 nieuwe leden.

In deze maand hangen de nieuwe kalenders voor het eerst aan de muur. Men kijkt er het hele jaar naar om een beetje houvast aan de tijd te krijgen. In dit blad zal elke maand deze kalender worden "opgehangen". Het is de ledenwerfkalender. Wij kijken er elke maand hoopvol op. U ook?

Dan zien we hoe het gaat met de actie WEER/ZIEN. U zult het met ons eens zijn, dat deze ruim 1600 nieuwe leden een begin — een mooi — BEGIN vormen.

Daarom zijn we benieuwd wat op het FEBRUARI-BLAD van deze kalender valt af te lezen.

Hopelijk geeft het houvast aan onze overtuiging, dat de A.R. Partij nog veel meer nieuwe leden kan krijgen.

Daar kunt ook u aan meewerken!

WAARDERING

Het is niet zo vreemd, dat van werknemerszijde reeds waardering is uitgesproken voor de inhoud van dit rapport. Hierin staan immers vele zaken, die de werknemersvakbeweging reeds lang nastreefde en erkend moet ook worden, dat vele van deze zaken in het belang van de positie van de werknemer in de moderne onderneming, met name door het CNV steeds terecht zijn nagestreefd. Ook is het begrijpelijk, dat nu gevraagd wordt om een zo snel mogelijke verwezenlijking van de hier aan de orde gestelde zaken. Er wordt op gewezen, dat wat betreft de publikatieplicht geen moeilijkheden meer bestaan, omdat hiertoe ook in werkgeverskring de bereidheid bestaat.

Dat de werkgevers zich wat gereserveerder tonen, is eveneens niet verwonderlijk. Wel kan men zich echter afvragen, of het juist is te stellen, dat de commissie-Verdam meer dan vier jaar nodig heeft gehad, zodat men ook het bedrijfsleven nog maar ruimschoots de tijd moet geven om zich op deze zaken te bezinnen. De bezinning bij het bedrijfsleven loopt immers al langer dan vier jaar.

Juist is de opmerking dat een aantal belangrijke voorstellen uit het rapport met een zeer geringe meerderheid zijn gedaan, maar anderzijds zijn ook zeer

belangrijke zaken met algemene stemmen aan de orde gesteld.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat de commissie de grote verscheidenheid binnen het bedrijfsleven duidelijk heeft onderkend en daarmee in haar rapport ook rekening heeft gehouden. Speciaal het begrip, dat getoond is voor de positie van de besloten N.V. zal vele werkgevers toespreken. Anderen vragen zich echter af, of deze positie niet teveel is gerespecteerd.

Zwaar op de maag zal bij velen het voorstel liggen, ook de werknemersvakcentrallen het enquêterecht toe te kennen ter schorsing of vernietiging van een besluit, tot schorsing of ontslag van directieuren of commissarissen of tot ontbinding van een vennootschap. Het laatste woord is over deze zaak beslist nog niet gesproken en verschillende voorstellen uit het rapport zullen nog wel even op verwerklijking moeten wachten, maar dit neemt niet weg, dat er met dit rapport weer enkele belangrijke stappen zijn gezet op de weg naar een wettelijke regeling van rechtvaardige en modern-maatschappelijke verhoudingen binnen de onderneming. (soc. med.)

DKKER(S)

...oodje zijn...

Een jonge kiezer over:

DE A.R. EN DE SPORT

De sport valt uit het leven van velen niet meer weg te denken. Het bezorgt ontspanning aan vele tienduizenden jonge mensen, en de getallen van beoefenaars worden steeds indrukwekkender.

Ter illustratie van die groei geven wij u een overzicht van de leden der sportorganisaties en de jeugdbeweging in Nederland over een aantal jaren.

Jaar	Aantal	Percentage van de jeugd lid van jeugdbeweging tussen		Aantal	Percentage van de jeugd lid van sportorganisatie tussen	
		8-25	8-35		8-25	8-35
1930	510.000			278.000		
1940	620.000	22	15	422.000	15	10
1946	600.000	21	14	611.000	21	15
1950	723.000	25 *)	17	894.000	31	21
1955	704.000	23	16	1.066.000	34	24
1960	660.000	19	14	1.388.000	40	29
1963	639.000	17	13	1.534.000	42	30

*) Bovendien voor de jaren na 1950 ± 3% der jeugd (8-25 jr) tot clubhuiswerk.

GROEI sinds

1930 = 639.000 - 510.000 = 129.000	20 1/2 %	1.534.000 - 278.000 = 1.256.000	448 %
1940 = 639.000 - 620.000 = 19.000	3 %	1.534.000 - 422.000 = 1.112.000	263 %
1950 = 639.000 - 723.000 = -84.000	-13 %	1.534.000 - 894.000 = 640.000	72 %
1960 = 639.000 - 660.000 = -21.000	-3.4 %	1.534.000 - 1.388.000 = 146.000	10 1/2 %

cijfers C.B.S.

Als uit deze cijfers één ding duidelijk wordt dan is dat het teruglopen van de vrije jeugdorganisaties ten gunste van de sport. Achter deze conclusie schuilen vele andere belangrijke zaken, want het betekent dat er een steeds groter gebrek is gaan ontstaan aan: sportvelden, kleedhuizen, kantines, gymnastieklokalen, sporthallen, zwembaden enz.

Het betekent ook dat duizenden vrijwilligers gevonden moesten worden om de jeugd op te vangen en de verenigingen te leiden.

Voorts dat er meer dan ooit een mogelijkheid ontstond om in de sport zijn brood te verdienen. Denkt U maar aan het aantal benodigde sportleraren, masseurs, trainers, functionarissen enz.

Tot nog toe zijn het gevolgen van een op zichzelf plezierige zaak, welke op één of andere wijze opgevangen dienen te worden.

Er komt uit de cijfers echter nog een conclusie rollen nl. deze: er blijkt dat het overgrote merendeel van de Nederlandse jeugd geen behoefte gevoelt tot het zich vormen in de levensbeschouwelijke jeugdbeweging.

Dat is beslist jammer te noemen. Het

N.V. Papierfabriek voorheen

G. SCHUT & ZONEN

HEELSUM

oud-hollands papier, o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, bijljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeipapier, filtreerpapier, aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

Technisch

Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

komt me voor dat de jeugdorganisaties zich genoeg moeite getroosten om tot een zodanige werkwijze te komen, dat daarvan gezegd kan worden dat het past in deze tijd.

Doch ondanks dit zoeken naar eigentijdse uitingsvormen is er geen groei.

De Christelijke sportbeweging heeft haar kader tijdig op deze verschuiving gewezen, en allerwegen trachten de verenigingsbesturen thans iets te doen aan de vorming van de aan haar zorgen toevertrouwde jeugd.

Wanneer wij het geheel tot nu toe overzien, dan kan gesteld worden dat de sport in Nederland een steeds zwaarder accent heeft gekregen, en ook hier is de ontwikkeling niet ten einde.

A.-R.-bestuurders

Hoe hebben de Anti-Revolutionaire bestuurders deze veranderingen ondergaan? Jammer genoeg was hun plaats nog te veel „langs het lijntje”. Hadden zij meermalen geen oog voor de grote waarde van de sport.

Want is het „wel of niet sluiten van het zwembad op zondag” niet het spreekwoordelijke voorbeeld geworden van de wijze waarop onze gemeentebestuurders zich met de sport bezig hielden?

Welk sportief initiatief kwam en komt er uit de vingers van Anti-Revolutionaire gemeentebestuurders, leden der Provinciale Staten en Kamerleden?

Hoeveel A.R. wethouders hebben de portefeuille voor sportzaken onder hun beheer? En wanneer zullen onze predikanten in september - bij de start van het chr. organisatieleven - zich in hun voorbede realiseren dat tegenwoordig zeer vele parochianen een grote last en verantwoordelijkheid in de christelijke sportbeweging dragen?

Gelukkig is er een kentering. Met name prof. I. A. Diepenhorst houdt in de sportwereld de A.R.-kleuren hoog. Er bestaat een commissie Sport en Beleid, samen met de C.H.U. en in ons

laatste Program van Actie spreekt de partij uit dat een gezonde lichaamsontwikkeling d.m.v de sport krachtig dient te worden bevorderd.

Twee kanten.

Aan de andere kant is de kennelijk aanwezige aarzeling bij de mannenbroeders als het om de sport gaat wel te begrijpen.

Sport: als een fijne ontspanningmogelijkheid, als een middel tot het gezond en fit houden van het lichaam, als een mogelijkheid tot het aankweken van gemeenschapszin. Ware sportiviteit verheft het leven, want ze wordt in het onderling menselijk verkeer dagelijks openbaar!

Maar ook: de maandagochtendkrant die ons de excessen van de sport verhaalt, een topspeler die gisteren nog bewierookt werd en vandaag tot in het diepst wordt verguisd, een trainings-schema dat gaat lijken op moderne vorm van slavernij. Ook hier blijkt dat aan alle mogelijkheden in het leven zich twee kanten openbaren: ten goede en ten kwade.

In de sport niet meer en niet minder dan in de politiek.

Daarom mag van Anti-Revolutionaire bestuurders verwacht worden dat zij het hunne zullen bijdragen tot het scheppen van mogelijkheden voor een gezonde lichaamsontwikkeling door middel van de sport.

En ook: dat zij de verkeerde invloeden in de sport zullen onderkennen en bij hun besliste afwijzing hiervan een duidelijk geluid zullen laten horen.

Een voorbeeld.

De Protestantse raadsfractie in Velsen keerde zich in 1964 unaniem tegen het voorstel van B. & W. een renteloos voorschot van f 150.000,- te verstrekken aan de opgerichte semi-profclub „Telstar”. Zij deed dat in een duidelijk betoog en voerde tegelijkertijd een warm pleidooi voor uitbreiding van de sportaccommodatie. Haar houding vond scherpe veroordeling, maar zij was m.i. positief bezig!

De Christenen en de sport.

Lang niet elke Christen zal zich willen stellen achter de houding van de 6 leden in de Velsler Raad.

Hier openbaart zich een vreemd verschijnsel. De Christen die van harte zijn steun geeft aan het christelijk onder-

wijs vraagt, als het om chr. sportorganisatie gaat, smalend: bestaat er dan een christelijke bal?

Bestaat er dan een christelijk schoolbord?

Hoe verklaren wij het toch dat zoveel weerstanden tegen christelijke organisatie overwonnen moeten worden... in eigen kring? Zijn de genoemde excessen — en deze zijn met menigten te vermeerderen — dan geen duidelijke aanwijzing dat de Christen in de sportbeweging eigen wegen dient te gaan?

Doelbewust.

„Met ziel en lichaam eigendom zijn van Jezus Christus” is de hoeksteen voor het leven, daarvan is het sportterrein niet uitgezonderd. En als vandaag blijkt dat de sport in menig opzicht verworpen is, en de waarde van de prestatie, de waardering van de ranglijst en de wijze van trainen een accent hebben gekregen dat met beslistheid dient te worden afgewezen, dan wordt ook meer dan ooit duidelijk dat tot verdere uitbouw van de christelijke sportbeweging dient te worden overgegaan.

Met volledige financiële steun van het Protestantse volksdeel. De fouten zijn dan niet overwonnen en ook de christen in de sport zal vele malen moeten bekennen: mijn intentie, mijn handelen, was fout.

Doch in de sportorganisatie waar men met God de Schepper wil rekenen en waar men tot toepassing tracht te komen van het liefdegebed, zal de verichte arbeid ook bevestigd worden.

Ds. Sillevius Smitt besluit zijn boekje „n Partijtje voetbal” met:

„Boven ons is er Eén, de grote Scheidsrechter, die Zijn wetten handhaaft, Die overtredingen straft, Wiens woord beslissend is en Wiens eindsignaal de finale brengt van onze levensstrijd. Dan is het beslist; dan is het: overwinning of nederlaag.

Wie wel gestreden heeft wordt bekroond, wie eerlijk geworsteld heeft en volgehouden tot het einde, die krijgt de prijs.”

Ons leven, ons politiek handelen, sport en spel - dit alles wordt gadegeplagen door onze Hemelse Vader.

En omdat God liefde is wordt het: blij je wedstrijd spelen en blijmoedig werken aan onze politieke opdracht.

Alleen de wijze waarop... die is beslissend!

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Het Provinciaal Comité Drenthe belegt drie studiedagen. Spreker is op alle drie de dagen mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, secretaris van het Centraal Comité.

Het onderwerp is "De consequenties van ons christen-zijn".

De eerste bijeenkomst vindt plaats op zaterdag 23 januari in het Herman Bavinckhuis, Hoofdstraat te Hoogeveen, van 10.00 uur tot 16.30 uur. De tweede bijeenkomst vindt plaats op dinsdag 2 februari in het gebouw "Ichthus", aan de Walstraat te Emmen, van 14.30 tot 21.00 uur. De derde bijeenkomst tenslotte vindt plaats op zaterdag 6 februari in "Bellevue" te Assen, van 10.00 tot 16.30 uur.

★ Op zaterdag 23 januari belegt de Kamercentrale Dordrecht een kadercurcus voor de gehele Kamercentrale.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Atrium", Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang te 10.30 uur precies, sluiting uiterlijk 16.15 uur; in de middagpauze een gezamenlijke koffiemaaltijd.

Mr. J. H. Prins te 's-Gravenhage, directeur van de Dr. A. Kuypersstichting, zal spreken. Onderwerp: "Politiek als geloofsbeleving".

★ Op zaterdag 23 januari houdt de Statencentrale Hoorn haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Irene", Gedempte Singelgracht 12 te Purmerend.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De heer O. Postma, directeur van het dagblad "Trouw" zal spreken over: "Waarom nu christelijke pers?"

★ Op donderdag 28 januari worden de vrouwen uit de Kamercentrale Dordrecht verwacht op een bijeenkomst om tezamen de organisatorische opzet van het vrouwenwerk en onze taak binnen de partij te bespreken.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Atrium", Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Tevens zullen worden voorgesteld de twee nieuwe leden van de Kamercentrale Dordrecht in het landelijk A.R. Vrouwencomité, mev. J. Bik-Meima te Rijswijk (Z.-H.), en mev. J. C. van Vliet-de Groot uit Rotterdam.

Mevr. Bik-Meima zal spreken over "De vrouw als hulpe, ook in de politiek".

Verwacht worden: alle vrouwelijke bestuursleden van de kiesverenigingen, alsmede de vrouwen die dit nog niet zijn, maar wel actief zijn of willen worden.

★ Op zaterdag 30 januari belegt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is "Royal", Willemsplein te Arnhem.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer H. M. Oldenhof een korte inleiding houden.

Vervolgens zal een forum, bestaande uit de leden van de A.R. Statenfractie vragen uit de vergadering beantwoorden.

★ Op zaterdag 30 januari organiseren de A.R.J.O.S. en de F.C.H.J.G. in Friesland een contactmiddag.

De plaats van samenkomst is "t Knooppunt", J. H. Knoopstraat te Leeuwarden.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Sprekers zijn: prof. mr. I. A. Diepenhorst en prof. dr. G. C. Niftrik.

Onderwerp: "Welke wijze van samenwerking is mogelijk tussen A.R.P. en C.H.U. en tussen A.R.J.O.S. en F.C.H.J.G.".

★ Op dinsdag 2 februari houdt de Statencentrale Bedum-Noord haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Rehoboth" te Winsum.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken is er gelegenheid vragen te stellen aan een forum, gevormd door de heren O. Bakker te Westernieland, R. Faber te Ulrum, P. B. Tillema te Hoogkerk, G. Kadijk en J. de Vries te Baflo.

cheniusschool, Prinsegracht 182. De heer W. Verburg, lid van de gemeenteraad, zal ons dan voorlichten over de gemeentepolitiek voor onze binnenstad en vragen hierover beantwoorden.

Tenslotte houden wij op 6 mei onze laatste vergadering, waarvoor wij de leden van de andere kiesverenigingen ook gaarne uitnodigen. Op deze bijeenkomst zal ds. J. H. Zelle, gereformeerd em. predikant uit Leeuwarden, spreken over "De Kerk, de partij en de dominee". Deze laatste avond mag u beslist niet missen. Tenslotte wensen wij u nog een voorspoedig en gezegend 1965 toe.

* * *

Dan nu het andere nieuws uit de Kamercentrale.

• Verhouding met de C.H.U. Hoewel op plaatselijk niveau in Den Haag de verhouding met de C.H.U. zonder meer uitstekend is te noemen, is er bij verschillende kiesverenigingen een gevoel van ongeduld te bespeuren m.b.t. de situatie op landelijk niveau. Een en ander is zelfs aanleiding geweest voor een

LECTURERPAKKETTEN

GEDURENDE de eerste weken van het nieuwe jaar stellen wij nog een aantal eerder verschenen brochures en rapporten vanwege de partij tegen gereduceerde prijs ter beschikking in de vorm van leatuurpakketten.

U kunt één van beide of beide hieronder vermelde leatuurpakketten op het partijbureau bestellen — voor u zelf of voor een ander, die u daar mogelijk een plezier mee kunt doen. Gaarne raden wij u aan van deze gelegenheid gebruik te maken.

Pakket A bevat allemaal rapporten, terwijl **pakket B** van meer gevarieerde samenstelling is.

Pakket A. Prijs f 3,—.

1. „Samenwerking met minder-ontwikkelde gebieden”

Een rapport van het College van Advies van de A.R. Partij. Verschenen in september 1959. Sindsdien verscheen de derde druk. De titel spreekt voor zich zelf (40 pag.).

2. Toekomst voor het midden- en kleinbedrijf”

De titel is duidelijk. Een rapport van het College van Advies. Verschenen in 1962 (84 pag.).

3. „De ongelijkmatige bevolkingsspreiding in Nederland als politiek probleem”. Eveneens een rapport van het College van Advies met een voor zichzelf sprekkende titel. Verschenen in 1963. (88 pag. met enig illustratiemateriaal).

4. Televisie en Reclame”

Een nota van de Doctor Abraham Kuypersstichting, welke in 1963 over deze actuele problematiek het licht zag (32 pag.).

5. „Woningbouw voor nu en morgen”

Een rapport van de Commissie Woningnood en Volkshuisvesting, ingesteld door het Centraal Comité van A.R. Kiesvereniging. Verschenen in de zomer van 1964. (20 pag.).

Pakket B. Prijs f 2.50.

1. „Het liberalisme van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie”, door mr. W. C. D. Hoogendijk Jr. De titel spreekt voor zichzelf. De tekst van deze brochure werd eerder gepubliceerd in het septem-

Indien u één of beide pakketten wilt bestellen, kunt u dit per giro doen. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage.

Let is noodzakelijk op het "bij"-strookje te vermelden "Pakket A" en/of "Pakket B".

Bestellingen worden per omgaande uitgevoerd.

Wie niet per giro kan bestellen, kan dit uiteraard ook per brief doen.

bernummer 1958 van A.R. Staatskunde (36 pag.).

2. „De A.R. en de cultuur - de A.R. en de sport”

Referaten met discussies, van de heren G. H. Hoek, ds. A. J. Kret en prof. mr. I. A. Diepenhorst, gehouden op de studiefaculteit van de A.R.J.O.S. in oktober 1960 te Driebergen. (56 pag.).

3. „De samenwerking tussen Rooms-Katholieken en Protestanten in Nederlands en Europees verband”

Referaten van dr. W. P. Berghuis en ds. A. J. Kret, gehouden op de conferentie van A.R.J.O.S. te Utrecht in november 1960, eerder gepubliceerd in A.R. Staatskunde van januari 1961. (23 pag.).

4. „Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program van de A.R. Partij”

Vastgesteld in de Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht.

5. „Rondom het nieuwe program”. Redevoeringen, gehouden op de Buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht. (48 pag.).

6. „Strijdvaardig”

Redevoeringen, gehouden op de Deputatenvergadering van 23 maart 1963 te Utrecht, door dr. W. P. Berghuis en mr. A. B. Roosjen. (32 pag.).

7. „Met trouw en vertrouwen”

Redevoeringen, gehouden op het Partij Convent van 23 mei 1964 te Utrecht, door dr. W. P. Berghuis en J. Smallembroek. (37 pag.).

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Binnenstad weer actief

Het nieuwe jaar begint met verheugende berichten. De kiesvereniging I — Centrum is weer actief. De heren A. C. Monster, voorzitter en J. Kisjes, secretaris-penningmeester, schreven ons onder meer: "Als gevolg van ontvolking van de binnenstad en moeilijkheden met het vormen van een bestuur hebben onze leden helaas enkele jaren weinig gemerkt van het bestaan van de kiesvereniging, op het innen van de contributie na, want dat is gewoon doorgaan. Maar dit seizoen draait de molen weer en kunnen de leden niet klagen, dat er niets gebeurt. Hiertegenover staat, dat het bestuur wel eens een heel klein beetje zou willen klagen over de door de leden getoonde belangstelling.

Het seizoen is begonnen met een brief aan alle leden en niet-leden in onze wijk, waarvan wij adressen hadden. Twee vergaderingen zijn reeds gehouden. Daarnaast komt de ledenwerving gestadig op gang.

De eerstvolgende vergadering houden wij op 11 februari om 8 uur in de Keu-

samspreking tussen het moderamen van de Kamercentrale en het bestuur van de k.v. Valkenbos. Het algemeen gevoelen was, dat de verhouding met de C.H. een belangrijke plaats dient in te nemen op de vergaderagenda's, zowel plaatselijk als landelijk.

• A.R. Vrouwencontact. In de tweede helft van januari zal onder auspiciën

Mervr. J. Bik-Meima

van het A.R. Vrouwencontact 's-Gravenhage een vergadering worden gehouden met o.a. alle vrouwelijke k.v.-bestuursleden. Mevrouw J. Bik-Meima zal spreken over "De betekenis van de christelijke (politieke) pers voor het gezin".

• Scheveningen-Dorp. De jaarvergadering heeft op 25 maart plaats. Spreker zal zijn drs. J. A. Dirksen. Nadere bijzonderheden worden nog bekend gemaakt.

• Mariahoeve-Marlot. Deze kiesvereniging houdt op 4 februari haar jaarvergadering. Mr. R. J. Smit zal spreken over het gespreksgroep-onderwerp voor dit seizoen, de Europese integratie. Plaats: Louise de Coligny-school.

• Benoordenhout. Het bestuur heeft in principe besloten om het tot dusverre gevolgde vergaderstramen wat om te buigen naar een nieuw vergaderpatroon, nl. de gespreksgroep.

Vertrouwensadressen
VOOR DEN HAAG
EN OMSTREKEN

Sigarenmagazijn **MATADOR**

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940

HAARLEM - Telefoon 10441

DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

dL DRUKKERIJ LAKERVELD

periodieken/catalogi/folders/handelsdrukwerk
uitgever vakblad voor de meubelindustrie

den haag - loodsduinseweg 1079 - telefoon 070-392330*

Als abonnee op

NEDERLANDSE GEDACHTEN

blijft u politiek bij

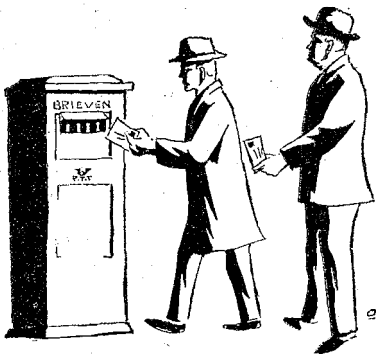
Het gebeurt vandaag of morgen

Soms denk ik: Wij hebben met z'n allen de welvaart gevangen en ze kan ons niet meer ontglippen

Maar welvaart is wispelturig: ze kan zich in korte tijd dunner maken dan een schaduw en daardoor laat zij zich niet binden, hoe graag wij dat ook zouden willen.

Welvaart is niet een regelrecht gevolg van de een of andere goede politiek. Maar het is wél zo dat een goede politiek naar blijvende welvaart zal streven. Het is eveneens zo, dat de politiek leiding heeft te geven aan de welvaart; ze moet die welvaart ook rechtvaardig regelen. Niet de één alles en de ander niets. Ook dáárom is het bedrijven van politiek zo belangrijk.

Stellig zal het vandaag of morgen gebeuren, dat het nemen van een belangrijke politieke beslissing wordt aangekondigd. Want evenals het leven zelf, is de politiek dynamisch. Meermalen wordt de regering genoopt, op korte termijn maatregelen te treffen. Alle verklaringen en overeenstemmingen bij de samenstelling van een kabinet ten spijt, of ze Akkoord van Wassenaar of hoe dan ook heten, telkens vragen nieuwe en onvoorziene zaken de aandacht en het optreden van de Overheid en uitspraken hieromtrent van de Staten-Generaal. En die onvoorziene zaken zullen ook ons aangaan, of we in Terneuzen of Roodeschol, in Terblijd of Winkel wonen.

Weten wij van allerlei politieke zaken het een en ander af? Brengt de politieke partij de mening van haar leden tot uitdrukking en weet de Kamerfractie wat het gevoelen der partijleden is?

We moeten weten wat er aan de hand is. We moeten inlichtingen hebben, we moeten ons later inlichten. Het mag niet voorkomen, dat over ons en helemaal buiten ons om beslissingen voor of tegen ons genomen worden. De democratie moet goed functioneren, — doet ze dat niet dan is ze een onding. Dat was bijvoorbeeld het geval in Duitsland vóór de wereldoorlog die vijftienving jaar geleden begon. We weten, hoe ellendig daar de gevolgen van geweest zijn.

Nederlandse Gedachten, het officiële orgaan van de Anti-Revolutionaire Partij, verschaft wekelijks een keur van politieke inlichtingen. Het laat zich prettig lezen en ondertussen zegt het duidelijk, wat de christen in dit zich schoksgewijze veranderend tijdsbeeld te doen staat.

INLICHTINGEN VERZOCHT

Wij willen graag — en terecht — over alles en nog wat inlichtingen hebben. De politiek is ongelofelijk belangrijk, voor onszelf en voor onze kinderen. De politiek kan de welvaart in goede banen leiden voor velen; ze kan echter ook de welvaart slechts ten goede van weinigen doen komen. De politiek kan vrede stichten, maar ook tot oorlog voeren. De politiek kan de grootheid van de Schepper eren, ze kan echter ook tot een eigengereide goddeloosheid oproepen.

Inlichtingen verzocht over de politiek... Vraagt u deze inlichtingen? Krijgt u al inlichtingen en wordt u reeds voorlichting verstrekt?

Als u Nederlandse Gedachten leest, als u zich als abonnee heeft opgegeven, krijgt u elke week dit inlichtende en voorlichtende blad thuisgestuurd.

U bent Anti-Revolutionair? — Maar dan is het toch eigenlijk ondenkbaar dat u geen abonnee van het weekblad van de partij zou zijn.

Iemand die lid is van een postduivenhoudersvereniging zonder zelf postduiven te houden is bijna even ondenkbaar als een postduivenhouder die geen lid van een postduivenhoudersvereniging is. Iemand die als staatsburger stemrecht heeft en desondanks niet kennis neemt van de politieke situatie van vandaag en morgen, zo iemand is bijna ondenkbaar.

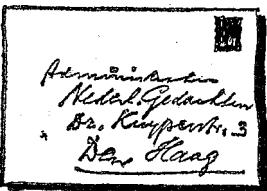
Toch zijn er nog die weliswaar lid zijn van onze Anti-Revolutionaire Partij en die dus lid zijn van een kiesvereniging, maar die zich nog niet geabonneerd hebben op het partijorgaan Nederlandse Gedachten.

BEN IK DAT, IS U DAT?

Wij vragen geen antwoord op deze vraag, maar wel willen wij u een welgemeende raad geven: De christelijke politiek heeft u werkelijk nodig, zij kan u niet missen en daarom geven wij de raad, u nú op te geven als abonnee van Nederlandse Gedachten. Wij zijn er van overtuigd, dat dit tóch vandaag of morgen gebeuren zal. Doe het dan liever nu.

Geeft u op als abonnee aan de Administratie van Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Ja, doe het beslist! Vandaag alstublieft. Mogen we dat afspreken?

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

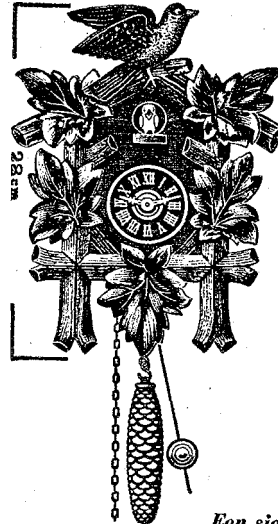
Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

GEVRAAGD:

- enige scheepsbeschieters
- meubelmakers
- scheepsbouwers
- lassers
- draaiers
- bankwerkers

Woningen kunnen eventueel beschikbaar gesteld worden. Sollicitaties te richten aan:

Fa. C. Amels & Zn. Scheepswerf en Machinefabriek „Welgelegen” Makkum

Roepende koekoeklok

brengt gezelligheid in uw huis!

Sedert 1935 importeren wij de ECHTE ROEPENDE SCHWARZWALDER KOEKKLOKKEN

Deze originele klokken met mooi houtsnijwerk en regelbare slinger zijn bijna onver-slijtbaar en lopen precies op tijd!

De klok brengt gezelligheid in huis want de KOEKOK „ROEPT” ELK KWARTIER!

Wij sturen deze klok, welke door goede vaklieden uit de hand werd gemaakt, aan hen, die omgaand de coupon inzenden, nog tijdelijk voor f 19.98 (betaling a.d. postbode) met garantiebewijs v. 1 jaar.

Geen risico: niet goed-geld terug mits binnen 5 dgn franco onbesch. retour of ruilen voor ander artikel naar keuze.

Post de coupon vandaag nog! Slechts 250 stuks zijn er! Wat zullen de kinderen er blij mee zijn.....

Een sieraad in ieder huis! COUPON:

NAAM: ..... PLAATS: .....

ADRES: ..... verzoekt te zenden

..... echte roepende Schwarzwaldler koekoeklok(ken) à f 19.98 (betaling onder rembours aan de postbode) in exportverpakking. Coupon in blokletters als brief verzenden a.u.b. binnen 10 dagen

GRAND COMPTOIR UNIVERSEL D'HORLOGERIE
HOMERUSLAAN 83 - POSTBUS 44 - UTRECHT

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS-WERELD

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO • Hofstraat 10 • Tel. 05457 - 561
ZUTPHEN • Marsweg 19 • Tel. 06750 - 3748
Houtzagerij • Houthandel • Kistenfabriek

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden • Gebogen regels voor stoelen en fauteuils • Armleggers, Kappen • Regels • Stijlen enz. enz.

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 • OOSTERBEEK

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

„ANIMO” KOFFIEZET APPARATUUR

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK

L. SCHEEPSTRA

AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

WELK EEN KRACHT SCHUILDE ER IN DEZE MAN!

Hieronder publiceren wij de tekst van de door de Vice-Minister-President, mr. B.W. Biesheuvel, voor radio en televisie gehouden toespraak bij het overlijden van Sir Winston Churchill.

Welk een kracht ook in het volk, dat deze grote zoon heeft voortgebracht. Wij behoeven slechts te denken aan de "battle of Britain" — de slag om Londen in de zomer en herfst van 1940.

Na de verloren slag om Frankrijk heeft de Londense bevolking en een handjevol Britse jachtvliegers, gesteund door het gehele Britse volk, onder leiding van Churchill toen met de heroïsche strijd om Londen een beslissend keerpunt in de tweede wereldoorlog teweeggebracht. Terecht moest Churchill daarna in het Lagerhuis verklaren:

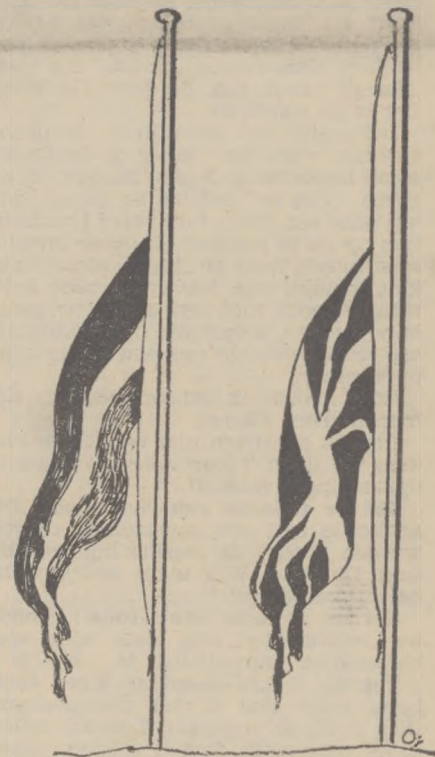
"Nimmer hebben in de strijd van mensen tegen mensen zoveel zóveel aan zó weinigen te danken."

Hij wist dit volk met zijn woorden en daden te bezielen om de zwaarste beproevingen te verduren en niet te versagen. Zijn onverbloemde taal tot de Britse natie, toen zij na de val van Frankrijk alleen stond tegenover de overwinnende Duitse legers, ontroert ons nog, zovele jaren later. Hij kende slechts één doel: overwinning, overwinning tot elke prijs... want zonder overwinning geen levensmogelijkheden! Sir Winston Churchill heeft de overwinning gezien. Zeker, het Britse Gemenebest heeft hulp gekregen, van Amerika, van Rusland! De krijgskansen keerden! Maar diep in ons hart zijn wij ervan overtuigd dat Churchill het méénde, toen hij zei: „wij zullen ons eiland verdedigen wat ons dat moge kosten, wij zullen vechten op de stranden, we zullen vechten op de vliegvelden en in de straten, we zullen vechten op de heuvels, we zullen ons nooit overgeven”.

Dat was Churchills kracht: geen nederlaag erkennen — doorvechten.

Ik wil niet trachten u een beeld te geven van alle facetten van deze grote persoonlijkheid: een groot staatsman, een groot parlementariër, een groot strateeg, een groot historicus, schrijver en journalist, een meester op al deze gebieden. Een man die ook in de eerste wereldoorlog zijn vaderland grote diensten heeft bewezen.

Op dit ogenblik gedenken wij, als volk van Nederland en als volkeren van ons Koninkrijk in grote dankbaar-

**Ook Nederland
rouwt
bij het
heengaan
van een
groot mens,
een begenadigd
strijder
voor de
vrijheid**

heid in het bijzonder wat Sir Winston Churchill ook voor ons als strijder voor de vrijheid heeft gedaan. Een man die het best kan worden gekarakteriseerd door de moraal die aan zijn memoires kan worden ontleend. In oorlogstijd vastberaden, in de nederlaag trots, in de overwinning grootmoedig, in vreedstijd van goeden wille.

Wij hebben bij zijn leven hem al mogen zeggen hoe dankbaar wij zijn. Bij zijn dood willen wij daarvan opnieuw getuigen.

EEN man van wereldfaam is ons ontvallen.

Sir Winston Churchill is overleden. Hij mocht een gezegende leeftijd bereiken. Al enkele dagen waren wij op zijn heengaan voorbereid; het overlijdensbericht heeft ons allen evenwel toch geschokt en ontroerd.

Sir Winston Churchill was immers niet alleen een groot man in de wereldgeschiedenis van deze eeuw. Hij nam ook in onze harten een grote plaats in, want wij weten allen wat de mensheid, de vrije wereld en ook wij als Nederlanders aan hem te danken hebben: Onze vrijheid — in de diepste betekenis van het woord.

Daarop wil ik vooral de aandacht vestigen van de Nederlandse jeugd, die de bezettingsjaren slechts kennen uit de boeken en uit onze verhalen.

In het dieptepunt van de tweede wereldoorlog, toen de Duitse legers Europa overstroomden en ook Engeland dreigden te verpletteren, stond hij als een rots in de branding. Zijn onwrikbare moed bezielde het Engelse volk om stand te houden. Ons volk, dat zelf voor de overmacht van de vijand had moeten bukken, volgde met sidderend hart de gigantische worsteling aan de overzijde van het Kanaal, waar een volk met onvoldoende middelen toegerust, het opnam tegen een overweldigende meerderheid.

Het geheim van hun standhouden is mede te verklaren uit de moed en de onverzettelijkheid van één man, die in dit moment van het grootste gevaar de teugels in handen nam, en ze niet meer uit handen gaf voor en alear de vijand verslagen en het bezette Europa — ook ons land — was bevrijd. Welk een kracht schuilde er in deze man!

AMBASSADOR

Hotel-Restaurant
Nieuwe zalen voor recepties, diners, vergaderingen, enz.
SOPHIALAAN,
HOEK ZEESTRAT
(nabij Plein 1813)
Den Haag
Telefoon 117700*

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Niet behoorlijk

Zeer geachte redactie,

Een „mijnheer P.” schrijft in „Politiek Palet” (Ned. Ged. 23-1-65) dat een „jongheer” De Boer bepaalde opmerkingen gemaakt zou hebben op een A.R.J.O.S.-vergadering.

Dit heeft „jongheer” De Boer volgens „Trouw” gezegd, en dus gezegd. En dan volgt de opmerking: zie overigens de verklaringen van de heer De Boer in „Trouw” van 19 januari jl.

Deze verklaring werd door P. niet opgenomen.

Ik acht het geschrijf van P. zonder meer niet behoorlijk. De heer De Boer heeft n.l. tegengesproken, dat hij de aangehaalde opmerking geplaatst zou hebben. Maar omdat „Trouw” dit heeft „gezegd” liegt dus de heer De Boer. Dat is de conclusie.

Ieder die wel eens in 't openbaar spreekt, weet hoe slecht journalisten soms bepaalde gezegden kunnen weer geven. „Trouw” schijnt er nu en dan wel eens een soort boulevard-journalistiek op na te houden. Wanneer iemand eens tussen neus en lippen een opmerking maakt, die misschien niet helemaal strookt met een algemene gangbare mening, wordt die opmerking als een sensatiebericht met een „vette kop” opgenomen.

Daar hoorde ik onlangs nog een Kamerlid over klagen.

Om dit schrijven niet te lang te maken, wil ik in 't kort nog de volgende opmerkingen maken:

Tot de redactie van Ned. Ged.: Dit artikelje had niet opgenomen mogen worden zonder de „verklaring” van de heer De Boer. Wilt u dit eerlijkheids-halve alsnog doen?

Tot de redactie van Trouw: Houdt uw journalisten nog eens voor wat christelijke journalistiek is.

Tot de A.R.J.O.S.-leden: Wees flink boos, maar laat u niet ontmoedigen. Blijf kritisch ingesteld. Daarbij zullen jullie natuurlijk fouten maken, maar de ouderen dienen jullie aan te horen en zondig te bekritisieren, maar niet op een denigrerende wijze van: Och jullie zijn nog niet droog achter de oren.

Dat is erg „goedkoop”.

Tot „mijnheer P.” (wie is hij? Waarom worden politieke artikelen niet steeds voluit ondertekend?): Er is nog een volgende gebod! Verder: U hebt niets te verbieden. Wij leven gedurende 20 jaar weer in een vrij, democratisch land.

Doch misschien heeft P. één en ander ironisch bedoeld. Och, laten wij in dat geval ironisch opmerken, dat P. een Fak voor zijn Pantalon verdient voor zijn Praat in Politiek Palet. 't Is tenslotte slechts een palet, geen schilderij. Goes. J. S. Fossen

(De toorn van inzender tegen de heer P. is niet billijk ontstoken. De tussenvoeging: „zie overigens de verklaringen van de heer De Boer in „Trouw” van 19 januari jl.” is namelijk van onze redactie afkomstig. Wij verzuimden evenwel dit duidelijk te doen uitkomen, waarvoor wij onze verontschuldiging aanbieden. — Red. N.G.)

• Wel gewaarschuwd

Mijne heren,

Met grote belangstelling en instemming las ik het hoofdartikel: „Schouten en Groen” van de hand van de heer H. Algra.

Ten volle beaam ik de conclusie van de schrijver, dat ons A.R. volk tijdig en terdege is gewaarschuwd tegen de onchristelijke en ondemocratische grondslag en doelstellingen van het nationaal-socialisme.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Daarvan wil ik nog graag een enkel voorbeeld aanhalen.

In het begin van de dertiger jaren vierde de christelijke school te Wildervank haar 75-jarig jubileum. Voor die gelegenheid was als feestredenaar uitgenodigd dr. H. Colijn. Hij hield een magistrale rede, waarin op indrukwekkende wijze het nationaal-socialisme principieel werd afgewezen, in deze kring uiteraard in het bijzonder als een bedreiging voor de vrijheid van ons christelijk onderwijs.

Het zeer uitgebreide verslag van die rede in De Standaard heb ik indertijd uitgeknipt en de hoofdgedachte van Colijns betoog verwerkt in een toespraak, die ik in 1936 hield t.g.v. de viering van het 25-jarig bestaan van de christelijke school te Appelscha, waar ik als oud-hoofd was uitgenodigd.

Reeds tijdens mijn ambtsperiode ('29 t/m '34) en voorzitterschap van de A.R. kiesvereniging had ik in een drietal lezingen voor die vereniging achtereenvolgens het Italiaans fascisme, het Duits nationaal-socialisme en de (on)Nederlandse N.S.B. als in wezen heidense ideologieën geschetst.

Daar wij reeds toen, voorgelicht door onze A.R. voormannen, inzagen hoe vooral de jeugd in de naaste toekomst zijn houding tegenover het nationaal-socialisme zou hebben te bepalen, was ook de J.V. op deze vergaderingen uitgenodigd en tot onze vreugde massaal opgekomen.

En gezien de krantenverslagen die ik me nog uit die tijd herinner, was bovengenoemde kiesvereniging er een van de zeer vele, waar de N.S.B. aan de orde werd gesteld en schriftuurlijk getoetst.

Nogmaals: ons A.R. volk was herhaaldelijk en ernstig gewaarschuwd en blijkbaar niet zonder vrucht. Als Mussert het van ons anti-revolutionaire volksdeel had moeten hebben, dan was de nationaal-socialistische beweging in Nederland een doodgeboren kind geweest. Sterker nog: dan zou het nooit tot de geboorte zijn gekomen.

Hoogachtend,

Soest.

P. Boerema

• Heeft het nog wel nut?

Graag wil de heren Ds. Schaafsma en Algra danken voor de uitnemende artikelen, welke zij in de laatste nummers van „Nederlandse Gedachten” schreven.

Inmiddels rijst de vraag of deze artikelen nog wel enig doel treffen. Dit lijkt mij, gezien de huidige (verderfelijke) mode om spottend, ironisch, of met scherpheid, af te keuren wat de „Mannenbroeders” in het verleden verrichtten, een vrij hachelijke onderneming. In woord en geschrift worden deze „mannenbroeders” zo eenzijdig belicht, dat „onze mensen” (foei wat een ouderwetse uitdrukking) vooral de jongeren, nu langzamerhand rotsvast overtuigd zijn, dat deze broeders een onbeholpen, conservatief én eigenzinnig stelletje waren. Niet op de hoogte van de problematiek van hun dagen. Geen sociaal gevoel hebbend enz. Dat om een ding slechts te noemen er in de dagen van Colijn, niet in NEDERLAND ALLEEN een vreselijke werkloosheid woedde, (in Duitsland bijvoorbeeld hielp deze (mede) Hitler aan de macht), vergeet men voor het gemak. Over Colijn mag je geen goed woord spreken. Een man als Schouten wordt volkomen genegeerd. In het boek „PARADE DER MANNENBROEDERS” komt zijn naam nauwelijks voor. En dat... terwijl vriend en vijand weet, dat Dr. Schouten in het openbaar en achter de schermen, een bijna beslissende invloed had op de A.R. partij, ja, menigmaal op het gehele regeringsbeleid. Daarbij was absoluut geen oppervlakkige „ja-knikker” tegenover Dr. Colijn.

Hoe wordt men thans ingelicht? Een vooraanstaand journalist schreef mij eens: wij hebben NU geen behoefte aan mannen die het zo goed weten en hun wil weten op te leggen aan de partij. (Zoals Kuyper, Colijn en, in mindere mate, Schouten).

Het beste wat men voor een vorig geslacht over heeft, is een ietwat meewarig lachen om onze vroegere „broeders”. Maar je mag óók met modder smijten en onwaarachtig, dus onchristelijk, voorlichten. Heerlijk als je citeren kunt uit een ongelukkig boek van de heer Diemer. (Dat de heer Diemer zijn hou-

ding, slechts luttele tijd na het schrijven van zijn boek, volkomen heeft herzien, verzwijg dat maar).

Zouden wij het niet moeten omdraaien? En wat meewarig gaan lachen om de tegenwoordige mannenbroeders? Is het zo fraai wat zij te zien geven? Waar is hun kracht? Hun moed? Hun geloofs-overtuiging? Wat hebben zij het Nederlandse volk te zeggen? Waar is ons elan? Waar is onze toewijding aan de partij en de publieke zaak? Zingen wij nog de „strijdliederen”? In de jaren 1922-1940 werd terdege rekening gehouden met dat strijdbare volk van Anti-Revolutionairen. Nu ook? Is er bij ons niet veel meer reden om ons te bedroeven over het HEDEN, dan te lachen en te spotten over een waardevol VERLEDEN?

Ds. Schaafsma doet een poging om dat verderfelijke denken en spreken, om te buigen. De heer Algra schrijft, uitnemend over Schouten. Gelukkig zijn er ook nog anderen.

Zoals bijv. een man als Prof. Waterink. Ook „Nederlandse Gedachten” heeft tal van goede artikelen over de „Mannenbroeders” geschreven. Maar waar blijft het grimmig verzet van de „massa” van onze partijleden, tegen dit soort van „voorlichting”?

Wordt het niet de hoogste tijd dat men uitroept: „Schei uit met dat schimpen op een ondanks alles, roemvol verleden.” Laten wij toch krachten inspannen iets van die vorige generatie over te nemen. In ieder geval dit: dat wij NU, zoals ZIJ in het VERLEDEN, met moed en duidelijkheid

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

aan het Nederlandse volk zeggen, wat het vandaag betekent te behoren tot de Militia Christi.

Rotterdam-Charlois. A. Vreugdenhil.

• P.C.V.

Weledele Heren,

Naar aanleiding van hetgeen D. C. (verslag ARJOS-jaarvergadering, red.) mededeelt in uw nummer van 2 jan. 1965, blz. 9, wil ik u er op wijzen, dat de naam van een politieke partij geheel haar terrein moet dekken, wat het woord „sociaal” en chr. volkspartij niet doet en dus te eenzijdig is. Naast sociale belangen zijn er nog vele andere belangen te behartigen, zoals b.v. onderwijs, economie, defensie, financiën, enz. Een en ander doet mij als naam voor een nieuwe partij (door fusie Chr.H.U.—A.R.) in overweging te geven de naam Protestants Christelijke Volkspartij.

Het eerste woord om duidelijk onderscheid te maken met de Katholieke Volkspartij. Dan dekt de vlag de gehele lading.

Met dank voor plaatsing,

hoogachtend,

Apeldoorn.

F. Z.

Toch maar doen!

Natuurlijk is geen enkele kiesvereniging verplicht **gespreksgroepen** te vormen ter behandeling van het thema van dit seizoen: „De Europese samenwerking”.

We leven in een vrij land en in een vrije partij. Bij een negatief besluit van het KV-bestuur zijn vergissingen evenwel niet uitgesloten. Een misverstand dat reeds signaleerd werd is dit, dat besturen meenden dat deze stof voor de leden niet **interessant** genoeg of te **moeilijk** zou zijn.

Daarbij kan men ten onrechte anderen aan zichzelf spiegelen. Bovendien is het resultaat een zalig-niets-doen. We zouden daartegen willen waarschuwen.

Het kon wel eens zijn dat die kiesvereniging-besturen hun leden **tekort** doen en hen te laag aanslaan. Uit diverse plaatsen kreeg het partijbureau reeds de antwoordenlijsten terug gezonden. Meer dan eenmaal prijkte daarop een compliment voor het Centraal Comité, dat het juist **dit** onderwerp aan de orde had gesteld. De gespreksgroep had er gretig in gebeten en er van genoten. Enz. . . .

Samenwerkend Europa — nu 6 jaar „oud”.

uit: Teenager-Europa, uitgave Europese Beweging in Nederland

Ons blad begeleidt als het ware dit gespreksgroepen-onderwerp. Ook om die reden bevatten „Nederlandse Gedachten” en „A.R. Post” d.d. 23 januari het artikel over de Europese graanprijs. Alle leden hebben daarvan kennis kunnen nemen. Dat kan dus de discussie in de groepen ten goede komen. Daarom adviseren wij de kiesvereniging-besturen met klem: **toch maar doen!** Toch maar een gespreksgroep arrangeren, ook al ligt het onderwerp u zelf niet zo erg. Over smaak valt niet te twisten. En er is niets zo gevarieerd als de voorkeur en de belangstelling van mensen. Dat geldt ook voor leden van onze partij.

Een kiesvereniging-bestuur zal **desnoods met wegcijfering van eigen voorkeur**, toch bovenal ook **service** aan de leden willen geven? Welnu dan, geef ten minste de liefhebbers de kans op een onderling gesprek over de **Europese samenwerking**.

Velen blijken het Centraal Comité en hun eigen kiesvereniging-bestuur daarvoor dankbaar te zijn. Wat wilt u nog meer!

Toch maar doen dus! **De schouders onder het gespreksgroepenwerk!**

*** Laat

Bij een onderzoek naar de waardering, die het parlement bij het publiek ondervindt, zijn verrassende resultaten geboekt. Niet minder dan 52% van de ruim 200 ondervraagden antwoordde negatief; 26% had geen oordeel en slechts 22% had sympathie voor het parlementaire werk.

Nu zullen de negatieven en de wijfeelaars nog wel geen uitgesproken anti-democraten zijn, toch zegt deze uitslag verontrustend veel. Zowel over fouten die aan de parlementaire werkwijze kleven als over de ondervraagden zelf.

Ook kon een nauw verband worden aangewezen tussen de godsdienst, die men belijdt en de visie op het parlement van de ondervraagde.

Van de Gereformeerden (vermoedelijk zal de gereformeerde gezindte bedoeld zijn) kwamen de meeste positieve reacties: 32%. Dat is overigens nog wel een uitslag om zeer bescheiden onder te blijven. Dat uit A.R. kring 34% positieve en 36% negatieve antwoorden binnen kwamen, noopt al evenzeer tot bescheidenheid.

Het is een schrale troost dat de groep Telegraaflezers met 53% negatieve en 27% mening-lozen het dieptepunt vormde. De hoofdredactie van dat blad wijst nu prompt in een hoofdartikel op de grote waarde van de democratische instellingen. Dat is wel rijkelijk laat en zeer doorzichtig.

*** Prestatie

Hulde aan de politie-mensen die de onvoorstelbaaraffe misdaad van het blokkeren van spoorrails ophelderden.

Het Groningse exemplar was blijkbaar een imitatie van het Utrechtse misdrijf. Maar de gevolgen hadden even erg of erger kunnen zijn.

De snelle opsporing der daders geeft een gevoel van opluchting aan de velen, die zich afvroegen of reizen per spoor nu ook al levensgevaarlijk moet worden geacht.

Elke waanzinnige neiging tot een afschuwelijke daad als deze wordt mischien (!) gecorrigeerd door het besef dat politie en justitie ook in deze sector der criminaliteit hun mannetje staan. Daarom is deze prestatie van zo grote waarde. Zij heeft waarschijnlijk al zeer preventief gewerkt, want nieuwe vergripen van deze aard zijn — God dank — nog niet weer gemeld.

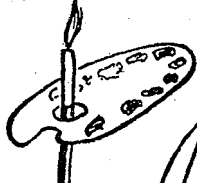
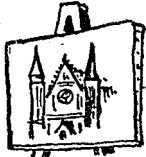
*** Verankerd

In Hoogezand-Sappemeer is een stuk straat letterlijk verankerd. De eigenaar van deze strook grond heeft het in geding zijnde straatgedeelte met 17 ankers versperd omdat er nog geen regeling tussen hem en de voortvarende gemeente is getroffen. Het gevolg is een permanente bedreiging van de verkeersveiligheid.

Een rechter heeft de veroorzaker van dit ongemak veroordeeld, doch in hoger beroep volgde vrijspraak. Juridisch kan dit, maar dat levens in de waagschaal gesteld worden omdat een goede regering tussen eigenaar en gemeente achterwege blijft, is te dwaas om los te lopen. Het gevoel voor "mijn en dijn" is na 20 eeuwen christendom blijkbaar nog steviger verankerd dan de naastenliefde en de zorg voor diens welzijn.

Politiek

Tablet

DAN komt er een meneer en die zegt: "Ik zou u nu graag iets willen vragen dat te maken heeft met de manier waarop ons land geregeerd wordt.

Zoals u weet heeft Nederland een volksvertegenwoordiging, ook wel parlement genaamd, bestaande uit twee kamers. De leden van de Tweede Kamer worden bij algemene verkiezingen gekozen door de bevolking.

Sommige mensen menen dat het parlement over het algemeen goed en nuttig werk doet, anderen hebben er kritiek of zelfs veel kritiek op. Ik heb hier nu een boekje met beweringen over het parlement zoals men die wel eens hoort of leest. Wilt u nu eens aangeven, in hoeverre u het met die beweringen al of niet eens bent. U kunt zeggen dat u het er absoluut mee eens bent, dat u het er mee eens bent, dat u het niet weet, dat u het er niet mee eens bent, dat u het er absoluut niet mee eens bent. Hier komt de eerste bewering: *Ik heb de indruk dat de leden van de Tweede Kamer over het algemeen hard werken...*

En dan zeg je: nou meneer, daar ben ik het helemaal mee eens. Die mensen werken meestal ontzettend hard al laten ze het niet zo merken. De meesten hebben naast hun Kamerlidmaatschap bovendien nog een volledige werkkring en als u het mij vraagt zou het heel wat beter...

— Stop maar, ho maar, hou maar op, al lang goed. Wat u liever zou willen doet er niet zoveel toe, het is voldoende dat u het er absoluut mee eens bent!

Hier komt de volgende bewering: *Het werk dat in de Tweede Kamer wordt gedaan stelt niet erg veel voor, een paar werkelijke deskundige mensen zouden het beter kunnen.*

Meneer, ik ben het daar niet mee eens. Ik vind het parlementaire werk van het grootste belang. Alleen zou wat meer deskundigheid in sommige gevallen...

— Goed, goed, u bent het daar niet mee eens.

Volgende bewering: *De leden van de Tweede Kamer houden meestal meer rekening met hun partijbelangen dan met de belangen van ons land.*

Onzin meneer, de Kamerleden hebben het beste met ons voor en dat geldt ook voor de partijen, maar er zijn gevallen dat...

— Ik heb het al gehoord, u bent het er absoluut niet mee eens.

En wat denkt u van deze: *De leden van de Tweede Kamer zullen over het algemeen wel aardige, plezierige mensen zijn.*

Absoluut mee eens. Hetzelfde geldt trouwens voor ambtenaren, boeren, kruideniers en wijkverpleegsters. Hoewel ik enkele Kamerleden weet die...

Volgende bewering: *Het werk dat in de Tweede Kamer wordt gedaan is zeer belangrijk voor de welvaart van ons land.*

Ja kijk meneer, ik ben het daar eigenlijk wel mee eens, hoewel ik het werk in de bedrijven op dat punt hoger aansla. Het werk van de Kamer heeft in eerste instantie meer met welzijn te maken, zou ik willen zeggen. Maar indirect...

— Heel goed, mee eens dus. Volgende: *In de Tweede Kamer wordt te veel gepraat en te weinig gedaan.*

Ja en nee, meneer. Er wordt genoeg gedaan maar er wordt inderdaad te veel gepraat, of liever, te veel is het goede woord niet, het gaat er meer om dat er vaak zo vervelend gepraat wordt. Als u het mij vraagt...

— Zullen we zeggen mee eens? Ja? Nee? Ook goed.

Volgende: *Wat je zoal hoort van de Tweede Kamer geeft je een gevoel van vertrouwen in de Kamerleden.*

Vertrouwen... ach ja, ach nee, ik vertrouw vrijwel iedereen zolang de onbetrouwbaarheid niet bewezen is. En wat de Kamerleden betreft, ik zou zelfs in het begin van de maand mijn portemonnaie bij ze in bewaring durven geven. Maar ik zou het een beetje anders willen...

— Ik heb het al gehoord, mee eens dus.

Wat denkt u van deze: *Ik zou in Nederland geen regering zonder parlement wensen.*

Daar ben ik het absoluut mee eens. En deze: *Als men let op het werk dat de Kamerleden doen, krijgt men het idee dat het Kamerlidmaatschap een makkelijk en goed betaald baantje is.*

Daar ben ik het niet mee eens, meneer. Wie het goed wil doen heeft die twintig mille royaal verdiend. Maar ik

weet een paar gevallen dat het inderdaad nogal makkelijk verdiend wordt en ook zou ik...

— Mee eens.

En hier nog een: *De leden van de Tweede Kamer houden meestal goed rekening met de wensen van de kiezers die hen gekozen hebben.*

Ja, ja, ja, zeker wel, de Kamerleden doen — zoals ik al gezegd heb — wat ze in het belang van het Nederlandse volk nuttig achten, en ze proberen inderdaad ook wel hun beloften aan de kiezers waar te maken, maar wat willen de kiezers en willen ze het allemaal en kan het wel wat ze willen en...

— Mee eens dus.

Hier komt er nog eentje: *De politici die deel uitmaken van de Tweede Kamer zijn over het algemeen wel verstandige mensen.*

Inderdaad, de leden van de Tweede Kamer zijn over het algemeen wel verstandige mensen. Sommigen niet. Maar de meesten wel. Maar als u me nu vraagt of ze over het algemeen een helder en spits betoog kunnen houden en of ze allemaal wel een beetje gevoel voor publiciteit hebben...

— Dat wordt u niet gevraagd meneer.

Hier komt de laatste: *Kamerleden letten te veel op het belang van speciale groepen zoals vakverenigingen, omroepverenigingen en dergelijke en te weinig op het belang van hun kiezers.*

Niet mee eens meneer. U probeert trouwens een tegenstelling in het leven te roepen die er helemaal niet hoeft te zijn. Wat dat betreft...

— Al goed, al goed, hartelijk bedankt voor uw medewerking. Als ik zo vrij mag zijn: wat staat u positief tegenover het parlement, u bent zeker gereformeerd?

Ja meneer en anti-revolutionair, als ik zo vrij mag zijn.

P.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

TELEFOON (1100) 56 03 - 75 55

Drukkers - Uitgevers

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

• Grote en kleine gemeenten

We zouden nog nader terugkomen op de grootte van de 978 Nederlandse gemeenten. We doen dat in deze Notitie en vragen bij voorbaat excuus voor de vele cijfers. Maar zonder cijfers valt het beeld niet duidelijk te maken.

Als we uitgaan van het fictieve cijfer van 25.000 inwoners als het minimum voor een gemeente dan blijkt dat er vandaag slechts 81 gemeenten in Nederland boven dat minimum uitkomen. Maar die 81 gemeenten hebben samen een inwonertal dat meer bedraagt dan de helft van heel de bevolking van Nederland nl. 6.682.000. Voor de andere gemeenten blijft dus over een aantal van 5.359.000 inwoners. Opgedeeld in gemeenten van 25.000 zielen zou dit 295 gemeenten opleveren. In werkelijkheid wonen die vijf miljoen Nederlanders echter in 897 gemeenten. "Ideaal" en werkelijkheid liggen dus wel heel ver uit elkaar. We laten dat "ideaal" nu verder maar rusten, want het inwonertal is misschien wel een maatstaf voor de bestuurskracht, maar zeker niet de enige. Zou om een voorbeeld te noe-

men de gemeente Tietjerksteradeel met 21.500 inwoners maar verspreid over een gebied van 173 vierkante kilometer zoveel meer bestuurskracht hebben dan de gemeente Dokkum die "slechts" ruim 8.000 zielen telt maar wonend op een oppervlakte van slechts 2,1 vierkante kilometer.

De verdeling naar inwonertal van de gemeenten zag er blijkens het C.B.S. op 1 januari 1964 als volgt uit:

Minder dan 500 inw.	13 gemeenten
500 tot 1.000	59 "
1.000 tot 2.000	141 "
2.000 tot 5.000	305 "
5.000 tot 10.000	219 "
10.000 tot 20.000	140 "
20.000 tot 50.000	64 "
50.000 tot 100.000	23 "
100.000 tot 200.000	10 "
200.000 en meer	4 "

Telt men het inwonertal van alle gemeenten beneden 5.000 inwoners bij elkaar dan blijkt dat 1.399.633 Nederlanders in deze 518 kleine gemeenten wonen. De gemeenten van 5.000 tot 20.000 hebben een totaal inwonertal van 3.507.127, de gemeenten van 20.000 tot 50.000 een totaal van 1.925.712 inwoners, de groep van gemeenten tussen 50.000 en 100.000 een totaal van 1.368.387 en in de gemeenten boven 100.000 inwoners tenslotte wonen niet minder dan 3.835.625 Nederlanders.

Van de veertien gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is Amsterdam de grootste met 868.445 inwoners en Hilversum met 103.435 inwoners de kleinste.

Natuurlijk is er over dit cijfermateriaal en over het al of niet samenvoeging van gemeenten nog wel iets meer te zeggen, maar voor ditmaal ging het om het inzicht in de huidige situatie.

Onze hartelijke gelukwensen voor H.K.H. Prinses Beatrix, die a.s. zondag haar 27e verjaardag hoopt te vieren.

(foto Eddy Posthuma de Boer)

Betaling abonnementsgeld 1965

Dagelijks ontvangen wij een groot aantal betalingen van het abonnementsgeld. Wij zijn daarvoor uiteraard de abonnees erkentelijk. Nog niet iedere abonnee is echter op het verhoogde bedrag van f 8,— per jaar of f 4,— per halfjaar ingespeeld en wordt soms nog het oude bedrag van f 6,50, respect. f 3,25 overgemaakt.

Ter voorkoming van extra werk en kosten zouden wij u willen verzoeken het verschil van f 1,50 respect. f 0,75 op postgirorekening nr. 89673 van de A.R. Partij-Stichting alsnog over te maken.

Verheugend is het dat wij nog steeds machtigingskaarten ontvangen van girorekeninghouders, die ons machtigen, om in de toekomst per giro-incasso het halfjaarlijks abonnement ten bedrage van f 4,— van hun girorekening af te schrijven.

Het ligt in de bedoeling, dat in de maand februari hiertoe zal worden overgegaan.

Wij stellen deze wijze van betaling bijzonder op prijs, omdat dit voor ons een kostenbesparing betekent. Wij hopen dan ook dat nog veel girorekeninghouders hiertoe zullen overgaan. Mocht uw machtigingskaart in het ongereede zijn geraakt dan zenden wij u gaarne een nieuwe toe.

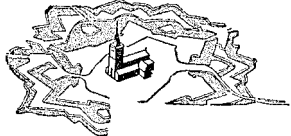

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO · Hofstraat 10 · Tel. 05457-561
ZUTPHEN · Marsweg 19 · Tel. 06750-3748
Houtzagerij · Houthandel · Kistenfabriek

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

N.V. AANNEMINGS- EN
BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam
Telefoon 191044

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden · Gebogen regels
voor stoelen en fauteuils · Armleggers,
Kappen · Regels · Stijlen enz. enz.

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN

WATERWERKEN

Gjaltema's Timmerfabriek

Volharding N.V.

M A R U M (Gr.)

Telefoon 05944-531 — 05900-45866

Uw adres voor alle timmerwerk
en standaardkasten

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 · TELEFOON 01719-2748
NOORDWIJK AAN ZEE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten
gebouwen, houten woningen, directie-
keten, barakken, garages, vakantie-
huisjes. Speciaal voor de landbouw:
kippenhokken, veldschuren, loodsen.

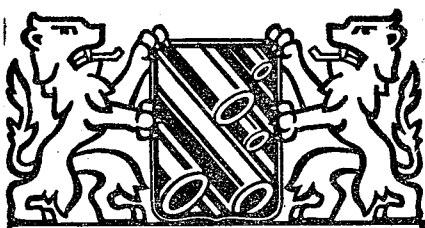
Export: België, Duitsland, etc.

JAN LINGEN'S

Betonindustrie N.V.

Veerdam 29 · Tel. 01850-3123-1123

PAPENDRECHT

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT

Turkse toenadering tot Sowjet-Unie

HET is wellicht verstandig, niet al te veel belang te hechten aan het besluit van Turkije, af te zien van deelneming aan het MLF-project, de multilaterale kernmacht, die in NAVO-verband georganiseerd zou moeten worden. In de eerste plaats is het de grote vraag, of er ooit zoiets tot stand zal worden gebracht, gezien de zeer geringe belangstelling bij andere landen dan de Verenigde Staten en West-Duitsland en het hardnekkige verzet van Franse en Britse zijde. De positie van Turkije als een van de belangrijkste NAVO-partners in het oostelijk deel van het Middellandse zeebekken is beslist niet in het geding. De regering van Turkije doet thans, wat zovele andere landen al vóór haar hebben gedaan: zij wil demonstreren, dat ook de bondgenootschappelijke betrekkingen met de Sowjetunie om zo mogelijk een eind te maken aan de afhankelijkheid ten opzichte van de Verenigde Staten, welke zij vorig jaar tijdens de Cyprische crisis zo pijnlijk heeft ervaren. Daar komt bij, dat niet alleen de kwestie Cyprus de regering van premier İnönü in de verleiding heeft gebracht, de internationale positie van Turkije te versterken. Er moeten dit jaar in dit land nl. parlementsverkiezingen worden gehouden. En tot voor kort leek het er op, dat de partij van İnönü bij een krachtmeting in de stembusstrijd het onderspit zou moeten delven.

WAAROM ?

Het in Ankara verschijnende blad Millijet vond het dezer dagen nodig te ontkennen, dat het besluit van Turkije inzake het MLF-project in geen enkel opzicht een concessie aan de Sowjetunie is geweest om dit land te winnen voor het Turkse standpunt in de kwestie Cyprus. Volgens genoemd blad is Turkije bevreesd, zich de toorn van de Sowjetunie op de hals te halen, nog afgezien van de economische nadelen, die er uit voort kunnen vloeien. Turkije zou er van beschuldigd kunnen worden, een satelliet van de Verenigde Staten te zijn. Het zou onjuist zijn te geloven, dat het Turkse besluit een gevolg is van een koehandel, want het werd al genomen, voordat de jongste Turks-Russische besprekingen in Ankara begonnen. Het besluit werd aan de Amerikaanse regering medegedeeld met het verzoek, het geheim te houden tot aan de conferentie van NAVO-ministers.

Dit neemt niet weg, dat Turkije de MLF voortijdig in de steek heeft gelaten om de Sowjetunie een plezier te doen. Maar als dat zo is, dient men zich toch wel af te vragen, waarom dit is gebeurd. Sinds Turkije lid van de NAVO werd heeft het zich nooit iets aangetrokken van het feit, dat de Sowjetunie er levensgrote bezwaren tegen had, dat het land der Turken een van de belangrijkste tegen het Sowjetblok gerichte Amerikaanse bases was.

KANS SCHOON

Het kan dan ook niet anders, of er wordt naar een bepaald verband gezocht tussen de opvallende koerswijziging van Ankara (vrees voor toorn van Sowjetunie) en de ongelukkige wijze, waarop het Cyprische probleem vorig jaar is behandeld. In elk geval is het duidelijk, dat het besluit van İnönü's kabinet verband houdt met het kennelijk onvermogen van de westelijke mogendheden en met name de Verenigde Staten en Engeland, de belangen van de Turkse minderheid op Cyprus te beschermen, om voldoende aan de Turkse belangen in het algemeen tegemoet te komen en om in het oostelijk deel van het Middellandse zeegebied als ordenende macht op te treden. De Turkse regering kon niet anders dan concluderen, dat de NAVO machteloos stond om tussen Griekenland en Turkije te bemiddelen. Van doorslaggevend belang bleek, welke houding de Sowjetunie zou aannemen met betrekking tot het eenzijdige optreden van de Cyprische president, aartsbisschop Makarios. De Turkse belangstelling voor Moskou werd gewekt, nadat van Russische zijde te kennen was gegeven, dat het Cyprische probleem slechts kon worden opgelost, als de rechten van de Turkse minderheid gegarandeerd zouden worden.

De Russen zagen hun kans schoon. En liever dan op riskante wijze te proberen, van Cyprus een tweede Cuba te maken, trachtten zij via Turkije meer bewegingsvrijheid in het oostelijke Middellandse zeebekken te krijgen. Uiteraard om van die kant de NAVO verder te ondermijnen.

VOORZICHTIG

Enkele weken geleden bracht een grote Russische delegatie onder leiding van Podgorny, die thans in het Kremlin een van de belangrijkste mannen is, een bezoek aan Turkije. Bij die gelegenheid sprak deze Rus zijn 'grote voldoening' uit naar aanleiding van de beslis-

van 1960, zijn zich terdege bewust van de waarde van de banden, die Turkije aan het Westen binden. De connecties zullen niet licht worden verbroken.

DOELEN

Om de Russen een onderpand van de Turkse vriendschap te geven en hen te winnen voor herziening van de politiek met betrekking tot Cyprus, zonder evenwel de betrekkingen met de NAVO ook maar op enigerlei wijze tot een probleem te maken, koos de regering van İnönü de MLF als iets, dat zij rustig kan laten vallen. De Turkse koerswijziging is vooralsnog symbolisch. En al is er geen reden, haar te bagatelliseren, er is ook geen reden om in paniek te geraken. Het behendige diplomatieke spel van de Russen heeft het de NAVO inderdaad niet gemakkelijker gemaakt, een kant-en-klaar-oplossing voor de kwestie Cyprus uit te werken. Zij zal er echter goed aan doen, haar pogingen toch voort te zetten. Want de Turken denken, dat zij er zijn, nu zij aartsbisschop Makarios schaakmat hebben gezet, omdat hij niet langer op de steun van Moskou kan rekenen. Zij dienen echter te beseffen, dat de Russische leiders hun steun aan Makarios alleen maar hebben gestaakt, omdat hij er over peinsde, aansluiting bij Griekenland te zoeken. Dit laatste wil de Sowjetunie tot elke prijs voorkomen.

Zij wensen de toestand, zoals die nu is te bestendigen, zodat Cyprus een bron van onrust blijft, die de verwijdering tussen Griekenland en Turkije bestendig en de samenwerking in NAVO-verband bemoeilijkt. En is voor Turkije het laten varen van het MLF-project een zaak van weinig belang, voor de Russen heeft het besluit van Turkije groot belang. Want — zoals gezegd — Washington en Bonn staan nu vrijwel alleen met de MLF.

STEMBUS

Resten de verkiezingen, die dit jaar in Turkije gehouden moeten worden. De grootste oppositiepartij, Gerechtigheidspartij genaamd, kan op een meerderheid rekenen, als de Cyprische kwestie voor die tijd niet wordt geregeld op een wijze, die voor de bevolking van Turkije aanvaardbaar is. Mocht het zo ver komen, dan is het gevaar niet denkbeeldig, dat het leger opnieuw zal ingrijpen en de politici opnieuw naar huis zal sturen, zoals in 1960, toen het een eind maakte aan het bewind van Menderes (die ter dood gebracht werd). De legerleiding had niet gerekend met de gehechtheid van een zeer groot deel van het Turkse volk aan de nagedachtenis van Menderes. De Gerechtigheidspartij is de erfgename van Menderes' verboden Democratische partij en als zij de verkiezingen zou winnen, zou een ingrijpen door het leger slechts voorkomen kunnen worden, als de partijleiding zich aan bepaalde 'spelregels' wil houden.

Het is in deze omstandigheden begrijpelijk, dat niet alleen de leden van İnönü's kabinet, doch ook de officieren alles in het werk stellen om te voorkomen, dat de aanhangers van Menderes opnieuw aan de macht komen. Het is echter de vraag, of zij zich thans op de goede weg bevinden. De tijd zal het ook hier moeten leren. db

İnönü, de oude premier van Turkije, die wat meer zekerheid zoekt.

sing van Turkije inzake de MLF. Hij vertelde tevens, dat er een opmerkelijke eensgezindheid bestaat tussen Moskou en Ankara over de wijze, waarop de Cyprische kwestie dient te worden opgelost. De regeringen van Griekenland en Cyprus hebben zich toen rekenschap gegeven van het feit, dat de Russische stappen ten gunste van de Griekse Cyprioten geen doel op zichzelf waren, doch slechts een middel om een ander doel te kunnen nastreven. Moskou heeft het Cyprische spel veel voorzigtiger gespeeld dan dat met Cuba. Het was zich bewust van de grenzen der mogelijkheden en stuurde niet direct op spectaculaire winst aan. Dat de Russen ook de grenzen van hun actiemogelijkheid in Turkije inzagen, bewijst hun diplomatieke behendigheid en toont, dat het hen om een plan op lange termijn te doen is.

Natuurlijk betekent het afzeggen van steun aan het MLF-project nog geenszins, dat Turkije de neutralistische kant is opgegaan. De regering van İnönü en de militairen, die het machtsevenwicht in Turkije bewaren sinds de revolutie

TELEGRAM VAN A.R. PARTIJ AAN LADY CHURCHILL

To Lady Churchill
Hyde Park Gate 28
LONDON.

The Anti Revolutionary Party in the Netherlands is deeply saddened by the loss which you and all of us suffer through the death of your husband. May God alleviate the sorrow you and your family must experience by the knowledge of the gratitude for all we have received in him.

Berghuis, Chairman
Dr. Kuypersstraat 3, The Hague.
Holland

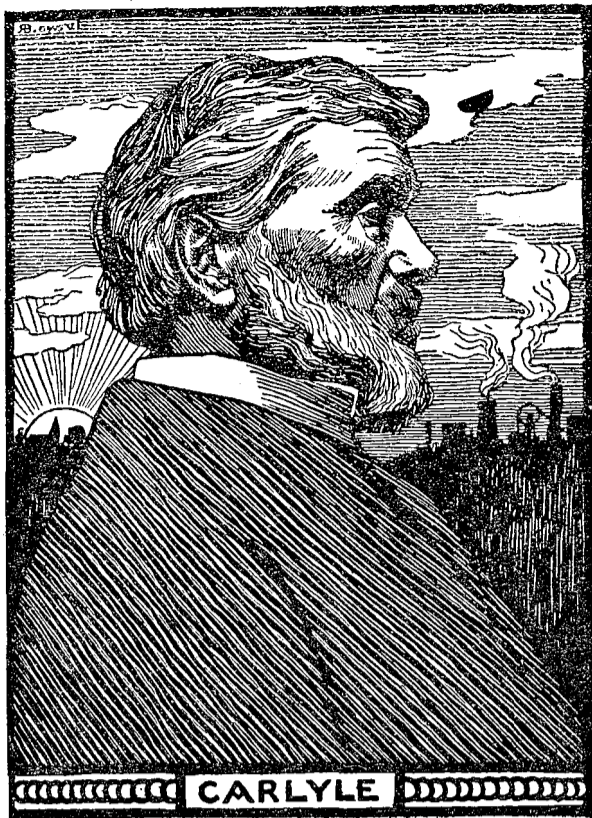
Vertaling:

Aan Lady Churchill
Hyde Park Gate 28
Londen.

De Anti Revolutionaire Partij in Nederland betreurt diep het verlies dat u en wij allen lijden door het overlijden van uw echtgenoot. Moge God de rouw van u en uw familie verlichten door besef van dankbaarheid voor alles wat wij in hem hebben ontvangen.

Berghuis, voorzitter

CARLYLE EN CHURCHILL

THOMAS Carlyle was een Schot, een zoon van eenvoudige, vrome Puriteinen. Maar later heeft hij zijn ouders meegedeeld, dat hij hun geloof niet meer kon delen. Goethe werd zijn grote profeet — En hij geloofde met zovelen van zijn tijd, dat de mens zich zelf moet verlossen, eigen heiland zijn. Maar niet elke mens voor zich. Carlyle wil geen individualisme. De helden der mensheid geven het voorbeeld, de leiding, de bezieling. In hen vindt de moede en vaak machteloze mens zichzelf terug, maar grootser, sterker, en daarin ligt bevrijding. Maar ondanks zijn onchristelijke leer bleef Carlyle een puritein wat zijn zedelijke opvattingen betreft. Niets haatte hij meer dan de onoprechtheid, de fraaie schijn, de lege vorm. Juist ook als Puritein was hij een groot bewonderaar van Cromwell. Hij heeft diens brieven en redevoeringen uitgegeven, en de inleidingen en commentaren die hij er aan toevoegde, groeiden uit tot een belangwekkende biografie van deze zo omstreden figuur in de Engelse geschiedenis.

MAAR Carlyle was over het Engeland van zijn tijd slecht te spreken. Het maatschappelijk leven was in de greep van de liberale economie; de regering kon het volk niet leiden en bezielen. En van de Fransen was nog minder te verwachten. Duitsland was nog verdeeld en zwak, maar het ging veranderen. Want in Duitsland waren sterke nationale krachten en Goethe was de man, die de weg naar de toekomst had gewezen. Hij had een synthese gevonden, zo meende Carlyle, tussen wat de nieuwe wetenschap leerde en het geloof der natie bleef vorderen. De orthodoxie was door de wetenschap veroordeeld; het materialisme en individualisme losten in vele landen het nationale leven op. Maar in Duitsland kreeg het nationale leven nieuwe impulsen door mannen als Goethe en Kant en er was een staatsvormende kracht aanwezig in Pruisen. Wat Goethe en Kant betekenden voor de cultuur, dat betekende Frederik de Grote voor de staat. Daarom ondernam hij zijn tweede gro-

te levenswerk, een biografie van Frederik de Grote. Want als Pruisen in de lijn van deze grote koning, deze man van de volstrekte waarheidsliefde, van dit echte koningschap, dat in alles aan de spits van de natie staat, de leiding neemt in Duitsland, dan zal Duitsland de leiding kunnen nemen in Europa. Noch Frankrijk, noch Engeland kan dat, zolang daar de geesten niet veranderen. De toekomst is aan Duitsland.

HET is geen wonder, dat Bismarck een groot bewonderaar was van dit werk van Carlyle. Het is geen wonder, dat het in Duitsland veel meer indruk maakte dan in Engeland. In Engeland had Carlyle altijd een kleine, selecte kring van bewonderaars, die zijn spreken als orakeltaal aanvaardden. Maar in Pruisen is nog kort voordat Hitler aan de macht kwam, zijn werk over Frederik de Grote, zij het in verkorte vorm, opnieuw uitgegeven als een volksboek, opdat de Duitse jeugd de grote Pruisenkoning zou bewonderen en zou verstaan, dat de toekomst aan Duitsland zou kunnen zijn, wanneer er een nationaal Réveil kwam, dat vastknoopte aan de grootste koning, de grootste wijsgeer en de grootste dichter, die Europa had gekend — Frederik II, Kant, Goethe. Vier jaar nadat dit werk met zijn bezielende inleiding in Duitsland was verschenen, kwam Hitler aan de macht en werd Duitsland tot een barbaarse macht.

TOEN Carlyle stierf, in 1881, was Winston Churchill een boy van zes en werd hij voor het eerst naar school gestuurd, waarmee de laatste periode van zijn leven begon.

Maar één ding had hij met Carlyle gemeen: zijn grote liefde voor de geschiedenis.

Hoe geheel anders was evenwel de leidende gedachte van zijn historisch werk. Als historicus is Churchill eigenlijk een merkwaardige nationalist. Hij heeft nooit gearzeld, van het Britse ras te spreken. Hij bedoelde dat niet in biologische zin en was vreemd aan theorieën van bloed en bodem. Maar hij zag toch het Engelse ras, een ras van mensen, over héél de wereld verspreid, sterker in aantal in Amerika dan in Europa, allen van eenzelfde taal, en als het er op aankomt, als het helemaal ménens wordt, van een sterke, een ongewone, een onoverwinnelijke vitaliteit. Hij heeft niet alleen gezegd, dat hij door dat volk en dat ras werd geïnspireerd, hij méende het.

HET is een heel riskant ondernemen, om te proberen, de loop der geschiedenis te verklaren. We kunnen

proberen, allerlei oorzaken en verbanden te vinden. We kunnen trachten met meer of minder succes aan te tonen, dat bepaalde ontwikkelingen onvermijdelijk waren. Maar wanneer wij dieper

door H. Algra

proberen te graven, dan komen wij licht tot bespiegelingen, die zeer aantrekkelijk zijn. En hoewel wij dat weten, willen wij toch aan wat hier werd gememoreerd, iets toevoegen. Waarom heeft Carlyle zich zo vergist? Hoe komt het, dat Duitsland, ondanks Goethe, Kant en Frederik de Grote, om Luther en Bach nu maar te laten rusten, zó is vervallen tot barbarij? Hoe komt het, dat het Britse "ras" onder leiding van Churchill tot zulke offers, tot zó'n krachtsontplooiing, tot die sterke volharding in staat was?

WIJ wagen ditmaal een antwoord te geven. Het was doordat Engeland wist, wat volksoorlogen zijn, het was, doordat de Britten, hoogmoedig vaak en vervuld met nationaal egoïsme, toch altijd weer terugvielen op de oude vrijheid, op de betekenis van de eeuwenoude instellingen, waaraan alleen met levensgevaar kon worden getornd, instellingen, die de vrijheid van het volk en de rechten van de natie waarborgden en gestalte gaven (Churchill noemde eens het Lagerhuis de citadel der Britse vrijheid). Terwijl er daartegen niets zo vreemd was aan de Pruisische geest, dan diezelfde vrijheid en mondigheid van een volk.

Carlyle heeft dat niet begrepen, maar een andere Engelsman wel, die een halve eeuw eerder leefde dan deze Schot: Edmund Burke, door Groen genoemd een der coryfeeën der Antirevolutionaire richting. En niet minder Macaulay, de grote bewonderaar van Willem III, onze stadhouder-koning, die wist, dat de vrijheid van Europa alleen kon worden gered, als hij Engeland blijvend aan zijn verzet tegen de Franse tyrannie kon verbinden.

Het is ook een hulde aan Churchill, wanneer wij zijn weergalozes vrijheidsliefde en zijn strijd voor Engeland en Europa en tegen de tyrannie, met zulke namen verbinden.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 30 januari belegt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is "Royal", Willemsplein te Arnhem.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur. Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer H. M. Oldenhof een korte inleiding houden.

Vervolgens zal een forum, bestaande uit de leden van de A.R. Statenfractie vragen uit de vergadering beantwoorden.

★ Op zaterdag 30 januari organiseren de A.R.J.O.S. en de F.C.H.J.G. in Friesland een contactmiddag.

De plaats van samenkomst is „t Knooppunt", J. H. Knoopstraat te Leeuwarden.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Sprekers zijn: prof. mr. I. A. Diepenhorst en prof. dr. G. C. Niftrik.

Onderwerp: "Welke wijze van samenwerking is mogelijk tussen A.R.P. en C.H.U. en tussen A.R.J.O.S. en F.C.H.J.G."

★ Het Provinciaal Comité Drenthe belegt drie studiedagen. Spreker is op alle drie de dagen mr. W. R. van der Sluis te Balthoven, secretaris van het Centraal Comité.

Het onderwerp is "De consequenties van ons christen-zijn".

De eerste bijeenkomst vond plaats op 23 januari.

De tweede bijeenkomst wordt gehouden op dinsdag 2 februari in het gebouw "Ichtus", aan de Walstraat te Emmen, van 14.30 uur tot 21.00 uur.

De derde bijeenkomst tenslotte vindt plaats op zaterdag 6 februari in "Bellevue" te Assen, van 10.00 tot 16.30 uur.

★ Op dinsdag 2 februari houdt de Statencentrale Bedum-Noord haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Rehoboth" te Winsum.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Na behandeling der huishoudelijke zaken is er gelegenheid vragen te stellen aan een forum, gevormd door de heren O. Bakker te Westermieland, R. Faber te Ulrum, P. B. Tillema te Hoogkerk, G. Kadijk en J. de Vries te Baflo.

★ Op dinsdag 2 februari is er, uitgaande van het A.R. Vrouwencomité in Gelderland, een vergadering voor de vrouwen.

De plaats van samenkomst is hotel "De Witte Heide" te Ede (vlakbij het station Ede-Wageningen).

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Mevr. J. Jonkers-Tiemensma te Breda zal spreken over "De pers en het gezin".

★ Op zaterdag 6 februari belegt de Kamercentrale Dordrecht een kadercursus voor de gehele Kamercentrale.

De plaats van samenkomst is het gebouw "Atrium", Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang te 10.30 uur precies, sluiting uiterlijk te 16.15 uur; in de middagpauze een gezamenlijke koffiemaaltijd.

De heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over "De positie van de kleine zelfstandige".

★ Op zaterdag 6 februari belegt de Statencentrale Hoogeveen een vergadering.

De plaats van samenkomst is het Herman Bavinkhuys te Hoogeveen.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Na de afwerking van de huishoudelijke agenda zal als spreker optreden de heer Tj. Walburg te St. Anna Parochie, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Stichting Vormingscentrum i.o.

wil, in samenwerking met "Kerk en Wereld", benoemen een

studiesecretaris/ vormingsleider

zijn of haar werk zal bestaan uit het opzetten en leiden van vormingscursussen en conferenties voor studenten op "Kerk en Wereld" alsmede uit het begeleiden en stimuleren van het vormingswerk dat binnen de studentenverenigingen aan de Vrije Universiteit en binnen de S.S.R. en zijn afdelingen plaats vindt. Sollicitaties naar deze nieuwe functie, die nog niet zo zeer ervaring in het vormingswerk als wel enthousiasme vraagt, kunnen worden gericht aan mr. G. J. Leibbrandt, Rooseveltlaan 37, Amsterdam 10, die ook nadere inlichtingen kan verschaffen (tel. 20 - 79 52 40).

voor TUIN en PLANTSOEN

hoveniersbedrijf Ad

Kraan

AANLEG telefoon 0 1827 - 342
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR middelweg 63

fijn! die ken ik

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 4%

ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE - AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken

VERMOGENSAANWASDELING

DE redactie van dit blad kondigde enkele nummers geleden een artikel over de vermogensaanwasdeling aan, "waarbij in kritische zin verschillende aspecten zullen worden bekeken". Voor een dergelijk artikel heeft zij zich tot iemand uit werkgeverskring gewend. Het lijkt voor de hand liggend daar in de eerste plaats de critici te vinden — akkoord; maar ook van buiten die kring zijn er tal van waarschuwend geluiden gekomen met betrekking tot de toepassing en de gevolgen van de vermogensaanwasdeling.

Over de inhoud van het begrip vermogensaanwasdeling behoef ik na de duidelijke uiteenzetting van de heer Borstlap in dit blad van 28 november j.l. niet breed uit te weiden. Het gaat er bij de vermogensaanwasdeling (hierna verder genoemd v.a.d.) om, dat de werknemers delen in de vermogensgroei van de onderneming, die ontstaat door de financiering van de investeringen uit niet aan de aandeelhouders, leiding of werknemers uitgekeerde winst.

Een kritische beschouwing

Is dat een wenselijke zaak?

Ja, zeggen de vakcentrales, want

- de onderneming is een samenwerkingsverband en alle componenten — ook de werknemers — dienen in de groei daarvan te delen;
- de vrije ondernemingswijze productie, één van de grondpeilers van onze samenleving is er mee gediend, immers, de werknemer wordt mede-eigenaar van de onderneming en zal deze meer op waarde gaan schatten;
- de bezitsvorming, een sedert de laatste jaren ook blijkens wettelijk geregelde stimulantia algemeen erkende maatschappelijke wenselijkheid, wordt er door bevorderd;
- de toeneming van het werknemersinkomen uit arbeid is vanwege het kosten- en het bestedingskarakter aan bepaalde grenzen gebonden; daarom dient ook het vermogen als inkomstenbron benut;
- de vermogensverhoudingen in Nederland groeien steeds schever.

Op grond van deze argumenten bepleiten de vakcentrales niet alleen de wenselijkheid, maar ook de noodzakelijkheid van de v.a.d. Zij menen realisering ervan op grote schaal en zo spoedig mogelijk te mogen verlangen en beschouwen de bereidheid der werkge-

vers daartoe, als een toetssteen voor een werkelijk sociaal beleid.

Uit het gezichtsveld

In de motivering van de v.a.d. nemen beide eerste argumenten een belangrijke plaats in.

Op het vraagstuk van het ondernemingskarakter, dat achter deze argumenten steekt, ga ik niet in. Ik ga er voor mijn betoog gemakshalve van uit, dat het op zich zelf een juiste stellingname is. Voor mijn eigen denkbeelden op dit punt moge ik verwijzen naar mijn preadvies, uitgebracht voor de Calvinistische Juristenvereniging op 6 mei j.l.

De vraag is, of de v.a.d. bij de realisering van het gestelde ondernemingskarakter een wezenlijke rol speelt en kan spelen? Achter deze vraag moet een groot vraagteken worden geplaatst.

Hiermede kom ik op een belangrijk element in de gehele opzet van de v.a.d.: de sociale beleggingsgemeenschap. De vakcentrales geven de voorkeur aan s.b.g.'s voor groepen van ondernemingen. In deze s.b.g.'s worden de vermogenstitels van de werknemers uit de verschillende bedrijven ondergebracht.

In ruil daarvoor ontvangen de werknemers participatiebewijzen in deze beleggingsmaatschappij. Dat is met het oog op de risicospreiding, want anders "zet men als werknemer, dus als econo-

misch zwakkere, wel alles op de kaart van die ene onderneming", aldus de heer Borstlap.

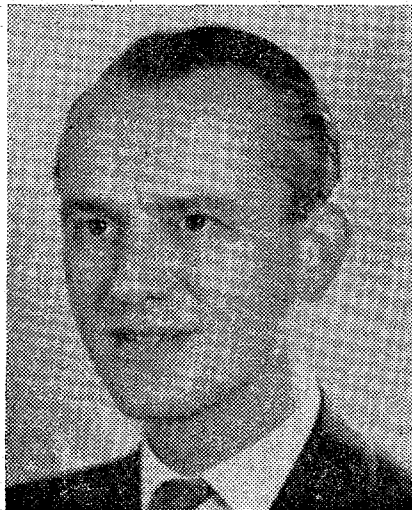
Maar daarmee is de hele gedachte van de onderneming als samenwerkingsverband uit het gezichtsveld verdwenen en daarmee zijn de beide eerste argumenten ontkracht.

Wanneer het met het beroep op het gemeenschapskarakter van de onderneming ernst is, zullen de daaruit voortvloeiende consequenties niet mogen worden ontlopen.

Wat de bezitsvorming betreft — elk middel dat tot uitbreiding daarvan kan bijdragen is welkom, mits het echter aanvaardbaar is en de maatschappelijke orde niet verstoort.

Inkomensverdeling

Het volgende argument raakt het vraagstuk van de inkomensverdeling. Het hangt nauw samen met het laatst-

Mr. G. C. van Dam

genoemde inzake de steeds schever groeiende vermogensverhoudingen.

Het is de vraag, of de ontwikkeling van de vermogensverhoudingen op grond van de beschikbare cijfers zo zonder meer als een onjuiste is te kwalificeren. De inflatie die in de na-oorlogse jaren is opgetreden brengt onvermijdelijk met zich, dat de grotere vermogens relatief sterker groeien dan de kleinere.

Men kan dit verschijnsel niet beoordelen, zonder ook de oorzaak ervan in ogenschouw te nemen.

De vakcentrales beroepen zich er op, dat in ons land de stijging van de loonsom bewust is beperkt om de investeringen mogelijk te maken, die voor de wederopbouw en uitbreiding van ons productie-apparaat noodzakelijk waren, alsmede om ons kostenpeil op een zodanig niveau te houden, dat een gunstige concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland kon worden gehandhaafd, opdat ons groeiende productie-apparaat zijn afzet zou kunnen handhaven en vergroten.

De bijdrage van de vakbeweging aan dit streven is natuurlijk niet alleen als een verdienste te waarderen, maar ook als een zaak van welbegrepen eigenbelang der werknemers. Immers, ook hun toegenomen welvaart is hieraan te danken, terwijl het lange tijd relatief laag gebleven peil van de kosten van levensonderhoud ook hun ten goede kwam.

Nog steeds wordt in ons land een loonbeleid gevolgd, dat er op gericht is, de toeneming van de welvaart in een redelijke mate aan de werknemers te doen ten deel vallen. De cijfers inzake het aandeel van de werknemers in het nationale inkomen vormen een krachtige aanwijzing, dat de positie der

werknemers in de afgelopen jaren niet onaanzienlijk is verbeterd. Als de stelling van de vakcentrales, dat de stijging van de loonsom bewust is beperkt geworden, al voor een aantal na-oorlogse jaren juist geacht zou moeten worden, dan toch zeker niet voor de laatste vijf jaren.

Rendement geremd

De vraag, die nu rijst is deze, of een loonbeleid, dat beoogt de werknemers een redelijk aandeel te verschaffen in de toeneming van de welvaart, combi-nabel is met een delen in de vermogensaanwas. De toeneming van het werknemersaandeel in de welvaartsstijging moet uit de lengte of uit de breedte komen. Uit beide zal niet gaan, tenzij men de middelen voor de investeringen, die de toekomstige welvaarts-toeneming moeten verschaffen, in gevaar zou willen brengen.

Als men dus vraagt, of de aanwas voor de huidige bezitters van de ondernemingsvermogens niet wat kan worden afgeremd ten gunste van de werknemers, dan moet in aansluiting op het

In ons blad van 28 november j.l. plaatsten wij van de heer Borstlap, secretaris van het C.N.V. nieuwe plan van de vakbeweging ten aanzien van de vermogensaanwasdeling.

De redactie had reeds het voornemen dit onderwerp ook eens van werkgeverszijde te doen. Intussen ontving zij van diverse lezers suggesties voor een andere, gelijk strekking.

Mr. G. C. van Dam, secretaris van het Verbond van Werkgevers, was op ons verzoek gaarne bereid om dit rapport in ons blad kenbaar te maken. Het artikel treft u op deze pagina aan.

voorgaande het antwoord zijn: dat gebeurt al via ons loonbeleid.

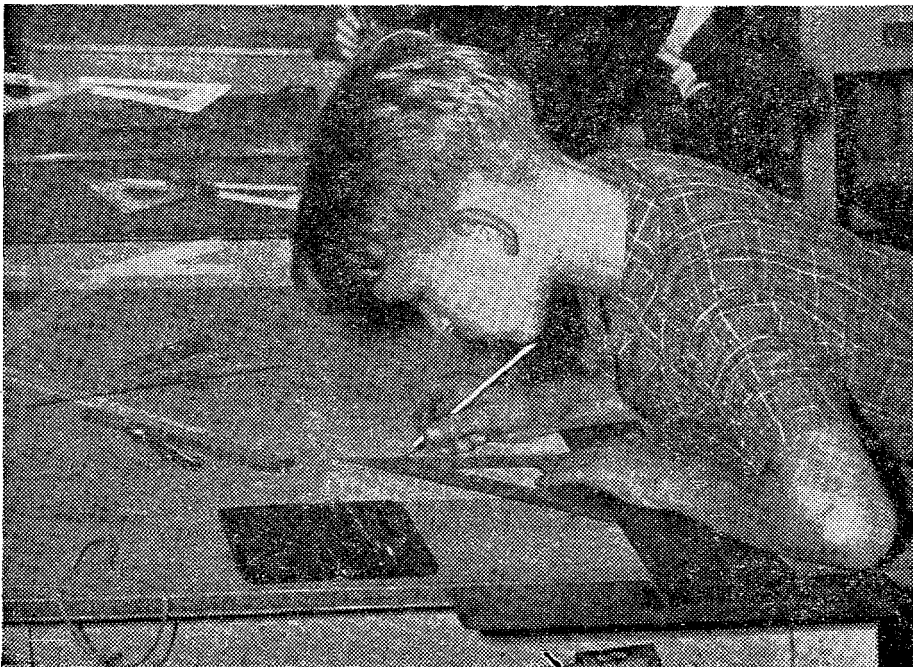
Indien niet alleen langs die weg, maar bovendien langs de weg van de vermogensaanwasdeling het rendement van de ondernemingsvermogens verder zou worden gedrukt dreigt niet alleen voor de huidige vermogensbezitters maar ook voor de toekomstige, het deelnemen in de ondernemingen zijn aantrekkelijkheid te verliezen. Of de v.a.d. werkt inflatiebevorderend en draagt bij tot een vermogensontwikkeling, waartegen de vakcentrales hun plannen richten.

Minister Marijnen heeft niet ten onrechte gezegd, dat Churchill in zekere zin ook een der onzen was. Hij was de grote vrijheidsheld in de strijd tegen de tyrannie van het moderne heidendom. Een machtig redenaar, een bezielend leider, een dapper aanvoerder. Overal in de pers is daarom zijn grote betekenis nog eens in het licht gesteld.

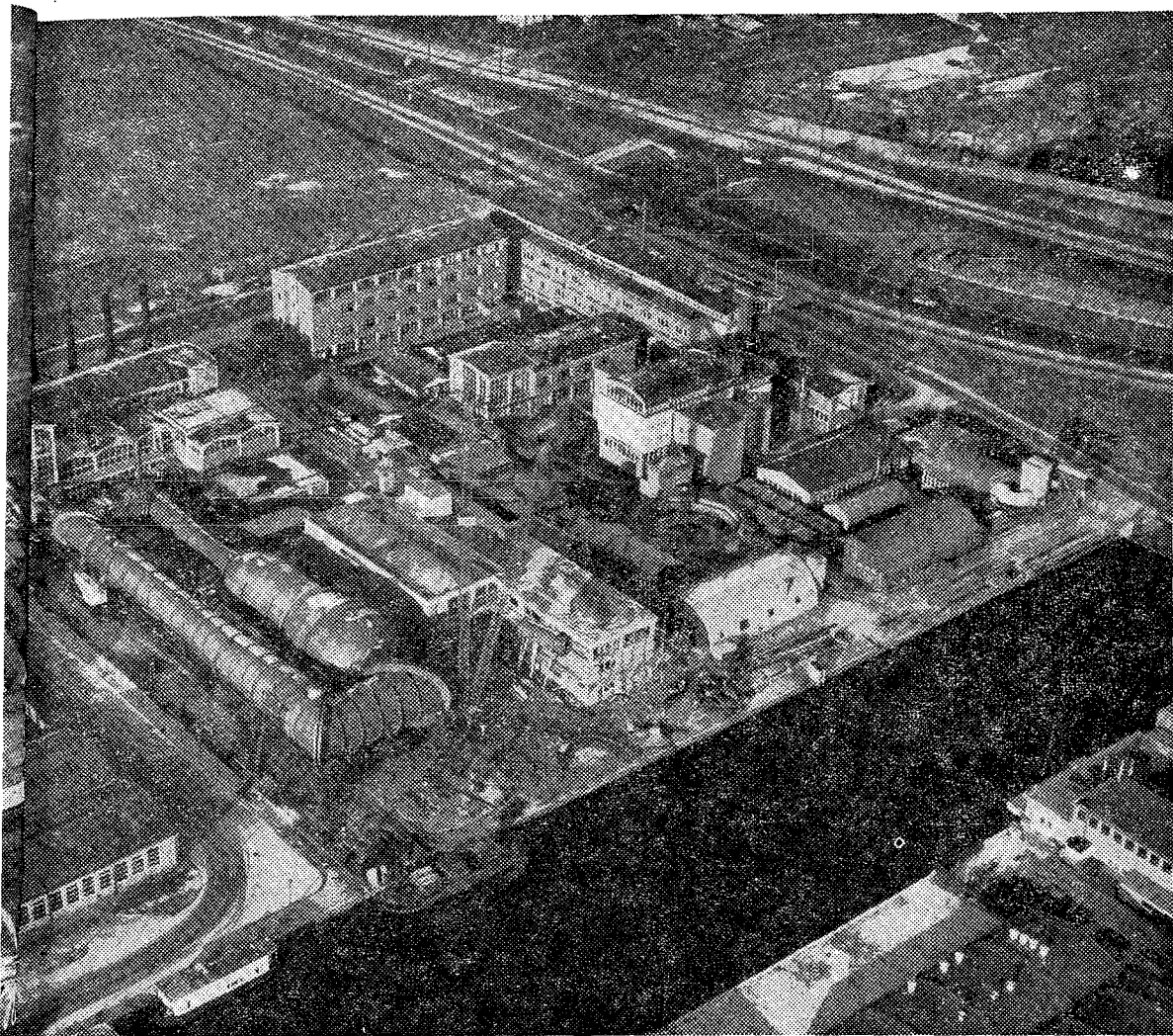
Wij willen in dit artikel op een paar bijzondere aspecten wijzen, die in een politiek weekblad speciale aandacht verdienen.

Churchill was de leider van het Britse oorlogskabinet. Een kabinet met een speciale taak, die boven alle andere taken uitsteeg. Maar toch een normaal kabinet met dezelfde staatsrechtelijke positie en dezelfde bevoegdheden als alle Engelse kabinetten.

En dat is het nu juist. De positie van de Engelse prime-minister is heel anders

rne onderneming, met zijn miljoenen-investeringen biedt een indrukwekkend beeld.

nog zeggen, dat daarmee een nieuwe machtsfactor in ondernemingsland wordt geïntroduceerd, waarvan de effecten moeilijk te overzien zijn. De vakcentralen beseffen dit ook en willen voor deze instituten daarom afzien van de uitoefening van aan het deelhebben in de ondernemingsvermogens verbonden rechten. De vraag is gerechtvaardigd, of zij deze stellingname zullen kunnen volhouden, gezien ook de invloed, die zij langs andere weg in de onderneming, mede op grond van de machtspositie, die naar hun oordeel vele ondernemingen tegenwoordig hebben, reeds opseisen. De kans is groot, dat ondanks alle goede bedoelingen nieuwe belangrijke machtsconcentraties ontstaan, die weer nieuwe grote gevaren en bezwaren voor de maatschappelijke ontwikkeling oproepen.

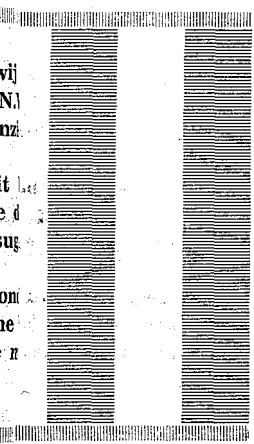
Conclusie

De bevordering van de bezitsvorming via vermogensvorming vormt in het vakcentralen-plan een aantrekkelijk element, dat echter al zijn charme verliest door het kleed, waarin het is gestoken. Kapitaaldeelname door de werknemers in de onderneming slaagt alleen langs de wegen, die daartoe openstaan;

hier en daar ook al begaan worden. Op die wijze zal de werkelijke interesse van de afzonderlijke werknemer in de onderneming kunnen worden gewekt en kan hem de gelegenheid geboden worden om te kiezen, of hij kapitaal wil vormen en zo ja, in welke onderneming.

Eventueel gecombineerd met een zekere stimulans van de ondernemingen verwacht ik van deze op de eigen vrijheid der werknemers gebaseerde deling in de vermogensaanwas meer heil voor onze maatschappelijke ontwikkeling dan van die, welke door de vakcentrales in hun rapport is neergelegd.

WESTERVELD
DROGISTERIEN
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Dit temeer, indien dat eelde werknemers geaalfwang, vaarvan binenan het vakcentralen-lancit niet kan worden ntfie door vele werkne-erstedingen nog tussen eelzen moeten persen, toe aanvaard zal kunnen of

tsfactor
In terug op de figuur in legginggemeenschap. admg, die daarover hier-20 maakt, wil ik daarvan

CHURCHILL-ENGELAND

een minister-pre-derland. In Engeland minister in de volle woord de leider, n het kabinet. Of de sters zullen blijven, or anderen worden taat aan hem ter be-kan besluiten het onstrueren en daar-eigen initiatief aan voorstellen, minis-aan of „over te plaat-we te benoemen. ook naar buiten op ringschef en bij on-ge op hoog niveau ge woordvoerder van ze sterke staatkun-e van de prime-Engeland had Chur-de ruimte kunnen

vinden voor de ontplooiing van al zijn energie, zijn enorme energie. Er is een tweede punt, dat onze aandacht vraagt. Het Engelse parlement is tijdens de oorlog nooit half op non-actief gezet. Heel het beleid van de Regering lag zo gauw en zo volledig als mogelijk was, open voor het parlement. Churchill was een groot parlementariër. Wij hebben wel eens mensen ontmoet, die zich daarover verwonderden: zo'n groot man en toch zo overtuigd van de onmisbaarheid van het parlement, zelfs in oorlogstijd. Zij, die zo spreken, kennen Engeland niet. In Engeland is het parlement geen probleem. Het zou er bijna als heiligschennis klinken, als iemand het tijdelijk zou willen

uitschakelen. Het Engelse volk wéét, hoe dit parlement wortelt in de geschiedenis van zeven eeuwen. Wat kan op het continent daarmee worden vergeleken. Het Engelse volk rekent er op, dat zijn parlement, als het er op aan komt, maar één doel zal kennen en dáárnaar zal handelen: het handhaven van de Britse vrijheid. Daarom had de grote parlementariër Churchill tijdens de oorlog het parlement als een sterke steun in de rug. Want het parlement is zelfstandig, om loyaal te kunnen zijn, en omdat het leeft en handelt uit een geest van loyaliteit, kan het ook in oorlogstijd volledig blijven functioneren, zonder de Regering hinderlijk te volgen. Zulk een parlement had Churchill naast en tegenover zich, en met zulk een parlement was hij, de grote parlementariër, zestig jaar op het nauwst verbonden.

DE SCHADUW EN DE ZON

ALLE onderwerpen, die voor bespreking in aanmerking zouden komen verschrompelen in de zware slagschaduw van Churchill's overlijden. Het is waar dat u in deze week op allerlei manieren al aan hem herinnerd bent. Maar dat is geen reden voor onze partij om in deze radio-uitzending over de grote staatsman te zwijgen.

Er kan in deze dagen bijna niet genoeg over hem worden gesproken en geschreven.

Dat is vooral voor de jeugd een geboden zaak. Ook de jongeren moeten met hem bekend gemaakt worden. Zij moeten weten wat ons in hem gegeven werd.

Terecht heeft minister Biesheuvel, die zondag namens onze regering een herdenkingswoord via radio en televisie sprak, daarop zo zeer de nadruk gelegd. Waarom?

Instrument

Ik begon met het beeld van de slagschaduw. Dat veronderstelt de aanwezigheid van de zon. Als er geen zon schijnt, kan er geen schaduw zijn. Welnu een zon in het leven van miljoenen is — door Gods genade — de gestalte van Winston Spencer Churchill geweest. Daarom valt enerzijds zijn heengaan

Radiocauserie van mr. W. R. van der Sluis, gehouden op donderdag 28 januari j.l.

als een zware schaduw over ons, doch zijn we ons er anderzijds dankbaar van bewust dat het zonlicht van zijn daden en inspiratie blijft.

Het is een speculatieve bezigheid de historie te reconstrueren. Doch ditmaal mag toch wel de opmerking worden gemaakt, dat zonder Churchill de geschiedenis vermoedelijk een andere wending had genomen dan hij in 1941 of 1942 deed.

In welk een situatie zouden wij vandaag leven indien hij niet z'n stempel op de oorlogsperiode had mogen zetten.

Geen mens weet het en het is beter zich ook nu niet aan fantasieën daarover te wagen.

Toch weten wij hoezeer één mens als een instrument in Gods handen de loop der dingen kan wijzigen.

Aan de top

In 1940 leefden in Engeland een Chamberlain en een Churchill. Een twijfelaar en een doorzetter.

Het maakte toen ontzaglijk veel verschil, wie de macht had, wie het Britse volk zou leiden.

Natuurlijk is, vooral in de Westerse democratie, nooit een man zo oppermachtig dat hij alles voor het zeggen heeft. Dat had ook Churchill niet. Hij wilde het zelfs niet. Maar ieder, die iets van het landsbestuur afweet, beseft hoe de man aan de top — al is hij de eerste onder zijns gelijken — in feite de koers bepaalt.

Een koers waarop hij de anderen, zijn medewerkers, mee doet varen.

Door zijn overtuigingskracht, door zijn leiderscapaciteiten worden zij daartoe gebracht. Een andere figuur aan de spits zou datzelfde gezelschap, diezelfde medewerkers in een andere richting hebben kunnen dirigeren. Juist daarom maakt het zo'n verschil of je een Churchill of een Chamberlain aan het roer hebt staan.

Dat verschijnsel geldt ook voor de kleinste organisatie. Een plaatselijke vereniging zelfs drijft vaak op één of op enkele figuren.

Verdediger der vrijheid

Churchill was niet zomaar een grote figuur tussen andere mensen van wereldformaat. Hij heeft en behoudt een eigen plaats tussen de helden en staatslieden uit de glorie-galerij der geschiedenis.

Ik wil dit graag wat nader toelichten. Want het is juist dat specifieke, wat ook ons antirevolutionairen zo aan hem bindt.

Churchill was geen veroveraar, zoals een Alexander de Grote, een Caesar, een Napoleon of andere veldheren en vorsten uit de geschiedenis. De meesten van hen waren als kometen, wier leven van opgaan, blinken en — dikwijls — verzinken, een apart hoofdstuk in de historie vormt. Zij brachten in de regel geen nieuwe geestelijke rijkdom. Zij braken meestal meer af dan zij verdedigden of in stand hielden. Zij bouwden ten koste van anderen een monument alleen voor zichzelf.

Na hen moest dan een chaos worden geordend en een smartelijk nieuw begin gemaakt worden door hun volken.

Hitler is bij uitstek zo'n figuur geweest. Hij was niet groot in de ware zin van het woord. Hij was slechts een explosie en anderen moesten, ook figuurlijk, het door hem veroorzaakte puin ruimen.

In Churchill's leven en in z'n grootste periode is ook puin gevallen. Slechts bloed, zweet en tranen had hij zijn medewerkers en zijn volk te bieden. Dat waren zijn eigen woorden. Hoe geheel ander dan zijn tijdgenoten Hitler en Musolini was deze man.

Hij trad op en handelde om continuïteit te geven aan het waardevolste dat z'n tijdperk in staatkundig opzicht verworven had: de persoonlijke vrijheden van de mens en de democratische inrichting van de staat.

Zelfs indien hij daarin gefaald had, dan nog was hij groot geweest. Het is Gods genade dat hij niet faalde. Maar die uitslag wist Churchill niet vooruit.

Een volk dat innerlijk nog niet klaar, misschien zelfs niet overtuigd en bereid was om zich tegen de tyrannie van het nationaal-socialisme te weer te stellen, is door de enorme accu, die Churchill was, opgeladen zodat het in een schier hopeloze positie stand hield.

Wie in moeilijke omstandigheden leiding heeft moeten geven, beseft welk een geestkracht daartoe vereist is. De overwinning op en de bevrijding van de nazi-overweldiger was materieel wellicht aan Amerikaanse wapens, doch geestelijk in hoofdzaak aan deze ene man te danken.

De vrijheid van het Westen is door zijn stimulans gecontinueerd.

De tweede keer

Maar er is meer. Een nieuwe oorlog heeft ons na 1945 bedreigd. Het communistische Rusland is na de conferentie van Potsdam jarenlang zeer agressief geweest.

De luchtbrug naar Berlijn en de overweldiging van Tsjecho-Slowakije zijn bijna breukpunten in de toen nog pas verworven en dus zeer broze vrede geworden.

Dat toen een halt aan het communisme werd toegeroepen, is wellicht in hoofdzaak weer aan Churchill te danken geweest.

De Verenigde Staten beschikten destijds weliswaar reeds over de atoombom en Rusland nog niet. Ook dat is een factor van betekenis geweest.

Doch er was in die na-oorlogse jaren vooral weer iemand nodig om de mentale bereidheid tot weerstand bij de Westelijke

GRONINGEN

Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
 4 1/4 % (6 maanden opzegging).
 Spaarrente 3 1/2 %.
 Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 3/4 %.
 Spaarrente leden 3 3/4 %.

SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
 HEERLEN: Stationsstraat 9

Voor VOLVO's naar WIERDA

VEENDAM Kerkstraat 79 - Telefoon 05987 - 4495
 SNEEK Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
 Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106

"Bonte Hoek"

BOOMKWEKERIJEN
 GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
 Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
 EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN EEMSKANAAL N.Z. 48
 Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute“ Telefaxnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
 in roerende

en onroerende goederen
 verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

TALENS

de grootste overhemdenzaak
 (ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 - GRONINGEN

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
 SOESTDIJK
 Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
 ONDERHOUDSWERKEN
 BOUWBEDRIJF

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „le Goosche-Gasservice-Dienst“ met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

wereldnieuws
 in vogelvlucht

• Engeland trekt vandaag de aandacht van naar schatting 350 miljoen televisie-kijkers, die op deze wijze getuigen zijn van de uitvaart van Churchill. Over diens overlijden leest men elders in dit nummer meer. In de schaduw van dit droeve overlijden kwam een andere, speciaal voor Labour treurige gebeurtenis: het debacle van minister Gordon Walker als Lagerhuis-kandidaat. Hij verloor voor de tweede maal de stembusstrijd en was daarom ook als minister van buitenlandse zaken niet te handhaven. Overigens is het een curieuze zaak dat de Britse Kroon in feite geen ministers kan benoemen (hoe bekwaam ze ook zijn), indien een kleine groep kiezers niet tevens er voor zorgt dat die bewindsman als afgevaardigde van hun district in het Lagerhuis zitting kan nemen! Nu is de wel zeer geslonken Labour-meerderheid in de macht van de negen man tellende liberale fractie, ook al sputtert premier Wilson tegen hun eis om af te zien van hernationalisatie der staalindustrie. Eigenlijk zou Labour nieuwe verkiezingen moeten uitschrijven om de handen weer vrij te krijgen, hetzij als overwinnaar, hetzij als verliezer bij de stembus. Dat Wilson's nieuwe minister van buitenlandse zaken Michael Stewart een expert in onderwijzaken is, kan zijn prestige niet vermeerderen.

• De Verenigde Staten hebben in de inaugurele rede van president Johnson weinig nieuws kunnen beluisteren. Dat was ook niet te verwachten. Belangrijker symptomen van het verminderde primaat van het buitenlandse beleid zijn de vermindering van de hulp aan het buitenland (van 3392 tot 3380 miljoen dollar; zo erg is het nu ook weer niet!) en de bijkans onverschillige houding, die Johnson jegens de "bevroren" M.L.F. aan de dag legt. Hij concentreert zich meer op het binnenlandse beleid. Getuigen daarvan zijn de stijging van het onderwijs-budget met 75% en de voorgenomen sociale maatregelen.

• Bij de Frans-Duitse besprekingen op kasteel Rambouillet heeft dit alles waarschijnlijk de deur dicht gedaan. Daarbinnen verstonen De Gaulle en Erhard zich blijkbaar beter met elkaar dan ooit tevoren. Voelde Erhard zijn vertrouwensbasis (in Amerika) verslappen? Zo heel veel zaken heeft het tweemanschap vermoedelijk nu ook weer niet gedaan. Dat er weer een conferentie over de politieke Europese samenwerking komt, zat al in de lucht. En voor de Duitse hereniging kan men in Bonn wel Franse frasen, maar geen effectieve hulp verwachten.

• Zuid Vietnam is nog steeds het toonbeeld van verwarring. Door het afzetten van het kabinet zal de Boeddhistische hysterie slechts worden aangewakkerd. Amerikaanse bibliotheken werden verbrand en de dwaze zelfmoord-oproep van in hongerstaking zijnde boeddhistische leiders doen nog meer tragisch vuurwerk verwachten. Het eerste slachtoffer is al gevallen. De furie keert zich vooral tegen de Amerikaanse ambassadeur Taylor en de hulp uit Washington, waardoor (typisch staaltje van communistische dialectiek) Zuid Vietnam aan de rode vijand zou worden verraden. De herkomst van deze orakel-taal laat zich al te gemakkelijk raden. Men vraagt zich af of er na de coup van woensdag voor de Amerikanen nog een been te vinden is om op te staan.

Hun beschermeling, generaal Khanh, die nu weer alle macht grijpt, heeft zich in de laatste weken allerminst betrouwbaar getoond.

• Rood China, zelf geen lid van de V.N. eist de reconstructie van de Volkerenorganisatie. Anders, aldus premier Tsjou En Lai, komt er een "revolutio-naire tegenorganisatie".

Deze "vondst" werd bekend gemaakt aan een diner waar Soekarno's rechterhand, minister Soebandrio, aanzat. Deze verlengt zijn verblijf te Peking met 10 dagen. Het samenspel tussen beide landen wordt steeds inniger.

Wellicht kan beter van een marionetten-spel worden gesproken, waarbij de Chinezen zelfs via hun artsen, die Soekarno behandelen, aan de touwtjes trekken.

Een griezelig idee, maar men moet zelfs met die omstandigheid rekening houden.

• Indonesië is per 1 maart formeel los van de V.N. Het wil alleen lid blijven van de Wereldgezondheidsorganisatie en de Internationale Arbeidsorganisatie. Dat betekent blijkbaar een prijsgeven van de 2,6 miljoen dollar voor technische hulp waarop het land naast een half miljoen dollar aan hulp uit de gewone V.N.-middelen, als V.N.-lid nog recht had. Daarbij komt uiteraard het vertrek van vele V.N.-functionarissen, wier werk door Soekarno waardeloos genoemd is. De V.N. moet nog uitmaken of het in stand houden van banden tussen de W.H.O. en de I.L.O. mogelijk is. En Nederland staat voor de beslissing of het zijn toegezegde hulp van drie jaarlijkse bedragen van f 10 miljoen ook buiten de V.N. om aan Indonesië zal uitbetalen. Op grond van de bestaande overeenkomst zal het o.i. niet meer kunnen. Temeer omdat er nu geen enkele garantie meer is dat deze hulp de Papoe's ten goede komt.

• Boeroendi en Perzië verloren hun minister-president door moordaanslagen. Het eerste land schijnt daardoor uit de "Chinese koorts" te zijn ontwaakt. Het legde namelijk beslag op wapens die, uit Tanxania afkomstig, voor de Kongolese rebellen bestemd waren.

In Perzië heeft een rechtse extremist premier Mansoer neergeschoten, juist toen deze wetsontwerpen bij het parlement wilde indienen, waardoor de inkomsten van zijn land uit de olie-exploitatie voor de kust zouden stijgen. In 1951 werd de Perzische premier Rasmara vermoord toen hij de olie-winning niet wilde nationaliseren. Uit niets blijkt duidelijker hoezeer de sjah met een sterke oppositie van links zowel als van rechts te kampen heeft bij zijn moderniseringspogingen in pro-westerse koers.

Woningnood en welvaart

HET gebeurde in de Generaal De Vetterstraat te Amsterdam heeft weer eens de aandacht gevestigd op toestanden die 20 jaar na de grote vernietiging nog steeds bestaan.

Om niet de indruk te wekken dat hier van een beleidsfout van de Amsterdamse overheid sprake is, dient wel opgemerkt te worden dat de verkeerssituatie in de hoofdstad eist dat deze, overigens nog goede woningen, moeten verdwijnen.

Flex merkte in Trouw op, dat het afbreken van deze huizen boven de hoofden van de illegale bewoners, de indruk wekt dat de personen die hiervoor verantwoordelijk zijn, niet doordrongen zijn van de werkelijke nood. Ik vermoed dat het niet slechts deze personen zijn, die zich geen voorstelling van de nood kunnen maken.

Het zal ongeveer 7 jaar geleden zijn dat ir. Thijsse een beschouwing gegeven heeft waaruit geconcludeerd kon worden dat de woningproductie in die tijd 15.000 tot 20.000 eenheden per jaar te laag was. Het is spijtig achteraf te moeten vaststellen dat hij gelijk heeft gehad. Het huidige woningbouwprogramma lijkt beter bij de woningnood te passen, doch er ontbreekt één ding. Er is geen rekening gehouden met onvoorziene omstandigheden en zelfs niet met omstandigheden die wel te voorzien zijn, maar waarvan de omvang niet te berekenen valt.

Het woningbouwplan strekt zich uit over een tijd van meer dan 5 jaar. Het kan vrijwel met zekerheid gezegd worden dat zich daarbij tegenslagen zullen voordoen. In het economisch verkeer doen zich in een tijdsbestek van 5 jaar bijna altijd teleurstellingen voor. Dat kan door natuurrampen of arbeidsonrust, maar ook door een toenemende welvaart of uitbreiding van de werkgelegenheid.

WELVAART

Het woningbouwprogramma is nauwelijks opgesteld of we zien zo'n probleem al levensgroot opdoemen, als we het tenminste willen zien.

Verschuivende industrieën trekken buitenlandse werkkrachten aan. Moeten we deze mensen woon-gelegenheid bieden ten koste van onze eigen landgenoten?

U zegt: "Nee"!

Is het dan in overeenstemming te brengen met een christelijk geweten om deze mensen ver van huis en hard te halen en hun een normaal gezinsleven te onthouden?

U zegt weer: "nee"!

Dus dan maar enkele duizende woningen meer bouwen.

"Opgelost", dacht u?

Maar de industrie zal meer buitenlanders aantrekken, als er voor huisvesting gezorgd wordt.

Als u zich wilt realiseren waar de grens ligt, dan moet u eens overwegen dat de haven van Rotterdam in enkele decennia de grootste ter wereld geworden is. Ik laat in het midden of naar alle maatstaven Rotterdam de grootste haven is, maar er is nog steeds groei en havens trekken industrie aan, dus mensen waarvoor woongelegenheden moet worden gevonden.

Als u waar ook ter wereld een haven zoekt die met de Rotterdamse te vergelijken valt, dan zult u daarbij een stad vinden van 6, 8 of zelfs meer dan 10 miljoen inwoners. In Rotterdam en omgeving wonen minder dan 3 miljoen mensen.

Natuurlijk moet in aanmerking genomen worden dat een haven, die in de 20e eeuw groeit minder werkgelegenheid aantrekt dan havens welke in vorige eeuwen zijn groot geworden en eveneens dat de vestiging van industrieën door de betere communicatiemiddelen, minder gebonden is aan de omgeving van de haven dan vroeger het geval was.

Daarom valt niet te voorspellen hoeveel de bevolking van de Randstad Holland in de komende decennia zal toenemen. Het is meen ik niet gewaagd om te stellen dat met de toeneming van de woongelegenheden ook de aantrekkingskracht op buitenlanders zal toenemen, waardoor het woningtekort blijft.

TOENEMENDE WELVAART

We beginnen gewend te raken aan de jaarlijkse loonsverhogingen.

Als het netto resultaat daarvan is, dat de koopkracht van de werknemer met 3% toeneemt, vindt de doorsnee werknemer dit maar een mager resultaat. Begrijpelijk, want in de huishoudportemonnee merk je er niet zo erg veel van of er f 100,— of f 103,— uitgehaald kan worden.

Bij deze berekening ga ik er van uit dat na de loonsverhoging voor het nieuwe loon evenveel gekocht kan worden als met f 103,— van het oude loon.

Laten we eens aannemen dat het loon met 3% per jaar stijgt.

Dit betekent dat het loon van een vakman, dat we

• hiernaast verder lezen

Het boek van H. de Wilde

Hubertus de Wilde, de vader van mr. J. A. de Wilde, was in het jaar van de Aprilbeweging op het eiland Tholen geboren. Hij is heel zijn leven een zeer actief antirevolutionair geweest. Maar zijn werk lag niet in Zeeland. Het grootste deel van zijn leven bracht hij door in Den Haag, als Kamerverslaggever van De Standaard, van 1907 tot 1916 wethouder van Den Haag (gelijk later zijn zoon) en van 1916 tot 1927 lid van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Er was een tijd, dat op vele kiesverenigingen en nog meer jongelingsverenigingen de artikelen van het A.R. Program van beginselen één voor één werden besproken. Daarbij waren er twee „bronnen”. In de eerste plaats Ons Program door Dr. A. Kuyper, een bundel Standaardartikelen, waarin het program breedvoerig werd toegelicht, en die met name stamden uit de jaren 1878 en -1879. En dan het boek van H. de Wilde: de Antirevolutionaire partij en haar program van Beginselen. Het was in eenvoudiger trant geschreven dan het boek van Dr. Kuyper.

Later kregen we zo opnieuw twee boeken over het beginselprogram, n.l. Saavis Tranquillus in undis van Dr. Colijn en Ons Isolement van Prof. mr. P. A. Diepenhorst. Het laatste was blijkens een woord vooraf bedoeld als een populaire toelichting evenals het oudere boek van H. de Wilde, dat kort na de eeuwwisseling verscheen en spoedig moest worden herdrukt.

Vooraf niet te scherp.

De Getuige, het blad, dat Ds. Wijers als redacteur-uitgever had, wijdde aan dit boek een artikel.

En zo zijn we dan weer bij De Getuige terug. In dit en in een paar volgende artikelen geven we nu telkens aan De Getuige het woord. Het gaat ons om de citaten in verband met de titel van deze kleine reeks, en hier volgt nu het eerste citaat:

„Het boek is hier en daar polemisch van aard en niet altijd aan onnodige scherpheid gespeend.

Dit oordeel vloeit misschien voort uit de omstandigheid, dat uiteraard

Getuigenissen uit Nederlands Indië (2)

in Indië de geesten meer irenisch gezind zijn en dat het hier geen pas zou geven alle Christelijke actie te verlammen door te gaan afstoten, wat veeleer aangetrokken dient te worden. Om alles wat ons lief is, hier toch geen verdere splitsing dan strikt nodig is om het beginsel zuiver te houden! Zo tatrijk zijn we waarschijnlijk niet, dat het geoorloofd zou zijn op kleine verschillen uiteen te gaan. Die zienswijze nu is wellicht oorzaak, dat we de toon nu en dan te scherp vinden en hem althans niet gaarne overgebracht zagen naar Indische boden.

Maar tegen het boek van H. de Wilde is ondanks veel waardering één echte grief, die — niet zonder scherpste — naar voren wordt gebracht.

Hier volgt het tweede citaat uit De Getuige:

Tegen de inhoud heb ik slechts één ernstige grief. Het betreft een uitspraak voorkomende in de toelichting op art. 18 (de Koloniale Politiek).

Erkend wordt onze zedelijke schuld jegens Indië, gevolg van harteloze financiële politiek; geeseld wordt de uitzuigerij van de inlander, gepleit voor verlichting van de druk, waaronder deze verkeert.

Dat alles is uitnemend, en heeft onze volle instemming. Maar één uiting in dat hoofdstuk verbaast ons en zou twijfel kunnen doen rijzen aan de ernst van het pleidooi voor de inlander.

Sprekende op blz. 331 over de kosten van de Atjehoorlog, komt deze zinsnede tenslotte voor de dag:

„Van de miljoenen die aan de Atjehoorlog zijn verspild, hadden heidegronden ontgind en met de droogmaking van de Zuiderzee een begin gemaakt kunnen worden.”

Zeker, dat had gekund.

Maar dat zou een nationale schande geweest zijn.

Niettemin, ik beveel het boek van de heer De Wilde ernstig aan. Het is een nuttig boek.

Aan de Indische lezers geef ik in overweging over de door mij gewraakte zinsnede een strookje papier te plakken en er voor te lezen:

Van de miljoenen, die aan de Atjehoorlog zijn verspild, hadden de belastingen in Indië verlicht kunnen worden, had een deugdelijke politie georganiseerd

kunnen worden om de Inlander veiligheid van personen en goederen te waarborgen, had de woeker bestreden, het onderwijs verbeterd en uitgebreid kunnen worden, hadden bevoeiingswerken kunnen zijn aangelegd en landbouwcredietbanken opgericht, had de vergiftiging van het volk door opium kunnen zijn tegengegaan, kortom hadden wij krachtig werkzaam kunnen zijn tot zedelijke en stoffelijke verheffing van de Inlander in het algemeen, van de Javaan in het bijzonder.

Wellicht zal zelfs de schrijver tegen deze wijziging geen bezwaar hebben als er — wat ik hoop en verwacht — een derde druk verschijnt.

Ook al moeten de heidegronden dan ontgonnen en de Zuiderzee drooggelegd worden met Hollands geld inplaats van met Indisch.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend

DUTHLER

VARSSEVELD

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaftwagens
etc.

HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

Telefoon Giessendam-Hardinxveld 2141

Vragen van Kamerleden

• Goedkeuring statuten bedrijfsverenigingen

De heer SCHAKEL (A.R.P.) heeft aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de volgende vragen gesteld:

1. Kan de Minister mededelen, waarom de goedkeuring overeenkomstig artikel 10, 3e lid, der Organisatiewet Sociale Verzekering, niet werd onthouden aan de hernieuwde vaststelling van de statuten der Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging, der Bedrijfsvereniging voor de Metaalindustrie en de Elektrotechnische Industrie en van de Bedrijfsvereniging voor de Zuivelindustrie, terwijl die genoemde statuten in artikel 1, lid 4, in strijd zijn met artikel 10, lid 2, der Organisatiewet Sociale Verzekering?
2. Was het onthouden der genoemde goedkeuringen niet te meer geboden, nu de Minister bekend is met de wijze, waarop de Bedrijfsvereniging voor de Koopvaardij in strijd met de wet, doch in overeenstemming met de gelijkkluidende bepaling in haar statuten heeft gehandeld ter zake van de toelating van de Vereniging van Nederlandse Koopvaardij Officieren aan de arbeid van deze bedrijfsvereniging en haar bestuur?
3. Kan de Minister mededelen, welke maatregelen hij denkt te nemen, opdat de statuten der onder 1 genoemde bedrijfsverenigingen gebracht worden in overeenstemming met de Organisatiewet Sociale Verzekering?

• Verhouding tussen bank en cliënt

De heer KIEFT (A.R.P.) heeft aan de Minister van Financiën de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat de Nederlandse bankiersvereniging voor de banken de algemene voorwaarden — o.m. regende de verhouding tussen cliënt en bank — aan een grondige herziening heeft onderworpen?
2. Indien het vorenstaande bevestigend wordt beantwoord, kan de Minister een overzicht geven van de wijzigingen, die aangebracht zijn in de voordien geldende voorwaarden?
3. Indien zou blijken, dat ten gevolge van de genoemde herziening vele risico's ten onrechte en eenzijdig zijn verschoven naar de cliënt, en gelet op de bestaande concentratie van het Nederlandse bankwezen, meent de Minister, dat hij gerechtigd is, werkloos deze ontwikkeling toe te laten?

Gezag in de kerk

Als het goed was zou het gezag in de kerk als goddelijke zaak het meest zichtbaar moeten zijn. Het tegendeel is echter maar al te waar. Het ambt functioneert niet goed meer en is gezagsloos.

Men vindt geen jongen bereid predikant te worden omdat het gezag van deze dienaar veel (zo niet alles) heeft ingeboet. De koster weet vaak beter zijn gezag te handhaven onder de jeugd dan de herder en leraar.

In het kerkelijk jeugd(zorg)werk huurt men een uitsmijter om de ons toevertrouwde jeugd op ferme en judo wijze te temmen.

Het woord gezag verslapt per zondag. De avonddiensten zijn zo slecht bezet dat de enkele nog aanwezige broeders of zuster haast persoonlijk op zijn of haar kop krijgt over de gezags- en woordcrisis, waarin we leven.

Hebt U het beroepingswerk aan de achterzijde wel eens meegemaakt? Het gezag van de kerk in dit vlak en van haar dienaren wordt dan vaak een holle frase.

Kerkeraden ziet u dan op hun smalst en predikanten in de wereldse zaken duiken alsof alles ermee gemoeid is.

Men bekritiseert, kraakt af en veroordeelt zonder eerbied voor het ambt. Dat wil niet zeggen dat we geen kritiek mogen hebben, doch als de liefde daarin maar doorgloeit. De haat speelt vaak de eerste viool. Een belijdende predikant onder de preekstoel in een propvolle kerk is een aanklacht tegen de kerk in zijn totaliteit. U moet de reacties horen! Een verguisd predikant op de preekstoel is nog erger.

De gezagsfaçade is dan van papier en iedereen kijkt er doorheen.

Het kerkelijk gezag is vaak gereduceerd tot een schijn(heilig) kerkelijk pepermuntje. Je zuigt erop en slikt het door. Uitwerking heeft het niet.

Ambtsdragers en ambtsaanvaarders, het gaat om heilige dingen.

Uw gezag is in het geding en dus Zijn Gezag.

v. A.

• Vervolg van pag. 8

gemakshalve op f 150,— per week stellen, in 1975 tot f 200,— zal zijn gestegen.

Hoe zal dit meerdere loon worden besteed?

Het valt moeilijk met zekerheid te voorspellen, want de één geeft de voorkeur aan lekker eten, de ander aan mooie kleren en een derde aan een gerieflijke woning.

Dat de woning een niet onbelangrijk deel van de toenemende welvaart zal opeisen lijkt echter niet onwaarschijnlijk. De neiging tot meer woongenot bestaat al enkele jaren. Het is niet goed in te zien waarom er grote verschillen zouden ontstaan tussen de eisen van een gezin met f 200,— inkomen per week in 1975 en de verlangens van het gezin met hetzelfde

inkomen in 1965. Echter, de categorie die in 1975 dit inkomen heeft, is belangrijk groter dan in 1965.

De vraag komt op: "Zullen enkele honderdduizenden woningen, die nu nog aan de minimum eisen voldoen, ook over 10 jaar nog geaccepteerd worden?"

Daarbij kan ook gedacht worden aan het feit dat de minimum eisen van de autoriteiten wel eens wat lager uitvallen dan die van de bewoners.

De nog grotere groep woningen die nu aan redelijke eisen voldoet, zou over 10 jaar wel eens afgezaakt kunnen zijn tot het minimum dat dan acceptabel is.

Het ziet er dan ook niet naar uit dat de komende generatie zal behoeven te klagen over werkloosheid in de bouwvakken.

Het moet worden toegegeven dat deze nogal vage

toekomstverwachtingen geen erg stevige onderbouw zijn om een bouwprogramma op te funderen. Er wordt echter in brede kring naar een stevige welvaartsverhoging gestreefd. Het bouwprogramma zal daarbij vroeg of laat (beter vroeg dan laat) moeten worden aangepast.

De woningproductie is in 1964 met ca. 25% gestegen ten opzichte van 1963. Dat is een reden om dankbaar te zijn, te meer daar een zo grote produktie-stijging in de industrie slechts zelden voorkomt. Als we echter met het streefgetal van 125.000 woningen per jaar tevreden zullen zijn, moeten we ons niet verwonderen als de baby's van nu geen woning zullen kunnen vinden wanneer zij trouwplannen gaan maken.

A. P. C. v. d. Merwe

Zon en schaduw

• Vervolg van pag. 7

volken op te roepen. Dat heeft Churchill in zijn beroemde rede te Fulton gedaan. Mede daardoor is een nieuwe uitlaande wereldbrand voorkomen.

De moeilijke jaren van de koude oorlog met al hun spanningen, culmineerend in de Cuba-crisis van 1962, waren de prijs om de betrekkelijke internationale rust van nu te kopen.

Stalin is in 1953 gestorven als een verbitterd man. Hij kreeg geen nieuwe kansen. Hij had z'n oude strijdmakker tegen de nazi's, zijn aanvalspad zien kruisen. Opnieuw was Churchill toen de kampioen van de geestelijke vrijheid en het democratische staatsbestel.

ONTZAG

Er is van Churchill verteld dat hij nerveus was, telkens wanneer hij in het parlement het woord moest voeren. Dit kan niet verklaard worden uit vrees voor politieke tegenstanders.

Angst in zo'n grote situatie kende hij niet. Wat het dan wel geweest is? Ik kan het niet anders verklaren dan uit het respect, ja het ontzag, dat hij koesterde voor de grootste publieke zegeningen van deze tijd, nl. de democratische instellingen van een volk, dat zich door het bezit daarvan vrij mag noemen.

Voor het behoud daarvan is Churchill tegen nazisme en communisme ten strijde getrokken. Eén oorlog is daartoe onder zijn leiding gewonnen. Een tweede krijg hoogstwaarschijnlijk door zijn toedoen voorkomen.

VOORBEELD

Churchill blijft tot lang na zijn dood het voorbeeld voor iedereen, die doorzetten wil omdat hij weet voor een goede zaak te vechten.

Dit is het zonlicht, dat God deed stralen vanuit zijn dynamische en inspirerende persoonlijkheid. De slagschaduw van de rouw schuift thans voor de zon langs. In ons land en elders ter wereld evengoed als in Engeland. Maar achter deze wolk blijft die zon schijnen en komt zij weer te voorschijn. God zij dank voor het feit dat ook in dit opzicht natuurwetten gelden. Het is de Heer van deze wereld, die mensen als Churchill wil gebruiken om Zijn waardevolle gaven op het terrein van het publieke leven in stand te houden. Dat geeft ook ons een speciale verantwoordelijkheid. Namelijk deze: wat doen wij, ieder op ons plekje, om het voorbeeld dat Churchill gaf na te volgen. Wij zien dit — ook in de politiek — als een roeping van Godswage!

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers var

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846—2156—2484
Hardinxveld-Giesendam

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(49)

Niemand weet en zal ooit te weten komen wanneer hij voor de eerste keer op het idee kwam om na de moord een frase uit te spreken. Hij had nooit Latijn geleerd, behalve dan dat beetje dat hij had moeten leren bij zijn studie van Engelse etymologie. Hij besloot te dingen naar de onsterfelijkheid onder het motto: „Sic Semper Tyrannis”. Het was de zinspreuk van de staat Virginia: „Zo moge het tirannen altijd vergaan.”

Om kwart voor acht stond hij op van zijn bed, pakte zijn bagage en besloot op het laatste ogenblik nog twee zware revolvers mee te nemen. De anderen zouden ze nodig kunnen hebben, niet hijzelf. Iemand vertelde later dat, toen hij naar beneden kwam en de hotelhal doorliep, hij er even elegant en rustig uitzag als altijd. Hij knikte naar de portier en vroeg:

„Gaat u vanavond nog naar Ford's Theatre?”

„Dat denk ik niet”, antwoordde de portier.

„U móet gaan”, zei Booth en schudde quasi-dreigend met zijn wijsvinger. „U zult er zeldzaam mooi spel te zien krijgen.”

Hij ging naar buiten, de duisternis in, en besteeg zijn ongeduldig paard. De avondwolken hingen nog laag genoeg om gezien te kunnen worden in de weerschijs van het licht der stad. Boven de straten hing een lichte nevel, en Booth vond dat de verlichte koepel van het Capitool er in deze nevel uitzag als een spook gezien door matglas. De straten waren nog steeds gevuld met duizenden mensen; regeringsambtenaren waren zich aan het opstellen voor een optocht en muzikanten stemden hun instrumenten. De vrolijkheid scheen met het uur groter te worden en dezelfde fuifnummers, die al een paar dagen geleden hadden gezworen om er nu eindelijk eens mee op te houden, waren vanavond weer aan de gang en dronken op de gezondheid van Lincoln, Grant, Stanton, Meade, McClellan, Sheridan, Ord, Sherman, Hooker, Farragut, Porter, en toen ze begonnen te denken aan Lee, wisten ze dat ze een behoorlijk stuk in hun kraag hadden.

Vicepresident Johnson lag gekleed op zijn bed. Hij hoorde dat er op de deur werd geklopt. Hij stond op, trok zijn bretels over zijn schouders en deed open. De bezoeker was de voormalige gouverneur Leonard J. Farwell uit Wisconsin. Hij zei dat hij moe was om nog langer op zijn hotelkamer rond te hangen. Hij wilde praten met iemand en vroeg of hij een paar minuten mocht binnenkomen. Johnson draaide de gaslamp op de tafel wat hoger, en de twee mannen die zich allebei eenzaam voelden, praatten over vrede en politiek. Farwell zei dat hij een kaartje had voor de avondvoorstelling in Ford's Theatre. Er was bekend gemaakt, zei hij, dat Lincoln en Grant zouden komen.

De vicepresident ging niet in op de onuitgesproken uitnodiging om mee te gaan. Hij zei tot de gouverneur dat hij moe was — erg moe — en dat hij vroeg naar bed zou gaan.

In het pension van Mrs. Surratt ontwaakte John Holahan uit zijn middagslaapje. Hij keek eens op zijn horloge en herinnerde Mrs. Holahan eraan dat het personeel van het arsenaal vanavond een fakkeloptocht zou houden van het Capitool naar het Witte Huis. Zou het geen goed idee zijn om de Avenue op te gaan om te gaan kijken? Maar Mrs. Holahan was niet geïnteresseerd. Ze had nog zoveel te doen, dat ze geen tijd en geen zin had om zich te verkleeden en buiten te gaan staan in de vochtige lucht om naar een fakkeloptocht te kijken.

Holahan waste zijn gezicht, trok zijn jas aan en ging weg. Hij wandelde door Sixth Street naar de Avenue, stak daar-

na over naar Seventh Street en bleef staan voor het kledingmagazijn van Seldner om op de optocht te wachten. De grote Ier werd ontroerd door de rode vlammen der fakkeldragers, door de muziek en door de glimlachende gezichten, en toen de optocht voorbij was getrokken vond hij dat hij net zo goed kon doorlopen naar Ford's Theatre om Lincoln en Grant te zien.

Hij was al bij de hoek van Eighth en D Street, toen hij zich herinnerde dat het Goede Vrijdag was. Holahan was katholiek. Hij besloot naar huis te gaan. Als hij naar het theater was gegaan, was de kans groot geweest dat hij een van de weinige overgebleven plaatsen had gekregen — de hoekplaats op rij D van het balkon, slechts een paar passen vanaf de kleine witte deur. Als hij daar had gezeten had hij iedereen kunnen zien die op weg was naar de staatsloge, en als hij een idool had herkend zou hij beslist een praatje met hem hebben gemaakt. Wat er dan zou zijn gebeurd weet niemand, want Holahan was groot en sterk.

In het Witte Huis zat de president te werken. Congresvoorzitter Colfax zat bij hem in de werkkamer en vertelde dat hij van plan was om van de zomer een vakantiereis te maken naar het Rotsgebergte en Californië. Hij zou zijn plannen echter onmiddellijk wijzigen als de president zou besluiten om het Congres in een extra-zitting bijeen te roepen. Lincoln schudde zijn hoofd. Hij had niet besloten het Congres bijeen te roepen voor een extra-zitting en hij dacht er ook niet aan om het te doen. De voorzitter kon gerust op reis gaan. Overigens was de president juist van plan enige opmerkingen neer te schrijven over de belangrijke rol die de bevolking van de Westkust met hun gouden zilvermijnen kon spelen in de komende vreedetijd. Colfax bleef even zwijgen en zei toen dat velen er zich ongerust over hadden gemaakt dat de president zich blootstelde aan gewelddaden toen hij Richmond bezocht. Lincoln antwoordde:

„Ja, als iemand anders president was geweest en naar Richmond was gegaan, zou ik me ook ongerust hebben gemaakt; maar voor mijzelf ben ik geen ogenblik bang geweest.”

De twee raakten in gesprek over het theaterbezoek van vanavond, en Lincoln zei dat generaal en Mrs. Grant van plan waren geweest om met hem mee te gaan, maar dat Grant zo spoedig mogelijk zijn kinderen wilde zien en daarom nog met de avondtrein naar Philadelphia was vertrokken. Zou de voorzitter er zin in hebben om mee te gaan?

Mr. Golfax bedankte voor de uitnodiging in beleefde beoordingen.

Beneden in de hoofdingang liep John F. Parker naar de grote buitendeuren, waar hij bleef staan praten met zijn vriend Tom Pendel. Pendel was een van de vier oorspronkelijke lijfwachten geweest, maar was later bevorderd tot de functie van portier in het Witte Huis. Parker was hem opgevolgd als lijfwacht.

„John”, zei Pendel, „ben je voorbereid?”

Parker keek hem verbaasd aan. „Voorbereid op wat?”

Alfonso Dunn, de tweede portier, viel hem bij: „Ach, Tommy, er is geen gevaar!”

„Dunn”, zei Pendel, „je weet nooit wat er kan gebeuren.”

Hij was altijd een plichtsgetrouw politiemann geweest, en hij wist dat Parker dat niet was. „Parker”, zei hij, „ga nu naar het theater en zorg dat je klaar staat als de president komt.” Hij hield de deur open, en half-geamuseerd, half-verwonderd liep Parker naar buiten de duisternis in. „En zorg dat hij veilig naar binnen komt”, zei Pendel nog.

(wordt vervolgd)

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

A. v. d. BAN

Dubbelsteijnlaan 51, Dubbeldam, Tel. 05600-8600

Shell Olie voor Centrale Verwarming
Shell Brandstofolie P.K. voor oliekachel of
oliehaard

Vraagt vrijblijvend inlichtingen.

Geregelde bezorging - Prima service - Auto's
uitgerust met mobilfoon-installatie.

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van
Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima
verzorgd door

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen
sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
Telefoon (01860) - 2050

HOLWERDA ZONEN DOKKUM

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten
kantoortijd 2580. Rotterdam: telefoon 010 - 171317.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Als abonnee op

NEDERLANDSE GEDACHTEN
blijft u politiek bij

BOEK-, COURANT-, HANDELSDRUKKERIJ DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.

DRIFT 13 - UTRECHT

wil u gaarne van advies dienen

PATENT OCEAN KEERKLEP
PATENT OCEAN AFSLUITER
OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
(Met roltrap te bereiken)

Uw interieur

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
En toch niet duur!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

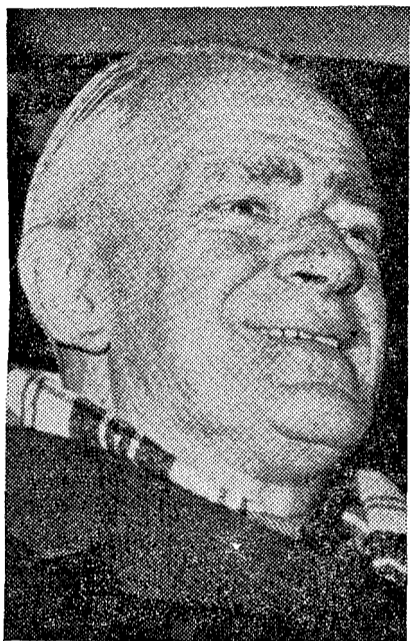

Aandacht voor Michael Stewart

Engelands nieuwe 'foreign secretary'

ENGELAND heeft op wat ongewone wijze een andere minister van buitenlandse zaken gekregen. Meestal is het heengaan van een dergelijke belangrijke figuur het gevolg van algemene verkiezingen. Er kan dan een andere partij aan het bewind komen, of de partij die aan de macht blijft kan van de gelegenheid van een 'nieuw begin' gebruik maken om een minister, die niet aan de verwachtingen heeft beantwoord, te vervangen. Dat is ook in Engeland meer dan eens gebeurd.

Patrick Gordon Walker, tot vorige week 'foreign secretary' in het kabinet van de socialist Harold Wilson, werd echter niet tot heengaan gedwongen, omdat hij niet voldeed. De reden is, dat het hem tot tweemaal niet gelukt is, een zetel in het Lagerhuis te bemachtigen. Het lidmaatschap van dit House of commons is onontbeerlijk voor een Britse minister van buitenlandse zaken. Zou hij

geen deel uitmaken van het Lagerhuis, dan zou een andere minister of de minister-president de buitenlandse politiek moeten verdedigen. Er zouden dan allerlei kunstgrepen verricht moeten worden om de betrokken minister gelegenheid te geven, het politieke spel volledig mee te spelen. Walker was zo verstandig, geen krampachtige poging te doen om op zijn post te kunnen blijven. Hij trok uit twee nederlagen in de tijd van nog geen vier maanden de enige juiste conclusie en nam ontslag. Men moet daarvoor bewondering hebben, want hij is nu een 'lonely Walker', die de bittere ervaring van de politieke eenzaamheid zal leren kennen.

Zijn opvolger, de 58-jarige Michael Stewart, zal het geenszins gemakkelijk krijgen. Hij is bepaald geen deskundige op het gebied van de buitenlandse politiek, ook al heeft hij zich korte tijd met Europese zaken bezig gehouden en maakte hij enkele buitenlandse reizen.

De mogelijkheid bestaat, dat Wilson niemand anders (die hij er geschikt voor achtte) bereid heeft gevonden, onder de huidige omstandigheden de portefeuille van buitenlandse zaken over te nemen. Per slot van rekening kan het Labourkabinet nu wel eens een kort leven beschoren zijn. Ook is niet uitgesloten, dat Wilson de keus op Stewart heeft laten vallen omdat hij van plan is, zelf actief bezig te zijn met de Britse buitenlandse politiek. In dat geval kan hij zijn gang gaan. De benoeming van Stewart is dan zeker niet zo opzienbarend, als aanvankelijk leek. Opvallend is, dat hij Wilson en Walker heeft vergezeld, toen die een bezoek aan Moskou brachten in de tijd, dat Labour nog in de oppositie was.

Zij die Stewart van dichtbij kennen menen, dat hij over de bekwaamheid en karaktervastheid beschikt, een eigen beleid uit te stippelen. Ondanks zijn zachte, prettig aandoende stem en zijn voorkomendheid kan hij een lastige tegenstander zijn, zo beweert men.

Stewart was een intiem vriend van de al meer dan een jaar geleden overleden voorganger van Wilson, Hugh Gaitskell. Hij staat bekend als pro-Europees. Als hij van de algemeen gevolgde Labourpolitiek afwijkt, dan zal het volgens insiders eerder naar 'rechts' dan naar 'links' (van het midden) zijn. Hij wordt beschouwd als een 'vernieuwer'. In

Het verhaal gaat, dat een Amerikaanse generaal, vlak voordat zijn divisie in 1943 naar het front in Europa werd verscheept, zijn staf de volgende vraag stelde: "wat is de waarde van een mens, wat kost het ons als één soldaat sneuvelt?"

De antwoorden luidden verschillend; zij varieerden van een f 100.000 tot f 4.000.000. Niemand gaf het antwoord, dat de generaal verwachtte: een mensenleven is niet in geld uit te drukken, het is kostbaarder dan goud.

Ik moest aan dit verhaal denken, toen ik in het januari-nummer van het maandblad "Verkeerstechniek" een artikel las, getiteld "De hoge prijs van verkeersongevallen". Nogal koud en nuchter wordt in dit artikel opgemerkt, dat de schade aan de gemeenschap toegebracht per verkeersdode f 45.000 bedraagt; per verkeersgewonde f 4.700 en per schadegeval f 800.

De koelheid en nuchterheid van het opstel volgend, citeer ik:

"Blijkens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1962 vonden in ons land 205.000 verkeersongevallen plaats, waarbij in ronde getallen:

2.000 doden
32.100 zwaar gewonden en
18.400 lichtgewonden te betreuren waren.
Van de 205.000 verkeersongevallen waren:
160.000 ongevallen met uitsluitend materiële schade en
45.000 ongevallen met lichamelijk letsel waarvan rond
42.000 met tevens min of meer ernstige materiële schade.

Een kostenoptelling aan de hand van bovengenoemde cijfers levert op:

2.000 doden ad f 45.000	90 miljoen gulden
50.000 zwaar- en lichtgewonden ad f 4.700	235 miljoen gulden
202.000 schadegevallen ad f 800	161,6 miljoen gulden

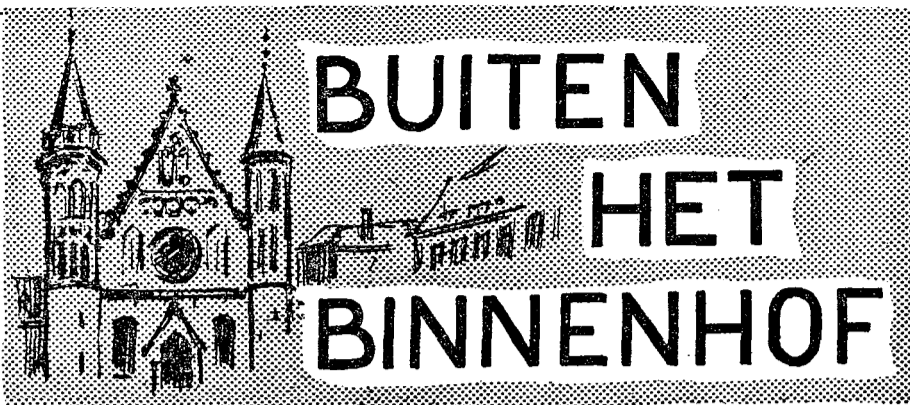
totaal rond 490 miljoen gulden zijnde per verkeersongeval rond f 2.400."

Tot zover het artikel, dat ons verder vertelt hoe dat nu met die cijfers in België, Frankrijk, Engeland en Duitsland gesteld is. Een en ander illustreert, dat, indien het aantal verkeersongevallen wordt teruggebracht door technische voorzieningen, voor de maatschappij een economische besparing wordt verkregen, die bij narekening duidelijk het hoge rendement van de gepleegde investeringen aantoonde.

Ik heb mij "getroost" met de lezing dat wij in Nederland nog goedkoop zijn. Schade aan de gemeenschap toegebracht "per verkeersdode" kost in ons land f 45.000; in België f 85.000; in Frankrijk f 85.000; in Engeland f 26.000; in Duitsland f 40.000.

Nu weet ik heel goed, dat dit artikel een technisch artikel is en dat het de redactie ging om de hoge prijs van de verkeersongevallen. Ik wil de ANWB dan ook niet beschuldigen van koelheid en nuchterheid, want op zichzelf zijn dit geen slechte eigenschappen, in tegendeel, in het verkeer noodzakelijke eigenschappen.

Toch dacht ik bij het lezen van een en ander aan die

generaal, die de vraag stelde: wat is een mensenleven waard?

Een artikel als het gedeeltelijk geciteerde, maakt een cynische indruk, omdat het per slot van rekening verkeerstechnische maatregelen aanbeveelt teneinde de maatschappij een economische besparing te offereën. Want al die mensen, die bij verkeersongevallen om het leven komen, hakken zo in! Dat staat er niet met zulke woorden, doch het komt er wel op neer.

Wat kunnen wij doen om het aantal doden op onze snelwegen tot nul te reduceren? Een christelijk weggebruik in acht nemen! Maar zelfs mensen met een christelijke levenswandel rijden soms als waarlijk duivels over de weg. Zodra de mens in een afgesloten ruimte komt te zitten, van waaruit hij een zekere macht kan ontwikkelen, welke hem, op dat ogenblik niet wordt afgenomen, schijnt, neen, blijkt hij op moord uit. Moord op anderen of op zichzelf. Ik kan het niet anders zien, als ik regelmatig wegpiraten hun recht, althans wat zij daarvoor laten doorgaan, zien nemen. Zij dringen fatsoenlijke rijders in de berm, zij lijken op een gemotoriseerde Kain. Want nooit zijn ze de hoeder van hun tegenligger.

De onzorgvuldigheid in het gemotoriseerd verkeer, de ongetemde haast, de zucht om de eerste te zijn, het voorbijgaan aan de slachtoffers op de weg is een teken van onze tijd, welke tijd schaadt door overmaat en overdaad.

Wij beleven een oververzadigde periode, waarin de welstand hier en daar de ramen uitspringt. De supermens ontmoet zijn medesupermens op de supermarkt welke hij per superauto bereikt. Hij vult de tank van die superauto met super. En als hij aan het rekenen slaat, berekent hij de economische schade van het verkeer per dode, ad f 45.000.....

Ik geef toe, dat we niet konden blijven stilstaan bij het karretje, dat over de zandweg reed, maar ik verlang naar de momenten dat ik bij dat karretje kan stilstaan — het kan gelukkig nog — om eens diep adem te halen en aan mijn medemens te denken en hem in de gelegenheid stellen ook diep adem te blijven houden.

William Franke

M. C. van STAAVEREN
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Kryptogram

Horizontaal: 1. Eenheid maakt macht, maar meestal komt hij door verdeling aan de leiding; 5. Melchizedeks koninkrijk; 8. bij de start begeven de renners zich op 't hellend vlak; 9. keeltjes van keukenprinsen verwekken braakneigingen; 11. taal en eten uit Groningen (of Deventer); 12. houtleverancier voor de tempel; 14. kindersitje; 15. eet in twee gangen; 19. lopende band voor onafgewerkte zaken (5, 4); 22. dwingen — zo ze niet bekend zijn; 24. Blijven schijnt meer stedschoon te hebben; 26. een stomp hefwerktuig beheert de proviand; 28. sluwe vent, die niet uit de kluiten maar uit geëgaliseerde grond gewassen is; 29. stierf 180 jaar oud en van het leven verzadigd; 30. stu-(de)-ren; 31. voetenschrift.

Vertikaal: 1. Hoe schoon, als 't onder water staat; 2. 't dak van 't denkvermogen; 3. verrukkelijk, een uitje voor 't innerlijk; 4. hun vorsten kregen met doornen en distels een gevoelige les; 5. ouderwets, maar er zat schot in en het dier begrijpt het tenminste; 6. lettergader; 7. ook al zijn er half zoveel en nog een stuk paard, dan is 't bezoek nog gering; 10. plannenbron;

1	2	3	4	5	6	7
8			9	10		
11				12		13
14			15	16		17
19			20	21		22
24	25		26			27
28				29		
30			31			

13. deze wanden zijn soms luisterrijk; 14. taalmisbruiker; 16. dronken door dienaar gedood; 17. landrover, die 't op de levens van zijn tegenliggers voorzien heeft; 18. een langoor achter de vismand, die maakt bestel geen vakwerk; 20. de restanten van hetgeen in rook opging worden hierin verzameld; 21. bij het nazien bemerkt men meer dan één karakter; 23. in 't geheim heeft de vernufteling de pee in; 25. noot bij de vis, dat geeft een oude munt; 27. zij zijn met aardse goederen gezegend en gebieden.

OPLOSSING:
Horizontaal: 1. zandverstuiving; 7. netelig; 9. beramen; 10. melkerij; 11. nederig; 13. kleinen; 15. magiërs; 18. kleurig; 21. verguld; 22. maankop; 24. steekje; 26. natuurreservaat.
Vertikaal: 1. zandman; 2. nethemd; 3. vel; 4. Ier; 5. innaken; 6. genegen; 8. gelag; 9. breuk; 12. ree; 14. ere; 15. meermin; 16. genaast; 17. strop; 18. kruis; 19. Rebekka; 20. geweest; 23. keu; 25. eer.

de drie maanden, waarin hij minister van onderwijs was, heeft hij zich als een goed bestuurder doen kennen.
Verwacht wordt, dat hij binnenkort met Wilson naar Washington zal gaan en dat hij spoedig daarna bezoeken zal brengen aan Bonn, Parijs, Rome, Moskou, Warschau, Praag en Bel-

grado. Een deel van deze bezoeken was al georganiseerd door Walker, die nooit heeft vermoed, dat hij in het 'veilige' district Leyton (al 30 jaar in handen van socialisten) zou worden verslagen. Stewart is gehuwd, maar heeft geen kinderen. Zijn hobbies zijn schilderen, schaken en wandelen....

Er zijn van die K.V...s

... die het maar goed doen.

Grotere kiesverenigingen in grotere gemeenten en kleinere kiesverenigingen in kleinere plaatsen.

Zo bijvoorbeeld wat betreft het werven van leden.

Sommige van die kiesverenigingen bestellen de bekende ledenwerf folder "WEER/ZIEN" niet. En daar hebben zij gelijk in, want die hebben zij niet nodig.

Zo bijvoorbeeld ook wat betreft de gespreksgroepen.

Sommige van die kiesverenigingen hebben reeds vóór half januari een gespreksgroep gevormd en de vragen- en antwoordenlijst ingevuld aan het partijbureau teruggezonden.

Zo bijvoorbeeld — om ons hiertoe te beperken — eveneens wat betreft de zorg voor de contributie-afdrachtverplichtingen aan het Centraal Comité.

Sommige van die kiesverenigingen hebben nu reeds een groot voorshot op de contributie-afdrachtnota 1965 (die zij dus pas over enige tijd ontvangen) voldaan.

Er zijn van die kiesverenigingen!

Vlot

DIT zijn zo van die grepen uit het werkelijke partijleven. Dat leven heeft natuurlijk meerdere zijden. Men kan de zaken van twee kanten bezien. Maar daar komen wij straks nog wel op terug.

Eerst maar even nog iets anders over die zaak van het werven van leden.

Er is in Friesland (bóppe) een niet onbekende en niet zo kleine plaats, waar een actieve kiesvereniging in de laatste jaren een forse actie heeft ontplooid. Bezocht werden die daarvoor in aanmerking kwamen. En met goed resultaat.

Als je het eenmaal zover hebt gebracht, dan is het verder een kwestie van "bijhouden". Nieuw binnenkomende geestverwante bewoners gelijk even bezoeken en eveneens hen die reeds bewoners waren, maar nu ook de leeftijd kregen.

Een citaat uit een pas ontvangen brief van de zijde van de kiesvereniging in die plaats:

"... maar eenparig werd (door het bestuur) besloten deze folder "WEER/ZIEN" niet aan te schaffen, om reden dat wij een vaste propagandiste hebben... die steeds alle nieuw ingekomene bezoekt plus de pasgetrouwde jongelui."

"... elke nieuw ingekomene ontvangt eerst namens onze kiesvereniging een hartelijk welkom, waarop dan bezoek volgt."

Deze kiesvereniging telt ruim 750 leden.

ACHTER PAGINA

10%

EN nu een kiesvereniging in een dorpje in Zuid-Holland. Regelmatig doorgaan leverde een stijging in de laatste maanden van 86 tot 94 leden. Slechts twee man leverden dit resultaat (10%) in een omgeving, waar nieuwe leden toch bepaald niet meer "voor het opscheppen liggen".

Een ietwat grotere kiesvereniging in Gelderland kwam van 175 op 193 leden. (10%)

Het laatste nummer van het eigen kiesvereniging-blaadje, dat op grote schaal werd verspreid, kon het bericht opnemen:

"De activiteiten van de commissie ledenwerfactie hebben tot nu toe verblijvende resultaten gehad. 18 nieuwe leden hebben zich gemeld..."

De actie gaat door, tot allen die daarvoor in aanmerking komen, een bezoek hebben gehad..."

U kunt ons werk verlichten door u eigener beweging te melden als lid. Een folder "WEER/ZIEN" met aangehecht aanmeldingsformulier wordt u gaarne op aanvraag toegezonden."

Zwemmen

EN zó zijn er gelukkig heel wat van onze duizend kiesverenigingen in het gehele land. Maar er zijn er ook waar het niet zo vlot loopt. Dat is de keerzijde van de medaille.

Maar daar moet men er nu toch ook wat van maken, ook met betrekking tot die ledenwerving.

Het is dan dikwijls wel wat moeilijker. Alleen al het feit, dat er nog zo-

veel geestverwanten nooit bezocht zijn, veroorzaakt dat men tegen het karwei opziet, omdat het een overloze zaak lijkt.

Ons advies: toch maar gaan zwemmen en op den duur — dat behoeft niet in één slag — bereikt men ook daar de oever wel.

Met een enkele medewerker maar eens op stap gaan. Elke maand een paar bezoekjes en u hebt in een jaar enkele tientallen mensen ontmoet en gevraagd eveneens toe te treden tot de kiesvereniging. En ook al wordt niet iedereen direct lid, men weet door uw bezoek, dat er een kiesvereniging is, die wat doet.

Die wat doet. Heus, het behoeft u geen paar avonden per week te kosten. Alleen maar — zo nu en dan — wat doen. Niet klagen over te weinig medewerking van anderen. Dat is zo goedkoop en dat dempt zo de vreugde in het leven. Zelf maar eens beginnen met iets te doen.

Europa

HET wordt tijd over te stappen op het punt van de gespreksgroepen. Een der Zuidhollandse kiesverenigingen zond de volgende brief aan alle leden:

"Zoals u reeds weet is onze kiesvereniging van plan het onderwerp "De Europese samenwerking" in gespreksgroepen te gaan behandelen. U heeft hiervoor een speciaal nummer van "A.R. Post" ontvangen, waardoor u zich nu reeds wat kunt oriënteren. Want dit belangrijk samenwerken is waard nader onder ogen genomen te worden.

Iedere dag hoort u wel van E.E.G., E.G.K.S., G.A.T.T., O.E.S.O. en gaat u zo maar door. Allemaal afkortingen van samenwerkingsverbanden in Europa, en wat betekent dit alles ook voor ons land. Daarom is het zo nuttig deze samenwerking eens nader te bekijken.

De heer..... hebben we bereid gevonden om als gespreksleider te fungeren.

We hopen dat velen van onze leden mee willen doen aan deze bespreking. En in verband met de organisatie van deze avond(en) willen wij graag weten, hoeveel mensen hieraan willen deelnemen.

Ieder die meedoet wordt dan ook verzocht de strook die hieronder zit te retourneren."

En die strook:

"Ondergetekende heeft veel interesse in de bespreking van het onderwerp

"De Europese samenwerking" en wil indien mogelijk meedoen.

De voor mij beste dag is: .....

Mijn naam en adres zijn: .....

Deze strook opsturen naar: (volgen naam en adres secretaris)."

Op deze of soortgelijke wijze doen kiesverenigingen het. Dat is een van de beste methoden, menen wij.

Er zijn andere kiesverenigingen die dit onderwerp gewoon in een vergadering van de kiesvereniging brengen en dus de dan aanwezigen als gespreksgroep laten optreden.

Vrouwen

"DE BURCHT", Contactorgaan van de D.A.R.V.A. (A.R. Vrouwen Actie) in Friesland schrijft in het pas verschenen nummer:

"Dit is een pracht gelegenheid om u te oriënteren over de Europese eenwording. Daarom doen we ook als vrouw aan zo'n gespreksgroep mee, in de huiskamer, op een vrouwenvereniging of op de kiesvereniging. Behalve voor het onderwerp: Europese eenwording is materiaal beschikbaar voor het onderwerp "Gezin en pers", verkrijgbaar op het partijbureau, dr. Kuypersstraat 3, Den Haag."

Op dit laatste punt, een gespreksgroepen-onderwerp speciaal voor vrouwen-gespreksgroepen komen wij volgende week nader terug.

Gezond

ONS derde punt in de aanhef was de tijdige contributie-afdracht aan het Centraal Comité en daarmee de hele zaak van de financiën van de kiesverenigingen. Die financiën moeten gezond zijn.

Men kan zeggen, dat dit hier gemakkelijk neergeschreven wordt, maar je moet het overal plaatselijk maar eens voor elkaar brengen.

Inderdaad: gemakkelijk gezegd en soms moeilijk gedaan. Maar een feit blijft, dat die financiën gezond moeten zijn.

Dat vergt soms moeite, inspanning en tijd. Maar ook hier moet gezamenlijk overdroten worden doorgezet. Wij zullen elkaar in de ogen moeten zien en gezamenlijk onze offers daarvoor moeten brengen. Als wij er samen zo tegenover staan, moet ook deze zaak praktisch overal opgelost kunnen worden.

Wij wensen elkaar voor het een en het ander veel sterkte en zegen toe.

Widok.

GELDERLAND

Houdt u van uw

koeien, kippen en varkens?

Wij ook!

Daarom leveren wij u rundvee-pluimvee en varkens-

voeders

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co

GRAANHANDEL

TERSCHUUR

TEL. 03426-303

NUTTIGE GESCHENKEN

o.a. Overhemden, Weekendshirts, Dassen, Sokken, Sjaals, Handschoenen, Truien, Vesten, Paraplu's, Pyjama's, Kamerjassen, Zakdoeken, Ondergoed.

Herenmodes „Adr. Hollander“

H. van Viandenstraat 8, AMERSFOORT, tel. 14198

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94—96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in

Terlenka vallen en gordijnen.

Specialiteit in Nylonkousen.

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR

ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Voor Bontmantels naar de Bontspecialist

WAGENINGEN

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, zowel voor WOONKAMERS als voor KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1964

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten

met jaarlijkse controle voor privé en zaken:

ASSURANTIEMAKELAAR L. VAN DEN BEUKEL

Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

MAKELAAR L. VAN DEN BEUKEL

Laan v. Avegoor 8, Ellecom, tel. 4790 (08330)

Tropisch hard- en fijnhout

Fijnhouthandel

STAPELKAMP

Verhuellweg, Doesburg, Tel. 08334-2160 b.g.g. 08330-5562

HET MONTUUR DAT PAST BIJ UW GELAAT HEEFT....

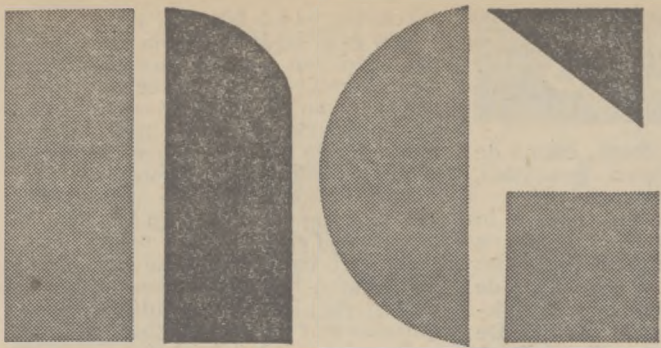
OPTICIEN PRUMMEL

ZIEKENFONDS LEVERANCIER

KERKEWJK 17A - TEL. 3313 - VEENENDAAL

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet
Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet
Het is onbetwist. Een goede drogist.
BENNEKOM - TELEFOON 2339

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De belangstelling voor manifestaties van culturele en verstrooiende aard neemt af

DE vermakelijkheidsbelasting is maar een vreemde zaak. Het is een gemeentelijke belasting en de gemeente is krap bij kas. Zij kan deze bron van inkomsten niet best missen en blijft dus lasten leggen op het bezoek van „publieke vermakelijkheden”. Ik geloof, dat ik het laatst mijn bijdrage in deze belasting heb betaald, toen ik een uitvoering van een Kerstoratorium ging bijwonen. Dan is het toch wel vreemd, om van een vermakelijkheidsbelasting te spreken.

Maar daar staat tegenover, dat deze gemeentelijke belasting prachtig materiaal levert voor onze nationale instelling, het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het bureau geeft ons door zijn verwerking van het cijfermateriaal prachtige stof tot meditatie. Zelfs worden ons daarbij hoogst verrassende cijfers voorgelegd.

BELANGWEKKENDE CIJFERS

HET meest verrassende is wel dit: We leven, zoals iedereen weet, in de welvaartsstaat. En we worden herhaaldelijk gewaarschuwd voor de geestelijke gevaren. Ja zeker, net als bij de oude Romeinen, gaat het weer om brood en spelen. En spelen, zeg dat wel. Er wordt véél verdiend, er is veel meer vrije tijd dan vroeger, en de mensen hebben dus meer tijd en geld om eens uit te gaan. Waar zullen we vanavond eens gezellig naar toe? Zo kan het verhaal verder gaan, zo logisch en zo psychologisch tegelijk.

En er klopt niets van

Dat vertelt ons het Bureau voor de Statistiek.

Eerst de bioscoop, jarenlang de grote favoriet bij het uitgaand publiek. Ze hebben bij het C.B.S. uitgerekend, hoe het verloop is sedert 1950. De bevolking nam toe, het bioscoopbezoek ging achteruit.

Als we de bevolkingsgroei elimineren dan krijgen we een beeld van de achteruitgang per constante bevolkingseenheid.

Wordt dan 1950 gesteld op 100, dan is het bezoek nu gedaald tot 56.

Het is zéér de vraag, of de televisie hier uitsluitend „de schuldige” is.

Het gehele gedragspatroon verandert. De mensen zoeken het meer in weekend-recreatie en in persoonlijke hobby's.

Sommige bioscoopondernemers hebben een noodlijdend bioscoopje in een of ander kleinere gemeente. Het komt voor, dat zij op bijna dreigende toon bij de gemeente komen. De vermakelijkheidsbelasting moet verdwijnen, en anders gaat de tent dicht. Er zijn gemeentebesturen, die dan toegeven, en danken, dat ze „hun” bioscoop, die zoveel bijdraagt aan een goed woonklimaat, die de leefbaarheid van de oude

dit blijkt

uit

door het C.B.S.

samengestelde

veste zo bevordert, is gered. Maar het is een ijdele verwachting. De bioscopen kunnen het in vele plaatsen toch niet meer bolwerken. De grote stroom komt toch niet meer terug. De filmindustrie probeert de zaak te redden door het op de markt gooien van films waarin meer geslagen en gemoord wordt en waarin méér sex wordt geboden, maar zelfs dat helpt niet. De bioscoop is een verouderde zaak geworden; de cijfers zijn duidelijk.

HET is natuurlijk heel anders met de sport. Vele gemeenten hebben miljoenen uitgegeven voor betere sportaccommodatie. Ze zijn een stadion rijk. Samen met het bedrijfsleven, dat óók belang heeft bij een gunstiger woonklimaat, hebben ze het betaalde voetbal mogelijk gemaakt. Daardoor kunnen er betere spelers worden gekocht. Het behoeven geen produkten te zijn uit een nationaal gewas, laat staan van een plaatselijk gewas. De markt van voetballers is internationaal. Men kan een Turk kopen of een Braziliaan. De tante van Charley kwam ook uit Brazilië, waarom de voetbalprofs niet?

Het heeft niet geholpen. Stellen we het bezoek per bevolkingseenheid weer op 100 in 1950, dan is het nu 78.

Dat is een heel duidelijke achteruitgang, ondanks de toto, ondanks de plaatselijke offers voor het woonklimaat.

Het is weinig bemoedigend voor de promotors van het betaalde voetbal, die de voetbalsport tot een „modern bedrijf” probeerden te maken.

NU komen we tot het beroepstoneel.

Het wordt zwaar gesubsidieerd. Steeds dichter komen we bij de situatie dat het door de staat in hoofdzaak wordt gefinancierd.

Er zijn verschillende toneelgroepen, die een uitgebreid programma hebben, elke winter opnieuw. Er zijn zéér grote talenten bij.

De cijfers: stellen we 1950 op 100, dan is nu het bezoek gedaald tot 65. In nog geen vijftien jaar is één derde van het bezoek verdwenen.

TENSLOTTE de concerten. Ook dáár gaat het geleidelijk naar beneden. In 1961 was het een dieptepunt, 54. In 1963 is het weer geklommen tot 71, maar dat is dan ook het hoogste cijfer van de laatste acht jaren.

En dat, terwijl we méér dan in het

DEZE WEEK

• SPAKENBURG geen vissersplaats meer, maar wél vis. Zie onze reportage op pag. 6 en 7.

Verder in dit nummer:

- Actuele commentaren (pag. 3)
- In gesprek met lezers (pag. 2)
- Moeilijkheden in Soedan (pag. 4)
- Landbouw in Tweede Kamer (pag. 5)
- Wegenfonds en financiën in Eerste Kamer (pag. 8 en 9)

KIJK EN LUISTER

naar onze televisie-uitzending op maandag 8 februari a.s. De uitzending wordt deze keer verzorgd door de A.R.J.O.S.

LUISTER . . .

op donderdag 11 februari a.s. naar onze radio-uitzending.

Spreeker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur, via Hilversum I (A.V.R.O.).

buitenland, zelfs véél meer, een concertwezen hebben opgebouwd met een prachtige spreiding.

In de meeste landen zijn de grote orkesten alléén te vinden in de zeer grote steden. Bij ons is dat heel anders. En tóch, het is lang niet meer, wat het in 1950 was, hoewel de subsidies nu wel zes maal zo hoog zijn als toen.

Hier is een conclusie en een vraag gerechtvaardigd.

De conclusie is: de betekenis van een culturele politiek wordt gemakkelijker overschat. De staat kan er meer „miljoenen tegen-aan gooien” maar het helpt niet, als de mensen er weinig voor voelen.

En dan een v r á á g:

Hoe komt het, dat de belangstelling voor allerlei ontspanning en culturele prestaties zo achteruit loopt?

Daar hopen wij nog op terug te komen. In elk geval zijn wij niet bereid, alles op rekening van de televisie te schuiven. A.

Prof. dr. W. J. Kooiman:

PHILIPPUS MELANCHTHON

(Luthers vriend en medewerker)
Geïllustreerd. Gebonden f 14,90
Verkrijgbaar bij de boekhandel
Uitgeverij W. ten Have N.V.

Welkom mevrouw Tonkens

Voor ons weekblad is het een evenement dat voor het eerst een vrouw de redactie van ons blad binnen treedt. Dat heeft het Centraal Comité bewerkstelligd door zaterdag jl. mev. C. M. Tonkens-Kaajan toelid van de commissie van redactie te benoemen. Daar zijn we blij mee, want de vrouw is ook in politiek gelijkwaardig aan de man. De vele vrouwen in onze partij, die ons weekblad lezen, zullen misschien wel eens gedacht hebben dat de redactie wat al te mannelijk samengesteld is. In het A.R. Vrouwencomité is die opmerking zelfs wel eens gemaakt en blijkt

baar niet voor dove-mansoren.

Overigens is het niet zo dat nu voor het eerst artikelen, door vrouwen geschreven, de inhoud van ons blad gaan verrijken. Dat is al veel vaker het geval geweest en vele van die artikelen vloeiden uit de pen van de nieuwe redactrice. Toch is het ook weer niet de bedoeling dat alleen mevrouw Tonkens voor ons blad zal schrijven. Veeleer zal door haar toetreden tot de redactie het schrijven door andere vrouwen worden gestimuleerd.

Het is niet nodig het nieuwe redactielid breedvoerig aan u voor te stellen. In het werk van A.R. Amsterdam

heeft ze haar sporen verdiend en hetzelfde geldt voor haar activiteiten in de Nederlandse Christenvrouwenbond.

Ook in het internationale vrouwenwerk is mevrouw Tonkens geen onbekende. Vertrouwd met het partijwerk als zij is, zal zij zich op de wekelijkse redactievergaderingen, die zij vanaf a.s. dinsdag gaat bijwonen, en de lezers van ons blad eveneens. In dit jaar, waarin „Nederlandse Gedachten” 10 jaar als weekblad bestaat, hebben we het gevoel dat de redactie op welkome wijze ge-completeerd is.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Belasting-perikelen

Geachte redactie.

Voor twee facetten vraag ik uw aandacht:

a) Afschaffing van het bijzonder tarief.

Als een werknemer in 1964 net boven de f 10.000,— komt krijgt hij een belastingaangiftebiljet I.B. 1964 en een definitieve aanslag 1964. Dan blijkt dat hij, omdat zijn werkgever voor de bijzondere uitkeringen zoals overwerk, prestatietoelage, vakantietoelage, enz., enz. het bijzonder tarief van de loonbelasting heeft gehanteerd, om zijn werknemer een voordeeltje te bezorgen, dat hij een aanzienlijk bedrag aan I.B. moet betalen.

Het is nog onredelijker als een werknemer f 7.000,— heeft verdiend inclusief bijzondere uitkeringen van dezelfde werkggever en zijn collega in dezelfde functie die naast datzelfde inkomen nog een kleine invaliditeitsuitkering heeft of een kleine bijverdienste heeft meer dan f 200,—, maar nog geen f 500,— I.B. moet gaan betalen en zich als straf op zijn bij-inkomsten een eerlijkheid het effect van het bijzonder tarief volledig teniet ziet gaan. Ook bij de onlangs aangenomen belastingwijzigingen blijven deze onredelijkheden in feite bestaan. Is hiervoor nu niet een ander systeem te vinden, b.v. door de bij-inkomsten op een bijzondere wijze te laten belasten?

b) Ten aanzien van de A.O.W./A.W.W./A.K.W.-premie zou ik nog willen vragen of het technisch niet zo geregeld kan worden dat als men reeds zijn maximum-premie betaalt via zijn werkgever, dat over de bij-inkomsten b.v. invaliditeitsuitkering, geen A.O.W./A.W.W./A.K.W.-premie meer behoeft te worden ingehouden. Dit zou een aanzienlijke administratieve besparing voor de belastingdienst zelve betekenen.

Dank u voor plaatsing. Met vriendelijke groeten, hoogachtend,
Raamsdonkveer. C. S. L. König

Met ingang van januari 1965 werd de grens van f 10.000 opgetrokken tot f 12.000. Bovendien is het bedrag dat „zonder extra betaling van inkomstenbelasting” boven het loon mag worden bijverdiend verhoogd tot 400,—. Tenslotte wordt, waarschijnlijk 1 juli a.s., om de belastingdruk op loon plus extra-tjes (overwerk enz.) wat meer gelijk te maken aan de druk van de inkomstenbelasting (over éénzelfde inkomen), zo gewijzigd dat er praktisch gesproken maar weinig gevallen meer zullen voorkomen als inzonder bedoelt. Een sluitend systeem, zoals wordt

onderlinge
waarsborg-
maatschappij
ziekte kosten-
verzekering

gunstige voorwaarden

lage premie

postbus 87, arnhem
telefoon 08300-35651

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

gevraagd, is in de praktijk niet te maken omdat het totale inkomen over een jaar tevoren niet bekend is.

b) Deze „tip” zal de redactie doorgeven aan de fractie. (redactie N.G.).

• Onbehagen

Onder de titels: „De vreugde van de politiek” en „Onze verhouding tot de jonge Staten” zijn de redevoeringen gepubliceerd op het Partijconvent van 31 oktober 1964, door de voorzitter Dr. W. P. Berghuis en door Prof. Dr. H. Bergema gehouden.

Van deze redevoeringen is in de nummers 45 en 46 van de 20e jaargang van Nederlandse Gedachten een uitvoerig verslag opgenomen.

Dat is dus vandaag drie maanden geleden.

Ik heb nu drie maanden lang uitgezien naar een protest van die (oud) kamerleden en (oud) leden van het Centraal Comité, die met Dr. Schouten na 1945 de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken in de A.R. partij gedragen hebben.

Dr. Schouten werd in de moeilijke dagen van de beraadslagingen over de Souvereiniteitsoverdracht van het voormalig Ned. O.I. niet gesteund door wat we toen de Zendingmensen noemden.

Nu acht het Centraal Comité het ogenblik aangebroken, een van deze mensen het aanwezige kader en de gasten op het Partijconvent te laten vertellen: dat er in 1939 slechts enkelen waren, die inzagen dat de situatie ten opzichte van N.O.I. niet zo gunstig was als men dacht; dat de hoop van Prof. Bergema en zijn medestanders, dat onze A.R. partij met haar beginselen in de chaotische situatie na de tweede wereldoorlog op de grondslagen van recht en gerechtigheid een belangrijke bijdrage zou leveren voor de

opbouw van de jonge staten, die na de oorlog zelfstandig waren geworden, niet in vervulling is gegaan.

Noch de conferentie in Geneve in 1954 noch de conferentie in Bandoeng in 1955 heeft onze kamerfractie of het Centraal Comité, wilt u de A.R.P., de ogen kunnen openen voor de mogelijkheden die God ons bood in die tijd. De A.R.P. heeft „zoals u weet” zei Prof. Bergema, vele jaren deze kansen niet gegrepen. Ten slotte is er een ommezwaaai in onze A.R.P. gekomen volgens Prof. Bergema.

Inderdaad in de Tweede Kamer bij de behandeling van de Nieuw Guinea kwestie op 3 oktober 1961.

Een ommezwaaai die als u de Handelingen van de Tweede Kamer uit die dagen en de artikelen in de pers van die tijd leest, niet alleen de leden van de A.R.P. maar ook de leden van de Kamer verbijsterde, onvoorbereid als ze waren op de „bocht” waarin de A.R.P. was verzeild.

Het Centraal Comité heeft nooit onomwonden verklaard, het verleden was fout, we gaan het nu anders doen.

In Arnhem in 1958 huldigde men Dr. Schouten met treffende woorden. Waren de leden van de partij te onmondig om ze te zeggen en duidelijk te maken dat de ommezwaaai geen opportunistische verandering was maar voortvloeiende uit onze beginselen.

Bij de verkiezingsredevoeringen in 1963 werd een discussie met hen die om Nieuw Guinea een oorlog wilden in uitzicht gesteld: Wie had om zo'n discussie gevraagd?

Prof. Bergema prijst ons dan en daarmee zichzelf en zijn medestanders, dat we nu zover zijn dat ons program van actie 1963 voor de verkiezingen in Nederland, de juiste volgorde in de artikelen vertoont.

Dit programma moest in Djakarta een goede indruk achterlaten als ze het daar lazen, was het motief op het par-

Woord...

• Argumenten gevraagd

Geachte Redactie,

Nog één keer vraagt ondergetekende een plaatsje in „Nederlandse Gedachten”, naar aanleiding van de reactie van prof. v. d. Kooy op mijn ingezonden stukje. Deze reactie staat in het nummer van 16 januari jl. onder het hoofd „Toch ontsteld”. Het is niet zo dat ik me er druk over maak of prof. v. d. Kooy al of niet ontsteld is over het tegenstemmen van drie A.R. Kamerleden in het bekende geval. Daarover gaat het niet, zodat het hoofd „Toch ontsteld” een onjuiste suggestie geeft.

Als een rechtlijnig denkend huis-tuinen-keukenmannetje de gewraakte ontboezeming zou hebben gedaan, dan zou men kunnen denken, dat hij wellicht te onnozel zou zijn geweest de juiste spelregels in acht te nemen, nl. om dergelijke ontboezemingen met goede argumenten te omringen.

Van prof. v. d. Kooy, die tracht leiding te geven aan de sociaal-economische ontwikkeling in deze tijd kunnen we dat niet nemen. Ik acht het ook niet bevorderlijk voor het gezag van

prof. v. d. Kooy. Mijn oordeel is, dat de drie Kamerleden onrecht wordt aangedaan. De redenering van prof. v. d. Kooy dat de bejaarden en weduwen over het algemeen sociaal-economisch tot de zwakste groeperingen behoren, dat onze partij er altijd een eer in gesteld heeft de zwakken te helpen en dat daarom de drie Kamerleden in strijd zijn met hun roeping en beginselen van onze partij is zuiver simplisme en daarom als argument verwerpelijk.

Er wordt al genoeg gedaan om een juist inzicht in het handelen in het verleden en in het heden te vertroebelen, door eenzijdig citatenspel en exclamaties op grote vergaderingen.

Een beeld van verwarring is het resultaat. Gedegen studie, werkelijkheidszin zonder opportunistische benadering hebben we meer dan ooit nodig, dacht ik. Niet het opplakken van etiketten.

Oosternieland.

F, Dijksterhuis

... en wederwoord

• Argumenten gegeven

Geachte redactie,

Ik denk dat u de opschriften „Ontsteld” en „Toch ontsteld” niet boven mijn stukjes geplaatst heeft omdat u het op zichzelf zo belangrijk vindt of ik ontsteld ben of niet. De heer Dijksterhuis heeft gelijk wanneer hij zegt dat hij zich daar niet druk over maakt. Ik heb mijn eerste stukje inderdaad bij wijze van ontboezeming geschreven, en ik ben u dankbaar dat u het heeft geplaatst zonder mij te vragen mij nader te verklaren. De heer Dijksterhuis zegt nu dat ik de juiste spelregels niet in acht heb genomen, omdat ik geen goede argumenten gaf.

Als argument gaf ik: strijd met de beginselen en roeping van onze partij. De heer Dijksterhuis was daarover ontstemd: hij vond dit geen argument, en nu blijkt dat hij het eigenlijk maar een heel onnozel gepraat vindt. Ik dacht niet dat het nodig was breedvoerig toe te lichten waarom wij voorstanders van de verhoging van A.O.W. en A.W.W. moeten zijn. In de „flitsen uit het parlement” heeft uw blad daar destijds voldoende aandacht aan geschonken. „Een blijde dag voor bejaarden en we-

duwen”, zo heette het daar. Gewezen werd op het grote voordeel „dat vele bejaarden niet meer de gang naar de gemeente behoeven te maken”, en het wordt „een felicitatie waard” geacht indien men geen beroep op de algemene bijstand behoeft te doen. De in hetzelfde nummer opgenomen stemmotivering van de drie tegenstemmers steekt daarbij wel heel schril af. Zo achten zij optrekking van de uitkeringen tot het minimaal levensonderhoud ongewenst, omdat daarmee „een essentieel stuk eigen verantwoordelijkheid” wordt weggenomen: een ontstellende uitspraak. Ook hebben zij bezwaar tegen een tijdelijke bescheiden bijdrage uit de algemene middelen, omdat de volksverzekering daarmee in een staatspensioenering zou omtaarden: een onbegrijpelijke uitspraak. Een der tegenstemmers heeft onlangs opgemerkt dat de tegenwoordige moeilijkheden bij het loonoverleg daaraan toe te schrijven zijn, dat de regering eerst „zichzelf een groot deel van de ruimte heeft toegewezen”, en voor geval men de wenkbrauwen zou fronsen over zulk een zelfzuchtige regering, wordt er tus-

tijconvent van 2 februari 1963.

Het gaat er dus niet om hoe we het de leden van de Kiesverenigingen en de kiezers verkopen, dat er een ommezwaaai is van de lijnen door Dr. Schouten getrokken en met hem door de mannen die in zijn dagen de medeverantwoordelijkheid droegen.

Prof. Bergema heeft de naam Schouten niet genoemd in zijn betoeg. Hij zwijgt hem en Dr. Colijn dood.

„Als wij onze praktische politiek niet mede laten beheersen, door al wat in de historie plaats vond, zullen onze beginselen star en onvruchtbaar blijven.

Jarenlang is het bij ons zo geweest, omdat wij rekening hielden met de constellatie in de wereld”.

Het is toch wel een zware beschuldiging.

En nu de ommezwaaai en let daarbij vooral op de manier, waarmee die ommezwaaai genomen werd, onvoorbereid en later de leden van de partij en de kiezers niet aannemelijk gemaakt (zie de notulen van het partijconvent van 28 oktober 1961 te Amsterdam).

Is het gebrek aan communicatie met het kader en de leden niet de oorzaak van het onbehagen in de partij.

Wat wacht ons verder, gezien de opgang komende verguizing.

Zeist.

J. W. Koning

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, pas verschenen, nieuw dagboek, gebonden f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

sen haakjes aan toegevoegd: „ter verbetering van een aantal sociale verzekeringen”; m.a.w. de arbeiders moeten voorgaan, en de bejaarden en weduwen moeten „hun eigen verantwoordelijkheid dragen” en naar de openbare bijstand gaan.

Ik dacht wel dat er reden was voor mijn ontsteltenis, en ik dacht ook dat men zich in een ingezonden-stukkenrubriek wel eens een exclamatie mocht veroorloven. In het tweede stukje heb ik op verzoek van de heer Dijksterhuis als nadere toelichting gegeven, dat bejaarden en weduwen over het algemeen behoren tot de in sociaal en economisch opzicht zwakste groepen in onze samenleving, en dat onze partij in het bijzonder geroepen is de zwakken te helpen: ik dacht daarmee de kern van de zaak te hebben geraakt. De heer Dijksterhuis vindt dit een simplistische redenering en hij spreekt van eenzijdig citatenspel en opportunistische benadering, maar ik hoop dat hij mij ten goede houdt dat ik hier op mijn beurt nu eens moet denken aan een argumentloze ontboezeming van zijn kant, en aan een poging op mij een etiket te plakken dat niet op mij past.

Met de redactie ben ik het eens wanneer zij betoogt dat het niet altijd nodig is dat een fractie eenstemmig is. Inderdaad, maar er zijn grenzen. In het onderhavige geval ben ik van mening dat die grenzen zijn overschreden. Daarvan heb ik in mijn beide stukjes willen getuigen. De heer Verplanke schreef dezer dagen ¹⁾ dat het mij erom te doen zou zijn, met name de heer Schakel onaangenaam te zijn. Geen haar op mijn hoofd denkt daaraan: het gaat mij om de goede zaak. Verplanke heeft mij ook van een etiket voorzien: ik zou „links” zijn. Ook dit werp ik verre van mij: ik heb juist altijd betoogd dat een christelijke politieke partij, wat de beleving van haar beginsel betreft, noch in links (socialistisch), noch in rechts (liberaal) vaarwater thuis hoort. Verplanke zegt dat de „sociaal rechtse” er misschien beter aan zouden doen de anti-revolutionaire partij te verlaten, zodat alleen de „sociaal linkse” daarin zouden achterblijven. Ik ben van mening dat in onze partij noch „linkse”, noch „rechtse” thuis horen, omdat het christelijk beginsel zich tegen het absoluut-stellen van bepaalde theologische of wijsgerige uitgangspunten verzet: het wil met alle gezichtspunten der christelijke roeping ernst gemaakt zien. Jammer is dat Verplanke tot dusver geen poging doet, mijn beschouwing over het beginsel, en over de gerechtigheid, te bestrijden. Maar ik hoop dat dat nog wel komt. De heer Zuidema heeft er een aanvang mee gemaakt. Met belangstelling wacht ik zijn verdere kritiek af. En die van anderen.

Ik ben een tegenstander van lange ingezonden stukken. Brede beschouwingen en studies horen in artikelen en boeken thuis. Maar voor deze ene keer dan eens een lang ingezonden stuk. Ik dank de redactie voor de plaatsing, en teken met hoogachting,

T. P. van der Kooy

Amsterdam.

¹⁾ In het jongste nummer van „Patriomonium” (red. Ned. Ged.).

★ ★ J. Schipper 75 jaar

Woensdag 3 januari j.l. mocht ons Eerste Kamerlid — sinds 1946 — de heer J. Schipper de gezegende leeftijd van 75 jaar bereiken. Wij wensen hem hiermee hartelijk geluk.

De heer Schipper kan terugzien op een leven van veel arbeid op allerlei terrein. Nog steeds heeft hij een actief aandeel in veel werkzaamheden, waarvan zijn volbezette agenda een welsprekende getuige is.

Aan de christelijke vakbeweging heeft hij zijn beste krachten gewijd. In 1917 werd hij bestuurder van de christelijke typografenbond (waarvan hij thans ere-lid is) en in 1932 werd hij benoemd tot secretaris van het C.N.V. In de crisisjaren heeft hij ontzaglijk veel werk ver-

zet ten behoeve van de materiële en morele werklozenzorg.

Ook op provinciaal niveau heeft de heer Schipper de christelijke politiek gediend: van 1950 tot 1962 was hij lid van de Provinciale Staten van Utrecht.

Het is niet de bedoeling van dit stukje een volledige opsomming te geven van de vele andere activiteiten van de nog zo vitale 75-jarige. Slechts twee — ook politiek belangrijke — zaken willen wij nog vermelden:

Zijn arbeid voor gerepatrieerden en Ambonезen (waarvoor hij een bijzonder warm plekje in zijn hart heeft) en het stimulerende aandeel, dat hij heeft in de bevordering van het christelijk nijverheids onderwijs.

Voor ons blad heeft de heer Schipper artikelen over maatschappelijke en onderwijsvraagstukken geschreven en wij hopen ook in de toekomst nog meermalen van zijn deskundige voorlichting te kunnen profiteren. Tot slot mag zeker ook worden vermeld, dat hij een hoofdstuk voor zijn rekening genomen heeft in A.R. bestek.

Vaak hebben wij met deze sympathie en bescheiden persoonlijkheid gesproken.

Steeds weer werden wij daarbij getroffen door het milde en wijze oordeel, dat hij daarbij aan de dag legde.

Hierdoor en door zijn samenbindende kracht — hoe broodnodig, juist in deze tijd! — is zijn werk voor velen tot zegen.

Wij hadden er behoefte aan, bij deze gelegenheid dit ook eens in het openbaar uit te spreken. Mijnheer Schipper: God de Heer zegene u verder, en stelle u tot een zegen.

★ ★ Goede pers

De heer Vredeling, lid van de Tweede Kamer voor de P.v.d.A. heeft minister Biesheuvel lof toegezwaaid voor diens optreden in de Europese arena. Daarbij is de heer Vredeling heen gestapt over de schutting van waarachter de oppositie de regering placht te bestoken. Hij liet dan ook uitdrukkelijk blijken dat men wel niet verwacht zou hebben dat juist hij als socialist deze pluim op de ministerssteek zou zetten.

Het is bekend dat de heer Vredeling één der bekwaamste agrarische deskundigen onder de Europese parlementsleden is. Hij kan oordelen over de zaken waarover hij spreekt. Daarom is het te meer van betekenis dat hij zo op minister Biesheuvels beleid reageerde. Voor het realiseren van de akkoorden, die Nederland in het Europese concert wil (doen) aanslaan, is het van groot belang dat regering en oppositie in ons land op elkaar afgestemd zijn en in harmonie hun partijtje meeblazen.

★ ★ Zure druiven

Een minder goede pers kreeg de heer Biesheuvel van „bondgenootschappelijke” kant.

Nu is het waar dat de „Wandelganger” van de Volkskrant nooit veel

VOOR mij heeft mevrouw Gerda Brautigam vorige week de parlementaire show gestolen. Ze heeft ons allemaal meer broodbewust gemaakt.

Van neutrale ondergrond voor gevarieerd beleg is onze boterham opnieuw een onafhankelijk ochtendvoer geworden. Onbetoverd proeven we hem uit en we mompelen voor een keer met volle mond: het brood is weer niet best.

U weet nog hoe het begonnen is? Toen de vaste commissie voor landbouw en visserij Biesheuvels hele agrarische winkel tot vervelens toe overhoop haalde, zat mevrouw Brautigam geduldig te wachten tot van de overladen agenda het verzamelhoofdje KWALITEIT aan de orde was. Toen kwam zij los. Is het nou echt nodig dat wij zulk oninteressant brood voorgezet krijgen?, vroeg ze onze landbouwminister. Ik weet wel dat er steeds minder warme bakkers komen, zei ze, maar moet dat fabrieksbrood per sé zo smakeloos zijn?

De met richtprijzen, interventieprijzen, wereldmarktprijzen en al die andere hoofdprijzen uit de Europese prijzenkast geplaagde parlementaire pers werd wakker. Brood bleek nieuws. In alle kranten weerklonk mevrouw Gerda's noodkreet, broodkreet zo ge wilt.

De televisie keek terstond in de bakkerskar en de vaste ploeg schrijvers van ingezonden stukken stuurde fluks stukjes brood in: Brood I, Brood II, Brood III en zo voort.

Biesheuvel tilde er niet zo zwaar aan. Hij wilde zijn napret over de zo moeitevol overeengekomen Europese graanprijs kennelijk niet laten drukken door tobberij over de smaak van het dagelijks brood. Ik ben helaas geen bakker, zei de minister. Ga met klachten maar naar Wageningen waar ze er alles van weten. Nu valt deze ministeriële terughoudendheid op zich zelf hoog te prijzen. De tijd van het regeringswit is voorbij. En als het al nodig is dat van hogerhand broodverbeterend wordt opgetreden dan zal zo'n daad niet onder Biesheuvel ressorteren al lijkt het er soms op dat alles dat maar een beetje ressorteren kan onder hem ressorteert.

Dit alles neemt niet weg dat mevrouw Brautigam van de partij van de arbeid, het brood en de spelen op hun tijd er haar steentje toe heeft bijgedragen het parlement nader tot het volk te brengen. Met diep respect voor de heer Koekoek en al die andere studiehoofden uit de vaste commissie die elke kip van haar nest halen om in Europees verband de eieren op te meten (en er de wortel uit te trekken) dient gezegd: mevrouw Brautigam heeft zoals dat betaamt het volk vertegenwoordigd. Zij heeft de uitdaging van het trieste populariteitsonderzoek aanvaard, zij heeft zich ingezet voor de kwaliteit van het bestaan en is daarbij heel eenvoudig met het brood begonnen. Er zijn een paar Kamerleden die van tijd tot tijd het deskundigenjargon durven trotseren om zodoende gehoord te worden. Mevrouw Brautigam is er eentje van. Meer vrouwen in de Kamer? Ach, misschien meer journalisten.

Na mevrouw Brautigam komt minister Biesheuvel. Het gaat goed met zijn persona. Wat dat is? Een persona is voor een mens wat een image voor een

bedrijf is. Het gaat eenvoudig om het beeld dat de spraakmakende gemeente zich van iemand maakt. Dat beeld hoeft niet met de werkelijkheid te kloppen.

Men ziet in iemand allervege een aardige, betrouwbare man en misschien is het wel een aardige, onbetrouwbare oplichter. Maar omgekeerd kan men iemand links en rechts voor een lichtzinnige schuinsmarcheerder verslijten, terwijl de brave man doorlopend keurige paden bewandelt. U voelt wel hoezeer iemands persona in de politiek van belang is. In de Verenigde Staten roepen ze daarom hele bureaus in het geweer om aan iemands optreden te sleutelen, opdat zijn persona maar goed doorkomt. Maar in Nederland moeten de politici het nog goeddeels alleen klaren. En onze eigen bewindsman van landbouw en visserij lukt dat heel aardig. Zo heeft — om een voorbeeld te noemen — de tv-herdenking van Churchill onder de kijkers niet alleen instemming met het gesprokene geooost, maar ook zeiden diezelfde kijkers: hij deed het uitstekend.

Nu moeten we het misverstand dat altijd loert eerst eens even uitbannen.

U zou namelijk — omdat ik die mogelijkheid even geopperd heb — de indruk kunnen krijgen dat het beeld en de werkelijkheid bij mr. Barend W. Biesheuvel niet overeenstemmen. Dan kan ik u echter geruststellen. Ik kan u onder ons wel zeggen dat mr. Barend W. Biesheuvel niet alleen op een aardige, bewaamde man lijkt, maar dat hij — tot heil van zijn vrouw en van de partij — bovendien een aardige, bewaamde man is ook. Maar hij moet wel oppassen. Het is hier en daar al meer opgemerkt en ik wil dat — tot heil van zijn vrouw en de partij — nog eens herhalen: hij moet uitkijken dat zijn persona niet met hem op de loop gaat. Het is helaas in het parlement een paar maal gebeurd dat mr. B. W. zijn grappen iets te lang uitsmeerde. Voor een keer-tje hindert dat niet, maar wij moeten

er met z'n allen wel voor waken dat de persona van mr. B. W. zo lang mogelijk in stand blijft. In elk geval tot 1967.

Nu wij er tenslotte toch een politieke roddelrubriek van gemaakt hebben, kan ik het niet laten ook de minister van defensie in de beschouwingen te betrekken. De heer De Jong heeft namelijk de voorbije dagen Politieke Moed getoond, en dat verdient nog eens signaleerd te worden.

De vice-admiraal van de KVP Moorman had vragen gesteld aan de kapitein ter zee van de ARP Van Es over de noodlottige joy-vlucht bij Katwijk. Zo van: en-hoe-kan-dat-nou-wel-en-wat-denkt-u-nou-wel-te-doen? Nou was de staatssecretaris al niet zo in een stemming van nu-gaan-we-alles-veranderen-zodat-het-nooit-meer-kan-voorkomen, maar frappanter werd de situatie pas toen ook de minister zelf aan het woord kwam. Hij ontkende niet dat het heel erg geweest was, maar hij zei ook zo doordrustig als we dat langzamerhand van hem gewend zijn: Je kunt je niet op het abnormale instellen. Als je alles met voorschriften dekt kan de organisatie niet meer draaien. Naarmate ik langer heb meegedraaid ga ik me steeds minder verbazen. Wat je ook doet, er zullen altijd weer krankzinnige dingen gebeuren!

Ik vond deze weinig diplomatieke maar eerlijke — en reële — benadering van een onverklaarbaar gebeuren zo verfrissend dat ik er graag nog even de vinger bij leg. Je durfde je alleen nauwelijks voor te stellen wat er in de Kamer te berde gebracht zou zijn als die paar ton brandende benzine op nachtelijk Katwijk gevallen zouden zijn.

P.

CHINEES GEZEGDE

„... Alles is een kwestie van tijd...”

(Uit de Volkskrant)

goeds over A.R. bewindslieden uit zijn pen heeft kunnen doen vloeien. De heer Van Aartsen kan er over meepraten.

Zaterdag j.l. diende ook hij weer als schietschijf voor deze schutter op ministerieel wild. Ook minister Biesheuvel nam hij op de korrel, doch zekerheidshalve laat hij anderen het schot lossen; met deze woorden: „Somme van zijn (Biesheuvel's, red. N.G.) bewonderaars voorspelden al, dat de minister over het paard getild zal raken als hij zich niet stevig vasthoudt.”

Dank zij de Irene-affaire, zijn Europa-onderhandelingen en zijn Churchill-herdenking is de heer Biesheuvel aan de verkeerde kant van het paard terecht gekomen, zo suggereert „Wandelganger”. Nu is het waar dat er iemand van de bok gevallen is. Bij nader inzien moet ook Wandelganger

toch wel zijn partijgenoot Marijnen kunnen herkennen.

En hoog te paard zit minister Luns, die zich blijkbaar de meest representatieve kabinetsautoriteit bij plechtige gelegenheden acht. Er is voor „Wandelganger” genoeg in eigen kring recht te zetten of plat te schieten. Bovendien, kan minister Biesheuvel het helpen dat hij goed onderhandelt en een voortreffelijk televisie-woord aan Churchill's nagedachtenis wijdde?

Tenslotte: men heeft toch wel zeer slechte pers-manners als men zijn zure druiven door anderen laat opdienen.

★ ★ Te gortig?

Mr. dr. A. Zeegers is vice-voorzitter van de C.D.U., een nieuwe partij, die met deze initialen een vlag voert, die de lading niet dekt.

Mr. dr. A. Zeegers is ook hoofdredacteur van „Burgerrecht”, althans tot nu toe. Die combinatie gaf velen het vermoeden dat „Burgerrecht” het blad van de nieuwe partij zou worden.

De heer Zeegers weerspreekt dit in het jongste nummer van het blad. Dat zou voldoende moeten zijn. Maar om misverstanden te voorkomen is de heer Zeegers afgetreden als hoofdredacteur. Dat is nog al wat. Het geeft onzes inziens nog meer te denken. Namelijk dit, dat „Burgerrecht” zich van deze nieuwe loot aan de splitszwam, die Reactie heet, heel duidelijk wil distantiëren. Maar dan moet het ook wel heel erg met die partij gesteld zijn, want in de tijd dat mr. dr. A. Zeegers de heer Koekoek tot een hand en een voet was, bleef hij rustig hoofdredacteur van „Burgerrecht”. Maar nu wordt het zelfs dat blad blijkbaar te gortig.

A. BAARS Azn.,
Exploitatie van Baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

H. Bieze en zonen
Jachtwerf

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (0 1858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Sleepdienst „Broedertrouw“ n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26187 (2 lijnen)

Alle transporten te water

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-PLATEN IN DIVERSE MATEN.

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A.v.d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

W. Visser & Zn. N.V.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpark 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

In Soedan dreigt splitsing

* Zuid tegen Noord in opstand

* Federatie zou een oplossing zijn

ALS ALLES GOED GAAT, zal het Britse Koninklijk paar volgende week een bezoek brengen aan Soedan. En het is dan ook begrijpelijk, dat men in kringen rondom het Britse vorstenpaar met meer dan gewone belangstelling de gebeurtenissen volgt, die zich in dit land aan de Nijl in de komende dagen voordoen. Want het ging in de afgelopen maanden in Soedan niet zo goed. Noord en Zuid leven op zeer gespannen voet met elkaar en de algemene ontevredenheid neemt hand over hand toe. In oktober begonnen de moeilijkheden al. Zij leidden tot de val van generaal Abboud, die meer dan zes jaar geleden een geslaagde greep naar de macht had gedaan en als president het land had bestuurd. Thans, na ongeveer vier maanden zijn de moeilijkheden nog lang niet opgelost. Met het 'Zuiden' is nog geen enkel akkoord bereikt, omdat men in het 'Noorden' niets voelt voor de gedachte van een federatie. Men wil daar, dat het Zuiden kiest tussen eenheid of afsplitsing. Voor dit laatste voelt men in het minder ontwikkelde Zuiden niets. Men wil de staatkundige eenheid handhaven, maar dan in federatief verband. En er zal nog heel wat water door de Nijl stromen en wellicht zullen ook nog heel wat doden vallen, voordat Noord en Zuid het daarover eens zijn geworden.

ONVEILIG

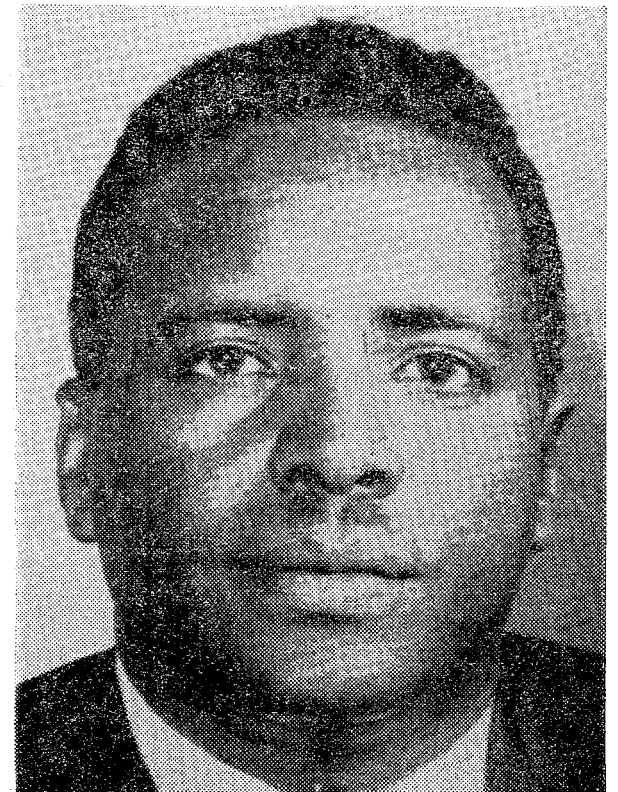
Intussen wordt het leven in de hoofdstad Khartoem gekenmerkt door onzekerheid en onveiligheid. Reden, waarom de regering van premier Sayed Seer El Khatim El Khalifa het bezoek van de Britse vorstin en de hertog van Edinburgh dan ook niet zonder enige bezorgdheid tegemoet ziet. Hoe meer tijd er is verstreken na de val van Abboud, hoe duidelijker het is geworden, dat de nationale problemen bijzonder gecompliceerd zijn. Voor een deel is zulks een gevolg van het feit, dat Abboud de zaken maar op hun beloop heeft gelaten, toen hij aan het bewind was, onder het motto 'Na mij de zondvloed'. De communisten wisten hiervan te profiteren. Zij waren in belangrijke mate verantwoordelijk voor de straatgevechten tussen 'noordelingen' en 'zuidelingen', die honderden doden en gewonden eisten. Een vals gerucht was voldoende om de opgezweepte gemoeden zodanig in beweging te brengen, dat slachtpartijen niet konden uitblijven.

De communisten zetten hun geraffineerd spel zelfs zover door, dat zij imperialistische agenten beschuldigden van het aanstichten van de onlusten. De Amerikanen — zo werd gezegd — zouden de 'zuidelingen' hebben opgestookt, er op los te slaan (zoals men weet zijn er heel wat Amerikaanse zendelingen uit Soedan verwijderd).

NIET BEWUST

Uit de wijze, waarop men in Soedan op deze com-

Het paleis in Khartoem, waar koningin Elizabeth en prins Philip volgende week gedurende hun verblijf in Soedan zullen logeren.

Dit is dan de premier met de wijde naam Sayed Seer El Khatim El Khalifa, die de kloof tussen Noord en Zuid moet overbruggen.

munistische agitatie heeft gereageerd moet helaas worden afgeleid, dat men zich daar het gevaar van communistische infiltratie slechts in geringe mate bewust is. Zelfs wanneer de aap uit de mouw komt, wanneer bijvoorbeeld de communisten zich uitspreken tegen het houden van verkiezingen in maart a.s. of ijveren voor de oprichting van politieke leerlingenorganisaties op de middelbare scholen, aldus schrijft de Neue Zuercher Zeitung. Verzwegen wordt, dat talrijke vrouwen en kinderen van 'zuidelingen' werden vermoord om van een veroordeling van deze wandaden nog te zwijgen. Men kan ook moeilijk aan de indruk ontkomen, dat ze stilzwijgend gebillijkt worden. Duizenden mensen bevinden zich nog in de voetbalstadions van Khartoem en Omdoerman in gevangenschap.

De onlusten en de wijze, waarop er van regeringszijde op wordt gereageerd, heeft er toe geleid, dat de vlucht naar het Zuiden is begonnen en dat de 'noordelingen', die het Zuiden wilden 'koloniseren' nu zo spoedig mogelijk dit woelige gebied willen verlaten. De 'evacuatie' is in volle gang.

TWEEDELING

Het is duidelijk, waarop een dergelijke ontwikkeling kan uitlopen: een tweedeling van Soedan in een noordelijk en een zuidelijk gedeelte. De assimilatiepolitiek van generaal Abboud, die neerkwam op een systematische en gewelddadige ontrecting is op een groot fiasco uitgelopen. En wat geleidelijk aan een wanhoopsrebellie was geworden, liep tenslotte uit in een politieke vrijheidsstrijd. Met name is dit laatste het geval sinds 1962, toen Abboud op minder brute wijze wilde proberen, de 'zuidelingen' tot meegaandheid te bewegen. Gevangengenomen 'zuidelingen'

• **Hiernaast verder lezen**

Lof voor koppel Biesheuvel-Mansholt

Commissievergadering
Tweede Kamer

♦ De heer Elfferich (A.R.): „Pet af”

♦ De heer Vredeling (P.v.d.A.):

„Vervuld met gepaste nationale trots”

HET tempo waarin de Kamer de begrotingen heeft behandeld is hoog geweest. Een belangrijke begroting was nog overgebleven, nl. die van Landbouw en Visserij.

Vorige week hebben de zgn. openbare commissievergaderingen plaats gehad en tijdens deze vergaderingen werd de Minister van Landbouw en Visserij duchtig aan de tand gevoeld over tal van zaken deze begroting betreffende.

Maar... een goed ingewerkte bewindsman als Minister Biesheuvel, had er geen moeite mee; de antwoorden kwamen vlot en hebben in de meeste gevallen weinig ruimte voor repliek gelaten.

Er was trouwens weinig conflictstof te verwachten, maar dat weet men in de politiek nooit vooraf met zekerheid te voorspellen.

De loyale lof van de oppositie bij monde van ir. Vredeling kwam dan ook niet onverwacht. Het optreden van de Minister en van de heer Mansholt in Brussel vervult mij met gepaste nationale trots, aldus de heer Vredeling (P.v.d.A.).

De heer Elfferich (A.R.) vatte de waardering als volgt samen: Als ik een pet zou dragen, zou ik die nu afnemen voor het koppel Biesheuvel—Mansholt.

Trouwens ook andere afgevaardigden uitten zich in waardeerende woorden, elk op eigen wijze.

De heer Biesheuvel kan terugzien op vermoeiende, maar geslaagde dagen van een nuttig contact met de Kamer, die harerzijds kans zag enkele uren over te houden van de toegemeten zittingsuren. Er was "gemeen overleg" in de goede zin van het woord.

STRUCTURBELEID

Veel aandacht werd geschonken aan de algemene beleidslijn van de bewindsman, nl. de nadruk welke het structuurbeleid in deze begroting heeft gekregen.

De heer Elfferich (A.R.) signaleerde een duidelijk accentverschil tussen 1964 en 1965. Werd toen het accent - terecht - wat zwaarder op de prijzenkant gelegd, thans wordt de structuurzijde extra benadrukt. Er is echter onderling verband tussen beide, wat in het samenspel tussen minister en Landbouwschap tot uiting komt.

Enige zorg sprak uit de vraag of de extra miljoenen wel voldoende reële mogelijkheden bieden i.v.m. de prijsstijgingen in de sector cultuurtechniek.

Voorts werd aandacht geschonken aan de structuurverbetering, welke duidelijk waarneembaar is bij de lidstaten van de E.E.G. Het onmiskenbare verband tussen de noodzakelijke hervormingen (woord van de heer Egas (P.v.d.A.)) in de landbouw en het kernbeleid werd aangestipt, aangezien onzekerheid op dit punt slechts onzekerheid en vertraging zal betekenen.

De algemene schets van de zijde van de minister onderschreef en onderstreepte deze doelstelling, welke in andere bewoordingen ook door andere afgevaardigden, zoals de heren Mellema (C.H.), Tuijnman (V.V.D.), Egas (P.v.d.A.) en Horsmans (K.V.P.), naar voren werden gebracht.

Een vraag van de heer Mellema (C.H.) over het eventueel verlenen van rentesubsidies aan jonge ondernemers in de Landbouw werd door de minister van de hand gewezen, hoewel werd erkend, dat de vinger bij de pols houden noodzakelijk is, omdat andere E.E.G.-partners op dit terrein uitgingen of althans dreigen dit te doen.

Sobere, flexibele bedrijfsgebouwen met een redelijke omzoming van groen zag de heer Elfferich (A.R.) als een mogelijkheid om met een bepaalde investeringscapaciteit het uiterste te bereiken. Het bleek een welkome ondersteuning voor de minister te zijn, die ook de zorg voor het landschapsschoon mede draagt.

E.E.G.

Geruime tijd is gediscussieerd over de problemen van de E.E.G. Vooral de positie van het Oriëntatie- en Garantie-

P. C. Elfferich

fonds en de gemeenschappelijke parlementaire controle daarop maakte de tongen los.

Het verbaasde niemand, dat de heer Mellema (C.H.) de figuur van de „ongrijpbare” minister van Landbouw weer van stal haalde. Dit paradepaardje van deze afgevaardigde draafde, overigens ditmaal minder lustig dan voorheen, vermoedelijk omdat de afgevaardigde zelf ook meer dan ooit overtuigd was van de goede wil van onze bewindslieden (t.w. de ministers Biesheuvel en Luns), hetgeen hem (Mellema) overigens siert.

Overigens vierden de Europeanen in het gezelschap bij de E.E.G.-aangelegenheden de teugel alsof er een half jaar geleden niet een uitvoerig en speciaal debat over dit onderwerp was geweest.

De heer Elfferich (A.R.) nam in hoofdzaak twee punten onder de loep, nl. de marktstructuur en de groente- en fruitverordening.

Voor al het laatste onderwerp geeft reden tot bezorgdheid in tweeërlei opzicht, gezien het compromis van de december-marathon en vooral de conceptaanvullingsverordening no. 23. Moeilijke en ingewikkelde zaken, waarbij het gaat om de werkwijze en financieringsmethode van z.g. telersorganisaties, de interventie en het handelsverkeer met derde landen. De heer Tuijnman (V.V.D.) sprak zelfs een ogenblik het woord onaantwoordbaar uit, wanneer op essentiële punten geen wijzigingen zouden worden aangebracht. Het gaat inderdaad om vragen van groot belang bij dit concept en de behandeling ervan te gelegener tijd in Brussel zal ongetwijfeld de geest van de E.E.G.-partners openbaar doen worden.

Minister Biesheuvel onderkent dit

ten volle en uit zijn antwoord bleek duidelijk zijn kennis en inzicht in deze problemen. Zijn strijdvaardige geest zal hem op deze en andere punten ongetwijfeld te stade komen.

RUILVERKAVELING

Dat de cultuurtechniek en de ruilverkaveling in deze begrotingsbehandeling een ruime plaats zou innemen was te verwachten. De heer Walburg (A.R.) was bijzonder in de weer met de schop.

Spreker achtte het van groot belang te weten hoeveel ha er „op de schop” zouden komen, maar nog meer hoeveel ha er „van de schop” zouden komen. Het was — u zult het begrijpen — een duidelijke drang naar een sterk beleid om zoveel en zo snel mogelijk de hervormingen in de landbouw gestalte te doen krijgen. Vrijwel alle afgevaardigden volgen deze gedachtegang, omdat algemeen de vrees aanwezig is, dat agrarisch Nederland met zijn grote export van land- en tuinbouwproducten anders niet in de pas zal kunnen blijven.

De heer Van der Goes van Naters (P.v.d.A.), voerde een pleidooi voor wijziging van de ruilverkavelingswet i.v.m. de gewijzigde omstandigheden, nl. dat niet alleen landbouwbelangen, maar ook landschaps- en recreatiebelangen een rol spelen bij de verkavelingen.

Dat laatste waren meerderen, o.a. Mellema (C.H.), Walburg (A.R.), Oldenbanning (V.V.D.) en Lardinois (K.V.P.), wel met hem eens, maar deze kwamen toch niet verder dan de wijze waarop de heer Walburg (A.R.) het onder woorden bracht, nl. „De wet is nog jong en overweegt u het eens rustig excellentie”.

Nu, daar was de excellentie het ook wel mee eens. Hij merkte bovendien op niet bereid te zijn een studiecommissie in te stellen om een eventuele wetswijziging voor te bereiden. (Vraag van dhr. Goes van Naters - P.v.d.A.) Voorts zeide de minister, dat onder vigeur van de huidige wet aan landschappelijke verzorging en recreatie aandacht wordt geschonken, waarbij met name gedacht werd aan het project Geestmerambacht.

Overigens viel het op, welke waarde de bewindsman hecht aan een goed samenspel met andere Departementen, met name ook op dit terrein, waarbij de minister zich gaarne de eerst verantwoordelijke weet bij de hantering van deze Wet.

O.- EN S.-FONDS

Niet minder dan 4.250 aanvragen voor beëindigingsvergoeding zijn aangevraagd bij het Ontwikkelings- en Saneringsfonds, kon de minister mededelen.

Na een wat lange aanloopperiode zijn de eerste gevallen nu toegekend en verwacht wordt dat het tempo nu kan worden opgevoerd. In de praktijk blijkt de verkoop van het land nogal eens vertragend te werken, doordat men — vanzelfsprekend — probeert een zo goed mogelijke prijs te maken.

Hoewel er hier en daar een vragend kritische opmerking werd gemaakt, vroeg en verkreeg de minister begrip voor zijn standpunt, dat het fonds nog

te kort werkte om reeds conclusies te kunnen trekken.

Dat eindelijk een paar beslissingen zijn genomen m.b.t. de ontwikkelingskant van het fonds, ontmoette waardering in de commissie, hetgeen niet betekende dat men op dit punt geheel voldaan was.

—o—

De openbare behandeling van de begroting in de Kamer zal vermoedelijk plaatsvinden op 24 februari a.s. Het zal niet eenvoudig zijn nieuwe aspecten naar voren te brengen, daarvoor was de voorbehandeling te grondig aan beide zijden van de groene tafel.

BOSBOUW

Bij de afdeling Bosbouw wees de heer Van Bennekom op de moeilijke positie, waarin vele boseigenaren zich bevinden, nu hun bezit geen geld meer oplevert, maar in vele gevallen geld kost en in dit verband het gevaar bestaat voor versnippering van ons schaarse bosbezit. Hij wees op de recreatieve betekenis van onze bosgrond en vroeg de aandacht van de Minister en zijn ambtgenoten voor het adres van het Bosschap, dat middelen en wegen aanwijst om uit de impasse te komen.

VISSERIJ

De heer Van Bennekom wees bij dit onderdeel, mede naar aanleiding van het rapport van de commissie-Diepenhorst, op het gevaar dat er niet voldoende bemanning meer kan worden gerecruteerd voor onze vissersschepen, speciaal in de leeftijdsgroep van de 25-50-jarigen. Hij informeerde naar de mogelijkheid met regeringssteun enkele schepen in de vaart te brengen die zowel zouden kunnen worden gebruikt voor praktische oefening in de visserij als voor theoretische lessen voor 15-jarige jongens. Ook vroeg hij naar de mogelijkheid rijksstudietoelagen te verlenen aan vissersjongens, die ver van huis een vissersschool willen bezoeken en daarvoor in een internaat of kostgezin moeten worden ondergebracht.

Hij vroeg de Minister een einde te maken aan de twijfel, die door sommige kringen in Zeeland wordt geuit, ook in verband met de moeilijkheden rondom Bruinisse, behoud van een mosselverwaterplaats voor Zeeland. Nu alle vissers en de meeste handelaars prijs stellen op het behoud van het centrale verkoopkantoor in Bergen op Zoom, pleitte hij voor handhaving van dit bureau.

Hij informeerde naar de mogelijkheid naar Canadees voorbeeld te komen tot grote coöperaties, die zich zowel zouden kunnen bezighouden met de visvangst en het vervoer als met de verkoop in moderne viswinkels en het visverbruik in Nederland zouden kunnen stimuleren.

Tenslotte deed hij andermaal een goed woord voor de havenplannen van Urk en sprak de hoop uit, dat door goede samenwerking van de Ministers van Verkeer en Waterstaat en Landbouw en Visserij voor Urk op korte termijn mogelijkheden zullen worden geschapen; hier is werkelijk "periculum in mora".

• Vervolg van pag. 4

werden vrijgelaten. De benden, die de negerbevolking van het Zuiden had gevormd, keerden echter niet naar hun platgebrande woonsteden terug. Zij bleven in de rimboe en kregen hulp van de vrijgelaten gevangenen, die veelal oud-militairen waren. Deze mensen reorganiseerden de opstandige benden en werden de militaire leiders van de opstand. Vroegere Zuidsoedanese afgevaardigden, die door de ontbinding van het parlement brodeloos waren geworden, werden politieke adviseurs van de rebellen. Zij richtten de SANU (Soedanese Afrikaanse Nationale Unie) op, maar moesten naar het buitenland (Oeganda) gaan om met succes hun politieke activiteiten te kunnen ontplooiën.

De benden keerden zich vooral tegen uit het Noorden gekomen kooplieden, die zich in het Zuiden hadden gevestigd en fege met Khartoem samenwerkende Zuidsoedanese. Ook hadden zij het gemunt op Arabische scholen, Arabische militairen, regeringsauto's en alles, wat met de 'Arabische overheid' te maken had.

GEEN UITZICHT

De regering te Khartoem heeft getracht, met de leiders van de SANU onderhandelingen te voeren.

Dezen willen echter slechts over constitutionele vraagstukken spreken. De Zuidsoedanese afgevaardigden in het parlement hebben van het begin af gestreefd naar een federalistische oplossing. Na de soevereinheidsverdracht werd echter een voorlopige grondwet van kracht, die geheel centralistisch was. Het parlement werd door de militaire regering ontbonden, voordat een definitieve constitutie was uitgewerkt en ingevoerd. En het is in dit licht van de historie vrij logisch, dat de SANU het constitutionele vraagstuk voorop stelt. Zij wil de toezegging van autonomie voor Zuid-Soedan in handen hebben, voordat wordt onderhandeld over herstel van orde en rust en nieuwe verkiezingen in Zuid-Soedan.

In Khartoem zegt men, dat de SANU pas als representant van het Zuiden kan optreden, als die verkiezingen (in maart a.s.) achter de rug zijn en de partij een overwinning heeft behaald. Tevens zegt men daar, dat men voor bedoelde verkiezingen als regering ook niet bevoegd is tot het doen van constitutionele concessies. Op die manier is er weinig of geen uitzicht op een voor beide partijen aanvaardbare regeling.

COMPLEET

Er zijn echter tekenen, dat in beide partijen het verlangen naar een compromis de overhand krijgt.

Een van de mogelijkheden is, dat Khartoem de SANU een plebisciet in het Zuiden zal toestaan, zodra orde en rust zijn hersteld, met de belofte dat de constitutie zal worden gewijzigd, als de uitslag van het plebisciet daarom vraagt. Een federatief verband zou volgens waarnemers in Khartoem inderdaad de aangegeven weg zijn voor Soedan. Afscheiding van het Zuiden zou het aantal primitieve staten weer doen toenemen. Ook dreigt nog altijd het gevaar, dat de drie stammen van het Zuiden met elkaar slaags raken als zij geen andere bindingen meer hebben. Vele noordelingen voelen echter weinig voor een federatie. Zij zien de federatieplannen van de zuiderlingen als een verdragingsmanoeuvre op de weg naar afscheiding om in de overgangstijd nog te kunnen profiteren van de rijkdom van het Noorden. De communisten hebben goed begrepen, dat hun beste kansen in het Noorden liggen. Zij voeren propaganda voor 'eenheid' om zich in het Noorden populair te maken. Zij blijven graag in troebel water vissen.

Voor het Britse vorstenpaar is het te hopen, dat het volgende week rustig blijft in Soedan en dat zich geen nieuwe uitbarstingen voordoen. En voor de bevolking van geheel Soedan ware te wensen, dat die rust ook na het bezoek van de Britse vorstin voortduurt. Wellicht wordt er dan nog iets goeds tot stand gebracht. db

Visserplaats zonder visser

Wanneer zijn Bunschoten en Spakenburg samengevoegd tot één gemeente? Dat was de eerste vraag die wij aan gemeentesecretaris W. de Graaf te Bunschoten stelden. Het bleek een domme vraag te zijn, want Bunschoten en Spakenburg hebben tezamen altijd één gemeente gevormd.

Toch zijn het twee dorpen die vooral vroeger veel van elkaar verschilden. Bunschoten had en heeft nog een overwegend agrarische bevolking, Spakenburg daarentegen heeft zich altijd met het water en de vis bemoeid.

En wij hebben er echt van opgekeken toen de gemeentesecretaris ons vertelde, dat Bunschoten ongetwijfeld de oudste plaats is van de twee. Bunschoten kreeg al omstreeks dertienhonderdtachtig stadsrechten! Ja, inderdaad, stadsrechten, meneer!

Er zijn nog enkele namen die er aan herinneren dat Bunschoten een stadje was. Zo is er nog altijd de Burgwal. Het is dus stellig een belangrijk dorp met een omheining geweest. Spakenburg is jonger. Spakenburg ligt dicht aan de voormalige Zuiderzee en het staat vast, dat ook al eeuwen geleden zich daar vissers hebben gevestigd. Zo groeide Spakenburg uit tot een belangrijke visserplaats en telde ze in het verleden altijd een belangrijk hoger aantal inwoners dan Bunschoten, dat tot aan het begin van deze eeuw een dorp van veehouders bleef en dat in aantal weinig toenam

Van de botter naar de industrie

De boeren van Bunschoten hebben vrijwel altijd goed kunnen boeren. Het is daar in het gebied van de rivier de Eem — nu een tam stroompje, vroeger een machtige rivier — een land van beste grond, weiland van het goede soort.

Niet alleen de twee genoemde dorpen vormen de éne gemeente Bunschoten: er is nóg een dorp dat tot de gemeente behoort. Dat is het kleine, ongeveer zeshonderd zielen tellende Eemdijk, dat voor kunstschieders zeer aantrekkelijk is.

De gemeente Bunschoten heeft ongeveer 9600 inwoners. De dorpen Bunschoten en Spakenburg ontlopen elkaar tegenwoordig niet veel meer in zielental. Was vroeger Spakenburg kleiner, tegenwoordig is het wellicht iets groter dan Bunschoten. Want Spakenburg stond vroeger bekend als het dorp met de grote gezinnen. En alle Spakenburgers voeren de haven uit en visten op de Zuiderzee hun levensonderhoud bij elkaar. Maar toen de Zuiderzee afgesloten werd van de grote zee, toen de Zuiderzee het tamme IJsselmeer werd, lag het einde van de visserij in het verschiet. Een vissersvloot verweerde en ging teloor.

Verdwenen vloot

Spakenburg heeft een grote vissersvloot gehad, maar de dichtung van de Zuiderzee zette de bevolking voor een tragisch feit: de vloot was ten ondergang gedoemd en het stiel dat de voorvaders beoefend hadden in de ruimte van het blauwe water, zou vroeg of laat opgegeven moeten worden.

Na de oorlog voeren er nog ongeveer honderdvijftig botters. Wij zijn in die jaren nog eens met zo'n vissersbotter mee geweest. Schipper was De Graaf, — een in Spakenburg en Bunschoten heel veel voorkomende naam, evenals de naam Koelewijn. Nog herinner ik mij dat romantische ogenblik, toen wij van zondag- op maandagnacht om ongeveer één uur uit de haven van Spakenburg voeren, met nog een kleine honderdvijftig andere schepen.

Dat is allemaal verleden tijd. Spakenburg heeft nog ongeveer tien vissersboten.

Men vergist zich echter als men denkt, dat het dorp over de tragiek van het teloor gaan van vissersvloot en visserij niet is kunnen heenkomen. Daar zijn de Spakenburgers te energiek voor. Ze hebben aangepakt, ze hebben werk aan de wal gezocht en

zo hebben zij zich een nieuwe bestaansmogelijkheid verworven.

Dat begon al spoedig nadat het besluit tot droogmaking van de Zuiderzee gevallen was. De toen befaamde Zuiderzeesteenwet verleende hulp aan de vissers: Er werd een knopenfabriek gesticht en dit was eigenlijk het begin

terhand de geweldige fabriekshallen van dit bedrijf. Maar er tegenover aan uw linkerhand, staat eveneens een groot fabriekscomplex: de beroemde krentebroodfabriek van De Graaf. In alle oorden van ons land wordt krentebrood gegeten dat in Bunschoten op een heerlijke wijze gebakken is. Ook Gold Cake wordt er gebakken — het

Werfje in Spakenburg.

van de omschakeling naar de industrie. Die knopenfabriek heeft tijden gekend dat ze vierhonderd arbeiders in dienst had. Nu is het wat minder: de knopenfabricage blijkt zeer conjunctuurgevoelig te zijn. Toch is deze fabriek van groot belang voor de bevolking van Bunschoten-Spakenburg.

Polynorm

Men zal zich herinneren, dat na de oorlog een groot bedrijf werd opgericht: Polynorm. Het werd gevestigd in Bunschoten. Over dat bedrijf is aanvankelijk heel veel geschreven en meestal was het niet zo strelend wat men over Polynorm schreef. Die tijd schijnt voorbij te zijn; Polynorm is tot een enorm bedrijf uitgegroeid en vele Spakenburgers en Bunschoters vinden er hun werk.

Als men van de grote weg Amsterdam-Amersfoort afslaat naar Bunschoten-Spakenburg, ziet u bij het binnenvaren van de gemeente aan uw rech-

is allemaal even smakelijk wat uit deze fabriek komt.

Er is in de gemeente ook nog een schoenenfabriek, voorts veel handel — vooral in vis. Want de Spakenburger kan dan wel niet meer vissen, hi heeft toch zijn hart verpaid aan vis. Dageelijks rijden grote vrachtauto's vis aan uit IJmuiden en die worden in Spakenburg verhandeld. Spakenburgers zwermen uit naar alle mogelijke plaatsen in Nederland om die vis aan de man te brengen.

Palingrokerijen zijn er ook nog in dit vissersdorp. Als een Spakenburgse vrouw u vertelt dat haar man bij de hangen werkt, dan betekent dit dat hij werkzaam is bij een visrokerij. Vroeger voer men veel voor de hangbaas: men verkocht dan zijn gevangen vis, met name de beroemde Zuiderzeepaling, aan een visrokerij.

Zoals gezegd, komt tegenwoordig de meeste vis die in Spakenburg verhandeld wordt uit IJmuiden. Daar blijkt uit, dat de vishandel zich van eigen vangst heeft omgeschakeld naar de Noordzeevishandel.

Bunschoten heeft ook een grote melkfabriek — en dat is begrijpelijk als men in een voortreffelijk weidegebied woont.

Bunschoten heeft dan weliswaar in 1383 van bisschop Floris van Utrecht stedelijke rechten ontvangen, maar het is altijd een dorp gebleven; trouwens... al in 1428 werd Bunschoten als stad ontmanteld door bisschop Rudolf

Spakenburg en Bunschoten hebben in hoofdzaak een zogenaamde lintbebouwing. Pas in de laatste tijd past men ten aanzien van de uitbreiding een andere bouwwijze toe en dit komt de verfraaiing van de beide dorpen zeer ten goede.

Dorpen die zo dicht bij een (voormalige) zee gelegen zijn, hebben in hun geschiedenis veel met de zee te maken gehad. Goed en kwaad bracht de zee aan de bevolking. Ze bracht vis, ze bracht eveneens het vloedwater. Bij de zogenaamde Pontiaansvloed van 1552 heeft Bunschoten daar heel veel van te lijden gehad. Er moet toen een enorme schade aangericht zijn en talrijke ingezetenen hebben de verdrinking dood gevonden.

root

in de buurt van de
aan de oudere huizen
de bouw bedacht was
de zee: alle ramen
zi hoog in de gevels

Van pas te

raadszaal van de ge-
men-Spakenburg een
zichzelf spreekt.

n pas te maken
ereen bemind
glijkste zaken
de wereld vindt.

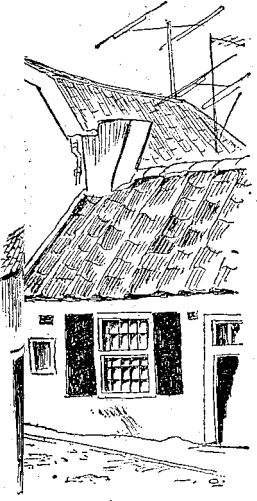
niet aan of het ge-
mal deze spreuk zich
vogen houden. Nooit
zaman van pas kunnen
ieder geval niet in
Bunburg. Want de be-
vo gemakkelijk dat ze
als zegt. Maar de pre-
dichschoten en Spaken-
bussen dat ze op hun
va. Er zijn talloze blij-
kin het geven als het
ermen eensgezind iets
bis een Spakenburger
zorgenomen, dan ge-
bal zou de onderste
sten komen, zei een
ot

de samenstelling van
dt Nooit zag men een
reentebestuur dan dat
vpakenburg. Geen en-
k heeft een zetel in de
revolutionairen, even-
ers en drie leden van
de beiderspartij vormen
dels bestaande gemeen-
te

verdeling blijkt wel,
dheid in de Gerefor-
m Bunshoten-Spaken-
bomen is.

Arbeiderspartij die
de heeft haar kiezers
zavormde als Gerefor-
melijke Gereformeerde
vden.

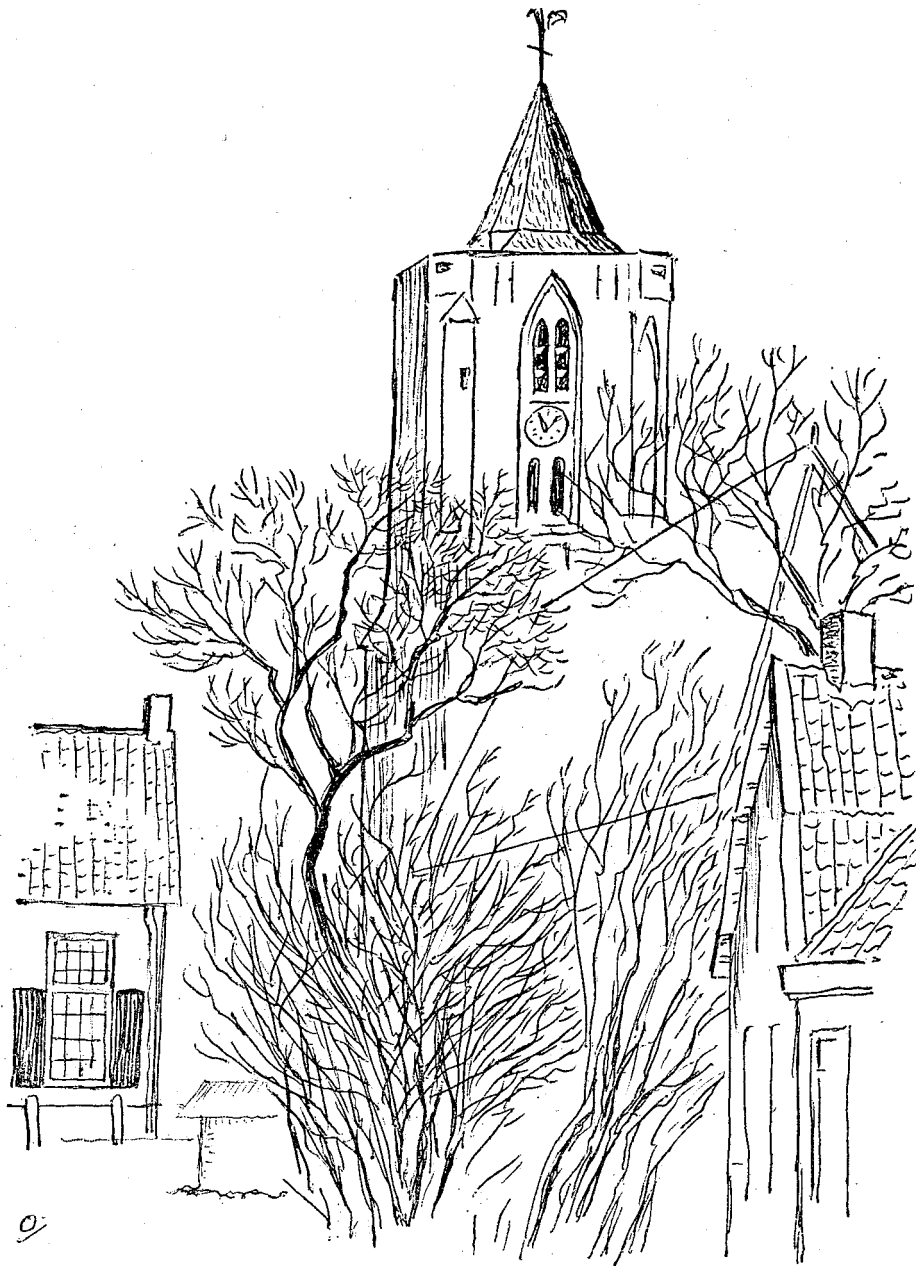
shoten-Spakenburg is
ggere school. Wel zijn
el 3 christelijke lagere

in Spakenburg.

shoten en in Eemdijk
er een christelijke ulo-
christelijke huishoud-
sc

er heeft men reeds be-
nshoten-Spakenburg
te gemeente is en vrij-
testants. Er wonen
rooms-katholieken in

Toren van Bunschoten.

deze plaats. We kunnen dus wel van een Calvinistische gemeente spreken!

Er zijn weleens mensen geweest, die op de ingezetenen van Bunschoten-Spakenburg een beetje afgaven, door te zeggen: „Ze zijn wel christelijk, maar in de omgang zijn ze danig lastig te hanteren.”

Ja, Bunschoters en Spakenburgers zijn beslist niet gemakkelijk. Ze laten niet gauw iets over hun kant gaan - en als men iets zegt dat hen niet aanstaat is er kans op, dat men ruzie krijgt.

Bedenk echter wel, dat de karaktertrekken van de bevolking van Spakenburg duidelijk tot uiting komen: ze houden van doortastend optreden, van afdoend handelen, van energiek besluiten nemen, van hard werken.

Want in Bunschoten-Spakenburg wonen ijverige mensen. Er wordt daar door heel velen heel veel overwerk verricht. Men wil graag verdienen - men wil voor zichzelf bijvoorbeeld graag een huis verdienen. Met andere woorden: **men acht het bezit van een eigen woning ideaal.** Dat is een gezonde en onder anderen ook door de Antirevolutionaire partij gehuldigde opvatting. Welnu, in Bunschoten-Spakenburg streeft men dit doel ingespans na. Dat kan blijken uit de omstandigheid, dat de gemeente - het gemeentebestuur dus - weinig woningwetwoningen heeft gebouwd. Men is met die bouw trouwens ook laat begonnen omdat er geen noodzaak voor was. Hier was namelijk het particulier initiatief volop aanwezig: De mensen die een huis nodig hadden bouwde in de regel zelf een huis. En van de woningwetwoningen die vanwege de gemeente gebouwd werden, zijn er thans al weer veel verkocht aan mensen die eerst huurden, maar die de eigen woning prefereerden.

Activiteiten

Spakenburg en Bunschoten hebben actieve inwoners, zeiden we al. Dat blijkt bij de jeugd uit de intensieve sportbeoefening. Spakenburg heeft twee sportverenigingen die overbekend zijn: de sportvereniging Spakenburg en de voetbalvereniging IJsselmeervogels. Beide clubs geven de toon aan in de geschiedenis van het zaterdagvoetbal. Dan is de ene club kampioen, dan weer de andere. Als Zuidvogels,

een club uit Huizen in Noord-Holland, kampioen zou zijn, zit het in Spakenburg niet lekker. Er wordt intensief en ernstig getraind en jong en oud leven mee met hun clubs.

Ook op een andere wijze toont men activiteiten. Het verenigingsleven wil wel in Bunschoten en Spakenburg. Misschien zegt iemand: „Ja, maar men leeft daar vrij geïsoleerd...” Ach kom, de afstand Bunschoten en Amersfoort is slechts luttele kilometers.

Enige jaren geleden had men zich in Bunschoten-Spakenburg in het hoofd gezet, dat men een van rijkswege gesubsidieerde leesbibliotheek zou moeten hebben. Die openbare Christelijke leesbibliotheek kwam er inderdaad en we hoorden, dat ze in het afgelopen jaar een hoog aantal uitleningen had!

Een zaak apart is voor deze gemeenten: de recreatie. Iedere gemeente heeft daarmede te maken, maar in Bunschoten-Spakenburg laat men uiteraard en zeer terecht de levensbeginselen meespreken. De zondagsrust en zondagsheiliging komen bij een gesprek over de recreatie onwillekeurig ter sprake.

Ondertussen zit men niet stil. Op Westmaat (of moet het zijn: in Westmaat?) een weiland-gebied, denkt men in de toekomst zes voetbalvelden aan te leggen - drie voor elke club. Men wil overigens dit Westmaat-gebied als recreatieterrein voor de eigen bevolking houden. Verderop meer de kant van Eemnes op, wil men dan recreatiemogelijkheden scheppen voor mensen die elders vandaan komen. Het is nu al zo, dat op mooie zomerdagen veel dagjesmensen naar Bunschoten en Spakenburg komen en men is heus wel bereid, het die mensen zo aangenaam mogelijk te maken en voor hen een aantal voorzieningen te treffen. Men ontveinst zich niet, dat daarbij de handhaving van de zondagsrust een moeilijke zaak zal zijn.

„Wij willen voor recreatiemogelijkheden zorgen om de toestand die stellig over ons zal komen, (de recreatie neemt immers toe en kan niet buiten het dorp gehouden worden) een stap voor te zijn,” vertelde iemand ons, die ernstig over deze zaken nagedacht had. Er blijkt uit, dat men de situatie van thans en van de toekomst heel reëel onder de ogen ziet.

• Vervolg op pag. 10

Communiqué van het Centraal Comité

• Wijziging van het partijstatuut

Het Centraal Comité van de A.R. Partij besloot zaterdag jl. de kiesverenigingen enige voorstellen tot wijziging van het partijstatuut toe te zenden.

Het betreft hier verbeteringen van de werkwijze inzake de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer en de vaststelling van het Program van Actie, zonder dat daarbij afbreuk wordt gedaan aan de democratische besluitvorming zoals die in de A.R. Partij van kracht is. Het Centraal Comité is evenwel van mening dat de praktijk heeft uitgewezen dat de thans geldende procedures voor deze tijd te omslachtig zijn. Hoewel de nadruk blijft liggen op het aangesloten zijn van kiesverenigingen bij het Centraal Comité, wil het partijbestuur in bepaalde gevallen eveneens de mogelijkheid openen voor het individuele lidmaatschap.

Met name wordt hierbij ook gedacht aan in het buitenland verblijvende Nederlandse functionarissen.

• Aanvulling redactie Ned. Gedachten

Het Centraal Comité benoemde mevr. C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam tot lid van de redactie van het partijweekblad „Nederlandse Gedachten”. Hierdoor doet voor het eerst een vrouw haar intrede in deze redactie.

• Verhouding tot C.H.U.

Langdurig heeft het Centraal Comité aandacht gewijd aan de verhouding van de partij tot de C.H.U. Daarbij werd steun gegeven aan het moderamen, dat besprekingen met het dagelijks bestuur van de C.H. voert.

• De gespreksgroepen

Het eindverslag van de door circa 250 A.R.-gespreks-
groepen besproken onderwerp „De christelijke organisa-
ties in deze tijd” werd vastgesteld en zal aan de kiesver-
enigingen worden toegezonden. Geconstateerd werd dat
deze vorm van activiteit in de partij aanslaat.

Het partijbestuur zelf zal in een volgende vergadering de positie van de christelijke organisaties en met name die van de christelijke politieke partij in de huidige situatie verder bespreken, aan de hand van de gegevens, die uit de gespreksgroepen verkregen werden. Het effect, dat de toenemende internationalisering van het leven op de christelijke organisaties heeft, zal daarbij eveneens worden bestudeerd.

• Sir Winston Churchill

Aan het begin van de vergadering herdacht het Centraal Comité bij monde van zijn voorzitter, dr. W. P. Berghuis, de overleden Britse staatsman Sir Winston Churchill, aan wiens weduwe de partij een telegram van hartelijke deelneming gezonden heeft. Dr. Berghuis noemde de overledene een verdediger der vrijheid en een kampvechter tegen onrecht, waaraan ons land en volk heel veel dank verschuldigd blijven.

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:
★ Op vrijdag 5 februari belegt de Kamercentrale Rotterdam een forumavond.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

In het forum, dat onder leiding staat van de voorzitter van de centrale, de heer H. A. Brokking, nemen zitting de leden van de Rotterdamse A.R. raadsfractie, te weten: mr. H. Bavinck, wethouder, mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom, en de heren W. A. Fibbe en J. Worst.

★ Het Provinciaal Comité Drenthe belegde reeds twee studiedagen nl. op 23 januari en 2 februari. De derde bijeenkomst tenslotte vindt plaats op zaterdag 6 februari in „Bellevue” te Assen van 10.00 tot 16.30 uur. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis. Het onderwerp is „De consequenties van ons christen-zijn”.

★ Op zaterdag 6 februari belegt de Kamercentrale Dordrecht een kadercursus voor de gehele Kamercentrale.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang te 10.30 uur precies, sluiting uiterlijk te 16.15 uur; in de middagpauze een gezamenlijke koffietaart.

De heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „De positie van de kleine zelfstandige”.

★ Op zaterdag 6 februari belegt de Statencentrale Hoogeveen een vergadering.

De plaats van samenkomst is het Herman Bavinckhuis te Hoogeveen.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Na de afwerking van de huishoudelijke agenda zal als spreker optreden de heer Tj. Walburg te St. Anna Parochie, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op donderdag 11 februari houdt de Kamercentrale Tilburg haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het Oranjehotel te Breda (tegenover het station N.S.).

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken zal drs. J. Boersma te Zeist, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over „Actuele sociaal-economische vraagstukken”.

★ Op woensdag 24 februari wordt de jaarlijkse - thans de 48ste A.R. Partij-dag te Hoofddorp gehouden.

De middagvergadering zal gehouden worden in „Het Verschole Nest” aan het Marktpllein te Hoofddorp.

Aanvang te 14.45 uur.

Spreker is dan de heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Onderwerp: „Om de juiste wijzerstand”.

De avondvergadering wordt gehouden in de aula van de Technische School, ingang Ter Veenlaan te Hoofddorp.

Aanvang te 19.45 uur.

Sprekers zijn de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (onderwerp: „Bouwen aan de toekomst”) en ds. P. M. van Galen te Hilversum, lid van het Centraal Comité.

Eerste Kamer

Het Rijkswegenfonds

Het is alweer enkele weken geleden, dat in de Eerste Kamer de Wet op het Rijkswegenfonds in behandeling kwam. Door omstandigheden waren wij niet eerder in de gelegenheid hieraan in ons blad aandacht te geven. Bij die gelegenheid heeft de A.R. senator Tjalma enkele belangrijke suggesties gedaan ten aanzien van een heffing voor buitenlanders. Het rumoer om de instelling van een wegenfonds in aanmerking nemende, kon worden verwacht, dat niet alle Eerste Kamerleden hun stem aan dit wetsontwerp zouden geven. Toch behaalde deze Wet een ruime meerderheid.

Over het nut van de instelling van een wegenfonds waren allen het wel eens. De heer **Teyssen (kvp)** zei dan ook, dat gezien in het licht van de huidige verkeerscapaciteit der wegen en de aanwezige verkeersintensiteit, het een werkelijk benauwende en voortdurend drukkende veronderstelling is, dat deze verkeersintensiteit met sprongen zal stijgen om — zoals de Regering veronderstelt — na 15 jaar dan tot 2½ maal de huidige intensiteit op te lopen.

De heer **Van den Bergh (vvd)** vond de instelling van het wegenfonds heel belangrijk, omdat het door zijn

partij altijd al gepropageerd was. Hij vestigde de aandacht van **Minister Van Aartsen** op de gang van zaken in Amerika. Daar wordt bij een in aanleg zijnde weg een bord geplaatst, waarop te lezen staat, „Hier wordt te uwen behoeve, — weg zo en zo —, uit het wegenfonds aangelegd.”

De heer **Van den Bergh** zei, dat de weggebruiker op het psychologische ogenblik het prettige gevoel krijgt: hier wordt gewerkt, hier wordt iets prettigs voor mij gedaan en ik heb er aan meegewerkt.

Zoals reeds geschreven, niet alle senatoren konden dit prettige gevoel ervaren.

De heer **Tjalma (a.r.)** zei, dat bij de beoordeling van het in Nederland bestaande wegennet, niet uit het oog mag worden verloren, dat het aantal kilometers autoweg in ons land een vergelijking met dat in andere Europese landen gemakkelijk kan doorstaan.

Uit een overzicht van de Conférence Européenne des Ministres des Transports citeerde de heer **Tjalma**, „dat ons land eind 1963 in het bezit was van 506 km. Dit aantal was voor België 217,

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846—2156—2484

Hardinxveld-Giesendam

♦ Zichzelf

In het (Vrijgemaakt-gereformeerde) weekblad **Contact**, troffen wij het onderstaande artikel aan over de houding die het G.P.V. aanneemt ten aanzien van de A.R. partij. Het gaat hierbij o.a. over de uitspraak van **Dr. Berghuis**, dat de A.R. partij in sociaal opzicht links is.

Onder de titel „Zichzelf” stond er een hoofdartikel in het Gereformeerd Gezinsblad van 27-12-'64.

Het wordt langzamerhand een moeilijk geval met het G.G. Ontleent dit blad zijn ware betekenis alleen aan het negatief zijn, ik bedoel het Anti-Revolutionair (A.A.R.) zijn, of heeft het ook nog een eigen positieve zin en inhoud (politiek gezien deze keer). Is dit blad ook nog „zichzelf”?

Het schijnt wel zo te zijn, dat niets te gek en niets te erg is als de A.R. maar afbreuk gedaan kan worden. Afzetten maar en dan uitsluitend tegen de partij van broeders, de A.R.P.

Of er gedraaid of verdraaid wordt, dat is niet zo belangrijk als het maar roetzwart is voor de A.R.P. Met de waarheid behoeft men het dan niet zo nauw te nemen.

Ja het is inderdaad een moeizame bezigheid een dergelijk blad te lezen.

Versta me goed, niet voor hen, die dit blad alléén lezen en dus niet weten hoe ze misleid worden.

Dit klinkt scherp, zeer zeker, maar ik verzeker u, dat het alleen scherp gesteld is omdat de broeders van het G.P.V. mij zeer ter harte gaan. Zij worden op een heel erge wijze misleid en wij zijn toch van hetzelfde „bloed” van dezelfde Vader. Heus, broeders van het G.P.V., het doet mij leed, dat uw orgaan niet anders meer weet en kan dan alles, alles, wat de A.R.P. doet aan te grijpen en te verdraaien om uw A.R. broeders zwart te maken en uzelf wit.

Nu ook het steeds maar doorzagen en door fantaseren over de uitspraak van **dr. W. P. Berghuis**, dat de A.R.P. in sociaal opzicht links zou zijn.

Dr. Berghuis heeft dit niet gezegd. Ik tart de redactie mij het citaat (op een eerlijke wijze) te geven waarin hij dat gezegd zou hebben.

Ik zeg op een eerlijke wijze en niet uit zijn verband gerukt.

In zijn rede op het partij-convent van 31 okt. '64 heeft **dr. Berghuis** wél gezegd; dat hij vasthoudt aan het onderscheidingskenmerk „rechts” voor de confessionele partijen en dus voor de A.R.P.

Ja zeker, sociaal gezien links, wanneer „rechts — links” betekent „conservatief — vooruitstrevend”.

Stel dat **dr. Berghuis** nu eens werkelijk gezegd had, dat de A.R.P. sociaal links is, wat dan nog? Ik vraag het u in gemoede, wat dan nog?

Maar weet u waar de schoen wringt? Het is de voorzitter van het partij-convent van de A.R.P. en daarom deze verdachtmaking.

Of is het het reactionaire traditionalisme van het G.P.V. dat stelt, dat rechts hetzelfde is als heilig en dat links gelijk staat met goddeloos?

Het is waarschijnlijk beide.

De A.R.P. vroeger in de tijd van **Zijlstra** (de mannen-broeders?) nog zo goed (hoe kon deze partij met dergelijke leden toch zo afzakken?) die partij is nu volkomen mis, maar dan ook radicaal MIS, want ze zegt van zichzelf, of liever haar voorzitter zegt, dat ze sociaal links is, dat wil dus zeggen sociaal goddeloos, afvallig rood, kortom slecht.

Links is heidens, goddeloos, slecht.

Rechts is heilig.

In gemoede mijnheer de redacteur,

voor Frankrijk 348 en voor Engeland 470 km. Niet alleen relatief”, aldus de heer **Tjalma**, „maar ook in absolute zin overtoert dus het wegennet in ons land zelfs dat van Frankrijk en Engeland. Ook een vergelijking met Duitsland, dat eind 1963 3000 km autoweg bezat en Italië, dat 1400 km autoweg bezat, valt, gelet op de grootte van deze landen, niet in ons nadeel uit.

Hierbij is dan nog op te merken, dat men ook dient te letten op de toestand, waarin niet primaire wegen in verschillende landen verkeren. Om nog maar te zwijgen over de staat van onderhoud, die autowegen hier en daar in het buitenland te zien geven.

De heer **Tjalma** zei voorts, dat hij aan het gewijzigde wetsontwerp de voorkeur gaf boven het oorspronkelijk voorstel van de bewindslieden.

Ten aanzien van een heffing voor buitenlanders vond de A.R.-senator het wel tijd worden hier iets aan te doen. Uit een brief, die hij via een Nederlandse Transportonderneming had ontvangen, bleek, dat de „Beförderungssteuer”, die voor Nederlandse wagens

waar haalt u de euvele moed vandaan om broeders, uw broeders, op een dergelijke wijze te beklieden. Ik zal de laatste zijn om te beweren, dat de A.R.P. zonder fouten en gebreken is, maar laten we toch ook in onze kritiek eerlijk blijven en laten we elkaar niet verketteren om woorden, die wij onze eigen betekenis geven en tegen beter weten in die betekenis de ander in de schoenen schuiven. Zo iets kan niet onder broeders.

Ik zal u zeggen, dat ik persoonlijk heel erg blij ben met de uitspraak van **dr. Berghuis**, dat de A.R.P. sociaal links is in het door hem genoemde verband!

Hiermede wordt eindelijk eens een einde gemaakt aan de valse opvatting als zou een positief christelijke partij conservatief moeten zijn.

Wij moeten ons door de wereld maar niet van alles laten opdringen.

Het is al jaren geleden, dat ik in een politiek gesprek eens zei, dat het toch al te arrogant was van de socialisten, dat zij zichzelf de progressieven noemden en de christelijke partijen de conservatieven.

Links wordt, vooral de laatste jaren, dikwijls vereenzelvigd met progressief, vooruitstrevend en rechts wil dar zeggen reactionair en conservatief en dan is het de levens- en wereldbeschouwing die bepaalt welke positie wij hierin kiezen.

Vast staat, dat links niet slecht is en dat rechts niet heilig is. Weet u wel, dat tot de rechtse partijen niet alleen worden gerekend de protestants-christelijke partijen zoals o.a. de C.H.U. maar ook de K.V.F. en zelfs de Nationaal Socialistische groeperingen. Wat ziet het G.P.V. toch in „rechts”?

De echte positief-christelijke partij is de partij, die uit beginsel vooruitstrevend progressief, moet zijn. De echte christelijke partij, die zich wil baseren op Gods Woord (de A.R.P. ondanks haar gebreken) kan niet anders dan vooruitstrevend zijn, ook sociaal vooruitstrevend (links dus in deze zin).

De christelijke partij, die haar roeping verstaat en luistert naar de opdracht de mens en dus ook haar in den beginne gegeven, za. vooruitstrevend bij uitnemendheid zijn, uit beginsel en niet opportunistisch zoals de zogenaamde linkse partijen meestal.

Weet u wat progressief is?

Het gehoorzamen aan de Goddelijke opdracht in Genesis, het wezenlijk heerschappij hebben over de ons van God gegeven schepping, het tot volle ontplooiing brengen van wat potentieel in de schepping aanwezig is. Voor de overheid is het ook het zijn ten goede van haar onderdanen in het beschermen van de zwakken, dit door het treffen van progressief sociale maatregelen en in deze zin dus links.

Dat is de opdracht, die God de mens en de overheid gaf en die opdracht kan alleen verstaan worden door de christen, die luistert naar zijn Heer, maar wordt nooit verstaan door de zelfgenoegzame mens (de humanist).

Daarom kan een echt christelijke partij alleen echt progressief zijn en is een socialistische partij, ondanks geschreeuw om vooruitgang, in wezen reactionair d.w.z. tegen de ontwikkeling die leidt tot de heerlijke openbaring van Koning Christus.

Maar u, mijnheer de redacteur van het G.G., u vindt het niet nodig te vragen wat er bedoeld wordt wanneer een A.R. iets zegt. De voorzitter van het A.R. partij-convent zei: wij zijn sociaal links en links is goddeloos (altijd geweest). Zie nu zelf hoe die partij afzakt. Links, rood, foei!

Ja voor uw lezers heeft u die A.R.P. goed te grazen, en nu maar doorzagen. Lezers van het G.G., zo slecht is die

A.R.P. Haar voorzitter heeft het zelf gezegd.

Dacht u nu heus als **dr. Berghuis** aan het woord links de betekenis had gegeven, die u er aan geeft, dat hij dan dit woord voor de sociale politiek van de A.R.P. zou hebben gebruikt? Zo naïef is u toch niet?

U weet beter, waarom dan deze verdachtmaking?

Of haat u uw anti-revolutionaire broeders zo zeer, dat u hen niet meer redelijk kunt tegemoet treden?

Is dit niet verschrikkelijk?

Daarom is er voor deze verdachtmaking geen verontschuldiging.

In uw artikel maakt u de A.R.P. alleen maar zwart tegen beter weten in. Het is dunkt mij overbodig, dat ik hier uit de rede van **dr. Berghuis** citeer, maar ik zou u, mijnheer de redacteur van het G.G. willen verzoeken deze rede, die in druk is verschenen, nog eens goed te lezen en daarna uw lezers eerlijk voor te lichten, daarbij uw verontschuldiging aanbiedend voor uw verdachtmakingen.

Laten we toch in vredesnaam onder broeders eerlijk blijven, ook als er strijd is of meningsverschil.

En zet u niet af tegen hen, die u zo na staan, daar ze, met u, Christus willen dienen.

Of geldt hier wat u de ander verwijt: Wees u zelf zei ik tot iemand enz.

P. van Loo.

♦ Rouwdienst Churchill

Over de in de St. Paul gehouden kerkdienst bij de uitvaart van **Sir Winston Churchill**, schreef het Friesch Dagblad het volgende:

Wat daár gebeurde, was een doorbraak van alle grootheid. Heel de liturgie van de Anglicaanse kerk, die bij zulke rouwdiensten wordt gebruikt, is een liturgie van de gemeente. Zo, dat elk woord gericht is tot allen, iedereen vermaant, iedereen confronteert met dood en eeuwigheid. De dood — het is ons einde hier op aarde, de genade, zij is onze enige hoop, de verlossing, zij is er voor elk van ons alleen in Christus. Hij is opgestaan en de eersteling geworden van hen, die ontslapen zijn. Het was alles het Woord, het Evangelie in diepe ernst en bevrijdende rijkdom.

Slechts met een heel enkel sober woord werd de dienst ingeleid, waarin herinnerd werd aan de betekenis van de man, die nu straks zou worden uitgedragen. Maar verder was het een dienst in het midden der gemeente. Geen enkele maal werd **Churchill** genoemd of op zijn verdiensten gezinspeeld. De liturgie kent geen lof voor mensen. Zij spreekt alleen van wat allen wedervaart en van wat de enige weg is tot eeuwig behoud. Misschien is daarom juist een liturgische dienst hier zo op zijn plaats.

Wonderlijk was het ook met de liederen. Wéér dat enige lied van **Bunyan** over de pelgrim. Een man, die heel ver stond van de Anglicaanse kerk. En aan 't slot 't machtige lied van **Isaac Watts**, een independent, die nauwelijks enig kerkverband erkende en even vreemd als **Bunyan** stond tegenover de Anglicaanse kerk. Maar het lied is vaak veel oecumenischer dan de verklaringen van prelaten. O God, die droeg ons voorgelacht door nacht en stormgebruis. Het is meer dan twee eeuwen geleden, dat **Watts** het dichtte, maar wat was het een machtig slot van deze dienst.

ondernemers in Duitsland op het gebied van het beroepsgoederenvervoer, vrijstelling van motorrijtuigenbelasting, maar in Duitsland hebben onze ondernemers te maken met deze Beförderungssteuer, die wij niet hebben. Ik vind de toestand niet bevredigend, maar het is mij nog niet mogelijk geweest daaraan iets ten goede te doen”. Aan het einde van het debat was het de bewindslieden niet gelukt de linkerzijde te overtuigen, zodat zij hun steun aan het wetsontwerp onthielden.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN
PLASTIC-ARTIKELLEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 28, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

* * * Fortiter in re, suaviter in modo

Wanneer een spreker de stof volkomen beheerst, er echt boven staat, dan kan hij eerst goed een begrijpelijke rede houden. Zij, die colleges gelopen hebben bij wijlen prof. dr. Herman Bavinck, kregen niet alleen grote bewondering voor die meester, maar zij begonnen ook gunstiger te denken over zich zelf. Zij kregen meer moed. Zij wisten opeens, dat dit een zwaar college was, en dat zij het toch konden volgen. Maar de grote verdienste was toch voor de professor, die het gehele vraagstuk doorzichtig maakte.

Prof. dr. J. Zijlstra hield een grote redevoering in de Eerste Kamer over een complex van onderwerpen: algemene financiële beschouwingen, wetsontwerp tot verlaging van de inkomstenbelasting, verkoop van de aandelen Breedband.

En het was zo duidelijk, niet alleen knap, maar ook duidelijk.

En ook kritisch. Maar hier geldt een andere conclusie, omtrent het voordeel van de beheersing van de stof.

De kritiek kan dan echt zijn fortiter in re, suaviter in modo.

Technisch

Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL 01898 - 5157

D.w.z. sterk, wat de zaak betreft, maar vriendelijk en zacht in de vorm.

Zo was de kritiek op het beleid van Minister Witteveen. Maar wel ernstige kritiek.

Als we het huiselijk stellen, dan kwam de kritiek hierop neer: de Minister rekent zich een beetje rijk. Hij rekent zó, dat de „ruimte“ groter lijkt, dan zij is. En daardoor is de Minister te royaal voor zijn nimmer-verzadigde en onverzadigbare ambtgenoten. Die ambtgenoten vragen altijd om méér en wie zal ze het kwalijk nemen? Maar we hebben een a parte Minister van Financiën, in hoofdzaak opdat die naar Groninger wijsheid op tied hand op buul sal hollen. Dat hij neen zal zeggen, een neen zonder ja.

En daarvoor is méér hardheid en scherper rekenmethode nodig, dan deze Minister van Financiën soms kan opbrengen, hoe voortreffelijk ook hij overigens de zaak beheerst.

wanneer de kwaliteit
moet
beslissen ...

vraag dan
KG
koffie

in
luchtdicht
metaalfolie

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN - sinds 1885

Hulp voor onderontwikkelden

(Uit Die Weltwoche)

De negotie

DE Getuige, het kleine weekblaadje, redacteur-uitgever Ds. Wijers van de Kwintangkerk, laat ons nóg niet los. De verleiding, om meer te citeren, is te groot.

Er stonden een aantal artikelen in over de negotie, die begonnen met een enigszins ironische herinnering aan een opmerking van Dr. Kuyper, dat men om der wille van de religie de negotie niet behoefte te verwaarlozen. Welnu, de schrijver zal wat zeggen over de „negotie“. Maar hij bedoelt daarmee de financiële verhouding tussen het moederland en de Koloniën.

Nederlanders verdienen veel in Indië. Zij leven vaak als aanzienlijke he-

gevraagd of zó schandelijke verwaarlozing ons in de consciëntie niet dringen moet tot herstel van het bedreven kwaad.*)

Voor zover het nog mogelijk is. Want geheel is het niet mogelijk meer."

De schrijver geeft dan een berekening van wat Nederland onrechtmatig in de wacht heeft gesleept. Het heeft Indië rente laten betalen van schulden, die in feite reeds waren afgelost en aan batige saldi is bovendien 783.5 miljoen gulden naar Nederland verscheept.

Daar staan bestedingen "ten bate" van Indië tegenover waarbij men ook wel rekende de schuld van de Oostindische Compagnie, die immers door de staat was overgenomen. Maar alles tegenover elkaar afwegende, komt de Getuige tot de conclusie, dat Indië in elk geval nog 700 miljoen van Nederland heeft te vorderen. Ook minister Idenburg erkent de zware schuld en meent, dat de Nederlandse staat moet terugbetalen, al zal de wal het schip keren en niet alles kunnen worden vergoed.

Maar in elk geval zal nu een déél terugkomen. Men spreekt van jaarlijks vier miljoen.

Maar pas op, zegt De Getuige. Het gevaar is groot, dat dit geld zal worden gebruikt voor de gewone dienst. En dat mag niet. Hier volgt het vierde citaat uit De Getuige:

Hier een nieuwe woning, daar betere kantoren, ginds weer een andere op zich zelf zeer nuttige verbetering en de vier miljoen zijn heengegaan aan de gewone dienst.

Zeer uitdrukkelijk dient gewaarschuwd daartegen te hoeden.

Het vrijgekomen geld behoort uitsluitend te worden besteed in het belang van de Inlandse bevolking, speciaal in het belang van de Javaan.

Men kwam twisten over de vraag, wat het eerst om voorziening vraagt. Kielstra noemt de afschaffing van de herendiensten, Van Deventer stelt vooral de bevoeiingswerken op de voorgrond, weer anderen roepen om bestrijding van de woeker; bij sommigen heeft uitbreiding en verbetering van het inlands onderwijs daarentegen de voorrang.

Het is zeer moeilijk net besltheid te zeggen, wat nu allereerst gedaan zal moeten worden en wellicht is dit zelfs in het geheel niet uit te maken. Mr. Brooshooft laat dan ook de volgorde in het midden, en wij doen dit met hem, a. gaat ons hart ook het meest uit naar een uitgebreid en verbeterd volks-onderricht, voornamelijk landbouwonderwijs."

Slot volgt.

*) Bij volzinnen als deze proeft men de stijl-involed van Dr. Kuyper!

Getuigenissen in Nederlands-Indië (3)

ren in Nederland, van het geld, dat zij in Indië hebben verdiend.

Maar de Nederlandse schatkist is de grootste profiteur geweest door de politiek van het batig slot. Uit de Indische schatkist werden honderden miljoenen overgeheveld naar Nederland. Zij dienden voor een deel voor schulddelging, voor een deel tot de aanleg van spoorwegen en ten slotte was er nog acht miljoen — als het penningske der weduwe, spot De Getuige — besteed voor het Nederlandse vestingstelsel. En nu beweerden sommigen, dat men alleen een batig slot naar Nederland had gestuurd, nadat eerst aan redelijke behoeften in Indië was voldaan. Dat moest men eens onderzoeken, zegt de schrijver. En nu volgt het derde citaat:

„Dat onderzoek zou verrassende resultaten opleveren. Zeker zou b.v. de aandacht vallen op het jaar 1849, toen in de residentie Semarang ongeveer 100.000 mensen van ellende waren omgekomen. En nóg heerst er honger in de landen van Demak en Grobogan, nu nóg, een halve eeuw daarna.

Maar overvulde behoeften zijn er al die jaren niet geweest, want men heeft batige sloten geïnd.

En dié zou men immers alleen innen, als aan de billijke behoeften van Indië voldaan was.

Het zedelijk besef van het Nederlandse volk is in die jaren afgestompt, het besef onzer roeping is te loor gegaan in de goudroes, de consciëntie der natie is vereelt of -wilt ge een getuigenis van de overzijde: "de natie is door de Indische saldo's gedemoraliseerd."

En waar we tot de voogdtijplicht ook rekenen het bezit van het pleegkind te zijnen méésten bate te beheren, daar mag dan toch, met het oog op hetgeen voorafging,

een aantal officieren in Vientiane. Phoema bleef nog net in het zadel. De steun die zijn coalitie-regering kan verwachten van een uit neutralisten en rechtsen bestaand leger (twee groepen, die het herhaaldelijk met elkaar aan de stok hadden!) is natuurlijk even illusoir als het gehele wankele bestel waarop de Laotiaanse staat rust.

Ook daar zullen de Amerikanen het einde van hun presentie onder het oog moeten zien. Volkeren, die te zeer onderling verdeeld zijn om de gemeenschappelijke vijand vastberaden te bestrijden, kunnen ook door de machtigste natie ter wereld niet blijvend uit de rode klauw worden gered. Dat is de trieste les, die Uncle Sam in Z.-O. Azië leert.

• Maar er zijn in Z.-O. Azië meer volken dan alleen die van het vroegere Frans Indo China. De bewoners van Thailand, India, Pakistan en Maleisië worden ook door China bedreigd. Daarom heeft Englands premier, Wilson, deze week gezegd dat hun bescherming het doel van de Britse krachtsinspanning in dat deel van de wereld is. Zonder instemming van Amerika zou hij dat niet zo gesteld hebben. Het is nu maar de vraag waar de grens ligt van waar de Chinezen zich het "halt" horen toeroepen. Als die lijn ten westen van de huidige fronten in Laos en Vietnam getrokken moet worden, is het zaak daarover te beslissen voordat het Westen nog meer zijn gezicht ten oosten er van verliest.

• Maleisië zal zeker niet door het Westen in de steek gelaten worden. Daarvoor is te veel alles op alles gezet. Er is daar een niet onaardig succes geboekt door de arrestatie van enkele politieke leiders, die zich gereed maakten een pro-Indonesische tegenregering te vormen.

• Indonesië brengt zichzelf aan de verkeerde kant van de lijn. Soekarno heeft als geluidsversterker van China de Amerikanen toegeroepen Z.-O. Azië te verlaten. Het wil zijn eigen boontjes doppen, zegt hij. Eén van die boontjes is Portugees Timor, dat nu in de aandacht komt, omdat de Indonesische legatie Portugal verlaten heeft; hetgeen er wellicht op wijst dat Soekarno een pleister voor zijn Maleisische wond heeft uitgekozen. Dictators kunnen niet zonder suc-

cessen. De 100 miljoen dollar-hulp uit Peking zal dan ook wel voor dit nieuwe doel worden aangewend, want Soekarno heeft aan buitenlandse hulp nog zelden een vreedzame bestemming gegeven.

• De Comecon, de Oost-Europese tegenhanger van de E.E.G. heeft deze week in Praag vergaderd. De Russen hebben het er moeilijk gehad, want hun satellieten Roemenië, Polen en nu ook Hongarije zien in goede economische betrekkingen met het Westen meer heil. De geheim gehouden reis van Brezjnev naar Boedapest stond daarmee in nauw verband. Ook de bereidverklaring uit Moskou om tot overleg met de Verenigde Staten te komen, kan mede uit deze economische disorde in het rode machtsgebied worden verklaard. Deze berichten overschaduwden dan ook het nieuws van de dood van Chroestjef's favoriet Frol Kozlow.

• West-Duitsland is voor een crisis in zijn betrekkingen met zijn traditionele vrienden, de Arabieren, geplaatst nu Nasser zijn invitatie aan Ulbricht om naar Caïro te komen, niet wil intrekken. Erhard kan dit niet nemen, want steeds heeft Bonn zijn diplomaten teruggetrokken uit landen, die met het Oost-Duitse regiem gingen aanpappen. Een West-Duits schot voor de Arabische boeg is zeker de levering van (Amerikaanse) tanks aan Israël door West-Duitsland, Nasser, die na Ulbricht nog meer communistische hulp wil verkrijgen, zal de betekenis hiervan ongetwijfeld begrijpen.

• België heeft, na 7 keer uitstel, premier Tsjombe op bezoek. Twee zaken zijn in dat gesprek aan de orde. De door Spaak gewenste „verbreding" van het Kongolese kabinet en de in december aangekondigde intrekking der Belgische mijnconcessies in Kongo. Door dat laatste heeft Tsjombe zijn staatskas en zijn aanzien in Afrika willen dienen. Spaak zal hem echter uitleggen dat dit een ondeugdelijk middel is en dat een vergelijk met de rebellen voor Kongo een betere weg is. De vraag is nu maar of dit van de overigens wendbare Tsjombe (legde hij niet een krans op het graf van Loemoemba!) niet te veel gevraagd is.

wereldnieuws in vogelvlucht

• Zuid Viëtnam schijnt rustig na de geweldloze explosie, die generaal Khanh weer in het zadel bracht. Maar het is de rust van een pauzerende vulkaan. Want in augustus waren het de boeddhisten, die de generaal ten val brachten en hun huidige vriendschap voor deze man is dus bepaald niet diep geworteld. De katholieken in het land zijn nu al openlijk tegen hem gekant en de Amerikanen zullen er na de recente twist tussen hun ambassadeur in Saigon, generaal Taylor en Khanh weinig moed meer op hebben. Oud-vice-president Nixon sprak openlijk van een komende nederlaag. Hij kan als man van de oppositie zich meer permitteren dan Johnson en diens medewerkers. Bovendien is de uitspraak van Nixon wellicht bedoeld om het Republikeinse partij-geschut maar weer eens in stelling te brengen tegen de president, die de Grand Old Party op 3 november bijna een electorale genadeslag toebrecht.

De V.S. handhaven in elk geval generaal Taylor in Saigon. Zij kunnen niet met de telkens wisselende wind in Viëtnam meedraaien en bovendien, als het tot een evacuatie van de Yankee's moet komen, hebben zij meer aan een militair als eerste man ter plaatse dan aan een diplomaat.

• In Laos is niet slechts de helft van de regering-luchtmacht aan zelf-ontbranding te gronde gegaan, doch ook — bijna — het regiem Soevanna Phoema. De putch in Saigon werkte blijkbaar aanstekelijk op

• Vervolg van pag. 7

Veel te doen

Er blijft in Bunschoten-Spakenburg voorlopig veel te doen. Men is bezig aan de realisering van een groot uitbreidingsplan, dat wordt aangeduid met de naam: Uitbreidingsplan Broerswetering II. De eerste huizen van dit plan zijn ongeveer gereed en die komen te staan bij een cyclus van plantsoentjes, waar men historische namen aan gegeven heeft. Zo hebben we daar b.v. de Hoorse Hop, in De Geldersman, De Goudoever — allemaal namen die voor de vissers van vroeger goede herinneringen oproepen aan de tijd dat het IJsselmeer nog Zuiderzee was.

Een rioleringsplan is in uitvoering en er zal nog weleens een rioolwaterzuiveringsinstallatie moeten komen. En voor de nieuwe haven, die tachtig jaar geleden gegraven is, schijnen er plannen te bestaan om er een jachthaven van te maken.

Spakenburg weet zeer wel, dat er ook aan toerisme best wat te verdienen valt. We lazen ergens: Gift-shop in De Korporaal. En ook zagen we verschillende bordjes met: Engelsch spoken, etcetera... Nu ja, dat is de radde en stellig niet verlegen zijnde Spakenburger wel toevertrouwd.

Zowel de Hervormde als de Gereformeerde predikant van Bunschoten en Spakenburg behoren tot mijn kennissenkring en ik durf zeggen dat ze geen kwaad over hun mensen willen horen. Natuurlijk, ze hebben hun gebreken, maar ze zijn trouw in hun kerkgang en betonen zich aanhankelijk jegens hun dominees.

Burgemeester Van der Heide (A.R.) is pas enkele jaren burgemeester van deze levendige gemeente. Hij is 51 jaar oud. Bunschoters zeggen van hem: Wij kunnen het best met hem vinden. Enkele Spakenburger oud-vissers gaven het volgende commentaar: — De burgemeester? O, maar die root het hier wel!

Waarom ook niet? Burgemeester Van der Heide was voorheen de eerste burger van Arnemuiden, ook al een vissersplaats waar de visserij in de verdrukking gekomen is.

Wekelijks komt een Spakenburger vishandelaar per auto vis venten langs de huizen van Driebergen en Doorn. Dat doet hij al veertig jaar — met dit verschil, dat hij veertig jaar geleden helemaal met een hondekar uit het dorp aan de zee gezwogen kwam. De visventer heeft natuurlijk tientallen collega's van wie hetzelfde gezegd kan worden. Ze hebben het vroeger gerooit, ze rooien het ook nu!

Ze rooien het allemaal — want ze zijn allemaal Spakenburgers of Bunschoters. Met God en met ere zullen ze hun brood verdienen, vandaag en in de toekomst.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(50)

Een wacht deelde Lincoln mede dat het voormalig congreslid George Ashmun buiten de deur stond te wachten. Het bezoek was niet aangekondigd, maar wat het congreslid had te bespreken zou hoogstens een paar minuten in beslag nemen. De president keek op zijn horloge. Het was tien minuten voor acht.

„Goed”, zei hij, „laat hem maar binnen.” Hij wendde zich met een glimlach tot Colfax en vroeg de voorzitter van het Congres zo goed te willen zijn even buiten in de gang te blijven wachten. Het was al laat, maar de president kon mr. Ashmun moeilijk zijn „paar minuten” weigeren, want Ashmun was in 1860 voorzitter geweest van de conventie die Lincoln had aangewezen als kandidaat voor het presidentschap. In het Congres was hij de politiek van Lincoln tamelijk trouw gebleven.

Nu zat Ashmun tegenover hem en vertelde dat een cliënt van hem in zijn geboortestaats Massachusetts een vordering had op de regering voor een grote partij katoen, en Ashmun vroeg of mr. Lincoln geen commissie zou willen benoemen om de geldigheid van deze vordering te onderzoeken. De president luisterde met onverholen irritatie.

„Ik heb genoeg van commissies”, zei hij heftig. „Volgens mij zijn het alleen maar instituten die ten doel hebben de staat iedere pond katoen die ze maar te pakken kunnen krijgen afhandig te maken!”

Het congreslid snakte naar adem. „Ik hoop”, zei hij moeilijk, „dat de president deze aantijging niet persoonlijk bedoelt.”

Lincoln begon zich onbehaaglijk te voelen. „U begrijpt me verkeerd, Ashmun. Ik bedoelde niet wat u daar zegt. Ik neem alles terug.”

Ashmun was weer vertederd.

8 UUR

Het was vijf minuten over acht toen Mrs. Lincoln, in een koket kapotoedje met roze bloemetjes en een gedecolleteerde witte japon in de deuropening van de werkkamer verscheen, haar handschoenen aantrok en zei:

„Wil je soms dat we te laat komen?”

De president tastte naar zijn horloge en herinnerde zich dat hij Colfax had gevraagd om buiten te blijven wachten. Hij vroeg Ashmun of hij er iets op tegen had morgenochtend terug te komen, want dan zou hij tijd genoeg hebben. Lincoln had zonder het eigenlijk te willen een vriend gekrenkt en nu wilde hij z'n best doen om de oprechte woorden die hij had gezegd zo snel mogelijk te doen vergeten.

Ashmun antwoordde dat hij wel tijd zou hebben morgenochtend. De president haalde een visitekaartje uit zijn vestzak en schreef met grote, beverige letters: „Laat mr. Ashmun en vriend morgenochtend om 9 uur binnenkomen. A. Lincoln. 14 april 1865.”

Hij stond op, excuseerde zich, nam zijn hoge hoed, streek zijn haar glad met zijn hand, en liep samen met congressman Ashmun naar beneden naar de voorhal, waar Colfax, Mrs. Lincoln en Noah Brooks stonden te wachten. Op het laatste ogenblik schoot hem nog iets te binnen en hij zei tegen Colfax dat senator Sumner een voorzittershamer in zijn bezit had die gebruikt was door het geconfedereerde Congres en dat Sumner deze ten geschenke wilde geven aan mr. Stanton. „Ik heb er bij hem op aangedrongen dat hij hem aan u geeft”, zei Lincoln. „Zegt u hem maar uit

mijn naam dat hij die hamer aan u geeft.”

Zijn gedachten waren nog ver verwijderd van het theater. Terwijl hij stond toe te kijken hoe een bediende Mrs. Lincoln in het gesloten rijtuig hielp, zei hij tegen de omstanders: „Grant gelooft dat we de kosten voor het leger met minstens een half miljoen per dag kunnen reduceren, hetgeen samen met de verminderde uitgaven voor de vloot onze staatsschuld spoedig kan terugbrengen tot enigszins normale proporties en de waarde van onze papieren valuta kan verhogen tot een niveau gelijk aan goud of in ieder geval bijna. Dat geloven ze tenminste.”

Hij was „ongewoon vrolijk.” Dat was de indruk die Noah Brooks, Tom Pendel en Colfax van hem kregen. Niet zo zeer omdat hij naar het theater ging, dan wel omdat hij president was van de Verenigde Staten. Wat betreft het theaterbezoek had Lincoln tegenover Stanton als volgt van zijn gevoelens blijk gegeven:

„Ik heb afgesproken om met Mrs. Lincoln naar het theater te gaan. Afspraken van dit soort pleeg ik altijd na te komen.” Hij zwaaide ten afscheid, maar toen hij de wagen wilde instappen, kwam Isaac N. Arnold aanrennen uit de fluweelzachte duisternis van de oprijlaan. Hij riep iets naar de president en zwaaide met zijn armen. Arnold was ook een oude vriend van hem. Hij had zijn eigen plaats in het Congres ervoor laten schieten om in de gehele staat Illinois propaganda te gaan maken voor Lincoln, en tengevolge daarvan was hijzelf verslagen.

De president kwam het rijtuig weer uit en stond met gebogen hoofd te luisteren naar het vertrouwelijke gefluister van Arnold. Toen zei hij: „Je moet het me niet kwalijk nemen, maar ik moet nu naar het theater. Kom me morgen opzoeken.”

Forbes, de lijfknecht en lakei van de president, installeerde zich op de bok en vouwde de dikke geruite plaaid van de president over zijn arm. Hij knikte naar Burns, de koetsier. De paarden zetten zich in beweging en het grint knarste onder de wielen toen de zestiende president van de Verenigde Staten omkeek naar het Witte Huis en zijn vrienden toewuifde.

De samenzweerders hielden een laatste vergadering.* Ze maakten de laatste definitieve afspraken. Booth zou alleen naar Ford's Theatre gaan. Hij zou daar om negen uur of iets later aankomen en de situatie in ogenschouw nemen tot kwart over tien. Op dat moment zou hij zijn daad volvoeren. Daarna zou hij direct naar Navy Yard Bridge rijden en als de andere acties goed waren gesynchroniseerd met de zijne, zouden allen elkaar ontmoeten bij de brug. Zo niet, dan zou elk meteen doorrijden naar Surratsville, waar ze elkaar zouden opwachten in de herberg. Lloyd had de geweren en de verrekijker, en na een korte rust zou het gezelschap zich direct naar Port Tobacco begeven en na het bereiken van de kust van Virginia koers zetten naar het zuiden.

* Hierover is men het niet eens. De meeste autoriteiten geloven dat de vergadering werd gehouden in Paines kamer in Herndon House, maar Paine had zijn kamer om drie uur 's middags opgezegd. Waarschijnlijk vond de vergadering buiten plaats, en zaten de samenzweerders te paard.

(wordt vervolgd)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

OCEAN N.V. DIEREN
 PATENT OCEAN KEERKLEP
 PATENT OCEAN AFSLUITER
 AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
 VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
 JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
 Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066 (Met roltrap te bereiken)

BETONFABRIEK DEN BOER
 NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
 Opgericht 1883

Aannemingsbedrijf HARM FOKKENS NAARDEN N.V.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
 fabrieken voor gebogen hout
 Telefoon 01894-230 - Ouderkerk aan de IJssel
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
 GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

EEN NIET TE VERGETEN ADRES
Firma J. Kleywegt & Zonen
 Rietdijkstraat 74, telefoon 01747-757
 Hoek van Holland
 voor
KERK- EN SCHOLENBOW

N.V. Houthandel v.h. Firma J. & G. Alblas Waddinxveen
ZAGERIJ SCHAVERIJ
 Filiaal: Zwaanbals 119-125 - Rotterdam

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.
 BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457-561 Telefoon 05750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek
 Grondboringen Bodemonderzoek
 Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
 Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
 Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
 TELEFOON 08379-2227

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen
 Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel. 53198

Complete roestvrije steigerwerken
 Specialiteit: met vaste wiggen !!

ROOS
N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
 Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam
 Telefoon 191044

Koopt bij onze adverteerders

Aandacht voor

Amir Abbas Hoveidaopvolger van vermoorde
Perzische premier
Mansoer

PERZIË heeft weer een nieuwe premier. In de afgelopen jaren zijn er nogal wat veranderingen geweest in de regering van dit land. Premiers kwamen en gingen, als de ontwikkelingen in het land van de sjah dat noodzakelijk maakten. Staatsgrepen kwamen daar niet aan te pas. Het was een onderdeel van een politiek spel, waar wij in Europa maar weinig van begrijpen. Een intrigerend spel, dat voortgezet wordt, ook al wisselen de figuren, die er een rol in spelen. Van tijd tot tijd echter wordt de rust aan het politieke front verstoord en trachten mensen die zelf achter de schermen blijven, met geweld hun doeleinden te bereiken of een bepaalde ontwikkeling af te remmen of een halt toe te roepen. Zoals ook onlangs weer is gebeurd.

ENKELE weken geleden begaf premier Ali Hassan Mansoer zich naar het parlamentsgebouw om het olie-akkoord, dat met enkele buitenland-

se maatschappijen was gesloten, ter goedkeuring voor te leggen aan de volksvertegenwoordiging. Het was een goed akkoord. Als het wordt aanvaard, zal de Perzische Golf dit jaar het toneel van de grootste olie-exploratie worden. Vijf groepen van oliemaatschappijen krijgen dan concessies voor een gebied met een oppervlakte van ongeveer 10.000 vierkante mijl voor de Perzische kust. Men vermoedt dat daar nieuwe rijke oliereserves liggen. Die kan Perzië zelf nooit 'aan de oppervlakte' brengen. Vandaar dat de regering in Teheran de weg van de samenwerking heeft gekozen. Deze vijf groepen zullen bonusbetalingen aan de Perzische regering doen van bedragen van 185 miljoen dollar. De regering ontvangt 50% van de winst. De andere helft wordt gelijkmatig verdeeld door de vijf groepen en de Nationale Perzische oliemaatschappij. Deze draagt op haar beurt de helft van de ontwikkelingskosten van de productie bij.

TOT de vijf groepen behoort de Royal Dutch Shell als enige grote internationale oliemaatschappij. Een andere groep wordt geleid door de Italiaanse ENI. Voorts zijn er twee Amerikaanse groepen, terwijl ook enkele Franse maatschappijen een groep hebben gevormd. Met de oliemaatschappijen had premier Mansoer grote verwachtingen van deze exploratieplannen. Met de stukken in zijn tas werd premier Mansoer echter door een student (en wellicht enkele medeplichtigen) neergeschoten voor het parlamentsgebouw. Na enkele dagen bezweek Mansoer aan zijn verwondingen. Tot zijn opvolger werd benoemd Amir Abbas Hoveida, de 45-jarige minister van financiën uit Mansoers kabinet. Hoveida bracht vrijwel geen verandering aan in het kabinet van zijn voorganger. Hij staat bekend als een pro-westerse figuur, zij het niet zo uitgesproken als de vermoorde premier Mansoer. Hoveida was een carrière-diplomaat bij de Perzische buitenlandse dienst, voordat hij een van de directeuren van de Perzische nationale oliemaatschappij werd.

Een zaterdag om nooit te vergeten. Blinde oorlogsveteranen waren langs zijn baar gegaan in de hal van de koningen en zij hadden zich wat duizenden hadden gezien doen uitleggen. Later gingen Koningen achter die baar, toen hij uitgedragen werd. Miljoenen hebben zijn uitvaart gevolgd tot op het ogenblik dat de trein het station verliet. Het station Waterloo, een naam in de geschiedenis van Europa. De dode: Sir Winston Churchill, een naam in de geschiedenis van de wereld.

De volgende brief werd gezonden naar de hoofdredacteur van de Sunday Telegraph en daarin opgenomen op 31 januari j.l.:

„Mijnheer de Hoofdredacteur. Mijn vrouw en ik zitten op het ogenblik, met de kat op schoot, in onze gemakkelijke leunstoelen voor de brandende open haard in ons oud huisje, buiten op het land. Wij zijn al veertig jaar getrouwd. Allebei hebben we A.O.W. en soms verdien ik hier en daar wat met een klusje, maar beiden zijn we er heilig van overtuigd dat dit bovenstaande niet door mij geschreven had kunnen worden als we in 1940 geen Sir Winston Churchill zouden hebben gehad.

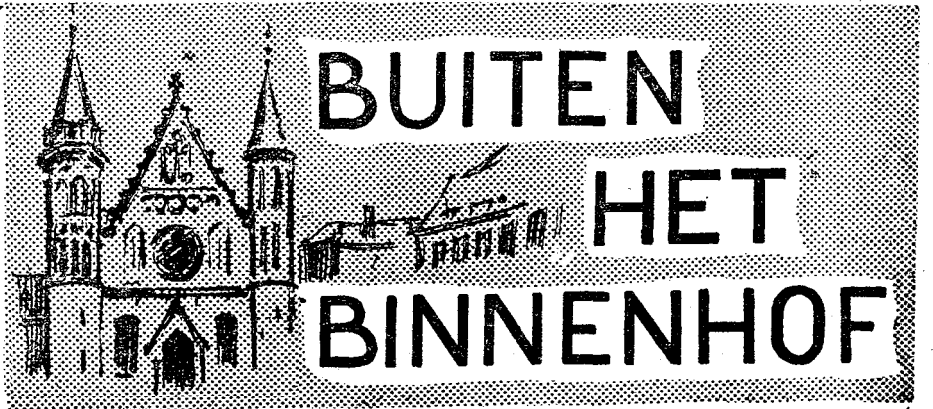
THOMAS D. WISBEY
West Bergholt, Essex”

Zo is het. En het is zoals een man naar diezelfde krant schreef, een man, die nu 30 jaar is en die vertelt hoe voor hem, als jongen van 13, Churchill in 1940 een man van vlees en bloed was. Voor deze toen 13-jarige knaap was Baldwin geschiedenis, en Chamberlain een naam. Maar Churchill... De generatie van deze jongen spreekt door de schrijver van de brief als hij voorstelt boven het graf van Sir Winston te schrijven wat uitgehouwen is boven het graf van Sir Christopher Wren, de architect van de kathedraal van St. Paulus: „Si monumentum requires, circumspice...” „indien gij zoekt naar het gedenkteken voor hem, kijk dan om u heen...”

Wij hebben Britten, die langs de weg stonden zien huilen, wij hebben hooggeplaatsten in de Pauluskerk hun ogen zien drogen. Vaders hebben hun kinderen opgetild opdat zij de uitvaart van deze grote man in hun herinnering zouden houden.

Merkwaardig, de laatste jaren werd hij voor ons een herinneren, nu wij verder gaan zonder hem, missen wij hem als een realiteit. Dat komt omdat wij hem nu weer zien als de Churchill van de oorlogsjaren, de standvastige strijder, de bezieler, die bloed zweet en tranen voorspelde, maar vrijheid beloofde.

De moeder der Parlementen, Westminster, heeft hem nog eenmaal in haar schoot gehad. Van haar huis uit is hij begraven. De klok der vrijheid, Big Ben, liet zich na het uur van kwart voor tien niet meer horen, uit respect.

Trompetten en omfloerste trommen begeleiden hem, met bootsmanfluitjes is hem de laatste eer bewezen. De marine, waarop hij zo trots was, het leger, dat hij diende, de luchtmacht door hem bezield, omringden hem op zijn laatste gang. We hebben het aandachtigst gekeken naar die dertien oorlogsvliegers, die de overwinnaars van de „Slag om Engeland” vertegenwoordigden, de in de historie beroemde weinigen, die zo veel voor zo velen hebben gedaan.

Wij hebben indertijd onze kinderen meegenomen om hem te zien toen hij voor 't eerst in Amsterdam kwam, niet lang na de bevrijding. Een generatie geboren in de oorlog, die toen niet kon beseffen wat hij voor de de ouderen betekende.

Terug naar de ontroerende zaterdag, die dank zij de moderne techniek van de televisie, ons zal bijblijven.

Nu rust hij in de aarde van Bladon, in de schaduw van de toren van die dorpskerk van Sint Maarten.

Een telg uit een groot geslacht, die het vooruit zo heeft bepaald dat hij niet bijgezet wilde worden in de hal van de helden, maar dat zijn stoffelijk overschot moest worden bijgezet in het graf van zijn vader bij de kerk, waar hij als kind binnenging, in het dorp waar hij geboren was, bij het voorvaderlijk kasteel. Drieduizend Britse mannen en vrouwen hebben in een grote processie één van Englands grote zonen uitgedragen. Onze generatie heeft nooit zo'n uitvaart gezien en het valt te betwijfelen of zij van een tweede getuige zal zijn.

Nelson, Wellington, Churchill. De laatste staat ons het naast. Hij de schrijver van geschiedenis is de geschiedenis ingetreden. Hij zal het V-teken niet meer maken. Hij laat ons de victorie achter. Wij zullen met de vrijheid verder moeten, zonder hem. God geve, dat die vrijheid ons niet ontvalle, God geve ons de kracht en het voorrecht die vrijheid te mogen voortdragen.

William Frank

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

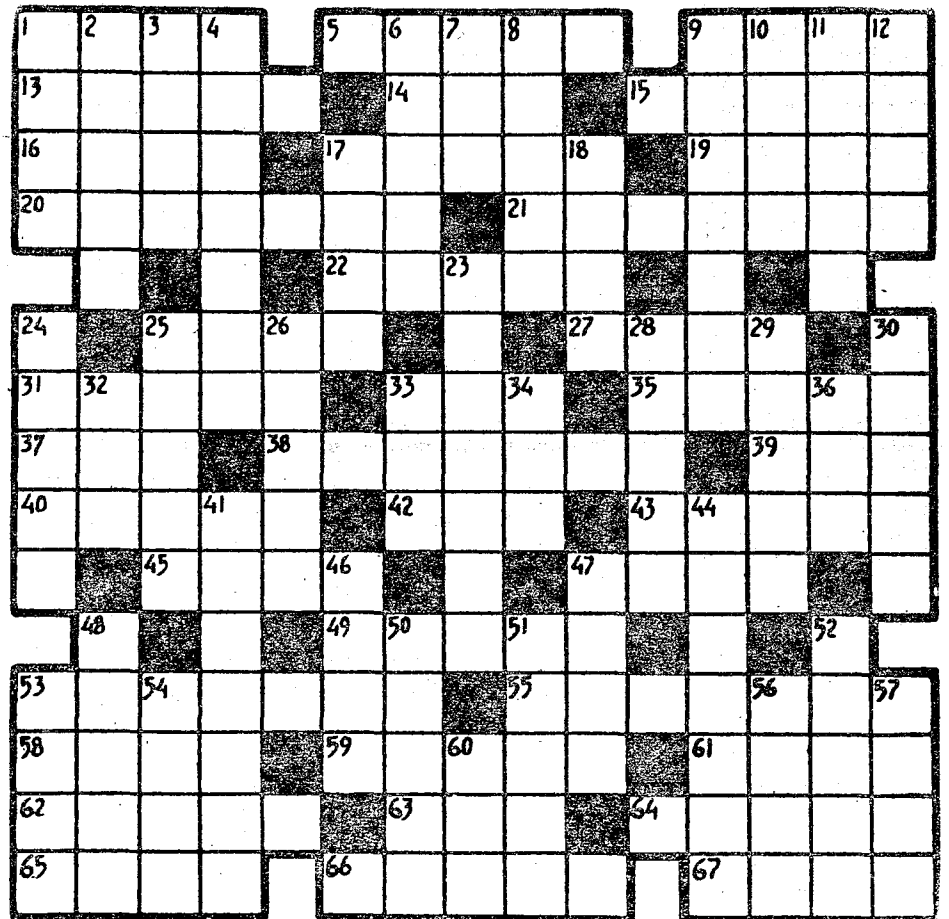
HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Giessendam-Hardinxveld 2141

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. werpanker, 5. gebruik, 9. stad in Peru, 13. motoronderdeel, 14. vreemde munt, 15. tegenwerpen, 16. stam, 17. trefwoord, 19. inhoudsmaat, 20. ernstig, 21. „zwevende” oplossing, 22. „geheim”-schrift, 25. onafscheidelijk iets, 27. vaarttuig, 31. begerig, 33. gewicht, 35. woonplaats, 37. boom, 38. beroep, 39. geboren (afk.), 40. edelman, 42. zoogdier, 43. muziekstuk, 45. ontvangtbewijs, 47. gewas, 49. elk, 53. aanhoudende, 55. plaats in N. Afrika, 58. vreemde munt, 59. krant, 61. stap, 62. werk van Homerus, 63. droog, 64. boom, 65. bijwoord, 66. befer dan beklaagd of beschreid, 67. zachtzuur.

Vertikaal: 1. bezinksel, 2. sieraad, 3. gast, 4. aap, 6. onbebouwd, 7. behoeftig, 8. pakken, 9. gebied, 10. plant, 11. verfstof, 12. vóór, 17. trek, 18. herrie, 23. aangenomen maat, 24. kruisboog van gewelf, 25. rover, 26. letter, 28. O.T.-figuur, 29. muziekinstrument, 30. vergaarbak, 32. rood (Eng.), 33. orde der gereformeerde Cisterziensers (afk.), 34. achtervoegsel, 36. vroeger, 41. hagedis, 44. stedeling, 46. grappig, 47. hutje, 48. plaatsnaam, 50. echtgenote, 51. maaltijd, 52. noden, 53. lood-

oxyde, 54. getal, 56. regelmaat, 57. vrucht, 60. hemellichaam. bottelier, 28. gladakker, 29. Isaak, 30. rijles, 31. hanepoten.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. beheersers, 5. Salem, 8. afrit, 9. kokhalzen, 11. kletsboek, 12. Hiram, 14. bips, 15. herkauwer, 19. lange baan, 22. ogen, 24. duren, 26.

Vertikaal: 1. blank, 2. hersenpan, 3. extase, 4. Sukkoth, 5. snaphaan, 6. lezer, 7. man, 10. koker, 13. muren, 14. belediger, 16. Ela, 17. wegpiraat, 18. beunhaas, 20. asbak, 21. naturen, 23. geniep, 25. reaal, 27. rijken.

HET olie-akkoord is bij Hoveida in goede handen. Als minister van financiën in Mansoers kabinet was hij voornamelijk verantwoordelijk voor het tot stand komen van nieuwe overeenkomsten met de oliemaatschappijen. Als vroegere directeur van de Perzische nationale oliemaatschappij kon hij als een deskundig onderhandelaar worden beschouwd. Verwacht wordt, dat het parlement het akkoord spoedig zal goedkeuren.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Vrouwen praten meer

A C H T E R P A G I N A

TOEN wij deze „kop” — meer formeel: dit opschrift — als titel voor het verhaal van de week in onze omgeving lieten vallen, was de reactie der mannen: uitstekend. Maar de reactie van de eerste, de beste vrouw — wij vermelden geen naam — die het hoorde was: de vrouwen hebben de naam, maar de mannen doen het.

Objectief gezien zal ieder moeten toegeven, dat de mannen gelijk hebben en dat de vrouwen in het algemeen meer praten.

„In het algemeen.” Deze concessie zullen wij de vrouwen moeten doen. Want in de politiek praten de mannen meer.

Maar nu moeten de vrouwen nog niet gaan juichen, want wij willen, wij moeten zelfs, aan die stelling, dat de mannen in de politiek meer praten, nog iets toevoegen.

Dit namelijk: dat het meer praten van de mannen in de politiek alleen maar het gevolg is van het feit, dat er nu eenmaal meer mannen „aan politiek doen” dan vrouwen.

Tot dusverre. Want ook hier is er een kentering.

Steeds meer

Alvorens dit allemaal nader uit te leggen — u zult het via dit verhaal langzamerhand wel gaan begrijpen — beginnen wij met het volgende.

Het gespreksgroepenwerk in onze partij voor het seizoen 1964/65 is aardig op gang gekomen.

In alle streken van het land zijn er of worden er nog gespreksgroepen gevormd rond het centraal aan de orde gestelde onderwerp „De Europese samenwerking”. Heeft uw kiesvereniging ook al een of meer gespreksgroepen gevormd?

De eerste antwoordlijsten van gespreksgroepen van kiesverenigingen zijn reeds op het partijbureau binnengekomen. Wij noemen een paar plaatsen: Lisse, Kantens, Vlaardingen-Oost, Poeldijk, Badhoevedorp, Luttelgeest, Midwolda, Amsterdam-Buitenveldert en Apeldoorn-Zuid. U ziet het: reeds nu antwoorden uit heel wat windstreken.

AN al deze gespreksgroepen op twee na namen eveneens vrouwen deel, zij het dat zij overal een (grotere of kleinere) minderheid vormden. Dat laatste is niet zo erg. Men kan en men zal ook in de toekomst niet kunnen en mogen verwachten, dat het anders wordt, dat de vrouwen de meerderheid zouden gaan vormen.

Maar het is fijn en het is belangrijk, dat ook vrouwen erbij zijn. Anders heeft men een vertekend gezicht van de partij van nu en morgen.

Het is overigens niet voor het eerst, dat vrouwen meedoen. Om ronde getallen te noemen: van de totaal ongeveer honderdduizend leden van onze partij zijn er tienduizend (10%) vrouwen. Op talrijke vergaderingen van kiesverenigingen is de vrouw — neen, niet een normaal verschijnsel — maar

een graag geziene verschijning. En om ons dan daartoe maar te beperken: aan de gespreksgroepen van het vorige seizoen over „De christelijke organisaties in deze tijd” namen in totaal 2.444 personen deel, waarvan 378 vrouwen (ruim 15%).

Dat zijn toch aardige gegevens. Echter wil dit niet zeggen, dat wij er al zijn en dat de ideaal-toestand wat betreft de medewerking der vrouwen al is bereikt. Er zijn nog plaatsen, waar geen vrouw op een vergadering van de kiesvereniging verschijnt. Er zijn nog steeds kiesverenigingen, welke nog geen vrouw in het bestuur hebben.

Maar gaandeweg wordt dit beter. Deze week nog weer — zo vernamen wij van een der Zuid-Hollandse kiesverenigingen — deed een eerste vrouwelijk bestuurslid haar intrede. Het is duidelijk, dat dit ons verheugt.

Typisch vrouwelijk

OM de draad van ons verhaal weer op te rapen: aan de gespreksgroepen over „De Europese samenwerking” doen dus naast mannen ook vrouwen mee.

Daarnaast komen er nu ook nog in dit seizoen aparte vrouwengespreksgroepen met een eigen onderwerp.

De vrouwen gaan dus meer praten, althans kunnen (moeten) meer gaan praten, dan de mannen.

Het onderwerp waar de vrouwen in dit seizoen over zullen praten is „Gezin en pers”.

Dit is beslist een zeer actueel en belangrijk onderwerp. Ook mannen zouden daarover kunnen praten. Maar voorlopig is dit nu het voorrecht der vrouwen.

Over dit onderwerp is een documentatie opgesteld.

Mede over die documentatie heeft dr. E. Diemer, hoofdredacteur van het

„Rotterdammer-Kwartet” en lector (pers-wetenschap) aan de Vrije Universiteit te Amsterdam een inleiding gehouden op een vorige woensdag gehouden vergadering van het landelijke A.R. Vrouwencomité. Deze zeer geslaagde landelijke bijeenkomst zal zeker een goede stimulans zijn voor het thans in den lande ter hand te nemen gespreksgroepenwerk van de vrouwen ten aanzien van dit onderwerp.

Overal

DE vertegenwoordigsters van alle achttien Kamercentrales in het landelijke A.R. Vrouwencomité zullen ieder in het gebied van haar Kamercentrale bevorderen, dat vrouwen-gespreksgroepen dit onderwerp gaan bespreken. Via de antwoordformulieren die deze groepen ingevuld aan het partijbureau zullen terugzenden kan een inzicht verkregen worden ten aanzien van de op dit punt levende gevoelens en verlangens.

Er komen interessante vragen aan de orde, die zeker de tongen goed los zullen maken. Wij gaan deze hier niet allemaal noemen, maar enkelen van het achtal willen wij hier wel vermelden.

— Bent u het eens met deze uittaling: „Als men geen christelijke krant meer leest, staat men binnen een half jaar à een jaar naast het christelijk leven?”

— Hoeveel deelnemers aan uw gespreksgroep lezen regelmatig het hoofdartikel in hun krant?

— Hoeveel deelnemers voelen zich er mede-verantwoordelijk voor dat een christelijk dagblad in hun huis wordt gelezen?

Er zijn meer en andere vragen. Dat merkt u wel als u aan een gespreksgroep deelneemt. (Dit geldt dan natuurlijk alleen de vrouwen.)

In de documentatie komt aan de orde: de functie van het dagblad; eisen die men aan een krant mag stellen; invloed van de krant; het hoofdartikel en de lezers.

Voor gezin, pers en maatschappij

Eén passage uit de documentatie willen wij tenslotte citeren:

„Wij, als vrouwen, hebben een eigen taak ten opzichte van de christelijke pers, juist door de opdracht in ons gezin en ook in de maatschappij. Alleen al door de opvoeding van de kinderen heeft de vrouw enorme invloed op de toekomstige gang van zaken, een invloed, die vergroot wordt door het steeds groeiend aantal vrouwen met een positie in de maatschappij. Als wij als vrouwen ons dit bewust zijn, zullen wij meer behoefte voelen aan deskundige begeleiding, zullen wij steeds vaker een antwoord zoeken op de vele vragen die wij tegenkomen. En het gaat niet alleen om datgene wat wijzelf in onze gezinnen doorgeven, maar onze kinderen grijpen ook naar de krant, die een huisvriend is.

Tussen de lezers en de krant zal een zekere wisselwerking moeten zijn, wil de krant zijn functie kunnen blijven waarmaken.

Dit eist van de lezer een positieve instelling ten opzichte van zijn krant, een zich mede-verantwoordelijk weten. Er is dus sprake van een begeleid worden van de lezers door hun krant, maar zij mogen zelf ook weer de kritische begeleiders wezen van hun dagblad. Er is wel eens gezegd, dat men de krant krijgt die men waard is. Daardoor is onze persoonlijke verantwoordelijkheid zo groot. Terreinverlies in deze zal blijken een onherstelbaar verlies te zijn.

Bezinning op wat wij bezitten in onze eigen christelijke krant is meer, dan ooit noodzakelijk.

Kritische bezinning, maar dan ook de consequenties aanvaarden”.

Een beter „slotwoord” is aan dit verhaal niet nodig.

Wij hebben gezien, dat vrouwen meer (kunnen) praten. Wij hopen in dit geval zeker, dat zij dit inderdaad zullen doen.

WIDEK

Internationale en interkerkelijke VERENIGING VAN VOLLE EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is:

ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inl. omtrent onze ver. worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Zeist, Wilhelminalaan 4 - Tel. 03404-12754.

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

BONGERS WAGENINGEN

VERHUIZINGEN — VERPAKKINGEN — MEUBELOPSLAG
Internationaal verhuisbedrijf
Rijnhaven 10 - Tel. 2725 (b.g.g. 3100)

Zaaizaad nodig

VOOR UW BEDRIJF?

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers.
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant.

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - sinds 1899

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 tel. 030-11811/utrecht

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
Telefoon (01860) - 2050

Dordrecht en omstreken

A. v. d. BAN

Dubbelsteijnlaan 51, Dubbeldam, Tel. 05600-8600

Shell Olie voor Centrale Verwarming
Shell Brandstofolie P.K. voor oliekachel of oliehaard

Vraagt vrijblijvend inlichtingen.

Geregelde bezorging - Prima service - Auto's uitgerust met mobilfoon-installatie.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

HOLWERDA ZONEN DOKKUM

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten
kantoor tijd 2580. Rotterdam: telefoon 010-171317.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De cijfers zijn somber..... maar ze zeggen niet alles

Verleden week hebben wij weer-gegeven, hoe het staat met de "culturele belangstelling".

Elk jaar staat er méér geld op de Rijksbegroting voor de kunst. Elk jaar vragen Kamerleden om nòg meer geld uit de Staatskas. De bedragen zijn sedert 1950 niet verdubbeld, maar zes tot tienmaal zo hoog geworden.

Bloeit nu het culturele leven? Vindt het Nederlandse volk nu een

groot en overal toenemend verlangen bevredigd?

De cijfers waren duidelijk. Het bezoek aan concerten en de toneelvoorstellingen daalde op verontrustende wijze.

HET IS MOGELIJK, DAT DE STAAT STEEDS MEER MILJOENEN BESCHIKBAAR STELT EN DAT TEGELIJKERTIJD DE ONVERSCHILLIGHEID VAN HET VOLK TOENEEMT.

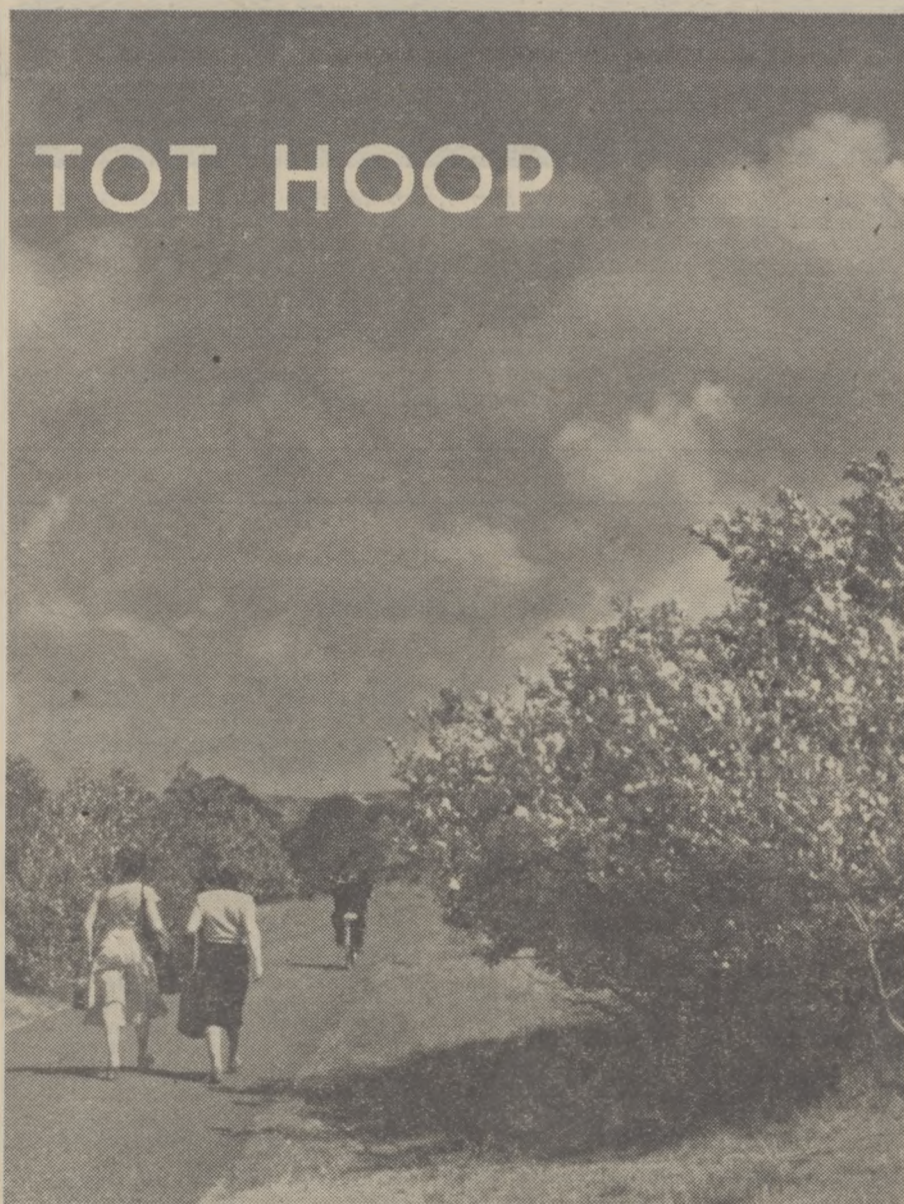
NAAST PESSIMISME IS ER REDEN

Niet alleen een kwestie van geld TOT HOOP

ER verschijnen in ons land ongeveer tien literaire tijdschriften, die als regel in handen zijn van besloten clubs, die elkaar de bal toewerpen. Maar ze zijn noodlijdend. Dat ze nog bestaán, komt voor een belangrijk deel doordat de staat ze mee financiert. De uitgever krijgt voor elke pagina zeven gulden uit de staatskas. De schrijvers krijgen voor hun pennevruchten een aanvullend honorarium uit de staatskas; wordt die vrucht als proza beschouwd, dan is het tarief drie rijksdaalders per 400 woorden, maar als het poëzie is of daarvoor door gaat, dan is het drie rijksdaalders per 20 regels. Zo blijven de tijdschriften meestal in leven. Zonder staatsgeld zouden ze hulploos sterven. Doordat het volk er te weinig belangstelling voor heeft.

Sommigen zeggen: het komt allemaal door de radio en de televisie. Die slorpen de belangstelling op. En — het is zo gemakkelijk. Zij brengen de Mattheuspassie in de huiskamer. En de uitvoerigen van het Kunstmaand-orkest. Duizenden kennen nu Herman Krebbers en genieten van zijn kunst. De schouwburg komt bij de mensen thuis.

De bloem van de Nederlandse toneelspelers verschijnt voor het grijze venster. Je zit thuis, en je hebt tegelijk de allerbeste plaats bij de uitvoering. De toneelkijker is een armzalig surrogaat van de close-up. Straks verdwijnen eerst de bioscopen en daarna de theaters en tegelijk heeft er een spreiding en socialisering van de cultuur plaats, die we ons vroeger niet konden dromen.

Een positief facet... samen er op uit en genieten van stilte en rust in de natuur.

In deze redeneringen zit een element van waarheid. Tienduizenden, die nog nòóit een voorstelling in een theater hebben bijgewoond, die vroeger niet wisten wat toneel was, zien nu jaarlijks

méér dramatische kunst via de t.v. dan ooit een vaste bezoeker van de schouwburg kòn zien.

En dat alles door een dagelijks door meer dan een groot dagblad uitgesproken verzuild omroepbestel...

DEZE WEEK

- De nieuwe vlag van Canada. Betekent dit ook een stimulans tot meer saamhorigheid? Zie hiervoor ons artikel op pagina 6 en 7.

Verder in dit nummer o.a.:

- Actuele commentaren (pag. 3)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Het werk in het parlement (pag. 5)
- Het laatste artikel over „getuigenissen uit Indië" met een verrassend slot. (pag. 9)

De culturele betekenis van radio en televisie wordt waarschijnlijk uitermate onderschat. Het ergst en ook het meest opzettelijk door hen, die nu de leiding van radio en tv om hun cultureel gekwalificeerd zijn mee in handen willen hebben, nu het geld via de luister- en kijkgelden voor 100% uit de staatskas kan worden geput.

MAAR een verwijzing naar radio en tv verklaart mijns inziens toch maar voor een déél de dalende belangstelling voor velerlei culturele manifestaties. Het is van belang ook andere facetten te belichten. Al is het soms maar door het stellen van vragen.

Zo kan de vraag worden gesteld, of het bezoek aan concerten niet minder dan voorheen een statussymbool is geworden, zodat de overblijvenden meer dan voorheen de echte belangstellenden zijn. Die niet komen, omdat ze er

• *Vervolg op pag. 4*

- PIANO'S
- VLEUGELS
- PEDALION
- ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R.v.d. Burg n.v.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8
Telefoon 03490 - 13877

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Goed contact

Geachte redactie,

Met grote instemming las ik het artikel van de heer P. v. Loo zoals dit door Nederlandse Gedachten werd overgenomen uit het vrijgemaakte gereformeerde weekblad „Contact”.

Ik vrees echter dat dit orgaan in vrijgemaakt gereformeerde kringen maar weinig gelezen wordt. Het overgrote deel van deze mensen leest het „Gezinsblad” met misschien de één of andere „neutrale” krant er naast.

Toch zou het zeer gewenst zijn dat alle vrijgemaakten het artikel van de heer Van Loo lezen. Zou het daarom mogelijk zijn **afdrucken** te maken en deze aan vrijgemaakte adressen te bezorgen? Onze kiesverenigingen zouden zich er mee kunnen belasten. In Warffum zou ik deze taak graag op me willen nemen.

Hoogachtend,
L. HUIZINGA

Warffum

(Afdrukken van bedoeld artikel zijn op ons bureau voorradig. Onze briefschrijver zal er een aantal ontvangen. Mocht hiervoor meer belangstelling bestaan, dan zullen wij op aanvraag gaarne de gewenste aantallen voor verspreiding ter beschikking stellen. — Red. N.G.)

• Eigen woning ideaal

Aan de redactie van
Nederlandse Gedachten,

In de rubriek „Gesprek met de lezers” hadden wij graag antwoord op het volgende:

In de reportage over Bunschoten-Spakenburg (zie N.G. 6/2) staat: „Men acht het bezit van een eigen woning ideaal” — een gezonde, ook door ons gehuldigde opvatting. Ook schrijver dezes deelt die opvatting. Maar waarom wordt er door de regering dan niet meer geactiveerd in die richting? De landarbeiderswet — nu ter zielen — gaf in vervlogen jaren te zien (b.v. in Uithuizen) wat met regeringsmedewerking kon worden bereikt.

Schrijver dezes meent, dat, wanneer men gewild had, in de naoorlogse jaren heel wat „kleine mannen” aan een eigen woning hadden kunnen worden geholpen. Wanneer men de man die voor zichzelf een woning wil bouwen vrij laat om dat te doen volgens een door de gemeente-architect goedgekeurd ontwerp en hij heeft er een timmerman voor die het graag wil doen (in verschillende dorpen in Drente zijn momenteel timmerlieden die „tijd over” hebben en heel graag op staande voet zo'n huis zouden aannemen voor een billijke prijs) dan zouden velen daarmee „onder dak” komen en het zou niemand hinderen. Waarom dan toch hier die rompslomp? Wij menen dat het bij onze oosterburen over de grens niet

zo gaat. Wie daar wat geld en bouwplannen heeft is er heel vlug mee klaar, althans in de kleine plaatsen. U zult misschien zeggen: de massa heeft er de middelen niet voor, wel, dan moet de staat daarin mee helpen, zo nodig. De tegenwoordige volkswoningbouw financiert het rijk toch ook? Het rijk zou b.v. voor 95% hypotheek kunnen geven van de totale kosten van een eenvoudige goede woning.

Wij kijken daarvoor ook naar het buitenland en nemen dan als voorbeeld Chicago (U.S.A.). Daar kunnen goed bekendstaande negers die b.v. 500 gulden (dollars) eigen geld hebben, bestaande huizen kopen en de verdere koopsom wordt door de bank gefinancierd met een (meestal 30-jarige) annuïteitslening onder staatsgarantie. (Dan spreekt men ook nog wel eens generaliserend van rassendiscriminatie.) Werd hier ook een regeling in het leven geroepen in deze geest, u zou eens zien hoeveel duizenden jonge mensen (ook nog in deze dure tijd) er alles op zouden zetten om snel in een eigen woning te wonen en daar hun geld (en zonnodig tijd) aan te besteden. Ook zou de dan bij heel veel mensen levende

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekkings, ~~in~~ korten.

gedachte, dat officieel de woningnood wel volkswijand no. 1 genoemd wordt, maar dat men geen radicale middelen wil aanwenden om er af te komen, beezen worden onjuist te zijn. Waar hier niet veel geschikter eenvoudige goede woningen te koop worden aangeboden, zou dan zo'n financiering in de eerste plaats moeten gelden voor nieuwbouw als boven aangegeven. Dit zijn gedachten van een belangstellend lezer.
Groningen

S. te G.

(Wij hopen op deze en ook op andere vragen, die ons bereiken, binnenkort terug te komen. — Red. N.G.)

De heer J. van der Wijngaard onderscheiden

Vrijdag 5 februari jl. ontving de heer J. van der Wijngaard te IJsselstein uit handen van burgemeester mr. A. H. van der Post, de ere-medaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau in goud.

Deze Koninklijke onderscheiding werd hem verleend voor de vele activiteiten, die hij op kerkelijk en maatschappelijk gebied heeft ontwikkeld.

Voor onze partij is de heer Van der Wijngaard van veel betekenis. Ruim 45 jaar is hij reeds bestuurslid van de A.R. kiesvereniging, waarvan de laatste 20 jaar als voorzitter en daarvoor als penningmeester.

De heer Van der Wijngaard, die in zijn dankwoord zei, dat hij zo iets niet verdiend had, wensen ook wij van harte geluk met deze onderscheiding.

Gezag en partij

Gevaarlijke zaak om in een gezagsgetrouw partijblad over dit onderwerp te schrijven. Je hebt zo de kamerfractie of het partijbestuur op bezoek. Dat is heus het ergste niet. De a.r.-partij heeft zichzelf opgericht uit de bijbelse gezagsidee.

Een prachtig beginsel. Leeft dat nog onder ons? Ik betwijfel het wel eens. Vroeger deed men veel aan gezagsverafgoding. Als je naar Dr. Colijn wees in critische zin dan was je liberaal of te sociaal. De Parade der Mannenbroeders tendert in deze richting.

Tegenwoordig hebben we de neiging tot het andere uiterste over te slaan. Jan en Piet in fractie en bestuur zijn geen sterke figuren en moeten o.i. maar het veld ruimen. Zodoende wordt hun gezag toch wel gereduceerd. Dat is eveneens een ongezonde zaak.

Een bekend gezegde stelt: „Onder aan de vuurtoren is het het donkerst”. Geldt dat ook niet

vaak voor leden van de gezagspartij in optima forma? Ik beddel dit: We erkennen in ons woord gezag maar beleven we het ook in de praktijk?

De liefde tot zijn partij is niet ieder aangeboren, laat staan tot de partijgezagsfiguren. Toch is dat een kwalijke zaak.

Eerbied voor allen die boven u gesteld zijn zegt de catechismus. Geen persoonlijke rancunes, geen gevit en kleinzielig gedoe voor partijmensen met gezagsfuncties. Hier staat ook iets tegenover. De leidinggevende figuren in de partij zullen hun gezag ook transparant moeten maken, dat wil zeggen het kind zal moeten begrijpen en het zien uitstralen. Een partijtoespraak die later nader verklaard moet worden werkt gezagsondermijnd.

De goede communicatie tussen partijgezagsdrager en gewoon lid zal open, ontvankelijk voor elkaars mening en onbetwist moeten zijn. Het verkeer in dit opzicht is vaak nog te eenzijdig dat wil zeggen van boven naar beneden (radio en televisie b.v.).

Dit werkt gezagsondermijnd en werkt de gezagsschemering in de hand. Ten nadele voor allen die daarbij betrokken zijn.

v.A.

Twee Rand

Over het rond der aarde wordt „Nederlandse Gedachten” gelezen.

Zo ook de heer Winter in Pretoria, die het blijkbaar met veel genoegen doet (dat mogen anderen ook wel eens weten!). Hij stuurde buiten het abonnementsgeld op twee Rand (zijnde f 9,—) als ongevraagde, doch welkome gift voor het partijwerk. Hartelijk dank meneer Winter!

Natuurlijk is het niet de bedoeling van dit bedankje om bij andere abonnees dezelfde gevoelens en gebaren los te waken... Hoewel! Maar wel willen wij er mee accentueren, dat velen wellicht hun in het buitenland verblijvende familie en relaties met regelmatige toezending van ons weekblad een plezier kunnen doen.

Een profeet is buiten zijn vaderland, enfin, u kunt deze vergelijking zelf nu wel trekken, al bedoelen we het niet zo „bitter” voor onze binnenlandse getrouwen als het schijnt.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 13 februari houdt de Kamercentrale Leiden haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is de grote zaal van het Chr. Lyceum, Heemskerkstraat 3 te Gouda.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken, krijgen eerst de aanwezigen het woord om onderwerpen betreffende de algemene landspolitiek aan de orde te stellen. Dan volgt een beantwoording door de heer J. Smalbroek, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, waarna weer een onderlinge bespreking volgt en conclusies zullen worden getrokken.

★ Op woensdag 17 februari beleggen de kiesverenigingen „Nederland en Oranje” I en II te Dordrecht een gecombineerde ledenvergadering.

De plaats van samenkomst is het D.G.J.O.-gebouw, Mauritsweg te Dordrecht.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

De heer J. Smalbroek, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie zal spreken over „Actuele politieke vragen”.

★ Op donderdag 18 februari komen de vrouwelijke bestuursleden van alle A.R. kiesverenigingen in Den Haag bijeen, ten huize van mevrouw A. Jonker-Visser, Segbroeklaan 412 A (tegenover het Rode Kruis Ziekenhuis).

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Mevrouw J. Bik-Meima zal spreken over „De betekenis van de Christelijke (politieke) pers voor het gezin”.

★ Op woensdag 24 februari wordt de jaarlijkse - thans de 48ste A.R. Partijdag te Hoofddorp gehouden.

De middagvergadering zal gehouden worden in „Het Verscholen Nest” aan het Marktplein te Hoofddorp.

Aanvang te 14.45 uur.

Spreker is dan de heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Onderwerp: „Om de juiste wijzerstand”.

De avondvergadering wordt gehouden in de aula van de Technische School, ingang Ter Veenlaan te Hoofddorp.

Aanvang te 19.45 uur.

Sprekers zijn de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (onderwerp: „Bouwen aan de toekomst”) en ds. P. M. van Galen te Hilversum, lid van het Centraal Comité.

★ Op zaterdag 27 februari houdt de Statencentrale Doetinchem haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het Hervormd Centrum te Doetinchem.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer B. Roolvink, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over: „Bouwen aan de toekomst”.

KRABT UW HOND OOK?

DEX-
VERDELINGS-
LOTION

helpt direct!

BEAPHAR - RAALTE

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

wijnkopers, sinds 1842

grootste wijnkelders van Nederland,
een oude traditie, levering rechtstreeks aan particulieren

**ROBBERS EN VAN
DEN HOOGEN NV.**

velperweg 23 - arnhem - telefoon 08300 2 43 77

2000 x hoera!

We zijn er overheen. Het aantal nieuw aangemelde leden is de 2000 gepasseerd.

Nu begint het er op te lijken! "Een beetje" vindt u? Daar kunt u zelf dan veel aan doen. Volgende week verschijnt in „Nederlandse Gedachten“/ „A.R. Post“ weer de Ledenwerfkalender met de februari-stand.

In januari 1965 gaf de kalender 1667 nieuwe leden aan.

Volgende week meer dan 2000! Hoeveel meer? Dat ligt — nogmaals — aan u en aan uw kiesvereniging. Laten de kiesvereniging-secretarissen alle ingevulde aanmeldingskaarten vóór woensdag 17 februari inzenden. Dat doet de ledenwerfers recht. Misschien, neen: natuurlijk zorgen ook zij vóórdien nog voor een extra ruk!

* * * Altijd Goldwater

In de P.v.d.A.-pers is een flinke rel ontstaan, toen dr. Umrath in de belastingverlaging een neiging tot Goldwaterisme ontwaarde. Dat ging de heer J. G. Suurhoff, voorzitter van de P.v.d.A. en lid van de Tweede Kamer, blijkbaar veel te ver. Onder het motto "Umrath kan me nog meer vertellen" verdedigde hij de belastingverlaging en dus de steun, die de P.v.d.A.-fractie in de Tweede Kamer aan het wetsontwerp gaf. De bal werd bovendien teruggekaatst doordat de heer Suurhoff dr. Umrath van Goldwaterisme betichtte. Beiden kunnen nu echter tevreden zijn, want de socialistische Eerste Kamerfractie heeft verdeeld gestemd over de belastingverlaging. Dat zal men in de P.v.d.A. (terecht) wel naar vinden. Maar er is één troost. Het etiket "Goldwater" kan op alle P.v.d.A.-senatoren geplakt worden.

In dat topzicht is de eenheid weer hersteld.

* * * Glimlach naar links

De heer Kranenburg van de V.V.D. heeft zijn parijenoten willen wijzen op punten van overeenstemming tussen zijn partij en de P.v.d.A.

Tot nu toe werden deze klanken binnen de V.V.D. niet vaak beluisterd en ook nu overtuigen zij nog weinigen. Toch moet men met een ontwikkeling als die, welke de heer Kranenburg wil, rekening houden.

De vrijzinnigheid vindt immers haar breedste beddingen in de P.v.d.A. en de V.V.D. Naarmate sociaal-economische beslissingen meer en meer in internationale sfeer genomen worden, zal het debat in onze Staten-Generaal zich op geestelijk-zedelijke onderwerpen toespitsen en keren in dat opzicht wellicht oude tijden weerom. Tijden waarin de tegenstelling links—rechts meer verbodering brengt tussen liberalen en socialisten.

Ook is het zo dat prof. Oud de V.V.D. niet altijd zal blijven "adviseren". Tenslotte zal een groeiende irritatie in liberale en in socialistische kring over de machtige keuze-positie, die de K.V.P. bij elke kabinetsformatie inneemt, de sterkste stimulans voor een nauwer samengaan van V.V.D. en P.v.d.A. kunnen vormen.

SEDERT meneer Kolthof in A.R.-Staatkunde de kans kreeg ons te wapen te roepen voor de door God gewilde aanvalsoorlog tegen Rusland, heb ik de vrijmoedigheid in deze kolommetjes het pleit te voeren voor een revisionistische koers. Mijn zonde tegen de partijlijn is meen ik wat minder dodelijk dan die van kruisridders Kolthof. Het gaat gewoon om een stukje particulier onbehagen waarin u wellicht helemaal niet deelt. Dat merken we dan wel.

U zult wel gemerkt hebben dat de staten-generaal zich vorige week op eens intensief met de afstoting van staatsbezit heeft beziggehouden. De Eerste Kamer greep bij haar algemene financiële beschouwingen gretig de kans zich als nummer één over de Breedbandverkoop uit te laten; de Tweede sprak zich uit over de plannen van minister Witteveen tot grondverkoop in de IJsselmeerpolders, waar tot nu toe alleen maar pachters boeren.

Wat de verkoop van de Breedbandaandelen betreft konden de senatoren slechts nakaarten. De transactie met de Hoogovens was een feit. Het parlement was er niet in gekend, laat staan dat de regering de bezegeling van het contract van parlementaire goedkeuring had laten afhangen. Dat was niet mogelijk geweest, zei minister Witteveen. Hij was wel graag eleganter tegenover de volksvertegenwoordiging opgetreden, maar het zat er niet in. Geheimhouding was zo essentieel dat de hoffelijkheid tegenover de Kamers ervoor moest wijken. Wat had je anders niet voor een speculaties kunnen krijgen?

Vond de socialist Vos dit schandelijk (hij liet zien dat de speculatie in Hoogovencertificaten door de jaren heen ook zonder fusiegeruchten aanzienlijk geweest was), de liberale heer De Wilde kon de omzichtigheid van zijn partijgenoot-bewindsman volledig billijken. De K.V.P.-er Van Campen vond dat het parlement bij de handel betrokken had kunnen worden, en onze eigen Zijlstra getuigde van een hele hoop begrip voor het optreden van de regering. Wel is het natuurlijk gewenst dat de volksvertegenwoordiging bij belangrijke zaken zoveel mogelijk gepeild wordt, betoogde hij, maar als in dit speciale soort gevallen vijf of meer personen op de hoogte

* * * Gas-explosie

Anderhalf uur lang heeft de gesprongen gasbuis bij Nijkerk zijn angstaanjagend geloei en gespuut de vrije loop kunnen laten.

De Gasunie wil blijkbaar niet dat onbevoegde omwonenden zich toegang tot de afsluiters kunnen verschaffen. In ons land waar honderden kilometers lange gasleidingen liggen en meer explosies kunnen voorkomen, gaat dit niet op. Daarom is het beter dat de politie of de brandweer in elke stad (of in ieder dorp) dat het dichtst bij de afsluitkranen gelegen is, een sleutel bewaart, die tot deze huisjes toegang geeft. Daardoor kan zekerheid worden verkregen dat op de kortste termijn zij eventueliteiten ingegrepen kan worden.

raken krijg je een gevaarlijk spanningsveld.

Ik laat deze kant van de zaak nu maar rusten hoewel men zich met redden af kan vragen of de regering er ooit ook maar aan gedacht heeft de Kamers in de zaak te kennen voor de kritiek kwam. Belangrijker is het even aan te knopen bij wat de heer Zijlstra verder opmerkte, namelijk dat het voor de volksvertegenwoordiging geen surprise kon zijn dat de regering staatsbezit verkocht. In dit verband kwam de nota op de proppen die in 1960 onder het financiële bewind Zijlstra over deze kwestie is verschenen en waarmee de Kamers zich toen in meerderheid (de huidige regeringscoalitie) konden verenigen. Deze nota ging uit van een tweevoudige norm: geen staatsaandeel in particulier ondernemen tenzij het algemeen belang het vordert, verder: geen staatsaandeel in particulier ondernemen als het algemeen belang dit niet langer vordert. Een duidelijk uitgangspunt dat als zodanig de Breedbandverkoop geheel billijkt, al kan men zich alleen afvragen waarom de staat dan toch nog een pakket aandelen in Hoogovens handhaaft.

We komen langzamerhand ter zake. Het in 1960 overeengekomen beleid heeft namelijk een trekje dat mij — en ik weet niet hoe het u gaat — niet bevredigt. Het is namelijk toch nog een beetje dogmatisch. Geen staatsaandeel in particulier ondernemen als het algemeen belang het niet nodig maakt, akkoord. Dat is een praktisch en daarom een goed uitgangspunt. Maar: staatsaandeel afstoten zodra het algemeen belang het niet langer nodig maakt, dat is dogmatisch waarvan de zin me een beetje ontgaat. Waarom zouden we het niet anders zeggen: staatsaandeel afstoten zodra het algemeen belang het nodig maakt. Een veel handzamer uitgangspunt. Dat betekent namelijk: de draadomroep verkopen zodra aangetoond is dat deze particulier geëxploiteerd — in het algemeen belang — veel beter zal functioneren. Maar het betekent ook: geen aandelen Breedband (door de staat opgezet omdat particulieren het niet aandurfden) verkopen zolang niet gebleken is dat de participatie van de staat op enigerlei wijze een belemmering is voor het goed functioneren van de staalindustrie. Wat mij een beetje tegenstaat is dit: er was geen Dringende Reden voor verkoop.

Goede anti-revolutionaire vrienden, de koop is gesloten en het was helemaal in overeenstemming met wat we voorstonden en u zult mij niet zien huilen, ik vraag alleen maar: zouden we er nog niet eens over nadenken of dit voor de toekomst nu de ideale beleidslijn is? De socialisten hebben hun nationalisatiedogmatiek goeddeels overboord gezet, laten we onze eigen dogmatiek ook nog eens een keertje op de helling zetten. Zoals anderen een tijdlang de staat als de grote mensenvriend hebben beschouwd, zo zijn wij gewend geweest — en sommigen onder ons hebben daar nog wat last mee — de staat als het gevaarlijke vraatzuchtige beest te zien welks territorium je principieel met schrikdraac moet afrasteren. Ik dacht dat we er langzamerhand ietsje anders tegenover staan.

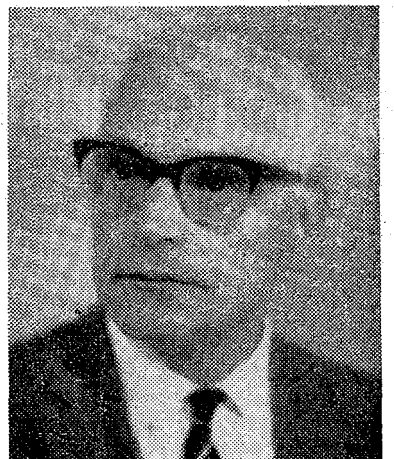
Zo kom ik vanzelf op de grond in de IJsselmeerpolders. Ongeveer tien jaar geleden heeft de Tweede Kamer een

motie van onze eigen Bieuwenga aangenomen waarin gevraagd werd poldergrond in de IJsselmeer niet alleen te verpachten maar ook te verkopen. Men dacht daarbij speciaal aan de boeren die elders hun eigendomsmatige grond kwijtraakten, zij zouden poldergrond moeten kunnen kopen.

Na een gans decennium wil de regering hier nu tenslotte werk van maken. De anti-revolutionaire woordvoerders, Zijlstra in de Eerste Kamer en Kieft in de Tweede Kamer, hebben al laten blijken dat ze met de plotselinge daadkracht van de regering op dit front op dit moment niet zo verschrikkelijk ingenomen zijn. Zij twijfelen er namelijk aan of de kans op bedrijfssplitsing in de toekomst nu inderdaad wel zo klein is als de minister denkt en of de grondprijzen nu inderdaad wel zo stabiel is geworden als de dezelfde minister aanneemt. Maar wat ik — afgezien van praktische bezwaren van het ogenblik — nu zo graag zou willen weten: waarom moet het zonnig? Willen de IJsselmeerboeren inderdaad graag dat de structuur van hun poldersamenleving niet teveel afwijkt van wat ze op „het oude land“ gewend waren? Ze zijn toch trots op „het nieuwe land“ en ze willen toch graag „de twaalfde provincie“ zijn? Het lijkt mij — maar ik ben een agrarische leek — veel aantrekkelijker als (beschermde) pachtboer in een gebied van louter (beschermde) pachtboeren te zitten dan opnieuw een situatie te scheppen waarin het maatschappelijk onderscheid baantbrekt tussen pachtboeren, erfpachtboeren en eigengeërfde boeren. Moeten er dan ook opnieuw keuterboeren in het nieuwe land geschapen worden om de situatie toch vooral niet al teveel te laten afwijken van die in „het oude land“? Ik ben graag bereid de rol te vervullen van die ene gek die meer kan vragen dan honderd wijze polderboeren kunnen beantwoorden. Maar welke boer helpt me uit de droom? P.

Mr. Van Reenen Burgemeester van Gouda

Gouda krijgt een A.R. burgemeester. Zoals men weet heeft mr. R. M. van Reenen als wet-

houder van Den Haag zijn bestuurlijke sporen verdiend. Hij was daar zeer gezien.

Diegene in Gouda, die aan de politieke kleur van hun nieuwe burgervader nog wat moeten wennen, zij dit ter geruststelling meegedeeld.

Voor het overige is er ook voor hen alleen maar reden om zich te verheugen. De stad van kaas en aardewerk krijgt een eerste burger die op vele markten thuis is.

Wij feliciteren Gouda met de nieuwe magistraat en mr. Van Reenen met zijn nieuwe stad. Moge hij er met veel zegen en voldoening werkzaam zijn. Dat de kiesvereniging Scheveningen-Statenkwartier een bekwame voorzitter verliest, moet de partij op de koop toenemen. Een ander krijgt in die functie weer z'n kans. Niet vaak is de reden van vertrek van zo'n functionaris een zo verblijdende als thans het geval is.

Jachtleider Soekarno: „Geen olifanten... 't worden muizen!“

(Uit De Volkskrant)

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
ÉÉN BEGRIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties.
Vermogen in laatste vier jaren ver-
viervoudigd tot meer dan
f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 714
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964:
f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealiseerde
koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank,
commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V.
THEODOOR GILISSEN N.V.
AMSTERDAM

Pessimisme, maar ook HOOP

• Helaas is er in de mooie voetbal-sport een sterk element van ver-commercialisering aanwezig.

• Vervolg van pag. 1

zich moeten laten zien, maar die alleen maar willen genieten.

Zo moet ook de vraag worden gesteld of het „moderne” toneel door zijn naturalistisch pessimisme en zijn „probleemsjouwerij” niet **verveelt**. Müller-Freienfels schreef al vóór de tweede wereldoorlog, dat naturalisme en dramatische kunst elkaar slecht verdragen. Het naturalisme, vooral als het een deterministische leer tot basis heeft, voert de mensen in een duistere woestijn.

ER is evenwel een ander facet, dat evenzeer belangrijk is. In een periode van grote welvaart, zoals wij nu beleven, stilt de mens zijn honger naar idealen en idolen op andere wijze dan via de concentratie op wat geestelijk zou kunnen verrijken. Hij wordt meer

een krachtpatser dan een ijveraar, eerder een Streber dan een pelgrim; hij denkt meer aan zijn status dan dat hij droomt van zijn geluk.

Hij bouwt niet mee aan een zich vernieuwende cultuur, maar wordt een produkt van een na-christelijke heidense, materialistische **cultuurverwording**.

En die verwording openbaart zich ook in **vercommercialisering** van alles, wat met cultuur en ontspanning heeft te maken.

De sport wordt tot een **bedrijf** met een manager, de auteurs maken brutaal reclame voor hun alles brutaliserende kunst.

EN nóg is er een ander facet aan te wijzen, nu weer een met positieve waarde. Tal van mensen zijn beter dan voorheen in staat, er wat moois van te maken, voor zich en hun gezin, in de intimiteit en in de wijde ruimten, b.v. als ze samen op een mooie middag in de auto stappen en de stad achter zich laten, met de hardgrondige verzekering, dat al dat andere, waar ze eigenlijk aan behoorden mee te doen, „hun kan gestolen worden”.

ER is over deze dingen veel meer te zeggen.

Positief verwachten wij veel van opvoeding en onderwijs, als die zich meer gaan richten op het wekken van echte en zuivere belangstelling voor wat goed en mooi is. Er zijn streekmuziekscholen, die een groeiende stroom van leerlingen trekken. Het zelf-musiceren neemt weer toe. Het amateurisme, het echte, het komt op

hoger niveau, en blijft toch populair in de goede zin van het woord, verbonden aan en levend uit het volk.

Als de staat zich maar niet verbeeldt, dat dit allemaal bovenal van hem afhangt, en van zijn geld. A.

• Een verblijvend verschijnsel is, dat veel streekmuziekscholen een groeiende stroom van leerlingen trekken. Hier ziet u twee meisjes, die de basblokfluit bespelen.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
 Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
 Telefoon (01860) - 2050

Getron Handels- en Transportonderneming
 VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
 Telefoon 01880 - 2929, 2876.
 Binnenlandse en internationale transporten.
 Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Visser Electrotechniek N.V.
 BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 25244
 Gevestigd sinds 1919

OCEAN n.v. DIEREN
 AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
 VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
 JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
 Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
 (Met roltrap te bereiken)

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.
 Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.
L. S. MIEDEMA
 Landbouwwerktuigen N.V.
 WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173 - 241*
 SCHUDDEN? ..... GOED
 GOED SCHUDDEN? ..... BETER
 IDEEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA
N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek
 voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
 DRACHTEN

Uw interieur
 SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
 En toch niet duur!
FIRMA W. VAN TELLINGEN
NAAM- EN NUMMERPLATEN
 in diverse uitvoeringen
 Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen
ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
 GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

AUTOHOTEL POST OEGSTGEEST
 AUTO:
 • verhuur
 • spuitrij
 • verkoop
 • service
 • stalling
 waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote
HUIDIEREN
 Veerlaan 17-23 - Rotterdam

Prins N.V. - Dokkum
 (METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)
 Fabrikant van:
 * **WIELEN** voor automobielen en andere voertuigen
 * **KOUDGEWALSTE PROFIELEN**
 * **GEPROFILEERDE BUIZEN**
 * **GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN**
 TELEFOON 05190 - 2043

Dordrecht en omspreken
 Voor betere beton ...
N.V. SCHOKBETON
 Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen, Bouwbedrijf te Zelst

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.
 Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
 PAPENDRECHT

THERMO SHELL voor Centrale Verwarming
 Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's uitgerust met mobilfooninstallatie! Geregelde bezorging! Prima Service!
SHELL haardolie PK voor oliehaard of -kachel
A.v.d. BAN
 Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
 Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

Buitenlandse Zaken

• Indonesië • Verenigde Naties • Ontwikkelingshulp

ZELFS na de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken in de commissievergadering, bleef de openbare zitting een boeiende zaak.

Enerzijds omdat het debat zich toespitste op een niet te groot aantal belangrijke punten. Maar ook vanwege het feit dat de toegemeten krappe tijd de sprekers dwong tot een puntige weergave van hun opvatting.

Eén van de zaken die aandacht kreeg was de afvaardiging van het Nederlandse Kabinet naar Churchill's begrafenis. Dr. Geelkerken (A.R.) was de eerste die hierover terecht een opmerking maakte. Naast God zijn wij in Nederland bijzonder veel dank verschuldigd aan deze grote man. Daarom moest het grootste mogelijke erbewijs waartoe de regering in staat is, worden gebracht. Dat betekent een afvaardiging van onze minister-president. Hoe groot de kwaliteit van de heer Luns is, de belangrijkste figuur is nog altijd de voorzitter van het Nederlandse Kabinet. De heer Luns zei uiteraard dat de afwezigheid van minister Marijnen aldus niet mocht worden uitgelegd. Er waren meer ministers van buitenlandse zaken afgevaardigd. Meer overtuigend was daarna de mededeling van de heer Marijnen: gelet op de voorafspraken met Suriname zou het beslist verkeerd opgevat worden in Suriname als de minister-president ineens dat land zou hebben verlaten. In zo'n situatie moet men afwegen.

Indonesië

Er is in de Kamer door meerderen gesproken over de vraag of Indonesië na de uitreding uit de V.N. de gemaakte afspraken over Nieuw-Guinea wel zou houden. Met name hadden de heren Van Dis (S.G.P.) en Jongeling (G.P.V.) hierover bijzonder kritische geluiden laten horen.

De Minister was niet zo pessimistisch. Immers het verdrag is tussen Nederland en Indonesië gesloten en hij had uit gesprekken de overtuiging verkregen dat de Nederlandse regering er op mag vertrouwen dat de bewuste volksstemming in Nieuw-Guinea inderdaad voor 1969 zal worden gehouden.

Bovendien is het gerucht dat massa's Javanen naar Nieuw-Guinea „emigreren" niet alleen niet aangetoond maar in de praktijk is dit ook niet mogelijk.

Een dergelijk grote emigratie stuit af op de typische situatie in Nieuw-Guinea. Met name de voedselvoorziening daar maakt dit onmogelijk. Maar om de relatie met Indonesië af te breken — zo ver ging ook de heer Jongeling (G.P.V.) niet. Deze consequentie wilde hij ook weer niet trekken toen de minister — via een felle uitval van de heer Jongeling („een vriendschap met Indonesië die zonder duidelijkheid is, is voos en gevaarlijk") aantoonde dat in geval van verbreking van de banden er grote bevolkingsgroepen schade zouden lijden in Indonesië terwijl dit land nog verder in de stroom van het communisme zou meegaan.

V.N.-crisis

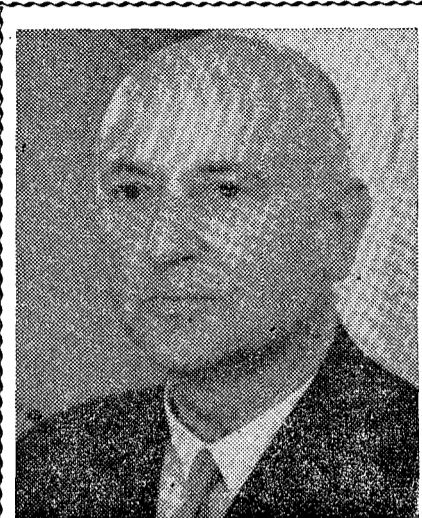
Dr. Geelkerken (A.R.) betreurde de huidige crisis die voortvloeide uit de onwil van een aantal landen (o.a. Rusland) hun financiële verplichtingen na te komen. Een 10-tal staten van de 115 weigert hun schuld te voldoen die ongeveer tot 100 miljoen dollar is opgelopen. Maar om nu meteen knopen door te hakken met het gevolg dat de V.N. na verloop van langere of kortere tijd uit elkaar zou vallen, vond hij niet de juiste weg. Hij pleitte daarom voor wat uitstel van de definitieve beslissing en met name te wachten op het resultaat van het „topgesprek" dat komt tussen Amerika en de Sowjetunie. „Beter een kreupel reus, die zich herstellen kan, dan een dode reus".

De werkelijke rede van de crisis ligt wat dieper. De vraag gaat in feite hierover: mag en moet de V.N. optreden als een instelling die de wereldvrede handhaaft. Of alleen in die gevallen als men het allen eens is over een bepaalde operatie?

De 10 weigerachtige landen willen dit laatste.

Ook mevr. Stoffels van Haften (V.V.D.) maakte zich zorgen over deze ontwikkeling. Zij hoopte dat de wereld

er voor bewaard mocht blijven dat dit "wereld-forum" — nu nog de enige mogelijkheid — zou verdwijnen. Hoe onvolkomen deze V.N. ook nog werkt, met

Dr. Geelkerken
...voor 1966 moet aan de motie-Smallenbroek volledig, loyaal en royaal uitvoering worden gegeven...

al haar ondeugden er zijn ook deugden. En deze deugden moet men niet onderschatten.

Ontwikkelingshulp

Het was te voorzien dat dit beleid streng onder de loep zou worden genomen. Zeker, er was nu onder druk van de Kamer iets meer uit „de bus" gekomen dan de regering oorspronkelijk had voorgesteld. Toch was de heer

Geelkerken (A.R.) duidelijk ernstig teleurgesteld nu een extra bedrag van 6 miljoen is ter beschikking gesteld ten behoeve van bilaterale hulp aan Indonesië en een kleine 5 miljoen voor projecten ondernomen in minder-ontwikkelde landen en uitgaande van niet commerciële particuliere organisaties. Op zichzelf was hij content met deze laatste beslissing. Met name omdat dit werk uitgaat van mensen die door zichzelf te wijden aan dit werk — vaak met persoonlijke offers — hebben bewezen zich volledig in dienst te stellen van hun naaste en die geleerd hebben te woekeren met de hun ter beschikking gestelde gelden.

Maar het totale bedrag lijkt wezenlijk nog nergens op. De A.R. fractie wilde er duidelijk op wijzen dat deze „meer" hulp geen antwoord is op de motie-Smallenbroek. De vraag „ben ik mijn broeders hoeder" heeft de fractie indertijd met een overtuigend „ja" beantwoord. Daar wil de fractie zich aan houden. Het bedrag van 11 miljoen meer is een schuchter begia voor 1965. Zó ziet de fractie dat. Op royale wijze zal voor 1966 méér moeten worden beschikbaar gesteld, anders...!

Mevr. Stoffels van Haften (V.V.D.) was het met de hulp aan particuliere organisaties wel eens, maar wilde nog eens er op wijzen dat behalve zending en missie er ook andere organisaties zijn. Ook daar moet aan worden gedacht. Waarop dr. Geelkerken (overigens ten overvloede) er op wees dat dit soort subsidieën niet mag gaan in de richting van een geldelijke bijdrage ten behoeve van de evangelieverkondiging. Het is voor een christen een eer en plicht dáarvoor zelf te zorgen zoals hij dat al eeuwen heeft gedaan!

Overigens vond de V.V.D. dat de hulp meer gericht moest zijn op de kwaliteit en niet op een grote omvang zonder meer. Net alsof dit punt voor alle fracties niet zou gelden!

De heer Ruygers (P.v.d.A.) was over deze eerste aanzet evenmin te spreken. Hij verweet de staatssecretaris Diepenhorst (C.H.U.) dat hij de belofte gedaan bij zijn optreden („van mij kan wat worden verwacht in dit opzicht") nog niet heeft ingelost. Noch bij de begroting 1964 noch bij die van 1965. In een ander land zou dit een reden zijn geweest om af te treden! Maar de staatssecretaris blijft eenvoudig zitten.

Als de rijke landen falen tegenover de ontwikkelingslanden is dit een falen van de overheid maar ook van het authentieke christendom — aldus de (R.K.) heer Ruygers.

Terecht wees de heer Bos (C.H.U.) er op dat hoezeer de zaken van ontwikkelingshulp brede lagen van de bevolking aanspreekt, vooral bij de jeugd, er voortdurende wrijving is in het parlement hierover. Ook hij drong aan — naast meer studie over de meest gezonde aanpak — op verruiming van de bedragen.

De heer Jongeling (G.P.V.) was over de gang van zaken niet tevreden. Hij vond dat men de hulp-bedragen moest concentreren in een enkel land met name Suriname. De overige landen zijn nog dermate onderontwikkeld dat nog niet het volle profijt kan worden getrokken. Deze landen zouden misschien beter gebaat zijn met een gezonde regeling voor de prijzen van de grondstoffen die uit deze landen worden betrokken. Het verhaal van de gouden bodden en de gouden schalen was voor hem een aanwijzing dat er fouten worden gemaakt.

Duidelijk is wel geworden dat de heer Jongeling wat aarzelend staat tegenover de richting waarin de huidige hulpverlening gaat. Van enige aandrang tot verantwoord-meer was bij hem geen sprake.

Wij zullen niet zonder spanning de begroting 1966 afwachten — de voorlaatste van dit kabinet.

Verkeer en Waterstaat

Deze keer: pluspunten niet in de mist

HET was volkomen terecht dat de heer Aantjes (A.R.) bij de begroting van Verkeer en Waterstaat — minister Van Aartsen — bijzonder aandacht vroeg voor een belangrijk onderdeel: de K.L.M. In de drukte van de politiek wordt zo vaak alleen maar aandacht gevraagd voor zwakke beleidspunten. Overigens niet ten onrechte. De volksvertegenwoordiging verwacht bij wijze van spreken 100% van de leden van het Kabinet! Een aantal pluspunten in het beleid wordt dan — ook al omdat de toegemeten tijd niet zó groot is — wat in de mist gelaten. Door het ingrijpen echter in het tot nu gevoerde K.L.M.-beleid en met name de met zorg doorgevoerde reorganisatie, heeft minister Van Aartsen een wending ten goede teweeggebracht. Daarvoor heeft hij, aldus mr. Aantjes, lof verdiend die hem niet mag worden onthouden. Trouwens ook de P.v.d.A. had voor bepaalde onderdelen ook lof voor deze minister: „de heer Van Aartsen heeft na het vrolijk optimisme van minister Algera, het bedachtzame betoog van de heer Korthals (zijn beide voorgangers) over een spoedige regeling van de financiële gevolgen van de Deltawerken voor de inwoners dier gebieden, dit nu duidelijk gestalte gegeven". In het najaar 1965 komt het beloofde wetsontwerp.

Verkeersonveiligheid

Overigens — de heer Posthumus (P.v.d.A.) was niet al te zeer tevreden over de aanpak van de watervervuiling noch over de toename van de verkeersonveiligheid met name in de naar elkaar toegroeiende grote stedelijke verbanden.

De heer Aantjes (A.R.) wees er op dat het hier niet altijd alleen maar gaat om technische factoren. Ook de verkeersfouten spelen een grote rol. Daarom vroeg hij aandacht voor méér propaganda in de vorm van de t.v.-actie "Zwarte Zes". Bovendien zou de rijvaardigheidsbeoordeling wel verbetering behoren te ondergaan.

Waarom b.v. niet meer zorg besteed bij de verlenging van het rijbewijs als het om het gezichtsvermogen gaat.

Mr. W. AANTJES

...de minister is, als ik onder de indruk gekomen van de wonderbaarlijke wijze waarop Urk zich heeft ontwikkeld. Moge dit een aansporing zijn dat de minister zich in positieve zin blijft opstellen.

Waarom komt de minister niet — voor als er een ongeluk is geschied met een uniform alarmnummer.

Een belangrijk punt werd nog aangesneden: Is het departementaal apparaat in staat om al het werk dat nodig is om de geplande autowegen in een snel tempo uit te voeren, voor te bereiden en daarna ook te realiseren?

Als dit niet het geval zou zijn — aldus mr. Aantjes — laat dan in een vroegtijdig stadium de hulp vragen van particuliere bureaus.

Ook andere zaken

Niettegenstaande de openbare commissievergadering een groot aantal dezer problemen had doorgenomen, kwam de heer Zegering Hadders (V.V.D.) toch nog bij de plenaire zitting aandragen met een van die zaken: de Eierlandse

polder op Texel, de haven van Harlingen, de afwatering van oost Groningen, en afpoldering van de Gelderse IJssel enzovoort.

Natuurlijk zijn dit regionaal en landelijk ook geen onbelangrijke zaken. Maar ze horen thuis in de openbare commissievergadering. Daar is er volop de gelegenheid de minister aan de tand te voelen.

De heer Jongeling (G.P.V.) voerde nog een uitvoerig pleidooi voor het tegengaan van de achteruitgang van de Nederlandse scheepvaart, met name de kustvaart. Evenals de heer Aantjes (A.R.) had gedaan wees hij op de moeilijkheden van de kleine binnenvaartschippers vooral in het noorden des lands. Er is weliswaar een begin van een verantwoorde sanering: de afkoopregeling. Dat wil zeggen: als zij hun bedrijf stil leggen komt er een schadevergoeding. Maar deze hulp is niet toereikend als het gaat om schippers die op hun schip wonen. Geef hen een vergunning toch te blijven wonen op dat schip naast hun recht op de schadevergoeding.

De minister antwoordde:

- er komt bij de begroting 1966 een bredere toelichting als het gaat om de komende toekomstplannen;
- het vraagstuk van de prioriteiten zal daarbij in een duidelijk licht worden gesteld;
- ook voor wat Brabant betreft zullen in elk geval voor de toekomst belangrijke bedragen aan de wegen ten koste worden gelegd;
- er komt bij Heine Noord een tunnel — zonder tol;
- „ik zal zien wat ik nog kan doen in het belang van de haven van Urk";
- de middenbermbeveiliging gaat door;
- Rijkswaterstaat zal bepaald in staat zijn de gestelde taak m.b.t. de snelwegen uit te voeren. Als het nodig mocht zijn zullen bepaalde onderdelen uitbesteed worden bij particulieren.

CANADA

bedreigd door Frans separatisme

ALS WE DE ZWARTKIJKERS mogen geloven dreigt er in Canada een scheuring, d.w.z. een splitsing in een Franstalig en een Engels-talig gedeelte. Anderen zeggen het wat minder definitief en hebben het over de middelpuntvliegender krachten in de verschillende provincies die de eenheid van het grote land in gevaar brengen. Maar uiteindelijk zou deze ontwikkeling op hetzelfde resultaat kunnen uitdraaien. Daarbij acht men het helemaal niet onmogelijk, dat de Engelstalige provincies er de voorkeur aan geven, deel te gaan uitmaken van de Verenigde Staten. In Canada kan men de laatste jaren nogal eens horen zeggen, dat het land te groot is om één natie te vormen. Over een afstand van 4500 km wonen nog geen 20 miljoen mensen. Zij kennen elkaar niet, hebben totdusver niet de moeite genomen, elkaar te leren kennen, omdat het besef, dat men tot één natie behoort, niet werkelijk leeft. Tijdens de tweede wereldoorlog en ook nog enige jaren daarna is dit wel het geval geweest. Maar op het ogenblik leven Engels- en Frans-Canadezen weer volkomen langs elkaar heen.

SLEPEND

Het 'taalprobleem' is ook in Canada een slepende kwestie. Toen premier Lester B. Pearson in 1963 weer aan het bewind kwam, was dat wellicht mede op grond van het feit, dat hij tijdens de verkiezingscampagne toegezegd had, de Frans-Canadezen groter invloed te zullen geven. De ongeveer zes miljoen Frans-Canadezen beschouwden zich ook toen al als een onderdrukt 'volk' en streden voor een gelijkgerichte positie met de Engelssprekenden, die numeriek en ook in ander opzicht 'machtiger' waren. De voornaamste grieven waren, dat de Engels-Canadezen zich geen moeite gaven, de taal van hun landgenoten van Franse origine te leren.

Het Frans had buiten de provincie Quebec slechts in theorie gelijke rechten en werd in feite als een vreemde taal beschouwd. Quebec was de enige tweetalige provincie, waar wetten in beide talen werden uitgevaardigd en ook twee gescheiden onderwijssystemen bestonden.

SUPREMATIE

In de hoofdstad Ottawa, gelegen op de grens van het Franse Quebec en het Engelse Ontario, had het Frans nog een zekere legale status: bankbiljetten en postzegels bijvoorbeeld, hadden tweetalige opschriften. Maar onder de ambtenaren van de centrale regering waren de Franssprekenden slechts met tien percent vertegenwoordigd. Een doorn in het oog van de Frans-Canadezen was ook de economische suprematie van de 'Anglais' in Quebec. De sleu-

Lester Pearson, de Canadese premier, die de scepter zwaait over een minderheidsregering en vaak dus aan handen en voeten gebonden is.

telposities in de belangrijkste bedrijven werden door Engels-Canadezen bezet. Het gemiddelde inkomen van de Angelsaksische minderheid lag aanzienlijk hoger dan dat van de Franse meerderheid.

TWEELEDIG

Onder deze omstandigheden droegen de eisen van de Frans-Canadezen een tweeledig karakter. Eerzijds verlangden zij de vorming van een in politiek, cultureel en economisch opzicht autonome 'staat Quebec'. Daarin moet de Engelssprekende minderheid niet langer meer rechten hebben dan de Fran-

sen in de rest van Canada, met name in de Franse taaleilanden aan de oostkust. Anderzijds wil men echter geen gelijkgerichte positie op nationaal niveau. Dat komt neer op niets minder dan volledige tweetaligheid van het overheidsapparaat en een met hun getalssterkte evenredig aandeel bij de bezetting van leidende functies.

OORZAKEN

Lang stonden de Engels-Canadezen onverschillig en vaak vrij vijandig tegenover de verlangens van hun Franstalige landgenoten. Deze laatsten werden beschuldigd van een gebrek aan loyaliteit tegenover het (Britse) Gemeenebest en de (Britse) Kroon. En met bitterheid dacht men terug aan de conflicten tijdens de wereldoorlogen, toen vele Frans-Canadezen aanvankelijk weigerden, voor Canada te vechten. Pas de laatste jaren is men begonnen, de problematiek van de Frans-Canadezen serieus te nemen. Tot verregaande concessies bleek men echter niet spoedig bereid te zijn.

Van Engels-Canadese zijde werd er in het begin vooral op gewezen, dat de Frans-Canadezen het aan hun conservatieve instelling en lager ontwikkelingspeil te wijten hebben, dat zij in het ambtenarencorps en het bedrijfsleven zo slecht aan bod kwamen.

VERSCHIL

Inderdaad is de Franssprekende Canadees nogal behoudend van aard. Hij is slechts zelden geneigd tot het dragen van de risico's, welke nu eenmaal verbonden zijn aan de vestiging van nieuwe industrieën en de ontsluiting van bodemschatten. De fenomenale econo-

mische expansie van Canada in de laatste vijftig jaar is het werk van Engels-Canadezen en Amerikanen. Ook voor de eis van tweetaligheid hebben de Engels-Canadezen nog altijd minder begrip, dan onder de gegeven omstandigheden als verstandig mag worden geacht.

Dat komt voornamelijk omdat voor deze mensen het Frans een moeilijk te leren koeterwaals is. En — zo hebben zij zich lang afgevraagd — waarom zouden alle Engels-Canadezen het moeilijke Frans gaan leren, als alle ontwikkelde Frans-Canadezen toch Engels verstaan?

GODSDIENST

Vroeger was de taalgrens in Canada tevens een confessionele scheidslijn. Alle Frans-Canadezen waren roomskatholiek en bijna alle Engels-Canadezen protestant. In beide taalgroepen hadden de kerken veel groter invloed dan tegenwoordig. Als gevolg van de immigratie en assimilatie van roomskatholieke

◆ *Taalgrens als sdiij*
◆ *Te weinig begrip bij Engelsspreke*

Ieren, Italianen en Polen heeft Engels-sprekend Canada zijn exclusief protestants karakter verloren. In Frans-Canada, althans in de grote steden, boette de kerk aan invloed in door de voortschrijdende secularisatie.

Kenmerkend hiervoor was het ontstaan van een beweging, die naar secu-

Aandacht voor GUSTAVO DIAZ ORDAZ de nieuwe president van de Mexicanen

SINDS enige tijd heeft Mexico een nieuwe president. De heer Alfonso Lopez Mateos, vorig jaar nog de charmante gastheer van het Nederlandse Koninklijke paar, is teruggetreden. Zijn plaats werd ingenomen door zijn partijgenoot Gustavo Diaz Ordaz, een 53-jarige beroeps politicus, die negen van de tien miljoen uitgebrachte stemmen op zijn naam had weten te verenigen. In de komende zes jaren heeft Diaz Ordaz gelegenheid, zijn krachten te wijden aan verbetering van de levensomstandigheden van het Mexicaanse volk als geheel.

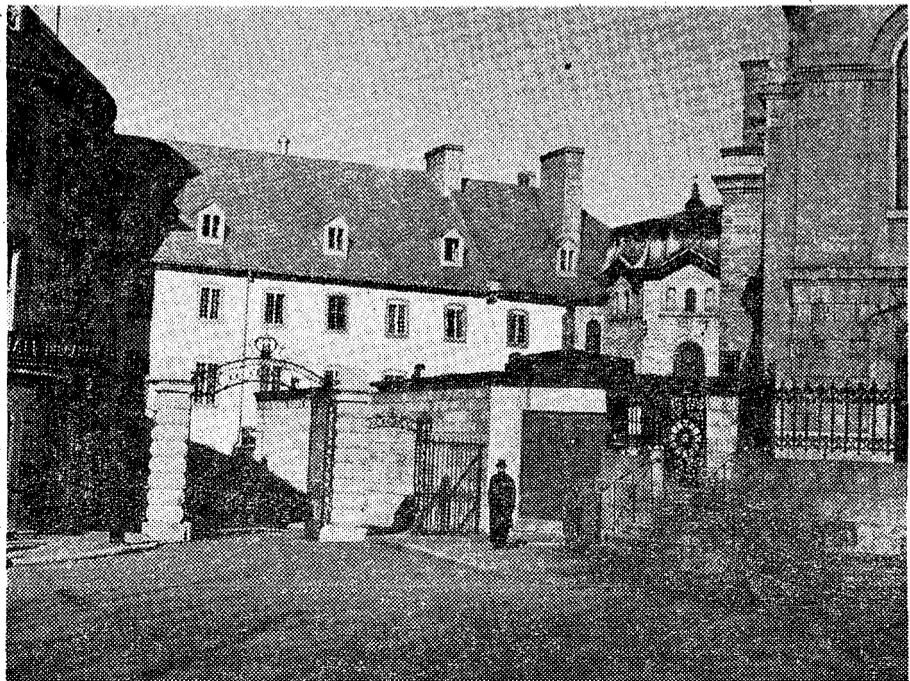
HET is in Mexico een goede gewoonte, dat een president zich niet herkiesbaar kan stellen. Hij kan zes jaren achtereen aan de uitvoering van zijn plannen werken. En dat is een hele tijd. Tegen het eind van zijn mandaat weet hij, dat een ander hem zal opvolgen. En ook wat dat betreft liggen de zaken in Mexico vrij eenvoudig. De partij van Lopez Mateos, de Partido Revolucionario Institucional, heeft in het land een enorme aanhang. Het staat dan ook vrijwel altijd van tevoren vast, wie de volgende president van Mexico zal worden. Dat wordt in feite dus uitgemaakt door de leiding van genoemde partij.

DIT systeem, waar ongetwijfeld ook bezwaren tegen aangevoerd kunnen worden, steekt gunstig af bij dat van andere Latijns-Amerikaanse landen. Daar kunnen presidenten soms zo

lang aan het bewind blijven, dat zij in de verleiding gebracht worden, een staatsgreep te verrichten, als zij bij presidentsverkiezingen door de kandidaat van de tegenpartij worden verslagen. Dit heeft in het verleden vaak geleid tot dictatuur. In Mexico bestaat dit gevaar op het ogenblik niet. Wat er in de toekomst gaat gebeuren weet niemand, maar het ziet er niet naar uit, dat de Mexicanen hun goede gewoonte willen laten varen.

MET een heleboel goede voornemens is president Diaz Ordaz aan het werk gegaan. Hij riep de hulp van alle Mexicanen in bij het bestrijden van de armoede, beloofde een volledig gebruik van de nationale hulpbronnen en zegde voortzetting van de belangrijke landbouwhervormingen toe. De nieuwe president werd op 12 maart 1911 in San Andres Chalchicomula — later Ciudad Cerdan genoemd — in de staat Puebla geboren. Hij begon zijn politieke carrière in 1937 als plv. districtsrechter in deze staat. Drie jaar later werd hij vicekanselier van de universiteit van Puebla en in 1941 werd hij in het bestuur van deze staat opgenomen.

TOT 1958, toen Lopez Mateos werd gekozen als president, maakte Diaz Ordaz deel uit van beide Huizen van het Mexicaanse Congres. Toen werd hij tot minister van binnenlandse zaken benoemd, op de belangrijkste post in het Mexicaanse kabinet. In die functie stond hij aan het hoofd van de politie, de immigratiedienst en andere belangrijke diensten. In de loop van het vorige jaar vroeg hij ontslag om aan de presidentsverkiezingen te kunnen deelnemen. Het succes was overweldigend.

Een stukje Quebec, waar de roomskatholieke Fransen in de meerderheid zijn.

De kleine gegevens

"... en Hij was bij de wilde dieren ..."

Marc. 1 : 13m

HET volgen van Jezus' sporen wordt ons in de Bijbel niet gemakkelijk gemaakt. De reconstructie van Zijn leven faalt altijd weer. In de kerkhistorie zijn ernstige pogingen gedaan om de gegevens van de evangelisten als stukken van een leg-puzzel in elkaar te passen, maar het patroon bleef onvolledig. De literatuur deed er het hare aan toe, maar kwam niet boven de legenden uit. En nauwelijks twee generaties terug kon een "Geschichte der Leben Jesu-Forschung" het sluitstuk niet geven. De historische Jezus verschijnt wel, maar onttrekt zich ook; zijn gangen kunnen niet in een journaal verenigd worden. Schilder Sr. heeft meer dan eens gewaarschuwd voor een al te grote nieuwsgierigheid naar die "kleine gegevens", zoals hij ze noemde. Hij had er reden voor. Want Jezus volgen is iets anders dan Hem nagaan en nadoen. Wat onze Heiland deed was nu eenmaal ondergeschikt aan wat hij was: Ambtsdrager, Gezalfde. Zó moeten wij Hem leren kennen: gekomen voor het vervullen van het meest beslissende ambt dat iemand in het vlees kan dragen: verlosser-zijn. Wat Hij, als Verlosser, in bepaalde situaties deed, is niet zomaar voorbeeld-ter-navolging voor de verlost. Daarom blijft nieuwsgierigheid onbevredigd, terwijl honger naar gerechtigheid wordt vervangen door verzadiging.

Er is geen reden om zulk een waarschuwing voorbij te gaan. Maar er is wel aanleiding om nog wat door te gaan met vragen. Want het is niet alleen maar nieuwsgierigheid, die ons ertoe brengt om op de "kleine gegevens" te letten. Er zit ook honger achter. Honger naar een afdoende antwoord op de grote vraag van alle tijden, namelijk hoe God in Jezus Christus ingedaald is in de concrete werkelijkheid van het mensbestaan met alles wat daarmee verbonden is. Het moet ons juist als hongerenden naar gerechtigheid, waarheid, leven en liefde, niet onverschillig blijven, dat de Christus der Schriften tegelijk de timmerman uit Nazareth was. Kohlbrügge is ons in een tijd van idealisme al voorgegaan in het "Jezus diep in het vlees trekken". Wij mogen en moeten laatste ernst maken met het Schriftge-tuigenis, dat het Woord vlees is geworden en onder ons ge-woond heeft. Het is niet onmogelijk, dat wij juist van daar uit een concreter antwoord kunnen vinden op de grote vraag van alle tijden: wat moeten wij met het leven in zijn totaliteit aan?

Tot die "kleine gegevens" behoort ook het vluchtige woord uit de kleine Marcus-verkondiging, dat Jezus in de woestijn ver-zocht werd en toen "bij de wilde dieren was". Noch Mattheüs noch Lucas zeggen dat. Zij zeggen trouwens weer andere din-gen die Marcus niet noteert, omdat hij kort is en slechts de verzoeking constateert. De commentatoren gaan aan deze 7 woorden niet voorbij. Maar de meningen lopen uiteen. Ziet de een er een aanduiding van Jezus' overwinning en heersende ver-schijning in, de ander merkt er juist in op dat Hij besprongen wordt door de hellemachten. Een derde volstaat met te zeggen dat in dit woord alleen maar een natuurschildering wordt ge-given. Wat is nu het decor waartussen Jezus Christus zijn wor-steling begint? Zijn de wilde dieren hier de tekenen geworden van de éne profetie, waarin de Messiaanse tijd geschilderd wordt als een zo grote vrede dat de wolf met het lam verkeert en de wilde dieren het speelgoed van mijn kleintje worden? Of zijn ze het teken van die andere profetie, waarin de jakhals, de wolf, de hyena en wellicht zelfs de leeuw de symbolen zijn van de woestijnbaaierd, waarin de monumenten van beschaving worden fijngemalen tot stof en zand en puin?

Met andere woorden: als Jezus komt, staat Hij dan altijd nog met één voet in het paradijs (dus niet helemaal, met beide voeten, in onze wereld en in ons leven) of drinkt Hij de beker van onze verdrukking en worsteling tot op de droesige bodem? Het is nauwelijks meer mogelijk, hier nog van "kleine gegevens" te spreken. Wij hebben het eenvoudig nodig, te weten waar Jezus was, wat Hij er voer en wat Hij ermee deed. Hij is toch niet alleen onze troost voor het zieleleven en bij het sterven, maar evenzeer de troost voor ons lichamelijke, concrete be-staan bij het leven?

Het is legitiem, deze vragen te stellen. Ze raken in wezen de volle betekenis van de vleeswording en dus van het heil dat God in Hem voor ons bereidde. Als Jezus bij de wilde dieren is, dan gaat ons, moderne mensen die dat lezen, letterlijk een Licht op (met een hoofdletter). Hij heeft dus onze smarten gedragen en onze problemen gekend. Hij is onder ons, naast ons, bij ons, concreet. We gaan dat stap voor stap trachten te volgen. Want God heet in Christus "Immanuël". Hij is bij ons.

Ds. A. J. Kret

Ottawa. Het grote gebouw, dat in het midden aan deze zijde van de rivier is gelegen, is het Canadese parlementsgebouw, waar de nationale politiek wordt uitgestippeld.

onderwijs streefde en kreeg van prominente theologen.

OGING

leert nu te komen tot een federalisme, een pleo-nieuw etiket moet ge-

sdijn

ij

ven naar interdependen-tie-ombare onderlinge af-helke inherent moet zijn aiaal stelsel, opnieuw tot eerkelijkheid te maken. Hat is steeds van plaats vel 1920 lag het bij Ottawa, in jaren was er een hege-provinciale regeringen, tot er in het begin van de deen de tweede wereld-oudind aan maakten.

— onder druk van de Fra van Quebec, begon eer, die een decentralisatie intralisatie had het Enge begunstigd. Dit wordt vos.

UWE VLAG

in van Canada worden maatregelen echter niet west. Er blijven twee ge-me die weliswaar proberen slagen, maar die geen con-aar hebben als het niet jrt is. De scherpe kantjes zigenstellingen afgeslepen. Een van Canada is voorko-masten zijn echter geble-veeft het land nu na heel re zessen een eigen vlag (m Leaf of het ahornblad ng hiervan ziet u boven-aar). Door het nieuwe 'eti-ce-coöperatief federalisme' ne-gegeven, dat het fede-acht geleefd heeft.

f de vraag, of een decen-oende zal zijn om de an de Frans-Canadezen, ng wantrouwend gewo-vertuigen, dat er we-veranderd.

STAKELS

op de weg naar nationa-n van praktische aard; ogie of door leuzen zal

men het publiek niet winnen en de problemen niet oplossen. Enige concrete hinderpalen: anarchie in de economische ontwikkeling; de ongelijke waarde van diploma's en getuigschriften. Er bestaat werkelijk geen terrein, waarop versterking van de banden tussen de provincie niet het bewijs zou leveren, dat zij toch eigenlijk wel tot één natie behoren. De provincies moeten ontdekken, dat geen van hen op zichzelf een levenskans heeft op het continent. Zonder samenhang zal men ten offer vallen aan wat met een groot woord de Amerikaanse hegemonie wordt genoemd.

EEN IMPULS

Een algemene coördinatie tussen Ottawa en de provinciale regeringen zal een nieuwe impuls geven, waarvan ieder zal profiteren. De Canadezen moeten elkaar leren kennen, opdat zij weer de solidariteit zien, waarvan zij niets of weinig meer voelen. Door beurzenprogramma's moeten op grote schaal leerlingen worden uitgewisseld.

Er moet — zo hoort men verluiden — een pers komen, die meer oog heeft voor nationale zaken. Sinds de bom-aanslagen in Quebec hebben enkele Engelstalige bladen vaste correspondenten in die staat aangesteld. De Frans-Canadezen hebben echter geen correspondenten in het Westen van het land.

HOOGTEPUNT

Tijdens de tweede wereldoorlog hebben Canadezen van alle windstreken in dezelfde bataljons gediend; het nationaal bewustzijn was toen op een hoogtepunt. Nu de vrede is weergekeerd

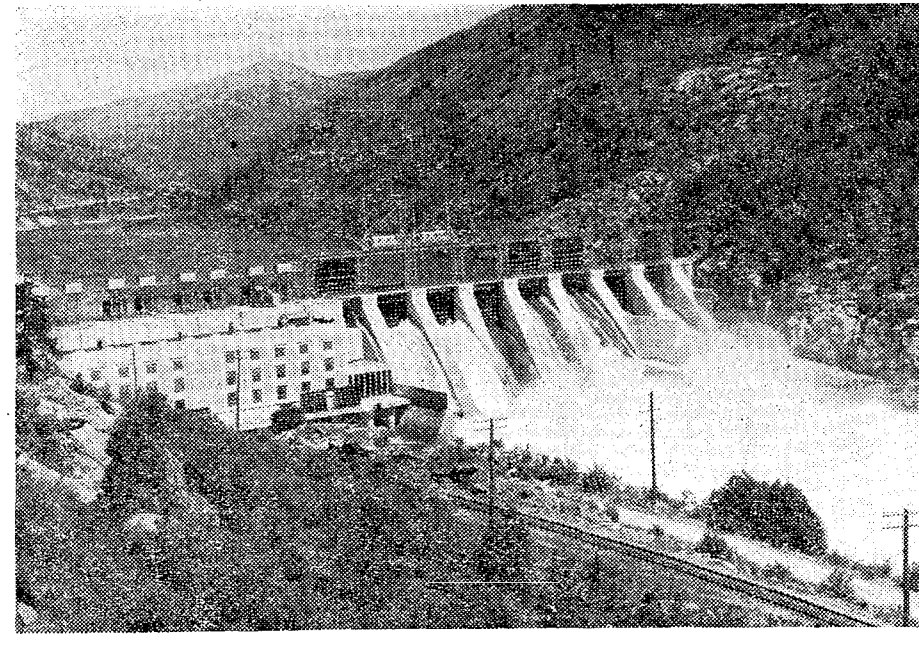
voelen de Canadezen, welke taal zij ook spreken, toch wel enige trots over de Canadese initiatieven in internationale aangelegenheden. Canada was een van de oprichters van de organisatie der Verenigde Naties. Het droeg bij tot de uitwerking van de plannen voor de oprichting van de Noordatlantische verdragsorganisatie.

Tijdens internationale crises heeft Ottawa (met name tijdens het bewind van Lester Pearson) ongetwijfeld successen geboekt: het werd tijdens de crisis om Suez en in Indochina door beide partijen geaccepteerd.

ONVOLDOENDE

Het precaire evenwicht in de wereld gaf Canada kansen. Premier Pearson heeft, ook toen hij nog minister van buitenlandse zaken was onder premier St. Laurent (een Frans-Canadees!) ze met beide handen aangegrepen. Canada bemoeide zich niet in de eerste plaats met de internationale politiek, omdat een premier of minister van buitenlandse zaken de behoefte gevoelde, een opvallende rol te spelen.

Een van de belangrijkste oogmerken was hierbij — en dat werd nog wel eens vergeten tijdens de periode, waarin premier Diefenbaker aan het bewind was — Canada een internationale positie te verschaffen, die zijn onderdanen (zowel Engels- als Franssprekenden) met nationale trots zou vervullen. Het is echter niet voldoende gebleken. De problemen van Canada moeten in het land zelf worden opgelost. Daartoe zal van beide kanten veel meer begrip nodig zijn. db

Dit is de Brillant Dam in British Columbia, die de inwoners van die provincie (niet ten onrechte) met trots vervult.

C.V. v.h. Gebr. Harkema

sinds 1948

Johanstraat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386

Automateriaal	tel. 9429
Gereedschappen	9433
Hang- en Sluitwerk	4303
Zowel voor woning, fabriek of schip:	
IJzerwaren	3221
Bevestigingsartikelen	3221

Levering als regel uit voorraad.
Groothandel en fabrieksagent.

De onderneming in Oost en West

Hebt u al gehoord of gelezen van Liberman?

De heer Liberman is een Russische professor in de economie. Hij heeft de vrijheid genomen de Sowjetleiders een advies te geven. Het was een moedige raadgeving.

Onder Stalin zou zo'n advies de heer Liberman stellig z'n kop gekost hebben. Want hij adviseerde maar liefst om een scheut kapitalisme in het communistische ondernemingsbestel te doen.

Het allermerkwaardigste is dat zijn raadgeving opgevolgd wordt.

Dat wijst er op dat het hoog nodig tijd werd om eens iets anders te gaan proberen.

Want het beproefde Russische systeem waarin op de regeringsbureaus in Moskou precies wordt uitgedokterd wat elke fabriek moet maken en hoeveel, dat systeem heeft tot verstarring geleid.

Daarom heeft professor Liberman te rechter tijd gesproken.

Het staat in alle kranten over heel de wereld. Want men verwacht dat het een omwenteling in het communistische produktie-systeem zal betekenen.

Eén zwaluw

Eén zwaluw maakt nog geen zomer, zegt het spreekwoord.

Maar de zomer kan toch niet zonder zwaluwen en er moet dus steeds een eerste zijn.

De eerste fabriek, die het volgens de Westerse produktie-methode ging proberen is een textiel fabriek in Moskou. De fabriek draagt de veelzeggende naam "Bolsjewika", maar overigens gaat het er allesbehalve communistisch toe.

Het bedrijf kreeg nl. de opdracht: regel je produktie zelf maar eens en maak winst. Toen deed de directeur iets dat in Rusland ongekend is.

Hij ging eerst z'n klanten, de winkeliers, vragen wat ze wensten en hoeveel ze wilden bestellen. Hij bepaalde zelf de prijs en maakte een zoete winst. Zo is het sinds begin 1964 gegaan en het resultaat is een economisch wonder.

De directeur van de "Bolsjewika" verklaarde zelf: "Onze textiel vliegt de deur uit; de klanten kopen graag en de arbeiders verdienen meer dan vroeger."

En dan de klap op de vuurpijl: "De concurrenten van de staatsbedrijven kunnen me niet bijhouden."

Verwijt ontzenuwd

Als de heer Liberman, dank zij dit experiment, de kans krijgt de hele Sowjetmethode van produceren om te schakelen in Westerse zin, staan ons grote dingen te wachten. Dan heeft hij niet alleen zijn land een grote dienst bewezen, maar ook het Westen.

Het schimpen op het Westerse kapitalisme zal nog wel een hele poos aanhouden, maar veel overtuigingskracht heeft het dan niet meer.

Maar er is nog iets! Heel wat mensen hier in onze democratie beweren dat wij langzamerhand communistische systemen overnemen. Niet in de laatste plaats voor wat de greep van de overheid op 'e onderneming betreft. Deze critici zullen — met de Russische omwenteling voor ogen — wel iets voorzichtiger worden. In elk geval wordt

Wees
zuinig
met Uw geld
koop bij ..
WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kassabon
ALGEMEEN VERKEER

REGISTREEREN
WESTERVELD

ALIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Radiotoespraak gehouden door mr. W. R. van der Sluis, op donderdag 11 februari j.l.

hun verwijt dat dit opzettelijk geschiedt, door de gang van zaken in Rusland ontzenuwd. En voor zover ze gelijk hebben met hun kritiek is er alle reden om de bureaucratistische tendenzen in toom te houden.

Proef-terrein

Met het voorgaande wil ik natuurlijk allerminst de indruk wekken, dat Rusland en zijn communistisch regime voor het Westen door de knieën gaan en langzaam-aan een copie van onze samenleving te zien geven.

Of het ooit zover zal komen, weet niemand. Dat het in elk geval nog niet zover is, kan iedereen zien.

In de politiek staan Oost en West fel tegenover elkaar. Zie naar Viet Nam, waar premier Kosygin's bezoek de strijd deed oplaaien. Elders in de wereld bepaalt het militaire machts-evenwicht de balans-positie van de vrede, die geen echte vrede is. Alleen op economisch gebied schijnt de naald van de weegschaal steeds duidelijker naar de Westelijke kant door te slaan. Daar wijzen ook de moeilijkheden in de Comecon, de communistische tegenhanger van de E.E.G., op. Polen, Roemenië en Hongarije zijn de Russische economische voorgedij gram en willen zaken doen met het Westen.

De firma Krupp mag al fabrieken openen in Polen.

Dat is symptomatisch. Want deze onderneming, die al menig totalitair heerschappij een stalen vuist verschaftte, kan moeilijk voor een symbool van Westerse vrijheidszin doorgaan.

Het grote verschil

En daar zit het grote verschil tussen Oost en West. Het communisme blijft een systeem dat de geestelijke vrijheid knecht, beknot of op z'n minst permanent bedreigt.

Natuurlijk kan men niet ongestraft een Westers economisch stelsel overnemen zonder op de duur ook de geestelijke consequenties daarvan te aanvaarden. Maar zover is het nog niet en komt het wellicht nooit, ook al willen we dat nog zo graag.

Het Westen stelt de geestelijke vrijheid op de voorgrond, ook al blijft deze als gevolg van veel overheidsbemoeiing ook in de economische sector van het leven, niet overal ongerept.

De onderneming is als het ware het proef-terrein van Oost

en West. Daarvan moeten we ons goed bewust zijn. Daarom vooral is het voorstel van professor Liberman zo belangwekkend.

Men kan het economische immers wel onderscheiden van de overige sectoren van de samenleving, geheel afscheiden daarvan is onmogelijk in Oost zowel als in West.

Scharnier der samenleving

Het lot van de onderneming en dan bedoel ik uitdrukkelijk het grotere bedrijf, dus de open naamloze vennootschap en daarmee gelijk te stellen ondernemingsvormen, is dus van belang in de geestelijke strijd tussen vrijheid en onvrijheid. De strijd der geesten komt ook daar, ja vooral daar tot uiting.

Daarom is het uitermate gewichtig te zien wat er met en wat er in de onderneming gebeurt. In ons land zijn wij daar ook druk mee bezig. Het onlangs gepubliceerde rapport van de Staatscommissie-Verdam getuigt er van. De studie van het ondernemingsrecht is maar niet een hobby van een aantal geleerden. Ever als het gezin is de onderneming één der scharnieren waarop onze samenleving draait. De vraag is maar of zij de goede kant heen draait

en of dat scharnier niet van ouderdom kreunt en piept.

Deze beelddespraak gaat natuurlijk meer op voor de onderneming dan voor het gezin.

Voorop moet staan dat al te grote ondernemingen en concentraties daarvan een staat in de staat kunnen gaan vormen. Een economische macht, die het staatsbestel in feite de economische wet voorschrijft. Ons program van actie waarschuwt daartegen tot tweemaal toe en roept de overheid op om daartegen iets te doen. Dat is zeker in deze tijd van fusies van grote banken en andere bedrijven geen loze kreet.

Medaille

Maar eveneens van grote invloed is het interne leven in een grotere onderneming. Hoe reilt en zeilt dat in de moderne samenleving? Is de arbeider, op wiens gunst als staatsburger alle politieke partijen zeer gesteld zijn, in zijn eigen onderneming een nummer?

Natuurlijk willen wij van zo'n onderneming geen sociale speeltuin maken, waar het meer om de spelletjes dan om de knikkers gaat.

Een doeltreffende bedrijfsvoering blijft eis van eerste orde. Dat betekent dat de kapitein op het ondernemingsschip de baas moet blijven. Hij stippelt de koers uit. Maar waar mogelijk en nodig mag scheeps-Verraad niet uitgesloten zijn en is het zelfs zeer gewenst. Duizenden ondernemingsraden in ons land bewijzen het nut van inspraak en medeweten aan de kant van het personeel. Dat de commissie-Verdam uitbreiding van het aantal en de bevoegdheden der ondernemingsraden vraagt, is dan ook voor de hand liggend.

Maar er is door haar meer aan de hand gedaan om innerlijke verstarring van de onderneming tegen te gaan. Haar rapport wil ook een recht van enquête, dus van onderzoek indien wanbeleid gevreesd wordt. De aandeelhouders hebben dit recht al. De commissie wil dit recht uitbreiden o.a. tot de centrale werknemersorganisaties en het openbaar ministerie.

Ook stelt de commissie het uitbrengen van een jaarrekening door de grote open N.V.'s, voor.

Misschien zegt u: waar is het allemaal goed voor.

Hier komen we bij de kern van het probleem van de moderne, grotere onderneming. Zo er al veel kritiek op het democratisch staatsbestel is, het aantal mensen dat een onbegrensd wantrouwen in de macht van het kapitaal heeft, is enorm.

En dat wantrouwen is te meer begrijpelijk naarmate er minder middelen zijn om het weg te nemen. De uittuitingsgedachte tiert nog welig, ook in het Westen. En het werkt het communisme in de hand. Doch waar het communisme kansen kreeg om z'n idealen te verwezenlijken, mistukten die pogingen kennelijk. Daar is een Liberman nodig om de koers naar het Westen aan te geven. Zo sluit de cirkel. Maar het Westen, dat zich op deze wijze een medaille vanwege zijn economische verdiensten toegekend ziet, moet goed bedenken dat ook deze plak twee kanten heeft. De mooie voorkant is het economisch rendement. De achterkant is die van ne' wantrouwen van vele arbeiders, hun gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef en ook de onmogelijkheid om dat besef aan te wakkeren door nieuwe vormen van samenwerking tussen arbeid en kapitaal onder leiding van de ondernemer te scheppen.

Met die woorden duidt ons Program van Actie die wenselijke wijziging in het ondernemingsrecht aan. Die beide kanten van de medaille moeten goed bekeken worden.

Het rapport van de commissie-Verdam geeft een stoot in die richting.

Dat is ook voor de politieke meningsvorming van belang.

We komen er in de volgende uitzending daarom nog eens op terug.

Veranderingen in de onderneming

„Mijne heren, we zullen aan elkaar moeten wennen,

(Uit Het Parool)

De miljoenen van Deli

Meer dan 15 jaren had de Kwitangkerk te Batavia, waar Ds. Wijers de Getuige uitgaf en redigeerde, een buitenland in Deli, nl. Mr. van den Brand.

Hij is de auteur van de brochure: *De Miljoenen uit Deli*.

Deli was in korte tijd het welvarende land geworden met een zich steeds uitbreidende tabakscultuur. Toen Mr. van den Brand zijn brochure schreef, waren de baten naar schatting reeds opgeklimmen tot 700 miljoen en elk jaar kwamen er weer 35 miljoen bij. De planters werden rijk.

Het werk werd verricht door koelies, die vaak op Java werden geronseld. En zij waren het slachtoffer van allerlei kwade praktijken. Er werd geknoeid met hun contracten. Het loon was hun beloofd in guldens en werd vaak uitbetaald in Straitsdollars, waarbij zulk een dollar werd gerekend op 2.40, terwijl de werkelijke waarde maar de helft was van dat bedrag. Als zij aankwamen, stond er op hun contract reeds aangetekend, wat zij aan voorschotten hadden genoten, terwijl die bedragen fictief waren. Door slechte praktijken werden zij vaak geprest tot verlenging van hun contract. Er waren tienduizenden koelies en van toezicht was geen sprake; de planters en hun opzichters sloegen er soms op los. En er was één ding, dat heel veel werd gebruikt, nl. de doofpot.

En — wanneer de koelie zijn contract niet nakwam, dan werd hij door de rechter gestraft, en daarna weer naar zijn baas gebracht. Dat was de poenale sanctie.

Mr. van den Brand heeft met grote kracht tegen deze euvelen gestreden. Hij spaarde niemand. Hij noemde vaak man en paard.

In de Tweede Kamer werd de brochure ter sprake gebracht en minister Idenburg beloofde een onderzoek.

De Getuige was het met Mr. van den Brand eens en in forse artikelen werd zijn betoog ondersteund. Vooral de wijze, waarop Javaanse meisjes werden geïmporteerd om de duizenden ongetrouwde mannen bevrediging te geven, werd gehekeld.

Hier volgt dan het vijfde citaat uit De Getuige:

Hoe verdient een Javaanse vrouw haar sarong?

„Jaarlijks worden er honderden Javaanse meisjes ingevoerd, die den Chinezen worden voorgeworpen. Scharen van jonge meisjes worden gekocht en den Chinezen ten offer gebracht.

Zeven cent per dag is het arbeidsloon van zulk een contractante en 13 cent per dag heeft zij nodig voor haar voeding alleen. Het tekort moet zij verdienen.

„De Javaanse vrouw verdient,

Getuigenissen uit Nederlands-Indië (4)

moet verdienen het geld van haar sarong door hoerij. Vijf centen is het bedrag, dat zij ontvangt elke keer, dat zij zich overgeeft aan een Chinees. Om dus genoeg bij elkaar te hebben voor de aankoop van het onmisbaar kledingstuk, moet zij twintig malen...

Het is genoeg!

Die hemeltergende gruwel moet ophouden!

Het is plicht daaraan een einde te maken.

En wij mogen verwachten, wij verwachten ook, dat ons Christelijk ministerie de hand aan de ploeg zal slaan, een rigoreus onderzoek zal instellen en de etterende wond geheel zal openleggen.

Het boekje van Mr. van den Brand is niet volledig. Hij gaf de waarheid, maar niet de gehele waarheid. Men mag hem dit euvel niet duiden.

Zijn doel was het onrecht in Deli op de kaak te stellen. Wat er goeds is zullen wel anderen zeggen. Voor hem gold de ere onzes Gods en de wegneming van den gruwel. Daar is een stemme gehoord in Rama, een klage. Op die klacht hebben we te letten niet alleen, maar wij hebben tegen de zonde te getuigen.

De vanden teken n de naam onzes Gods!

Hiermede eindigen onze citaten uit De Getuige.

Ze waren duidelijk. Ze draaiden niet om de dingen heen. Ze zijn een kleine illustratie van onze stelling, dat De Getuige met reden gehaat werd door de vertegenwoordigers en pleitbezorgers van het groot-kapitaal. Want dit zijn Christelijke-politieke getuigenissen, die bij de beschrijving van de antirevolutionaire politiek tijdens het koloniale tijdperk niet mogen worden vergeten.

Aantekening.

Er is nog een curiositeit als aanvulling te geven bij deze serie citaten. Althans voor sommigen moet het wel een curiositeit zijn. Deze citaten zijn n.l. alle en geheel uit artikelen van H. Colijn uit Kota-Radja. Hij was daar kapitein bij het Knil.

Het is daarom tegelijk een toelichting op wat onlangs over Colijn stond in *Regelrecht* als een van de Evangelische oriëntaties, die deze periodiek pretendeert te geven.

Daar stond n.l. dat de heer Van Kaam in de Parade der Mannenbroeders lang niet scherp genoeg was geweest over Colijn en dat het in werkelijkheid met Colijn was als volgt: „De protestanten willen ongevaarlijk leven en derhalve scharen zij zich graag onder de leiding van een oud-K.N.I.L.-officier, die in de rimboe praktisch getraind is in het neerslaan van opstandigen en het vernietigen van zwakken.” De cursivering is van ons. Men kan deze „oriëntatie” vinden op blz. 247 in het septembernummer (1964) van het maandblad „Regelrecht”.

wereldnieuws in vogelvlucht

- **Noord Vietnam** heeft van zijn hoge bezoeker, premier Kosygin vermoedelijk een wat anders getoonzet verhaal te horen gekregen dan deze van plan was te houden toen hij uit Moskou vertrok. Toen was het doel: een demonstratie van Russisch meeleven en meedoen in Z.O. Azië (als concurrent van Rood China). De Amerikaanse represaille-aanvallen op Dongh Hoi hebben de gastheren (Ho Tsjing Mingh en Tran Van Dong) en hun gast genoopt de strijdvastigheid van het als „papieren tijger” door Peking afgeschilderde Amerika onder het oog zien. Tot welke conclusies dat geleid heeft, is niet door het bamboe-gordijn heen zichtbaar. Natuurlijk waren er de Russische en de Chinese verontwaardiging, hun hulp-toezeggingen en hun opstootjes tegen de Amerikaanse ambassade in Moskou en elders. Maar wat Kosygin, op terugreis naar Moskou in Peking, als laatste woord aan de Chinezen heeft toegevoegd, is onbekend. Het zit er in dat de Rus in Hanoi zowel als in Peking met dubbele kracht heeft aangedrongen op overleg voor een definitieve schikking in Vietnam. Dat zou Rusland van pas komen bij zijn pogingen elders zaken met de Amerikanen te doen. Bovendien zou een akkoord in Z.O. Azië ook Rood China enigszins (maar bepaald niet blijvend) belemmeren in zijn allure als de vrijheids-kampioen van

alle Aziaten. De moeilijkheid zal wel zijn dat China nog het minst voor een vastleggen der posities voelt. In elk geval hebben de Amerikanen wel aangevoeld dat er met hen behalve te praten ook te vechten valt. En dat is in dat deel van de wereld een noodzakelijke reputatie, wil men iets bereiken.

- **West Duitsland** heeft geen krachtige houding getoond in zijn affaire met Nasser. Werd deze aanvankelijk door Bonn in de verdachtenbank geplaatst naar aanleiding van het a.s. bezoek van Ulbricht, thans zijn de rollen omgekeerd.

Nasser heeft kort en goed stopzetting van de West-Duitse militaire hulp aan Israël geëist. Gebeurt dit niet, dan wordt én Oost-Duitsland door Nasser erkend én de band tussen West-Duitsland en de Arabieren doorbroken.

De laatste berichten uit Bonn duiden er op dat Barbertje (Israël) moet hangen. Maar zeker is het nog niet.

- **Kongo** heeft een andere Afrikaanse triomf te zien gegeven. Het is de uitkomst van Tsjombe's reis naar Brussel waar hij blijkbaar de gehele aandelen-portefeuille van het voormalige Belgisch-Kongobewind (3½ miljard gulden) in handen kreeg en schijnbaar

geen concessies behoefde te doen inzake de samenstelling van zijn kabinet.

Ook in ander opzicht heeft Tsjombe zich een krachtiger binnenlandse positie verschaffd (dat zal eendaags geen overbodige luxe blijken). Hij heeft ook een eigen politieke partij in het leven geroepen, die uit de nieuwe lauweren van deze gewiekste politicus-koopman electorale munt moet slaan.

Het signaleren van Algerijnse vrijwilligers in de gelederen der rebellen wijst er echter op, dat de andere Afrikaanse staten steeds meer gemene zaak met de rebellen gaan maken en daarom kan Tsjombe elk succes dubbel en dwars gebruiken.

- De Franse president heeft een persconferentie gehouden waarover de financiële experts (gouden standaard!) nog niet uitgepraat zijn, nuchtere politici het hoofd schudden (rondetafelconferentie met China om de V.N. te redden!) en de Amerikanen geërgerd zijn. Het samenzijn met de vermoede president moet op de 1000 aanwezigen een wat bizarre indruk hebben gemaakt, vooral toen hun gastheer begon met hun de „troost” van zijn heen-gaan (t.z.t.) te schenken.

- Een op de toekomst gericht geluid kwam wel van een andere grijsaard, de Amerikaanse oud-minister Herter, die een Atlantische parlementaire Assemblee suggereerde op de bijeenkomst in Den Haag. De „Europa-president, prof. Hallstein was er ook. Dit samentreffen en deze suggestie toonden duidelijk aan dat een Atlantische samenwerking, steunend op de V.St.

en de E.E.G. steeds meer werkelijkheid wordt in de hoofden van hen, die straks weer de (moeilijke) onderhandelingen van de Kennedy-ronde voeren.

- In Italië redde de christen-democratische partij zich uit de interne moeilijkheden (die vooral sinds de verkiezing van president Saragat in hevigheid toenamen) door de vier stromingen in het partijbestuur op te nemen.

De naam van de herkozen secretaris-general, Rumor, geeft wel treffend de sfeer aan waarin de eens zo eensgezinde Democrazia Christiana haar onzekere toekomst tegen gaat.

- **Ghana** is een land waar de oppositie niet op deze wijze wordt binnen gehaald.

Daar viel het doodvonnis voor 2 oud-ministers en enkele andere vroegere hoogwaardigheidsbekleders. Zij waren enige tijd geleden door een onafhankelijke rechter van schuld vrijgesproken. Maar president Nkroemah wist het beter. Hij zond deze objectieve opperrechter naar huis en het resultaat is dat het lot der verdachten niet meer van recht maar van de genade van hun vijand afhangt.

Ook is deze president één der presidenten naar het hoogste ambt in een één en ondeelbaar Afrika, zodat Nasser en Ben Bella, maar vooral Tsjombe, Banda, Kaunda en Bourguiba blij zullen zijn dat het nog niet zo ver is met de Afrikaanse eenheid.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS-WERELD

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 - Tel. 05457-561
ZUTPHEN - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748
Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

TIMMER-, HEI- EN BETONWERKEN

Wilnis - Telefoon (01724) 108

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Tel. 444

Werkendam

Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

's-GRAVENZANDE

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

♦ NieuwjaarsWENSEN of KLACHTEN?

De achter ons liggende maand was de maand van burgemeesterlijke nieuwjaarsredes. In die redevoeringen zijn weer tal van wensen uitgesproken voor het welzijn en de groei van de respectievelijke gemeenten. Meer woningen of meer scholen, meer industrie, meer ontsluitende wegen of betere verbindingen, wijdere gemeentegrenzen dan wel handhaving van de bestaande grenzen, enz. Het pakket wensen van ieder jaar.

Maar in januari 1965 was er in vele nieuwjaarsredes, vooral in de grote gemeenten, een speciale wens te onderkennen nl. de wens om meer geld. Meer geld uit het gemeentefonds, dus verhoging van de uitkeringen, maar ook: meer geld om te investeren, dus verruiming van het leningplafond. Beide wensen kunnen slechts vervuld worden indien de ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën bereid zijn de deur van het gemeentefonds wat verder te openen en het leningplafond wat te verhogen. Dat hebben ze in de afgelopen maanden niet gedaan. Sterker, ze hebben geweigerd dat te doen. Die weigering heeft zelfs het fiat gekregen van de meerderheid van de Tweede Kamer. Dus waren de nieuwjaarsredes welkomme gelegenheden opnieuw een kanonnade op de „bewaarders” van de gemeenten en van de financiën te richten.

Zoals gezegd het waren allereerst burgemeesters van de grootste gemeenten die de aanval openden, natuurlijk voor hun eigen gemeenten. Zij etaleerden de schreeuwende behoefte aan geld voor allerlei dringend noodzakelijke investeringen, niet alleen voor wat men „investeringen van nationaal belang” zou kunnen noemen, maar ook bijv. voor de enorme verkeersvoorzieningen, die men in de grote steden moet treffen.

Andere burgemeesters volgden hun collega's en de gemeenteraden waren het algemeen me. deze sterk naar voren geschoven wensen eens. Zo eens zelfs, dat het kon gebeuren dat een burgemeester van een niet zo kleine stad haast een reprimande kreeg omdat hi in zijn nieuwjaarsrede de financiële nood van de gemeente ook niet nadrukkelijk naar voren had gebracht. Want, zo argumenteerde de raad, „het zijn niet alleen de grootsten die in de klem zitten, het geldt voor ons evengeed”.

Daarin heeft men in tal van gevallen gelijk. De sterke groei van vele kleine en middelgrote steden heeft ook daar de gemeentebesturen voor problemen bijv. inzake het verkeer geplaatst, die alleen ten koste van vele miljoenen kunnen worden opgelost. Men denke aan gemeenten als Delft, Amersfoort, Tilburg e.a. Natuurlijk zijn die bedragen kleiner dan in Den Haag, Rotterdam of Amsterdam. Maar in verhouding drukken ze evenzwaar op de begrotingen van die gemeenten.

Overigens stijgen de uitkeringen uit het gemeentefonds voor de grootste gemeenten harder dan voor andere gemeenten. Bij de nieuwe Financiële verhoudingswet 1960 werd het schaalbedrag per inwoner vastgesteld op f 40 voor gemeenten beneden 2000 inwoners, f 45 voor gemeenten van 2000 tot 50.000 inwoners, f 50 voor gemeenten van 50.000 tot 250.000 inw., f 55 voor de gemeenten van 250.000 tot 500.000 inw. en f 60 voor de gemeenten boven 500.000 inwoners. Op 1 januari 1965 bedroeg dit schaalbedrag resp. f 48,50, f 53,—, f 64,50, f 74,— en f 82,—.

Het verschil tussen de grootste en de kleinste gemeente dat in 1960 twintig gulden per inwoner bedroeg is thans opgelopen tot f 33,50. Het verschil tussen een gemeente in de groep van 50.000 tot 250.000 inwoners en de grootste gemeenten nam toe van tien gulden tot f 17,50. De verdeling van de gelden uit het gemeentefonds tendeert volgens deze cijfers dus ten gunste van de grootste gemeenten. De middelgrote blijven bij de grootste ten achter en de gemeenten beneden de 50.000 inwoners (bijv. Gouda, Bussum, Roosendaal, Ridderkerk) moeten het nog steeds doen met het schaalbedrag uit 1962.

De klacht over te geringe uitkeringen geuit door burgemeesters van de grootste steden, geldt dus in dezelfde en misschien zelfs in sterkere mate voor alle andere gemeenten.

Hetzelfde zou men kunnen zeggen van de geuite klacht over het te lage leningplafond, maar daarover een volgende keer.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(51)

Herold zou met Paine meegaan naar Swards huis en hem de hulp verlenen die nodig kon zijn om de minister van Buitenlandse Zaken te doden. Voor het geval er geen hulp nodig was, zou Herold buiten blijven wachten met de paarden en naderhand met Paine mee kunnen rijden naar Navy Yard Bridge. Atzerodt zou aankloppen bij de vicepresident — ook precies om kwart over tien — en hem neerschieten als hij de deur opende. Als iemand anders zou opendoen moest Atzerodt deze persoon opzij duwen, of, als er tegenstand werd geboden, de persoon in kwestie eenvoudig neerschieten, en daarna de vicepresident opzoeken en doden. Bij de vlucht uit het huis van Seward leek het Booth verstandig als Davey met Paine bij Madison Square naar het noorden zou rijden om eventuele achtervolgers de indruk te geven dat de samenzweerders die richting uit waren gevlucht. Daarna moesten ze rechtsaf gaan en dan nog eens rechtsaf om uit te komen in Fifteenth of Fourteenth Street, waarna ze in oostelijke richting rijdend bij de brug zouden uitkomen. Als allen hun opdrachten zouden uitvoeren op hetzelfde ogenblik, zou het alarm dat werd geslagen op de ene plaats een alarm ontmoeten dat afkomstig was van de andere plaats, waardoor de autoriteiten de indruk zouden krijgen dat de stad wemelde van moordenaars. De tijdsfactor was erg belangrijk. Het zwakste punt van het definitieve plan was de vraag waar men heen zou gaan na het verlaten van Surrattsville. Er bestond immers geen Confederatie meer waarheen ze konden vluchten om hulp te krijgen, nog afgezien van de vraag of de leiders van het Zuiden zich ooit zouden lenen voor moord.

John Wilkes Booth wist dit. Hij was op de hoogte van de gang van zaken en was trots op zijn politieke inzichten. Wat hij misschien niet wist was dat, nu de oorlog was afgelopen voor de Confederatie, de ontwikkelde bevolking van het Zuiden erop vertrouwd was dat Lincoln een verzoenende vrede zou nastreven en dat zijn dood en de overname van de macht door de harde Andrew Johnson overal schrik en ontsteltenis teweeg zouden brengen.

Maar hoewel er geen vriendelijk gezinde Confederatie meer was om heen te vluchten, hebben noch Paine of Atzerodt of Herold de mogelijkheden van het definitieve plan voor de moorden en de vlucht in twijfel getrokken. Herold was van mening dat hij en Paine gemakkelijk het huis van Seward zouden kunnen binnenkomen als ze zouden zeggen dat ze van een apotheek kwamen en medicijnen bij zich hadden. Hij zou een klein pakje kunnen klaarmaken, en hij wist dat Swards arts dokter Verdi heette. Ze zouden kunnen zeggen dat ze medicijnen kwamen brengen die waren voorgeschreven door dokter Verdi en dat ze de dosering ervan persoonlijk aan de minister moesten verklaren.

Booth moest er even over nadenken. Hij moest toegeven dat het een goed idee was. Hij besloot de vergadering met de mededeling dat hij een brief had geschreven aan een krant om een verklaring te geven van de verheven patriotische motieven die alle deelnemers aan het komplot hadden bezield en dat ze „allen als één man” de verantwoordelijkheid namen voor hun daden. Hij was zo vrij geweest om behalve zijn eigen naam ook die van de anderen onder de brief te zetten. Op een slinkse manier voorkwam dit iedere mogelijke gedachte aan verraad van de zijde der medezamenzweerders. Het had geen zin meer te weigeren om deel te nemen aan de moord, want Booth had ze alleen aan het plan in zijn geheel gebonden, en als er een staatsman werd vermoord zouden ze allen worden opgehangen.

De brief wierp de deur achter hen in het slot. De leider vroeg Paine om enigszins schertsende toon wat hij dacht van het eenogige paard dat hij bereed. Paine zei dat het moeilijk te berijden was. Booth schudde iedereen de hand en liep naar zijn kleine merrie. De bende verspreidde zich om de opdrachten te gaan uitvoeren.

Het rijtuig van de president nam bij Fifteenth Street een bocht naar het noorden en bij H Street een bocht naar het oosten. Het bleef staan voor het huis van senator Ira Harris. Forbes kwam van de bok en belde aan. Miss Harris en majoor Rathbone, blozend van opwindning over de onverwachte eer, kwamen naar buiten en namen plaats in het rijtuig. Ze zaten tegenover de Lincolns en reden dus in achterwaartse richting. De majoor, die brede bakkebaarden had en een snor als een walrus, was lang en slank en waardig. Hij was niet in uniform en hij was niet bewapend. Tijdens de korte rit langs Fourteenth, F en Tenth Street zaten de dames geanimeerd met elkaar te praten.

Toen ze het theater naderden liet Burns de paarden langzamer lopen. Aan weerszijden van het houten plankier voor de hoofdingang van het theater zaten of stonden een paar soldaten die verlof hadden, te wachten om de president en generaal Grant te zien. In het theater werd reeds de eerste acte gespeeld voor een bijna uitverkocht huis, hoewel er nog steeds een rij stond voor het kantoor in de hal. In de rij lage huizen aan de overkant van de straat stonden mensen voor de ramen; ze hadden de gordijnen opzij geschoven en stonden te wachten om de president te zien. Negerkoetsiers met driehoekige hoofddeksels op zaten te dutten op de bok van de glanzende rijtuigen, die aan beide zijden van Tenth Street geparkeerd stonden. Voor de hoofdingang van het theater stond een politie-agent die de mensen verzocht niet te blijven staan en de weg te versperren. De twee cavaleristen die achter het rijtuig van de

president hadden gereden, keerden nu om en reden door Tenth Street terug naar hun afdelingen. Ze zouden terugkomen tegen het eind van de voorstelling om de president weer naar huis te begeleiden.

John F. Parker stond naast de hoofdingang, met zijn rug tegen de muur. Hij had het hele stuk vanaf het Witte Huis tot hier gelopen, had daarna de theateraffiches bestudeerd en staan kijken naar de mensen die binnenkwamen. Het was gaan waaien en kil geworden en Parker was het theater binnengegaan om de staatsloge nog eens onderzoeken. Bij de kleine witte deur zag hij de stoel waarop hij zou zitten, en hij wist dat hij daarvandaan niets van het stuk kon zien, want hij zat met zijn rug naar het toneel.

Hij liep het korte gangetje in achter de loges, opende de deur van loge 7 en inspecteerde de inrichting. Alles scheen in orde te zijn. Hij verliet de loge, deed de beide deuren achter zich dicht en ging weer naar beneden. Op dat ogenblik zag hij juist dat professor Withers zijn dirigeerstokje ophief; hij hoorde de eerste gedempte tonen van de ouverture en zag twee negerjongens in rode zijden broeken tussen de spleet van het gordijn uitkomen en de twee helften hiervan wegtrekken, terwijl ze ieder naar een kant liepen. Vele toeschouwers keken naar boven naar de staatsloge en zagen dat deze nog leeg was. De voorstelling was begonnen.

Het was 8.25 uur toen de president bij het theater aankwam. Burns liet het rijtuig stilhouden voor het houten plankier om de rokken van de dames en de schoenen van de heren te beschermen voor de modder. Forbes sprong de bok af en hielp het gezelschap bij het uitstappen. Er verzamelde zich een kleine menigte en de politie gaf het bevel plaats te maken. Parker bleef staan waar hij stond. Z'n taak, zoals hij die zag, was al gedeeltelijk vervuld. Hij had de loges geïnspecteerd en geconstateerd dat er geen gevaar bestond voor de president. Nu zou hij een paar meter voor de president uit het theater binnengaan. Daarna zou hij op zijn stoel gaan zitten voor de kleine witte deur en er vervolgens voor zorgen dat de president weer in zijn rijtuig terugkwam. Tegen middernacht zou Parker op weg zijn naar huis.

Terwijl het hoge gezelschap het theater binnenging keerde Burns het rijtuig om en parkeerde het langs de noordzijde van het theatergebouw. Forbes liep met de plaid over zijn arm het theater binnen achter majoor Rathbone, die de laatste was in het groepje dat was uitgestapt.

Mr. Buckingham, de controleur, maakte een diepe buiging voor het gezelschap. Op het toneel was Laura Keene als Florence Trenchard verwickeld in een humoristische scène met lord Dundreary. Terwijl het publiek lachte, verhieven de toeschouwers op het balkon zich van hun plaatsen en klaptten in hun handen en op het toneel onderbrak miss Keene het spel door eveneens enthousiast in haar handen te klappen. Het gehele publiek stond nu op. De president van de Verenigde Staten leidde zijn gezelschap door de zijgang naar de witte deur en even later verschenen ze in de staatsloge.

Professor Withers hief zijn dirigeerstok op en het orkest begon het „Hail to the Chief” te spelen. Men kon miss Harris en majoor Rathbone hun plaatsen zien innemen in loge 8. Daarna kwam mrs. Lincoln — zij liep naar de voorzijde van de loge. Slechts onduidelijk, half verborgen achter de zware gordijnen, onderscheidde men de gestalte van de president.

Het orkest besloot de hulde met een fanfare en nog steeds applaudiserend ging het publiek weer zitten. Forbes, de lakei, nam plaats op een rechte stoel achter in de loge en boog zich voorover naar de president om hem iets toe te fluisteren over de plaid. Lincoln zei dat hij op dat ogenblik geen plaid nodig had. Forbes bleef nog even zitten en verliet toen de loge om naar buiten te gaan en de koetsier gezelschap te houden.

Parker zat buiten in de gang en keek naar de gezichten op de balkons. Hij zag twee legerofficieren de zijgang uitkomen en plaats nemen op de laatste lege stoelen van rij D. Een paar maal stond Parker op van zijn stoel om aan het eind van de gang een blik te werpen op het toneel.

De president begon zich al enigszins voor het stuk te interesseren, toen in H Street mrs. Surratt uit haar rijtuig stapte. Louis Wiechmann zei dat hij het paard en het rijtuig wel terug zou brengen, en de weduwe antwoordde dat ze zou zorgen dat er wat eten voor hem klaarstond als hij terugkwam.

Minister Stanton besloot om voordat hij naar bed zou gaan nog even aan te wippen bij minister Seward. Het was halfnegen en binnen een halfuur kon hij terug zijn. In „The Old Clubhouse” vond hij de minister van Buitenlandse Zaken in hevige pijnen. Hij kon niet verdragen dat hij zijn arm verroerde, ook niet als zijn verplegers hem moesten verleggen en verzorgen.

Mrs. Seward was overgekomen uit Auburn, New York, en de familie had afgesproken om beurtelings bij mr. Seward te waken. De moeder waakte tussen zes en negen uur 's avonds. Twee van de jongere kinderen, miss Fanny, een gevoelige jongedame, die er bang voor was iemand pijn te zien lijden, en majoor Augustus Seward waakten tijdens de nacht, d.w.z. miss Fanny zat van negen tot elf uur bij haar vader, en de jonge majoor de rest van de nacht. Bovendien had minister Stanton nog twee soldaten ter beschikking gesteld om de familie te helpen.

(wordt vervolgd)

STEEDS GROTE VOORRADEN IN ALLE SOORTEN FINEER

Fijnhoutimport

FIRMA LANDEWEER & SOMER

EIG.: T. HUIZENGA

STADSKANAAL — TELEFOON 05990 — 2004

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 05219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE

IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

♦ West en Oost

In de eerste wereldoorlog, die in het begin van februari 1915 weinig nieuws bood van de vastgelopen fronten, was Japan een van de vijanden van Duitsland. Engeland en Japan waren bondgenoten.

Nu heeft Japan het zich in die eerste wereldoorlog niet bijzonder druk gemaakt. Het volstond met één militaire actie van enige betekenis. Het ruimde nl. de Duitse post in China op, die daar tijdens de Boxers-opstand was gevestigd. De Duitse bezetting werd grotendeels gevangenen genomen en naar Japan overgebracht. En... aldaar hartelijk ontvangen. Japanse dames gaven bloemen. De verhouding was allerhartelijkst.

Dit gaf de auteur Jan Fabricius, die opgegroeid was in Nederlands Indië, aanleiding tot een commentaar. Een commentaar, dat hij als free-lance journalist in verschillende bladen geplaatst kreeg.

Hij vergeleek Oost en West. De Japanners, zo was zijn uitgangspunt, beschouwen de Westelingen als barbaren.

Wij horen daar vreemd van op, want de Westerse volken staan toch aan de spits der beschaving!

Wij vinden zo'n rare visie een nieuw bewijs van de Oosterse achterlijkheid. Maar zie nu, wat in oorlogstijd gebeurt.

Onder de oorlogvoerende volken is er bitterheid en haat. In Parijs is het volk bij het uitbreken van de oorlog begonnen de winkels van Duitsers te plunderen en te verwoesten. In Duitsland heeft een vooraanstaande dame een lezing gehouden om te betogen, dat er niet alleen heilige liefde is, maar ook heilige haat.

Haat en verachting is de alles overheersende stemming. Zij is dáár het grootst, waar de volken cultureel dicht bij elkaar staan.

Maar in het Oosten is men mild en genereus jegens de vijanden, zodra zij krijgsgevangenen zijn. Er is geen haat.

Ik ken de Oosterlingen goed, aldus Fabricius. Zij zijn hoffelijk en gastvrij, zij weten de vreemdeling te ontvangen, zij hebben grote gaven van gemoed en hart.

Als zij de Westerse wetenschap en techniek overnemen en toch hun uitnemende gaven, die zij nu hebben, behouden, dan zullen zij eerst recht het grote voorbeeld voor het Westen worden.

Wij zijn niet gewend op onze verzamelde bijzonderheden van een halve eeuw geleden commentaar te geven.

Anders zouden wij iets schrijven over de Jappenkampen uit de tweede wereldoorlog.

WOUDA'S ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 2 lijnen

Openbare vergadering
van de
Vereniging
'Democratie voor Spanje'
zaterdag 27 februari 1965,
Krasnapolsky Amsterdam,
aanvang 10.30 uur,
einde ± 1.30 uur.
Aanmelding als lid:
postbus 1523, Amsterdam.
Namens het bestuur:
J. H. SCHEPS, voorzitter
P. NIJHOFF, secretaris
G. A. KIEFT, lid

ZIJN wij nog zieners? Een merkwuurde vraag, misschien. Kunnen wij vooruitkijken of zien we door de zuilen (nee, niet DE zuilen!) de maatschappij niet meer, welke door deze gedragen wordt?

„Wanneer wij het toekomstperspectief in één begrip zouden willen samenvatten, dan kan men stellen dat onze eeuw de eeuw wordt van de Hebzucht...”

Dat is (opgenomen in het groot geheel „Op weg naar de maatschappij van morgen”) een uitspraak van prof. dr. J. Wemelsfelder, hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Eindhoven.

Professor Wemelsfelder is een originele hoogleraar, die bijzondere stekjes heeft geplant in de tuin van de Nederlandse economie en de maatschappijleer. Mooie stijlbloemen, doornige rozen en planten, die altijd het determineren waard zijn.

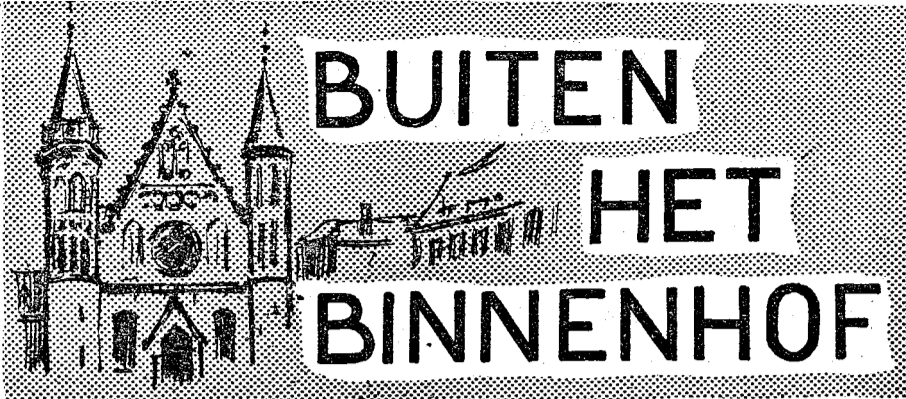
Op de HENRI SIJTHOFF PRIJS-ontmoeting tussen Beurs en Bedrijfsleven heeft dr. Wemelsfelder een rede gehouden, die eindigde met een woord van Confucius, in de mond gelegd van een wijze tuinman: „Als iemand een machine gaat gebruiken dan gaat hij alle werk machinaal doen; wie zijn werk machinaal doet, krijgt een machinaal hart; als iemand echter een machinaal hart in de borst heeft, dan gaat de zuiverheid der ziel voor goed verloren”.

Om die zuiverheid van de ziel gaat het de hoogleraar bij zijn uitzicht op de maatschappij van morgen. Onze maatschappij van vandaag is in de loop van de achter ons liggende jaren democratischer geworden en heeft het individu aan waarde doen inboeten, zegt hij. Hij illustreert dit als volgt: „De snel en krachtig doorwerkende tendens tot democratisering nemen wij niet alleen waar in het staatsbestel, het maatschappelijkbestel en het ondernemingsbestel; het is sedert kort al een bijtend zoutzuur aan een hard restant uit een voorbije periode, de curie in het Vaticaan. Deze tendentie tot democratisering strekt zich ook uit tot de onderlinge menselijke betrekkingen. De afstand tussen rijk en arm, tussen machtig en onmachtig, tussen hoog en laag wordt gestadig geringer. Zelfs de standonderscheidende symbolen vallen weg. Zo vallen er in de kleding geen of nauwelijks meer standsverschillen te ontwaren...”

En wat de devaluering van het individu betreft: „Onze maatschappij is doortrokken van het organisatiewezen, waardoor de vrijheid en vaak ook de verantwoordelijkheid van het individu is teruggedrongen en vaak is weggedrukt op een klein strookje land...”

Professor Wemelsfelder mist in de huidige organisaties en partijen, het élan van de tijd waarin zij ontstonden. „De hervormingsplannen van vroeger vonden belangrijke stimulansen in een krachtig idealistisch élan en een grotere bereidheid tot het brengen van persoonlijke offers.

De armoede van Karl Marx zowel als die van de protestantse onderwijzers in de dagen van de schoolstrijd waren lichtende en inspirerende voorbeelden van dit krachtig idealisme. Dit élan is verdwenen. En bestaat er ergens nog de bereidheid tot het brengen van persoonlijke offers voor maatschappijproblemen? In plaats hiervan kent onze maatschappij thans allerwege gesalarieerde employées wier dagtaak het is om de maatschappij te

**BUITEN
HET
BINNENHOF**

bestuderen en als het kan te hervormen. Maatschappijhervormer is een functie geworden, zoals broodbakker of schoolmeester...”

De schrijver van de, in brochure vorm uitgegeven, lezing raakt dan een niet minder belangrijk punt aan, dat wij met eigen woorden aldus kunnen voorstellen: als mens, als maatschappij, als organisatie, als partij, als groep etc. heb je een ideaal gehad. Dit ideaal heb je tot realiteit kunnen maken, „met bloed, zweet en tranen”. Maar nu heb je bereikt wat je bereiken wilde. Wat nu? In vele gevallen komen hierna activiteiten, welke dr. Wemelsfelder pseudo-activiteiten noemt, „vacuüm-vullingen”. Wij zouden ook kunnen zeggen klusjes, in vergelijking met de vroegere verrichte grote daden.

Zo wijst de schrijver op het KVP-programmapunt bezitsvorming, dat inderdaad wel iets oplevert, maar al gauw nageaapt werd en daardoor aan originaliteit inboette.

Het gesprek over één protestantse politieke partij raakt de hoogleraar ook aan: „Volgens persberichten heeft een opinie-onderzoek uitgewezen, dat de protestantse kiezers voorstander zijn van een samensmelten van de twee protestantse partijen. Dit onderzoek werd door de partijleiding van de CHU met een korte negatieve reactie afgedaan. Wanneer de conclusies uit het onderzoek juist zouden zijn, zou men er uit kunnen opmaken dat hier een schoolvoorbeeld ligt van een duidelijke discrepantie (tegenstrijdig verschil) tussen wat enerzijds aan meningsvorming in de top van de partijorganisatie bestaat en formeel wordt gedekt door de formele doch logge democratische procedure en anderzijds datgene, wat er in de diepte van het ondermaanse werkelijk bij het kiezersvolk leeft. Men zou hier dan zelfs niet meer van pseudo-activiteiten, maar van pseudo-partij kunnen spreken...”

In het slot van zijn betoog richt de schrijver enkele wijzers op, op de weg naar de maatschappij van morgen. O.a. bepleit hij een meer principiële visie en een grotere durf bij de confessionele politieke partijen, die minder moeten achten op het stemmental en meer op het vervullen van een positieve functie.

Wim Spaargaren

Z drukkerij
zwagers

Sinds 1903
Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Verolme United
Shipyards

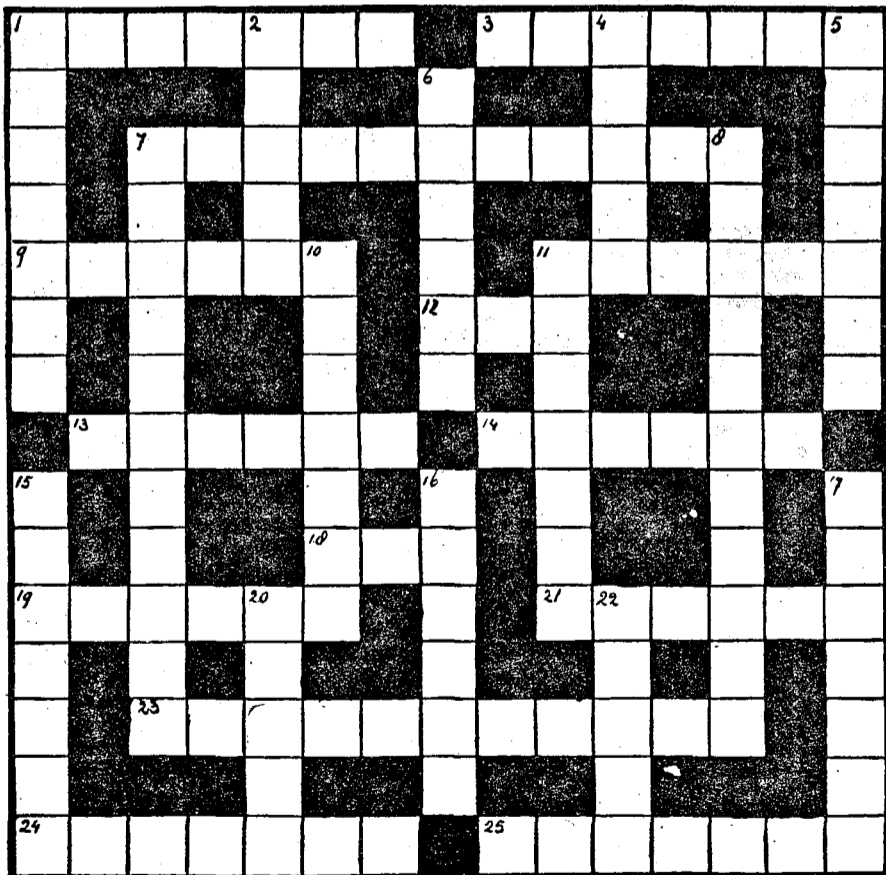
Rotterdam · Holland

Telefoon 16 25 00

Kryptogram

Horizontaal: 1. chef-drukker?; 3. als je dat bent, kun je wel inpakken; 7. "armeluiskok"; 9. is gepasseerd; 11. loopt door de dwaas; 12. de helft van de tenten is uitgeloot; 13. dat maakt bleekjes; 14. zij staan voor hete vuren; 18. bloei, die ook kan bloeden; 19. "neuzen" (met andersmans neus!); 21. zij die hier hoog verheven zijn kijken op de dominee neer; 23. bovenmeesters van dorpsscholen?; 24. dat waren oorspronkelijk hollandsse jantjes; 25. hij zet de mannen het mes op de keel.

Vertikaal: 1. zonder vaste woon- of verblijfplaats hier te lande; 2. O.T.-schatbegrafer; 4. verwerven de dwazen; 5. koffiemelkkan uit Zeeland?; 6. stille stof; 7. een vreemde figuur; wordt de menigte er door opgewonden?; 8. klaagprodukt (5,2,4); 10. zijn nering staat onder nul; 11. 't geluid is ernstig; 15. hij kent in zijn beroep veel ups en downs; 16. niet erg geleerd, maar er behoeft iets niet betaald te worden; 17.

zo tegen 't eind van 't jaar is dit meisje heet gebak(k)erd; 20. kroont de last; 22. zij schuilt in de weide.

11. menie, 23. eenheid, 24. ogief, 30. asbak, 41. leguaan, 44. poorter, 48. Heilo, 52. weeen.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. dreg, 5. zwang, 9. Lima, 13. rotor, 14. ore, 15. maren, 16. Aser, 17. lemma, 19. pint, 20. serieuus, 21. emulsie, 22. steno, 25. klit, 27. kano, 31. graag, 33. ons, 35. adres, 37. iep, 38. rechter, 39. geb., 40. edele, 42. ree, 43. opera, 45. reçu, 47. knol, 49. ieder, 53. gedurig, 55. Tobroek, 58. lira, 63. dor, 61. tree, 64. ceder, 65. toen, 66. benijd, 67. lens.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 2. roset, 4. gorilla, 9. Lapland,

Mensen zijn mensen

A C H T E R P A G I N A

Hier komt nog wat bij. De ene mens is de andere niet. Mensen zijn mensen, maar de een is de ander niet.

Ja, precies, dat zal men zeggen, maar gaat men ook altijd van die logische stelling uit? Houdt men daar in het leven inderdaad steeds rekening mee? Wij zouden hier niet graag zo maar een bevestigend antwoord willen neerschrijven.

Om die gedachte te koesteren: mensen zijn mensen, is een zekere mildheid nodig. Dat is iets dat niet ieder altijd bezit.

HIER komt nog wat bij. De ene mens is de andere niet. Mensen zijn mensen, maar de een is de ander niet.

De een kijkt anders tegen i e m a n d aan dan een ander.

En ook: de een kijkt anders tegen i e t s aan dan een ander.

Dat "iets" kan van alles zijn: een partij, een parlement of een enveloppe met inhoud.

Enveloppe met inhoud

Vóór u over die "enveloppe met inhoud" een verkeerde gedachte zou krijgen, iets naders over die enveloppe, welke wij hier speciaal op het oog hebben.

Een enveloppe met inhoud tot een totaal gewicht van 240 gram, waarop derhalve een postzegel moet van 30 cent (drukwerk).

Alle secretarissen van alle kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales hebben eind vorige week zulk een enveloppe met inhoud ontvangen.

Wat is er aan de hand?

Wel, u hebt in uw dagblad, en daarna ook in Nederlandse Gedachten van vorige week zaterdag, al kunnen lezen, dat het Centraal Comité — op zaterdag 30 januari jl. — besloot een drietal ontwerpen tot wijziging van het partijstatuut aan de verschillende partijorganen voor te leggen.

De wijzigingsvoorstellen hebben respectievelijk betrekking op de voorbereiding van de kandidaatstelling voor de verkiezing van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op de opstelling van het Program van Actie, alsmede op enkele andere aangelegenheden, zoals bijvoorbeeld het in bepaalde gevallen mogelijk maken van het individuele lidmaatschap.

Vellen bij de vleet

TOT 10 maart a.s. zijn de kiesverenigingen in de gelegenheid desge-

wenst amendementen op al deze voorstellen in te dienen. Hoe dat allemaal gaat staat in de begeleidende brief (twee vellen papier) vermeld. De ontwerpen en de toelichting beslaan verder twintig vellen papier.

Aan de kiesverenigingen zijn tevens toegezonden de "Resultaten van de gespreksgroepenactiviteit (1963/1964) over "De Christelijke organisatie in deze tijd" (vijf vellen), alsmede de documentatie over het gespreksgroepenonderwerp "De pers" voor de vrouwen (waarover wij vorige week schreven) bestaande uit twee vellen papier, met daarbij behorende vragen- en antwoordlijst van eveneens twee vellen.

Derhalve in totaal 31 vellen papier, praktisch alle aan twee zijden gestencild.

Om kort te gaan, voor deze gehele zaak moesten op het partijbureau bijna honderd pakken papier van 500 vel — in totaal dus bijna 50.000 vel papier — door de stencilmachine gaan. Daarvoor moesten eerst 65 stencils getypt worden.

Ruim binnen een week na de vergadering van het Centraal Comité hadden de kiesverenigingen en centrales de papieren in huis. Een paar dagen en ook een avond hard doorwerken en de club op het partijbureau had de zaak voor elkaar.

Een enveloppe met inhoud. Interessant, of: 't zal wel goed zijn.

Het is maar weer hoe je er tegen aan kijkt.

Ook voor u

DAT geldt ook de inhoud. Men kan het wel geloven, zo'n statuutwijziging, maar men kan er ook zijn aandacht aan schenken.

De secretarissen ontvangen de brief met de nodige stukken. Maar de aandacht wordt tevens allereerst gevraagd van alle mensen van het bestuur, hoe verschillend (juist omdat zij verschillen) er tegen aankijken. Met elkaar

moet de zaak bekeken worden en dan goed voorbereid in een ledenvergadering gebracht. Dan kan die zaak ook snel even worden afgehandeld.

U bent in ieder geval op de hoogte.

Beeld

HET is maar hoe je er tegen aankijkt. Ieder vormt zich een beeld van iets of iemand. Tegenwoordig is terzake het woord: de image, het imago in de mode. Men kan daar wat de schouders over ophalen, maar het gaat om een belangrijke zaak. Hoe zie je iets of iemand? Hoe zie je een partij; hoe zie je het parlement? Hoe wij met elkaar iets zien, dat voelen wij dikwijls wel zo ongeveer aan. De algemene indruk is...

Tegenwoordig krijgen die gevoelens (wat) meer grond door de opiniepeilingen, de steekproeven waar wij ook in ons land steeds meer aan gewend raken. Toepassing van de diepte-psychologie, psychologisch markt- en motievenonderzoek.

Wij herinneren ons allemaal het NIPO-onderzoek inzake A.R.—C.H. En onlangs is er door het Instituut voor psychologisch markt- en motievenonderzoek een enquête gehouden met betrekking tot onze houding tegenover het parlement.

Niet zo best

HET parlement kwam er niet zo best van af. In verhouding slechts een betrekkelijk gering deel van ons volk stond positief tegenover het parlement. Een ruime meerderheid stond er "neutraal" of negatief tegenover.

Zo'n resultaat is triest. Het onderzoek — hoe betrekkelijk je het ook zien mag — is leerzaam.

Ook al komt er iets niet goed uit de verf. Dit bijvoorbeeld. Het parlement komt er niet zo goed af, is het kort weergegeven resultaat. Wat betekent dat? Dat men niet enthousiast is over het fungeren van het parlement. Wat betekent dat in feite? Dat de leden van het parlement, de mensen dus, het in het algemeen niet zo goed doen bij het volk, bij de andere mensen dus. Maar het betekent stellig niet, dat men (de meerderheid) het parlement maar zou willen ondoeken om verder geregeerd te worden zonder controle van een volksvertegenwoordiging, om verder geregeerd te worden door een dictatoriaal gezag.

Wat doet u er aan

Iemand met een positieve instelling ten aanzien van iets of van iemand draagt dat positieve aan anderen, aan zijn omgeving over. Iemand met een negatieve instelling draagt dat negatieve over.

Als dat laatste nu een op zichzelf

goede zaak betreft is dat zeer ongelukkig, ook al is er op die op zichzelf goede zaak wel wat aan te merken.

Wat is daaraan te doen?

Allereerst natuurlijk proberen zoveel mogelijk die minder geslaagde kanten van een goede zaak te verbeteren.

Wij moeten ons daarbij echter nooit aan illusies overgeven. Iets wordt meestal nooit honderd procent goed en al zou het dat objectief misschien zijn, dan zijn er altijd toch nog mensen die het liever anders zouden hebben gewild. Mensen zijn mensen!

Dus moeten wij in de tweede plaats proberen negatieve kanten van een zaak, welke er altijd toch nog wel zullen blijven, niet te gaan over-accentueren.

Als een zaak in wezen goed is, is die goed ook al zijn er negatieve kanten. Wij moeten altijd oppassen — er steeds meer voor zorgen — dat wij niet vanwege enkele negatieve kanten de goede zaak niet meer zien en die goede zaak nog meer schade te doen door teveel over de negatieve kanten te praten, dan zij reeds ondergaat alleen al door het hebben van die negatieve kanten.

Dan doen wij iets positiefs.

En t.a.v. elkaar maar steeds bedenken, dat mensen mensen zijn. Wij zelf ook.

Widek.

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

**Over
dertig jaar
zullen wij
in ons land
met
twintig miljoen
inwoners
leven**

En dat is naar onze mening een gedachte die tot een huivering kan brengen. Natuurlijk is vooruitgang een zegen en met name als het inwonertal steeds toeneemt. Maar het neemt niet weg, dat voor die twintig miljoen monden voedsel moet zijn, een woning, kleding en wat al niet.

En omdat regeren vooruitzien moet zijn, is het duidelijk, dat men zich nu al heel ernstig moet bezighouden met onze bevolkingstoename en alles wat daarmee verband houdt. Er moeten steeds meer scholen komen, meer ziekenhuizen, meer woningen voor bejaarden. Meer inwoners betekent meer verkeer, er zullen derhalve meer wegen moeten komen. Ook de recreatie en het behoud van natuurschoon vereisen intensieve aandacht. Duizend problemen vragen in de komende jaren de aandacht van de regering en van de volksvertegenwoordiging. Ook wij worden met die problemen geconfronteerd, of wij willen of niet.

De vraag is, of wij hieromtrent voldoende besef van verantwoordelijkheid hebben. Wij dienen te weten, wat er zoal op het politieke en bestuurlijke erf te koop is. Maar niet iedereen kan van tijd tot tijd het Binnenhof bezoeken en plaatsnemen op de tribune van de Eerste of de Tweede Kamer, teneinde zich op de hoogte te stellen van de zaken die daar in behandeling komen.

— Ik heb mijn dagblad, zult u zeggen. — Mijn dagblad licht mij in.

Inderdaad. Maar u zult moeten toestemmen, dat de dagbladreporter heet van de naald zijn verslagen en impressies geeft en dat daardoor de diepere achtergronden van het politieke bedrijf dikwijls onvoldoende uit de verf komen.

Daarom hebben wij een politiek orgaan nodig, dat ons principiële voorlicht. Zo'n orgaan hebben wij: Ons weekblad Nederlandse Gedachten is het officiële orgaan van de Anti-Revolutionaire Partij.

U leest dit blad. U bent geabonneerd op Nederlandse Gedachten en u krijgt het wekelijks in uw brievenbus.

Maar er is iets dat niet klopt. Het aantal abonnees op ons orgaan is belangrijk minder dan het aantal leden van de Anti-Revolutionaire Partij.

Het wil dus zeggen, dat er een hiaat bestaat. Als lid van de Partij zou men toch ook moeten weten, hoe men in de Partij over een aantal dingen denkt en welke weg men te bewandelen heeft in het land van de politiek.

Om dit hiaat op te heffen, vragen wij uw medewerking. U bent abonnee op ons blad en ons verzoek is nu, of u een lid van onze Partij dat nog geen abonnee op ons blad is, abonnee wilt maken. Met andere woorden: of u de zaak weer kloppend maken wilt!

Het is niet zo moeilijk — dat weten wij uit ervaring. Als u uw kennissen er op wijst, dat er iets niet klopt en als u hun Nederlandse Gedachten toont, zult u eens zien, hoe weinig inspanning het vergt om iemand te noteren als abonnee.

Onze vraag is: Doet u het?

En wacht u er dan niet mee?

Wij kijken met grote belangstelling uit naar de nieuwe abonnee die u aan ons zult opgeven!

U kent ons adres: Administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij

voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

VROEGER

**hadden wij alleen de koddebeier
en de belastingcommies**

NU

**struikelen wij overal en dagelijks over
functionarissen van de overheid, die
véél machtiger zijn dan die twee klas-
sieke figuren**

Maar toch...

WIJ HEBBEN ONZE OMBUDSMAN

Naast de poorten van het Binnenhof (waarvan u hiernaast een mooie luchtfoto ziet) zijn grote papieren aangeplakt met de namen van de ministers Toxopeus en Van Aartsen er onder. Die biljetten vertellen ons, dat het in het voornemen ligt, het Binnenhof aan het openbare verkeer te onttrekken. Het historische plein, door de dichter Anthonie Donker eenmaal „Hart van Holland” genoemd — hij schreef het in Duitse gevangenschap, nadat hij over het Binnenhof was „vervoerd” — houdt dan op een openbare weg te zijn. Dat is ontstaan, omdat er op dit plein orde op zaken moet worden gesteld. Het wordt dagelijks volgestouwd met auto's; de gehele sfeer is verdwenen; de opstoppingen worden hoe langer hoe groter. Zelfs de kleine poortjes voor voetgangers worden door geparkeerde auto's gebarricadeerd. Er moet wat gebeuren en de beste oplossing schijnt te zijn er een „Eigen weg” van te maken. Maar — het staat aangeplakt. Want er kan een burger zijn, die door deze voorgenomen maatregel in zijn rechten óf belangen zou worden geschaad, en hij moet gelegenheid hebben, zich te vergewissen van wat hem boven het hoofd hangt en hij moet zijn bezwaren kenbaar kunnen maken. Vandaar die aanplakbiljetten. In dit geval denk ik niet, dat er veel bezwaren zullen komen, maar men kan nooit weten. De burger moet in elk geval de kans hebben zijn rechten en belangen te verdedigen, ook als hij geconfronteerd wordt met het voornemen van zelfs twee ministers.

Dit thema wordt van verschillende kanten bekeken door:

- De heer H. Algra; algemene en historische aspecten (pag. 4 en 5)
- Een raadslid; over de problemen in een gemeente (pag. 6)
- De heer G. A. Kieft (lid van de Tweede Kamer); over de commissie voor de verzoekschriften van de Tweede Kamer (pag. 6)
- Onze buitenlandse medewerker; over hoe het in Scandinavië functioneert (pag. 7)

Centrale vergaderingen

Wij komen bije

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op woensdag 24 februari wordt de jaarlijkse — thans de 48ste A.R. Partijdag te **Hoofddorp** gehouden.

De middagvergadering zal gehouden worden in "Het Verscholen Nest" aan het **Marktplaats** te **Hoofddorp**.

Aanvang te 14.45 uur.

Spreekers is dan de heer **M. W. Schakel** te **Hoornaar**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Onderwerp: "Om de juiste wijzerstand".

De avondvergadering wordt gehouden in de aula van de **Technische School**, ingang **Ter Veenlaan** te **Hoofddorp**.

Aanvang te 19.45 uur.

Spreekers zijn de heer **B. Roolvink** te **Hilversum**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (onderwerp: "Bouwen aan de toekomst") en ds. **P. M. van Galen** te **Hilversum**, lid van het Centraal Comité.

★ Op donderdag 25 februari wordt de jaarlijkse toogavond van de **Hulpcentrale Zoetermeer** gehouden te **Bleiswijk**.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Rede van de heer **B. Roolvink**, getiteld "Bouwen aan de toekomst".

Samenzang. Jongeren wedstrijd. Slotwoord van de heer **H. Vink**, voorzitter van de Statencentrale Gouda.

★ Op zaterdag 27 februari houdt de **Statencentrale Doetinchem** haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het **Hervormd Centrum te Doetinchem**.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer **B. Roolvink**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over: "Bouwen aan de toekomst".

★ Op donderdag 4 maart zal er een gecombineerde vergadering worden gehouden van de C.H. en A.R. centrales in de Noordoostpolder.

De plaats van samenkomst is „Het Gereformeerd Centrum” te Emmeloord.

Aanvang der vergadering te 20 uur.

Het onderwerp der discussie is: „Samenwerking tussen C.H. en A.R.”.

De heer **M. Schoonderbeek**, wethouder van Enschede, en de heer **E. van Ruller**, wethouder van Groningen, zullen beiden een korte inleiding houden.

★ Op vrijdag 5 maart houdt de **Ge-meentelijke Kiesvereniging in Ooststellingwerf** een propagandavergadering.

De plaats van samenkomst is zaal **Tjalma** te **Ouderbeek**.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Spreekers is de heer **Tj. Walburg** te **St. Anna Parochie**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Medewerking van mevrouw **Van Dijk-Faber** te **Drachten** als decaan.

★ Op zaterdag 6 maart wordt door de **Statencentrales Kampen en Noordoostpolder** gecombineerd een openbare vergadering gehouden.

Plaats van samenkomst is „Het Gereformeerd Centrum” te Emmeloord.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Prof. mr. **I. A. Diepenhorst**, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Politieke problemen in deze tijd”.

„Gezien” . . .

Onder dit opschrift wil de woningcommissie van de Huishoudraad een rubriek opnemen bij voorkeur in één van de periodieken die door architecten en bouwers gelezen worden.

Op humoristische wijze zullen voorbeelden van bouwfouten en van bijzonder goede vondsten gepubliceerd worden.

Deze voorbeelden moeten betrekking hebben op die aspecten van de woning, die belangrijk zijn voor huishouding en gezin, zoals: keukens, wasruimte, woningindeling, speelruimte, e.d.

Er zijn veel voorbeelden nodig om hieruit het beste te kunnen kiezen.

Voorbeelden worden anoniem gepubliceerd, d.w.z. dat geen namen van projecten, architecten, e.d. zullen worden genoemd.

In meer dan honderd adviescommissies voor de woningbouw zijn er een aantal vrouwen, die geregeld van deze zaken studie maken.

Maar hier is nu een gelegenheid voor iedere vrouw, om met suggestieve ideeën te komen.

Adres: **Nederlandse Huishoudraad**, Anna Paulownaplein 7, Den Haag.

Eigenlijk heb ik er wel zin in, want het is toch maar een gemakkelijke broodwinning. In wezen werk je voor anderen, maar die anderen doet het werk, nee... de machine doet het werk...

Ik zal het u uitleggen, want ik ben er zo mee bezig, dat ik helemaal vergeet te vertellen waarover ik het heb.

In de krant stond een advertentie, waarvan de slagzin was: „**BEGIN EEN EIGEN WASSERETTE** en verdien f 31.000 per jaar”.

Zo'n aanbieding trekt, nietwaar? Het is nog maar kort geleden dat wij, in den huize G., met de wasserette werden geconfronteerd. De oudste zoon was in militaire dienst en kwam nogal eens thuis met vuile overalls, welke door zijn moeder dan in de wasserette behandeld werden. Later ging hij zelf. Een kind kan de was doen! Ik ben toen ook eens gaan kijken. Vandaag behoeft ik geen enkele huisvrouw een wasserette uit te leggen. Dat doe ik ook niet. Ik wil wel opmerken, dat die dingen gauw gemeengoed zijn geworden. Hoelang is het geleden dat de eerste in ons land werd gedemonstreerd? Daar stond-ie. Tussen alle andere huishoudelijke apparaten. Voor het kijkgat sprong de vuile maar steeds minder vuil wordende was op en neer. En heeft toen een bijziende heer niet gezegd: „als dat televisie is wacht ik nog even?”

Goed, de wasserette werd al gauw gemeengoed, dat wil zeggen, zij was eigendom van weinigen. Dat schijnt dus ook anders te kunnen. En daarmee kom ik terug op de advertentie, welke ik las. Per slot van rekening worden een mens niet iedere dag f 31.000 aangeboden.

Wat hebt ik te doen?

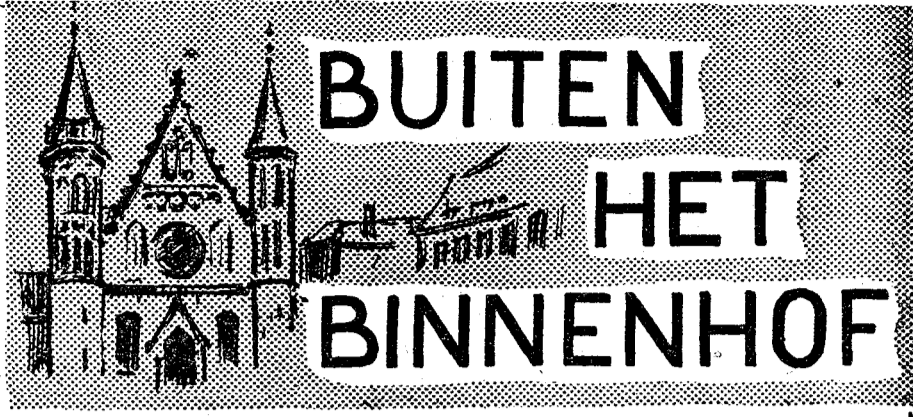
Een goed pand beschikbaar hebben in een buurt, waar niet thuis gewassen wordt, waar de was ook niet de deur uitgaat, maar waar ik zelfwassers kan verwachten. In dat pand moet ik enkele hypermoderne wasmachines neerzetten en als ik nu maar 500 klanten in de week heb dan kom ik automatisch wel aan die f 31.000. Het klinkt verlokkelijk en verleidelijk.

Met veel meer aandacht dan ik doorgaans advertenties lees, heb ik het aanbod bestudeerd: „unieke kans op een zekere toekomst in uw eigen zaak”. Daarvan heb ik altijd gedroomd: een eigen zaak met een zekere toekomst. Rijk worden door andermans vuile was. Want daarop komt het toch neer.

„Geen overheidsbemoeiing en geen beperkende bepalingen voor vestiging en uitoefening. Middenstandsdiploma is zelfs niet nodig”.

Heerlijk. De overheid bemoeit zich al veel te veel met zaken, zelfs met mijn zaken. Ik zou vrij man kunnen zijn in een vrije zaak. Geen P.B.O., geen „schap”, geen papier voor dit en geen papier voor dat, geen middenstandsdiploma, geen vestigingsvergunning.

Want wat oefen ik uit? Alleen maar druk. Ik zit niet alleen op rozen, ik zit op zacht water en zeep, op schuim. Ik woon boven de zaak, waar beneden een batterij wasmachines staan. Daar komen buurtgenoten met hun

was of wasje, welk goed automatisch wordt gereinigd. Wat doe ik, waarvoor ik een diploma nodig zou hebben? Niets! Ik steek geen vinger uit. Ik laat wassen en ik laat drogen en ik laat kastklaar maken.

„Lage kosten”, zegt de advertentie, „een wasserette is niet arbeidsintensief”. Dat is waar. Het is een luilekkerland. De vuile wassen komen zo maar je wasmachine inlopen.

„Er zijn gezonde en soepele financieringsmogelijkheden”, lees ik verder. Gelukkig. Want ik heb een hekel aan ongezonde en stroeve regelingen. Tenslotte worden mij een paar vragen gesteld:

„Heeft u wat geld? Of een goedgelegen winkelpand? Of allebei? Of wilt u daar een zaak met zekerheid van maken? Grijp dan de winstkansen van een wasserette”.

Helaas. Ik heb geen geld. Ik heb geen goedgelegen winkelpand. Ik mis beide. Ik zal nooit een zaak met zekerheid bezitten... Toch is het jammer. Wan zo'n zaak zou iets voor mij zijn.

GROENKOPER'S WASSERETTE. VRIJ VAN VREEMDE SMETTE. Ik zag het al staan, boven een goedgelegen winkelpand. En ik daarboven zetelend. Voorlezen bijvoorbeeld. **TERWIJL DE KLANTEN WACHTEN, LEZEN WIJ NEDERLANDSE GEDACHTEN.** Dat is dan weer een kleine bijverdienste, want zo'n prachtige publiciteit ontvangt ons aller blad ook niet elke dag. En het zal er zeker iets voor over hebben.

Ik droomde al van vijfhonderd wassen per dag. „Gemiddeld heeft een wasserette zelfs 750 wassen”, las ik trouwens ook nog in de advertentie.

Inderdaad, een kind kan de was doen. Als je maar geld en een pand hebt. Wie nu nog aan ouderwetse wasmachines denkt, aan wasborden, droogrekken, mangels en al die andere museumstukken, die zal nooit f 31.000 verdienen.

Ik ook niet.

William Groenker

M. C. van Staaveren N.V.

AALSMEER
Tel. 4051

Specialiteit in
Anjerstekken - Freesia-knollen

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

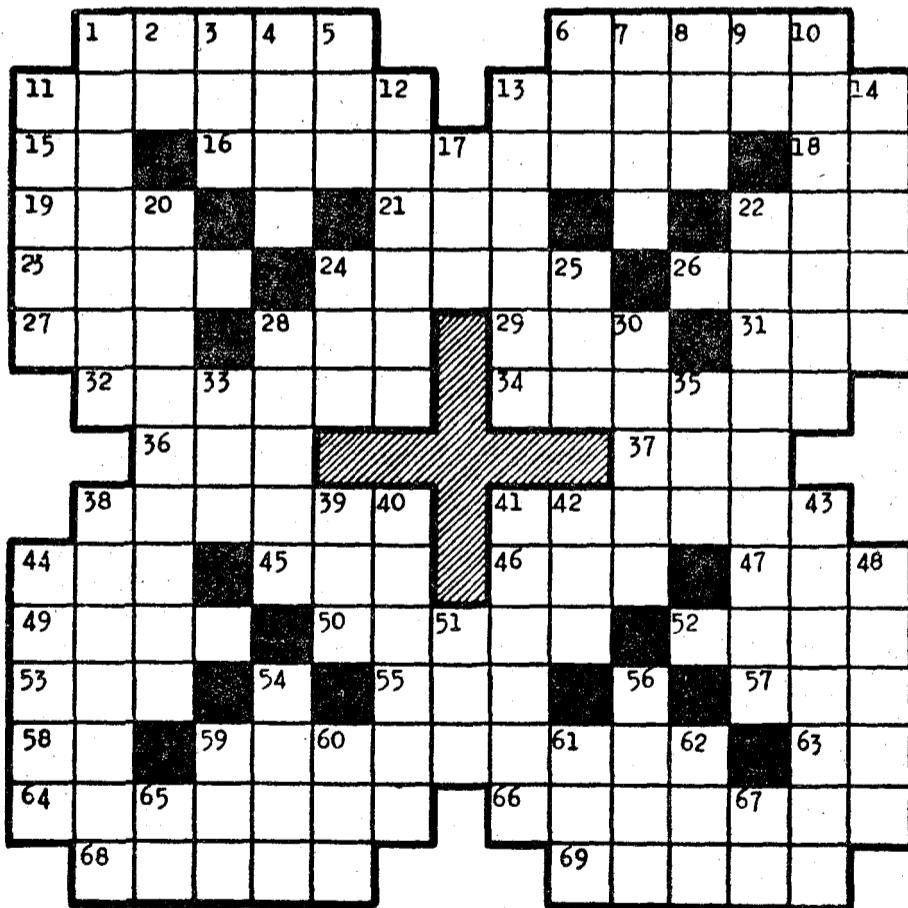
MUNTEN EN BANKBILJETTEN

te koop gevraagd
H. W. HETTELINGH
IJsselstraat 96 III
AMSTERDAM Z. - Telef. 020 - 739764

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. geldbewaarpiaats; 6. lichtbron; 11. plant; 13. gepast; 15. laatst leden (afk.); 16. muziekinstrument; 18. muzieknoot; 19. badplaats; 21. lichaamsdeel; 22. loflied; 23. diefstal; 24. opstel; 26. dommekracht; 27. paard; 28. steen; 29. lichaamsdeel; 31. daarom; 32. groente; 34. rechtsnorm; 36. uitgestrekt; 37. inhoudsmaat; 38. specerij; 41. meisje; 44. stok; 45. zoogdier; 46. Europeaan; 47. kunst (lat.); 49. lichaamsdeel (mv.); 50. vrucht; 52. jongen; 53. zoogdier; 55. een weinig; 57. in de toekomst; 58. emeritus (afk.); 59. in het want klimmen; 63. voorzetsel; 64. belemmering; 66. zoogdier; 68. slingerplant; 69. gebied in Azië.

Vertikaal: 1. plant; 2. ante meridiem (afk.); 3. bedrukt; 4. slijk; 5. bier; 6. zoogdier; 7. rivier in Italië; 8. kloosterling; 9. rondhout; 10. vis; 11. schrijver; 12. uitholling; 13. verkeer; 14. serie; 17. dageraad; 20. drank; 22. bode; 24. belofte; 25. vreemde munt; 28. kern; 30.

buis; 33. streep; 35. zoogdier (letterkeer); 38. snoepje; 39. eikeschors; 40. onderricht; 41. water in Brabant; 42. bevel; 43. uitbarsting; 44. bladerdak; 48. plaats in Drenthe; 51. bevel; 54. in-sekt; 56. lichaamsdeel; 59. familielid; 60. lidwoord; 61. dans; 62. mager (letterkeer); 65. muzieknoot; 67. West-Indië.

66. erica; 68. gat 69. doornat; 72. SER; 73. élan; 74. geest; 75. vals.

Vertikaal. Volgt uit horizontaal, behalve: 1. Eems; 6. parvenu; 12. arts; 18. emelt; 21. riant; 44. egade; 46. etagère; 48. enter; 58. egge; 61. bars.

OPLOSSING KRUISWOORDPUZZEL A.R.Post, januari

Horizontaal: 1. ever; 4. nappa; 9. asla; 13. els; 14. Spaarne; 16. per; 17. motel; 19. KRO; 20. graat; 22. emoe; 23. peil; 24. trek; 25. hen; 27. laks; 29. A.A.; 30. banus; 31. p.s.; 33. spats; 40. eed; 41. pro; 42. Ner; 43. motet; 45. keu; 47. Mekka; 49. A.C.; 50. Patna; 51. E.K.; 52. Adam; 55. rat; 56. ster; 59. Eden; 60. spel; 62. galie; 64. mee;

„ANIMO” KOFFIEZET APPARATUUR
voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering.
APPARATENFABRIEK L. SCHEEPSTRA
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

*** Logisch gevolg

In dit blad is de relatie volk en overheid centraal gesteld. Dagelijks onder vinden parlementsleden, Statenleden en raadsleden dat men — gelukkig — de weg naar de volksvertegenwoordiger kan vinden.

De vraag rijst of het publiek ook de weg weet naar de partijen, die deze volksvertegenwoordigers kandidaat stellen.

In de vakbeweging worstelt men met het probleem der ongeorganiseerden. Zij profiteren gratis mee van hetgeen door de door hun leden gefinancierde vakbonden wordt bereikt. In de politiek dreigt iets soortgelijks.

De gedachte "heeft het (nog) zin lid van een politieke partij te zijn", is wel een zeer oppervlakkige. Dat er volksvertegenwoordigers zijn op plaatselijk, provinciaal en nationaal niveau tot wie men zich in groot vertrouwen met zijn moeilijkheden wendt, is aan de politieke partijen te danken. Hen te steunen, niet alleen bij de stembus, maar ook door het lidmaatschap is dan ook een logische en natuurlijke daad. Want ook al heeft men zelf geen behoefte aan contact met de volksvertegenwoordiger (maar dat kan elk ogenblik komen), het is een kwestie van gemeenschapszin om door een politieke partij te steunen die weg voor anderen mee te effenen.

Dat mag in deze periode, waarin de A.R. Partij een ledenwerfactie voert ook hier wel eens gezegd worden. Hoeveel geestverwanten zijn ook politiek nog ongeorganiseerd?

*** Te laat

Financiën heeft thans een wetsontwerp ingediend om de niet gerechtvaardigde verschillen in behandeling tussen weduwen en wezen van een ambtenaar en die van een particuliere werknemer sterk te verminderen.

De ingediende voorstellen zijn wat dit aangaat in beginsel te accepteren.

Er is echter een maat. De wijziging gaat in 6 maanden vóór de datum waarop het ontwerp wet wordt. In feite betekent dat een ingangsdatum hooguit per 1 januari 1965. Wij achten deze datum van ingang te laat.

Reeds bij de begrotingsbehandeling 1961 heeft de staatssecretaris erkend, op aandrang met name van de A.R. fractie, dat hier sprake is van een niet gerechtvaardigd verschil. Hij heeft toen een duidelijke verwachting geschapen bij velen in den lande.

Het lijkt ons daarom niet juist dat de ingangsdatum van deze verbetering zo ver weg ligt van de dag waarop de staatssecretaris de hoop op een eerdere regeling levend heeft gemaakt.

Een tussenoplossing moet mogelijk wezen.

*** Bouwen en bewaren

Altijd weer blijkt het bouwen van iets nieuws aantrekkelijker te zijn dan het bewaren van het bestaande. Thans zijn er weer berichten over een dam naar Ameland, die 180 à 200 miljoen gulden gaat kosten. Dat is natuurlijk nuttig en prettig. Trouwens alle Delta-werken getuigen van de dynamiek waarmee Nederland zich voor iets weet in te zetten. Dan kan veel ineens.

Des te triester zijn de herhaaldelijk gepubliceerde berichten over de zwakke dijk, die de steeds bedreigde polder op Texel moet beschermen. Het ene miljoen dat daar voor uitgetrokken is in 1965, blijkt alleen al met de voorbereiding van het eigenlijke werk te zijn gemoed. De weggeslagen duinen op Texel getuigen van de verwoestende kracht van de zee, die het wel in...et bijzonder op dit eiland gemunt heeft. Wordt het geen tijd om daar met het bewaren van wat bedreigd wordt, grootscheeps werk te maken. Het kan nu nog.

VERMAGERINGSDRUPPELS

volkomen onschadelijk plantaardig, vet oplosbaar en op homeopatische basis. Flac. 1½ tot 2 mnd. .... f 5,-

NERVINA ZENUWDRUPPELS

Uit geneeskr. kruiden bereid. Genezend, versterkend, rustgevend, flac. voor 1½ tot 2 mnd. .... f 4,-

G. A. REESKAMP, Ass. Apotheker

Postbus 9 - Soestdijk - Giro: 155518

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

TELEFOON (1100) 56 03 - 75 55

Drukkers - Uitgevers

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

VOOR wij nog eens een keertje de hand in eigen boezem steken de schijnwerper gericht op de grote medicijnman Lamberts, dr. J. H., huisarts te Rotterdam. Deze socialistische heelmeeester vertegenwoordigt door vriendelijke bemiddeling van de P.v.d.A. de medische stand in de Tweede Kamer. Zijn aanwezigheid is niet alleen een hele rust voor degenen die graag veelvuldig een dokter in de zaal hebben, zij betekent bovendien een voortdurende kans op lering en vermaak. Want gunt doctor Lamberts zijn ademloze publiek de ene keer een profetische blik op de toekomstige volksgezondheid, even later bepaalt hij iedereen bij eenvoudige maar o zo belangrijke onderwerpen als het ontbijt of als de lengte van de Limburgse kraamverzorgsters. Daarbij maakt hij zich in ons aller bestwil steeds hevig bezorgd. Pas nog vorige week riep hij alles en iedereen in het geweer voor de slag tegen de salmonellabacillen. Minister Biesheuvel vroeg de Kamer volmacht ingevoerd diersmeel en vismeel opnieuw te laten steriliseren. Op die manier zou men de import van salmonellae — verwekkers van paratyfus — kunnen beperken.

Lamberts wilde veel meer. En hoezeer wij zijn bezorgdheid ook waarderen, hoezeer zijn heilig alarm wellicht ook wetenschappelijk gefundeerd mag heten, toch hadden wij hier wel degelijk met een lichte graad van salmonellamanie te doen. Voor de medische leken onder ons: het gaat hier om een nog tamelijk onschuldige neurose die echter — als wij Biesheuvel niet hadden om haar te bezweren — met regeringssteun tot een niet ongevaarlijke massapsychose zou kunnen uitgroeien. De patiënten die besmet raken tonen enige opvallende verschijnselen: zij leren met het blote oog overal bacillen te onderscheiden en erger nog, zij raken — zo zij dit al gehad mochten hebben — elk gevoel voor humor kwijt.

Lamberts vertelde dat zelfs zijn eigen fractiegenoten hem niet helemaal serieus nemen. Een dag nadat hij ze dringend gewaarschuwd had voor de salmonellae zaten ze voor zijn ogen broodjes tartaar te eten, zei hij. Toen hierop uit de K.V.P.-banken een paar grappes loskwamen, duldde Lamberts dit niet. Er wordt

nu wel om gelachten meneer de voorzitter, klaagde hij, maar dat mag niet want het is echt een te ernstige zaak.

Zo blijkt het achterhaald calvinistisch dogma dat er om ernstige zaken niets te lachen valt, thans in socialistische kring weer wortel te schieten.

En dan de eigen boezem. Soms krijg je wel eens de indruk dat wij ons in de A.R.P. alleen nog maar diepgaand met onszelf kunnen bezighouden.

Ik was vorige week in Gouda bij de Zuidhollandse partijgenoten van de Kamercentrale Leiden. Er stonden een stuk of tien onderwerpen ter discussie. Wat gebeurde? Het meestgevraagde onderwerp — de huidige koers in de partij — hield de vergaderde anti's de hele middag bezig.

Nu kan zo'n introspectieve periode op den duur wel weer eens vruchtbaar blijken, en bovendien was het een leerzame middag. Het is voor iedereen goed dat hij zijn partij met al wat daar beweegt en leeft blijft kennen.

De afgevaardigden uit Hillegom, Lisse en Sassenheim hadden een flinke dosis ongerustheid meegenomen. In de bollenstreek blijkt men wat omhoog te zitten met het sociaal-gezien-van-huis-uit-links van onze dr. W. P. Berghuis. Hoe zit het nu met die nieuwe koers? En wat is "in de bocht"? En als u nu maar niet denkt dat wij het nemen dat Colijn en andere leiders van vóórheen als kop van Jut fungeren. Wij moeten niets weten van "decolijnisatie". En wij vragen een leiding in de geest zoals het gewone a.r.-volk die verlangt!

Smallenbroek trad op als antwoordman. Hij vertelde dat de partij niet aan "decolijnisatie" doet. Heeft de partij Colijn gediskwalificeerd? Wij kunnen beter een antwoord zoeken op de problemen van deze tijd, en daarbij hoeven we het niet altijd roerend eens te zijn, zei de fractievoorzitter. En zomin als het billijk is het optreden van vijftig en dertig jaar geleden aan de inzichten van vandaag te toetsen, zomin is het gewenst de vraagstukken van vandaag met de opvattingen van een voorbijgane tijd te lijf te gaan. De heer Smallenbroek zei ook: de A.R.P. moet een

christelijk-sociale partij zijn of zij is niet meer, wij moeten voortdurend een heilige onrust tonen tegenover het onrecht en de ongerechtigheid die we in de samenleving aantreffen.

Uit welke gevoelens wordt de bollenstreekverontrusting geboren? Waarom zoveel verontwaardiging over "decolijnisatie"? Ik weet niet hoe het u gaat, maar als ik tien of twintig jaar eerder geboren was had ik in de dertiger jaren wellicht naast de mannenbroeders staan klappen. Maar ik heb weinig behoefte alsnog met applaus te komen, zomin als ik de neiging heb alsnog stenen naar het verleden te gooien. Mag ik met uw welnemen eens een keertje persoonlijk worden? Ik heb wel eens in de paperassen van mijn vader gescharreld die in de goede jaren van zijn leven een kiesvereniging voorzate. Hij hanteerde als zovelen de handboeken en hij zette zijn gedachten over kerk, staat en maatschappij op papier. Ze wisten in die dagen ietsje gedetailleerder dan wij hoe alles precies behoorde te zijn, omdat ze wat meer beginselen hadden. Ze waren veelal door dezelfde goede bedoelingen bezield maar ze volgden een wat andere methodiek. Hun meningen over uiteenlopende zaken waren nauwkeurig door bijpassende (of bijgevoegde) bijbelteksten gedekt en je krijgt wel eens de indruk dat hun gezond verstand of hun goede hart hen er voor behoedde via deze gevaarlijke methode tot al te vreemde exegese te komen. Want alles is mogelijk op die manier.

Als ik nu zeg dat ik het als een geweldige opluchting ervaar dat wij het tegenwoordig een beetje anders aanpakken dan is dat toch niet een soort geestelijke vadermoord?

Er is een oorlog geweest, er is televisie gekomen, en er is op de wereld hier en daar nog wel een kleinigheid veranderd. De theologie is anders, in de kerk gebeurt het een en ander en we krijgen aardgas. Is in de bollenstreek alles bij het oude gebleven sedert de bloembollen een tijdlang een gezocht volksvoedsel waren?

Een afgevaardigde uit Driebrugge bleek gelukkig de tolk van een goed deel van de Zuidhollandse anti's toen hij vorige week in Gouda zei dat wie goed las wat Berghuis gezegd heeft precies weet wat hij bedoelt en daarmee vrede heeft. Ik schaam me wel eens dat mensen in de partij over een bepaald woord zo kunnen discussiëren, ei hij.

Zo zijn er velen die blij zijn met de loop die de zaken genomen hebben. Laten we wat mij betreft het formaat van Colijn eren door het proces "decolijnisatie" te noemen. En laten we content zijn omdat de partij bezig is haar hoofdpijn te verliezen en haar hart op te halen.

P.

100 miljoen goed besteed!

Maar
wat
gebeurt
er
met
de rest?

DE afstoting van staatsbezit (de verkoop van de aandelen Breedband) heeft een bedrag opgebracht van rond 450 miljoen gulden. Wij kunnen stellen dat dit bedrag in zijn geheel winst is als men bedenkt dat het in de Breedband N.V. gestorte kapitaal van 80 miljoen, ontvangen is uit de door Amerika geschonken gelden (Marshallhulp). Van dit bedrag zal nu rond 23% worden besteed ten behoeve van de bezitsvorming. De bespreking in de twee vaste commissies van de Tweede Kamer met de ministers zal daaraan niet vreemd zijn. Ook de invloed van de Senaat is in dit Kabinetbesluit duidelijk te herkennen.

Naar het ons voorkomt is deze beslissing te waarderen. Het komt er nu op aan de besteding van dit bedrag dienstbaar te maken ten behoeve van de bevolking.

De wijze waarop zal een belangrijke zaak zijn. In dit verband wil het ons voorkomen dat een zeker overleg met de betreffende organen van het maatschappelijk leven noodzakelijk is.

Voorts zal moeten vaststaan, dat de 100 miljoen niet in de consumptieve sfeer, de bestedingssector terecht kan komen.

De vraag of er wellicht een extra aanspraak is voor de werknemers van het betrokken bedrijf, zal mede onder ogen moeten worden gezien. Wat er overigens met de rest van het bedrag van 450 miljoen gaat gebeuren, is nog onbekend.

Het Nederlandse volk heeft er recht op spoedig te weten waaraan die rest wordt besteed. Een aflossing van staatsschuld alleen, die toch al niet hoog meer is, is ons te fantasieloos.

Voorstellen aan de kiesverenigingen toegezonden

Aan de kiesverenigingen zijn door het Centraal Comité toegezonden enige voorstellen tot wijziging van het partijstatuut.

Deze betreffen het reglement voor de kandidaatstelling bij de Tweede Kamerverkiezingen, het opstellen van een regeling ter voorbereiding van een Program van Actie, alsmede een aantal andere punten waaronder het individueel lidmaatschap, dat in sommige gevallen mogelijk wordt gemaakt.

Aan de kiesverenigingen is gevraagd hun eventuele amendementen vóór 10 maart aan het Centraal Comité toe te zenden.

Het lijkt ons goed van deze zaak ook in dit nummer van ons blad mededeling te doen.

Aan de voorzitters en andere bestuursleden van de kiesverenigingen is een speciaal bericht van toezending der stukken aan de secretarissen gestuurd. Vandaar ook deze bekendmaking.

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

Een prettig stei vakius willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10. telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)

Telefoon (01860) - 2050

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190 - 2292 (2 lijnen) - Buiten
kantoortijd 2580 - Rotterdam: telefoon 010 - 171317.

**Wij hebben andere mensen nodig
ter wille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!

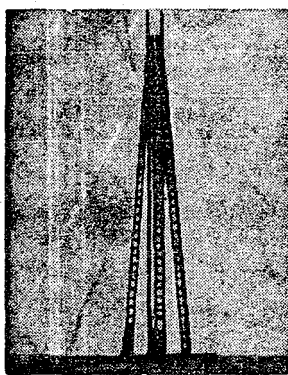
Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

**NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERONEEL?**

zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdbestuur N.C.B.O., postbox 1804, Den Haag.

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

NIEUWBOUW

Bouwbedrijf VOS

Doelenstraat 19 - Telefoon 02200 - 14092

ALKMAAR

Aannemersbedrijf

GBR. HAKKERS

- Handel in rijmateriaal, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

OCEAN N.V. DIEREN
RATTELBAARDE MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
(Met roltrap te bereiken)

ONZE OMBUD

WIJLEN prof. Gerretson heeft eens de wat ironische opmerking gemaakt, dat een burger vroeger niet zo vaak tegen de overheid opliep. Om hier een modewoord te gebruiken, uit het Engels ontleed, de image van de overheid werd toen volgens deze professor bepaald door twee personen: de belastingcommies en de koddebeier.

Het was een mooie tijd. Want bijna altijd kon je maar je eigen gang gaan. Nu struikel je overal en dagelijks over functionarissen van de overheid, die veel meer indruk maken en veel machtiger zijn dan die twee klassieke figuren. En de activiteiten van de overheid doordringen bijna het hele leven. Hier is het gevaar wel heel groot geworden, dat een burger ergens in een hoekje wordt gedrukt en het daar benauwd krijgt. En ook het gevaar, dat hij in een ander geval moet zeggen: het hindert mij niet zo erg veel, ik kom het best te boven, om die paar gulden gaat het ook niet, maar het is onrecht, en dat verdraag ik niet.

Voorzieningen

ZIJN wij nu weerloze en aan willekeur overgeleverde burgers?

Daar is geen kwestie van. Bijna talloos zijn de voorzieningen, die moeten dienen om ons tegen machtsmisbruik van de overheid te beschermen.

En dan denk ik allereerst aan de rechter. In een Westafrikaanse staat zijn onlangs mensen, beschuldigd van hoogverraad, door de rechter vrijgesproken. Maar de dictator van dat onderontwikkelde gebied nam dat niet, zette de rechter af, liet het vonnis door het parlement vernietigen, liet de zaak opnieuw door een andere rechter behandelen met het niet onverwachte resultaat, dat de verdachten nu wel schuldig werden bevonden. Maar dat was in een onderontwikkelde gebied en tegen zulk een dictatuur worden geen moties aangenomen. Nergens ter wereld. Maar in ons land is de rechter onafhankelijk. Geen minister kan aan een uitspraak van de rechter iets toe of afdoen. En wij kunnen de rechter ook te hulp roepen, als de overheid zelf ons in onze rechten tekort doet. De rechter kan ook de staat der Nederlanden veroordelen tot rechtsherstel.

Beroep

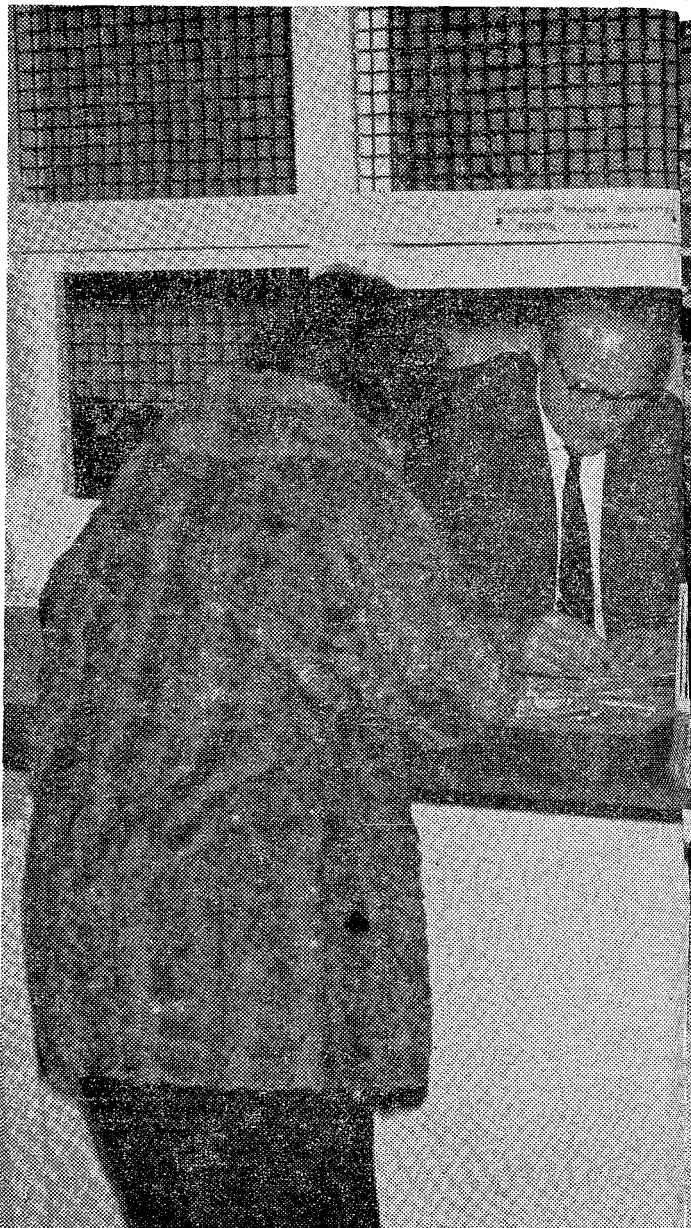
Daarbij is van grote betekenis dat er telkens een beroepsinstantie is. De rechtszekerheid is er nooit, als we niet in hoger beroep kunnen gaan.

Het is soms bijna tot een hartstocht voor ons geworden, dat we het hogerop willen proberen, al zal daarbij ook de onderste steen boven moeten komen.

En hier kan ik niet de verleiding weerstaan, om even in de geschiedenis te duiken. De "scherpe resolutie" van 1617 was het werk van Oldenbarnevelt, maar het was een besluit van de Staten van Holland. Daarin zaten de afgevaardigden van achttien steden en in sommige van die steden werden de Contramonstranten door het stadsbestuur getreiterd. De geplaagde burgers konden evenwel in hoger beroep gaan bij het Hof van Holland. In de Scherpe resolutie werd evenwel aan het Hof van Holland verboden, in te gaan op klachten van burgers, wanneer die zich bezwaard voelden over het onrecht, hun door hun eigen stedelijke overheid aangedaan. Dit voorbeeld is een bewijs, dat we toen weer even terugvielen op het niveau, dat men tegenwoordig in Afrika aantreft. Maar in de rechtsstaat kan iedere burger zijn recht zoeken bij de rechter, ook tegen de overheid. En daarbij is een onmisbaar element in de rechtszekerheid, dat hoger beroep mogelijk is.

In de achttiende eeuw zijn in de provincie Groningen een aantal burgers ter dood gebracht, die door een dorpsrechter waren veroordeeld wegens tegen natuurlijke onzedelijkheid. Door sommigen is de schuld van de gevonnisten ernstig betwijfeld, maar van de uitspraken van deze nedergerichten was geen hoger beroep mogelijk en dat werd vaak als een drukkende onzekerheid gevoeld.

In de middeleeuwen waren de steden erg gesteld op het zgn. jus de non evocando: niemand kan voor een vreemde rechter worden gedaagd. In zekere zin kennen wij dat nog: een Nederlandse onderdaan wordt nooit aan een vreemde rechter uitgeleverd, ook al heeft hij in het buitenland een ernstig misdrijf begaan. De Duitsers, die verdacht wer-

Mensen ontmoeten elkaar niet via loket

den van de roofoverval in Epe, zijn door de Duitse rechter veroordeeld, en niet ter bestraffing overgeleverd aan de Nederlandse rechter. Maar in de middeleeuwen betekende dat jus de non evocando, dat een burger nooit in hoger beroep kon gaan, als de schepenen van zijn eigen stad hem hadden veroordeeld. En dat was een tekort aan rechtszekerheid. *)

Niet altijd kunnen wij ons beroepen op de rechter. In een groot aantal gevallen kunnen wij in hoger beroep gaan bij Gedeputeerde Staten en/of bij de Kroon. En die "wij" zijn vaak ruim genomen. Wanneer er b.v. kwestie is over de toepassing van de dienstplichtwet, kan iedere belanghebbende, dus niet alleen de betrokkene zelf, in beroep komen bij de Kroon en gaat de Raad van State het onderzoeken. En die Raad van State staat bekend wegens de even menselijke als grondige wijze, waarop hij ook schijnbaar kleine zaken onderzoekt. **)

Er zou een bijna eindeloze reeks van voorschriften zijn op te dissen, waarin telkens wordt gezegd, hoe het beroep is geregeld. Maar bovendien zijn er verschillende gevallen bekend, waaruit blijkt, dat de burgerlijke rechter niet zo gemakkelijk op zij gaat voor de overheid. Prof. mr. W. F. Prins zegt daarvan in zijn artikel Rechtsbescherming (in de verzameling opstellen over de Vooruitzichten der Rechtswetenschap): onder meer:

„De roep om verhoogde rechtsbescherming, na de tweede wereldoorlog veelstemmig aangeheven als natuurlijk gevolg van toenemende overheidsbemoeienis, heeft op verschillende punten resultaat mogen boeken. Hij heeft niet alleen de wetgever tot activiteit geprikkeld, maar ook gehoor gevonden bij de rechter. De burgerlijke rechter laat zich zelfs door de wetgever niet van ingrijpen weerhouden wanneer hij zich gesteld ziet voor een daad van willekeur (1949), hij acht zich door het bestaan van een bijzondere rechtsgang slechts uitgesloten als deze met voldoende waarborgen omringd is (1957), rekent zich bevoegd om de administratie een verbod op te leggen, indien deze nalaat wat haar als bepaalde gedragslijn is voorgeschreven 50 (1958) en houdt haar, wanneer zij zich verbonden heeft van een harer bijzondere bevoegdheden geen gebruik te maken, aan haar woord, tenzij onvoorziene omstandigheden haar mochten noodzaken daarop terug te komen (1963).
50. H.R. 25 februari 1949, nj 1949, no. 558 (woonruimte Doetinchem, 22 februari 1957, nj 1957, no. 310 (bellen en deuropeners), 9 mei 1958, nj 1958, no. 457 (rijbewijs).

Admin

Het gevaar, dat jeger recht vanwege de dt dreven, ligt vooral in administratieve bes. Dat heeft aanleiding tot maken van een wet in tieve beschikkingen. In kenis vooral blijkt t

Artikel 4 I De moou rechtspersoon, die dink rechtstreeks in zijn beem, daartegen bij Ons voren zake dat:

a de beschikking men bindend voorschrijf stu b het administratieve E van de beschikking geg kennelijk tot een andk gemaakt dan tot de dto bevoegdheid gegeven

c het administratieve twi van de betrokken beled heid tot de beschikking ko d het administratieve der heeft beschikt in strijd et meen rechtsbewustzijn sel behoorlijk bestuur.

2 Ten aanzien van pde enig openbaar gezag be de als zodanig toevertrouwe toepassing van deze wels beschouwd.

Misb

Voor al b is hiet daer gaat het teget tournament de pout

Een prachtig va heeft zich eenmaal in land. Enkele directen ken hadden steekp van men en Gedeputeet ul dat de gemeentebest moesten ontslaan. M dan één gemeentent straf viel dan milic stelling in salaris. de: de te S c hebbe bij de beo meentebegroting er of de begroting beh goed financieel beh mogen dat recht n de gemeentebestur

AN?

Wij hebben hem! Kijk maar naar:

- DE RECHTER
- DE RAAD VAN STATE
- GEDEPUTEERDE STATEN
- ONZE VERTEGENWOORDIGERS IN KAMERS, STATEN EN RADEN

te doen, dat geheel buiten de begroting valt.

Een gemeenteraad „zocht het hoger op” en G.S. in Leeuwarden kreeg de kous op de kop. Het was détournement de pouvier...

Het is al weer enkele jaren geleden. In een typisch provinciale stad was de woningnood groot en af en toe gingen de mensen, het wachten moede, weer naar het bureau, om hun speciale moeilijkheden aan de heren voor te leggen. Maar de ambtenaar, die de leiding had, vond dat overbodige moeite en hij liet in de krant zetten, dat de burgers niet meer behoefden te komen. Wij weten het immers wel, zo was zijn argument. Wij hebben uw geval in onze kaartenbak.

Deze man was een slecht ambtenaar. Te meer, omdat het bleek, dat men hem niet kon uitleggen, wat er aan zo'n mededeling mankeerde.

Neen, dan de autoriteiten in Amsterdam. Die hebben een oprecht woord van hulde verdiend. Die hebben het woningbureau uitgebreid met spreekkamers, waar men door een ambtenaar kan worden ontvangen. Door een man, die wil luisteren. Wat meer zegt, die met de mensen, die moeilijkheden hebben, wil proberen een oplossing te vinden.

Sommigen pleiten voor een ombudsman, in de trant van wat in Scandinavië voorkomt. Het parlement zou dan een machtig man moeten benoemen die alle stukken kan inkijken en die alle klachten van burgers tot op de bodem kan onderzoeken.

Wij vinden vooralsnog zulk een hoge ambtenaar niet nodig. Want wij hebben onze ombudsman. Soms is het de rechter, soms de voorzitter van de afdeling voor geschillen van bestuur van de Raad van State, die naar ons luistert. Soms ook zijn het Gedeputeerde Staten, waar we in beroep kunnen gaan in reëksen van gevallen. En in zeer vele gevallen is het een ambtenaar, die naar ons luisteren wil en met ons wil overleggen.

Pruisisch overblijfsel

Er is nog een overblijfsel uit de Pruisische wereld. Op sommige Rijkskantoren is het te zien. Het is een loket. Het wordt opengeschoven en door het luikje kijkt een ambtenaar. Wat wenst u? Hij zegt het op een toon van wat moet-je-hier? Maar die loketten verdwijnen. Zij behoren ook te verdwijnen.

nen. Kom binnen. Hier is een stoel. En zegt u nu maar, wat u op uw hart hebt, dan kunnen we zien, of we u kunnen helpen. Dat is de manier. En dat wordt al meer de manier. Er zijn gemeentehuizen, waar nergens meer een loket te vinden is. Ik weet nog één bankgebouw, waar de klanten door loketten te woord worden gestaan, openingen in zwaar ijzergaas. Er zal ergens ook wel een stengun staan achter een van de lesse-naars, maar door de gaten in het gaas heb ik dit wapen niet kunnen zien. Maar ook dáár zal het verdwijnen. Mensen ontmoeten elkaar niet via loketten. ***)

Als wij het allemaal overzien, dan zeggen wij: een apart vlondertje, waarover een ombudsman voor ons kan binnenkomen, omdat wij zelf de weg niet weten, is overbodig, als de brug, de grote ophaalbrug voor de brede toegangsdeuren maar blijft neergelaten, zodat we zonder bezwaar zelf kunnen komen om te vertellen, te klagen, te protesteren. Want zo hoort het. En de aanstelling van een ombudsman zou moeten beginnen met de erkenning, dat het met het recht van de burgers zo weinig bevredigend is geregeld, dat we anders te kort komen. Ondanks het feit, dat er alle mogelijke wettelijke en andere waarborgen zijn, dat de burger aan zijn recht kan komen.

Ja maar, zei iemand, daar zijn altijd nog van die gevallen, waarbij iemand tussen de kade en het schip dreigt te vallen.

Grootste pleitbezorgster

Dat weten we. Maar wij hebben een volksvertegenwoordiging. Wanneer die echt als volksvertegenwoordiging blijft functioneren, dan is zij onze grootste pleitbezorgster. Wanneer de volksvertegenwoordiging zou onttaarden in een specialistenclub, die met de ministers allerlei ingewikkelde zaken wettenschappelijk behandelt, dan zou het mis gaan. Maar wanneer we ondervinden, dat we in de volksvertegenwoordiging de stem van het volk horen, dan is die stem er ook, als burgers in nood geraken.

Het is zelfs zo, dat er een speciale voorziening is getroffen. Elk van beide Kamers heeft een commissie voor de verzoekschriften. Over het werk van zo'n commissie kan men elders in dit nummer lezen. En wie dat gelezen

De ledenwerf-kalender 1965

wee- zien

De februari-stand

		nieuwe leden
Kamercentrale	Leeuwarden	295
Kamercentrale	Dordrecht	268
Kamercentrale	Assen	250
Kamercentrale	Groningen	167
Kamercentrale	Leiden	166
Kamercentrale	Arnhem	160
Kamercentrale	Den Helder	148
Kamercentrale	Zwolle	135
Kamercentrale	Haarlem	104
Kamercentrale	Middelburg	104
Kamercentrale	Rotterdam	90
Kamercentrale	Utrecht	70
Kamercentrale	Amsterdam	50
Kamercentrale	Nijmegen	48
Kamercentrale	Tilburg	39
Kamercentrale	Den Haag	19
Kamercentrale	's-Hertogenbosch	6
Kamercentrale	Maastricht	1
Totaal		2120

heeft, zegt nog eens een keer: wij hebben onze ombudsman.

*) Een aardig geval, dat met het uitleveringsbeleid in verband staat, deed zich voor in Transvaal in 1896. De Engelsman Jameson deed toen een militaire inval in de Transvaal, om de „Uitlanders” in Johannesburg te helpen. Hij werd met zijn gehele bende gevangen genomen. De Boeren hadden hem de kogel kunnen geven. Daar zou uit een oogpunt van wet en recht niets tegen te doen zijn. Maar Paul Krüger „overhandigde” Jameson en zijn bendegenoten aan de Engelsen met het verzoek, ze als Engelse onderdanen te straffen. De Britten voelden zich opgelaten, maar het proces werd een farce.

OVER KLEINE EN GROTE ZAKEN

**) Wijlen mr. J. A. de Wilde verdedigde te Middelburg als jong advocaat een dienstmeis-

je, dat van diefstal werd beschuldigd, en pleitte haar vrij. Op dezelfde dag won een andere advocaat van de andere kamer in dezelfde rechtbank een miljoenenproces, dat voortvloeide uit een aanvaring bij Vlissingen. Hij werd gelukkig om zijn grote overwinning. Maar hij zei: deze jonge confrère De Wilde behaalde een veel grotere overwinning: hij redde een mens uit de gevangenis en ik heb alleen bereikt, dat niet de ene, maar de andere verzekeringsmaatschappij moet betalen. Dáár slaapt niemand een minuut minder om, maar dat meisje, dat met de gevangenis werd bedreigd, heeft slapeloze nachten gehad, geloof dat maar.

***) Een van de allergrootste zuivel verhandelende coöperaties heeft een paar jaar geleden een afnemer van groot gewicht verspeeld, omdat diens vertegenwoordiger door een loket was te woord gestaan. De firma vatte dat op als een belediging, en terecht.

Het bestuur van de A.R. kiesvereniging "Nederland en Oranje" te Gramsbergen geeft met leedwezen kennis van het overlijden van zijn oud-voorzitter de heer

Albert Stegeman,
in leven wethouder van de gemeente Gramsbergen.

Met grote dankbaarheid gedenkt het al de arbeid door hem met grote liefde en trouw in het belang van de vereniging en partij verricht.
God trooste zijn vrouw in dit voor haar zo zware verlies.

Het bestuur voornoemd:
A. VELDSINK, voorzitter.
G. J. NIJMEIJER, secretaris.

GRAMSBERGEN, 12 februari 1965.

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

AMBASSADOR

Hotel-Restaurant

Nieuwe zalen voor recepties, diners, vergaderingen, enz.
SOPHIALAAN,
HOEK ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813)
Den Haag
Telefoon 117700*

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

ook FEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering.
De Clerqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Dames-, heren- en kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

alleen Murox heeft **ANTI GEEL** **tex**

MUROX MUURVERINDUSTRIE HOOGVEEN

IVOROL De kwaliteitstandpasta
Het behoud van Uw tanden

In Holland staat een (gemeente) huis

HET is half elf 's avonds. De telefoon rinkelt. Ik neem de hoorn van de haak en luister naar het volgende relaas:

„Mijnheer, ik heb een bouwvergunning aangevraagd voor uitbreiding van mijn bedrijf. Dat is heel belangrijk voor mij. Want hierdoor wordt mijn zaak in overeenstemming gebracht met de eisen van de tijd. Maar nu hebben B. en W. de gevraagde vergunning geweigerd. Daar had ik helemaal niet op gerekend. Wat moet ik nu? Mijn bestaan hangt er vanaf. Ik dacht: laat ik u eens opbellen... U bent raadslid. Moet ik mij hierbij nu neerleggen? Weet u er raad op?”

De stem van de man aan de andere kant van de lijn klinkt geagiteerd, maar toch met een ondertoon van hoop.

Ik vertel hem, dat ik dat niet zo maar ineens kan beoordelen. Het is het beste, als hij de zaak met mij komt bespreken.

Ontboezeming van een raadslid

„Graag mijnheer, morgenavond... schikt dat?”

Zonder in mijn agenda te hoeven kijken weet ik dat het niet gaat. De kiesvereniging vergadert dan, met als onderwerp: de gemeentepolitiek. Ik kan dan mooi naar aanleiding van dit gesprek een opmerking maken over de band tussen kiezer en gekozen, flitst door mij heen.

Wij spreken af, overmorgen de zaak te zullen bekijken.

Ik keer terug tot de aantekeningen waaraan ik bezig was. Een overzicht van de gemeentepolitiek in ons dorp. Ik moet morgen goed beslagen ten ijs komen. Ik weet uit ervaring dat het een druk bezochte vergadering zal worden en er zullen slechts weinigen zijn, die niet aan de bespreking zullen meedoen.

Iedereen weet er over mee te praten. De discussie zal principieel zijn, maar ook zakelijk. En over enkele punten kon wel eens een flink debat ontstaan...

Nu, de volgende dag kan de voorzitter van de K.V. inderdaad een flink aantal leden en belangstellenden welkom heten. De leden van de raadsfractie zitten aan de tafel. We geven elk een korte uiteenzetting van de zaken, die

tot ons "departement" behoren. Uitbreidingsplannen, onderwijs, wegen, woningbouw, belastingen, de gasvoorziening, de nieuwe algemene bijstandswet en nog veel meer zaken komen aan de orde.

En dan komen de vragen los. En de kritiek, waar we veel van leren. En de waardering, waar we echt blij mee zijn, omdat uit zo'n steun in je rug blijkt, dat de mensen achter je staan.

Een heel lijstje met vragen en suggesties neem ik mee naar huis. Ik blader ze door:

- Het nieuwe uitbreidingsplan. Zullen de raadsleden er attent op zijn dat de wegen weer niet zo smal worden als in het vorige plan? Twee auto's kunnen elkaar nauwelijks passeren. En de parkeerruimte, hoe staat het daar mee? Komen er voldoende woningwoningen? Ik weet dat wij hieraan en aan nog veel meer andere dingen aandacht hebben geschonken. Maar toch zal ik op de eerstvolgende vergadering van de technische commissie een en ander nog eens nalopen met de stedenbouwkundige.

- De toestand van een aantal wegen laat te wensen over. De verlichting is hier en daar ook niet zo best. Er is een vijftienplan. Bij de komende begrotingsbehandeling komt dit aan de orde. Volgende week heb ik een bespreking met de directeur van gemeentewerken. Dan moet ik toch eens bekijken of er niet een verschuiving in de prioriteitenlijst (zoals dat tegenwoordig deftig heet) mogelijk is. Ik kan hem dan gelijk vragen of er nu echt niets te doen is aan die riolering, waar die mevrouw uit de Waterstraat over klaagde. Bij elke fikse regenbui doet deze weg zijn naam eer aan en verandert in een waterpartij...

- De voorzitter van de korfbalclub klaagt over de toestand van de sportvelden. Ik noteer in mijn agenda: morgen de plantsoenmeester hierover belten.

- Kan er niet meer gedaan worden aan de bevordering van het eigenwoningbezit? Nu, dat punt heeft steeds onze speciale aandacht gehad. De Bogersplannen hebben wij uitvoerig bekeken. Het bouwfonds van de Nederlandse Gemeenten doet in ons dorp goed werk. De plaatselijke aannemers

komen — daartoe onzerzijds aangepord — met goede initiatieven. En dan de verkoop van woningwoningen. Bij de eerstkomende raadsvergadering zal ik B. en W. vragen nogmaals een brief hierover aan de bewoners te richten. Mijn collega-raadslid heeft met verschillende kandidaatkopers al eens een exploitatie-opzet gemaakt.

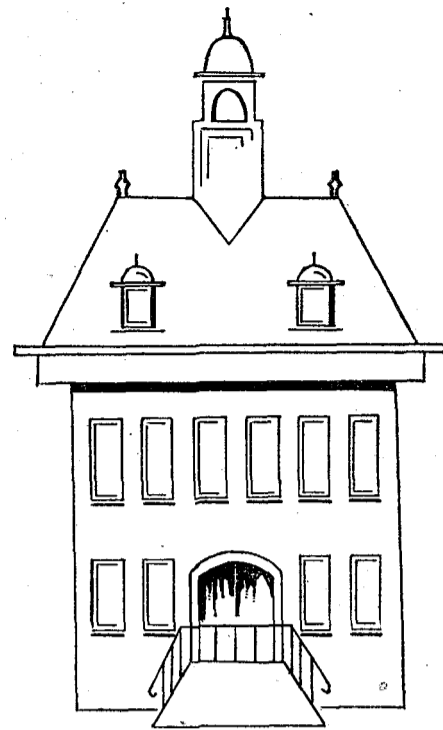
- Ruimte voor ontplooiing van de industrie. In het uitbreidingsplan is hiervoor een stuk gereserveerd. Is dit voldoende? Wij moeten dit nog eens goed doorpraten in de fractievergadering. Ik vind dat B. en W. hierover een gedocumenteerde nota voor de raad moeten maken.

Ik zie dat ik nog maar een klein gedeelte van mijn aantekeningen heb doorgenomen. Maar ik vind het welletjes voor vanavond. Volgende week is er fractievergadering, dan zullen we de hele zaak nog eens uitvoerig doornemen.

Het is zaterdagmiddag. De meneer die mij opbelde zit met een grote tekening voor mij. Het plan lijkt mij niet onredelijk. Maar ik zie al waar de schoen wringt. De bouwvraag is niet in overeenstemming met het geldende uitbreidingsplan. Wij bekijken de situatie ook ter plaatse. Er moet iets op te vinden zijn, denk ik. Ik vertel hem dat hij in beroep moet gaan bij de gemeenteraad. Ik zeg hem toe de zaak met de wethouder te zullen bespreken. Het uitbreidingsplan kan worden gewijzigd misschien. Of anders kan hij wellicht vergunning krijgen ex art. 20 van de Wederopbouwwet. Ik beloof hem het serieus te zullen bezien.

Als hij weg is, kijk ik mijn agenda voor de komende week door. Er staat heel wat op het programma. Het jeugdconvent vraagt voorlichting over de subsidieverordening voor het jeugdwerk... de bewoners van de Rozenweg willen een oversteekplaats... het schoolbestuur vraagt aandacht voor de plannen tot stichting van een nieuw schoolgebouw... er is een meneer die mij spreken wil omdat hij voor de fluoridering van het drinkwater is en een ander heeft mij juist opgebeld om te vertellen dat hij bestelt tegen is...

Ik doe mijn agenda dicht. Waarom heb ik u een kijkje in mijn dagboek

... en daar gaat heel wat om!

gegeven? Dat komt zo. De redactie vroeg mij wat ik dacht van een ombudsman en dan speciaal in de gemeentelijke sfeer. Ik heb begrepen, dat een ombudsman iemand is, die speciaal voor de belangen van de burgers opkomt en die niet zo gauw voor de bureaucratie opzij gaat. Nu, als u het mij vraagt lijkt mij dat een goede omschrijving van de taak van een raadslid. Kijkt u maar naar mijn dagboek. En daarom zeg ik: een aparte ombudsman? Neen, want u weet toch waar uw raadsleden wonen!

Uw ombudsman woont bij u in de straat

De commissie voor de verzoekschriften van de

TWEEDE KAMER

ALLE verzoekschriften die niet op een Apart wetsontwerp betrekking hebben, worden door de Kamer in handen gesteld van de vaste commissie voor de verzoekschriften.

Deze commissie bestaat uit zeven leden en zeven plaatsvervangende leden, benoemd uit leden van bijna elke fractie. Met name wordt er rekening mee gehouden dat de samenstelling van dien aard is, dat daarin zoveel mogelijk deskundigen op verschillende terreinen zitting hebben.

Op fiscaal gebied, op sociaal terrein, op het vlak van defensie, op het brede niveau van het recht, enzovoort.

De Kamer meent dat degene die een verzoekschrift indient zo deskundig mogelijk moet worden bijgestaan.

Nu zijn er meerdere honderden burgers per jaar die van deze mogelijkheid gebruik maken. En al deze verzoekschriften worden in behandeling genomen.

Eén waarschuwing:

1. het heeft geen zin aan de Kamer te adresseren als het gaat om (persoonlijke) zaken die de rechtspraak in behandeling heeft of moet nemen. In deze zaken mag de Kamer zich niet mengen. Alleen als alle rechtsmiddelen zijn uitgeput kan de Kamer zo nodig nog worden benaderd;

2. het heeft evenmin zin zich tot de Kamer te wenden als het gaat om zaken die tot de bevoegdheden van een gemeenteraad, Provinciale Staten of een andere lagere overheidsinstantie behoren. De Kamer kan ook hieromtrent geen onderzoek instellen. Dat zou het eigen recht van deze organen aantasten.

Voor het overige, met name alle klachten van hen die menen dat zij op onrechtvaardige of onbillijke wijze be-

door G. A. Kieft

handeld zijn door een handelen of een nalaten vanwege één van de ministeries (minister of de onder hem staande ambtenaren), worden alle verzoekschriften door de commissie ernstig onderzocht en beoordeeld. Het advies van deze commissie wordt aan de Kamer ter beslissing voorgelegd.

Altijd worden over de ingekomen klachten informatieve inlichtingen ingewonnen bij de betreffende minister(s). Na bestudering daarvan en vergeleken met het rekest komt het veelvuldig voor dat nogmaals informatie worden ingewonnen. Veelvuldig stellen de commissieleden zich ook in verbinding met de klagers om nadere inlich-

tingen. De vaste commissie behandelt daarna stuk voor stuk de ingekomen adressen en stelt het oordeel hieromtrent vast.

De vaste commissie is in 1963 één stap verder gegaan — met toestemming van de Kamer. Voortaan worden de belanghebbenden als zij dat wensen door de commissie opgeroepen. Men kan dan mondeling de zaak, uitvoeriger en grondiger vaak dan schriftelijk het geval is, toelichten. De commissie kan bovendien ontbrekende inlichtingen gemakkelijk inwinnen.

Deze nieuwe werkwijze betekent in de praktijk een grote verbetering. Niet alleen dat belanghebbende de overtuiging krijgt dat zijn belang alle aandacht krijgt, maar de zaak zelf komt veelal beter uit de verf.

MAAR HET RESULTAAT DAN?

In een aantal gevallen bereikt de commissie in het gesprek met de betreffende minister over de zaak een goed resultaat. In een aantal gevallen blijkt ook dat de klager het recht niet aan zijn zijde heeft. Maar het "kwaad" zit in die gevallen dat de commissie (en de Kamer) er van overtuigd is dat er iets verkeerd is gegaan terwijl de minister volhoudt dat de kwestie goed is opgelost.

In dit meningsverschil is er maar één (uiterste) middel om de minister te dwingen: een motie van wantrouwen. Alleen dit machtigste "wapen" van de Kamer kan in staat zijn de minister overstag te doen gaan. Een ieder, zelfs de adressant begrijpt dat dit middel slechts in uiterste gevallen kan worden gebruikt. Bij mijn weten is dit nimmer

geschied. Een ministeriële crisis of een Kabinetscrisis is niet de verantwoorde oplossing.

WAT DAN WEL?

- In Nederland is men een heel eind op de weg naar een goede rechtsbescherming van de burger tegenover het overheidsoptreden. De burger kan bij de burgerlijke en bij de administratieve rechter in bijzonder veel gevallen terecht als het gaat om het recht van de burger. Nog onlangs zijn de mogelijkheden sterk uitgebreid door een ruime inschakeling van de Raad van State in een groot aantal aangewezen gevallen. Dat is in een democratische staat dringend nodig. Vooral als de overheid door de ontwikkeling meer bevoegden krijgt.
- In de overige gevallen van onrechtvaardige of onbillijke behandeling zal de Kamer meerdere rechten moeten krijgen. Als de vaste commissie van de verzoekschriften alvast het recht zou krijgen geheel zelfstandig een eigen onderzoek in te stellen, zou veel gewonnen zijn. Waarbij dan een spreekplicht (zo nodig onder ede) zou moeten bestaan van hen die gehoord worden.
- Daarnaast zou een regeling moeten komen waarbij de minister zich slechts onder bijzondere omstandigheden zou mogen onttrekken aan de Kamerbeslissing. Dan is er veel gewonnen. De instelling van een ombudsman met al zijn bezwaren, zou dan niet meer dringend nodig zijn.

Kindje verkouden dan net als bij Vader en Moeder **DAMPO**

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. 95 ct

Advocaat voor „goede zaakjes”

IN Zweden vindt men het de gewoonte van de wereld, dat men 'even een briefje schrijft' naar wat men zou kunnen noemen het nationale geweten — de ombudsman. Voelt men zich op de een of andere wijze tekort gedaan en krijgt men bij overheidsinstanties nul op het request, een briefje aan de ombudsman is voldoende om verzekerd te zijn van een grondig onpartijdig onderzoek. Dat is al sinds het begin van de vorige eeuw zo en het bevalt de Zweden best. Dit laatste is ook buiten de grenzen van Zweden opgevallen. Zo besloot Finland al enkele tientallen jaren geleden, dit voorbeeld te volgen. En na enige aarzeling volgden in de afgelopen tien jaren ook Denemarken en Noorwegen. Zo hoeft in de Scandinavische landen niemand meer met het idee rond te lopen, dat de 'hoge heren' maar kunnen doen wat ze willen en dat de 'kleine man' toch altijd aan het kortste eind trekt.

Want de ombudsman is er juist om te voorkomen, dat de kleinen overgeleverd zijn aan de willekeur van de groten.

KLACHTENBOEK

Ombudsman, een woord, dat men met commissaris zou kunnen vertalen. Maar dan is de betekenis van de functie van deze 'man' nog niet aangegeven. Hij is nl. de volksvertegenwoordiger bij uitnemendheid, benoemd door de volksvertegenwoordiging. De ombudsman treedt op als gemachtigde van het volk, waakt over de rechten en vrijheden van dat volk. Men kan hem beschouwen — zo lizen wij eens — als advocaat in algemene dienst van het volk, de volkspleitbezorger.

VERTROUWEN

Het ligt voor de hand, dat de ombudsman iemand moet zijn, die het vertrouwen van het gehele volk geniet. Hij moet onkreukbaar zijn en een onbesproken levenswandel hebben. Want hij mag ook geen misbruik maken van het feit, dat niets voor hem verborgen hoeft te blijven. Hij heeft toegang tot alle dossiers op alle departementen en andere overheidsinstellingen. In Zweden en Finland heeft de ombudsman nog meer bevoegdheden dan in Denemarken en Noorwegen, waar men res-

pectievelijk tien en twee jaar geleden pas een dergelijke functionaris aanstelde. In beide eerstgenoemde landen kan hij zich behalve tot de regering ook wenden tot de rechterlijke macht. En in Finland strekken de bemoeienissen van dit 'wandelende klachtenbureau' zich zelfs uit tot het plaatselijke niveau. In Zweden kiest men de ombudsman voor de tijd van vier jaar.

Bij voorkeur zoekt men naar een van de bekendste juristen van het land, die een indrukwekkende staat van dienst hebben. Op deze wijze wordt in de hand gewerkt, dat er een preventieve werking uitgaat van alleen reeds het bestaan van deze belangrijke functie.

De ombudsman in Scandinavie

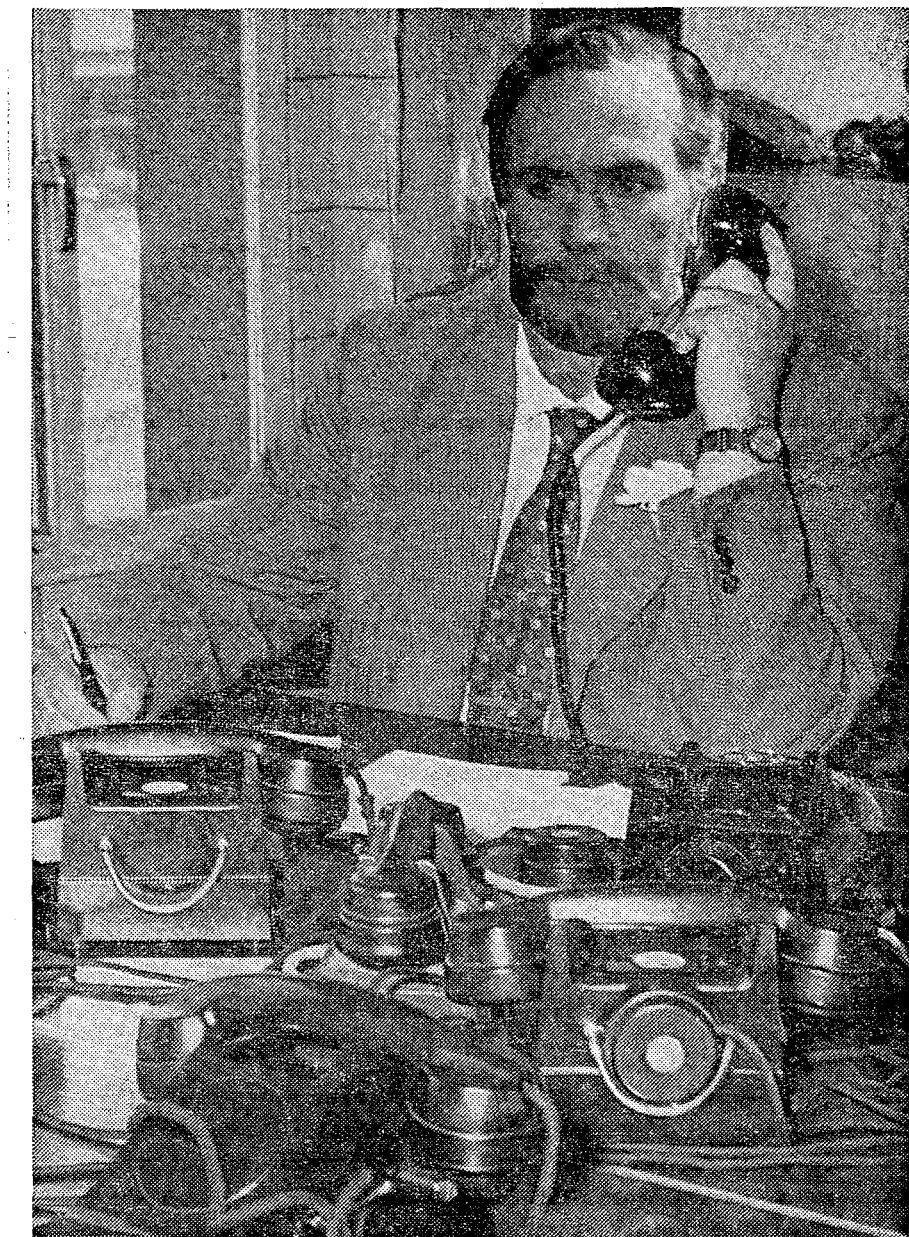
ZWEDEN

Dat er inderdaad ernstig rekening wordt gehouden met het feit, dat er nooit iets echt in de doofpot terecht kan komen, blijkt telkens uit de aard van de klachten, die de ombudsmannen in de

Scandinavische landen bereiken. In het weekblad van de Vereniging van Ned. Gemeenten heeft dr. J. G. Steenbeek enkele jaren geleden aandacht gewijd aan de jaarverslagen van de Zweedse en Deense klachtenboeken. Het was de Zweedse ombudsman gebleken, dat de kinderbeschermingscommissies in bepaalde gemeenten te lichtvaardig met hun bevoegdheden omsprongen. Disciplinaire maatregelen of strafvervolgingen waren hier niet op hun plaats, daarvoor waren de overtreedingen te algemeen. De ombudsman beval dan ook een herziening van de bij de Zweedse kinderbescherming gevolgde procedure aan. Als gevolg van zijn bemoeienissen werd een staatscommissie ingesteld om deze herziening voor te bereiden.

DENEMARKEN

De Deense ombudsman maakte in zijn jaarverslag melding van moeilijkheden met een erfenis. Er was een klacht binnen gekomen over de wijze waarop een bepaald ministerie de zaak had afgewikkeld. Uit het ingestelde onderzoek bleek, dat alles in orde was. De ombudsman leverde dan ook geen kritiek. Zijn bemoeienis met dit geval leidde er echter wel toe, dat hij zich tot het betrokken ministerie wendde met het verzoek, een meer aan het

doel beantwoordende procedure te volgen. Men ging op dit verzoek in en het resultaat was, dat veel anderen een heleboel narigheid werd bespaard, omdat de ambtenaren anders te werk gingen.

Als er ooit een ombudsman in Nederland komt, zou hij het — door onze grote bevolking — veel te druk hebben. Zij zouden er dan wel een stuk of vier moeten hebben. (Cliché afgestaan door De Rotterdammer)

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

OVERIJSEL

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359

Speciale fabriek van alle
soorten Reis- en Boodschap-
pentassen, Kindertassen,
Actetassen, School-etui's,
Scheer-etui's, Toilet-etui's,
etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTER-
ZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE.

N.V. W. J. Schuiling's Handelonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16481

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE

Laaressingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

in de NOORD-OOST POLDER

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag

Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 12358 b.g.g. 13477
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 2493 b.g.g. 2663

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

Hoge Sluiswal 39

MARKNESSE

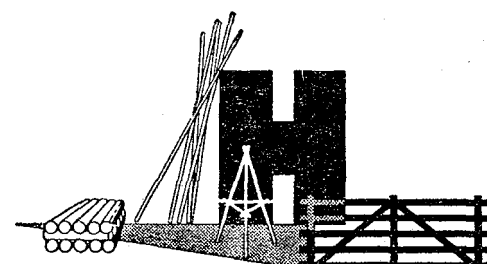
Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

H. A. HOUTMAN Timmerman - Aannemer

Leverancier van alle bouwmaterialen

Maanhuizenlaan 2 - Tel. 05273-1395
MARKNESSE

Koopt bij onze adverteerders

FA. HARKEMA GROOTHANDEL IN HOUT

BEDUM
MARKNESSE

TELEFOON 05901 - 2321 - 2417
TELEFOON 05273 - 1535 - 1509

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER - NAGELE - TEL. 05276 - 2406
LEMMER STRAATWEG 44 TEL. 05146 - 564
b.g.g. 307

Annex haarden, kachels en kookapparaten
voor kolen, olie en gasverwarming.

Deskundige voorlichting - Vakkundige aansluiting

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

◆ Als abonnee op NEDERLANDSE GEDACHTEN blijft u politiek bij ◆

De zaak van de beeldschone typiste

Er klopte iets niet in de becijfering en het gevolg was, dat er een allernaamste zaak van de beeldschone typiste ontstond. Het bleek namelijk, dat zij opzettelijk een belangrijke telfout gemaakt had. Die telfout bezorgde haar juwelen en diners — en intussen spon een politieke partij er zijde bij.

Zoiets kan gebeuren als de democratie niet meer functioneert en als hoge opvattingen over het gezag degraderen.

Hier in Nederland is zoiets ondenkbaar. Wij leven in een democratisch bestel dat goed functioneert. Maar hoeveel landen zijn er niet, waar politieke spanningen en zelfs chaotische toestanden kunnen ontstaan ten gevolge van het omkopen van een typiste?

Laten wij dankbaar zijn, dat hier te lande een bestel gevestigd is waarvan we kunnen zeggen dat het betrouwbaar is. Houden zo!

Jazeker, houden zo. Maar daarvoor is nodig, dat iedereen zich inzet. Dat men moet kennismaken van allerlei zaken die thuishoren op het politieke vlak. Dat men zich laat inlichten. Dat men gebruik maakt van gegeven voorlichting.

Onze partij — de A.R. — geeft politieke inlichtingen en voorlichting door middel van haar weekblad **NEDERLANDSE GEDACHTEN**. En iemand die iederdaad beseft, dat ons staatsbestel beschermd dient te worden, zal dat blad regelmatig lezen. Want **NEDERLANDSE GEDACHTEN** houdt ons op de hoogte en waarschuwt voor wat en wie knabbelt aan het democratische bestel. Maar onze partij is een protestantse, een christelijke partij. Derhalve wil zij, dat de bijbel het richtsnoer voor ons doen en laten is. Daarvan geeft zij getuigenis in woord en daad en brochure en blad.

Weet u, wat ons nu wel opgevallen is? Dat nog zoveel leden van onze partij zich niet hebben opgegeven als abonnee op ons weekblad. Dat is iets, wat ons vreemd voorkomt. U wilt toch weten, hoe het in uw eigen partij reilt en zeilt? U wilt toch mede dat reilen en zeilen van de partij waarvan u lid bent bepalen? Dat kan. Er wordt zelfs van u verwacht, dat u dat mede bepaalt. Maar dan moet u uiteraard regelmatig de nodige inlichtingen van het politieke erf ontvangen. U kunt nu eenmaal niet altijd aanwezig zijn op de politieke tribune van de Eerste en Tweede Kamer van onze Staten-Generaal.

Neen, een partij-organ dat wekelijks verschijnt, dát is de beste manier om bij te blijven met het politieke gebeuren en met de eigen partij.

Daarom willen wij u een raad geven: Geeft u op als abonnee op **NEDERLANDSE GEDACHTEN**!

Dan vertellen wij u wekelijks bij u thuis alles wat van belang is. En als iedereen van zijn wettelijke belangstelling blijkt geeft en beseft, dat christelijke politiek voor de christen een levensbelang is, dan zal het in ons land nooit en nimmer gebeuren dat bijvoorbeeld door omkoperij van een typiste politieke moeilijkheden zouden ontstaan.

Geeft u alstublieft deze week nog even op als abonnee op het partijweekblad **NEDERLANDSE GEDACHTEN**.

U weet toch het adres?

Dat is: Administratie **NEDERLANDSE GEDACHTEN**, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Purol dient heel de huid

Verplaatsbare **HOUTEN GEBOUWEN**

Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaftwagens
etc.

HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD

Telefoon Giessendam-Hardinxveld 2141

KOGELLAGERS
Van der Spek
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

voor **TUIN en PLANTSOEN**
hoveniersbedrijf **Ad Kraan**

AANLEG telefoon 0 1827 - 342
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR middelweg 63

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507
Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP.A.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam
Telefoon 191044

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDEKERK AAN DE IJSSEL

Telefoon 05944 - 531 — 05900 - 45866

Ronde en ovale tafelfranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen - Regels - Stijlen enz. enz.

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuishjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
ZUTPHEN - Marsweg 19 - Tel. 05750 - 3748
Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Firma A. v. d. Meer & Zoon
aannemersbedrijf

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

Leveranciers van

steigerpalen, kortelingen, betonstempels, perkoenpalen, heipalen, boompalen, afrasteringspalen, piketten. Ook gecreosoteerde palen.

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen
Telefoon 05766-397

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846—2156—2484
Hardinxveld-Giessendam

Uw adres voor

**DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES**
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 62

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

DE WAL EN HET SCHIP

WE leven in een welvaartsstaat en we komen van alles te kort. Voor een deel is dit een gevolg van onze aangeboren ontevredenheid, voor een deel ook een gevolg van de moeilijkheden, die de welvaartsstaat oplevert. Als in tien jaar tijds het aantal personenauto's verdubbelt, dan is het geen wonder, dat er een parkeerprobleem ontstaat. Wanneer de gemiddelde leeftijd, waarop jonge mensen gaan trouwen, mee in verband met de welvaart, jaar op jaar lager komt te liggen, dan legt dat een extra accent op de woningnood.

Men zou bijna kunnen zeggen, dat het voor sommige Kamerleden een eentonig bedrijf gaat worden. Waarbij de oude functie van de Staten-Generaal volledig wordt omgekeerd. Aanvankelijk was de Staten-Generaal er, om de koersen van de beurs stevig vast te houden en er voor te waken, dat de staat de schaapjes niet onbarmhartig ging scheren. Nu sloven vele Kamerleden zich uit, om bij elke gelegenheid te zeggen aan de "betrokken" minister, dat er méér moet gebeuren. En de typische taak van die minister is, om uit den treure te herhalen, dat nog altijd de wal het schip keert.

IN het akkoord van Wassenaar is over de wegen niet gesproken, laat staan, dat er enige prioriteit werd verleend aan de wegenaanleg. Ook in de "bouwstenen van Romme" waaraan alle vijf de fractievoorzitters hebben meege- werkt, was er van geen enkele partij enige inbreng betreffende het wegen- probleem. De voorzitter van de K.V.P.- fractie in de Brabantse staten heeft dat een vreemde zaak gevonden. Maar het Brabants Dagblad heeft terecht geant- woord, dat deze fractievoorzitter van de statenclub, tevens lid van de staten- generaal, daarover moet praten in Den Haag, met zijn partijgenoten, die dus in Wassenaar in gebreke bleven.

DE Brabanders roeren zich intussen geducht. Zij hebben een demon- stratieve vergadering gehouden, waar geweldig werd opgepijpt. En niet min- der dan vijftien Kamerleden waren aanwezig, met ernstige gezichten. Dat laatste stond er bij in de krant. De tele- visie heeft ons de gezichten laten zien, en dat was nog meer overtuigend.

Brabant is niet ontevreden over het wegenplan. Maar het wil, dat het veel méér van dit plan zal zien gerealiseerd vóór 1970.

De Staten van Brabant hebben aan de Tweede Kamer een lijst van wegen gezonden, die er nog bij moeten, op het urgentieprogramma voor de eerste fase. Krijgen de staten hun zin, dan halen zij vóór 1970 praktisch de gehele buit binnen.

De bedoeling is, dat er in de eerstvol- gende zes jaren twee miljard zal wor- den besteed voor aanleg van rijkswe- gen en verdubbeling van bestaande wegen. Brabant krijgt daarvan een ferm deel. Maar het wil veel meer. Het

GEBOUW Op Gouden Wieken SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen). Diner capaciteit 400 personen; 150 bedden.

SHEVENINGSEWEG 37, SCHEVENINGEN.
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

is zijn goed recht, daarop aan te drin- gen. En de leden van de Tweede Ka- mer, de vijftien met de ernstige gezich- ten, maken zich al klaar voor de aan- val. Daar kan men iets krachtigs op zeggen. De minister zal er veel begrip voor hebben, voor die Brabantse wen- sen. Dat is ook wel zeker.

MAAR in het noorden zegt men: wij staan er toch al niet zo denderend op. Als Brabant zijn zin krijgt en een

door H. Algra

volstreekte prioriteit gaat genieten, dan worden wij allicht het haasje. Dan ge- beurt er bij ons des te minder. Want het totale bedrag, dat besteed zal wor- den, staat vast. En men kan het geld maar één keer uitgeven. Twente zal nu ook al gauw komen en om versnel- ling vragen, een grotere versnelling, dan reeds in het voornemen ligt.

De minister houdt dan de noodzake- lijke en niet zo plezierige taak over om te zeggen dat hij, met alle begrip voor de wensen, zich toch maar zal houden aan de plannen, omdat de wal het schip keert. De kennis van de droge en de natte waterstaat brengt deze

nautische wijsheid als vanzelf naar vo- ren.

WIJ zijn het er allemaal over eens, dat de woningbouw de hoogste pri- oriteit moet hebben. Dat staat trou- wens wél in het akkoord van Wasse- naar. Maar het is der Kamerleden taak, om bij O., K. en W. te zeggen, dat er meer scholen moeten worden gebouwd. Ieder heeft een lijstje. En bij economi- sche zaken is het van belang, erop te wijzen, dat de industrialisatie geen doorgang kan vinden als er geen bouw- capaciteit is voor fabrieken.

De minister van Bouwnijverheid heeft een stuwmeer van aanvragen voor industriële bouw. En dan schijnen wij volgens sommigen ook gebukt te gaan onder een tekort aan schouwbur- gen. Onze gevangenissen zijn op een treurige wijze verouderd. En alle over- heidsdiensten zijn te beknopt gehuis- vest. Er zit voor de minister niets an- ders op, dan met een zekere hardnek- kigheid vast te houden aan de voor- rang van de woningbouw, met name ook, omdat industriële bouw voor de aannemers veel aantrekkelijker is. En- kele weken geleden werd bij mij in de buurt een grote supermarkt gebouwd. Er werd vooral de laatste weken bij- kans dag en nacht aan gewerkt. Bij woningbouw heb ik dat nooit gemerkt. De woningen komen vaak maanden later klaar, dan werd verwacht. Ook hier is het weer de boodschap van de regering, dat de wal het schip keert. Het is een zaak van niet alles in eens.

DE gemeenten hebben grote finan- ciële moeilijkheden. Rotterdam heeft al, weinig stijlvol overigens, ge- dreigd met plannen om gemeente- eigendommen te verkopen, tot het ge- meentelijk ziekenhuis toe. Vooral op het gebied van de investeringen zijn de moeilijkheden groot. Er zijn gemeen- ten, die tot elke prijs een schouwburg moeten hebben, en een aantal scholen, en bouwrijpe grond, en diepriolering, en een rondweg, en een uitbreiding van het stadhuis, en nog een paar dingen meer.

Sommige dingen kunnen wachten, één jaar, twee jaar, desnoods vijf jaar. Andere helemaal niet. Het is soms de tactiek, om zich vast te leggen op de dingen, die wél wachten en daarna bij

DEZE WEEK

- Over weerzien gesproken (pag.3)
- Inflatie internationaal probleem (pag. 4)
- Betreurenswaardige stap van Bonn. (pag. 6, 7, 8)
- Ombudsman in Eerste Kamer (pag. 9)
- Buiten het Binnenhof (pag. 11)

Geen echte vakantie

Prof. De Gaay Fortman heeft in de Eerste Kamer een punt aan de orde gesteld, dat meer aandacht verdient dan het in de pers gekregen heeft. Hij vestigde er de aandacht op dat onze Koningin in feite nooit echt vakantie heeft. Niet alleen als ons staats- hoofd ergens een staatsbezoek brengt, doch ook tijdens een minder officieel verblijf in het buitenland, moet onze vorstin staatsstukken doorlezen en te- kenen en ook overigens voor staatsza- ken aandacht hebben. Prof. De Gaay Fortman, die kamerheer in buitenge- wone dienst van Hare Majesteit is, wist waarover hij sprak.

Hij beval het inschakelen van een regent aan.

Het bleek nu nog geen haalbare kaart. Niettemin is weer eens aange- toond dat er aan dit punt wel eens wat meer aandacht mag worden geschon- ken.

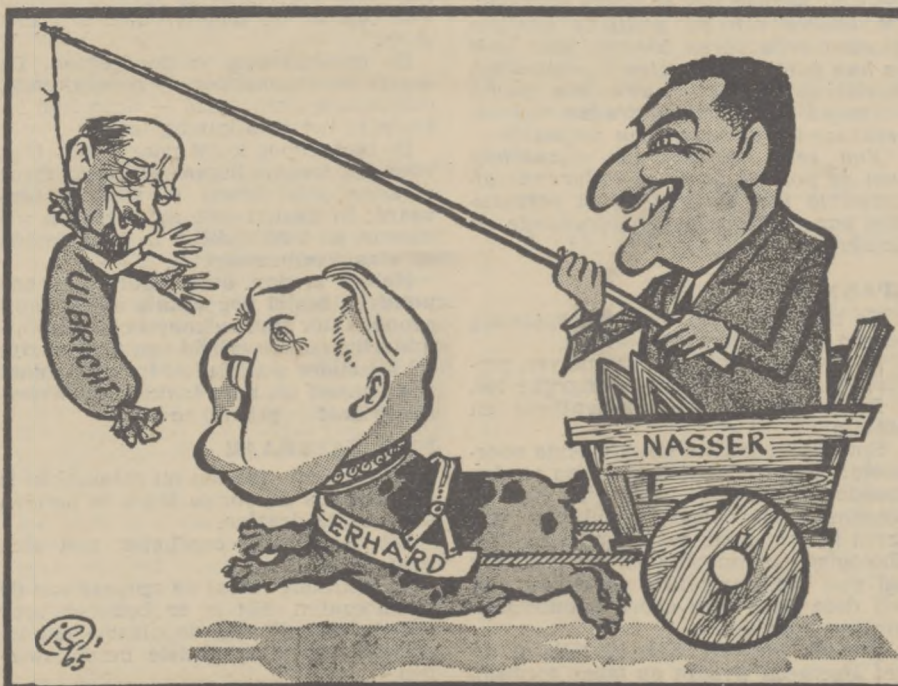
Vooraf zij, die het wegens hun in- spannende werkkring nodig hebben er van tijd tot tijd eens helemaal „uit” te zijn, zullen beseffen welk een persoon- lijk offer onze koningin in feite brengt door nooit helemaal echt vakantie te kunnen hebben.

het rijk te komen en te wijzen op de al- lernoodzakelijkste dingen, die niet kun- nen wachten en waarvoor nu geen geld is. Dan moet de regering wel het been stijf houden en zeggen, dat de gemeen- te zelf beter de rangorde moet bepalen en niet de noodzakelijkste dingen als sluitpost gebruiken, waarvoor bij de regering moet worden onderhandeld. Er zijn gemeenten, die zuiver als ge- baar, als demonstratie, een niet sluiten- de begroting indienen bij Gedeputeer- de Staten en erg in hun wiek zijn ge- schoten, als G.S. ze bij voorbaat waar- schuwen, dat zulk een spel toch niet helpen kan.

Wij schrijven dit, om een veel ge- bruikte term niet over te slaan, met veel "begrip" voor de moeilijkheden der gemeenten. De heer Tjalma heeft er terecht in de Eerste Kamer op ge- wezen, dat een vaststelling van de investeringsgrens voor de gemeenten wel degelijk rekening moet houden met speciale ontwikkelingen. Als het aard- gas de grens van de gemeente heeft bereikt, dan moet de gemeente klaar zijn en dat kost extra geld in een sec- tor, waar voorheen de investeringen helemaal geen uitschieter hadden.

MAAR de strekking van dit artikel is: De wal keert het schip. Alles kan niet tegelijk. De snelle ontwikkeling in vele sectoren, die met de welvaart in verband staat, vraagt de uiterste in- spanning. Overal moet een verstandige rangorde worden opgesteld. Wie de eis stelt, dat alles tegelijk moet, is in zijn eisen niet wijs.

De worst en de koetsier

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Posttarieven

Mijnheer,

Bij dezen nog even mijn mening over uw opmerkingen over dure dames in A.R. Post van januari; inzonderheid over de post.

Het is nl. zo, dat als de post tariefverhoging aankondigt, dan beginnen de kamers van koophandel en de politieke partijen, direct ach en wee te klagen, als of het bedrijfsleven dan niet meer bestaan kan.

Onze ervaring, voor zover wij dat bekijken kunnen (als bestellers), dan wordt de porto door vele zaken niet erg geteld. Het is nl. heel gewoon, dat bv. één cliënt, op één morgen, in één bestelling soms twee of drie brieven tegelijk ontvangt van zijn bankrelatie. U kunt vijf grondbelastingaanslagen in vijf omslagen tegelijk ontvangen als u eigenaar is van vijf huizen. U kunt een definitieve aanslag inkomsten, een voorlopige aanslag A.O.W. en een voorlopige aanslag A.O.W. in vier omslagen ontvangen in één bestelling van de post. Moet ze dat met schade doen?

Het komt voor dat er briefpost gefrankeerd wordt, wat in feite drukwerk is. Een gesloten brief wordt nl. wat meer aandacht aan geschonken. Verder zenden vele zaken dusdanige dure drukwerken, dat de porto volgens mij tenslotte geen rol meer speelt. Het is ook heel gewoon dat sommige geadresseerden twee of drie exemplaren 'Goede ontvangst' van Philips tegelijk ontvangen; 3 Suisses Tilburg gooit zijn afnemers dood onder de reclame.

Mensen met smalle beurzen schrijven doorgaans niet zo veel, dat portverhoging daar zo'n bezwaar voor is. Daar hebben wij het doorgaans niet zo druk mee, wat maar goed is, want met nieuwwaarschrijven mensen die het slechtst en onleesbaarst schrijven, de meeste nieuwwaarschrijven. Wij doen met nieuwwaarschrijven nooit snel genoege.

Wat huis aan huis verspreiding betreft, particulieren verspreiden huis aan huis doorgaans alleen op plaatsen, waar dat de moeite loont. Op het platteland buiten de bebouwde kom, krijgen de mensen geen huis aan huis, of de post mag ze er naar toe brengen. Dit geldt evenzo met kranten en tijdschriften. In de kom willen de mensen ze wel bezorgen, maar een buitenbestelling mag de post ze naar toe brengen (onrendabele gebieden).

Verenigingen van liefdadigheid enz. worden wel gedupeerd naar mijn mening. Hier gooit men trouwens ook wel eens met geld, waarvan men vraagt of dat nu nodig is. Verenigingen die donatiekwitanties zenden van één of twee gulden, die hebben ongetwijfeld hoge incassokosten. Wat dat betreft zou het beter zijn dat u en ik ieder in zijn plaats onze vrije tijd gaven voor dergelijke verenigingen, door zo iets te behartigen. Dit zou zulke verenigingen

veel kosten besparen. Het bedrijfsleven streeft er naar om winst te maken. Mag de post niet streven naar een sluitende begroting?

Straks wordt briefpost 18 cent. Een timmermansknecht verdient 5 cent per minuut. Als een timmerman zijn knecht met een brief naar de bus zendt die twee minuten van zijn huis verwijderd is, dan heeft hij meer kosten aan het ter post bezorgen, dan dat de P.T.T. er voor krijgt om zo'n brief van Maastricht naar Maastricht te brengen.

Als er dan ook uit de schatkist gedoteerd moet worden, laat men dan, naar mijn mening, aan verenigingen doen en geen bedrijven subsidiëren door ze het recht van verhoging te ontzeggen. Of het nu in het prijzenbeleid past dat is een ander punt. In dat opzicht zal men tenslotte van twee kwaden het beste moeten kiezen.

Hoogachtend,

Sappemeer

J. VOS,

• Leesverbod

Redactie Nederlandse Gedachten.

M. H. de Red.,

Deze week kregen we voor de tv in een interview met o.a. prof. Vondeling iets (te zien en) te horen, wat de huidige Kamerleden staat te wachten. Er

hangt nl. een leesverbod in de lucht. Is dit laatste niet juist, dan vervalt dit schrijven. Uitgaande echter van de juistheid van mijn 'horen', ben ik over dit te nemen besluit zeer verontrust.

Als prof. Vondeling opmerkt dat hij voor zijn partij daarin geen moeilijkheden voorziet, omdat zij veel op „pad” zijn en dus wel „praten” kunnen, zegt dat niets. Of alle Kamerleden aan deze eisen voldoen kan ik niet beoordelen en doet er voor mij ook minder toe.

Als één der motieven vóór werd genoemd, dat de aantrekkelijkheid van het 'aanhoren' daardoor zou bevorderd worden, of plat gezegd: dan wordt het wat gezelliger.

M.H. de Red. mag deze eis wel gesteld worden, al zal er wel enige soepelheid betracht worden, ten aanzien van zeer technische onderwerpen.

Er is nu eenmaal verscheidenheid van gaven, en als kiezer stel ik een degelijke, overdachte en zwart op wit gestelde rede meer op prijs, dan een wedstrijd in het improviseren.

Een stukje praktijk zag ik nog in een 'punten' toespraak van pater Verhagen, in zijn epiloog voor de tv jl. zaterdagavond. Bij zijn inleiding gebruikte hij als voorbeeld de watersnoodramp in Zeeland enz. en dateerde deze als bijna 10 jaar geleden. Dat getuigt niet van serieusheid, als het reeds 12 is geweest. Verder zette hij een spreekwoord op z'n kop, door te zeggen: 'Met het kind het badwater weggooien'.

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

Nu beweer ik niet dat men geen foutjes kan maken, wanneer de 'preek' wordt geschreven en gelezen, maar men kan er dan altijd op terug grijpen, als men zich vergaloppeert. Ik herhaal nog eens mijn hoofdbezwaar: leesverbod!

Op zichzelf heb ik geen bezwaar tegen dit zgn. 'puntenstelsel'. Wie die gave bezit is zeker te benijden. 't Gaat bij mij om het verbod.

Hoe ik de toekomstige kandidaatstelling zie? Evenals voor sommige beroepen een rijbewijs als verplicht wordt gesteld, moet een Kamerlid in spé zijn spreekbewijs tonen.

M. H. de Red. dit is te veel geveerd naar mijn bescheiden mening. Hoe denken onze 'zittende' Kamerleden hierover? Ik heb nog geen reacties onder de ogen gehad, maar in de vergadering van onze kiesvereniging van jl. donderdag bleken velen hiervan nog niet op de hoogte te zijn. Er waren er ook die mij bijvielen toen ik dit naar voren bracht. Gaarne verneem ik of mijn inzicht klopt met de werkelijkheid.

Hoogachtend,

Andijk-oost

D. NIJDAM,

„Wetenschap en politiek”

De vijftiende Arjos-studentenconferentie werd op 12 en 13 februari jl. in „De Witte Hei” te Huis ter Heide gehouden. Het aantal bezoekers was kleiner dan in voorgaande jaren. De oorzaak moet wellicht gezocht worden in het feit dat de conferentie op een ander tijdstip werd georganiseerd dan voorheen.

Bij wijze van proef werd besloten de conferentie te verschuiven van half januari naar half februari. Verwacht werd dat hierdoor het aantal bezoekers groter zou worden.

In deze verwachting is de Arjos bedrogen uitgekomen.

Al was de schare dan klein, dit deed beslist geen afbreuk aan het voortreffelijke verhaal van oud-minister prof. dr. J. Zijlstra, die refereerde over „Wetenschap en politiek”.

Spreker begon met op te merken dat het terrein van zijn onderwerp enigszins weerbarstig is, vooral ook vanwege de enorme uitgebreidheid ervan. De titel suggereert een tegenstelling, die er niet is, maar wel bestaat er tussen wetenschap en politiek steeds een spanning.

Daarom, aldus spreker, ga ik beide delen belichten en misschien overbelichten.

DEFINITIES

Om er geen misverstand over te laten bestaan wat onder wetenschap en politiek moet worden verstaan werden de volgende definities gegeven.

Wetenschap is geordende kennis met betrekking tot de werkelijkheid. Een t.k van wetenschap is geordende kennis met betrekking tot een samenhangend geheel van problemen, als deel van die werkelijkheid.

Politiek is vormgeving aan het staatkundig leven en mede daardoor aan het maatschappelijk leven. In een democratisch bestel vormen politieke partijen de kernen van politieke activiteit. De leiders van de politieke partijen moeten naar voren brengen wat leeft in hun partij; zij moeten tegelijkertijd, vanuit de beginselen van hun partij, vormend en leidend optreden met betrekking tot de leden van de partij.

Een zeer kenmerkende eigenschap van de politiek is de voortdurende afwisseling van verbreding en versmaling van de kloof tussen voorhoede en achterban.

SPANNINGEN

Er bestaat een natuurlijke spanning tussen wetenschap en politiek.

In de wetenschap speelt analyse, precisie en helderheid een belangrijke rol.

In de politiek vooral synthese en emotie.

Spreker gebruikte het volgende voorbeeld: Wanneer met betrekking tot bepaalde economische problemen een wetenschappelijk oordeel moeilijk te verteren is, zegt men, dat dit politiek psychologisch onmogelijk is. De politicus zal met stemverheffing verklaren, dat wij deze zaak niet alleen economisch moeten bekijken.

Politiek behoort zich te richten op het algemeen welzijn op lange termijn.

De politieke praktijk van iedere dag dwingt de politicus en moet hem tot op zekere hoogte wel dwingen in de richting van het bepleiten van groepsbelangen op korte termijn.

De wetenschappelijke benadering van problemen heeft veelal betrekking op

Arjos-studentenconferentie

langere termijnen. Vanuit de wetenschap is een té eenzijdig oog hebben voor groepsbelangen dan ook scherp te veroordelen.

STAATKUNDIGE ONTWIKKELING

Er is sprake van een duidelijke ontwikkelingsgang. Aanvankelijk zien wij een feodale structuur van staat en maatschappij met geestelijkheid en adel als hoofdpersoon.

Het politieke leven in de negentiende eeuw had eigenlijk nog een betrekkelijk ongecompliceerde staatsorde. Het is de klassieke rechtsstaat: de jurist is de hoofdrolspeler in het stelsel.

Vanuit de economische wetenschap kwam men geleidelijk aan tot een ander inzicht. Men ontdekte dat er een algemene verantwoordelijkheid van de Staat moest bestaan voor het economisch proces als geheel. De welvaartsstaat doet zijn intrede.

Naast de jurist — of in zijn plaats zelf — komen economen, sociologen en planologen te staan.

Conjunctuur-politiek en structuur-politiek worden een belangrijk onderdeel van de politieke discussie.

In onze kring heeft men deze structuurverandering niet altijd begrepen. Men hield soms teveel vast aan verouderde standpunten. Tegen iemand als Lieftinck zijn destijds dingen gezegd waarvan we nu zeggen: „hoe is 't mogelijk”.

De ontwikkeling is doorgestaan. De exacte wetenschappen — natuurkunde, scheikunde enzovoorts — doen hun intrede in het staatkundig leven.

De technoloog komt naar voren. Ook voor het wetenschappelijk beleid dient verantwoordelijkheid te worden aangevaard. In toenemende mate vinden wij natuur- en wiskundigen in adviesraden en staatscommissies.

Helaas treden deze figuren in ons politieke bestel nog weinig op de voorgrond. Door hun beknoptheid van formulering en helderheid van denken zijn zij bijzonder waardevol. In het kabinet zou iemand uit deze takken van wetenschap best gebruikt worden.

NIET KEERBAAR

De revolutie die wij nu meemaken is evenmin als de vorige tegen te houden of terug te draaien.

Dit zal allerlei conflicten met zich meebrengen.

De politicus vreest de opmars van de technocraten. Hij is er beducht voor dat de rekenlineaal de plaats gaat inruimen van zijn subtiele beschouwingen.

De wetenschapsman bespeurt bij de politiek wazigheid, vlucht in frases, opereren met beginselen die reeds lang zijn achterhaald.

Welke vorm van staat en maatschappij passen nu bij de opmars van de exacte wetenschappen? Spreker vond het moeilijk hier exact een antwoord op te geven, maar merkte op dat het misschien een wat andere vorm van democratie zal zijn dan wij kennen.

WETENSCHAP EN POLITIEK

De wetenschappelijke methode is niet meer te verwijderen uit het staatkundig leven. De wetenschap zegt hoe het moet.

De politiek zegt waarheen we moeten. Het gevaar is aanwezig dat wij zo afglijden naar de neutraliteit van het middel. Daarom dient de wetenschap aan te geven welke methoden beschikbaar; de politieke welke aanvaardbaar zijn.

De wetenschap straft halve waarheden en drogredenen af. Zij opent het zicht op het geheel in plaats van op de delen. Zij legt de grote, de werkelijke scheidslijnen bloot. Daardoor dwingt zij tot een keuze ten principale. De ontwikkeling van de atoomwetenschap is hier een duidelijk voorbeeld van.

Dat is heilzaam voor het functioneren van ons staatsbestel. Wij dreigen te verstikken in de deelproblemen op korte termijn.

Het is ontstellend hoe weinig tijd een regering en ook individuele ministers hebben voor het ontwerpen van beleidslijnen op lange termijn. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat een veelheid, een onmogelijke veelheid probleempjes van de dag.

In krantenbericht, een televisieuitzending, vragen van Kamerleden enzovoorts.

Een sterke positie van het kabinet is broodnodig, niet één die — ter vermijding van een misverstand — gepaard gaat met een verzwakt parlement, maar die gepaard gaat met een sterke positie van het parlement.

Er moet meer distantie zijn tussen regering en volksvertegenwoordiging. Een sterker dualisme is hard nodig. Een voornaam kenmerk van onze parlementaire democratie is dat kabinet en individuele ministers ieder ogenblik ter verantwoording kunnen worden geroepen.

Maar als dit iedere dag gebeurt, als een minister steeds opnieuw „getackeld” wordt, dan loopt de machine vast en belanden we uiteindelijk bij de situaties in de vierde Franse republiek.

DE A.R.P.

In onze goede oude Anti-Revolutionaire Partij hebben we steeds veel tijd en energie besteed aan het vinden van principiële antwoorden op deelvragen.

Met dit pseudo-principieel gepraat over deelproblemen komen we niet verder. Een waarachtige christelijke politieke partij, een waarachtig christelijke politiek kan haar beslissend neen of ja

• Vervolg op pag. 11

STALEN

bureaus, stoelen, tafels, wandstellingen, rijwielstandaards

Vraagt gratis folder.

„MEKA”

AUSTERLITZ

Gemeente Zeist - Telefoon 03439 - 287

Kies vandaag zekerheid voor morgen. Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Unieke polis met waardevaste koopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort, Bergstraat 6-8, tel. 17043*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Over WEER-ZIEN gesproken

Dat organisaties van tijd tot tijd aan ledenwerving doen, zal u bekend zijn. Ook politieke partijen doen dat. Ze moeten dat wel omdat er door het overlijden van leden en andere oorzaken een natuurlijk ledenverloop is. Eenmaal in de zoveel jaar probeert dus elke partij nieuwe leden te werven onder mensen, die daarvoor in aanmerking komen; zoals jongeren of personen, die in een nieuwe wijk zijn gaan wonen. Het is wat wonderlijk dat partijleden altijd geworden moeten worden. Het komt niet zo vaak voor dat ze zich uit eigen beweging aanmelden. Dat is de ervaring van elke politieke partij en het is altijd al zo geweest. Je zou op dat stramien een trieste uitbeelding kunnen gaan borduren van de democratie, die blijkbaar ook in een zo democratisch land als het onze niet zo erg in trek is.

Maar dat laat ik nu maar buiten beschouwing. Niemand komt er in het leven zonder moeite en waarom zou dit met een politieke partij nu opeens wel zo zijn.

Laten we die kant van de zaak ook eens zien. De keerzijde van de medaille is het verheugende nieuws dat een aantal actieve propagandisten, die op pad gaan, steeds zegen op hun werk mogen zien en een flink aantal nieuwe leden op het partijbureau kunnen aanmelden. Dat geeft vooral die succesvolle medewerkers zelf de nieuwe moed, die ze niet graag zouden willen missen.

Onze partij houdt in deze tijd ook weer een ledenwerfactie.

Daar is door heel wat plaatselijke afdelingen in het land al flink aan getrokken, zoals dat heet.

In een paar maanden tijds werden dan ook ruim 2.300 nieuwe leden aangemeld. En het ziet er gelukkig naar uit dat dit nog lang niet het eindresultaat zal zijn.

Bekenden

Onze partij voert deze werfactie onder het motto: "WEER/ZIEN".

De folder, die voor deze actie ter beschikking staat, draagt ook dat opschrift. U kunt het lezen als één woord: WEERZIEN, maar ook als twee woorden WEER-ZIEN.

Als het laatste het geval is, dus als men de kern van de christelijke politiek weer ziet, dan volgt het eerste, het weerzien met de partij, vanzelf.

Er wordt dus vanuit gegaan dat onze partij zich bij deze actie richt op bekenden.

Niet in die zin dat ze vroeger al eens lid geweest zijn en nu weer zo ver gebracht moeten worden.

Al kan ook zo'n geval zich natuurlijk wel eens voordoen.

Dat bekend zijn met elkaar berust vooral op de gemeenschappelijke wil om de Heer van dit leven, op alle terreinen van het leven te dienen.

Onze partij zegt tegen hen: doe dat dan ook in de politiek, samen met de andere A.R.

Meestentijds gaat het om mensen, die op de een of andere manier vroeger wel eens wat belangstelling voor of een vluchtig contact met onze partij hebben gehad.

Misschien behoort u zelf ook wel tot hen.

Bijvoorbeeld doordat uw ouders A.R. waren of zijn.

Wellicht bent u zelf nooit aan het lidmaatschap toe gekomen omdat u

— geen knobbel voor de politiek heeft, of

— omdat u kritiek op de politiek of op de gang van zaken in de A.R. Partij heeft, of

— omdat u wilt wachten tot alle reformatorische christenen en in elk geval de C.H. en A.R. in één partij samengaan.

Het kan best zijn dat er nog een andere reden is waarom het nooit tot een weerzien tussen u en de A.R. Partij gekomen is.

Vrijage

Daar kunt u ons natuurlijk altijd eens over schrijven.

Over de zojuist genoemde oorzaken wil ik iets in het kort zeggen.

In de eerste plaats dit, dat van onze partij zo langzamerhand wel bekend is dat zij het meest aandringt op politieke eenheid tussen zoveel mogelijk protestanten.

Maar het gaat daarmee als met een vrijer, die graag een bepaald meisje wil trouwen. Hij moet het

Radio-causerie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris der A.R. Partij, gehouden op donderdag 25 februari

ja-woord afwachten, want vóór dat moment vinden zelfs verkering en verlovings geen doorgang, laat staan het huwelijk.

Dat zijn gevoelige zaken, waarvoor aan beide kanten rijpheid moet bestaan. Het zou onheus zijn indien u, die misschien ook op zo'n samengaan tussen A.R. en C.H. wacht, ONS zoudt straffen door een boos gezicht tegen de A.R. te trekken. Veeleer verdienen we een schouderklopje van u in de vorm van uw lid worden.

Dat zou een sportieve vorm van meewerken en sympathie-betuygen zijn.

Want als iedereen zou gaan afwachten, zodat en A.R. en C.H. om die reden veel leden zouden verliezen, dan zou een samengaan tussen die beide op den duur weinig zin meer hebben.

Anderen vinden misschien dat die A.R. te hard vrijt of ze vinden dat aandringen op eenheid wat verdacht.

Laat ik hun dan de verzekering geven dat het geen onbesuisde vrijage is en ook geen liefde om het geld (in dit geval de kiezers) van de ander.

Om meer macht of aanzien behoeven we het in deze tijd niet te doen.

Er zullen altijd andere, grotere politieke groeperingen zijn.

Ons motief is uitsluitend dat wij bij het volgen van Jezus Christus op het terrein van de politiek Zijn naam en eer beter tot uiting kunnen doen komen door in de grootst mogelijke eensgezindheid met mede-christenen op te trekken.

Indien ook u die overtuiging hebt, breng dat dan tot uitdrukking door ons in dat eenheidsstreven te steunen en u aan te sluiten.

Effectieve kritiek

En dan het punt van de kritiek op de politiek of op de partij.

In veel winkels treft u opschriften met de woorden: bent u tevreden, zegt het anderen, hebt u kritiek, zegt het ons!

Om dat laatste gaat het mij speciaal.

Iemand die kritiek op iets of iemand heeft, interesseert zich daar blijkbaar zo voor dat hij er zich over wil uiten.

Bovendien moeten we aannemen dat zo iemand het graag anders zou hebben. Maar dat lukt niet zolang hij zijn kritiek niet spuit daar waar deze effect kan hebben.

Welnu het meeste effect heeft kritiek op de politiek of op de partij steeds indien deze binnen de partij openbaar wordt gemaakt.

Het lid in volle rechten heeft het oor van elk partijorgaan.

Dagelijks moet ik als secretaris van het partijbestuur in brieven op zulke aanmerkingen ingaan; veelal gebeurt dit zelfs tijdens persoonlijke ontmoetingen.

Dan hebben leden natuurlijk voorrang boven niet-leden.

Indien u bedenkt dat nog geen 10% van alle Nederlandse kiezers lid van de partij van hun stembuskeuze is, dan is althans de positieve kant daarvan dat deze 10% van de kiezers een veel grotere invloed op de gang van zaken uitoefent dan de rest.

Laat ik u verzekeren dat menig besluit van partijbestuur of fractie gefundeerd is op een enkele suggestie van één persoon, die een waardevol idee gaf.

De bewering: "We hebben niets in de melk te brokkelen, ze doen in Den Haag toch wat ze willen" is een fabeltje, waarvan de onhoudbaarheid telkens weer bewezen wordt.

Want zij die dan de dienst zoude uitmaken zijn ook maar mensen. Zij hebben de mening van anderen evenzeer nodig als de directies van zelfs de grootste onderneming en de inhoud van de ideeën-bussen, die in hun bedrijf staan opgesteld.

Te druk voor alles?

Dat u het druk hebt met andere zaken veronderstellen wij bij voorbaat.

Iemand schreef mij eens dat hij maar weer als partijlid wilde bedanken, omdat hij het zo druk had met het — zeg maar — grijze Kruis (vult u de werkelijke kleur van dat kruis zelf maar in).

'k Heb teruggeschreven dat ik het te druk met de politiek had om voor datzelfde Kruis werk te verzetten, maar dat ik dan toch ten minste nog als lid ervan mijn sympathie kon uiten en dat werk steunen.

Wat zou er van alle verenigingen en organisaties terecht komen, indien alleen maar zij lid waren, die het feitelijke werk verzetten?

Dat geldt ook voor die beroemde knobbel, die velen voor de politiek zeggen te missen.

Is dat een argument om het nu en de noodzaak ervan in twijfel te trekken?

Onge subsidieerde democratie

Indien u bedenkt dat in ons land — Goddank — het staatsbestel gegrondvest is op de democratie, die haar voedingsbodem vindt in de politieke partijen, is het dan geen zaak om die partijen een beetje tegemoet te komen?

En dit te meer omdat die politieke partijen zo ongeveer de enige organisaties in den lande zijn, die niet gesubsidieerd worden?

Zij mogen toch wel heel direct een beroep op de burgers doen.

Boven alles mag een partij, die Jezus Christus wil dienen, zo'n appél doen op allen, die als christenen belijden dat Hij overal gediend moet worden; dus ook in de politiek.

Welnu, dat beroep doen wij NU op u! Daar zit u misschien op te wachten.

Want misschien zegt u: dat ik nog geen lid ben vindt gewoon daarin zijn oorzaak dat nog nooit iemand mij er om gevraagd heeft.

Dat is mogelijk.

Helaas is men ook in onze partij niet overal even actief.

En hoewel ik zeker niet elke 14 dagen een gericht ledenwerfpraatje voor de microfoon houd, wil ik midden in onze actie "WEER/ZIEN", de kans niet lopen dat u terecht dat verwijt maakt.

Vandaar mijn appél op u, vanavond.

Wij sturen u graag meer gegevens toe als u er even over schrijft.

Dat kan er toe bijdragen dat u de A.R.P. ook WEER duidelijker ZIET.

Daarom hoop ik op een tot WEERZIENS.

Wijziging in bankvoorwaarden

Ons Kamerlid, de heer G. A. Kieft, heeft in verband met mogelijke herziening van de algemene bankvoorwaarden aan de Minister van Financiën gevraagd:

1. Is het juist, dat de Nederlandse bankiersvereniging voor de banken de algemene voorwaarden — o.m. regelende de verhouding tussen cliënt en bank — aan een grondige herziening heeft onderworpen?
2. Indien het vorenstaande bevestigend wordt beantwoord, kan de Minister een overzicht geven van de wijzigingen, die aangebracht zijn in de voordien geldende voorwaarden?
3. Indien zou blijken, dat ten gevolge van de genoemde herziening vele risico's ten onrechte en eenzijdig zijn verschoven naar de cliënt, en gelet op de bestaande concentratie van het Nederlandse bankwezen, meent de Minister, dat hij gerechtigd is, werkloos deze ontwikkeling toe te laten?

* * * Het teveel aan officieren

Zowel bij de luchtmacht, als bij de marine schijnt er sprake te zijn van een te veel aan officieren van bepaalde categorieën — met name in de hogere. Van de landmacht staat dit vast.

Een dergelijke situatie heeft grote bezwaren. Iemand die het beroep van officier kiest moet de (terecht) bij hem bestaande verwachting dat hij normale promotiekansen heeft, vervuld kunnen zien worden. Temeer omdat ook van de zijde van de defensie er grote behoefte is aan een geregelde toevoer van jonge krachten.

Die situatie van een „te veel” bestaat al jaren. De vorige minister van defensie dacht aan de oplossing een deel van deze officieren gedwongen heen te zenden. Met als norm: een niet langer verantwoorde lichamelijke ongeschiktheid.

De huidige bezetting van het ministerie van defensie denkt daarover gelukkig anders.

Er is — op vrijwilligheidsbasis — een regeling ontworpen op grond waarvan de betrokken officieren het gemakkelijker wordt gemaakt de dienst te verlaten.

Deze regeling houdt in dat er financiële tegemoetkomingen zullen worden verstrekt. Bovendien zal vanwege defensie alle hulp worden geboden voor het zoeken naar een nieuwe functie. Het zal duidelijk zijn dat wij er op rekenen dat deze laatste hulp geen „papieren hulp” zal blijken te zijn. Te meer omdat er in de totale overheidssector vele functies zijn waarop het Kabinet een grote invloed heeft als het om de benoeming gaat.

De financiële regeling is niet aan de zuinige kant gehouden. Het is mogelijk dat de vrijwillig heengaan officier een uitkering van anderhalf jaar salaris ontvangt. Indien hij bovendien met ver-

vroegd pensioen gaat kan dit betekenen dat hij nog gedurende drie jaar over het huidige inkomen beschikt.

Het is echter wel noodzakelijk dat de minister van defensie in overleg treedt met zijn collega van financiën om de extra fiscale druk die ontstaat in deze gevallen in elk geval sterk te matigen.

* * * Politieke zelfmoord?

Dezer dagen heeft de Tweede Kamer een wettelijke regeling behandeld waarbij grote activiteit van de heer Koekoek en zijn mede-Kamerleden van de Vrije Boeren, wel zeer in de lijn der verwachtingen lag.

Het ging over het leggen van beslag onder anderen op gelden, door publiekrechtelijke organen, die daar recht op hebben.

De fiscus heeft in dit opzicht steeds in grote mate de vrije hand gehad. Meer armslag krijgen nu ook de bovengenoemde organen der p.b.o.

Men zou zeggen dat de heer Koekoek zich hiertegen wel tot het uiterste zou hebben moeten verweren. Dat is hij zonder meer aan zijn kiezers verplicht.

De heer Koekoek moet degenen, die hem als hun kampioen beschouwen, dan ook wel bijzonder teleurgesteld hebben, toen hij, noch zijn politieke medestanders, de nieuwe regeling ook maar één woord waardig achtte. Dat was dan ook dé verrassing van de dag in de Tweede Kamer.

„Laat de hamer maar vallen” zei de heer Koekoek zelfs tegen de Kamer voorzitter. Heeft hij niet beseft hoezeer daarmee een slag werd toegebracht in het door velen in hem gestelde vertrouwen?

Het lijkt op politieke zelfmoord.

Uniformen voor de vaandrags

Vragen van de heren VAN BENNEKOM (A.R.P.) en WALBURG (A.R.P.) aan de Minister van Defensie over de levering van militaire uniformen:

1. Is het juist, dat sedert 1 januari 1965 aan de afgestudeerde vaandrags van de diverse opleidingsinstituten zgn. confectie-uniformen worden verstrekt als dagelijkse tenues?
2. Is het juist, dat deze confectie-uniformen in Duitsland worden vervaardigd en zo ja, was het niet mogelijk deze order in het binnenland te plaatsen?
3. Is het de Minister bekend, dat verscheidene militaire kleermakerijen in Nederland door deze maatregel, die zonder voorafgaande waarschuwing werd genomen, ernstig zijn gedupeerd, ook door dat zij twee jaar geleden grote hoeveelheden stof hebben moeten aanschaffen in verband met de toen uitgevaardigde nieuwe voorschriften?
4. Is de Minister bereid een schadeloosstelling te verstrekken aan die gedupeerden, die als gevolg van bovengenoemde maatregel onverkoopte voorraden in bezit hebben?

Inflatie is internationaal probleem

- ◆ Geen terugkeer naar Gouden Standaard
- ◆ Aandacht voor belastingzaken
- ◆ Overdracht staatseigendommen

G. A. Kieft

... de positie van de gouden standaard ondergaat een snelle ontwikkeling naar volledige maatschappelijke verzelfstandiging. Het is daarom dringend nodig het huidige tarief in gunstige zin spoedig te herzien.

De minister

Minister Witteveen, de liberale minister van Financiën heeft er geen gemakkelijke weken opzitten. Moest hij in het begin van de vorige week zijn algemeen financieel beleid verdedigen in de Senaat, de week daarop moest hij in de Tweede Kamer zijn eigen begroting verdedigen tezamen met de staatssecretaris Van den Berge (partijloos). De minister en zijn staatssecretaris beheersen de materie zodanig, dat zij maar weinig tijd nodig hebben om zich degelijk voor te bereiden. Deze door prof. Zijlstra ingezette weg wordt ook door de heer Witteveen bewandeld. Het gevolg daarvan is dat de debatten boeiender worden, zelfs over deze moeilijke materie van financiën.

Zo nu en dan, de huidige minister verloochent zijn professorale afkomst niet, komt er a.h.w. een college van de hoogleraar in de conjunctuurpolitiek ten behoeve van Kamerleden. Dan krijgt de wetenschap wat meer nadruk dan de politiek. Dat is op zichzelf geen bezwaar omdat de heer Witteveen zich er wel van bewust is dat hij thans politiek beleid moet voeren. In dat opzicht houdt hij, ook tegenover zijn voorganger prof. Zijlstra, zijn eindje vast. En hij krijgt Kamer en Senaat met zich mee, al is hij er wel van overtuigd dat de politiek een samenspel is tussen kabinet en volksvertegenwoordiging. Met andere woorden: aan een aantal reële bezwaren van de Tweede Kamer wordt niet zonder meer voorbij gegaan. Met name inzake uitgifte in eigendom van de domeingronden werd dit duidelijk.

Inflatie

Het mag niet zo zijn — en dat gebeurt ook meestal niet — dat de begrotingsbehandeling van het ministerie van Financiën een herhaling wordt van de algemene financiële beschouwingen.

Maar wel behoren een aantal typisch financiële zaken die toen niet zijn besproken dan aan de orde te komen.

Eén van die zaken is de wat men noemt „kruipende” inflatie. De heer Kieft (A.R.) had dit punt aangesneden omdat het hem verontrustte dat de gevolgen van de inflatie — het minder waard worden van de gulden — hoe langer hoe meer in het leven merkbaar werden.

Uitgerekend in gulden van 1951 is de gulden gedaald tot ongeveer drie kwartjes. Voor een deel vangt de overheid deze gevolgen weliswaar op door een zekere welvaartsvastheid in te bouwen in een aantal uitkeringen, maar daar houdt het mee op. In tal van gevallen ondergaan vele burgers de nadelige gevolgen: duurder wordende prijzen terwijl hun inkomsten niet groter worden. Ook op een ander vlak worden de gevolgen ondervonden. Bij tal van activiteiten — met name op het geestelijk cultureel terrein — is er sprake van een begin van een verlamingsverschijnsel: kerken, scholenbouw, ziekenhuizen en de stichtingen van barmhartigheid. De hun toekomstige inkomsten stijgen niet in dezelfde mate als hun kosten. Het ondernemen van nieuwe activiteiten wordt daardoor echter moeilijk.

Vandaar dat de heer Kieft (A.R.) er voor pleitte de oorzaak van de inflatie op te sporen en te beteugelen in internationaal verband. En daarnaast krachtig stelling te nemen in Nederland zelf als het gaat om een evenwichtig beleid. Daarbij zal een beleid op te kort zicht plaats moeten maken voor een beleid op langere termijn. Een mening waarbij de heer Brouwer (K.V.P.) zich van harte kon aansluiten.

De minister moet de vinger weliswaar bij de pols houden maar hij moet kunnen volstaan met een globaal ingrijpen op de strategische punten. Een overheidsbeleid dat in de richting van dirigisme zou gaan, veroordeelt de A.R.-fractie.

Gouden standaard

Het was de liberale heer Joekes — ook de heer Scholten (C.H.U.) sprak er

over — die het probleem van de gouden standaard aansneed. Aanleiding daartoe was een rede van de heer De Gaulle — Frankrijks president — die blijkbaar een herinvoering scheen te bepleiten. De heer Scholten meende te mogen constateren dat Nederland, die in het algemeen de opvattingen van De Gaulle niet kan delen, op het financiële vlak deze politiek wel steunde — waarvoor hij ernstig waarschuwde. De buitenlandse politiek moet in Nederland een zekere eenheid zijn. En daarin had de heer Scholten volkomen gelijk.

De minister kon hem gedeeltelijk tevreden stellen. Een terugkeer naar een gouden standaard is onmogelijk, naar de minister uitvoerig beredeneerde. De behoefte aan krediet in de wereld is zo groot dat het goud aan deze behoefte beslist niet kan voldoen. Vandaar zijn streven — mede om de inflatie te voorkomen — begrip te kweken voor een gezamenlijke (wereld)verantwoordelijkheid van de totale hoeveelheid aan liquide middelen. Men is nu op weg, men aanvaardt elkanders kritiek als b.v. bij een nationale betalingsbalans er onevenwichtigheid dreigt en men helpt elkaar uit de nood. De tijd is nog niet rijp voor een Europese munt. Wel zal er alle aanleiding zijn de vrijwillig aangegane Europese en Atlantische verbanden, aldus de heer Kieft (A.R.) op den duur om te zetten in een verdere integratie waardoor een aantal verplichtingen zullen worden vastgelegd. Maar er zal voor moeten worden opgepast dat er niet een „overmacht” komt van een enkel land. Gezamenlijk te dragen verantwoordelijkheid zal in dit opzicht uitkomst kunnen brengen. De heer Brouwer (K.V.P.) was het in grote lijnen met de minister eens over deze zaken. Hij merkte overigens op dat het wenselijk zou zijn te weten of en zo ja, hoeveel risico's er schuilen in de internationale samenwerking om het Engelse betalingsmiddel mee te beschermen. Hij vroeg in het bijzonder naar de tegenprestaties die van Engelse zijde tegenover de hulp waren gesteld.

Belastingen

Dit jaar was er niet zó veel over de belastingsector „te doen”. Immers nog maar een korte tijd geleden (juni 1964 en november 1964) was de wetgeving aangepast aan de huidige tijd (belastingvoordeel ± 175 miljoen gulden) terwijl de tarieven in 1965 en 1967 zullen worden verlaagd met rond 1000 miljoen gulden.

Toch waren er enkele belangrijke zaken van algemene aard.

De heer Scholten (C.H.U.) pleitte, evenals alle anderen voor een spoedige verdwijning van het zegelrecht op kwitanties — kosten ± 10 miljoen. De staatssecretaris zegde toe dit te doen zodra het maar enigszins mogelijk was. Een door hem ingediende motie, om dit vast te leggen vond de A.R.-fractie daarom volkomen overbodig. Van de zijde van de K.V.P. werd aandacht gevraagd voor de waardering van de gronden, met name als het gaat om de successierechten. Toegezegd werd door de staatssecretaris dat hij met name als het ging om de vererving ouders-kinderen, hierin zou trachten verbetering aan te brengen. Het „onderste uit de kan” wilde hij beslist niet.

Predikantsvrouwen, die met haar man in de gemeente werken kunnen niet profiteren van de aftrekregeling van de „werkende gehuwde vrouw”. Formeel mag dit juist zijn, maar bevredigend is het niet in de meeste gevallen waarin vaststaat dat zij een ware „hulpe” tegenover haar man is. De staatssecretaris wil er nog eens over denken, maar de consequenties liggen hem zwaar op de maag. Hoe dan te handelen met vele soortgelijke gevallen?

Namens de A.R.-fractie pleitte de heer Kieft voor een tijdige en ernstige bestudering van het tarief voor ongehuwden.

Zo er al deze periode geen kans zou zijn aan deze te zwaar belaste groep iets te doen dan is het noodzakelijk nu reeds met het voorbereidende werk te beginnen opdat een beleidsbeslissing zo

Staatssecretaris Van den Berge

... Zijn er nog meer belastingen waartegen de heer Koekoek bezwaar heeft? ...

spoedig mogelijk kan volgen. Ook de heer Engelsman (P.v.d.A.) vroeg voor dit probleem dringende aandacht. „Op een passend moment zal deze fractie de bijzondere aandacht daarvoor vragen”.

Het was in het bijzonder de heer Engelsman (P.v.d.A.) die aandacht vroeg voor de (nog niet beantwoorde) schriftelijke vragen van de heer Kieft (A.R.). Die verontrusting over de gevolgen van deze concentratie was er overigens bij alle fracties. De minister zegde een diepgaand onderzoek toe.

En de Boerenpartij — de heer Koekoek — pleitte voor een rigoureuze afschaffing van praktisch alle belastingen.

De inkomstenbelasting en de vermogensbelasting vond hij goed als het daarbij alleen maar ging om ondernemers die meer verdienen dan zij nodig hebben. Over de rond 70% van het totaal aan belastingplichtigen die in loondienst zijn had hij kennelijk geen oog.

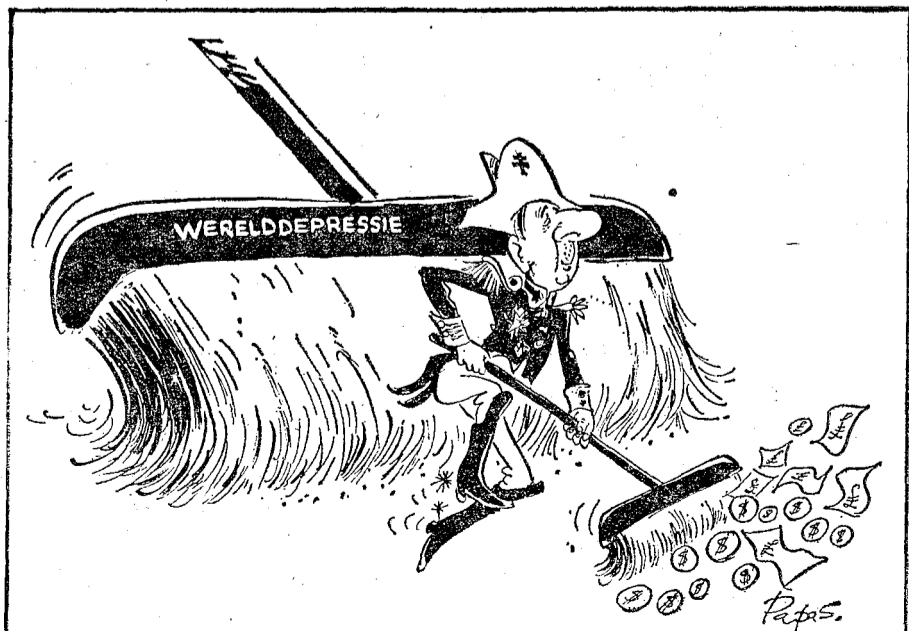
Dogmatiek of doelmatigheid

Het debat over de uitgifte in eigendom van de IJsselmeerpolders heeft de tongen in de Kamer losgemaakt. Principiële tegenstanders, naast voorstanders van de afstoting van staatsbezit hebben het hunne er van gezegd. Tussen de voorstanders was er bovendien wat verschil van mening, mede omdat de minister een wat vage toelichting had gegeven over de vraag of het tijdstip nu en de aangekondigde voorwaarden van de eigendomsuitgiften voldoende doelmatig was.

Een voorpostengevecht was er geweest bij de behandeling van de Zuiderzeefonds-begroting. Fel keerde toen de heer Vermooten (P.v.d.A.) zich tegen elke verkoop, maar de heer Walburg (A.R.), Tolman (C.H.U.), Tuynman (V.V.D.) en de heer Engbertink (K.V.P.) wilden welbewust zo ver niet gaan. De samenleving ook daar moet niet eenzijdig zó zijn dat er alleen maar pachters van een landheer zouden mogen zijn.

De heer Slotemaker (P.S.P.) was het duidelijkst: „nooit van m'n leven de gronden die met staatsinkomsten uit het water zijn getogen, overdragen aan de particulieren”. De toekomstige maatschappij is alleen gediend met staats-eigendom nu de particulieren slag op slag demonstreerden dat zij alleen maar op eigen voordeel uit waren.

De P.v.d.A. wenste eveneens niet over te gaan tot een geringe uitgifte in eigendom. Weliswaar werden geen dogmatische argumenten gebruikt, maar dat was in feite ook niet nodig. Men had een voldoende aantal praktische bezwaren. En dan is het maar verstandiger voor een oppositiepartij, niet met het zware geschut te komen; nationalisatie van grond en andere belangrijke

De schaduw van de gouden standaard

Het nieuwe land: afstoten of niet?

produktiemiddelen moeten in handen van de gemeenschap zijn.

Doen, maar . . .

Het oud-A.R.-Kamerlid de heer A. W. Biewenga heeft in 1956 reeds de stoot gegeven aan een principieel besluit van de Kamer een deel der domeingronden in eigendom van de particulieren over te hevelen. De heer Kieft (A.R.) was van oordeel dat het uitgangspunt nog geheel juist is. Ook de IJsselmeerpolders komen niet in aanmerking voor een blijvende nationalisatie. Het is bovendien bijzonder gewenst dat in de nieuwe polders alleen maar gebruikers zijn van een en dezelfde kleur — pachters — onder één landheer — de overheid. Ook in het nieuwe land kan er op dat punt niet een te groot verschil bestaan met het oude land.

De P.v.d.A. stelde wel dat deze minister „uitverkoop” hield van alle staats-eigendommen, maar dit is natuurlijk niet juist. Weloverwogen worden hier en daar een aantal staats-eigendommen overgedragen — overigens beslist niet tegen „uitverkoopsprijzen” — op een moment dat daarvoor geschikt is en... bij mondjesmaat. De heer Kieft (A.R.) meende dat de minister te weinig gegevens ter beschikking had gesteld om te beoordelen of het juiste tijdstip al aanwezig is. Het juiste moment was in 1956 en in 1960 nog duidelijk niet aanwezig. Een sterke argumentering waarom nu het ogenblik was aanbroken was in de toelichting onvoldoende te vinden.

Het gevaar van splitsing van de gekochte boerderij later door de eigenaar was niet afwezig. Vooral bij verwervingen. Bovendien was de termijn van 10 jaar waarbinnen de eerste eigenaar niet mocht verkopen te kort omdat de prijs beslist nog niet volledig is gestabiliseerd. De E.E.G.-ontwikkeling zal doen ervaren dat de prijzen alsnog zullen oplopen. Bovendien, aldus de heer Kieft (A.R.) weten wij nu reeds dat grote delen van de polders niet zullen mogen worden verkocht omdat er dringende behoefte is aan grond voor recreatie en voor een uitwijkmogelijkheid voor de toekomstige bevolkingsgroei in het westen. Het zou beslist onjuist zijn als nu wordt verkocht wat later tegen ont-eigeningsprijzen moet worden teruggekocht. De K.V.P. was behept met minder zorg. De heer Brouwer (K.V.P.) vond het een moedige daad van het Kabinet en meende dat het gezonde mensenverstand voldoende waarborg was tegen het splitsingsgevaar. Hij pleitte wel voor een overdracht in eigendom van een aantal kleinere bedrijven.

Alle fracties, die in beginsel vóór de eigendomsoverdracht waren, vonden dat de heer Kieft het gelijk aan zijn zijde had toen hij pleitte voor voorrang van „onthemde boeren”. Niet alleen voor de ontheemde eigenaren maar evenzeer ten behoeve voor de van zijn bedrijf onteigende pachter.

Uiteraard zouden de jonge boeren die meegeewerkt hebben om het land uit de zee te herwinnen beslist niet achter mogen worden gesteld.

Ook de heer Tolman (C.H.U.) pleitte vóór de eigendomsuitgifte. Hij wilde wat minder aan het gevaar van splitsing der bedrijven t.z.t., maar drong zeer sterk aan om de termijn van 10 jaar tenminste te verlengen tot

15 jaar. Trouwens ook hij vond dat de Kamer wat meer in finesses de voorwaarden van verkoop moest kennen en kunnen worden bekritiseerd.

Een nader gesprek met de minister over deze zaken in commissieverband was een punt waarvoor ook de V.V.D.-er Tuynman voelde evenals de heer Kieft (A.R.) die dit voorstel had gewit.

De heer Egas (P.v.d.A.) formuleerde nog eens het fractiestandpunt: tegen. De behoefte aan grond ten behoeve van nationale doeleinden is zo groot dat het niet verantwoord is, zelfs een klein deel der gronden af te stoten. Pacht of erfpacht is meer dan voldoende. Bovendien moeten wij in Nederland naar nog grotere eenheden bij de landbouw, zodat een versnippering in bedrijven van 20/30 ha tot 50/60 ha onjuist zou zijn.

De deskundige heer Tolman (C.H.U.) meende dat er toch wel verschillende mogelijkheden waren om tot een prijsvaststelling te komen. Met name is de pachtprijsnorm een goede gangbare gewoonte om daaruit de verkoopprijs af te leiden. Overigens wilde ook hij toch graag meer weten over de grootte van de te verwachten prijzen. Zelfs de partijgenoot van de minister

was voorshands niet zó enthousiast als de K.V.P. „Ik moet zeggen dat ik onder de huidige omstandigheden toch wel tender naar hen die hebben laten doorschemeren dat niet alleen dit plan maar ook de huidige omstandigheden een wat hypothetisch karakter hebben.” Vandaar zijn aandrang om toch vooral voorzichtig te beginnen zodat wat meer ervaring kan worden opgedaan.

De minister

- Er komt een zeer voorzichtigte aanpak. Van de uit te geven grond komt maximaal 40% in aanmerking voor erfpacht en eigendom. Bovendien is deze norm niet voor altijd een vaststaande. Naar omstandigheden worden gehandeld.
- De termijn van 10 jaar mag wel wat worden verlengd als de Kamer dit ernstig meent. Vandaar de ingediende aanvaarde motie-Tolman-Kieft om dit te bewerkstelligen.
- Alle gronden die met enige waarschijnlijkheid in de toekomst een andere bestemming krijgen (agrari-sche, stedenbouw, industrievestiging, wegenaanleg enz.), zullen niet worden verkocht.
- De harde noodzaak dat een landbouwbedrijf nu (en zeker straks) alleen uit te oefenen is op wat grotere bedrijven, gezien de enorme investeringskosten, zal een rem betekenen op het splitsingsgevaar. De ervaring opgedaan in de ruilverkavelingsgebieden is daarvoor een aanwijziging.
- Over de concrete voorwaarden zal de Kamer op verzoek nader volledig worden ingelicht.
- Ontheemden en de medewerkers in de polders zullen een zekere voorrang krijgen.
- De raad van de ruimtelijke ordening zal steeds over alle uitgaven in eigendom worden gehoord.

A.R.J.O.S.-puntigheden

- De tv-uitzending die de ARJOS verzorgde leverde nogal wat reacties op in de vorm van verzoeken tot inlichtingen. De uitzending heeft deze personen blijkbaar iets te zeggen gehad. Ongetwijfeld zijn tal van anderen niet aan schrijven toegekomen. Als u zo iemand tegenkomt, wijst u hem dan de weg naar de ARJOS? Telkens weer blijkt dat voor velen de ARJOS onbekend is. Daarom nodigen wij allen, die dit lezen en die beneden de leeftijd van 30 jaar zijn, uit om voor het eerst of bij vernieuwing kennis te maken met de ARJOS. In de eerste plaats via een club of — als dat niet mogelijk is — via een individueel lidmaatschap. Inlichtingen bij secretariaat ARJOS, dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

- Op 12 en 13 maart a.s. organiseren de FCHJG en de ARJOS een conferentie over „partijvorming in Nederland” op het conferentie-oord „Woudschoten”. Als referenten zijn uitgenodigd de heren prof. mr. I. A. Diepenhorst (A.R.) en F. Schurer (P.v.d.A.). Protestantse jongeren uit de verschillende politieke jongerenorganisaties worden uitgenodigd. Daarnaast bestaat de mogelijkheid tot individuele deelname. De kosten bedragen f 11,—. Opgave kan geschieden bij: H. Groenbos, Reinierstraat 11, Hengelo (Ov.), tel. 05400-18535.

DEPOSITO- BANKBOEKJES

4%

Folder op aanvraag verkrijgbaar

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955

A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

Suriname en de Antillen

Een Koninkrijk

Bij behandeling van de begroting van de vice minister president mr. B. W. Biesheuvel is al gesproken over Suriname en de Nederlandse Antillen.

Het was de liberaal Berkhouwer die namens zijn fractie uitsprak dat het samengaan van Nederland en Suriname, de Antillen en Curaçao berustte op basis van vrijwilligheid. Zou bij een der partners deze vrijwilligheid verdwijnen, dan zou zijn fractie er niet voor pleiten de Koninkrijksgedachte ten koste van alles vast te houden. Dit deelde hij mede omdat het huidige Surinaamse bewind had laten uitkomen dat zij nooit abrupt de samenwerking zouden verbreken. Dit hield naar zijn mening in dat zo mogelijk onder ogen wordt gezien zich langzaam aan los te maken. Het is duidelijk dat het bezoek van de minister-president ook dit punt niet onbesproken heeft gelaten.

De heer Van Koevorden (K.V.P.) meende dat het te betreuren was dat er onvoldoende fondsen beschikbaar zijn voor een ver- en verdergaande agrarische ontwikkeling. Zou het niet mogelijk zijn onbestede E.E.G.-ontwikkelingshulp te gebruiken? Het verbreken van het contact met de Koninkrijksdelen was niet naar de zin van de heer Mel-ema (C.H.U.). Hij meende dat de culturele band tussen Suriname en ons land zo hecht nog was, dat het onverstandig is van de liberalen nu reeds te praten over het breken van een zó nauwe band.

Knellende problemen

Dr. Meulink (A.R.) die in Suriname is geweest gaf blijk van een duidelijk inzicht van de knellende problemen. Met de politieke ontwikkeling is, ver-geleken met een aantal jaren terug goede vooruitgang gemaakt in Suriname en de Antillen. Ook in cultureel opzicht. Maar de economische situatie is van dien aard, dat er nog veel moet gebeuren. Zelf hebben deze landen de nodige gelden niet — het zal terecht van Nederland moeten komen. Indien niet, dan zal het gevolg zijn dat de met Neder-

land verbonden landen zich op geheel andere landen oriënteren. Het is onverstandig deze ontwikkeling aan te moedigen. Vandaar zijn sterk pleidooi, de snelheid van de realisatie der plannen te bevorderen. Ambtelijke molens moeten in dit geval zeker niet te langzaam malen.

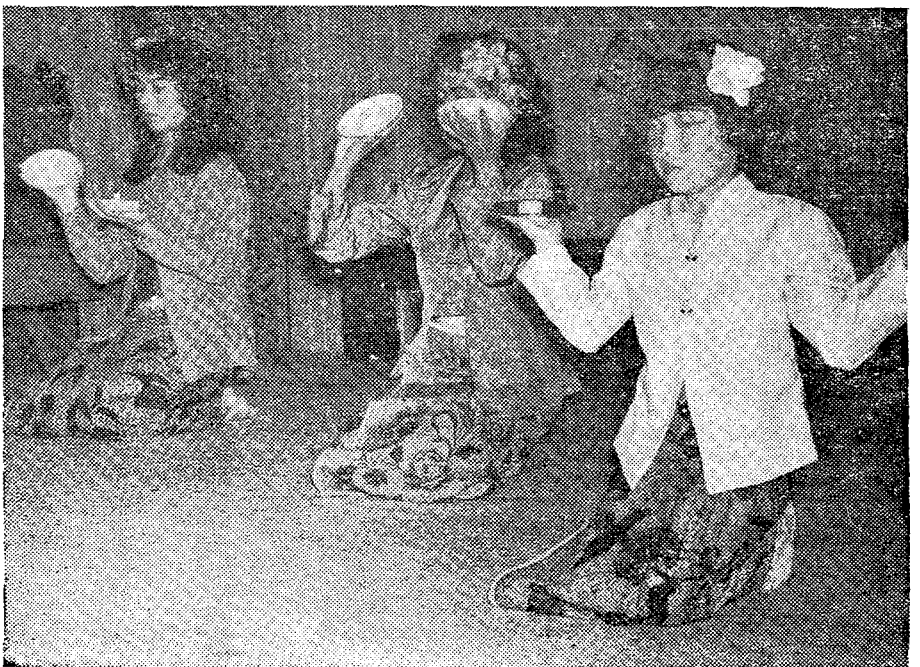
De infrastructuur moet spoedig worden verbeterd: vandaar een sterke vestiging van productieve ondernemingen. En om dat aan te moedigen moet de overheid meer dan tot nu toe, garantie geven voor commerciële risico's. Deze stimulans is voorshands onontbeerlijk. Men hoort in Suriname de klacht: Nederland heeft wel belangstelling voor Indonesië, met name het bedrijfsleven. Moet nu Suriname daarvan de dupe worden?

Fel attaqueerde dr. Meulink (A.R.) en de heer Lankhorst (P.S.P.), die welis-

waar pleitte voor het recht op onafhankelijkheid, maar zich toch uitvoerig bezig gehouden had met de interne verhoudingen in Suriname: naar de mening van de P.S.P. is de democratie daar in gevaar en Nederland moet zich daar eigenlijk niet mee bemoeien. Als er dan toch volledige onafhankelijkheid moet zijn, waarom dan bemoeienis met de interne toestanden?

Het kabinet wil de weg van economische bijstand wel op. Voorlopig wel garantie voor niet-commerciële risico's terwijl verdergaande maatregelen nog zullen worden overwogen. Trouwens een stel grote Nederlandse bedrijven zijn van plan een ontwikkelingsmaatschappij voor Suriname op te richten. Dit kabinet zegt deze ontwikkeling met welgevallen tegemoet te zien, maar het naadje van de kous kon niet worden ontdekt. Kritisch begeleiden blijft dus noodzakelijk.

Suriname: vreugde, maar ook ernst.

GRONINGEN

sparen...
 CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
4 1/4 % rente

4 1/4 % (6 maanden opzegging).
 Spaarrente 3 1/2 %.
 Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 3/4 %.
 Spaarrente leden 3 3/4 %.

SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
 HEERLEN: Stationsstraat 9

"Bonte Hoek"

BOOMKWEKERIJEN
 GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
 Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
 EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
 Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: "Jute" Telexnummer: 53073

TALENS

de grootste overhemdenzaak
 (ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 - GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
 en onroerende goederen
 verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
 SOESTDIJK
 Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
 ONDERHOUDSWERKEN
 BOUWBEDRIJF

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „de Gooische-Gasservice-Dienst“ met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Lareneweg 39 - Hilversum - Telefoon 46386.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
 Hoge Lareneweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

WESTLAND

H. HORTENSIOUS & ZONEN METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
 Telefoon 0 1740 - 48 08

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
 NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste. Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier enz.

DE LIER TEL. 2213
 NAALDWIJK 4163
Dekker
 DELFT-MARKT 49 TEL. 23762
 DEN HAAG TEL. 366
 BEEKL. 366 1632311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

BETREURENS W

HET VALT OP HET OGENBLIK NIET MEE, kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland te zijn. Hij weet zich opgescheept met een aantal denkbeelden, die het vroeger heel goed hebben gedaan, maar die in de snel veranderende wereld van vandaag en morgen eerder politiek nadeel dan voordeel opleveren. Daar komt nog bij, dat er dit jaar verkiezingen voor de Bondsdag gehouden moeten worden, die voor de partij van de kanselier voor het eerst sedert 1949 inderdaad van 'beslissende betekenis' zijn. Kanselier dr. Ludwig Erhard wordt daarbij nog voor de voeten gelopen door politieke vrienden als zijn illustere voorganger dr. Konrad Adenauer, de president van de Bondsdag, dr. Eugen Gerstenmaier, de voorzitter van de Beierse zusterpartij van de Chr. Dem. Unie: de Chr. Soc. Unie, Franz Joseph Strauss, die door de Spiegel-affaire gedwongen werd, ontslag te nemen als minister van Defensie. De activiteiten van deze drie politieke vrienden van Erhard, in het verleden en nu, zijn een van de voornaamste oorzaken van de moeilijkheden, die zich thans in het bijzonder tussen Bonn, Caïro en Tel Aviv voordoen.

Moeilijk VOOR

Ook toen bestu Arabische landen communistische zone van Duitsland. Ook toen ontving wapens uit de blok, die gebruik een vergeldingsaan gering te Bonn voor te schamen.

OP DE

Het geheime ak tijd van vijf jaar penleveranties zo gehouden? Was zien, dat er naag een kink in de ke ser heeft onlangs kele jaren op des wapentransport er over gespro. Gerstenmaier, de zitter van de Bonn terugkeer in Bonn gelen, aldus Nasg bleek dat echter Gerstenmaier zij kon doen, greepa king met het oer in de Sowjetzonen het middel van U werd uitgenodigd bezoek aan Egypte plomatieke betris land en de zogena Demokratische Rste In een uiterste Ulbricht naar Caïro

Israël slachtoffer van chantage

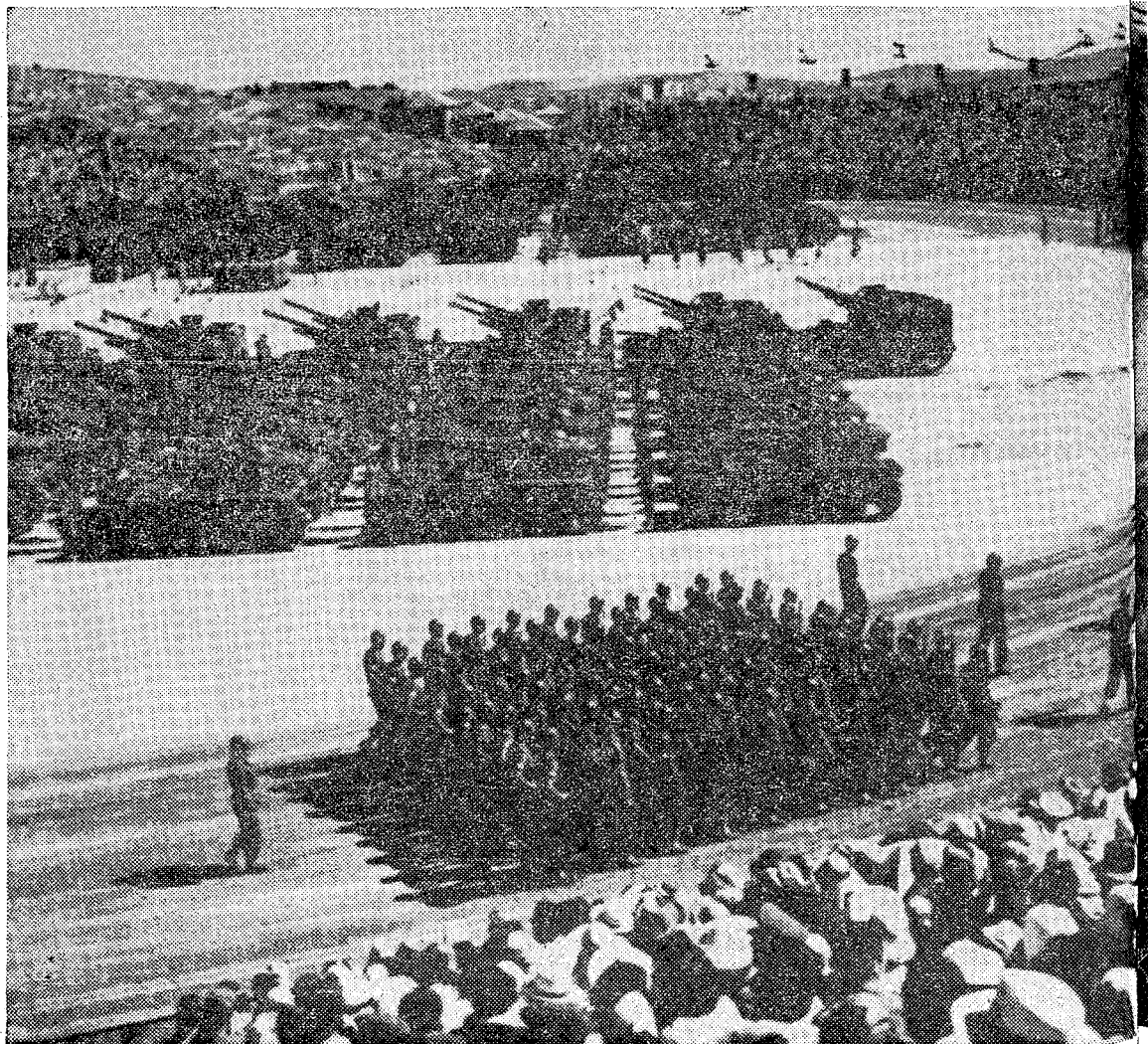
WAAROM GEHEIM ?

Het was in maart 1960, dat de Bondsrepubliek Duitsland een geheim akkoord met Israël sloot, volgens hetwelk de regering te Bonn zich verplichtte, voor ruim 300 miljoen gulden aan wapens aan de Joodse staat te leveren. Op zichzelf was dat een lofwaardig streven van dr. Adenauer, die toen nog kanselier was en van de heer Strauss, die toen nog minister van defensie was. De Duitsers hadden zware morele verplichtingen tegenover de Joden en het viel

duis toe te juichen, dat zij het waren, die Israël trachtten te helpen, zich staande te houden tegenover de omringende Arabische landen, die het op zijn vernietiging wilden aansturen. Minder juist was echter de wijze, waarop kanselier Adenauer destijds de zaak in eigen land tracteerde.

Waarom destijds die geheimzinnigheid? Waarom werd ook toen het parlement in Bonn — zoals uit socialistische reacties is gebleken — min of meer voor een voldongen feit geplaatst?

Israël was hard toe aan vernieuwing van zijn tanks en vliegtuigen die al bijna verouderd waren, toen

WARDIGE STAP VAN BONN

Premier Levi Esjkol tijdens zijn rede in het Israëlitische parlement.

liet de regering te Bonn aan president Nasser van Egypte weten, dat zij bereid was, de wapenzendingen naar Israël stop te zetten en verzending van het nog niet geleverde deel van de toegezegde wapens te blokkeren.

CHANTAGE

Dit was toegeven aan chantage en dan nog wel op een bijzonder lompe manier. Er werd dan wel bij verteld, dat het Middenoosten door Bonn als een gebied van spanning werd be-

Nasser en Ulbricht kregen hun zin

schouwd, waarnaar voortaan geen wapens mochten worden gezonden, maar daar geloofde niemand in. Nasser ook niet, want de mededeling van Bonn over het stopzetten van de wapenhulp aan Israël maakte op hem helemaal geen indruk. Het enige wat hij er uit geleerd had was, dat hij kon doen en laten wat hij wilde en dat Bonn machteloos stond. En toen kanselier Erhard verontwaardigd liet weten, dat de economische hulp aan Egypte zou worden gestaakt, als het bezoek van Ulbricht aan Caïro doorgang zou vinden, werd dit dreigement door Nasser met hooggelach ontvangen. Het mocht wat. Egypte moest voor het geld van Bonn toch al een veel te hoge rente betalen.

En zo stonden Erhard en degenen, die hem hun 'advies' hadden gegeven, in hun Arabische hemd. Nasser en Ulbricht hadden reden om zich in de handen te wrijven en Israël voelde zich in zeker opzicht opnieuw door de Duitsers verraden. Erhard had op begrip van Israëlitische zijde gerekend, omdat al 80% van de afgesproken hoeveelheid wapens was afgeleverd. Hij bleek echter te veel te hebben gevraagd.

VERPLICHTINGEN

Dit laatste lag voor de hand. Premier Levi Esjkol verklaarde in het Israëlitische parlement (de Knesseth): 'Duitsland moet een bijzondere verantwoordelijkheid van weergalozen ernst onder ogen zien in zijn betrekkingen met Israël. De hele beschaafde mensheid heeft met recht de neiging om de mate, waarin Duitsland zich heeft vrijgemaakt van de last van het verleden te schatten naar het optreden van Duitsland op het gebied van de betrekkingen met Israël.

De Duitse verplichtingen jegens Israël behoren tot een uniek en weergaloos produkt van de geschiedenis. In dit verband is het uiterst ernstig, dat Duitse geleerden nog steeds in Egypte werken om het apparaat van Nasser voor agressie te versterken'. De premier kon niet nalaten te wijzen op de scherpe tegenstelling tussen de haast, die de regering te Bonn heeft gemaakt met het stopzetten van de wapenleveranties aan Israël en de traagheid, die zij aan de dag heeft gelegd als reactie op het herhaalde Israëlitische verzoek aan Bonn, de terugtrekking van Duitse geleerden en technici uit Egypte te bewerkstelligen.

Hij voegde er aan toe, dat schadeloosstelling of financiële vervangingsmiddelen niet voldoende zijn om Duitsland te ontheffen van de plicht, Israël de wapens te leveren, die het voor zijn veiligheid nodig heeft!

VEILIGHEID

Deze veiligheid wordt ernstig bedreigd. Nasser heeft het slechts op één ding voorzien: de vernietiging van Israël. Het is de laatste tijd merkwaardig rustig in het Middenoosten. De Egyptische president heeft nu al geruime tijd de verleiding kunnen weerstaan, de andere Arabische landen aan zich te onderwerpen, althans dat openlijk te doen. Hij volgt nu andere methoden. Vroegere vijanden als koning Hoessein van Jordanië, zijn nu 'kind aan huis' bij hem, zo zelfs, dat de regering te Bonn nog geprobeerd heeft, van de diensten van de Jordaanse vorst gebruik te maken om tenminste nog uitstel van het bezoek van Ulbricht aan Caïro te verkrijgen. Hoessein, die 'toch in Caïro moest zijn' kreeg echter nül op het rekest. Nasser probeert nu via het afdammen van de rivieren, die Israël aan 'Jordaanwater' voor de bevoeiing van de Negebwoestijn helpen, de 'Arabische eenheid' te verwezenlijken.

Totdusver heeft hij echter nog geen vorderingen van betekenis geboekt. Want de andere Arabische leiders hebben hem door en bewijzen slechts lippendienst aan zijn voorstellen. Zij voelen er niets voor, de kastanjes voor

Koning Hoessein bij Nasser om te proberen, het bezoek van Ulbricht aan Caïro te doen uitstellen.

Een in het nauw gebrachte kanselier Erhard in de Bondsdag, tussen dr. Adenauer en de leider van de CDU-fractie, Barzel.

Nasser uit het vuur te halen en bovendien gevaar te lopen, bij Egypte te worden ingelijfd.

GEHEIM WAPEN

Het werkelijke gevaar voor Israël dreigt dan ook niet in de eerste plaats via het afsnijden van de toevoer van water naar de Jordaan. Het (gevaar) komt rechtstreeks uit Caïro, waar Nasser bezig is, de 'militaire afrekening' met Israël voor te bereiden. Wellicht is al het gepraat over het Jordaanwaterconflict slechts een afleidingsmanoeu-

vre. De mogelijkheid moet niet uitgesloten worden geacht, dat Nasser inderdaad aanstuurt op een letterlijke uitvoering van zijn dreigement, Israël 'van de kaart te vegen'. Niemand weet precies wat de Duitse en andere geleerden en technici uitvoeren, die al vele jaren achtereen in Egypte bezig zijn met het ontwikkelen van wat we gemakshalve maar noemen 'geheime wapens'. Als Nasser er nog van weerhouden kan worden, dit wapen of deze wapens (zodra hij ze heeft) te gebruiken, dan zal dat slechts het geval zijn, wanneer hij er op kan rekenen, dat zijn daad niet ongestraft zou blijven. En het is dan ook zeer begrijpelijk, dat het bukken van de regering te Bonn voor de naar chantage riekende eisen van Nasser in Israël als een bijzonder kwalijke zaak wordt beschouwd.

In Israël leeft nog steeds de gedachte, dat het voor de Duitsers een eenzaak dient te zijn, in te staan voor de veiligheid van de Joodse staat. In het staken van de wapenhulp zien ze een dubbel verraad aan hun zaak.

MOEILIJKER

Het is dan ook een bijzonder ongelukkige zaak, dat de buitenlandse politiek van de Bondsrepubliek nog is ge-

Hallsteindoctrine werkt nadelig

baseerd op de zogenaamde Hallsteindoctrine. Volgens deze 'leerstelling' onderhoudt de Bondsrepubliek geen diplomatieke betrekkingen met landen,

• Vervolg op pag. 8

Betreuenswaardige stap van Bonn

• Vervolg van pag. 7

die het communistische regime in de Sowjetzone van Duitsland erkennen, de Sowjetunie uitgezonderd. 'Wij zijn niet van plan, die leer nu overboord te gooien, omdat de toekomst van zeventien miljoen Duitsers (in de Sowjetzone) op het spel staat', aldus kanselier Erhard in de Bondsdag. Maar zelfs als men in Bonn deze Hallstein-doctrine wil blijven hanteren, dan dient men zich toch in alle ernst af te vragen, of zulks onder alle omstandigheden het geval dient te zijn en (om concreet te zijn) nu juist de jonge staat Israël daarvan de dupe moet zijn. Adenauer is veertien jaar achtereen bondskanselier geweest. Van erkenning van Israël is nooit sprake geweest, ook al vanwege de Hallstein-doctrine.

Was het toen moeilijk, openlijke toenadering tot de Joodse staat te zoeken, nu is het voor de Duitsers bijna onmogelijk geworden, omdat het zeker is, dat alle Arabische landen er op zullen antwoorden met erkenning van het regime van Ulbricht. Als men het in Bonn nog niet wist, dan hoeft men er sinds enkele weken niet meer aan te twifelen.

werkt. Het communistische regime in de Sowjetzone van Duitsland had toen nog weinig of niets aan te bieden en de regering te Bonn deelde met gulle hand uit.

In deze situatie is met name de laatste jaren verandering gekomen. Ook Ulbricht komt op voor zijn doen royale wijze over de brug met financiële en technische hulp. De tijd, dat de vertegenwoordigers van de Bondsrepubliek en de zgn. D.D.R. nog tegen elkaar uitgespeeld konden worden, ligt reeds achter ons. Nasser heeft het met heel veel nadruk gezegd, dat hij de hulp van Bonn helemaal niet meer nodig heeft. En al moeten we een dergelijke uitspraak met de nodige korreltjes zout nemen, er schuilt toch wel een kern van waarheid in. Men zou er in Bonn goed aan doen, dit te beseffen. Want de Hallstein-doctrine heeft slechts zin, wanneer de Bondsrepubliek een dikke stok achter de deur heeft staan.

Dit laatste blijkt niet langer het geval te zijn, omdat Ulbricht — al dan niet met de steun van Moskou — voordeliger aanbiedingen kan doen dan Bonn, als dat noodzakelijk is. Het is zelfs al zo ver, dat de Hallstein-doctrine er toe bijdraagt, het aantal landen, die het bewind in de Sowjetzone gaan erkennen, te vergroten.

Ulbricht met zijn vrouw tijdens een bezoek aan Moskou. Het was een goede generale repetitie voor het bezoek aan Caïro.

VERANDERD

De Hallstein-doctrine is onderdeel van een politiek, die met name in de vijftiger jaren vruchtbaar heeft ge-

ILLUSOIR

Het gaat er langzamerhand toch wel op lijken, dat het een illusie is te menen, dat de hereniging van Duitsland bevorderd kan worden door een strikte handhaving van de Hallsteinleer. De verdeling van Duitsland is niet langer wereldprobleem nummer 1, ook al neemt de kwestie van de hereniging de belangrijkste plaats in bij de campagne voor de komendé Bondsdagverkiezingen. De bondgenoten van de Bondsrepubliek staan nog steeds achter de eis van Bonn, dat de Duitsers het recht van zelfbeschikking moet worden gegeven. Maar zelfs de speciale bondge-

noot Frankrijk voelt er niets voor, concrete stappen te doen om die hereniging mogelijk te maken.

Generaal De Gaulle verklaarde op zijn jongste persconferentie, dat dit geen zaak meer is van de Grote Vier, die Duitsland verslagen hebben, maar van de Europese landen van de Atlantische oceaan tot aan de Oeral. Dit was niet alleen een niet voor tweeërlei uitleg vatbaar gebaar in de richting van de Verenigde Staten en Engeland. Het was ook een wenk aan het adres van Bonn, om niet al te veel te verwachten van de kansen op hereniging. Bonn is

aan een herwaardering van zijn buitenlandse politiek toe, maar zolang de verkiezingen nog niet gehouden zijn, zal daar wel niets van komen... ab

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSSEL

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De eerste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND, TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
(Met roltrap te bereiken)

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
Telefoon (01860) - 2050

Dordrecht en omstreken

THERMO SHELL
voor Centrale Verwarming

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's uitgerust met mobilfooninstallatie!
Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL haardolie P.K.
voor oliehaard of -kachel

A.v.d. BAN
Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

C.V. v.h. Gebr. Harkema

sinds 1948

Johan Staat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386

Automateriaal . . . . . tel. 9429
Gereedschappen 9433
Hang- en Sluitwerk 4303

Zowel voor woning, fabriek of schip:
IJzerwaren 3221
Bevestigingsartikelen 3221

Levering als regel uit voorraad.
Groothandel en fabrieksagent.

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien.

Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

BLOOT'S schildersbedrijf

G. van Genderen

GOUDA - RHIJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

VOOR DEN HAAG EN OMSTREKEN

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET

BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

GEBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk

stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel 82298

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL 80553 - AMSTERDAM

Koopt bij onze adverteerders

OOK IN DE EERSTE KAMER ZIT UW OMBUDSMAN

Krijgt Nederland een ombudsman?

Op deze vraag wordt bij de discussie in de persorganen een verschillend antwoord gegeven. Ook in een vergadering van de Vereniging voor Administratief Recht (V.A.R.) is over een ombudsman uitvoerig gesproken. Een van de sprekers verklaarde: „Hij komt er, of u wilt of niet”.

In die bijeenkomst werd, niettegenstaande de hierboven gememoreerde uitroep, de nadruk gelegd op de vraag: „Is het goed en nuttig dat er een ombudsman wordt aangesteld, teneinde aan de burger, naast allerlei instanties die er op het terrein van de rechtsbescherming reeds zijn, nog een mogelijkheid te bieden om recht te verkrijgen?”

Professor A. M. Donner heeft over deze kwestie het volgende gezegd:

„De administratie kan eerlijk en gewetensvol de haar gestelde regels toepassen; zij kan precies uitleggen waarom het zo moet en niet anders; maar de eenvoudige burger voelt zich verloren tussen al die rechtsregels. Hij dwaalt van het ene loket naar het andere en krijgt overal het juiste antwoord, doch heeft behoefte aan iemand die al die juiste rechtstoepassing voor hem toegankelijk maakt.”

Prof. mr. W. Prins sprak ook over dit probleem en zeide o.m.:

„Als u zoudt willen nagaan wat een kwantum aan menselijk leed, aan maatschappelijke frustratie zich tussen ons beweegt, als gevolg van de overtuiging (niet altijd de juiste overtuiging!) niet zijn recht te hebben gekregen, dan zouden we deze zaak niet moeten vullen met juristen en bestuurders, maar met neurologen en psychiaters.”

Uit beide aanhalingen, die met nog veel meer uitspraken van deskundigen vermeerderd kunnen worden, kan wel

door J. Schipper

worden vastgesteld dat er aan de rechtsbescherming in ons land nog wel wat ontbreekt.

Kort geleden heeft een van de geïllustreerde weekbladen een poging gedaan om dit tekort aan te vullen en een instantie van „zogenoemde ombudsmannen” in het leven geroepen. Verschillende bladen hebben dit initiatief scherp veroordeeld en een van de leden dezer instantie verklaarde dat hij aan de uitnodiging van het geïllustreerde weekblad had voldaan omdat hij het geen onaardig idee had gevonden. Voorts vertelde hij, dat er nu een 70-tal brieven waren ingezonden, maar er zijn veel bij die vaag zijn of vol tegenspraak.

Op deze wijze wordt aan het tekort aan rechtsbescherming, dat inderdaad bestaat, geen dienst bewezen. Integendeel.

Er is een andere en betere manier om dit tekort zoveel mogelijk weg te nemen. Bij beide Kamers der Staten-Generaal is reeds lang een commissie voor de verzoekschriften, die allerlei klachten die bij haar binnenkomen, serieus onderzoekt en hoewel ook bij deze instantie brieven inkomen die vaag en vol tegenspraak zijn, wordt toch bijzondere aandacht aan deze klachten gewijd. Ook al omdat de briefschrijvers

vaak blijken hun wezenlijke klachten onvoldoende en onvolledig te kunnen omschrijven.

De schrijver van dit artikel heeft al vele jaren deel uitgemaakt van de commissie voor de verzoekschriften van de Eerste Kamer en het bovengeschetste euvel geconstateerd. Maar ook veelvuldig er aan kunnen meewerken dat hetgeen onrecht en onbillijk was in allerlei verhoudingen, speciaal ten aanzien van beslissingen van wat prof. Donner „de administratie” noemde, werd weggewomen.

Vaak blijkt dat op juridische gronden een bepaalde kwestie niet tot oplossing kan worden gebracht want de administratie, om opnieuw prof. Donner te citeren, heeft eerlijk en gewetensvol de haar gestelde regels toegepast. Maar toch kan een klacht juist zijn omdat de billijkheid niet in acht werd genomen.

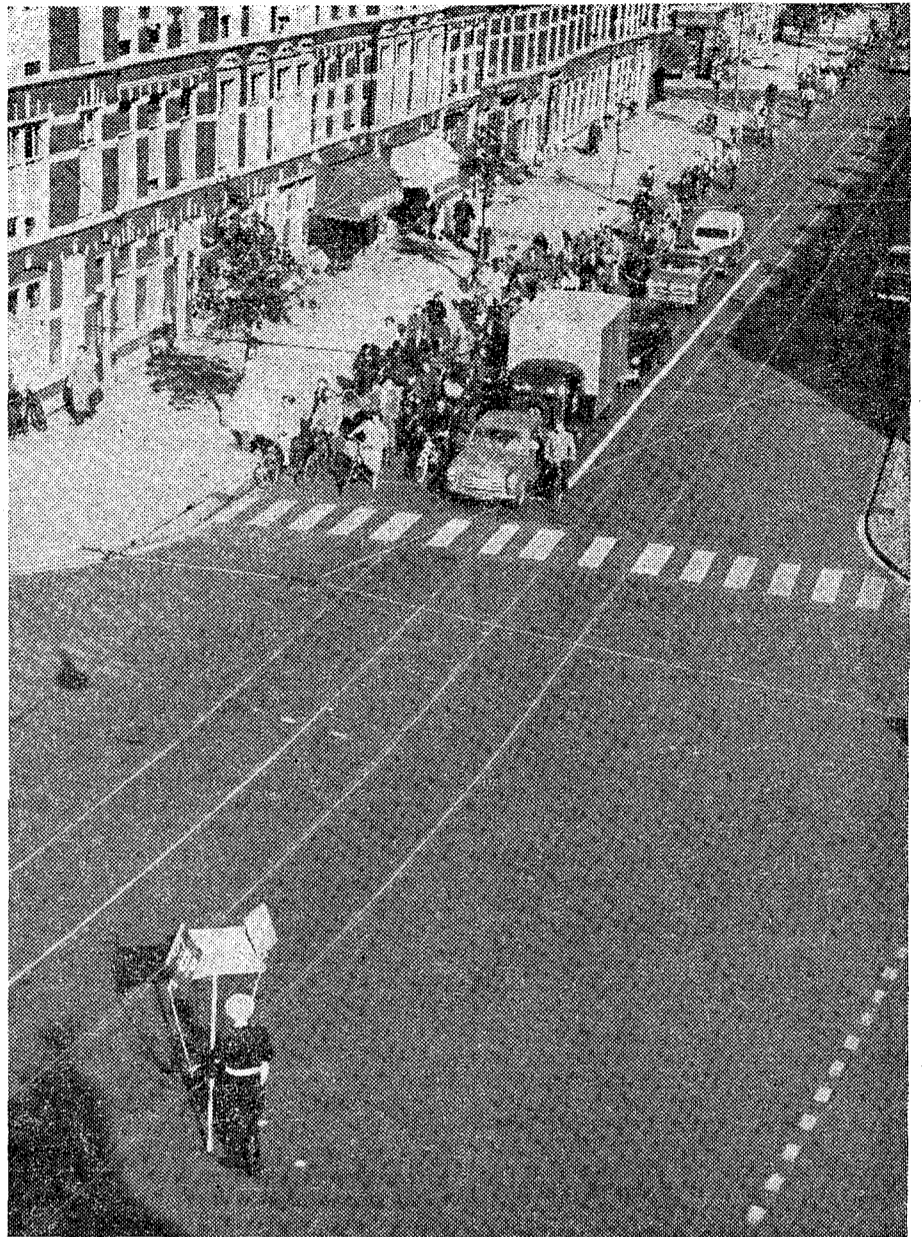
Het is een delegatie uit de commissie overkomen dat met de betreffende minister werd gesproken over een klacht die was ingekomen en waarvan vaststond dat overeenkomstig de vastgestelde regels was gehandeld, maar waarvan de gehele commissie zeide dat de billijkheid niet betracht was. De minister, die zich te voren op de hoogte gesteld had van het geval, toonde de leden der commissie, nadat de kwestie was toegelicht, een briefje waarop hij de aantekening gemaakt had: „over eenkomstig de gestelde regels; óók billijk?” En toen de betreffende ambtenaar bij de bespreking kwam, kon hij aantonen dat de gestelde regels goed waren toegepast en, indien naar het verlangen van de commissie zou worden gehandeld, de consequenties niet waren te overzien.

Het doet hier niet ter zake op welke manier de bewindsman de oplossing vond om de onbillijkheid weg te nemen. Het verzoek werd ingewilligd tot blijdschap van een weduwe die geholpen werd en al degenen die er voor hadden gepleit.

Uit de geschiedenis van vele jaren zouden talrijke gevallen, die op grond van billijkheid tot oplossing kwamen, kunnen worden verhaald en pagina's van dit blad worden volgeschreven. Slechts een tweetal wil ik memoreren.

ARTS

1. Daar was een arts die bij de vervulling van zijn functie veel tegenwerking meende te bespeuren. Besprekingen met de bevoegde autoriteiten brachten geen oplossing voor de moeilijkheden en in een balorige bui nam hij, tegen het advies van de betreffende bewindsman, ontslag. Toen werd de Commissie verzoekschriften in de arm genomen en die moest constateren dat juridisch tegen de klacht niets gedaan

Hij helpt om alles in goede banen te leiden.

kon worden, want de ontslagname was eigener beweging geschied.

Bij het nader onderzoek van de Commissie kwamen zoveel dingen aan het licht die er toe hebben geleid dat, mede op grond van billijkheid, bij de minister gepleit kon worden voor het verlenen van een schadeloosstelling. Na veel overleg kwam een regeling tot stand die betrekking had op gederfd salaris en verhoging van pensioengrondslag.

2. De familie van een man die door de bezetter in de zware jaren '40-'45 als represaillemaatregel, tegen het doden van een landwachter die ons volk veel kwaad had berokkend, was gefusilleerd, beklagde zich bij de Commissie dat aan de weduwe niet de betreffende uitkering werd verleend. De vraag was: heeft deze man aan het verzet deelgenomen? Hij werd bijgezet op een der erebegravingen en zijn naam staat in het gouden boek van het verzet in de Tweede Kamer.

Na overleg met de betreffende minister die zich voor deze weduwe heeft willen interesseren, kon aan haar de uitkering, op de voet van de wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (Staatsblad 1947, H 313), worden verleend.

Helaas komt het menigmaal voor dat klachten, waaraan tegemoet gekomen zou kunnen worden, eerst na vele jaren aan de commissie worden voorgelegd. Ook al wordt de billijkheid van het verlenen van tegemoetkoming door de betreffende bewindsman onderschreven, de mogelijkheid daartoe te geraken is, door vele jaren te klagen bij allerlei anderen en niet bij de commissie, teloor gegaan. Het is te pijnlijk om daarvan voorbeelden te geven. Maar, het nare van deze dingen is dat op deze wijze er verbitterde mensen in ons goede vaderland blijven rondlopen, die óók door de commissie verzoekschriften niet geholpen konden worden.

Is de commissie van de verzoekschriften van de Eerste Kamer voldaan over de wijze waarop zij haar taak tot nu toe kon vervullen? Enige weken geleden heeft zij deze vraag opnieuw besproken, want zij had een soortgelijke ervaring als de commissie voor de verzoekschriften van de Tweede Kamer ten aanzien van de betreffende bewindsman. Voorlopig kon de klager een advies worden verleend, waardoor een rechterlijke uitspraak tot stand komt,

In aansluiting op onze publikatie over de ombudsman in ons vorig nummer, treft u hier een bijdrage aan van ons Eerste Kamerlid, J. Schipper, over de commissie van de verzoekschriften in de Eerste Kamer.

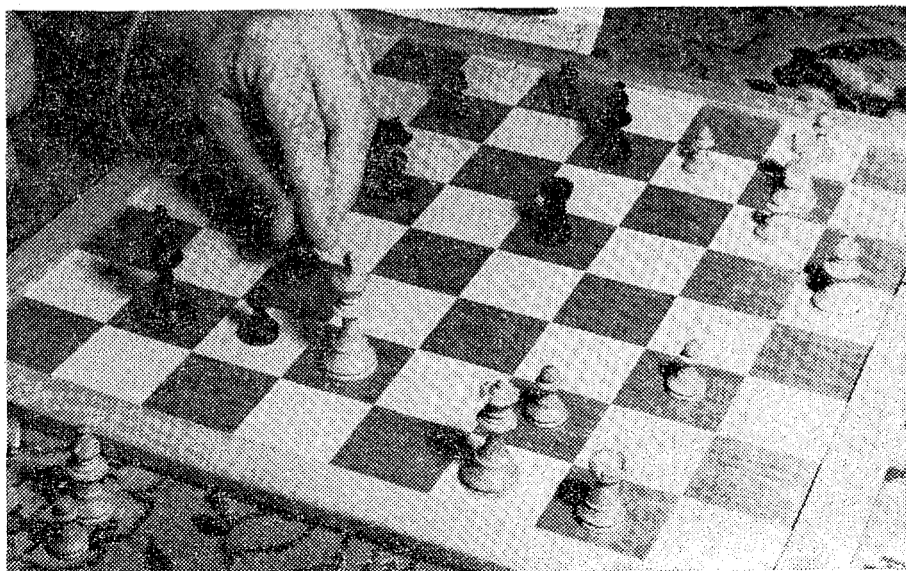
maar de kwestie van taak en bevoegdheid houdt beide commissies van verzoekschriften bezig.

In no. 1 van de 1e jaargang van „Opinie” (orgaan van de Partij van de Arbeid) schrijft iemand ook over de vraag of Nederland een ombudsman behoeft en verklaart:

„Ik ben niet zo gek op het idee van een ombudsman. De kamer (dit geldt zowel voor de Tweede als de Eerste Kamer; aantekening van mij. Sch.) moet haar eerstgeboorterecht niet uit handen geven.”

Ik laat de oplossing die de schrijver aan de hand doet om het eerstgeboorterecht uit te oefenen, buiten beschouwing. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat er een Tweede en een Eerste Kamer is, die beide beschikken over een commissie van verzoekschriften. Maar ik onderschrijf wel de mening van de schrijver in „Opinie” ten aanzien van het eerstgeboorterecht.

De bevoegdheid van de commissies is na hetgeen de Tweede Kamer unaniem uitsprak, nl. „dat de beslissing van de minister wordt betreurd” opnieuw aan de orde gesteld. Naar een oplossing van deze moeilijkheid zal ernstig moeten worden gezocht om de rechtsbescherming aan de burgers, die zoals het Algemeen Dagblad op 4 februari jl. schreef: „hulpeloos terechtkomen tussen de raderen van het apparaat”, zoveel mogelijk te kunnen verlenen.

Is het een goede en billijke zet?

Aandacht voor

Nicholas Katzenbach

opvolger van Bob Kennedy
als minister van justitie

AMERIKA heeft sinds enkele weken een 'attorney general', zoals daar de minister van justitie wordt genoemd. De benoeming was noodzakelijk geworden als gevolg van het aftreden van Robert Kennedy, de jongere broer van de vermoorde president. Bob Kennedy nam zoals men weet ontslag, omdat hij een New Yorkse senaatszetel (in Washington) wilde veroveren. Hij slaagde daar als 'outsider' bijzonder goed in. Wellicht profiteerde hij bij de november-verkiezingen van de grote populariteit van president Johnson, voorzover hij daar als broer van John Fitzgerald Kennedy nog behoefte aan had.

Het duurde tot na de installatie van Johnson op 20 januari jl., voordat een opvolger voor Bob Kennedy werd benoemd. De keus van Johnson viel op Nicholas de Belleville Katzenbach, die als onderminister van justitie reeds zijn sporen had verdiend. Sedert het aftreden van Bob Kennedy had Katzenbach de leiding van het ministerie van justitie. Het duurde echter nog tot 28 januari, voordat hij zeker wist, dat hij zelf 'attorney general' zou worden.

KATZENBACH, die uit Philadelphia afkomstig is, heeft als rechtsgeleerde een veelbewogen leven achter de rug. Hij had nog maar drie jaar college gelopen in Princeton, toen de Verenigde Staten in de tweede wereldoorlog betrokken geraakten. Hij nam dienst bij de Luchtmacht en klom snel op tot de rang van kapitein. In 1942 was hij navigator in een B-52 bommenwerper, die samen met twee andere boven de Middellandse Zee werd neergeschoten, nadat veertien schepen van een Duits-Italiaans konvooi tot zinken waren gebracht. Nadat hij tweemaal uit handen van de Italianen was ontsnapt, die hem van een rubbervlot hadden gered, geraakte hij in Duitse gevangenschap. Twee jaar zat hij in een Duits gevangenkamp. Na de oorlog zette hij zijn studie in Yale en Oxford university voort en in 1949 begon hij in Trenton (New Jersey) een praktijk als advocaat.

DAAR had hij spoedig genoeg van. Hij ging in Yale rechten doceren en werd na enkele jaren hoogleraar aan de universiteit van Chicago. Daar bleef hij tot 1961, toen Kennedy zijn regering ging vormen. Op aanbeveling van Byron R. White (nu lid van het Hooggerechtshof te Washington), die toen plaatsvervangend minister van justitie was, werd Katzenbach benoemd tot 'assistent attorney general'. Hij bleef op die post, tot Bob Kennedy ontslag nam. In de tussentijd was hij zeer actief bij het breken van het verzet tegen de toelating van negers aan de universiteiten van Mississippi en Alabama. In Tuscaloosa (Alabama) vond hij een woedende gouverneur Wallace tegenover zich, die hem en twee negerstudenten de toegang tot de universiteit wilde versperren. De Nationale garde werd onder federaal bevel geplaatst en Wallace zag zich genoodzaakt, de weg voor Katzenbach en de studenten vrij te maken. Wallace had zich vergist in het doorzettingsvermogen van Katzenbach.

Gouverneur weigert Katzenbach toegang tot de universiteit.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(52)

De minister van Oorlog probeerde opgewekt te doen, maar Seward kreunde zo hevig dat hij waarschijnlijk niet eens hoorde wat de ander zei. Stanton ging weg.

Op het departement van Oorlog zat telegrafist David Homer Bates in zijn eentje te werken. Hij zat te lezen bij het licht van een kleine lamp. De telegraafsleutel begon te tikken, en Bates nam een pen en schreef:

City Point, Va., 14 april 1865
(ontvangen 20.30 uur)

Hon. E. M. Stanton,

Ik zend u Lee's laatste dagorder aan zijn leger, waarvan ik een afschrift ontving in het gerechtshof van Appomattox, vlak voordat ik eergisteren daarvandaan vertrok.

E. B. Washburne.

Even voor negenen begon John. F. Parker zich te vervelen. Hij stond op, zette zijn stoel tegen de muur en liep de gang door in de richting van de uitgang. Eenmaal buiten zag hij op de hoek Francis Burns zitten dutten op de bok van het rijtuig.

„Wat zou je zeggen van een glaasje bier?” vroeg Parker.

Burns werd wakker en zei dat het geen slecht idee was. Ze waren al op weg naar Taltavul's bar toen Forbes het theater uitkwam en zich bij hen aansloot.

9 UUR

De grote lantarens aan de voorkant van Ford's Theatre schemerden wazig in de mist. Vaag kon men de koetsiers zien zitten achter hun glanzende, geduldige paarden; ze zaten te huiveren en kropen weg in de kragen van hun jassen. Dezelfde soldaten op verlof stonden nog voor de ingang van het theater, in de hoop nog een glimp van de president op te vangen tijdens de pauze.

In het theater bevonden zich 1675 personen. Minstens een van hen was romantisch gestemd. De president. Hij merkte dat majoor Rathbone, terwijl hij naar het stuk zat te kijken, de hand van miss Harris in de zijne had genomen. Waarop ook hij de hand van Mrs. Lincoln zocht en vond en deze vasthield naast zijn stoel. Toen hij na enkele ogenblikken nog steeds niet losliet, boog Mrs. Lincoln zich naar haar man toe en fluisterde in zijn oor:

„Wat moet miss Harris er wel van denken dat ik zo aan je zit te trekken?”

„Ach”, zei de president, terwijl zijn blik gericht bleef op het toneel, „ze denkt er helemaal niets van.”

En hij hield haar vast. Toen na de eerste acte het licht weer aan ging, keken de mensen in de zaal naar de kleurrijk versierde loge. Drie personen kon men duidelijk onderscheiden; de vierde zat in de schaduw. De bezoekers in de staatsloge konden op hun beurt het publiek bestuderen, een zeer deftig publiek met feestelijk geklede dames en statige indrukwekkende heren, velen in uniform.

Op een parketplaats benutte Julia Adelaide Shepard de pauze om een haastige brief aan haar vader te schrijven:

Nicht Julia heeft me zojuist verteld dat de president in de rechterbovenloge zit, die zo mooi is versierd met zijden vlaggen, gedrapeerd boven een portret van George Washington. De jonge knappe dochter van senator Harris is de enige in het gezelschap die we kunnen zien, omdat de anderen verborgen zijn achter de vlaggen. Maar we weten, dat „vader Abraham” daar zit. Als een vader zit hij te kijken naar wat zijn kinderen amuseert, meer voor hun genoegen dan voor het zijne. Het heeft in de kranten gestaan, dat hij vanavond hier zou komen. Het ziet er zo gezellig uit, net als één grote familie die om het haardvuur zit in de grote huiskamer. . . . Iedereen is zo gelukkig de laatste dagen. . . . de mensen zijn zo uitgelaten dat ze lachen en schreeuwen om iedere flauwe grap.

Een van de toneelspeelsters, die de rol heeft van een overgevoelige jongedame, zegt dat ze niet in de tocht wil zitten, en haar aanbieder antwoordt, „dat ze niet bang hoeft te zijn, want er is geen tocht meer,” waarna een daverend applaus opstijgt uit de zaal. De Amerikaanse neef heeft zojuist de hand gevraagd van een jongedame, die beweert dat ze alleen maar uit liefde wil trouwen, maar als haar moeder en zij ontdekken dat hij zijn vermogen verloren heeft, trekken ze zich verontwaardigd terug naar links, terwijl de Amerikaanse neef weggaat naar rechts. Nu zitten we te wachten op de volgende acte.”

*) Onvertaaltbare woordspeling. Het Engelse „draft” kan zowel „tocht” als „oproeping (voor de militaire dienst)” betekenen.

In Kirkwood House ging Andrew Johnson naar bed. Gouverneur Farwell was naar het theater gegaan. Johnsons secretaris, Browning, was de stad in. Er was niemand om mee te praten en hij had gelezen wat hij wilde lezen. De avond was kil; in bed was het warm.

Het eten in Surratt was altijd overvloedig en eenvoudig, Louis Wiechman en Mrs. Surratt zaten op dit moment een laat souper te gebruiken. Hij praatte met Anna Surratt, die evenals de jonge Honora Fitzpatrick in een prikkelbaar humeur was. Er werd gebeld aan de deur op de etage boven hen en Anna verliet het souterrain om open te doen. Vijf minuten later hoorde Wiechman*) iemand de buitentrapp af lopen. Anna kwam weer terug, maar zei niets over de bezoeker, en de dikke pensionist was gepikeerd.

Mrs. Surratt haalde trots de brief uit Canada te voorschijn en toonde hem aan Wiechman die hem las en zonder commentaar weer teruggaf. De dames gingen naar de zitkamer op de bovenverdieping om er de avond door te brengen — Mrs. Surratt was een tamelijk goed pianiste — maar Wiechman excuseerde zich en zei dat hij moe was. Om kwart voor tien lag hij in bed. Alle bewoners van Surratt House waren thuis.

In het Witte Huis kwam S. P. Hanscom op bezoek. Mr. Hanscom was een kleine koppige man en uitgever van „The National Republican”, een krant die liberaal, onbetrouwbaar en roddelziek was, en die de indruk probeerde te wekken dat ze het officiële orgaan was van de president. Hanscom irriteerde de meeste krantenuitgevers en alle journalisten door zo vleiend tegen Lincoln op te treden en zich zo bij hem in de gunst te dringen, dat hij tenslotte toestemming kreeg om de werkkamer van de president zonder voorafgaande mededeling of vergunning binnen te gaan op ieder uur van de dag. Na een oppervlakkig praatje met Lincoln ging hij dan weer terug naar zijn krant om een heel artikel te schrijven over de toestand in de Unie en over de situatie aan het front.

Tot zijn verbazing merkte Mr. Hanscom dat, als hij vandaag zijn eigen krant had gelezen, hij geweten zou hebben dat Lincoln vanavond naar Ford's Theatre zou gaan. Hij bleef even staan praten met een paar leden van het personeel. Er kwam een sergeant van het departement van Oorlog die zei dat hij een telegram had voor de president. Het was vergezeld en men nam onmiddellijk aan dat het een bericht bevatte over de capitulatie van Johnston. Het moest direct naar het theater gebracht worden.

Hanscom zei dat hij toch door Tenth Street kwam en dat hij het telegram dus met alle genoegen wilde afgeven in het theater. Men gaf hem het telegram en de krantenuitgever vertrok meteen en bereikte het theater toen de pauze juist was begonnen. Het trottoir stond vol mensen die even naar buiten waren gegaan om wat frisse lucht te krijgen of een sigaar te roken. Hanscom zocht het rijtuig van de president en vond het bij de hoek van F Street, maar het was leeg, en hij ging terug naar het theater en liep de trap op naar het balkon. Toen hij de zijgang doorliep zag hij op de buitenste plaatsen van rij D twee geüniformeerde legerofficieren zitten en hij vroeg hen fluisterend waar hij de president kon vinden. Een van hen wees naar de kleine witte deur.

Hanscom liep erheen en zag Forbes, de bediende van de president, tegen de muur achter in de loge zitten. Hij zei hem dat hij een belangrijke mededeling voor de president had, en Forbes gebaarde hem binnen te komen. Het telegram werd afgegeven (toen hij loge 7 binnenkwam keerde miss Harris zich verschrikt om) en Lincoln bedankte Hanscom hartelijk voor de moeite. De uitgever verliet het theater en ging naar huis. Het telegram was niet bepaald belangrijk. Het luidde:

Richmond, Va., 14 april 1865
11 uur.

(ontv. 21.30 uur)

Aan de President der Verenigde Staten:

Mr. T. M. T. Hunter is zojuist hier aangekomen op uitnodiging van generaal Weitzel. Hij en rechter J. A. Campbell vragen om vergunning u te mogen bezoeken in Washington; naar ik vermoed hebben ze belangrijke mededelingen te doen.

E. O. C. Ord.

generaal-majoor.

(wordt vervolgd)

*) Tijdens het verhoor vertelde hij dat Mrs. Surratt, niet Anna, naar boven ging om open te doen, en hij insinueerde dat de geheimzinnige bezoeker Booth geweest moest zijn.

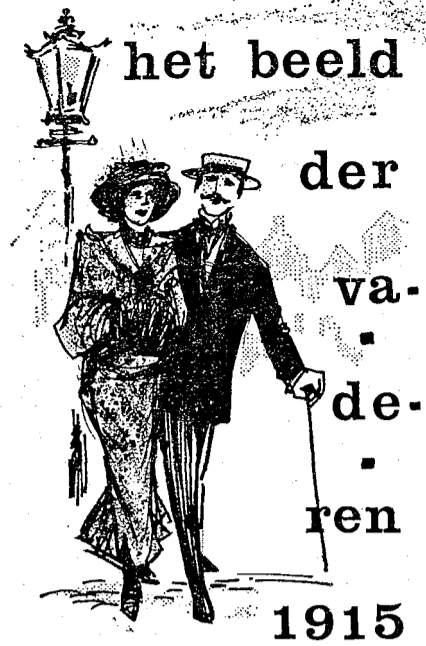

Looptijd pachtcontracten Zuidland

De heren WALBURG (A.R.P.) en VAN BENNEKOM (A.R.P.) hebben aan de Ministers van Financiën en van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat in 1960 door de inspectie der Domeinen voor de bij haar in beheer zijnde hout-, riet- en biezenvelden bij Zuidland getracht is voor deze velden éénjarige contracten af te sluiten, terwijl zij voorheen voor twintig jaar en in een later stadium voor zes jaar werden verpacht?
2. Is het juist, dat deze pogingen destijds op verzet hebben gestuit bij de Pachtkamer in Den Briel en de Centrale Grondkamer te Arnhem?
3. Zal in 1966, wanneer de zesjarige pachtcontracten aflopen, opnieuw worden getracht deze om te zetten in éénjarige contracten en kunnen de bewindslieden reeds nu mededelen welke motieven hen eventueel bij een dergelijk streven leiden?
4. Licht het in de bedoeling van de Minister voor de betrokken gedupeerden een steunregeling in het leven te roepen, volgens artikel 8 van de Deltawet, indien hout, riet en biezen in dit gebied niet meer kunnen groeien als gevolg van het ophouden van eb en vloed na de beëindiging der Deltawerken?

BURGEMEESTER VAN AMSTERDAM

Een halve eeuw geleden verscheen het Koninklijk Besluit, waarbij een nieuwe burgemeester van Amsterdam werd benoemd. De benoeming van zulk een burgemeester is een Kabinetszaak, en de minister-president, tevens minister van Binnenlandse Zaken, mr. Cort van der Linden, droeg primair de verantwoordelijkheid.

De nieuwe burgemeester heette Tellegen en stamde uit een Groningse, liberale familie, waaruit verschillende mannen van naam waren gesproten.

Maar de nieuwe burgemeester was gemeente-ambtenaar in Amsterdam, hoofdamtenaar, directeur van het gemeentelijk bouw- en woningtoezicht.

Helemaal in strijd met de traditie, constateerden verschillende bladen. Het is regel geweest, dat in Amsterdam een zéér voorname, rijke en conservatieve mijnheer werd benoemd. Een regent van de oude stempel. En nu een ambtenaar van de gemeente! Een der raadsleden bedankte op staande voet.

Hoe zal die man óóit gezag hebben over de andere hoofdamtenaars, die tot nu toe zijn collega's waren?

Hoe zal hij zijn gezag laten gelden in de Raad, die nog kort geleden zijn beleid kritisch heeft bekeken?

Waarschijnlijk heeft minister Cort van der Linden de bedoeling gehad, het oude systeem te doorbreken, en een man te nemen, die meer democratisch georiënteerd was. Maar hij had een andere keus moeten doen. Géén gemeente-ambtenaar van Amsterdam burgemeester van deze stad.

Dat geeft te veel spanning in het ambtenaren-corps.

En de burgerij van Amsterdam wilde toch eigenlijk wat anders.

De heer Tellegen was van goeden wille, een hoogst fatsoenlijk man, vlijtig en goed onderlegd.

Maar de gezagshandhaving bleef voor hem een moeilijk punt.

In latere jaren werd er nog eens een typische Amsterdammer benoemd, Willem de Vlucht, een aannemer, die raadslid en wethouder werd, en toen burgemeester.

Ook hij zou nooit benoemd zijn, als de Raad het voor het zeggen zou hebben gehad. Maar hij sloeg er zich door, opgewekt, slagvaardig, als... een Amsterdammer, een rasechte.

Vervolg van pag. 2

'Wetenschap en politiek'

alleen uitspreken ten aanzien van de werkelijk grote beslissingen.

In dit ruime sop kan het schip van een christelijke politieke partij vaart krijgen. Het manoeuvreren in de benauwde binnenwateren van het dagelijks compromis berooft haar van haar glans.

DISCUSSIE

Dat dit betoog er bij de studenten inging als koek, blijkt wel hieruit dat in eerste instantie een twintigtal vragen op tafel kwam.

Vragen die zeer verschillende aspecten bestreken.

We doen een greep: Moet de voorlichting geleidelijk geschieden? Is het behartigen van de belangen niet recht-

ZEG je tegen een vrouwelijke predikant dominee of domina? Ik weet het niet zeker, want ik ontmoet weinig vrouwen, die in het ambt staan, maar ik veronderstel, dat vooralsnog „dominee” ook voor dames geldt.

U kunt mij dat zéker kwalijk nemen, maar nooit is bij mij de vraag gerezen: hoeveel vrouwelijke predikanten zouden er op de wereld bestaan? Zo'n gulzigaard ben ik nooit geweest in deze rubriek. Steeds bescheiden gepleit voor een zetel in het parlement voor een of twee A.R.-dames! En het feit dat er toen één gekozen en gekomen is, heeft mij al doen blozen van vreugde. Waarom zou iemand dan plotseling gaan informeren naar het aantal vrouwelijke dominees? Neen, ik kwam zonder vragen het antwoord tegen. In de tijdingen van het persbureau van de Hervormde Kerk, welke ik afgedrukt zag in het dagblad De Tijd-Maasbode van 19 februari.

Het getal is niet zo groot, het is ook niet zo afgerond; het benadert de sterkte van de in het ambt staande vrouwen, voorzover de kerk, welke zij dienen, aangesloten is bij de Wereldraad van Kerken.

Het overzicht is dus niet compleet, hoewel de kerken, die geen lid zijn van de Wereldraad, nu niet direct het grootste aantal dominees (meervoud van domina) zullen hebben. Dat zie ik wel in mijn omgeving.

Om dan maar negatief te beginnen, in de orthodoxe en oosterse kerken domineert de vrouw niet. Vroeger kende deze kerk wel de diakonessen, maar dat was dan het enige ambt waarin de vrouw in de kerk mocht staan.

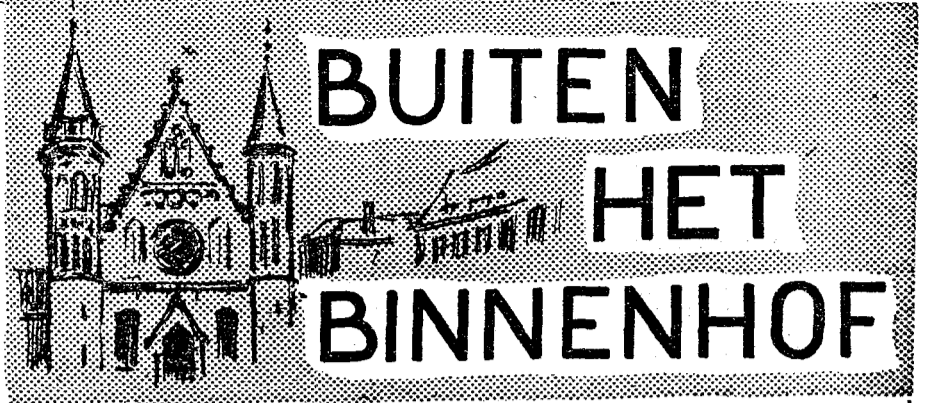
De Anglikaanse kerken hebben nu ook niet altijd in de voorste rij gestaan met betrekking tot de vernieuwing. Slechts in een harer kerken, die in China, is sprake van een vrouwelijke predikant. Aan deze is echter nadrukkelijk gevraagd haar ambt niet uit te oefenen. Een vreemd aandoend verhaal, doch ook voor mij blijft het Chinees.

De Slowaakse, de Silezische, de Deense, de Franse (Elzas), de Noorse en de Nederlandse Lutherse kerken hebben de vrouw in het predikambt begroet en beroepen. In sommige kerken voor speciale opdrachten terwijl in andere weer het ambt vervalt bij huwelijk. Overigens zijn niet alle Lutherse kerken het met deze uitzonderingen eens!

Ook is er verschil van mening op dit punt bij de Hervormde en de Presbyteriaanse kerken. Van de 41, die tot de Wereldraad behoren, hebben er 8 de vrouwen volledig tot het ambt toegelaten. Maar ook hier kán een huwelijk van het ambt ontslaan. De meerderheid van deze kerken kent de domina niet!

Bij de Methodisten heeft een derde van de aangesloten kerken ja gezegd. Waar de vrouw als predikant geweigerd is, geschiedde dit niet op theologische gronden, lezen we. Het zullen dan wel praktische geweest zijn. Welke? Wij tasten in het duister.

De Britse Baptisten kennen vrouwelijke predikanten

en ook in de V.S. kunnen wij haar in die kerk tegenkomen. De Congregationalisten daarentegen komen, procentsgewijs, met een hoog aantal dominees uit het overzicht naar voren: van de 8 Unies hebben 16 kerken de vrouw op de preekstoel toegelaten. De Oud-Katholieke kerk laat de vrouw niet tot het ambt toe. De Kerken van Christus (Amerikaans georiënteerd) heeft hier wél, daar níet de vrouw gekozen. Bij de Quakers en het Leger des Heils kan men moeilijk van predikanten spreken. Dit neemt niet weg dat de vrouw in die gemeenschappen een belangrijke rol speelt.

Resumerend: van de kerken aangesloten bij de Wereldraad hebben 48 de vrouw volledig tot het ambt toegelaten. Negen hebben dat onder zekere beperking gedaan. Achtendertig procent vóór de vrouw, ongeveer 61 procent wil haar níet in het ambt zien.

Nu gaat het er mij niet om om Nederlandse Gedachten omtrent dit verschijnsel te ontleden. Ik voor mij stem direct vóór de vrouw in het ambt. Zij zal het net zo goed doen als de dominees, die het goed doen. Daarvan ben ik overtuigd. Ik vind het zelfs noodzakelijk dat er vrouwelijke ouderlingen en vrouwelijke diakonen zijn. Absoluut noodzakelijk.

Voor die begin ik dan maar te pleiten, dan komen die dominees er op de duur ook wel.

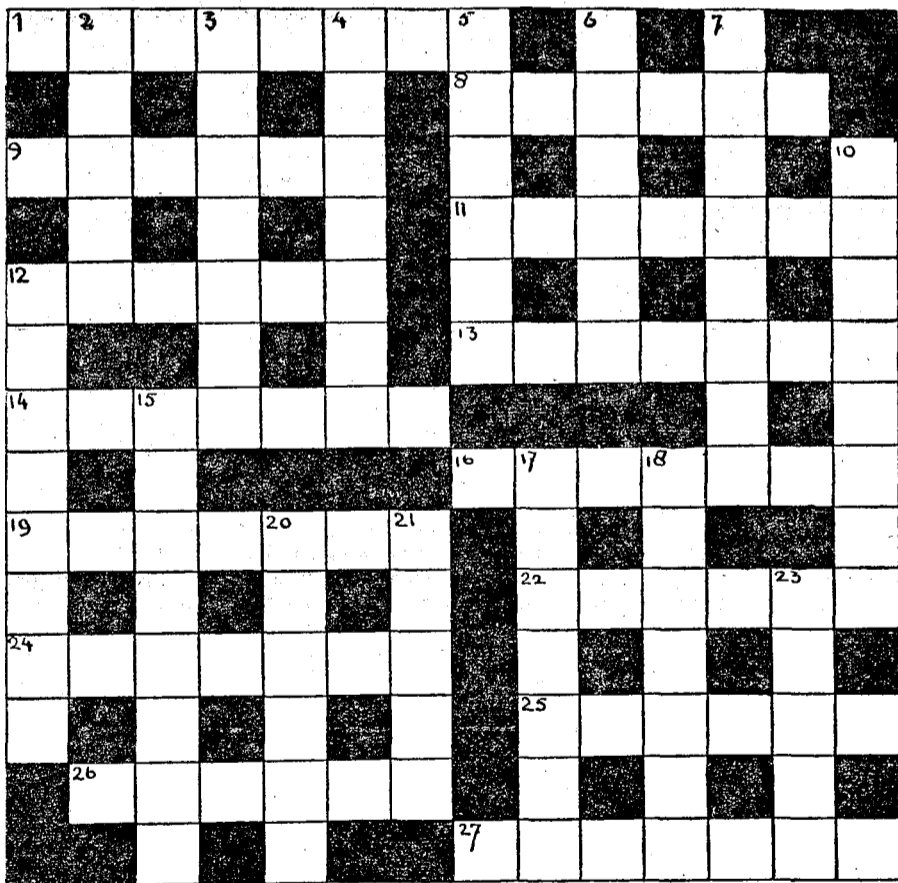
Wat sommige kerken betreft, ben ik op dat punt wel een tikkeltje pessimistisch, dat moet ik erbi zeggen.

Ja, en dan blijft nog die bepaling hier en daar, dat als de dominee bijvoorbeeld dominees wordt, zij het ambt niet langer kan en mag uitoefenen. Andere staat des levens? („Stel je voor dat ik met een domina trouwde!”).

Een moeilijke zaak, vriendinnen.

Ik zal er eens over praten met een vrouwelijke dominee. In Nederland is er een, met wie ik op school geweest ben. Ik zal trachten haar te vinden. Te zijner tijd hoort u dan wel weer iets over deze zaak, die mij nauw aan het hart ligt.

William G. G. G.

Kryptogram

Horizontaal:

1. eervolle rustplaats, ..., 8. ... en ook hierna is 't goed rusten, 9. een eind van de uitholling is de verf door een deklaag beschermd, 11. in de speelgoedafdeling heeft hij een opwindende bezigheid, 12. hij is goed in breuken, 13. stokoud? in ieder geval een stok en lang niet vers meer, 14. men is vóór en na het bad, 16. miniatuur vuilnisvat, 19. vervoermiddel met volwassen karakter? 22. dat is geflest of opgepot, 24. die van de keizer had twee koppen, 25. „zieners”, 26. voor hen is 't almaar vallen en opstaan, 27. soort „wildevaart” rijder.

Vertikaal:

2. klassieke loopbaan, 3. wikkel voor vlees, 4. op haar beurt (van handelen) wachtend, 5. dat is een gevaarlijke Bondgenoot, 6. is er niet, 7. buurtgenoot van karkiet, 10. bij de tijd: een soort klaploper, 12. zijde van de achteruitgang, 15. als 't koud is kleden we ons in dierenvellen, 17. bij 't naaldwerk raakt men buiten adem, 18. slager? Nee, man van de vlakte, 20. „zondebokkenbaas” (Lev. 16), 21. bereed een hoestbui op vier wielen, 23. onze moeder (?).

Oplossing van 13 februari

Horizontaal: 1. zetbaas; 3. pakster; 7. schraalhans; 9. voorbij; 11. streep; 12. ent; 13. chloor; 14. smeden; 18. aar; 19. foppen; 21. galerij; 23. landhoofden; 24. yankees; 25. barbier.

Vertikaal: 1. zwerver; 2. Achab; 4. kaart; 5. Roompot; 6. katoen; 7. stoet; 8. steen en been; 10. ijscoman; 11. stemmig; 15. liftboy; 16. vrijdom; 17. vrijster; 20. einde; 22. adder.

matig? Wat houdt het algemeen belang in? Hoe kan de huidige democratie worden veranderd zonder dat het wezen wordt aangetast? Hoe kan de apathie van de kiezers worden genezen? Zijn wetenschappelijke instituten van politieke partijen niet gevaarlijk? Enz.

Het zou te ver voeren hier de beantwoording van de vragen weer te geven. Wie echter belang stelt in een antwoord op een bepaalde vraag kan zich met het Arjossecretariaat in verbinding stellen.

Een geanimeerde algemene discussie volgde op de beantwoording van de vragen.

De secretaris van de A.R.P., mr. W. R. v. d. Sluis, woonde dit deel van de conferentie bij.

CULTUUR EN POLITIEK

De zaterdagmorgen werd besteed aan "cultuur en politiek".

Een forum wisselde hierover met el-

kaar van gedachten naar aanleiding van vragen die door de studenten werden gesteld.

Het forum stond onder leiding van mr. A. Herstel te Utrecht, voorzitter van de Arjos-studentencommissie. In het forum hadden verder zitting de heren: mr. G. J. P. Cammelbeeck, P.v.d.A., te Eindhoven; A. J. v. Dulst, C.H.U., te Hilversum; mr. W. C. D. Hoogendijk, A.R.P., te Den Haag en L. W. D. Scholten, S.G.P., te Krimpen aan de IJssel.

Door de onbegrensde van het terrein kwam de discussie aanvankelijk wat moeilijk op gang. Allengs echter ontspan zich een boeiende gedachtenwisseling over de hantering van normen door de overheid bij haar subsidiebeleid. Of de overheid een specifieke taak heeft op dit gebied, enzovoorts. Terwijl ook sport en recreatie ter sprake kwamen.

Een interessante morgen voor de aanwezigen. P. C.

A.R. cocktail voor U

A C H T E R P A G I N A

„OM 's nachts goed te slapen moet u overdag goed wakker zijn”, aldus luidt de Succes-spreuk van de dag waarop wij dit schrijven.

Nu moet u niet gaan denken — op grond van deze spreuk en de kop van dit verhaal —, dat wij een propagandist zijn voor het drinken van cocktails ter bevordering van uw goede nachtrust.

Het gaat ons niet om het goede slapen — wij hopen dat u dat overigens doet — maar om het overdag goed wakker zijn.

Wij willen natuurlijk helemaal niet denken, dat u overdag niet goed wakker zou zijn. Dat bent u uiteraard ten aanzien van de vele zaken, welke u interesseren en waarbij u belang hebt.

Nadrukkelijk vragen wij op dit moment echter uitgerekend aan u persoonlijk om goed wakker te zijn ten aanzien van de hier aan te snijden „zaken” — in uw belang en in dat van de partij, welke wij samen vormen.

De cocktail-kwestie wordt u dan vanzelf duidelijk.

Waarom?

ALLEREERST nu echter iets over ons gezamenlijk winnen van meer medeleden.

U bent lid van de partij en dat acht u een goede zaak. Dat zo zijnde is het toch eigenlijk vanzelfsprekend, dat u bekenden, vrienden of familieleden die nog geen lid zijn, vraagt nu toch ook lid van de partij te worden. Geeft u dan naam en adres van het door u nieuw gewonnen lid even op een briefkaart of telefonisch door aan de secretaris van uw kiesvereniging.

Als vele leden één lid aanbrengen maakt dat bij elkaar een groot aantal.

Is dan het mooie getal ons doel? Zeer bepaald niet.

Het gaat om de wervingskracht en zeggingskracht van de partij.

Is dan een goede partij ons doel? Ook dat niet.

Het gaat om de beïnvloeding van het leven, van de samenleving der mensen en van de volken, volgens de Bijbelse opdracht om God te dienen, Hem bovenal lief te hebben en de naaste als onszelf.

Daartoe is op politiek gebied de partij: middel.

Laat het dan een goed middel zijn. Daartoe kunnen wij ieder een steentje bijdragen.

Hoe?

— Door de A.R. visie in uw omgeving uit te dragen en de A.R. standpunten ten aanzien van concrete vraagstukken toe te lichten. Als zo'n

• Een gemoedelijk praatje, waarbij de dingen van de dag de revue passeren. Zou dat geen goede gelegenheid zijn om een lid voor onze partij of een abonnee op Nederlandse Gedachten te werven?

honderdduizend partijleden dat doen, ieder naar zijn vermogen en op zijn wijze, dan gaat er werfkracht van de partij uit.

— Door een lid te winnen, hetgeen in tweërlei opzicht van betekenis is.

In de eerste plaats omdat weer een lid meer de hierboven bedoelde werfkracht van de partij versterkt. En in de tweede plaats ook, omdat elk lid mede bijdraagt aan de financiële versterking van de partij.

Een partij kan zonder geld niet werken. Wat de partij doet hangt in belangrijke mate mede af van haar financiële mogelijkheden. Dat zal ieder toch volkomen duidelijk zijn.

Wat kan ik nu concreet voor de partij doen? Dat vraagt wel eens iemand. Het antwoord is:

- Praten voor de partij
- Een lid winnen
- En ook een abonnee winnen.

Daarover straks nog nader. „Kleine” dingen.

Ja, precies. Maar daar gaat het nu juist om. „De kracht van het grote ligt in de perfectie van het kleine”, zo wordt het in nog een nader gezegde samengevat.

Zorgvuldigheid

DAT geldt ook de zorgvuldigheid van het bestuur ten aanzien van de leden van de kiesvereniging.

Het nieuwe lid moet natuurlijk een convocatie ontvangen voor de eerstvolgende vergadering. Door slordigheid vergeten nu ook hem/haar uit te nodigen, doet niet zo prettig aan.

Het nieuwe lid wordt ook direct doorgegeven naar het partijbureau. Hij/zij ontvangt dan eenmaal per maand het ledencontactorgaan „A.R. Post” gratis thuis. Wanneer vergeten wordt het nieuwe lid naar „Den Haag” door te geven, mist dat nieuwe lid de in- en voorlichting welke voorhanden is en wordt de band tussen nieuw lid en partij minder snel gauw aangehaald.

Als een lid verhuist en daarmee in het gebied van een andere kiesvereniging komt te wonen, schrappt de

secretaris van oude kiesvereniging dat lid uit zijn ledenregister. De secretaris geeft aan „Den Haag” door dat lid X is vertrokken naar die of die plaats en geeft het nieuwe adres precies op. (Dat moet de secretaris natuurlijk even aan het vertrekkende lid vragen, als deze dat zelf al niet heeft opgegeven.)

„Den Haag”, het partijbureau dus, deelt vervolgens aan de secretaris van de kiesvereniging in welks gebied het lid komt te wonen mede, dat lid X daar en daar lid was en nu in het ressort van zijn kiesvereniging komt konen en dat op het partijbureau X inmiddels al is genoteerd als lid van zijn kiesvereniging. Automatisch zorgt het partijbureau, dat lid X zijn exemplaar van „A.R. Post” op zijn nieuwe adres ontvangt.

De secretaris (het bestuur) van die nieuwe kiesvereniging heet als het goed is het nieuwe lid welkom; schriftelijk of even door een bezoekje en zorgt er voor, dat lid X nu de uitnodigingen ontvangt voor de eerstvolgende vergadering van de kiesvereniging in zijn nieuwe woonplaats.

Nogmaals: de kracht van het grote ligt in de perfectie van het kleine.

Waarom zou wegens verhuizing een trouw lid van de partij tussen wal en schip moeten raken?!

Nog wat

MAAR nu nog wat. Stel, dat door een of andere omstandigheid lid X in zijn nieuwe woonplaats nu maar niets hoort van zijn nieuwe kiesvereniging. Wat dan?

Ja, wat dan!

Dan kan lid X boos worden. Maar hij kan ook bedenken, dat er gens een vergissing heeft plaats gevonden. Of hij kan veronderstellen, dat de plaatselijke kiesvereniging op dat moment over onvoldoende medewerkers beschikt.

Dan zoekt lid X zelf het adres van de secretaris (of een der andere bestuursleden) van de kiesvereniging op en neemt dus zelf het initiatief.

Als hij ter plaatse niet achter het adres van de kiesvereniging kan komen is een briefkaart aan het partijbureau voldoende om per omgaande geholpen te worden. Het contact kan dus altijd tot stand komen en... mogelijk wordt bovendien wel onmiddellijk zijn daadwerkelijke hulp aan het plaatselijk werk van de kiesvereniging op prijs gesteld.

Ieder kan het

ZOËVEN hadden wij het al over het werven van abonnees op „Nederlandse Gedachten”.

Voorlichting via het maandelijkse gratis ledencontactorgaan „A.R. Post” is natuurlijk al belangrijk. Maar van nog veel meer belang is uiteraard de wekelijkse voorlichting via het weekblad (12 pag.) „Nederlandse Gedachten”, tegen het toch wel geringe bedrag van f 4,— per half jaar.

Ieder kan een abonnee werven.

Een kiesvereniging in het zuiden des lands zond vorige maand een brief aan de leden. Wij citeren een gedeelte van de inhoud:

„Dames en heren,

De leden . . . krijgen één keer per maand het blad „A.R. Post”, maar het zal ieder duidelijk zijn, dat in zo'n blad lang niet alles wat er binnen en buiten de partij aan de orde is besproken kan worden. Wie dan ook enigszins op de hoogte wil blijven met alles wat er op het Anti-Revolutionaire erf en daaromtrent gebeurt, zal er goed doen zich te abonneren op het weekblad van de A.R. Partij: „Nederlandse Gedachten”.

Hoe u zich kunt abonneren?

a. telefonisch, volgt nummer van secretaris;

b. per briefkaart, volgt naam en adres secretaris;

c. onderstaande bon aan adres onder b. zenden; als brief frankeren.

Het Bestuur”.

Mannen en vrouwen

EN nu nog het gespreksgroepenwerk van onze partij voor het seizoen 1964/65. Dat is al aardig op gang gekomen. Heeft uw kiesvereniging ook al een of meer gespreksgroepen gevormd? Het gaat dit seizoen over de Europese samenwerking. Dit is uiteraard een zaak voor mannen en vrouwen, ouderen en jongeren. Doet u mee als het kan.

Dit seizoen is er hiernaast nog een apart onderwerp aan de orde gesteld over „gezin en pers” voor gespreksgroepen van alleen vrouwen. De vertegenwoordigsters van alle achttien Kamercentrales in het landelijke A.R. Vrouwencomité zullen ieder in het gebied van haar Kamercentrale bevorderen, dat vrouwengespreksgroepen dit onderwerp ook gaan bespreken.

De vrouwen hebben hier dit seizoen dus twee kansen.

„Vrouwen praten meer” schreven wij dan ook twee weken geleden al in „Nederlandse Gedachten”.

Gemengd

AL met al is dit verhaal van zeer gemengde inhoud geworden. Een cocktail.

Tenslotte willen wij u niet onthouden hoe de beroemde Van Dale een cocktail schrijft: alcoholische drank uit een groot aantal bestanddelen gemengd, gewoonlijk met ijs en suiker.

Een groot aantal bestanddelen had ook dit verhaal. Teveel om ineens te verwerken?

Dan maar stuk voor stuk.

In ieder geval iets doen.

Allen samen.

WIDEK.

N.B. Stopt u uw exemplaar van Nederlandse Gedachten na lezing eens in de brievenbus van een mede-lid, dat nog geen abonnee op ons weekblad is?

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen . . .

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op donderdag 4 maart zal er een gecombineerde vergadering worden gehouden van de C.H. en A.R. centrales in de Noord-oostpolder.

De plaats van samenkomst is het „Geref. Centrum” te Emmeloord.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Het onderwerp der discussie is: „Samenwerking tussen C.H. en A.R.”.

De heer H. Schoonderbeek, wethouder van Enschede, en de heer E. van Ruller, wethouder van Groningen, zullen beiden een korte inleiding houden.

★ Op vrijdag 5 maart houdt de Statencentrale Middelburg haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is de bovenzal van het Nederlands Koffiehuis, Markt 49 te Middelburg.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal drs. T. M. Gilhuis te Dordrecht spreken over „De christelijke school in de branding van deze tijd”.

★ Op vrijdag 5 maart houdt de Gemeentelijke Kiesvereniging in Ooststellingwerf een propagandavergadering.

De plaats van samenkomst is zaal Tjalma te Oldeberkoop.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Spreker is de heer Tj. Walburg te St. Anna Parochie, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Medewerking van mevrouw Van Dijk-Faber te Drachten als declamatrice.

★ Op zaterdag 6 maart wordt door de Statencentrales Kampen en Noord-oostpolder gecombineerd een openbare vergadering gehouden.

Plaats van samenkomst is het „Geref. Centr.” te Emmeloord.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Prof. mr. I. A. Diepenhorst, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Politieke problemen in deze tijd”.

**UIT ONZE BOUW-
EN AANNEMERS-
WERELD**

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Gjaltema's Timmerfabriek

Volharding N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944-531 — 05900-45866

*Uw adres voor alle timmerwerk
en standaardkasten*

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN

WATERWERKEN

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO • Hofstraat 10 • Tel. 05457-561
ZUTPHEN • Marsweg 19 • Tel. 05750-3748
Houtzagerij • Houthandel • Kistenfabriek

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

KABINETSCRISIS

HET Kabinet is gevallen. Niet vanwege een conflict met een van de Kamers der Staten-Generaal. Niet vanwege een botsing tussen bepaalde ministers en hun geestverwante partij of fractie. Maar omdat men het intern niet eens is kunnen worden over het radio- en televisiewezen.

Men kan stellen, dat het jammer is, dat niet direct, althans niet naar buiten, duidelijk is geworden bij wie en waarop de breukpunten hebben gelegen. Maar dat is nakaarten en heeft veelal weinig zin. Ook zonder dat zullen allen, die in de afgelopen jaren de discussie over radio en televisie met belangstelling gevolgd hebben, wel ongeveer beseffen waarom het gaat.

Kennelijk heeft het niet weinigen verrast, dat dit Kabinet zou vallen op het punt van radio en televisie. Toch was het op zichzelf niet zo verrassend. Het gevaar zat er van het begin af bij het optreden van het Kabinet-Marijnen in 1963 in. Terwijl vele dingen in het akkoord van Wassenaar waren geregeld, was dit met de radio- en televisiekwestie niet het geval. Men weet, dat het probleem in handen werd gesteld van een zgn. pacificatiecommissie die de tijd kreeg tot 1 juli 1965, waardoor naar het scheen, voor het Kabinet dit hete punt naar die datum werd verschoven. Overigens had toen reeds vrijwel niemand de illusie, dat er een werkelijke pacificatie uit zou komen.

Tengevolge van het in december jl. indienen van een motie door de K.V.P.-'er Baeten in de Tweede Kamer is de Regering vroegtijdiger voor het vraagstuk gesteld dan in het akkoord van Wassenaar werd verwacht. Dit leidde tot een mededeling van de Regering dat zij vóór 1 maart van dit jaar met haar standpunt omtrent een tijdelijke regeling van de invoering van reclame en van de toelating van nieuwe zendgemachtigden zou komen.

Deze vervroeging van de confrontatie is m.i. niet te betreuren. Het moest er toch een keer van komen en de zaak bleef voortdurend als een Damocleszwaard boven het Kabinet hangen.

Het is ook goed, dat de confrontatie in het Kabinet zelf heeft plaats gevonden en niet bijv. in een conflict tussen Regering en Staten-Generaal, zoals met de nota Scholten-Veldkamp in mei 1963 het geval is geweest.

Het is duidelijk, dat het uitbreken

Dr. W. P. Berghuis

van een Kabinetcrisis alleen verantwoord is, indien het gaat om belangrijke zaken van echte politieke orde, zeker wanneer het gaat om een Kabinet, dat overigens goede dingen niet het minst ook in sociaal opzicht heeft tot stand gebracht en nog veel werk voor de boeg heeft.

Maar het gaat bij het radio en televisiewezen dan ook om een belangrijke zaak van politieke orde, omdat de „politiek”, de Regering nu eenmaal vanwege de aard van deze publiciteits- en cultuurmedia een regelende taak te dien aanzien heeft. Dat wordt ook door niemand ontkend. Niet voor niets heeft het zoveel stof in de politiek doen opwaaien bij alle geïnteresseerden. En op de belangrijkheid van radio en televisie in deze tijd behoeft ik nauwelijks te wijzen.

Het gaat hier om dingen waaromtrent van het begin af wezenlijke contactoversen bestonden tussen de partijen, die samen in 1963 het Kabinet vormden. Controversen in het bijzonder met de liberalen.

De liberalen hebben dat ook nooit onder stoelen of banken gestoken. Het was voor hen een hoog politiek punt en — uit democratisch oogpunt gezien — op zichzelf ook beslist honorabel. Zij wilden en willen het organisatiebestel zoals dat op het gebied van radio en televisie vanuit ons volksleven is gegroeid doorbreken. De V.V.D. heeft niet opgehouden zich via woord- en penvoerders op scherpe wijze tegen het zgn. zuilensysteem te keren.

Op zeer vernijne wijze werd dit begeleid — soms kreeg men haast de indruk: geleid — door bijv. een blad als De Telegraaf.

Dit optreden tegen de „zuilen” zit dieper dan alleen op het punt van radio en televisie. Het raakt het organisatiebestel, zoals het in ons land op allerlei gebied — cultureel, sociaal, politiek enz. — is gegroeid en waarbij de zgn. confessionele organisatievorm een belangrijke rol speelt.

Men heeft het de naam „zuilen” gegeven en gebruikt het graag als een soort scheldwoord, zo zelfs dat er mensen zijn die het gevoel krijgen zich te moeten generen als ze bij een „zuil” behoren.

„Zuil” is helemaal geen scheldnaam. In elk organisatiepatroon kan men de naam zuil hanteren. Wij voor ons zijn dankbaar voor het in ons land gegroeide organisatiepatroon, in het bijzonder in de confessionele zin, omdat het naar onze mening verdieping aan het Nederlandse organisatieleven heeft gegeven.

Men heeft natuurlijk het volste recht er tegen te zijn. Wij leven gelukkig in een vrij land. En als het Nederlandse volk iets anders zou willen dan zou het niets in de weg liggen er wat anders van te maken.

Maar een actie tegen die „zuilen” zoals nu op het gebied van radio en televisie plaats vindt, waar de politiek nu eenmaal mee te maken heeft — meestal gaat die zuilenstrijd nl. terecht buiten de directe bemoeienissen van de politiek om — roept uiteraard reactie op.

Nu zou het — en laten wij daarin duidelijk zijn — een kwalijke zaak wezen, indien men van het gegroeide omroepbestel een gesloten zaak zou willen maken. Maar dat is niet het geval.

Men moet aannemen, dat minister Bot — en dat heeft onze volle instemming — dit bestel wij openstellen ook voor nieuwe bonafide gegadigden, die aan een aantal voor ieder gelijkelijk geldende normen voldoen. Maar dan moeten die gegadigden met gelijke rechten en plichten zich ook in een ordelijk bestel, dat de overheid op het gebied van radio en televisie heeft te regelen, willen voegen. En daar schijnt het aan te schorten.

En dan komt er nog een ander element bij. Iedereen is het er nu wel ongeveer over eens, dat er reclame in radio en televisie zal moeten komen. Over het hoe en wat wij ik het nu niet hebben. Ook over een aandeel van de pers in de reclame-opbrengst niet ofschoon ook dat een belangrijk punt is.

Maar het gaat om de verdeling van de reclame-opbrengsten in het algemeen. Moeten die vanuit een algemene pot naar bepaalde maatstaven over de omroeporganisaties worden verdeeld, los van de vraag in wiens programma de reclame is uitgezonden, of moet de omroeporganisatie, in wier programma een reclameboodschap valt de gehele of een gedeelte van de opbrengst incasseren.

Dat laatste is onaanvaardbaar, want het brengt het element „commercie” in het culturele medium van radio en televisie, omdat de neiging zal bestaan zodanige programma's uit te zenden, dat een zo groot mogelijke kijkdichtheid wordt verkregen op dat de „ad-

verteerders” erop af komen. Dat zou een zeer kwalijk element in radio en televisie worden. En daar schijnt het ook op te bokken.

In de standpunten in deze dingen — en het is goed dit te stellen — zijn de A.R.-ministers, de A.R.-kamerfracties en de partijleiding het eens.

Ik weet op dit moment van schrijven niet wat er verder gaat gebeuren. Ik weet dus ook niet of er nog een poging zal worden gedaan de breuk in het Kabinet te helen. 't Is moeilijk zich voor te stellen, dat dit zou gelukken nu het Kabinet, dat toch echt niet regeren moe was, het in weken van zeer intensief beraad niet is gelukt het eens te worden.

En er zitten in de materie punten waaromtrent naar onze mening geen compromis mogelijk is. Dus dan zou het moeten worden toegegeven, de opvatting van de meerderheid accepteren. Men kan tenslotte nooit weten

In ieder geval is nu nodig een Kabinet, dat op zo kort mogelijke termijn dit radio- en televisieprobleem uit de wereld helpt en in het jaar 1965 de zaak — een wettelijke regeling inclusief — oplost. Anders wordt het politieke bedrijf er voortdurend door vertoebeld. En naar mijn mening kan dat ook best met een duidelijke meerderheid op de wezenlijke punten.

Voorts zou ik — zoals ik overigens herhaaldelijk, ook bij soortgelijke gelegenheden als de huidige, heb gedaan — de hoop willen uitspreken, dat althans de christelijke partijen bij elkaar blijven. BERGHUIS

*** Compromis?

In verschillende bladen wordt de voorstelling gewekt dat het de taak van de heer Schmelzer is, een zodanige oplossing te vinden, dat de V.V.D. tevreden wordt gesteld. Maar het moet volkomen duidelijk zijn, dat de anti-revolutionairen niet bereid zullen zijn een compromis te aanvaarden, waardoor hun principiële keuze wordt verloochend of verwaakt.

Er is voor hen een beginsel in gedrag, dat zo nauw samenhangt met de geestelijke vrijheid, dat zij in geen geval bereid zullen zijn mee te werken aan een oplossing tot behoud van het kabinet ten koste van hun duidelijke en vaste principiële overtuiging. Wie zich voorstelt, dat we uit de moeilijkheid zijn, wanneer de liberalen en hun medestanders worden gecompenteerd, vergist zich omtrent de ernst van het gebleken verschil.

*** Onbehoorlijk in de hoogste mate

Dinsdagmorgen is de heer Koekoek door H.M. de Koningin ontvangen ten einde H.M. van advies te dienen. Des middags — diezelfde dag — heeft de heer Koekoek in Akkrum mededelingen gedaan over dat onderhoud met H.M. waar hij onder andere zei, volgens de verslaggever van het Vrije Volk:

„Ik heb bij de Koningin mijn beklag gedaan, omdat het kabinet ons niets heeft willen vertellen. Maar daar ben ik geen cent wijzer van geworden, trouwens: de Koningin vertelde mij ook niets. Ze zei alleen: u wist toch wel dat het om het omroepvraagstuk ging? Nou vraag ik u . . .”

Een kamerlid, die op deze wijze verslag uitbrengt van zijn onderhoud met H.M. de Koningin weet zo weinig van de aard van zulk een onderhoud, van zijn positie als kamerlid, en geeft blijk van zulke slechte manieren, dat de vraag moet worden gesteld of het mogelijk is zo iemand ooit weer in een dergelijk beraad te betrekken.

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

ook FEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering.
De Clerqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

alleen Murox heeft ANTI GEEL tex
MURORX MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

AMBASSADOR

Hotel-Restaurant

Nieuwe zalen voor recepties, diners, vergaderingen, enz.
SOPHIALAAN,
HOEK ZEESTRAT
(nabij Plein 1813)
Den Haag
Telefoon 117700*

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790-3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM

Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen

FRONDE TEGEN DE VRIJHEID

Een stap ter hemel of ter hel

70 was het met de boekdrukkunst, naar een bekend woord van Da Costa. Zo is het ook met de televisie. Zij kan een macht zijn ten goede en ten kwade en een macht van geweldige betekenis.

Vooreerst omdat we te maken hebben met een *indringend medium*, in de verbinding van het horen en het zien. En voorts, doordat de televisie niet zelden de *illusie* geeft, dat we er zelf helemaal bij zijn als oor- en ooggetuige, terwijl evenwel de regie, de presentatie zodanig op een partijdige keuze of onvolledig weergave berust, dat de waarheid wordt vervalst. Televisie kan worden gebruikt tot *bedrog* en *verleiding* van de massa.

In één opzicht, is het met de televisie, althans *voorlopig*, héél anders dan met de drukpers. Er zijn vele honderden drukpersen in ons land. En er is persvrijheid. Iedereen mag zonder voorafgaand verloop zijn gedachten en gevoelens via de drukpers openbaren. Zo staat het in de grondwet. Bij de tv. kan dat niet, evenmin als bij de radio.

Er zijn maar een paar golfengten en kanalen beschikbaar en dus is het in alle landen zo, dat de Regering bepaalt, wie van die beperkte gelegenheden gebruik kan maken. **Er is een zendvergunning nodig, om van de beperkte zendmogelijkheid gebruik te maken.**

De Regering moet dus beslissen, aan wie wel en aan wie geen zendvergunning zal worden verleend. Tenzij de Regering kiest voor een staatsradio en -tv, en dus alleen de eigen uitzendingen mogelijk maakt. Zo is het in dictatoriaal geregeerde landen.

In ons land zijn er Regeringsuitzendingen, maar in zeer beperkte omvang. De Regering geeft zendvergunningen, zendmachtigingen. Vóór de tweede wereldoorlog was er van tv. nog geen sprake, en de zendvergunningen voor de radio werden verleend aan omroepverenigingen. Die verenigingen werden niet door de Regering in het leven geroepen. Zij kwamen op uit volksinitiatief. Zij betaalden alle kosten van de uitzendingen uit de bijdragen der leden.

De liberalen kozen toen voor één van die omroepverenigingen, nl. voor de Avro, en wilden dat die vereniging een zendmachtiging zou krijgen voor de gehele week, op de beste zender, terwijl de minder goede zender beschikbaar zou kunnen worden gesteld voor de „sectarische” omroepen. Maar het ging niet door.

Als de Regering niet zelf de uitzendingen voor haar rekening neemt, maar concessies geeft, dan is de grote vraag: *aan wie?* Die vraag heeft een heel apart en nieuw karakter gekregen, nu in het buitenland is gebleken, dat er aan de televisie valt te verdienen, nl. door reclame op de beeldbuis.

Toen kwamen er gegadigden opdagen, die graag een concessie begeren voor het winnen van olie of steenkool. Maar er is wel verschil.

Om aan de televisie door middel van reclame te verdienen, moet men voor een programma zorgen, dat de kijkers trekt. In vredesnaam géén programma, dat duidelijk van een overtuiging blijk geeft, dat soms stijgt tot een getuigenis, maar plezierig is. Het programma moet de reclame bevorderen. Dat is het we-

zen van commerciële televisie: de muze wordt animeermeisje voor de commercie. De televisie wordt een buffetjuffrouw in dienst van de grote concerns.

Liefst aantrekkelijk van uiterlijk en niet te scrupuleus. Reclame bedrijven is een harde zaak. Maar in Nederland is commerciële televisie een politieke onmogelijkheid. Voor de meerderheid van ons volk en van ons parlement is de televisie te belangrijk, om haar uit te leveren aan de concerns.

Toen hebben sommigen, die er toch aan wilden verdienen, het geprobeerd in strijd met de Nederlandse rechtsorde, via het Rem-eiland totdat de Regering daar een stokje voor stak.

Dan zijn er voorstanders van een zgn. nationale omroep. Onverdeeld sticht en vermaakt door één nationale omroep, is hun leus. Zij weten, dat zo'n omroep er alleen maar komt, wanneer hij door de staat wordt opgelegd met vernietiging van wat uit het volksinitiatief is geboren. De N.C.R.V. bijvoorbeeld is geboren uit de begeerte, om door een omroep met de Bijbel het volk tot een zegen te zijn. Het is onzin, te beweren, dat de N.C.R.V. sectarisch is en alleen maar wat wil bieden voor het eigen volksdeel.

Zij heeft een boodschap door te geven aan de wereld. Maar zulke verenigingen, die zonder dat zij één cent van de staat ontvingen, de studio's hebben gebouwd en de organisatie in het leven hebben geroepen, zouden dan moeten worden geliquideerd. De zgn. nationale omroep kan er alleen komen door vertreding van verkregen rechten en hij kan er alleen komen, met behulp van de sterke arm. Toch wordt hij, met name door een aantal politici, die meestal veel op hebben met de doorbraak, van ganser harte begeerd.

Die begeerte komt vooral voort uit vijandschap tegen wat men de „zuilen” pleegt te noemen. Dat woord is geladen met vijandschap.

Wanneer op democratische wijze, uit het initiatief van het volk, omroepverenigingen ontstaan, dan komt in zulke omroepverenigingen de geestelijke verscheidenheid aan het licht. Maar juist omdat sommigen deze openbaring van geestelijke verscheidenheid in radio en televisie niet willen, begeren zij het opleggen van een eenheidsradio en televisie door de staat. De staat kan aan die eenheidsradio een grote ruimte geven wat de programma's betreft, maar zij komt er alleen, doordat de staat haar aan het volk oplegt.

Dan zijn er de paternalisten. Hoogleraren, kunstenaars en andere cultuurdragers, die nauwelijks enig benul hebben van wat er komt kijken bij radio en televisie, maar die vinden, dat zij, véél beter weten, wat het volk nodig heeft dan dat volk zelf. Dat volk kan zich organiseren in omroepverenigingen, maar dat stelt niet veel voor. Zij, de culturelen, weten het wél. Zij zouden aanwijzingen moeten geven, hoe de programma's moeten worden verzorgd.

Alles voor het volk en niets door het volk. De verlichte despoten zeiden dat ook en hun filosoof Christiaan Wolff

meende, dat van hogerhand opvoedend moest worden ingegrepen ten bate van de domme, door hartstocht en vooroordeel beheerste massa des volks.

Hoe lopen deze drie groepen uiteen! Maar ze hebben één ding met elkaar gemeen: zij zijn frondeurs tegen de volksvrijheid.

Zij willen allen een zeker despotisme, al is het om uiteenlopende motieven. En zij vinden elkaar, als het gaat tegen de „verzuilde Omroep”, dat wil zeggen tegen de omroepverenigingen.

HEBBEN de bestaande omroepverenigingen het monopolie? In geen enkel opzicht. Er kunnen nieuwe omroepverenigingen bijkomen en de bestaande kunnen hun leden verliezen. Wij wensen een open bestel, waarbij elke vereniging, uit het volksinitiatief opgekomen, die kan bewijzen dat zij representatief is, voor een zendvergunning in aanmerking komt. Maar er zijn veel gegadigden, die helemaal niet representatief zijn en die maar op weinig stemmen kunnen rekenen. Er was vroeger een ondemocratisch arbeidersleider in de rode hoek, die zei: men moet de stemmen niet tellen, maar wegen. Dat is in wezen ook het verhaal van velen, die nu menen, dat zij een zedelijk recht hebben op zendtijd.

Nu recht hebben. Vóór 1940 meldden zij zich niet. Toen was er geen luister-

door H. Algra

bijdrage en geen kijkgeld. Maar nu de staat deze gelden int en verdeelt, komen zij naar voren, om zendtijd op kosten van die van kijkers en luisteraars door de staat gevorderde bedragen.

Het televisiebesluit is een Koninklijk Besluit, waarbij de uitzendingen voor de tv. worden geregeld. De technische verzorging geschiedt door de Nederlandse Televisiestichting en wordt betaald uit de kijkergelden.

De programma's zijn voor 40% van de N.T.S. en voor 60% van de omroepverenigingen.

Die N.T.S. is door de staat gecreëerd. Het spreekt vanzelf, dat nieuwe concessiearissen mee zouden moeten doen binnen dat verband van de N.T.S.

Alleen - het sprak niet vanzelf, voor deze frondeurs. Zij willen geen plaats binnen het bestaande kader. Zij willen geen samenwerking met de omroepverenigingen. Zij willen strijd. Zij willen door middel van de reclame hun eigen positie versterken en die van de anderen verzwakken.

Het kabinet heeft ten opzicht van dit moeilijke vraagstuk geen gelukkig beleid gevoerd.

In Wassenaar was afgesproken, dat er een „pacificatiecommissie” zou komen, die een oplossing zou bedenken, die in een wettelijke regeling kon worden vastgelegd, als de Regering en de Staten-Generaal zich er mee zouden kunnen verenigen. Op 1 juni van dit jaar moest de commissie klaar zijn.

Maar de Regering, opgejaagd door de K.V.P., deelde mee, dat zij haar voorlopige plannen al voor 1 maart zou bekend maken. Dat is haar ongeluk geworden.

Want bij het overleg in het kabinet bleek, dat deze fronde haar voorhoede had in het kabinet.

Dat betekende, dat het kabinet onmogelijk tot een eensgezind standpunt kon komen, ook niet in de vorm van een compromis.

Want bij zo principiële tegenstellingen is het compromis een verloochening van het beginsel.

Wat er uit deze crisis te voorschijn zal komen, weten wij niet. Maar wel is het duidelijk, dat het hier gaat om grote dingen. De geestelijke vrijheid van ons volk is aan de orde. On-democratische machten, gevoed door oude beginselen en gedreven door moderne begeerte van economische knechting van het culturele leven, gesteund door bladen als De Telegraaf, maakten zich samen sterk tegen de volksvrijheden en tegen het volksinitiatief.

De meerderheid van het kabinet wilde aan dat streven geen voet geven. Een sterke minderheid koos voor de nieuwe machten, die het geordende bestel wilden doorbreken en met hulp van banken en concerns gereed stonden, hun slag te slaan.

En de antirevolutionaire partij is eensgezinder dan ooit.

En daarom verwerpt zij vrijheidsleuzen, die de aandacht van het volk afleiden, terwijl door een achterdeur getracht wordt een kwalijke lading naar binnen te smokkelen. Laat ze maar zeggen, dat de antirevolutionairen hier het minst tot compromissen zijn geneigd.

In een geval als dit is het onze plicht en onze eer.

PERS EN PERIODIEK

Het Friesch Dagblad heeft de moeite genomen eens na te gaan hoe de stichting T.R.O.S. nu precies in elkaar zit. Het resultaat van dit onderzoek laten wij hieronder volgen:

Op den vierden november negentien honderd vier en zestig verscheen voor Meester PETRUS JOHANNES BLAUW-HOFF, notaris te Amsterdam, een advocaat en procureur uit Den Haag, n.l. Meester Henricus Joannes Minderop. Het verschijnen voor den notaris geschiedde onder getuigen, n.l. de heer Theodorus Josephus Maria de Rooy, kandidaat-notaris, en mejuffrouw Janna Sauer, typiste.

Mr. Minderop verklaarde, in welke kwaliteit hij kwam. Hij is gedelegeerd commissaris van de R.E.M. (van welke N.V. de „piratenzender” Noordzee uitgaat), en daar-alle directeurs van de R.E.M. verhinderd waren, was hij volgens de statuten van de N.V. gerechtigd om de R.E.M. rechtsgeldig te vertegenwoordigen.

Het doel van de komst van Mr. Minderop was, om ten kantore van den notaris een stichting in het leven te roepen. Toen hij het kantoor verliet, was de stichting in het leven geroepen. Zij had ook al een bestuur. Natuurlijk moet in de stichtingsclausule vermeld worden, wat het doel van de stichting is. Dat doel is het verzorgen van radio- en televisie-uitzendingen, uitzendingen met reclame daartussen en van de andere programmadelen duidelijk onderscheiden.

„In het programmabestel van de stichting zal geen binding met enigerlei godsdienstige of politieke groepering tot uitdrukking mogen komen, teneinde het onafhankelijk karakter van de stichting tot uitdrukking te brengen”.

Minister Bot staat, zoals bekend is, een „open bestel” voor en daaronder verstaat hij blijkbaar, dat hij op verzoek of uit eigen beweging aan stichtingen vanuit eigen autoriteit zendvergunningen kan verlenen. Toen prof. Schippers van de V.U. met nog een paar dames en heren een stichting in het leven riep, genaamd Socutera, populair genoemd de bedelzuil, kreeg die stichting dan ook vlot een eigen zendtijd. Zo kunnen er meer stichtingen volgen.

Maar het bestuur van de stichting door Mr. Minderop opgericht, heeft waarschijnlijk niet de verwachting, dat minister Bot grote haast zal betrachten met het verlenen van een zendvergunning aan deze dochter van de R.E.M.

Daarom heeft Mr. Minderop het plan, aan te tonen, dat een deel van het volk achter deze nieuwe stichting staat, en voor haar zendtijd begeert. Men zoekt sympathisanten. Zij worden deelnemers genoemd. Maar die naam is bedrieglijk. Zij nemen nergens in deel. Zij hebben nooit en nergens iets omtrent de stichting te vertellen. Zij mogen alleen een gulden (of meer) per jaar betalen. En hun naam zal dan één van de vele namen zijn, die gebruikt moeten worden om te tonen, dat het volk achter deze stichting staat.

De stichting heeft ook een bestuur. Dat dient in een stichtingsacte te staan en ook hoe dat bestuur blijft bestaan.

Mr. Minderop heeft één bestuurder benoemd, n.l. zichzelf. Méér bestuursleden zijn er niet. Maar het moeten er volgens de statuten minstens drie zijn. Evenwel: „Bestaat het bestuur uit minder dan het vastgestelde aantal leden, dan blijft het niettemin wettig geconstitueerd en volledig bevoegd, in afwijking van het in deze statuten bepaalde”. Leden van het bestuur worden door het bestuur benoemd.

Zo ziet de stichting er uit. En er worden deelnemers geworven, die een gulden mogen betalen en verder in volstrekte onmondigheid maar moeten afwachten, wat het bestuur zal doen en wie in het bestuur zullen zitting nemen. Dat bestuur vloeit voor altijd voort uit Mr. Minderop en uit hem alleen, uit de gedelegeerde commissaris, handelende namens de R.E.M. Hij kan nu twee nieuwe bestuursleden benoemen en als er een vacature ontstaat, kunnen de overblijvende weer een nieuw bestuurslid benoemen en verder heeft niemand er iets mee te maken. Zulk een bestuur pretendeert, dat het programma's zal maken naar de behoeften van het Nederlandse volk.

Wij hebben altijd verdedigd, dat de zendtijd moet worden gegeven aan organisaties, die voortkomen uit het volksinitiatief. Dat is iets anders dan een R.E.M.-initiatief!

M. C. van Staaveren N.V.

A ALSMEER
Tel. 4051

Specialiteit in
Anjerstekken - Freesiaknollen

„ANIMO” KOFFIEZET

APPARATUUR

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK

L. SCHEEPSTRA

AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

*** Liberalen hier - Liberalen daar!

Enkele stappen over de grens bij Zevenaar (of elders) en u bent in een land met heel andere omroep-problemen. Op dezelfde dag waarop de Nederlandse liberalen het plan-Bot (of wat het dan ook geweest mag zijn) verwierpen omdat de commerciële televisie-makers hun inziens geen ruimte genoeg geboden werd, openbaarden hun Westduitse geestverwanten hun voornemen om samen met de C.D.U. een wetsontwerp in te dienen dat reclame via de Duitse radio en televisie verbiedt. Ze hebben er ginds de buik al vol van. Het kan raar gaan in de (kleine) wereld. En zelfs in het nog kleinere wereldje van de liberale internationale. Zo'n tegengesteld menu als de Westduitse en Nederlandse liberalen aanprijzen, is nog nimmer opgediend. Wij hebben daarbij het gevoel het nog nooit zo zout gegeten te hebben. En de Duitse liberalen zullen wel zeggen: onze Nederlandse vrienden komen met het zout als de pap (en de eetlust) op is.

In elk geval behoort het argument, dat Nederland zo nodig een vercommercialiseerde televisie moet hebben omdat men anders naar de beeldbuisverlokkingen van de Oosterburen gaat kijken, waarschijnlijk spoedig tot het verleden. Wil de liberale internationale weer in eensgezindheid kunnen floreren dan zal het V.V.D.-roer om moeten. Voor de zoveelste keer.

*** Methode I

Mr. Burger placht in het parlement nog wel eens de botte bijl te hanteren. Dat kostte hem de politieke kop. Een meester-op het floret volgde hem op. Maar soms trekt dr. Vondeling ook de dolk. Zoals onlangs toen hij maar liefst vier excellenties om redenen, die niets met hun beleid te maken hadden, om hals wilde brengen. De heer Vondeling zou zich deze vreemde onverhoedse aanslag waarop geen verweer mogelijk was omdat zij buiten het Binnenhof plaats vond, ongetwijfeld bespaard hebben, indien hij de kabinetscrisis tijdiger voorzien had. Hij zag die niet en de poging die hij ondernam blijkt haar uitwerking niet te missen.

"Niet ruiterslijk en niet ridderlijk" noemde het C.H.-Weekblad dit optreden van de P.v.d.A.-leider. Terecht. Wij moeten dergelijke persoonlijke aanvallen in Nederland maar niet importeren. Misschien is de heer Vondeling wat overmoedig geworden door de prijzende woorden, die de heer Schmelzer kort te voren sprak over zijn wijze van oppositie-voeren. Misschien ook vond hij het niet prettig om vanuit die hoek geprezen te worden. Is dat laatste het geval, dan kan de P.v.d.A. tevreden zijn. Want niemand blijkt bewondering te voelen voor een dergelijke niet op het beleid van de betrokkenen gerichte beentjeslichting.

Tot die "niemand" zal nu ook wel de heer Vondeling zelf behoren.

Want de tijden zijn plotseling veranderd. En daarmee niet zozeer de politieke zeden als wel de methoden van de heer Vondeling. Dat zal in deze dagen wel blijken. Maar juist dat maakt het voor velen extra moeilijk om deze nieuwe vecht-methode te vergeven en te vergeten. En dat heeft de heer Vondeling uitsluitend aan zichzelf te wijten.

*** Methode II

Het ochtendblad "De Telegraaf" heeft een geheel eigen tactiek om politieke tegenstanders te lijf te gaan. Wij geven u een proeve van "bekwaamheid" van dit blad in dit opzicht.

25 febr.: een Telegraaf-hoofdartikel tracht de A.R.-bewindslieden te isoleren van de "oer-conservatieve" A.R.-fractie

26 febr.: de A.R.-fractievoorzitter, de heer Smallegen, moet door het slijk gehaald worden omdat een anoniem persoon insinueerde dat de A.R.-voorman aandelen van de Drentsche Kanaal Maatschappij te koop heeft aangeboden tegen een hogere prijs dan deze volgens — vroegere — uitspraken van de heer Smallegen waard waren. Geen schijn of schaduw van bewijs heeft De Telegraaf voorhanden, hoewel het blad kon weten dat op een vergadering van de B.K.M. officieel is meegedeeld dat de heer Smallegen geen stemrecht had omdat hij geen aandelen bezat.

27 febr.: Jacques Gans werpt zich met zijn bekende "eetlust" op dat lekkere "hapje".

Zo zitten we dan opeens zonder. Op eens is eigenlijk het woord niet. De kabinetscrisis over het omroepbeleid hing al sedert vorig najaar (en nog wel veel langer als we de redenering een beetje anders opzetten) in de lucht. De bewindslieden hebben dagenlang gedaan wat ze konden om de zaak te krammen. Ze voelden er niets voor om voortijdig op te stappen. En terecht. Niet alleen zal een minister die plezier in zijn werk heeft er weinig voor voelen om van de ene dag op de andere — dat wil dan zeggen nadat hij gedurende een onbekende en hier te lande vaak lange periode de lopende zaken aan het lopen gehouden heeft — als ambteloos burger op straat te staan; bovendien is het spijtig als een kabinet niet de kans krijgt een goed deel van het uitgestippelde beleid te verwezenlijken. Maar als dan tenslotte blijkt dat de meningen ook na zeven vergaderingen niet onder één noemer te brengen zijn dan moet de bom barsten. En dan is die aloude omroepkwestie zo'n gek punt nog niet om over te struikelen.

Als Het Vrije Volk's ochtends na de breuk schrijft dat "het kabinet niet gebogen heeft voor het liberale drijven" en dat "de plannen die erop neergekomen zouden zijn dat radio en televisie zouden zijn uitgeleverd aan de grote monden en de dikke portemonnees vrijdeld zijn" en als De Telegraaf diezelfde morgen beweert dat we een kabinetscrisis hebben omdat "de zuilen zich hardnekkig blijven vastklampen aan hun monopoliepositie" dan betekent dit, dat zo'n crisis bepaald niet als een onverantwoordelijk stuntje van uit zijn krachten gegroeide dorpspolitiek beschouwd mag worden. Ik heb helaas geen gelegenheid gehad het nieuwsgierige oortje te luisteren te leggen onder de conferentietafel in de Haagse Trèveszaal, maar er is nog wel zoveel door de departementale muren naar buiten gekomen dat het duidelijk

is dat onze ministers de hele etherproblematiek volledig binnenstebuiten gekeerd hebben voor zij tenslotte moesten vaststellen dat zij op kernpunten principieel tegenover elkaar bleven staan. En toen zat er niets anders meer op dan als vrienden te scheiden. En wie nu zijn grote mond openscheurt en ruimdenkend roept dat men er in het buitenland helemaal niets van zal begrijpen, die heeft ten eerste maar voor een deel gelijk en die maakt zich verder nodeloos zorgen. Wat kan het schelen als men er in Finland, Turkije of op Madagascar niet helemaal achterkomt waarom in Den Haag het kabinet gevallen is (voor het geval men de klap tenminste zover heeft kunnen horen).

Ik wil nu eerst graag een woordje spreken ter ontlasting van onze demissionaire minister-president, de heer Marijnen, wiens tragiek het is dat hij zo vaak onbegrepen door het leven gaat. Want net is hij door Vondeling in de galerij van lichtgewichtministers bijgezet of daar wordt mij weer van zeer bevoegde zijde verzekerd dat hij toch zo'n goede, aardige en lang-niet-gekke coördinator van het regeerbeleid is. Nu gaat het mij daar niet om want ik moet bekennen dat de premier mij ook nog niet geïnspireerd heeft (zomin als dat trouwens de goede heer De Quay lukte voor hij twee jaar aan het bewind was) maar ik wil toch om eerlijk te blijven een steentje bijdragen om een misverstand uit de wereld te helpen.

U heeft wel gezien dat de Haagse journalisten tijdens de toch al niet zo paradijselijke dagen voor de val veelvuldig op de stoepen van Verkeer en Waterstaat postvatten om de ministers bij aankomst en vertrek opheldering te vragen. Nu is het zo, dat het nieuws zelden (maar je kunt nooit weten) op de stoepen ligt, omdat de

ministers — als ze al wat zeggen — weinig anders kunnen opmerken dan dat ze zich nog uitstekend voelen, of van nature optimistisch zijn, of geen commentaar hebben. Het gaat er gewoon om de luttel schreden tussen bewindsautomobil en toegangsdeur met een paar nietszeggende uitlatingen op te luisteren. De doorgaans zorgelijk kijkende maar toch wel vriendelijke heer Marijnen heeft bij zo'n gelegenheid opgemerkt, dat "hij tot voor kort niet geweten had dat de materie zo moeilijk was". Hij had ook kunnen zeggen: "Een koude middag, heren, maar we houden het gelukkig droog . . .", of "Ja, inderdaad, mijn auto is wel groot, maar hij heeft toch maar vier wielen . . .". En wat gebeurde? Verslaggevers en commentaarschrijvers storiten zich gretig op dit jopvoer voor journalisten, ze behandelden de losse opmerking van de premier alsof hij voor deze opzienbarende verklaring de ganse vaderlandse pers naar het Catshuis geroepen had. Bij gebrek aan beter kreeg die losse flodder van Marijnen een monsterlijke afmeting, waarvan de minister-president opgekeken moet hebben.

Onbegrepen bleef mr. Marijnen ook — niet door de fijnproevertjes van het staatsrecht — maar door de honderdduizenden kijkers en luisteraars in den lande die hem zwijgend als de KVP-partijraad en nog zwijgender zo mogelijk achter de regeringstafel zagen zitten toen de arme en onwetende heer Vondeling, die in Friesland helemaal overvallen werd door het bericht van de kabinetscrisis, zo graag even wilde weten waarom het kabinet nu eigenlijk zijn ontslag gevraagd heeft. Dat kan je zo'n man die straks naar de koningin moet toch niet weigeren, moeten velen gedacht hebben. Het bleek wel te kunnen. En staatsrechtelijk had de heer Marijnen, die daar zo zwijgend zat, nog wel een been om op te staan ook, hoewel maar weinigen dat erin gezien moeten hebben. Daarom was de eerste klap die een harde daalder waard was in deze inflatoire tijd voor de oppositieleider; de overige drie of vier kreeg de liberale heer Geertsema, die veel aardiger is dan hij klinkt en die er daarom als radio en tv in het Kamergebouw komen eigenlijk beter aan doet te zwijgen. Maar dat zwijgen zou staatsrechtelijk dan weer wat moeilijker te verdedigen zijn geweest. P.

1 maart: "De Telegraaf" (begrijpend dat zijn "wenk" dat A.R. ministers en A.R.-fractie het oneens moeten zijn, niet opgevolgd is) verwijst nu de hele A.R. Partij naar "Nacht und Nebel" met de vrome wens dat de partij "intern tot klaarheid zal moeten komen." Was de partij volgens dit blad op 25 februari "nog dik w i j s haar stuur kwijt", nu, op 1 maart, is zij volkomen "s t u u r l o o s".

Wij hebben dit alles nog niet zo ervaren. Wel hebben we deze systematische onderminning van iemands persoonlijke eer en goede naam als inleiding van een aanval op diens partij (standpunt) eerder opgemerkt. Het was het propagandabrein van het Derde Rijk, dat deze methode tot in de perfectie ontwikkelde. Daar heeft "De Telegraaf" de kunst vlijtig afgekeken. Maar deze methode heeft nooit blijvende resultaten opgeleverd voor tovenaars Goebels. Vandaar dat het geknutsel van diens late leerlingen in deze tactiek de A.R. Partij en haar vertegenwoordigers in het parlement ook niet imponceert. Hoogstens is dit alles een aanwijzing dat "De Telegraaf" in de A.R. een principiële verzetshaard tegen de door dit blad voorgestane vercommercialisering van het leven en de daaruit voortvloeiende vlakking heeft ontdekt en dat het onze partij daarom de "eer" van zijn dagelijkse bestrijding in zo overvloedige mate gunt.

*** Cultuur contra commercie

Persberichten onthulden dinsdagochtend dat de kandidaat-omroepen (T.V.N., T.R.O.S. en Open Bestel) onderling verdeeld zijn. Ondanks de teder zorgen waarmee zij door de V.V.D. en "De Telegraaf" omringd worden, blijkt het niet mee te vallen de eensgezindheid binnen de eigen zuil te bewaren. Wat is daarvan de oorzaak? De Volkskrant signaleert dat de "woordvoerders van groepen met duidelijke financiële belangen" (V.A.T., T.E.R. en Otem) de besluitvorming "inspireren". Dit betekent in gewoone Nederlands dat ze de baas spelen over de rest.

Voor mr. Minderop met de V.A.T.-miljoener achter zich en de bankier Pierson, financier van Zwolsman, roeren zich.

Voor een in de eerste plaats cultureel

gerichte groep als de T.V.N. schijnen de zaken zich onbevredigend te ontwikkelen.

Dit alles vermoeden wij al. Het boert nooit tussen cultuur en commercie als er geen goede spelregels zijn. Het verrassende is evenwel dat men dit zelfs binnen de schijnbaar zo gesloten anti-zuilingeleiden moet ervaren.

De nieuwbakken drie-delige zuil

dreigt stuk te vallen alvorens de eigenlijke strijd met de veel gesmade omroepen begonnen is.

Er zit in dit alles een aanwijzing ter oplossing van de kabinetscrisis. En wel deze: een wettelijk open bestel met voor iedereen gelijke condities tot stand te doen komen, zonder veel aan onderling krakelende kandidaten en hun beschermheren gelegen te laten liggen.

Persbericht

Het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen is bijeen geroepen voor een vergadering op 6 maart a.s. te 11.00 uur te Utrecht.

Anti Revolutionair Bestek

Toelichting op het beginsel en algemeen staatkundig program van de Anti Revolutionaire Partij

Geschreven door tal van vooraanstaande anti revolutionairen, met een woord vooraf van dr. W. P. Berghuis.

Hoe de pers reageerde:

Prisma-Lectuurverlichting: "Als geheel een waardevol boek, dat de vergelijking met Collijn commentaar zeer goed kan doorstaan."

De Saamwerker: ". . . het boek laat zich gemakkelijk en verstaanbaar lezen. Laat het niet ongebruikt."

Het Vrije Volk: "Anti Revolutionair Bestek mag als een zelfportret van de Anti Revolutionaire Partij worden beschouwd. Het verdient daarom in socialistische kring grote belangstelling. Voor socialisten moet het bestuderen van dit boek een belevens zijn."

De Magistratuur: "Meer nog dan de socialisten moet het ons interesseren."

Kerkbode voor Nrd. Brabant en Limburg "Al met al een belangrijk boek. Een boek om te hebben en te gebruiken."

Op Wiek: "Voor de clubs moeten dit boek proberen aan te schaffen."

Friesch Dagblad: "Er is te meer reden om meelevende leden van A.R. kiesverenigingen, die op de hoogte willen blijven, te adviseren dit boek bovenaan op hun verlanglijstje te plaatsen."

Prijs gebonden in balacuir band, met stofomslag f 25,—.

N.V. UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
DE GRAAFSCHAP — AALTEN

BON Gelieve te zenden rechtstreeks/via boekhandel

..... ex. ANTI REVOLUTIONAIR BESTEK à f 25,—.

Naam.....

Adres.....

Plaats.....

KRABT UW HOND OOK?

DEX-
VERDELINGS-
LOTION

helpt direct!

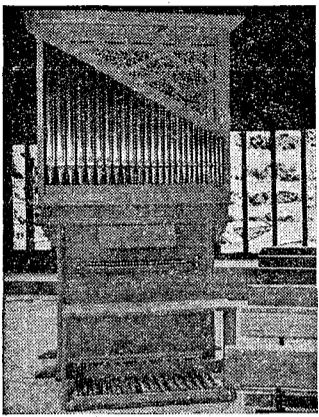

BEAPHAR - RAALTE

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

Vraagt verhuisfolders of emigrantenfolders aan
BONGERS
INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
Opslag van inboedels Overzee-verpakking

**ECHTE
KERKORGELS**
OOK VOOR
KLEINE
KERKEN
**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**
APELDOORN
Tel. 0 5760 - 17582

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
Telefoon (01860) - 2050

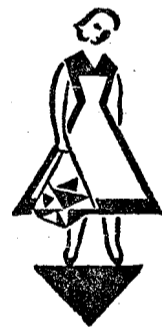
**HOLWERDA ZONEN
Dokkum**

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190 - 2292 (2 lijnen) - Buiten
kantoortijd 2580 - Rotterdam: telefoon 010 - 171317.

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn.

A. VAN HOUWELINGEN-MOORDRECHT
Telefoon 305 (01827), Westeinde 117

**GRAAFSTROOM
melk**

in papierverpakking

▶ smakelijk

▶ hygiënisch

▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

**Wij hebben andere mensen nodig
ter wille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!

Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

**NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERSONEEL?**

zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdbestuur N.C.B.O., postbox 1804, Den Haag.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

Als twee druppels

1939-1965

ZATERDAG 27 februari j.l. las ik in de kranten dat de Minister van Staat, prof. mr. P. J. Oud, had verklaard "dat de wijze waarop het kabinet-Marijnen aftreedt, zonder precedent is in de parlementaire geschiedenis van Nederland. Bij voorgaande kabinetserises is nog nimmer een verklaring afgelegd, waarin staat dat het kabinet het niet eens is kunnen worden en dat de Koningin de minister-president zal ontvangen." Prof. Oud voegde hier aan toe "dat deze gang van zaken voor hem geheel nieuw is."

Na bij prof. Oud navraag te hebben gedaan over zijn woorden, bleek mij dat deze méér sloegen op de door de Minister-President Marijnen afgelegde verklaring, dan op de wijze van ontstaan van deze kabinetserisis.

En over deze toelichting verbaasde ik mij niet, want van wat thans gebeurd is bestaat (zoals ir. Van Dis maandagmiddag j.l. reeds opmerkte tijdens de kamerdebatten) wel degelijk een precedent, en wel het aftreden van het vierde kabinet Colijn op 30 juni 1939: ook dat bezweek aan innerlijke tegenstellingen, na een worsteling over het budgetaire vraagstuk, een worsteling die in feite reeds zo lang had geduurd als het kabinet bestond.

Dat een Kabinet uiteenvalt als gevolg van interne oneensgezindheid, dus zonder een direct conflict met de Kamer, behoort nu eenmaal steeds tot de mogelijkheden, vooral wanneer (zoals bijv. in 1937 geschiedde met de budgetaire vragen) bepaalde actuele conflictmogelijkheden door de formateur onvoldoende zijn doorgesproken, uiteindelijk in het midden gelaten of aan de toekomst overgelaten.

Er kan immers eerst een conflict tussen Kabinet en Kamer ontstaan, wanneer de éne wil (die var het homogene Kabinet) botst tegen de andere wil (die van de Kamer of Kamermeerderheid).

Maar in dat geval moet de wil van het Kabinet eerst binnenskamers gevormd of althans geconstateerd zijn. Uiteraard is die wilsvorming binnen het Kabinet van vertrouwelijke aard, en geschiedt zij in binnenskamers overleg.

Indien het niet mogelijk is zulk een wilsvorming met positief gevolg tot stand te brengen, kan het Kabinet betreffende het punt in geding niet voor de Kamer verschijnen, want het kan „zijn wil" niet verdedigen, en dient dus af te treden. Niet het aftreden, maar het aanblijven zou in dat geval onzuiver zijn!

Heel vaak is het mogelijk voor een Kabinet, als er aanvankelijk interne oneensgezindheid is over een vitaal beleidspunt, om na lang beraad tot een compromis te komen, en met dat compromis als het beleid van het Kabinet voor de Kamer te verschijnen.

Maar er kunnen ook situaties zijn, zowel voor een enkele Minister als voor een voltallig Kabinet, waarbij de betrokkene of betrokkenen bekend maken dat een realiseerbare wilsvorming, die met zin voor de Kamer kan worden verdedigd, niet mogelijk is gebleken, waardoor een ontmoeting met de Kamer geen zin meer heeft.

In dat geval zal de enkele Minister (b.v. De Geer, 1923; Steenberghe, 1935; De Wilde, 1939) of het voltallige Kabinet ontslag aanbieden (dan wel de portefeuilles ter beschikking stellen*) waartoe zij een verzoek doen aan de Koningin. De Koningin zal het ontslag in overweging nemen, en in de meeste gevallen zo spoedig mogelijk in de vacature(s) doen voorzien.

De Kamer wordt van deze feiten schriftelijk op de hoogte gesteld.

In het geval een enkele minister aftreedt, zal meestal een minister ad interim optreden (in de regel één der zittende ministers), hoewel, toen in juni 1935 de minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, aftrad, dr. Colijn direct zijn opvolger, prof. dr. ir. H. C. J. H. Gelissen, kon bekendmaken.

Wanneer het Kabinet in zijn geheel ontslag aanbiedt, za de Koningin meestal aan het aftredende Kabinet in de één of andere vorm verzoeken de lopende zaken af te doen (nieuwe initiatieven worden in de regel niet genomen) totdat de lede van het Kabinet vernemen dat een nieuw Kabinet gereed is. Voor de demissionaire Minister-President zal dat in de regel geen geheim zijn, aangezien regel is dat hem officieel wordt medegedeeld wie met een formatie- of informatieopdracht is belast. Slechts een hoogst enkele keer is een Kabinet in het geheim geformeerd, zonder da direct aan de demissionaire premier was meegegeeld wie de formatiepoging op zich had genomen. Het klassieke voorbeeld daarvan is de geheime formatie van jhr. de Geer aan het einde van de

Vaticaan crisis (maart 1926), waarvan de demissionaire minister-president Colijn indirect vernam.

Eerst de nieuw benoemde functionarissen zijn weer volop verantwoording schuldig aan de Staten-Generaal.

Slechts in één geval is dat (alsnog) ook het demissionaire Kabinet als geheel (weer): wanneer, zoals bij de Vlootcrisis (1923-1924) de Koningin het ontslag van het gehele Kabinet alsnog weigert, en dus het gehele Kabinet als zodanig verantwoordelijk blijft voor wat het gedaan heeft en (of) nagelaten, waaronder tevens de ontslaa-

Mr. J. A. de Wilde

vrage, en alles wat daartoe geleid heeft. Maar de staatslieden hebben deze ontslag-weigering in 1924, waarvoor uiteraard het niet ontslagen Kabinet Ruijs de Beerenbrouck verantwoordelijk was, jarenlang als een zeer ongelukkig slot van de crisis gezien, omdat de ontslagweigering énkél geschiedde wíl ook na maanden crisis niemand het Land aan een nieuw Kabinet kon helpen.

Thans ter toelichting enkele opmerkingen over

het aftreden in 1939.

In dat jaar trad éerst één der ministers af, en daarna het gehele Kabinet, zonder dat er een werkelijk conflict met de Kamer was geweest.

Na een strijd van bijna twee jaren over budgetaire vragen, waarbij vooral de ministers De Wilde en Romme elkaars tegenstanders waren, ontving minister-president Colijn op 12 mei van de minister van financiën, mr. J. A. de Wilde, bericht, dat deze, in verband met nieuwe moeilijkheden met minister Romme, ontslag zou nemen.

Op zaterdagavond 13 mei beraadslaagden de drie antirevolutionaire ministers Colijn, De Wilde en Van Dijk met elkaar over het voornemen van minister De Wilde, waarbij Colijn aan De Wilde te kennen gaf "dat zijn uitgangspunt hem niet juist leek."

Maar voor minister De Wilde was de maat vol. Op 15 mei berichtte De Wilde aan Colijn:

„De conclusie, waartoe ik gekomen ben, kan tot mijn leedwezen geen andere zijn dan die ik reeds heb meegegeeld. — Het is mijn voornemen zoo spoedig mogelijk ontslag te vragen en ik zou het daarom op prijs stellen, dat de behandeling van de begroting 1940 in de Begrotingscommissie niet meer door mij maar door mijn opvolger (ad interim of definitief) geschiedde."

Op 17 mei zond Colijn de ontslag-

aanvraag van De Wilde door aan de Koningin. Die zelfde dag schreef Colijn nog aan De Wilde:

„Het ligt in mijn bedoeling besluit zaterdagavond in de bladen publiceren en ik zou dit publiceren vergezeld willen doen gaan van een kort communiqué, dat wij Vrijheidsbond samen wel kunnen opstellen, als daarmede tenminste kunt vereenigen." Het communiqué van de Rijkslichtingsdienst dat op 20 mei in de pers en door de radio bekend werd uiteindelijk tweemaal, zo als het oorspronkelijke ontwerp. Aanvankelijk stond als reden van

door

Drs. G. Puchinger

treden van minister De Wilde als vermeld dat er „bij de samenstelling van de ontwerp-begroting voor jaar 1940 in den boezem van het Kabinet moeilijkheden gerezen" waren, maar er werden later de veel zeggende woorden aan toegevoegd: „Deze zwaren, die voornamelijk betrekking hadden op nieuw aangevraagde

Terwijl in het oorspronkelijk ontwerp alleen stond dat minister Colijn „nu zal trachten de taak, die Mr. De Wilde zich voor oogen had gesteld, n.l. om voor 1940 budgetaire wijzigingen te bereiken, tot een goed einde te brengen", werd daar later nog aan toegevoegd: „door bezuinigingen", met welke twee woorden kennelijk werd gegeven de richting van het beleid. Colijn wenste te voeren.

Er zijn inmiddels weinig kabinetten geweest met een zo

goed zwijgvermogen

als het vierde kabinet Colijn lang het Kabinet bestond waren interne spanningen geweest op het gebied, maar niemand buiten het Kabinet kende de werkelijke feiten ook niet de Kamerfracties waarop het Kabinet steunde. Allerwege was daarom verbaasd over het aftreden van minister De Wilde. Ook voorstaande politici was het onbekend binnen het Kabinet Colijn, onder een krachtig beleid, een vrijwel eene strijd was gevoerd over de sociale militaire uitgaven en het budget evenwicht. Men zou kunnen zeggen juist dank zij het stilzwijgen van het Kabinet naar buiten, en de sterke soonlijkheden waaruit het was samengesteld, het sterk heeft kunnen ren.

Men mene echter niet dat het door de lijke communiqué van 20 mei 1939 len tevreden stelde.

De taak om nadere inlichtingen vragen was destijds weggelegd door het communistische Kamerlid D. W. koop, die op 16 juni 1939 de als

interpellatie Wijnkoop

bekend gebleven interpellatie „over de oorzaken van het aftreden den Minister van Financiën en de uit ontstaan zijnde gevolgen."

Op 14 juni stuurde Wijnkoop aan minister Colijn vooraf de vragen, die hij op 16 juni in de Tweede Kamer zou stellen.

In zoverre had de interpellatie jegens de nog volop in functie zijnde verantwoordelijke (niet-demissionaire) minister Colijn, dat in het Kamerdiverse gegevens over het aftreden minister De Wilde door Colijn bekend gemaakt werden, terwijl minister lijn tevens beloofde, dat een definitieve beslissing inzake het Kabinetspunt over de budgetgeschillen spoedig zou volgen: „zij kan dan ook voor einde van deze maand worden moet gezien."

Maar het wachten duurde lang, op de laatste dag werden door de ministers binnenskamers nota's geseld en conferenties gehouden om

Water

Dr. H. Colijn

Hoewel de toenmalige antirevolutionaire fractieleider Heemskerk later zei het te betreuren dat niemand met Alberda in debat was getreden, reageerde niemand op zijn voorstel: het werd zonder meer afgestemd. Toch heeft deze rede van Alberda achter de schermen wel enige invloed uitgeoefend om de oplossing van de crisis, hoe dan ook, te bespoedigen: men gevoelde dat, vooral zo kort na de langdurige Vlootcrisis 1923-1924, het Parlement op deze manier in discredit dreigde te komen, zo niet het gehele parlementaire stelsel. Inmiddels had Alberda in zijn rede zijn tegenstanders met de neus op de feiten gedrukt.

Dit laatste kan men ook zeggen van de rede van dr. Vondeling op 1 maart, nog afgezien van het feit dat hij als oppositieleider uit de situatie heeft gehaald wat er in zat. In ieder geval is het **zonder precedent** dat dank zij het optreden van dr. Vondeling niet alleen de demissionaire minister-president Marijnen zich alsnog naar de Kamerzitting moest spoeden, maar dat ook aan de Koningin is verzocht de ontvangsttijden der diverse fractieleiders ten Paleize te willen veranderen. Velen van vroeger dagen hadden het ongehoord gevonden!

Daarbij doet zich de vraag voor of de Koningin niet veeleer de fractieleiders bij zich roept

als vertrouwensmannen

der fracties, die hoge autoriteit bezitten, dan als **vertegenwoordigers** der fracties of als volkomen deskundigen inzake de zojuist uitgebrokene crisis. Althans Nolens heeft in 1925 per sé geweigerd zijn fractie bijeen te roepen alvorens hij naar de Koningin ging, al werd hem dit door sommigen gevraagd, maar Nolens handhaafde zijn standpunt als het principieel juiste volgens hem.

Dat men als raadsman der Koningin in staat is belangrijke adviezen te geven met het oog op een toekomstige formatie, ook al is men niet in alle conflicten van een opbrekend Kabinet ingewijd, bewijst het merkwaardige feit dat Koningin Wilhelmina in 1939 de Voorzitter der Tweede Kamer reeds op 8 juni 1939 advies vroeg, met het oog op het mogelijk aftreden van het vierde Kabinet Colijn.

Hoewel deze adviseur toen een restrictie heeft gemaakt, omdat een mogelijke crisis immers niet zou ontstaan tussen Kabinet en Kamer, „doch uit interne oorzaken”, en hij daarom meende dat het voor hem niet gemakkelijk was de juiste betekenis en draagwijdte van de situatie te overzien, heeft hij toch, onder deze restrictie, een zeer concreet advies uitgebracht! Het was hem door de Koningin vooraf gevraagd, omdat de Koningin, als de crisis eenmaal zou uitbreken, zo snel mogelijk de crisis wilde oplossen.

Tot slot een herinnering aan een uitspraak van de aftredende minister van

financiën, mr. D. J. de Geer op 9 augustus 1923 in „De Nederlander”.

Er aan herinnerende hoe „gebonden” een minister veelal was, schreef hij na zijn aftreden in een artikel:

„Doch bij mijn aftreden heb ik nog iets ontdekt. Een minister is volgens velen zelfs niet vrij in het neerleggen van zijn ambt”.

Dit laatste is juist, en zeker heeft de Kamer het recht opmerkingen te maken over de wijze waarop ministers en kabinetten aftreden en hun aftreden bekend maken.

Ongetwijfeld zal mr. Marijnen op vrijdagavond 26 februari jegens de pers over het aan te bieden ontslag gezwegen hebben

uit courtoisie jegens de Koningin.

Begrijpelijkerwijze wensten de journalisten te weten waar men aan toe was, maar tevens bestaat de mogelijkheid dat mr. Marijnen wilde voorkomen dat de Koningin van het voornemen van het Kabinet om ontslag in te dienen op de hoogte zou komen langs andere weg dan via de Minister-President.

Hebben inmiddels Kamer en pers het recht het hunne te zeggen over aftredende kabinetten en ministers, het is staatsrechtelijk evenzeer een feit dat de ministers zich juist door ontslag te nemen aan de debatten in de Kamer kunnen onttrekken. Na de Vaticaan-crisis heeft de Tweede Kamer in maart 1926 lang nagekaart over het ontslag van het eerste Kabinet Colijn en de diverse pogingen die gedaan zijn om de kabinetscrisis op te lossen. Maar inmiddels waren de ministers Colijn en Koolen, die bij dat ontslag zulk een voorname rol hadden gespeeld, geen lid van de Kamer meer, zodat de Kamer inzake de finesses van het ontslag in het duister bleef tasten.

Dit feit accentueert de volle verantwoordelijkheid van de niet-demissionaire minister, en kan de (al of niet in oppositie zijnde) fracties bij een kabinetscrisis stimuleren er aan mee te werken zo snel mogelijk weer een niet-demissionair Kabinet achter de Regeringstafel te brengen.

Want dat een demissionaire minister (-president) zich tijdens een crisis over het ontstaan van de crisis voor het Parlement verantwoordt, is in het Nederlandse staatsrecht geen usance.

Tijdens een kabinetscrisis vindt met name een beraad plaats rondom de Koningin en onder Haar toezicht oog, en deels zelfs op Haar initiatief dient de crisis te worden opgelost.

*) Bij het uitbreken van de Vaticaan-crisis boden de rooms-katholieke ministers Koolen, Bongaerts, Lambooy en Welter hun ontslag aan, terwijl daarna de overige leden van het kabinet Colijn (slechts) hun portefeuilles ter beschikking van de Koningin stelden. Dit onderscheid bevreemde Nolens, die daarover aantekende dat de portefeuilles der ministers immers altijd ter beschikking van Hare Majesteit stonden.

A. BAARS Azn.,
Exploitatie van Baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek
BAILEY
 Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.
HENDRIK IDO AMBACHT
 Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.
 Telefoon Hendrik Ido Ambacht (0 1858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
 Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
 OUDERKERK AAN DE IJSEL

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.
 v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
 CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
 Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 Lijnen)

Alle transporten te water
 NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-PLATEN IN DIVERSE MATEN.
STOLK'S
Handelsonderneming N.V.
 Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
 Telefoon (01850) 28000 - 28886

Firma Blaak
Boot- en sloepenbouwerij
 HOOGEZAND

Scheepswerf A.v.d. Werff
Onderhoud en reparatie van schepen
DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter
 Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

H. D. C. SCHOT'S
scheepvaart- en controlebedrijf
 Jericholaan 6a, Rotterdam-16
 telefoon 010-138234/113923
 beurstelefoon 010-131521/128409
 telex 21652

FA. J. A. VISSCHER & ZN
 SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
 Zwartsluis
Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

aan gezindheid te komen. Het wachten duurde zelfs zo lang, dat op 29 juni 1939 de directeur van het A.N.P. zich schriftelijk tot minister Colijn wendde, met de voorzichtige vraag „of het geen aanbeveling zou verdienen, indien ik met een enkel woord melding maakte van het feit, dat heden door U in de Tweede Kamer vóór het einde der maand in uitzicht gestelde vergadering van den Ministerraad inder beslissing over de vraag of er in sake het budgetair beleid nog voldoende homogeniteit in het kabinet bestaat, gehouden is. Hierbij zou dan nog ge-oordeld kunnen worden, dat omtrent het resultaat van deze conferentie, die ongeveer een uur heeft geduurd, vooralsnog geen mededeelingen kunnen worden verstrekt”.

Die zelfde dag echter schreef Colijn in rapport aan de Koningin, waarin hij het ontslag aanbood van het gehele kabinet, omdat men niet tot eensgezindheid gekomen was. De volgende dag antwoordde de Directeur van het kabinet der Koningin „dat Hare Majesteit het verzoek om ontheffing uit hun ambt van de Heeren Ministers in overweging heeft genomen. Hare Majesteit noodigt de Heeren Ministers uit om zich inmiddels met de behandeling en afdoening zoo mogelijk van de loopende zaken te blijven belasten”.

Eerst de volgende dag, op 1 juli, werd een officieel, toelichtend communiqué gepubliceerd, waarin zeer in het kort de onoverbrugbare divergentie binnen het Kabinet werd aangegeven als reden van aftreden. De publikatie ervan was enige tijd vertraagd

omdat de Koningin bezwaar maakte

De oorspronkelijke tekst van het communiqué, aangezien ze deze niet geheel in overeenstemming achtte met het Haar toegezonden rapport van minister Colijn over de oorzaken die tot het aftreden van het Kabinet hadden geleid. Colijn wijzigde daarom de tekst van het communiqué, en dat kostte tijd.

Geen der oppositieleiders van des-tijds (Alberda, Joekes, Wendelaar) gevoelden aandrang bij her aftreden van het vierde Kabinet om nadere informatie te vragen. De Koningin zelf wenste vóór alles dat de breuk geheeld zou worden, en droeg daarom reeds op 30 juni de formatie op aan dr. Colijn.

Terugdenkende aan deze feiten van 1939, toen evenals thans het geval is, een breuk binnen het Kabinet plaats vond, merkte prof. Oud jegens mij op, dat, inzake het ontstaan, de tegenwoordige crisis „als twee druppels water” op die van 1939 gelijkt!

De strijdvaardige oppositieleider dr. Vondeling heeft op 1 maart jl. inmiddels dringend nadere gegevens gevraagd over de concrete conflictpunten die hebben geleid tot het aftreden van het Kabinet Marijnen. Dat is in 1939 dus niet geschied door Alberda, Joekes en Wendelaar, evenmin als in november 1925, bij het uitbreken van de z.g. Vaticaan-crisis.

Bij deze laatste crisis had wel een botsing in de Kamer plaats gehad, maar niet met het Kabinet als zodanig; strikt formeel geredeneerd vond ook toen een breuk plaats binnen het Kabinet, en daarover heeft geen nadere gedachtenwisseling in de Kamer plaats gehad, tot op 12 maart de debatten begonnen over de regeringsverklaring van het zojuist opgetreden Kabinet de Geer.

Toch is gedurende de Vaticaan-crisis op verzoek van de socialistische fractieleider, ir. J. W. Alberda, op 2 maart 1926 de Tweede Kamer bijeengeroepen niet echter om inlichtingen te vragen aan het demissionaire Kabinet (geén der demissionaire ministers was bij de Kamerzitting aanwezig) over het ontstaan van de crisis, maar om een voorstel van Alberda aan te horen om tot Kamerontbinding over te gaan, aangezien volgens Alberda de crisis (die op dat moment bijna vier maanden geduurd) anders onoplosbaar zou blijken te zijn.

ASSURANTIEKANTOOR

Ziedses Des Plantes Thorbeckeplein 12
Amersfoort, tel. 03490-13985

ALLE VERZEKERINGEN

TE KOOP AANGEBODEN:
INGEBONDEN JAARGANGEN VAN
NED. GEDACHTEN1940 t/m 1949, 1e t/m 5e jaargang, 4-delen. Prijs f 20.-
W. Eising, Hoofdstraat 59a, Diever.

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**
AANNEMINGSBEDRIJF**„SCHOUWEN-DUIVENLAND“ N.V.**

Schuithaven 10 — Zierikzee — Telefoon 01110 - 2478

Het adres voor uitvoering van beton-, grond-, water-
en wegebouwkundige werken.

Voor betere beton ...

N.V. SCHOKBETON Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen, Bouwbedrijf te Zelst**F. VINK & ZOON****Aannemersbedrijf**

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 — MOORDRECHT

NIEUWBOUW**Bouwbedrijf VOS**Doelenstraat 19 - Telefoon 02200 - 14092
ALKMAAR

NIEUWBOUW

ONDERHOUD

GEBR. JOBSE**aannemersbedrijf**

SEROOSKERKE (W) — TEL. (01189) 297-343-341

Firma M. J. Verlinde

Landbouwmachines - Tractoren - Bulldozers

Kantoor: Polderstraat B 166 B

ZAAMSLAG

Telefoon 01153 - 227 - 429

PATENT OCEAN KEERKLEP
WETT. GED.
PATENT OCEAN AFSLUITER
PATENT OCEAN VACUUMSTOP
PATENT OCEAN AEROSOL

OCEAN N.V. DIEREN
RATFELBANDS MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13-700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
(Met roltrap te bereiken)

Koopt bij onze adverteerders

ongezouten
wajang
PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

Kou Dampo
GEVAT?

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 05219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS**Onrustige Zenuwen?**

Mijnhardt's Zenuvtabletten

Rietveld's Transporten

HARDINXVELD

GIESSENDAM

Telefoon 01846 - 3212 b.g.g. 2364
IN BINNEN- EN BUITENLANDHOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK**Meilink N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561

ZUTPHEN - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Aannemersbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE**G. VOGLER & CO.**

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN

BETONFABRIEK**DEN BOER**

Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland

Opgericht 1883

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

TIMMER-, HEI- EN BETONWERKEN

Wilnis - Telefoon (01724) 108

Purol houdt de huid smetteloos zuiver**IVOROL De kwaliteitstandpasta**
Het behoud van Uw tanden**GOEDKEURINGS-
BESLUITEN**De heer SCHAKEL (A.R.P.)
heeft aan de Minister van Sociale
Zaken en Volksgezondheid de vol-
gende vragen gesteld:

1. Kan de Minister mededelen, waarom — zoals uit zijn antwoord op vragen van ondergetekende van 15 januari 1965 (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer, zitting 1964-1965, nr. 123) valt op te maken — de tekst van goedkeuringsbesluiten van Statuten van Bedrijfsverenigingen, luidende: „Goed te keuren het besluit van de Algemene Vergadering tot hernieuwde vaststelling van de Statuten van de Bedrijfsvereniging” te zamen met de tekst van het besluit van de Algemene Vergadering der Bedrijfsvereniging, luidende: „De Statuten der Bedrijfsvereniging komen als volgt te luiden” niet zou impliceren, dat de goedkeuring verleend wordt aan de gehele statuten, maar dat die goedkeuring ook alléén wijzigingen van de statuten zou kunnen betreffen?
2. Is de Minister van mening, dat het goedkeuringsbesluit van de Statuten van de Bedrijfsvereniging voor de Tabakverwerkende Industrieën, zoals opgenomen in de Staatscourant nr. 9 van 14 januari 1965, waarin het goedkeuringsbesluit luidt: „goed te keuren het besluit van de Algemene Ledenvergadering tot hernieuwde vaststelling van de Statuten van die Bedrijfsvereniging, met inbegrip van de daarin aangebrachte wijzigingen” er zelfs expressis verbis op wijst, dat de goedkeuring aan de gehele statuten werd verleend en niet slechts aan de wijzigingen ervan?
3. Kan de Minister — zulks in het licht van de voorafgaande vragen — de op 15 januari 1965 gestelde vragen alsnog beantwoorden?

**MUNTEN EN
BANKBILJETTEN**

te koop gevraagd

H. W. HETTELINGH

IJsselstraat 95 III

AMSTERDAM Z. - Telef. 020 - 739764

**Zo dacht de A.R.-Partij
er vijf jaar geleden al over:**Het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij heeft met veront-
rusting kennis genomen van de berichten, dat het kabinet zou denken in de
richting van een commerciële televisie.Zo het al ooit tot het toelaten van reclame in de televisie zal moeten
komen, zal dit, naar de mening van het Centraal Comité, in elk geval binnen
het raam van het in Nederland geldende omroepbestel moeten geschieden.
Den Haag (23 december 1959)**Firma Jan de Mik**

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL

Telefoonno. 01846-2156-2484

Hardinxveld-Giessendam

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.**Firma Gebr. Timmer**

Houtbouw - Giessendam - Tel. 62

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**Directie- en schaftketen
Noodwoningen
Scholen en kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.**HAHBO
HARDINXVELD**

Telefoon Giessendam-Hardinxveld 2141

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Telefoon 05944 - 531 — 05900 - 45866

Ronde en ovale tafelaaranden - Gebogen regels
voor stoelen en fauteuils - Armleggers,
Kappen - Regels - Stijlen enz. enz.

BIJ HET OVERLIJDEN VAN ADOLF SCHAERF

De president van Oostenrijk

HET valt niet mee, in Oostenrijk president te zijn. Het land wordt geregeerd door twee grote partijen, die een bijna even grote invloed in het parlement en dus een bijna even grote aanhang onder de bevolking hebben. Dat kwam heel sterk tot uiting, toen dr. Adolf Schaerf in 1957 op een totaal aantal van bijna vier en een half miljoen stemmen met een meerderheid van nog geen honderdduizend stemmen won van een niet al te sterke tegenstander. Als vijftigduizend Oostenrijkers hun stem anders hadden uitgebracht, zou Schaerf nooit president van Oostenrijk zijn geworden.

Schaerf genoot voordat hij president werd al grote bekendheid en groot aanzien. De Oostenrijkers stemden

evenwel niet in de eerste plaats op de kandidaat, die zij het meest geschikt achtten voor het presidentschap maar — wat bepaald niet vreemd is — op de vertegenwoordiger van hun partij bij de presidentsverkiezingen. Zijn deze verkiezingen achter de rug, dan vervallen en vervagen de partijgrenzen en dan hangt het van het optreden van de nieuwe president af, of hij voor het gehele volk aanvaardbaar is.

Met Schaerf is dat gelukkig het geval geweest. Bij zijn herverkiezing in 1963 bleven ook partij-overwegingen een rol spelen. Die hadden echter geen betrekking op de wijze, waarop Schaerf zich kweet van zijn taak als president. Moelijkheden in de regeringscoalitie van socialisten en 'conservatieven' (zoals de vertegenwoordigers van de r.k. Volkspartij gemakshalve worden aangeduid) waren daar de oorzaak van. Zolang Schaerf nog invloed kon uitoefenen op de gang van zaken in de Sociaal-democratische partij, was het nog wel gegaan. Naarmate zijn invloed verminderde en andere socialisten de leiding overnamen, kwamen de problemen.

Schaerf, die op 20 april 1890 als zoon van een glasblazer werd geboren, was met name tijdens de naziperiode het voorbeeld van onverzettelijkheid. Toen velen van zijn landgenoten door de knieën gingen en de Duitsers hand- en spandiensten verleenden, ging Schaerf door. En toen eindelijk in 1945 de bevrijding kwam, zette hij zijn verzetsstrijd onmiddellijk voort, nu tegen de communistische overweldiger. Ondanks het feit, dat hij helemaal niet geliefd was bij de Russen, wist hij de Russen belangrijke concessies uit handen te praten, die tenslotte leidden tot de uittocht van de Sowjetstrijdkrachten uit Oostenrijk.

Het zal niet eenvoudig zijn, een waardige opvolger voor Schaerf te vinden. Toch moet hij er komen. Conservatieven en socialisten zullen in de komende weken hun uiterste best moeten doen en een representatieve figuur uit hun midden bereid te vinden, zich als kandidaat beschikbaar te stellen. De verkiezing (binnen vier maanden) kan grote gevolgen hebben voor het politieke leven in Wenen. Want als een vertegenwoordiger van de Volkspartij de stembusstrijd zou winnen, zou het onvermijdelijk worden, dat Oostenrijk voor het eerst sinds de tweede wereldoorlog een socialistisch bondskanselier krijgt. Hetgeen een ingrijpende verandering zou zijn.

EEN sombere dag vandaag, zaterdag 27 februari. Buiten sneeuwt het grote vlokken. En het kabinet, is gevallen. Een merkwaardige val, gestruikeld over eigen voeten. Niemand van de leden van de Tweede Kamer heeft zijn been uitgestoken. Niet dat zulks nooit zou gebeuren, dat is wat anders. Maar het is uitzonderlijk dat kabinetten op vrijdagavond vallen, zonder Kamerzitting. Goed, het zijn dan geen voeten waarover Mr. Marijnen en de zijnen gestruikeld zijn, het is het radio- en tv-beleid, dat hun parten heeft gespeeld.

Op dit ogenblik is het nog onduidelijk waarom de kuitenflicker mislukt is. Want we moeten meer aan een sprong in de lucht, dan aan een slag in de lucht denken bij het zendbestel. De premier moet nog naar de vorstin als ik dit schrijf. De verklaring die hij heeft afgelegd voor de pers was sober. Ook daarbij was ik niet, want, net zoals de heer Vondeling, ik had niet op een crisis gerekend. Als er vandaag nog iemand mocht komen, van de NCRV of van het NIPO om te vragen: „waar bevond u zich bij het uitbreken van de kabinetscrisis en hoe vernam u het nieuws?“, dan zal ik naar eer en geweten moeten antwoorden: „ik was naar een vergadering te Amersfoort gegaan, ten huize van een predikant aldaar. Niemand van de tien daar aanwezigen zagen de kwestie somber in. Zij zagen de kwestie helemaal niet in, want met geen enkel woord is over het wel en wee van radio en tv gesproken. Toen ik mij weer naar de hoofdstad begaf, per trein, hoorde ik, terwijl een mijner vrienden, die mij vergezelde een kaartje kocht, dat het kabinet was gevallen. De loketist deelde ons dat mede, waarschijnlijk ziende, dat wij in zulke dingen geïnteresseerd zijn. In de trein hebben wij over de zaken natuurlijk nagebabbel en de kansen bekeken, waarop een nieuwe hechte basis zou kunnen worden gevonden...“

„Maar waaraan dacht u direct nadat u het nieuws hoorde...“

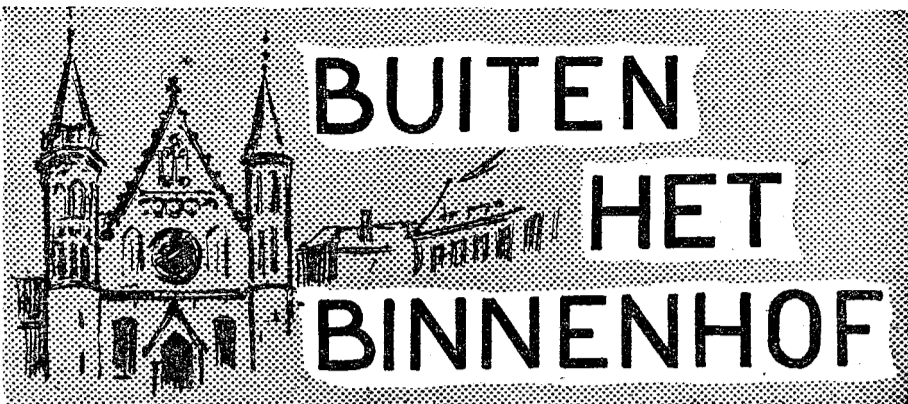
„Aan Nederlandse Gedachten, daarin schrijf ik wel eens...“

„Dit wordt geschrapd voor de tv, mijnheer Groenkoper, want dat is reclame...“

„Hoe kunnen gedachten nu reclame zijn? Als u eens wist wat omroepers en omroepsters denken als zij voor microfoon en/of lens staan, dan zou u meteen de knoppen omdraaien...“

Maar goed, er zal wel niemand van de NCRV komen, ik denk dat die nooit meer bij mij zal komen en het NIPO zal ook niet komen. Bovendien ik ben wel mal om mijn adviezen te geven, een ander wordt ervoor betaald. En in de politiek ben ik keihard, nog harder dan de heer Smallemans en die is al geen man die met zich laat sullen. Dat belooft ik u!

Wat gaat er nu gebeuren? De zaak ziet er ernstig uit. Als ik zo in een groot ochtendblad de premier zie zitten met de handen werkloos gevouwen en naast hem Dr. Lammers in dezelfde contemplatieve houding, dan krijg ik de indruk dat er zelfs weinig lust is om de lopende zaken af te handelen. Dan zal de vorstin in ieder geval

eerst vragen, om de lopende zaken af te handelen. Daarbij hoort niet het tv- en radiobeleid. Dat liep niet. Dat had willen lopen maar het is gestruikeld. Andere zaken gaan echter gewoon door, alsof de ministers Toxopeus en Witteveen en Schouwenaar Fransen geen eisen hadden gesteld. Nu lees ik in dat grote ochtendblad dat de CHU ministers ook hun been hebben uitgestoken net als hun liberale collega's; maar andere bladen melden dat niet.

Het is dus nog te vroeg om een oordeel te geven. Dat is een schone zin die altijd past, ook al is iemand al jaren te laat met zijn oordeel.

Komen de socialisten in de regering? Ach, wat is dat een premature vraag. Zal er een volledige scheiding getrokken worden tussen P.v.d.A., NVV en VARA? (Was dat altijd effe een reclame in de ether!) Wij weten het niet.

De vraag is, vrienden, willen u en ik reclame in de ether? Vergeten we dan maar even, welke reclame voor levensbeschouwelijke zaken er al jaren in de ether hangt. Wilt u, wil ik, dat ons wasmiddel, onze sigaar, onze gloeilamp, onze kous, onze stoelen en tafels openlijk in de ether worden aangeprezen, voorzien van een liedje, een melodietje, een plaatje of naald en draadje?

Willen we dat?

Hebt u, heb ik, toen wij ter stembus togen, ons afgevraagd, zou onze kandidaat nu wel voor of tegen reclame zijn? Heeft uw partij u dat beloofd? Rekende u daarop? En bent u nu teleurgesteld door Marijnen en de zijnen?

Dan geef ik u mijn antwoord maar. Als het er alleen gaat om reclame in de ether, als het niet gaat tegen iets of iemand, als het niet gaat om aan dit vraagstuk nauw verbonden zaken, als wij alleen maar geconfronteerd worden met drukgroepen, die het koste wat het oplevert, reclame in de ether willen, dan heb ik daarom niet gevraagd.

Welke kijker en welke luisteraar vraagt nu om reclame in de ether?

William Groenkoper

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

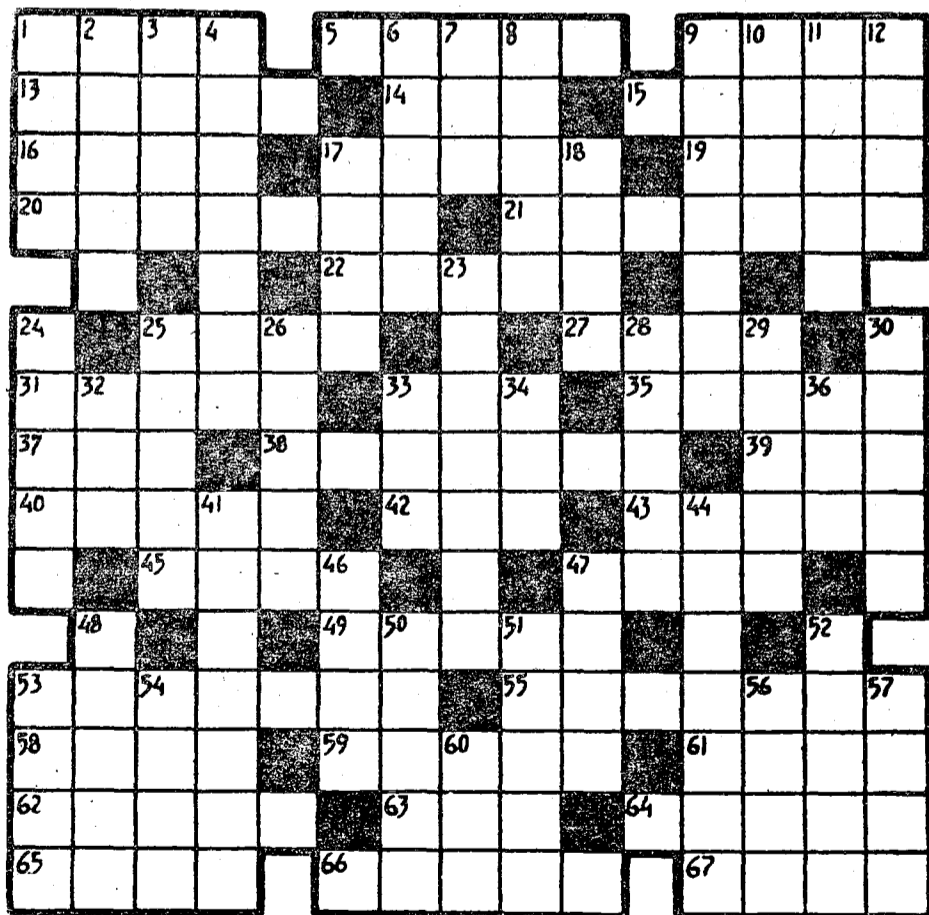

Hotel-pension „Dreyeroord“
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. vlek, 5. hulpmiddel, bij het starten, 9. kleur, 13. deel van aandeel, 14. producente van kunststoffen, 15. lichaamsdeel, 16. O.T.-figuur, 17. radkrans, 19. O.T.-figuur, 20. wildbraad, 21. agent, 22. elk, 25. Duits luchtafweer geschut, 27. zwijn, 31. zg. heilig boek, 33. slang, 35. prinses, 37. tijdperk, 38. medelijden, 39. lichaamsvocht, 40. seizoen, 42. gewicht, 43. jongensnaam, 45. bergplaats, 47. jongensnaam, 49. lettertje, 53. stad in Azië, 55. versieringsmotief, 58. jongensnaam, 59. zandgrond, 61. muziekstuk, 62. vertegenwoordiger, 63. jongensnaam (hist.), 64. vishaak, 65. vrucht, 66. zijkant, 67. put.

Vertikaal: 1. hemellichaam, 2. wegen, 3. sierplant, 4. verloting, 6. stop-

plaats, 7. in order, 8. kennis, 9. brok, 10. inborst, 11. rover, 12. zijrivier van de Donau, 17. net, 18. titel, 23. druipnat, 24. welpenleidster, 25. vrijmoedig, 26. gebergte, 28. grensplaats (Nederlandse spelling), 29. neerslag, 30. riviermonden, 32. vreemde munt, 33. sprekende vogel, 34. meisjesnaam, 36. grappenmaker, 41. meetkundige term, 44. visverkoopplaats, 46. draagbalk, 47. dier, 48. kantlijn, 50. schande, 51. kostbaas van Paulus te Thessalonica, 52. toevluchtsoord, 53. getroffen, 54. lichaamsdeel, 56. dus, 57. bouwmateeriaal, 60. plaats in Gelderland.

Oplossing van 20 februari

Horizontaal: 1. kassa; 6. kaars; 11. kamille; 13. oorbaar; 15. l.l.; 16. pierement; 18. re; 19. Ems; 21. oog; 22. ode; 23. roof; 24. essay; 26. krik; 27. ked; 28. kei; 29. nek; 31. des; 32. salade; 34. gnomon; 36. wijd; 37. kan; 38. kaneel; 41. deerne; 44. lat; 45. ree; 46. Ier; 47. ars; 49. oren; 50. krent; 52. knul; 53. var; 55. iet; 57. spé; 58. em.; 59. openenteren; 63. te; 64. remming; 66. leeuw-in; 68. liane; 69. Indië.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 4. slib; 7. Arno; 54. spin; 56. been.

Morgen en overmorgen

A C H T E R P A G I N A

Volk, partij, parlement. Drie begrippen, welke — ondanks veel klachten over weinig politieke belangstelling — vandaag de dag toch haast overal in discussie zijn.

Gelukkig!! Men zou zelfs kunnen zeggen, dat het met die weinige politieke belangstelling dan nog wel wat meevalt.

Men is kennelijk niet zo tevreden over de partijen en het parlement. Ontevreden dus, maar ontevredenheid duidt toch op — zij het niet direct actieve — belangstelling. Immers, als de mensen de politiek helemaal niets kon schelen, waarom zouden zij dan ontevreden zijn? Zij zouden tevreden zijn. Ontevreden ben je alleen, wanneer iets verkeerd gaat d a t j e r a a k t.

Partijen en parlement proberen aan ontevredenheid over hun optreden wat te doen. Nogal logisch. En men kan bepaald niet zeggen: ze doen er toch niets aan.

Zij proberen er wel degelijk wat aan te doen. Zij hebben het grootste belang bij een welwillend oordeel van het volk, waaruit zij voortkomen en dat zij vertegenwoordigen.

Zij streven naar een goed imago, een goed beeld, een goede image.

Dat dit niet altijd direct even goed lukt, is wat anders.

Zij streven. Dat staat bepaald vast.

Van wanneer?

Dat wil niet zeggen, dat wij vinden, dat klachten nu maar achterwege moeten blijven. Opbouwende kritiek is leerzaam en stimulerend, kortom steeds nuttig. Onder dat „opbouwende” zetten wij een streep. Dat is noodzakelijk en niet overbodig. Maar daar gaan wij nu niet verder op in.

De Partij van de Arbeid meent ook dat er wat moet veranderen. Zij wil: „de partij van morgen”.

Het Christelijk Historisch Weekblad heeft de brochure ook gelezen. Het schrijft er iets over en vervolgt dan o.m. met dit:

„Ook andere partijen vragen zich af hoe de afstand tussen volk en parlement overbrugd kan worden. De Christelijk-Historische Unie heeft nog geen brochure in de maak waarin aan een „partij van morgen” gestalte wordt gegeven. Eigenlijk zou dat niet zo gek zijn. De CHU zou er dan goed aan doen gelijk naar een „partij van overmorgen” te zoeken opdat we dan niet de naam zouden krijgen achteraan te komen”.

Van vandaag?

DE partij van morgen.

De partij van overmorgen.

Waar is nu: de partij van vandaag? Neen, niet de A.R. Partij. Wij hopen niet, dat u dacht, dat wij dat wilden zeggen.

Wij voor ons zouden uit het drietal mogelijkheden namelijk niet willen kiezen.

Wij zien meer in een partij en van vandaag en van morgen en van overmorgen.

Hier zit natuurlijk wat woordenspel in, maar het gaat daarbij toch ook om een stuk realiteit.

Een beleid is uiteraard altijd gericht op de toekomst en dan liggen morgen en overmorgen in elkaars verlengde. Tevens wordt het beeld vandaag gevoerd.

Heden

WAT is de betekenis van het uitzetten van deze dingen?

Dit: dat wij met onze beide benen in de realiteit van het heden moeten staan. Dat betekent ook, dat wij steeds moeten beseffen, dat het heden van vandaag niet zal zijn het heden waar wij morgen over zullen spreken, terwijl het heden van overmorgen weer anders zal zijn dan het heden van vandaag en morgen.

Dat is nogal vanzelfsprekend zal men zeggen. Ja, dat zullen velen zeggen. Maar handelt ieder dan daar ook naar?

Laten wij ons niet vergissen. Het is allemaal niet zo erg gemakkelijk. Ieder zal nogal gauw de neiging hebben om wat hij vandaag gezegd heeft morgen ook te zeggen, evenals overmorgen. De beslissing, welke hij vandaag nam zal hij wellicht automatisch morgen ook weer nemen, en overmorgen.

En misschien is dat ook wel goed in bepaalde gevallen, omdat het punt waarover het morgen gaat hetzelfde is als dat van vandaag en omdat tevens geen beter inzicht verkregen is dan men al had. Maar het kan ook verkeerd zijn in andere gevallen, omdat de situatie is gewijzigd en bovendien een andere benadering van het punt in geding mogelijk is.

Dat kan zowel „principiële” dingen als „practische” raken, gedachten en daden.

Op de politieke visie, de politieke programma's gaan wij nu hier niet in. Wel op het praktische handelen.

Daarover gaat het ook in hoofdzaak in alle discussies over „het parlement” en „de partijen”.

Hier en nu

DE kritiek in kwestie gaat niet zozeer tegen hoe men het zegt, niet zozeer tegen wat men doet, maar hoe men het doet.

Men zegt niet: ze doen maar; men zegt: ze moeten het goed doen, pret-

tig doen, aanspreekbaar doen.

Wij vinden dat een gezond teken in „een vertechnerende, vercommercialiserende, vermaterialiserende wereld”.

Als men bezwaren heeft tegen het parlement, dan betekent dit, dat men bezwaren heeft tegen de wijze waarop het functioneert en tegen de onvoldoende mate van contact tussen gekozenen en kiezers. Het betekent niet, dat men het parlement zou willen afschaffen om daarmee de weg vrij te maken voor een dictatuur.

Reeds lang

HET parlement poogt reeds jaren beter te functioneren in de tijd van vandaag. Reeds de overleden voorzitter Kortenhorst en daarna ook de huidige voorzitter Van Thiel hebben daartoe stimulansen ontplooid. Toegang werd verleend aan radio en ook aan televisie bij bijzondere debatten om het parlement/de politiek dichter bij het volk te brengen.

De invoering van de openbare commissievergaderingen was op de verbetering van de werkwijze der Kamer gericht. Op deze wegen moet en zal ook verder worden gegaan.

Niet van gisteren

OOK de partijen staan voor de taak om er voor te zorgen, dat zij vandaag, morgen en overmorgen goed kunnen functioneren. Wij menen, dat de vijf grote democratische partijen — om ons nu daartoe te beperken — daarvoor oog hebben. Daarmede zeggen wij niet, dat het dus 100% is met die partijen. Iets wordt toch al nooit helemaal 100% en bovendien zijn steeds weer nieuwe verbeteringen nodig of wenselijk in de al maar voortgaande tijd.

Maar de partijen hebben er oog voor. Dat blijkt wel uit de regelmatig voorkomende statutewijzigingen dan bij de ene, dan bij de andere partij. De V.V.D. is daar ook o.a. mee bezig evenals nu ook weer onze partij n.a.v. een aantal ervaringen, opgedaan sinds de reorganisatie van 1955.

Men begrijpe bovendien goed, dat voor verbeteringen en aanpassingen niet altijd wijzigingen van statuten en reglementen nodig zijn. Wij denken bijvoorbeeld aan de invoering van de gespreksgroepen — over bepaalde centraal aan de orde gestelde onderwerpen om daarover de mening van de leden te polsen — naast de gewone kiesverenigingsvergaderingen. De K.V.P. ging al reeds eerder met soortgelijke gespreksgroepen werken en de P. v. d. A. wil het ook meer in die richting zoeken.

Eigentijds

IN de P.v.d.A.-brochure worden naast gespreksgroepen ook nog „T.V.-clubs” genoemd.

In plaats van dat de t.v. schade doet aan het vergaderbezoek wil men pogen

de t.v. dienstbaar te maken aan de politiek.

DE P.v.d.A.-brochure handelt ook over de relatie kiezer-gekozene. O.m. wordt opgemerkt, dat het land verdeeld zal worden in districten.

„De 68 Eerste en Tweede Kamerleden van de Partij van de Arbeid krijgen ieder één of twee districten toegewezen. Het districtskamerlid zal streven naar een persoonlijke relatie met het partij kader, met de leden en in een wijder verschiets met de kiezers.

De relatie wordt verkregen door — contacten te onderhouden met het kader; — informatie te verstrekken en deel te nemen aan het gesprekswerk; — zich in te werken in de problematiek van de betreffende streek; — spreekbeurten te vervullen; — spreekuren te houden en in het algemeen de belangen van het district te behartigen”.

Er zij hier nog eens aan herinnerd, dat de A.R. Tweede Kamerleden al sinds jaren dergelijke contacten hebben met de achttien Kamercentrales in het hele land. Elk van onze Tweede Kamerleden heeft één of twee Kamercentrales toegewezen gekregen.

Bij de tijd

TENSLOTTE — wij komen op heel deze materie wel terug — nog deze opmerking, dat in onze partij niet alleen de gespreksgroepen zijn gekomen naast de gewone kiesverenigingsvergaderingen, maar dat ook die kiesverenigingsvergaderingen zelf in het algemeen toch ook al wat van karakter veranderd zijn.

Over de wijze van uitnodigen tot die bijeenkomsten, de gang van zaken op de vergaderingen, de sfeer, enz. enz. hebben wij al regelmatig geschreven.

Ook daarop komen wij nog wel weer eens terug, want er zijn steeds weer nieuwe leden en nieuwe abonnees, terwijl wij allen op onze tijd wel weer een geheugenopfrissertje kunnen gebruiken.

Steeds moeten wij blijven proberen te zijn een partij in het volk's leven van vandaag en morgen.

Laten wij elkaar steeds in ons pogen daartoe helpen met opmerkingen, kritiek en suggesties. Widek.

Aanvang der middagvergadering te 14.00 uur.

De heren J. Smalenbroek (voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie), Th. Brouwer (voorzitter rechtse Statenfractie) en de andere vijf Statenleden zullen in forumverband mondelinge en schriftelijke vragen van de aanwezigen beantwoorden.

☆ Op zaterdag 6 maart wordt door de Statencentrales Kampen en Noord-oostpolder gecombineerd een openbare vergadering gehouden.

Plaats van samenkomst is het „Geref. Centrum” te Emmeloord.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Prof. mr. I. A. Diepenhorst, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Politieke problemen in deze tijd”.

★ Op vrijdag 19 maart houdt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over „Bouwen aan de toekomst”.

Deze week dit blad . . .

Maar wat de volgende week?

Deze week ontvangen alle leden alweer ons blad. De abonnees zullen daarvan niet opkijken. Zij verwachten het immers als hun weekblad „Nederlandse Gedachten”. De partijleden, die geen abonnee op ons weekblad zijn, hebben pas twee weken geleden nog een „A.R.Post” gehad. En nu ligt dit blad — onder datzelfde opschrift — alweer in de bus. De reden daarvan is duidelijk. De kabinetscrisis is er de oorzaak van dat wij en zo snel en efficiënt mogelijk voorlichting van alle leden op prijs stellen in de mening dat dit een wederkerig genoegen is.

Daarom de verschuiving van het ledencontactorgaan van maart naar de eerste week van deze maand. De abonnees ontvangen ditzelfde blad onder de naam „Nederlandse Gedachten” en de leden onder de kop „A.R.Post”. De inhoud van deze beide bladen is eensluidend. Deze week is het dus in orde. Maar daarna. Hoe lang duurt de kabinetscrisis? Dat kan geen mens zeggen! We hopen echter elke week onze A.R.-visie op de gang van zaken te geven. Maar wij kunnen niet elke week een ledencontactorgaan verzorgen; dat laten de financiën van de partij niet toe. Op eenmaal in de maand een „A.R.Post” is in de begroting van het Centraal Comité gerekend.

Maar niemand behoeft van wekelijkse A.R.-voorlichting verstoken te blijven. Daarom een dringend beroep op alle leden en belangstellenden, die nog geen abonnee zijn. Blijf bij, juist nu, door u zo spoedig mogelijk te abonneren op „Nederlandse Gedachten”. Dan blijft u op de hoogte van week tot week. Dat is nodig.

De voorlichting over onze partij in een deel van de dagbladpers is — zacht gezegd — misleidend. Dat kan allerlei misverstanden, ook binnen onze kring, veroorzaken. Dat moet in deze spannende tijd zoveel mogelijk voorkomen worden.

Blijf daarom op de hoogte door regelmatig te lezen wat het weekblad van de partij er over schrijft!

Verschaf u daarom dus NU een abonnement op „Nederlandse Gedachten”. Hoewel het normale jaarabonnement f 8,— kost, kunt u zich voor de rest van dit jaar abonneren voor f 6,50. Vul de bon meteen in en verzend die nog heden! Dan hebt u vanaf volgende week „Nederlandse Gedachten” als wekelijkse gids en informatie-bron.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 6 maart wordt de eerstvolgende provinciale deputatenvergadering door het Provinciaal Comité Drenthe gehouden.

De plaats van samenkomst is „Bellevue” aan de Dr. Nassaulaan te Assen. Aanvang der morgenvergadering te 10.00 uur.

Behandeling huishoudelijke aangelegenheden.

Vanaf heden wil ik regelmatig geïnformeerd worden. Daarom abonneer ik mij voor de rest van 1965 voor f 6,50 op „Nederlandse Gedachten”.

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

WIJ HEBBEN EEN KABINETSCRISIS

■ In Engeland is een kabinetscrisis vrijwel onmogelijk. Als regel heeft één fractie de meerderheid in het parlement en het kabinet is weinig meer dan een commissie uit die fractie, met als straffe regeringschef de onafzetbare leider van de partij. Eerst als de meerderheid minderheid wordt, kan er een ander kabinet komen.

■ In Duitsland is Herr Bundeskanzler de Regeringschef. De Bundestag kan hem het vertrouwen opzeggen, mits meteen zijn opvolger wordt aangewezen. Als het parlement te Bonn dus een kabinetscrisis veroorzaakt, moet het meteen voor de oplossing van die crisis zorgen. Dat is een vrijwel onmogelijke eis. En dus géén crisis.

■ In Nederland steunt een kabinet meestal op drie of vier fracties. Twee fracties is ook mogelijk, nl. als de K.V.P. het goed zou vinden, weer alléén met de P.v.d.A. in zee te gaan. Waar momenteel niet zoveel kans op is.

En die drie of vier partijen verschillen onderling nog al wat. Er is heel wat stuurmanskunst nodig, om tussen de zandbanken door te komen en de sleepboten liggen altijd onder stoom.

Het is alleen maar merkwaardig, dat we het niet vaker beleven, want de sleepboten liggen steeds onder stoom...

Wij moeten daarbij de zaken

GOED ONDERSCHIEDEN

WANNEER er een kabinetscrisis is, moet zij worden opgelost. Niet, dat we momenteel zonder Regering zitten. Dat is een constatering, die soms wel wordt gehoord, maar zij is er naast.

H.M. de Koningin regeert, nu evenzeer als in januari, voordat er een crisis was. Maar Haar raadslieden, de ministers, d.w.z. de dienaren der Kroon, hebben ontslag aangeboden. Dat ontslag is niet verleend. H.M. de Koningin heeft de ontslagaanvraag in overweging. En zij heeft drs. Schmelzer gevraagd, eens voor haar na te gaan, wat er aan te doen is. En dat aan haar te rapporteren, omdat zij een beslissing zal kunnen nemen, omtrent het verzoek van haar ministers.

Zo is de zaak zuiver gesteld. En de heer Vondeling vergiste zich, toen hij nadere inlichtingen over de crisis vroeg, omdat wij (d.i. de Tweede Kamer) moeten zorgen, dat er weer een kabinet komt. Daar heeft de Tweede

Kamer niet voor te zorgen. De Koning benoemt en ontslaat ministers. En fractievoorzitters mogen advies geven, als de Koning het raadzaam vindt, dat advies te vragen. Maar verplichtingen bestaan er in dat opzicht niet. En in 1939 toen het kabinet-Colijn aan innerlijke verdeeldheid bezweek, heeft Koningin Wilhelmina zulke adviezen niet ingewonnen, maar dr. Colijn onmiddellijk tot formateur van een nieuw kabinet benoemd.

H.M. de Koningin houdt zich dus bezig met de ontslagaanvraag van haar ministers en door haar gemachtigd, heeft drs. Schmelzer met verschillende ministers gepraat. Met één minister uit elke politieke groepering, die in het kabinet zit. Maar met de beide C.H.-ministers. Omdat die graag sámen wilden komen.

Het was denkbaar, dat hij daarna aan H.M. de Koningin zou rapporteren: het was grotendeels een misverstand; of... het was een soort van politieke schaaakblindheid, waardoor een voor de hand liggende zet over het hoofd was gezien; en dus, Majesteit is de zaak weer in orde, en ik moge Uwe Majesteit adviseren, het gevraagde ontslag te weigeren.

Dan staat het kabinet morgen weer: ik hoor het hoefgetrappel reeds.

ZO is het niet gegaan.

Drs. Schmelzer heeft ook met de fractievoorzitters uit de Tweede Kamer gesproken.

Daarmee breide hij een nieuwe mouw aan de borstrok van Wassenaar, of probeerde dat in elk geval.

Het kabinet-Marijnen kwam er eerst, nadat de fractievoorzitters een Regeringsprogram hadden opgesteld. Dat program liet het omroepbestel buiten het akkoord. Er zou een „pacificatie-commissie” komen. Die commissie is nóg bezig; tot 1 juni. Maar intussen was het kabinet er ook mee bezig. En nu drs. Schmelzer ook, met de vier fractievoorzitters. Worden de vier het eens, dan is Wassenaar bevestigd én uitgebreid met een nieuwe paragraaf over het omroepbestel.

Het spreekt in dit kader vanzelf, dat de fractievoorzitters zich nu weer sterk maken namens hun fracties. Zoals het in Wassenaar, ook duidelijk was gezegd, met de toezegging, dat er ook wel eens een paar fractieleden uit de boot mogen vallen.

DE leden der Staten-Generaal handelen zonder last of ruggespraak van en met hun kiezers.

Ik heb nog een deputaten-vergadering meegemaakt, die door dr. Kuiper werd gepresideerd. Het was tijdens het kabinet-Cort van der Linden, en er was een pacificatie-commissie aan de orde

DEZE WEEK

- Verklaring van het Centraal Comité inzake de kabinetscrisis (pag. 3)
- De verantwoordelijkheden juist afpalen (pag. 1 en 2)
- Een merkwaardig artikel in Het Vrije Volk (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Amerika, China en Vietnam (pag. 4 en 5)
- Ons standpunt inzake radio en T.V. in de afgelopen jaren (pag. 6 en 7)
- Tekst radiotoespraak over T.V.-vraagstuk (pag. 8)

ter beëindiging van de politieke schoolstrijd. Dr. Kuiper stelde toen namens het C.C. een motie voor, waarin werd gezegd, wat er zou moeten gebeuren.

De voorzitter van de A.R.-Kamerfractie ging er onmiddellijk op in: Wij willen die motie wel in onze overwegingen betrekken, maar haar niet beschouwen als een richtlijn, die de partij aan de fractie geeft.

Terecht.

De partij heeft niets te vertellen over de dienaren der Kroon. En ook niet over de leden der Staten-Generaal. Die ontvangen geen directieven van de partij. Er is alleen een zedelijke band tussen volksvertegenwoordiging en kiezers.

En vinden de in een politieke partij georganiseerde kiezers, dat "hun" dames en heren leden van het parlement er met de muts naar hebben gegooid, dan zetten zij na vier jaar andere namen op de lijst. Toen de A.R.- en C.H.-leden der Tweede Kamer door de motie-Eibergen het kabinet-De Quay ten val brachten, is ook duidelijk gesteld, dat hier de fractie, en zij alléén verantwoordelijk was.

En het was helemaal geen uitvlucht, wanneer het C.C. op protesten uit de partij antwoordde: het ligt buiten onze bevoegdheid, hier in te grijpen.

De fractie is zelfstandig.

• Vervolg op pag. 2

*** De enkeling

Het heeft er vaak de schijn van dat deze tijd alleen rekening houdt met de belangen van grote groepen. Waar blijft de enkeling in het gedrang van pressiegroepen? Dat is voor ons en vele anderen een benauwende vraag. Des te verheugder is het dat het A.R. Eerste Kamerlid, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, zich het lot heeft aangetrokken van de heer Cretier.

Deze man is een hogere invaliditeitsuitkering ontzegt omdat hij (heel menselijk) bang is voor een uiterst pijnlijk hersenonderzoek. Hij heeft sinds het ongeluk, dat hem 30 jaar geleden overkwam, al genoeg geleden vindt hij en daar kunnen we inkomen.

Kan de minister de heer Cretier niet (toch) helpen vraagt de A.R. senator. Het is het menselijke verzoek om een mens niet de dupe te laten worden van een op zichzelf goede wettelijke regeling, die echter in speciale gevallen als (hulp)middel even erg kan zijn als de kwaal zelf. Bemoeiingen als die van de heer de Gaay Fortman tonen aan welk een speciale betekenis het werk van parlementsleden ook voor een enkeling, een gewone kleine man kan hebben.

Onze hartelijke gelukwensen vergezellen het verloofde paar: H.K.H. Prinses Margriet en de heer P. van Vollenhoven. (Foto Max Koot)

Het heldere kopje en de freule

WAT doe je, als je interessante kopij moet leveren over de kabinetscrisis, frontpagina-nieuws met koppen over vijf kolommen, en je eigen mensen kunnen je niets vertellen, omdat ze niets weten en door minister Marijnen iets wijzer zijn gemaakt?

Met die moeilijkheid zaten de heren van Het Vrije Volk.

Maar ze hebben zich er kostelijk uitgered.

Ze hebben een verhaal opgedist, na lang in het koffiedik te hebben gekeken. En ze hebben toen verteld, dat ze het allemaal wisten van de Christelijk-Historischen. Daar zitten de informanten van Het Vrije Volk.

Maar laten we eerst het verhaal geven. Het luidt aldus (voorzijde van 5 maart 1965, twintigste jaargang nummer 6064, hoofdredacteur dr. Th. W. van Veen):

Kwade pier

„Kringen, die nauw bij de CH-fractie betrokken zijn, verklaarden ons overigens, dat men daar het oog speciaal gericht houdt op de ARP. We hebben lichtelijk de indruk, zei men, dat de AR onze minister Scholten de rol van kwade pier in de schoenen wil schuiven en daar hebben we toch echt bezwaar tegen. Men mag bij ons over het televisie-vraagstuk oordelen zoals men zelf wil. En dat mag dus ook minister Scholten.”

De plotseling zo duidelijk naar buiten blijvende belangstelling van dr. Andriessen voor het t.v.-probleem heeft in CH-kringen weinig verbazing gewekt. Het is toch nauwelijks een geheim meer, meende men, dat op een gegeven ogenblik in een van de kabinetvergaderingen mr. Toxopeus doodmoe was, mr. Scholten een overspanning nabij en mr. Marijnen het hoofd moedeloos liet hangen. Onze met z'n 36 jaar jonge en sterke Andriessen heeft toen met zijn heldere kopje laten blijken zich zeer snel in het probleem te hebben in werkt. En hij was het, die op dat ogenblik een paar concrete gedachten formuleerde, die een uitweg uit de moeilijkheden leken aan te wijzen. Helaas moesten toen de AR-ministers en mr. Bo. zo nodig dwars gaan liggen.

Onze CH-ingewijden toonden zich speciaal verontwaardigd over de houding van de ARP-ers na het voorstel van dr. Andriessen. 'Akkoord', zeiden zij, 'het is het goed recht van de ARP-ers om het radio- en t.v.-vraagstuk als een principiële zaak te beschouwen. Maar als ze van begin af van plan zijn geweest aan hun principes vast te houden, hadden ze in 1963 al consequent moeten zijn en niet tot het kabinet moeten toetreden.'

Alleen maar nee ...

We vonden het een krasse en aan duidelijkheid weinig te wensen overlappende uitspraak. Zou de in de CHU zeer gezaghebbende freule Wittwaal van Stoetwegen het ook zo zien? vroegen we ons af. We grepen de telefoon. En ja hoor: 'De anti's?' vroeg de freule. 'Die zijn weer net als in de tijd van de Indonesische kwestie. Ze kunnen alleen maar 'nee' zeggen...'

Het is een kostelijk verhaal.

En het aardige is, dat iedereen, die ter zake kundig is, meteen weet, dat het niet authentiek is.

In de wetenschap leren wij, wat immanente kritiek is. Dan blijven wij binnen het kader van het verslag en toet-

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, pas verschenen, nieuw dagboek, gebonden f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Minister Andriessen
...helder kopje...

sen het op zijn eigen kenmerken. Wij gaan dus niet de zeer gezaghebbende jonkvrouw Wittwaal van Stoetwegen oppellen om haar te vragen, of zij dit echt aan Het Vrije Volk heeft gezegd. Wij gaan eenvoudig lezen wat er staat, en het kritisch lezen.

En dan is het zonder veel moeite vast te stellen, dat dit verhaal niet echt kan zijn.

Mr. Toxopeus doodmoe, mr. Scholten een overspanning nabij, mr. Marijnen liet het hoofd moedeloos hangen. Zo was het en de kringen, die bij de C.H.-fractie betrokken zijn, hebben die situatie waargenomen of zij is hun verteld. Want die kringen waren niet ter kabinetszitting aanwezig. Daar waren alleen de heren Scholten en Andriessen, en geen van beiden kan het hebben gezegd. Mr. Scholten niet, omdat hij nooit van zichzelf zal zeggen, dat hij een overspanning nabij was. Hij zou ook nooit kunnen zeggen, dat ze hem de rol van kwade pier in de schoenen willen schuiven. Dat is zo'n rare beeldspraak...

Nu, dr. Andriessen kan het ook niet hebben gezegd. Want die zegt niet van zichzelf, dat hij, toen de anderen bezweken, of dreigden te bezwijken, iets met "zijn heldere kopje" heeft laten blijken. Wie praat nu over zijn eigen heldere kopje?

De beide ministers waren de enigen die er bij waren en de immanente kritiek leert ons, dat zij het niet hebben kunnen zeggen.

Maar het kan ook moeilijk gezegd worden door andere prominente CHU-leden, zo prominent, dat zij nauw bij de CH-fractie betrokken zijn. "Wij heb-

ben lichtelijk de indruk" ... dat kan. Dat is wel in CH-stijl. Het is voorzichtig uitgedrukt en tegelijk enigszins deftig. Vooral dat lichtelijk is een mooie vondst voor de journalisten, die werken onder leiding van dr. Th. W. van Veen.

Maar dan vallen die heren uit de toon en laat hun zin voor imitatie hen in de steek. Stel je voor, dat een prominente CH-man aan de mannen van Het Vrije Volk zou toevertrouwen: "Onze met z'n 36 jaar jonge en sterke Andriessen heeft toen met zijn heldere kopje, enz."

Nee, dit kan niet. Dat "onze" is nog goed. De CH-vrienden voelen zich altijd sterk gebonden aan hun ministers. Onze Andriessen. Het is bekend, dat jonkvrouw Wittwaal van Stoetwegen niet kan verdragen, dat er maar geweten wordt naar onze minister Scholten. Maar een CH-figuur uit kringen, die nauw bij de CH-fractie betrokken zijn, zal nooit zeggen "onze Andriessen". Zo doen socialist. Zij hebben het zomaar over Drees en Vondeling, als ze niet zeggen van Willem en Anne. Ze zijn familiair onder elkaar. Maar in CH-kringen, met name als die nauw bij de fractie zijn betrokken, is dat anders. Daar zullen ze niet zeggen van onze Andriessen. Ze zullen niet eens zeggen onze partijgenoot Andriessen. Zij zeggen onze Christelijk-Historische minister professor Andriessen. En zo is het dan ook correct. Onze dan natuurlijk in een andere zin dan wanneer H.M. de Koningin het heeft over Onze minister enz. Maar dan schrijft men Onze met een hoofdletter.

Al verder is het ondenkbaar, dat men in Christelijk-Historische kringen spreekt over het heldere kopje van onze minister. Dat zou luiden: het schrandere hoofd.

Bewijzen te over, dat de scène uit het kabinet niet kan verteld zijn door de kringen enz. maar door de journalisten van Het Vrije Volk is verzonnen.

Hetzelfde geldt van het gesprek met de zeer gezaghebbende freule.

Zij zou notabene hebben gezegd: ze, dat wil zeggen de antirevolutionairen, kunnen alleen maar nee zeggen, net als in de Indonesische kwestie...

Iedereen begrijpt, dat dit niet waar kan zijn. In de Tweede Kamer hebben toen de CH's op drie na één gezegd. De drie, die ja zeiden, daaronder was jkvr. Wittwaal van Stoetwegen. Zij herinnert zich nog, wat haar partijgenoot prof. Gerretson daarvan heeft gezegd. Zij herinnert zich ook, dat de C.H.-fractie van de Eerste Kamer eenstemmig nee zei en volledig naast de A.R. ging staan.

Zij kan niet bedoeld hebben om aan deze episode te herinneren met het oog op de toen gebleken gedeelheid in de CHU op een zo belangrijk punt. Het is beter, daar niet meer op terug te komen.

En wij weten, dat jkvr. Wittwaal van Stoetwegen niet alleen zeer gezaghebbend is in de CHU, maar dat zij ook een

Freule Wittwaal van Stoetwegen
...gezaghebbend...

fijn gevoel heeft voor wat gezegd en wat niet gezegd kan worden.

Het is niet aardig van Het Vrije Volk, om haar op deze wijze in het gesprek over de AR te betrekken. Het zou verwijdering kunnen geven — als wij er ook maar een spat van geloofden. Maar dat is het nou net. Het is ons onmogelijk, er iets van te geloven. Er zijn nu eenmaal verhalen, die wel aardig zijn om te lezen, voor ontspanning, maar waarbij het burleske er zo dik op ligt, dat niemand er inloopt en gelooft, dat het ook echt waar gebeurd is.

Een geloofwaardig verhaal over CH-kringen, die nauw bij de fractie betrokken zijn, gaat kenelijk boven de macht van dr. Th. W. van Veen en zijn staf. Daarvoor kennen zij de CH's blijkbaar te weinig. Ze laten ze praten als socialist.

En dáár n kunnen wij op deze wijze over deze verhalen schrijven. Een beetje voor ontspanning en ook een beetje, om te zeggen, dat zulke verhalen niet het minste kwaad doen aan de verhouding tussen CH en AR. Want alleen wie volstrekt outsider is, gelooft ze. Dus "onze Vondeling" en "onze Suurhoff" niet. Die zeggen: "aardige mop". Maar de doodgewone socialist heeft ze misschien geloofd. Ja laten we zeggen: misschien...

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus
„Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

ZUIVER ONDERSCHIEDEN

• Vervolg van pag. 1

Daarom zijn de partijvergaderingen van de vorige week door de pers overschat.

De fracties deden geen rekening en verantwoording en de partij-organen gaven geen sanctie aan het beleid der fracties.

Het ging om informatie en gedachtenwisseling, — dat is de versterking van de zedelijke band — niet om een ingrijpen van de partijen.

De partijen lossen de crisis niet op. Zij hebben daaromtrent helemaal geen taak.

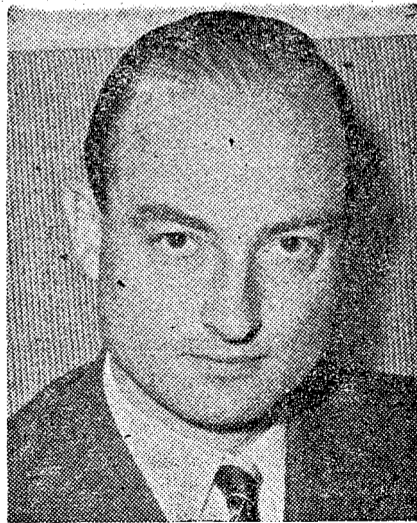
WIJ hebben in Nederland een vrije pers. Meestal ook in die zin, dat de krant niet de spreektrumpet is van een partij: Alleen bij de P.v.d.A. is dat anders. Het Vrije Volk is partij-organ en op elk partij-congres moet de hoofdredacteur rekenschap afleggen.

Maar de meeste bladen verheugen zich in een grote mate van vrijheid. En dat is goed ook. Hoe onafhankelijker de pers, hoe beter. Die onafhankelijkheid is gezond voor de democratie.

Het is bekend, dat Trouw zich op het standpunt heeft gesteld, dat de pogingen van drs. Schmelzer behoren te mislukken.

Het C.C. heeft heel goed begrepen, dat het over die opvatting van Trouw niet het minste recht van censuur heeft. Trouw is geen partij-organ. Het Friesch Dagblad ook niet.

Het laatstgenoemde blad heeft de houding der Prot. Chr. fracties, die een conflict met het kabinet-De Quay veroorzaakten, onomwonden veroordeeld. Stel u voor, dat iemand zou willen

Drs. Schmelzer
...verder breien aan
akkoord van Wassenaar?...

proberen, in het Centraal Comité daaromtrent een uitspraak uit te lokken. De hoofdredacteur zou zeggen: ik praat alleen met het bestuur van de Persvereniging, die mij de leiding heeft toevertrouwd, en mij niet langer zou willen hebben, als ik mijn onafhankelijkheid prijs gaf.

Evenzo is Trouw een onafhankelijke krant. Even onafhankelijk van de A.R. Partij als Het Parool van de P.v.d.A. Daaraan mag niet worden getornd. En niemand heeft het recht, in het land het standpunt van Trouw te identificeren met het standpunt van b.v. het C.C. of van de Kamerfractie.

En daarom nog eens: zeer terecht heeft het Centraal Comité de opvatting van Trouw niet onder zijn judicium gesteld.

Het heeft ook de fractie niet ter verantwoording geroepen, noch haar geïnstrueerd.

Een politieke partij heeft geen commissarissen in kabinet of parlement, om namens haar en met haar volmachten, zo mogelijk tot zaken doen te komen.

Zo blijven dan de zaken zuiver. A.

Verklaring van het Centraal Comité

Het Centraal Comité van de A.R.Partij heeft in zijn vergadering van 6 maart jl. zijn vertrouwen uitgesproken in de a.r. bewindslieden en Kamerfracties. Het verheugde zich over de eensgezindheid welke er over en weer tussen de bovengenoemden en tevens met zijn Comité inzake de acuut geworden radio- en televisie-aangelegenheden bestaat.

Het Centraal Comité is er van overtuigd dat alle betrokken antirevolutionairen in constructieve zin hun medewerking aan de pogingen tot oplossing van de kabinetscrisis zullen geven.

* * * Nu de Tros?

De liberale N.R.C. is kennelijk voor het lijmen van het kabinet, dat in stukken is gevallen. Dat is begrijpelijk.

Maar het komt tot een vreemde stelling. Men kan haar vinden in het nummer van j.l. dinsdag. Daar wordt geconstateerd, dat de vier regeringspartijen de problemen in het afgelopen weekeinde niet scherper hebben gesteld, dan zij reeds waren. En dan komt het: Wellicht kan thans van de Tros mede een tegemoetkomende houding worden verwacht. De tijd daarvoor is rijp.

Dit is frappant.

Het liberale blad, dat anders nog al vaak met een zeker gezag wil spreken over staatsrechtelijke vragen, gaat er blijkbaar van uit, dat voor een oplossing van de crisis het niet voldoende is, dat de vier partijen tot een gemeenschappelijk standpunt komen. Ook de Tros is medespeler. En die moet nu een beetje over de brug komen.

Impliciet wordt hier dus aanvaard, dat de Tros een machtsfactor is, die mede in het conflict is betrokken. Aanvaard, dat het mede van de in-schikkelijkheid van Tros afhangt, of er een vlotte en goede oplossing zal komen.

Nu zit de Tros niet in het kabinet. Daarom is de vraag gerechtvaardigd: wie maakten zich dan in het kabinet sterk namens de Tros en wie kunnen alleen door meer soepelheid van de Tros uit een zekere dwangpositie worden bevrijd?

* * * Allegaartje

Met breed gebaar zeggen sommige politieke woordvoerders telkens weer, dat er een open bestel moet komen. Nieuwe gegadigden moeten ook een kans hebben.

Welnu, dezelfde liberale N.R.C., die pleit voor meer soepelheid van de zijde van de Tros, heeft ook iets gezegd over de combinatie van nieuwe gegadigden, waartoe de Tros behoort. Het stond in de N.R.C. van verleden zaterdag, n.l. aldus:

„De combinatie van TROS, Open Bestel en TVN, die in feite op niets berust dan onbehagen, een paar honderd-duizend adhaesiebetuigingen en avonturiersmentaliteit, vermengd met onduidelijke zakelijke belangen, is misschien niet rechtstreeks door Den Haag geïnspireerd, maar in regeringskringen schijnt dit monsterverbond toch niet zonder sympathie begroet te zijn. Op zichzelf is dit, dunkt ons, een bewijs van gebrek aan inzicht in de wezenlijke aard van de problematiek. Want ondanks de vage „goede diensten“ van de groep van 57 „intellectuelen en kunstenaars“ was het duidelijk, dat de culturele papieren van de in een vloek en een zucht uit de grond en de Noordzee gestampte combinatie zwak waren. Duidelijk was ook, dat van de combinatie geen programma's verwacht konden worden van een andere soort dan die van de omroeporganisaties.”

Dit citaat geeft heel duidelijk aan, hoe de N.R.C. deze combinatie, die hoge eisen stelde, eigenlijk ziet. Het is een raar allegaartje.

Maar toch hangt volgens diezelfde krant het slagen van de pogingen van Drs. Schmelzer er mede van af, of de TROS met zijn aanhangsels bereid is, water in de wijn te doen.

Het een met het ander combinerend is het nu wel duidelijk, in welk een beschamende situatie we waren verzeild geraakt. De matiging in de eisen van dit allegaartje zou mede van betekenis zijn voor de oplossing van de kabinetscrisis? Wie regeert er dan eigenlijk in Nederland?

* * * En Den Haag?

Wij zijn ook nog om andere redenen blij met deze voor velen onthullende mededelingen van de N.R.C.

De vreemde combinatie van Tros, Open Bestel en T.V.N., deze rare vermening van belangen, dit uit vijandschap tegen de omroepverenigingen geboren en door de Telegraaf gebakerde monsterverbond, schijnt niet zonder sympathie in regeringskringen te zijn begroet. Maar misschien is het niet rechtstreeks door Den Haag geïnspireerd.

Niet onduidelijk wordt er hier op gezinspeeld, dat de componenten van dit monsterverbond gecoacht zijn door vrienden ten departemente. Moet daarom de Tros nu een soepeler houding aannemen, opdat die vrienden daardoor meer vrijheid van beweging krijgen?

Wanneer hetgeen hier door de N.R.C. niet onduidelijk wordt gesuggereerd of op zijn minst mogelijk geacht, inderdaad niet van grond is ontbloot, dan hebben we hier te maken met iets, dat grenst aan politieke corruptie. En wanneer Drs. Schmelzer slaagt, zullen we dit punt extra in de gaten moeten houden.

TERWIJL de verbluffend vriendelijke en sportieve doctorandus Schmelzer als een soort vleesgeworden geesteskind van Romme eens informeert hoe de zaken erbij liggen (tegen de tijd dat u dit leest zal hij wel op de hoogte zijn) begint elders de demissionaire oppositieleider doctor Vondeling getuige De Volkskrant — die het beter kan weten dan wie ook — de allure van diezelfde Romme te krijgen. En inderdaad: ook ondergetekende had het gevoel zijn zaterdagmiddag niet tevergeefs geofferd te hebben. In de nieuwe RAI te Amsterdam kon men namelijk getuige zijn van de geboorte van een groot politiek leider, een altijd nog iets boeiender evenement dan pak weg de auto wassen.

U heeft inmiddels al wel in de kranten gelezen of misschien zelfs door de radio gehoord wat de heer Vondeling er allemaal van vindt. Niet veel goeds zo te horen. En toch, wie goed geluisterd heeft weet ook dat de aanvoerder van de PvdA zorgvuldig alleen maar gebroken heeft wat toch al kapot was. U heeft hem bij deze gelegenheid geen zwakke ministers horen opsommen, zoals hij dat op een ongelukkig tijdstip enkele weken daarvoor op veelvuldig verzoek tenslotte wel gedaan heeft.

U weet het nog: de heer Vondeling vertelde bij een speech voor Nijmeegse studenten dat er volgens hem minstens vier ministers niet voor hun taak berekend waren. Zijn ontboezeming werd dadelijk voorpaginanieuws, waarop men hier en daar begon te roepen: „Schande! Namen noemen!“ Toen de heer Vondeling tenslotte voor de buis de namen noemde, verstomde de kritiek allerminst. Men riep nu: „Schande! Hij noemt namen!“

Ik geloof dat we wat dat betreft in de vaderlandse politiek wat al te braaf willen zijn. Waarom zou de leider van de oppositie niet mogen zeggen wie hij ongeschikt vindt voor hun taak? Sterker nog: waarom zou iemand uit een regerings-

partij niet hetzelfde mogen doen als het nodig zou zijn? Hetgeen allemaal niet wegneemt dat meneer Vondeling deze manoeuvre waarschijnlijk niet gemaakt zou hebben als hij als een echte profet de toekomst (die volgens zijn eigen zeggen vandaag begonnen is) had kunnen doorgronden. Ik proef hier toch iets als een gebrek aan visie. En als we iets nodig hebben in deze boeiende dagen „waarin de mogelijkheden onbepaald lijken en de taken zich torenhoog voor ons opstapelen“ (Vondeling) dan is dat een vleugje visie.

Waar ik het eigenlijk over wilde hebben dat is de oecumenische toon waarop de heer Vondeling de dingen weet te zeggen, als een soort vingerwijzer naar enige grondtonen van ons volkskarakter.

De heer Vondeling zei: recht en gerechtigheid komen niet vanzelf, die moeten bevochten worden.

De heer Vondeling zei: verscheidenheid is geen ramp, het is een zegen.

De heer Vondeling zei: het kan zijn dat we falen, maar als wij geen plannen hebben dan noem ik dat een doodzonde.

U ziet, een goede politieke leider is alles op zijn tijd: edelman, bedelman, dokter, pastoor, koning, keizer en schuttermajoor. En dan ook nog een beetje dominee.

Het zijn overigens mooie dagen in Den Haag. Schmelzer wandelt langs het strand, ontmoet er andere eenzame wandelaars die hem een bemoeidigend woord toeroepen en ook van tijd tot tijd een fotograaf. Journalisten krijgen enig belangrijk nieuws toegeschoven, zoals: de informateur ontvangt vanmiddag om kwart over drie meneer Van der Ploeg, en ook: de informateur heeft met minister Bot de technische en juridische problematiek doorgepraat

rond de breekpunten. Dat is allemaal niet genoeg om er een verhaaltje uit te brouwen. Daarom zwerven de verslaggevers door Den Haag waar sommigen zover gaan dat ze de motorkappen van bewindsautomobielen om na te gaan hoe lang geleden er nog mee gereden is en anderen kijken hoe vaak het licht aangaat in het toilet op Plein 1813. Voor de politieke fijnproevers is daar met een beetje inductie en deductie van alles uit op te maken. De een leidt eruit af dat de ARP „om is“ (alsof de ARP elk jaar om zou gaan) en de ander concludeert eruit dat de CHU verdeeld is, een wetenschap die men zo wel langs een hele grote omweg bemachtigt.

Dan nog enige correspondentie. Een brieven-schrijver uit Amsterdam is boos omdat ik een schoolmeesterachtige toon tegen de volwassen mensen van de Arjos heb aangeslagen („Arjos-leden variëren van 17 tot 30 jaar“, schrijft hij). Ongerust zegt deze Amsterdammer: „Mocht uw idee om de Arjos te verbieden doorgang vinden dan voorspel ik u dat het kader van de ARP over enige tientallen jaren gedaald is tot nihil“.

Ik kan deze verontruste hoofdstelling gelukkig geruststellen. Toen ik nader overwoog of ik de Arjos nu moest verbieden ja of nee, ben ik tenslotte tot de slotsom gekomen dat ik dit vooralsnog niet moet doen.

Een andere brieven-schrijver is enigszins onaangenaam getroffen omdat ik de edelachtbare heer mr. J. N. Scholten — burgemeester van Rijswijk, Giesen en Andel — naar zijn smaak niet aangenaam bejegend heb. Ik ken hem in de negen maanden (en geen drie) dat hij hier als burgemeester werkzaam is — zo zegt deze anti-revolutionair — als een harde werker niet alleen in zijn ambt als burgemeester maar ook voor de AR-Partij.

Ik kan deze brieven-schrijver verzekeren dat het mij groot genoegen doet zo'n goed getuigschrift over zijn burgemeester te ontvangen. Eerlijk gezegd, ik had niet anders verwacht of mr. J. N. Scholten zou zich in Brabant verdienstelijk weten te maken. Alleen moet ik de brieven-schrijver wel adviseren niet al te veel over zijn burgemeester op te scheppen anders zou ik eens op de gedachte kunnen komen hem voor een nog grotere gemeente voor te dragen. P.

* * * Strategie

Jonkheer mr. De Geer van Oudegein, voorzitter van de Unieraad van de C.H.U., is een goed strateeg. Zaterdag j.l. heeft hij, blijkens een verslag in „Trouw“, aan het einde van de Unie-raadsvergadering verklaard geen verschil in de houding van A.R. en C.H. te zien. Dat betrof uiteraard het radio- en televisie-beleid. De strategische kwaliteit van deze verklaring is dat de heer De Geer kennelijk geen behoefte heeft aan pogingen om A.R. en C.H. tegen elkaar uit te spelen. Dat zou voor beide partijen kwalijke gevolgen kunnen hebben, die blijven doorwerken lang nadat de kabinetscrisis tot het verleden behoort.

* * * 38 plus

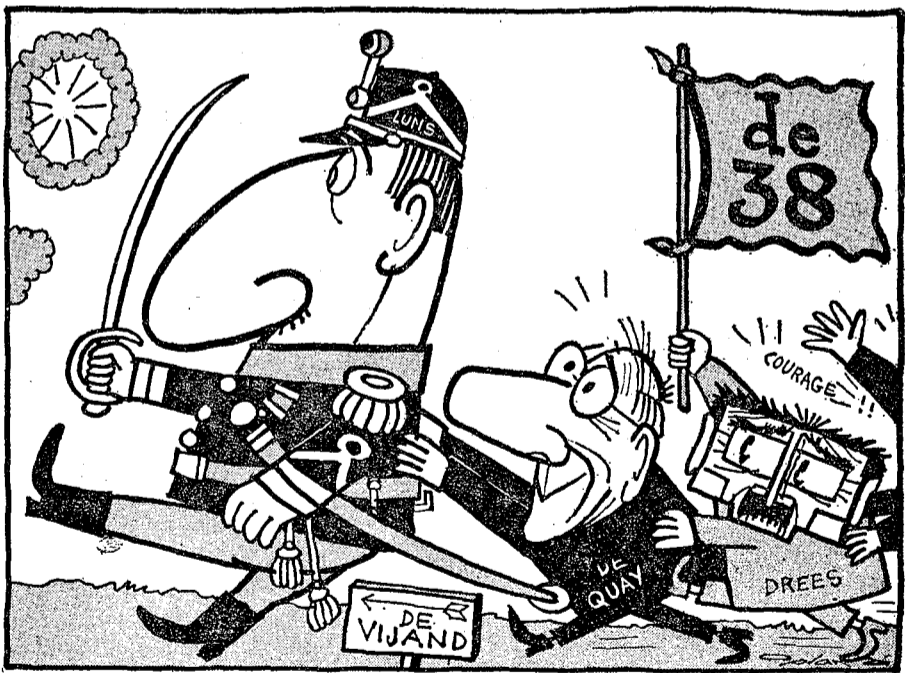
Achtendertig vooraanstaande Nederlanders hebben een open brief aan minister Luns gepubliceerd. Daarin wordt betoogd dat West-Europa de Atlantische bus dreigt te missen, als men zich door De Gaulle in de boot van diens Europese Politieke Unie laat nemen.

Op zichzelf is dat een juist standpunt. De Europese discussies mogen er in geen geval toe leiden dat men zich van de Verenigde Staten verwijdt. Vijf E.E.G.-landen moeten hun Franse partner voortdurend aan het verstand brengen dat ze daar geen zin aan hebben. Dat vereist een intensief contact. Het schijnt dat de 38 dat over het hoofd hebben gezien.

Daarom is de verklaring van de 38 niet helemaal compleet. Het dagelijks bestuur van de Europese Beweging in Nederland heeft dat goed aangevoeld. Daarom kwam het op zijn beurt ook met een verklaring. Daarin wordt terecht gesteld dat een verbrokken (dus een niet meer onderling contact houdend) Europa geen enkel uitzicht op versterking van de Atlantische banden biedt. Ook dat is waar. Als los zand aan elkaar hangende landen zijn voor Uncle Sam niet interessant.

De Nederlandse politiek kan slechts én een Europese én een Atlantische zijn, wil zij zinvol en vruchtbaar wesen. Dat ziet de B.E.F. goed en daarom is haar verklaring een welkome plus op de brief van de 38.

DEMISSIONAIR OF NIET ...

„Hup Luns!“

(Uit de Volkskrant)

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
ÉÉN BEGRIIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties.
Vermogen in laatste vier jaren ver-
viervoudigd tot meer dan
f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 719
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964:
f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealiseerde
koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank,
commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V.
THEODOOR GILLISSEN N.V.
AMSTERDAM

Amerika

China

Vietnam

ONDERHANDELEN - maar waarover?

HET ZOU ONJUIST ZIJN TE MENEN, dat men ten aanzien van de situatie in Zuidoost-Azië kan volstaan met het nemen van maatregelen, die op dit ogenblik kunnen bijdragen tot vermindering van de spanning. Als de Amerikaanse regering thans overweegt, uitbreiding van de strijd in dat deel van de wereld te riskeren, dan behoeft dat niet het geval te zijn, omdat zij tot elke prijs haar gezicht wil redden. Er is dan ook vermoedelijk geen sprake van, dat men in Washington wacht op een gebaar van de een of andere zijde dat het de Verenigde Staten mogelijk zou maken, zich 'zonder kleerscheuren' uit het gebied van de strijd terug te trekken. Want zo eenvoudig liggen de zaken niet. Johnson en zijn militaire en burgerlijke adviseurs wensen in het geheel geen terugtocht uit Vietnam, zolang vast staat, dat een dergelijke uittocht het begin zou zijn van een totale communistische machtsovername in het gehele zuidoostelijke gebied van Azië. Op het ogenblik sturen de Chinese communisten en hun Noordvietnamese helpers aan op een tweede Dienbienphoe. Frankrijk liep in 1954 in de va. En als het aan generaal De Gaulle zou liggen, zouden de Amerikanen er ook al enige tijd geleden zijn gelopen.

AGRESSIE

De situatie in Vietnam en Laos is er om te bewijzen, welke fatale gevolgen de Geneefse conferentie van 1954 heeft gehad voor het vroegere Indochina. Het resultaat van die besprekingen gaf de communisten blanco mandaat om eerst in Laos en vervolgens in Zuid-Vietnam te infiltreren, zonder dat de anti-communistische regeringen van die landen er iets tegen konden doen. Had den de Verenigde Staten niet gewapenderhand zich met de strijd in beide landen ingelaten, ze zouden reeds lang achter het 'bamboegordijn' verdwenen zijn, met alle gevolgen van dien voor de rest van Zuidoost-Azië: Thailand (of Siam), Birma, Maleisië en niet te vergeten Indonesië, India en Pakistan. Zij, die op dit ogenblik weer zeer sterk aandringen op het voeren van onderhandelingen, dienen dit te bedenken.

Dat er onderhandeld moet worden over een politieke oplossing, als militaire middelen tekort schieten, is een gezond uitgangspunt. Maar dan zal het resultaat daarvan niet - zoals in 1954 - mogen neerkomen op het belonen van agressie.

KEERPUNT

De Amerikaanse regering heeft er nooit een geheim van gemaakt, dat het niet de uitsluitende bedoeling van haar Zuidoostaziatische politiek is geweest en ook nu niet is, de bevolking van Zuid-Vietnam uit handen van de communistische leiders in het Noorden te houden. Wel in de eerste plaats, maar niet uitsluitend. Want zelfs al zouden de mensen in het Zuiden de strijd tegen de communistische infiltranten moe zijn, dan nog zou er voor de Amerikanen reden kunnen zijn te voorkomen, dat Zuid-Vietnam onder de voet wordt gelopen. En het is dan ook

begrijpelijk, dat de regering van president Johnson alles op alles zet om een keerpunt in de strijd te brengen. Het inzetten van verschillende duizenden mariniers bij Da Nang in de afgelopen week getuigt er van. De luchtaanval, die bij tijd en wijle uit doelen in Noord-Vietnam worden uitgevoerd, wijzen in dezelfde richting.

De mariniers zijn gezonden om Zuid-vietnamese troepen vrij te maken voor de strijd tegen de infiltranten. De bombardementen hebben vanzelfsprekend het karakter van vergeldingsaanval, maar zij hebben toch ook vooral ten doel de bevoorradig van de rebellen met wapens en materieel zoveel mogelijk te bemoeilijken.

NEW YORK TIMES

De New York Times is wat bezorgd over een dergelijke ontwikkeling, die 'de Russen maar aan de zijde van de Chinese communisten' zou brengen. Het Amerikaanse toonaangevende blad schrijft, dat het onlangs verschenen witboek het Amerikaanse volk lijkt te willen voorbereiden op een drastische uitbreiding van de strijd in Vietnam, dan wel de Amerikaanse bemoeienissen met die strijd. De New York Times achtte voorts het tijdstip slecht gekozen, omdat het kort voor de communistische topconferentie kwam. "Washington doet nu precies, waarvoor de meest doorknede Kremlinoloog, de vroegere Amerikaanse ambassadeur in Moskou, George Kennan, zo heeft gewaarschuwd: het dwingt de Sowjetunie de zijde van communistisch China te kiezen. Washington en Peking vormen — aldus het blad — een bizar tandem als de enige grote hoofdsteden in de vrije en de communistische wereld waar openlijk verzet heerst tegen het zoeken naar een oplossing door onderhandelingen over het Vietnamese conflict.

Een dorp in Zuid-Vietnam wordt platgebrand, omdat het hulp heeft verleend aan de rebellen. Een vrouw, haar kind tegen zich aangedrukt, smeekt tevergeefs, het dorp te sparen. Haar man is voortvluchtig.

Het is nog niet te laat voor de president, duidelijk te maken dat de Verenigde Staten niet alleen tot vechten bereid zijn, maar ook tot praten'. De Times meent, dat China op een dergelijke wijze geïsoleerd zou worden als de obstructievoerder tegen de pogingen, een duurzame vrede te bewerkstelligen.

TOP MOSKOU

Was het maar waar, zouden we tegen de schrijver van het artikel in de New York Times willen zeggen. De Moskouse conferentie (waar China en zijn volgelingen onder de communistische partijen schitterden door afwezigheid) is helemaal niet geëindigd in een sfeer van 'Leve Peking, de kampioen van de onderdrukte volken'. Geenszins. Het is bij een compromis gebleven, waarin men zich vooral afzet tegen het Amerikaanse optreden in Zuidoost-Azië, maar waarin men tevergeefs zoekt naar enige werkelijke toenadering tot de leiders van communistisch China. Dit is de gebruikelijke tactiek van het internationale communisme, als de meningen of verdeeld zijn, of als men de tijd niet rijp acht, zich duidelijk uit te spreken. Er is reuze gesold met het communiqué, dat na afloop van de Moskouse besprekingen moest worden afgegeven.

Dit versterkt vanzelfsprekend de positie van de Sowjetunie ten opzichte van Peking niet. Maar dat betekent ook weer niet, dat de Russen nu gedwongen worden, de zijde van de Chinezen te kiezen. Er is evenveel, zo niet meer te zeggen voor het tegendeel, nl. dat de verwijdering tussen Moskou en Peking er slechts groter door zal worden.

MUENCHEN

De Russische leiders weten drommels goed, dat de Chinezen uit zijn op de verovering van Azië. Zij realiseren zich ook nog steeds — in navolging van Chroesjtsjef — dat Peking probeert, de Sowjetunie en de Verenigde Staten in een kernoorlog te betrekken, die op beider vernietiging zou uitlopen. Zodra de mannen in het Kremlin er van overtuigd zouden raken, dat de Amerikanen willen proberen, zich zonder kleerscheuren uit Azië terug te trekken, zul-

len zij eerder geneigd zijn, de Chinese communisten bij te vallen, dan wanneer zij beseffen, dat de Amerikaanse regering het zonnig op een beslissend treffen zal laten aankomen. Overheerst deze laatstgenoemde indruk, dan zal men in het Kremlin bijzonder voorzichtig zijn in het beoordelen van de conflictsituatie in Zuidoost-Azië. Er zijn wel eens pogingen gedaan, de positie waarin president Johnson zich thans bevindt te vergelijken met die van de Britse eerste minister Neville Chamberlain in 1938, voordat het beruchte verdrag van Muenchen werd gesloten.

Chamberlain maakte de grootste fout van zijn leven, toen hij 'vrede voor onze tijd' kocht — vrede die nog geen jaar duurde en het voorspel was van de grootste ellende, die ooit in de moderne geschiedenis over een groot deel van de wereld werd gebracht.

CONCLUSIE

Zulk een Muenchen-situatie bestaat er thans inderdaad in Zuidoost-Azië. De Amerikaanse president weet, dat de moeilijkheden in dat deel van de wereld niet werkelijk opgelost zullen worden, als de troepen van de VS uit Zuid-Vietnam worden teruggetrokken om een politieke regeling te treffen voor dit gebied. Want morgen zal Zuid-Vietnam ten prooi vallen aan het door Peking —dirigeerde communisme en overmorgen Laos en vervolgens Cambodja, Thailand en de andere landen, die we in de aanhef van dit artikel al hebben genoemd. Het zal slechts neerkomen op uitstel van executie.

Vandaar dat de Amerikaanse president zich terecht afvraagt (en dat is, dachten wij, de belangrijkste conclusie, die thans getrokken moet worden) of het niet beter is, nu een beslissing af te dwingen dan over een aantal jaren, als de Chinese communisten er in ge-

Kosygin (links) en Brezjnev (rechts), premier en partijleider v. de Sowjetunie. Hoe staan zij tegenover Peking?

STALEN bureaus, stoelen, taret, wandstellingen, rijwielstandaards

Vraagt gratis folder.

„MEKA”
AUSTERLITZ

Gemeente Zeist - Telefoon 03439 - 287

slaagd zijn, kernwapens te vervaardigen en ze ook te gebruiken.

In wezen is dit in het kort weergegeven het probleem, waarvoor de Amerikaanse president zich ziet geplaatst, als hij de ontwikkelingen in Zuid-Vietnam en de rest van Zuidoost-Azië onder de loep neemt. En dat is heel wat anders dan het beantwoorden van de vraag, of het zoveel mensenlevens en zoveel geld waard is, de verloren strijd in Zuid-Vietnam voort te zetten.

DE GAULLE

De Amerikaanse regering heeft laten weten dat zij bereid is mede te werken aan het herstellen van de situatie in het vroegere Franse Indochina, zoals die op de Geneefse conferentie in 1954 werd overeengekomen. De Verenigde Staten hebben geweigerd deel te nemen aan die conferentie, die betrekkelijk kort na de beruchte val van Dienbienphoe, werd gehouden. Wel waren daar vertegenwoordigd communistisch China, Noord-Vietnam, de Sowjetunie en niet te vergeten Engeland en Frankrijk. Generaal De Gaulle is van mening, dat onderhandelingen nog de enige mogelijkheid bieden voor een regeling van het conflict in Indochina. Hij doet er goed aan te denken, dat het in 1954 ook Frankrijk was, dat de weg van de Geneefse onderhandelingen zocht om het Indochinese probleem 'op te lossen'. De Franse president dient zich voorts te realiseren, dat sinds 1954 vrijwel geheel Laos onder de voet werd gelopen door de communisten, daarbij gesteund door geregelde troepen uit Noord-Vietnam en dat ongeveer hetzelfde geldt voor Zuid-Vietnam. Om over Cambodja, dat nog leeft bij de gratie van Peking, nog maar te zwijgen.

De generaal zal er goed aan doen naar het tot stand komen van onderhandelingen te streven, maar dan op basis van hetgeen in 1954 plechtig werd beloofd.

Mao Tse Toeng (rechts in fauteuil) heeft geen reden tot klagen. Alles gaat totdusver naar wens. Links van hem president Lioe Sjo-Tsji. Mao zelf is de 'grote leider'.

VEROVERINGEN

Omdat de Fransen de zaak in 1954 hebben laten zitten, tegen het uitdrukkelijk advies van de Verenigde Staten (met name minister Foster Dulles) in, moesten de Amerikanen in de afgelopen tien jaren in Zuidoost-Azië in de bres springen, voordat het te laat was.

En het is de ironie van de geschiedenis, dat nu een Franse president met alle middelen die hem ten dienste staan probeert, op de verwijdering van de Amerikaanse troepen uit dat deel van de wereld aan te sturen. Daartoe pacteert hij met de voornaamste vijand van de Verenigde Staten: communistisch China, van welke mogendheid bekend is, dat zij sinds 1949 niets anders heeft gedaan dan naar gebiedsuitbreiding te streven. Daartoe mengde China zich in de Koreaanse oorlog, bezette het Sinkiang langs de grens met de Sowjetunie, onderwierp het op de meest gruwelijke wijze het Tibetaanse volk aan zich, trok het de grenzen van India over en steunde het de agressie tegen de vroegere Indochinese staten. President De Gaulle beweert, dat er met de Chinese communisten best te praten valt, als de westelijke mogendheden Azië maar aan de Aziaten overlaten.

Dat was ook het standpunt van de Indische premier Nehroe. Die kwam bedrogen uit. Frankrijk ligt ver bij China vandaan. Niettemin kan ook De Gaulle weten, dat van de Chinese communisten onder de huidige omstandigheden niets goeds te verwachten valt. Of dat nog eens zal veranderen is een vraag, waarop niemand het antwoord kan geven.

REALITEIT

We hebben te maken met de harde realiteit van nu. Die is, dat communis-

tisch China, gebruikmakend van Noord-Vietnam als vooruitgeschoven basis, bijna heer en meester is in geheel Indochina. Hierbij dient te worden aangetekend, dat zowel Peking als Hanoi de plechtig in 1954 in Genève getekende verdragen met voeten hebben getreden. Een reden te meer voor de Verenigde Staten om bijzonder voorzichtig te zijn met het openen van nieuwe onderhandelingen. Als de Chinezen op een dergelijke wijze zouden kunnen voortgaan, zouden zij binnen niet al te lange tijd geheel Azië 'bij elkaar praten'. Maar wat dan wel, moet het dan besluit uitdraaien op een oorlog op grote schaal tussen de Verenigde Staten en China? Of dat zal gebeuren zal in de eerste plaats afhangen van het optreden van de Chinese communistische leiders, maar ook van de Amerikaanse regering. Men kent het verhaaltje van de papieren tijgers nu zo langzamerhand wel. Nu voor de Chinezen zijn de Amerikanen altijd papieren tijgers geweest. Ze doen toch niks.

Het is dus misschien wel eens heel goed, dat de Chinese leiders wat die papieren tijgers betreft tot andere gedachten worden gebracht. Per slot van rekening heeft Chroesjtsjef ook Cuba nodig gehad om er achter te komen, dat Amerika niet voor de uiterste consequenties van zijn buitenlandse politiek zou terugschrikken. Halfslachtigheid zou — onder de gegeven omstandigheden — tot een ramp kunnen leiden. db.

Amerikaanse Hawkraketten moeten er voor zorgen, dat Chinese of Noordvietnamese vliegtuigen niet bij verrassing Zuid-Vietnam kunnen aanvallen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN
WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken — grondwerken — asfaltwerken

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen. Export: België, Duitsland, etc.

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

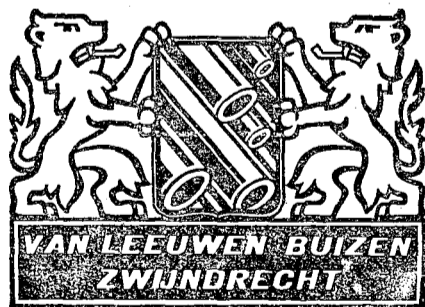
JAN LINGEN'S Betonindustrie N.V.

Veerdam 29 - Tel. 01850 - 2123 - 1123
PAPENDRECHT

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

Meilink N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
ZUTPHEN - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748
Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Bouwmaterialen v.h. DE JONG & SCHOUTE

KANAALWEG 38
VEENENDAAL

Telefoon 2625 - 2574 - 3471

N.V. STAALSTEIGER

„GELRIA“
NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

Leveranciers van
steigerpalen, kortelingen, betonstempels,
perkoenpalen, heipalen, boompalen,
afraasteringspalen, piketten.
Ook gecreosoteerde palen.

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen
Telefoon 05766-397

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Ons standpunt inzake het radio

OP deze pagina's willen wij u gaarne nader informeren op welke wijze wij in de afgelopen jaren op het radio- en t.v.-probleem hebben gereageerd.

Ons standpunt is ten aanzien van deze kwestie steeds hetzelfde geweest.

Een herplaatsing van de passages, die hierop betrekking hebben uit Kamer-redes, Conventsredevoeringen, hoofdartikelen, driestarren enz., kunnen u wellicht van pas komen, wanneer u in de komende dagen met andersdenkenden in gesprek raakt.

Uit Nederlandse Gedachten van 23 maart 1963 drukken wij het volgende fragment uit de Kamerrede van dr. Bruins Slot tegen de commerciële televisie nog eens af:

Willekeur

Ik kom nu weer bij de regering terecht. De regering wil commerciële televisie invoeren met een beroep op de economie, met een beroep op het Verdrag van Rome, maar aan wie wil de regering de concessie geven? Er is een aantal gegadigden.

De regering heeft gezegd: Het is het beste, als men zich verenigt. Dit schijnt men dan ook prompt te hebben gedaan, maar wie krijgt dan nu de concessie? Het is een willekeurige groep uit de kapitaalwereld, geassisteerd door een groep personen, die voor een nationale omroep en televisie gedisponeerd zijn. Ik meen, dat dit een politieke beslissing is, een beslissing niet alleen op lange termijn over de toekomst van ons omroepbestel, maar op korte termijn betekent zij een volkomen scheef trekken van de zendtijdverhoudingen.

Wanneer men voor het berekenen van de zendtijden, zoals de staatssecretarissen menen, voor iedere omroepvereniging, de NTS-zendtijd mederekent, krijgen volgens het schema van de staatssecretarissen de vier grote omroepverenigingen negen uur en de VPRO drie uur. De commerciële concessionaris krijgt er twintig. Is dat een juiste verhouding? Maar de zaak komt er nog veel erger uit te zien, als men deze beziet tegen de achtergrond van het door mij gehouden betoog.

Want dan betekent het, dat een voorstander van een katholieke televisie negen uur krijgt, van een protestants-christelijke televisie negen uur en van een socialistische televisie eveneens negen uur, maar dat de voorstanders van een nationale omroep — AVRO plus commercie — 29 uur krijgen. Als men zich dan realiseert, dat er in de drie maal negen uur voor de omroeporganisaties ook nog 40% NTS-programma zit, dat ook al iets van een nationaal algemeen programma heeft, dan blijkt hieruit, hoezeer in het schema van de staatssecretarissen de vrije omroeporganisaties worden teruggedrukt en hoe eenzijdig de voorstanders van de eenheidsomroep worden bevoordeeld.

Noemt men dat vrijheid? Is dat bevordering van de naleving van het Verdrag van Rome? Is dat een evenredige verdeling van de zendtijd? Men introduceert een voor ons omroepbestel volkomen vreemd element, nl. een commercieel belang om een bepaalde politieke visie, die het uit zichzelf in Nederland nooit heeft kunnen winnen, aan een overwinning te helpen. Het is voor mij onbegrijpelijk, hoe dat uit een kabinet kan komen, waarin ministers uit drie christelijke partijen zitting hebben.

Conclusie

Ik wil eindigen met namens mijn fractie drie conclusies te trekken:

1. ons standpunt is, dat in het huidige omroepbestel geen wijziging mag worden gebracht anders dan door de wet. Het lijkt mij gewenst, dat er op dit punt een uitspraak van de Kamer komt;
2. wij menen dat commerciële televisie verwerpelijk is, omdat de vrije organisaties, die de geestelijke vrijheid in de ether waarborgen, daardoor in de hoek gedrukt en met ondergang bedreigd worden, alsmede, omdat commerciële televisie het gevaar van een daling van het peil der programma's met zich brengt. Daarnaast betekent commerciële televisie in feite een ongehoorde bevoordeling van die volksgroepen, die een nationale, algemene eenheidsomroep nastreven;
3. het vraagstuk van de reclame in de televisie is principieel anders dan dat van de commerciële televisie. Bij een

toekomstige wettelijke regeling van omroep- en televisiebestel behoren de wenselijkheid — en daarbij behoort de nota van de middenstandsbonden en hetgeen ik zoëven meer noemde — en de verschillende beleidsaspecten, die zich daarbij voordoen, nauwgezet te worden overwogen. Ook hierover kan nu echter niet worden beslist.

In dit fragment uit het hoofdartikel in „Nederlandse Gedachten” d.d. 30 maart 1963 vatte de heer Algra onze bezwaren tegen de hetze rondom de omroepverenigingen nog eens samen:

Vijandschap

Er is nog een middel, ook een zeer effectief middel. Dat is: via de pers geregeld, bijna ongemerkt, maar vooral geregeld, verachting en vijandschap kweken tegen de omroepverenigingen. Men behoeft sommige ochtendbladen, die zich met andere concerns hebben verbonden, om de macht in de t.v. te veroveren, maar te lezen. De bestuurders der omroepverenigingen moet men dan geregeld te kijk zetten als geborneerde, op macht beluste leden van een kliek.

De programma's, die door de omroepverenigingen worden gebracht, moet men geregeld afkraken, waarbij om tactische redenen, de ene omroepvereniging iets meer er van langs moet hebben dan de andere. De NCRV het meest, omdat zij voor zovele brave burgers de zondagavonden kan verpesten, b.v. met muziek waar je alleen wat aan hebt, als je er echt naar luistert.

Die vijandschap jegens de omroepverenigingen is levensgroot gebleken in het Kamerdebat (van maart 1963; red. N.G.). Het meest misschien wel uit de woorden van de socialist Goedhart. Maar niet veel minder bij de liberalen. En van die kant is uiteraard weer het woord sectarisch gebruikt.

In 1930 hebben de liberalen een grote actie gevoerd voor een andere verdeling van de zendtijd. Zij wilden doen, dat gedurende de gehele week de beste golf beschikbaar zou zijn voor de AVRO, terwijl de minder goede golf verdeeld moest worden onder de „sectarische” omroepen. Later hebben zij de AVRO laten schieten, maar de gedachte bleef leven. We moeten een „algemene”, een „nationale” omroep hebben, en de „verzuiling” moet verdwijnen. Het liberale geluid vond grote weerklank bij de dames en de heren van „de doorbraak” en het is geen wonder, dat de heer Van Walsum de man scheen te zullen worden van de commerciële t.v., waaronder ook volgens De Telegraaf, de „zuilen” zouden bezwijken.

Niemand behoeft hieruit te concluderen, dat wij de omroepverenigingen zien in een soort engelachtige blankheid. Zij lopen met name gevaar, haar democratisch karakter te verliezen, en „verenigingen” of „bonden” te worden als de A.N.W.B. waar de leden klanten zijn en niets meer. Maar in omroepkringen wordt dat gevaar ook wel gezien. Met moet de KRO hierbij uitzonderen, want dat is een stichting en een stichting kan nimmer democratisch zijn. Maar de omroepverenigingen streven naar democratisering. Terecht. En zij hebben daarbij te bedenken, dat zulks alleen mogelijk is, als het gehele beleid, ook het financiële beleid, volkomen in de openbaarheid komt.

Wij hebben wel kritiek op het beleid van sommige omroepverenigingen. Maar wij hebben ook onderkend het ware karakter van de vijandschap jegens die verenigingen, zoals die vijandschap in de Otem-pers, bij de liberalen en de mensen van de doorbraak, tot uiting komt.

Wij hebben heel goed begrepen, dat het economisch pleidooi van staatsse-

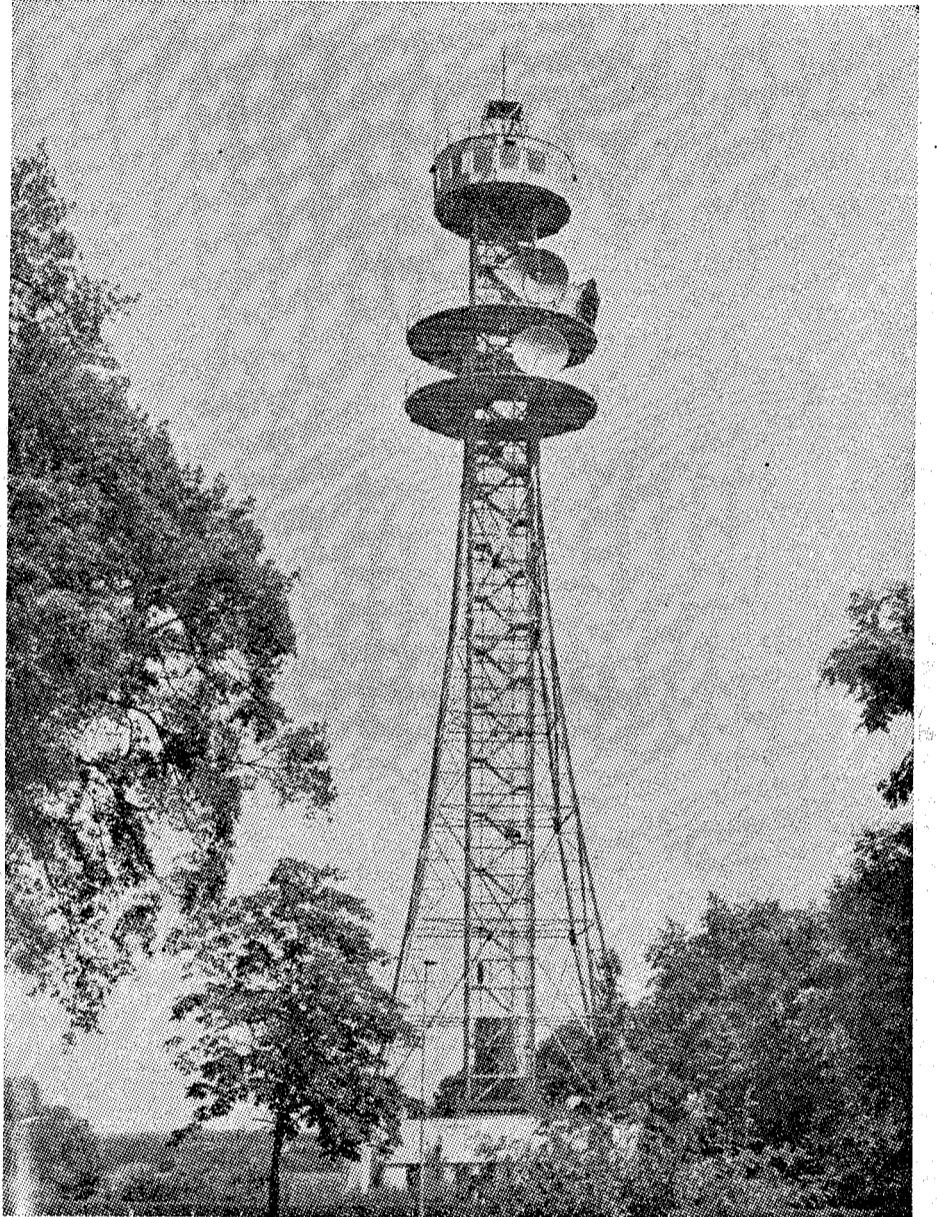
cretaris Gijzels over de noodzaak van reclame in de t.v. in het debat nauwelijks een rol speelde. Want dat waren de boer z'n ganzen niet.

Het ging om een gecombineerde aanval op de positie der omroepverenigingen, het was een aanval op het volksinitiatief, dat met behulp van het grootkapitaal moest worden platgedrukt.

En het is een politieke fout van het kabinet geweest, dat het deze situatie en deze gelegenheid mee heeft helpen scheppen. En dat het toen allen, die het beleid van het kabinet niet wilden vol-

akkoord aan het werk ging, er het bijtje bij neerlegde. Zolang het kabinet zijn gevoelens ten aanzien van de REM in nevelen hulde, kon de commissie moeilijk verder.

De commissie blijkt deze „Wassenaarse slag” te hebben gewonnen. Dat het geen slag in de lucht moge blijken te zijn! Immers de liberale mevrouw Haja van Someren-Downer was al maanden geleden vol lof over de t.v.-eilandbouwers. De P.v.d.A. is wellicht meer vanwege onderlinge meningsverschillen over het t.v.-beleid dan uit oppositio-

De televisietoren

(foto N.T.S.)

gen, ook zij, die om zéér principiële redenen neen zeiden, bij monde van de staatssecretaris Scholten in de hoek heeft geschopt van het conservatisme, dat deed de deur dicht.

De leden van het kabinet-De Quay, vooral zij, van wie op grond van hun principiële gezindheid wat anders mocht worden verwacht, zullen misschien later de Tweede Kamer dankbaar zijn, dat die het zeer bedenkelijke plan van het kabinet heeft doen mislukken. In elk geval zal het kabinet uit de gang van zaken iets geleerd hebben. Want de wissel lag hier verkeerd.

En tenslotte willen wij de A.R.-fractie van de Tweede Kamer duidelijk zeggen, dat zij de dank van de partij heeft verdiend en voorts de dank van allen, die de geestelijke vrijheid voorstaan en aan het vrije initiatief uit het volk waarde toekennen.

De aanvankelijk wat weifelende houding van de regering jegens de REM was tot deze driestar in Nederlandse Gedachten van 29 februari 1964 aanleiding:

Animeerminnen

De regering heeft eindelijk laten blijken dat het haar ernst is met de bestrijding van de televisie-piraten, die ons land vanaf de Noordzee willen vergasten op uitzendingen, die binnen ons land contrabande zijn. De heren eilandbouwers traden de laatste tijd steeds meer met hun plannen in de publiciteit. Geen wonder dat de pacificatiecommissie, die ingevolge het Wassenaarse

nele stoerheid buiten de pacificatiecommissie gebleven. Bij zoveel onzekerheid is het het beste, dat het kabinet nu alles op één kaart zet en doorpakt. Die kaart is door de omroeporganisaties eindelijk op tafel gelegd: een t.v. bestel met de mogelijkheid van reclameboodschappen, die uiteraard het overige programma niet mogen beïnvloeden. Dat is iets anders dan commerciële televisie, waar — aldus de heer H. Algra — de muze (de cultuur) het animeer-meisje der commercie wordt. En wij hebben geen behoefte aan animeerminnen langs onze Noordzee-kust. De regering moet de V.V.D. nu maar door de voor liberalen zo zure appel laten heen bijten. Want de V.V.D. krijgt dikwijls meer behoefte aan het spelen van heldenrollen naarmate de verkiezingen dichterbij komen.

Dat kost het

„Wat kost het”. Die drie woordjes schijnen elke Nederlander op de lippen te storven. In deze tijd van prijsstijgingen is dat ook uitermate nuttig. Maar men moet niet trachten ons volk iets aan te praten met het argument: het kost niets. Dit nu doet „De Telegraaf” ten aanzien van de commerciële televisie. Want, och mensen, die zullen zijn zo duur. Als er nu maar gauw comm-

ciële tegenbijdragen men van grammaticaal kapitaal besteden waarvoor overtreft in Nederland stander goldru de betalings

Nederl 1964 be Berghuin vraagstuk

En wa van spre ons land kwestie aangaat a lijk wein tiek dru geneigd b bewering voor of te posities saties.

Zoals de aanv zaak, wh is afgear of al ore moet wot

Wat eff ten zeg o aanvank deze afma ben gepo stellen ze elemente zouden in lijkheidsa nen worr tijdig wie het echth te laat n ma, de te Kameriva nu op gn senaar re deze mar

De ho, gaat, is in Nederland. Het ga monopolie al of nie meningsD in het z Nederlandl doende at zeld is, h de eerste te make

De of — en dat twist — trekking zeer spe radio en gastvrij maatschap den geha bevoegde de reger criteria indien de tische w controle positie s ties erk merken.

Het o ons lan goed hel zoals dan onzent smaad o dat wij dankba organisati het als i volk ste spectacu ële organ ning ho gering m moeilijk strijd w uiting w De lib deze op in de vol gezette eens wa recht en Maar

Den televisie-beleid

komt, dan kan de kijk-
opgeheven. Dan kijkt
naar de mooiste pro-
mptelijkheid is natuur-
De grote firma's die
alge commercieële televisie
den overal in de wereld
geld. En (meer) geld
De vaart moet de kost
rent zaken zijn zaken. Ook
En ook menig midden-
met mee kan doen in de
de camera's, zal moeten
zijn hele bestaan.

Dit zegt ons Program van Actie 1963

Het radio- en televisiebestel behoort niet geschoeid te zijn op commerciële leest, doch dient te berusten op in het volksleven gewortelde organisaties. De wet moet het mogelijk maken, dat zulke organisaties de veelzijdigheid van de geestelijke en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen.

Een staatsomroep of een eenheidsomroep moet worden verworpen.

Gedachten van 30 mei
Conventsrede van dr.
in werd het omroep-
stementeel besproken:

Commerciële televisie

waartreft is het bij wijze
prent gelukkig, dat er in
land commerciële televisie-
is wat deze kwestie
atammer, dat betrekke-
reinh hier werkelijk poli-
drum maken en dat velen
ed hof te hechten aan de
ing het hier gaan om het
of te behoud van machts-
ss staande omroeporgani-

ook jammer is, dat
aan vaak van de hoofd-
whet in deze zaak gaat,
klar het bijkomstige punt
reclame in de televisie
woogelaten.

eft, spijt het mij te moe-
eg de omroeporganisaties
nkan het welslagen van
afmanoeuvre voedsel heb-
opor zich niet tijdig in te
zelf accepteren van het
nne in de televisie. Er
nnsziens heel wat moei-
spanningen hebben kun-
orkomen, indien dit wel
wied. Naar mijn mening is
kthans daarvoor nog niet
t in blijkbaar mr. Geertse-
le ter van de VVD-Tweede
rivan oordeel is, dat dit
gn het akkoord van Was-
r er zou kunnen. Ik deel
man mr. Geertsema niet.
hoe, waarom het in dezen
is anisatie-patroon van ons
radio- en televisiebestel.
gaat om bescherming van
polies. En ook niet om het
niet belemmeren van vrije
igs. Dat zijn zaken, die niet
t zijn. Ik dacht, dat het
lanlk op die punten vol-
atisch gepokt en gema-
is, in daaromtrent niet in
rsts zorgen te behoeven
kel.

of heeft nu eenmaal
dat ook door niemand be-
— egelende taak met be-
inging verdeling van het
speu beperkte terrein van
ensie. Dit terrein is geen
rij. Het gaat in deze om de
stake daarbij zullen wor-
eha. En het is niet alleen de
gd maar ook de taak van
gen deze maatstaven, deze
ia leggen. En daarop is,
i dats vindt op democra-
n onder democratische
leien zij geen monopolie-
es staande particuliere ac-
rke b zichzelf niets aan te
en.

estel, zoals wij dat in
lanen, weerspiegelt vrij
hele organisatie-patroon,
dant de vorige eeuw te
t groeid. Het wordt ge-
i of "zuilen", maar ik meen,
vij dit organisatie-patroon
aan zijn, dat het ons or-
atie heeft verdiept en dat
is t door het Nederlandse
stert gedragen dan welke
annoneerde commerci-
gavorm ook. En het reke-
hoo de Nederlandse re-
zeze omstandigheid kan
ijk democratisch of als in
m vrijheid van menings-
m gezien.

libe zijn het blijkbaar met
opv niet eens, zoals zij ook
votuw met de toen in gang
te satie-ontwikkeling niet
wat is uiteraard hun goed
en onorabel standpunt.
ar wel noodzakelijk en van

groot, ook politiek, belang, dat de ver-
schillende standpunten en de strek-
king daarvan duidelijk worden onder-
kend.

De VVD heeft mijns inziens terecht
van deze kwestie een zaak van grote
politieke orde gemaakt. Dat zal ook
voor de andere partijen het geval moe-
ten zijn. Dat de zaak noodgedwongen
in het akkoord van Wassenaar ver-
sluierd is geraakt en dat als voorlo-
pige zoethouder een pacificatie-com-
missie is ingesteld, zal toch niemand
naar ik hoop, het gevoel hebben ge-
geven, dat hier maar iets bijkomstigs aan
de hand is. Het gaat om een strijdpunt
van grote betekenis waarvoor op een
gegeven ogenblik ook in de huidige
regeringsconstellatie niet uit de weg
kan worden gegaan.

Indien er binnen de huidige rege-
ringscombinatie bepaalde spanningen
zouden zijn — de redevoering van de
heer Geertsema gaf daarvan toch wel
blijk — dan zou het eerlijker en poli-
tiek ook belangrijker zijn, indien zij
zich zouden toespitsen op dit punt van
de commerciële televisie dan bijvoor-
beeld op het punt van de belastingver-
laging, ten aanzien waarvan men el-
kander op basis van het akkoord van
Wassenaar toch altijd moeten kunnen
vinden. En ook dan op het ook mij
zeer toesprekende punt van de ver-
hoging van de A.O.W. waaraan in het
akkoord van Wassenaar meer vage
prioriteitsaanspraken zijn toegekend,
maar waaromtrent men elkander, voor
zover de financiële mogelijkheden dat
toelaten, toch wel kunnen vinden.

Het televisiepunt is naar mijn me-
ning in zijn strekking van veel meer
fundamentele orde, en zal daarom,
als het erop aankomt, niet voor ver-
doezeling in aanmerking mogen komen.

Uit Nederlandse Gedachten van 5
september 1964 deze flitsende opmer-
king in het hoofdartikel:

Wanneer de A.R.P. de commerciële
televisie afwijst en een bestel blijft
voorstaan waarbij het volksinitiatief
door de overheid wordt gehonoreerd,
dan liert zij zich niet met een rijtje
zuilen maar dan verdedigt zij een
gezonde democratie, naar eis van haar
beginself.

In Nederlandse Gedachten van 26
september 1964 werd aangetoond waar-
om een aantal dagbladen zich zo voor
commerciële televisie uitspraken:

Ze zeggen het allemaal...

Het vorige kabinet was vóór de com-
merciële televisie. Twee staatssecreta-
rissen, mr. Scholten en dr. Veldkamp,
hadden een nota gemaakt, waarin deze
commerciële t.v. (door de heren recla-
me-t.v. genoemd) werd bepleit. De
Tweede Kamer wees het gehele plan
af, met grote meerderheid. Maar de li-
beralen, sommige Christelijk-Histori-
schen en sommige Roomsden vinden die
beslissing fout. En zij menen, dat het
bestaan van het REM-eland dit bewijst.
Immers, hadden wij die zo begerens-
waardige commerciële televisie maar
tijdig binnen onze grenzen gehaald, dan
had zij geen steunpunt behoeven te zo-
ken op de zeebodem.

De liberale spreekster, mevrouw Van
Someren-Downer, had nog een ander
argument om te bewijzen, dat de Twe-
de Kamer toen verkeerd besliste. Ze
zeggen het immers allemaal...

"De uitspraak van de Kamer in maart
is een verkeerd geweest. (Bedoeld is
uiteraard: "is verkeerd geweest". Zo
zegt men dat in net Nederlands, Red.
N.G.).

Dat ik dat zeg, is natuurlijk niet erg
vreemd, maar dat zeg ik niet alleen.

In zeer vele kranten van vele rich-
tingen en structuur wordt precies het-
zelfde gezegd: "De Nieuwe Linie", "Vrij
Nederland", "Het Parool", "De Tele-
graaf", het "Algemeen Handelsblad",
"De Volkskrant", "Het Algemeen Dag-
blad" — om alleen maar dit boekje te
noemen — zeggen het allemaal".

Jawel, ze zeggen dit allemaal.
Twee sterk links georiënteerde week-
bladen, en vijf dagbladen. Vreemd en
opmerkelijk toch wel, dat overeenstem-
ming tussen het socialistische Parool,
de deftige liberale bladen, de Rooms-
rode Volkskrant en de Telegraaf. Alle-
maal eensgezind vóór de commerciële
televisie en met mevrouw Van Some-
ren-Downer en oud-minister Cals en
freule Wittewal van Stoetwegen tegen
het Kamervotum van maart '63.

Alleen — er was een Otem. Een maat-
schappij gevormd door een aantal on-
dernemingen met de commerciële be-
doeling de commerciële t.v. in handen
te krijgen. Tot die Otem behoorden de
bladen, die mevr. Van Someren-Downer
zo triomfantelijk als getuige opriep
met een "Ze zeggen het allemaal".
Dat verklaart veel.

In Nederlandse Gedachten van 7 no-
vember 1964 werd de Conventsrede van
dr. Berghuis afgedrukt. Hij zei daarin:

"Als grote punten van binnenlandse
politiek, die principiële betekenis heb-
ben, zou ik willen, noemen:

- 1e. de besteding van een welvaart naar
maatstaven van economisch even-
wicht en sociale rechtvaardigheid.
Niet ontkend kan worden, dat dit
punt en ook de strijd daarover in
ons land wel aan zijn trek komt;
- 2e. de maatschappij-structuur en de
hervorming daarvan, zich toespit-
send op de herziening van de
rechtsvorm van de onderneming.
Men kan nauwelijks zeggen, dat dit
punt een levend element in ons po-
litieke denken is;

• Vervolg op pag. 9

Een reporter bij de Heamijfeesten
in Bolsward.
(foto Wereldomroep)

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200-17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

Varwijk's Handelsonderneming en Veevoederfabriek „Salland” C.V.

Zwartsluis - Telefoon 05208 - 255
FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERBROKJES PLUIMVEEKORRELS
Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

in de NOORD-OOST POLDER

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

Hoge Sluiswal 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER - NAGELE TEL. 05270 - 2406
LEMMER STRAATWEG 44 TEL. 05146 - 564
b.g.g. 307

Annex haarden, kachels en kookapparaten
voor kolen, olie en gasverwarming

Deskundige voorlichting - Vakkundige aanstuiting

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en Transportbedrijf

Haven. Goor,
telef. (05470) 2963 - 2752 - 2476 - 2577

Landbouwmecanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES SMEDERIJ TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

Beschuit- en broodfabriek Gebr. Klumpers C.V.

sinds 1879

GOUSTRAAT 8 - MARKELO - TELEF. 05476 - 666

Vanouds

POMPERNIKKEL: gesneden en verpakt
verfijnd roggebrood

Verzending door het gehele land.

Radio- gelukwens aan het jonge paar

GRAAG wil ik deze uitzending beginnen met het aanbieden van onze hartelijke gelukwensen aan het Koninklijk Paar, en aan Prinses Margriet met haar verloofde, de heer Van Vollenhoven.

Wij verheugen ons erover, dat ook deze Prinses de stem van haar hart heeft kunnen volgen bij het kiezen van een partner voor het leven. Dat is de eerste voorwaarde voor werkelijk geluk in het huwelijk.

Moge God deze verbintenis in elk opzicht zegenen.

In deze blijde dagen leven ook wij van harte mee met het Koninklijk Gezin en de andere familieleden van de verloofden.

*****

NATUURLIJK is de kabinetscrisis ook een onderwerp dat ons bezig houdt. Ik zal mij niet in speculaties begeven over de preciese toedracht van het conflict in het kabinet, en evenmin in bespiegelingen over de formatiemogelijkheden, die er zijn om de kabinetscrisis tot een eind te brengen.

U hebt ongetwijfeld de verklaring gelezen, die het Centraal Comité van onze partij zaterdag j.l. uitgaf en waarin wordt gesteld dat de anti-revolutionairen in constructieve zin hun medewerking zullen geven aan de pogingen, die worden aangewend om tot een oplossing te komen.

Een achtergrond

Eén achtergrond van het conflict moet mijns inziens eens wat meer naar voren geschoven worden. Dan wordt de zaak heel wat begrijpelijker.

Nog steeds menen veel mensen dat het sop (dus de kabinetscrisis) de kool niet waard is. Die kool is dan het radio- en televisievraagstuk, dat de inzet van de tegenwoordige politieke strijd vormt. Het gaat er niet zozeer om of er naast de huidige omroepverenigingen nieuwe gegadigden tot de microfoon en televisie-camera toegelaten moeten worden. Iedereen zegt: ja, dat behoort mogelijk te zijn. Al is het aantal beschikbare zendkanalen nog schaars toch mag de aether niet uitsluitend het domein zijn van enkele omroepverenigingen, die door velen smalend de „zuilen” genoemd worden.

Dat ook anderen daar toegang moeten krijgen, is dus niet het strijdpunt, al wil men inzonderheid ons, A.R., graag in de schoenen schuiven dat wij nieuwe gegadigden willen weren. Maar dan verdraait men de waarheid. De kwestie waarom het gaat is of er bij die toelating v o o r w a a r d e n gesteld moeten worden en zo ja, welke!

Het is de overheid, die zendmachtigingen uitreikt. Het is dus de regering, die daarbij in samenwerking met het parlement voorwaarden stelt. Daarom is deze zaak op het Binnenhof terecht gekomen, waar zij nu — om met onze partijvoorzitter, dr. Berghuis, te spreken — het politieke bedrijf dreigt te vertroebelen.

U weet dat er geen conflict tussen regering en Kamers over deze omroepkwestie ontstond. Neen, de ministers zijn het onderling niet eens geworden en daarom trad het kabinet af. Nieuwe verkiezingen nu zijn niet nodig, want de Tweede Kamer heeft zich 2 jaar geleden nog duidelijk tegen commerciële televisie uitgesproken. Bij de verkiezingen daarna, in mei 1963, hebben de kiezers de partijen, die tegen commerciële televisie stemden niet afgestraft.

De V.V.D. die vóór was, verloor 3 zetels en ook daarom is er alle aanleiding voor elke regering en iedere kabinetsformateur om een zodanige oplossing te zoeken, die de meerderheid van het volk en zijn gekozen vertegenwoordigers bevredigt.

Door Wim Kan in de kaart gekeken

Wat zijn de gevaren van een commerciële televisie (de radio laten we maar even buiten schot) naast de bestaande omroeporganisaties. Mag ik dat eens samenvatten met de woorden van Wim Kan?

Deze begaafde conferencier heeft enkele maanden geleden in Velp serieus en openhartig gesproken met een groot gezelschap jongelui. Dat gesprek is via de televisie uitgezonden en u hebt het misschien evenals ik gezien.

Op een vraag over de gevolgen van de invoering van commerciële televisie antwoordde de heer Kan ongeveer als volgt. De commerciële televisie koopt in een korte tijd alle talent op, zodat er voor de andere omroepen niets meer overblijft. Op die manier concurreert men de rest dood.

Ziet u, dat is een reële achtergrond van het vraagstuk. Bij dat „opkopen” moet u niet alleen denken aan artiesten, maar ook aan technici. Ook daarom willen de nieuwe zendgegadigden, T.R.O.S., T.V.N. en „Open Bestel” ge-

De strijd om de kijkers

WIM KAN

.....voor andere omroepen blijft niets meer over.....

naamd, niet gedwongen worden om met de omroepverenigingen samen te werken in de Nederlandse Televisie Stichting. Die N.T.S. voert namelijk het personeels-beleid en verleent studio-faciliteiten aan de bestaande omroepen. De nieuwe gegadigden zouden de oude niet kunnen „lamleggen”, indien ook zij van de N.T.S.-faciliteiten gebruik moeten maken. En daarom is de nieuwe aanvragers aan hun eis van eigen studio's en technici alles gelegen.

In het (Tele) vizier

Ik roep een andere getuige op om het bewijs van de juistheid van deze stelling te leveren. Het is niet een buiten het strijdgevoel staande getuige, zoals Wim Kan, doch ditmaal een partij in het geding. Namelijk het blad „Televizier”, die de organisatie „Open Bestel” in het leven geroepen heeft om ook aan de wedren om zendtijd te krijgen mee te kunnen doen. Het blad „Televizier” bevatte vorige week een spotprent. Daarop laat de tekenaar het studio-personeel van het Hilversumse omroepschip overzwemmen naar een verlokkelijk contract aan boord van het schip der nieuwe gegadigden.

„De Volkskrant” schrijft hierover dat „Televizier” met deze tekening op onverdachte wijze duidelijk maakt waarom de nieuwe kandidaten zich niet samen met de bestaande omroepen willen laten coördineren in de N.T.S..

Onverdacht is zoveel openhartigheid misschien wel, maar de nieuwe gegadigden laten zich hierdoor toch wel in de kaart van hun werkelijke bedoelingen kijken.

Ongelijksoortig

Is een dergelijke concurrentie-strijd ongeoorloofd? Zelfs al is het bestaan van de ander er mee gemoeid, dan nog behoort de concurrentie op zichzelf toch nog niet veroordeeld te worden? Dat is mij met een zekere grimmigheid gevraagd. Ik kan dat begrijpen, juist van middenstanders. De kleine zelfstandige weet wat het betekent aan zware concurrentie bloot te staan. Ik begrijp ook die grimmigheid. Immers waarom zou in de omroepwereld niet mogen wat in het zakenleven dagelijks aan de orde is? Toch is er verschil in situatie. Het gaat hier niet om een strijd tussen sterkere en zwakkere soortgenoten, die beiden tot het bedrijfsleven behoren.

De commerciële televisie is ongelijksoortig aan de huidige omroepverenigingen. Deze zijn in de eerste plaats

opgericht om ideële waarden via de microfoon en de camera onder de aandacht te brengen. Natuurlijk zijn er ook nu gelukkig volop ontspannings-programma's. Maar de geestelijke en culturele verscheidenheid in ons volk, waarop het zo prat gaat, komt via deze omroepen tot haar recht, juist ook door het indrukwekkendste communicatie-middel dat we kennen, de televisie.

De vraag is nu of ons volk dat veelkleurig patroon wil missen en bewust niet meer via de televisie tot zijn recht wil laten komen. Een commerciële televisie, die verkoop-cijfers wil stimuleren, kan geestelijk geen kleur bekennen. Dat is de kern van de kwestie.

Het koekkoeksjong

Men kan het bedrijfsleven niet kwalijk nemen dat het de mogelijkheden, die de televisie biedt, wil benutten. Daarom zijn wij ook niet tegen reclame in de televisie. Mits men de televisie-advertentie-makers geen invloed geeft op de programma's.

Wij zijn wel tegen een commerciële televisie, die als een koekkoeksjong de andere vogeltjes uit het nest verdrijft om dan voortdurend een koekkoek-één-zang te laten horen om de aandacht van zoveel mogelijk kijkers op haar fraaie advertentie-veren te vestigen.

U bent natuurlijk ook voor de vrijheid. Maar u zult ook een voorstander zijn van spelregels in de samenleving, opdat een oneerlijke concurrentie-strijd voorkomen wordt; ook in de wereld van de radio en de televisie. Met ons zult u het daarom toch eens zijn dat aan nieuwe gegadigden dezelfde voorwaarden moeten worden gesteld als die welke voor de bestaande omroepen gelden.

„Sorry”

De V.V.D. zegt ook een voorstander der vrijheid te zijn. Maar daar wil men van spelregels en voorwaarden niets weten. Aan de nieuwe gegadigden mag volgens de liberalen o.a. de eis van samenwerking in de N.T.S. niet worden

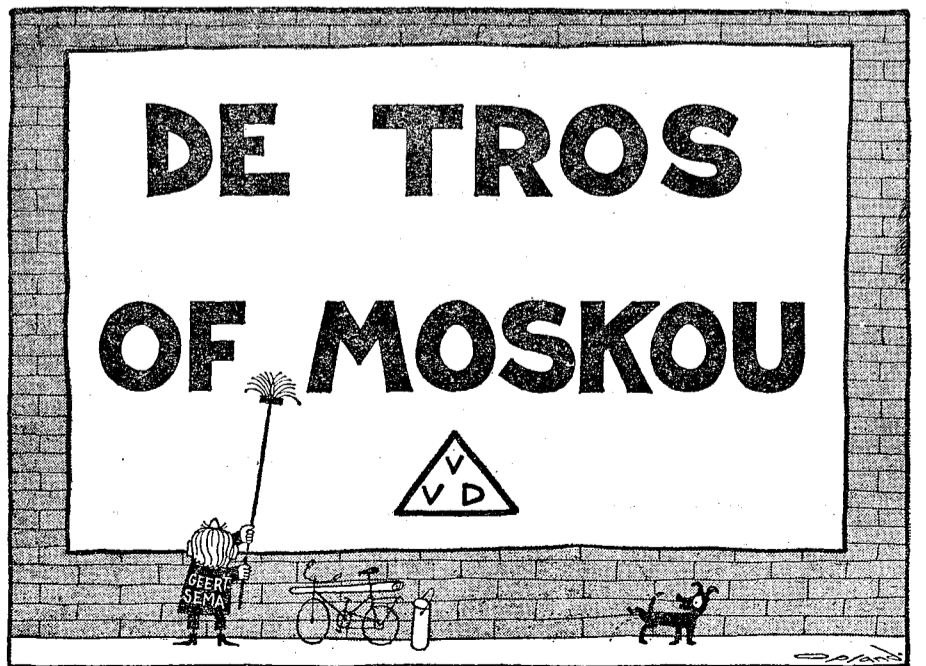
gesteld. Wij vragen: waarom stak de V.V.D. destijds geen hand voor de omroepverenigingen uit toen die wel gedwongen werden tot deze samenwerking? De V.V.D. is blijkbaar wel voor vrijheid maar niet voor gelijkwaardigheid. De liberalen willen een zodanige bevoorrechtiging van de nieuwe aanvragers dat zij de anderen kunnen wegdrücken.

Van Wim Kan en van „Televizier” hebt u begrepen wat de intrede van het koekkoeksjong betekent voor de vogeltjes, die zingen zoals ieder van hen gebekt is. Men kan een koekkoeksjong niet kwalijk nemen dat het naar zijn natuur te werk gaat. Maar de V.V.D.

Radiocauserie gehouden door mr. W. R. van der Sluis, op donderdag 11 maart j.l.

is een politieke partij, die evenals de andere partijen het algemeen belang dient voor te staan en niet alleen het belang van commerciële televisie-makers. De V.V.D. zegt dan ook wel dat zij de omroepverenigingen, de „zuilen” zoals de heer Geertsema hen zo veelbelovend objectief aanduidt, niets wil ontnemen. Dat zal wel waar zijn, maar de commerciële televisie, waar de V.V.D. en de Telegraaf zo voor ijveren, haar ei in het omroepnest heeft kunnen leggen en zodra het koekkoeksjong de andere vogels uit het nest gedrukt heeft, dan juicht „De Telegraaf” en dan zegt de V.V.D.: „sorry jongens dat het zo gegaan is, maar wij konden er ook niets aan doen”. Ja, dan is dat niet meer mogelijk. Daarom moet er nu iets aan gedaan worden.

De A.R. Partij stelt zich constructief op bij alles wat ondernomen wordt om tot overeenstemming te komen inzake de kabinetscrisis. Maar wij zullen naast de vrijheid van een ieder ook opkomen voor de gelijkwaardigheid. De cultuur mag niet het dienstmeisje van de commercie worden!

Zenuwen-oorlog...

(Uit de Volkskrant)

ONS STANDPUNT INZAKE HET RADIO- EN TELEVISIE-BELEID

• Vervolg van pag. 7

- 3e. het organisatie-bestel in ons land, dat gaarne in negatieve zin met de term "zuilen" wordt aangeduid. De waarde van dit punt en van de strijd daarover is — en ik zeg: gelukkig — levend geworden door de toespitsing van de strijd over het radio- en televisiebestel;
- 4e. het punt van de ruimtelijke ordening, gelet op de voortstormende bevolkings- en welvaartsontwikkelingen binnen onze grenzen. De toenemende betekenis van dit punt leeft nog lang niet voldoende onder ons."

Nederlandse Gedachten van 19 december 1964 gaf het televisie-vraaggesprek (d.d. 14 december) tussen dr. W. P. Berghuis en mr. W. R. van der Sluis weer. Daaruit dit fragment:

Van der Sluis: Mag ik nu even op een ander punt in uw rede overspringen?

U noemde de radio- en televisiekwestie. Deed u dat omdat dit op het ogenblik zo'n heet hangijzer is of hebt u daar ook nog andere redenen voor?

Berghuis: Ja, ik heb het natuurlijk ook mee gedaan omdat het een heet hangijzer is, maar toch bepaald niet incidenteel gezien. Het houdt namelijk verband met het hele historisch gegroeide organisatiebestel zoals wij dat in ons land kennen. Nu ben ik de eerste om te stellen dat het organisatieleven niet iets is waar de overheid in directe zin zoveel mee te maken heeft, dat moet zich in vrijheid ontwikkelen en dat willen we ook zo houden, het spreekt vanzelf.

Maar er zit toch wel een politieke achtergrond achter die strijd.

Het is een oude strijd, die op een gegeven ogenblik weer actief wordt zoals een vulkaan weer actief kan worden. En dat spitst zich nu toe op het punt van dat radio- en televisiebestel en dat is typisch een terrein waar de overheid wel mee te maken heeft, want dat moet wettelijk geregeld worden. En daarom vind ik dit punt dus een heet punt in de binnenlandse politiek van dit ogenblik.

Van der Sluis: De overheid heeft met radio en televisie te maken

zegt u. Bedoelt u daarmee dat de overheid het bestaande bestel moet handhaven?

Berghuis: Ik geloof dat alles wat zich binnen het kader van de openbare orde en goede zeden organiseert in ons land, zijn vrijheid van beweging moet krijgen. Wanneer het gaat om organisaties, die in het verleden een belangrijke functie in ons volksleven hebben vervuld — en ik meen dat de bestaande omroeporganisaties een stuk waarde in ons volksleven vertegenwoordigen, — dan moet de overheid daar ook rekening mee houden, en dat ook waarden. Dat wil niet zeggen als er op dit gebied van de cultuur nieuwe organen uit het volksleven opkomen, die zonder bijmotieven als b.v. commercie voorop te stellen, zich ook op dit terrein willen gaan bewegen, zij natuurlijk de kans moeten krijgen.

Maar het moet niet zo zijn dat dit nog steeds zo schaarse medium in handen wordt gelegd van de commercie die niet in de eerste plaats is geroepen cultuur te bedrijven."

Nederlandse Gedachten van 19 december 1964 bevatte een hoofdartikel, door de heer H. Algra geschreven, waarin de historische gang van zaken m.b.t. het tot stand doen komen van een wettelijk omroepbestel nog eens werd uiteengezet:

Radio- en T.V.-beleid

In Engeland bestaat een oude en wat ruige sport, de steeple-chase.

De deelnemers moeten zich op een bepaalde plaats verzamelen, en krijgen daar een torenspits aangewezen, die zij zo snel mogelijk moeten zien te bereiken, te paard meestal, hoewel ook de "steeple-chase" te voet bestaat. Zo'n wedstrijd is nogal opwindend. De rechte weg is de kortste weg, maar in dit geval biedt die weg vele verrassingen en moeilijkheden. Voordat iemand het weet, komt hij in een sloot terecht.

De rit van een kabinet mag niet op zo'n steeple-chase gelijken. Het is geen zaak van sport er avontuur, maar van vooruitziend, voorzichtig, doelbewust en krachtig beleid. Dat neemt niet weg, dat er opeens een onverwachte hindernis kan zijn, die de rit ontijdig kan doen eindigen. Maar dan moet het kabinet toch aannemelijk kunnen maken, dat die hindernis niet kon worden voorzien.

Met de vraagstukken betreffende radio en televisie is dat geenszins het geval.

Wettelijk gezien is de gehele zaak zéér abnormaal. Het radiobestel berust op het Tijdelijk Telegraaf-, Telefoon- en Radiobestel, een Koninklijk Besluit, dat stamt uit september 1944 en in Londen is opgesteld door het zoveelste kabinet-Gerbrandy, met de bedoeling, onmiddellijk na de bevrijding ruimte te maken voor een overgangsfase, waarin er een "open situatie" zou zijn, zodat vanuit die situatie het omroepbestel opnieuw, en dan wettelijk zou kunnen worden geregeld. Vóór 1940 berustte het Radiobestel op de Telegraaf- en Telefoonwet, zoals die in 1928 was gewijzigd. Die wet bevatte slechts enkele algemene aanwijzingen en vormde de basis voor het Radioreglement en de zgn. Zendtijdschikking.

Het Tijdelijk Besluit van 1944 leidde er toe, dat na de bevrijding de omroepverenigingen van alle verkregen rechten, althans voorlopig, werden beroofd. Die radioverenigingen hadden tijdens de bezetting een plan tot samenwerking gemaakt, onder leiding van prof. Oranje, maar het kabinet Drees-Schermerhorn, dat de omroepverenigingen gram was, een "nationale" omroep voorstond, veeft dat plan-Oranje zonder meer van de tafel.

Het Tijdelijk Besluit bleef bestaan en bestaat nog, en het is nu meer dan twintig jaar oud. De "open situatie", door kabinet-Gerbrandy begeerd, is er nog, maar een wettelijke regeling is er niet.

Het is wel geprobeerd, al had het veel voeten in de aarde.

In 1953, de volgende week is het elf jaar geleden, kwam er een ontwerp voor een omroepwet, met als eerste ondertekenaar de minister van O.K. en W., mr. J. Cals. Het voorlopig verslag van de Tweede Kamer verscheen elf maanden later, nl. 30 november 1954. Toen duurde het meer dan vier jaar voor de Regering weer iets van zich liet horen.

Op 5 februari 1959 verscheen er nl. een Memorie van Antwoord, met als eerste ondertekenaar mr. René Höpener, staatssecretaris van O.K. en W.

Deze Memorie van Antwoord bevatte een grote reeks van wijzigingen, zodat wij in feite te maken kregen met een nieuw ontwerp, het wetsontwerp-Höpener.

Dat is het laatste stuk in de portefeuille.

De Tweede Kamer heeft niet weer gereageerd, omdat, gebleken was, dat

het toenmalig kabinet op verdere behandeling geen prijs stelde.

Zij wacht nu weer op een nieuwer ontwerp, misschien van minister Bot.

En het radiobestel berust nog steeds op het "Tijdelijk" K.B. uit Londen van september 1944.

Met de televisie is het een ander geval. Daarvoor is een aparte regeling, die berust op een speciaal Koninklijk Besluit, het besluit van 24 december 1955, dat weer verwijst naar de Telegraaf- en Telefoonwet en naar het bekende Tijdelijk Besluit uit Londen. Een poging, om het t.v.-bestel wettelijk te regelen, is er tot nu toe niet geweest...

Het zal er nu wel van komen, dat radio- en televisiebestel in één wet worden geregeld.

Een open bestel... Het ontwerp-Höpener bedoelde reeds een open bestel. En niemand heeft ooit het tegendeel verdedigd.

Het is onzin, complete onzin, te beweren dat de omroepverenigingen ooit hebben verdedigd, dat nieuwe gegadigden niet zouden mogen worden toegelaten. Het is een even grote onzin, dat een politieke partij, welke ook, zou bedoelen ook, dat alleen de bestaande omroepverenigingen in de toekomst zendtijd zouden mogen hebben.

Iedereen is en was voor een open bestel. In Hilversum "kunnen er meer bij". Mits zij kunnen aantonen, dat zij naar bepaalde, objectieve maatstaven, in de wet verankerend, er bij horen.

Maar velen, en wij ook, zijn tegen een zgn. open bestel, waarbij het van de willekeur van de minister afhangt, van zijn sympathieën en antipathieën, zijn opvattingen betreffende het ideale omroepbestel, wie zending kunnen krijgen. Vooral betreffende de t.v. heeft de minister hier een grote macht. Art. 15, lid 1 van het T.V.-besluit 1956 zegt:

"Onze minister kan in bijzondere gevallen of voor bijzondere doeleinden zendtijd toewijzen boven de krachtens art. 13, eerste lid, vastgestelde zendtijd."

In Art. 13 gaat het over de zendtijd, zoals die is verdeeld over de omroepverenigingen, N.T.S. en "kerkgenootschappen".

Minister Bot vat art. 15, lid 1 zéér ruim op. Hij staat kennelijk op het standpunt, dat dit artikel hem de kans geeft, alvast een begin te maken met een "open bestel" zoals hij dat opvat.

Dat is een gemakkelijker weg dan die van een wettelijke regeling. En daarom misschien een bedenkelijke weg.

GELDERLAND

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
MAANDEREIND 19 EDE - TELEFOON 8373

Voor Bontmantels naar de Bontspecialist

WAGENINGEN

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, **FIRMA T. VIETS**
zowel voor WOONKAMERS als voor KANTOREN, ZALEN etc.
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet
Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet
Het is onbetwist. Een goede drogist.
BENNEKOM - TELEFOON 2339

Tropisch hard- en fijnhout Fijnhouthandel STAPELKAMP

Verhuellweg, Doesburg,
Tel. 08334-2160 b.g.g. 08330-5562

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten

met jaarlijkse controle voor privé en zaken:
ASSURANTIEMAKELAAR L. VAN DEN BEUKEL

Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

MAKELAAR L. VAN DEN BEUKEL

Laan v Avegoor 8, Ellecom, tel. 4790 (08330)

Aalten en omgeving

Wasserij „DE SLINGE“

Wil de taak van de huisvrouw verlichten

WILLEMSTRAAT 9 - AALTEN - TELEFOON 3016

Een BELANGRIJKE uitgave

Dr. A. Hoogerwerf:

PROTESTANTISME EN PROGRESSIVITEIT. — f 13.50

De auteur, wetensch. medew. a. d. V.U. te A'dam tracht in dit boek o.a. de huidige plaats der Protestanten in het Nederlandse Politieke Landschap te bepalen. Een actuele vraag mede in verband met de jongere generatie. Verkrijgbaar bij: Boekhandel DE GRAAFSCHAP, tel. 05437: 2838, Landstraat 19, AALTEN.

PERIODIEKEN - CIRCULAIRES - CONVOCATIES
PROGRAMMA'S - REGLEMENTEN - CATALOGI
Copieerinstelling en Kleinoffsetdrukkerij

A. J. WIKKERINK

Bredevoortsestraat 23, Aalten, tel. 05437: 2821

Een sleutel tot een rijker leven met een

SPARTA-BROMFIETS

In alle modellen en kleuren bij

G. J. Stronks

Gediplomeerd hersteller, LINTELO, tel. 256

VOOR EEN ECHT GEZELLIG HOME
HELPT U HOUWERS UIT DE DROOM!

HOUWERS' Woninginrichting

Landstraat 39 - Telefoon 2628 - Aalten

DE ZAAK, DIE VOOR GEZELLIGHEID ZORGT!

FA. KOLENBRANDER & ZOON

Wij verzorgen al uw TIMMERWERK,

zowel nieuwbouw als reparatie

LANDSTRAAT 2a - BREDEVOORT - TELEF. 238

VEENENDAAL

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in

Terlenka vallen en gordijnen.

Specialiteit in Nylonkousen.

GEURTS'
 CONSERVENFABRIEK C.V.
 DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
 Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
 appelmoes - vruchten op sap - etc.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(53)

Beide mannen hadden hoge functies bekleed in de gecon-federeerde staten van Amerika; Hunter als minister van Buitenlandse Zaken en Campbell als rechter. De vraag of Lincoln ze zou toestaan naar Washington te komen kon blijven rusten tot morgen.

In „The Old Clubhouse” kwam dr. Verdi, de huisarts van Seward, een kort bezoek brengen aan zijn patiënt. De enkele bezoekers die zich bij hem in de kamer bevonden, trokken zich terug en bleven wachten in de gang. Toen de dokter weer naar buiten kwam zei hij dat de patiënt er niet slechter aan toe was dan men kon verwachten, en dat men er rekening mee moest houden dat hij nog veel pijn zou krijgen, af en toe zelfs langdurige pijnen. Hij had de sergeant opdracht gegeven hem pijnstillende middelen te geven. De minister sliep op het ogenblik en de dokter zou willen aanraden vanavond geen bezoekers meer toe te laten.

Om half tien kwam een merrie de steeg achter Ford's Theatre binnendragen. Zij stond stevig op haar benen, en haar sierlijke voeten trappelden driftig tegen de keien toen zij de lantaren bij de artiestenuitgang naderde.

Booth steeg uit het zadel en riep: „Spangler!” Hij hield de teugels vast en wachtte. Het enige antwoord dat hij kreeg was het aanzwellende dreunende gelach dat opklonk uit het roodstenen gebouw. Boven op de toneelzolder hoorde John Miles, een neger, het geroep van de toneel-speler, en door het hoge bijna kathedraalachtige raam aan de achterzijde kon hij John Wilkes Booth buiten zien staan met zijn paard. Booth riep nog twee keer. Toen Miles door de coulissen naar beneden keek zag hij dat Ned Spangler, die vanavond de decors verwisselde aan dezelfde kant van het theater als waar de loge van de president zich bevond, zijn post verliet en naar de deur toeliep.

Miles bleef staan kijken en zag dat Booth stond te praten met Sprangler en hem de teugels wilde aanreiken. In de pantomime kon hij zien dat Sprangler stond te gebaren in de richting van het theater; waarschijnlijk betoogde hij dat hij geen tijd had om het paard van Booth over te nemen. Miles zag Sprangler weer naar binnen gaan, de groene kamer inlopen en daar na weer naar buiten komen met Johnny Peanut. Peanut liep de steeg in, ging zitten op de stenen trap en hield het paard vast bij de teugels.

Booth kwam binnen, trok zijn handschoenen uit, boog en glimlachte naar collega's en fluisterde iets tegen een toneelspeler die klaarstond tussen de coulissen. De toneelspeler schudde het hoofd en wees naar de tunnel. Booth kon op het ogenblik niet achter het toneel om lopen. Tussen de coulissen door probeerde de samenzweerder dwars over het toneel heen een blik te werpen op de staatsloge, maar Miles begreep uit de manier waarop hij zijn handen boven zijn ogen hield, dat het stoffige waas van de schijnwerpers hem het zicht praktisch onmogelijk maakte.

Op hetzelfde ogenblik, of in ieder geval bijna op hetzelfde ogenblik zei de president tegen mrs. Lincoln dat hij het koud had. Ze wilde de warme plaid gaan halen die Forbes achter in de loge had gelegd, maar de president stond op en trok zijn zwarte jas aan. Toen nam hij weer plaats in zijn schommelstoel, en als hij dwars over het toneel heen had gekeken naar de coulissen aan de andere kant had hij in het schijnsel van de lampen al even weinig van de moordenaar kunnen zien als de moordenaar van

hem. Booth luisterde naar de woorden van de toneelspe- lers, woorden die hij zo goed als van buiten kende. Een toneelspeler die verschillende kleine rollen speelde, J. L. Debonay, stond naast hem met zijn handen diep in zijn zakken het spel te volgen. Booth vroeg hem of hij achter het toneel om kon lopen.

„Nee mr. Booth,” zei Debonay, „we hebben het melk-winkeldecor hangen. U zult onder het toneel door moeten

Booth liep de onderaardse gang in. Boven zich hoorde hij het gekraak van de planken, het gemompel van de spe- lers en het schelle gelach van de dames in de zaal. Aan de andere kant van het toneel kwam hij weer boven; hij keek eens naar de menigte in de zaal en verliet het theater weer door de zijsteeg naar Tenth Street.

Hij had de tijd.

In E Street besloot Atzerodt om het paard, dat hij had gehuurd in de ene stal en had afgeleverd in de andere, weer op te halen. Hij liep naar de stal van Tim Naylor schuin tegenover Grover's Theatre en vroeg John Fletcher om hem zijn paard te geven. Atzerodt was al een paar maal eerder in deze stal geweest, samen met David Herold, en Fletcher, die door lopend bang was dat zijn paarden zou- den worden gestolen, had het op geen van de mannen erg begrepen. Deze merrie was echter niet van hem en dus ging Fletcher haar halen, zadelde haar, deed haar het bit aan, en zei dat ze een „schichtige indruk” maakte.

Atzerodt grijnsde en het zweet stond hem op het ge- zicht. „Zullen we wat gaan drinken?” vroeg hij.

Fletcher bond de teugels vast aan een paal en zei: „Ja, waarom niet.” Ze gingen naar het Union Hotel even ver- derop, waar Atzerodt een whisky nam en Fletcher een groot glas bier. In de vertrouwelijke stemming die pleegt te ontstaan wanneer men met iemand samen iets heeft gedronken, zei Atzerodt op de terugweg: „Als het van- avond gebeurt, krijgt u wat van me”. Fletcher, die er geen flauwe notie van had wat er dan vanavond zou moeten gebeuren, zei niets. Hij had al gemerkt dat de man dron- ken was.

Bij de stal aangekomen hielp hij hem in het zadel. Flet- cher vroeg vijf dollar, een buitensporige hoge prijs voor het stallen van een paard gedurende slechts enkele uren, maar hij gaf nog een goede raad op de koop toe: „Ik voor mij zou niet graag op die merrie door de stad willen rij- den vanavond”, zei hij, „ze ziet er zo wild uit.”

Atzerodt ging recht zitten in het zadel. „Ze is in ieder geval prima als het er om gaat weg te komen,” zei hij.

„Die vriend van u blijft erg lang weg met zijn paard,” zei Fletcher. Atzerodt zette zijn hakken in de zijden van het paard en zei: „Over een uur is hij terug.” In een lang- zame, onregelmatige draf liep de merrie E Street uit. Zon- der geleid te worden sloeg ze af in oostelijke richting, en Atzerodt viel bijna uit het zadel. Hij had eigenlijk naar het westen willen afslaan maar was vergeten het paard te sturen. Hij dwong haar rechtsomkeert te maken en reed terug naar het punt waar E Street uitkomt op Pennsylv- ania Avenue. Hier ging hij linksaf.

Fletcher stond voor de deur van zijn stal een pijp te roken. Hij kreeg een idee. Atzerodt zou hem misschien de weg kunnen wijzen naar Herold. Die twee waren immers vrienden. Fletcher liet dus zijn stal vol met paarden onbe- waakt achter en ging te voet achter Atzerodt aan. Het spoor leidde naar Twelfth Street, bij de Avenue. De stalbaas zag Atzerodt afstijgen, zijn paard vastbinden en Krikwood House binnengaan. (wordt vervolgd)

Verolme United Shipyards

Rotterdam Holland

telefoon 16 25 00

N.V. Rederij en Haringhandel

Import - Export

N. V. Rederijen

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
 Buiten kantooruren 2092 - 2283

ZAKKEN

voor alle verpakkingdoeleinden

T. SPAAN
 v. Berckenrodestr. 15, Rotterdam-W
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPAA

N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestr. 15, Rotterdam-W
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
 Telegr.: HABAG

IMPORT - EXPORT

77 drukkerij zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 46b-462, Rotterdam

N.V. Papierfabriek voorheen G. SCHUT & ZONEN HEELSUM

oud-hollands papier, o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloei- en filterpapier, aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemi- sche en technische doeleinden.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR EIGEN

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
 VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
 CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
 VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOORJAARSBEURS MARIJKEHAL ST. 2066
 (Met roltrap te bereiken)

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

ADVERTEER REGELMATIG

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
 Landbouwwerktuigen N.V.
 WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173 - 241*

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
 Telefoon (01860) - 2050

P. MOOLENAAR & ZOON
 Sassenheim

BLOEMBOLLENWEKERIJ en -HANDEL

Import - Export
 Dahlia-culturen - Vraagt prijs

Prins N.V. - Dokkum
 (METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- * WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- * KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- * GEPROFILEERDE BUIZEN
- * GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

TELEFOON 05190 - 2043

Dordrecht en omstreken

THERMO SHELL voor Centrale Verwarming

SHELL haardolie P K

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's uitgerust met mobilfooninstallatie!
 Geregelde bezorging! Prima Service!

A.v.d. BAN
 Dubbelsteijnlaan 51 - Dubbeldam
 Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

C.V. v.h. Gebr. Harkema
 sinds 1948

Johan Staat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386

Automateriaal . . . . . tel. 9429
 Gereedschappen 9433
 Hang- en Sluitwerk 4303

Zowel voor woning, fabriek of schip:

IJzerwaren 3221
 Bevestigingsartikelen 3221

Levering als regel uit voorraad.
 Groothandel en fabrieksagent.

Een vertrouwd adres voor

reclame- en handelsdrukkerij

Drukkerij J. de Longte
 Schrijversstraat 16-18 - Dordrecht
 Telefoon 01850 - 4432

Aandacht voor Suat Hayri Urguplu de nieuwe premier van Turkije

DE kabinetscrisis in Turkije is voorlopig weer even opgelost. President Gürsel is er in geslaagd, een nieuwe premier te vinden in de plaats van de afgetreden Ismet İnönü, zonder een beroep te moeten doen op de Rechtvaardigheidspartij. Want die partij heeft wel een mooie naam, maar die naam zegt niet alles. Vroeger was die naam Democratische partij en was Adnan Menderes de vertegenwoordiger van die partij als premier van Turkije. Menderes leeft niet meer. Hij werd opgehangen, na ter dood te zijn veroordeeld wegens misdaden, tegen het Turkse volk bedreven.

Met de dood van Menderes kwam echter geen einde aan de activiteiten van hen, die hem hadden gesteund. Ook bleek al spoedig, dat Menderes in bepaalde delen van Turkije over een enorme aanhang beschikte, wat zijn tegenstanders ook over hem bevoordelen. Zijn politieke erfenamen stichtten de Rechtvaardig-

heidspartij, nadat de Democratische partij buiten de wet was gesteld. Bij de parlementsverkiezingen, die daarop volgden behaalden zij een groot aantal zetels, evenwel niet voldoende voor de meerderheid. Enkele weken geleden slaagden zij er in, samen met andere oppositie-groeperingen het kabinet van Ismet İnönü (vertegenwoordiger van de oude Republikeinse partij) ten val te brengen.

Goede raad was duur. Want het was duidelijk, dat de Rechtvaardigheids-partij in de nieuwe coalitie een belangrijke plaats zou moeten innemen. President Gürsel wendde zich tot de onafhankelijke senator met de moeilijke naam, die boven dit verhaal staat: Suat Hayri Urguplu, de 62 jarige zoon van een moefti, een vroegere minister, die tussen 1957 en 1960 ambassadeur in de Verenigde Staten is geweest. Urguplu werd premier. Hij nam daarin tien vertegenwoordigers van de Rechtvaardigheidspartij op. In totaal telt zijn kabinet 21 leden. Vice-premier is Suleyman Demirel, leider van de Rechtvaardigheidspartij. Hij is een pro-westerse economische deskundige, die de moeilijke taak op zich heeft genomen, te bewijzen, dat zijn partij het vertrouwen waard is van de militaire leiders, die destijds het bewind van Menderes ten val hebben gebracht.

Demirel hoopt ook aan te tonen, dat de oude İnönü niet onmisbaar is. Wellicht zal hij in dit laatste niet slagen, omdat er later in dit jaar verkiezingen gehouden zullen worden, waarvan de afgetreden premier heel wat verwacht. Hij heeft zich bij zijn ontslag neergelegd, omdat in de resterende maanden de kritiek op zijn Cyprusbeleid zal verstommen en de nieuwe regeringsploeg door de ontevreden onder vuur zal worden genomen. Minder mooi is dat İnönü met de Scwjet-Unie flirt en het doet voorkomen, alsof Urguplu en Demirel „vriendjes van de Amerikanen zijn”.

IN Amsterdam staat een huis. Daar staan meer huizen, zult u zeggen. Daar staan nog veel te weinig huizen, zal een ander beweren. Ah, ik ga deze keer niet schrijven over de woningnood. Het kabinet is demissionair en wat betekent dan nog maar één onbewoonbaar kabinet voor zoveel woningzoekenden?

Niet over de bouwcapaciteit, niet over vergunningen, niet over huurwoningen, gemeentewetwoningen, duplexwoningen en wat voor woningen ook, maar wel over dat ene huis in Amsterdam: Herengracht 605.

Van achter de ramen van de opkamer heb ik dezer dagen naar het water van de gracht en op de stenen van de straat gekeken. Het was al donker; de maan wedijverde met de straatverlichting. Van het binnenhuis uit klonk muziek, een clavecimbel, waarop iemand een klaviersonate van Johann Christian Bach speelde. Van de keuken uit steeg de penetrante geur van sterke koffie naar boven. Ik kon mij, de koffie vergetende, wanen in de zeventiende eeuw, in de tijd van de eerste bewoners van dit huis: Mr. Henrick Hooft, burgemeester van Amsterdam; diens schoonzoon Mr. Jacob Hop, pensionaris van de hoofdstad, ambassadeur, nadat hij tot baron was verheven; politieke tegenstander van de eerstbekende Churchill, de eerste hertog van Marlborough. Dat zijn de allereersten geweest.

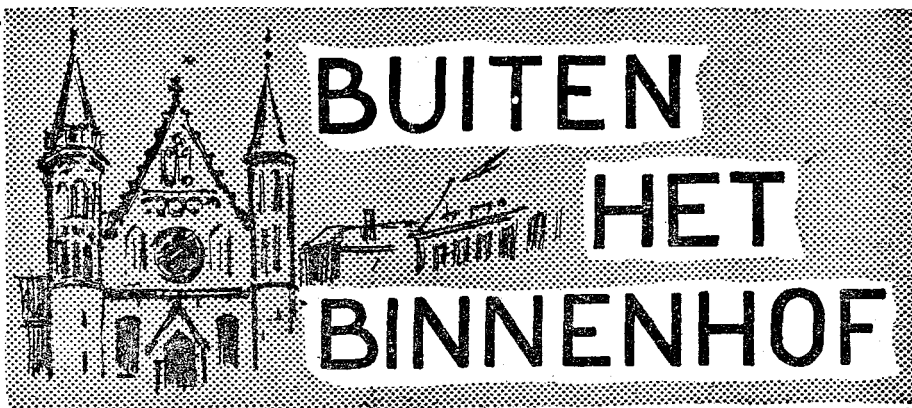
Mr. Jean Deutz heeft er gewoond, die het kasteel Assumburg bij Heemskerk bezat; zijn zoon Willem Gideon, ook burgemeester van Amsterdam, heeft het huis bezeten; Frederik Berewout, die rijke koopman met zijn Westindische belangen, resideerde er. Vervolgens komt het in handen van de familie Blankenhagen en vervolgens in die van de familie Willet. Maar dan zijn we al in de twintigste eeuw aangeland.

Een historisch huis dus, nu bezit van de stad, museum van negentiende eeuwse meubelen, porcelein en preciosa, schilderijen, tapijten, muurschilderingen.

Om dit huis is veel te doen geweest. De laatste eigenares, mevrouw Willet-Holthuysen schonk het met de gehele inhoud aan de gemeente om deze in het bezit te stellen van een oud patriciërshuis, zoals dat nog op de grens van de negentiende en de twintigste eeuw werd bewoond. De vroegere leiding van de stedelijke musea heeft zo nu en dan echter wel wat vreemd met het legaat omgesprongen, zodat veel van de oorspronkelijke inhoud aan het oog was onttrokken.

Maar thans zien wij het weer als een huis in Amsterdam, waar die avond, waarop ik in het begin doelde, muziek werd gemaakt. Zoals dat vroeger vaak gebeurde, toen kabinetten nog niet struikelden op radio- en televisiebeleid. In hoofse kabinetten werd toen muziek ten gehore gebracht, van Scarlatti en van Couperin, van Bach en van Telemann en van Mozart.

De letterkundige Frans Coenen is in 1895 conservator van dit museum Willet-Holthuysen geworden. Over de laatste bewoners heeft hij een prachtig boekje geschre-

ven, "Onpersoonlijke herinneringen", dat het tragische leven weergeeft van die laatste bewoonster, die wij aan het begin van het boek als de dochter van het rijke echtpaar Holthuysen ontmoeten en later tegenkomen als een zonderlinge, ongeneeslijk zieke weduwe, die haar laatste jaren slijt tussen een troep katten en een vergeten aantal coupons van obligaties, verstopt tussen de bladen van nooit gelezen boeken.

Thans weer terug naar het huis, waarlangs auto's snorren en auto's geparkeerd staan, waarnaast een van de grootste banken van het land is opgetrokken, doch waar het bezoek weer begint te lopen.

De huidige tentoonstelling "Binnen zonder kloppen in de pruike tijd" kan ik iedere Amsterdammer aanbevelen en iedere minnaar van de hoofdstad recomanderen. Zij is uniek. Zij leert iets verstaan van het leven van die patriciërs, die op de grachten des winters en op hun buitens aan de Vecht en in het Gooi zomers woonden. O, het was geen ideale tijd voor hen die zich die weelde niet konden permitteren! Er waren te veel en te grote tegenstellingen tussen de rijken en de armen, te veel rangen, te veel standen. (Tussen deze haakjes: er is juist een boek verschenen getiteld "Rangen en standen" van de hand van prof. dr. G. Kuiper Hzn, de socioloog).

Maar daarom kan men zich wel eens in een vroegere tijd vermeien, als daaruit iets goeds is overgebleven. Zulk goed is dat huis, dat in Amsterdam staat. Een dubbel woonhuis, waarvan het uiterlijk spreekt van het eind van de 18e eeuw, al is dan het fundament eerder gelegd. Een huis dat spreekt van voornaamheid, in een tijd toen men nog wist te wonen, doch in zo'n huis niet kon wonen zonder veel knechten en magen. Een huis waarin veel verdriet gewoond heeft. Een huis waar ik dus zeventiende en achttiende eeuwse muziek mocht beluisteren voor fluit, hobo en viool, cello en clavecimbel...

Doch dit gaat nu bijna op een muziekrecensie gelijken... hoe ver van het Binnenhof, waar de heer Schmelzer zo eenzaam woont...

William Gaenkoper

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

Uw bakker
Uw dokter

**KOGEL-
LAGERS**

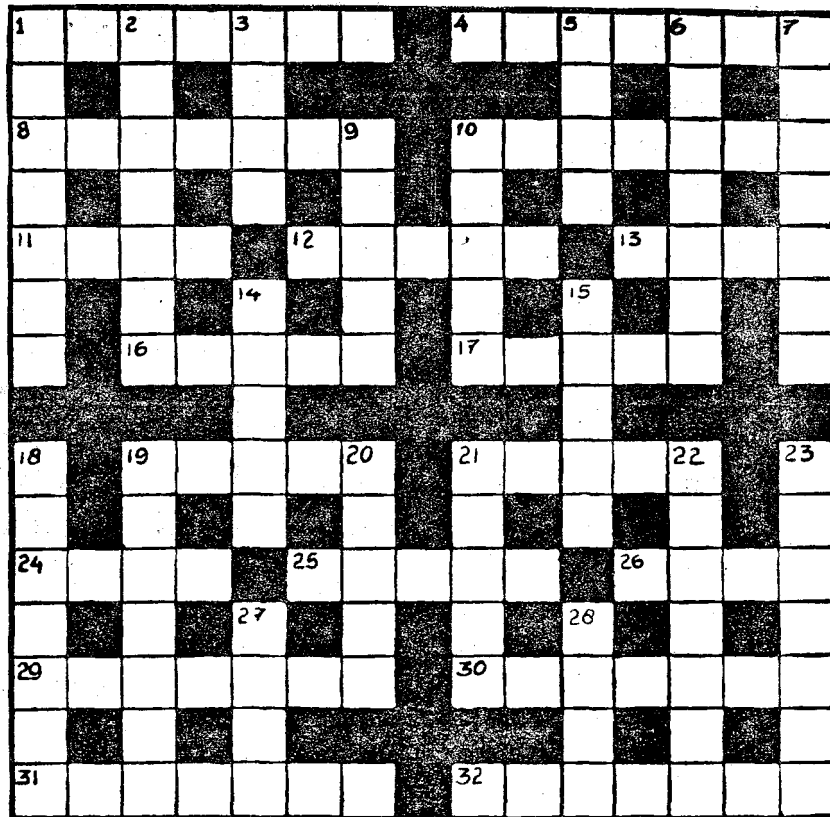
Van der Spek

Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

Kryptogram

Horizontaal: 1. reservoir voor toekomstige handelingen (2,5); 4. broodheer van de advocaat; 8. hier kun je de kat uit de boom plukken; 10. jongens, die op de voorkant van het schip zitten; 11. rivier, waar de vissen door kunnen ontkomen; 12. vlees; is 't in de vorm van ballen, dan geeft het kracht; 13. monetaire wig; 16. meestal begroeid, maar de ontharing zit er al in; 17. klanken laten zien; 19. dit afvuren geeft bescherming; 21. platvloerse taal, maar wat verwacht u anders van een kruiper? 24. verhardt uw huid; 25. deze streken genezen; 26. de prijs is twee Israëlieten bekend; 29. deze kwajongens slaan er in; 30. gevleugelde woorden; 31. alleen pietluttel zoeken ze bij eb; 32. kwaad - want ze hebben de tanden erin gezet.

Vertikaal: 1. het binnengaan is lonend; 2. instrument dat bij de namaak hu-

welijksvoltrekking dienst doet?; 3. hier omheen gaat de weg der bedrogenen; 5. dat is kost voor de geharde krijgsman; 6. „mis"-baar iets geeft veelal misbaar; 7. rondje trekkers; 9. soort „slaapliedje"; 10. been, dat de boel in de war schopt; 14. kleine - doch onaangename - luchtverplaatsing; 15. in de klem krijgt men een idee; 18. „zeeverhuizers"; 19. dat gaat in de soep; 20. hier maakt het uurwerk een typisch geluid; 21. zo komt U in een straatje; 22. gang in het paleis van justitie; 23. ophouden; dan worden de zonden - voor geld - vergeven; 27. het verstand beschut het schip; 28. klein wondje van een schaaldier.

Oplossing van 27 februari

Horizontaal:

1. Lauwrenen, 8. arbeid, 9. vernis, 11. sleutel, 12. lasser, 13. rottig, 14. gekleed, 16. asbakje, 19. rijpaard, 22. inmaak, 24. adelaar, 25. kijkers, 26. kegels, 27. snorder.

Vertikaal:

2. Arena, 3. winsel, 4. reserve, 5. Nasser, 6. absent, 7. rietvink, 10. slagwerk, 12. lagerwal, 15. kippevel, 17. stikken, 18. afmaker, 20. Azazel, 21. Dorus, 23. aarde.

WOUDA'S ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 0 5130 - 2141 2 lijnen

Roep het om

A C H T E R P A G I N A

In de tijd dat onze partij werd opgericht — dat is al heel lang geleden — was de „omroeper” nog een bekende figuur in het beeld van het dagelijks leven.

Een zin als uit een sprookje, zult u denken. Maar in feite is het een zin, welke iets zegt over de werkelijkheid van 86 jaar — de leeftijd van onze partij — geleden.

Het beeld van het dagelijks leven werd toen mede door die „omroeper” bepaald.

En hoe is nu het heden?

Nu nog is medebepalend voor ons dagelijks leven: de „omroeper” in de zin van luidspreker en beeldscherm, radio en televisie.

Wat gebeurt, wordt veelvuldig omgeroepen en „om-geschreven”. Immers, laten wij niet vergeten de krant en andere middelen tot schriftelijke mededeling van feiten en ideeën, zoals de brief, de kaart en de folder.

Voor ieders oor

— Er hebben pas weer een paar huwelijken plaats gevonden in aan „Nederlandse Gedachten” verwante kring. Vandaar dat wij ook aan de kaart hebben gedacht. Er is terzake om-geschreven en er is gezegd: roep het om, zij gaan trouwen. Die omroep is gehoord en er is dan ook belangstelling getoond.

— Er is pas weer een kabinetscrisis ontstaan. Wij hebben er in „Nederlandse Gedachten” mee te maken. Het is ook omgeroepen. Hoe kon het ook anders, juist nu het de omroep betrof. Vandaar dat wij hierboven dachten aan de radio, de televisie, de krant en ook aan de brief. Want de fractieleiders hebben hun uitgesproken mening tegenover H.M. de Koningin, zoals gebruikelijk, daarna ieder afzonderlijk ook schriftelijk in een brief voor Haar vastgelegd. Wij hebben er allemaal over gehoord, wij hebben allemaal min of meer belangstelling getoond en wij schrijven: moge de crisis snel opgeheven zijn en een goede oplossing gevonden worden.

— Er is pas nog weer gesproken over de kiesgerechtigde leeftijd. In de Grondwet is met onze volledige instemming opgenomen, dat de minimum leeftijd om te kiezen is verlaagd van 23 tot 21 jaar. Nu is men bezig ook de Kieswet o.a. met betrekking tot die leeftijd te wijzigen.

Ook daarin moet de leeftijdsgrens van 23 tot 21 jaar worden verlaagd. Een formaliteit, maar het moet gebeuren, want aangezien de Grondwet alleen spreekt over een minimumleeftijd, zou de Kieswet met zijn bepaling van de werkelijke leeftijd op 23 jaar, de gang naar de stembus voor de 21- en 22-jarigen alsnog kunnen verhinderen.

Maar volgend jaar gaan voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en de Gemeenteraden dan voor het eerst 21-jarigen ter stembus. Wat zullen zij doen? Op wie zullen zij stemmen? Daarom hebben wij hierboven ook aan de folder gedacht.

Wij vragen de aandacht van de kiezers, met name ook van de jongeren onder hen voor de A.R. Partij. Wij hopen, dat de jongeren de roep die uitgaat van de inhoud van onze nieuwe

...omroeper...

jeugdfolder, zullen horen. Wij verwachten, dat zij de in leeftijd oudste partij ook nu weer jong zullen blijven houden, zoals onze partij altijd is geweest en nog steeds is.

Het oog wil ook wat

WIJ komen hiermede weer op het beeld van de partij. Wij schreven vorige week al over het „imago” in het algemeen van partijen en parlement.

Wij hebben toen — kort samengevat — gesteld, dat de kritiek, welke er is ten aanzien van partijen en parlement, niet betekent dat men deze lichamen zou willen opdoeken, maar integendeel wel betekent, dat men wil dat zij beter worden, dat zij beter functioneren.

Het gaat er daarbij o.a. met name om, dat de relatie tussen kiezers en gekozenen goed is en dat deze twee groepen elkaar snel en op een vlotte wijze kunnen benaderen. Er moet een regelmatige ontmoeting zijn.

Daarop moet steeds worden gelet. Door wie? Door beide groepen, over en weer.

Het kan nuttig zijn ook eens naar andere partijen te kijken. Daarom citeerden wij vorige week o.m. deze passage uit de P.v.d.A.-brochure „De partij van morgen”:

„De 68 Eerste en Tweede Kamerleden van de Partij van de Arbeid krijgen ieder één of twee districten

(waarin de P. v. d. A. daartoe het land heeft verdeeld) toegewezen”.

Vorige week gaf de P.v.d.A.-secretaris op een persconferentie terzake nog een nadere toelichting. Uit een krantenverslag daarvan citeren wij nog:

„De P. v. d. A. . . . wil ook een hechtere verbinding tussen kiezer en gekozen. Daarvoor is het land ingedeeld in veertig districten, die ieder een eigen Tweede Kamerlid krijgen. Dit Tweede Kamerlid gaat in teamverband samenwerken met een Eerste Kamerlid, met Staten-leden en andere partijleden”.

Verder werd vermeld, dat de P.v.d.A.-secretaris hoopte, dat andere partijen dit voorbeeld zullen volgen, want het zal zijns inziens meer spanning in de politiek brengen en de belangstelling van de kiezers vergroten.

Hoe men zich de gang van zaken precies voorstelt wordt niet helemaal duidelijk. Maar dat komt wellicht te zijner tijd nog wel eens uit de verf.

Contacten

INTUSSEN zij nog eens herinnerd aan hetgeen in onze partij aan contact tussen kiezers en gekozenen plaats vindt.

Wij onderstrepen allereerst wat wij vorige week nog eens onder uw aandacht brachten, namelijk dat de A.R. Tweede Kamerleden reeds jaren lang ieder met één of twee Kamercentrales (van de achttien waarin het land volgens de Kieswet is verdeeld) speciale contacten hebben.

Hoe de indeling is voor het contact tussen fractie en partij (kiezers) staat ieder jaar weer in het jaarverslag van onze partij.

De Kamercentrales (achttien dus) en de daarbij behorende kiesverenigingen (ruim duizend in totaal, over het hele land verspreid) kunnen van deze gelegenheid gebruik maken door het vragen van inlichtingen over bepaalde politieke aangelegenheden, het naar voren brengen van regionale (en plaatselijke) belangen, het verzoek om bepaalde bijeenkomsten bij te wonen en aan besprekingen deel te nemen of het verzoek om een sprekkbeurt te vervullen. In voorkomende gevallen kan dit contact er toe leiden, dat in bepaalde gevallen een spreekuur wordt georganiseerd of op andere wijze contacten worden gelegd.

Goede make-up

WAT men uiteindelijk hiervan maakt hangt natuurlijk mede af van plaatselijke, regionale en ook persoonlijke vindingrijkheid.

Met een middelgrote fractie is het regelmatig contact overigens natuurlijk minder gemakkelijk te realiseren dan met een grote fractie, zoals bijvoorbeeld die van de K.V.P. en de P.v.d.A.

Dertien A.R. Tweede Kamerleden voor 18 Kamercentrales, 65 Statencentrales en ruim 1000 kiesverenigingen is niet veel, ook al spreken zij allemaal wel 50 keer per jaar.

Daarom zal het contact met hen als regel ook via bijeenkomsten van de Kamer- en Statencentrales moeten lopen; provinciaal en regionaal. Dat gebeurt ook; men zie alleen maar onze bijna wekelijkse rubriek centrale vergaderingen.

Gelukkig zijn er ook nog onze zeven Eerste Kamerleden, onze 68 Statenleden en ruim duizend gemeenteraadsleden. En ook zijn er nog de 45 leden van ons partijbestuur, het Centraal Comité. Tenslotte zij ook nog gewezen op de paar honderd leden van de sprekersorganisaties van de Kamercentrales, leden van het goed geïnformeerde partij kader.

Het is goed, dat men niet alleen aan onze in totaal twintig leden van de Staten-Generaal denkt. Er zijn meer gekozenen. En dat is van belang, want in onze partij wordt in verhouding toch nog vrij veel vergaderd. Gemiddeld drie vergaderingen van onze kiesverenigingen betekend altijd nog 3.000 bijeenkomsten per jaar in het land, behalve de centrale vergaderingen.

Goed beeld

WIJ schreven zoëven, dat er ook veel van afhangt wat men er behalve landelijk ook regionaal en plaatselijk van maakt. Wij wezen op de gekozen Staten- en raadsleden.

Men doet er goed aan ook op het regionale en plaatselijke gezicht van de partij te letten. Ook dat gezicht moet goed zijn. Dat is van grote betekenis voor het totaal-beeld van de partij.

Het is van groot belang dit overal om te roepen, juist nu volgend jaar maart en juni al weer de Staten- en raadsverkiezingen zullen worden gehouden. Men zal er regionaal en plaatselijk goed aan doen er op gespist te zijn, dat wij eigenlijk al vanaf het begin van het nieuwe seizoen in september in de openbaarheid moeten treden om een goed gezicht te laten zien aan alle Nederlandse kiezers, ouderen en jongeren.

Speciaal voor jongeren

EN dat brengt ons tenslotte op wat wij korthedshalve maar noemen onze nieuwe „jeugdfolder”, speciaal gemaakt voor de a.s. kiesgerechtigde jongeren.

Vorige week zijn twee zichtexemplaren van die folder aan alle secretariaten van de kiesverenigingen toegezonden. Men kan de folder vanaf heden in alle gewenste hoeveelheden (à f 0,03 per stuk) op het partijbureau bestellen. Willen de kiesverenigingen dit zo spoedig mogelijk doen? Een intensieve maar verstandig opgezette verspreiding is ook weer van groot belang voor het „gezicht” en de reputatie van onze partij.

Wij roepen een en ander met klem om. Geeft u het door?

Wij gaan nu sluiten, maar wij komen volgende week precies op deze zelfde pagina weer bij u terug.

Widek.

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 13 maart wordt de uitgestelde provinciale deputatenvergadering van het Provinciaal Comité Drenthe gehouden.

De plaats van samenkomst is „Bellevue” aan de Dr. Nassaulaan te Assen. Aanvang der morgenvergadering te 10.00 uur.

Behandeling huishoudelijke zaken. Aanvang der middagvergadering te 14.00 uur.

De heren J. Smalbroek (voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie), Th. Brouwer (voorzitter rechtse Statenfractie) en de andere vijf Statenleden zullen in forumverband mondelinge

en schriftelijke vragen van de aanwezigen beantwoorden.

★ Op zaterdag 13 maart belegt de Statencentrale Gouda haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het Veemarktrestaurant, Kazernestraat 8 te Gouda.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Als spreker zal optreden prof. dr. J. Zijlstra te 's-Gravenhage, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Onderwerp: „Politieke rondblik”.

★ Op woensdag 17 maart belegt de Statencentrale Assen haar algemene vergadering.

De plaats van samenkomst is hotel „Overcingel” te Assen.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken zal als spreker optreden de heer H. Algra te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op vrijdag 19 maart houdt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over „Bouwen aan de toekomst”.

★ Op zaterdag 20 maart houdt de Statencentrale Vlissingen haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het verenigingsgebouw achter de Geref. Kerk te Koudekerke.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Naar aanleiding van de jaarverslagen wordt de toestand der verenigingen in deze centrale besproken.

Daarna zal de heer D. Geuze te Oostbrug spreken over „Actuele politieke gebeurtenissen”.

★ Op woensdag 24 maart zullen de A.R. vrouwen van de Statencentrales

Doetinchem en Winterswijk vergaderen.

De plaats van samenkomst is Irene, Gebouw Chr. Belangen, Hogestraat 72 te Aalten.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.-H.) zal spreken over „A.R. zijn en blijven, een opdracht ook voor u!”

★ Op woensdag 24 maart houdt de Statencentrale Apeldoorn een vergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel-Restaurant „La Bordelaise”, Hoofdstraat 176 te Apeldoorn.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

De heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal spreken over „Bouwen aan de toekomst”.

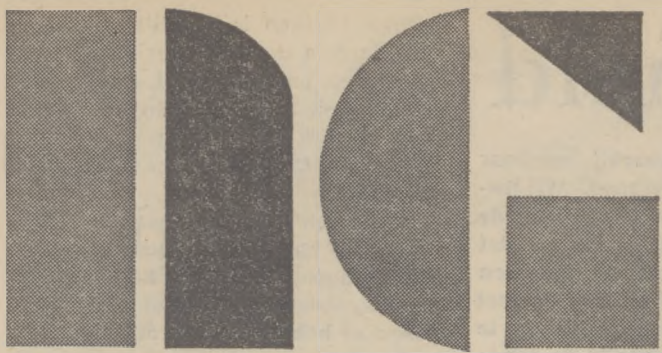
★ Op zaterdag 27 maart belegt het Provinciaal Comité Noord-Holland een openbare vergadering.

De plaats van samenkomst is een der zalen van Hotel-Restaurant Fleissig, Warmoesstraat 123-129 te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

De heer J. Smalbroek, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie zal spreken over „Van Wassenaar tot nu”.

nederlandsche gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het gaat om een punt dat in gewicht de schoolstrijd nadert

Het omroepbestel is voor de antirevolutionairen allerminst een „middelmatige zaak”.

De A.R. Partij was vóór de verkiezingen van 1963 van mening, dat het volk er recht op had te weten, wat haar standpunt was.

Zij heeft geen ogenblik gezegd of gedacht: laten wij maar aan het volk zeggen, dat het bij ons

alle mogelijke standpunten en opvattingen kan verwachten. Dat wij dus als partij hier geen boodschap hebben. Daarvoor is deze zaak te belangrijk en te ernstig. Want de radio, en met name de televisie, is een geweldige macht in het volksleven. De kracht en de betekenis daarvan kunnen wij nog nauwelijks over-

zien. En — het werd hoe langer hoe meer duidelijk, dat bepaalde machtsconcentraties dit medium wilden veroveren.

In zulk een situatie houdt de A.R. Partij er niet van, om te zeggen: hier staan wij, maar wij kunnen ook anders.

Daarom heeft zij in 1963 in haar verkiezingsprogram gezet:

Deze week

- De stand van de kabinetscrisis (pag. 1 en 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Vrijheid voor de negers in Amerika (pag. 4)
- Stand van de ledenwerfactie (pag. 5)
- A.O.W. en korting overheids-pensioenen (pag. 6 en 7)
- T.V. in buitenland (pag. 8)
- Amendementen op herziening partijstatuut (pag. 9)

Luister.....

donderdag 25 maart a.s. naar onze radio-uitzending. Spreker mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (A.V.R.O.).

„Het radio- en televisiebestel behoort niet geschoeid te zijn op commerciële leest, doch dient te berusten op in het volksleven gewortelde organisaties. De wet moet het mogelijk maken, dat zulke organisaties de veelzijdigheid van de geestelijke en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen. Een staatsomroep of een éénheidsomroep moet worden verworpen”.

Starheid of standvastigheid

DE kern van deze uitspraak ligt in die in het volksleven gewortelde organisaties.

Zulke organisaties zijn er al veertig jaar. De bezetter heeft ze weggevaagd, het kabinet Drees-Schermerhorn heeft na de bevrijding, toen er nog geen verkiezingen waren gehouden, geprobeerd, ze vleugellam te maken, maar dit stukje verlicht despotisme is van korte duur geweest. De Regering moest zwichten, al vond de toenmalige socialistische minister van O.K. en W. het volgens zijn eigen verklaring verschrikkelijk jammer, dat de omroepverenigingen terugkeerden.

En — sedert is er nooit weer een socialistische minister van O.K. en W. geweest en heeft de K.V.P. die portefeuille bij elke kabinetsformatie aan een van haar leden toegewezen gezien. Waarschijnlijk met grote voldoening.

VOOR de tweede wereldoorlog, toen het nog alleen om de radio ging, scheen de zaak veel eenvoudiger. Toen werd het vrijwel algemeen aanvaard, dat de zendtijd over de omroepverenigingen werd verdeeld. Het was alleen de vraag, of er discriminatie zou plaats hebben. De liberalen wilden dat, en vroegen discriminatie van de andere omroepverenigingen ten bate van de Avro. Maar zij konden dat politiek niet halen. De Regering discrimineerde niet. De zendtijd werd naar billijkheid verdeeld en de omroepverenigingen betaalden de kosten van hun studio's en programma's.

FORMATEUR CALS

.....tijd voor lijmen voorbij.....

WIJ hebben dat nog eens weer opgehaald, omdat de liberalen en hun secundanten nu opnieuw de voorvechters zijn van discriminatie. Zij willen nu, dat de omroepverenigingen allemaal de dupe zullen worden van die discriminatie. Zij willen nu bevoorrecht van nieuwe gegadigden, die kwamen opdagen toen er tientallen miljoenen jaarlijks in de kijkgeldpot kwamen, door de staat ingevorderd, en er bovendien vermoedelijk aan de televisie te verdienen viel.

Met een grenzenloze vrijmoedigheid vroegen de tot een monsterbond verenigde nieuwe gegadigden driemaal zoveel zendtijd als bv. de N.C.R.V. heeft en zij vroegen het als minimum. En de minderheid in het kabinet ijverde in dezelfde richting.

DE antirevolutionaire ministers waren niet bereid, zulk een onbehoor-

lijke discriminatie te bevorderen.

Evenals hun partijgenoten in de Kamer en in het land waren zij voor een open bestel, waarbij nieuwe gegadigden overeenkomstig wettelijke objectieve normen zouden kunnen worden toegelaten. Maar zij bedankten er voor, op enigerlei wijze mee te werken aan een discriminatie ten bate van deze overigens ook nog al zonderlinge nieuwelingen.

De K.V.P. blijkt er precies zo over te denken. Maar de liberalen waren onvermurwbaar. En door hun verbeten streven om op een of andere wijze — ze hebben het op vele manieren geprobeerd — de omroepverenigingen te treffen door politieke discriminatie, hebben zij zich zelf buiten de „Regeringscombinatie” geplaatst.

NU heeft de heer Cals de opdracht en wat dit worden wil, daarvan weten wij uiteraard niets. Van zijn plannen weten wij ook niets. Eenmaal stond hij, blijkens zijn optreden in de Kamer, niet zonder geladenheid achter de nota van de beide staatssecretarissen, waarin commerciële televisie werd bepleit. Maar de gedachte van die nota werd door de Tweede Kamer op overtuigende wijze afgewezen. Het zou politieke onzin zijn, nu toch nog te proberen, zulke plannen opnieuw ahangig te maken. Bovendien schijnt het vast te staan, dat de K.V.P.-fractie, de heren Blaisse en Cals daarbij inbegrepen, éénstemmig achter haar woordvoerders stond bij de informatie-pogingen. Ook de uitspraken van de partijvoorzitter van de K.V.P. waren duidelijk tégen de door de liberalen en hun medestanders voorgestane discriminatie. Wij zijn er dan ook van overtuigd, dat de heer Cals geen pogingen zal ondernemen om de liberalen nog verder tegemoet te komen. De tijd, dat er geprobeerd werd om te lijmen, is voorbij.

En wij willen aan de liberalen niet de lof der eerlijkheid onthouden. Zij waren, wat zij zijn geweest. Vóór 1940 waren zij vóór discriminatie ten

• Vervolg op pag. 2

vd
R. v. d. Burg n.v.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

THIJS BOOY:

Het is stil op het Loo...

Thans ook verkrijgbaar als paperback ad f 7,90 bij de boekhandel.

Uitgeverij W. ten Have N.V.

Het imposante studiogebouw van de N.C.R.V. te Hilversum — men begon met de bouw hiervan kort voor de oorlog — werd geheel betaald uit eigen fondsen. Luisterbijdragen kwamen er niet aan te pas. (foto N.C.R.V.)

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813).

Den Haag. Telefoon 117700*

geen problemen met:

ANTI GEEL tex

MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

Starheid of standvastigheid

• Vervolg van pag. 1.

faveure van de A.V.R.O., nu ter begunstiging van het nieuwe monsterverbond. De term monsterverbond is het eerst gebruikt door de liberale N.R.C., die beter oog had voor de werkelijke verhouding dan staatslieden als de burgemeester van Wassenaar. Maar de laatste was in elk geval van een **onversneden liberalisme, oud en belegen, sedert tientallen van jaren op fust gelegd** in negentiende eeuwse kelders. Wij horen uit de liberale hoek tegenwoordig ook wel eens stemmen, die de indruk wekken dat het opportunisme tot beginsel is verheven. Dat was hier niet het geval. Ook de liberalen hebben evenals wij begrepen, dat deze kwestie **princiepelijk moet worden uitgevochten**.

En wij van onze kant zijn daartoe bereid te achten het onze plicht.

HET is een **minderwaardige** politieke strijdwijze, om ons deswege van starheid te beschuldigen. Wie standvastig is in de principiële strijd is **niet star, maar trouw**. Die standvastigheid er die trouw mogen wij met blijdschap constateren op dit punt over de gehele linie in onze partij. Bij de verkiezingen hebben wij iedereen duidelijk verteld, waar wij stonden en dat standpunt hebben wij niet verlaten.

Dat kunnen wij met dankbaarheid zeggen, maar dat kan ook alleen, doordat wij een standpunt hadden en nog hebben. Een partij die in dezen géén standpunt heeft, kan dat niet, maar heeft daarom nog niet het recht ons verwijten te maken.

De C.H.U. heeft in dezen geen stand-

punt en verklaart dat de gehele zaak een vrije kwestie is, waarin iedereen in de C.H.U. kan denken, zoals hij wil. En dus ook handelen en stemmen, zoals hij wil.

Het staat de C.H.U. volkomen vrij, géén standpunt in te nemen. Haar leden doen dat uiteraard wél en elk van de fractieleden kóós, door zijn stem, indertijd voor of tegen de commerciële televisie. Want als de partij als zodanig géén standpunt inneemt en alleen gewaagt van een vrije kwestie, dan kan dat nooit betekenen, dat de fractieleden, ieder voor zich, óók geen standpunt innemen. Dat is gewoon een onmogelijkheid. De heer Beernink b.v. heeft zich persoonlijk verbonden aan een van de nieuwe gegadigden, n.l. aan een organisatie, waarbij ook burgemeester Van Walsum van Rotterdam en burgemeester Matser van Arnhem betrokken waren en — dan ook de heer Zwolsman. Maar juist omdat het door de C.H.U. als een vrije kwestie werd beschouwd, verhindert die duidelijke keuze van de heer Beernink andere leden van zijn fractie niet, om vierkant tegen de commerciële televisie en evenzeer tegen de door de liberalen voorgestane discriminatie te zijn.

Bij ons is dat anders. Wij zijn het onderling van harte en uit volle overtuiging ééns en wij zijn daar dankbaar voor, juist omdat het hier gaat om zulke grote dingen, beslissend voor de geestelijke toekomst van ons volk. Het zou ons niet alleen verdriet doen maar ook ernstig verontrusten, wanneer wij op zulk een punt, dat in gewicht dat van de schoolstrijd nadert, alleen maar zouden kunnen zeggen dat wij als partij geen mening hadden.

DIE standvastigheid en trouw brengt nog iets anders mee.

Wij hebben daar verleden week al op gewezen.

In het kabinet-Marijnen is de zaak dagenlang in discussie geweest. Na véél moeite heeft de meerderheid, ook de a.r. ministers, zich verenigd met een nota van minister Bot. Daarbij zijn de a.r. ministers naar hun overtuiging tot het uiterste gegaan, om een oplossing te vinden. De nota-Bot beschouwen zij als een compromis, dat nog verantwoord is, maar waarbij ook de grèns is bereikt.

Noch zij, noch de a.r. fractie zijn er daarom voor te vinden om deze nota-Bot, die een compromis inhoudt, te maken tot uitgangspunt voor een

nieuw compromis, waarbij opnieuw concessies worden gevraagd. Wij bedanken voor een compromis in de tweede macht en met name als dat zou moeten dienen om de liberalen alsnog te behouden. Of om hen, die met hen op dit punt eensgezestes bleken, te lijmen. De a.r. gaan liever in de oppositie, dan dat zij gaan meedruwen aan een wrakke politieke mallejan, die op twee compromissen rijdt.

INTUSSEN is de opzacht aan oud-minister Cals niet gemakkelijk. Met de liberalen behoeft hij het niet te proberen. Die hebben zichzelf zó vastgelegd, ook door hun houding te laten sanctioneren door de partijraad, dat zij alleen langs een weg van onbeschaamd opportunisme nog de weg terug kunnen gaan.

Maar inschakeling van de socialisten is al evenmin eenvoudig.

Zij hebben tegen het kabinet-Marijnen een scherpe oppositie gevoerd. Zij hebben het beleid gebrandmerkt als een ramp voor het land. Zij vonden de algemene lijn verderfelijik. De heer Vondeling heeft zich opgemaakt, om uit te maken welke ministers naar socialistische opvatting onbekwaam of ongeschikt waren en hij begon met de minister-president, met mr. Marijnen. Dat heeft de K.V.P. — en dat is zéér begrijpelijk — gestoken. De socialisten kunnen, als ze hun jongste verleden niet radicaal over boord willen gooien, alleen maar genoeg nemen met een menu, waarbij echt koppige rode wijn wordt geserveerd. Doen zij dat niet, dan gaan óók zij blijkbaar kiezen voor de weg van het onbeschaamde opportunisme.

En een kabinet, steunend op de drie

rechtse partijen is moeilijk, omdat de meerderheid dan zéér gering is, maar veel meer, omdat de C.H.-fractie juist op het gebied van de radio en televisie géén stevige eenheid vormt, dus juist op het punt, dat het meest urgent is geworden.

Bovendien heeft de heer Beernink zulk een kabinet terstond nadat de informatiepoging van de heer Schmelzer was mislukt, radicaal afgewezen. Daarover behoeft dus verder niet meer te worden gepraat.

WIJ hebben alleen maar de moeilijkheden onderzocht. Het te volgen beleid laten wij vol vertrouwen over aan onze fractie, die zich in deze aanleggenheid het vertrouwen van de gehele partij heeft verworven en waardig maakt.

Persoonlijk geven wij de voorkeur aan een werkelijk extra-parlementair kabinet, dat het beleid van het kabinet-Marijnen voortzet op financieel, economisch en sociaal terrein en dat voor de Staten-Generaal verschijnt met een duidelijk voorstel tot regeling van het radio- en televisie-beleid zonder discriminatie van die omroeporganisaties, die niet bogen op economische macht, maar wortelen in het volksinitiatief. Uiteraard zullen de liberalen daar dan tegen stemmen en het staat vast, dat die dan de Boerenpartij en ook de heer Goedhart van de P.v.d.A. aan hun zijde zullen vinden. En wie nog meer, dat zal de tijd dan wel leren.

Maar politiek komen de zaken dan heel duidelijk, zuiver en eerlijk te liggen.

En — standvastigheid wint het op de lange duur altijd van tweeslachtigheid en opportunisme. Zelfs in een tijd, waarin het als een deugd wordt beschouwd, om zich „genueanceerd” uit te drukken, ook in de politiek.

A.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris)

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOPING f 0,20.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR EIGEN

Cluys - MAAIDORSERS

Bamfords - OPRAAPPERSEN

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)

Telefoon (01860) - 2050

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF

RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels

Overzee-verpakking

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

Ribbens' Dekkleedenfabriek

„DE BARONIE”

HAVERMARKT 1 - BREDA
TELEFOON 01600 - 36478

*Fabriek van dekkleden,
markiezen, kampeertenten, vlaggen,
autobekleding.*

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPLJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

**Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.**

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz. ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

VOOR UW WASGOED

èn

UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

WESTLAND

DE LIER - TEL 2215
NAALDWIJK - 4163

DELFT - MARKT 49
TEL 23762
DEN HAAG - TEL
BEEKL 366 1632311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

H. HORTENSIOUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

**NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

★ ★ Selma

Een zoet plaatsnaampje, dat tot in lengte van jaren trieste herinneringen zal oproepen aan rassen-haat, bruto geweld en moord. Geen beslissing zal in en buiten de Verenigde Staten met groter spanning zijn afgewacht dan president Johnson's besluit: tot hertoe en niet verder! Het heeft lang geduurd eer deze woorden gesproken werden. Een blanke predikant overleed aan de gevolgen van mishandelingen eer het zo ver was. Misschien vond de president dat wachten nodig om de onafwendbaarheid van zijn ingrijpen overduidelijk aan te tonen. Toch denken wij onwillekeurig terug aan president Kennedy. Deze betoond zich in dergelijke situaties meer staatsman en minder politicus.

★ ★ Onder de paraplu

De A.V.R.O. en de V.P.R.O. houden zich opmerkelijk stil in het strijdgewoel om het radio- en televisie-bestel. Ook het lonken van de A.V.R.O. naar de T.R.O.S. is gestaakt. Dat is te begrijpen, want de algemene (A.V.R.O.) en de vrijzinnigen (V.P.R.O.) voelen er niets voor zichzelf op te heffen. En evenmin zijn zij er op gesteld door de commerciële beschermelingen van de V.V.D. opgerold te worden, zodra de T.R.O.S. trawanten een commercieel-moordende concurrentie met de omroepverenigingen zouden kunnen beginnen.

De A.V.R.O. en de V.P.R.O. zullen in hun hart blij zijn dat ook zij kunnen schuilen onder de paraplu van de politieke partijen, die voor non-discriminatie in etherland pal staan.

Hun leden zullen merendeels wel te "algemeen" en te "vrijzinnig" zijn om in politiek opzicht die partijen bij de stembus te steunen. Daarom zou een woord van dank en waardering NU des te meer op zijn plaats zijn. Want de strijd wordt ook ten hunnen behoeve gestreden. In het algemeen belang. En daarom behoeven er in feite toch ook weer geen complimentjes aan te pas te komen. Gelukkig voor de A.V.R.O. en V.P.R.O.

★ ★ Slaven

Nu de liberalen het tafellaken doorsnesden hebben, begint er in vele geesten iets te dagen. Meer dan één publicist heeft zich ten minste de laatste dagen positiever dan weleer uitgedrukt jegens de "zuilen".

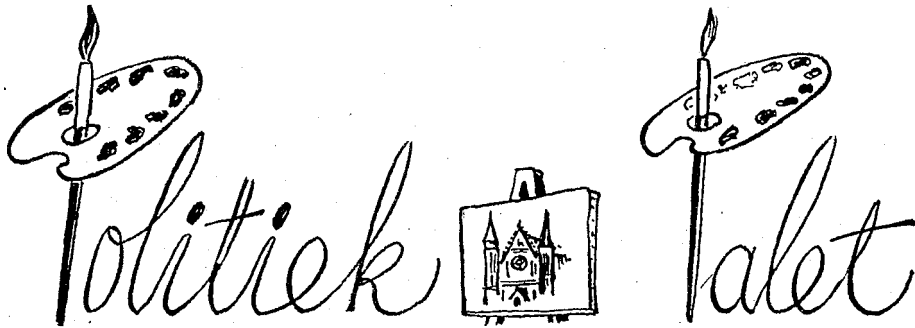
Ons omroepbestel kan een vergelijking met het buitenland glansrijk doorstaan. Dat was de conclusie van mr. Hilterman zondag jl. voor de A.V.R.O.-microfoon.

Van hem zullen vele luisteraars het eerder geloven dan van de A.R. of de K.V.P., die als (onbezoldigde) propagandisten van de N.C.R.V. en de K.R.O. worden gedoodverfd. Velen, die zo vol vuur voor een vrij en bevoorrecht entree van de T.R.O.S. e.a. in omroepland pleitten, komen langzamerhand tot de conclusie, dat hun houding in dezen het overvragen door de V.V.D. en de nieuwe zendgegadigden in de hand werkte. Ze moeten zich bovendien wel gaan voelen als slaven van de nieuwe heren, want als leden worden ze door de bankiers, die slechts geld uit de ether willen slaan, niet geaccepteerd. Dat zou voor de bankiers te veel organisatorische rompslomp met zich brengen en dit moet de vele kleine promotors van de T.R.O.S. op hun beurt toch wel te denken geven.

★ ★ Voor schut

Degenen die zo kinderlijk trots een T.R.O.S.-plaatje op hun auto plakken, rijden zo langzamerhand wel voor schut.

Ze mogen de T.R.O.S. aan gratis-reclame helpen maar op hun lidmaatschap (en medezeggenschap) wordt door de grote heren van de commerciële televisie geen prijs gesteld. De T.R.O.S.-rijders kunnen natuurlijk ook aandeelhouders van de V.A.T. (de financierings-maatschappij van de R.E.M. en de T.R.O.S.) zijn. Maar dan moeten ze zo eerlijk zijn daar openlijk voor uit te komen. Bij voorbeeld met een plakplaatje op de ruit dat smeekt: "wie neemt mijn aandeeltje over, nu het nog iets waard is"! Beter zou nog zijn: "Al 'n V.A.T., kreet of krats, voor uw aandeel gehad?"

VOOR wie nog enige tijd met Verdeling in het duister getast mocht hebben naar de oorzaken van onze kabinetscrisis is thans alles opgeklaard. Na de onmiddellijk historisch verklaarde „nacht van Schmelzer“ liggen de kaarten duidelijk op tafel. De fractievoorzitters hebben zich gehaast de standpunten uit de doeken te doen op persconferentie na persconferentie. Steevast getuigden de woordvoerders op deze séances allereerst van de grote eensgezindheid in eigen kring die bij alle droevigheids over het overlijden van het kabinet Marijnen het leven toch nog de moeite waard maakte.

Waren de breekpunten bij het uitbreken van de kabinetscrisis vooral de verdeling van de reclamepot (wie de meeste advertenties oogste moest ook de meeste centjes vangen, zei de V.V.D.) en de verplichte samenwerking in N.T.S. en N.R.U. die de huidige omroep is opgelegd maar waaraan de TROS-club niet wil geloven, na het nachtelijk beraad van de fractieleiders op Plein 1813 lagen de breekpunten een beetje anders. Men was toen gestuit op de toelatingseisen voor nieuwe etherklanten, op de verdeling van de zendtijd, op de noodzaak de piratenzender Veronica op te doeken. Men moet zich door deze verschuivingen niet van de wijs laten brengen. Het gaat om een fundamentele tegenstelling die zich nu eens op dit punt en dan weer op dat punt baanbreekt. De aanduiding „fundamenteel“ is gewoon een netter woord voor het erfelijk belaste „principeel“, het is door de heer Smallembroek in de voorbije weken veelvuldig gebruikt en het heeft zelfs in het liberale spraakgebruik ingang gevonden. Alleen mr. Beernink van de unie mijdt het woord fundamenteel uit principe; het past niet in de

vocabulaire van vredestichters en vredestichten wil de unie tot elke... o nee, toch niet tot elke prijs blijkens het communiqué van de unieraad. De heer Geertsema, het hel klinkend cimbaal van de volkspartij voor V&D, denkt daar heel anders over. Hij is altijd bereid alles nog eens te overwegen maar hij schreef klinklaar in „V&D“, het partij-orgaan van zijn volkspartij: „Het betreft hier een zo belangrijk geestelijk goed, dat dit nimmer aan een politiek compromis kan worden opgeofferd“.

Fundamenteel dus. Men mag wat mij betreft overigens alle dikke woorden vergeten en het gewoon onder een heel simpele noemer brengen: eerlijk of niet eerlijk, billijk of onbillijk.

Wij hebben in dit land vijf omroeporganisaties die er niet op uit zijn een cent te verdienen. Nu is het op zichzelf geen schande een cent te willen verdienen (we zijn er allemaal in zoveel mogelijk eer en deugd op uit) maar dat de omroepen de zorg missen eventuele aandeelhouders tevreden te moeten stemmen dat noem ik pas winst. En dat er vijf clubs zijn die kunnen zeggen wat ze willen zolang ze de openbare orde en de goede zeden overeind laten dat is uniek, dat moet men zich door geen pressuregroep laten ontzelen. Je hoeft niet hoera te roepen bij alles wat Hilversum of Bussum de lucht in slingeren, je hoeft het zelfs niet van a tot z met onze eigen oudejaarsavondsluiter de heer Roosjen eens te zijn, je kunt het systeem niettemin van harte toefjuichen. En dat vervloekte monopolie van de omroepzuilen dan? Wie wil er een monopolie? Niet de K.V.P., niet de A.R.P.! Nieuwe gegadigden kunnen een royale kans krijgen om van zich te laten horen en te laten zien. Maar ze krijgen niet de blijvende garantie van een bevoorrechte posi-

tie. Na een paar jaar worden ze op gelijke voet behandeld als elke andere omroepclub. Dan moeten ze gewoon laten zien dat de mensen in het land inderdaad zo om ze zitten te springen als ze nu onbewezen pretenderen. Dan wordt er gewoon gekeken hoeveel mensen er vijf gulden in een heel jaar voor over hebben de TROS-enzovoort-club in de ether te hebben. Voor h t geval dat het er een miljoen blijkt, te zijn kunnen ze een hele zender krijgen, niet omdat iedereen dat nu zo fijn vindt, maar omdat het eerlijk is. Dat betekent de toepassing van dat vermaledijde getalscriterium, dat je bij de Kamerverkiezingen wel mag gebruiken om de zetels te verdelen maar dat je volgens de V.V.D. in de ether niet mag hanteren. En ook mr. Beernink wil het getalscriterium, maar dan met een afwijkingmogelijkheid. Hij wil dat „de minister van O., K. en W., de radioraad gehoord en gelet op factoren welke voldoende aanhang en sympathie voor een kandidaat zendgemachtigden onder een niet onbelangrijk deel van de kijkers kunnen doen veronderstellen, in byzondere omstandigheden indien de billijkheid dit vordert, van de toelatingseisen kan afwijken“.

Ga er maar aan zitten als minister. Je steekt eenvoudig je natte vinger in de lucht en je geeft de TROS-club veertien uur zendtijd. En wat geef je de TROS II-club? En de TROS III-club? Als dat vredestichten is, dan is kapper Flink een meteoroloog..

Wat er aan de hand is dat is dat men van hogerhand probeert af te dwingen wat via het particuliere initiatief van de A.V.R.O. niet gelukt is. De vanouds bekende zuilenmepper mev. Van Someren-Downer komt op voor het miljoen gezinnen (van de drie miljoen) dat niet georganiseerd is. Die zitten om heel-iets anders te springen, meent ze. Maar da. ze er ook een paar gulden voor over hebben om iets-heel-anders te krijgen gelooft ze geen ogenblik. Spreken ramens de ongeorganiseerden kan ik ook als het moet en avonden lang. Wie zich er iets van aan zou trekken brengt de vrijheid en de democratie om zeep, want „V&D“ bestaan bij de gratie van de getalsnorm. Niet omdat het ideaal is, maar omdat er niets beters is.

P.

Crisis der zathed of doorbraakpoging?

In het officiële orgaan van het Gereformeerd Politiek Verbond werd op merkwaardige wijze gereageerd op de kabinetscrisis. De secretaris dr. Verbrugh betitelde deze kabinetscrisis als een "crisis der zathed".

De groepjes politici, die deze "crisis" gemaakt hebben moesten zich schamen, zo meent hij. Kleinheid en onbenulligheid zijn troef. Zijn er geen zaken met meer ziel erin, waarvoor men de aandacht van ons volk mag vragen? Dit opschroeven van kleinigheden door hen, die voor een grote lijn en perspectief blind zijn, is de oude teruggekeerde kwaal uit onze 18e eeuwse regententijd, die het volk weerloos maakt tegen aanvallen van buiten.

Het is werkelijk niet een aanhaling uit "De Telegraaf", maar uit een artikel van de secretaris van het G.P.V.

Dan heeft drs. v. Oord in het (vrijgem. geref.) weekblad Opbouw de situatie beter begrepen.

Deze wijst erop, dat de eis van een "open radio- en televisiebestel" het gevaar in zich bergt, dat althans op dit gebied gebroken zal worden met het samenlevingspatroon, dat gegrond is op levensbeschouwelijke basis. Het volledig honoreren van die eis betekent de doorbraak op kousevoeten.

De doorbraak van na de oorlog is mislukt. En daar kunnen we blij om zijn. Maar het lijkt erop, dat deze nieuwe en andere door-

braakpoging een grotere kans op slagen heeft. Aldus drs. v. Oord.

Jammer, dat blijkbaar nog niet alle christelijke partijen deze doorbraakpoging onderkend hebben.

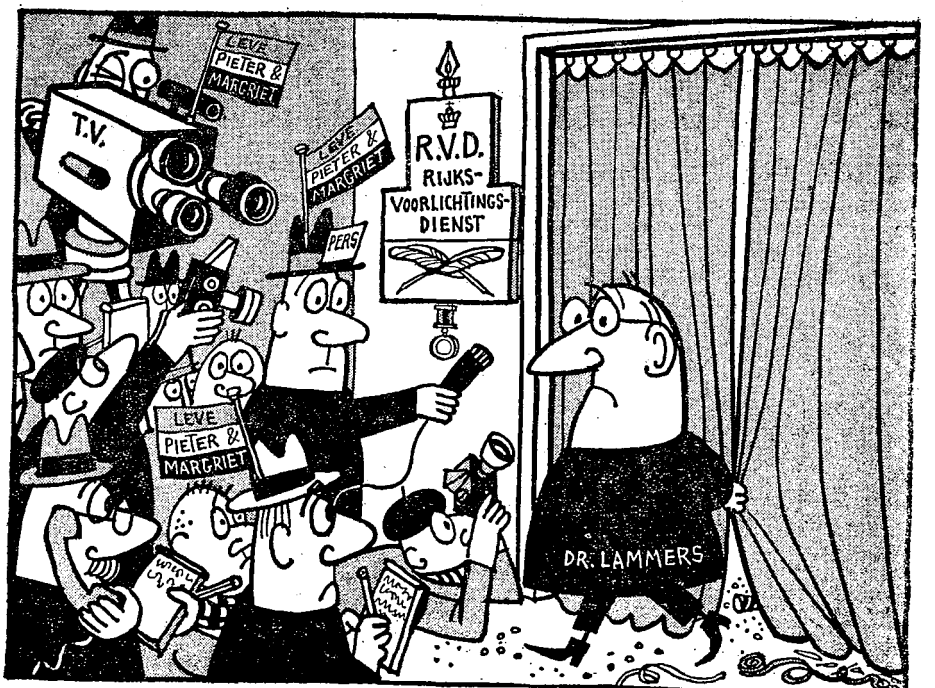
J. Meulink.

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

VOORBARIG?

„Misschien kunt u het nog geheim houden, maar er gaan geruchten over een op handen zijnde verlovings tussen KVP en PvdA...“

(Uit De Volkskrant)

De positie van de Amerikaanse neger

Recht en onrecht in een samenleving

HET Amerikaanse negerprobleem lijkt een telkens terugkerend verschijnsel te zijn. Telkens is het, of de goede krachten de kwade hebben overwonnen. Het is dan soms geruime tijd rustig. Totdat er plotseling weer een incident plaatsvindt, waaruit blijkt, dat er nog niet veel is veranderd. Jarenlang was het met name tegen de tijd, dat het schooljaar zou aanbreken, bijzonder onrustig in het zuidelijke deel van de Verenigde Staten. De namen Little Rock en Tuscaloosa liggen nog tamelijk vers in het geheugen. Toen kwamen de boycotacties tegen busondernemingen (van blanken), die weigerden de rassenscheiding bij het openbare vervoer op te heffen. Sit-in demonstraties in restaurants bezorgden de autoriteiten van verschillende zuidelijke staten grote moeilijkheden. Toen kwamen de acties om zoveel mogelijk negers te laten inschrijven in de kiesregisters van deze staten. Deze leidden tot felle demonstraties en tenslotte tot een vrijheidsmars, die in bloed werd gesmoord. Blanke negerhaters doodden zelfs een blanke predikant, die uit Boston naar Selma in de staat Alabama was gekomen om deel te nemen aan betogingen voor gelijke rechten voor de negerbevolking.

President Johnson tijdens de toespraak, die zulk een bewogen karakter droeg. Links naast hem het onbewogen gezicht van gouverneur Wallace.

De weg omhoog is lang en moeilijk

SPECTACULAIR

Deze incidenten hebben ons echter alleen maar de spectaculaire kant van het Amerikaanse negervraagstuk laten zien. Het probleem is echter veel gecompliceerder, dan men op het eerste gezicht zou denken — veel gecompliceerder zelfs. Want dit vraagstuk is bepaald nog niet opgelost, als alle negerkinderen gelijke kansen krijgen op een goede opleiding, ook aan 'geïntegreerde' universiteiten, of als alle negers in de Verenigde Staten van het kiesrecht gebruik kunnen maken, dat hun al zo'n honderd jaar geleden in de grondwet werd gegarandeerd. Zolang diezelfde negerkinderen na het voltooien van hun studies niet in de staat waar zij geboren werden de jobs te kunnen krijgen, waarvoor wel hun blanke leeftijd- en studiegenoten in aanmerking komen en zolang zij en hun ouders in sociaal opzicht als mensen worden behandeld, die melaats zijn, kan er — zoals een negervrouw terecht opmerkte — geen sprake zijn van de door president Johnson gepropageerde 'Great Society'.

VERSCHIL

Er is een groot verschil met Zuid-Afrika. Wel is hier sprake van vaak felle tegenstellingen tussen blank en zwart, van een dodende haat tegen de neger, die zich niet langer bij zijn minderwaardige positie neerlegt. In de Zuidafrikaanse republiek kent de grondwet evenwel geen gelijke rechten toe aan beide bevolkingsgroepen. Er is daar wel sprake van een natie, maar van een eigensoortige ontwikkeling van blanken en niet-blanken. De apartheid is kenmerkend voor de situatie in Zuid-Afrika. De niet-blanken (en dat zijn voornamelijk de Bantoes) moeten uiteindelijk in eigen woongebieden worden samengetrokken, waarin zij vredig een eigen bestaan kunnen leiden (Bantoes-tans). In de praktijk is van dat streven echter weinig terecht gekomen, omdat de blanken hun economie niet drijvende kunnen houden zonder de (goedkope) neger-werkkrachten. Zolang deze toestand voortduurt heeft de apartheidspolitiek van de regering-Verwoerd een discriminerend karakter. De huidige ontwikkeling in Zuid-Afrika komt neer op handhaving van de status quo, op het handhaven van de stevige positie van het blanke element.

INTERPRETATIE

In de Ver. Staten van Noord-Amerika liggen de zaken anders. Ook daar vindt men — en zeker niet alleen in de zuidelijke staten — duidelijke tegenstellingen tussen (om het heel kort samen te vatten) blank en zwart. De Amerikaanse grondwet kent echter iedere burger, van welk ras of van welke godsdienst ook, gelijke rechten toe. Toen een eind

gemaakt was aan de slavernij, leken de Verenigde Staten reeds een heel eind op de goede weg te zijn gevorderd. Later bleek echter, dat de neger nog een bijzonder lange en moeilijke weg moest afleggen, voordat het er op zou gaan lijken, dat hij werkelijk van die gelijke rechten gebruik zou kunnen maken. De oorzaak daarvan was, dat de verschillende staten (op het ogenblik zijn het er 50), waaruit de Verenigde Staten zijn samengesteld, meenden de bepalingen van de grondwet te mogen en te kunnen interpreteren. Vandaar de moeilijkheden bij het toelaten van negerstudenten op 'blanke' universiteiten, bij het integreren van openbare gelegenheden als cafetaria's, busstations, bioscopen en dergelijke. Vandaar ook het leidelijk verzet tegen pogingen, in de loop van tientallen jaren door negers ondernomen, zich in de kiesregisters te laten inschrijven.

ANDERE KANT

Wanneer zich op een bepaald ogenblik in een staat moeilijkheden voordoen, zoals thans in Alabama het geval is, staat de federale regering te Washington vrijwel machteloos. Het ministerie van justitie kan slechts nagaan of er een duidelijke overtreding van federale wetten heeft plaatsgevonden. Pas dan kan een vervolging tegen de overtreders worden ingesteld. Daar gaat echter heel wat tijd mee heen en het resultaat van dergelijke processen is niet even afdoende. Als laatste redmiddel blijft de president van de Verenigde Staten dan over, federale troepen naar de betrokken staat te zenden en/of de nationale garde van die staat onder federaal bevel te plaatsen. Het is altijd moeilijk voor een Amerikaans president, onmiddellijk uit te maken, wat er

in soortgelijke gevallen moet worden gedaan. Wat het beestachtige optreden van de 'autoriteiten' in Selma (Alabama) betreft, leek de president de kat wel wat erg lang uit de boom te kijken. Iedereen voelde dat er vorige week iets gedaan had moeten worden. Dat was de ene kant van de zaak. Voor Johnson was er echter ook nog een andere (afgezien nog van het feit, dat ook de kwestie Vietnam zijn aandacht opeiste).

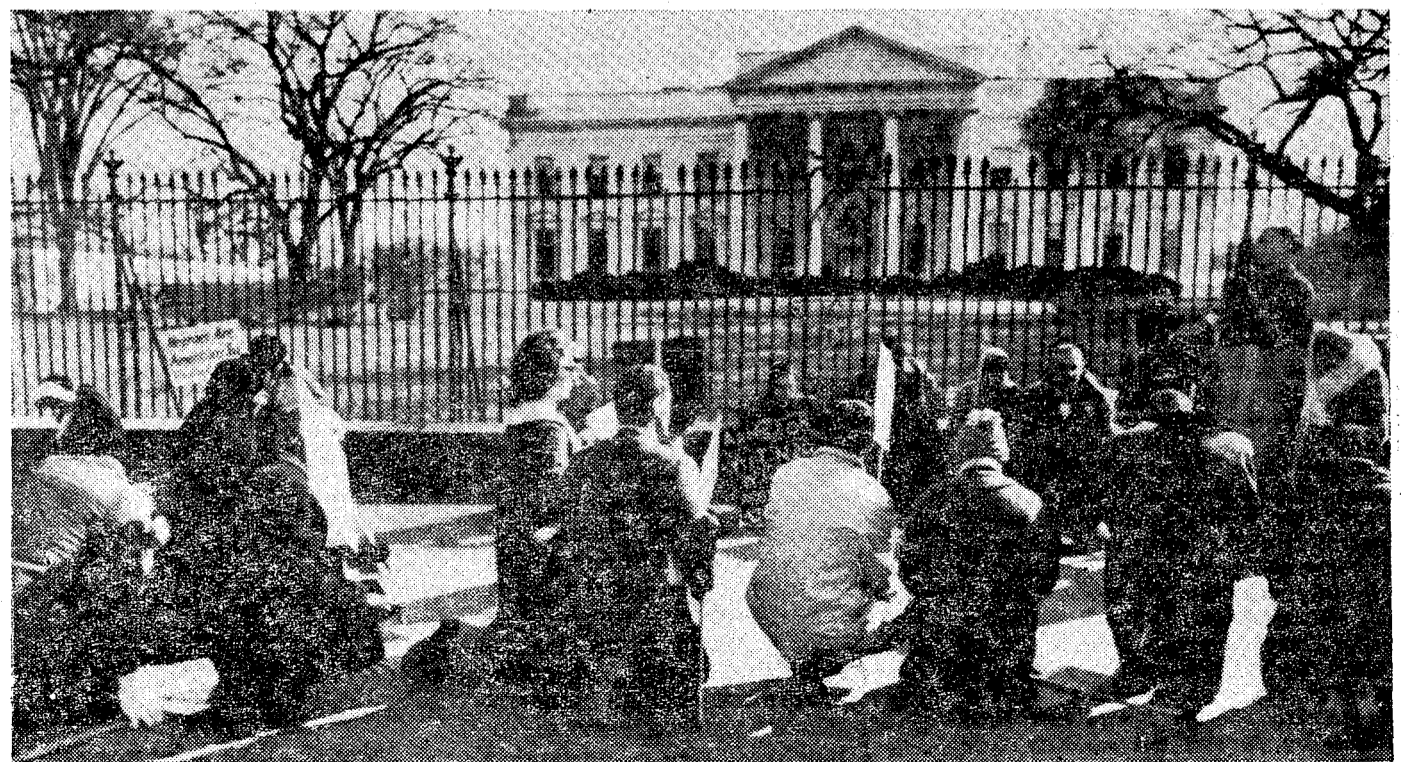
houdt en die onwillige staten op 'wettige wijze' in het gareel wil brengen. Tegelijkertijd past hij een tactiek toe, die de tegenpartij in verwarring brengt. Zo was zijn aankondiging, federale troepen gereed te houden om ze in Selma te kunnen inzetten, voor gouverneur Wallace mede aanleiding, om een gesprek met Johnson te vragen.

VERKLARING

De stap, die Johnson deze week bij het Congres heeft gedaan, heeft alleen betrekking op het ook aan de negerbevolking toekomstige kiesrecht. Na bijna honderd jaar was de bepaling in de Amerikaanse grondwet inzake gelijke rechten tot een dode letter geworden, althans voor een belangrijk deel van de Verenigde Staten. Johnson heeft wellicht het psychologisch juiste ogenblik afgewacht, om die bepaling nieuw leven in te blazen met medewerking van het Amerikaanse Congres. Zowel Republikenen als Democraten staan thans achter de president, die weet namens de grote meerderheid van het Amerikaanse volk te handelen. Indrukwekkend waren de woorden, die Johnson sprak na zijn langdurig onderhoud met gouverneur George Wallace van Alabama — een onderhoud waarin hij deze door haat verblinde man niet in het ongewisse liet over zijn opvattingen: 'Mijn regering zal alles in het werk stellen om gerechtigheid te verzekeren voor alle Amerikaanse burgers, ongeacht huidskleur. Dit is de betekenis van de eed, die ik voor de Almachtige God heb afgelegd, alvorens mijn ambt te aanvaarden. Dat is ook hetgeen ik met mijn hele hart geloof'. db

PER GEVAL

Het is voor de president van de Verenigde Staten onder de huidige omstandigheden onmogelijk een regel te stellen voor federaal optreden in geval van schending van de rechten van een deel van de bevolking (i.c. de negers) in een deel van het land. Deze overtredingen dienen geval voor geval te worden beoordeeld. Daarbij dienen we ons te realiseren, dat Johnson anders te werk gaat dan Kennedy. Deze zou wellicht eerder troepen naar Selma hebben gezonden. Johnson is echter van huis uit gewend, met meer factoren rekening te houden, zonder evenwel een berekend of berekend man te zijn. De houding van Kennedy deed sympathieker aan dan die van Johnson. We zullen echter moeten afwachten, welke methode op de lange duur meer effect zal sorteren. Johnson wil niet de man zijn, die incidentele inbreuken op bepalingen van de grondwet bestraft met interventie, omdat de waarde daarvan maar betrekkelijk is en de kloof tussen de beide bevolkingsgroepen nog maar dieper kan maken. Hij wil voor alle Amerikanen de president zijn, die het recht hoed

Belogers zitten neergeknield op het plaveisel van de Pennsylvania Avenue, voor het Witte Huis. Later zou het aantal demonstranten snel toenemen. Toen greep de politie in.

Als u een rustig en goed

PENSIONADRES

zoekt, dan kunnen wij u nog een 2 pers. kamer aanbieden aan de rand v. d. bossen in Apeldoorn-Zuid. Pensionprijs f 9.75 p.p.p.d. In de periodes: 14/6-28/6 en 3/7-10/7 en 17/7-31/7 zijn we reeds bezet. G. Groenewold, Lisztlaan 13, Apeldoorn. Tel. 05760 - 20392.

Daar werden resultaten bereikt

De ledenwerf-kalender 1965

DE ledenwerfactie "WEER/ZIEN" heeft in verscheidene plaatsen al mooie resultaten opgeleverd. De kiesverenigingen, die deze successen wisten te boeken, mogen wel eens voor het voetlicht gehaald worden. Daarom noemen wij hieronder alle kiesverenigingen, die tot nu toe reeds 5 of meer nieuwe leden bij het partijbureau aanmelden.

Het gaat niet alleen om de eer der vermelding. Het gaat er ook om anderen te stimuleren. Bij een volgende publicatie der ere-lijst kan men zien of het geholpen heeft. De kiesverenigingen, die nog ingevulde aanmeldingskaarten hebben liggen, doch deze nog niet instuurden, behoeven dus niet te schrikken. Ook zij worden in een volgende publicatie nog wel genoemd.

Evenmin moeten de besturen, die permanent werven, zich er aan ergeren dat hun kiesverenigingen niet in deze lijst voorkomt. Iedereen die even nadenkt, zal tot de conclusie komen dat het op het schild heffen van deze actieve wervende kiesverenigingen onbillijk kan zijn ten opzichte van de allerbeste kiesverenigingen. Dat zijn immers zij, die voortdurend in touw zijn wat de ledenwerving betreft en die daarom

geen spectaculaire resultaten op korte termijn kunnen tonen.

Maar ja, wat wil men. Een ledenwerfactie voeren en daar geen publiciteit aan geven, gaat nu eenmaal ook niet!

Er zijn ook altijd nog kiesverenigingsbesturen, die het wel geloven. Maar dat is het slechtste "geloof" dat er is. Daar gaat niets meer van uit.

Zijn de bestuursleden wat te lang op het kussen blijven zitten? Prachtige uitzonderingen daargelaten leert de ervaring in deze actie ons dat op tijd "ververste" besturen deze zaak het meest energiek aanpakken. Zij beseffen blijkbaar dat een kiesverenigingsbestuur verantwoordelijkheid draagt, dat er veel van hen verwacht wordt omdat zij anders de christelijke politieke actie meer schaden dan dienen. Stilstand is achteruitgang. De hieronder staande lijst leert dat het ook anders kan. Die lijst wordt nog veel langer, want we gaan met de ledenwerfactie door. Een totaal van 2614 nieuwe leden is nog lang niet voldoende. Dat vindt iedereen! Daarom is het niet meer dan logisch dat iedereen nu ook gaat meedoen met deze "voortrekkers". Bijvoorbeeld onder het motto: Van elke wandeling in de lente-avonden nemen we één nieuw lid voor de A.R.P. mee...!

GRONINGEN

Haren	27
Groningen	26
Hoogkerk	20
Appingedam	18
Middelstum	15
Helpman	13
Winschoten	13
Ten Boer	10
Hoogezand	10
Veendam	9
Onderdendam	6
Kantens	5
Loppersum	5
Ter Apel	5
Diversen	29
Totaal	211

LEEUWARDEN

Sneek	52
Drachten	42
Franeker	33
Heerenveen	21
Bergum	20
Huizum	17
Moddergat	17
Dokkum	13
Wijnjeterp-Duursw.	12
Makkum	10
Oude Bildtzijl	10
Beetgumermolen	8
Winsum	8
Balk	7
Beetsterzwaag	6
Ferwerd	6
Haulerwijk	6
Langweer	6
Oosterbierum	6
Buitenpost	5
Donkerbroek	5
Heeg	5
Leeuwarden-West	5
Nij Altoena	5
Diversen	43
Totaal	368

ASSEN

Hoogeveen	183
Assen	52
Emmen II N.	21
Roden	18
Emmen I Z.	12
Zuidlaren	12
Bovensmilde	7
Koekange	6
Diversen	21
Totaal	332

ZWOLLE

Enschede-Zuid	30
Wierden	27
Zwolle-Assendorp	16
Borne	12
Lutten	11
Bant	9
Rouveen	7
Dalfsen	6
Diversen	34
Totaal	152

ARNHEM

Dieren	22
Ede	22
Apeldoorn-Zuid	20
Wageningen	18
Ermelo	16
Nijkerk	14
Rheden de Steeg	10
Arnhem	9
Harderwijk	6
Scherpenzeel	6
De Glind	5
Diversen	27
Totaal	175

NIJMEGEN

Aalten-Zuid	16
Aalten-Dorp	12
Haaften	6
Dinxperlo	5
Diversen	28
Totaal	67

UTRECHT

Amersfoort	31
Loenen aan de Vecht	7
Soest	7
Zeist	7
Vleuten	6
Benschop	5
Diversen	19
Totaal	82

AMSTERDAM

Amsterdam-West-Buitenveldert	28
Amsterdam-Noord	8
Amsterdam-Osdorp	6
Diversen	14
Totaal	56

HAARLEM

Haarlem-Dr. Kuyper	32
Haarlem-Rijssen. en Omstr.	28
Weesp	21
Hilversum V	14
Badhoevedorp	10
Haarlem-Dr. Bavinck	9
Hilversum IV	8
Huizen	8
Hoofddorp	7
Ouderkerk a.d. Amstel	5
Diversen	13
Totaal	155

DEN HELDER

Den Helder	40
Wieringermeer	27
Zaandam-West	24
Andijk	16
Zaandam-Oost	14
Hoorn	9
Castricum	5
Enkhuizen	5
Medemblik	5
Diversen	11
Totaal	156

DEN HAAG

Den Haag-Centrum I	9
Den Haag-Mariahoeve	7
Den Haag-Valkenbos	6
Loosduinen	5
Diversen	5
Totaal	32

LEIDEN

Gouda	35
Woerden	18
Leiden I	16
Krimpen aan den IJssel	15
Katwijk aan Zee	13
Wassenaar	13
Hazerswoude-Dorp	12
Moordrecht	11
Capelle aan den IJssel	9
Driebruggen	9
Voorburg-Noord	8
Stolwijk	7
Woubrugge	6
Zoetermeer	6
Haastrecht	5
Ouderkerk aan den IJssel	5
Diversen	45
Totaal	233

ROTTERDAM

Rotterdam VI	72
Rotterdam VIII C	13
Rotterdam XIX	13
Rotterdam XXI	12
Rotterdam IV	8
Rotterdam V	7
Rotterdam XIII	7
Rotterdam VIII B	6
Diversen	14
Totaal	102

DORDRECHT

Dordrecht II	100
Vlaardingen-West	30
H. I. Ambacht	21
Maassluis	18
Rijswijk III	15
Delft-Centrum	13
Vlaardingen-Ambacht	13
Leerdam	12
Hardinxveld-Giessendam	11
Maasdijk	10
Spijkenisse	10
Delft-West	7
Meerkerk	5
Rhoon	5
Rijsoord	5
Diversen	48
Totaal	323

'S-HERTOGENBOSCH

Diversen	6
----------	---

MAASTRICHT

Diversen	2
----------	---

MIDDELBURG

Goes	26
O.W. Souburg	19
St. Laurens	15
Axel	8
Koudekerke	8
Middelburg-Noord	7
Vlissingen	6
Kamperland	5
Diversen	26
Totaal	120

TILBURG

Breda	29
Bergen op Zoom	6
's-Gravenmoer	5
Diversen	2
Totaal	42

STAND PER 16-3-'65

LEDENWERFACTIE:

Leeuwarden	368
Assen	332
Dordrecht	323
Leiden	233
Groningen	211
Arnhem	175
Den Helder	156
Haarlem	155
Zwolle	152
Middelburg	120
Rotterdam	102
Utrecht	82
Nijmegen	67
Amsterdam	56
Tilburg	42
Den Haag	32
Den Bosch	6
Maastricht	2
Totaal	2.614

'VESTA' MEUBELN

plus 'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een 'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

GEPENSIONEERD OVERHEIDSPERSONEEL VRAAGT:

SINDS de inwerkingtreding van de Algemene Ouderdomswet (op 1 januari 1957) is de kwestie van de korting op de overheidspensioenen eigenlijk niet uit de actualiteit geweest. Herhaaldelijk duikt de vraag weer op, met name uit de kring van de oud-overheidsdienaren: is deze korting, welke tot op heden toe is gehandhaafd, wel billijk en rechtvaardig?

Elke Nederlander, die de 65-jarige leeftijd heeft bereikt, ontvangt immers naast zijn volledig pensioen uit eigen dienstbetrekking, hoe groot dat ook moge zijn, een volledig A.O.W.-pensioen. Maar bij overheidsambtenaren, die op 65-jarige leeftijd zijn gepensioneerd, ligt dat anders. Zij ontvangen weliswaar een volledig A.O.W.-pensioen, maar in verband met dit A.O.W.-pensioen wordt op hun eigen overheidspensioen gekort. Van dat overheidspensioen wordt b.v. voor diegenen, die 40 jaren bij de overheid gediend hebben, 80% van het thans geldende A.O.W.-pensioen afgetrokken. Deze gepensioneerde overheidspensioenen profiteren dus in feite maar voor 20% van het normale A.O.W.-pensioen. Maar is dit — zo stelt men dan — niet een duidelijke onrechtvaardigheid? Want zo worden toch de belangen van de uit overheidsdienst gepensioneerden zonder meer bij de belangen van alle overige gepensioneerden ten achter gesteld? Waarom moeten nu juist de overheidspensioenen het ontgelden: is dit niet een staaltje van zuivere willekeur?

Er zijn niet weinigen, die zo redeneren. En op het eerste gezicht lijken zij het gelijk voor 100% aan hun kant te hebben. Wie inderdaad niet meer feiten kent dan hier naar voren worden gebracht, moet volmondig beamen, dat hier ten opzichte van de gepensioneerde overheidsambtenaren duidelijk onrecht is geschied.

Bij nader onderzoek komen echter punten naar voren, die deze gehele kwestie wel in een iets ander licht stellen, zo al niet geheel van karakter doen veranderen. Wat op zichzelf niet verbazend is. Want wie zal nu willen beweren, dat in een democratisch land als Nederland verreweg het grootste deel van het parlement er geen enkel been in ziet, om moedwillig een grote groep gepensioneerden grof onrecht aan te doen?

Wie zo redeneert, doet nòch aan het betreffende vraagstuk, nòch aan de eerlijkheid en integriteit der kamerleden recht. Natuurlijk, kamerleden kunnen dwalen en een verkeerd inzicht hebben; maar het gaat niet aan hen ervan te beschuldigen, dat zij met open ogen en bewust een bepaald bevolkingsdeel ten achter hebben gesteld.

Het begin

MAAR welke zijn dan die feiten, die deze zaak in een ander daglicht kunnen stellen?

Laten wij eens beginnen bij het begin, namelijk bij de aanvaarding van de Algemene Ouderdomswet in 1956. Krachtens deze wet kreeg in principe iedere Nederlander, die de 65-jarige leeftijd had bereikt, recht op een — voor allen gelijk — algemeen ouderdomspensioen. Deze wet werd door verreweg het grootste deel van de volksvertegenwoordiging krachtig ondersteund; slechts de S.G.P. wenste te worden geacht tegen gestemd te hebben.

Deze vrij grote eensgezindheid in de Kamers was zeer wel te begrijpen. Vele gepensioneerden verkeerden namelijk in bijzonder moeilijke financiële omstandigheden.

Zij moesten zien rond te komen van een uiterst klein pensioen uit eigen dienstbetrekking; niet weinigen hadden zelfs in het geheel geen eigen pensioen. Als voor deze groepen bejaarden de Noodwet Drees er niet geweest was, zou de ellende niet te overzien zijn geweest. De Noodwet Drees was echter maar een zeer voorlopige, een „nood” oplossing; de Algemene Ouderdomswet was bedoeld — op basis van de gedachte der volksverzekering — aan de ouderdomsuitkeringen een meer definitief karakter geven.

Hieruit volgt dat de Algemene Ouderdomswet, ook vielen in feite alle 65-jarigen onder haar uitkeringen, toch in opzet was bedoeld voor die bejaarden, die zelf nauwelijks over enig pensioende beschikking hadden. De andere bejaarden, die wel over een redelijk pensioen beschikken — (althans in verhouding tot hun laatstgenoten loon of salaris) — werden alleen om technisch-administratieve redenen onder de wet gebracht. Het bleek namelijk, dat de wet technisch-administratief bijzonder moeilijk uit te voeren zou zijn geweest, wanneer het A.O.W.-pensioen niet voor alle 65-jarigen zou gelden. Het verhoudingsgewijs kleine aan-

Dit op verzoek van de redactie geschreven artikel is mede bedoeld als antwoord op de brieven, welke bij de redactie naar aanleiding van haar redactioneel onderschrift in Nederlandse Gedachten van 28 november 1964 binnengekomen zijn.

De redactie vertrouwt, dat hiermede de discussie over dit onderwerp in dit orgaan kan worden afgesloten.

(Red. Ned. Ged.)

tal gepensioneerden, dat (althans in verhouding tot het eigen laatstverdiende loon) over een redelijk pensioen beschikte, profiteerde er dus van, dat zonder hun A.O.W.-pensioenen de wet administratief welhaast onuitvoerbaar zou zijn geweest.

En tot die verhoudingsgewijs kleine sector van gepensioneerden behoorden nu ook het grootste deel van het overheidspersoneel. De overheidspensioenen in Nederland lagen namelijk reeds vanouds aanzienlijk boven de gemiddelde pensioenen, die in de particuliere sector werden genoten. Maar weinig particuliere bedrijven kenden voor hun personeel zulke regels als de overheid voor haar personeel — waar bij een diensttijd van 40 jaar of meer het pensioen kan oplopen tot maar liefst 70% van het in de laatste drie dienstjaren genoten salaris. Aan dit percentage konden particuliere pensioentrekkers meestal niet tippen.

Men kan dan ook rustig zeggen dat, wanneer in 1956 alle gepensioneerde Nederlanders een pensioen hadden bezeten als het overheidspersoneel dat bezat, dan de gehele Algemene Ouderdomswet er nimmer zou zijn gekomen. Dat de wet in het leven is geroepen, vindt z'n oorzaak dus geenszins in het feit, dat de overheid in het treffen van pensioenvoorzieningen voor haar eigen personeel tekort zou zijn geschoten.

De combinatie van A.O.W.-pensioen en eigen pensioen

HIERMEDE wordt al iets duidelijk van de achtergrond, van waaruit de gehele kortingsregeling is voortgekomen. Zoals gezegd, was de Algemene Ouderdomswet in eerste instantie bedoeld voor diegenen die niet, of nauwelijks, de beschikking hadden over een eigen pensioen. Het lag dan ook voor de hand dat de hoogte van het A.O.W.-pensioen werd afgestemd

IS DE KORTING

A.O.W.

RECHTVAARDIG?

Een vraag

MAAR — zo zou men hier kunnen vragen — zijn door deze korting vele gepensioneerde overheidsambtenaren financieel niet ernstig achterop geraakt?

op de behoeften van hen, die er het slechtst aan toe waren, en niet op de behoeften van hen, die van hun eigen pensioen relatief nog vrij goed konden rondkomen.

Maar juist deze omstandigheid dreigde nu zowel in de overheidssector, als in bepaalde sectoren van het bedrijfsleven, de verhoudingen radicaal scheef te trekken. Want hierdoor ging het er

Deze vraag kan met grote stelligheid ontkennend worden beantwoord. De Tweede-Kamer — en met name de A.R. fractie — heeft in 1956 namelijk uitdrukkelijk bedongen, dat de gehele kortingsregeling alleen dan doorgang zou mogen vinden, wanneer tegelijkertijd de bestaande overheidspensioenen aanmerkelijk zouden worden opgetrokken; en wel tot een peil, dat overeen diende te komen met de salarissen van 1 januari 1957. Het beginsel van de welvaartsvastheid der overheidspensioenen kwam hier in principe reeds voor de dag. Daarbij was voorts de algemene stelregel, dat geen enkele gepensioneerde overheidsdienaar van de invoering van de AOW financiële schade mocht ondervinden. Zo is het ook in hoofdzaak geschied. De meeste gepensioneerde overheidsdienaren maakten in 1957 een belangrijke sprong omhoog in hun totale pensioen-inkomen.

Een ander belangrijk punt is, dat het gehele wettelijke systeem van de kortingsregeling tot stand is gebracht in goed overleg met de organisaties van overheidspersoneel, inclusief de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidspersoneel.

De redenering, dat het voortbestaan van de kortingsregeling tot op heden een grof onrecht ten opzichte van de gepensioneerden in zich sluit, vindt bij deze organisaties dan ook nauwelijks enige weerklank. Men stelt zich aldaar terecht op het standpunt, dat wanneer de gepensioneerden uit overheidsdienst niets anders hadden verkregen dan waarop zij recht hadden, inclusief hun vermeende recht op een algehele afschaffing van de kortingsregeling, zij het vandaag de dag slechter zouden hebben dan onder de bestaande regeling het geval is.

Latere ontwikkeling

HIERMEDE lopen we echter al enigszins vooruit op hetgeen na 1956 aan het front van de pensioenkorting gebeurd is. Bij deze ontwikkeling moet nu een ogenblik worden stilgestaan.

In 1961 gaf de regering te kennen, dat zij wenste te streven naar een geleidelijke afschaffing van de kortingen op de bestaande overheidspensioenen. Niet in die zin, dat zij de gepensioneerde overheidsdienaren deze korting geleidelijk als het ware geheel „cadeau” wenste te doen; maar in deze zin, dat de langzamerhand noodzakelijk gebleken pensioenverhogingen achterwege zouden blijven, en

in parv
tagelijk
bracop
het tus
en de co
renpen
heidaar
voorb
verng v
tot 5 h
Nava
deze sie
dachna
de ijke
kortin
„ver v
hogit
melij
ging
een tre
pensa
van g
sone
van ge
hoogs
dan we
oversi
To de
zett
de g d
het laci
afsd
verm
scho
getr
lag
pensio
welste
tege
de de
vorme
U bo
and d
feit

TELEVISIE 'rules the waves'

HET vasteland van Europa is op grote schaal aan televisie gaan doen - zeer tot misnoegen van eigenaren van bioscopen, café's, voetbalstadions en andere amusementsgelegenheden, die hun klanten verliezen aan de zo gezellig 's avonds in de huiskamer geboden ontspanning. Sedert 1956 is het aantal in gebruik zijnde televisie-apparaten in de Gemeenschap opgelopen van 2.4 miljoen tot 21 miljoen; het aantal in exploitatie zijnde zenders en relay's is vertienvoudigd en elke week zien miljoenen kijkers dezelfde programma's op dezelfde tijd via het Eurovisie-netwerk. Het is waar dat er slechts circa 12 televisietoestellen zijn op elke 100 inwoners van de Gemeenschapslanden tegen 25 per 100 inwoners in Groot-Brittannië en meer dan 35 per 100 inwoners in de U.S.A., doch de groei van het aantal apparaten is enorm en deze groei is nog niet tot stilstand gekomen.

De organisatie van de televisie-uitzendingen verschilt van land tot land. De meest voorkomende gang van zaken is dat er één centrale instantie is, die dan in meer of mindere mate onafhankelijk is van de Staat. Zij zendt programma's uit op één, en bij verdere uitbreiding op twee kanalen. Teneinde deze uitbreiding te kunnen financieren en eventueel ook het derde net, waarvoor in sommige landen al plannen bestaan, gaat er steeds meer belangstelling komen voor reclametelevisie, als bron van inkomsten.

Naar een Europese gemeenschap van kijkers ?

BELGIË
televisie in twee talen

IN België worden de televisieprogramma's door de staat gecontroleerd via twee ondernemingen: Radiodiffusion et Télévision Belge (RTB), die uitzendt in de Franse taal, en de Belgische Radio en Televisie (BRT), die in de Nederlandstalige programma's verzorgt. De programma's in de Franse taal, met een totale duur van 35 uur per week, worden uitgezonden op een 819-band systeem, hetzelfde als de Franse televisie, terwijl de programma's in het Nederlands worden uitgezonden op een 625-band, dezelfde als de Nederlandse televisie. Beide kanalen besteden ongeveer een kwart van hun zendtijd aan nieuws en commentaar. Er zijn ongeveer 1.330.000 televisie-ontvangers in gebruik, ofwel 15 per 100 inwoners. Er is geen reclametelevisie. Het jaarlijkse kijkgeld bedraagt ca. f 70,-.

FRANKRIJK
haalt de achterstand snel in

IN 1935 begon men in Frankrijk met regelmatige experimentele televisie-uitzendingen. Na de oorlog vorderde de ontwikkeling echter in een zeer traag tempo en tot begin 1959 waren er minder dan een miljoen televisie-ontvangers in gebruik. De laatste tijd is er evenwel een snelle stijging van het aantal toestellen waar te nemen: 31 maart j.l. waren er 4.700.000 ontvangers, d.w.z. 10 op elke 100 inwoners.

De rechtstreeks door de staat gecontroleerde 'Office de Radio et Télévision Française' (ORTF) opereert thans op twee kanalen, ofschoon het tweede pas sedert enkele maanden dienst doet en dan alleen in de sector Parijs. Het ontvangstgebied wordt echter snel uitgebreid tot de districten Lille, Rouen, Le Havre en Lyon. De zendtijd op het eerste kanaal is ongeveer als volgt verdeeld: nieuws 25%, variëteiten 22%, onderwijs-, religieuze en culturele programma's 20%, jeugdprogramma's 9%, sport 7½%, toneel 5%, televisiefilms 5%, andere films 4%, muziek 1%, speciale documentaires ½% en streeknieuws 1%. Het tweede kanaal besteedt een groot deel van zijn zendtijd aan variëteitprogramma's. De commerciële televisie is beperkt tot algemene reclame voor groepen produkten, dus géén merk- of handelsreclame (wel bijv. 'drink meer melk' - 'eet meer brood', enzovoorts). Reclame-opbrengsten van Télé-Monte Carlo ('émetteur périphérique') vloeien wel grotendeels in de Franse staatskas, omdat de staat verreweg het grootste deel der aandelen bezit. Het jaarlijkse kijkgeld bedraagt in Frankrijk ca f 62,50.

ITALIË
nadruk op onderwijs

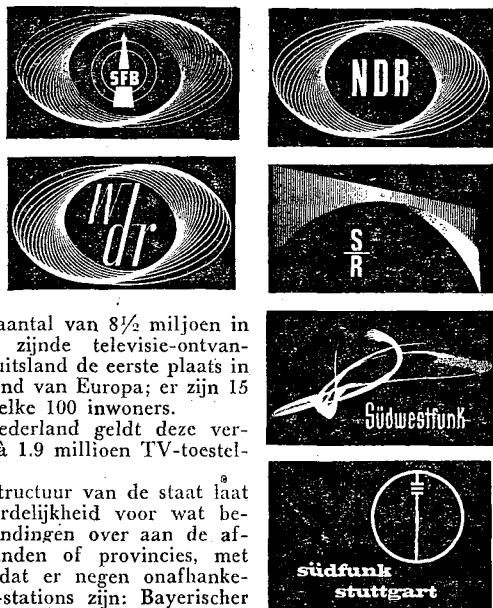
HOEWEL er in Italië slechts weinig meer televisie-ontvangers in gebruik zijn dan in Frankrijk - 4.800.000, dus eveneens circa 10 per 100 inwoners - is de keten van zenders en steunzenders het dichtst in Europa: begin 1963 waren er al meer dan 600. De bergachtige gebieden in een groot deel van het land en de bepaling dat iedere streek in Italië de programma's moet kunnen ontvangen, verklaren dit grote aantal zenders. De televisie-uitzendingen in Italië komen voor verantwoordelijkheid van de Radio-Televisione Italiana (RAI), die werkt als een onafhankelijke organisatie, niet direct door de staat gecontroleerd, ofschoon zij tenslotte particulier bezit is. Zij verkrijgt haar inkomsten uit kijkgeld (ca f 70,-), uit belastingen, die betaald worden door fabrikanten van televisie-ontvangers en onderdelen, en uit reclame-televisie. Sedert 1954 zendt de RAI regelmatig televisieprogramma's uit en heeft van november 1961 af ook een tweede kanaal in gebruik. Het eerste kanaal beschikt over een zendtijd van 68 uur per week, bestaande uit 18% nieuws en mededelingen, 11% muziek, 11% culturele programma's, 10% sport, 9½% kinderprogramma's, 7% discussies, 6% films en 20% onderwijsprogramma's. Het tweede kanaal zendt uit tussen 9 en 11 uur 's avonds en is bedoeld als een aanvulling op het eerste kanaal: speciale nadruk wordt hier gelegd op het nieuws en commentaren op actuele gebeurtenissen.

LUXEMBURG
omgeven door drie grenzen

IN Luxemburg heeft de regering exclusieve zendrechten verleend aan een particuliere onderneming, de 'Compagnie Luxembourgeoise de Télévision' (GLT), werkend met in hoofdzaak Frans particulier kapitaal. Zij dekt haar kosten en verkrijgt haar winsten uitsluitend uit de opbrengst van reclame-televisie. Met TV-uitzendingen (in hoofdzaak in de Franse taal) werd begonnen in 1955. De zendtijd bedraagt nu 24½ uur per week gedurende de winter en 28½ uur per week in de zomer. De programma's worden niet alleen in Luxemburg gevolgd, doch kunnen ook gezien worden in de grensgebieden van België en Frankrijk; in laatstgenoemd land zijn er naar schatting 300.000 TV-toestellen binnen ontvangstgebied. Het jaarlijkse kijkgeld bedraagt ca f 14,-.

DUITSLAND
federaal patroon

MEET een aantal van 8½ miljoen in gebruik zijnde televisie-ontvangers neemt Duitsland de eerste plaats in op het vasteland van Europa; er zijn 15 toestellen op elke 100 inwoners. (Ook voor Nederland geldt deze verhouding; 1,8 à 1,9 miljoen TV-toestellen!)

De federale structuur van de staat laat de verantwoordelijkheid voor wat betreft de uitzendingen over aan de afzonderlijke landen of provincies, met als resultaat dat er negen onafhankelijke televisie-stations zijn: Bayerischer Rundfunk (München), Hessischer Rundfunk (Frankfurt/Main), Norddeutscher Rundfunk (Hamburg), Süddeutscher Rundfunk (Stuttgart), Südwestfunk (Saarbrücken), Sender Freies Berlin, en Westdeutscher Rundfunk (Keulen). Alle dragen in feite bij aan het nationale programma; zij werken samen in de A.R.D. (Arbeitsgemeinschaft der Rundfunkanstalten Deutschlands), met een centrale programmacommissie.

Deze negen netten worden ten dele gefinancierd uit de bijdragen van kijkers (ca. 75 gulden per jaar) en ten dele uit de inkomsten van reclame-televisie. Naar vermogen draagt ieder station zendtijd bij aan het nationale programma; Westdeutscher Rundfunk voorziet in 22% van de totale uitzendingen op het eerste kanaal, Bayerischer Rundfunk 17%, Süddeutscher Rundfunk 8%, enz. De zendtijd bedraagt 45 uur per week. Op het eerste kanaal wordt

een kwart van de totale zendtijd gevuld met commentaar op het nieuws en gedachteswisselingen, met variëteiten wordt een derde deel gevuld; van het resterende deel wordt 15% besteed aan programma's voor vrouwen en kinderen, en 11% aan sport. Eurovisie-uitzendingen (van allerlei aard) vergen 10% en religieuze programma's 1%. Reclamebeelden nemen 5% van de totale zendtijd in beslag.

Het tweede kanaal 'Zweites Deutsches Fernsehen' (ZDF) berust op een overeenkomst tussen (de minister-presidenten van) de 'Länder'. Het is dus een centraal orgaan, met hoofdkwartier te Mainz, waaraan een aantal regionale, niet zelfstandige studio's, ondergeschikt is. Het verkrijgt 30% van zijn inkomsten uit een heffing op de kijkgeld en de rest uit reclame-televisie (dit percentage - de verdeelsleutel - vormt op het ogenblik een onderwerp van studie).

De Bayerischer, Hessischer en Nordwestdeutscher Rundfunk zijn in het najaar van 1964 begonnen met regionaal verzorgde derde programma's, die alle in grote trekken een *educatief* karakter hebben (volwassenen-vorming).

NEDERLAND
weerspiegelt een gemengde samenleving

ZOALS zijn buurland België heeft ook Nederland bij het ontwerpen van zijn televisiesysteem rekening gehouden met de bestaande verdeeldheid in zijn samenleving, ofschoon het hier geen taalkwestie betreft. De Nederlandse Televisie Stichting is een trustonderneming, gebaseerd op vijf religieuze, politieke en culturele organisaties, die de programma's voorbereiden, het beheer voeren, en zorgen voor de exploitatie en het onderhoud van de zenders, die eigendom zijn van de PTT. De staat stelt geen direct belang in de inhoud van de televisieprogramma's, doch moet er wel zeker van kunnen zijn dat niets wordt uitgezonden wat in strijd is met de openbare orde en zeden. De zendtijd bedraagt 30 uur per week. Sedert oktober 1964 is er een tweede kanaal in gebruik, waarop wellicht reclametelevisie zal worden uitgezonden, en een derde kanaal zal met uitzendingen beginnen in het jaar 1969. Het kijkgeld bedraagt f 38,-.

ANDRÉ LILTI.

Uit pers en periodiek

Hiernaast drukken wij een oriënterend artikel af, dat wij lazten in het maandblad „Nieuw Europa”, orgaan van de Europese Beweging, over de televisie in de verschillende Europese landen.

Hieronder nemen wij een stukje over uit „De Volkskrant” van de rubriekschrijver „Monitor”, dat betrekking heeft op de „problemen” en „oplossingen” rondom de televisie hier te lande. Daar één en ander niet van humor is ontbloot, meenden wij u dit niet te mogen onthouden.

EN toen in het jaar 1988 de kabinetscrisis dan eindelijk was opgelost en de KVP en de PvdA het voor 't zeggen hadden, kwam het NTS-bestuur in spoedvergadering bijeen. Iedereen was wel 'n dagje ouder geworden, maar men was nog snel ter been en vlug van begrip. Roosjen van de NCRV wilde het NTS-programma van 40 percent meteen maar terugbrengen naar 10 percent, maar Rengelink en Van Doorn zeiden dat je dat niet meer kon doen en dat een volwaardig algemeen programma met een eigen staf het minste was waar het Nederlandse publiek op wachtte. En omdat de notulen van alle voorgaande vergaderingen nog bij de informateurs lagen en niemand meer wist wie dat allemaal waren geweest, werd het voorstel zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Het besluit werd telefonisch meegedeeld aan Schüttenhelm, die inmiddels een kamer had betrokken aan de Roetersstraat in Amsterdam. En omdat er sinds 1967 al kleurentelevisie was en sinds 1970 het centraal antenne-systeem, had iedere kijker wat hij wilde.

Televisier reisde de halve wereld af om spandoeken op te hangen voor elke satelliet-uitzending, die door de zulen werd overgenomen, dr. P. Gros was nu ook medewerker aan het dekenale kerkblad van Geldrop en Blaisse zei wekelijks dat de openheid was bereikt waarvoor hij altijd zo had gestreden.

En mevrouw Van Someren-Downer? Die was bij de KRO in dienst als opvolgster van Mia Smelt met het programma „Moeders wil is wet!”

En omdat er geen enkele nieuwe zendgegadigde meer was, leefden alle kijkers nog lang en gelukkig.

DAN NIET!

NADAT we om drie uur in de nacht van 11 op 12 maart 1965 van meneer Schmelzer hadden begrepen dat er niets meer te redden was, zijn we stil naar Nieuwspoord gewandeld. „Wat nu?” dachten we. „Wat gaan de nieuwe zendgemachtigden nu doen?” En ziedaar, te midden van bezige journa-

listen, radio- en televisie-verslaggevers kwamen we er op ons eigen houtje achter. Want in het perscentrum lazen we de jongste aflevering van Televisier, dat ditmaal veel plaats inruimt voor een vraaggesprek met ir. A. G. Maris, de coördinator van TROS, TNV en OPEN BESTEL.

Op een vraag over de door hem verlangde achttien uur, zei ir. Maris zeer beslist „Voor minder doen we het niet.”

Over de samenwerking met de NTS: „We willen beslist niet bij de NTS worden ondergebracht.”

Over de reclame: dat de baten moeten toevallen aan de omroepinstantie, die de reclame heeft uitgezonden. Dat wisten we natuurlijk al, maar ir. Maris, woordvoerder van de drie groepen, herhaalde dit allemaal tijdens deze kabinetscrisis.

En nu komt het: Zal de combinatie zich terugtrekken als aan al deze eisen niet wordt voldaan? vraagt Televisier.

Ir Maris: „Die kans zit er dik in.”

Zal de combinatie niet uiteen kunnen vallen als één of twee van de drie toch maar nemen wat ze krijgen kunnen?

Ir. Maris: „Dit lijkt me niet mogelijk: de samenwerking is inmiddels zo hecht geworden, en de doeleinden stemmen zo volkomen overeen, dat zoiets uitgesloten moet worden geacht.”

En dat staat allemaal duidelijk gedrukt in Televisier no 11 van 13 maart 1965. Nu er, naar men moet aannemen, geen liberalen meer in het kabinet komen, kunnen alle TROS-biljetjes dus weer van de auto's af en doen we onze VAT-aandeeltjes snel voor elke prijs van de hand. Want indien er aan een algemeen nationaal totaal universeel positief neutraal programma niets te verdienen valt, is voor drs. Fehmers, ir. Heerema, Cornelis Verolme en Reindert Zwolsman de grap er helemaal af. Wie gaat er nu de zorg van een omroepvereniging op zich nemen alleen maar om het publiek van dienst te zijn? Als die zuilen zo dwaas zijn, moeten zij dat weten....

En Geertsema kan nog jaren aan zijn kleinkinderen vertellen, dat opa het allemaal wel gewild had maar dat ene Smallembroek er tegen was.

Bij de volgende verkiezingen begin-

Termijn verlengd tot 15 april

Op 3 februari j.l. werden door het Centraal Comité ontwerpvoorstellen tot wijziging van het partijstatuut aan de kiesverenigingen toegezonden. Deze konden tot 12 maart amendementen bij het Centraal Comité indienen.

Het is gebleken, dat deze termijn voor verscheiden kiesverenigingen wat kort was. Daarom is besloten als nieuwe datum waarop de amendementen der kiesverenigingen op het bureau van het Centraal Comité moeten zijn ontvangen, vast te stellen 15 april a.s.

Afschriften van de bij het Centraal Comité ingediende amendementen moeten, zoals de secretarissen van de kiesverenigingen zullen weten, worden toegezonden aan de Kamercentrale tot wier werkgebied de kiesvereniging behoort.

nen we dus opnieuw over het omroepbestel. Als er dan tenminste nog redenen toe is....

ONAFHANKELIJK

DE heer J. M. Landré heeft in zijn leven al verscheidene functies gehad. Eén ervan was zijn stem te leveren voor de anti-regeringsleuzen, die indertijd plotseling via de REM te horen waren. Hij is nu woordvoerder van de TROS-TVN-OPEN BESTEL-combinatie. In een vraaggesprek met de Haagse Post heeft ook hij gesproken over de „positieve neutraliteit” van het gedachte programma. „Die neutraliteit kunt u het beste vergelijken met die van een werkelijk onafhankelijke krant.”

HP: „Bij voorbeeld?”

LANDRÉ: „Hahaha”

HP: ?????

LANDRÉ: „Die zijn er niet zo gek veel... niet zo gek veel. Namen noem ik lekker toch niet” (...)

Iemand heeft eens gezegd: „Wat bedoelen die mensen toch met onafhankelijk? Onafhankelijk waarvan?”

VRIJHEID

ZONDER kabinetscrisis is mr. Geertsema gewoon burgemeester van Wassenaar. Dat is een aardige betrekking, maar ze is niet belangrijk genoeg om Geertsema voor de televisie te laten

zeggen dat ie niks te zeggen heeft. Als een gewoon mens niets te zeggen heeft, schenkt niemand er enige aandacht aan, maar als een fractievoorzitter niets heeft te zeggen komt de televisie er aan te pas. Andersom hetzelfde. Tegen een gewoon mens op straat zal Geertsema niet zeggen dat ie niks te zeggen heeft, maar zo gauw hij denkt dat 't wel voor de televisie zal zijn verklaart hij in de richting van de microfoon dat er niets te verklaren valt. Geertsema mag dan tegen de zuilen zijn, maar als hij wordt uitgezonden, slaat hij aan het verklaren en is hij niet eng van opatting. Of 't nou de VARA, de KRO of de NCRV is, Geertsema laat zich breeduit uitzenden. Op dat punt is trouwens ook Haya niet kinderachtig. De zuilen brengen er weliswaar niets van terecht, maar zo gauw komt er een zuil op haar af of Haya schiet d'r goeie goed aan en glimlacht vriendelijk in de richting van de verzuilde camera om mede te delen dat het allemaal gaat om de vrijheid van meningsuiting.

MONITOR

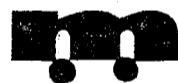
TECHNISCH

BUREAU

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

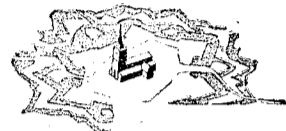
Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zuphen - Marsweg 19 - Tel. 0750-3748
HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL
KISTENFABRIEK

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDEKERK AAN DE IJSSSEL

Ronde en ovale tafelanden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT-
WAGENS ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484

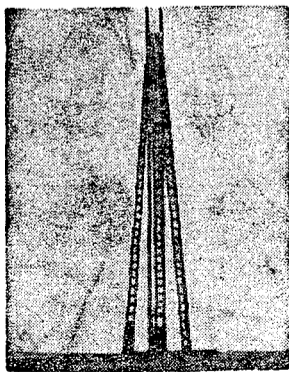
Hardinxveld - Giessendam

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

BOUWBEDRIJF TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15, Koudum

Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijmateriaal, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

DUBBELGEHARDE ALUMINIUM PROFIELEN

CONDENS-LEKDORPEL-GLASAL-GLASLAT-WELDORPEL-PROFIELEN ENZ.

BUVA BETER BOUW-BESLAG

PA 301
CONDENS-PROFIELEN
GLASGOOT
7. 10. 15 MM
NED. OCTR. 69504.

N.V. BUVA

GROOTHANDELS-GEBOUW
INGANG D. PETAGE

POSTBUS 379
TEL (010) 119662
ROTTERDAM-4

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

KRAAIJEVELD'S

Aanneming- en Handelsonderneming

ONTWERPEN EN AANLEGGEN VAN JACHTHAVENS

AANNEMERS VAN GROND-, WATER- EN WEGENBOUWKUNDIGE WERKEN

Koedood 25 - Telef. 0 1806 - 3108 - 3083

BARENDRECHT

N.V. Houthandel v.h. Firma J. & G. Alblas Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119-125 - Rotterdam

Aandacht voor Amintore Fanfani

BIJNA zeven jaar geleden hebben we ook al eens geschreven over de Italiaan Amintore Fanfani. Hij was toen premier. De samenwerking tussen de Chr. dem. partij, waarvan hij toen de voornaamste vertegenwoordiger was, en enkele kleine partijen, leidde echter tot terreinverlies voor de christendemocraten. En het gevolg was, dat Fanfani naar andere mogelijkheden ging zoeken om zijn land een krachtiger regering te geven — een regering uiteraard onder leiding van een chr.-democraat. En zo ontstond tenslotte — na heel veel moeite — de opening naar links, die de Nenni-socialisten in het regeringskasteel bracht.

Dit streven heeft Fanfani heel wat vijanden in eigen partij bezorgd. Dat is dan ook de oorzaak geweest van het feit, dat men hem niet meer heeft teruggezien als premier. Hij werd voorbijgestreefd door een minder kleurrijke figuur, de heer Aldo Moro, die al enkele kabinetsscrises heeft overleefd.

Na het aftreden van de door een ernstige ziekte verzwakte president Antonio Segni en de verkiezing van de heer Giuseppe Saragat tot dit hoogste ambt in Italië, moest in Saragats plaats een minister van buitenlandse zaken worden gevonden. Na veel wikken en wegen viel de keus op Fanfani.

Lange tijd is Fanfani de vertegenwoordiger van de 'jonge generatie' geweest. Toen de invloed van de grote De Gasperi in de Democrazia Cristiana ging afnemen, nam Fanfani geleidelijk de partijleiding over. Hij zat vol met plannen tot vernieuwing. Fanfani begon met een grondige hervorming van de organisatie en de propaganda van de partij. De Gasperi had daar weinig aandacht aan geschonken, omdat hij werkte via kerkelijke verenigingen en vertrouwde op de aantrekkingskracht van het rooms-katholicisme. Fanfani achtte deze methode echter niet langer voldoende en besloot een goed functionerend partij-apparaat op te bouwen om sterker te kunnen staan tegenover de hecht georganiseerde communisten en linkse socialisten.

De verkiezingen, die kort na de ingrijpende maatregelen van Fanfani werden gehouden bleken hem gelijk te geven. De christendemocraten veroverden toen nog niet hun oude positie in het parlement, maar wel wisten zij zich te herstellen van de klappen, die zij in de loop der jaren hadden moeten incasseren. En het lag voor de hand, dat Fanfani premier zou worden. Sindsdien is het Fanfani en de Democrazia Cristiana niet voor de wind gegaan om reeds genoemde redenen. Zal daar met de terugkeer van Fanfani in de regeringsploeg verbetering komen?

Bij de foto: Premier Moro (links) en Fanfani.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(54)

Fletcher bleef wachten. Na een paar minuten kwam de wagenmaker weer naar buiten, veegde zijn mond af met zijn mouw en steeg weer in het zadel. Hij reed Twelfth Street door en scheen geen haast te hebben. Fletcher besloot naar zijn stal terug te gaan en Herold later te gaan zoeken.

John Wilkes Booth stond voor Ford's Theatre en bestudeerde de affiches. Op een ervan stond dat er de volgende dag een benefietvoorstelling gegeven zou worden voor miss Jennie Gourlay in „The Octoroon”. Op een ander werd aangekondigd dat mr. Edwin Adams binnenkort zou optreden in Ford's Theatre in een engagement van twaalf avonden.

Booth ging Taltavul's bar binnen en vroeg Peter Taltavul hem een fles whisky met wat water te geven. Dat was ongewoon en Taltavul vond het dan ook erg vreemd. want de toneelspeler bestelde anders altijd cognac. Booth dronk. Verderop aan de bar hadden Burns, de koetsier en Forbes, de lijfknecht weer het gezelschap opgezocht van John F. Parker om samen nog wat te drinken. Een vrolijk-aangeschoten, onbekende man hief zijn glas op in de richting van Booth en zei: „U wordt nooit de toneelspeler die uw vader was.”

De samenzweerder knikte en glimlachte vriendelijk: „Als ik het theater verlaat,” zei hij rustig, „zal ik de beroemdste man van Amerika zijn.”

10 UUR

De avondlucht klaarde op. De mistbanken rolden weg met een theatrale snelheid, en tussen de wegdrijvende wolken door kon men de signalen van verwijderde sterren hun blauwe strepen en punten zien tikken. De maan zou om twee minuten over tien moeten opkomen, maar op het Marine-observatorium bij Roch Creek zag men in het oosten niets anders dan de zilveromlijnde wolken boven de kust van Maryland. De straten waren nog steeds gevuld met feestvierders, en er werd luidkeels gezongen en ge-

schreeuwd. In Lichau House stond Mike O'Laughlin iets te zingen met een doffe bariton, die door de meeste gasten goed en weemoedig of alleen maar weemoedig werd gevonden. In de pasgewassen lucht zag het Capitool er uit als een ansichtkaart, en in vele huizen waar men anders op dit uur al lang ter ruste was gegaan, brandde nu nog licht.

In Surratt House kuste de weduwe haar dochter welterusten. Daarna doofde ze de petroleumlampen in de eetkamer op de beneden-verdieping en in de zitkamer op de eerste verdieping. De laatste lamp die nog brandde nam ze met zich mee door de gang naar de slaapkamer die ze deelde met Honnora Fitzpatrick. Als ze aan haar zoon John dacht, ging ze er vanuit dat hij zich in Canada bevond, maar in werkelijkheid was hij in het noorden van de staat New York, ergens in een klein stadje waar duizenden zuidelijke krijgsgevangenen werden vastgehouden. Hij voerde zijn laatste opdracht uit voor de geconfedereerde staten van Amerika.

George Atzerodt liet zijn paard weer door Tenth Street draven, en gefascineerd staarde hij naar Ford's Theatre.

Hij zag het rijtuig van de president, hij zag de soldaten die nieuwsgierig voor de ingang stonden te wachten, en op het trottoir zag hij een paar burgers. Hij reed terug naar Kirkwood House om de vicepresident te gaan vermoorden, maar zijn voeten droegen hem naar de bar, en hij dronk en keek naar de klok en dronk nog meer.

In het theater was het stuk nu al voorbij de helft. De tweede scène van de derde acte was begonnen. President Lincoln, die eventjes niet naar het toneel keek, zag in de gang rechts van het parket een corpulente officier komen aanlopen. Hij kende de man. Het was generaal Amrose E. Burnside, een officier die niet wilde geloven dat hij in staat was om het Potomaleger te commanderen, en die, toen Lincoln hem dit commando had gegeven, bewees, dat hij gelijk had. De president zag hem naar de eerste bank lopen, de slippers van zijn jas optillen en plaats nemen. Lincoln kan zich hebben afgevraagd waarom hij zo laat kwam. De president richtte zijn aandacht weer op het toneel.

Booth verliet Taltavul's bar en bleef buiten even staan praten met Lewis Carland, de kostuumier van het theater. Carland was een spons; hij absorbeerde de gemoedsstemmingen van zijn vrienden. James J. Gifford, de timmerman, kwam ook naar buiten, ijverig trekkend aan zijn pas aangestoken pijp, en voegde zich bij de anderen. Uit F Street kwam een zanger, genaamd Hess, die vroeg hoe laat het was. Iemand keek op de klok in de hal en zei: „tien uur”. Na een paar minuten kwam Hess weer terug en stelde dezelfde vraag. Hij moest vlak voor de laatste scène samen met een jongedame en een andere man opkomen en „All Honour to Our Soldiers” zingen, het nieuwe lied dat was gecomponeerd door professor Withers.

Er kwam nog iemand aanlopen uit E Street, en ook hij sloot zich bij het groepje aan. Het was kapitein William Williams van Washingtons bereden politie. De kapitein had een grote bewondering voor John Wilkes Booth. Hij inviteerde zijn idool op een whisky in Taltavul's bar, maar Booth keek op zijn horloge en bedankte.

„Over een paar minuten komt Keene op”, zei hij, „en ik heb haar beloofd even te komen kijken.”

Hij boog, verliet het groepje, en ging het theater binnen door de hoofdingang. John Buckingham, de controleur, hield verstrooid zijn hand op om een kaartje af te scheuren, en Booth zei met gemaakte verontwaardiging: „U wilt toch zeker van mij geen kaartje hebben?”

(wordt vervolgd)

**VOOR DEN HAAG
EN OMSTREKEN**

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

dL DRUKKERIJ LAKERVELD

periodieken/catalogij/folders/handelsdrukwerk
uitgever vakblad voor de meubelindustrie

den haag • loosduinseweg 1079 • telefoon 070-392330*

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

LEIDEN EN OMSTREKEN

Leiden • Oegstgeest • Alphen v/d Rijn

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest:
Geversstr. 41 tel. 52917

Alphen a. d. Rijn:
v. Mandersloostraat 60

**AUTOHOTEL
POST
OEGSTGEEST**

AUTO:

- verhuur
- spuitrij
- verkoop
- service
- stalling

WIM ZANDBERGEN

OOK UW DROGIST
DROGISTERIJ - PAFUMERIE - FOTOHANDEL
RIJNSBURG
In de Hoftuin - TELEFOON 2179

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm., 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijnsburg. Tel. 01718-3476.

GOUDA

DE GOUDSE PACKET (V.O.F.)

B. J. van Rhijn & Zoon

Regentesseplantsoen 6-7 - Gouda
Telef. 01820 - 2388 - 2733; b.g.g. 6158

Geregelde autodiensten van Gouda naar:
AMSTERDAM, DELFT, DEN HAAG, HAARLEM,
LEIDEN, OVERSCHIE, ROTTERDAM, RIJSWIJK,
SCHEVENINGEN, SCHIEDAM, UTRECHT,
VLAARDINGEN

Tevens verzending naar alle plaatsen in Nederland.

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien. Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

**BLOOT'S
schildersbedrijf**

G. van Genderen

GOUDA - RHIJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

• De bezichtiging

Vandaag klopt de algeme. titel niet in ons verhaal van wat een halve eeuw geleden gebeurde. En toch in zeker opzicht wel. Want het gaat niet alleen over wat de Duitsers deden, maar ook over de Nederlandse reacties. Gedurende de eerste wereldoorlog was ons land neutraal — en het bleef neutraal. Maar de mensen stonden met hun sympathieën wel aan een van beide zijden. Althans zij hadden voorkeur voor sommige oorlogvoerende en stonden tegenover anderen antipathiek. Voor de Russen voelde niemand wat, zo schreef dr. Kuyper in de Standaard, of het moet zijn om Anna Paulowna of om de aandelen in de Russische spoorwegen.

Tegen Engeland was bij de meesten de vijandigheid nog niet verdwenen. De Boerenoorlog zat ons dwars en het doodschieten van Jopie Fourie was als azijn in de wonde. Met de Belgen had iedereen te doen en aan de Duitsers had men soms opeens helemaal het land, wanneer men merkte, wat voor vreemde manieren zij er op na hielden. Er was in Duitsland een Jugendwehr. Dat waren jongens, die nog geen soldaat werden of konden worden, maar die alvast lichamelijk werden getraind en mentaal voorbereid, om straks te kunnen dienen.

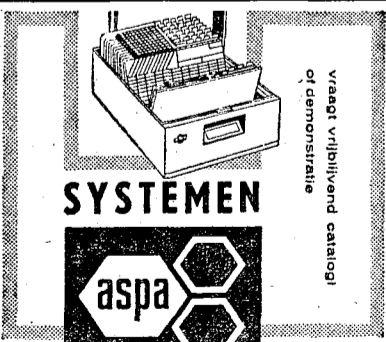
Bijna anderhalf duizend van deze jongelui hadden een uitstapje gemaakt. In een gevangenkamp waren tienduizenden Franse krijgsgevangenen ondergebracht en de Duitse aanstaande soldaten mochten die gevangenen komen bezichtigen. Zij maakten een trip naar het kamp.

En met een zekere trots werd van dat bezoek een officieel bericht gemaakt. De jongelui hadden met trots en voldoening gezien, dat er zoveel gevangenen waren. Een onafzienbare menigte. En die gevangenen keken beschaamd of verbitterd. Maar sommigen hieven Franse liederen aan. Het was, alsof de jeugd daarop had gewacht. Want het Franse gezang werd overstemd door een dreunend "Deutschland über alles", uit veertienhonderd jonge Duitse kelen. Dat was het slot van het bericht.

En de Nederlandse pers, die het verslag overnam, vond dat zingen niet zo mooi, ondanks het dreunen. Maar zij was zeer kritisch en zelfs fel tegen de Duitse autoriteiten, die de bezichtiging hadden georganiseerd en die zulk een verslag wereldkundig maakten.

Zij herinnerden er aan, dat beschaafde volken ridderlijk zijn jegens de krijgsgevangenen, die zij hebben gemaakt.

En zo is toch ook in dit verhaal iets van het beeld der vaderen.

ZAANDAM Westzijde 53 en 110 Tel. (02980) 60051*
LEIDEN Aalmarkt 4 Tel. (01710) 26800
DELFT Paperstraat 12-14 Tel. (01730) 30930*
DORDRECHT Voorstraat 204 Tel. (01850) 6044*
BREDA Tolbrugstraat 2 Tel. (01600) 22641*

Het „zit er wel in" dat de gemeente welke Vollenhove heet zich bijzonder verblijdt over de prinseselijke verlovings. Wie Van Vollenhoven heet, zoals de verloofde van H.K.H. behoeft niet noodzakelijk uit de genoemde Overijsselse gemeente te komen, doch de kans bestaat wel, dat een van zijn vroege voorouders met die streek relaties had.

In 944 heeft Keizer Otto I aan de Kerk van Utrecht — en dat betekende toen aan Utrecht — de landstreek Vollenhove geschonken, liggende aan de oostkust van de Zuiderzee, tussen het Zwarte Water en de provincie Friesland. Mogelijk is, dat deze streek eertijds bij Drenthe heeft gehoord, doch dat is niet geheel zeker. Oorspronkelijk heette het land Van Vollenhove Fulnaho of Umbalaha. Het eerstgenoemde woord is samengesteld uit veulen en ho, dat hoogte betekent. De tegenwoordige uitgang hove heeft dus niets met hof, maar alles met hoogte te maken. En zo betekent Vollenhove niets minder dan het veulen op de hoogte, of het zich oprichtende veulen.

De bisschoppen van Utrecht hebben zich veel aan Fulnaho gelegen laten liggen. In de loop der jaren is de streek vergroot met de heerlijkheden Kuinre en met de kerspelen IJsselham, Paaslo, en Oldemarkt, die vroeger deel van Stellingwerf uitmaakten.

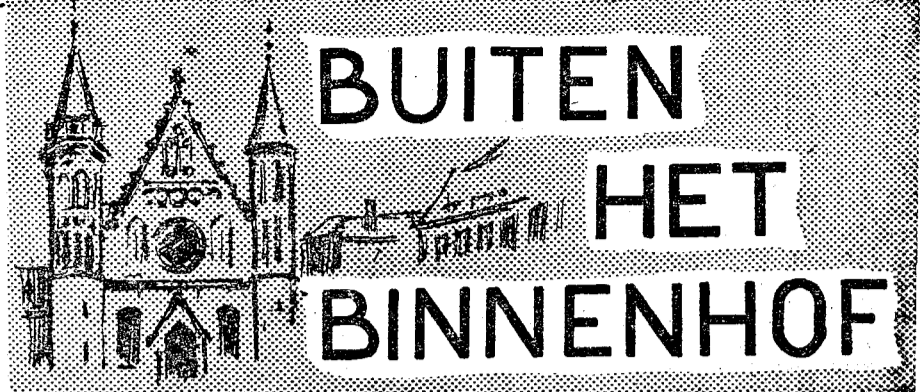
De naam Vollenhove is ook gedragen door het drostambt in Overijssel, dat al bestond onder genoemde bisschoppen en zelfs nog in de tijd van de Republiek. Het omvatte de Schoutambten Vollenhove, Giethoorn, Steenwijk, Oldemarkt en Wanneperveen, met de heerlijkheden Kuinre en Eeze. Het Schoutambt van Wanneperveen bevatte ook de beide westelijke delen van Zwartsluis: de Schans en het Buitenkwartier, waarover de Schout iemand kon aanstellen die de voor ons nu wat nare naam Verwalter droeg.

Binnen de omtrek van het drostambt lagen de steden Steenwijk en Vollenhove. Prins Maurits heeft begin 1609 de vesting Blokzijl daaraan toegevoegd.

Vollenhove was ook een kwartier in Overijssel, in de eerste jaren van de regering van koning Willem I. Dit kwartier omvatte het drostambt met de daarin liggende steden plus Hasselt en Hasselterambt. Omstreeks 1822 behoorden tot dit kwartier o.a. ook Giethoorn, Schokland, Staphorst, en Steenwijkerwold.

Dan was Vollenhove ook het derde kantoor van het Overijsselse arrondissement, alsmede de kerkelijke ring van de classis Kampen van de Ned. Herv. Kerk.

Wat nu de gemeente Vollenhove of Stad-Vollenhove betreft, bisschop Godfried van Rhenen liet daar in 1165 een kasteel bouwen. Stad werd de plaats door de rechten, welke bisschop Jan van Arkel de gemeente verleende. Dat was in 1354. Vollenhove was rechtscentrum. De

bisschop sprak hier recht. Ook werden er de kamerklaringen gehouden, bijzondere vergaderingen van edelen. Deze voornamen heren lieten hier havezathen bouwen. Zo zijn in Vollenhove in de loop der eeuwen verzeen: Ganneveldt, de Haere, Hagensdorp, Merxveld, Nijerwal, Oldhuis, Rhemenshuizen en Westerholt. Andere heerlijkheden in de buurt waren Slootenhagen, Toutenburg, Rollecate Benthuis en de Oldenhof. Het Slot van Vollenhove, het Oldhús, is tijdens de regeringen van Koning Willem I en II als fabriek benut, met alle gevolgen van dien.

De stad is in 1309 belegerd door de Stellingwerwers; daarna bezet door die van Gelderland; door de beruchte Maarten van Rossum; door Sonoy e.a.

Vollenhove heet tenslotte het landgoed in de Bilt, dat ondermeer bezeten is door G. A. G. P. baron van der Capellen van Berkenwoude, die G.G. van het voormalige Ned. Indië is geweest. Waarom dit huis Vollenhove heet is mij niet bekend. Met Beerschoten aan de overzijde ligt het in een bocht van de oude straatweg, geïsoleerd van de weg. Tot zover de plaatsnaam Vollenhove.

In de dagbladen is reeds genoeg aandacht besteed aan de familienaam Van Vollenhoven.

Bij het nagaan van een ander onderwerp kwam ik dezer dagen een, overigens bekende brief van Joost van den Vondel aan ds. Johannes Vollenhove (geb. 1631) tegen. In deze brief geeft de dichter een oordeel over een lierdicht van de predikant die nu precies 300 jaar geleden uit Zwolle naar Den Haag kwam.

Vondel eindigt zijn brief met:
„Zijt hartelijk gegroet en ik blijve, vernuftige Vollenhove, of Vollen vrucht horen uwe E-oetmoedigen dienaar J. v. Vondel”.

William Gaenkoper

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

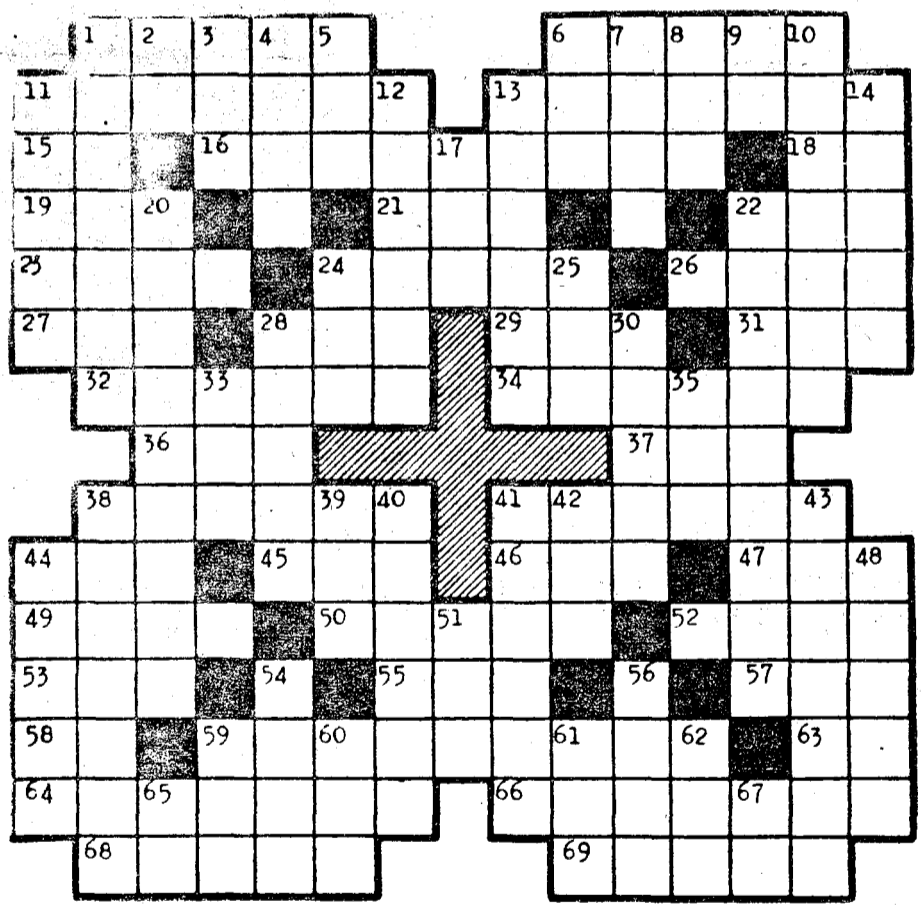
HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

voor TUIN en PLANTSOEN
hoveniersbedrijf Ad Kraan
AANLEG middelweg 63
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR telef. 01827-342

PUZZEL

Horizontaal: 1. wapen; 6. keuken- gerei; 11. drankjes; 13. tempels; 15. muzieknoot; 16. takel; 18. familielid; 19. opschudding; 21. vordering; 22. voedsel; 23. plant; 24. plant; 26. uitroep; 27. keurig; 28. vreemde munt; 29. gedoofd; 31. draf; 32. aan zich onderwerpen; 34. aanbieden; 36. snavel; 37. bewijs; 38. immer; 41. bediende; 44. bevel; 45. knaagdier; 46. prul; 47. dwaas; 49. ver- voermiddel; 50. grondstof voor kleding e.a.; 52. nulpunt; 53. vervelend; 55. li- chaamsdeel; 57. provincie (afk.); 58. ante meridiem (afk.); 59. becijferen; 63. rivierte; 64. blijft hij „baas"?; 66. stookkussen; 68. rekeningen; 69. doop- vader.

Verticaal: 1. vlees; 2. nummer (afk.); 3. walvis; 4. nakomeling; 5. groente; 6. bedekking; 7. insecteneter; 8. insect; 9.

uitgave (afk.); 10. eten; 11. sneeuw- storm (in Azië); 12. zich ontspannen; 13. aansteller; 14. boze; 17. plant; 20. dwingeland; 22. bijeenbrengen; 24. op- pervlaktmaat; 25. soort vermicelli; 28. bruine verf; 30. bekende rivier; 33. drank; 35. heks; 38. vogelverschrikker; 39 laagte; 40. wegpakken; 41. dikwijls moeilijk te vinden; 42. nakomeling; 43. fatsoenlijk; 44. stijf; 48. heilig boek; 51. gezet; 54. vergiffenis; 56. overwinning; 59. watergat; 60. zaak (latijn); 61. slecht; 62. voordeel; 65. rechterlijke or- ganisatie (afk.); 67. tweeklank.

26. bril; 29. vlegels; 30. gerecht; 31. spijkers; 32. gebeten.
Verticaal: 1. inkomen; 2. puthaak; 3. tuin; 5. ijzer; 6. kiespijn; 7. passers; 9. gapen; 10. stelt; 14. lucht; 15. inval; 18. trekvis; 19. selderij; 20. thuis; 21. steeg; 22. gerecht; 23. aflaten; 27. rede; 28. krab.

Opossing vorige puzzel
Horizontaal: 1. in petto; 4. stijfkop; 8. katwilg; 10. stevens; 11. Maas; 12. spier; 13. spie; 16. kruin; 17. tonen; 19. schot; 21. slang; 24. eelt; 25. kuren;

"ANIMO" koffiezet
apparatuur
voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Eén tegen allen

A C H T E R P A G I N A

DE titel is ditmaal geleend. Hij is velen van u wel bekend. Het is de naam van het grote, spectaculaire spel, dat de N.C.R.V. zo ongeveer éénmaal per maand voor de televisie organiseert voor een miljoenenpubliek.

Een gehele plaatselijke gemeenschap moet het opnemen tegen één man of één vrouw als steller van moeilijke vragen en geveer van moeilijke opdrachten. In korte tijd — drie kwartier — moeten alle — zware — opdrachten zijn uitgevoerd. Dan heeft de gemeenschap gewonnen. Anders de steller van de vragen en de geveer van de opdrachten.

Het is natuurlijk de bedoeling, dat de gemeenschap wint. Het is de bedoeling, dat de gemeenschap de vragen beantwoordt, dat de gemeenschap de opdrachten uitvoert.

Het is niet gemakkelijk. Het is moeilijk. Iedereen van die gemeenschap moet actief zijn, zich volledig inzetten, er met de anderen iets van zien te maken. Allen samen.

Rôep het om

Anders lukt het niet. Inderdaad, iedereen moet mee doen. Anders wordt het spel niet gewonnen. Misschien worden wel een paar vragen beantwoord en een paar opdrachten uitgevoerd, maar het begerde doel, de volle winst, wordt niet behaald.

Dat moet iedereen goed begrijpen. Zo'n plaatselijke gemeenschap, welke de strijd aanbindt, bereidt zich goed voor op de kampavond. Men wil een goed figuur slaan. Men zet alles op alles. Men wil immers het doel bereiken. En bovenal, men beseft een „gemeenschap” te zijn.

Men wekt elkaar op. Men roept het om: doe mee, werk mee. En men ziet het op zijn televisie-scherm: de roep wordt elke keer weer gehoord, men doet mee en men werkt allen goed met elkaar samen.

2600

ZO moet het ook met onze ledenwerfactie. Iedereen moet meedoen.

De partij-gemeenschap moet — in haar geheel — de uitdaging van de vele nog-niet-leden aanvaarden, de handschoenen opnemen, de strijd winnen. Maar dan moet iedereen ook meedoen, meewerken. Anders lukt het niet volledig.

Zeker, er wordt wel wat gewonnen. Velen doen mee. Maar niet allen. Wel velen. Er zijn dan ook inmiddels 2600 nieuwe leden gewonnen tijdens deze actie.

Dat is natuurlijk mooi. Maar wij zijn nog lang niet tevreden. Niemand mag zelfs hiermede tevreden zijn.

— Omdat nog niet allen hebben meegedaan, nog niet allen van onze partij-gemeenschap hebben meegewerkt.

— Omdat ook nog zovele nieuwe leden te winnen zijn.

Dit ondanks het feit, dat de organisatie-dichtheid van onze partij groot is.

In „Het Parool” is daar onlangs nog weer eens een verhaal over gepubliceerd:

„De verhouding tussen leden en kiezers ligt bij de confessionele partijen gunstiger dan bij de linkse partijen. Van de kiezers van K.V.P., A.R.P. en G.P.V. is er 1 op de 5 als partijlid aangesloten. Bij de S.G.P. is de verhouding 1 op 9. Bij de C.H.U. 1 op 11. De traditionele bindingen lijken hechter dan de organisatie-dichtheid aan de linkerkzijde. Bij de P.v.d.A. is de verhouding tussen leden en kiezers 1 op 12,5, bij de V.V.D. 1 op 21 en bij de P.S.P. 1 op 47,5”.

5000:

AL met al niet zo'n slecht cijfer dus voor onze A.R. Partij. Maar ook nog niet het beste van allemaal, want wij moeten de eerste, de ere-plaats delen.

Daar moeten wij nu allen wat aan doen. En nu ook graag op korte termijn.

Het streefgetal is bepaald niet zo hoog.

Laten wij nu eens zeggen vanaf heden nog een goede 5.000 nieuwe leden te winnen. Veel?

Ruim duizend kiesverenigingen met gemiddeld vijf bestuursleden maken rond 5.000 bestuursleden. Dus ieder één lid.

Duizend kiesverenigingen: dus elke

vast. Als een echte gemeenschap zorgen wij er dus voor, dat het in zijn totaal in orde komt.

Niemand denke: de ander doet het wel; dat ik wat doe is niet nodig. Als ieder zo zou denken, zou van niets ooit iets terecht komen. Verleen u uw bijdrage persoonlijk.

Moelijk ?

JA, zegt wellicht iemand, het is zo moeilijk. Het ging daarnet even over de televisie. Nou, de ene avond kijk ik zelf en de andere avond — als ik er wel op uit zou willen gaan of zou willen opbellen — kijkt degene, die

paald niet alleen mannen, maar ook vrouwen. Niet alleen ongehuwde vrouwen, maar ook gehuwde vrouwen, van wie de echtgenoten al lid zijn.

U weet het: rond 10.000 leden, dus ongeveer 10% van ons totale ledental, zijn vrouwen. (Ruim 6.000 ongehuwde vrouwen en ruim 3.500 gehuwde vrouwen).

Het terrein is dus groot: mannen en vrouwen, ouderen en jongeren.

Denkt u bij de jongeren vooral ook aan de a.s. kiesgerechtigden. In 1966 gaan ook de 21-jarigen ter stembus. Ook zij zijn toekomstige leden van onze partij. Benader ook hen en denk daarbij aan de kersverse jeugdfolder.

Over die jeugdfolder hebben alle kiesverenigingen een brief gehad. Wilt u zo spoedig mogelijk de bestellingen doen?

Allen nu in deze weken, in deze dagen aan de slag voor deze ene zaak.

Wij hebben een voorbeeld aan de wedstrijd: een tegen allen.

Widex.

.....allen voor één doel.....

kiesvereniging nog vijf nieuwe leden.

Dan hebben wij nog niet eens gedacht aan elke propagandist (die geen bestuurslid is) met ieder één nieuw lid.

Onze partij telt haast 100.000 leden. Twintig leden samen moeten dus één lid werven.

En als het ter plaatse nu niet lukt om een paar nieuwe leden te werven, als het niet lukt

— aan de bestuursleden,
— aan de propagandisten,
— aan de andere „gewone” leden, schakel dan maar de A.R. raadsleden ter plaatse in. Wij hebben er over het hele land ruim duizend.

Als u hun hulp nodig hebt, dan zullen zij — ondanks hun andere werk — desgevraagd zeker eens een avond willen helpen.

Hoe het allemaal zij — wij moeten deze zaak met elkaar weten te klaren, ter versterking van de invloed van de christelijke politiek ten dienste van heel het Nederlandse volk.

Veel en weinig

VOOR sommige, soms kleine, plaatsen is vijf nieuwe leden véél. Wij weten het. Voor vele andere plaatsen is vijf nieuwe leden weinig. Dat staat

ik als lid zou willen werven en als ik dan kom is dat niet het goede moment. Hij kijkt de ene avond naar de strijd van D.W.S. om de Europa-cup, ik kijk de andere avond naar „Eén tegen allen”. En zo komt van mijn ledenwerving niets terecht.

Precies, zo komt er niets van terecht. Maar er zal toch heus wel eens een avond zijn, althans een gedeelte van de avond, dat men zich niet zo verplicht voelt voor het televisie-scherm te zitten. En het werven van een lid behoeft bovendien als regel echt geen uren te duren.

Hier presenteert zich in deze maanden nu één zaak. Laten wij daar nu met z'n allen eens even wat aan doen. U hoeft niet allen een lijst van 15 à 25 namen af te werken. U werft één lid. Dan zijn wij er en dan kunnen wij ieder weer iets anders gaan doen. Maak het dezer dagen even in orde.

Ook meer vrouwen

HET is bovendien dezer dagen een goede tijd voor onze actie. De politiek staat meer dan anders in het middelpunt van de belangstelling. (Denkt u alleen maar aan de kabinetscrisis en aan de komende verkiezingen voor de Rijnmondraad in juni a.s.).

Met nieuwe leden bedoelen wij be-

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen ...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op maandag 22 maart beleggen de Rotterdamse kiesverenigingen III, IV en V een gecombineerde vergadering.

De plaats van samenkomst is de Irenezaal van Restaurant „Engels” (Groothandelsgebouw).

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Een forum beantwoordt kritische vragen over actuele onderwerpen.

★ Op woensdag 24 maart zullen de A.R. vrouwen van de Statencentrales Doetinchem en Winterswijk vergaderen.

De plaats van samenkomst is Irene, Gebouw Chr. Belangen, Hogestraat 72 te Aalten.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.-H.) zal spreken over „A.R. zijn en blijven, een opdracht ook voor u”.

★ Op woensdag 24 maart houdt de Statencentrale Apeldoorn een vergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel-Restaurant „La Bordelaise”, Hoofdstr. 176 te Apeldoorn.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. De heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Bouwen aan de toekomst”.

★ Op woensdag 24 maart belegt het district Franeker van de ARJOS een gezamenlijke vergadering voor Arjosers en jongeren, die zich tot de C.H.U. voelen aangetrokken.

De plaats van samenkomst is het Kamstrahuis aan de Zilverstraat te Franeker.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. De „Kristlike Jongerein”-secretaris D. Wiersma (F.C.H.J.G.-er) zal spreken over „Het perspectief voor jonge christenen in de politiek”.

Verder zal het spel „Als de kat van huis is” worden gespeeld.

★ Op zaterdag 27 maart belegt het Provinciaal Comité Noord-Holland een openbare vergadering.

De plaats van samenkomst is één der zalen van Hotel-Restaurant Fleissig, Warmoesstraat 123-129 te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De heer J. Smalbroek, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal spreken over „Van Wassenaar tot nu”.

★ Op zaterdag 27 maart houdt de Statencentrale Winterswijk haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „Fides et Concordia” te Winterswijk.

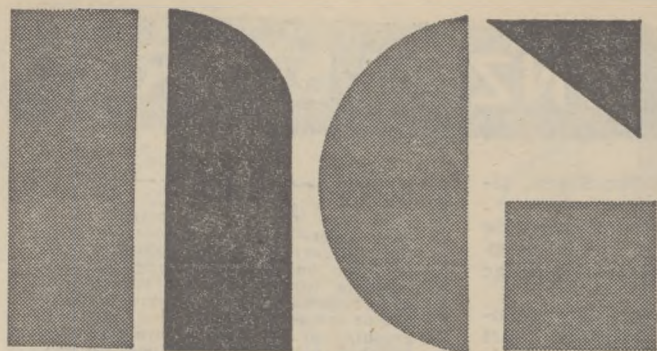
Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Drs. J. Boersma te Zeist, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Actuele economische problemen”.

★ Op woensdag 31 maart belegt de Centrale Kiesvereniging Eindhoven een algemene vergadering.

De plaats van samenkomst is „Stad Rotterdam”, Markt 17 te Eindhoven.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden dr. J. Meulink te Enschede, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Kabinetsformaties

en coalities

VROEGER

Vier fractievoorzitters bij de kabinetsformateur, mr. Cals (rechts), v.l.n.r. de heren Beerink (CHU), Schmelzer (KVP), Smalbroek (AR) en Vondeling (PvdA).

Toen de A.R. partij in 1878 haar eerste program van actie opstelde, kwam daarin reeds een artikel voor over samenwerking met andere partijen.

Het was het slotartikel, artikel XXI.

Maar wie dit artikel leest, begrijpt dadelijk, dat het gaat om samenwerking bij de stembus.

Zolang wij het districtenstelsel hadden en de eis, dat óf bij de stemming, of bij de herstemming de volstrekte

meerderheid in een district moest worden gehaald, om gekozen te worden, in tegenstelling met Engeland bleef gelden, waren er maar weinig districten benoorden de Moerdijk, waar één partij die volstrekte meerderheid kon verwerven. Aanvankelijk was dat anders. Toen hadden de liberalen het in verscheidene districten voor het zeggen. Maar toen het kiesrecht werd uitgebreid en de liberalen bovendien verdeeld raakten,

kwamen er vaker herstemmingen voor. En dan was het de vraag of er groeperingen tot samenwerking konden komen om de kandidaat van één van die groeperingen gekozen te krijgen. In Frankrijk zien we dat nog, al is bij de herstemming voor de gemeenteraad de relatieve meerderheid voldoende. Verleden zondag hebben daar in tal van districten socialist en communisten getracht, samen de zetels te veroveren.

ER zou een interessant verhaal te schrijven zijn over allerlei combinaties, die zich bij verkiezingen hebben voorgedaan. Na de Aprilbeweging gingen de R.K. samen met de liberalen; later met de conservatieven. Nog later werden zij partner in de rechtse coalitie. En in die tijd steunden liberalen en socialist elkaar vaak bij de herstemmingen om de verkiezing van een rechtse kandidaat te verhinderen. Kwam ergens een liberaal met een socialist in herstemming, dan hebben de a.r. meer dan eens aan hun kiezers geadviseerd, om thuis te blijven, omdat beide partijen werden gezien als dochters van eenzelfde revolutiegeest.

In de dagen van de coalitie is het meer dan eens voorgekomen, dat bij de verkiezingen voor de tweede kamer de drie rechtse partijen vooraf een akkoord maakten over samenwerking, reeds bij de eerste stemming.

Maar sedert de invoering van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging is dat voorgoed voorbij. Iedere partij trekt nu op met een eigen lijst en een eigen program. Cort van der Linden heeft dit stelsel van evenredige vertegenwoordiging vooral ook verdedigd met het argument, dat geen enkele kiezer meer behoefde te stemmen op een kandidaat, die hij maar half aanvaardde en in elk geval niet

herkende als de man van zijn eigen partij. Zelf prees hij als een gunstig gevolg, dat minderheden in een partij nu de gelegenheid kregen om zelfstandig te worden en met een zekere kans van slagen met een eigen lijst uit te komen.

Alle partijen maken dan ook bij de verkiezingen alleen propaganda voor de kandidaten van de eigen partij. Dat maakt de verkiezing veel zuiverder. Er is slechts één nadeel aan verbonden: de partijen, die elkaar geestelijk het naast staan, zijn ook elkaars grootste concurrenten.

DE politieke situatie in Nederland wordt nog door iets anders gekenmerkt. Het is praktisch uitgesloten, dat één partij de meerderheid in de Twee-

de Kamer haalt. En er is dus nimmer een kabinet mogelijk, dat steunt op één partij.

In 1878 verklaarde de a.r. partij, dat zij bij de stembus alleen samenwerking met andere partijen wilde, wanneer die door een vooraf wel omschreven program kon worden verkregen. Een coalitie-akkoord betekende dus méér dan alleen de belofte, elkaars kandidaten te steunen. Die belofte werd eerst gegeven, nadat men een gemeenschappelijk program had opgesteld. Won zo'n coalitie de strijd, dan was derhalve de vorming van een kabinet niet zo moeilijk meer. Het program lag immers klaar; de meerderheid was verworven voor dat program.

Maar de evenredige vertegenwoordiging brengt mee, dat ná de verkiezingen getracht moet worden, een meerderheidscombinatie te vormen, die een gemeenschappelijk regeringsprogram wil steunen.

DAARBIJ zijn er twee mogelijkheden:

• Vooreerst: de vertegenwoordigers van de partijen worden het eens, maken een program en daarna is er een formateur, die dat program overneemt.

• Maar er is ook een tweede mogelijkheid: de formateur ontwerpt een regeringsprogram en gaat vervolgens na, of hij voor dat program voldoende steun mag verwachten.

Het eerst gebeurde bij het akkoord van Wassenaar; het tweede wordt nu door mr. Cals nagestreefd. Hij probeert dus een echte kabinetsformateur te zijn.

Deze week

- Rondom de kabinetsformatie (pag. 1 en 2).
- Wensen van een raadslid (pag. 2).
- Actuele commentaren (pag. 3).
- De Vrouwenadviescommissies (pag. 4).
- Wereldnieuws in vogelvlucht (pag. 5).
- Waarom kwam Chroesjtsjef terug? (pag. 6 en 7).
- Christenen in Indonesië (pag. 8 en 9).

en

NU

Het is denkbaar, dat bij dat overleg met de formateur ook de zetelverdeling aan de orde komt. Want het is voor een partij niet aanvaardbaar, als zij slechts voor spek en bonen mag meedoen.

In 1952 werd voor het eerst na de bevrijding aan de A.R. fractievoorzitter, Dr. Schouten, gevraagd om „mee te doen”. Dr. Drees was toen formateur.

Dr. Schouten was een scherpe onderhandelaar. Hij stelde zich op het standpunt, dat in het regeringsprogram voldoende rekening zou worden gehouden met de A.R. opvattingen. Maar hij voegde er nog iets aan toe. De invloed van een bepaalde partij in het kabinet is alleen gewaarborgd, als bij de zetelverdeling ook blijkt, dat het serieus de bedoeling is, haar als volwaardige partner te aanvaarden. Daarom vroeg hij, dat één van de aan te zoeken a.r. ministers een portefeuille

• *Vervolg van pag. 2*

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77
Telefoon 123711 — AMSTERDAM

Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

GEBOUW

Op Gouden Wieken
SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen
hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500
plaatsen; Diner Capaciteiten 400
personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Vroeger en nu

• Vervolg van pag. 1

zou krijgen, die hem in staat zou stellen, het financieel-economisch beleid mee te bepalen. Een minister, die een plaats zou hebben in de REA, de raad voor economische aangelegenheden, waarin een deel van de ministers zitting hadden. Zijn wens werd vervuld en prof. Zijlstra werd minister van economische zaken, en kon dus het economisch en financieel beleid mee bepalen. Hierbij moet worden aangetekend, dat dr. Schouten zich strikt onthield van het naar voren schuiven van bepaalde personen. Hij verwierp de opvatting, dat de fracties ministers moeten „leveren”. Dat dr. Drees zijn kans liet vallen op Prof. Zijlstra, was dan ook voor dr. Schouten een volkomen verrassing.

HET schijnt, dat mr. Cals in elk geval een kabinet wil vormen dat het omroepbestel voorlopig definitief regelt. Wij weten, dat deze uitdrukking innerlijk tegenstrijdig schijnt, maar in de praktijk is zij het niet. Het is mogelijk, dat binnen afzienbare tijd op het gebied van radio en televisie ontwikkelingen komen, met name in technische zin, waardoor een wijziging in de regeling noodzakelijk wordt. Maar afgezien daarvan, moeten we eindelijk verlost worden van een voorlopigheid, die al te lang en soms opzettelijk en kunstmatig in stand werd gehouden.

En in wezen is deze kwestie niet meer zo moeilijk. Onder het vorige kabinet heeft de meerderheid van de Tweede Kamer — en het was een grote meerderheid — de plannen, zoals de toenmalige staatssecretarissen Scholten en Veldkamp ze hadden ontworpen, van de hand gewezen. Het zou politiek irrealistisch en bovendien ongepast zijn, nu te proberen, die plannen of een deel daarvan opnieuw tot inzet van de strijd te maken. De Antirevolutionairen zijn daarvoor in geen geval te vinden. Zij hebben zich duidelijk uitgesproken, ook in hun program van actie, waarmee alle kamerleden hun instemming hebben betuigd. En de antirevolutionairen vertrouwen op de standvastigheid van hun fractie.

Van de a.r. fractie. Dat schrijven wij er nog eens uitdrukkelijk bij. Want alleen de fractie en met name haar voorzitter is hier gesprekspartner.

Gesprekspartner met de formateur. En slechts in indirecte zin met de woordvoerders van de andere fracties. Juist het feit, dat mr. Cals werkelijk als formateur wil optreden in dezelfde geest als Dr. Drees en veel eerder Dr. Colijn dat heeft gedaan, wijst op een ontwikkeling in die richting. Het overleg gaat over zijn program, over zijn plannen. Vindt hij daarvoor voldoende steun, dan formeert hij een kabinet. Blijft die steun achterwege, dan kan hij verzoeken om de opdracht onthouden te worden, maar hij kan ook op een andere manier zijn opdracht proberen te verwezenlijken. Hij houdt tot het eind toe zijn eigen verantwoordelijkheid en de fractievoorzitters niet minder. Zo komt de dualiteit van ons staatsbestel, waaraan wij grote waarde blijven hechten, inderdaad tot haar recht.

A.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Onmisbaar

Geachte redactie,

Enkele dagen geleden las ik in Trouw dat een van onze kamerleden, voor een kiesvereniging sprekende, heeft opgemerkt dat de huidige prijs- en loonpolitiek een collectivistisch karakter draagt. Hij zal daarmee stellig bedoeld hebben dat de prijs- en loonpolitiek zo spoedig mogelijk moet worden afgeschaft. Ik stel er prijs op te verklaren dat naar mijn mening die politiek onmisbaar is en met het beginsel van onze partij in overeenstemming. Ik hoop dat u hieraan een plaatsje wilt geven in uw blad.

Hoogachtend,
T. P. VAN DER KOOY
Amsterdam, 2 maart 1965

• Ontboezeming van een K.V.-lid

De verhouding kiezer-gekozone was in het nummer van 20 febr. het hoofdthema. Het zou goed zijn dit onderwerp meer aan de orde te doen komen. Het schijnt mij toe dat deze aangelegenheid (feitelijk is het een complex van aangelegenheden) bijzonder inherent is aan de tegenwoordige politieke lauwheid.

Natuurlijk is er wel contact tussen kiezers en volksvertegenwoordigers op elk bestuursniveau zoals N.G. dat breedvoerig uiteen zet. Dat is duidelijk.

Maar dat contact betreft enkelen, althans van kiezerszijde.

Raadslid, uit het hiervoor bedoelde nummer, bv. „ontboezemt” niets bijzonders. Wat is het vermeldenswaardige in zijn artikel?

Naar mijn idee doet men de verhouding kiezer-gekozone beslist te kort als men haar accent legt op de betekenis die zij zou kunnen hebben ten aanzien van het begrip ombudsman.

Die probleemstelling is slechts zijdelings en dan nog incidenteel actueel.

Alhoewel het m.i. in de relatie kiezer-gekozone daar dus niet om gaat suggereert het bedoelde N.G.-nummer dat in Nederland grote bevolkingsgroepen om een ombudsman gillen. En dat is toch zeker niet zo. Bovendien, en dat ben ik roerend met betreffende schrijvers eens, hebben we hem ook. Alleen mogen we verwachten dat, waar noodzakelijk, de bevoegdheden op korte termijn worden uitgebreid; en dat de bevoegdheden die er al zijn ten volle zullen worden benut. Ook door de kiezers, waar ze juist voor zijn.

De verhouding kiezer-gekozone vind ik daarom onvoldoende omdat ze zo weinig algemeen is. Dat moet in deze vraagstelling het criterium zijn. Het is dus niet alléén maar een zaak van veel of weinig oppellen of opgebeld worden (raadslid) enz. Nee, daartoe bestaan zeer veel manieren.

Het gaat erom: hoe interesseren wij alle A.R.-stemmers voor een goede relatie tussen hen en zij die ze kozen. Als het antwoord luidt: dit is een

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking, in te korten.

taak voor de kiesverenigingen poneer ik dat, in het algemeen, al sinds langere tijd de structuur van onze kiesverenigingen hiertoe te wensen over laat.

Niet in theorie maar in de praktijk; b.v. in de vergaderpraktijk.

In deze schemer gezien resten een paar vragen:

a. hoe bereiken wij de vele ongeorganiseerden?

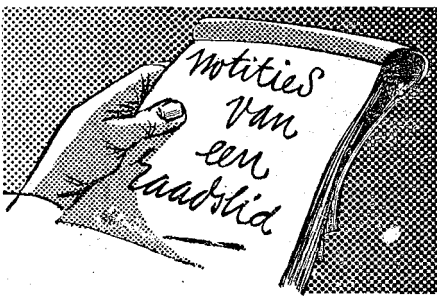
b. hoe gaan wij met onze eenvoudige arbeiders (die we al zo spaarzaam vertegenwoordigd hebben) om; en hoe trekken we, onder de ongeorganiseerden, juist hen?

c. welke politieke scholing en opleiding geven wij onze jongelui; ook daar waar een Arjos is.

De relatie - schoen wringt aan vele kanten. Door evenzovele oorzaken.

Eén ervan is m.i. echter, dat tevelen het zo goed bedoelen dat vaak zo weinigen er wat aan hebben en... dus thuisblijven.

Rheden, W. J. VAN DEN BRINK

• Kabinetscrisis en gemeenten

Moet een raadslid een notitie wijden aan de kabinetscrisis? Heeft een gemeente iets te maken met het radio- en televisiebestel? Is het de taak van een raadslid te adviseren over de vraag of samenwerking met de socialistische partij beter is dan met de liberalen? Of dat een zakenkabinet misschien toch nog verkieslijker is? Natuurlijk zou hij dat als staatsburger en als lid van een politieke partij kunnen doen, maar daar gaat het hier niet om. Het gaat hem om de positie van de gemeenten en wel speciaal om de financiële positie.

Die positie is de laatste jaren steeds slechter geworden. Het aantal gemeenten met tekorten op de begroting of op de rekening neemt steeds toe. De hantering van het door de ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën ingestelde leningplafond dreigt voor een groep van gemeenten fataal te worden. Het dreigt de voorbereidingen voor de woningbouw en daarmee de woningbouw zelf te ontwrichten.

De uitvoering van de Financiële Verhoudingswet 1960 maakt de indruk, dat allereerst aan de grootste gemeenten wordt gedacht en dat ten koste van de anderen. Men gaat er vanuit dat grote gemeenten extra kosten moeten maken t.b.v. hun bestuursapparaat, maar terzelfder tijd scheert men gemeenten van een paar duizend zielen als Bierum, Gouderak, Hedel of St. Philipsland (de greep is willekeurig) over één kam met gemeenten als Hoogeveen (30.000 inw.), Bussum (41.000), Rijswijk (43.000) of Gouda (46.000).

Als er nu een nieuw kabinet moet komen dan zou Raadslid gaarne zien dat de gemeenten niet worden vergeten, maar dat ook van a.r. zijde duidelijk prioriteit werd geëist voor de financiële behoeften van de gemeenten. Het zijn immers de gemeenten die tal van voorzieningen ten behoeve van de burgerij moeten uitvoeren?

Als wij een lijstje van urgente ver-

langens mogen aanbieden dan zou dit er als volgt uitzien:

1. Billijker toepassing van het leningplafond (als er tenminste een leningplafond nodig is) door meer aandacht te schenken aan de werkelijk gedane investeringen en de daarvoor gesloten geldleningen en aan het werkelijke volume van eigen investeringsmiddelen.
2. Verhoging van de uitkeringen uit het gemeentefonds.
3. Rekening houden met de adviezen van de Raad voor de Gemeentefinanciën.
4. Billijker verdeling van de middelen uit het gemeentefonds door bij de vaststelling van het schaalbedrag

Aandacht voor

LEVI ESJKOL

de moedige premier van de staat Israël

De Israëlsche minister-president, Levi Esjkol, heeft het de laatste weken niet gemakkelijk gehad. Eerst kwam er onder druk van president Nasser van Egypte een eind aan de Westduitse wapenleveranties aan Israël. En vervolgens deed j.c. de gerucht-makende zaak voor, dat de regering te Bonn op persoonlijke initiatief van kanselier Erhard met het voorstel kwam, volledige diplomatieke betrekkingen met Israël aan te knopen. Het was niet eenvoudig voor de premier, zijn landgenoten duide-

lijk te maken, dat deze beide gebeurtenissen met elkaar in overeenstemming konden worden gebracht.

Hij heeft het echter voor elkaar gekregen. Het sluiten van volledige diplomatieke betrekkingen tussen beide landen is nu nog een kwestie van tijd, hoe de Arabische landen er

ook op zullen reageren. Het Israëlsche parlement heeft zijn medewerking toegezegd en ook de Westduitse bondsdag zal ongetwijfeld zijn medewerking verlenen. Hetzelfde geldt voor de Bondsraad. Er zal dan een nieuwe fase beginnen in de relaties tussen West-Duitsland en Israël en naar we hopen, ook tussen Duitsers en Joden in het algemeen.

In de betrekkelijk korte tijd dat hij premier is heeft hij zijn land al belangrijke diensten bewezen. Aanvankelijk dacht men, dat hij na het optreden van de geboren leider David Ben Goerion een kleurloze figuur zou zijn. Zoiets als het voorlezen van een rapport door een minister van financiën na een flitsende rede van Churchill. Maar dat gebeurde niet. En al was hij heel lang de beschermeling en vriend van Ben Goerion, hij heeft tijdens zijn premierschap niet gearzeld, het op belangrijke punten met zijn voorganger gloeiend oneens te zijn. Ook wat betreft de wijze, waarop moet worden opgetreden in geval van speldeprikken van Arabische en in het bijzonder Syrische zijde.

Esjkol is bijna 70 jaar. Hij werd (op 25 oktober 1895) in Oratowo bij Kief in Rusland geboren. Reeds in 1914 vertrok hij naar Palestina. Daar was hij geruime tijd in de landbouw werkzaam. Al spoedig ging hij de Palestijnse Joden op internationale congressen vertegenwoordigen. Hij werd secretaris van de arbeidersraden van Tel Aviv en Jaffa en secretaris van de Mapai (Arbeiderspartij) en een van de leiders figuren van de vakbond Histadroeth. Na de stichting van de staat Israël was hij zeer lang als minister van financiën werkzaam. Tijdens verschillende regeringscrises speelde Esjkol een belangrijke rol, waarbij hij voor zijn vriend premier David Ben Goerion vaak moeilijke problemen wist op te lossen. Ten slotte volgde hij hem op en al zijn de moeilijkheden in Israël de wereld nog niet uit, Esjkol is nog altijd aan het bewind, ook na een nieuwe crisis rondom de vroegere minister van defensie Lavon.

* * * Offer

De heren Smallegenbroek en Berghuis hebben dezer dagen laten weten dat samenwerking met de C.H.U. in het komende kabinet de A.R. wel een offer waard is, zij het ook niet ten koste van alles (Berghuis). De verslaggevers, die dit vermeldden, hebben bij vele lezers vragen opgeroepen. Welk offer, zo vraagt men, is dat "samen-uit-samen-thuis"-standpunt dan wel waard? Dat kunnen de beide prominente sprekers natuurlijk nu nog niet zeggen. Niet omdat zij dat niet zouden willen, maar eenvoudig omdat zij het niet kunnen aangezien de kabinetsformatie nog niet in een beslissend stadium is gekomen.

Welk offer niet door de A.R. gebracht zal worden, is wel duidelijk. Dat is het offer van 's lands belang. Wat houdt dat belang momenteel in? In elk geval een snelle, wettelijke oplossing van het radio- en televisie-vraagstuk en zonder discriminatie. Dat is uit de uitlatingen van beide A.R. voormannen wel bijzonder duidelijk en zonder reserve naar voren gekomen.

* * * Rel

Een aantal bladen heeft de burgemeester van Genemuiden in het zonnetje gezet omdat deze eigenhandig een aantal vloeken uit de tekst van een toneelstuk verwijderd heeft. Wij weten niet precies of dit tot de taak van een burgervader zelf behoort. Dat vloeken niet op het toneel thuis horen is evenwel zonneklaar. Bedenklijk in deze zaak is ook het alarm van deze kranten. Zij geven daardoor blijk niet voor fatsoen en beschaving in te staan. Dat blijft zo, zelfs al zou hun bedoeling geen andere geweest zijn dan het opblazen van een incident tot een complete rel tegen een niet-geestverwante magistraat. Dat een Tweede Kamerlid daaruit nog politieke munt poogt te slaan, door vragen aan de minister te stellen is allerbedenklijkst.

Wij hopen dat andere toneelgezelschappen over voldoende sterke benen beschikken om dit soort gratis "reclame" niet te begeren.

* * * Geen martelaar

Het Tweede Kamerlid de heer Harmsen ziet zichzelf vermoedelijk als een levend stuk propaganda voor zijn Boerenpartij. Misschien zelfs wel als een martelaar, nu beslag op zijn Kamervergoeding is gelegd omdat hij de heffing van het Landbouwschap niet betaalde.

Het staat iemand in Nederland vrij om tegen de p.b.o. te zijn. Het is ook toegestaan om in de politiek langs legale paden te trachten het Landbouwschap uit de weg te ruimen.

Het staat niemand en ook een Kamerlid echter niet vrij tegen de thans van kracht zijnde wetten z'n eigen rechter te spelen.

De heer Harmsen zou datgene waarop hij de eed heeft afgelegd nog eens moeten nalezen. De kiezers kunnen hun belangen en dat van de staat toch niet werkelijk veilig achten bij een volksvertegenwoordiger, die tot het overtreden van de wet zijn toevlucht neemt. Een martelaar is zo iemand in elk geval niet.

* * * De Gaulle en het Gaullisme

De gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk hebben ook in tweede lezing de U.N.R., dus de gaullistische partij, geen goed gedaan. Dat heeft weinig te maken met een protest van de Franse kiezers tegen De Gaulle zelf. Men heeft echter ook de president duidelijk gemaakt dat de U.N.R. niet de erfgenaam is van de staatsman achter wiens gestalte deze partij zich zo graag groot maakt.

Hierin schuilt een tweeledige aanwijzing. In de eerste plaats deze: De Gaulle doet goed de bona fide politieke partijen toe te geven dat zij nog een toekomst hebben. In de tweede plaats: deze partijen kunnen ook op groter schaal — na De Gaulle — het vertrouwen herwinnen, mits zij de kiezers duidelijk maken dat tonelen als die, welke de Vierde Republiek verlamden, niet meer in hun voornemen liggen. Wordt aan die voorwaarden voldaan dan zal de communisten een rijke buit ontgaan.

En Frankrijks E.E.G.-partners behoeven dan niet te vrezzen, plotseling met een rode metgezet in één boot te zitten.

EERST stonden de socialisten buiten spel. Nu ik dit schrijf staan de liberalen buiten spel. En wie altijd buiten spel zullen staan dat zijn de verbondsgenoten van het G.P.V. Dat is het trieste lot van een splinterpartij die zo principieel niet kan zijn of zij is toch tot politieke onvruchtbaarheid gedoemd.

Toen de voortgaande reformatie in de beroerdste oorlogsjaren tot de gereformeerde kerken onderhouden de artikel 31 leidde is het mij omdat ik geen theologisch wonderkind was nooit duidelijk geworden waarom een stuk of wat van mijn schoolvriendjes voortaan met hun ouders op zondag in een zaaltje gingen kerken. Nadien heb ik me het meningsverschil zeker wel een keer of vier vijf laten uitleggen voor ik erachter kwam dat ik er nooit achter zou komen. Een ding werd wel spoedig duidelijk: men moest het onderwerp bij oude vrienden en onder familieleden liever niet aansnijden, tenzij men allemaal aan dezelfde kant van de breuklijn verkeerde. Ik heb echter steeds in de naïeve veronderstelling verkeerd dat het allemaal vooral veel met de gevolgen van de kinderdoop te maken heeft. Dat blijkt me thans te eenzijdig. Ik heb zaterdag in Utrecht op de jaarvergadering van het G.P.V. gemerkt dat er veel meer aan vast zit. Het gaat niet alleen over de kinderdoop, maar ook over het koningschap van de Oranjes en over de zelfstandigheid van ons land als natie (gemenebest, zo men liever wil) en over de overheid die plaatsen aan moet wijzen, waar gezagsgetrouwe Nederlanders pioniersarbeid kunnen verrichten en zo bijdragen tot de voortdurende verjonging van de natie".

Het was me er zaterdag in Utrecht om begonnen een snuffje G.P.V.-politiek op te snuiven. Ik wist niet dat ik er op een achtermiddag zo m'n bekomst van zou krijgen. Wat daar als nationale gereformeerde politiek wordt aangegeprezen is zo'n mengsel van politieke onbenulligheid, nationalistische romantiek of romantisch nationalisme en huisbakken conservatisme, dat je de haren te berge rijzen. Waar de dominees elders in de politiek langzamerhand een beetje minder van zich doen spreken, staan ze onder de verbondsgenoten van het G.P.V. nog hoog genoteerd. En degenen die geen diploma's als theoloog hebben getuigen op dit punt van zoveel huisvlijt dat men één zekerheid heeft: ze zullen het politiek nooit eens worden of eens blijven. Als ze de interne partijpolitieke band nog enigszins willen handhaven dan zijn ze zoals het een splinterpartij trouwens past gedoemd hardnekkig naar balken in andermans oog te blijven zoeken.

Het ging er zaterdag om het G.P.V. aan richtlijnen voor de nationale gereformeerde politiek te helpen. Er lagen er na lang dokteren al zeventien stuks op tafel waaraan de centrale verbondsraad van de G.P.V. zijn consent gegeven had. Pas nadat men urenlang allerlei amendementjes die door een paar plaatselijke verenigingen waren ingeleverd had verwerkt, kwam de echte kritiek op hoofdzaken los. De vergadering liep daardoor op een gegeven moment zodanig in het honderd dat de referent van-de-dag er zo al niet meer aan de pas kwam dat men na duidelijke consternatie de richtlijnen voorlopig tot mei

in het vat laat. Zal men er dan uitkomen? Als ondergetekende de atmosfeer goed geproefd heeft zal dat op geen stukken na het geval zijn. Het G.P.V. heeft daarbij een troost: de geluidsinstallatie van de N.C.R.V.-televisie raakte zaterdagmiddag zodanig onklaar dat de vertoning tenslotte geen tv-vertoning werd. We moesten met het songfestival zonder meer genoegen nemen.

Als men de zeventien artikelen van het GPV nog eens doorleest dan zijn daar in — hoe kan het anders voor broeders uit hetzelfde huis? — natuurlijk aanknopingspunten te vinden. Maar aan de andere kant is het een lange — vaak al te stichtelijke opsomming van datgene wat men tot Gods eer denkt te moeten nastreven zonder dat deze zwaarwichtige GPV-agenda ook maar ergens doorbroken wordt door de toch wel christelijke gedachte dat men zonder veel ingewikkelde omwegen van de mensen behoort te houden ook als ze lang niet volmaakt zijn. Een paar citaten: „Bij belangrijke stadia van het werk (het werk aan belangrijke openbare ontwikkelingswerken. P.) dient de overheid God in passende, bijbelse bewoordingen publiek te erkennen.”

„Het onderwijs, dat van de overheid uitgaat, moet worden gegeven in overeenstemming met de hoge roeping van de regerende Oranjevorst en in eerbiediging van de Bijbel.”

En verder wil het GPV wat het constitutionele koningschap betreft minstens terug naar Willem I zonder te beseffen dat die route nog veel verder terug leidt in onze vaderlandse geschiedenis: naar de republiek namelijk. Wie de zinsnede uit de grondwet schrapt dat de koning onschendbaar is en dat de ministers verantwoordelijk zijn maakt een einde aan onze monarchie. En dat wil het GPV niet. Maar het valt nu eenmaal niet mee een partij een eigen gezicht te geven als zij dit niet van nature bezit.

P.

Een brief uit Friesland

Aan de
Anti-Revolutionaire Tweede Kamerfractie,
Binnenhof,
Den Haag.

Hooggeachte mejuffrouw, mijne heren,

De gezamenlijke A.R. kiesverenigingen van Friesland, in vergadering bijeen, spreken haar volledig vertrouwen uit in het beleid van de A.R. fractie en haar voorzitter ten aanzien van de huidige kabinetscrisis. Zij zijn dankbaar, dat inzake het omroepbestel een zo duidelijk principieel geluid weerklonk van A.R.-zijde.

Zij hopen en vertrouwen, dat het streven gericht zal blijven op een kabinet, dat door de drie grote christelijke partijen, zo nodig met anderen, gesteund kan worden in de uitbouw van een maatschappij in cultureel, sociaal en economisch opzicht naar de eisen van het evangelie.

w.g.
L. DIJKMA.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55
DRUKKERS - UITGEVERS

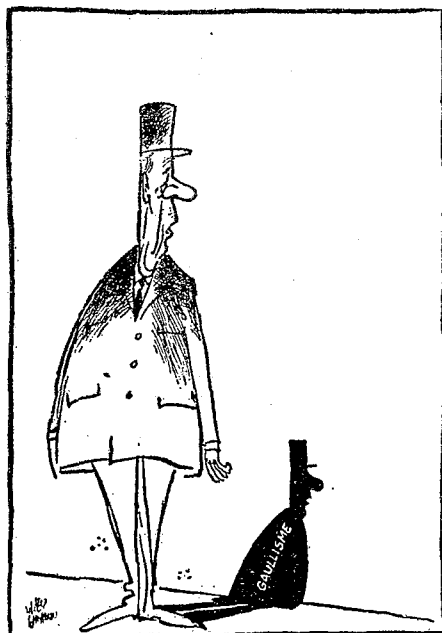
Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

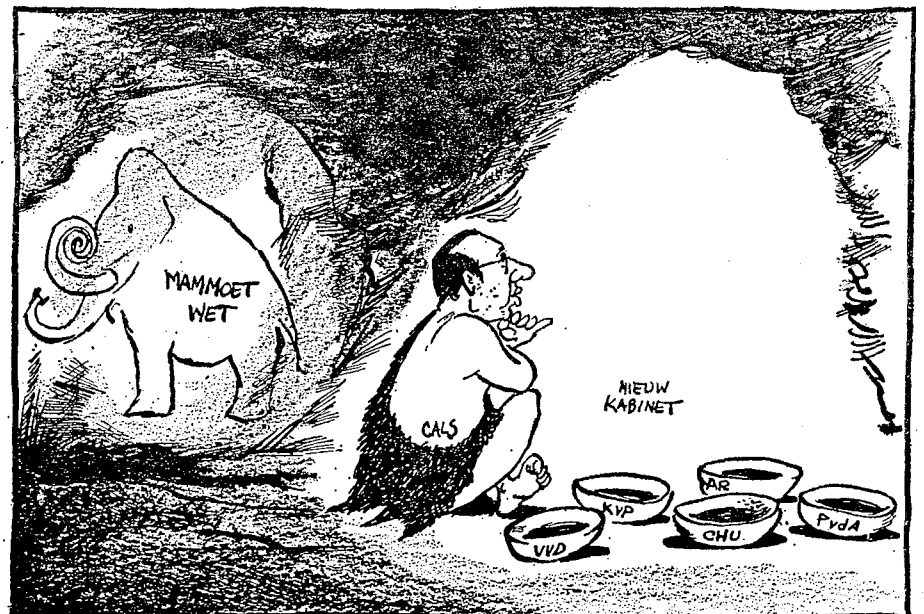
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastest koopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

NA DE STEMMING
(Uit het Parool)

Opnieuw een creatie?

(Uit het Parool)

Waarom een landelijk secretariaat van VROUWENADVIESCOMMISSIES?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden moeten we een tiental jaren terug in de geschiedenis van de woningbouw.

Het was met name in Rotterdam, waar men na de oorlog voor de omvangrijke opdracht stond, de stad een nieuw hart te geven. Grote aantallen woningen moesten gebouwd worden en men begreep van hoeveel belang het zou zijn ook het advies van de huisvrouw in te winnen.

Spoedig volgden Den Haag, Amsterdam en Utrecht. En thans hebben 112 gemeenten een Vrouwenadviescommissie voor de woningbouw.

Deze commissies voelden al gauw behoefte contact met elkaar op te nemen en nieuw op te richten commissies vroegen advies bij haar oudere zusters.

Dit landelijk contactpunt rouleerde met het organiseren van de jaarlijkse landdag, waar gezamenlijk verschillende problemen besproken werden. De Nederlandse Huishoudraad had reeds een eigen woningcommissie, die door haar studie „functionele grondslagen van de woning” grote bekendheid kreeg. Ook zij organiseerde in het Bouwcentrum te Rotterdam studiedagen voor de V.A.C.'s. Zo werd vorig jaar door het landelijk contact een enquête onder de Vrouwenadviescommissies gehouden over de vuilverwijdering in de woning. Deze enquête werd door de huishoudraad verwerkt en een studiedag georganiseerd. Later hebben Den Helder en Amsterdam respectievelijk 3 en 4 jaar dit contact verzorgd.

Maar het werd steeds moeilijker een opvolger te vinden, mede doordat het werk zo omvangrijk werd.

Sedert 1 juli 1964 hebben de V.A.C.'s een eigen secretariaat dat nu niet meer door één gemeente voor alle overige V.A.C.'s wordt gefinancierd, maar dat voor de algemene bureaunkosten afhankelijk is van de bijdragen van alle V.A.C.'s.

Huisvesting en de daarbij behorende service is op gunstige voorwaarden geregeld met de Nederl. Huishoudraad. Behalve aan de gemeenten, waar een V.A.C. gevestigd is heeft men ook aan de grote landelijke vrouwenorganisaties om een bijdrage gevraagd.

Daarnaast heeft het Rijk toegezegd in de kosten bij te dragen van een bepaalde studie of voorlichting. Een vruchtbaar contact heeft het landelijk secretariaat met de Stichting „Goed Wonen”. Zij zit in de redactie van het blad „Goed Wonen”.

Deze Stichting richt o.a. in verschillende plaatsen modelwoningen in, die door een steeds groter aantal mensen bezocht wordt.

Kort geleden heeft zij een leidraad samengesteld met het L.C. voor V.A.C.'s; hoe een plattegrond te bekijken. Voor ieder vertrek afzonderlijk en voor de woning in zijn totaliteit zijn duidelijke vragen gesteld.

Het is verrassend om met dit schema ook eens eigen huis rond te gaan. Een mens weet zich vaak wondersnel aan minder gunstige situaties aan te passen.

Ook is er een grote verandering ge-

komen in leef- en woongewoonten.

De eetkeuken, een vertrek waar men vlak na de oorlog beslist af wilde, is zelfs in de meest luxe woningen weer met triomf binnengehaald. Het tweede woonvertrek is praktisch verdwenen. Wel staat een eigen kamer(tje) voor ieder gezinlid bovenaan en dan natuurlijk verwarmd! Wat heeft men in in ons klimaat aan een onverwarmde kamer.

Dit betekent dat ook de woningwetwoning in de toekomst voorzien moet zijn van centrale verwarming. In de galerijwoningen geeft de kolenverwarming nu al grote moeilijkheden.

Kort geleden was ik aanwezig bij het slaan van de eerste paal van een omvangrijk bouwproject. Het ging hier om industriële woningbouw.

Het viel mij op, dat er van meerdere kanten aangedrongen werd op samenwerking met zoveel mogelijk instanties.

Alleen door „teamwork” zal men voor problemen, die zich hierbij in vergrote schaal voordoen, een oplossing kunnen vinden. En bij dat team wilde men ook de Vrouwenadviescommissies inschakelen. Men zal dan moeten adviseren bij de bron. Het gaat om woningen die misschien pas in 1968 gebouwd kunnen worden en waarbij dan rekening moet worden gehouden met een steeds grotere vraag naar voorzieningen, die nu nog niet haalbaar zijn. Het later aanbrengen is in de industriële bouw niet mogelijk.

Op verschillende plaatsen in ons land worden plannen ingediend voor industriële bouw. De plaatselijke V.A.C.'s bekijken zo'n plan, maar bovendien wordt gevraagd dit samen met het landelijk contact te bestuderen.

Dit landelijk contact heeft een groep vrouwen achter zich die bereid zijn op korte termijn samen te komen. Op die manier is een coördinatie mogelijk van plaatselijk wensen en landelijke aspecten.

Jammer genoeg zijn er nog gemeenten die deze zaak alleen maar zien als een soort liefhebberij van de Vrouwenorganisaties en dit werk op geen enkele manier steunen.

Maar daar waar men de vrouw heeft geaccepteerd blijkt dat zij dikwijls een heel verrassende kijk heeft en goede oplossingen weet te vinden.

Het landelijk Contact wil een schakel vormen tussen de verschillende V.A.C.'s, haar helpen om deskundig te werk te gaan en zo nodig de ervaringen verwerken.

Het boek over het thema van deze tijd, bijgewerkt tot en met de val van Chroesjtsjow.

Nederlandse vertaling van Mevr. B. F. Bos-Beernink.

Omvang 528 blz.

Prijs geb. f 24.50.

Elke recensie is een warme aanbeveling!

„Een buitengewoon leerzaam boek... één van de belangrijkste werken in Nederland verschenen over de grote buitenlandse politiek, voorzover de communistische staten daarbij betrokken zijn.”

H. Algra in het Friesch Dagblad.

„Van harte aanbevolen. Een boeiend boek om te lezen, en zo nu en dan nog eens na te slaan!”

Christelijk-Historisch Weekblad.

„Een indringende studie over de achtergronden van het als 'ideologisch geschil' bekendstaande conflict... bijgewerkt tot de val van Chroesjtsjow, waarmee het zo actueel mogelijk is.”

Nieuwe Rotterdamse Courant.

„Als men over de achtergronden van de huidige situatie meer wil weten, doet men niet beter dan dit boek ter hand te nemen van de Rusland- en China-specialist bij uitstek, Klaus Mehnert, die van 1929 tot heden negenmaal het Chinese vasteland en veertienmaal de Sowjet-Unie bezocht.”

Brabants Dagblad.

Het boek „Peking en Moskou” van Prof. Dr. Klaus Mehnert is een uitgave van T. WEVER, FRANEKER en verkrijgbaar in de boekhandel. U kunt het bestellen d.m.v. onderstaande bestelbon (als drukwerk te verzenden in open envelop, met 7 cent frankering).

BESTELBON

Ondergetekende bestelt hiermede bij
* Uitgeverij T. Wever, Postbus 13, Franeker
* Boekhandel:

... ex. Klaus Mehnert: PEKING EN MOSKOU. Gebonden f 24.50.

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

* Doorhalen wat niet bedoeld wordt.

Openbaar lyceum in Drachten

Over de weigering van de rector van het openbaar lyceum te Drachten op zijn school voorlichting te laten geven door de Koninklijke Marine schreef het Friesch Dagblad het volgende:

DE Koninklijke Marine geeft, desgewenst, wanneer de school het op prijs stelt, aan de oudere leerlingen van inrichtingen voor voortgezet onderwijs voorlichting. In principe niet méér dan voorlichting. Natuurlijk zal een jonge marine-officier, die vindt, dat hij een fijne job heeft, wel eens even laten voelen, dat hij wat voelt voor de marine. Maar het gaat er om, om aan de jongelui te vertellen, wat het betekent, naar de marine gaan. Natuurlijk ook, wat de maatschappelijke vooruit-

zichten betreft. Maar vooral gaat het om de studiemogelijkheden, de vakrichtingen, de wijze van dienen, de duur der verplichtingen, enz. De Koninklijke Marine is graag bereid, om zulke voorlichting te geven, omdat onbekend vaak onbemind maakt. Er zijn streken in ons land, waar men

van de marine weinig afweet, er nauwelijks iets van ziet of hoort. In Rotterdam ligt vaak de Karel Doorman op stroom, Den Helder is een echte vloothaven, Amsterdam heeft van ouds verschillende opleidingen en zo zijn er méér plaatsen, waar de marine wordt gezien. Maar regel is dat niet. Daarom heeft het zin, wanneer de

marine op de scholen er eens wat van komt vertellen. Vooral wanneer dat eerlijk en objectief gebeurt.

Het zou ook gebeuren op het openbare lyceum in Drachten. Maar de rector van het lyceum wilde het uitbreiden. Nadat de jonge marine-officier de inlichtingen had gegeven, zou er een tweede spreker moeten opstaan, de collega en politieke geestverwant van de rector, het P.S.P.-lid van de Tweede Kamer, Van der Spek,

marine-officier zag er geen been in, om dat maar eens te proberen. Maar de staatssecretaris van marine, de heer Van Es, stak er terecht een stokje voor.

De marine geeft desgewenst inlichtingen. Maar zij voert geen politieke debatten in openbare scholen met de P.S.P.

Bij de behandeling van de begroting van defensie is dit allemaal heel duidelijk uit de doeken gekomen, waarbij bleek, dat de rector van het openbaar lyceum te Drachten zijn medestander in de Eerste Kamer ook had ingelicht omtrent de wijze, waarop de marine hem had verteld, dat het niet doorging.

Dat sprak nogal vanzelf, want hun beider opzet was in het geding. En hun beider opzet ging niet door.

Het is van belang, hier even melding van te maken, omdat dit geval maar één voorbeeld is van de manier, waarop de P.S.P. momenteel probeert op de openbare scholen anti-militaristische propaganda te bedrijven.

UIT PERS EN PERIODIEK

leraar aan het Baarnse lyceum. Hij zou dan een rede moeten houden tegen de krijgsmacht, een politieke rede, waarin het standpunt van de P.S.P. werd ontwikkeld. En dan zouden de marine-officier en de P.S.P.-er een forum moeten vormen onder leiding van de rector, om de vragen van de leerlingen te beantwoorden. De jonge

**wereldnieuws
in vogelvlucht**

• **De Verenigde Staten** waren deze week om de meest uiteenlopende redenen in het wereldnieuws. De mars der negers en hun vrienden van Selma naar Alabama's hoofdstad. Montgomery, demonstreert de vaste wil van ds. King en zijn volgelingen om volledig gelijkberechtigd te worden. President Johnson heeft, na een rechterlijke uitspraak, die de mars niet onwettig noemde, voor de veiligheid der demonstranten gezorgd. Daarmee is de strijd nog wel niet gewonnen, doch wel wordt duidelijk gemaakt dat het hoogste gezag de lagere en onwillige autoriteiten volledig in hun hemd zet. De strijdmethode van ds. King, die evenzeer op geweldloosheid als op actie gebaseerd zijn, dwingen bewondering af, omdat zij degenen, die terreur met contra-terreur zouden willen beantwoorden, eenvoudig niet aan bod laten komen.

De ruimtevlucht van Grissom en Young is ook een prestatie. Deze behoort tot een reeks van ruimtevluchten, die de landing op de maan en de terugkeer op de aarde tot einddoel hebben. Iedereen kan de verdere ontwikkeling volgen van dit project, dat ongetwijfeld ook nog wel teleurstellingen zal opleveren.

• **Rusland** laat zich niet in de ruimte-kaart kijken. Daar gaat alles wel spectaculair, maar ook geheimzinnig toe. Dat was ook het geval met de vlucht van de vorige week, die zorgvuldig vóór de Amerikaanse was gepland en dienovereenkomstig werd uitgevoerd.

Door het uitstapje van Leonow in het heelal, heeft deze vlucht terecht veel aandacht gekregen. De Russen hebben op dit punt een voorsprong op de Amerikanen, al staat niet vast dat dezen een dergelijke bravourstunt nog niet kunnen uitvoeren.

De geslaagde poging van de Russen om de Amerikanen met ruimte-primers uit het veld te slaan, doet wat kinderachtig aan, vooral omdat het om alderminst kinderachtige prestaties gaat. De politieke opinie zou ermee gebaat zijn indien de Russen hun ruimte-plannen even gedetailleerd als de Yankee's doen, op tafel zouden leggen. Hun vrees voor het bekend worden van mislukkingen belet hun dat. Duidelijker kan de zwakte van een totalitair regime zelfs als het om de ruimtevaart gaat haast niet gedemonstreerd worden.

• **Viët Nam** is het toneel van toenemende strijd. Het noorden wordt getroffen door aanhoudende bom-

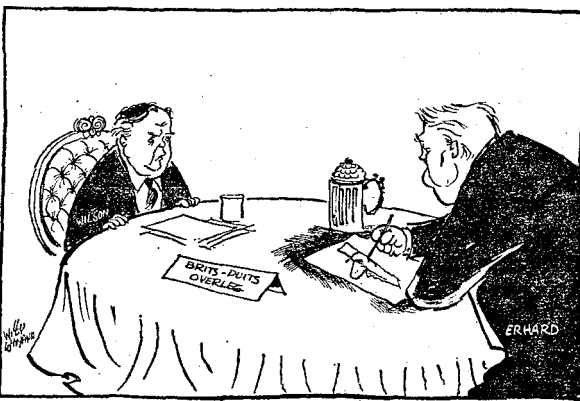
bardementen, het Zuiden door voortdurende aanvallen op en door de rebellen.

De Amerikanen willen met hun luchtmacht een gesprek met Noord Vietnam afdwingen. Eerder zullen zij niet ophouden met hun machtsvertoon ten noorden van de kunstmatige landsgrens, aldus generaal Taylor. Het uitblijven van Chinese of Russische bombardementen op Zuid Vietnam bewijst de Amerikaanse superioriteit in de lucht. Maar daarmee wordt het Zuiden nog niet bevrijd van de infiltraties en de alom tegenwoordig schijnende communistische rebellen, die nu ook met gas worden bestookt. Hoewel de Amerikanen er op wijzen dat dit middel ook elders toegepast is en wordt (zelfs in Amerika bij rassen-relletjes) de sympathie voor de Amerikaanse hulp aan Zuid Vietnam zal er niet door toenemen. De reacties in Engeland tonen dit aan en van het effect dat dit alles in Afrika en Azië heeft, kan men in psychologisch opzicht slechts het ergste vrezen. En het resultaat dat een politiek beleid heeft wordt nu eenmaal sterk door psychologische factoren bepaald.

• **Het Indonesische** presidentiële besluit om het beheer over vier buitenlandse oliemaatschappijen over te nemen, is een stap terug op de weg naar volwaardigheid (in Westerse ogen). Daar kan president Soekarno zich blijkbaar niet meer druk over maken. Zo hij dat al wilde, de communisten zorgen er met hun goed georganiseerde straat-rellen wel voor dat het staatshoofd langzaam en vooral zeker hun koers volgt. Dat bewees het opheffen van de Soekarnoïstische beweging, het verbieden van een aantal niet-communistische dagbladen en dat bewijst thans deze actie ook weer.

De krediet-waardigheid van Indonesië is nu wel tot een minimum teruggebracht. Maar dat past juist goed in Mao's straatje, dat uitloopt op een stille, maar doelbewuste overname van de macht.

• **Ceylon** koerst Westwaarts. De in communistisch vaarwater gerakende premier, mevrouw Bandaranaike is maandag bij de stembus verslagen door haar pro-Westerse rivaal, de oud-premier Senanayake, die thans wel een nieuw kabinet zal gaan formeren. Daarmee is een eind gekomen aan een unieke situatie die ontstond toen de huidige premier haar in 1959 vermoorde echtgenoot in diens ambt opvolgde. Dat gebeurde in 1960. In het Oosten kan men naast feodale situaties ook toestanden aantreffen waar het geëmancipeerde Europa blijkbaar nog niet aan toe is. Inmiddels kan men zich er alleen maar over verheugen dat Ceylon niet dezelfde weg opgaat als Indonesië.

LUISTERT U WEL?

(Uit het Parool)

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Dertien landen staan buiten de V.N.

Nu Indonesië buiten de Verenigde Naties is komen te staan is het aantal landen dat geen lid is van deze volkerenorganisatie gestegen tot totaal 13. Dit betekent dat van iedere 3 aardbewoners er 1 onder een regering leeft die niet bij de V.N. is aangesloten. Van de 13 niet-aangesloten landen zijn er 4 met een communistische regering. China is het grootste land met zijn ruim 700 miljoen inwoners. De plaats van China in de V.N. wordt bezet door Formosa dat zich vertegenwoordiger van heel

China acht. Indonesië kan overigens zonder veel moeite weer zijn intrede doen in de Ver. Naties. Er bestaat geen geschreven voorschrift hoe een land zijn lidmaatschap van de V.N. op moet zeggen. Een land dat geen lid van de V.N. is kan overigens wel lid zijn van een der organisaties van de V.N., b.v. de Unesco. Het betreffende land bezit dan echter geen politieke binding met de V.N. want die bestaat alleen bij een lidmaatschap van de V.N. Zo heerst nu de situatie dat

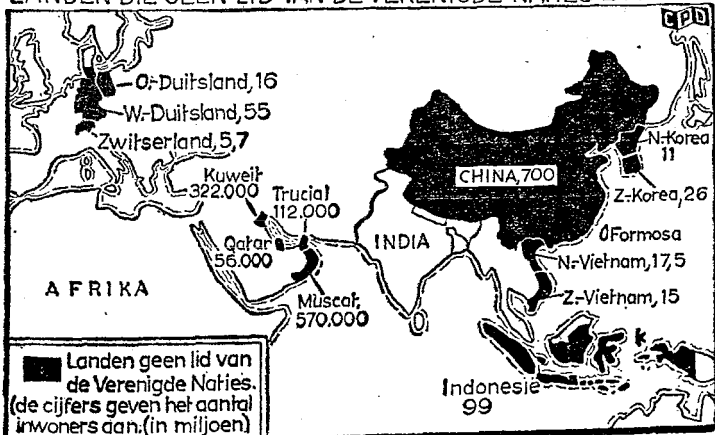
circa 946 miljoen mensen op de wereld geen vertegenwoordiging hebben in de 'stem der volkeren', de Ver. Naties.

DIT IS CHINA

Het grootste probleem in China is de landbouwproductie en de industrie

LANDEN DIE GEEN LID VAN DE VERENIGDE NATIES ZIJN

Landen geen lid van de Verenigde Naties. (de cijfers geven het aantal inwoners aan, in miljoen)

**VLAARDINGEN
BOOGAARD
ELEKTRICITEIT
VLAARDINGEN**

Telefoon 01898 - 8744

Firma A. Van Roon

Speciaal adres voor watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

C. van der Kooy en Zonen

Emmastraat 143-157, Vlaardingen, tel. 01898-3561-6061

IMPORTEURS VAN gedroogde Zuidvruchten, Vruchtenconserven, Consumptiegrondnoten, HANDELAARS IN Amerikaanse tarwebloem en bakkerijgrondstoffen

**Onderlinge Vlaardingse
Begrafenis Onderneming**

DIRECTEUR: J. NIEUWSTRATEN
KANTOOR: OOSTERSTRAAT 60
TELEFOON 2828

Ie klas materiaal. Billijke tarieven. Rouwkamers en schermen.

ZEELAND

MODEHUIS DE RAAF
125 jaren
MARKT 20 TEL. 2327 MAASSLUIS
125 jaren

J. Poldervaart

IJZER- EN METAALHANDEL
AFVOER VAN FABRIEKSAFVALLEN

Maassluis
Heldruigstraat 31 - Tel. 01899-2487

MAASSLUIS

Hollestelle GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.
Handelsafdeling:
Ganzepoortstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996 en 6387.

**Textielmagazijn „DE FAAM”
H. de Jong - Mulder**

Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg

Bouwbedrijf Fa. de Kroo

koel- en vriesbouw

Dorpsplein 27, Koudekerke
Telefoon (01185) 271. Afdeling koeling 401

de speciaalzaak voor uw BRIL

Fa. Gebrs. Den Herder-Serooskerke (W.)

Uw adres voor:

Conservering van aardappelen
Fabrikage van slootreinigers (maaikorf)
Groothandel in bestrijdingsmiddelen

- FLOORFLEXVLOEREN
  - COMPLETE KEUKENS
  - LOSSE KASTEN
- Prima materiaal voor elk interieur

**BOUWMATERIALENHANDEL
A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.**

GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN
 Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
 Telefoon (01860) - 2050

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN
 Nieuw te bouwen
 woningen te koop
 Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589 - Sint Laurens

OCEAN N.V. DIEREN
 PATENT OCEAN KEERKLEP
 PATENT OCEAN AFSLUITER
 PATENT OCEAN VACUUMSTOP
 PATENT OCEAN DEERSTAT
 AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
 VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
 JAREN IN GEBRUIK VAN
 CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
 VAN VENEZUELA TOT FINLAND
 Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

D. MEIJER - AANNEMER
 VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
 REPARATIEWERKEN
 Handel in hout, teerproducten en andere
 materialen.
 Telefoon 7690
 SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

Dordrecht en omstreken

THERMO SHELL voor Centrale Verwarming
 Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
 uitgerust met mobilfooninstallatie!
 Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL haardolie P K voor oliehaard of -kachel

A.v.d. BAN
 Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
 Telefoon: 01850-5600 b.g.g.8600

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
 is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
 SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
 ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf
 SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

k-h Kampert en Helm n.v.
 HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK
 PL. DOKLAAN 8-12
 AMSTERDAM C.
 TELEFOON 94 80 22*
 KEH SCRIPT Voor gecarboniseerde formulieren

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
 AMSTERDAM

GEBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk
 stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

Chroesjtsjefs terugkeer

Onenigheid in het Kremlin

Chroesjtsjef, zoals hij weer in Moskou opdook . . .

NOG STEEDS VRAAGT MEN ZICH in westelijke hoofdsteden en wellicht ook in andere centra van de wereld af, waarom de afgezette Russische premier Nikita Chroesjtsjef zo demonstratief in het openbare leven van de Sowjetunie is teruggekeerd. Een van de mogelijkheden is vanzelfsprekend, dat deze kleurrijke figuur weer op het politieke toneel zal terugkeren. Daar werd al over gespeculeerd, voordat Chroesjtsjef 'aan de vergetelheid was ontrukkt'. Aanleiding daartoe waren de toenemende moeilijkheden, die zijn opvolgers zowel in de Sowjetunie zelf als daarbuiten ondervinden. Vrij algemeen spraken westelijke waarnemers toen de verwachting uit, dat de oud-premier weer een belangrijke rol zou gaan spelen. Niemand denkt, dat hij weer de algehele leiding in het Kremlin zal krijgen, als hij inderdaad in de politiek terugkeert. Reeds om het feit, dat hij de 70 is gepasseerd en de laatste jaren al wat kalmer aan heeft moeten doen, ligt het niet voor de hand, dat hij weer een topfunctie zal krijgen. Eerder wordt gedacht aan de rol van de 'oudere staatsman', van wiens adviezen men in het Kremlin gebruik maakt. Het is echter ook heel goed mogelijk, dat Chroesjtsjef in het geheel niet in de politieke arena terugkeert. Zijn herverschijsing in het openbaar is dan echter toch niet zonder bedoeling geweest.

WELK DOEL?

De Russische bladen hebben — voorzover bekend — niets gepubliceerd over Chroesjtsjefs hernieuwde optreden in Moskou, sinds hij op 15 oktober van

vorig jaar werd afgezet. Nu is het zo, dat afgetreden leiders in het algemeen in de Sowjetunie weinig of geen publiciteit krijgen. In de Stalin-periode verdwenen zij geruisloos in het niets en durfde ook niemand over de definitieve

Dit is de heer Brezjnef toen hij nog president was. Hij bracht een officieel bezoek aan Perzië en de zoon van de sjah kreeg een aardigheidje van hem: een auto. Hij voelde zich best thuis in het keizerlijke paleis.

in MOSKOU

verdwijning van dergelijke figuren gew praten. In het Chroesjtsjeftijdperk vere nam men soms wel eens iets over ge ongenade gevallen figuren als Moloch Boelganin en Malenkof. Maar nooit se beurde zulks op de opvallende wijze waarop de leiders in het Kremlin Chroesjtsjef enige tijd geleden weer or het centrum van de belangstelling ha ben geplaatst. Volgens sommige berme ten uit Moskou heeft men een eind wo len maken aan de stroom van geruaar ten, als zou hij onder strenge bewakol staan. Als dat zo is, zullen de nieuwe Russische leiders ook niet verbaasoo zijn geweest over de hartelijke wijan waarop de bevolking van Moskou ha heeft begroet, toen hij bij een staet bureau verscheen om van zijn rechtke als kiezer gebruik te maken.

DE LEIDERS

Er zijn evenwel deskundigen, die v band leggen met de politieke labilit binnen de gelederen van het presidiu De opvolgers van Chroesjtsjef, Leo To Brezjnef (partijsecretaris), en Aleu Kosygin (premier) hebben tot nog rw op geen enkel terrein enig succes et boekt. De problematiek met Pekat heeft nog scherper vormen aangenona dan tijdens het bewind van Chroesjtsa het geval was. Nog ernstiger is het fitte co van de conferentie van commuuro tische partijen, die enkele weken g v den in Moskou werd beëindigd it, waarop men het zelfs niet eens bef worden over de tekst van het comi a niqué, dat naar aanleiding van die n sprekingen moest worden uitgegeij. De Russen hebben naar men meene e mogen aannemen geen volledige stolg gekregen van de andere deelneme v partijen, zelfs niet van de Oosteuropassi De groeiende onenigheid binnen spa communistische wereld, kwam den eens duidelijk aan het licht, ook m deed men in Moskou, of er niets e t zonders aan de hand was. De aanval osi de Verenigde Staten met betrekking ict de politiek van dit land in Zuidoe geki Azië diende in dit verband slechts ere n d rookgordijn.

DISCUSSIES

In het binnenland kon de econo sche stagnatie in vijf maanden (sinds de verwijdering van Chro tsjef) nog niet worden overwon. Tegenover de intellectuelen voeren nieuwe leiders een gematigde polit d.w.z. dat de schrijvers en de artie aanzienlijk minder armslag hebben zij verlangen, maar meer dan vele tijfunctionarissen wenselijk voork Aldus schrijft H. E. Salisbury in New York Times. Eenzelfde beleids wordt gevolgd ten aanzien van de r tairen. Onder deze omstandigheden den in het presidium ongetwijfeld discussies plaats en misschien ook machtsverschuivingen. Het is niet gesloten, dat een van de groepen in presidium gebruik heeft willen ma van de politieke handigheid Chroesjtsjef en van diens populari voorzover hij die nog bij volk en p bezitten zou. In dit licht gezien zou verschijning in het openbaar op de ze waarop dat is gebeurd, uitge kunnen worden als een proefballo tje. Chroesjtsjef heeft de mogelijkheid die hem op deze wijze wellicht o dacht werden gegeven, volledig u buit. Het interview, waarvan de e heid later door Russische woordv ders werd ontkend, maar dat waarschijnlijk niet uit de lucht is grepen, is dan ook op zijn minst b der interessant.

INTERVIEW

In dat aan Chroesjtsjef toegeschreven interview (schriftelijk antwoord op veneens schriftelijke gestelde vragen) peelde de ex-premier de rol van de nan, die zich bewust was van de fouten die hij gemaakt had. Het was allemaal goed bedoeld geweest, maar hij had toch naar te veel macht gestreefd. Kortom, hetgeen Chroesjtsjef gezegd zou hebben was een erkenning van de fouten, die hem in oktober werden aan-

Minder op zijn gemak was Kosygin, de huidige Russische premier, die men hier ziet tijdens een bezoek aan de Leipziger Messe. Op de achtergrond zijn eeuwig schaduw: Mao Tse-toeng, de Chinese leider, die hem overal schijnt te achtervolgen.

MOU

gewreven, toen hij werd vervangen door Breznjef en Kosygin. In het interview werd echter meer gedaan. De ex-premier verklaarde het eens te zijn met de politiek, die door de huidige leiders in het Kremlin wordt gevoerd. Hij had maarderende woorden voor president Johnson van de Verenigde Staten, ook al bleek hij meer te hebben op gehad met zijn vriend Kennedy, die in 1963 vermoorde Amerikaanse president. En nu aan het slot van het interview — waar volgens de woordvoerders in Moskou een sprake van zou zijn geweest — Chroesjtsjef zijn goede diensten aan zijn opvolgers, die hij met raad en daad terzijde zou willen staan. Zou het niet mogelijk zijn, dat dit interview inderdaad heeft 'plaatsgevonden', maar dat men er in Moskou van tevoren niets heeft geweten, of dat men het heeft 'passeren' om de reactie er op af te wachten?

VERANDERD

Totnogtoe heeft geen enkele leider het niveau van Chroesjtsjef na zijn verwijdering een comeback beleefd, als het Chroesjtsjef het geval is geweest. Het kan ook moeilijk, omdat het nog maar tien jaar geleden is, dat zulke fouten werden 'geliquideerd' in de meest bitterlijke zin van het woord. Dat Chroesjtsjef wel kon terugkomen, heeft hij voor een deel te danken aan het feit, dat hij de toestanden in zijn land heeft geliberaliseerd. Blijkbaar omdat hij aanvoelde, dat hij zelf ook wel eens in val gebracht zou kunnen worden. Het terugkeer bewijst echter ook en in de eerste plaats wellicht, dat zijn opvolgers hebben moeten toegeven, dat de verwijdering van Chroesjtsjef de oplossing van heel moeilijke problemen bepaald niet heeft vergemakkelijkt. Men weet, dat er in oktober reden leek te zijn aan te nemen, dat de afzetting van de toenmalige premier met name de positie van de Sowjetunie in het conflict met China belangrijk zou versterken. Niets is minder waar gebleken. De rekening blijft Moskou tarten en de andere communistische partijen, ook die in de landen van Oost-Europa, blijven proberen, uit de voortdurende onenigheid en de Russische afhankelijkheid van hun medewerking, politieke munt te slaan.

De Russische ruimtevaarders Beljajew (links) en Leonow (rechts), na hun behoudende terugkeer op de begane grond (waar de Russische successen minder opzienarend zijn).

CAPITULATIE

Enkele dagen geleden werd in Peking officieel verklaard, dat de Sowjetunie een eind kan maken aan de onenigheid in de communistische wereld, als zij bereid is openlijk te erkennen, dat het bijeenroepen van de communistische topconferentie ter bespreking van een veroordeling van de Chinese houding in het ideologische geschil, verkeerd is geweest. Wij wezen er reeds op, dat deze conferentie op een mislukking is uitgelopen. Erkenning van de onjuistheid van het organiseren van deze conferentie zou echter neerkomen op een volledige capitulatie voor de leiders in Peking. Er is dan ook reden om aan te nemen, dat men in Moskou niet staat te trappelen van ongeduld om in Peking verontschuldigingen te gaan aanbieden. Toch zal het moeilijk zijn, de verklaringen van Chinese zijde geheel te negeren. Men heeft in Peking nl. ook verklaard, dat de Russische politiek ten opzichte van China na de afzetting van Chroesjtsjef niet wezenlijk is veranderd. De verwijdering van de premier betref — zo zeggen de Chinese leiders — de persoon van Chroesjtsjef en niet diens politiek. En te oordelen naar de gebeurtenissen van de afgelopen weken hebben zij het inderdaad bij het rechte eind.

WAAROM?

Zal er van een capitulatie van het Kremlin voor de eisen van Peking geen sprake zijn, ook de terugkeer van Chroesjtsjef aan de top van de Sowjet-hiërarchie ligt niet voor de hand. Van de lagere partij- en regeringsfunctionarissen, die zich de gramschap van Chroesjtsjef op de hals hadden gehaald, zijn er in de sinds oktober verstreken maanden verschillende op hun oude post teruggekeerd. Het zou een ingrijpende verschuiving aan de top vereisen om de ex-premier weer voor een belangrijke functie in aanmerking te doen komen. De meeste speculaties omtrent eventuele mutaties betreffen machtige figuren als Sjlepin, de gewezen chef van de veiligheidsdienst, lid van het presidium en van het partijsecretariaat en Podgorny, een partijsecretaris, die over het algemeen als de derde man na Breznjef en Kosygin wordt beschouwd. De mogelijkheid bestaat, dat Chroesjtsjef naar 'voren' werd geschoven om — zoals we hierboven al aandauiden — de ene groep in het Kremlin gelegenheid te geven, de andere de voet dwars te zetten. Een dergelijke manoeuvre kan zowel voor als tegen Breznjef en Kosygin ondernomen zijn. Wat dit laatste betreft dienen we slechts de komende ontwikkelingen af te wachten om gevolgtrekkingen te kunnen maken.

ERKENNING

Verfrissend is intussen de eerlijkheid waarmee Moskou heeft toegegeven, dat

de communistische landen bij lange na niet dit jaar de 50% van de totale industriële productie voor hun rekening zullen nemen, zoals enige tijd geleden nog bluffend in Moskou was beweerd.

Deze houding staat in scherp contrast met de vloed van scheldwoorden, die de Russen een goed jaar geleden uitten aan het adres van de Amerikanen. Deze late erkenning is vooral een gevolg van het feit, dat Chroesjtsjef de Russen in overmoedige buien teveel in het vooruitzicht stelde. En nu hij niets meer in de melk te brokkelen heeft, zijn de nieuwe leiders zo verstandig geweest, de positie van de Sowjetunie tegenover de 'buitenwereld' wat meer in overeenstemming met de werkelijkheid te brengen. Kort voordat het voorgaande werd toegegeven werden in het te Moskou verschijnende tijdschrift Economische vraagstukken revolutionaire ideeën verkondigd over de produktie van consumptiegoederen. De suggestie werd gedaan, de voorziening van consumptiegoederen via het prijsmechanisme af te stemmen op de vrije keus van de consumenten. Kwaliteit en kwantiteit van te produceren goederen zouden dan niet langer worden vastgesteld door het planbureau.

RISICO'S

In de afgelopen jaren werden in de Sowjetunie verschillende voorstellen gepubliceerd voor toepassing van het winstmotief in de industrie, verbetering van de planning. Het waren voorstellen, die het bestaande economische stelsel niet zouden aantasten. Het artikel in Economische vraagstukken gaat verder en stelt zo ingrijpende hervormingen voor, dat het gehele stelsel op losse schroeven zou komen te staan. Het is dan ook de vraag, of men er in het Kremlin wat voor zal voelen, er op in te gaan. Het artikel raakt een van de fundamentele politieke problemen van de Sowjetunie. Dit is het vraagstuk, of de produktiemiddelen of de consumptiegoederen prioriteit moeten hebben.

In het verleden is het steeds de partijleiding geweest, die onafhankelijk van de wensen van de bevolking besliste, waar het zwaartepunt moest liggen. Tegenwoordig wordt rekening gehouden met de consumenten. De partijleiding loopt hierbij echter het risico, dat zij de toekomstige ontwikkeling niet in de hand kan houden. Als de consument zelf eenmaal zijn kleding en schoeisel kan kiezen, zal hij meer eisen gaan stellen. Hij zal bijv. een eigen auto willen hebben of een eigen huis in plaats van een flatje in een woonkazerne. En wanneer de partijleiders dit proces niet afremmen, zal de bevolking op een gegeven ogenblik ook willen beslissen over de bestemming van het nationale produkt. De tijd om de klok terug te zetten is echter al geruime tijd geleden verstreken.

GRONINGEN

4 1/4 % (6 maanden opzegging).
Sparrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 3/4 %.
Sparrente leden 3 3/4 %.
SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

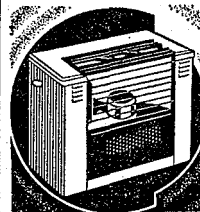
JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 05900 - 31345 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute”
Telefoonnummer: 53073

clarus
hiberna

de nieuwe v-e-i-l-g-e
petroleum-straalkachel

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, komfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „le Gooische-Gasservice-Dienst” met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

AMERSFOORT

HERENMODES

„ADR. HOLLANDER”

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

Christenen in INDONESIË (slot)

DEZE ondertitel behoeft enige toelichting.

In onze vorige artikelen hebben wij de houding van de christenen in Indonesië belicht naar de zijde van hun verbondenheid aan de staat, vervolgens in hun verhouding tot de andere kerken en in de derde plaats ten opzichte van het maatschappelijk leven. Maar deze naar drie zijden gerichte houding omvat de christen in zijn uitwendige verantwoordelijkheden. Deze zijn zeer belangrijk, want zij bepalen de aard en de kracht van zijn getuigenis in de wereld.

De „binnenzijde” van hun Christen-zijn

Toch is daarmee nog niet een voldoende beeld van het christen-zijn gegeven. Het vierde en laatste aspect is daarom de binnenzijde van zijn christen-zijn. Met andere woorden datgene, wat voor zijn besef en naar zijn ervaring het geestelijke — wil men diepere — aspect van het christen-zijn is. Misschien ligt in deze binnenzijde wel inderdaad de kern van het christen-zijn voor het besef van de Indonesische christenen in het algemeen.

Oosters en Westers

Nu vergis men zich niet. Men denkt nog al vaak, dat de Oosterse mens mystiek is aangelegd en dat daarom voor hem het innerlijke leven een grotere rol zal spelen dan voor de Westerse mens. Ik geloof niet, dat men het zo in het algemeen kan zeggen. En die Oosterse mens is een te wijd begrip dan dat men er veel mee kan beginnen. Er zijn in die zogenaamde Oosterse mens weer allerlei differentiaties te onderscheiden. Rekenen wij de Chinees en de Japanner ook tot de Oosterse mens evenals de Arabier en de Indiër, dan is er nog al wat onderscheid. Men kan dat niet zo maar onder één hoofd brengen.

Welnu, wij beperken ons hier tot de Indonesische christen. Ik wil, met alle voorzichtigheid, trachten een korte schets te geven van de innerlijke zijde van zijn christen-zijn, welke m.i. het stempel draagt van twee geheel verschillende invloeden. De eerste is die van de zending. Dat is nogal vanzelfsprekend, maar als ik dat hier in het bijzonder vermeld, dan betekent dat, dat het een bepaald stempel op zijn christen-zijn heeft gezet. Het valt namelijk niet te ontkennen, dat de nieuwere zending — bedoeld is die zendingenactiviteit, welke vooral aan het einde van de 18e en in de 19e eeuw werd ontplooid — in sterke mate de invloeden van het Piëtisme heeft ondergaan. De behoefte van de ziel, haar redding en rust, speelden de hoofdrol. En ik meen, dat de sporen daarvan tot op de huidige dag te bemerken zijn in het Indonesische christenleven. Daardoor heeft de binnenzijde een sterker accent gekregen dan bijvoorbeeld de verantwoordelijkheden naar buiten, met name op het gebied van de politiek en de maatschappij. Wij hebben in onze vorige artikelen gezien, dat deze verantwoordelijkheden wel niet ontbreken, maar dat zij toch anderzijds nog niet tot grote ontplooiing gekomen zijn. Anders stond het ten aanzien van de oecumenische activiteiten.

Maar nu is het merkwaardige, dat van de twee bovengenoemde behoeften van de ziel: haar zaligheid en haar rust, de laatste het wint van de eerste. De Indonesische christen zoekt in zijn godsdienst vooral de innerlijke rust. Men kan zeggen: hier komt toch de Oosterse mens met zijn mystieke aanleg om de hoek kijken, maar dat is toch maar gedeeltelijk waar. Ik geloof, dat de eigenlijke oorzaak ligt in het feit, dat hij van ouds de wereld om zich heen niet aan kon — wie kan dat wel? — de raadselen waren vele en de menselijke krachten gering, maar in de zielerust heeft men van dat alles niet zoveel last. Dan gaat het min of meer langs je heen. Nu lijkt dit alles nogal negatief, meer berustend en lijdelijk dan actief christendom, maar ik moet er direct bij zeggen, dat men juist in deze vorm van het christen-

zijn vaak prachtige voorbeelden van vertrouwen ziet.

In vertrouwen leven

Toen ik eens aan iemand, die zelf in Indonesië geboren was, vroeg wat hij als het kenmerkende van de Indonesische christenen zag, antwoordde hij: deze mensen hebben geen behoefte aan een ingewikkeld christendom, dat vele vragen opwerpt en daarvoor weer naar antwoorden zoekt, doch alleen aan vertrouwen. Zij kunnen inderdaad in vertrouwen leven.

Daarnaast is echter een tweede invloed te bespeuren, welke niet van christelijke oorsprong is, namelijk de invloed van de Islam. De invloed van de Islam is niet overal gelijk in Indonesië. Er zijn gebieden, waarin deze godsdienst het gehele levenspatroon sterk beïnvloed heeft, zoals in Atjeh en de Minangkabau op Sumatra en er zijn ook gebieden, waarin de doorwerking van de Islam minder krachtig is geweest, zoals bijvoorbeeld in Oost- en Midden-Java. Maar toch valt het m.i. niet te ontkennen, dat de gedachte over wat godsdienst is, ook bij christenen, mede beïnvloed is door de conceptie van de Islam in dezen. Voor de Moslims immers betekent godsdienst onderwerping en aanbidding. Een strikt Moslim zal vijf maal per dag zijn gebeden trouw verrichten en hij zal de vrijdagse diensten in de Moskee niet verzuimen. Daar buigt hij zich, ter

aarde in erkenning en aanbidding van de ene God aan wie hij zonder meer is overgeleverd. God is voor hem onbegrijpelijk en ongenaakbaar. Na zijn godsdienstige plichten staat hij dan ook eigenlijk weer in het gewone leven zonder God.

Nu wil ik niet zeggen, dat het zo met de Indonesische christen gesteld is. Dat zou trouwens in strijd zijn met wat ik zo even vermeldde aangaande het beschamend vertrouwen, wat men bij velen van hen kan opmerken. Maar wel is het m.i. zo, dat godsdienst voor de Indonesische christen — ik spreek nu zeer in het algemeen — een bepaalde sfeer, een eigen gebied vertegenwoordigt. Er is een bekende term,

door

Drs. K. L. F. le Grand

miss. pred. te Medan

die veelal gebruikt wordt om mee te delen, dat iemand naar de kerk gaat. De term luidt, vertaald: „hij is gaan bidden”. Godsdienst is gebed. Godsdienst betekent tijden van afzondering en aanbidding. Zo doet de Moslim. Hij gaat naar de Moskee. En zo doet de christen; hij gaat naar de kerk. Dat is een vanzelfsprekende zaak. Althans voor een deel der mensen, want velen doen het niet.

Maar wie het wel doet, wordt er zeker niet vreemd op aangekeken, integendeel, hij doet eigenlijk wat behoort.

Misschien is dit één der redenen, waarom het christelijk geloof in Indonesië zo makkelijk wordt verdragen. Immers de tijden van gebed en afzondering kan men de mens niet ontnemen en de erkenning van de ene God, die ook door christenen wordt beleden, vormt één van de pijlers van de Indonesische staat.

Weltfremd

Met dat al echter blijft het christelijk geloof op haar eigen terrein en dringt nog niet voldoende in de gehele samenleving door. Met voorzichtigheid zou men kunnen zeggen: het is in zekere zin toch nog wat „weltfremd”. Het mist nog het inzicht en de beweeglijkheid om de confrontatie aan te durven met de politieke en economische vragen van de dag.

Nu is het weer niet zo, dat deze problematiek niet hoe langer hoe meer gevoeld wordt. Even terug heb ik ge-

zegd, dat de eigenlijke oorzaak van het zoeken naar rust voor de ziel ligt in het feit, dat men de wereld om zich heen niet aan kon of niet begreep. Ik gebruikte opzettelijk de verleden tijd, omdat men dit niet zomaar van de huidige situatie der christenen kan zeggen. Er komt juist hoe langer hoe meer besef aangaande de noodzaak van getuigenis ten opzichte van de vragen van de dag. Met andere woorden, dat het geloof niet alleen rust betekent, maar ook strijd en lijden. Maar hier doen zich nu de moeilijkheden voor. Want de vraag is, hoe moet men op deze confrontatie ingaan? Wat moet er getuigd en wat moet er gepreekt worden?

Onlangs sprak ik met enkele christenen over deze zaak. Hun antwoord was: Vroeger was het niet zo moeilijk voor onze voorgangers om te preken. Zij volgden immers eenvoudig wat zij geleerd hadden van de zending en gaven dat door. Nu moeten zij een eigen geluid laten horen. Maar zij moeten dat juist doen in een tijd, die zo moeilijk is. Een tijd, waarin men met allerlei vragen geconfronteerd wordt. Hierin de goede weg te wijzen is een zaak, die geleerd moet worden. Daarom is het moeilijk voor de Indonesische kerken thans, aldus deze broeder, en schieten zij inderdaad nog tekort in het brengen van een actuele boodschap.

Er is evenwel nog een andere trek in het Indonesisch christen-zijn te ontdekken naast die van het Piëtistische of zelfs enigermate van het Quietistische (het verlangen naar rust van de ziel in God). Dat is de trek van het praktisch christendom. Ik zou zelfs de stelling willen wagen, dat het Indonesisch christendom zich momenteel beweegt tussen de polen van het Piëtisme en het Practicisme. Wat dit laatste betreft; men wil als christenen iets doen. Men wil daden van liefde tonen of voorbeelden van dienstbaarheid aan de samenleving geven.

Wij kunnen wellicht het beste de geest van de Indonesische christen illustreren met de wijze, waarop hij de drie grote christelijke feesten viert. Waarbij wij tevens zien, wat ze voor hem betekenen en hoe ze met zijn verlangens overeenkomen.

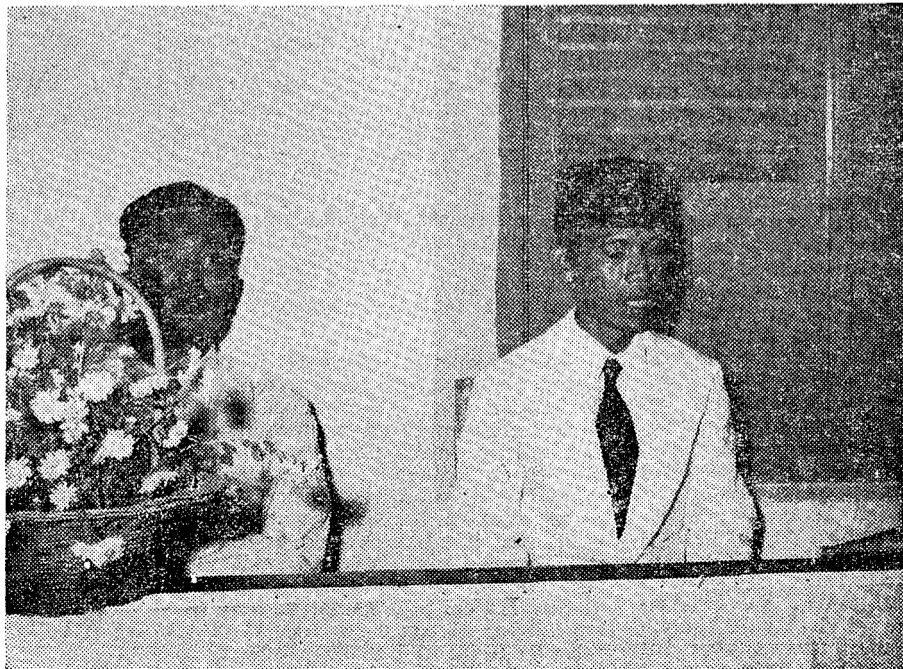
Het kerstfeest is wel het christelijk feest bij uitstek. Het is iets, waarop de christenen trots zijn dat zij het hebben. Het wedijvert met het grote Islamietische feest van de Lebaran, het einde van de vasten, waarbij de mensen elkaar al het vorige willen vergeven en met een schone lei beginnen. Maar het heeft een sterke maatschappelijke functie gekregen.

Welnu, zo is het kerstfeest het grote feest voor de christenen en voor niet-christenen. Want ook zij worden uitgenodigd en feliciteren de christenen met hun kerstfeest. Het geheim van het kerstfeest is de vrede, de rust. Wie wil die niet voor zijn ziel en ook voor de wereld met al zijn susah, zijn moeilijkheden?

Kerstfeest is het teken van de ware vrede en van de rust, waarnaar de ziel verlangt.

Het is één van de tekenen van het practicisme, dat men sinds enkele jaren in verschillende Indonesische gemeenten voor Pasen er op uittrekt om in de omgeving van het dorp, waar men woont, de wegen schoon te maken en, zo er gaten zijn, die te vullen en gelijk te maken. Op deze manier toont men de bereidheid om te dienen, zoals de Heer Jezus ons geleerd heeft. Men wil dus een praktisch voorbeeld stellen. Pasen betekent vernieuwing, welke alleen komt door het offer en de liefde.

Met Pinksteren, dat voor ons een zendingsest is, denkt men in Indonesië ook veelal aan de opbouw van eigen kerkelijk leven. Pinksteren betekent bekering. Ik weet van een ingezonken gemeente, die met Pinksteren weer ontwaakte en spontaan bracht

Voor de christenen in Indonesië is het vinden van de ware zielerust één van de belangrijkste aspecten van zijn geloof. Niet elke houding van rust is geworteld in de ware rust. Maar vele christenen in Indonesië leven toch wel echt in vertrouwen op de Heer van hun leven. Op bovenstaande foto ouderlingen van Kalipenten (Midden-Java).

Uitbeelding van het Paasfeest op een flanelbord: Christenen in actie voor de verbreiding van hun geloof.

men een behoorlijk bedrag bijeen voor het opknappen van het kerkje.

Geloof en beleving

Voor de Indonesische christen hebben bewegingen van spirituele aard in de regel wel iets aantrekkelijks. De Pinksterkerk heeft er een vrij grote aanhang. Secten vinden er in het algemeen een goede voedingsbodem. Dit hangt ook samen met het feit, dat men door het geloof iets wil beleven. Men zoekt het ervaarbare en het concrete.

Maar anderzijds is het ook weer opvallend, hoe sterk bij velen de liefde is voor dogmatische vragen. En de kerken houden zich in de regel streng aan de kerkorde of de reglementen voor het kerkelijk leven.

Dit lijkt een merkwaardige combinatie: neiging naar het spirituele en tegelijkertijd dogmatische en kerkrechtelijke voorliefde. Nu wil dit niet zeggen, dat dit overal zo gecombineerd voorkomt. Het is natuurlijk meest zo, dat bij de één meer het spirituele de voorkeur heeft en bij de ander meer het door leer en kerkorde vast bepaalde. Maar toch is het goed mogelijk, dat u beide aspecten in dezelfde persoon aantreft. Er is zelfs een streven merkbaar, ook vooral onder jongeren, om wat men gelooft en belijdt, op spirituele wijze uit te drukken. Door spontane gebeden en door in allerlei dingen van de dag Gods hand te bespeuren en daar ook met verwondering

uiting aan te geven. Zo wil men het geloof niet alleen belijden, maar vooral ook beleven als een levende realiteit in het leven van elke dag.

Veelal zoekt men nog naar eigen vormen om het geloofsleven uit te drukken. Vormen, waarin de eigen aard van het Indonesische volk of liever van de Indonesische volken tot uitdrukking komt. Maar dat is nog niet zo gemakkelijk. Tot nu toe volgt men getrouw het patroon van de kerkdiensten, zoals dat door de moederkerken geleerd is. Bezoekt men een Indonesische kerk, dan is het enige verschil met onze diensten de taal. Maar tot in de zangwijzen en inhoud der liederen is alles hetzelfde. Begrijpelijk, dat men iets eigens zoekt. Bijvoorbeeld in de kerkmuziek of in bepaalde liturgische handelingen. Maar tot nu toe betreft dat slechts een enkele kleine variatie.

Ook de belijdenis is voor een groot deel nog leengoed. Om tot een eigen geformuleerde belijdenis te komen, zou men zich het liefst rechtstreeks baseren op de kerk van de eerste christelijke eeuwen en dan voorts de confrontatie met andere aanwezige godsdiensten, zoals de Islam, erin willen verwerken. De kerkgeschiedenis van Europa zou dus overgeslagen kunnen worden. Maar dat zal niet zo gemakkelijk gaan, want in de confrontatie met Rome, kan men de erfenis van de Reformatie niet ongebruikt laten.

Het is dus allemaal nog niet zo eenvoudig voor de christelijke kerken om een eigen belijdenis op te stellen, een eigen geluid te laten horen en eigen godsdienstige vormen en expressies te vinden.

Zoals ik gezegd heb: er zijn neigingen naar het spirituele, die echter in de regel niet tot het extreme leiden. Ze blijken bescheiden. Er bestaan verlangens naar een praktisch christendom, evenwel niet met verwaarlozing van een dogmatische onderbouw en een kerkrechtelijk geleide. Zonder deze vaste punten voelt men zich onzeker. Voor iemand, die het Indonesische kerkelijk leven meer en meer intern meemaakt, geeft het de indruk van nogal traditioneel gebonden te zijn en nog weinig ondernemend voor een nieuwe ontwikkeling.

Dit is heel begrijpelijk, als men bedenkt, dat men zich nog steeds klein voelt temidden van de grote niet-christelijke meerderheid. Met wat men heeft is men vertrouwd en wordt men verdragen. De kerken zijn erkende instituten en de vorm, waarin de christenen hun geloofsplichten vervullen, wordt aanvaard.

Maar toch vraagt men zich af, of men juist voor de grote ontmoeting met de Islam niet heel andere wegen zou moeten bewandelen? Wegen, waarop

tot in de uiterlijke vormen en de gehele aard van het christelijke geloofsgetuigenis toe, duidelijk het onderscheid met de Islam tot uitdrukking zou komen.

Want zolang het Christendom naast de Islam gezien wordt als een parallelle weg om tot God te komen en als godsdienst toch eigenlijk niet anders, zal men niet tot een brede en diepe ontmoeting met de Islam kunnen komen.

Hoop en toekomst

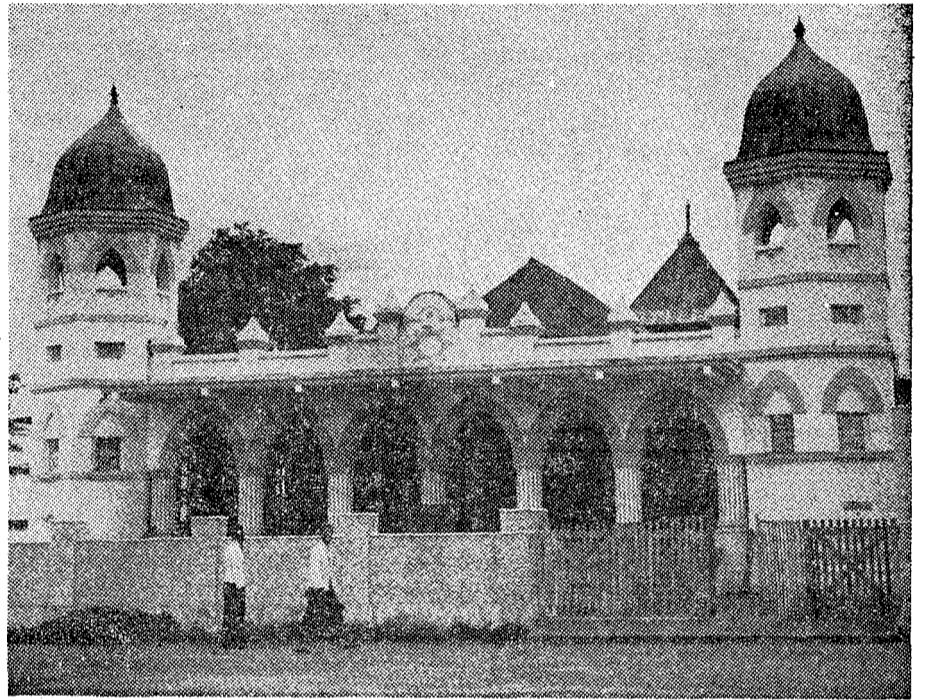
Er is nog wel één ding, dat ik moet vermelden. En dat is, dat de jongste Indonesische kerkgeschiedenis reeds voorbeelden heeft gegeven van groot christelijk martelaarschap. Met name de Toradjakerken op Midden-Celebes zijn enkele jaren geleden zwaar vervolgd door fanatieke Islamietische bendes onder leiding van een zekere Kahar Muzakar. Vele christenen werden martelaar, maar zij bleven trouw tot in de dood. Dat heeft de kerken van Midden-Celebes grote groei kracht gegeven. Wij moeten dus met eerbied erkennen, dat deze krachten in het Indonesische christendom aanwezig zijn. Dit hangt ongetwijfeld samen met het vertrouwen, dat in het leven van vele Indonesische christenen toch inderdaad het kernpunt vormt.

Zo is er ongetwijfeld hoop en toekomst voor deze kerken. Al is dan m.i. het profetische element het zwakst in het Indonesische kerkelijk leven, er is een priesterlijke bereidheid tot dienstbaarheid en hulp en er hebben zich duidelijke tekenen van koninklijk lijden en overwinning voorgedaan.

Ik wil mijn artikelenreeks over de christenen in Indonesië hiermee beëindigen.

Het voornaamste oogmerk van deze artikelen is, u met uw belangstelling en gebeden mede te betrekken in de worsteling van uw broederschap in dat deel van de wereld, Indonesië, dat ondanks alle recente ontwikkelingen, welke het vertoont, toch onze aandacht vraagt en blijft vragen.

Of de christenen daar uiteindelijk invloed kunnen uitoefenen op de koers van het land is een vraag, waarop wij geen antwoord kunnen geven. Als wij dat gaarne zouden willen, bekijken wij het misschien toch nog te werelds. Want het voornaamste is, dat door alles heen Gods Koninkrijk, dat niet van deze wereld is, zich daar voortbeweegt en uitbreidt. En het is er reeds, stellig, in de harten en levens van hen, die zich met een echt en levend vertrouwen aan de Heer Jezus hebben overgegeven.

Het grootste deel van de Indonesische bevolking hangt de Islamietische godsdienst aan. Dat wil niet zeggen, dat zij het allen ook werkelijk in de praktijk beoefenen. Maar voor hen, die regelmatig de wekelijkse godsdienstoefeningen in de misjd (moskee) bezoeken, is dit een teken van overgave en aanbidding aan God, de Almachtige.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

FIRMA P. S. DE BOER
MAKKUM HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT
Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag - Rotterdam
Maandag - Amsterdam
Dinsdag - Groningen
Dinsdag - Sneek

EXPORT
Woensdag - Middenmeer
Donderdag - Emmeloord
Vrijdag - Leeuwarden
Zaterdag - Utrecht

**NATIONALE ONDERLINGE
VAN 1908**

Leeuwarden - Ooster-Grachtswal 123
Tel. 05100 - 20446 - 24581

's-Gravenhage - Javastraat 58

Tel. 070 - 636583

Directie: K. Hoogenkamp

★ Ziekte-
★ Ziektekosten-
★ Ziekenhuiskosten-
★ Ongevallen-
★ Auto-
★ Bromfiets-
★ Motor-
★ Wett. aansprakelijkheid-
★ Invaliditeit-
★ Brand-
★ Gezinschulp-
★ Rijwiel-
★ Glas-
VERZEKERINGEN

POST
BUREAU VOOR
ASSURANTIESERVICE
HALLUM
TEL. 05183 - 475

VOOR
DOELMATIG
EN
ECONOMISCH
VERZEKEREN

**SCHILDERSBEDRIJF
T. HAARSMA**

Vijverstraat 7 - Tel. 05170 - 2047 - Franeker

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN“

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK - TEL. 05180 - 363 - ST. ANNA PAROCHIE

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,

BEDDEN, DEKENS,

MATRASSEN, COMPLETE

WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek - Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL N.V.

Grootzand 66 - Postbus 30 - Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft-, band- en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

Garagebedrijven
TH. F. BRUINSMA
BOLSWARD - SNEEK
tel. 05157-2848 05150-3262
DAF & PEUGEOT DEALER

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v/h Fa. J. Haitsma

Kanaalweg 14 - Tel. 05178 - 2644-2645 - Harlingen

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31 - 35 - SNEEK

Beddenmagazijn

JAN HARMS

Onze specialiteit: **voor gezonde slaap**

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

RIVEL *Fabriek van rijwielen
en autopedes*

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 269

TURKSTRA BESCHUIT

*Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen
voeding... doch ook een lekkernij!*

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS-WERELD

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Firma A. v. d. Meer & Zonen aannemersbedrijf

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

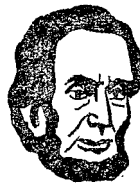
Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748
HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL
KISTENFABRIEK

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

De laatste dag van **LINCOLN**

door JIM BISHOP

(55)

Buckingham lachte verlegen en boog. „U bent natuurlijk onze gast”, zei hij. De toneelspeler keek op de klok in de hal. Het was zeven minuten over tien. Hij zag dat Buckingham stond te kauwen en leende wat tabak van hem. Buckingham zei dat als mr. Booth er niets op tegen had hij graag een paar vrienden aan hem wilde voorstellen. De toneelspeler knipoogde en zei „Later John”. Hij keerde zich om en liep de trap op naar de balkons.

In Boston speelde zijn broer vanavond de rol van sir Edwin Mortimer en op dit ogenblik jammerde hij met een dramatisch gebaar: „Waar is nu mijn eer?”

Hier in Ford's zaten ergens op het balkon een man en een meisje die allebei teleurgesteld waren. James Ferguson, de restaurateur, zat op de linker-hoekplaats van de eerste rij, uitsluitend en alleen om Abraham Lincoln en generaal Ulyses S. Grant te zien. Voor het toneelstuk had hij geen belangstelling. Hij had het dochttertje van zijn buurman meegenomen omdat zij een even grote bewondering had voor historische figuren als hij. Zij wilde met eigen ogen de president van de Verenigde Staten en de man die de oorlog had gewonnen aanschouwen.

De hele avond had hij zitten kijken naar de staatsloge en de rechterzijgang. De president zat in de loge, maar afgezien van een kort moment toen hij zich vooroverboog om naar beneden te kijken, hadden ze hem niet gezien. De generaal was niet aanwezig, en Ferguson zei keer op keer tegen het meisje dat Grant toch in ieder geval elk moment moest binnenkomen. Nu zag hij iemand door de rechtergang lopen, en hij kneep even in de hand van het meisje. Zij volgde zijn blik en zag een man met zwierige gratie de brede treden van de trap afkomen. Ferguson hield zijn hand boven zijn ogen om in het felle schijnsel van het voetlicht iets te kunnen onderscheiden. Na een ogenblik glimlachte hij teleurgesteld en zei tegen het meisje dat het niet Grant was, maar een beroemd toneelspeler, die Booth heette.

Alsof hij de teleurstelling van de twee wilde verzachten boog president Lincoln zich op hetzelfde ogenblik iets naar voren in zijn loge en keek, met zijn linkerhand op de balustrade, naar de mensen beneden. Het was de eerste keer dat Ferguson de president duidelijk kon zien, en hij stootte het meisje aan en wees naar de staatsloge. Zij keek strak naar boven en knikte. Voor de eerste keer in haar leven had zij met eigen ogen de president van de Verenigde Staten gezien.

John Wilkes Booth liep langzaam de trap op naar de balkons, hoewel hij nog even te vroeg was. Hij hoorde de woorden van de toneelspelers en wist dat hij nog twee minuten had.

Asa Trenchard kwam op, en mrs. Mountchessington zei: „O, mr. Trenchard, we hebben het er juist over dat u zo goed kunt boogschieten.” Asa, die werd gespeeld door Harry

Hawks, was een kleine yankee met een temerig accent.

„Ach ja,” zei hij, „ik zou zo denken dat het met het schieten met pijl en boog ongeveer hetzelfde is als met de meeste andere dingen in dit leven. Het gaat er maar om de zon uit je ogen te houden, goed te richten, hard te trekken, en de afstand te berekenen, en dan kan je er zeker van zijn dat je, net als bij het boogschieten, de meeste dingen precies raakt.”

Booth keek naar de kleine witte deur en zag dat de stoel leeg was en aan de kant stond. Verward keek hij eens naar de toeschouwers op het balkon, alsof hij zich afvroeg of de lijfwacht van de president zich soms onder hen bevond. Hij zag de twee legerofficieren en liep ze voorbij. Het werd hem duidelijk dat hij de loge zonder enige moeite zou kunnen binnenkomen; geen geroep, geen gewauwel, geen twist, geen strijd, geen dolkstoten. Hij zou naar binnen kunnen wandelen alsof de president hem verwachtte.

Hij liep nu naar de kleine witte deur toe en bleef staan met zijn rug er tegenaan. Hij bestudeerde de gezichten om zich heen, mannen en vrouwen, en hij merkte dat sommige hem vluchtig aankeken. Maar op dat moment sloeg er een golf van gelach door het theater en de aandacht werd weer gericht op het toneel.

Mrs. Mountchessington had zojuist vernomen dat Asa Trenchard geen miljonair was.

„Ook geen erfgenaam van een vermogen, mr. Trenchard?”

„Ook niet,” zei hij.

„Wat!” schreeuwde de jonge Augusta. „Geen vermogen?”

„Geen cent,” zei Asa opgewekt. „Het komt allemaal doordat iedereen aan het fantaseren is geslagen over de rijkdommen van mijn oude heer.”

Nu was het ogenblik aangebroken. Booth wist dat Asa over enkele seconden alleen op het toneel zou staan. Hij draaide de deurknop om, duwde de deur open en stapte de duisternis in. De deur viel achter hem dicht. Hij vond de plank, zette hem tegen de binnenkant van de deur en duwde het andere eind ervan tegen de muur er vlak tegenover totdat hij vast bleef zitten in het gat dat hij met zijn mes had gekorven. Van die kant konden er in ieder geval geen achtervolgers komen. Niets of niemand kon hem storen.

In het donker sloop hij naar de deur van loge 7. Door het kleine gat in het bovenpaneel viel een dunne gele lichtstraal die een zwak schijnsel wierp op de wand er tegenover.

Wilkes Booth kon nog steeds het spel volgen. Mrs. Mountchessington had zojuist gezegd: „Ga naar je kamer, Augustus!”

En Augustus zei: „Ja mamma. Wat een gemene kerel!”

„Ik weet, mr. Trenchard,” zei mrs. Mountchessington op haar ijzigste toon, „dat u niet op de hoogte bent van de manieren in betere kringen...”

(wordt vervolgd)

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

ROTTERDAM

SPECIAAL-ZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-artikelen
Tapijten

Kat. Lagedijk 421 - 423 - 430 - 432 — Telefoon 176630
Schedamseweg 47 — Telefoon 252992
Winkelcentrum Hoogvliet — Telefoon 161819

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

voor
ROTTERDAM-ZUID
en de eilanden
IJSELMONDE en VOORNE-PUTTEN

RESTAURANT - TEAROOM & PATISSERIE

„LA BONNE AUBERGE”

M. VAN LINSCHOTEN
Recepties, diners en partijen

HET RESTAURANT waar u zich thuis voelt. Zondags gesloten.
Hoogstraat 147-149 - Telefoon 129381 - 129567 - 129672 - Rotterdam

DE LANGE ROTTERDAM

Specialisten sinds 1920

WASAUTOMATEN — KOELKASTEN — VAATWASSERS
FORNUIZEN — STOFZUIGERS — VERWARMING
SHOWROOMS:

Oude Binnenweg 146-148 - Telefoon 124067
Jonker Fransstraat 106 - Telefoon 123251
Beijerlandsealaan 31 - Telefoon 71593
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161631
TECHNISCHE DIENST: Hilledijk 206 - Telefoon 279370

Speciaaladres voor papierinzamelingsacties
OOK VOOR BEDRIJFSOPRUIMING EN ARCHIEFVERNIETIGING

fa. Ph. LOK & ZONEN

4e Industriestraat 12-14 - Telef. 4595 - Vlaardingen

Brillen - Foto - Smalfilm

LANGSTRAAT

GRUTTOSTRAAT 3 - TELEFOON 76042 - 71751
Rotterdam - Hoogvliet - Capelle a/d IJssel

Koopt uw vlees en vleeswaren in

Breeman's Slagerijen

Prima kwaliteit — Lage prijzen

Pleinweg 214, telefoon 78015
WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Putselaan 40a, telefoon 72471

Drukkerij De Winter & Hofwegen

LAMBERTUSSTRAAT 55
TELEFOON 122054

Voor al uw drukwerk!

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

Elektrotechnisch bureau

Lusthofstraat 27, Tel. 122429 b.g.g. 131762, Rotterdam

C. de Mooy & Zoon
Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21
TELEFOON 113350

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEEDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 — Rotterdam — Telef. 180240
Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieslaan 164 - Telefoon 34852

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT 25

Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 155864
TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND

Automobielbedrijf A. A. van Duyl N.V.

Moltzerstraat 16 - Rotterdam-Schiebroek
Telefoon 189624

voor stalling, onderhoud, reparatie en
handel in automobielen

GULF - BENZINESTATION

Voor het betere

TIMMER-, METSEL- EN TEGELWERK

naar

D. KLIJNSMIT

Kerkstraat 37 - telefoon 18 64 68
(buiten kantoor tijd tel. 12 87 92)

Ook voor excl. betimmeringen en interieurverzorging

Drukwerk nodig?

Drukkerij Laurens Coster n.v.

Hoogewerffstraat 7 - 9

Telefoon 136743 - Rotterdam - 11

Huisadres: M. de Dreu, Leeuweriklaan 33. Tel. 18.61.45

het beeld
der
va-
de-
ren

1915

It is a long way...

In maart 1915, dus nu een halve eeuw geleden, was het een populair liedje: It is a long way to Tipperary. Tot mijn spijt kan ik mijn lezers niet vertellen, hoe de tekst verder was. Wel weet ik, dat Nederlandse soldaten de meest bizarre teksten er van maakten, op de klank af. Zo zongen zij b.v. 'k Heb me long wég, te rippereren... Maar nu kwam er in voorzeide maand een bericht in de kranten. De legercommandant in Ned. Oost-Indië had verboden dat dit lied werd gezongen bij het KNIL.

Een fijn onderwerp, om er een stukje over te schrijven. De kranten in Indië dreven er de spot mee. En in Nederland werden er alleraardigste stukjes geschreven over kinderachtige maatregelen en wat dies meer zij. Het is immers zo'n onschuldig soldatenversje en er zijn wel liederen te vinden in het repertoire van de "Jannen", waarop heel wat meer valt aan te merken.

Eerst later bleek, wat er eigenlijk aan de hand was.

Het KNIL bestond uit vrijwilligers. Het werfdepot te Harderwijk was bereid, iedere jonge kerel in te schrijven, die zich kwam melden. Er werd in die tijd niet gevraagd, van welke nationaliteit de vrijwilliger was. Er dienden bij het KNIL Nederlanders, maar ook Belgen, Duitsers, Oostenrijkers enz. En voorts natuurlijk Ambonnezen, Mena-donezen, enz.

In de eerste wereldoorlog was Nederland neutraal. Maar al die vrijwilligers hadden persoonlijk soms wel zeer sterke sympathieën en antipathieën. En de gemakkelijkste manier, om daarvan te doen blijken, was het te zingen lied.

Het begon bij de Duitsers. Zij hadden ergens bij het KNIL, waar zij dienden onder Nederlandse vlag als vrijwilligers, aangeheven: Deutschland über alles. Er was gauw een stokje voor gestoken. Evenals voor de tegenzang van een andere groep: de Marseillaise.

Maar de Duitsers waren het meest lastig en agressief en lagen er bij hun kameraden wel een beetje uit. Maar die konden ze niet mee; pieren, door de Marseillaise te zingen of een ander geallieerd volkslied, zoals God save the King. Het Russische volkslied zullen ze wel niet hebben gekend. Maar ze vonden er iets anders op. Ze hieven telkens weer, als 'r zo'n man van Deutschland, Deutschland über alles in de buurt was, het schone lied aan: It is a long way to Tipperary. Tipperary ligt in Ierland en er waren grote militaire kampementen, naar men zei. Was de bedoeling met het versje aan de Duits gezinden te zeggen, dat Tipperary de plaats van bestemming voor de Duitsers was, maar dan als krijgsgevangenen? Hoe dit zij, uit een mededeling van het opperbevel bleek, dat het lied was verboden, omdat het gebruikt werd om soldaten van het KNIL tot een bepaalde landaard behorende, er mee te sarren. En vanwege dit gebruik, en niet vanwege tekst en melodie, werd het toen bij het KNIL verboden. In elk geval werd het breed uitgemeten in onze pers, die ook toen al graag bereid was, alle mogelijke stinkverhalen over onze krijgsmacht uit te buiten.

Visser

Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244
GEVESTIGD SINDS 1919

HET is dit jaar honderd jaar geleden, dat in het vol-Victoriaanse Engeland, in Londen, in het stinkende gedeelte van die metropool, East Londen, „de mesthoop, waar de rijken hun eetbare paddestoelen zagen groeien”, een evangelist optrad.

Hij was een magere figuur, schijnbaar oud voor zijn leeftijd (36). Met gore kroegen op de achtergrond, temidden van het schuim van de stad, dieven, oplichters en bedelaars, dronken kinderen en vrouwen en mannen, las hij uit de Bijbel en zeide hij dat er voor de hel van East Londen de hemel kan aanbreken voor ieder die dit dronken leven zou willen eindigen en een nieuw begin maken met Jezus, als met zijn persoonlijke Redder.

De mensen spotten en begonnen te vloeken. Iemand gooide een rot ei naar de prediker, dat zelfs de aanvankelijk ernstige luisteraar nog deed lachen.

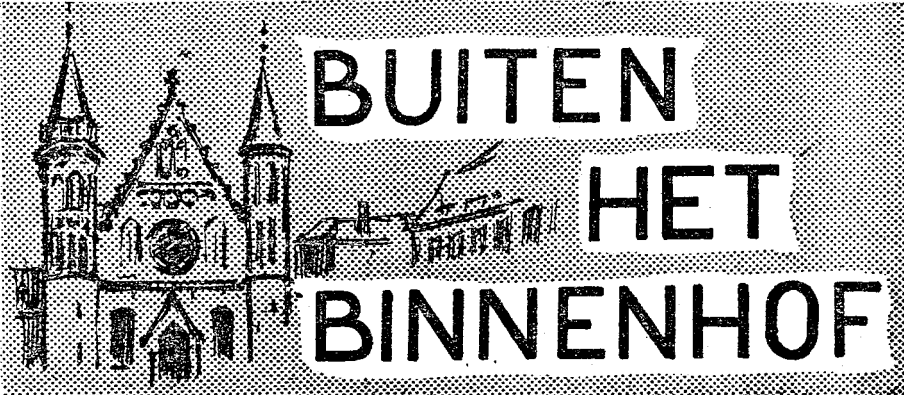
Het optreden van de evangelist was geen succes. Hij gaf het die dag maar op en verdween in een van de honderd gangen van de mesthoop. Daar woonde hij zelf ook, met zijn vrouw en kinderen. Hij de dominee van de Methodisten Kerk in Hersteld Verband was een van de armen geworden, een met de ellendigen, kameraad met de paupers, vriend van de verlorenen. Maar hij kwam terug!

Wat zag hij om zich heen, dag in dag uit? De droesem van de Victoriaanse rijkdom. Een wereldrijk, met Londen als centrum. Maar in die stad waren de tegenstellingen zo groot, dat zij nauwelijks te overbruggen leken. De onmondige arbeider verdoofde zich regelmatig met een borrel van vijf cent en maar al te vaak volgden vrouw en kinderen hem in zijn roes. Een achtergebleven gebied was Londen, een ongezonde wereldstad, waardoor een rivier stroomde, die „de grote stank” werd genoemd. Op hygiënisch gebied bestonden toestanden, die vandaag nauwelijks geloofwaardig gemaakt kunnen worden. Open riolen bevulden de lucht, een dikke rookwalm van de fabrieken verduisterde bijna permanent de hemel, ziekten en dood vergezelden het leven iedere dag. De arme kende amper een dokter, zijn ziekenhuis was een even grote aanfluiting als zijn eigen huis.

Kinderarbeid bestond nog en er werd honger geleden. Het was deze zijde van de medaille, waartoe dominee William Booth zich aangetrokken voelde. De verdeelde richting in zijn kerk, waarin hij met moeite tot het predikambt was toegelaten, van oefenaar tot herder en leraar, deed hem naar eenheid verlangen. Maar voor alles brandde in hem het, vuur van de barmhartigheid, dat hem verteerde uit liefde voor de armen en de God-lozen. Hij werd niet moede de Blijde Boodschap in de achterbuurten uit te dragen. In weer en wind, in tegen-spoed, in de wetenschap dat hij zou worden bespot en geplaagd, aangevallen en gemolesteerd. Hij hield vol, ziende de Onzienlijke.

Die prediking is het begin geweest van de arbeid van het Leger des Heils, dat nu 25.000 beroepsofficieren telt; dat in meer dan zeventig landen de goede strijd strijdt; welks „Strijdkreet” in 147 talen wordt gehoord en gedrukt.

Van de Christian Mission van dominee Booth is de

Salvation Army gegroeid, een legermacht van toegewijde gelovigen, regimenten van Christian Soldiers. In hun vaandel staat hun taak, de uitbreiding van het Koninkrijk Gods door een ieder te brengen tot een onvoorwaardelijke overgave aan Jezus.

Wie als soldaat begint, kan de hoogste rang bereiken. Maar boven de hoogste rang staat de bevordering tot heerlijkheid, want een soldaat van het Leger sneuvelt niet, hij wordt tot heerlijkheid bevorderd.

De heilssoldaat leeft sober. Hij rookt niet en gebruikt geen alcohol. Hij neemt, in welke rang ook, genoegen met een bescheiden soldij, indien hij beroepsmatig tot het Leger behoort.

De beginselen van het Leger zijn vastgelegd in de Doctrines and Discipline of the Salvation Army. Geen dogma van uitverkiezing, geen kerk, geen sacrament, niets wat op een kerkelijke gemeenschap lijkt. Het is het Evangelie in uniform, het optrekken van gelovigen in divisies, korpsen en brigades, waarbij de muziek van de „militaire” kapel woord en zang begeleidt.

De stichter van het Leger des Heils, de eerste generaal William Booth, heeft zestig jaar het evangelie van de liefde van Christus verkondigd.

Twintig augustus 1912, op 83-jarige leeftijd, verlamde de dood zijn arm, waarmee hij het zwaard der gerechtigheid voerde.

Honderdvijftigduizend mensen namen afscheid bij zijn baar, die gedekt was met een krans van de koning en koningin van Engeland. Maar naast de groten der aarde volgden hem op zijn laatste gang bedelaars en prostituees, dieven en moordenaars, die door het Leger na hun straffen waren opgevangen.

De wereld rouwde om een groot prediker, wiens beslissing de kerk te verlaten omdat hij de kerk in haar toenmalige vorm niet kon mobiliseren, grote gevolgen heeft gehad voor een ongekende Ecclesia Militans.

Hij was een schijnend licht in een donkere wereld. Hij heeft voor vele wantoestanden de ogen geopend en hij heeft met zijn organisatie op sociaal en charitatief terrein bergen verzet. In het geloof aan de Redder der wereld.

William Frankop

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren.

Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
Loenen (Veluwe) - Telefoon 05765 - 212

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

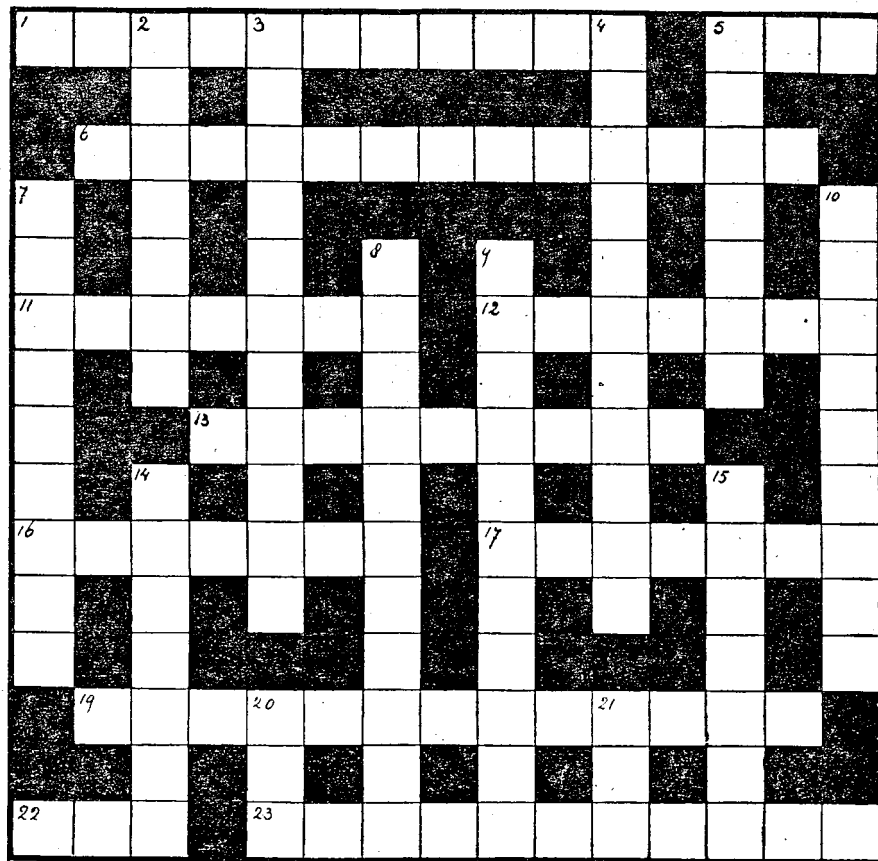
Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. antieke „moonliner”; 5. de nota ligt hier onderin...; 6. ... en zijn dit de nota's voor de sacramenten van de R.K. kerk; 11. kleine Piet; 12. terecht vraagt zij; 13. klapvrucht? 16. (zachte) stemhebbende aardappels; 17. ruim een uur na middernacht kwam men tot een akkoord; 19. plotseling waren ze de waterbloem kwijt; 22. geen bouwstof voor een olifant; 23. deze broeder zit onder de eieren.

Verticaal: 2. muggenzifterij; 3. deze arbeider leeft op grote voet; 4. „slag”-velden; 5. alarmerende bijen; 7. staatsprodukt? 8. laatste steunpunt van de armelui; 9. spiegelbeeld; 10. het paard voor de wagen zetten kost moeite; 14. hierdoor verkrijgt men tweedehands kennis; 15. als men eten gekregen

heeft, geeft de kleding ook meer warmte; 20. deze kroes zit al half vol met koffie; 21. verkorte profetie uit de oorlogstijd.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. knots; 6. ketel; 11. borrels; 13. pagodes; 15. ut; 16. klaploper; 18. pa; 19. rep; 21. eis; 22. vet; 23. aloë; 24. alsem; 26. hela; 27. net; 28. ore; 29. uit; 31. ren; 32. temmen; 34. reiken; 36. neb; 37. bon; 38. steeds; 41. koelie; 44. sta; 45. rat; 46. lor; 47. gek; 49. tram; 50. leder; 52. zero; 53. rot; 55. lip; 57. n.-Br.; 58. am.; 59. berekenen; 63. ae; 64. Marijnen; 66. leguaan; 68. nota's; 69. peter.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, uitgezonderd: 4. telg; 7. egel; 54. gena; 56. zege.

fijn! die ken ik

Vrouwen op de voorgond

A C H T E R P A G I N A

ALS je wekelijks een rubriek vult met allerlei zaken betreffende de partij, kun je op de duur in je eentje "in de mist" terecht komen. Daarom vragen wij in onze omgeving wel eens om raad.

"Schrijf nog maar eens over le ledenwerving", zei iemand.

"Daar is de laatste tijd al vaker over geschreven", was het onafwendbare antwoord.

"Dan moet je er nog maar eens in een wat luchtige vorm over schrijven", was de reactie. "Schrijf dan maar wat over de vrouwen".

Nu, dat doen wij graag. U weet wel, dat wij over vrouwen al meer geschreven hebben. Zelfs kwam de vrouw zo nu en dan — evenals ditmaal — in de "kop" van het verhaal voor. U herinnert zich wellicht "Een vrouw verdween" en "Vrouwen praten meer".

Nu is het: "Vrouwen op de voorgond". U ziet het: er zit een climax in.

De vrouwen hebben een gelijkwaardige plaats en taak in onze partij.

Geen misverstand

Dat willen wij best nog eens onderstrepen. Overigens begrijpen wij ook best, dat een intelligente vrouw nu heel goed zou kunnen zeggen: ik geloof, dat uit deze aanhef van dit verhaal gelezen zou kunnen worden, dat de schrijver twijfelt aan de gelijkwaardigheid.

Maar dat is niet onze bedoeling. Wij willen het bovendien goed maken met deze — ook als tendentius op te vatten — opmerking: de mannen moeten zorgen, dat zij niet bij de vrouwen achter komen te liggen. Immers, men kan — als men dat echt wil — hier uit lezen: de mannen dreigen blijkbaar achter te raken bij de vrouwen.

Er kan nu echter geen misverstand meer zijn.

Tenminste even goed

WAT wij concreet en uitdrukkelijk willen stellen is dit: vrouwen, gaat u er op uit om leden te werven, evenals de mannen. U, vrouwen, kunt het ten minste even goed. Eventueel kunt u samen op pad gaan, als u dat prettiger vindt.

Het gaat om een gemeenschappelijke zaak. Een zaak van alle bewust levende mannen en vrouwen, jongeren en ouderen.

De K.V.P. heeft onlangs ook weer eens een ledenwerfactie geïoude. In „De Opmars”, het ledenblad van de K.V.P., lezen wij o.a.:

„U bent ook lid van de K.V.P.

U bent ook van de partij.

Daardoor toont u, dat u de K.V.P. belangrijk vindt voor ons politieke leven. En terecht.

Er zijn er ongetwijfeld in uw omgeving nog meer mensen, die dat ook vinden en die best bereid zouden zijn lid te worden van de K.V.P. Zij zijn er alleen nog nooit om gevraagd.

Het is van groot belang, dat wij als K.V.P. zo sterk mogelijk zijn om onze taak in de samenleving te kunnen vervullen zoals van een moderne politieke beweging gevraagd kan worden.

Dat wordt steeds klemmender, naarmate allerlei ontwikkelingen in onze nationale en internationale samenleving in de politieke sfeer om een oplossing vragen.

Daarbij kunnen en mogen wij als christenen niet achterblijven. In tegendeel. Wij moeten voorop gaan.

Daarom doen wij een beroep op al onze leden de K.V.P. zo sterk mogelijk te maken door een handje te helpen met het winnen van nieuwe leden.

Als enkelen dat moeten doen is het een moeizaam werk. Als allen het doen is het een eenvoudige zaak.

Daarom vragen wij aan al onze leden: win er een bij voor de K.V.P.”

Gemeenschappelijk

VINDT u het niet opvallend? Dit verhaal hebt u — in soortgelijke en in andere bewoordingen — ook de laatste tijd weer regelmatig in ons blad op deze plaats kunnen lezen. Wij hebben u ter vergelijking dit verhaal uit „De Opmars” niet willen onthouden. Het is een verhaal dat precies in „Nederlandse Gedachten” past. Dat wil zeggen: u hoeft alleen de drie letters K.V.P. maar te vervangen door onze eigen drie: A.R.P. En leest u het verhaal dan op die wijze nog maar eens over.

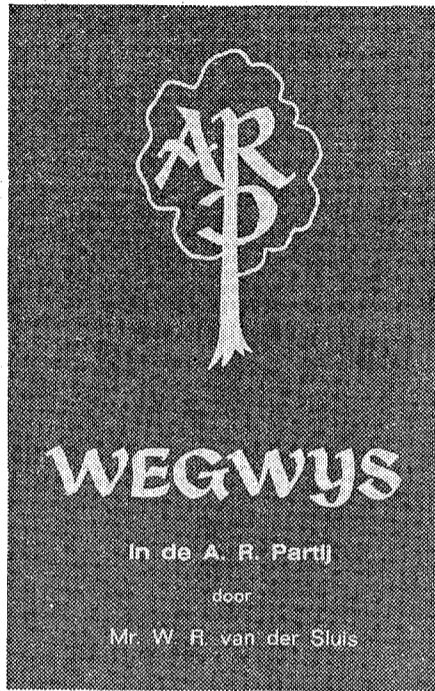
Wat terzake voor de K.V.P. geldt, geldt ook voor de A.R.P. evengoed als voor de C.H.U. En ook voor andere partijen, want het politieke medeleven van de burgers en burgeressen vindt nu eenmaal plaats via de politieke partijen.

zijn lepeltjes (e.d.) niet onbekend. Wij denken hier bijvoorbeeld alleen maar aan de N.C.R.V. en bepaaldelijk niet te vergeten aan de C.H.U.

Maar wanneer wij zeggen en wanneer het inderdaad zo is, dat het hier gaat om een gemeenschappelijke zaak, dan is er geen reden, dat de een de ander gaat belonen.

Wegwijs

TOCH „doen” ook wij in de A.R. Partij bij deze ledenwerfcampagne wat. Iets, dat wel zeer bijzonder bij zulk een actie past.

Zoals u weet is onlangs het boekje (40 blz.) „Wegwijs in de A.R. Partij” verschenen. Het wordt verstrekt aan die nieuwe leden, die — blijkens een

aantekening op de aanmeldingskaart — f 10,— of meer contributie aan de plaatselijke kiesvereniging gaan betalen. (De secretaresses vergeten toch niet die aantekening op de aanmeldingskaart te plaatsen?)

Op die wijze kunnen de nieuwe leden zich in korte tijd meer vertrouwd maken met hun partij.

Ook degenen, die zich als „propagandisten” in het kader van deze ledenwerfactie hebben ingezet ontvangen dit boekje vanuit Den Haag, op aanvraag van de plaatselijke kiesvereniging.

De secretarissen(-essen) der kiesverenigingen hebben destijds dit geschriftje reeds ter kennisgeving ontvangen. De kiesvereniging, trouwens iedereen kan zoveel exemplaren bestellen als men wil. De prijs is f 1,— per exemplaar.

De deur uit

IN het kader van onze gehele werfcampagne past een grote activiteit van onze vrouwen.

Mannen, laat uw vrouwen de ruimte om eens een avond op stap te gaan voor dit doel.

En als de vrouwen moeilijk van huis kunnen gaan, laten zij dan nieuwe leden werven per telefoon. Ons zijn voorbeelden bekend van vrouwen die in het kader van deze actie vruchtbare telefoongesprekken hebben gevoerd.

Vrouwen werven natuurlijk niet alleen nieuwe vrouwelijke leden, maar ook mannelijke. Net zo goed als mannen niet alleen mannen maar ook vrouwen als lid werven.

En als de vrouwen echt niet in de gelegenheid zijn aan de gemeenschappelijke zaak bij te dragen, nu, laten zij dan hun mannen de deur uitsturen.

En het mooiste is als man en vrouw beide een of meer nieuwe leden werven. En wie wint er dan meer? De man of zijn vrouw, de vrouw of haar man?

Widek.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

★ Op zaterdag 27 maart belegt het Provinciaal Comité Overijssel de Provinciale Voorjaarsvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel Van Gijtenbeek, Stationsplein te Zwolle.

Aanvang der vergadering te 10.00 uur.

Na behandeling van huishoudelijke aangelegenheden zal Z.E. drs. J. A. Bakker, Staatssecretaris van Economische Zaken, spreken over „De economische situatie”.

★ Op zaterdag 27 maart belegt het Provinciaal Comité Noord-Holland een openbare vergadering.

De plaats van samenkomst is één der zalen van Hotel-Restaurant Fleissig, Warmoesstraat 123-129 te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

De heer J. Smallenbroek, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal spreken over „Van Wassenaer tot nu”.

★ Op zaterdag 27 maart houdt de Statencentrale Winterswijk haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „Fides et Concordia” te Winterswijk.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Drs. J. Boersma te Zeist, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Actuele economische problemen”.

★ Op woensdag 31 maart beleggen de A.R. Kiesverenigingen Hillegom-Lisse-Sassenheim een vergadering voor alle A.R. in en om de Bollenstreek.

De plaats waar deze A.R. Streekavond wordt gehouden is Gebouw „Rehoboth”, aan de Achterweg te Lisse.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Als spreker zal optreden de heer H. Algra te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. De Chr. Harmonie „Crescendo” uit Sassenheim zorgt voor muziek. Slotwoord van

ds. A. J. Kret, Ned. Hervormd predikant te Leiden.

★ Op woensdag 31 maart belegt de Centrale Kiesvereniging Eindhoven een algemene vergadering.

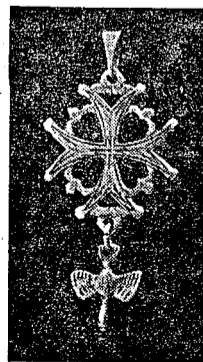
De plaats van samenkomst is „Stad Rotterdam”, Markt 17 te Eindhoven.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Als spreker zal optreden dr. J. Mculink te Enschede, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op woensdag 31 maart beleggen de kiesverenigingen te Dordrecht een gecombineerde vergadering.

De plaats van samenkomst is het D.G.J.O.-gebouw, aan de Mauritsweg te Dordrecht.

DE STICHTING VRIENDEN VAN PARON heeft beschikbaar Huguenotkruisen als Belijdenisgeschenk in onderstaande uitvoeringen:

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5.75
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 50.—
H.V.	Verzilverde hanger groot	f 3.15
H.M.	Zilveren hanger (middensoort)	f 4.90
H.M.G.	Gouden hanger (middensoort) (broche f 40.—)	f 37.50
H.K.G.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 2.90
P.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22.50)	f 20.—
P.V.	Zilveren broche f 6.25; P.G. Gouden broche	f 51.—
K.	Verzilverde broche	f 3.25
K.G.	Zilveren reversknoop	f 2.50
S.	Gouden reversknoop	f 20.—
S.	Zilveren speld f 2.50 S.G. Gouden speld	f 20.—
	Wit en blauw gemaillarde hangers	f 5.—
	Verz. Paronlepeltje	f 2.90
	Zilveren ketting	f 2.90
	Gouden ketting	f 25.—

Bestellingen bij de Stichting „Vrienden van Paron”, Jacob Catsstraat 111 b, tel. 243746 (9-5 uur), Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 t.n.v. Stichting „Vrienden van Paron”, verkoop Huguenotkruisjes te Rotterdam.

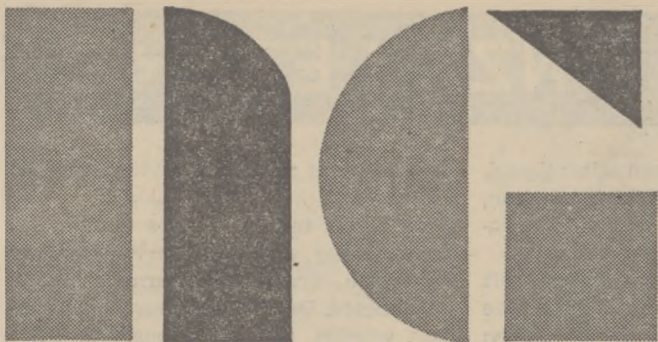
ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 4%

ROTTERDAM — 'S-GRAVENHAGE — AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De stand van de kabinets-formatie

Of de heer Cals zal slagen, is nog de vraag. Hij werkt grondig en systematisch en wij hebben de indruk, dat hij zijn naam niet aan een wrak getimmerte wil verbinden. Hij zal goed slagen, of hij slaagt niet. Maar er moet nog heel wat gebeu-

ren. Wat de A.R. betreft, wij zijn bereid mee te zoeken naar een goede en rechtvaardige oplossing, waarbij een behoorlijke invloed van de protestants-christelijke richting in de regering wordt gewaarborgd.

WIJ HOUDEN KOERS

DAT is nu speciaal hun verantwoordelijkheid, nu de C.H. reeds in het eerste stadium uit de boot is gestapt. De C.H. beschouwt het omroepbestel als een „vrije kwestie” en wil omtrent die zaak géén akkoord aanvaarden, opdat de leden van haar fractie, net als bij de nota over de commerciële televisie, zowel voor als tegen een door de regering voorgestelde oplossing kunnen stemmen. Zij konden dus maar op één voorwaarde aan het verdere „esprek deelnemen, nl. dat ook de andere fracties zich op dit standpunt van de C.H.U. stelden en het vraagstuk óók tot een „vrije kwestie” verklaarden. Met een merkwaardige consequentie, nl. deze, dat zij daarmee uitspraken, dat de gehele kabinetscrisis onnodig was.

Want de crisis ontstond, doordat de C.H. en de liberale ministers, onder

de bekwame leiding van minister Scholten, weigerden zich te schikken naar de meerderheid in het kabinet en het compromisvoorstel van minister Bot onaanvaardbaar verklaarden. Liever een kabinetscrisis dan dit plan, zo was hun standpunt. Zij waren dus onverbiddelijk. Zij wisten van geen wijken. En het kabinet kon niet verder.

Zo gaat het met een „vrije kwestie” in de praktijk.

HET spreekt vanzelf, dat de liberalen en de christelijk-historischen zich nu wel eens keren tegen de antirevolutionairen.

De C.H.U. klaagt niet over de starheid van minister Scholten, die zijn door de Tweede Kamer afgewezen nota in het plan-Bot wou schuiven en dus het kabinet in conflict wou brengen

met de Staten Generaal, maar over de „starheid” van de antirevolutionairen, die vasthielden aan de principiële uitspraken in hun program van actie, zij het met soepelheid in de toepassing. Over de manier, waarop van liberale zijde tegen de A.R. wordt te keer gegaan, daarover kan men elders in dit nummer lezen.

WIJ zullen ons door deze aanvallen niet van de wijs laten brengen.

En daarbij zijn er een paar dingen, die ons tot grote steun zijn.

Daar is vooreerst onze eensgezindheid.

Er is géén verschil over de te volgen koers.

Elke poging om te spreken over een linkse vleugel, die gebrand is op een samenwerking met de socialisten, en die de overhand heeft over de meer rechts georiënteerde „mannenbroeders” stuit af op de werkelijkheid.

Niemand is gebrand op socialisten in het kabinet. Maar ook niemand zegt: in principe liever

Deze week

- De stand van de kabinetsformatie (pag. 1 en 2)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Een rede van Van Riel (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Radiorede (pag. 4)
- Mensen in koude oorlog (pag. 5)
- Het Spanje van Franco (pag. 6 en 7)
- Reisbrief uit Nieuw-Zeeland (pag. 8)
- Wereldnieuws in het kort (pag. 9)

HET PLAN CALS

inzake het radio- en televisievraagstuk werd bij het sluiten van dit nummer openbaar. Volgende week hopen wij hieraan een uitvoerig commentaar te wijden.

KIJK EN LUISTER

- op maandag 5 april a.s. naar onze televisie-uitzending. de uitzending begint om 20.20 uur.
- op donderdag 8 april a.s. vindt onze radio-uitzending plaats. Spreker: Mr. W. R. Van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum II (AVRO).

liberalen dan socialisten, want de liberalen staan dichterbij ons dan de socialisten. Op bepaalde punten is het juist andersom.

Wanneer er na de Tweede Wereldoorlog een verjongd liberalisme was gekomen, verdraagzamer, ruimhartiger en geestelijk dieper gefundeerd, dan zou het anders zijn. Wanneer figuren als drs. Korthals hun stempel op de V.V.D. hadden kunnen drukken, dan had het anders gelegen.

Maar niet hij, maar mr. Van Riel werd de geestelijke leider en zijn politieke methoden werden het duidelijkst openbaar, toen hij zijn partijgenoot minister Visser in het openbaar politiek probeerde te vermoorden. Het lukte hem toen niet, dank zij met name het A.R. verzet in de Eerste Kamer en ondanks de acclamatiën van De Telegraaf en ondanks de steun van de gereser-

• Vervolg van pag. 2

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Telefoon 117700*

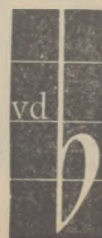

Bij de foto:

Een foto van de A.R.-fractie die vorige week donderdag voor beraad bijeenkwam na een verzoek van formateur Cals het kabinetsoverleg met hem voort te zetten zonder verdere deelneming van de C.H.U.

U ziet van links naar rechts rond de tafel de heren Boersma, Aantjes, Elfferich, Walburg, Kieft, Schakel, Van Bennekom, Smallenbroek, Geelkerken en Roolvink. De heer Versteeg was wegens ziekte afwezig. Mej. Rutgers vertoefde in Parijs, van waaruit zij telefonisch met de fractie contact onderhield.

Als bijzonderheid kan nog worden vermeld dat de heren Walburg en Geelkerken met een helikopter uit Nieuw-Milligen werden opgehaald, waar zij een legerexcursie meemaakten. De heer Meulink had enige vertraging, zodat hij pas na het maken van deze foto ter vergadering verscheen.

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

Wij houden koers

• vervolg van pag. 1

veerde tribune, waar de liberale fractie uit de Tweede Kamer was verschenen, om de politieke manslag in de Senaat bij te wonen.

Overigens trekken we geen parallel met wat in Rome eenmaal in de Senaat gebeurde: minister Visser was geen evenknie van Caesar en had geen staatsgreep in de zin; Brutus was een wat geborneerde idealist en de heer Van Riel is een uitgekookte opportunist. Het gehele spel, dat toen op niets uitliep, blijft historisch van betekenis, omdat het een heel duidelijke aanwijzing was, in welke richting het bij de liberalen zou gaan.

En die richting ligt ons niet, onverschillig of wij Goor anderen of door ons zelf bij een van de nuanceringen in onze partij worden ingedeeld. Of dacht iemand nu werkelijk, dat dit soort liberalisme, zoals het in de laatste weken zo duidelijk naar voren komt, dit o u d e liberalisme bij b.v. de heer Schakel meer sympathie zou vinden dan bij de heren Koolvink en Boersma?

Daar behoeven we verder geen woord over vult te maken. Wij hebben nu eenmaal geen „liberale vleugel”. Sterker, wij zijn de enige protestants christelijke partij, die zo'n vleugel er niet op nahoudt.

MAAR wij kennen in onze partij ook geen halve socialisten. Als partij hebben de socialisten het voordeel, dat er met hen politieke afspraken zijn te maken, waar zij zich dan ook aan houden.

Maar hun politieke doelstellingen, hun maatschappelijke idealen zijn de onze niet. En wij hebben klaar en duidelijk gezien, dat er onder hen gevonden worden, die een op het volksinitiatief gevestigd omroepbestel geen goed hart toedragen.

De enige poging, om dat omroepbestel te vernietigen, is uitgegaan van een socialistische minister in het kabinet-Drees-Schermerhorn, en is mislukt, speciaal doordat het episcopaat de K.R.O. niet wilde laten onthouden. Er is — zelfs in Nederland — nog altijd óók een socialisme, dat in het „algemeen belang” en terwille van de „vooruitgang” de geestelijke vrijheid ondergeschikt wil maken aan een verlichte staatsvoogdij. Daarom hebben wij de oren wijd open, als wij met de socialisten overleggen over de politieke bescherming van de geestelijke vrijheid. En wij weten ook, dat wij bij de bespreking van dit onderwerp nog meer moeten oppassen met de liberalen.

In ons isolement, dat is in onze beginselvastheid ligt onze kracht. Trouw moet blijken.

En Rome weet het, en mag het ook weten, dat onze beginselen nog altijd iets hebben van het radicale van de Reformatie, vooral als het gaat over de geestelijke vrijheid.

Zo staan wij op onze zelfstandigheid, niet om het succes van de partij te bevorderen, maar om onder beding van Gods genade, trouw te arbeiden het volk ten baat. **A.**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar. Giro 89673 ter name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Scherp protest

Geachte Redactie,

Tegen het eerste deel van het op 27 maart in de rubriek Politiek Palet opgenomen artikel past een scherp protest van de vele anti-revolutionairen, voor wie de noodzaak om "op zondag in een zaaltje te gaan kerken" een smartelijke levenservaring was.

Iemand die er eindelijk "achter kwam dat hij er nooit achter zal komen" deed beter, zich te beperken tot onderwerpen waarvan hij dan misschien wel verstand heeft.

Dit geschrijfd vormt welkom en effectief propagandamateriaal voor het G.P.V.

Ik zal het op prijs stellen als u mijn protest in een volgend nummer wilt opnemen.

Uw abonnee,
R. Bakker.

• De juiste tekst

Betreft: „Het beeld der vaderen”

Geachte heer redacteur,

De tekst van het lied waarover u vorige week schreef, luidt:

It's a long way to Tipperary

It's a long way to go

It's a long way to Tipperary

To the sweetest girl I know!

Good bye Piccadilly

Farewell Leicester Square

It's a long way to Tipperary

But my heart's right there.

Hoogachtend,
uw abonnee,
L. Götzen

• Antimilitarisme en onderwijs

Mag men onder bepaalde omstandigheden en op bevel een medemens doden? Deze vraag moeten wij op zijn minst onder ogen zien en diepgaand bespreken. Die op de scholen zgn. objectieve voorlichting over de Marine toelaat, slaat deze belangrijkste vraag

over, en beantwoordt hem stilzwijgend, als vanzelfsprekend, in positieve zin, om daarna aandacht te wijden aan onbelangrijke details.

Juist die vanzelfsprekendheid heeft een sterkere invloed dan opzettelijke propaganda, en ik kan mij voorstellen dat een lyceumdirecteur er bezwaar tegen maakt, vooral omdat elke voorlichting toch zeker zal worden opgevat onder meer als een aanmoediging om vrijwillig dienst te nemen.

Rotterdam. Mr. J. P. Verheul

Naschrift redactie.

De leraren op de middelbare school bespreken, als het goed is, deze vraagstukken. Zij zullen, als de school een principieel fundament heeft, dat doen op een wijze, die verantwoord is. Maar de overheid gaat niet in de neutrale school een debat aan met antimilitaristen. (red. N.G.)

• Hulp voor ontwikkelingslanden

Dit bekende thema heeft de aandacht van velen. Zelden wordt over een onderwerp in de grond van de zaak zo gelijk gedacht, en ook gevoeld. De gedachten zijn er op gericht om iets te doen om de gapende kloof tussen welvaart en armoede te overbruggen. De gevoelens geven blijk van een grote mate van teleurstelling, dat er nog zo weinig is bereikt. Vooral de jongeren hebben het er kwaad mee dat er geen vorderingen worden gemaakt. Doch niet alleen zij, ook de ouderen kunnen en willen zich bij de bestaande toestand niet neerleggen. Zij zijn zich echter ook bewust van de moeilijkheden die hier liggen en zij ontkomen daardoor moeilijk aan een gevoel van machteloosheid. Met giften alleen komt men er niet. Daarover bestaat geen verschil van mening. Hoe echter tot een echte economische opbouw in de ontwikkelingslanden te komen, die uit zichzelf welvaartschepend

is? Licht daar niet het kernpunt van het vraagstuk?

Het lijkt mij de moeite waard, dat in de kring van onze partij daarover op korte termijn eens ernstig wordt gestudeerd. Daarbij zou overwogen kunnen worden, een geprononceerde visie op deze zaak niet te schuwen en met een program voor de dag te komen, dat zo mogelijk een doorbreking inhoudt van de cirkel waarin wij nu met de ontwikkelingshulp grotendeels verkeren.

Misschien verdient het aanbeveling te beginnen met een inventarisatie van suggesties, niet alleen van de zijde van de welvarende landen, maar ook van die uit de ontwikkelingslanden zelf.

Als onderdeel van de suggesties behorende tot die van de eerste groep lijkt het mij interessant in studie te nemen:

a. volledige openstelling van de E.E.G.-markt voor alle ontwikkelingslanden;

b. bijzondere steunverlening aan projecten gericht op de totstandkoming van coöperatieve bedrijfsvormen. De maatschappelijke verhoudingen in de ontwikkelingslanden kennen geen machtsevenwicht, zoals dat in de welvarende landen in het algemeen het geval is. Om het gevaar van slavernij in modern gewaad te voorkomen, lijkt mij de coöperatieve rechtsvorm met zijn op democratische leest geschoeide bedrijfsstructuur de meest aangewezen weg voor de economische opbouw van die landen.

Zeist.

D. Wind

KRABT UW HOND OOK?
DEX-
VERDELINGS-
LOTION
helpt direct!

BEAPHAR - RAALTE

GEEN CURIOSITEIT

In ons hoofdartikel hebben wij gezinspeeld op een rede van mr. Van Riel, voorzitter van de liberale fractie in de Eerste Kamer. Hij is typisch het denkend hoofd van het liberalisme, dat nu de boventoon voert.

Bij het eerste lezen van het verslag van die rede in de N.R.C. zou men geneigd zijn te zeggen: het is een curiositeit. Dat is niet zo. Meer dan enige andere uitspraak is deze rede symptomatisch voor wat nu deze liberalen drijft.

Hier volgt het verslag:

MR. H. VAN RIEL CONTRA ARP

Bij de viering van de 33-ste dies-natalis van de Liberale studentenvereniging Amsterdam heeft de voorzitter van de liberale fractie in de Eerste Kamer, mr. H. van Riel, zaterdagmiddag een rede gehouden waarin hij de A.R.P. heeft verweten in strijd te handelen met een groot deel van haar aanhangers. De heer Van Riel vond dat de A.R.P. een onberekenbaar element is geworden in onze politiek. Men weet precies wat men aan de dekatholiek, de socialist en de christelijk-historischen heeft, maar men weet niet meer wat men aan de anti-revolutionairen heeft. De A.R.P. is de ontbindende factor in het huidige parlementaire stelsel geworden, zei de heer Van Riel.

Met betrekking tot het radio- en televisiebeleid sprak mr. Van Riel over „zinloze hoogmoed om de bevolking niet te laten kijken naar wat men wil”. Hij achtte het onjuist degenen die ontspanningsprogramma's wensen als „loebroeken” te diskwalificeren. Indien

de Nederlandse bevolking een kort essay zou moeten schrijven over bijv. het nut van de Grondwet zoals men dat in Alabama eiste van de negers, zou vier-vijfde van de bevolking het kiesrecht niet kunnen verwerven, aldus de heer Van Riel. Op dergelijke wijze manifesteert zich de openheid die de heer Smallegenbroek wenst wanneer het gaat om toelaten van nieuwe gegadigden voor zendtijd, meende de spreker.

In het oerwoud van Zuid-Amerika: Terug naar uw schuilplaatsen heren, er is nog niets verjaard!

S.Z.-Zeichnung: P. Seger.

* * * Fijzinnig

H.M. de Koningin heeft zaterdag jl. een onderhoud gehad met de kabinetsformateur mr. Cals. Dit gebeurde in Bludenz (Oostenrijk). In verband met deze plaats van bespreking werd aangekondigd dat "het Hare Majesteit nog bezwaarlijk is te reizen". Op fijzinniger wijze kon de mening van ons staats-hoofd, dat belangrijke zaken als deze "thuis" moeten worden besproken, haast niet tot uitdrukking worden gebracht.

Niets typeert onze vorstin duidelijker als iemand, die de monarchale taken in deze tijd op voortreffelijke wijze vervult. Voor dat voorrecht kan men nauwelijks genoeg waardering en dank opbrengen.

Het verheugt ons des te meer dat Hare Majesteit inmiddels in zoverre hersteld is, dat zij woensdagmiddag weer in ons land de heer Cals te woord kon staan.

* * * Onverwachte en ongewenste inmenging

De heer Hofstra, oud-minister van financiën en thans financieel directeur in Verolme's bedrijf, heeft zich plotseling weer in de politiek gemengd. Op z'n minst twee personen heeft hij met hetgeen hij zei geen dienst bewezen. In de eerste plaats de heer Vondeling, die de extreme socialisatie-eisen van de heer Hofstra zeker niet van deze spreker zal hebben verwacht. In het kabinetsformatie-spel kan hij deze kennelijk ook allerminst gebruiken. In de tweede plaats zal het de heer Verolme geen deugd gedaan hebben één van zijn naaste medewerkers te horen beweren tegen reclame in radio en televisie gekant te zijn. De hele R.E.M.-affaire is destijds — zo luiden hardnekkige geruchten — opgezet om de heer Verolme in staat te stellen de metaal-achtige gordijnstof, die hij produceert onder de aandacht van een zo groot mogelijk publiek te brengen.

Zowel de heer Vondeling als de heer Verolme zullen deze onverwachte inmenging zeer ongewenst achten.

En wij zijn het ditmaal met beiden eens.

* * * Van Riel op oorlogspad

De heer Van Riel (voorzitter van de V.V.D.-fractie in de Eerste Kamer) maakt zich zorgen over de A.R. Partij. Hij ziet die voor zijn geestesooog ineenschrompelen indien de A.R. aan een K.V.P.—P.v.d.A.-kabinet deelneemt. Indien men deze zorg in de huidige politieke situatie plaatst, komt men tot de conclusie dat de heer Van Riel alleen voor partijen, die met de V.V.D. in de oppositie gaan, een florerend bestaan ziet weggelegd.

Afgezien van het — overigens essentiële — uitgangspunt dat 's lands belang nog steeds voorrang heeft boven stembusspeculaties, moet toch worden opgemerkt dat wij aan de juistheid van Van Riel's gedachtengang twijfelen. En het is ons bekend dat zeer velen in een zusterpartij van de A.R. daar net zo over denken.

De heer Van Riel specialiseert zich kennelijk in een bedenkelijk soort psychologische oorlogsvoering. De strategie daarvan wordt vooral bepaald door het in de pas lopen bij "De Telegraaf". Wij zijn benieuwd of de V.V.D. dit tempo kan bijhouden. Dat de heer Van Riel dat een heel eind volhoudt weten we van vorige gelegenheden.

* * * Middenstanders

Waarom ziet de heer Van Riel de A.R. Partij ineenschrompelen? Omdat de A.R. Partij veel middenstanders in haar gelederen telt, aldus antwoordt de V.V.D.-boeman.

Denkt hij nu werkelijk dat de middenstand niet in staat is principieel te denken? Bovendien heeft juist de middenstand niet dagelijks te kampen met het grootbedrijf en de financiële concentraties aan wie de V.V.D. zulk een voorrechte positie in de televisie-wereld wil geven? Daar is ook de middenstand niet mee gediend.

De middenstander is niet op z'n achterhoofd gevallen. Zijn heil bij de V.V.D. zoeken is zoiets als bij de duivel te biecht gaan. Dat beseft de middenstander blijkbaar beter dan de heer Van Riel.

Nog nooit hebben meelevende vanderlanders een kabinetsformatie zo op de voet kunnen volgen. Die openheid van de formateur en zijn gesprekspartners hangt maar voor een deel samen met het geleidelijk groeiende gevoel voor publiciteit in parlement en regering. Voor een goed deel is die openhartigheid een kwestie van tactiek. En politieke tactiek is in deze formatiedagen van het grootste belang. Sommigen — onder wie de heer Cals zelf — tonen zich tactici van formaat, anderen zondigen tegen elementaire spelregels.

Voor de anti-revolutionairen zijn het moeilijke dagen. De partij is een boeiend conglomeraat van zachte individualisten heitgeen zeer aantrekkelijk kan zijn maar ook complicaties scheidt. Terwijl men er naar mijn gevoel goed aan zou doen bij alle openhartige meningsuiting achter de schermen van het beraad naar buiten kalmpjes aan te doen met ongevraagde toekomstbeschouwingen, wordt men van dag tot dag in beweging gehouden door hoogstpersoonlijke speculaties van deze en gene politicus. Terwijl de fractieleiders op Plein 1813 plechtig verklaren dat zij in beginsel met elkaar tot een akkoord willen komen, roept elders in het land een anti de partijen op tot een laatste poging de inmiddels publiekelijk door hare majesteits informateur onherstelbaar verklaarde breuk te lijmen. Als dan na verloop van enige tijd de ontwikkeling zover is dat drie partijen ernstige pogingen doen tot een aanvaardbaar akkoord te komen, vertelt weer een andere partijgenoot-politicus dat hij aan een tweepartijenkabinet verre de voorkeur geeft.

Als ik mij een ogenblik mag verstouten mij in de hoogstverantwoordelijke positie te denken van aanvoerder Smallegen, dan zou ik erin kunnen komen als de van rechtswege aangewezen onderhandelaar langzamerhand kriebelig zou worden van zo'n ongecoördineerde dekking. Iedereen in elke partij heeft zo zijn privé hobbies en zijn ingeschapen stokpaardjes. Het is heerlijk als er ruimschoots gelegenheid is dit individualisme in te bedden in de collectieve gedragslijn van een partij. Maar op een ogenblik dat er namens een partij zaken gedaan moeten worden dienen de rechtstreeks of zijdelings betrokken bij een formatie betrokken politici op vele fronten te zwijgen. Wat dat betreft heeft de PvdA de laatste dagen een betere weg bewandeld. De heer Vondeling en zijn fractiegenoten zwegen publiekelijk stil over voorkeuren en tegenzin, over beter en slechter. In dit kamp hebben maar twee pratertjes de fractieleider voor de voeten gelopen. En dat waren dan nog stemmen van buiten de fractie. Niettemin is men ook in die club niet zo geweldig te spreken over de formatiespeculaties van de voormalige fractieleider Burger, die thans als senator optreedt. Zijn hardop bijgedachte kabinetje verdween halfweg het etmaal uit de edities van Het Vrije Volk. En de dogmatische oprispingen van de vroegere minister en huidige werknemer van Verolme, de heer Hofstra, waren evenmin dienstig om het onderhandelingsklimaat te verbeteren. Hoe moet men zijn socialisatieverlangens duiden? Als een poging om op een nette manier zijn baan kwijt te raken of als een geestelijk offer aan zijn socialistische

zielerust? Als dit laatste het geval is hoeft men helemaal nog niet aan de bewuste keuze van een alibi te denken, het kan natuurlijk ook heel goed een onbewust proces zijn: de vrijblijvende verdringing van een portie R.E.M.-onbehagen.

Om nog maar eens even op de politieke tactiek terug te komen, de heer Cals is daar als gezegd sterk in. Om te beginnen houdt hij — zo heeft hij gezegd — van een „ordelijke procedure”. Hij heeft daarom de formatieroute strict logisch uitgestippeld. Als de heer Beernink daarbij min of meer tegen de lamp gelopen is dan is hij daarbij niet in een uitgezette val getrapt, dan is het geloof ik veel eer zo dat de onvruchtbare politieke houding van ik-kan-op-eltijd-stip-nog-alle-kanten-uit hier haar begrenzing gevonden heeft in een logisch werkschema waarin de gesprekspartners van moment tot moment duidelijk kleur moeten bekennen. De soms opzienbarende openheid van de formateur en zijn gesprekspartners past in dit straatje. Niemand kan met een schone redenering uit de boot stappen zonder dat de kaarten onmiddellijk open en bloot en voor het forum op tafel komen. Dit dwingt alle gesprekspartners tot een duidelijkheid en een helderheid die men in de politiek al te vaak mist.

De publikatie van het omroepakkoord tijdens de formatie is nog zo'n tactische zet. Het is nog nooit vertoond dat de formatie-partners alvast een deel van hun eventuele akkoord uitstelden voor de zaak helemaal rond was. Dat zij dit nu wel doen heeft een positief effect. Het Nederlandse volk kan zien dat wat lang een twistpunt was in de vaderlandse politiek door een zeer grote meerderheid van de Kamer bevestigd op te lossen is. Ook als de formatiepoging stuk loopt is dat winst. Er is dan bewezen dat de kwestie niet onoplosbaar is, maar dat een oplossing door een duidelijke minderheid al jaren is opgehouden.

Het leger en de nationale feestdagen

De heer Walburg (A.R.P.) heeft aan de Minister van Defensie de volgende vragen gesteld:

1 Is het de Minister bekend, dat door de commandant van de eerste Divisie 7 december, voor bepaalde onderdelen gelegerd in Duitsland, een verzorgingsbevel is uitgegeven, dat in punt 4 "Plechtigheden" de volgende punten bevat:

- op 30 april dient per bivak een buitengewone vlaggenparade c.q. appèl te worden gehouden, op een zodanig tijdstip dat de schietoefeningen op tijd kunnen beginnen;
- 1 mei is een officiële Duitse feestdag, op deze dag geen oefeningen of verplaatsingen;
- op 5 mei vinden de oefeningen normaal voortgang.

2 Vindt de Minister het niet bevreemdend en teleurstellend, dat op de verjaardag van H.M. de Koningin wel geoefend moet worden, maar op 1 mei (een Duitse feestdag) niet?

3 Vindt de Minister niet dat de onder a. genoemde bepaling uit het verzorgingsbevel in strijd is met art. 148 en 150 uit het Reglement op de Inwendige Dienst der Kon. Landmacht waarin bepaald wordt: "Op de dag waarop de verjaardag van H.M. de Koningin gevierd wordt, worden de militaire werkzaamheden beperkt tot die welke onvermijdelijk zijn."

Zijn onder onvermijdelijke diensten niet altijd verstaan, diensten van huis-houdelijke aard, wacht piket, patrouille-dienst e.d.?

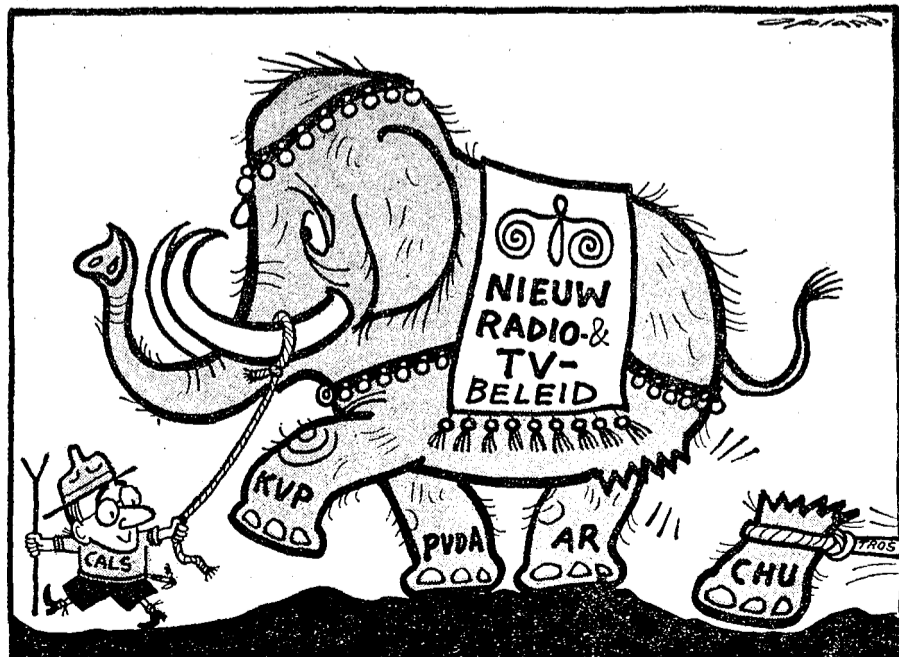
4 Vindt de Minister het niet afkeurenswaardig, dat onze militairen in den vreemde op bevrijdingsdag en de nationale feestdag, geen vrij van dienst verleend wordt, en worden door deze order niet velen in hun nationaal gevoel gekwetst?

5 Is de Minister niet van oordeel, dat bij samenwerking met andere Navo-partners, het eigen nationale, dat in de viering van nationale feestdagen zeer

sterk tot uiting komt, behoort te worden geëerbiedigd?

6 Wil de Minister het niet daarheen leiden dat deze order wordt ingetrokken en dat bepaald wordt dat onze militairen in den vreemde, de verjaardag van onze Koningin en de nationale feestdag op 5 mei, mede kunnen vieren c.q. op passende wijze kunnen herdenken?

MAMMOET 2

Cals: „We gaan gewoon verder!”

(Uit De Volkskrant)

Misverstanden voorkomen

Vandaag is het de 27ste dag van de kabinetscrisis. Volgens de jongste berichten is de situatie onoverzichtelijk omdat de heer Beernink van de C.H.U. uit het formatie-overleg weggelopen is. Wellicht moeten NU nieuwe stellingen worden ingenomen. Misschien ook valt de beslissing dat het gezelschap van hen, die met de heer Cals streven naar een wettelijke regeling van het radio- en televisievraagstuk, kleiner wordt.

De meeste mensen maken zich er niet bijzonder zenuwachtig over. Zij hebben gelijk. Alle dingen moeten hun tijd hebben en wij zijn er in ons land al aan gewend, dat dit speciaal met kabinetsformaties het geval is.

De voorzitters van de grotere fracties der Tweede Kamer hebben echter dagwerk aan de formatie-besprekingen. Naast de kabinetsformateur hebben zij — dunkt mij — wel eens recht op onze waardering. Zij vormen ieder een voorpost van de politieke groeperingen waartoe het grootste deel van ons volk behoort. Met hun fractie-genoten dragen zij een zeer zware verantwoordelijkheid. Daar mogen wij in deze dagen wel eens even bij stilstaan zonder sentimenteel te worden.

Opinie-peiling

Van politieke sentimenten hebben de meeste Nederlanders trouwens ook weinig last. Begin deze maand heeft het NIPO, de Nederlandse tegenhanger van het Amerikaanse Gallup-instituut de publieke opinie gepeild over de kabinetscrisis. Toen bleek dat 77% van de ondervraagden het radio- en televisievraagstuk geen kabinetscrisis waard vond. Slechts 10% was van een tegenovergestelde mening en 13% had geen oordeel. Hieruit zou de conclusie getrokken kunnen worden dat driekwart van ons volk de ernst van het probleem onderschat. Hoe het ook zij, het is te hopen dat sinds de dag van deze opiniepeiling, dat was 8 maart, velen hun kennis en inzicht over het vraagstuk wat verdiept hebben.

De tweede vraag aan het publiek was: moet de Partij van de Arbeid in de nieuwe regering worden opgenomen? Daarop antwoordde ook een meerderheid, nl. 55% "ja" en 17% "neen". Dat is hoogst merkwaardig. Velen die het breukpunt tussen de confessionele partijen en de V.V.D. niet de moeite van een crisis waard vinden, zijn dus blijkbaar anderzijds van oordeel dat de liberalen maar eens door de socialisten vervangen moeten worden. Deze opiniepeiling bewijst naar mijn mening dat er in ons land aan politiek meelevens nog wel wat te wensen overblijft.

U kent ons standpunt. Ook wij zouden gaarne gezien hebben dat de kabinetscrisis voorkomen had kunnen worden. Maar toen de ministers het onderling niet eens konden worden over een wettelijke regeling van het omroepbestel en het kabinet z'n ontslag indiende, was het zover. Het punt waar het om gaat is wel terdege van uitermate groot belang voor ons volksleven. Dat begreep het kabinet en dat ziet ook de volksvertegenwoordiging in.

Een kardinaal verschil tussen het publiek en de regering is naar mijn mening het volgende. Het publiek oordeelt vooral achteraf of iets goed dan wel slecht is. De regering en het parlement daarentegen kunnen de zaken maar niet op hun beloop laten. Zij moeten als het ware vooraf een regeling treffen, en het dus over zo'n regeling eens worden tot heil van land en volk. Anders dreigt de chaos.

Over het treffen van zo'n nieuwe regeling ontstond het conflict in het kabinet. Als nu de meerderheid van het publiek werkelijk van mening is dat het radio- en televisiebeleid geen kabinetscrisis waard is, dan kan ook deze conclusie getrokken worden dat het huidige omroepbestel bij de meeste mensen nog niet zozeer in een slechte reuk staat, dat men popelt om een geheel ander bestel te krijgen. Zo kan die

opinie-peiling toevallig ook nog eens een keer worden uitgelegd...

De kern

Maar de bestaande regeling kan nu eenmaal niet zonder meer worden gecontinueerd. Er staan nieuwe zendgegadigden te trappelen van ongeduld om in de ether toegelaten te worden. Ook wordt van vele kanten reclame in de televisie gewent. Het gaat er dus om een nieuwe goede regeling te krijgen, die recht doet aan allen. Een wet-

J. SMALLENBROEK

... zware verantwoordelijkheid ...

telijke regeling dus, die niet discrimineert of bevoorrecht. Daarop spits zich de problematiek toe. Zoals er gerechtigheid moet heersen op allerlei gebied, in het bedrijfsleven, op onderwijsterrein enz. enz., zo moet er ook in de omroep recht worden gedaan. Van een apartheidspolitiek in de ether moeten wij niets hebben. Dat dreigde te gebeuren. En daarom is deze kwestie volgens ons wel een kabinetscrisis waard. Omdat er eisen op tafel zijn gelegd, die zulk een apartheidspolitiek voor sommige zendgegadigden beoogden, daarom staan wij op het standpunt dat de knoop nu moet worden doorgehakt, desnoods door een kabinet van geheel nieuwe politieke samenstelling. Daarom vinden wij het ook geen schokkende zaak dat de V.V.D., die deze onaanvaardbare eisen op tafel deponeerde (en daarmee een duidelijke Kameruitspraak negeerde) van die tafel is verdwenen als onderhandelingspartner.

Welke partner?

Misschien wilt u weten of het ons dan niets uitmaakt of de socialisten dan wel de liberalen aan een kabinet meedoen. Die vraag werd ook vaak gesteld toen A.R.-ministers vanaf 1952 tot 1958 met socialistische ministers samenwerkten. Sommigen vragen: kunnen die A.R. het met hun principes in overeenstemming brengen om nu maar opeens met socialisten in een kabinet samen te werken? Ik zou de tegenvraag willen stellen: menen zij, die zo denken, dat de samenwerking met de liberalen, die vanaf 1959 tot nu toe heeft geduurd, voor ons een principiële voorkeur voor het liberalisme boven het socialisme was? Zo ja, dan is dit een ver-

gissing! In verscheidene colleges van Gedeputeerde Staten of van Burgemeesters en Wethouders, werken A.R. met socialisten en liberalen samen. De keuze van een partner, zowel in het gemeentelijke- en provinciale vlak, als in het landsbestuur, hangt ten nauwste samen met de praktische mogelijkheid of wij ons eigen geluid kunnen laten horen. Dus: of wij onszelf kunnen blijven. Als dat kan, dan is samenwerking op praktische gronden verantwoord.

Principieel echter staan wij, A.R., even ver van het socialisme af als van het liberalisme. Maar gegeven het feit dat een regeringsploeg, die uitsluitend op de confessionele groeperingen steunt, thans nog niet tot de mogelijkheden schijnt te behoren, moet dus, buiten de andere confessionele partijen om, nog een partner gekozen worden. Anders kan er niet worden geregeerd. De besprekingen waaraan nu ook de P.v.d.A. deelneemt, dienen dus om vast te kunnen stellen of er met de socialisten meer z a k e l i j k e overeenstemming mogelijk is dan met de V.V.D. het geval bleek. Met name voor het radio- en televisievraagstuk geldt dit. Want dat vraagstuk moet de wereld uit. Dit betekent dat het g o e d geregeld moet worden.

's Lands belang

Dat laatste is een zaak van landsbelang. Daaraan behoren een politieke partij en haar Kamerfracties andere

Radiocauserie

door

mr. W. R. van der Sluis,

gehouden op

donderdag

25 maart j.l.

zaken ondergeschikt te maken, tenzij hun fundamentele uitgangspunten in de knel komen. Aan die uitgangspunten moet bijvoorbeeld het regeringsprogramma, dat uiteindelijk uit de formatiebus komt rollen, worden getoetst. Dat programma zal ook voor ons beslissend zijn bij het al of niet meedoen aan het kabinet. Men kan daarbij natuurlijk niet alles precies zo gepresenteerd krijgen als men het graag zou willen hebben. Maar anderzijds moet men in zo'n programma z'n eigen essentiële doelstellingen terug kunnen vinden, zichzelf kunnen herkennen. Is dat niet het geval, dan is oppositie geboden.

Heleek mij goed op deze zaken nog eens de aandacht te vestigen nu wij ons in een beslissende fase, hoewel helaas nog niet de slotfase van de kabinetsformatie bevinden. Er vallen op deze punten nl. enkele misverstanden op te ruimen of te voorkomen.

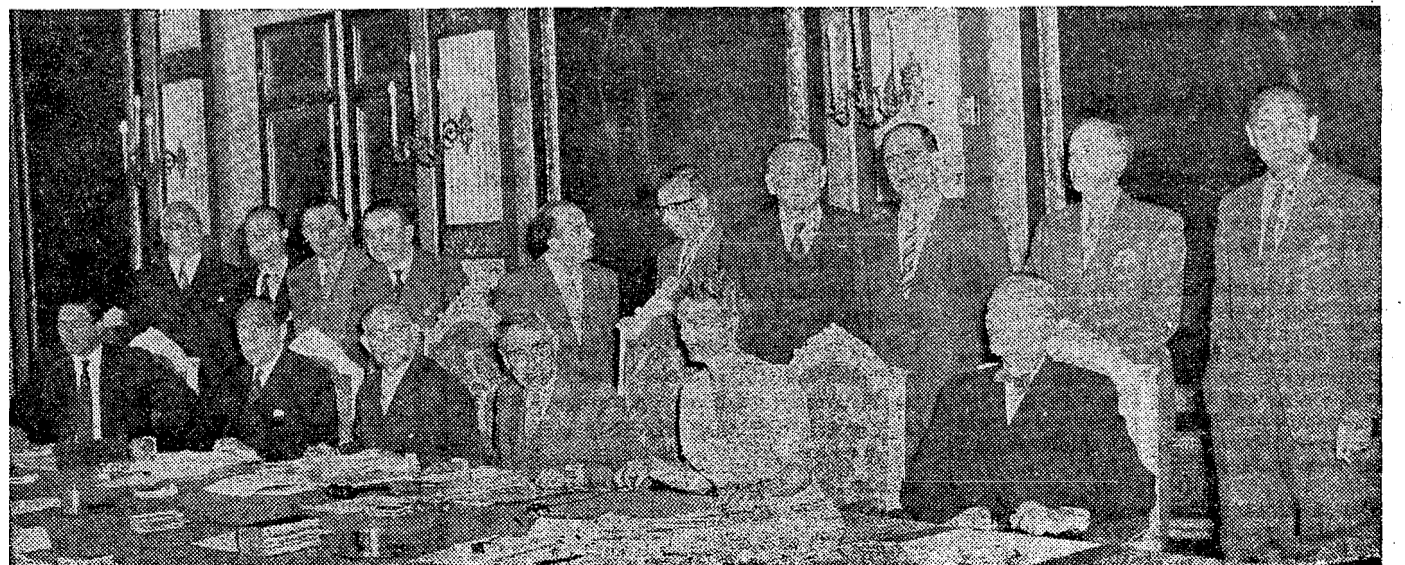
Wij hopen dat de volgende maal in onze uitzending commentaar kan worden gegeven op het eindresultaat van de pogingen, die worden aangewend om ons land weer een nieuw kabinet te geven, het volk ten goede. Moge God allen die daarbij wel zeer zware verantwoordelijkheid dragen, van dag tot dag zegenen en wijsheid schenken.

De Anti Revolutionairen

en onder anderen

..... socialisten en

liberalen .....

MENSEN IN DE KOUDE OORLOG

DE onvergetelijke schrijver Andreas Latzko heeft ons een boek nagelaten "Mensen in de Oorlog", waarin hij op sublieme wijze toont, hoe gewone, denkende en voelende mensen de oorlog ondergaan. Misschien geïnspireerd door deze titel gaf dr. P. Valkenburgh zijn studie, die een sociologische bijdrage bedoelt te zijn tot onze kennis van internationaal-politieke conflictsituaties, de titel "Mensen in de koude oorlog".* Over die titel valt te discussiëren. Er bestaat nl. geen eenstemmigheid over de vraag, of de koude oorlog nog bestaat. In "Reflector" van januari 1965 betoogt prof. dr. B. H. M. Vlekke, dat de koude oorlog kort na Stalins dood is geëindigd en dat sindsdien zowel Rusland als het Westen ervan overtuigd zijn, dat een oorlog een onmogelijkheid is en dat daarom de oorlogsdreiging heeft plaats gemaakt voor een politiek van vreedzame coëxistentie. Hoe dit ook zij, velen zien in de Oost-West tegenstelling nog altijd een latent oorlogsgevaar. Dr. Valkenburgh geeft wel een analyse van het begrip oorlog, maar niet van de koude oorlog. In zijn samenvatting zegt hij hieronder te verstaan "het Oost-West conflict".

Theorieën

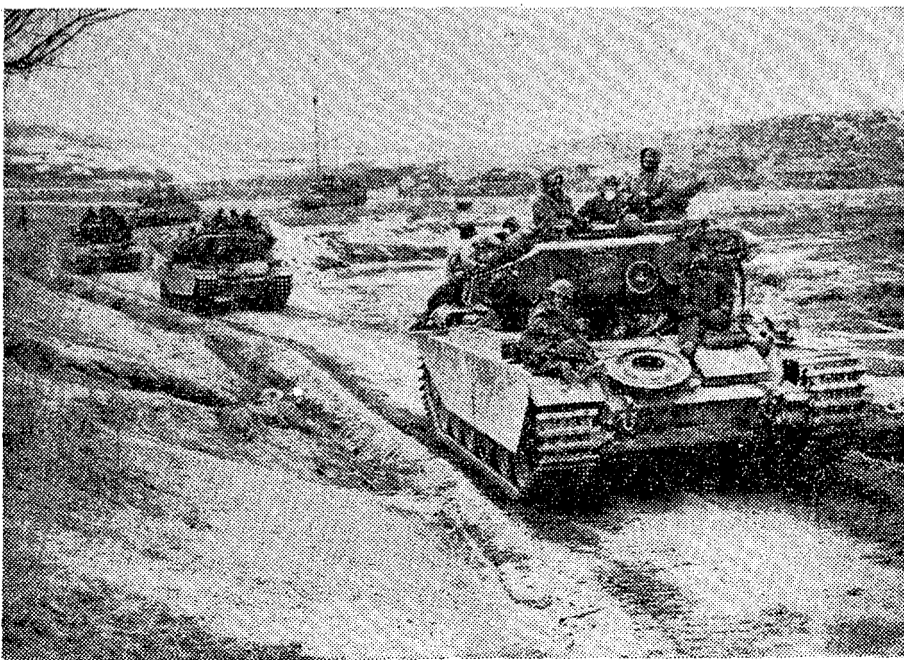
De schrijver begint met theoretische beschouwingen, zoals in dissertaties gebruikelijk is. Hoewel in het boek niet is vermeld, dat het oorspronkelijk als proefschrift heeft gediend, draagt het er alle kenmerken van. In die theoretische beschouwingen worden allereerst de hedendaagse theorieën over de oorlog genoemd. Hoewel dit gedeelte niet bepaald gemakkelijke kost kan worden genoemd, wordt de moeite van het lezen wel beloond. Eerst komen de psycho-analytisch georiënteerde theorieën aan de orde en daarna de maatschappelijk gerichte. Bij deze laatste komen o.a. aan de orde de theorie van het Marxisme, de demografische theorie, waarin het verstoorde bevolkingsevenwicht als oorlogsoorzaak wordt beschouwd, en de racistische theorie. Vervolgens gaat de schrijver over tot het verzamelen en in elkaar zetten van de elementen voor een sociologische theorie van de oorlog om, voortbouwend op die elementen (en die corrigerend) tot een eigen sociologische benadering van het oorlogsprobleem te komen. Het is een nogal vaktechnisch hoofdstuk geworden, waar die niet-socioloog niet bepaald doorheen vliegt (of wel, als hij het overslaat). Het volgende hoofdstuk biedt de niet-vakman weer meer houvast. Daarin gaat het nl. over mens en oorlog, m.a.w. de houding, die de mens tegenover de oorlog aanneemt. Het militarisme zowel als het pacifisme komen daarbij uiteraard aan de orde.

Enquête

Verreweg het interessantste deel van het boek is het tweede gedeelte, dat handelt over het empirisch onderzoek. Na een verslag van onderzoeken elders geeft de schrijver in het zesde hoofdstuk een uitvoerige uiteenzetting van een eigen onderzoek, dat hij in de stad Groningen heeft gehouden. De groep te ondervragen personen werd volkomen willekeurig gekozen door elke zoveelste kaart uit het bevolkings-

register te lichten. De kerkelijke samenstelling van de groep kwam vrij goed overeen met die van de gehele bevolking van de stad. Ook in de politieke gezindheid kwamen geen al te grote afwijkingen voor, zodat de groep gerust representatief voor de Groningse bevolking mag heten.

Aan de proefpersonen werd in de eerste plaats een zgn. uitsprakenlijst voorgelegd, waarin allerlei uitspraken over de oorlog en de verhouding tot Rusland zijn verzameld, sommige militaristisch, andere pacifistisch, weer andere daar tussen in. De antwoorden zijn m.i. niet altijd consequent gegeven. Terwijl met de uitspraak "Militair geweld mag nooit worden gebruikt" 32% het eens was en 47% oneens (de rest had geen mening), was het antwoord op de stelling "Het gebruik van militair geweld hangt van de omstandigheden af" 72% eens, 11% oneens. Er zijn ook enkele zeer opvallende resultaten bij. Zo werd de uitspraak, dat Nederland zich het bes: bij een sterk bondgenootschap als de NAVO kan aansluiten door slechts 57% beaamd, terwijl 32% het er niet mee eens was. Bijzonder teleur-

... vragen over oorlog en vrede ...

... geen al te grote afwijkingen in de stad Groningen ...

stellend vond ik de reactie op de uitspraak "Oorlog is een grootse belevenis"; 14% stemde daar mee in en 17% had er geen mening over. Het is te hopen, dat de ja-zeggers de portée van de vraag niet heben begrepen!

Verder werd aan de proefpersonen een lijst met plm. 100 vragen voorgelegd, waarin ze hun persoonlijke mening over de verhouding Oost-West en over de oorlog konden uitspreken. Interessant voor de kennis van de houding van de onderzochte groep tegenover de politiek in het algemeen zijn de antwoorden op de vraag: „Vindt u dat er in ons land over het algemeen te veel of te weinig aan politiek wordt gedaan?“. 26% antwoordde „te weinig“, 20% had geen mening, 18% vond het voldoende en 36% te veel.

Als om te beginnen die 26% dan maar eens trouw de vergaderingen van kiesverenigingen of partij-afdelingen bezocht, waren we al een heel eind in de goede richting! Over de voorlichting over de buitenlandse politiek handelde de vraag: „Geven de kranten naar uw mening te veel of te weinig artikelen over buitenlandse politiek. 16% vond te weinig, 49% voldoende, 20% te veel en 15% had geen mening.

„Zoudt u meer voorlichting over Rusland en het communisme wensen of worden we voldoende voorgelicht?“ luidde een andere vraag. De helft van de ondervraagden vond het voldoende, de helft wenste meer voorlichting. Ten aanzien van de verhouding Oost-

West zijn de volgende vragen en antwoorden van belang. Vraag: „Vindt u dat onze politiek ten opzichte van Rusland anders moet worden en zo ja, hoe dan?“. Antwoord: hardere politiek 13%, zo blijven 58%, zachtere politiek 23%, geen mening 6%. Vraag: „Moeten er meer contacten op allerlei gebied met de communistische wereld tot stand komen of moet ieder contact zoveel mogelijk worden vermeden?“. Antwoord: Vermijden 18%, geen mening 2%, bevorderen 80%.

Tenslotte nog een vraag over de brochure die de Bescherming Bevolking heeft uitgegeven. Ze luidde: "Hebt U de raadgevingen uit die brochure opgevolgd?" Uit de antwoorden bleek, dat slechts 6,5% dat heeft gedaan. In de motivering van hen, die dat niet hebben gedaan, kwam duidelijk een zekere geprikkeldheid jegens de B.B. tot uiting. Overigens kan er ook uit worden geconcludeerd, dat de overgrote meerderheid van de bevolking het gevaar van een nucleaire oorlog niet dichtbij acht.

Interessante studie

In het bovenstaande is slechts een greep uit een massa vragen en antwoorden gedaan. Ik hoop ermede te hebben aangetoond, dat wij hier te doen hebben met een interessante studie, waarvan het eerste deel weliswaar voornamelijk voor de vakman is bestemd, maar het tweede voor iedere belangstellende te lezen is. De mens dreigt in de internationale politiek te worden vermalen als een graankorrel tussen molenstenen. In dit boek is een wetenschapsman aan het woord, die zich niet in de spreekwoordelijke ivoren toren terugtrekt (dat kun je als socioloog trouwens ook moeilijk), maar die zich heeft bezig gehouden met de opvattingen van de gewone mens. Daarvoor komt hem grote dank toe. Wie dieper wil graven dan alleen de opiniepeiling, kan door lezing van het hoofdstuk over de oorlogstheorieën een beter inzicht krijgen in het wezen van de oorlog. Met dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat dit vraagstuk de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt. Laten we vurig hopen, dat op deze wijze een bijdrage tot de vrede wordt geleverd.

G. L. Heij

* Uitgeverij J. A. Boom en Zoon te Meppel.

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

HYDRAULISCHE PERSSEN
IN ALLE UITVOERINGEN
Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
T. MOOI
Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

Vraagt verhuisfolders of emigrantenfolders aan
BONGERS
INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g. 3100)
Opslag van inboedels Overzee-verpakking

HOLWERDA EN ZONEN
Dokkum - Rotterdam
Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland
Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

Claeys - MAAIDORSERS
Banfords - OPRAAPPERSSEN
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

Prins N.V. - Dokkum
(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)
Fabrikant van:
○ WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
○ KOUDGEWALSTE PROFIELEN
○ GEPROFIEERDE BUIZEN
○ GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
Telefoon 05190 - 2043

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**
BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

**Wij hebben andere mensen
nodig terwille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de
christen-ambtenaren!
Heeft u zich al bij die andere collega's
aangesloten in de

**NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERSONEEL?**

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804,
Den Haag.

Het Spanje van Franco

VEEL BELOVEN EN WEINIG

UIT DE GEBEURTENISSEN van de afgelopen weken is weer eens duidelijk gebleken, dat het Spanje van generaal Franco naar buiten graag democratische kenmerken wil dragen, maar dat het voor de eigen bevolking daaruit niet de onontkoombare consequenties wil trekken. Er is inderdaad sprake geweest van een verbetering van het politieke klimaat in Spanje, maar dat was allemaal nog binnen bepaalde perken. Zodra men buiten deze 'speelruimte' komt, is het afgelopen. Dan grijpt de staatspolitie in en is het uit met de vrijheid. Hoe lang het bewind van Franco een dergelijke situatie nog in de hand kan houden, is de grote vraag van het ogenblik. De generaal schijnt te denken, dat zich tijdens zijn leven geen belangrijke wijzigingen meer zullen voltrekken. Evenals generaal De Gaulle verwacht hij wellicht, dat 'na hem de zondvloed zal komen'. Nog speelt hij twee monarchistische stromingen tegen elkaar uit, zonder dat er zekerheid bestaat of Spanje een monarchie of een republiek zal worden. Het zijn echter de jonge Spanjaarden, die — nu hun land uit zijn isolement is geraakt, dat veroorzaakt werd door de verschrikkelijke burgeroorlog — niet langer willen wachten. En het zijn ook thans de studenten, die samen met enkele hunner leermeesters openlijk verzet plegen.

Naar buiten democratische trekjes

'LIBERAAL'

Nog maar betrekkelijk kort geleden hield Franco een van zijn meest 'liberale' redevoeringen, waarin hij zich o.a. als een voorstander van de godsdienstvrijheid ontpopte. Een wind van grote vernieuwing waait over de wereld. Onze politieke houding betekent geen immobilisme. Integendeel, de structuur van onze politiek maakt allerlei wijzigingen mogelijk. De crises, die de wereld thans doormaakt laten niet toe, dat wij zoals vroeger geïso-

leerd blijven. Dit zijn ideeën en formuleringen, die wij niet gewend waren te horen uit de mond van deze generaal. Hij verklaarde, dat "Spanje na een 25-jarige periode van vrede een nieuw tijdperk was binnengetrepen". Aan het eind van zijn rede bracht hij de paus een hartelijke groet en hij distancieerde zich van de ultra's onder de Spaanse roomkatholieken. 'Hoe kunnen wij bijdragen tot de verbreiding van het geloof, als wij besloten blijven, binnen het egoïsme van onze vrede en van onze religieuze renaissance?' vroeg hij.

Franco in vol ornaat. Deze foto werd bijna vier jaar geleden genomen. Sindsdien is Franco sterk verouderd.

PRAKTIJK

In de praktijk is er een godsdienst voor de protestanten. Joden is het nog helemaal niet. De discriminatie die ook al is beloofd, dat er zal worden gemaakt. Alleen feit, dat het niet-roomse zal zijn, 'proselieten te met de tegenstanders van het godsdienstvrijheid voldoende heden om het met name dat ten bijzonder moeilijk te maken. Hetzelfde geldt voor de vrijheden, die Franco zest Spaanse volk te zullen geven.

Kort voordat de genoemde redevoering hield de Cortes (het Spaanse een wet die alle organisaties welke gericht zijn tegen de ginselen van de Nationaal-sche) beweging, of die een voor de politieke en sociale van Spanje'.

DE PASSIE

Hiermede zijn alle politieke — uitgezonderd de Falange vakverenigingen en andere, die het regime niet wettelijk gemaakt. In de Ne

PARTICULIERE B FA. GEBR. KOLK WIERDEN

Een bouwvergunning Kabinetten onderw gelukkig kunnen w na een woning aan Wierden, op een punt gelegen.
Telefoon 05496 - 1490.

lazen we onlangs, dat eert jaar 1964 een nieuw statuut journalisten een eind had aan de theoretisch bestaanheid. Alle journalisten moezamen aan de regels van lijke moraal en trouw zijnginselen van genoemde Nacistische) beweging, zowel fundamentele wetten van "De inspiratie van onze Kerk is blijkbaar geringet weekblad, dat ook een uitlat van Dom Escarré, de abt-serrate:

'Ik schaam mij als bisschop christen, dat men zo iets kan ons bidden, dat dit zich niet haalt! Voor het fascistische kan in een democratisch en plaats zijn, zo schrijft de Nie, want 'een dictator verliet haren, maar niet zijn soe vroom hij ook de passie p

GECOMPLICEERD

Niet alleen in de officiële ngen van het nu al meer ar aan het bewind zijnde Fran, maar ook volgens de groot concordat is Spanje de 'mo-lieke natie onder de gro'n'. Zowel institutioneel als itische verdeling der macht irk en staat elkaar schijnbaar nader. Uit een nauwletten nging blijkt echter, dat de ng tussen kerk en staat in Sp mpliceerd is en dat men jn beter geen voorspellingen en over te verwachten politiek kelingen in Spanje.

Ongeveer de helft van jaarden gaat 's zondags nak. Er zijn streken, waar met ar-beiders heel weinig in de en. De vervreemding van het at

...GEGEVEN..

van het oude geloof is een veelbesproken probleem.

'NEUTRAAL'

Ook de kleine burgerij in de grote steden en de landarbeiders in het agrarische zuiden vervreemden langzaam maar zeker van het roomskatholicisme. Aan de Madrileense universiteit is een opinie-onderzoek gehouden, waarvan de uitkomsten werden gepubliceerd door het dagblad Ya. Hieruit blijkt, dat het antwoord der vrouwelijke studenten een bevestiging vormt van een bekend verschijnsel in landen met een r.k. meerderheid: de vrouwen blijven in overgrote meerderheid trouw aan de kerk en aan het geloof der vaders. Voor het overige bleek ongeveer de helft van de studenten te geloven aan de onfeilbaarheid in geloofskwesties.

Belangwekkend was het antwoord op de vraag, of de Spaanse staat roomskatholiek of neutraal moet zijn. Meer dan 72% van de ondervraagden was tegen de confessionele staat en slechts 21% er voor. Ook openbaart zich in het algemeen een sterke tendentie tegen elke vorm van religieuze druk.

HET OUDE

Er is een tijd geweest, dat Franco van de steun van de kerkelijke autoriteiten gebruik maakte om zijn positie in Spanje te kunnen verstevigen. Die periode is achter de rug, zulks om redenen, die uit het voorgaande duidelijk worden. Franco heeft de roomskatholieke kerk niet meer zo hard nodig. Het is in de afgelopen jaren zijn tactiek geweest, de groeperingen waarop zijn macht steunde, onderling te verdelen of tegen elkaar uit te spelen. In wezen is echter alles bij het oude gebleven. Intussen probeert de generaal — blijkbaar met toenemend succes — de economische omstandigheden in zijn land te verbeteren.

Franco tracht ook banden met de EEG aan te knopen, de Europese Economische Gemeenschap van West-Duitsland, de Beneluxlanden, Frankrijk en Italië. Verkennende besprekingen begonnen in december. Volgende week zullen de Spaanse mogelijkheden waarschijnlijk door de ministerraad in Brussel worden behandeld.

De basis van de macht van generaal Franco in Spanje. De helmen van de militairen lijken erg veel op die van de Duitsers in de Hitlerperiode.

Er zijn kranten in Spanje te krijgen. Maar men zal er alleen maar dingen in vinden, die het regime van generaal Franco er in wil hebben...

DE EEG

Uit deze verkennende besprekingen zou een associatie of mogelijk zelfs een lidmaatschap van de EEG moeten voortkomen. Naast economische spelen echter ook politieke vraagstukken een rol. En het ziet er dan ook niet naar uit, dat de EEG-landen Franco-Spanje met open armen zullen ontvangen. Met name zal dat niet het geval zijn, als de socialisten in ons land aan het regeringsbeleid gaan deelnemen. Engeland (dat thans een socialistisch kabinet heeft!) is de voornaamste handelspartner van Spanje. Het wordt op

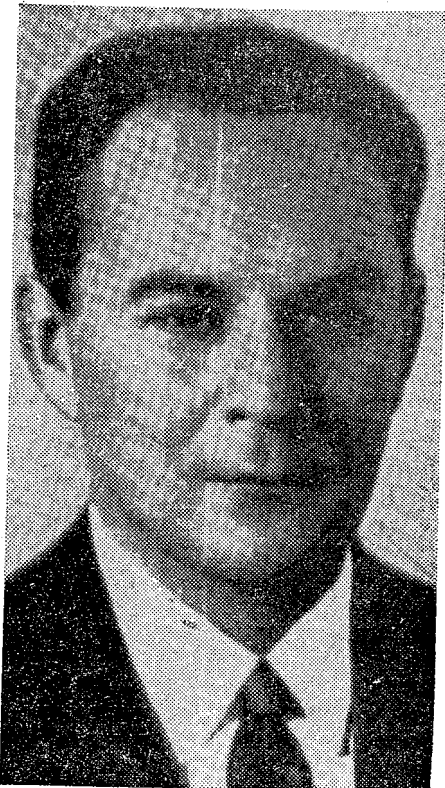
de voet gevolgd door West-Duitsland, de Ver. Staten, Frankrijk en Nederland. Met drie belangrijke partners binnen de EEG en een intensief groeiende handelsrelatie met de EEG als zodanig heeft Spanje nauwere bindingen met de Zes nodig.

Bij de discussie over de vraag of de banden met het Spanje van Franco nauwer moeten worden aangehaald of niet zullen de E.E.G.-landen zich echter hebben af te vragen waardoor de belangen van de Spaanse bevolking het beste kunnen worden gediend. db

Aandacht voor A. M. Sjelepin een van de topmannen in het Kremlin

SINDS de val van Chroesjtsjef wordt vaak de naam genoemd van Aleksander Mihailowitsj Sjelepin, de vroegere chef van de geheime politie, die behalve partijsecretaris ook lid van het presidium is. Men zou met hem rekening moeten houden, omdat hij wel eens op de voorgrond zou kunnen treden, als premier Kosygin en partijsecretaris Brezjnef in politieke moeilijkheden zouden geraken.

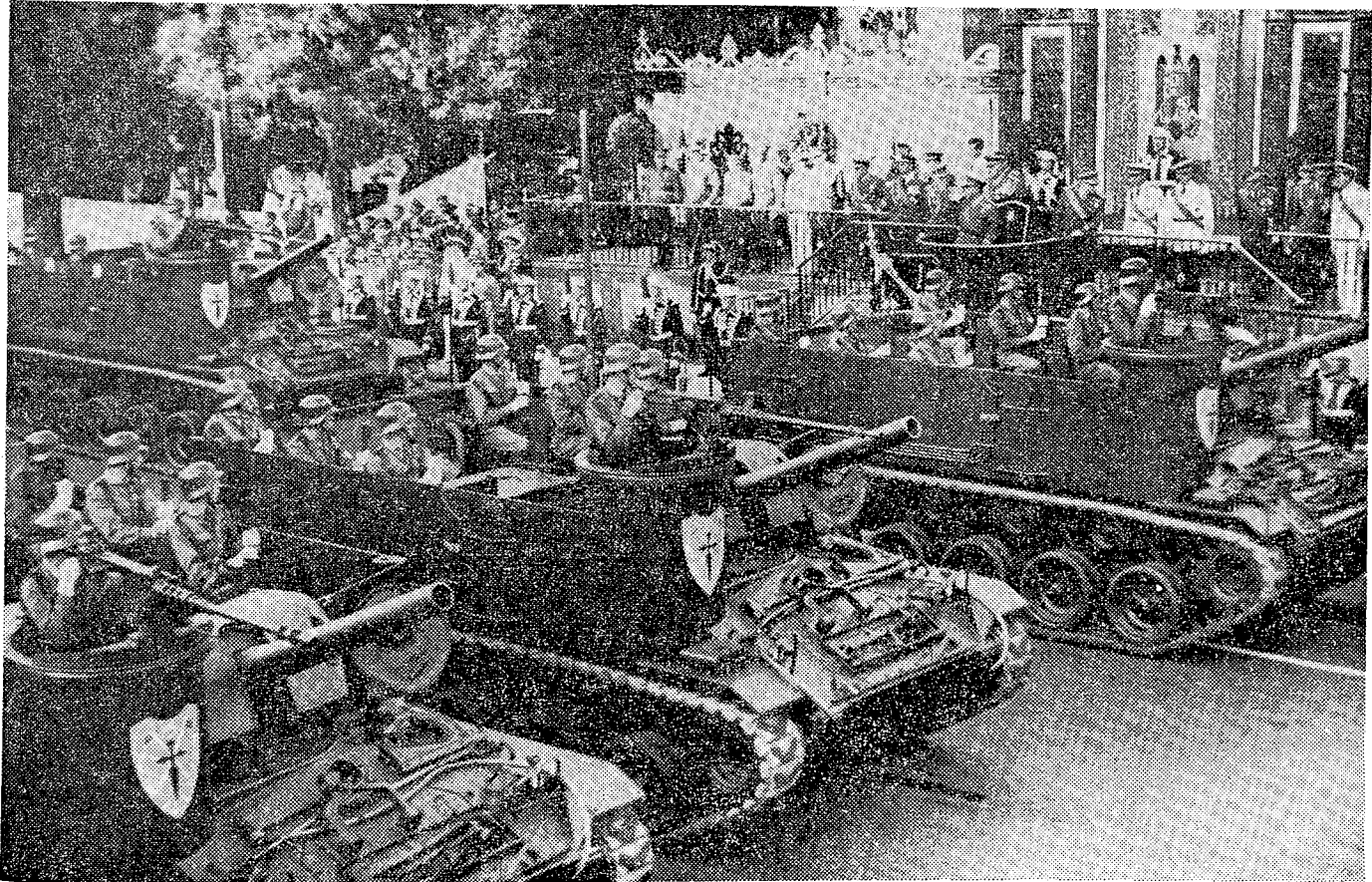
NU is het niet voor het eerst, dat betrekkelijk jonge figuren in de Sowjetunie naar voren worden gebracht, dat ze onmiddellijk als eventuele troonopvolgers worden bestempeld en dat zij later weer overvleugeld worden door andere, vaak ook jonge, figuren. Hoe het met Sjelepin zal gaan moeten we dus maar afwachten. Maar ook wat hem betreft zijn de verwachtingen hoog gespannen, omdat hij een van de

weinig chefs van de geheime dienst is geweest, die hun werk niet met de dood hebben moeten bekopen, of — zoals Serof — uit het openbare leven zijn verwijderd.

SJELEPIN is ook niet de eerste de beste. Hij behoorde in zijn jongere jaren (hij is nu 46) al tot de prominentste jonge werkers van de communistische partij in de Sowjetunie. Hij bleef dit tot hij in 1958 'met het oog op zijn overplaatsing naar andere werkzaamheden' uit die functie werd ontheven. Sindsdien werkte hij op het bureau van het centrale comité van de partij.

BIJ de actie voor onderwijshervorming, die destijds door de Opperste Sowjet werd goedgekeurd, speelde Sjelepin een belangrijke rol. Ook deed hij mee aan het ijveren tegen de zogenaamde anti-partij-groep, waar Malenkof, Molotof en verschillende anderen deel van zouden hebben uitgemaakt. Hij werd vaak in gezelschap van Chroesjtsjef en andere 'bazen' gezien. En zijn benoeming in het najaar van 1958 tot hoofd van de Russische veiligheidsdienst kwam wel als een verrassing, maar dat betrof slechts het feit van de verwijdering van Iwan Serof, die de bijnaam Iwan de Verschrikkelijke had gekregen.

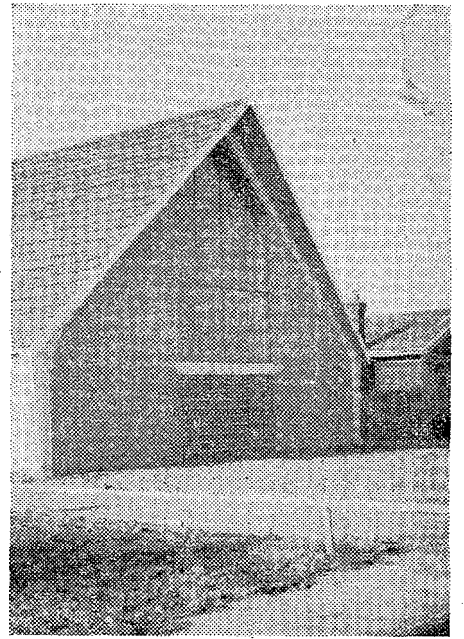

Reisbrief

uit Hamilton (Nieuw Zeeland)

- Van de heer R. Hagoort, die momenteel in Nieuw-Zeeland vertoeft, ontvingen wij onderstaande brief over de functionering van de televisie in Nieuw-Zeeland. Omdat dit vraagstuk ook in ons land momenteel in het middelpunt van de belangstelling staat, menen wij goed te doen deze brief hieronder in zijn geheel af te drukken.

De voorgevel van de Reformed Church van Christchurch in Nieuw-Zeeland.

Sinds drie jaar heeft Nieuw Zeeland televisie. Dat is voor dit land een grote onderneming. Men bedenke: het is achtmaal zo groot als Nederland en er wonen maar twee en een half miljoen mensen. Er is echter welvaart en het aantal toestellen is in die drie jaar op een behoorlijk aantal gekomen. Wie geen T.V. heeft, kan eigenlijk niet meedoen. En op vele huizen verrijen de antennes, die hier op een f 170,— komen en in de huizen staat het apparaat, vaak op termijnbetaling gekocht, waarvan de prijzen lopen van een 1000 tot 2000 gulden, ongerekend dan de kosten van de afbetaling of de huurkoop. Het kykgeld belooft hier een f 65,— per jaar. Maar om de kosten te dekken, is voor het ene net — er is aandrang, om een tweede te scheppen, maar dat stuit ook hier op grote bezwaren — het zakenleven ingeschakeld en kent men televisiereclame, die, naar men zegt, een f 1000,— per minuut kost.

De berichten over de kametschisis in Nederland, die ook hier in de pers verschenen (overigens bleek daaruit, dat men van de situatie in Nederland niets begrijpt en draagt de berichtgeving uit Nederland, die alleen rept van de grote invloed van godsdienstige en politieke verenigingen er niet toe bij, om dat begrip te wekken) deden bij ons de gedachten rijzen, dat het misschien leerzaam kon zijn, eens een schema te geven van de verwerking van de reclame in het televisieprogramma. Wy ko-

zen daarvoor het programma van 10 maart, een woensdag, omdat het programma voor die dag een naam heeft van gezelligheid.

Hier volgt een overzicht van de uitzending van die dag, lopend van 17 tot 23 uur.

Om 17 uur begint het kinderprogramma, dat elke dag draait. Eerst zes minuten een tekenfilm, „Felix, de kat”, daarna een quiz, een wedstrijd tussen schoolteams, die een half uur vraagt. Vervolgens, weer een half uur, de Amerikaanse paardenfilm „Fury” en daarna in 2 minuten de belangrijkste punten van het nieuws. Het is dan 6 uur geworden en de tijd voor het avondprogramma breekt aan. Het schijnt, dat dat in meer dan één gezin tot gevolg heeft, dat men maar met het bord op schoot in het halfduister de maaltijd gebruikt. Want er wacht een film, ditmaal een vervolg van „Alles draait om moeder”. Maar in twee minuten gaan daar vier reclames aan vooraf. De film wordt niet onderbroken doch alleen gevolgd door vier reclameshots, gedeeltelijk stilstaande advertenties, gedeeltelijk opnamen van blijde mensen, die zo blij zijn, omdat ze een bepaald merk koffie of pap of zeep- of glanspoeder gebruiken. Om 18.33 begint een van Amerika overgenomen film met antwoorden op vragen van (Amerikaanse) luisteraars, dat in het midden wordt onderbroken door twee minuten reclame. Een klein tussenfilmje moet een gat in de tijd vullen, nadat er

in twee minuten vijf reclames aan vooraf zijn gegaan.

Om 19.02 volgt de ook in ons land bekende Lucyshow, die om 19.06 voor vier reclames wordt onderbroken en om 19.18 door zes reclames wordt gevolgd. Dan komt om 19.30, ononderbroken, het weerbericht en daarna het nieuws en de reportages, waarvan 10 minuten overzees nieuws om 20.01 het eind brengen. De aankondiging van het programma voor de volgende dag wordt gevolgd door zes reclameboodschappen, waarna om 20.05 de Amerikaanse film „Behekt” volgt. Dat is een programma, waar velen naar kijken en dus wordt de film van 20.19 tot 20.21 botweg onderbroken door vier reclameboodschappen. Er volgen om 20.32 nog vijf op en om 20.34 draait „Dr. Kildare”, een film, die ook hier veel kijkers heeft. Vandaar de onderbreking, van 20.47—20.49 en van 21.06—21.08, telkens van vier reclames en een besluit met weer een viertal. Van 21.29—21.32 zingt het Deense zangersechtpaar Nina en Frederik ter inleiding van vier reclameboodschappen, waarna om 21.35 de hoofdfilm begint, weer Amerikaans: „Arrest en rechtzaak”. Reeds de inleiding wordt gevolgd door drie langere reclameboodschappen, zoals er ook weer volgen om 22.03, 22.15, 22.31, en om 22.40, telkens vier of vijf, of drie reclames. Het laatste nieuws blijft om 22.58 ononderbroken, zodat om 23.03 de gastvrouw afscheid kan nemen.

Zoals wel blijkt: de reclame is

hoofzaak: de films eromheen dienen alleen, om die reclame aantrekkelijk te „verpakken”.

Wij hebben nog geen Nieuw-Zeeland ontmoet, noch onder de Nederlandse emigranten, noch onder de „echte” Nieuw-Zeelanders, die deze programmaopbouw aantrekkelijk vond. Men is wat jaloers, als we vertellen, dat we dit systeem tot nogtoe in Nederland niet kennen en men begrijpt niet, dat er mensen in dat land zijn, die er naar streven het na te volgen. Er is echter geen andere mogelijkheid en men aanvaardt de reclame als een noodzakelijk kwaad, als een hinderlijke onderbreking. Men maakt er dan het beste van, praat wat met elkaar, verlaat even de kamer, de huisvrouw maakt een kopje drinken gereed en zet de schaal met cake klaar. Naar de reclame kijkt men zo weinig mogelijk, al moet men het scherm in het oog houden, want de film wordt zonder nadere aankondiging hervat. Er zijn cynici, die zeggen: als we toch de reclame zien, dan is het ons een aanwijzing, welk artikel we niet moeten kopen, omdat de winstmarge zo hoog is, dat ze deze dure reclame toelaat; tenslotte moet de klant die betalen en betaalt hij dus dubbel kijkgeld.

Dat de reclame ook bij de t.v.-redactie niet in aanzien is, blijkt uit het feit, dat men voor de echte gezinsavonden, vrijdag (voor de vrije zaterdag, die hier ook voor de winkels geldt), zondag en maandag geen reclame toelaat.

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle

typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie

van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218

OUDERKERK AAN DE IJSEL

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon (01850) 28000 - 28886

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS

— TELEFOON 05208 - 307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Helpt mee om abonnees te werven (zie bon op pag. 9). Juist nu is het zo belangrijk dat velen een juiste voorlichting ontvangen.

wereldnieuws in vogelvlucht

• In West Duitsland begint de verkiezingskoorts merkbaar te worden.

De verjaringstermijn voor oorlogsmisdaden is door een verschuiving van de dag waarop men begint te rekenen in feite verlengd tot 1 januari 1970. Het is een oplossing, die weinigen bevredigen zal. Maar men durfde, met de stembus in het vooruitzicht, blijkbaar noch niets te doen noch de daad van het niet verjaren te stellen. De tussen-oplossing werd eerst door de liberale minister van Justitie, Bucher, geaccepteerd. Maar later in de week trad hij, onder druk van de partijleiding, toch af; opnieuw had de stembus bij voorbaat gesproken...! Toen kwam de pot (Strauss) de ketel (de F.D.P.) beschuldigen dat zij electorale munt uit Bucher's "flinke" houding wilde slaan. De liberalen eisten het open houden van de vacature en verzekerden dat zij na de verkiezingen niet weer een coalitie met de C.D.U. zouden aangaan, indien Strauss weer minister zou worden.

Bondskanselier Erhard, die opnieuw blijk gaf op het nippertje krasse besluiten te kunnen nemen, benoemde een C.D.U.-er tot minister van Justitie en Dufhues, die naast Adenauer dagelijks voorzitter van de C.D.U. is, deelde op het C.D.U.-congres mee dat Strauss natuurlijk weer in aanmerking zal komen om minister te worden. Allemaal koorts-symptomen. Maar het ernstigste is dat Strauss op dat congres de meeste toejuichingen in ontvangst kon nemen. Dat heeft met een conjuncturele stembuskoorts misschien zelfs minder te maken dan met een structurele (misschien beter:) chronische kwaal.

• In de Verenigde Staten is de 80 kilometer lange mars van Selma naar Montgomery door tienduizenden tot een eind gebracht. Gouverneur Wallace wilde donderdag niet persoonlijk een petitie van de betogers in ontvangst nemen, doch ontving nagenoeg dezelfde delegatie begin deze week toch. Hij gaf de delegatieleden als aandenken een foto van zichzelf mee...!

De meest macabere herinnering aan deze mars is echter de moord op mevrouw Liuzzo. Daardoor is het mysterieuze genootschap van de Ku Klux Klan ontmaskerd als een bende sluipmoordenaars waartegen het Congres onder leiding van president Johnson terecht maatregelen gaat nemen. Maar daarmee wordt de mentaliteit van vele Amerikanen nog niet veranderd. De grote belangstelling voor en de deelneming uit alle windstreken aan de strijd om gelijke rechten in Selma en Montgomery, heeft echter het verzet tegen de rassengelijkheid de nekslag gegeven, die nog slechts door stuip trekkingen wordt gevolgd.

• In Vietnam is een nieuwe ontwikkeling waar te nemen. Het Noorden wordt niet alleen in toenemende mate getroffen door Amerikaanse bombardementen, doch ook door de controversie Rusland contra Rood China.

Door het letterlijk op een zijspoor rangeren van Russische wagonladingen wapens heeft Rood China wel duidelijk laten blijken dat het zelfs deze middelen niet schuw om Noord Vietnam onder controle te houden. Deze ontwikkeling kan er wellicht nog meer dan de bombardementen toe bijdragen dat Hanoi probeert samen met Rusland tot een begin van onderhandelingen met Amerika te komen. Zo althans zou men zich het verloop kunnen denken indien het om Westerse volkeren ging. Nu het Aziaten betreft, moet dit perspectief wel met de grootste reserve worden omringd.

• Cyprus is eveneens uitgerust met Russische anti-luchtdoelraketten. Andere bronnen melden, dat met het stationeren daarvan nog geen begin is gemaakt. Makarios zelf spreekt slechts van onderdelen. Die vormen samen echter de complete raket. In elk geval is duidelijk dat Amerika zware druk op Makarios uitoefent. Deze president zou zich daarvan kunnen bedienen om een satellietpositie ten opzichte van Rusland te ontgaan. Mochten de plannen van Moskou toch doorgang vinden, dan volgt wellicht een herhaling van de krachtmeting Amerika-Rusland in oktober 1962, met Cuba als inzet.

• Een krachtmeting op veel kleiner schaal vindt ook weer in Laos plaats. De destijds uitgerangeerde en sindsdien onvindbare generaal Phoemi Nosavan blijkt het lont van zijn verzet tegen de neutralistische regering weer te hebben kunnen aansteken in een tweetal steden.

Aangezien Laos in zijn geheel een kruisvat is, moet ernstig rekening worden gehouden met een kettingreactie van gebeurtenissen, die ook in dit deel van het voormalig Frans-Indo-China de strijd weer doet aanwakkeren.

• De Europese Politieke Unie (E.P.U.) kan maar niet van de grond komen. Eerst waren het de 5 partners, die president De Gaulle geen kans gaven zijn ideeën te realiseren. Nu heeft de nieuwe Italiaanse minister van Buitenlandse Zaken, Fanfani, tevergeefs getracht zijn Franse ambtgenoot over te halen tot een EPU-overleg in mei a.s. te Venetië. De Gaulle, zo wordt van Franse zijde gezegd, wil het risico van een hernieuwde afwijzing van zijn ideeën niet lopen en wacht dus blijkbaar op een voor hem gunstiger tijd.

• Zuid-Afrika beleefde een onverwacht grote stembus-overwinning der nationalistische op de Verenigde partij. Al betrof het hier slechts provinciale verkiezingen, het is duidelijk dat de koers van de oppositie het regeringsschip slechts wind in de zeilen brengt. Vanuit deze sterke positie zou premier Verwoerd initiatieven om tot een akkoord met betrouwbare tegenstanders te komen, kunnen aangrijpen zonder er van verdacht te worden dit uit zwakheid te doen.

• In Soedan mislukte een conferentie tussen afgevaardigden van het Noorden en van het Zuiden van het land. Het noordelijke aanbod tot regionale autonomie van het Zuiden werd door degenen, die de keus tussen afscheiding, federatie of een sterke vorm van autonomie wilden, niet geaccepteerd.

Een commissie uit beider groeperingen samengesteld, probeert eerst nog een oplossing te vinden en zolang men op die wijze contact met elkaar blijft houden, staat een burgeroorlog nog niet direct voor de deur.

• In Marokko heeft het verzet van studenten tegen veranderingen in het onderwijsbeleid de proporties aangenomen van een pro-Nasserbetoging op grote schaal. Het blijkt dat olie op het vuur werd geworpen toen 14 opstandelingen (tijdens vroegere rellen gearresteerd) werden terechtgesteld. Sindsdien keerde de furie der studenten zich vooral tegen koning Hassan zelf.

• Uit Chana wordt een tegenovergestelde ontwikkeling gemeld, aangezien 14 ter dood veroordeelden, w.o. een voormalige minister van Buitenlandse Zaken, gratie kregen. Ook stond president Nkyroemah buitenlandse kerkgenootschappen en het internationale Rode Kruis toe zich persoonlijk te komen overtuigen dat de gevangenen niet aan mishandelingen bloot staan.

• Tenslotte Ceylon waar een nieuwe regering na de stembus-overwinning van Senanayake het roer van mevrouw Bandaranaike overnam. Het kabinet kon tot stand komen met behulp van de Tamil-minderheid, die onder het bewind van zowel de heer als van mevrouw Bandaranaike erg in de hoek, waar de slagen vallen, terecht gekomen was. Het verblijdende gevolg van deze bewindswisseling kan zijn dat Amerika de hulpverlening aan Ceylon hervat, waardoor 's lands deplorabele economie weer wat op krachten kan komen.

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

**N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen**

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119 - 125 - Rotterdam

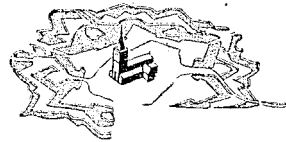
**BETONFABRIEK
DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V.
Naarden

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Fa. P. van Oudenallen & Zoon
AANNEMERS VAN
timmer-, hei- en betonwerken
WILNIS - TELEFOON (01724) 108

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg
en Vianen Bouwbedrijf te Zeist

NIEUWBOUW

Bouwbedrijf VOS

DOELENSTRAAT 19 - TELEFOON 02200 - 14092
ALKMAAR

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244
Gevestigd sinds 1919

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

2400

Volgens voorzichtige schattingen zal het aantal dodelijke verkeersslachtoffers in ons land in 1965 2400 mensen betreffen. Een aantal dat aanzienlijk hoger ligt dan het gemiddelde jaarpercentage in voorgaande jaren. Een ontstellend aantal dat iedereen moet bezig houden en verontrusten.

De totale bevolking van b.v. de dorpen als Giethoorn, Buren of Koedijk dreigt in getal op deze wijze het leven te verliezen. Wat zijn toch wel de oorzaken van dit verschrikkelijke aantal doden? Is het niet zo dat iedereen die zich in het verkeer begeeft of stort in aanraking komt met een wereld die alleen weet van rechten en niet van plichten? Ik geloof dat wij als verkeersdeelnemers teveel naar de ander en te weinig naar ons zelf kijken. Dit is in de diepste grond een onchristelijke levenshouding.

„Wat gij niet wilt dat U geschiedt, zo doe dit ook een ander niet”, geldt toch zeker ook in het verkeer. Verkeersgevoelens en verkeersverantwoordelijkheid zijn zaken waar we allemaal mee te maken hebben. Ook in het verkeer geldt dat kleine oorzaken grote gevolgen kunnen hebben. Te laat opgestaan, ruzie gemaakt of gehad, een slecht rapport van één van de kinderen of een glaasje gedronken. Dit zijn allemaal omstandigheden in ons leven die spanningen kunnen veroorzaken en die in het verkeer uitgeleefd kunnen worden. Ik hoor U al denken: dat kan je toch niet voorkomen. Inderdaad, U hebt gelijk maar we kunnen wel trachten deze tot het minimale te beperken.

Men zegt wel eens: Eerst tot tien tellen en dan antwoord geven. Dit geldt ook als U zich in het verkeer begeeft. Het afreageren van negatieve gevoelens in het verkeer is soms een dodelijke zaak. Iedere keer weer zullen we er van overtuigd moeten zijn dat we als evenwichtige medeburgers verkeersdeelnemer zijn.

Nog één slotopmerking. Ik ben ervan overtuigd dat alle alcoholgebruik in het verkeer funest is. Een glaasje is moeilijker dan geen glaasje. Ik geloof ook dat allen die feesten en recepties organiseren hiermee rekening moeten houden. Alcoholvrij wil zeggen vrij in het verkeer. De verantwoording die feestvierenden hiermee op hun schouders laden is groot. Zou men daarom niet het kleine offer kunnen brengen van de jus d'orange?

Dorpelwachter.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(56)

De samenzweerder hurkte neer en drukte zijn oog tegen het gat in de deur. Hij kon alles duidelijk zien. De hoge rug op de met paardehaar beklede schommelstoel was goed zichtbaar, evenals het silhouet van het hoofd erboven. Hij wachtte. Drie personen waren er nog op het toneel. Binnen een paar seconden zou Augusta afgaan, gevolgd door haar woedende moeder. Alleen Harry Hawk (als Trenchard) zou achterblijven en zeggen: „Zo, dus ik ben niet op de hoogte van de manieren in betere kringen...?”

Booth hield zijn oog nog steeds tegen het gat aangedrukt. Het hoofd vóór hem bewoog zich nauwelijks. Het heelaarscheen de adem in te houden. Toen zei Trenchard: Zo, dus ik ben niet op de hoogte van de manieren in betere kringen?” Booth wachtte de rest van zijn woorden niet meer af. Hij had zijn pistool in zijn hand. Hij draaide de knop van de deur om. De deur ging open. Lincoln, die links zat en schuin voor zich uit keek, was iets meer dan een meter van hem verwijderd. Booth gleed langs de muur aan de kant van de balkons. De president had de hand van Mrs. Lincoln losgelaten, en er was nu enige ruimte tussen hun stoelen. De majoor en zijn Clara luisterden naar de humoristische monoloog van de toneelspeler beneden: „Wacht maar, ik ben in ieder geval wel op de hoogte van de manieren om je mores te leren, oud wijf — driedubbel-overgehaalde voetangel die je bent!”

Het pistool bevond zich achter het hoofd van de president, tussen het linker- en de ruggengraat. Booth schoot, en er weerklonk een geluid alsof iemand een grote papieren zak had opgeblazen en stukgeslagen. Het gebeurde juist toen er een bulderend gelach opsteeg, zodat sommige mensen het hoorden en andere weer niet. De president verroerde zich niet. Zijn hoofd hing op zijn borst en zijn stoel schommelde niet meer.

Mrs. Lincoln keerde zich bij het horen van de knal half om; haar gezicht was gerimpeld en geplooid van het lachen. Ook majoor Rathbone en miss Harris keken om. In loge 7 hing een chrysanthemum van blauwe rook. Zonder enige fanatieke pose, zonder enige glans van waanzin in zijn ogen keek Booth naar de mensen om zich heen en zei toen: „Sic semper tyrannis!” Hij zei het op zo'n normale toon dat de toeschouwers die vier meter onder hem zaten de woorden niet eens hoorden.

De samenzweerder drong zich tussen de president en diens vrouw door. Mrs. Lincoln lachte nu niet meer; zij was verward. Ze zag de jongeman vlak voor zich staan, maar ze wist niet wie hij was en wat hij wilde. De majoor zag de rookwolk en zonder te begrijpen wat er was gebeurd sprong hij op om de indringer vast te grijpen. Booth wierp zijn pistool weg en greep naar zijn mes. De majoor legde zijn hand op Booth's arm, maar de moordenaar hief zijn arm bliksemsnel op en wilde toestoten. Rathbone trachtte te pareren met zijn linkerarm en het mes sneed door zijn vlees tot op het bot.

De moordenaar sprong op de balustrade af, en de majoor wilde hem grijpen met zijn rechterarm. Booth duwde hem opzij en zei met luide stem: „Wraak voor het Zuiden!” Mrs. Lincoln begon zich zenuwachtig over haar gezicht te strijken. Zij wierp een blik op haar man, maar deze scheen te slapen. Harry Hawk — als Trenchard — begon te stotteren. Aarzelend keek hij naar de staatsloge. In de coulissen had W. J. Ferguson, een toneelspeler, de knal gehoord en toen hij naar boven de loge inkeek, zag hij uit de rook een donkere man naar de balustrade komen. Op het balkon zagen James Ferguson en zijn vriendinnetje hoe Booth over de balustrade heen klauterde vlak bij het punt waar de loges 7 en 8 in elkaar overgingen, bij het portret van George Washington, en ze zagen hoe hij zich met zijn rug naar de zaal gekeerd en hangend aan zijn handen, langzaam liet zakken. Toen hij naar beneden sprong, stootte hij zich af met zijn rechterhand. Daardoor maakte hij een halve draai, waarbij de spoor van zijn rechterlaars bleef vastzitten in het regimentsvaandel van het departement van Financiën. Terwijl het vaandel scheurde en hem volgde in zijn val, strekte de toneelspeler instinctief zijn linkervoet om de schok bij het neerkomen op te vangen, en gelijktijdig spreidde hij zijn armen. Hij kwam terecht op zijn linkerbeen en even boven zijn wreef kraakte er iets. Hij viel voorover op zijn handen, kwam overeind en rende over het toneel naar de linkerkant. Hij passeerde Harry Hawk en verdween tussen de coulissen. Het publiek begreep er niets van. Men zag de toneelspeler springen en neerkomen. Hij kwam weer overeind, en toen hij het toneel afrende hinkte hij op de buitenkant van zijn linkervoet; hij liep bijna op zijn enkel. De stomverbaasde Hawk was roerloos blijven staan. Hij hield zijn armen nog steeds opgeheven in een gebaar naar de coulissen, waarheen de dames waren verdwenen.

In de groene kamer merkte Laura Keene dat het spel was opgehouden en toen ze naar het toneel wilde lopen, liep ze bijna recht in de arm van Booth. Zij gleed langs hem heen en vroeg zich af wat er met Hawk was gebeurd. Er stond nog een toneelspeler in de weg voor Booth, en hij zag plotseling een mes flikkeren.

Uit de staatsloge weerklonk een doordringend gegil. Het was Mrs. Lincoln. Clara Harris stond over de balustrade gebogen en riep naar de mensen beneden: „Water!” Majoor Joseph B. Stewart, die met zijn vrouw en zijn zuster op de eerste rij in de zaal zat, stond op van zijn plaats en klom het toneel op. Hij had een groot, zwaar figuur en zag er in zijn lichtbruin kostuum nog groter uit dan hij al was. Hij richtte zich op, rende langs Harry Hawk heen en schreeuwde: „Houd die man tegen!”

De moordenaar hinkte naar de achterdeur, opende deze en sloot hem weer achter zich. Johnny Peanut lag op de stenen trap met de teugels van de merrie in zijn handen. Booth's

gezicht was krijt wit en grimmig-vertrokken toen hij zijn voet achteruitzwaaide en de jongen tegen zijn borst schopte. Hij nam de teugels over en hinkte naar het paard. Toen hij probeerde zijn gezonde voet in de stijgbeugel te krijgen, begon de merrie rond te draaien in een cirkel. Maar ten slotte lukte het, en hij trok zich op aan het zadel, zwaaide zijn linkerbeen er overheen, en ging juist recht zitten toen majoor Stewart de achterdeur uitkwam en riep: „Blijf staan! Blijf staan!” De majoor greep naar de teugels, maar op hetzelfde moment gaf Booth het paard de sporen en in een oogwenk was hij de steeg uit.

De route die hij koos was niet die door F Street, want dan had hij de deur in de schutting moeten openmaken. Hij reed de kant op van de T-vormige steeg, door Ninth Street heen en toen rechtdoor naar Pennsylvania Avenue. Deze eerste kilometer voorsprong op zijn achtervolgers was voor hem het belangrijkste; hij moest ervoor zorgen vóór te blijven op het nieuws dat hij had geschapen. Daarom bleef hij de kleine merrie sporen, en zij legde de oren naar achteren en galoppeerde door de straten. De samenzweerder had een beetje pijn. Hij wist dat zijn been was gekwetst, maar de pijn was nog uit te houden. Hij steunde met zijn hele gewicht op de rechterstijgbeugel, en had zijn linker dij half in het zadel. De merrie rende nu de Avenue op en zette koers naar het Capitool. Rechts van de vleugel van het Huis van Afgevaardigden scheen een maan die over twee dagen vol zou zijn.

Bij Capitool South passeerde Booth een andere ruiter die in tegengestelde richting reed. De snelle galop van de merrie trok de aandacht van de eenzame ruiter. Toen Booth New Jersey Avenue bereikte verminderde hij zijn vaart. Hij bevond zich nu in de achterbuurt, waar het zo donker was dat, als de regering tenminste niet op de hoogte was van zijn vluchtplannen, niemand hier naar hem zou zoeken. Bij Virginia Avenue sloeg hij linksaf en hij was nu bijna bij de brug.

Toen Booth wegreed van de achterzijde van Ford's Theatre, lag Johnny Peanut door de steeg te rollen, terwijl hij luidkeels jammerde: „Hij heeft me geschopt! Hij heeft me geschopt!” Majoor Stewart keerde zich om en ging het theater weer binnen, maar hij werd bijna omvergelopen door een stroom van theatervolk dat op weg was naar buiten. Achter het toneel kwam Jacob Ritterspaugh tussen de coulissen uitrennen en greep Ned Spangler bij de schouders, terwijl hij schreeuwde: „Het was Booth! Ik kan erop zweren dat het Booth was!” Spangler keerde zich om en gaf Ritterspaugh een oorvijs.

„Houd je mond!” snauwde hij. „Wat weet jij daar van?” Het publiek begon rumoerig te worden. Een paar mannen waren opgestaan en vroegen aan anderen wat er aan de hand was. De mensen begrepen nu dat het niet bij het stuk hoorde en ze voelden zich enigszins ongerust worden. Majoor Rathbone wees dramatisch naar de lege coulissen en schreeuwde: „Houd die man daar tegen!” Uit de staatsloge weerklonk wederom een gil, een gil die het publiek deed verstijven van ontzetting. De meesten waren nu gaan staan. Het was ook nu weer Mrs. Lincoln. Het was tot haar doorgedrongen dat Lincoln niet meer gewekt kon worden. In het westen getuigden vele boeren dat de maan op dit uur bloedrood uit de wolken te voorschijn kwam.

In de zaal was een man opgestaan die de vraag uitsprak die allen op hun lippen hadden: „In Godsnaam, wat is er aan de hand? Wat is er gebeurd?” Miss Shepard, de briefschrijfster, stond ook op en zag dat miss Harris zich over de balustrade van de loge heenboog, haar handen wrong en om water smeekte. Iemand in de loge, een man, schreeuwde:

„Hij heeft de president doodgeschoten!”

Van alle kanten in het theater riepen hese stemmen: „Nee! Nee!”, „Het is niet waar!” In een oogwenk leek het theater wel op een bijenkorf in de seconde na de dood van de bijenkoningin. De gangen stonden stampvol met mensen die, of ze nu wilden of niet, zich langzaam voortbewogen. Op de trappen stonden ze elkaar te verdringen; sommigen wilden naar boven en anderen wilden weer naar beneden. Er stonden ook mensen op het toneel. Harry Hawk stond er ook nog en hij huilde. Een groepje mannen probeerde de witte deur open te krijgen, maar hoe harder ze duwden des te vaster kwam hij te zitten. Hijgend van schrik nam James Ferguson het meisje naast hem in zijn armen; hij zou haar het theater uitdragen, zei hij. Geschminkte toneelspelers liepen het toneel op en vroegen wat er was gebeurd.

„Water!” smeekte miss Harris uit de loge. „Water!”

Sommige theaterbezoekers liepen de straat op en verspreidden het gerucht dat Lincoln was doodgeschoten. De president lag dood in zijn loge, zeiden ze. Er ontstond consternatie. Voor het gebouw verzamelde zich een grote menigte. Uit E en F Street kwamen nog meer mensen aarennen. Velen probeerden het theater binnen te dringen, terwijl anderen er uit probeerden te komen. Binnen vielen een paar dames flauw, en van verschillende kanten werd er nu om water geroepen.

Rathbone, die nat was van het bloed, liep de gang in en probeerde de deur open te maken. Hij ontdekte de houten plank en riep naar de mannen aan de andere kant dat ze moesten ophouden met duwen. Na zijn verzoek nog een paar maal herhaald te hebben, kon hij het stuk hout eindelijk weghalen; bevlekt met zijn bloed viel het op de grond. De majoor zei dat hij alleen maar dokters binnen kon laten. Een korte, gezette man met bakkebaardjes en een snor, schreeuwde van achter uit de wilde troep dat hij dokter was. De mensen duwden hem naar voren totdat hij in de gang stond. Het was dokter Charles Leale, assistent-arts bij de United States Volunteers, drieëntwintig jaar oud.

(wordt vervolgd)

het beeld
der
vaderen
1915

De rode steden

De socialisten in Nederland waren vroeger gewoon, jaarlijks hun congres te houden op het Paasfeest. Men sprak dan ook van Paascongressen.

De A.J.C. heeft het langst volhard bij het streven, deze christelijke hoogtijdagen tot een rood politiek feest te maken. Met paasvuren op de heide.

Het Paascongres van 1915 was bijzonder belangrijk.

Een sterke oppositie in de partij keerde zich tegen Troelstra.

Toen de eerste wereldoorlog uitbrak, hadden de socialisten in de Tweede Kamer de mobilisatie toegejuicht en voor de mobilisatiekredieten gestemd. Zij stelden zich op het standpunt, dat we onze nationale onafhankelijkheid desnoods met de wapenen moesten verdedigen. En Troelstra zei toen in de Kamer: de nationale eenheid overheerst thans de politieke verschillen.

Maar er was een sterke oppositie, die dit beleid afkeurde. En zo kwam op het Paascongres 1915 een debat van vele uren. Troelstra hield een rede, die ZES UREN duurde. En nooit was hij groter als redenaar. Een liberaal journalist, die hem had gehoord, noemde hem de grootste redenaar van die tijd in Nederland.

Hij probeerde de oppositie niet te lijmen. Hij was ze een slag voor en wierp zich op zéér offensieve wijze op zijn tegenstanders. Die kwamen met oude uitspraken van Troelstra: een proletariër heeft geen vaderland en kan dus ook geen vaderland verdedigen.

Dat was toen, zei Troelstra, maar nu is het anders. Wat zouden jullie, mannen van de oppositie, zeggen, als de Duitsers ons land binnenvielen en onze grote steden uit de lucht bombardeerden...

Troelstra won. Tweederde van het congres stemde voor de resolutie van het partijbestuur.

Maar dr. Kuyper schreef in een driestar in De Standaard: de afgevaardigden van de afdelingen op het platteland volgden Troelstra, maar de oppositie overheerste in de grote steden, met name in Amsterdam. Dáár was het socialisme nog volop revolutionair.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN
's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507
Fabricage en import van korsetfournituren, broderie, garens etc. etc.

OP gevaar af dat het kabinet al rechttoerechtdaars staat, voordat u dit stukje leest, kan ik u toch mijn laatste beschouwing ten aanzien van de crisis niet onthouden.

Ik ben er nooit happig op om over actuele politiek te spreken of te schrijven; want amper heb je a gezegd, je denkt na over b... en dan is het kabinet al gevallen, juist op een moment dat Philips er over peinst voor ieder oud televisietoestel, dood of levend, een paar honderd gulden te geven. Val daarover maar eens, mijnheer Marijnen! Ziezo, nu weet u de reden waarom ik in de parlementaire pen geklommen ben, om u te bewijzen dat ik net zo onserieus over deze zaken kan meepraten als ieder ander.

Wie mij dat gevraagd heeft doet er nu niet toe, want ik zou namen moeten noemen, welke op het lijstje van de heer Cals stonden, maar er IS mij gevraagd waar het Akkoord van Wassenaar was gebleven. Anderen zouden bij zo'n vraag (een pikant vraagje) een kleur hebben gekregen. Ik niet. Ik krijg nooit een kleur, geen roze en geen rooie. In de politiek sta ik in Nederland rechts. Van het buitenland uit bezien en door buitenlandse contacten bekeken, zou ik volgens de heer Berghuis links (in de vorm van progressief) moeten zijn. Ben ik ook niet eens. Ik wil niet links zijn, maar in alle opzichten rechts. Als ik in Engeland zou wonen... afijn laten we daarover maar zwijgen. Goed, ik kreeg geen kleur toen mij gevraagd werd waar het Akkoord van Wassenaar was gebleven. Het antwoord kwam er rond en ongedwongen uit: "in Wassenaar". Op dat idee was nog niemand gekomen, hoewel het voor de hand lag, zelfs voor de hand van de formateur. Maar wie met de mammoet geworsteld heeft, ziet kleine akkoorden over het hoofd, waarom ik de kortzichtigheid van de formateur volkomen kon begrijpen.

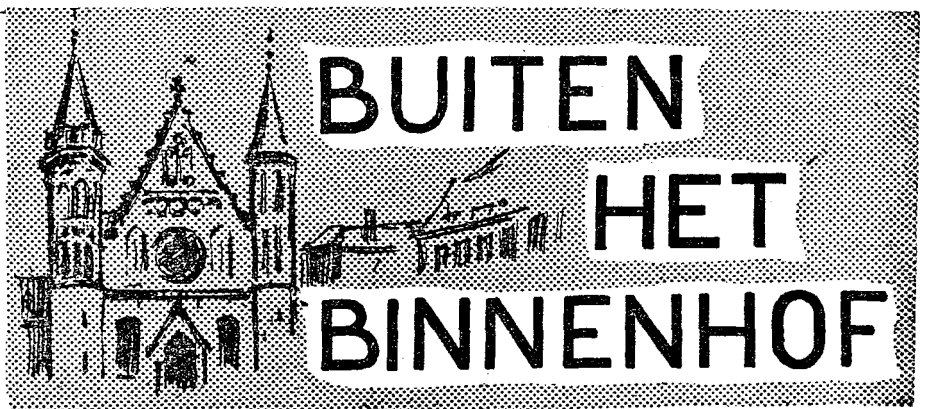
Wij zijn toen naar Wassenaar gereden; gelukkig niet zo ver als Lech. Hebben daar de recherche in de arm genomen (die vond dat niet leuk om in de arm genomen te worden, maar ja, het was in "landsbelang") en zijn gaan zoeken.

Akkoord is niet gevonden. Wij hebben nog bij ARCH gekeken, maar vonden de laatste helft van die naam al niet meer. U moet zich dat eens voorstellen, dan hebt u tenminste enig idee van de moeilijkheden rond een formatie van een kabinet.

De meeste Nederlanders, ik meen dat, hebben geen flauw benul van wat er komt kijken bij een crisis als deze. Geen flauw benul. Als zij dat hadden, begonnen zij er niet eens aan. Gelukkig beginnen de meesten dan ook niet. Als je jaren lang voorbij het opschrift ARCH bent gelopen en dat zo vanzelfsprekend hebt gevonden dat je er niet eens meer naar keek, laat staan dankbaar voor was... en je ziet dan plotseling alleen nog maar AR staan, dan gaat er iets door een mens heen. Om bij het onderzoek te blijven: het Akkoord was weg en het bleef weg. Wij hadden het echter nodig, want wij moesten iets op een akkoordje gooien. Maar waar kan je gooien als je dan geen akkoordje hebt! Je kunt toch bij een zetelverdeling maar niet in het wilde weg met portefeuilles gaan smijten! Toe nou, we wonen in een ontwikkeld gebied, vergeeten we dat nooit!

Nu is de formateur niet iemand die over een nacht ijs gaat. Maar dat ijs was er ook niet. Er was wat sneeuw in Oostenrijk en Zwitserland, maar dan had je ook alles gehad.

Onze hoop was gericht op Schmelzer, hij zou het ijs doen breken, mocht er verkillung optreden. Het voorjaar ging plotseling 'n rol spelen, ja we zagen al roodborstjes en

BUITEN
HET
BINNENHOF

roolvinken, al hoorden wij die niet. Wat wilden die voorjaarsvogels. Wie enigszins thuis is in de dierenliteratuur weet dat men nooit de nink moet verkopen alvorens men de beer heeft geschoten. Nu, dat is deze keer blijkbaar gebeurd. Ik wil daarover niet veel zeggen omdat ik bij dat alles te nauw betrokken ben geweest. Hoewel mij geen geheimhouding is opgelegd heb ik toch te veel aan minister Cals te danken dan dat ik onbescheiden zou worden. Bovendien, 30 april is in het zicht en dat knoopsgat van mijn jacquet wil ook wel eens wat.

Om het verhaal te vervolgen, Schmelzer is geraadpleegd — ik heb dat zelf gezien — maar het Akkoord van Wassenaar is niet gevonden.

Inmiddels waren er in de gelederen van de P.v.d.A. stemmen opgegaan. Gewone stemmen van gewone mannen en vrouwen die jarenlang lid waren geweest van de "De Stem des Volks", en die zowat om de andere dag na de VARA-haan waren ingevallen met "Morgenrood". Zij verklaarden, dat het tijd werd de naam van hun zangvereniging te veranderen in "De Stem des Vrije Volks", tussen haakjes: openhartig. De heer Vondeling zou dat in overweging nemen, doch alvorens hij hierover iets kon zeggen had mr. Burger, die achter de schermen een belangrijke rol speelt (vergeet dat niet, een belangrijke rol!), had mr. Burger het nieuwe kabinet bekend gemaakt.

Daarin had mr. Cals mr. Marijnen vervangen en dr. Vondeling mr. Biesheuvel. Mr. Biesheuvel was mr. Luns opgevolgd en waar mr. Luns was gebleven wist mr. Burger ook niet. (Wordt ambassadeur, niet verder vertellen! W.G.) Mr. Toxopeus was ook weg. In zijn plaats zat of de heer Smalbroek, of dr. Bruins Slot, dat wist de heer Burger nog niet. Ik weet het wel, omdat ik het genoeg heb beide heren te kennen, zowel de een als de ander. Mr. Bot bleef bij O.K.W., en Bogaers bij V.H. Van Defensie was De Jong niet weg te krijgen, hoewel hier — dat weet ik ook — geen invloed van het leger in het spel was. Voor landbouw komt ir. Vredeling, (P.v.d.A.) gezien ook de invloed van de groei van de rode biet ten aanzien van de suikerbiet. Op Economische Zaken zette de heer Burger drs. Nederhorst, op Sociale Zaken Suurhoff, op Financiën Van Campen (K.V.P.) en op Justitie prof. Samkalden, zoals u weet P.v.d.A.

Blijft over: Maatschappelijk Werk. Wie. o wie? Mejufvrouw mr. Rutgers!

Mocht dat laatste eens waar zijn, dan, dán mag ik mij gelukkig prijzen dáaraan te hebben meegewerkt!

William Frankop

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoonno. 01846 — 2156 — 2484
Hardinxveld -Giessendam

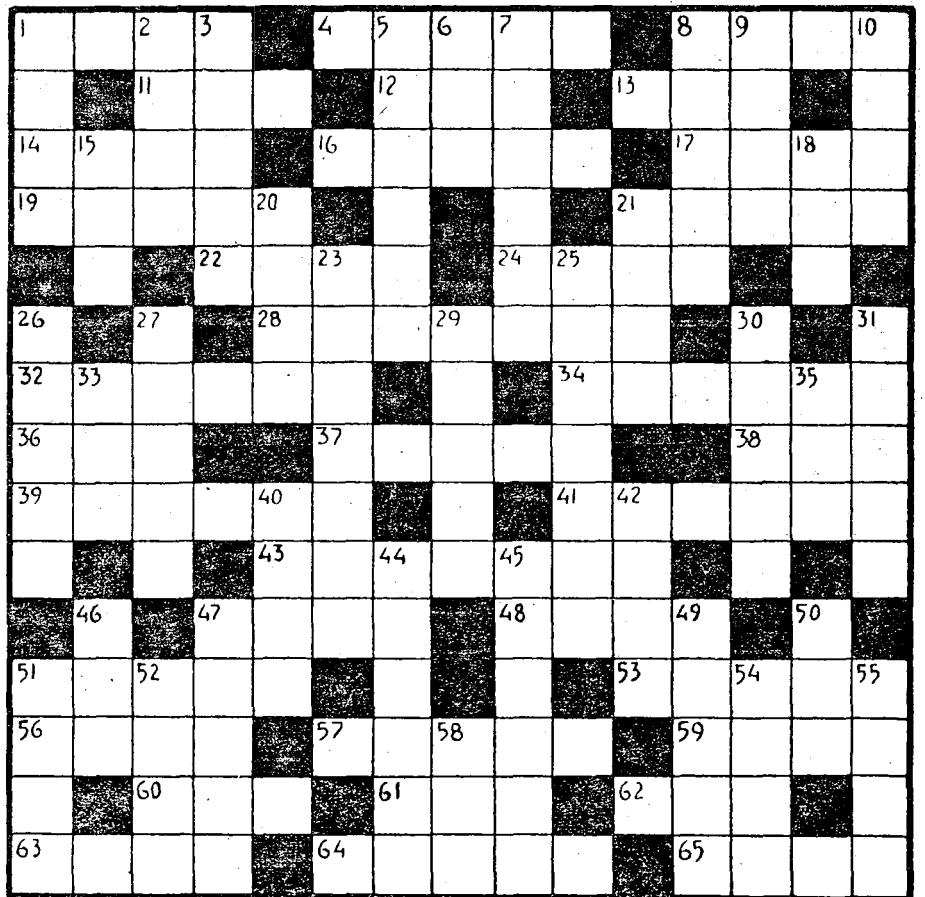
Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. glas; 4. gasreguleur (auto's); 8. gierigaard; 11. streling; 12. tijdperk; 13. bijlartstok; 14. knol; 16. schrijver; 17. vreemde munt; 19. bosgod; 21. verhindering; 22. ereplaats; 24. kort; 28. edeling; 32. offerplaats; 34. land; 36. boom; 37. "wilde" bezigheid; 38. lidwoord; 39. vlug; 41. werk voor de toekomst; 43. beheersen; 47. geneesmiddel; 48. geneesheer; 51. waanbeeld; 53. binnenste deel van sigaar; 56. kledingstuk; 57. heester; 59. land; 60. Europeaan; 61. ontkenning; 62. rustplaats; 63. deel; 64. vertegenwoordiger; 65. wang.

Vertikaal: 1. vrucht; 2. dienstbaar man; 3. muziekgezelschap; 5. klaar; 6. vreemde munt; 7. taak; 8. verdragen;

9. wissel; 10. loods; 15. vaartuig; 18. elasticiteit; 20. hoofdstad; 21. prima; 23. zeilschip; 25. huichelaar; 26. precies; 27. breedvoerig; 29. schip; 30. pottenbakkersaarde; 31. plaats in Groningen; 33. vroeger; 35. meisjesnaam; 40. stabiliteit; 42. tegen; 44. lust; 45. knaagdier (mv); 46. voor; 47. kalm; 49. plaats in Friesland; 50. afgelegen; 51. lekkernij; 52. bediende; 54. badhotel; 55. ontkenning; 58. zoogdier.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. nachtschuit; 5. zak; 6. misrekeningen; 11. kanarie; 12. eiseres; 13. appelflap; 16. piepers; 17. overeen; 19. plompverloren; 22. mug; 23. kunstmoeder.
Verticaal: 2. chicane; 3. turftrapper; 4. tennisbanen; 5. zoemers; 7. rijksappel; 8. bedelstaven; 9. zelfportret; 10. inspannen; 14. verslag; 15. gevoerd; 20. mok; 21. O.Z.O.

Hebt u een lijstje?

A C H T E R P A G I N A

DIT is het kardinale punt: hebt u een lijstje of hebt u er geen.

"Een" lijstje of "geen" lijstje, dat is de kwestie.

Dit is een zo duidelijke stelling, dat u die niet meer kunt vergeten. De vraag is nu alleen nog: wat voor een lijstje?

Wij bedoelen:

- geen lijstje aan de muur;
- geen lijstje met ministeriabelen voor het kabinet waarmee wij voorlopig weer verder door het politieke leven kunnen gaan;
- geen spieklijstje (elders spiekbriefje of spiekpapiertje);
- geen verlanglijstje voor verjaardagen, verlovingen, huwelijken of jubilea.

Deze lijstjes bedoelen wij niet.

Het zijn overigens allemaal wel belangrijke lijstjes. Vooral het verlanglijstje. Dat zult u met ons eens zijn.

Het belang van zulk een lijstje is, dat u en anderen weten waar hij of zij aan toe is; wat van de ene kant wordt gevraagd en waaraan van de andere kant moet worden voldaan om die ene kant gelukkig te maken.

Men weet over en weer waar men met een verlanglijstje aan toe is.

Urgent

Zo'n verlanglijstje wordt — althans als het niet erg kort is — nooit helemaal afgewerkt. Er blijft een rest over. Degene, die een en ander verlangt, zet dan ook als regel wat hij of zij het meest verlangt bovenaan en de rest volgt daaronder. Daarmede wordt dan de urgentie van de verlangens aangegeven.

Het lijstje, dat wij bedoelen is in zijn geheel urgent. Het is volledig een urgentielijst.

U weet uit het voorgaande welke lijstjes wij niet bedoelen.

Maar wij bedoelen wel:

- een lijstje met namen van personen, die nog geen lid zijn van de A.R.-Partij en die daar toch wel voor in aanmerking komen.

Waarom?

WAAROM is zo'n lijstje van zo groot belang? Wat betekent zo'n lijstje in het kader van de ledenwerfactie van de kiesvereniging in haar werkgebied?

Dit: dat men met elkaar weet waar men aan toe is.

Dat men op een lijstje — concreet — voor zijn ogen heeft wie nog geen lid is, maar het als geestverwant wel zou kunnen zijn.

Per kiesvereniging moet men zo'n lijstje opstellen van de mensen, die voor een lidmaatschap benaderd kunnen worden. Dat lijstje moet worden opgesteld en dan moet men vervolgens de te bezoeken personen onderling verdelen.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijft postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Als dat lijstje niet wordt opgesteld, gebeurt er in zo'n kiesvereniging niets.

Men gaat niet in het wilde weg op pad. Dat zal althans niet vaak — en dan nog onvoldoende — gebeuren.

Simpel en belangrijk

ALS men als bestuur van een kiesvereniging bijeenkomt om allerlei zaken te bespreken en o.a. besluit: wij moeten ook weer eens wat leen gaan werven, dan is dat mooi, maar als men dan vervolgens naar huis gaat zonder verder de zaak concreet even te regelen, dan is het resultaat, dat men op een volgende bestuursvergadering zegt: o ja, dat is waar ook, wij moeten nog wat leden werven tijdens die landelijke ledenwerfactie. Nu, wij moeten maar eens zien. Laten wij ieder eens een paar mensen bezoeken. Weer een prachtig besluit, maar wie gaat nu wie bezoeken? Neem maar rustig aan: niemand gaat op die manier ook maar iemand als lid werven.

Wij hebben de indruk, dat in een nog te groot percentage kiesverenigingen de besturen aan dat simpele maar tevens zo uiterst belangrijke lijstje niet toekomen. Dat is een ernstige zaak en men mag zich op een gegeven moment gaan afvragen of zulke besturen wel voldoende berekend zijn voor hun taak.

De ledenwerving is voor een partij van zo groot belang, dat dit een vast agendapunt op elke bestuursvergadering (en ook op elke ledenvergadering) dient te zijn. Niet alleen tijdens een landelijke ledenwerfactie in een bepaald seizoen, maar jaar in jaar uit.

Wie komt achteraan?

ER zijn nog teveel kiesverenigingen, welke nog steeds niet een vijftal nieuwe leden hebben gewonnen. Wij zonderen overigens uit — zoals wij al eerder hebben geschreven — de kleine kiesverenigingen in kleine plaatsen of verouderde wijken en ook de kiesverenigingen — die zijn er ook — die jaar in jaar uit met de ledenwerving actief bezig zijn en in de periode van de landelijke actie niet nog eens direct zo'n aantal halen.

Maar er zijn afgezien daarvan inderdaad nog teveel kiesverenigingen, welke nog steeds geen actie hebben ondernomen.

Neemt u nog maar eens voor u „Nederlandse Gedachten" van 20 maart j.l. Dan ziet u bijvoorbeeld Rotterdam. Acht kiesverenigingen vijf of meer nieuwe leden. Rotterdam heeft 28 kiesverenigingen. Aanvaardbaar zou men kunnen achten dat acht niet tot vijf nieuwe leden komen. Twintig moeten het toch zeker wel kunnen halen. Twaalf zullen dus nog echt wat moeten gaan doen.

U ziet verder, dat geen van de kiesverenigingen in Utrecht tot dusverre vijf nieuwe leden heeft gewonnen. Maar Amersfoort heeft er al 31. Zijn er voor Utrechtse kiesverenigingen dan geen mogelijkheden om vijf nieuwe leden te werven?

Rotterdam heeft volgens „Nederlandse Gedachten" van 20 maart 102 nieuwe leden gewonnen met 28 kiesverenigingen. Een van de twee Dordtse kiesverenigingen — Dordrecht II — won er alleen 100.

Een enkele man, die inderdaad er op uitgaat, werft uiteraard meer leden, dan vele mannen die alleen maar zeggen: wij moeten nog wat leden werven.

Een kiesvereniging in een zogenaamde verouderende wijk in het centrum van Den Haag wint 9 leden. Waar blijven de kiesverenigingen in de nieuwere wijken van 's-Gravenhage. En is het nu echt in dit opzicht nodig, dat Amsterdam (die grote stad), hoofdstad des lands, achteraan loopt in de rij van schaarse ledenwinners?

Er op uit

MENSEN, wij moeten er op uit. Juist in deze tijd van kabinetscrisis trekt de politiek extra aandacht.

Leden werven is noodzakelijk. Leden werven is heel goed mogelijk. Besturen der kiesverenigingen, let op.

Een lijstje maken.

Dat is de kwestie.

En dan allemaal er op uit.

Samenkomen

JUIST in deze tijd van kabinetscrisis moet er ook vergaderd worden. Nu, vergaderingen houden kunnen wij nog wel. Week in week uit wordt er in de diverse streken van het land vergaderd, zowel in regionaal als plaatselijk verband.

Dat is een goede zaak. Wij moeten de dingen welke aan de orde zijn met elkaar bespreken. Alleen op uw dagblad — hoe belangrijk dat ook kan zijn — kunt u niet drijven. Als u ook „Nederlandse Gedachten" leest bent u al een belangrijke stap vóór vergeleken bij hen, die alleen een dagblad lezen.

Maar als mensen wil je de dingen ook eens bepraten. Daar is overal wel belangstelling voor.

Niet dat de opkomst dan overal even groot is. Dat kan men ook niet altijd verwachten en dat hoeft trouwens ook

niet. Hoewel het dikwijls wel prettig en gezellig is met velen samen te zijn. Maar de kleinere bijeenkomsten zijn soms nog gezelliger en er wordt vaak nog diepgaander en meer ronduit gesproken. En in kleinere kring nemen er vaak meer aan de discussie deel.

Voldaan huiswaarts

MAAR de grotere opkomsten kunnen toch ook nog regelmatig worden geconstateerd in onze kring.

Neem bijvoorbeeld die vergadering, welke vier van de Amsterdamse kiesverenigingen in februari j.l. (nog voor de kabinetscrisis) belegden. Onderwerp: „De A.R.P. in een veranderende wereld". Men had gezamenlijk wat extra ruchtbaarheid aan deze bijeenkomst gegeven. Men had de stoute schoenen aangetrokken, zo maar de Woestduinkerksaal gehuurd en deze als receptiezaal doen inrichten. Opkomst 158 personen. Een goede rede, een goede discussie. Allen gingen voldaan huiswaarts.

De secretaris van een der kiesverenigingen schreef ons o.m.:

„Dat wij eerst in de rats hebben gezeten om een dergelijk gebouw te huren, laat zich verstaan. Zo zult u ook kunnen begrijpen, hoe blij wij wel waren met deze verrassende opkomst. Het devies is dan ook: met samen vergaderen meer kansen."

Zo is het. Als men ter plaatse als kiesvereniging alleen geen redelijke opkomstresultaten heeft, doe het dan eens samen met genabuurde kiesverenigingen.

Widex

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 3 april belegt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is "Royal", Willemsplein te Arnhem.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer O. Postma, directeur van het dagblad "Trouw", spreken over "De zin van de christelijke pers".

★ Op donderdag 8 april houdt de Statencentrale Haarlem haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is één der zalen van de Kloppersingelkerk, ingang Zocherstraat 32 te Haarlem.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Dr. A. Veerman te Rijswijk (Z.-H.) zal spreken over "De A.R. op weg".

★ Op zaterdag 10 april belegt het Provinciaal Comité Groningen zijn jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is "Het Tehuis", Lutkenieuwstraat te Groningen.

Aanvang der morgenvergadering te 10.15 uur.

Behandeling der huishoudelijke zaken een discussie over de positie van de chr. pers, na een inleiding van de heer O. Postma, directeur van het dagblad "Trouw".

Aanvang der middagvergadering te 14.15 uur.

De heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over "Bouwen aan de toekomst".

voor TUIN en PLANTSOEN

hoveniersbedrijf **Ad Kraan**

AANLEG middelweg 63
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR telef. 01827-342

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Deze week

- Kabinet en Kamer — elk een eigen verantwoordelijkheid (pag. 1).
- Partij Convent (pag. 2).
- Kerk en Staat (pag. 2).
- Actuele commentaren (pag. 3).
- T.V.-gesprek met J. Smallembroek (pag. 4).
- Centraal Economisch Plan 1965 (pag. 5).
- De Gaulle's politiek (pag. 6 en 7).
- De Rijnmondverkiezingen (pag. 8).
- Radiorede mr. W. R. van der Sluis (pag. 9).

Een kabinet is geen commissie van administrateurs, door een raad van fractievoorzitters benoemd en van een taakomschrijving voorzien.

Ministers zijn dienaren der Kroon, door H.M. de Koningin benoemd. Benoemd op advies van een formateur, door H.M. de Koningin uitgekozen en van een opdracht voorzien.

Heeft de formateur zijn advies aan het Staatshoofd opgesteld, nadat hij bindende afspraken heeft gemaakt met fracties, die samen in het parlement een meerderheid vormen, dan spreekt men tegenwoordig van een parlementair kabinet. Zonder die bindende afspraken heet het Kabinet extra-parlementair.

Bij een extra-parlementair kabinet is de dualiteit van ons staatsbestel: de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van kabinet en parlement, beter zichtbaar.

Bij een parlementair kabinet, zo is de meestal aanvaarde gedachte, is de stabiliteit groter. Het kabinet kan „niks gebeuren”, als het zich maar aan de afspraken houdt, want dan heeft het recht op de steun van de meerderheid.

Het gaat om

gouvernementele kracht

maar ook om

levend en sterk tegenspel

KABINET EN KAMER

MAAR dit is te simpel. Als een parlementair kabinet zijn beleid alleen maar rechtvaardigt door een verwijzing naar gemaakte afspraken, staat het zwak. Zwak tegenover de publieke opinie. Ook zwak tegenover het parlement. Dan maakt het de indruk, zelf niet in zijn beleid te geloven. Dan ontdekt men geen vastheid, geen overtuiging, geen gouvernementele kracht.

Een kabinet wordt en blijft niet sterk tegenover de Staten-Generaal, alleen maar doordat het zich aan afspraken houdt.

Het moet een beleid voeren, dat vertrouwen wekt. De volksvertegenwoor-

diging moet het voelen: we hebben te maken met mannen en vrouwen die zelf weten wat ze willen, en die hun program tot leven brengen.

DE volksvertegenwoordiging moet zorgen voor een levend en sterk tegenspel. De „regeringspartijen” evenzeer als de „oppositie”. Men denkt wel eens, dat de „regeringsmeerderheid” allereerst moet zorgen voor het nakomen van gemaakte afspraken, om zo het kabinet in stand te houden.

Het kabinet moet te allen tijde kunnen rekenen op de meerderheid, die immers zich heeft vastgelegd door een akkoord.

Maar dit is één kant van de zaak, al is het juist, dat politieke moraliteit geen spel met het gegeven woord toelaat.

Maar er is ook een andere kant. Bij elke beslissing, bij elke stemming moet er een basis zijn in de overtuiging, dat het zo goed is, in het belang van land en volk.

En anders — moet men eerlijk zeggen: wij kunnen niet, wij mogen niets doen tegen onze overtuiging. Het akkoord heeft zijn grondslag verloren. De omstandigheden zijn zo gewijzigd, of het kabinet schiet zodanig te kort in overtuigende beleidskracht dat wij het akkoord geen voldoende waarde voor de samenwerking kunnen geven.

Dat zou een ernstige zaak zijn, maar zulk een situatie is denkbaar.

Zij hangt altijd als een mogelijkheid boven een parlementair kabinet. Er is maar één manier, om te voorkomen, dat zij een fatale werkelijkheid wordt, nl. het voortdurend openbaar gemeen overleg tussen regering en staten-generaal.

Bij de foto:

De formateur en de drie fractievoorzitters, die nu al enige weken op het Plein in Den Haag aan het timmeren zijn aan een nieuw kabinet, verpozen zich even in de tuin van het Kabinet van Algemene Zaken om bij te komen van de besprekingen. V.l.n.r. de heren Vondeling, Cals, Smallembroek en Schmelzer.

De nadruk valt hier op twee woorden:

• **Openbaar** overleg tussen de Regering en de Kamer, en niet een onderonsje tussen ministers en sommige fractievoorzitters.

• **Overleg**, dat wil zeggen een op tafel leggen van de argumenten, die werkelijk van belang zijn, en geen spel van zet en tegenzet, om zo mogelijk tot remise te komen.

ER is een laatste punt, dat overweging verdient.

De dualiteit wordt openbaar in het overleg tussen kabinet en volksvertegenwoordiging. Er is géén overleg met georganiseerde politieke partijen. De fractie heeft haar eigen niet overdraagbare verantwoordelijkheid waarbij zij niet gedekt kan worden door besluiten van partijbesturen.

De leden van de Staten-Generaal stemmen zonder last of ruggespraak. Zij hebben hun vrijheid ook tegenover hun eigen partij te bewaren. Er is een zedelijke band tussen kiezers en gekozenen, die steeds blijft trekken, wanneer er een levend en vruchtbaar contact blijft. Maar elke fractie en elk lid dier fractie staat tenslotte voor de eigen keuze en beslissing, geschraagd door het vertrouwen der partij.

En — bij de eerstvolgende verkiezing kan een partij zich bezighouden met de vraag, of dat vertrouwen al of niet werd beschaamd.

A.

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijlweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

Kerk en Staat

ONDER deze titel verscheen vorig jaar een geschrift, waarbij als nadere aanduiding vermeld stond: „Overwegingen van de generale synode van de Nederlands Hervormde kerk”.

Deze overwegingen zijn in de synode-vergadering van 18 februari 1964 aanvaard.

De synode verwacht:

- Ten eerste dat kringen van gemeenteleden deze overwegingen in gedegen overleg zullen nemen,

De politieke verantwoordelijkheid van de kerk(I)

waarbij veel inspanning wordt gevraagd om kennis te nemen van de denkbaarheid der commissie die het rapport heeft opgesteld.

- Ten tweede: dat zij die bij het vraagstuk verhouding van kerk en staat betrokken zijn (en de synode denkt daarbij vooral aan hen die met een taak in het politieke leven belast zijn) zich ook die inspanning zullen willen getroosten.

Het is dus niet vreemd dat in het orgaan van onze partij een poging gewaagd wordt het bewijs van het meedenken, in de vorm van dit artikel, te leveren. In hoever bij de opstelling van dit rapport overleg en samenspreking heeft plaats gehad met vooraanstaande figuren uit het politieke leven, blijkt uit het boekje niet.*)

In twee hoofdstukken handelt het rapport over het Koninkrijk Gods in de veel-eenheid van de bijbelse verkondiging en in de geschiedenis, waarbij op de voorgrond treedt dat Christus regeert en Hem de heerschappij is opgedragen, welke belijdenis alleen uit de kracht van het geloof uitgesproken kan worden. Daaruit vloeit voort

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ter name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 6,20.

dat kerk en staat ieder een eigen zelfstandige en niet van die van de ander herleidbare verantwoordelijkheid in het Koninkrijk Gods hebben.

Dit uitgangspunt voor de staat als mede-verantwoordelijk ten aanzien van het Koninkrijk Gods, geeft aan de politiek opdracht en inhoud en heft de politiek op het hoge niveau van mede-verantwoordelijkheid in het Koninkrijk Gods.

De verleiding is groot om nader in te gaan op hetgeen in het geschrift over de kerk wordt geschreven. Slechts een viertal aantekeningen over hoe de kerk zich in het politieke leven manifesteert.

- Ten eerste: de kerk behoedt de staat voor vergodlijking, want zij predikt het Woord.

- Ten tweede: de kerk kan niet zorgvuldig genoeg zijn in de voortdurende toetsing van de prediking aan de bijbelse boodschap van God.

- Ten derde: het eigen werk der kerk heeft allerlei instituten, gedragspatronen en waarde-oordelen geschapen, waaruit de liefde dient uit te stralen tot heil der mensheid.

- Ten vierde: de kerk kan door slechts kerk te zijn het draagvlak helpen vormen voor het tot stand komen van een nieuwe rechtsorde.

Als in het rapport over de staat gehandeld wordt dan staat de uitspraak centraal: „Geen staat kan zonder geestelijke achtergrond bestaan”, welke uitspraak wijst op de grondovertuiging aangaande de mens en zijn bestemming, de gemeenschap en de gerechtigheid. In verband daarmee handelt het rapport over de humaniteit die meestal spreekt over „de rechten van de mens”, voor welke humaniteit de kerk waardering heeft, doch welke zij niet veilig acht „wanneer de levende achtergrond van Gods recht uit het bewustzijn wegzakt, en daarmee de afglans van Gods gerechtigheid, barmhartigheid en menselijkheid verbleekt”. Want een staat die aan die geestelijke wortels ontrukt wordt, is rijp voor intolerante ideologieën. Alleen de zelfopenbaring van God is in politieke orde in staat de tolerantie veilig te stellen.

Opening van zaken

De liberalen hadden zich, eerst in het kabinet en toen bij het overleg met de heer Schmelzer, zo vastgehaakt aan de opvattingen van de heren Scholten en Veldkamp,

die door de Tweede Kamer waren afgewezen, dat zij niet meer met goed fatsoen terug konden. Zij verlieten dus de boot.

Daarna werd de heer Vondeling in het gesprek betrokken. En vier fractievoorzitters overlegden met de formateur.

Tot veler teleurstelling stapte toen ook de heer Beernink uit de boot.

De laatste doet nu moeite om zijn partijgenoten duidelijk te maken, dat hij niet anders kon. Sterker, dat andere fractievoorzitters zijn vredesopgingen hebben gefrustreerd en zelfs weigerden, zijn vredesvoorstellen aan

hun fracties over te brengen.

Wij wachten nog maar even, voor wij een afsluitende beschouwing aan de gang van zaken wijden. Er komt een kabinet. Misschien is er al gauw een kabinet. Misschien is het kabinet er al, wanneer onze lezers dit nummer van Nederlandse Gedachten onder de ogen krijgen.

En als dat nieuwe kabinet in de Tweede Kamer verschijnt, om zich met zijn regeringsprogramma te presenteren, dan zal elke fractie haar houding bepalen en haar positie duidelijk maken. Dan zal in een open debat ook precies, zo duidelijk en zo volledig mogelijk, uit de doeken worden gedaan, waarom de kabinetsformatie op een bepaalde manier is verlopen. Ook de heer Beernink kan dan de zienswijze van zijn

Partij Convent op 24 april a.s.

Het voorjaars-Partij Convent van onze partij komt op zaterdag 24 april a.s. bijeen.

Zoals dat in de regel het geval is zal de bijeenkomst plaatsvinden in „Esplanade”, Lucas Bolwerk te Utrecht. De aanvang der vergadering is vastgesteld op 's morgens 11.00 uur.

De agenda bevat volgens reglementair voorschrift de behandeling van de jaarverslagen. Achtereenvolgens passeren dan het Centraal Comité, de ARJOS, de Dr. A. Kuiperstichting, het College van Advies, etc. de revue.

Deze jaarverslagen zijn in de vorm van een gedrukt boekwerk van 362 pagina's onder de titel „Jaarverslag van de A.R. Partij over het jaar 1964” aan de leden aangeboden.

Vooraf aan de behandeling van deze verslagen gaat de openingsrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis.

Statutair is ook, dat het Partij Convent bespreekt „het politieke beleid van de Anti-Revolutionaire Kamerfracties, tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie uitgenodigd wordt ter vergadering een overzicht te geven van de verrichte werkzaamheden in het afgelopen jaar”.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn als regel openbaar. Dat is ook nu weer het geval.

Iedereen is dus welkom, natuurlijk voorzover de plaatsruimte het toelaat. Daarom is het noodzakelijk, dat men zich tevoren tot het partijbureau wendt met het verzoek een uitnodiging te mogen ontvangen. Dit voorkomt dus eventuele teleurstellingen.

Op de inhoud van de jaarverslagen komen wij in de eerstvolgende weken nader terug.

Daarom eindigt het rapport zijn beschouwing over de staat aldus: „Onze bestemming tot mondige kinderen in het Koninkrijk Gods plaatst ons in het heden voor de ontzaglijke verantwoordelijkheid, niet door verkeerde

gehoorzaamheid de rebellie tegen God te steunen en niet door verkeerde ongehoorzaamheid Gods regering tegen te staan. Juist daarom is het bezig zijn met de politieke verantwoordelijkheid der kerk een heilige zaak”.

Daarom is ook (in aansluiting op deze dringende uitspraak) de politiek voor de mensen van de kerk een heilige zaak. In het tweede artikel hopen wij te handelen over de politieke partij.

J. SCHIPPER.

*) In „Tijd en Taak” van 2 jan. 1965 wordt medegedeeld dat geen politici betrokken zijn geweest bij de opstelling van dit geschrift.

Cals met Pasen gereed?

Ei, ei, wat komt er uit dat ei?

(Uit het Vrije Volk)

* * * Vrije kwestie en de P.v.d.A.

De heer Beernink heeft vorige week gezegd dat er geen kabinetscrisis geweest zou zijn, indien het radio- en televisie-beleid steeds door iedereen als een vrije kwestie zou zijn beschouwd. Op grond van de harde feiten geloven wij dat dit een vergissing is. Indien namelijk het kabinet-Marijnen met het voorstel, dat door de meerderheid van de ministers ondersteund werd, voor de Tweede Kamer was gekomen, dan zouden de V.V.D. en een deel van de C.H.U. hebben tegengestemd.

Dit betekent dat het kabinet alleen door de P.v.d.A. gered had kunnen worden. Wij menen te weten dat dit net iets te veel van de P.v.d.A. gevraagd zou geweest zijn. Vooral daarom zou men zich van socialistische zijde daartoe niet geroepen gevoeld hebben, omdat de P.v.d.A. dan de tol had moeten betalen van de vrijheid, die C.H.U. en V.V.D. voor zich opeisen.

Wij kunnen er in komen dat men daarvoor paste.

* * * Vrije kwestie en de V.V.D.

Indien kabinetsformateur-Cals en de heren Schmelzer en Smallegenbroek het de heer Beernink hadden veroorloofd om tijdens en ook na de huidige kabinetsformatie als regeringspartij het radio- en televisie-vraagstuk als een vrije kwestie aan te merken, dan was er op 25 maart een vreemde situatie ontstaan. Deze namelijk dat men dan eerblijvendshalve ook de V.V.D. had moeten uitnodigen weer aan het formatie-gesprek deel te nemen. Wat men de C.H.U. toestaat kan men immers de V.V.D. niet weigeren. Maar in dat geval zou de klok teruggedraaid zijn naar het uitgangspunt, hierboven omschreven. Een onmogelijk uitgangspunt dus.

* * * Alles vrije kwestie voor iedereen

Indien het radio- en televisie-vraagstuk voor C.H.U. en eventueel de V.V.D. (als coalitie-partners) een vrije kwestie had kunnen zijn, dan zou daar nog een ander logisch gevolg aan vastgezet hebben. Namelijk dit, dat ieder der formatie-partners elk ander belangrijk programmpunt eveneens voor zich als vrije kwestie zou kunnen claimen.

Het vrijheid-blijheid-ideaal schijnt in zulk een situatie erg schoon, maar de barre werkelijkheid zou een andere geweest zijn. Het nieuwe kabinet zou dan beter of zonder program op de proppen kunnen komen of met een program, dat het in de etalage wel aardig doet, doch voor welks verwezenlijking geen mens een stuiver zou geven.

Zoek onder die omstandigheden maar eens ministers, die bereid zijn als excellente schietschijf te dienen. De eerstvolgende kabinetscrisis zou al weer voor de deur hebben gestaan. Aan zoiets is in Frankrijk de Vierde Republiek te gronde gegaan...

Geen gouvernementeel denkend mens zal ons land en volk eenzelfde lot toewensen.

Op de verdeling van de ministersposten zijn al verscheidene formaties gestrand. Ik geloof niet dat het er deze keer van komt. Maar toch is ook de heer Cals pas in moeilijkheden geraakt toen de mannetjes in het geding kwamen. Ik reken er nog op dat het formatiekwartet deze hindernis genomen heeft tegen de tijd dat dit kranje in uw bus valt, eerder zelfs, maar dan nog kunnen wij er even bij stil staan waarom de zetelverdeling zoveel moeite kostte.

Nu is wel duidelijk dat de paden glibberig worden als personen in het geding raken. Als er met een mannetje geschoven wordt heeft dat consequenties voor hemzelf (en zijn gezin), voor de interne verhoudingen in een kabinet en voor de reacties van het publiek thuis. Een minister die van zijn troon valt raakt op een slag een hele serie verworvenheden kwijt: zijn pre-historische maar niettemin meestal graag gehoorde aanspreektitel, zijn bewindsautomobil met chauffeur en zijn secretaresse om maar eens een paar gerieflijkheden te noemen. De ene dag is hij nog aanvoerder van een ambtelijk concern, de volgende dag zit hij op wachtgeld naar commissariaten uit te kijken en moet hij zijn eigen brieven schrijven. Dat moet natuurlijk even wennen. Het is altijd mogelijk dat een minister zijn baan binnen de kortste keren kwijt raakt. Hij weet dat tevoren, maar niettemin komt hij soms op straat te staan met de brokstukken van zijn stoel nog onder het zitvlak, zo vast zat hij op zijn zetel geplakt. En is het voor meneer minister een hele slag, ook zijn vrouw kan er soms zwaar aan tillen.

En dan het effect van een verschuiving naar buiten. Een minister kan als collega een lastpost zijn maar elders als een strijdbaar held te boek staan. Een minister kan door insiders minder briljant gevonden worden maar voor het publiek als een succesnummer gelden; een minister kan ook door ingewij-

den hoog geprezen worden om zijn voorbeeldige wijsheid maar vanuit de zaal bezien in het geheel niet opvallen. Dat zijn allemaal dingen waarmee gerekend moet worden en die een formateur voor warrige puzzels plaatsen, voor vergelijkingen met te veel onbekenden. Of, zoals nu het geval was, voor vergelijkingen met te veel bekenden. Neem de KVP die in het demissionaire kabinet vertegenwoordigd was door de heren Marynen, Bogaers, De Jong, Veldkamp, Luns en Bot. Zes plaatsen in de koets. Maak daar nu eens vijf van, waarbij Cals de teugels overneemt. Goed, de heer Marijnen kan rustig vertrekken omdat het niet zo gek is dat hij bij een kabinet van een andere samenstelling de leiding uit handen geeft. Maar wie moet er nog meer weg? Bogaers? Dat is ondenkbaar omdat hij punt één eindelijk echt schot begint te krijgen in de bouwproductie en hij punt twee links en rechts geprezen wordt. De Jong dan? Minister De Jong — aanvankelijk van verscheidene kanten geattaqueerd als reorganisator — liet de kritiek tijdig verstommen en oogste vele complimentjes. Goed, de heer De Jong blijft zitten. En Luns? Moet een partij de populairste man van het land tussentijds laten vallen al zit hij inderdaad al langer dan velen lief is op het Plein? Luns weg is nog steeds niet te verkopen. Oké, dan ruimen we Veldkamp op. Dat lijkt makkelijk want er zijn ongeveer twaalf redenen op te noemen om de heer Veldkamp uit te wuiven, maar als men even nadenkt blijken er dertien overwegingen om hem te handhaven. Het wordt nu eenvoudig, denkt u. Als Bogaers, De Jong, Luns en Veldkamp moeten blijven, dan moet Bot weg. Juist, maar voor wij de heer Bot nu onze beste wensen doen toekomen voor zijn verdere leven, moeten wij ons toch wel even realiseren dat de heer Bot een radio- en tv-beleid verdedigd heeft dat verdacht veel lijkt op het omroepbeleid waarvoor de heer Cals een nieuwe coalitie wist te winnen. En als wij nu eens even ver in onze herinnering teruggaan dan staat ons

bij dat het kabinet juist op het omroepbeleid gevallen is. Ziet u het probleem? Er moesten zes man op vijf plaatsen komen, iets wat in een autobus nog wel eens lukt maar in een kabinet een heksentoe is.

En dan is de helft van de complicaties u nog niet aangezegd. Want wie nu denkt dat de PvdA bovenstaande redenering van a tot z volgde en vervolgens uit politieke naastenliefde zonder protest bereid was alleen de opengevallen plaatsen te bemannen, taxeert de heer Vondeling ver beneden de prijs. De aanvoerder van de PvdA legde namelijk een rode eis op tafel die het roomse beginsel "blij-zitten-waar-je-zit-en-ver-roer-je-niet" in de kern aantastte. Hij eiste namelijk behalve Economische Zaken - dat opengevallen was - ook Buitenlandse Zaken voor zich op. Een overspannen wens? Helemaal niet, als men bedenkt door hoeveel stemmen in het parlement de heer Vondeling gedekt wordt. De eis betekende echter wel dat de heer Luns zou moeten wijken zonder dat zijn naam of zijn kwaliteiten van socialistische kant in het geding gebracht werden. En een aftocht van Luns zou voor de KVP in het land niet te verkopen zijn.

Als de formatie dit schaakspel tegen de tijd dat u deze krant in handen krijgt inderdaad overleefd heeft — en ik ga daar nog steeds van uit — kunt u zelf zien welke prijs de heer Vondeling van de KVP voor Luns gekregen heeft. Als dan een extraatje in de financieel-economische sector wordt zal het me niet verbazen. Ondertussen vertelt onze heer Smallegenbroek overal dat de financieel-economische beslissingen tegenwoordig niet meer in de driehoek van Financiën, Economische Zaken en Sociale Zaken vallen, maar, in de vijfhoek waartoe ook nog Volkshuisvesting en Landbouw behoren. Ik heb het vermoeden dat hij ons op deze manier probeert te vertellen dat men de positie van de minister van Landbouw vooral niet moet onderschatten. Hij heeft daarin volkomen gelijk. Maar laat hij zich toch vooral geen zorgen maken dat wij hem over het personele onderhandelingsresultaat lastig vallen als hij inderdaad de slagzin van mijn voormalige haringman: drie-halen-twee-betalen in de praktijk heeft gebracht. P.

* * * Verschil

Enkele dagen geleden veroorzaakte het gas dat de Amerikanen in Vietnam gebruikten, veel kritiek. Zelfs in Engeland weerde men zich geducht, hoewel de Britten enkele jaren geleden op Cyprus zelf begonnen zijn zich van dit tamelijk onschuldige gas te bedienen in hun strijd met de Eoka-rebellen. Ook de Amerikanen gebruikten het in eigen land bij rassen-relletjes. Dat alles telde blijkbaar niet mee, de Yankee's moesten het ontgelden.

Vorige week ontplofte een bom bij de Amerikaanse ambassade in Saigon. Er vielen 21 doden. Twee Amerikanen en 19 Vietnamese voorbijgangers. Toen bleef het stil in de wereld. Niemand protesteerde tegen die communistische gangsterdom, dat onschuldigen vermoordde, zelfs al wist men dat de man, op wie men het gemunt had, ambassadeur Taylor, hoog en droog in zijn vaderland zat.

Dit kenmerkende verschil symboliseert de ondankbaarheid en het botte

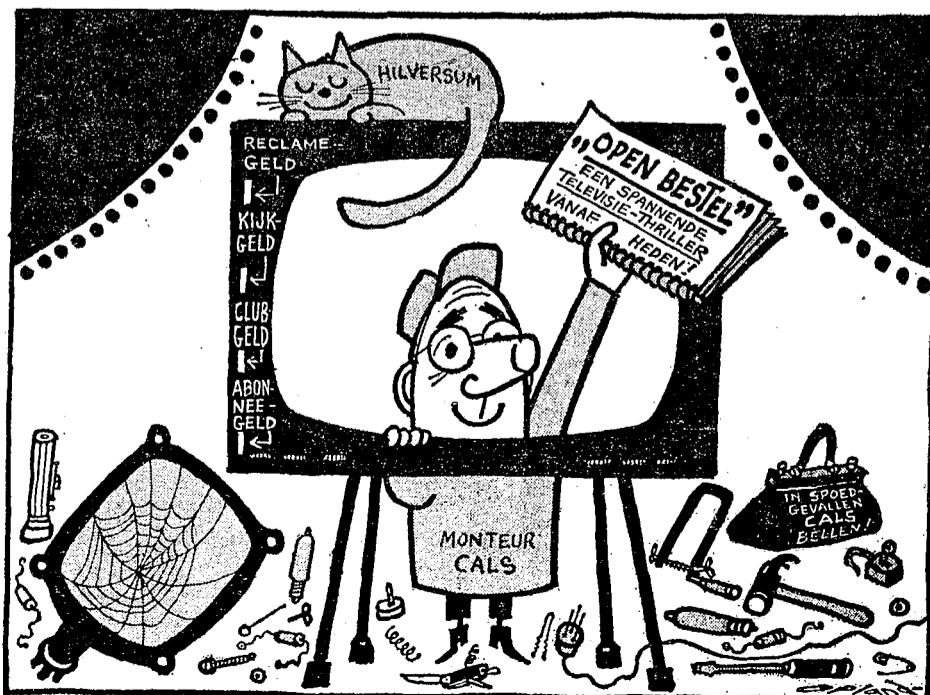
onbegrip dat de grootste Westerse natie ontmoet, zelfs in de strijd om de vrijheid van veel meer mensen dan alleen de Vietnamezen.

* * * Toch

Ja toch, er waren betogingen na de Viet Cong-bomaanslag in Saigon. Duizenden Zuid-Vietnamezen eisten wraak en zetten pro-Amerikaanse demonstraties op touw. Daarmee hadden de rebellen een averechts resultaat geboekt. Het volk waarvan velen zeggen dat het

meer dan oorlogsmoe is (en dat is te begrijpen), ontwaakte blijkbaar even uit zijn verdoving nu de Viet Kong zo verradelijk en zo dichtbij toesloeg. Toch is het de vraag of het niet te laat beseft dat Viet Kong-communisten nooit bevrijders, maar steeds onderdrukkers en geweldplegers zijn. Indien het door onderlinge twisten van regeringsgroepen en godsdienstige gezinden geplaaide volk dit in zijn totaliteit eerder ingezien had, dan zou het wellicht vanaf het eerste uur de werkelijke vijand hebben weerstaan.

ZO IS HET TOEVALLIG...

„1 april!”

(uit de Volkskrant)

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
EÉN BEGRIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties. Vermogen in laatste vier jaren verviervoudigd tot meer dan f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 721
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964:
f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealiseerde koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank, commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V.
THEODOOR GILISSEN N.V.
AMSTERDAM

De A.R. en de kabinetsformatie

Van der Sluis: Goedenavond dames en heren, de heer Smallenbroek zit hier naast mij. De heer Smallenbroek is, zoals u weet voorzitter van de Anti-Revolutionaire Tweede Kamerfractie. Mijnheer Smallenbroek, ondanks het dag- en nachtwerk dat u hebt met de formatie, hebt u toch nog een paar minuten gevonden om een paar vragen te beantwoorden, uiteraard over de kabinetsformatie. U hebt het niet alleen druk, u treft soms uit bepaalde kranten ook kritiek. Men schuift u hier en daar in de schoenen, dat u nieuwe gegadigden voor het televisie-bestel niet zou willen toelaten. Daarmede zitten wij meteen in het hart van de kwestie; het gaat om een nieuw radio- en televisiebestel. Het gaat om een open bestel zoals iedereen weet. Bent u nu werkelijk een tegenstander van openheid in die zin, dat nieuwe gegadigden daar toegang hebben?

Openheid

Smallenbroek: Wij zijn voorstanders van openheid. Wij zijn voorstanders van het geven van kansen aan allen. Maar wij zijn tegenstanders van ongelijke behandeling. Wij zijn tegenstanders van bevoorrechtiging. Wij staan dus op het standpunt, dat de openheid moet worden gerealiseerd op een bepaalde wijze. In de voorstellen zoals zij er nu liggen, kan een nieuwe zendgemachtigde beginnen wanneer die 10.000 leden heeft, dat is toch niet veel. En dat mag dan twee jaar zo duren, maar dan moet zij uitgegroeid zijn tot 100.000 leden. Men moet dan nog voldoen aan een aantal andere voorwaarden; gelijke rechten, gelijke plichten. Maar men heeft hier een goede kans, een goede opening, om toch zendgemachtigde te worden.

Van der Sluis: Ik heb begrepen, mijnheer Smallenbroek, dat de V.V.D. niet meer meedoet aan het formatiegesprek, juist omdat die over de openheid een ander idee had dan o.a. u en dat men een bevoorrechte positie als het ware wilde claimen voor nieuwe gegadigden.

Smallenbroek: Het ging bij de V.V.D. niet alleen over openheid maar ook over een aantal andere vraagstukken. De V.V.D. staat dus op het standpunt, dat getals-

'VESTA'
MEUBELN
plus
'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een
'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN
vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

eisen niet de voorwaarde moeten zijn om zendgemachtigde te worden.

De C.H.U.

Van der Sluis: Nu doet aan het gesprek ook niet meer mee de Christelijk Historische Unie. Ik heb uit de pers begrepen, dat dit u veel verdriet gedaan heeft, dat u het zelfs een offer waard geacht had, wanneer de C.H.U. wel had willen blijven meedoen. Ik heb begrepen dat de kwestie daar vastzat op de z.g.n. "vrije kwestie". Wilt u daar iets meer van zeggen?

Smallenbroek: Dat wil ik graag doen. Het spijt mij, en dat is geen lippendienst, dat de samenwerking op dit punt met de C.H.

Het T.V.-gesprek van maandag 5 april j.l. tussen de heer
J. Smallenbroek (voorzitter A.R. Tweede-Kamerfractie)
en mr. W. R. v. d. Sluis, secretaris van het Centraal Comité

niet meer zo is zoals ze was. Het punt van verschil hing samen met de voorwaarden van toelating. De Christelijk-Historischen staan met ons op het standpunt, dat er getal-eisen moeten worden gesteld. Maar zij willen ook graag nog een afwijkmogelijkheid; die afwijkmogelijkheid zou willekeur betekend hebben en was ook niet hanteerbaar voor de minister. Dit zou dus betekenen ongelijkheid tussen de oude, bestaande omroeporganisaties en de nieuwe zendgemachtigden.

Het is mij inderdaad een offer waard, het was mij een offer waard, om de samenwerking met de C.H. op dit punt verder te kunnen handhaven, het heeft mij gespeten, dat de heer Beernink, toen ik die uitdrukking gebruikte, gezegd heeft: "mij is het geen offer waard".

Ik heb in de afgelopen weken allerlei pogingen gedaan, om deze zaak met de C.H. te bespreken. Ik heb ook telefoon-gesprekken gevoerd met de heer Beernink, maar altijd strandde het weer op: "het moet een vrije kwestie zijn". Dat wil zeggen: C.H.-ministers en C.H.-Kamerleden behoeven een bepaald wetsontwerp niet te steunen. Maar wanneer dat gebeurde, dan zouden de andere partijen terecht kunnen gaan zeggen: dan zijn er ook vrije kwesties ten opzichte van de andere vraagstukken. Ik zou het ook onredelijk gevonden hebben tegenover de V.V.D. De V.V.D. die op grond van het radio- en televisie-vraagstuk (de oorzaak van de crisis) niet meer meedoet, zou dan ook weer in de gelegenheid moeten worden gesteld. Als wij aan het verlangen van de heer Beernink waren tegemoetgekomen, dan zou dat betekend hebben, dat er een tijdrom onder een nieuw kabinet was gekomen. Tenzij men op het standpunt staat, maar dat is filosofie, dat de oppositie in de Kamer wel eens een wetsontwerp mee zou hebben doen aannemen...

Van der Sluis: ...terwijl de regeringspartners vrijheid van handelen hadden...

Smallenbroek: terwijl de regeringspartners vrijheid van handelen zouden hebben, dan zou de oppositie, bijvoorbeeld de P.v.d.A., de regeringspartijen, die het regeringsvoorstel wel willen volgen, moeten steunen om te kunnen geraken tot een meerderheid. Dit was geen oplossing.

Geen principiële voorkeur

Van der Sluis: U spreekt nu over de Partij van de Arbeid. De heer Vondeling neemt evenals u, deel aan het gesprek met de formateur, de heer Cals. Ik zou graag van u willen weten, of dat meedoen van de heer Vondeling aan dat gesprek en eventueel daaruit voortvloeiend een kabinet, waaraan ook socialistische ministers deelnemen, voor u betekent een principiële voorkeur geven aan socialistische liberalen?

Smallenbroek: Ik wil eerst nog iets anders zeggen. Een vervolg op hetgeen ik zo straks heb gezegd. De C.H. staat met ons op het standpunt, dat er geen principiële bezwaar kan zijn om een formatiepoging te doen met de Partij van de Arbeid. De C.H. en de A.R. denken over de keuze V.V.D.—P.v.d.A. gelijk. Dat is ook gebleken bij de formatiepoging Cals. De heer Beernink had ook geen bezwaar om afspraken te maken, om bindingen aan te gaan, ook bindingen t.o.v. het radio- en televisie-vraagstuk. Ook tegen de procedure, die de heer

75 kopjes koffie

Van der Sluis: Nu we het toch hebben mijnheer Smallenbroek, nog even een vraagje uit nieuwsgierigheid. Is het werkelijk waar wat men zegt dat die kabinetsformatie 2 miljoen gulden per dag kost?

Smallenbroek: Ik heb het ook gelezen. Ik kan dat niet beoordelen. Maar ik geloof er niets van. Het is natuurlijk zo dat de kabinetsformatie de wetgeving wat uitstelt. Maar de democratie brengt kabinetscrises en kabinetsformaties met zich. De dictatuur heeft dit niet, de democratie wel.

Ik wil u in dit verband wel een ander mopje vertellen, ik weet niet of het waar is. Ik hoorde deze dagen dat de informateur van een paar jaar geleden, toen hij klaar was met zijn werk, nog een rekening van 75 kopjes koffie, die hij had gedronken tijdens de informatieperiode op het departement, moest betalen. Hij heeft er ook aan voldaan. Het is mij door een serieuze man, die het kan weten, medegedeeld.

Andere punten

Van der Sluis: Nu nog een serieuze slotvraag. Het kabinet dat komt zal natuurlijk, behalve het radio- en televisie-vraagstuk, een aantal andere belangrijke beleidspunten moeten hebben. U zult de punten van te voren willen weten en u zult mee aan de hand daarvan bepalen of u met dat kabinet al dan niet akkoord gaat. Kunt u daar nog iets meer over zeggen?

Smallenbroek: Gaarne, voorop staat wat ik zo straks zei, het gezond houden van de economie van de financiële situatie. Ons land heeft een zeer bijzondere positie. Het heeft een sterke bevolkingsgroei. Het is een klein land wat oppervlakte betreft. Die sterke bevolkingsgroei brengt met zich consequenties voor de volkshuisvesting, de recreatie, voor de verkeers-explosie, voor het onderwijs. Dit zullen wij moeten afwegen tegenover elkaar. En dan niet te vergeten, wij zullen in dit alles moeten bedden de hele situatie van de zich sterk ontwikkelende landbouw en de zich sterk ontwikkelende middenstand in deze tijd.

Van der Sluis: en het buitenland?

Smallenbroek: Wat het buitenland betreft, u weet wij zijn grote voorstanders van een versterking van de ontwikkelingshulp. Dat staat in ons program, en wij zullen ook zeker dat standpunt handhaven om de landen in grote armoede, te helpen in de opbouw van hun samenleving.

Van der Sluis: Ik dank u, dat u hebt duidelijk ons Program van Actie voor u ook een baken zal zijn aan de hand waarvan u bepaalt, of de koers zo gevaarlijk wordt, dat u, en uw mensen mee het schip van staat kunnen bemannen. Ik wens u veel wijsheid bij de pogingen, die verder aangewend worden om een kabinet te formeren en ik hoop dat die pogingen ook naar uw bevrediging zullen mogen slagen.

Smallenbroek: Mijnheer Van der Sluis, ik heb bij de besprekingen, in deze formatie, ook met de beide formateurs, altijd het Program van Actie-1963 bij de hand.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPAN
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

N.V. Houthandel

v.h. J. Tulp & Zonen

E D E

HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

J. SMALLENBROEK
...een offer waard...

Cals had voorgesteld om dit vraagstuk apart te zien en tot een beslissing te leiden, had hij geen bezwaar. Wij stonden dus op die punten gelijk. Wij zijn nu bezig met de P.v.d.A. Dit is uitsluitend een beleidskeuze om te komen tot een program.

Geen inflatie-beleid

Van der Sluis: Nog even iets over dat eventuele kabinet (want dat is er nog niet). Dat kabinet zal toch alleen uw steun hebben, en ook de steun van uw fractie, wanneer het niet een beleid voert, dat (laat ik nu maar zeggen) het geld nog goedkoper maakt.

Smallenbroek: In dat program moet ik het gezicht van mijn partij herkennen en dat is één van de punten: het gezondhouden van de economie, het tegengaan van de geldontwaarding, soliede zijn in het financieel beheer. Dat blijft overeind, dat is het uitgangspunt wanneer wij ons een oordeel moeten gaan vormen over de andere financieel-economische vraagstukken. Geen inflatoir beleid, geen beleid gericht op geldontwaarding. Geen sprake van.

De les van het Centraal Economisch Plan 1965

Ramingen zijn van beperkte betekenis

Het Centraal Economisch Plan dat vorige week werd gepubliceerd, blijkt nogal af te wijken van de ramingen van het Planbureau, die vorig jaar september gelijk met de Miljoenennota werden gepubliceerd. De afwijkingen zijn voornamelijk van aangename aard.

Op bijna alle punten blijkt de economische ontwikkeling mee te vallen; de ramingen van het Planbureau zijn dus te pessimistisch geweest.

Dat een Planbureau met zijn ramingen de plank zover mis kon slaan, is een zaak die te denken geeft. De ramingen vervullen namelijk een belangrijke functie in ons maatschappelijk bestel, en zijn dus van grote betekenis.

Tegen het eind van het jaar moet uitgemaakt worden, welke de mogelijkheden op loongebied zijn voor het nieuwe jaar. Vakcentrallen, werkgeversverbonden en ministers van sociale zaken, economische zaken en financiën praten dan met de cijfers van het Planbureau in de hand.

Deze cijfers zijn ook al van belang, wanneer de Sociaal-Economische Raad zijn halfjaarlijks rapport over de sociaal-economische mogelijkheden en wenselijkheden moet opstellen.

Zo was er tegen het eind van 1964 en in het begin van 1965 een uitermate moeizaam overleg tussen bedrijfsleven en regering over de wenselijke loonontwikkeling in 1965.

Het is vrijwel zeker, dat wanneer omstreeks de jaarwisseling al duidelijk was geweest, wat nu bij het Centraal Planbureau uit de bus is gekomen, het overleg heel wat soepeler was gelopen, met name tussen bedrijfsleven en regering.

Op een bepaald moment waren de verhoudingen binnen het overleg zo moeilijk, dat de samenwerking binnen het bestuur van de Stichting van de Arbeid dreigde stuk te stoten, waarmee dit belangrijke samenwerkingsorgaan zijn gewaardeerde werk in het belang van het Nederlandse bedrijfsleven zou hebben gestaakt.

Minister Veldkamp moest tenslotte namens de regering nog een laatste woord intrekken om via een ruimer geformuleerd allerlaatste woord partijen toch nog tot elkaar te brengen.

Kort daarna bracht het Antirevolutionaire Kamerlid Roolvink bij de behandeling van de begroting van economische zaken onder de aandacht van een aantal bewindslieden, dat volgens verschillende perspublicaties o.m. in het dagblad De Rotterdammer, de ramingen van het Centraal Planbureau reeds waren achterhaald en er reden was tot iets meer optimisme over de economische mogelijkheden in 1965.

Het tekort op de betalingsbalans zou eind 1964 geen 1250 miljoen en zelfs aanzienlijk minder dan 1000 miljoen hebben bedragen. Minister Andriessen betitelde dit alles als duimzuigwerk.

Nog te voorzichtig?

Thans blijkt het betalingsbalansstekort per eind 1964 niet meer dan f 650 miljoen te hebben bedragen en wordt voor 1965 een vermindering van dit tekort verwacht tot circa f 100 miljoen, ook al gaan de lonen met gemiddeld 9 procent omhoog.

In deze 9 procent is dan wel alles begrepen (zogenaamde overloop en incidentele loonsverhogingen), maar vergeleken bij alle zwartgallige opvattingen een half jaar geleden klinkt dit allemaal heel wat opgewekter.

Het is niet vreemd, dat nu in de kring van het georganiseerde bedrijfsleven al opgemerkt wordt, dat het Planbureau met zijn verwachtingen over 1965 nog wel weer aan de voorzichtige kant zal zijn gebleven, zodat wellicht dit jaar het betalingsbalansstekort volledig kan worden weggeverkt, ook al zouden de lonen nog wat verder uitlopen dan de veronderstelde 9 procent.

Het Planbureau heeft bij zijn prognose over 1965 namelijk geen rekening gehouden met een uitkering in eens in de loop van het jaar, die door minister Veldkamp als mogelijkheid werd geaccepteerd.

Aan een dergelijke uitkering in eens is de voorwaarde verbonden, dat de economische ontwikkeling in 1965 hier toe aanleiding zal moeten geven.

De drie werknemersvakcentrallen

- *Centraal Plan laat thans ander geluid horen*
- *In december stond bestaan van Stichting van de Arbeid op het spel*

hebben inmiddels de hoofden al bij elkaar gestoken. Zij zijn mede naar aanleiding van het rapport van het Centraal Planbureau thans de mening toegedaan, dat aan de voorwaarde van de gunstige ontwikkeling inderdaad is voldaan, zodat zij thans met regering en werkgevers het gesprek willen openen over deze uitkering in eens.

De uitkering wordt gezien als een aanvulling op te lage loonsverhogingen. Deze te lage loonsverhogingen zijn de afgelopen maanden geaccepteerd op grond van een (thans onjuist gebleken) pessimisme.

De vakbeweging wil aan de uitkering in eens dan ook een meer permanent karakter geven dan bij uitkeringen in eens veelal het geval is. Gedacht wordt aan een verwerking van deze verbetering in de c.a.o.'s, zoals een optrekking van de vakantiebijslag met 1 à 2 procent.

Meer vrijheid

De kortsluiting, die er nu al enkele malen geweest is in het gesprek tussen werkgevers en werknemers bij het jaarlijkse loongesprek, waarbij de cijfers van het Centraal Planbureau een grote rol speelden, hebben binnen de kring van de vakbeweging de wens doen groeien in Nederland te komen tot een nog grotere vrijheid bij de lonen.

Het CNV heeft kortgeleden reeds een uitgewerkt plan ter tafel gelegd, waarbij de invloed van de centrale organisaties wordt verminderd en partijen in de afzonderlijke bedrijfstakken bijna uitsluitend uitmaken hoe de nieuwe c.a.o.'s er uit zullen gaan zien.

Rapporten van SER en Centraal Planbureau zullen dan alleen nog dienen om partijen te oriënteren omtrent de algemene economische situatie, maar enige verplichting zal dit niet meebrengen. Komt het algemeen belang in gevaar dan zal aan de regering de bevoegdheid moeten worden gelaten een loonstop of een loonpauze af te kondigen of bepaalde contracten onverbindend te verklaren.

Hiermee stapelen de grote vraagstukken, die een fundamentele wijziging in de maatschappelijke structuur willen brengen, zich op. Behalve de loonpolitiek zijn er immers ook reeds onderwerpen in discussie als de vermogensaanwasdeling, de herziening van de rechtsvorm van de onderneming, behartiging van het consumentenbelang en het vraagstuk van de ongeorganiseerden.

Meevallers

Terugkerend tot het recente rapport van het Centraal Planbureau kan nog opgemerkt worden, dat het vooral de meevaller bij de uitvoer is geweest, die de gang van zaken in 1964 gunstig beïnvloed heeft. De lopende rekening

flatie in het buitenland, zodat ondanks hogere loonkosten onze uitvoer geen nadelige gevolgen zal ondervinden? In 1964 is dit uitgekomen, of dit er voor 1965 ook in zit, lijkt op dit moment niet uitgesloten, maar het is nog onzeker.

Geen voorspelling

Vooral als gevolg van de loonexplosie had het Centraal Planbureau een betalingsbalansstekort verwacht van ongeveer f 1 miljard. Onvoldoende was echter de betekenis gezien van een stijging van de rentevoet, het aantrekken van buitenlands kapitaal en het daardoor voorkomen van een verdere monetaire verkrapping en stijging van de rentevoet.

Het is wel mogelijk, dat van het Planbureau moeilijk iets anders of iets beters gevraagd kan worden. Wellicht zal bij iedere instantie met dergelijke afwijkingen van prognoses rekening gehouden moeten worden, maar dan geldt anderzijds dat deze prognoses meer gezien moeten worden als een werkhypothese en minder als een voorspelling voor de economische ontwikkeling in de nabije toekomst.

Meer zou er moeten worden overgelaten aan de inzichten, die bij het bedrijfsleven zelf leven in de afzonderlijke bedrijfstakken. Niemand is er immers bij gebaat, wanneer op grond van een pessimistisch rapport van het Planbureau de buikriem te strak wordt aangehaald.

Het risico is dan immers bijzonder groot, dat kort daarna weer veel te ver wordt uitgehaald. Dergelijke onevenwichtige ontwikkelingen hebben schokeffecten tot gevolg, waarbij niemand belang heeft.

*

Zoveel mogelijk rust en geleidelijkheid lijkt voor de sociaal-economische ontwikkeling in ons land de meest aangewezen weg.

Waarschijnlijk zou een betere (gecoördineerde) arbeidsmarktpolitiek van regeringswege hier toe ook nog aanzienlijk kunnen bijdragen. Met name lijkt op het ogenblik het beleid van Volkshuisvesting, Sociale Zaken, Financiën en Binnenlandse Zaken minder goed op elkaar afgesteld als het gaat om arbeidsmarktpolitiek. Hier zien we een minister, die meer huizen wil bouwen, gemeenten, die geen geld genoeg krijgen en een andere minister, die de bitter nodige maar toch werkloze arbeiders sociaal zo goed mogelijk tracht op te vangen.

Ook met dergelijke facetten zou misschien rekening gehouden kunnen worden wanneer de regering een Centraal Planbureau prognoses laat opstellen, waarvan zij weet dat deze van groot belang zijn bij de bepaling van het toekomstige sociaal-economisch beleid.

Soc. Mdr.

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPLJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

**Claeys - MAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN**

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

AMERSFOORT

**HERENMODES
„ADR. HOLLANDER“**

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.). TELEFOON 08859 - 605

Fabriek van GEPREFABRICEEERDE HOUTEN GEBOUWEN, HOUTEN WONINGEN, DIRECTIEKETTEN, BARAKKEN, GARAGES, VAKANTIEHUISJES enz. Speciaal voor de LANDBOUW: KIPPENHOKKEN, VELDSCHUREN, LOODSEN etc.

EXPORT: BELGIË, DUITSLAND, ETC.

Bouwbedrijf Jac. van der Niet

NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Tel. 01719 - 2748 - Noordwijk aan Zee

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA

JAREN IN-GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CARE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT-FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

BONN
aan handen en voeten

De Gaulle zet de zaken naar zijn hand

GENERAAL DE GAULLE gaat voort, de zaken in Europa naar zijn hand te zetten. Hij wordt daartoe in toenemende mate in de gelegenheid gesteld door de besluiteloosheid van de vijf partners van Frankrijk in de E.E.G. (Europese Economische Gemeenschap) en bij tijd en wijle ook door de Sowjetunie. De Franse president speelt zijn spel met een raffinement, dat bewondering afdwingt, maar dat tevens de toch al grote bezorgdheid over de toekomstige verhoudingen binnen de westelijke wereld in belangrijke mate vergroot. Steeds duidelijker blijkt de ware aard van het bondgenootschap, dat De Gaulle enkele jaren geleden met dr. Konrad Adenauer heeft gesloten. De bedoeling er van was, de West Duitsers aan handen en voeten te binden om een Europa te kunnen opbouwen, waarin Frankrijk de onbetwiste leiding zou hebben. Als gevolg van de onderlinge verdeeldheid in Bonn slaagde de Franse president er op belangrijke ogenblikken in, zijn wil door te zetten. Intussen knoopte hij nauwe relaties aan met het communistische regime in de Sowjetzone van Duitsland, met name op het gebied van de handel, terwijl ook een grootscheeps handelsoffensief werd ingezet in de Sowjetunie en de landen van Oost-Europa, een offensief, dat onlangs werd bekroond met een Russisch-Frans akkoord inzake kleuren-t.v.

VOLDONGEN FEIT

Het is juist dit akkoord inzake de kleuren-tv, dat voor de politieke toekomst van Europe van zo groot belang kan zijn. Het is niet de bedoeling van dit artikel, uitvoerig in te gaan op alle aspecten van dit uiteraard technisch akkoord. De tijd, dat de landen van Europa er een eigen lijnensysteem op konden nahouden, is al lang verstreken. Bij de kleuren-tv zijn de problemen nog

groter, want als er verschillende lijnensystemen zijn, kunnen de programma's niet worden overgenomen. Er zou een keus gemaakt worden uit een Amerikaans, een Duits en een Frans systeem. Een van de drie zou voor geheel Europa worden aanvaard.

De Sowjetunie en Frankrijk plaatsten de conferentie in Wenen echter voor een voldongen feit door te laten weten, dat zij het over het Franse systeem eens waren geworden. Het Franse

stelsel is het voordeligst, het zou op de een behoorlijke kans hebben. Het is niet waarschijnlijk, dat de Franse president erin slaagt, om in elk geval op een deelnemende landen aantrekkelijk te zijn.

GEVOLGEN

Dit is nu niet gebeurd. Het zal wellicht zijn, dat er meêeen systeem in Europa zal komen de scheidingslijn, die dwars door de westelijke wereldtoer geheel loopt, nog weer wordt getuurd. Tenzij generaal De Gaulle erin zou slagen, de West-Europa er toe over te brengen het Franse systeem te aan. Het is niet waarschijnlijk, dat gebeuren zal. Maar de generaal wel voor heter vuren gestaan. Ina-gaan, hoe hij er in de afgegrensd telkens kans toe heeft te beslissende momenten druk oefenen om zijn plannen te kurwenlijken, dan zijn de motieven van de Franse president nooit te maalkmaal uitgeput. Hij staat sterker, omdat hij de landen het ijzeren gordijn reeds achter heeft. Wat deze steun De Gaulle heeft, is niet bekend.

Het is echter een publiek feit, dat Frankrijk er de laatste tijd voor teruggeschrokken is, de Russische andere Oosteuropese landen aantrekkelijke aanbiedingen te

POLITIEK

De Russen hebben echter een economische belang met Frankrijk gesloten overeenkomst uit het feit, dat de Weense conferentie voor een voldongen feit werd. Het blijkt dat er een politieke steekt achter het feit, dat de Fransen het zo snel met de Russen werden. Het is nog niet helder, welke motieven de Fransen toe gebracht hebben, op een wijze te werk te gaan. Men kan men in Moskou demonstraties willen zoeken bij de de Gaulle meer dan eens gestreven naar een verenigd van de Oeral tot de Atlantische Uiteraard denken de Russen heel anders over een dergelijk dan de Franse generaal. Maar het past in de Russische politiek, met name waar die betrekking op de plaats, die Duitsland in de van de toekomst zou moeten

Erhard heeft zorgen. Alles zit hem tegen...

gebonden

n Europa

U

Men weet, dat de Franse president, die zich de laatste tijd bijzonder weinig gelegen laat liggen aan de wensen van zijn Westduitse bondgenoten, van mening is dat de hereniging van Duitsland pas kan worden bereikt, als Oost- en West-Europa naar elkaar zijn toe gegroeid.

N

Die toenadering wordt door generaal De Gaulle op wonderlijke wijze in de hand gewerkt, zo zelfs, dat het opmerkelijk is, dat West-Duitsland nog niet de diplomatieke betrekkingen met Frankrijk heeft verbroken, zoals het dat met Egypte wilde doen na het bezoek van Ulbricht. Vorig jaar bezochten niet minder dan 90 Franse parlementsleden, onder wie leden van de gaullistische UNR, de Sowjetzone van Duitsland, ofwel de zgn. Deutsche Demokratische Republik (DDR). In Le Monde verscheen kort daarop een interview met een van de leiders van het communistische regiem in de Sowjetzone, Otto Winter. Premier Pompidou van Frankrijk bracht een bezoek aan de stand van de zgn. DDR op de Parijse jaarbeurs. Weer later sloot de officiële Franse handelskamer voor Duitsland een handelsverdrag met de zgn. DDR, waardoor het goederenvervoer tussen beide landen in omvang bijna verdubbelde.

Uit de wijze, waarop dit akkoord op 8 januari in Oost-Berlijn werd gesloten, werd duidelijk, hoever Frankrijk (ondanks het vriendschapsverdrag met de Westduitsers) al is gevorderd op de weg naar defacto-erkenning van de zgn.

De ministers van buitenlandse zaken Couve de Murville (links) en Luns de tegenvoeter van De Gaulle.

Adenauer is nu ook niet meer zo te spreken over het optreden van De Gaulle.

DDR. In Parijs werd het akkoord een nieuwe etappe genoemd in de bilaterale economische betrekkingen tussen 'beide landen'...

MACHTELOOS

Bondskanselier Erhard staat hier machteloos tegenover, want zijn land moet nu eenmaal ook met Frankrijk rekening houden, wil er ooit nog iets terecht komen van de Duitse herenigingspolitiek. Althans, dat meenden tot dusver de 'gaullisten' in de Westduitse CDU-CSU, waarvan ex-kanselier Adenauer en ex-minister Frans Joseph Strauss de leiding hebben. Sinds korte tijd is echter zelfs Adenauer niet meer zo sterk overtuigd van de juistheid van het optreden van de Franse president tegenover zijn Westduitse bondgenoten. Jaren geleden heeft een vooraanstaande Fransman eens gezegd, dat de E.E.G. Frankrijk in staat zou stellen, het geld van het rijke Duitsland in handen te krijgen, via de Westduitse hulpverlening aan de Afrikaanse landen en via de Europese landbouwpolitiek. De politiek van De Gaulle heeft een dergelijke ontwikkeling versneld tot stand gebracht. Voor het einde van juni moet ook de kwestie van de landbouwheffingen binnen E.E.G.-verband zijn geregeld.

De Franse generaal heeft zijn stukken weer bijzonder goed opgesteld. Hij kan zich verzekerd weten van de steun van West-Duitsland om de eenvoudige reden, dat de Bondsrepubliek zich in verband met de op 19 september te houden verkiezingen niets anders kan veroorloven.

WIND TEGEN

Kanselier Erhard heeft de wind niet meegekend. Een van de oorzaken daarvan is het feit, dat hij niet uit het harde

hout gesneden is, als met staatslieden als Adenauer en De Gaulle het geval is. De verdeeldheid in de gelederen van de CDU-CSU, welke tot de politieke nalatenschap van Adenauer behoorde, kon Erhard niet opheffen. Zij doorkruiste al zijn doen en laten, vooral omdat de Franse president er politieke munt uit trachtte te slaan. Op een gegeven ogenblik leidde dit er toe, dat kanselier Erhard zich genoodzaakt zag een poging te wagen, zelf met een politieke oplossing voor het Europa van de Zes voor de dag te komen.

De Gaulle zegde zijn medewerking toe. Maar nu Erhard eindelijk aanstuurt op een Europese topconferentie, geeft De Gaulle niet thuis. Hij weigerde vierkant in te gaan op een Italiaans voorstel, op 10 mei in Venetië een dergelijke conferentie te organiseren. Eerst moeten de landbouwreglementen zijn voltooid (voor eind juni) en een akkoord zijn bereikt over de agenda. Erhard werd door De Gaulle tevreden gesteld met de toezegging, dat een topconferentie wellicht in juli gehouden zou kunnen worden. En daar moet de Westduitse kanselier het voorlopig weer mee doen.

TEGENHOUDEN

Voordat het zover is, verwacht generaal De Gaulle echter nog het een en ander van hem. Aangenomen mag worden, dat gepoogd zal worden, aan een vaststelling van de landbouwreglementen de kwestie van de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europese parlement te koppelen. Aangezien Frankrijk er het meeste belang bij heeft, dat over de landbouw een akkoord wordt bereikt, zou men mogen verwachten, dat het water in zijn wijn wil doen. Naar verluidt, heeft De Gaulle zijn tegenstanders echter al weer de wind uit de zeilen genomen, door kanselier Erhard te verstaan te geven, dat er geen Europese topconferentie zal zijn, als West-Duitsland steun zou verlenen aan het streven naar het verlenen van meer bevoegdheden aan het Europese parlement.

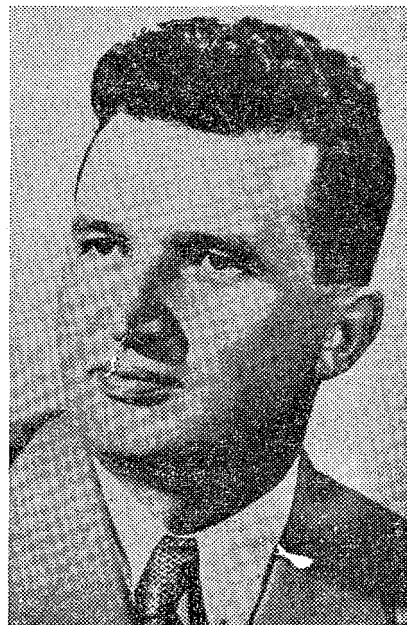
En zo gaat de Franse president dus inderdaad voort, de zaken in Europa naar zijn hand te zetten. Het associatieverdrag met Nigeria, waarvan de ondertekening voorwaarde was voor de Nederlandse medewerking aan het Verdrag van Jaende, wordt door Frankrijk nu weer gekoppeld aan een regeling voor de landen van Noord-Afrika, waar de Franse invloed nog groot is. Ook wordt de druk op Nederland steeds groter, nu het zich systematisch tegen het Franse streven naar overheersing blijft verzetten. En het valt waarlijk niet te verwonderen, dat zij het vooral op minister Luns hebben voorzien...

db

Aandacht voor Nicolae Ceausescu de nieuwe Roemeense partijleider

HET ziet er naar uit, dat ook na de dood van Gheorghiu-Dej (president van Roemenië, tevens partijleider) de spanningen tussen de Sowjetunie en de Roemeense leiders zal voortduren. Dat bleek uit de rede, die de nieuwe partijleider Nicolae Ceausescu aan het graf van Dej heeft gehouden. Deze kwam neer op een bevestiging van de onafhankelijkheidsverklaring van vorig jaar en op het handhaven van de Roemeense bezwaren tegen de voorschriften van de Comecon. Op 47-jarige leeftijd is Ceausescu een van de jongste partijleiders in Oost-Europa. Hij is begripelikerwijs minder door een stalinistisch verleden gecompromiteerd dan de partijleiders in andere Oost-Europese landen.

Hij heeft wel iets weg van Gheorghiu-Dej, met wie hij tijdens het bewind van Antonescu in de gevangenis heeft gezeten. Ook hij is een communist, die zijn gehele leven in Roemenië heeft doorgebracht en zelden in het buitenland is geweest. In 1957 woonde hij in Moskou de conferentie van communistische partijen bij, in 1959 het 21ste Russische partijcongres. Het Westen heeft hij voorzover bekend slechts driemaal bezocht. In 1962 Italië als Roemeens afgezant naar het Italiaanse partij-

congres, het volgend jaar Parijs voor een zomervakantie met zijn vrouw (een privilege, dat alleen de meest betrouwbare partijfunctionarissen genoten) en in 1964 nogmaals Italië voor de begrafenis van Togliatti, de man die een politiek testament naliet, waar men in Moskou bepaald niet blij mee was.

Ceausescu heeft een snelle militaire en politieke carrière achter de rug. Toen het Rode leger in 1944 Roemenië binnenviel en de communisten aan de macht hielp, kreeg hij een functie in het politieke directoraat van het leger. Nog voor zijn 30ste jaar was hij brigade-generaal en in 1950 werd hij tot plv. minister van defensie benoemd. Ook in de partij bereikte hij al spoedig de hoogste regionen: 1948 kandidaat-lid van het centrale comité, 1954 partijsecretaris en kandidaat-lid van het Politbureau. Hij is een door de wol geverfde partijman met een grote vijand, zo schrijft de correspondent van de New York Times: Leonte Rautu, de theoreticus, die het niet verder dan tot kandidaat-lid van het Politburo heeft gebracht.

Kennissen karakteriseren Ceausescu als een energieke, koppige figuur met een neiging tot grofheid. Sinds de onafhankelijkheidsverklaring van april vorig jaar heeft hij — naar men zegt — herhaaldelijk voor partijgroepen scherpe kritiek geleverd op de Sowjetunie. Populair is hij niet in Roemenië en aangezien het anti-Russische thema de enige melodie is, die de Roemenen willen horen, ligt daar een mogelijkheid voor Ceausescu om groter ahang onder de bevolking te krijgen.

EENDRACHTIG FRONT

AAN DE RIJNMOND

DE reusachtige ontwikkeling van nu en in de komende jaren in het Rijnmondgebied zal van meetaf aan van protestants-christelijke zijde in een grote mate van samenwerking worden benaderd.

De politieke vormgeving aan de wensen en verlangens van de nu reeds meer dan anderhalf miljoen mensen in dit — ook in nationaal opzicht — zo belangrijke gebied rond de Nieuwe Waterweg, zal van prot.-chr. zijde namelijk door een gecombineerde A.R.-C.H.-fractie plaatsvinden.

Iedereen in ons hele land — ook buiten dit Rijnmondgebied — zal met vreugde hebben vernomen, dat een gemeenschappelijke kandidatenlijst tot stand kwam voor de verkiezingen van een geheel nieuw soort "raad", de Rijnmondraad.

Op de dag van de kandidaatstelling, dinsdag 20 april a.s., zal worden ingeleverd de lijst van de "Protestants-Christelijke groep (A.R./C.H.)". Daarmede verschijnt de groep dan gedurende zes weken onder de aandacht van de in dit gebied woonachtige burgers en burgeressen, om hun steun te vragen op de dag der verkiezingen, woensdag 2 juni a.s.

A.R.-C.H.

DE kiesgerechtigden in deze landstreek hebben dus een extra gelegenheid zich via de stembus uit te spreken, en wel over het te voeren beleid in een nieuwe bestuursvorm: geen gemeenteraad, niet de Provinciale Staten, maar nog weer iets daar tussen in, voor een gebied grote: dan een gemeente en kleiner dan een provincie.

Voor wij even nader stilstaan bij de opzet van het nieuwe openbare lichaam en zijn taak en bevoegdheden, eerst nog iets over de samenwerking hier van A.R. en C.H.

Op zichzelf is dit samengaan niet zo verschrikkelijk verbazend. In honderden gemeenten wordt bij de raadsverkiezingen reeds met een gecombineerde lijst uitgekomen, evenals bij de Provinciale Statenverkiezingen tot dusverre reeds in Noord-Brabant en in Limburg. Het is te verwachten, dat deze ontwikkeling van anderen op zich zal voortzetten.

Nu is dan ook voor de eerste Rijnmondraadsverkiezingen de wens van velen vervuld. Vervuld met name ook voor hen, die aarzelen tussen A.R. en C.H., die aarzelen om zonder een samengaan van die beide één van beide te kiezen. Immers, wij komen toch steeds mensen tegen, die zeggen: wij sluiten ons niet aan bij een chr. partij voordat samengegaan wordt. Een overigens — dat dient toch altijd weer goed bedacht — onvruchtbare houding.

Maar hoe dan ook, behalve op uitgesproken A.R. en C.H. mensen, mag nu toch echt voor de Rijnmondraadsverkiezingen ook op hen een beroep worden gedaan. Helaas zat een samengaan met ook S.G.P. en G.P.V. er hier nog niet in.

Voor allen

DE protestants-christelijke groep doet in de resterende weken voor de verkiezingen overigens een beroep op alle protestantse christenen op 2 juni a.s. op haar lijst te stemmen. Ook op die protestantse christenen, die zich om deze of gene redenen in voorbijgegangene jaren tot de P.v.d.A., de V.V.D., de P.S.P. of de B.P. wendden.

De roep om eendracht klinkt thans krachtig. Laat men tonen, dat men deze nieuwe, voor het eerst in dit gebied optredende protestants-christelijke groep een kans wil geven om met een sterke raadsfractie de grote vraagstukken van nu en morgen met kracht en enthousiasme aan te pakken. Dit beroep, om althans nu deze groep te steunen om haar gedurende de komende jaren een reële kans te geven om te laten zien wat voor beleid zij wil voeren en hoe zij haar visie in praktijk brengt, is in elk opzicht gerechtvaardigd en die kans moet men deze groep geven.

De prot. chr. groep komt met een eigen fris gewassen gezicht voor de kiezers te staan, vastbesloten om in eendracht en met enthousiasme een sterk en gezond beleid te voeren in een modern en sterk in ontwikkeling zijnd gebied met geweldige toekomstmogelijkheden, waarin een grote taak en veel werk moet worden verricht.

Grote fractie

SAMEN is er thans een kans om als een nu redelijk grote fractie met

effect een echt sociaal en op de in dit gebied levende mensen geconcentreerd beleid te voeren.

Wij denken aan leefbaarheid, gezonde lucht, recreatiemogelijkheden naast — om het in dit woord samen te vatten — werkgelegenheid.

Een redelijk grote fractie schreven wij. Als A.R. en C.H. met afzonderlijke lijsten zouden zijn uitgekomen, zouden zij resp. vierde en vijfde in grootte zijn geworden. Samen worden wij nu minstens de derde, hoogstwaarschijnlijk zelfs de tweede fractie in de nieuwe raad.

Samenstelling

WAT houdt de "Wet openbaar lichaam Rijnmond" in grote trekken in?

Het openbaar lichaam, genaamd Rijnmond, gevestigd te Rotterdam, omvat vierentwintig gemeenten, nl. Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hekelingen, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudendoorn, Poortugaal, Rhoon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkenisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwartewaal.

Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit een raad, een dagelijks bestuur en een voorzitter.

De raad van Rijnmond bestaat uit eenentachtig leden. De voorzitter wordt door de Kroon — evenals een burgemeester — voor zes jaren benoemd. Hij is lid van het dagelijks bestuur en heeft daarin stem; in de raad zelf heeft hij alleen adviserende stem; hij is geen lid van de raad, hoewel hij de voorzitter ervan is. De overige, zes, leden van het dagelijks bestuur (laten

door

Mr. W. de Kwaadsteniet
Adjunct-secretaris van het
Centraal Comité

wij zeggen: de wethouders of de gedeputeerden) worden door de raad zelf uit zijn midden benoemd.

De raad kan bij reglement van orde het aantal vergaderingen bepalen dat jaarlijks tenminste wordt gehouden. Voorts komt de raad bijeen, wanneer de voorzitter of het dagelijks bestuur het nodig vindt, of tenminste acht leden dat schriftelijk met opgave van redenen verzoeken.

De raad van Rijnmond stelt twee commissies van advies in, nl. een commissie voor de ruimtelijke ordening en een commissie voor de financiën. Voorzitter van elk der commissies is een door het dagelijks bestuur uit zijn midden aan te wijzen lid. De raad kan ook voor andere onderwerpen commissies van advies instellen. De leden van de commissies worden door de raad al dan niet uit zijn midden benoemd.

Al dan niet uit zijn midden. Dat betekent, dat ook van buiten de raad deskundigen, technici, specialisten kunnen worden ingeschakeld. Wij achten dit een gelukkige omstandigheid, temeer daar op allerlei niveau en voor allerlei lichamen soms teveel vergeten wordt, dat raden, Staten en Kamers in de eerste plaats politieke lichamen zijn. Dat geldt ook de Rijnmondraad.

De secretaris van de Rijnmondraad wordt door de Raad benoemd, zo ook geschorst en ontslagen. De overige amb-

tenaren evenzo, of door het dagelijks bestuur voor zover de raad dit bepaalt.

Bevoegdheden

WAT betreft de bevoegdheden van het openbaar lichaam enkele korte notities. De Rijnmondraad zal voor zijn gebied een streekplan gaan vaststellen. Hieromtrent wordt uitvoerig gehandeld in de artikelen 17 t/m 29 van de wet, gegroepeerd onder paragraaf 1 "ruimtelijke ordening".

VERDER is de raad bevoegd tot het vaststellen van richtlijnen en het geven van aanwijzingen, welke materie in paragraaf 2, omvattende de artikelen 30 t/m 37, is geregeld.

In artikel 30 wordt nauwkeurig aangegeven met betrekking tot welke onderwerpen de raad — voor zover het belang van het gebied zulks vordert — richtlijnen kan vaststellen. Dat zijn: de aanleg van havens en de daarbij behorende bedrijfsterreinen, de vestiging van bedrijven op die terreinen, de industrievestiging, de woningbouw, de toepassing van de Woonruimtetwet 1947, de openlucht-recreatie, de aanleg en verbetering van land- en waterwegen, oeververbindingen, het vervoeren van personen en goederen, de bestrijding van de verontreiniging van water en lucht.

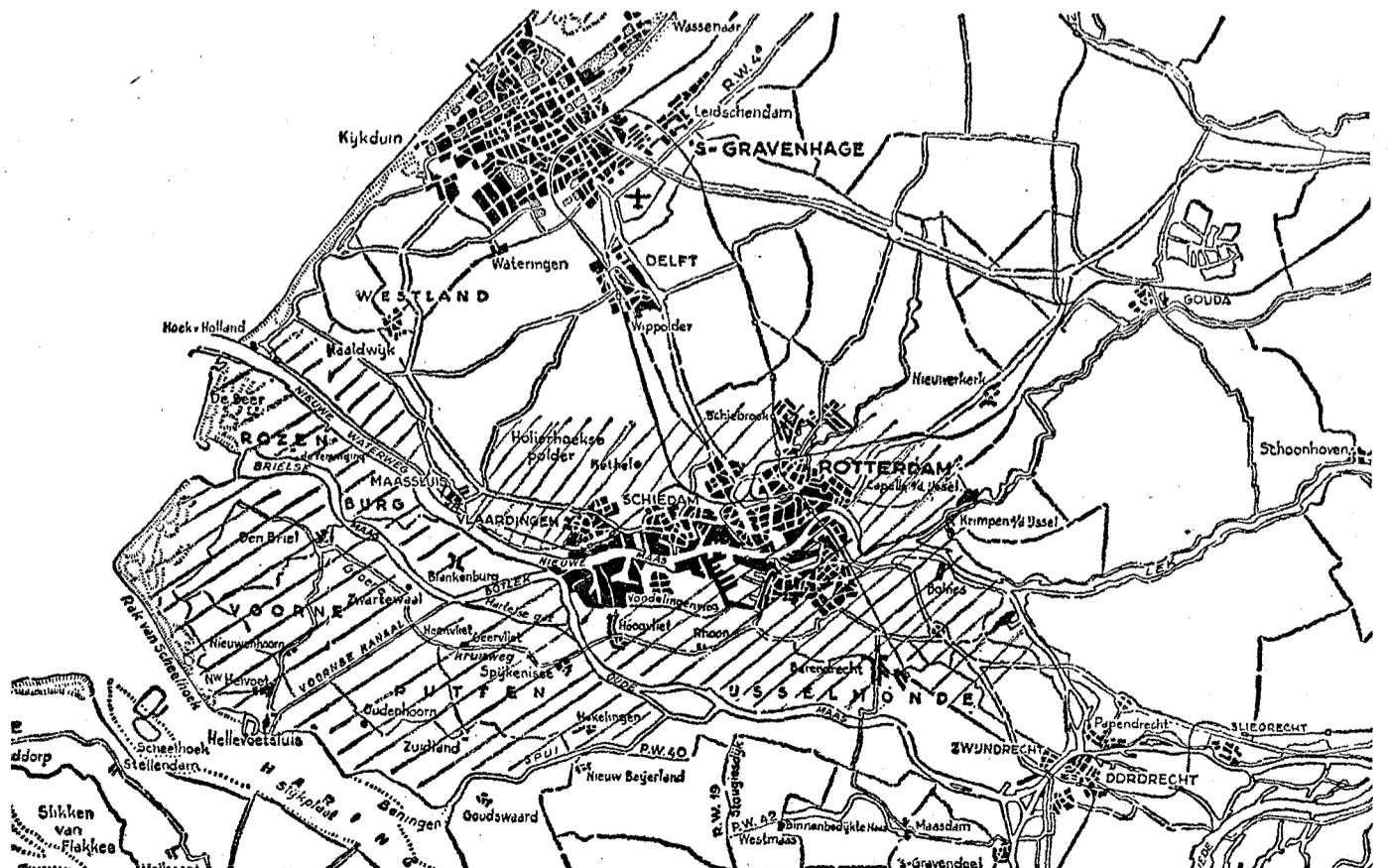
Richtlijnen zijn niet zo maar bindend voor de betreffende gemeente(n). Ter verwezenlijking van deze richtlijnen geeft de raad van Rijnmond aanwijzingen aan een gemeente. De gemeente kan betreffende die aanwijzing binnen een maand in beroep komen bij Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Zolang blijft de aanwijzing buiten werking.

IN paragraaf 3 (artikelen 38 t/m 42) wordt gehandeld over de uitoefening van gemeentelijke bevoegdheden door het openbaar lichaam.

De gemeenteraad, het college van B. en W. en de burgemeester kunnen namelijk de behartiging van bepaalde belangen, voor zover deze behoort tot hun bevoegdheid, toevertrouwen aan de raad van Rijnmond, het dagelijks bestuur en de voorzitter daarvan, indien dezen daarmede instemmen.

IN paragraaf 4 zijn nog enkele overige bepalingen vervat (artikelen 43 t/m 54). O.m. is bepaald, dat de raad van Rijnmond bevoegd is tot het verdelen van woningbouw- en subsidie-contingenten, voor zover deze contingenten aan het openbaar lichaam worden toevertrouwd. Tevens, dat het openbaar lichaam bevoegd is deel te nemen aan gemeenschappelijke regelingen.

HOOFDSTUK IV bevat de financiële bepalingen in de artikelen 55 t/m 66.

De 24 gemeenten die in het openbaar lichaam samenwerken: Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hekelingen, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudendoorn, Poortugaal, Rhoon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkenisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwartewaal.

Hoofdbepaling: de kosten van het openbaar lichaam komen ten laste van de gemeenten naar verhouding van de bevolkingscijfers.

Uit hoofdstuk V, overgangs- en slotbepalingen (artikelen 67 t/m 75) blijkt o.m., dat de leden van de thans te kiezen raads van Rijnmond zitting zullen hebben "tot de vierde dinsdag van september van het jaar 1966".

Een begin

Wij willen op dit ogenblik met deze korte weergave volstaan. Niettemin is uit deze globale indruk al wel op te maken, dat de bevoegdheden van de nieuwe raad beperkt zijn. Men mag — met "De Magistratuur" van december 1964 — zeggen, dat bij het toekennen van de bevoegdheden de regering voorzichtig en omzichtig te werk is gegaan, "wellicht ietwat té voorzichtig en té omzichtig".

Niettemin: er kan na vele lange jaren van voorbereiding nu gestart worden. En: wetten zijn er om wanneer dat noodzakelijk blijkt gewijzigd en/of aangevuld te worden.

De praktijk zal leren of en zo ja hoe spoedig en in hoeverre dit met name ook van de zijde van de nieuwe raad als noodzakelijk gebleken wens naar voren zal worden gebracht.

Een goede zaak

Na het voorgaande willen wij er tenslotte nog eens op wijzen, dat de samenwerking van A.R. en C.H. in dit, ontstuwig zich ontwikkelende, ook nationaal zo belangrijk gebied, nieuwe kansen biedt voor een goede en krachtige politiek.

Deze samenwerking biedt nieuwe kansen. De tijd was rijp voor deze samenwerking. Het verschil van inzicht tussen A.R.P. en C.H.U. over het al of niet een vrije kwestie zijn van de zaak van het radio- en televisiebestel behoeft de samenwerking in dit verband ook beslist niet in de weg te staan. Wij zijn het wat dat betreft geheel eens met hetgeen blijktens krantenverslagen terzake door drs. B. J. Udink (C.H.U.) is opgemerkt. Deze zal als lijststaanvoerder van de gecombineerde groep optreden. In dit verband zij nog gememoreerd, dat als tweede man en als eerste A.R. op de lijst is geplaatst de Rotterdamse wethouder mr. H. Bavinck.

Vooraf ook de jongeren in dit gebied, die voor het eerst ter stembus gaan, zullen er over verheugd zijn, dat zij, nu zij voor de eerste maal ter stembus gaan, hun stem kunnen uitbrengen op een protestants-christelijke combinatie i.p.v. op afzonderlijke chr. partijen.

(Zoals bekend is gemaakt, zal de verlagening van de kiesgerechtigde leeftijd van 23 tot 21 jaar overigens nog niet gelden voor deze verkiezingen. De 21-jarigen moeten nog wachten tot volgend jaar.)

Alle krachten dienen er voor in te spannen te worden, dat het leven in dit belangrijke woon- en werkgebied binnen de Randstad Holland "leefbaar" blijft.

Juist ook uit onze kringen zijn in de afgelopen jaren duidelijk eigen geluiden gehoord over het probleem van de agglomeraties, de recreatie, de industrievestiging en de ruimtelijke ordening.

Gelet moet worden op een niet ten ondergaan van de mens in de collectiviteit, waarbij wij een eigen, beter geluid doen horen dan zowel de P.v.d.A. als de

Rotterdam is een stad van schepen en havens.

V.V.D. De hiervoor genoemde onderwerpen betreffen juist het mens zijn in deze boeiende tijd. Het is duidelijk dat alleen een goede politiek een voor allen bevredigende realisering daarvan zal

kunnen brengen. Dat betekent christelijke politiek in de tweede helft van de twintigste eeuw. Daarvoor mag ieders steun, dat wil in dit geval zeggen ieders stem worden gevraagd.

MEN moet de huid niet verkopen vóór de beer geschoten is. Dat geldt ook voor de kabinetsformatie. Daarom ga ik geen commentaar geven op een kabinet, dat er nog niet is.

De laatste loodjes kunnen immers nog wel eens het zwaarst wegen. Die laatste loodjes zijn de zetelverdeling en het aanzoeken van de personen, die voor een minister-post in aanmerking komen.

Voor de dagbladen is dit stadium van de kabinetsformatie natuurlijk erg interessant. De journalisten vatten post op Plein 1813 in Den Haag en kijken wie bij de deur van de kabinetsformateur aanbellen.

Die bezoeken prikkelen hun fantasie en die van de lezers. Men kan gaan passen en meten. Het wordt een geoochel met namen en departementen van je welste. Ik doe daar maar niet aan mee.

Er zijn namelijk een paar vreemde verhalen in omloop, die veel meer in aanmerking komen om in deze uitzending te worden besproken.

In de eerste plaats de nu al befaamd geworden term „vrije kwestie“.

De vrije kwestie

Daar is zoiets mee aan de hand als met de neus van de vroegere Egyptische koningin Cleopatra. Als die neus 5 centimeter langer was geweest, dan zou deze vorstin niet zo knap geweest zijn, zo zegt men, en dan zou Julius Ceasar niet verliefd op haar geworden zijn. De wereldgeschiedenis zou dan een andere wending genomen hebben, zo luidt de conclusie. Ja, als...! Iedereen kan wel een voorval in zijn leven noemen die een beslissende wending heeft beïnvloed.

Zo is er in de historie van de kabinetsformatie het punt van de „vrije kwestie“.

„Als“, zo zei de heer Beernink van de C.H.U. de vorige week in Leiden, „als het radio- en televisie-vraagstuk vanaf het begin een vrije kwestie was geweest dan zou er geen kabinetscrisis zijn gekomen“. Ja, als...! Maar het is nu eenmaal zo gelopen dat de ministers in het kabinet-Marijnen het vraagstuk niet als een vrije kwestie hebben beschouwd. Zij zijn het onderling niet eens geworden. Toen traden ze af. Er was geen conflict tussen kabinet en Kamer. De crisis is ontstaan in de boezem van het kabinet zelf.

Als daar de liberale ministers en althans één C.H.-bewindsman, namelijk minister Scholten, het standpunt van de heer Beernink hadden ingenomen, ja, dan hadden zij, of zich bij de meerderheid neergelegd of als minderheid ontslag genomen. Dan was het kabinet met

HET OMROEP- PROBLEEM NIET IN DE IJSKAST

het voorstel van minister-Bot bij de Tweede Kamer gekomen. En dan? Ja, dan had de oppositie het kabinet moeten redden of er was eveneens een kabinetscrisis ontstaan...

Geen clubs

De andere partij, die niet meer mee doet aan de kabinetsformatie, de V.V.D., heeft ook een paar verhalen gelanceerd, die de kritische aandacht trekken. Mevrouw van Someren-Downer heeft op 1 april voor de radio opgemerkt dat de club-gedachte voor de radio- en televisiewereld uit de tijd is. In de twintiger jaren waren omroepverenigingen nog wel passend maar nu niet meer, volgens haar. Dat kan de AVRO in z'n zak steken en ook de 2 miljoen kijkers, die lid van een omroeporganisatie zijn.

U begrijpt overigens wat de bedoeling is. De liberalen vinden een aanvangsgetal van 10.000 leden, die nodig zijn om een televisie-uitzending te verzorgen, nog veel te hoog. De royale mogelijkheid die het voorstel-Cals biedt om beginnende zendgeagidgen aan een gemakkelijke start te helpen, vindt in de ogen van de liberalen dus geen genade. Hoe moet het dan volgens hen wel? Daar geven ze geen duidelijk antwoord op. Dat kan ook niet, want als men radio en televisie niet meer ziet als het medium waarvan levensbeschouwelijke of culturele groeperingen zich bedienen, dan zijn er nog maar twee mogelijkheden: of de staat verzorgt de uitzendingen of men geeft deze communicatie-middelen in handen van hen, die zoveel kapitaal hebben,

dat zij de peperdure installaties en de kostbare uitzendingen kunnen bekostigen. Daar komen de liberalen niet rond voor uit, maar ze begrijpen best dat het die laatste kant uitgaat, als ze hun zin krijgen. Voor een staatsomroep voelen zij lijkt mij terecht ook weinig.

Maar gelooft u van mij dat het grootkapitaal niet uit liefdadigheid of uit behoefte aan pure vrije tijdsbesteding de radio en televisie zou gaan hantieren. De grote financiers en de grote ondernemingen willen alleen hun geld ergens insteken als dat geld er met rente weer uitkomt.

U zult het met ons eens zijn, dat geld verdienen niet onzedelijk is.

*Radiocauserie,
gehouden door
mr. W. R. van der Sluis,
op donderdag
8 april j.l.*

Iedereen wil dat, want ieder moet kunnen leven.

Kampioen der ongeorganiseerden

Mevrouw van Someren deed nog een merkwaardige uitspraak op die eerste april. Het was een goede mop, maar toch niet als grap bedoeld, geloof ik. Zij deelde mee dat ongeveer 2 miljoen toestelbezitters bij een omroepvereniging zijn aangesloten. Dat is juist. In totaal zijn er 3 miljoen gezinnen en 400.000 alleenstaanden, die een televisie-toestel hebben.

De conclusie is, dat dus bijna anderhalf miljoen kijkers niet aangesloten zijn bij een omroepvereniging. Dat is hun volste recht. Iedereen moet zelf weten of hij lid wil worden van een omroeporganisatie of niet. Dat is ook in de politiek zo en dat geldt eveneens voor de vakbeweging enz.

Het bijzondere is nu dat mevrouw van Someren zich blijkbaar opwerpt als woordvoerdster van die grote groep ongeorganiseerde kijkers. Dat is werkelijk alleraardigst. Als je geen kans ziet of geen zin hebt een eigen omroepvereniging op te richten, dan ga je je opwerpen als de kampioen der ongeorganiseerden. Die kunnen je toch nooit tot de orde roepen.

Dat standpunt opent ook elders wijde perspectieven.

Want dan kan iedereen gaan spre-

ken, bijvoorbeeld namens de 60% van de Nederlandse werknemers, die niet georganiseerd zijn bij één der drie vakcentrales. Nog een ogenblik later en iemand kan Kamerzetels opeisen namens de kiezers, die niet gestemd hebben. U begrijpt dat het dan een leuke samenleving wordt.

Rechtsgelijkheid

In alle ernst; wie geen staatsomroep begeert en wie niet wil dat de commercie zich in de ether slechts van de cultuur bedient, moet wel tot de conclusie komen dat het voorstel-Cals het enig denkbare is dat rechtsgelijkheid waarborgt. Het schept royale mogelijkheden voor beginnende omroeporganisaties. Het beschermt niet kunstmatig de bestaande omroepverenigingen. Indien bijvoorbeeld veel leden van de AVRO, de VARA, de NCRV en de KRO zouden bedanken, dan weerspiegelt dat verval zich in het aantal zenduren, dat ieder van deze omroepen heeft. Dat is een gezond principe.

Dat is een duidelijke rechtsgelijkheid bij een beperkt aantal zendmogelijkheden. Indien de techniek zover vordert dat iedereen, die wil uitzenden, een eigen kanaal of golfengte kan krijgen, is het probleem van de zendtijdverdeling de wereld uit.

Nu kan dat nog niet. En daarom moet vandaag de overheid nog de beschikbare zendtijd verdelen. Eerlijk verdelen volgens voor ieder begrijpelijke en gelijke maatstaven. Dat is de democratie, die wij wel allen willen, maar die sommigen blijkbaar ongaarne in de praktijk zien toegepast.

Geen ijskast

Een wettelijke regeling moet er nu eindelijk eens komen. Daarom mag het omroepprobleem ook niet in de ijskast worden gezet. De overheid kan immers niet aan de gang blijven met het verzegelen van clandestiene piratenzenders of het niet thuis geven aan nieuwe gegadigden. Ook de overheid moet de bakens met het getij verzetten. Het voorlopige Televisie-besluit van 1955 en het Tijdelijke besluit 1944, dat het radiobestel regelt, moeten nu eindelijk eens door een volwaardige Omroepwet worden vervangen. Dat zou in een dictatuur geen moeilijkheden opleveren. Daar krijgt alleen de heersende groep het woord in de ether. Bij ons in de democratie gaat de eerlijke verdeling met meer vijven en zessen gepaard. Maar het moet er toch van komen. Daaraan werken wij mee in 's lands belang. Dat is tenslotte de hoge plicht van een politieke partij.

WELKE PAPIEREN HEEFT U NODIG VOOR DE VAKANTIE ?

	Geldig paspoort of niet langer dan 5 jaar verlopen pas of Toeristenkaart	Visum	Visitorscard
België			
Denemark.			
W-Duitsland			
Finland			
Frankrijk			
Griekenl.			
Gr-Britannië			
Ierland			
Italië			
Joegoslavië			
Luxemburg			
Noorwegen			
Oostenrijk			
Portugal			
Spanje			
Zweden			
Zwitserl.			

Een zwart vakje geeft aan wat nodig is

WAAR KRJGT MEN VEEL BABY'S?
jaarlijks aantal geboorten per 1000 inv.

 Venezuela 44	 Ivoorkust (Afrika) 56
 Mexico 45	 Ver. Staten 22
 Nederland 21	 België 17
 Engeland 18	 W-Berlijn 11

De laatste dag van **LINCOLN**

door JIM BISHOP

(57)

Onder het toneel draaide iemand de hoofdkraan van de gasverlichting open, en honderden gezichten in verschillende stadia van angst en woede, werden plotseling door het sterke licht ontsluit. Op straat schreeuwde een man: „Ik ben blij dat het gebeurd is!” Binnen een ogenblik werd hij vertrappt onder tientallen voeten, bijna al zijn kleren werden van zijn lijf gescheurd, en daarna sleepte men hem naar een lantaarnpaal. Drie politiemannen moesten hun pistool trekken om hem te redden.

In de staatsloge begonnen president Lincolns knieën te verslappen, en zijn hoofd zakte steeds verder voorover. Mrs. Lincoln zag het en drukte jammerend haar gezicht tegen zijn borst. Rathbone vroeg dokter Leale om hem onmiddellijk te helpen. „Ik sta te verbloeden,” zei hij. Het bloed had zijn mouw doordrenkt en op de grond een plasje gevormd. De dokter tilde Rathbones kin op, keek hem in zijn ogen, en liep toen door naar de loge. Miss Harris was hysterisch. Zij smeekte iedereen om toch in Godsnaam de president te komen helpen. De dokter keek haar eens aan en trok toen het hoofd van Mrs. Lincoln weg van haar mans borst. Mrs. Lincoln greep de dokter bij de hand en jammerde erbarmelijk.

„O dokter! Is hij dood? Blijft hij leven? Help hem dan toch! Ach, mijn lieve man, mijn lieve, lieve man!”

„Ik zal doen wat ik kan,” zei de arts, en gaf de mannen die achter hem in de loge bijeen stonden gedrongen een teken om haar weg te halen. Ze legden haar op de brede sofa in loge 8, en Miss Harris ging naast haar zitten en klopte haar op de handen.

Eerst kreeg Leale de indruk dat de president dood was. Hij trok de schouders van de president naar achteren, zodat zijn romp niet langer de neiging had naar voren te vallen. Toen bleef hij vlak voor hem staan en bestudeerde hem van onder tot boven. Op de toon van iemand die weet dat hij gehoorzaamd wordt zei hij tegen de mannen achter in de loge: „Zorg dat er een lamp komt. Doe de deur dicht en laat geen mens meer binnen, behalve dokters natuurlijk. Iemand moet me bijlichten met lucifers tot we een lamp hebben.”

Deze orders werden uitgevoerd, zoals dokter Leale wist dat ze zouden worden uitgevoerd. Hij was de eerste die erin slaagde orde te scheppen rond de stervende president. De ogen van zijn patiënt waren gesloten. Er was geen geluid van ademhaling te horen. Er was geen spoor van een wond te ontdekken. Een paar mannen lichtten bij met lucifers en keken met open mond toe hoe dokter Leale de palm van zijn hand onder de baardige kin van de president legde, het hoofd optilde en het weer liet terugzakken.

In de menigte die stond toe te kijken vanuit de gang ontdekte hij een paar soldaten. „Kom hier,” zei hij tegen ze, „til hem uit de stoel en leg hem op de grond.” Met een benauwd gezicht deden ze wat hij hen had bevolen. Het lichaam was slap. Ze legden het op de grond en trokken zich weer terug. Leale wilde naar de wond gaan zoeken. Hij was er zeker van dat het een steekwond was, want toen hij op weg naar het militair hospitaal langs het theater was gekomen had hij een man iets horen schreeuwen over de president en een man met een mes. Bovendien had hij gezien dat majoor Rathbone een steekwond had.

Dokter Leale ging op zijn hurken zitten bij het hoofd van de president. Hij tilde het op en zijn handen werden nat. Hij legde het hoofd terug op de grond en de mannen om hem heen hielden hun brandende lucifers ter hoogte van het middel, terwijl de dokter de zwarte jas en het vest

losknoopte en de gouden horlogeketting losmaakte. Toen hij de boord wilde losmaken, werd hij ongeduldig, en vroeg om een zakmes.

William F. Rent had een scherp mes bij zich en dokter Leale sneed er het overhemd en de boord mee open. De borstrok trok hij open met zijn handen, waarna hij de borst van de patiënt vrij had. Hij ontdekte geen enkele wond. De arts boog zich voorover en luisterde met zijn oor tegen Lincolns hart. Daarna lichtte hij het ene ooglid op en zag dat er sprake moest zijn van een beschadiging der hersenen. Met gespreide vingers woelde hij door het haar van de president. In de nek voelde hij gestold bloed, zijn vingers stootten op een bloedkorst, en de patiënt reageerde met een lichte zucht en een zwakke pols.

Vanaf het toneel tilden een paar mannen een andere dokter de loge in. Het was dokter Charles Taft. Hij was ouder dan Leale, maar hij stelde zich onmiddellijk ter beschikking als assistent. Leale tilde de patiënt half op, zodat hij voorover kwam te zitten en hij vroeg dokter Taft hem te willen vasthouden. In het flakkerende gele licht van de lucifers vond hij wat hij zocht. Zijn vingers voelden de randen van de wond, en hij probeerde het vastgeklitte haar eruit weg te strijken. Het was geen steekwond. Men had op de president geschoten en de kogel was binnengegaan achter het linkeroot. Als de proef met een stift iets kon aanduiden was de kogel schuin naar boven gegaan en vervolgens door de hersenen heen naar het rechteroog. Dokter Leale betastte de omgeving van het oog om na te gaan of de kogel naar buiten was gekomen. Maar dat was niet het geval. De kogel zat nog in de hersenen. Voorzichtig liet hij het hoofd weer zakken. Hij wist dat Lincoln moest sterven. Leale stelde dokter Taft op de hoogte van zijn bevindingen en van zijn prognose. Hij ging dwars over de patiënt heen staan en begon kunstmatige ademhaling toe te passen. Zijn taak was het leven te verlengen — niet te proberen in de toekomst te lezen — en daarom tilde hij de lange armen op in hun hele lengte, en liet ze toen weer zakken — naar boven en terug — naar voren en terug — naar boven en terug — naar voren en terug. Hij hield even op. Hardhandig trok hij de mond van de patiënt open, stak twee vingers naar binnen en drukte de tong naar beneden om het strottenhoofd te bevrijden van speeksel.

Dokter Albert F. A. King werd de loge binnengelaten. Leale vroeg de twee artsen elk een arm te nemen en op en neer te bewegen, terwijl hij de maag naar boven drukte om de werking van het hart te stimuleren.

Een paar soldaten begonnen de loge te ontruimen. Allen die er niets te maken hadden moesten naar buiten. Vanaf het toneel riep men allerlei vragen naar de loge. De meeste bleven onbeantwoord. „Hoe is het met hem?” „Hoe is het eigenlijk gebeurd?” „Hebben ze hem met een mes gestoken?” „Wie heeft het gedaan?” „Ademt hij nog?” „Heeft iemand gezien wie het heeft gedaan?” Voor de eerste keer noemde iemand de naam John Wilkes Booth. De naam sprong van het toneel de zaal in, werd dwars over de balkons heen geroepen, uit de halfllege zaal naar de hal en daarvandaan naar buiten, naar Tenth Street. „Booth!” „Booth heeft het gedaan!” „Een toneelspeler die Booth heet!” „De directie van het theater moet er vanaf hebben geweten!” „Steek dat vervloekte theater in brand!” „Ja, steek het meteen in brand!” „Ja, steek het in brand!” „In brand ermee!”

De droefheid onttaarde in waanzin.

(wordt vervolgd)

OVERIJSEL

- o VERBOUW
- o NIEUWBOUW
- o ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359
Speciale fabriek van alle soorten Reis- en Boodschap-pentassen, Kindertassen, Actetassen, School-etui's, Scheer-etui's, Toilet-etui's, etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTER-ZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE.

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmer Straatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat Tel. 05270-3330

EMMELOORD

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting
ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

LOONBEDRIJF

MARIS N.V.

HOGE SLUISWAL 39
MARKNESSE
Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, komfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „De Gooische-Gasservice-Dienst” met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.
Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

Alle verzekeringen, financiering en hypotheke (event. zonder aflossen)

HERNGREEN'S Assurantiekantoor

Stadionkade 111 - Amsterdam - Telefoon 72.88.25

• Staatskerk

Toen de eerste wereldoorlog nog in volle gang was, in het voorjaar van 1915 het Westfront volkomen vastzat, en de Engelsen probeerden de doortocht door de Dardanellen te forceren, ontstond in de Nederlandse pers opeens een bewogen discussie over de schuldvraag. Aan wie is het te wijten, dat deze oorlog is uitgebroken? In Nederland waren ze niet zo dom, dat ze aan één persoon de schuld gaven.

Ze zeiden niet: de Keizer, of de Czaar of Frans Jozef.

Ze vatten de discussie breder en grondiger op.

Aanvankelijk was het vooral een discussie tussen Het Volk en de Nederlander.

De Nederlander had geconstateerd, dat het internationale socialisme volledig had gefaald. Het was uit elkaar gevallen — De Duitse socialisten, de leermeesters van de proletariërs van alle landen, stelden zich achter de Duitse Regering en waren vol vertrouwen in de kracht der Duitse wapenen. De Franse socialisten waren allereerst pro-Frans.

Het Volk meende, dat vooral het Christendom had gefaald. Twintig eeuwen Christendom en nu zo'n bloedige wereldoorlog tussen Christenlanden. Kon men zich groter faillissement voorstellen?

Toen mengde Dr. Kuyper in de Standaard zich ook in de discussie. Hij stemde toe, dat hier inderdaad een ernstig falen was van het Christendom.

Maar hij stelde een volgende vraag: hoe komt het, dat de Christelijke kerken zo weinig hebben gedaan voor de wereldvrede? En zijn antwoord was merkwaardig. Hij zei: dat komt van de „volkskerken”. De kerken zijn in vele landen verzwagerd met de staat. Een nationale kerk, een staatskerk in een of andere vorm, die men dan siert met de naam volkskerk, dat is een wortel van het kwaad. Daardoor is de kerk zo nauw verbonden met het nationale leven en de nationale politiek, dat zij zwijgt, als zij moet spreken en spreekt als zij beter kon zwijgen. Als het Christendom meer gestalte krijgt in vrije kerken, dan zullen die kerken beter, ook tegen de eigen overheid, kunnen gaan zeggen, waar de weg naar de ware vrede ligt, ook de ware vrede tussen de volken.

TECHNISCH BUREAU

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

VAN LEEUWEN BUIZEN ZWIJNDRECHT

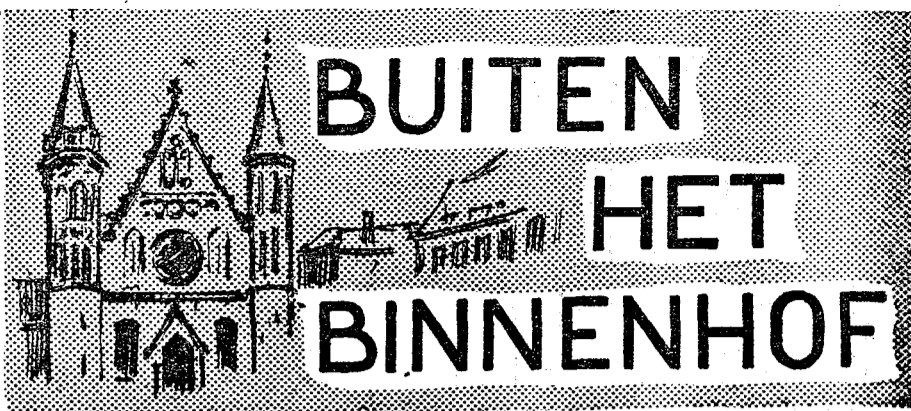
“ALS jullie... niet weggaan, ... ik alles van het terrein af”. Het is niet nodig, dat u woorden invult daar, waar nu puntjes staan. Maar ik kan, aangezien ik tracht algemeen beschaafd Nederlands te schrijven, geen andere mogelijkheid vinden om aan te duiden dat hier zeer krachtig is gesproken. Waar en door wie? Laat ik u dat eerst eens uit de doeken doen. In de Paleistuin te Soestdijk op de verlovingsdag van H.K.H. Prinses Margriet en de heer P. van Vollenhoven. Door een vertegenwoordiger van de Rijkspolitie tegen een vertegenwoordiger van de Nederlandse dagbladders. Soms wordt het nieuws duur betaald, om eens een parafraze te mogen maken op de bekende woorden van de journalist Heyermans in diens “Op hoop van Zegen”. Maar dat officiële vertegenwoordigers van de overheid grofheden als bovengenoemd uit hun mond laten vallen, ja dat een Eerste Stalmeester van Hare Majesteit, die al eens eerder, op de Dam te Amsterdam, van zijn persoonlijke visie op de nieuwsgaring heeft blij gegeven door in vol ornaat over de kleine steentjes te hollen, zich ook nu weer heeft vergalopperd, geeft te denken. In het dagblad “De Rotterdammer” stond over de ontmoeting van de pers met het verloofde paar ondermeer: “Niets bleek haar te kunnen verstoren, ook de dreigementen en onparlementaire woorden niet, die uit de mond van hof-functionarissen, chercheurs en marechausees kwamen”.

Volgens “De Journalist”, die op een en ander de aandacht vestigt, keerde één dreigement steeds terug: “Vooruit. Anders gaan jullie eruit”. En een in burger geklede adjudant van de paleisrecherche riep: “We zullen van jullie weleens soldaten maken”. In hetzelfde vlak ligt de opmerking van een hoveling (Hare Majesteits Eerste Stalmeester W. F. K. Bisschoff van Heemskerck), toen men weer eens achteruit moest: “Spring er maar overheen. Jullie zijn jonge kaerels. Vort.”

Tot zover “De Journalist”. De heer Bisschoff van Heemskerck is vast en zeker de eerste de beste stalmeester in dienst van Hare Majesteit. Maar een stalknecht zal zulke woorden nog niet gebruiken, niet eens een tweede stalmeester. Daarom zijn zijn uitingen lichtelijk verrassend.

Uit het overzicht dat “De Journalist” biedt van die bijzondere dag blijkt wel dat de schrijvende dagbladders ten achter is gesteld bij de radio en de televisie en de fotograferende pers. Toen een verslaggever, die binnen de paleistuinhekken niet aan zijn trek had kunnen komen, buiten de hekken zijn verrekijker op het paleis richtte, is dit door een paleisfunctionaris verboden. Op een moment dat de televisie binnen de hekken opnamen mocht maken. Het mankeerde er nog aan dat de functionaris (van het paleis) inging op de uitnodiging van de journalist zijn kijker in beslag te nemen. Er zijn later bolhoeden door deze functionarissen voor de lenzen van de televisie-camera's gehouden. Kortom, er is blijkbaar een volledige kortsluiting ontstaan tussen hen die verantwoordelijk waren voor de ontvangst van de journalisten en de journalisten zelf.

Nu kan men vanzelfsprekend naar voren brengen dat deze dag die genoemde functionarissen als een nacht heeft overvallen, aangezien het niet in de bedoeling heeft gelegen de verloving op die dag bekend te maken. Maar daarom behoeven de heren, die verantwoordelijk zijn om de pers te ontvangen toch geen nachtmerrie te krijgen! Ze-

ker een eerste stalmeester niet. Het is niet voor de eerste maal, dat journalisten zich kunnen beklagen onheus bejegend te zijn door hof-dignitarissen. De omgeving van de koninklijke familie is minder democratisch dan zij althans laat merken. Nieuw is haar opvatting over het ontvangen van de pers en het regelen van zaken, welke met de pers te maken hebben zeker niet.

Het zou kunnen zijn, dat de benadering van de journalisten, die vóór de oorlog dergelijk werk deden, (een vorige generatie als u wilt) van het nieuws met betrekking tot de koninklijke familie, anders is geweest. Vergeet echter niet dat de schrijvende pers toen in de meerderheid was; radio en televisie waren aan het komen, of een beetje op weg. Dié journalisten, althans in Amsterdam, hadden de zaken echter goed in de hand. Zij regelden dat zo goed, dat incidenten praktisch niet voorkwamen. Als een hof-dignitaris — en dat is ook gebeurd — onredelijk onwelwillend was, wisten de journalisten wegen te vinden hem van de dwalingen zijns wegen te bekeren. Eenmaal is een bezoek van H.M. Koningin Wilhelmina aan een bekende Amsterdamse instelling “doodgezwegen”. Hier gold het overigens een vreemde houding van de bestuurderen dier instelling. Naar mij verzekerd is, heeft de toenmalige secretaris van H.M. daarover zijn verwondering geuit aan de bestuurderen, overigens op de hoogte zijnde van de gang van zaken.

Het is nog niet lang geleden, dat H.M. de Koningin weigerde verder voor de fotografen te poseren, hoewel dat via de Rijksvoorlichtingsdienst was afgesproken met de betrokken fotografen. Kortsluiting. Zij komt meer voor dan vroeger.

Men krijgt de indruk dat ten hove vele dignitarissen zijn, maar dat er maar weinigen iets begrijpen van de taak van de pers en van de moeilijke omstandigheden waaronder deze moet werken.

Wij zijn van oordeel dat voor de functie van stalmeester bij voorkeur niet naar een journalist moet worden uitgekeken. Omgaan met paarden en rijtuigen, in of buiten de koninklijke stallen, is een bijzondere functie. Maar dan moet er ook geen stalmeester op de journalisten worden uitgestuurd, althans geen stalmeester, die zijn taak opvat, zoals die op de bewuste dag is opgevat.

Hopelijk zit er een staartje aan deze affaire. Opdat er een goede verhouding tussen nieuwsgaarders en officiële functionarissen tot stand komt. Een menselijke verhouding.

William Gaudin

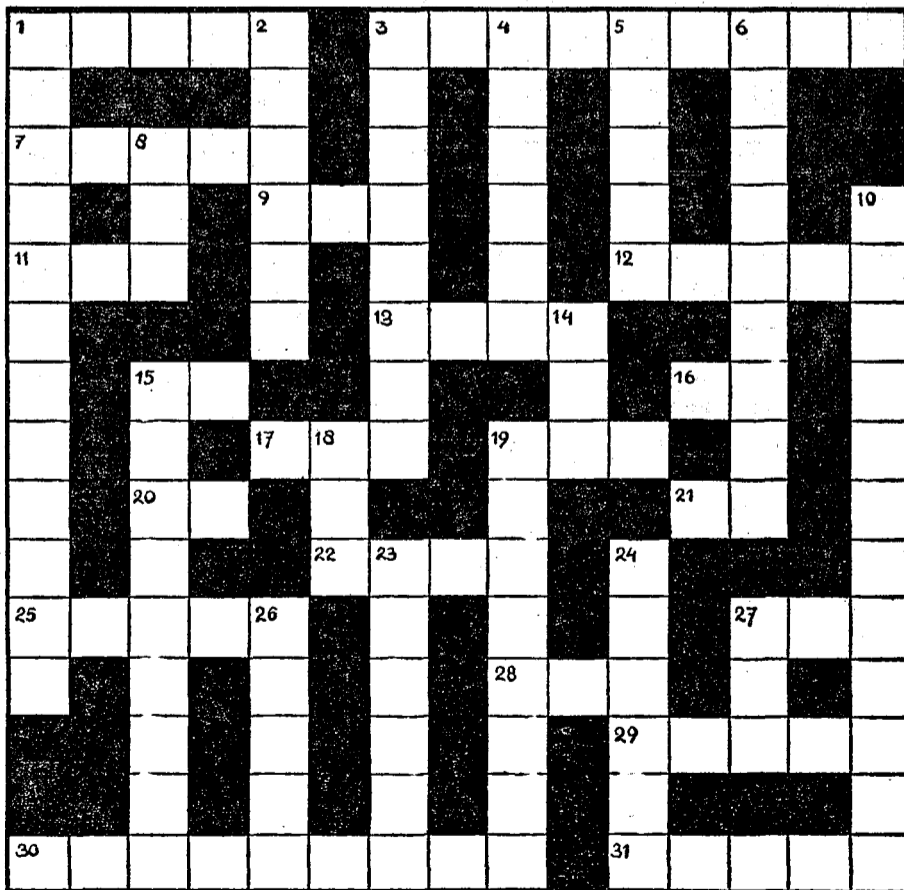
WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141, 2 lijnen

Vraagt uw bakker naar
TARVO-BROOD
Uw bakker
Uw dokter

Kryptogram

Horizontaal: 1. bron van wijsheid; 3. wat een stakkerd! Hoewel zijn innerlijk wel ter been is; 7. deze metgezel van Paulus werd later secretaris van Petrus; 9. hij koos voor zichzelf een woonplaats en wierp zichzelf niet; 11. dwaas getal; 12. deze Turkse bevelhebber geeft toe, dat een nationaliteitsbewijs nodig is; 13. een snugger mens weet waar deze wind vandaan komt; 15. dat wordt ik, zo ik een lijdend voorwerp word; 16. mannen; 17. bron van zorgen?; 19. zitplaats van de ontslagene; 20. onbekende; 21. het zwijgen opleggen; 22. nummer één kost f 1,50; 25. luie jongen; 27. "waterval"; 28. bijzondere vorm van teer; 29. sluit u aan bij deze rij! 30. 's bakkers wanprodukt; 31. bloeit deze plant als roos, dan wordt het krabben.

Vertikaal: 1. weinig interessant, deze consument van zeebanket; 2. dodelijk gat; 3. "eetstokje"; 4. dat is hier niet; 5. een half ei is beter; 6. bestemd voor de heidenen? 8. onbetekende zaken hebben hier niets omheen; 10. de taille van een dier heeft geneeskrachtige werking; 14. iets extra's en het is gesloten; 15.

maar slecht, die kleine aftrektekens; 18. verdwenen eiland; 19. dan staan de haren overeind; 23. deze schaaakstukken liggen over de vloer; 24. bron van zorgen; 26. deze predikant beheerde eens het departement van Landbouw, Handel en Nijverheid; 27. stier waarvoor je — met je verstand — moet vechten.

16. klerk; 17. lire; 19. sater; 21. belet; 22. loge; 24. even; 28. markies; 32. tempel; 34. Italië; 36. iep; 37. jagen; 38. ene; 39. presto; 41. zaaien; 43. regeren; 47. kina; 48. arts; 51. droom; 53. inleg; 56. robe; 57. mirte; 59. Eire; 60. Est; 61. nee; 62. bed; 63. part; 64. agent; 65. koon.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. kelk; 4. choke; 8. vrek; 11. aai; 12. era; 13. beu; 14. raap;

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 1. kers 10. keet; 15. aak; 18. rek; 26. stipt; 27. ampel; 29. kogge; 30. gleis; 31. Leens; 46. pro; 50. ver.

Gaan en komen

A C H T E R P A G I N A

LEDEN komen en gaan.

Een vertrouwd onderwerp in deze rubriek.

Ook bewindslieden gaan en komen.

Een in deze dagen eveneens vertrouwd onderwerp.

Nieuwe leden komen, terwijl er anderzijds leden zijn, die een partij verliest door overlijden, bedanken, vertrek naar buitenland; zij gaan.

Ministers en staatssecretarissen gaan en komen eveneens. Zij „gaan” eerder dan leden.

Er zijn bewindslieden, die vrij lang aanblijven, maar dan nog is een lidmaatschap van een partij als regel duurzamer. Meestal verkeert een bewindsman of -vrouw niet zo lang op zijn of haar hoge post.

Bewindslieden zijn geen vertegenwoordigers van partijen. Het zijn dienaren der Kroon.

Maar zij komen toch in het algemeen uit bepaalde partijen voort. Het zijn mensen, die toch ook iets van hun partij representeren op regeringsniveau.

Daarom mogen ook de bewindslieden wel een keer op deze pagina de revue passeren.

Negen kabinetten gingen

Sinds de bevrijding — na het tweede ministerie-Gerbrandy, dat van 23 februari tot 24 juni 1945 zat — hebben wij tot heden — dus tot en met het ministerie-Marijnen — negen kabinetten zien komen en gaan. Als de huidige formateur, de heer Cals, binnenkort slaagt, hebben wij het tiende kabinet na de tweede wereldoorlog, twintig jaar geleden. Dat betekent dus een gemiddelde zittingsduur van onze kabinetten van ruim twee jaar.

Aangezien het als regel toch gewent mag worden, dat een kabinet vier jaar zit, d.w.z. gedurende de gehele normale zittingsperiode van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, is dit gemiddelde wel wat aan de korte kant. Daarbij moet er echter wel op worden gewezen, dat de betrekkelijke korte zittingsduur van ruim twee jaar, niet alleen veroorzaakt is door politiek geharrewar.

* Het ministerie-Schermerhorn-Drees zat slechts ruim één jaar (24 juni 1945—3 juli 1946), omdat in 1946 de eerste verkiezingen voor de Tweede Kamer na de bevrijding gehouden werden en de uitslag zodanig was, dat de KVP de grootste partij werd. Dit kabinet telde vijftien ministers.

* Het werd opgevolgd door het ministerie-Beel (3 juli 1946—7 augustus 1948). Het telde zeventien ministers. In

1948 volgden — na een periode van ruim twee jaar — al weer nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer in verband met Grondwetsherziening. Bij de kabinetsformatie werd besloten tot het aangaan van een vier-partijen-Grondslag.

* CHU en VVD zijn ook betrokken bij het derde naoorlogse kabinet: het ministerie-Drees-Van Schaik (7 augustus 1948—15 maart 1951). Dit kabinet, dat bij het begin vijftien en aan het einde nog slechts veertien ministers telt, houdt het ruim twee-en-een-half jaar uit, waarna de VVD-Tweede Kamerfractie het kabinet het vertrouwen opzegt. Minister Stikker besloot ontslag aan te vragen, waardoor aan het kabinet de vier-partijen-grondslag werd ontnomen. Dit was het eerste kabinet, dat ook staatssecretarissen (in het begin zeven, aan het einde zes) aantrok.

* Het ministerie-Drees (15 maart 1951—2 september 1952) maakt gedurende de resterende anderhalf jaar de vierjarige periode 1948—1952 vol, met aan het begin vijftien, later veertien ministers, alsmede zeven staatssecretarissen. De reden van aftreden is: ontslag-aanvraag bij het einde van de parlementaire periode.

* Weer treedt er na de verkiezingen een ministerie-Drees op (2 september 1952—13 oktober 1956). Het is voor het eerst, dat de vierjarige periode goed vol wordt gemaakt. Het kabinet telt aanvankelijk zestien, later nog slechts veer-

tien ministers, alsmede zeven staatssecretarissen. De reden van aftreden van dit kabinet is weer: ontslag-aanvraag bij het einde van de vierjarige parlementaire periode.

* Opnieuw krijgt ons land na de verkiezingen een ministerie-Drees (13 oktober 1956—22 december 1958). Nu halen de veertien ministers en aanvankelijk acht, later zeven staatssecretarissen niet het einde van een normale rit. De aanneming van het — door de minister van financiën onaanvaardbaar verklaarde — amendement betreffende de werkingsduur van het wetsontwerp tot verlenging van de tijdelijke verhoging van enige directe belastingen, is de reden van aftreden.

* Er wordt een tijdelijk ministerie-Beel (22 december 1958—19 mei 1959) gevormd, dat tot ontbinding van de Tweede Kamer en daarmee tot vervroegde verkiezingen besluit. Dit ministerie telde slechts tien ministers en vier staatssecretarissen; het „overschot” van het vorig kabinet na uittreding van de PvdA-ministers, met als toegevoegd nieuw hoofd: prof. Beel.

* Dan treedt weer een kabinet op, dat de gehele vierjarige rit volbrengt: het ministerie-De Quay (19 mei 1959—24 juli 1963). Met dertien ministers en elf staatssecretarissen wordt het land bestuurd. De reden van aftreden is ontslag-aanvraag bij het einde van deze parlementaire periode.

* Op 24 juli 1963 begint dan het negende naoorlogse en thans demissionaire kabinet zijn loop. Het ministerie-Marijnen struikelde op 26 februari j.l. en bood ontslag aan aan H.M. de Koningin. Dit kabinet telt dertien ministers en twaalf staatssecretarissen.

Meer dan honderd

MEER dan honderd verschillende bewindslieden hebben in negen kabinetten na de bevrijding de scepter over ons als burgers en burgeressen van dit land gezwaaid: tachtig verschillende ministers en zeven-en-dertig verschillende staatssecretarissen.

Als men de namen van de ministers in alfabetische volgorde plaatst beginnen wij met mr. J. van Aartsen (ARP) en eindigen wij met prof. dr. J. Zijlstra (ARP). Als wij hetzelfde doen met de staatssecretarissen is drs. J. A. Bakker (ARP) de eerste en mej. dr. A. de Waal (KVP) de laatste. Wij hebben slechts één vrouwelijke staatssecretaris gehad, maar twee vrouwelijke ministers, namelijk mej. dr. M. A. M. Klompé (KVP) en mevr. drs. J. F. Schouwenaar-Franssen (VVD).

A.R.-bewindslieden

VAN AR-zijde is meegewerkt aan de vorming van alle kabinetten sinds 1952. In het kabinet-Drees (1952—1956) zaten mr. J. Algera (Verkeer en Waterstaat) en prof. dr. J. Zijlstra (Economische Zaken). Beiden zaten ook in het kabinet-Drees 1956—1958, maar kort voor het einde van dit kabinet werd de heer Algera, die aftrad wegens gezondheidsredenen, opgevolgd door mr. J. van Aartsen. De ministers Van Aartsen en Zijlstra (die dan tevens minister van Financiën is) hebben ook zitting in het kabinet-Beel.

In het kabinet-De Quay komt naast deze beide ministers (de heer Van Aartsen dan op Volkshuisvesting en Bouwnijverheid en prof. Zijlstra op Financiën) de eerste AR-staatssecretaris (Sociale Zaken en Volksgezondheid) naar voren: de heer B. Roolvink.

In het kabinet-Marijnen tenslotte keert de heer Van Aartsen terug naar Verkeer en Waterstaat en wordt mr. E. W. Biesheuvel vice-minister-president en minister van Landbouw. Drie AR-staatssecretarissen, de heren drs. J. A. Bakker (Economische Zaken), A. van Es (Marine) en mr. J. H. Grosheide (O.K. en W.) blazen hun partijtje mee.

IN totaal sinds 1952 dus vier verschillende AR-ministers en eveneens vier AR-staatssecretarissen, afgezien van mr. J. Meynen, die in het eerste naoorlogse kabinet (Schermerhorn-Drees) voor eigen verantwoordelijkheid zitting nam als minister van Oorlog, evenals de heer L. Götzen dit deed als minister zonder portefeuille in de kabinetten-Beel (1946—1948) en Drees—Van Schaik (1948—1951). In het kabinet Drees van 1951—1952 trad de heer Götzen op als staatssecretaris van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen. Daarmede was hij de enige bewindsman, die ooit na minister — zij het dan zonder portefeuille — te zijn geweest, nog enige tijd als staatssecretaris optrad.

Zetelverdeling

IN het ministerie-Marijnen was de zetelverhouding als volgt: KVP: zes ministers en vier staatssecretarissen; VVD: drie ministers en twee staatssecretarissen; ARP: twee ministers en drie staatssecretarissen; CHU: twee ministers en twee staatssecretarissen; en tenslotte een partijloze staatssecretaris. Meer gegevens over dit kabinet en vorige in een volgend artikel.

Widék

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 10 april belegt het Provinciaal Comité Groningen zijn jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen.

Aanvang der morgenvergadering te 10.15 uur.

Behandeling der huishoudelijke zaken en discussie over de positie van de chr. pers. na een inleiding van de heer O. Postma, directeur van het dagblad „Trouw”.

Aanvang der middagvergadering te 14.15 uur.

De heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Bouwen aan de toekomst”.

★ Op woensdag 14 april beleggen de kiesverenigingen „Groen van Prinstere”, „Idenburg”, „Mackay” en „Schalkwijk”, allen in Haarlem, alsmede de kiesverenigingen Bloemendaal en Heemstede een gecombineerde vergadering.

De plaats van samenkomst is de Kroonzaal van Restaurant Brinkman, Grote Markt te Haarlem.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

De heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over de kabinetscrisis en het radio- en televisievraagstuk.

★ Op woensdag 21 april beleggen de kiesverenigingen XX, XXI en XXII te Rotterdam (Terbregge, Hillegersberg en Schiebroek een gezamenlijke vergadering.

De plaats van samenkomst is de zaal van de Messiaskerk, Debussylaan 17/19 te Rotterdam (eindpunt lijn 14).

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Mr. H. Bavinck, wethouder te Rotterdam en kandidaat voor de Rijnmondraad, zal spreken over het „hoe en waarom” van de raad voor Rijnmond.

★ Op vrijdag 23 april houdt de Stafcentrale Leiden haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is de kleine zaal van de Stadsgehoorzaal, Breestraat 40 te Leiden.

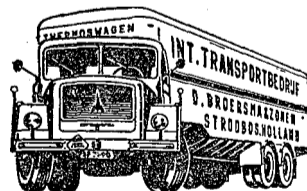
Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken zal mr. W. Aantjes te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over de politieke toestand van het ogenblik.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

telf. 0 5123 - 291 - 498
telex 46018

BODEGRAVEN

telf. 01726 - 2643

- ★ Regelmatige groepgediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
  - ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
  - ★ Behandeling douane-formaliteiten.
  - ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.
- OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL- EN RECHTSTREEKS VERVOER!

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

WIJ HEBBEN EEN KABINET

Wanneer de A.R. Partij wordt gevraagd, of zij steun zal verlenen aan een kabinet en of haar mannen mee de regeringsverantwoordelijkheid zullen dragen, dan gaat het om de plicht jegens de natie en niet om de gunst van de natie.

We kunnen het ook zo zeggen: de vraag, of meedoen winst of verlies bij de verkiezingen schijnt te zullen opleveren mag geen rol spelen. Dat geeft misschien pas bij een partij, waar het opportunisme tot een leidend motief is geworden en het partijbelang voorop staat, maar in elk geval mag het niet bij een Christelijk-nationale partij.

Zo hebben we het ook in het verleden pogen te zien. Niet zelden hebben de anti-revolutionairen ministersposten aanvaard en de verantwoordelijkheid willen dragen voor maatregelen, die niet met populariteit werden beloofd. Minister zijn kan betekenen een grote kans, om een naam te maken. Het kan ook betekenen, dat men voor anderen de kastanjes uit het vuur moet halen. Maar wat er ook aan vast moge zitten, beslissend moet zijn voor een Christelijk-nationale partij, hoe zij haar roeping en plicht ziet jegens het land.

En daarvan uitgaande, staan wij op het standpunt, dat het plicht was, om nu mee te doen, een

Plicht jegens de natie

IN grote lijnen is dat zonder méér duidelijk. Wij hebben het Nederlandse volk niet in onzekerheid gelaten omtrent ons standpunt betreffende het omroepbestel. Wij verwerpen de commerciële televisie zo beslist mogelijk. Wij menen, dat nieuwe gegadigden, die er nu brood in zien en waarachter economische machtsconcentraties staan, geen titel hebben, waarop zij aanspraak kunnen maken op een eigen afzonderlijke positie in het omroepbestel, ten einde de omroepverenigingen te kunnen beconcurreren. Dat zou leiden tot

een vercommercialisering van weer een nieuw stuk van het culturele leven.

Daarmee zeggen wij niet, dat zulke economische gegadigden niet een fatsoenlijk en behoorlijk programma zouden kunnen maken op het gebied van de ontspanning. Het zou zelfs een even braaf en fatsoenlijk programma zijn als in sommige damesweekbladen en kantinefeesten. Waaraan niemand zich zou stoten en dat geen enkele ergernis zou brengen, en in geen geval de ergernis van het Evangelie. Het zou een pro-

gramma zijn zonder boodschap en zonder hart. Maar het zou geen ander doel hebben, dan alle vlaggen op te bergen, behalve de grijze vlag van de neutraliteit en de veelkleurige vaantjes van het commercieel belang. Daarom willen wij ons omroepbestel daaraan niet uitleveren en dat is voor ons een ernstige zaak, even ernstig als wat in de schoolstrijd in het geding was.

Daarom was het onaantvaardbaar, dat

• Vervolg op pag. 4

Wij wensen de drie A.R. ministers geluk met hun ambt. Zij krijgen

het niet gemakkelijk. Zij hebben ons vertrouwen.

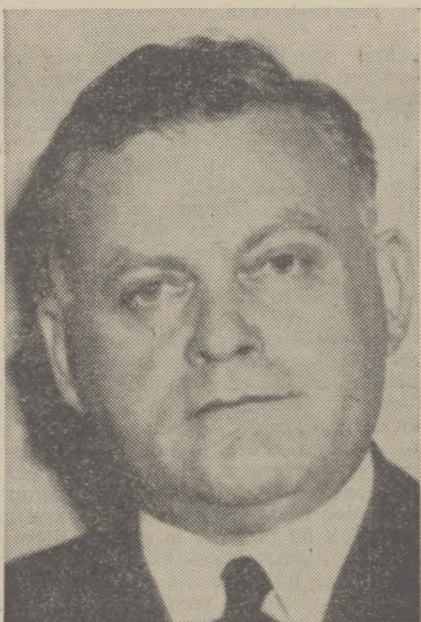
Zij kunnen rekenen op het medeleven van ons

A.R. volk. En wij wensen hun behouden vaart

en goede wacht.

MR. B. W. BIESHEUVEL,
vice-premier en
minister van landbouw

J. SMALLENBROEK,
minister van
binnenlandse zaken

PROF. DR. I. A. DIEPENHORST,
minister van onderwijs
en wetenschappen

Deze week

- Het nieuwe kabinet (pag. 1 en 4)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- De ledenwerfactie (pag. 5)
- Het jaarverslag (pag. 7)
- Dienaren der Kroon (pag. 8)

AANDELEZERS..

Zoals men bemerken zal is dit nummer van ons blad vrijwel geheel gewijd aan de inmiddels zo goed als geslaagde kabinetsformatie.

Om te bewerkstelligen, dat iedereen voor het weekeinde dit nummer in huis heeft, moest het dinsdagochtend ter perse gaan. Gebeurtenissen die na dat tijdstip hebben plaats gevonden, konden wegens de hierboven genoemde reden niet meer in ons blad worden besproken. Dit geschiedt uiteraard in Nederlandse Gedachten van de volgende week.

LUISTER...

op donderdag 22 april a.s. naar onze radio-uitzending.
Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij.
De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum II (AVRO).

Dr. J. J. Buskes:

WAARHEID EN LEUGEN AAN HET ZIEKBED

Gebonden f 10,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij W. ten Have N.V.

CIGARS

Snuif en wrijf
Uw verkoudheid van neus,
keel of borst weg met
DAMPO

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE APeldoorn HILVERSUM
AMERSFOORT ARNHEM HAARLEM

ANTI GEEL **tex** niet te evenaren!

MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

SCHEIKEL JGIAKEL

met anti-revolutionair Den Haag

De lieve jeugd in ooievaarsstad

HET is een moeilijke zaak in een politiek blad dat uitgegeven wordt in de Hofstad, over de jeugd iets verstandigs te schrijven. Politiek en jeugd zijn soms wat uitersten die elkaar lang niet altijd raken. Daar tussenin mag ik mij dan bewegen.

Bovendien ben ik zelf een rasechte Hagenaar en als zodanig interesseer ik mij meer voor de problematiek van de jeugd in Amsterdam of Ulrum, voor zover deze dan bestaat.

Toch heb ik beloofd mijn aandeel te zullen leveren en dus zal ik trachten iets over de tegenwoordige jeugd in onze stad te zeggen. Elke goede preek bevatte vroeger drie punten en derhalve zal ik mij daaraan ook houden.

1. DE JEUGD IS VISUEEL INGESTELD

Pers, radio, televisie en reclame werpen zich op de jeugd en trachten haar te winnen. Zij vormt immers de toekomst van ons volk en heeft in deze welvaartstijd behoorlijk geld. De ouderen denken vaak nog terug aan de tijd van stempelen, leven van de diaconie en heel onprettige familie-ondersteuning. Deze zaken zijn de jongeren van nu totaal onbekend en de Algemene Bijstandswet 1965 geeft slechts of in grote mate rechten aan diegenen die het moeilijk hebben. De meest scherpe t.v.-programma's worden door en vaak voor jongeren gebracht. Ik ben het niet eens met prof. Diepenhorst die meent dat de invloed van de t.v.-programma's niet zo groot is. Ik ken jongeren die huiswerk maken terwijl hun rechteroor luistert naar Veronica en hun linker-oog kijkt naar "Achter het nieuws". U moet dat als oudere eens proberen. Zij nemen alle drie de zaken in zich op.

De radio gaat ook steeds meer de richting van de zgn. korte en keiharde programma's uit. Het venijn zit vaak in de staart en de jeugd mag dat wel.

De plaatselijke pers besteedt de laatste tijd veel aandacht aan spanningen in jeugdland en de groepsvorming van jongeren. Mijn eigen ervaring is dat overdadige publicatie van deze feiten stimulerend werkt in een averechtse richting die soms niet soms wel bedoeld wordt.

Onze kleintjes beginnen al vroeg met geïllustreerde verhalen te lezen of liever te bekijken. Deze vorm van voorlichting is bijzonder suggestief. Zelfs in het onderwijs en in de kerk grijpt men nu naar het flanelbord.

De film is uitermate indringend en vooral de misdaad en de seksualiteit zijn bijzonder in trek. Wat het laatste betreft, kun je door iets niet of net niet te laten zien maar in het voorstellingsvermogen van de kijker een bepaalde situatie op te roepen, uitermate geraffineerd werken.

De mode tenslotte is er vaak op ingesteld datgene wat mooi is op uiterst onthullende wijze te bedekken en zo doende de aandacht te vestigen op datgene wat aantrekkelijk is, althans door een bepaalde bril gezien.

Kortom, het visuele is voor jongeren bijzonder belangrijk en je hoeft alleen maar te kijken.

2. DE JEUGD IS VERWEND

Door de welvaartstaat waarin wij leven kunnen jongeren zich op stoffelijk gebied veel meer permitteren dan in de verste verte vroeger ooit werd verondersteld. Flinkke jongens en meisjes zijn als werknemers bijzonder in trek. In de gezinnen zelf heerst ook een bepaalde mate van welstand zodat het "eigen geld" hoog genoteerd staat. Vandaar de jeugd-reclame. Het sparen en zich zo doende een waardevol artikel te veroveren is er, mede door de verkoop op afbetaling, haast niet meer bij.

In vermaakcentra en openbare gelegenheden wordt vaak goed geld verveerd terwijl kleding, bromfietsen, transistors en grammofoonplaten een zeer gewild artikel zijn. Veel ouders hebben nog niet eens door dat ze in dit opzicht niet slechts voorlichting moeten geven maar vooral het voorbeeld moeten ge-

DOOR

W. M. VAN ANDEL
hoofdinspecteur van politie

ven. De sigaar die vader rookt van 43 cent is voor de jongeren wellicht aanleiding twee zakjes patat te kopen.

3. DE JEUGD IS VRIJPOSTIG

Het gezag van nu is anders dan dat van vroeger. Dat kan u bevestigd worden door de predikant, onderwijskracht, politieman en kinderpedagoog. Vrijpostig wil nog niet altijd zeggen brutaal en onbeheerst alhoewel deze eigenschappen in veel gevallen samen gaan. Openhartigheid is aan de andere kant eveneens een tegenwoordige jeugdeigenschap die van bijzonder grote betekenis is. Persoonlijke gesprekken tussen jongeren en hen vertrouwde ouderen zijn nog steeds een veel voorkomend en gelukkig verschijnsel.

De wijze van discussiëren is wel eens hard maar toch ook weer open.

Volgens de jongeren spreken de "keiharde feiten" een duchtig woordje mee en dit heeft tot gevolg dat zij ook vaak "keihard doen".

Dit laatste komt b.v. tot uiting in de groepsvorming die momenteel in onze stad nogal in zwang is. Verschillende buurt- en schoolgroepen zijn of worden gevormd die iets vrijpostigs en uitdagends hebben. Als men echter tot de kern doordringt dan blijkt het innerlijk wel eens en vaak uit bluf te bestaan.

DUS.....

De hierboven genoemde waarheden zijn ook maar weer betrekkelijk. Generaliseren is zo verdraaid gemakkelijk en voor ouderen bij tijd en wijle een achterdeurtje om eigen onmacht te ontvluchten.

Nog één zaak moet mij in dit politieke blad van het hart. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat onze plaatselijke politieke organisatie in zijn

denken over en benadering van de Haagse jeugd lang niet genoeg modern is. Het zal ook landelijk voor onze partij een zware taak worden de jeugd van nu voor straks te behouden.

In het licht van de drie genoemde punten geloof ik dat ook de partij haar eigen jeugd wat meer visueel moet benaderen, haar verwennen moet en haar nog meer gelegenheid moet geven vrijpostig te zijn. Als dat gebeurt dan geloof ik politiek gezien dat onze grote stadsjeugd door het voorbeeld van de ouderen visueel verwend kan worden waardoor zij van niet anti-revolutionaire smetten vrijkomt.

U zult wel zeggen als u dit alles gelezen hebt: Het venijn zit in de staart. Dat is ook zo maar het gaat toch over de jeugd die u en ik zo graag mogen? Dan mag er voor de ouderen wel een tikkeltje venijn in zitten.

Wel en wee van de Haagse kiesverenigingen

De kabinetscrisis is ook op de Haagse kiesverenigingen niet onbesproken gebleven. Vrijdag 9 maart sprak ons Tweede-Kamerlid de heer G. A. Kieft over dit onderwerp op een vergadering van de kiesvereniging Mariahoeve-Marlot.

Ook andere onderwerpen hadden de belangstelling. De Loosduinse kiesvereniging heeft een avond lang geluisterd naar Trouw-redacteur Hendrikse. Hij kwam vertellen over zijn Russische ervaringen. De bijeenkomst was druk bezocht. „Een welbestede avond”, vinden zij, die er waren.

Loosduinen heeft ook een goed figuur geslagen in de ledenwerfactie. Meer dan tien nieuwe leden konden worden ingeschreven. Daaruit blijkt maar weer dat onze partij nog werkracht genoeg heeft. Het komt er slechts op aan dat de partijleden, alle partijleden, zich enige inspanning willen getroosten voor de uitbreiding van onze goede partij.

Voor een aantal kiesverenigingen is het vergaderseizoen nog niet ten einde. De kiesvereniging **Vruchtenkwartier (West III)** belegt op **dinsdag 27 april** een bijeenkomst in **Ons Centrum** aan de **Thorbeckelaan**.

Een gezellige gespreksavond voor oud en jong, zoals voorzitter Van Hilten ons vertelde. Een „oudere” en een „jongere” en misschien ook nog een dame zullen plm. 10 minuten praten over het onderwerp „Heeft het wel zin, aan politiek te doen?” De „oudere” is de heer A. C. Monster, voorzitter van de kieskringcentrale, de „jongere” de heer A. J. Rutgers. Naar de dame wordt nog gezocht. Schaars artikel schijnbaar, in onze partij.

Andere kiesverenigingen zijn, onder de indruk van het mooie weer, al een beetje in zomerstemming gekomen. Voor dit seizoen vinden zij het welleltjes, maar ongetwijfeld maken zij nu al plannen voor het komende seizoen. Aan onderwerpen zal geen gebrek zijn. De ontwikkelingen in de afgelopen maanden hebben wel bewezen, hoe beweeglijk de politiek is en hoe diep zij telkens in ons dagelijks leven ingrijpt. Wie had bijvoorbeeld twee maanden geleden durven voorspellen, dat in april zou worden gewerkt aan een coalitie tussen K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P.?

Dit blad verschijnt kort voor Pasen. Graag wensen wij u een in alle opzichten gezegend Paasfeest toe.

Drie maal proficiat

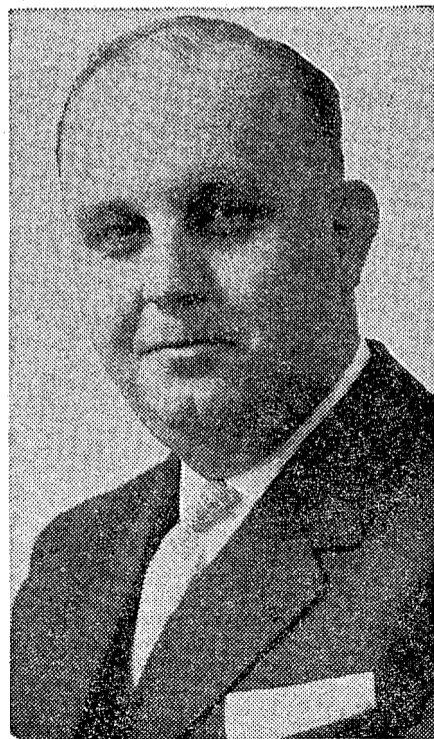
Eene verschuiving brengt de andere mee. Na de verheugende benoeming van mr. R. M. van Reenen tot burgemeester van Gouda, werd diens plaats in het Haagse college van burgemeester en wethouders ingenomen door de heer B. Bol. Den Haag kan blij zijn met deze nieuwe wethouder van eco-

WETHOUDER BOL

nomische zaken. Niet alleen door zijn kennis van zaken, maar ook door zijn menselijke benadering van de politiek had hij als raadslid reeds de sympathie van velen weten te wekken. Men kan er van overtuigd zijn dat de heer Bol zich energiek aan zijn nieuwe functie zal wijden.

Natuurlijk moest na de aanwijzing van de heer Bol als wethouder de lege plaats in de protestants-christelijke raadsfractie spoedig worden bezet. Het nieuwe raadslid dat zijn intrede deed is mr. C. Pijl Hogeweg, wnd.-directeur van het Centraal Bureau voor de afgif-

RAADSLID PIJL HOGEWEG

te van rijvaardigheidsbewijzen. Reeds geruime tijd dient hij onze partij als secretaris van de Kamercentrale Den Haag.

Gaarne een gelukwens voor de heren Van Reenen, Bol en Pijl Hogeweg. Wij hopen, dat zij alle gelegenheid krijgen zich in hun nieuwe functies te ontplooien, voor het welzijn van de inwoners van Gouda en van onze eigen stad Den Haag.

cliché's Nieuwe Haagse Courant

★ ★ ★ Geheugensteuntje

In de lijn van Schouten, Zo is het geweest bij de jongste kabinetsformatie.

Vóór 1952 stonden de antirevolutionairen buiten elke kabinetsformatie. Dr. Beel betrok ze bij zijn formatie niet eens in het overleg. Hij vond het vanzelfsprekend, dat zij er buiten bleven. Om hun verzet tegen de Indië-politiek van de Regering.

In 1948 eindigde de Rooms-rode combinatie, die sedert het einde van de wereldoorlog de basis van de kabinetten vormde.

Er werd besloten tot een vier-partijen-grondslag, met de Christelijk-historischen en zonder de antirevolutionairen.

Liberalen en socialisten zaten naast elkaar in het kabinet-Drees van 1948. Maar in het vroege voorjaar van 1951 zegden de liberalen hun vertrouwen op in het kabinet en hun exponent, mr. Stikker, vroeg ontslag. Daarmee was de vier-partijen-formatie om zeep gebracht, en het werd een combinatie van K.V.P., C.H.U. en P.v.d.A.

Na de verkiezingen van 1952 opende de formateur dr. Drees ook en voor het eerst het overleg met de Antirevolutionairen. Dr. Schouten was bereid tot samenwerking, maar op twee voorwaarden.

Vooreerst moest het regeringsprogramma er blijk van geven, dat met onze politieke wensen rekening werd gehouden. En in de tweede plaats moest uit de positie van de A.R.-ministers blijken, dat zij volop mee verantwoordelijkheid droegen voor het financieel-economisch en sociaal beleid. Dr. Drees ging hiermee akkoord en prof. Zijlstra werd minister van Economische Zaken en mr. J. Algera van Verkeer en Waterstaat.

Bij de jongste formatie hebben de antirevolutionairen in volle eensgezindheid binnen de fractie zich gehouden aan dat voorbeeld. Meedoën, mits er rekening wordt gehouden met onze inzichten, met name wat betreft drastische maatregelen tegen het inflatiegevaar, en een zodanige zetelverdeling, dat duidelijk blijkt, dat wij echt niet voor spek en bonen meedoen.

Nu, dat is gelukt en dus is onze fractie in de lijn van dr. Schouten, die zelfs steun aan een kabinet onder socialistische leiding niet afwees, mits bepaalde voorwaarden werden vervuld, verder gegaan.

Het is altijd wat twijfelachtig als iemand zichzelf begint te citeren: Ik waag het er toch maar op. Vorige week schreef ik namelijk in dit palet: „Ziet u het probleem? Er moesten zes man op vijf plaatsen komen, iets wat in een autobus nog wel eens lukt maar in een kabinet een heksentoer is.”

De K.V.P. is erin geslaagd deze toer te volbrengen. Op het laatste ogenblik kwam er nog een opzette uit de bus waardoor de heer Luns voor de tweede keer een tweede man naast zich moet dulden. Deze keer is het de heer Bot geworden die als minister zonder portefeuille speciaal de ontwikkelingshulp voor zijn rekening krijgt. Het verdeel-en-heers heeft hier een heel bijzondere toepassing gevonden. Was het voor een enkele toeschouwer nog even de vraag of de uitgerangeerde O., K. en W.-er Bot in het aas zou bijten, ingewijden wisten wel beter.

Trouwens, ook minister Luns kon moeilijk bezwaar maken tegen deze aantasting van zijn privé-bezit: de portefeuille van buitenlandse zaken. Het heeft namelijk maar een haar gescheeld of hij was het ding kwijt geraakt. Het is alleen maar omdat de heer Vondeling persoonlijk buitenlandse zaken voor zich opeiste, dat de heer Luns nu nog op het Plein resideert. De populairste man van het land inruilen voor de oppositieleider, dat is al te gek, vond de K.V.P. Als het nou Samkalden was geweest dan was het te verkopen, en ook Biesheuvel zou aanvaardbaar geweest zijn. Maar Vondeling in hoogst eigen persoon dat nam men niet. Ik-niet-dan-hoef-het-al-niet-

meer, zo ongeveer schijnt Vondeling toen gereageerd te hebben en Luns mocht blijven.

Intussen heeft de P.v.d.A. Financiën en Economische Zaken gekregen. Sommige K.V.P.-ers en enkele anti's vinden dat teveel van het goede. Dat moge zo zijn, ze kunnen het in elk geval niet de socialisten verwijten. Noch in de K.V.P., noch in de A.R.P. bleek een kandidaat voor de impopulaire post van de Kneuterdijk te schuilen. De K.V.P. heeft bij een stuk of vijf partijgenoten lopen leuren maar ze gaven niet thuis. Hetzelfde deed zich voor bij de A.R.P. die op veelvuldig verzoek een heroptreden van de financieel-economische reus Zijlstra wilde organiseren, maar deze was al voor onafzienbare tijd volgeboekt. Na deze vergeefse talentenjacht heeft Vondeling zich laten overhalen en is het een wonder dat hij daar iets voor terug vroeg?

Toch kan men niet zeggen dat een van de onderhandelingspartners een onevenredig aandeel in de winst heeft gekregen. De P.v.d.A. mag dan twee zetels hebben in de financieel-economische sfeer, de K.V.P. heeft op Marijnen na (die door de krachtpatser Cals is vervangen) alle bewinslieden kunnen handhaven, zij het dat zes man genoeg moesten nemen met vijfeneenhalf zetel. En de A.R.P. mag met drie belangrijke posten ook niet mopperen. Als men alles bij alles optelt is er bovendien een krachtig kabinet uit de bus gekomen, waarbij men het Cals tot een eer moet aanrekenen dat de crisis snel uit de wereld geholpen is. Er wordt al aan de image van het kabinet gedokterd nog voordat het goed en wel in bedrijf

is. Niet alleen heeft de formateur — uit welbegrepen eigenbelang, zoals dat heet — een nog niet eerder vertoonde openheid aan de dag gelegd, bovendien heeft hij niet geschuwd progressieve verkeersmiddelen als daar zijn vliegtuigen en helicopters in te schakelen. Begon zijn formatie nadat hij eerst per regeringsvriendship uit Rome gehaald was — vermaarde anti-papisten zoeken er alweer wat achter —, nadien heeft hij de koningin na vliegtochten tussentijds op de hoogte gesteld in Oostenrijk en op Soestdijk. Ook in A.R.-kring laat men zich trouwens niet onbetuigd. We kunnen nu wel verklappen dat de heer Smallegenbroek op de avond dat de crisis uitbrak haastig uit Eelde naar Den Haag kwam vliegen en dat de heren Walburg en Geelkerken een paar weken later door de luchtmacht van de Veluwe naar Ypenburg gevlogen werden toen de fractie daar met spoed bijeengeroepen was. Als men zich dan herinnert hoe — eveneens op de Veluwe — op een kritiek moment een potentiële formateur rondfietste, is er in luttele jaren veel veranderd.

Tenslotte nog een woordje over de staatssecretarissen, die in Den Haag voor het gemak SS-ers genoemd worden. Deze figuren dreigen in een aantal gevallen hun positie van politiek-verantwoordelijke-bewindslieden te verliezen. Als technici worden zij hier en daar tot een soort topambtenaren. Het gevolg is dat bij voorbeeld minister De Jong zijn trio — met succes — heeft kunnen beschermen tegen de gevolgen van de crisis. Zag hij zelfs kans de heer Haex (landmacht) — unielid sedert 1963 — als staatssecretarisvakman te handhaven, ook voor de V.V.D.-er Den Toom (luchtmacht) daagde uitkomst. Hij kan als regeringscommissaris voor de luchtmacht blijven optreden, als een soort superambtenaar dus die wel voor het voetlicht mag optreden maar die alleen onder verantwoordelijkheid van de minister kan werken. Als dat allemaal blijkt te kunnen dan had men de staatssecretarissen net zo goed meteen als ambtenaren kunnen aantrekken. En deze ontwikkeling holt het instituut meer uit dan een man als onze partijgenoot Van Es (Marine) lief kan zijn.

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. 95 ct

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek HARDERWIJK - Postbus 60

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder

„MEKA”

Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, pas verschenen, nieuw dagboek, gebonden f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

De drie A.R.-bewindslieden

• Mr. B. W. Biesheuvel

Vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij sinds het optreden van het kabinet-Marijnen op 24 juli 1963.

Hij was lid van de Tweede Kamer van 1956 tot zijn ministerschap en daarnaast lid van het Europese Parlement sinds 1961.

Geboren 5 april 1920 te Haarlemmerliede, gehuwd.

Hij studeerde rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Was van 1945-1947 secretaris van de Provinciale Voedselcommissaris Noord-Holland, van 1947-1952 secretaris van de afdeling Buitenland van de Stichting voor de Landbouw, van 1952 tot 1 juli 1959 algemeen secretaris van de Ned. Chr. Boeren- en Tuindersbond en daarna voor-

zitter van deze organisatie. Hij was lid van het Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap, bestuurslid van de Centrale Coöperatieve Raiffeisenbank te Utrecht, voorzitter van de Internationale Federatie van Agrarische Producenten (I.F.A.P.). Thans 45 jaar.

• J. Smallegenbroek

Minister van Binnenlandse Zaken. Hij was lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 20 november 1945-3 juni 1946 en van 6 november 1956 tot heden.

Geboren 21 februari 1909 te Assen, gehuwd.

H.B.S.-B., studie registratie en notariaat. Hij was surnumerair der registratie en domeinen, daarna ontvanger bij dit dienstvak te Oldeberkoop (Frl.) en Elburg, was inspecteur en later hoofdinspecteur-tit. van 's Rijks belastingen te Assen. Hij was wethouder van Elburg. Hij was lid van Gedeputeerde Staten van Drenthe tot heden. Tevens voorzitter van de Stichting 1940-1945,

Dames handen

ruw of schraal
HAMEA-GELEI Tube 95 ct

alsmede lid van de Buitengewone Pensioenraad. Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Thans 56 jaar.

• Prof. mr. I. A. Diepenhorst

Minister van Onderwijs en Wetenschappen. Hij was lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 15 juli 1952 tot heden.

Geboren 18 juli 1916 te Rotterdam, ongehuwd.

Bezocht het Chr. Lyceum te Zeist. Hij studeerde theologie en rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en promoveerde daar in 1943 tot doctor in de rechtsgeleerdheid op het proefschrift „Historisch-critische bijdrage tot de leer van den christelijke staat”. Deed ook kandidaatsexamen theologie. Hij was sedert 1945 hoogleraar in het strafrecht en strafprocesrecht aan de Vrije Universiteit. Thans 48 jaar.

IVOROL De kwaliteitsstandpasta

Het behoud van uw tanden

GELDERLAND

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Wie EYGENRAAM kent, zoekt niet.
Wie zoekt, kent EYGENRAAM nog niet.
Het is onbetwist: een goede drogist!

BENNEKOM - TELEFOON 2339

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten met jaarlijkse controle voor privé en zaken
Assurantiemakelaar L. van den Beukel
Bemiddeling
bij in- en verkoop van onroerend goed:

Makelaar L. van den Beukel
Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, FIRMA
zowel voor WOONKAMERS als T. VIETS
voor KANTOREN, ZALEN etc.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Tropisch hard- en fijnhout

Fijnhouthandel

STAPELKAMP

Verhuellweg, Doesburg,
Tel. 08334-2160 b.g.g. 08330-5562

Wilt u apart gekleed gaan? Koopt dan bij

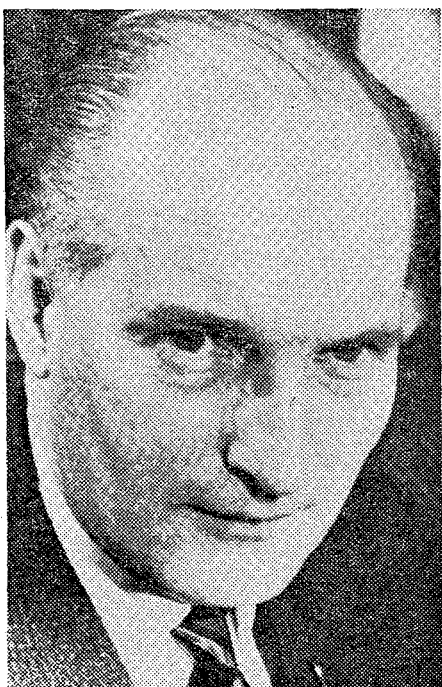

WAGENINGEN

De leden van het nieuwe kabinet

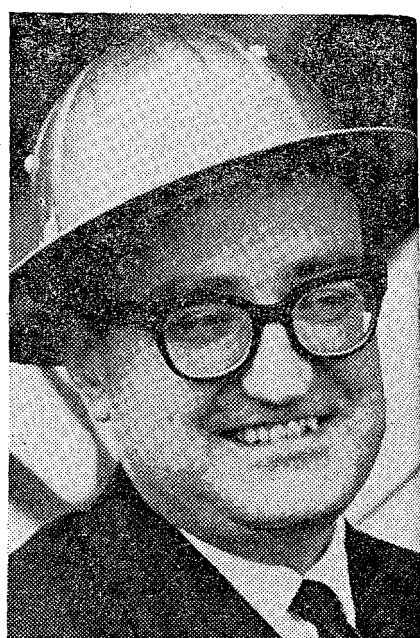
Dr. A. Vondeling, vice-premier en minister van Financiën

Mr. Th. H. Bot, minister zonder portefeuille, belast met ontwikkelingshulp

Mr. G. M. J. Veldkamp, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Drs. P. C. W. M. Bogaers, minister van Bouwnijverheid en ruimtelijke ordening

Mr. M. Vrolijk, minister van Maatschappelijke en Culturele Zaken

J. G. Suurhoff, minister van Verkeer en Waterstaat

Mr. J. M. A. H. Lum, minister van Buitenlandse Zaken

Verolme United Shipyard
Rotterdam - Holland

Telefoon 17 26 40

drukkerij zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

"ANIMO" koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering

Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

N.V. Rederij en Haringhandel

Import - Export

N. V. Rederijen

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Plicht jegens de natie

• Vervolg van pag. 1

een minderheid in het kabinet-Marijnen dit toch wilde proberen al had de Tweede Kamer het met een grote meerderheid afgewezen.

Daardoor sprong het kabinet-Marijnen en daardoor werd het noodzakelijk, dat er een nieuw kabinet kwam. Een kabinet met de liberalen was niet mogelijk en daarom kwam de vraag op, of een kabinet met de socialisten aanvaardbaar was.

ALS er één ding onder ons vaststaat, dan is het, dat wij géén principiële voorkeur hebben voor de liberalen boven de socialisten. Het zijn beide linkse partijen in de ouderwetse, onder ons nog het best bekende, zin van het woord.

Er was een tijd, dat samenwerking met de socialisten onmogelijk was. Dat was in de jaren, toen zij de „dappere ongehoorzaamheid” op hun program hadden staan, het Wilhelmus niet mee wilden zingen, de nationale vlag niet wilden uitsteken en hun kinderen thuis hielden van het Koninginnefeest, dat alles om principiële redenen. Maar op al deze punten hebben zij hun belaste verleden afgezworen.

Na 1945 was er om die redenen dan ook geen bezwaar meer. Wel om andere redenen, maar toen die waren weggenomen, heeft dr. Schouten in harde onderhandelingen met dr. Drees, die in 1952 formateur werd en prijs stelde op deelneming van de antirevolutionairen in zijn kabinet, de weg gebaad voor een eerlijke plaats in zulk een kabinet.

Mr. Algera en prof. Zijlstra werden minister in een kabinet-Drees; later werd mr. Algera vervangen door mr. Van Aartsen. De A.R.-fractie in de Tweede Kamer heeft onder leiding van dr. Schouten de twee kabinetten-Drees,

Een merkwaardig plaatje van formateur Cals (2e van links) en de fractievoorzitters (v.l.n.r.) Vondeling, Smallegenbroek en Schmelzer. Zij verdwijnen nu uit de schijnwerpers van de publiciteit: hun taak is vervuld... het nieuwe kabinet is er.

waarin deze A.R.-ministers zitting hadden, loyaal gesteund.

Wat nu is gebeurd is geheel in zijn lijn.

Het is ons, zoals herhaaldelijk is gezegd, leed, dat de C.H. nu niet meedoet. Maar de houding van haar fractie maakte het onmogelijk en hoe dat precies gegaan is, dat komt nader aan de orde, als het debat over de Rege-

ringsverklaring wordt gehouden. Dan zullen wij de heren Beernink en Cals daarover horen, met de data en de feiten.

Vóór 1952 was het andersom. Toen deden de C.H. wel mee in twee kabinetten-Drees, samen met de liberalen, en de antirevolutionairen waren in de oppositie, terwijl ir. Staf een C.H.-minister was van formaat.

Een vraag aan

U

U bent ook lid van de partij. Daarom thans deze wel bijzonder passende vraag: hebt u de laatste tijd persoonlijk al een lid voor de partij gewonnen?

Inderdaad een passende vraag. Immers, u geeft er door uw lidmaatschap blijk van zelf — zeer terecht — de A.R.-Partij van groot belang te achten in het Nederlandse politieke leven.

U staat daarin bepaald niet alleen. Naast u staan tegen de honderdduizend medeleden. En bij de verkiezingen stemmen ruim een half miljoen kiezers op de A.R.Partij.

Als een partij het vele werk, dat op een goede aanpak wacht, allemaal grondig wil doen, dan is het nodig dat zij

wat haar ledental betreft ook zo sterk mogelijk is.

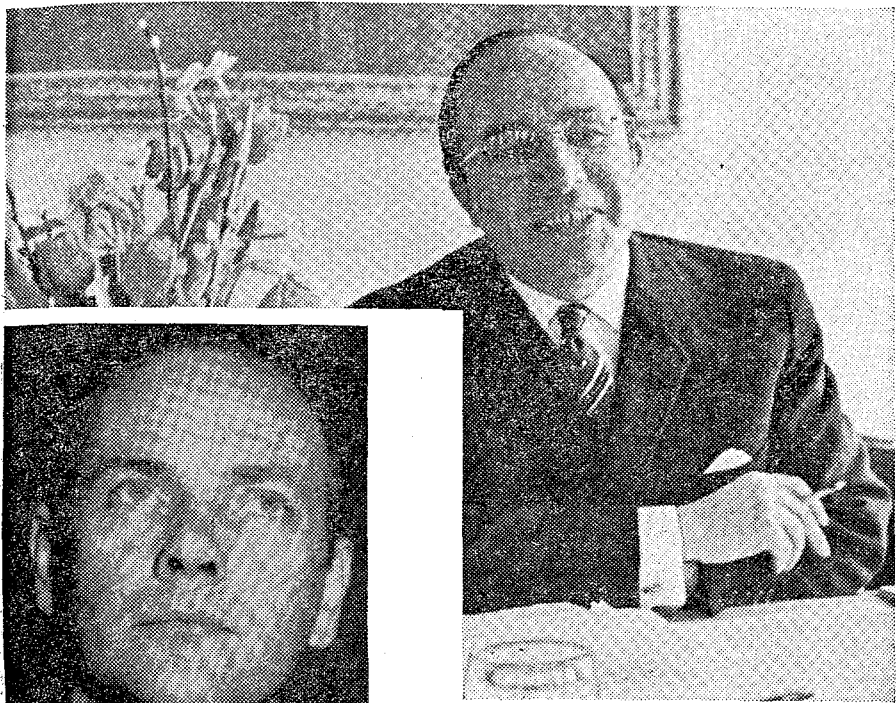
Daarom dit persoonlijke beroep op u. Help mee door tijdens onze landelijke ledenwerfactie een nieuw lid te werven.

Ledenwerving is een zaak van de leden. Leden werft leden, dat is de oproep die ook ons thans bereikt.

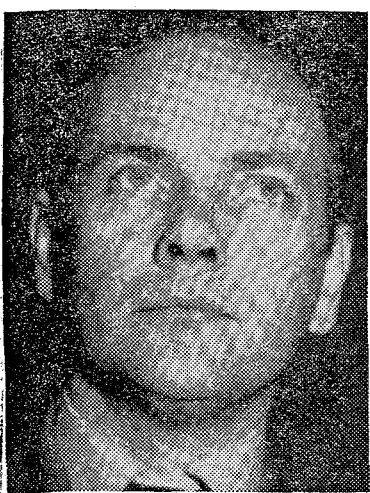
Als enkelen werven duurt het lang. Als allen werven duurt het kort en is het resultaat des te groter.

Wij vragen dus aan u die dit leest: werf één lid.

Gaarne geven wij hieronder de stand aan het einde van de vorige week per Kamercentrale met het landelijk totaal.

Mr. J. M. L. Th. Cals, minister-president en minister van Algemene Zaken

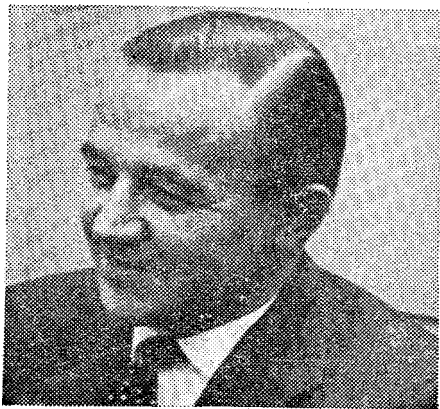

Drs. J. M. den Uyl, minister van Economische Zaken

EEN FOTO VAN DE DRIE A.R. MINISTERS VINDT U OP PAG. 1

Prof. dr. I. Samkalden, minister van Justitie

P. J. S. de Jong, minister van Defensie

De ledenwerf-kalender 1965

wee-
zien

DE STAND: 3000!

		nieuwe leden
Kamercentrale	Leeuwarden	406
Kamercentrale	Assen	347
Kamercentrale	Dordrecht	345
Kamercentrale	Leiden	273
Kamercentrale	Groningen	254
Kamercentrale	Arnhem	217
Kamercentrale	Den Helder	187
Kamercentrale	Zwolle	165
Kamercentrale	Haarlem	160
Kamercentrale	Rotterdam	119
Kamercentrale	Utrecht	91
Kamercentrale	Nijmegen	74
Kamercentrale	Amsterdam	56
Kamercentrale	Tilburg	44
Kamercentrale	's-Gravenhage	41
Kamercentrale	's-Hertogenbosch	18
Kamercentrale	Maastricht	2
Totaal		2923

tegenwoordig te treden en niet te doen, alsof er alleen maar reden is tot juichen. Wij blijven waakzaam, ook bij het vertrouwen, dat wij schenken. En bij dit alles mag een woord van hulde aan mr. Cals niet achterwege blijven, die in zeer moeilijke en gecompliceerde omstandigheden, in het bijzonder veroorzaakt door zijn eigen partij, heeft moeten werken. Als één er uit komt, dan komt hij er uit, zei mej. Klompé en zij heeft gelijk gekregen. A.

Wij komen bijeen...

★ Op woensdag 21 april beleggen de kiesverenigingen XX, XXI en XXII te Rotterdam (Terbregge, Hillegersberg en Schiebroek) een gezamenlijke vergadering.

De plaats van samenkomst is de zaal van de Messiaskerk, Debussylaan 17-19 te Rotterdam (eindpunt lijn 14).

Mr. H. Bavinck, wethouder te Rotterdam en kandidaat voor de Rijnmondraad, zal spreken over het "hoe en waarom" van de raad voor de Rijnmond.

★ Op vrijdag 23 april houdt de Staten-centrale Leiden haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is de kleine zaal van de Stadsgehoorzaal, Breesstraat 40 te Leiden.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Na de behandeling der huishoudelijke zaken zal mr. W. Aantjes te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over de politieke toestand van het ogenblik.

★ Op vrijdag 23 april belegt het Zeeuws A.R. Vrouwencomité in samenwerking met het Provinciaal Comité Zeeland een vergadering voor de A.R. vrouwen op Walcheren.

De plaats van samenkomst is het gebouw "De Schakel", Bachtenstene te Middelburg.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.-H.) zal spreken over "A.R. zijn en blijven, ook nu".

TEEDOEN betekent niet kritiekloos volgen. De A.R.-fracties in beide kamers hebben de plicht, en ook dat een nationale plicht, om het beleid in het kabinet en van de afzonderlijke ministers kritisch te beoordelen. Niet de dualiteit van ons staatsbestel trengt me, dat de ministers geen vooruitgeschoven posten van de fracties mogen zijn en de Kamerleden evenmin rapporteurs van de ministers. Kabinet en Kamer hebben beide een eigen verantwoordelijkheid, en het is niet alleen het belang van het land, maar ook aan het kabinet, dat de Kamer een sterk tegenspel geeft.

Nu vooral heeft de fractie waakzaam te zijn om méér dan een reden. De V.P. heeft ook nu weer voor zich bepaalde portefeuilles geclaimd. De formatie kon niet beginnen met een schone lei. Hij wist al heel gauw, dat bij de heren Luns, Bogaers, De Jong en Veldkamp terug zou moeten nemen. Ook de heer Veldkamp, die in het vorige kabinet de zaak van de commerciële televisie op zijn horens had genomen. En de heer Bot, die een aanvaardbare oplossing vond, waar de meerderheid van het kabinet zich achter stelde, is verwijderd van O., K. en W. en hem werd een post toegedacht, die voor hem in deze situatie nauwelijks aanvaardbaar scheen.

De heer Van Aartsen, die naar algemeen wordt vernomen, in het kabinet op sterke wijze de A.R.-opvattingen ontrent het omroepbestel heeft verdedigd en die ook overigens het bewijs heeft geleverd, over uitstekende bestuurlijke kwaliteiten te beschikken keert niet terug. Ook in dat verband is het vreemd, dat de heer Veldkamp, die dus ook tegenover hem stond en het verloor, wel terugkeert. Maar het moorde bij de r.k.-politiek...

En dat heeft er ook toe geleid, dat zowel financiën als economische zaken in socialistische handen zijn gekomen, waardoor de socialistische invloed op het financieel-economisch terrein ongewoon groot is geworden. In het verleden waren die portefeuilles nooit in socialistische handen.

R zijn dus wel redenen om met een zekere gereserveerdheid dit kabinet

ELKE WEEK OF EENMAAL PER MAAND?

ELKE week krijgt u "Nederlandse Gedachten" (12 pagina's) in de brievenbus wanneer u zich daar op geabonneerd hebt. Of u ontvangt slechts eenmaal per maand als lid van de partij automatisch het ledencontactorgaan "A.R.Post" (8 pagina's).

Voorlichting via "A.R.Post" is natuurlijk al belangrijk. Maar van nog meer belang is uiteraard de wekelijkse voorlichting via het weekblad "Nederlandse Gedachten", tegen de toch wel geringe prijs van f 4,— per half jaar.

Zeker in deze tijd zal ieder lid de behoefte gevoelen aan die wekelijkse informatie. Maar ook in tijden, dat er niet „geformeerd” behoefte te worden zal de behoefte daaraan toch eigenlijk wel aanwezig zijn. Immers, wanneer is er nu rust in de politiek?

Het zal ieder duidelijk zijn, dat in het maandelijks "A.R.Post" niet alles wat er binnen en buiten de partij aan de orde is, besproken kan worden. Wie dan ook enigszins op de hoogte wil blijven met alles wat er in en door de partij op allerlei niveau op velerlei gebied wordt gedaan, zal er goed aan doen zich te abonneren op het weekblad "Nederlandse Gedachten".

Hoe kunt u beter ingelicht worden dan door het blad van de partij zelf? Zeker, nu de voorlichting over onze partij in een deel van de pers bepaald niet steeds objectief genoemd kan worden.

Neemt nu een abonnement op "Nederlandse Gedachten". U kunt zich voor de rest van dit jaar de toezending ervan verzekeren tegen de prijs van f 5,50.

Vul de bon vandaag nog in. Vanaf volgende week hebt u "Nederlandse Gedachten" dan wekelijks in de brievenbus.

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

Een prettig stel vaklui willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt
geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

ZAAZAAD NODIG

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - SINDS 1899

Cluys - MAAIDORSERS

Bamfords - OPRAAPPERSEN

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel: 4646 (3 lijnen) Telex 45277

* Wij zoeken mensen die graag tekenen

Houdt u van tekenen? Dan wil de school van de 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars u graag helpen te ontdekken of u er uw beroep van kunt maken.

Enige tijd geleden zijn wij er achter gekomen, dat veel mannen en vrouwen, die van tekenen hun beroep hadden kunnen maken, dat nooit hebben gedaan. Sommigen waren niet zeker van hun talent. Anderen konden geen vak-kundige tekenopleiding krijgen zonder daarvoor hun baan te moeten opgeven.

Een plan om anderen te helpen

Wij besloten daar iets aan te doen. Wij bundelden de uitgebreide tekenkennis en de vele beroepsgeheimen, opgedaan in onze succesvolle carrières. Wij illustreerden deze kennis met 5000 speciale tekeningen, organiseerden een serie lessen, die elk aspect van tekenen en schilderen bevatten .... lessen die iedereen thuis in zijn vrije tijd kon volgen.

Daarna ontwikkelden wij een bijzonder, persoonlijke en doeltreffende methode van beoordeling van de tekeningen en schilderijen van de studenten.

Onze opleiding heeft duizenden op weg naar het succes geholpen. Gertrude Vander Poel had nog nooit getekend voordat zij bij ons inschreef. Nu worden haar schilderijen verkocht in een belangrijke kunsthandel in New York.

Ook in Nederland ligt die weg naar succes nu voor u open

Nu kunt u óók in Nederland profiteren van precies dezelfde veelzijdige tekenopleiding. En de interessante

Erkend door de I.S.O. met medewerking van het Ministerie van O.K. en W.

werkgelegenheden waaruit u na uw opleiding zult kunnen kiezen zijn vele! Wist u bijvoorbeeld, dat een groot deel van alle illustraties die u in de Nederlandse dag- en weekbladen tegenkomt door buitenlandse illustratoren moet worden gemaakt? Dat reclamebureaus zitten te springen om goede commerciële tekenaars? Famous Artists Schools in Amsterdam helpt u uw talent ontwikkelen, uw richting bepalen. Profiteer van die mogelijkheid.

Ontdek - zoals zoveel anderen - dat u van uw hobby een goedbetaald beroep kunt maken.

Visser doet goede vangst met potlood en penseel

De heer H. Veltman heeft een visserij-bedrijf in Harlingen. De heer Veltman vroeg onze Talent Test aan. Na enige tijd maakte hij zijn eerste schilderij: het schip waarmee hij elke ochtend vroeg de haven van Harlingen uitvaart. Nu schrijft de heer Veltman ons: „Het resultaat hiervan: 17 opdrachten van schipper-eigenaars om hun schepen te schilderen. Dankzij F.A.S., die mij de techniek en de durf leerde om te schilderen, leid ik nu in de dubbele zin van het woord een rijker leven.”

Vraag Gratis Talent Test aan

Wij stelden een speciale Talent Test samen die aantoonde of u voldoende talent heeft om van tekenen uw beroep te kunnen maken.

Het is een boekje met een aantal tekenopgaven, die u rustig thuis kunt uitwerken. Wij geven u dan gratis en vrijblijvend een objectief oordeel omtrent uw talent en artistiek gevoel. Vraag ons om de Talent Test - vandaag!

Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osd.

Famous Artists Schools Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osdorp

Ik ben serieus geïnteresseerd en wil graag weten of ik mijn tekenaanleg verder kan ontwikkelen. Ik verzoek u mij vrijblijvend de Famous Artists Schools Talent Test toe te zenden.

Mevr./Mej./De Heer: .....

Straat: .....

Plaats: ..... Geboortedatum: .....

- alleen voor personen boven 16 jaar - Vermeld of u militair bent. Wij hebben een regeling met Dienst-Welzijnszorg.

Studio 5568

* De 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars zeggen:

Albert Dorne

Norman Rockwell

Al Parker

Jon Whitcomb

Austin Briggs

Ben Stahl

Fred Ludkens

Robert Fawcett

Harold von Schmidt

George Giusti

Peter Helck

Stevan Dohanos

HET JAARBOEK DER PARTIJ

JAARVERSLAGEN, of ze gedrukt zijn of gesproken, zijn over het algemeen niet bijster aangenaam om te lezen of te beluisteren. Ze zijn meestal zo droog, dat een enkele blik in een dergelijk verslag of het aanhoren van een paar zinnen er uit, ons naar wat aantrekkelijker doet verlangen.

Maar laten wij ons niet vergissen. In feite zijn jaarverslagen het zeer nauwkeurige, zeer eerlijke portret van een organisatie. Causerieën over een vereniging kunnen ook wel een beeld van die vereniging geven, maar bijna altijd zal dat portret dan belangrijk geretoucheerd zijn. Men haalt er weliswaar de wezenstreken uit, maar ze zijn verhuuld in allerlei make-up. Want ook verenigingen hebben maar al te vaak hun onechte opmaak. Met name propagandafolders van sommige verenigingen zijn dermate overdreven, dat men na lezing het gevoel moet krijgen, dat men bedot wordt.

Portret der Partij

JAARVERSLAGEN daarentegen geven krachtens hun aard zuivere beeltenissen van vereniging of organisatie. Want jaarverslagen geven het beeld onverhuld, ze geven mooi en lelijk, voordelen en nadelen.

Wij hebben ons langdurig beziggehouden met het jaarverslag van onze Anti-Revolutionaire Partij over het jaar 1964. Direct bij het begin moet het de lezer al treffen, dat hij geen retoucheervernis, geen make-up ontdekt. Want heel prozaïsch begint het in dit verslag met: Hoofdstuk I Het Centraal Comité En na deze hoofdstuk en inhoudsvermelding volgt dan: Ere-leden: dr. A. A. L. Rutgers (1959), prof. mr. A. Anema (1961), dr. J. Donner (1961), prof. dr. J. Severijn (1963).

En zo begint het dan. Droger — zou men zeggen — kan het al niet.

Het is echter het kenmerkende van

jaarverslagen, dat het weergeeft het fundamentele van een organisatie en dat het de loop der gebeurtenissen over de periode waarover men verslag wenst te geven met grote nauwgezetheid volgt. En als men zo leest — als men dus inderdaad zich zet tot lezen in de wetenschap dat men een jaarverslag gaat lezen — dan beseft men, dat elke zin, hoe droog deze ook moge schijnen, een eigen geschiedenis geeft en dat die geschiedenis mede karakter en doen en laten van de organisatie bepaald heeft. En zo hebben ook de namen van de ere-leden hun eigen geschiedenis en inbreng in de partij. Het is duidelijk, dat een partij van zeg honderdduizend leden het erelidmaatschap hoort aanslaan; was dat niet het geval, dan zou de lijst veel en veel uit-

moet immers een zuiver portret verschaffen. Dat in onze partij verontrusten waren, blijkt uit het relaas wel duidelijk; maar niet minder duidelijk treedt aan het licht, dat die verontrusting geen reden meer gaf tot een georganiseerd optreden.

Nooit tevoren, dunkt mij, is de vrouwenorganisatie in onze partij zo duidelijk in het licht getreden als in het verslagjaar. Want we lezen dat in een vergadering voor het eerst uit bijna alle Kamercentrales twee vertegenwoordigers aanwezig waren. Dat staat daar maar een beetje droogjes vermeld. Maar een goede verslaglezer begrijpt, wat dit heeft gekost aan moeite en geschrijf om het zover te krijgen. Zo is het ook met andere in het jaarverslag

Spiegel van A.R. bedrijvigheid

gebreider zijn. Want vier ere-leden voor een organisatie als die van de A.R.-partij, is niet veel. Het tekent de belangrijkheid van dat erelidmaatschap.

Zuiver relaas

DAARNA volgt in het jaarverslag de samenstelling van het Centraal Comité der partij en de mutaties in dat Centraal Comité. Daarbij vibreert ook de beweging als de dood van de heer H. van Eijdsen, de voorzitter van de Tweede Kamerfractie wordt gememoreerd. De werkzaamheden van het Centraal Comité geven de activiteiten weer van de mannen, die men op partijconventen achter de groene tafel pleegt te zien zitten. Doen die mannen ook wat? Inderdaad — en ze doen zelfs veel, dat blijkt uit dit jaarverslag. Het tweede hoofdstuk geeft een getrouwelijk verslag van de werkzaamheden, door de partijconventen verricht. En nogmaals: het jaarverslag geeft verslag. Het wil alle subjectiviteit vermijden; persoonlijke hoera's of ach en wee's blijven volstrekt achterwege. Intussen valt in een jaarverslag ook niets te verhelen: het

gememoreerde feiten. De samensteller van dit jaarverslag is daar uiteraard heel nauw bij betrokken geweest; daarom temeer hebben wij respect voor de objectiviteit waarmee hij het relaas van het wedervaren der partij geeft.

Rekenmeesters en cijferleken

EN hoezeer wij altijd moeite hebben om cijferkolommen niet over te slaan — want nooit en nimmer is ons hart uitgegaan naar cijfers, onze oude schoolrapporten geven daarvan getuigenis — toch hebben wij a. r. t. cijfermateriaal dat in dit boekwerk der partij is verwerkt, zo nauwgezet mogelijk gelezen. Wij moeten eerlijk bekennen, dat wij de helft der cijfers niet goed begrepen hebben aangezien wij cijferleken zijn.

Maar één ding is ons er toch wel zonneklaar uit gebleken: Wat heeft het ongelooflijk veel werk en rekenerij gekost om alle inkomsten, uitgaven, lusten en lasten in enkele kolommetjes samen te vatten tot een overzichtelijk geheel voor de rekenmeesters, die onze partij rijk is.

Het stramien van de fracties

MEN heeft liefde voor de politiek, of men heeft het niet. Maar voor ons waren vooral de uitvoerige verslagen van de werkzaamheden der Kamerfracties in het jaar 1964 dankbare leesstof. Het stramien waarop onze fracties hebben gewerkt, is er duidelijk uit af te lezen. Tevens geeft het heel duidelijk weer het verloop van 1964 op staatkundig gebied. De moeilijkheden waarmee de regering en Kamer hebben geworsteld, de moeilijkheden waarmee men in de fracties te maken gehad heeft en hoe alle leden tezamen maar elk lid ook afzonderlijk zijn beslissing heeft moeten nemen omtrent tal van zaken, die in het belang van ons volk geacht moeten worden, het is allemaal duidelijk gereleveerd.

Ook de bijlagen in het verslag geven geschiedenis weer. Zo heb ik — om slechts een voorbeeld te noemen — genoten van de lijst van A.R.-leden der diverse Provinciale Staten. We weten dat meestal wel van onze eigen provincie, maar van Limburg en van Groningen wisten wij het echt niet. Het jaarverslag der partij heeft ons geheugen opgefrist.

Al met al hebben wij genoeg beleefd aan het lezen van dit verslag. Een jaar is gauw voorbij, zeggen we soms. Dat moge waar zijn — maar in een jaar gebeurt er ook veel. En Anti-Revolutionairen mochten in een jaar op allerlei fronten veel doen — ze deden dat omdat ze het zien als een roeping en als een plicht en omdat ze in de wetenschap leven, dat ze in de maatschappij, in de staat God moeten dienen en eren.

Ik kan het lezen van het jaarverslag hartelijk aanbevelen!

O.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

**DEN HAAG
EN OMSTREKEN**

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste - Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostypapier, enz.

lingerie - corsetterij

dekker

De Lier - Naaldwijk - Markt 49, Delft - Beeklaan 366,
Den Haag - Herenstraat 107-109, Voorburg.

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien.

Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

BLOOT'S
schildersbedrijf

G. van Genderen

GOUDA - RHIJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

LEIDEN EN OMSTREKEN

**AUTOHOTEL
POST
OEGSTGEEST**

AUTO:
• verhuur
• spuitrij
• verkoop
• service
• stalling

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm. 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Ozn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijsburg. Tel. 01718-3476.

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen

o.a. Regen-installaties

Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

GRONINGEN

4¼ % (6 maanden opzegging), Spaarrente 3,5 %, Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3¼ %, Spaarrente leden 3¼ %, SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

**Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik**

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

„Bonte Hoek”

**BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)**

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute”

Telefaxnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

Dienaren der Kroon

A C H T E R P A G I N A

HET staat er zo eenvoudig:

De Koning stelt ministeriële departementen in. Hij benoemt Ministers en ontslaat hen naar welgevallen. Hij kan voor een departement een of meer Staatssecretarissen benoemen.

Aldus enkele zinsneden van het in deze dagen actuele artikel 86 van de Grondwet.

Het staat er zo eenvoudig, maar dat het in de praktijk niet zo eenvoudig is, is elke Nederlander bekend. Van vroeger en/of van heden.

Een niet onbelangrijk deel van het formatietijdperk heeft ook formateur Cals weer besteed aan "het schuiven met portefeuilles".

De portefeuilleverdeling is een zeer belangrijk onderdeel van een kabinetsformatie. Dat is helemaal niet verbazingwekkend, want behalve dat het op een goed regeringsprogramma aankomt, is ook de "personeelsbezetting" van de ministeries van belang.

Het gaat verder niet alleen om de personen als zodanig, maar ook om personen met een bepaalde politieke kleur. Hoeveel personen uit deze groep en hoeveel uit gene. Het gaat tevens niet alleen om zoveel personen uit die bepaalde groep, maar ook over de aard, het gewicht van de portefeuilles, welke zij krijgen.

Zetelverdeling

Wat het totaal aantal zetels en de verdeling daarvan in het door de heer Cals te formeren kabinet zou zijn, daarover was in principe nog al snel overeenstemming bereikt. Het zouden drie ministeries blijven en de verdeling zou zijn: K.V.P. — P.v.d.A. — A.R.P.: 5 — 5 — 3. In het laatste stadium is de formule echter alsnog gewijzigd in 6 — 5 — 3.

De verdeling der staatssecretariaten komt meestal, althans in het totaal, pas tot stand nadat het kabinet zelf er is. De (nieuwe) ministers moeten terzake zelf ook een vinger in de pap hebben, ofschoon ook bij de kabinetsformatie zelf deze verdeling wel een rol speelt.

In het vorige kabinet, dus het ministerie-Marijnen was de verdeling wat betreft de ministers (totaal 13) zoals wij vorige week in "Nederlandse Gedachten" reeds zagen, als volgt: K.V.P. — V.V.D. — A.R.P. — C.H.U.: 6 — 3 — 2 — 2. En wat betreft de staatssecretarissen (totaal 12) was het zo: K.V.P. — V.V.D. — A.R.P. — C.H.U.: 4 — 2 — 3 — 2 en 1 partijloos.

Onder-ministers

Wat betreft het aantal ministers per kabinet, hebben wij gezien, dat dit na de oorlog langzamerhand niet groter, maar kleiner is geworden. Het ging van 15 in 1945 via 16, 15, 16, 14 naar 13 ministers sinds 1959. (Nu echter dus weer 14.)

Daarbij moet echter worden bedacht, dat naast de ministers er de staatssecretarissen (ook wel onder-ministers

genoemd) kwamen en dat hun aantal in stijgende lijn is gegaan van 7 in 1948, 8 in 1956 tot 11 in 1959 en 12 sinds 1963.

Daartegenover stond, dat wij sinds 1956 niet meer een „minister zonder portefeuille” hebben gehad, dat is een minister die niet met de leiding van enig departement is belast. Ten aanzien van de mogelijkheid van de benoeming van dergelijke ministers was er mede aan gedacht om op die wijze in een kabinet vooraanstaande politici te kunnen opnemen, wanneer men zo'n kabinet in tijden van grote spanning een bredere basis zou willen geven. Aldus leest men in het Handboek van het Nederlandse Staatsrecht, door mr. C. W. van der Pot, bewerkt met medewerking van mr. A. M. Donner (rechter bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg).

Naar onze indruk hebben in feite ten aanzien van het opnemen van ministers zonder portefeuille met name ook een belangrijke rol gespeeld de kwestie van de zetelverdeling in verband met de deelnemende partijen en de kwestie van taakverdeling op zware departementen.

Mr. Luns was de laatste minister zonder portefeuille met een taak op het gebied van buitenlandse zaken. Hij nam dus een plaats in naast de minister van Buitenlandse Zaken, mr. J. W. Beyen.

De kwestie van taakverdeling op zware departementen kan tegenwoordig opgelost worden door de aanwijzing van staatssecretarissen. Nu is er dus toch weer een minister zonder portefeuille en wel voor ontwikkelingslanden. Daarmede worden nu twee zaken gediend, nl. de zetelverdeling en een extra accent aan de zaak, welke dat op zichzelf ook volkomen waard is.

Vice-premiers

THANS werd al sinds een paar weken verwacht, dat er twee vice-minister-presidenten zouden komen. Dat is dus iets nieuws.

Het hele instituut van de vice-premier is eigenlijk nog pas jong. De kabinetten wezen vroeger natuurlijk ook wel een minister uit hun midden aan om als waarnemend voorzitter op te treden. Maar de eerste officiële vice-premier verschijnt pas in 1956 ten tonele in het ministerie-Drees (1956-1958). Het vice-premierschap wordt dan een kwaliteit, welke bij de kabinetsformatie een rol gaat spelen.

In 1956 is het mr. A. A. M. Struycken (K.V.P.) die als zodanig optreedt. Hij combineert dit met het ministerschap op Binnenlandse Zaken. Hij blijft als zodanig optreden in het ministerie-Beel (1958-1959). Daarna wordt drs. H. A. Korthals (V.V.D.) vice-minister-president in het ministerie-De Quay (1959-1963). Hij combineert dit met het ministerschap op Verkeer en Waterstaat. In het ministerie-Marijnen treedt mr. B. W. Biesheuvel (A.R.P.) als vice-premier op, terwijl hij tevens het departement van Landbouw en Visserij beheert.

Buitenlandse Zaken

SINDS 1945 hebben zij zes verschillende ministers van Buitenlandse Zaken gehad, namelijk achtereenvolgens mr. E. N. van Kleffens en dr. J. H. van Royen (beiden partijloos) (1945-1946), mr. C. G. W. H. baron van Boetzelaer van Oosterhout (partijloos) (1946-1948), mr. D. U. Stikker (V.V.D.) (1948-1952), mr. J. W. Beyen (partijloos) (1952-1956) en mr. J. M. A. H. Luns (K.V.P.) (1956-1965), waarbij dus bedacht moet worden dat laatstgenoemde reeds minister zonder portefeuille was van 1952 tot 1956. Hij is degene, die na de oorlog het langst ononderbroken minister is geweest.

Financiën

OP Financiën hebben zes verschillende ministers gezeten sinds de oorlog,

namelijk prof. mr. P. Liefstinck (P.v.d.A.) (1945-1952), dr. W. Drees (P.v.d.A.) (ad interim gedurende twee maanden), J. van de Kieft (1952-1956), H. J. Hofstra (P.v.d.A.) (1956-1958), prof. dr. J. Zijlstra (A.R.P.) (1958-1963), waarbij bedacht moet worden, dat laatstgenoemde van 1952 tot 1959 (bovendien) minister van Economische Zaken was, en tenslotte prof. dr. H. J. Witteveen (V.V.D.) (1963-1965).

Opvallend is, dat in de twintig jaren na de oorlog nog nooit een minister van de grootste politieke partij, de K.V.P., het departement van Financiën heeft beheerd.

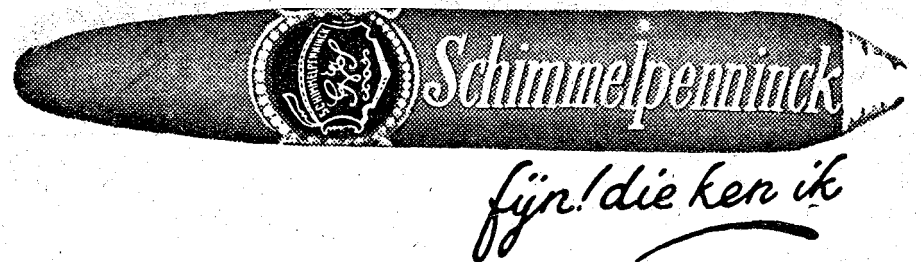
Minister-presidenten

AN het hoofd van de negen kabinetten sinds 1945 hebben vijf verschillende minister-presidenten gestaan, namelijk prof. ir. W. Schermerhorn (P.v.d.A.) (1945-1946), prof. dr. L. J. M. Beel (K.V.P.) (1946-1948 en 1958-1959), dr. W. Drees (P.v.d.A.) (1948-1951, 1951-1952, 1952-1956, 1956-1958), prof. dr. J. E. de Quay (K.V.P.) (1959-1963) en mr. V. G. M. Marijnen (K.V.P.) (1963-1965). Dus twee P.v.d.A.-bewindslieden aan het hoofd van vijf kabinetten en drie K.V.P.-bewindslieden aan het hoofd van vier kabinetten.

Nu wordt in 1965 het "evenwicht" bereikt nu aan het hoofd van het tiende naoorlogse kabinet wederom een K.V.P.-figuur zal staan in de persoon van mr. J. M. L. Th. Cals, die reeds van 1950 tot 1952 staatssecretaris was op het departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van 1952 tot 1963 minister op dat departement.

Widex.

Purol dient heel de huid

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf

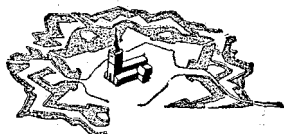
Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

JAN LINGEN'S

Betonindustrie N.V.

Veerdam 29 - Tel. 01850 - 2123 - 1123
PAPENDRECHT

Harm Fokkens N.V. Naarden

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748

HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL
KISTENFABRIEK

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUSTHANDEL

Telefoonno. 01846 — 2156 — 2484

Hardinxveld - Giessendam

Particuliere bouw FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN

Een bouwvergunning is 3-Kabi-
netten onderweg, maar gelukkig
kunnen wij u daarna een woning
aanbieden, te Wierden, op een
prachtig punt gelegen.
Telefoon 05496 - 1490.

N.V. STAALSTEIGER

„GELRIA”
NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije

steigerwerken

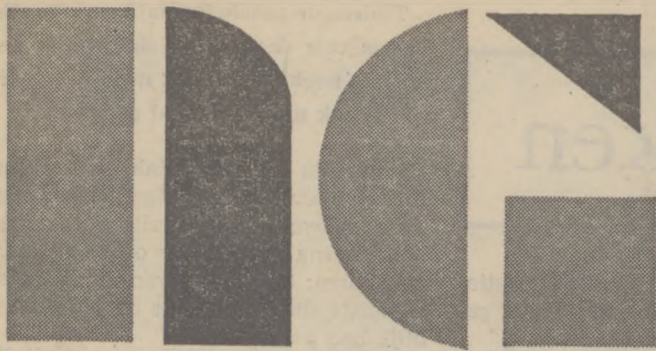
Specialiteit: met vaste wiggen !!

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

FOTO MAX KOOT.

A.s. vrijdag mag H.M. Koningin Juliana Haar zes en vijftigste verjaardag vieren.

Wij bieden Haar onze oprechte en eerbiedige gelukwensen aan.

Ons volk herdenkt in deze dagen, dat het weer 20 jaar in vrijheid heeft mogen leven. Onze blijdschap hierover gaat gepaard met dankbaarheid voor de zegen die God ons in het Oranjestad heeft geschonken.

Op 30 april zal heel ons volk delen in de vreugde, die op paleis Soestdijk heerst.

Moge God de Heer onze Koningin verder nabij zijn en Haar tot een zegen voor ons volk stellen.

Deze week

- Opening naar links? (pag. 1 en 8)
- De A.R. Tweede Kamerfractie tijdens de formatie-Cals (pag. 2)
- De nieuwe 1e en 2e voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie (pag. 3)
- Bulgarije in beweging (pag. 4)
- Radiotoespraak (pag. 5)
- Op bezoek in Oostenrijk (pag. 6 en 7)
- Het nieuwe kabinet (pag. 8 en 9)

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Diner capaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (0 70) 54 34 88 — 55 52 00

HET trotse gebouw van de Duitse Rijksdag is in vlammen opgegaan en die brand heeft grote politieke gevolgen gehad. Een jonge Nederlander, Van der Lubbe, werd ter dood veroordeeld, omdat hij de brand zou hebben gesticht, maar de ware toedracht van de zaak blijft nog gedeeltelijk duister.

Het hart van dat Rijksdagebouw was de grote vergaderzaal. Een rechthoekige, bijna vierkante zaal. Aan een van de lange zijden was het zeer hoge gestoelte van de president en vóór hem, maar lager, het spreekgestoelte. Als hij uit zijn hoge zetel de zaal overzag, dan zag hij de zitplaatsen van de afgevaardigden als een grote waaier voor zich, die uit zeven segmenten bestond. Daar was plaats voor bijna zeshonderd afgevaardigden. Na de verkiezingen van 1930 zaten in de segmenten geheel rechts

van de voorzitter allereerst, uiterst rechts dus, 108 nationaal-socialisten. Het verst van de nazi's verwijderd, uiterst links, zaten eerst 77 communisten en daarna volgden de 143 socialisten. De nazi's hadden als naaste burens verschillende conservatieve groepen, zoals het Duitse Landvolk, de conservatieve volkspartij en meer naar het midden de Duits-nationale volkspartij. En in het middelste segment, recht voor de president, zat het Zentrum, de meest stabiele groep, die na elke verkiezing ongeveer even sterk terugkeerde. Het Zentrum gold ook politiek als een middenpartij.

Als men sprak van de rechterzijde, dan bedoelde men dus de groepen, die rechts van de voorzitter zaten.

RECHTS EN LINKS

Maar de termen rechts en links kregen in verschillende landen politieke inhoud. Het eerst in Frankrijk. La gauche, de linkerzijde, werd gevormd door de liberalen en la droite door de conservatieven. De conservatieven zaten rechts van de voorzitter en de liberalen links.

In Nederland is het sedert jaren de gewoonte, dat in de Tweede Kamer de Christelijke partijen rechts van de voorzitter hun plaats hebben en de liberalen, socialisten en communisten links. (In de Eerste Kamer zitten de partijen door elkaar: Prof. De Gaay Fortman zit uiterst rechts en Dr. Berghuis en Prof. Zijlstra zitten tamelijk links.)

In Nederland kreeg in de loop der parlementaire geschiedenis rechts dan ook een heel duidelijke betekenis. De rechterzijde, lange jaren de rechtse coalitie, dat waren de drie samenwerkende partijen, die reeds vóór de ver-

kiezingen een akkoord sloten: de R.K. Staatspartij, de A.R. en de C.H. En de linkerzijde, dat waren alle partijen, die een politiek gebaseerd op Christelijke beginselen verwierpen, van de oud-liberalen tot de socialisten.

Die linkerzijde won het in 1905, waardoor het kabinet-Kuyper moest aftreden. Het was een kleine overwinning, maar de liberalen juichten: twee-en-vijftig—acht-en-veertig, hi ha ho, hi ha ho!

Zo is de term "rechts" in Nederland historisch op het nauwst verbonden met de Christelijke partijen, en de term "links" met die partijen, die wilden leven bij het licht der rede.

Mr. Sam. van Houten schreef in zijn Staats- en Strafrechtelijke opstellen (1897):

„Het verschil tussen ons en de gelovigen ligt slechts daarin, dat zij menen een bijzondere kenbron van

Gods wil, leiding en bestuur te bezitten in een geopenbaarde waarheid, ter nedergeschreven in een zogenaamd heilig boek, geïnterpreteerd door priesters volgens een kerkelijke leer, die door de onfeilbare paus of door een concilie is vastgesteld.

Wij erkennen noch een openbaring als kenbron van waarheid en recht, noch het gezag van enig kerkelijk orgaan; ons staat slechts de rede ten dienste, bij wier licht wij de uitingen van de volkswil in het verleden en heden waarnemen, haar vermoedelijke gevolgen overzien, geluk en welvaart trachten te bevorderen en leed af te wenden. Niet het zogenaamde „Woord Gods“, maar om eens de taal der gelovigen te

Termen

waarover

nog steeds

veel

misverstand

bestaat

gebruiken, het geschenk Gods, dat wij in onze rede bezitten, is de lamp voor onze voet.”

Dit is volkomen in overeenstemming met wat Cort van der Linden eenmaal schreef: naar liberale beginselen heerst de rede oppermachtig.

Zo was in Nederland geen plaats voor een centumpartij.

Rechts en links werden gescheiden door een kloof, die "tot de bodem reikt" (Cort van der Linden).

En zo wist elke kiezer, die koos voor Christelijke politiek, die beleed, dat ook in het staatkundig leven het Woord van God een lamp is voor onze voet, wat de speciale, toegespitste,

• Vervolg op pag. 8

De feitelijke gang van zaken

• De A.R. Tweede-Kamerfractie en het Kabinet Cals

DE A.R. Tweede Kamerfractie is voor een aantal kranten het onderwerp geweest waarover zij „maar raak geschreven” hebben. Uiteraard kan helaas niet aangetoond worden, laat staan beezen worden dat de bedoeling voorzat hun lezers verkeerd voor te lichten ten einde op deze wijze onrust te veroorzaken. Een geschrijf dat kennelijk ten doel had bij hen levende onlusten over de kabinetsformatie-Cals, af te reageren op de A.R.-fractie. In de hoop in die kringen — fractie, partij en kiezers — min of meer scherpe tegenstellingen te forceren.

Met heeft zich niet ontzien een aantal belangrijke feiten niet alleen in een vals daglicht te plaatsen maar ook die feiten zelf aan te tasten.

Het is daarom gewenst opening van zaken te geven.

* * *

Vanaf het moment dat drs. Schmelzer de breuk in het kabinet-Marijnen trachtte te helen tot en met de geslaagde formatie van mr. Cals is er in de fractie niet bij stemming beslist over de zaken die aan de orde waren. Integendeel, de fractie kon na grondige besprekingen unaniem zich vinden in het gevoerde beleid.

Er was unanimitéit over het plan-Cals inzake het omroepbestel.

Er was unanimitéit met betrekking tot de beslissing met de K.V.P. en de P.v.d.A. in deze concrete situatie het overleg voort te zetten ook toen de C.H.U. tot de conclusie kwam dat zij verder niet mee kon doen in het overleg.

Er was unanimitéit over het basis-

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakerstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

BON

Gaarne abonneer ik mij op „Nederlandse Gedachten”.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Giro 89 67 3, t.n.v. A.R. Partijstichting.

program dat tenslotte uit het overleg tussen de heer Cals met de drie fractievoorzitters gestalte had gekregen.

Natuurlijk waren er nuances. Er waren uiteraard hier en daar bedenkingen tegen bepaalde onderdelen — het is nu eenmaal zo dat de A.R. het niet alleen voor het zeggen heeft. Maar de gehele fractie kon, gelet op het totaal beeld, tot de beslissing komen dat dit kabinet beslist een faire kans moest hebben. Waarbij als vanzelfsprekend de fractie, gelet op haar grote verantwoordelijkheid, haar recht onverkort handhaaft om het in de tijd te realiseren kabinetsbeleid kritisch te volgen.

Zo lag het in de fractie.

• De keuze van de fractievoorzitter

ELKE fractie heeft in de loop der jaren uit ervaring geconstateerd dat een fractievoorzitter als zodanig een belangrijke figuur is. Niet alleen voor de fractie zelf maar ook voor de Nederlandse burger, voor de A.R. kiezers, voor een kabinet, voor de onderlinge verhoudingen in de Kamer en voor het gezag van de fractie in en buiten de Kamer.

Een fractie die zich van haar eigen verantwoordelijkheid bewust is maakt zich daarvan niet met een Jantje van Leiden af.

Daarom had de A.R. fractie de volle dinsdagavond 13 april, met dit onderwerp als enig agendapunt, er voor uitgetrokken om tot een verantwoorde keuze te komen.

Voordien was in geen enkele fractievergadering daartoe de gelegenheid geweest.

* * *

De heer Smalzenbroek opende deze vergadering. Hij deelde daarna mee dat het niet juist zou zijn dat onder zijn leiding — nu hij op het punt stond door H.M. de Koningin te worden beëdigd — zijn opvolger zou worden gekozen. Een standpunt dat de fractie geheel deelde, mede gelet op de in eigen kring bestaande gewoonte.

Hij nam daarna voorlopig afscheid van zijn politieke vrienden en verliet de vergadering.

* * *

Daarna werd besloten in een open gesprek onder leiding van de 2e voorzitter de heer Roolvink, de vraag onder ogen te zien, wie de heer Smalzenbroek zou moeten opvolgen.

Er is in de fractie op een eerlijke, openhartige wijze beraadslaagd over zaken en personen.

Uiteraard stond hierbij op de voorgrond dat het hier een aangelegenheid betrof waarvoor de fractie haar eigen verantwoordelijkheid behoorde te dragen. Waarbij overigens alle hiervoor genoemde facetten in de overwegingen diende te worden betrokken. Daarna werd het besluit geboren de heer Roolvink als 1e voorzitter, de heer Elfferich als 2e voorzitter te benoemen, terwijl de heer Van Bennekom het secretariaat bleef waarnemen. Hiermee was het fractiebureau weer geheel compleet.

Tijdens de gehele formatieperiode, die helaas vele dagen in beslag moest nemen, is noch over zaken noch over personen ook maar eenmaal gestemd.

Zowel de heer Roolvink als de heer Elfferich aanvaardden deze benoeming.

De nieuwe fractievoorzitter Roolvink kon daarna zijn eerste officiële daad verrichten: het informeren van de pers, die zoals altijd van grote belangstelling blijkt had gegeven.

Kieft.

Wij komen bijeen...

Het Provinciaal Comité van A.R. kiesverenigingen in Utrecht komt bijeen op zaterdag 1 mei a.s. te 14.30 uur in gebouw C.S.B., Kromme Nieuwe Gracht 39 te Utrecht.

Na de huishoudelijke agenda spreekt de heer H. Algra uit Leeuwarden over: **Koers houden** (de nieuw ingetreden politieke situatie).

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Uniekepolis met waarde vastekoopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

Zwolle is dit jaar bij de politieke partijen in trek. Net hebben de liberale vrienden er hun oppositie ingeluid of daar trekken ook de protestantse broeders naar Overijssel. Het scheelde weinig of ARP en CHU hadden er hun politieke meeting op één dag gehouden, wat juist in deze bewogen dagen aanleiding had kunnen zijn voor een kleine meditatie. Nu het party convent even opgeschort is tot we precies weten met welke plannen de nieuwe regering rondloopt, missen de unie-vrienden op de dag dat deze krant verschijnt de kwade kans dat ze per ongeluk de verkeerde vergaderzaal binnestappen. Ze hebben thans in Zwolle op de jaarvergadering het rijk alleen. Op zichzelf was het interessant geweest als ook de uniebijeenkomst een paar weken opgeschoven was. In de vaderlandse politiek doet zich op dit ogenblik het feit voor dat er twee volstrekt tegenstrijdige verhalen in omloop zijn over de gang van zaken bij de formatie Cals. De ene versie komt van de kant van unievoorzitter Beernink, de andere is gepresenteerd door de heer Cals zelf in samenwerking met de heren Schmelzer, Vondeling en Smalzenbroek. Het gaat hier om een verschil in zienswijze dat doorslaggevend is bij de beoordeling van de recente historie. Als straks bij het debat over de regeringsverklaring ongetwijfeld ook de handelingen van Plein 1813 uit de doeken gedaan worden, kan heel het volk de feiten leren kennen die ons nu nog onvoldoende geopenbaard zijn. En hoewel wij er hopen van uit willen gaan dat de heer Beernink het gelijk aan zijn zijde heeft is het natuurlijk aardiger als we dat zeker weten. En hoewel ook

de unie-broeders er unaniem vanuit zullen gaan dat de heer Cals het mis heeft en dat de heer Schmelzer het mis heeft en dat de heer Vondeling het mis heeft en dat de heer Smalzenbroek het mis heeft, zou het hoffelijk tegenover deze vier geweest zijn ze in de gelegenheid te stellen hun ongelijk te bewijzen voor de unie zich in Zwolle op de loyale oppositie bezint. Maar goed, het heeft niet zo mogen zijn. En wij hebben daar vrijwel unaniem vrede mee.

Inmiddels bereidt ons gloednieuwe kabinet zich voor op de presentatie van zijn plannen. Wat gebeurt er met het beleid? Wordt het voortgezet, ingetrokken, afgeschaft, doorgeduwd of omgebogen? Dat zijn zo de vragen waar liefhebbers zich hartstochtelijk mee bezighouden in deze rustige periode voor de werkelijke start. Kijk, zeggen ze, Aalberse van de KVP heeft opgemerkt dat het beleid van Marijnen en zijn club voortgezet moet worden en Vondeling heeft gezegd dat het omgebogen moet worden. Rarara, hoe kan dat? Ik begrijp de problemen niet. Natuurlijk moet de heer Aalberse zeggen dat het beleid voortgezet moet worden. Hij kan moeilijk vertellen dat het de KVP jarenlang een gang van zaken gesteund heeft waar nu opeens het mes in moet. En natuurlijk moet de heer Vondeling zeggen dat het beleid omgebogen moet worden (en ook wordt) want wij allemaal zouden hem hartelijk uitlachen als de voormalige oppositieleider plechtig kwam verklaren dat hij het beleid Marijnen komt continueren. En wat gebeurt er dan in de

praktijk? Wat er altijd gebeurt: namelijk dat iedereen een deel van zijn wens vervuld krijgt en dat iedereen ook een paar puntjes van zijn verlanglijstje moet schrappen. En omdat we allemaal het beste met elkaar voor hebben is het resultaat dan een boeiend compromis. Het lijkt een beetje op de voorjaars-schoonmaak. Er wordt het een en ander afgedankt — soms met enige weemoed bij degenen die er aan gehecht waren — en er wordt het een en ander nieuw aangeschaft. Men komt in hetzelfde pand als het ware een heel andere woning binnen — een gebeuren waaraan zelfs een behoudende burger in dit land snel kan wennen. Bij dit voorjaarsritueel is thans ook de politiek betrokken geweest. En wat is er dus met het beleid gebeurd? Het is gereinigd en opgepoetst, de rafels zijn eraf en de knopen zitten er weer aan. En er hangen andere gordijnen voor de ramen, maar dat went wel.

Tenslotte dan nog de vraag of onze ministers excellentie blijven of niet? Materieel doet het er allemaal niets toe, maar aan de andere kant: het wordt tijd dat wij in dit land een paar beschimmelde tradities met de vodenman meegeven. Als de excellenties gewoon minister worden kan ook de rest van het groteske titulatuurlijstje uit onze agenda's geschrapt worden. Zo valt er hier en daar in onze teerbemide samenleving ook nog wel wat af te stoffen. Meneer de baron mag als hij dat graag wil zonder consequenties nog wel een beetje meneer de baron blijven, maar — om eens wat te noemen — onze milde lintjesregen behoort minstens van discriminatoire trekjes gezuiverd te worden. Een mooi kluijfe voor minister Smalzenbroek. Hij heeft zich daarbij niet bezorgd te maken. Statussymbolen blijven er genoeg en anders bedenken we wel weer nieuwe. Maar dan zonder overheidssteun. Want wat de staat betreft moet je — om met onze nieuwe fractieaanvoerder de heer Roolvink te spreken — altijd op je hoede blijven. Zo is het maar net. P.

De nieuwe fractie-voorzitter

ER is een oud en schoon verhaal in A.R.-kring, dat wij op dit moment niet kunnen verifiëren. Maar het is zo mooi, dat het wel waar moet zijn.

Dr. Colijn was lid van de Eerste Kamer geworden. Zijn fractiegenoten wilden hem in de vergadering van de club, waar hij werd verwelkomd, meteen het voorzitterschap van de fractie aanbieden. Het bleek niet nodig. Dr. Colijn ging aan het hoofd van de tafel zitten, liet de hamer vallen en opende de vergadering. Als voorzitter van het Centraal Comité beschouwde hij zich als leider der partij, en het sprak helemaal vanzelf dat de leider van de partij óók de fractie aanvoerde.

Doordrenkt in Engelse opvattingen kon hij het zich eenvoudig niet anders denken.

Sedert is er heel wat veranderd. Wij hebben geen leider meer en kennen niet meer de leuze: „de leider trouw!”, met de variant uit een Haags a.r.-weekblad, ten onrechte toegeschreven aan mr. J. A. de Wilde: „de leider volgen door dik en door dun”.

We kennen ook niet meer het parlamentslid, dat jure suo fractievoorzitter is of wordt. Bij andere partijen is dat ook zo.

Drs. Schmelzer is fractievoorzitter in de Tweede Kamer en mr. Aalberse voorzitter van de K.V.P. De socialisten hebben evenzo de taken verdeeld. Bij de C.H.U. is de fractievoorzitter tevens partijvoorzitter, maar zo iets wordt hoe langer hoe meer een uitzondering.

Dit betekent, dat de fractie vrij is in de keuze van haar voorzitter.

En zij heeft die vrijheid met jaloersheid te bewaken.

Niet alleen, omdat die vrijheid samenhangt met de positie der volksvertegenwoordigers, die zonder last of ruggespraak stemmen.

Maar ook, omdat een opgedrongen fractievoorzitter licht een fractie tegenover zich vindt.

De heer Roolvink is fractievoorzitter geworden, doordat de fractie na openhartig gesprek en serieus

overleg hem zonder stemming aanwees.

En zo is het goed.

Een fractievoorzitter heeft een moeilijke taak.

Hij is in de eerste plaats de mond der fractie.

Hij spreekt namens haar bij de algemene politieke beschouwingen. Wat hij dan zegt, is de me-

ning der fractie. Hij vertoekt haar. Dat wil zeggen, dat de vorm van hem is, dat hij de architect is van de rede, dat zijn stijl en stem tot haar recht komen. Maar hij gaat niet zijn eigen gang en plaatst dus de fractie niet voor verrassingen.

Maar in de fractie is hij de coördinator. Hij bevordert de éénheid van beleid. Hij tracht te voorko-

men, dat het éne lid bij de éne begroting het andere lid bij een andere begroting tegenspreekt. Hij tracht te bevorderen, om een uitdrukking van dr. Kuyper te gebruiken, dat niemand „het gelid verlaat”, als het om grote beslissingen gaat. (Tegenwoordig heeft men daarvoor een andere uitdrukking, nl. „uit de boot vallen”.)

Dat is geen geringe taak. Om nog eenmaal te verwijzen naar een citaat van dr. Kuyper in ons hoofdartikel, hij moet „de juiste band vinden, die de vrijheid van het woord met de onderlinge verkleefdheid saamvoegt.”

Daar is wijsheid, voorzichtigheid, tact en mensenkennis voor nodig.

Gewenst is bovendien nog iets anders.

De fractievoorzitter spreekt niet alleen in de Kamer, hij richt zich ook tot het volk. Het is billijk, dat het volk hem ook via de televisie ziet en hoort. En dan is het van grote waarde, als hij de gave heeft om zo te spreken, dat hij niet alleen overtuigt, maar ook het hart raakt.

De heer Roolvink komt uit het volk. Het was in zijn jeugd al mooi, als een arbeidersjongen na zijn afscheid van de lagere school ook nog naar de ambachtschool kon gaan en in dat opzicht was hij een van de bevoorrechten.

En als jonge arbeider gaf hij zich aan de Christelijke vakbeweging. Hij weet, wat een arbeidersbudget betekent in schrale jaren en in tijden van welvaart. Maar hij stamt uit een geslacht, dat van ouder tot ouder door genade had geleerd, dat een mens bij brood alléén niet leven zal. En over deze dingen kan hij spreken tot ons volk.

Maar hij heeft ook begrepen, dat men de ingewikkelde vragen van deze tijd niet aan kan met een stichtelijke verklaring. Hij heeft hard gestudeerd.

Wij hopen van harte, dat hij samen met zijn fractie, in gezond overleg met zijn fractie telkens weer het woord mag spreken, dat ons a.r. volk verstaat, doordat het daarin zich zelf terugvindt in het beleven van zijn reformatorische roeping, en in het belijden van zijn diepste beginselen.

Wees zuinig met Uw geld koop bij ..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kassaboon

WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

ROEV KOGELLAGERS

Van der Spek

Wolphaertsbocht 214

ROTTERDAM

Tel. 7 97 55

De tweede man

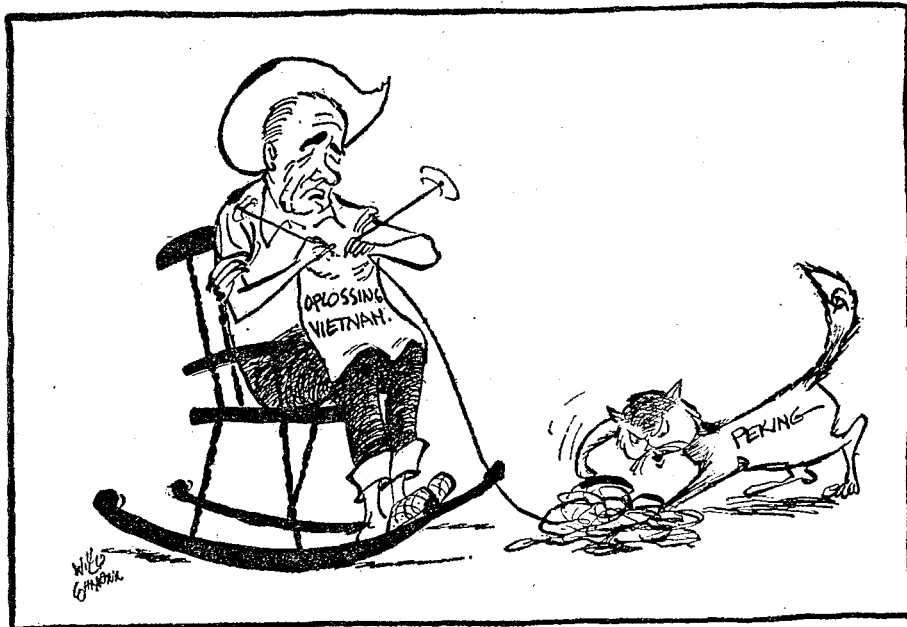
OOK de nieuwe tweede voorzitter in de a.r.-fractie van de Tweede Kamer is een man uit het volk. Maar in dit geval speciaal uit de kring van onze tuinders, de mensen, die op kleine lapjes grond, naar de mens gesproken, wonderen weten te doen, die nieuwe wegen weten te vinden en elke kans weten uit te buiten. Sober leven en hard werken is het devies.

Maar dit tuindersleven heeft de heer Elfferich steeds gezien onder hoger licht, — het licht van het Evangelie. Daarom is hij een vooraanstaand en deskundig adviserend hoofdbestuurder van de C.B.T.B. geweest. En als wethouder van de gemeente Delft, op welke post hij met name de stadsontwikkeling, openbare werken en woningbeheer voor zijn rekening genomen heeft, toont hij zich een kundig bestuurder met een goed inzicht. De heer Elfferich, die tot de Nederlandse Hervormde kerk behoort, bedrijft niet

zomaar politiek; hij wordt bij zijn arbeid geleid door zijn geloofsovertuiging.

Dat hij thans tweede voorzitter van de fractie in de Tweede Kamer geworden is, betekent, dat zijn rustige en bezonken adviezen er toe kunnen bijdragen, de Anti-Revolutionaire inzichten ten dienste van ons volk steeds duidelijker gestalte te geven.

(uit Het Parool)

De gebeurtenissen in Bulgarije

DE JONGSTE GEBEURTENISSEN in Bulgarije duiden er nog eens **ten** overvloed op, hoe wankel de positie van de Sowjetunie in de landen van Oost-Europa is geworden. Men is in Moskou geheel afhankelijk van de trouw van de in die landen aan het bewind zijnde communistische leiders. Deze mensen weten, dat zij zich slechts kunnen handhaven, als zij trouw blijven aan de Sowjetunie. Wat Bulgarije betreft dacht men in het Kremlin, zich geen zorgen te hoeven maken. Het land werd wel de trouwste bondgenoot van de Sowjetunie genoemd. In tegenstelling tot zijn buurstaten Roemenië en Joegoslavië hield Bulgarije nog altijd de blik op Moskou gevestigd. De verklaring daarvoor valt te zoeken in de geschiedenis van Bulgarije, de betrekkingen tussen de communistische machthebbers in het Kremlin en in Sofia en misschien nog wel in de eerste plaats in de nauwe economische banden tussen de Sowjetunie en Bulgarije. Geen enkel ander land is economisch zo afhankelijk van Rusland als dat van de Bulgaren. Over de Bulgaarse leiders hoefde men zich in Moskou geen zorgen te maken. Moeilijkheden zouden zich pas voordoen, als zich in de situatie in Sofia veranderingen zouden voordoen.

DE RUSSISCHE INGREEP OP DE BALKAN

MISLUKKING

Dit laatste zou volgens de berichten uit en over Bulgarije in de afgelopen weken bijna het geval zijn geweest. Aanvankelijk werd aangenomen, dat een pro-Chinese groepering zonder succes had gepoogd, een greep naar de macht te doen. Dat zou — gezien de positie van de Bulgaarse communistische leiders en de invloed van de gebeurtenissen in Albanië en in mindere mate ook Roemenië — niet opzienbarend zijn geweest. In alle communistische landen is de mogelijkheid van een pro-Chinese staatsgreep in de kiem aanwezig. Hierbij laten we in het midden of deze pro-Chinese gevoelens voor 100% van ideologische aard zijn, of dat door een herlevend nationalisme een sterk anti-Russisch streven is ontstaan, hetwelk gebruik wil maken van de weer scherper geworden Russisch-Chinese tegenstellingen.

De berichten met betrekking tot de gebeurtenissen in Bulgarije zouden echter in een andere richting wijzen, of dit inderdaad zo is, dienen we af te wachten. Want de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat men de aandacht wil afleiden van het feit, dat een pro-Chinese staatsgreep is mislukt.

DEMOCRATISEREN

De lezing, die thans van de jongste ontwikkelingen in Bulgarije wordt gegeven is, dat een poging zou zijn gedaan om het communistische regime in het land te democratiseren. Zowel leden van het centrale comité van de Bulgaarse communistische partij als belangrijke militaire leiders zouden bij deze mislukte greep naar de macht betrokken zijn geweest. Als dit laatste inderdaad zo is, heeft iets van groot belang in het Sowjetblok plaatsgevonden, voor het eerst sedert de Hongaarse opstand van 1956. Uit de berichtgeving zou nl. ook blijken, dat het de Russen zijn geweest, die de staatsgreep hebben verijdeld en die jacht hebben gemaakt op de voortvluchtige militaire en burgerlijke leiders.

Hieruit zou men kunnen opmaken, dat het Bulgaarse leger niet meer trouw is aan de huidige leiders, of althans niet meer als betrouwbaar kan worden beschouwd. Of dit met de politietroepen ook het geval is, kan (uiteraard) moeilijk worden beoordeeld. Daarvoor zijn de inlichtingen die ons hebben bereikt te schaars en te weinig betrouwbaar.

MISVATTING

Het zou een misvatting zijn er van uit te gaan, dat een geslaagde staatsgreep ter democratisering van het communistische regime van Bulgarije een pro-westers land zou hebben gemaakt. Het zou een communistisch-geregeerd land zijn gebleven, zoals Joegoslavië het nog altijd is, sinds het zich van de Russische overheersing heeft losgemaakt. Vanzelfsprekend zouden de zaken in Zuidoost-Europa zich niet in het nadeel van het Westen hebben ontwikkeld. Heel veel zou er echter in de betrekkingen tussen Bulgarije en de westelijke wereld niet veranderd zijn, ook al omdat zich de laatste tijd reeds op zichzelf niet onbelangrijke verschuivingen hebben voorgedaan. De wijzigingen, die zich voltrokken zouden hebben, zouden echter wel een slag voor de Sowjetunie zijn geweest, omdat zij in feite met een derde afvallige op de Balkan te maken zou hebben gekregen, want Joegoslavië en Albanië gingen reeds geruime tijd geleden hun 'eigen' weg. Reeds enkele jaren na de tweede wereldoorlog leek Bulgarije de weg van Joegoslavië te zullen inslaan.

sten wilde verlenen, veranderde er het een en ander. Die bondgenoot vond hij in Todor Zjifkof, die het in 1954 tot partijleider bracht, van welke positie uit hij langzamerhand vrijwel alle macht aan zich trok. Met de hulp van Chroesjtsjef bracht Zjifkof nog maar enkele jaren geleden oude stalinisten en notoire tegenstanders van iedere vorm van 'democratisering' als Tsjervenkof en Joegof ten val. Deze maatregel van Zjifkof was geenszins bedoeld om de 'democratisering van het communistische bewind in Bulgarije' te bevorderen, maar ter versteviging van zijn eigen positie. Dat hij daarbij in sterke mate afhankelijk werd van Chroesjtsjef, vond hij blijkbaar op dat ogenblik van minder belang. Toen Nikita Chroesjtsjef vorig jaar ten val werd gebracht, was er voor Zjifkof geen gemakkelijke tijd aangebroken. Hij beseftte, dat hij in groot politiek gevaar verkeerde, als 'Moskou' hem zou loslaten.

Er zat dan ook niets anders voor hem op, dan de trouwe bondgenoot van de Sowjetunie te spelen. Bulgarije heeft dus nooit de weg bewandeld, die Polen en Hongarije hadden gekozen. Zelfs kon het zich niet veroorloven, het voorbeeld

lukt. Roemenië heeft zonder er doekjes om te winden verklaard, er niets voor te voelen. Het heeft de handelsrelaties met het Westen geïntensiveerd en probeert binnen betrekkelijk korte tijd behalve in politiek opzicht ook economisch onafhankelijk te worden van de Sowjetunie. In Polen en Hongarije doet men het minder spectaculair, maar gaat men toch langzaam maar zeker ook het voorbeeld van Roemenië volgen.

Eenzelfde politiek is ook in Tjechoslowakije waarneembaar. Daar is men echter bedachtzamer, want ook in Praag heeft men belang bij goede relaties met de Sowjetunie om de eigen positie te kunnen handhaven. Het sterkst was dit het geval in Bulgarije. En het is dan ook niet zonder reden, dat de economische relaties tussen Sofia en Moskou eerder werden verstevigd dan verzwakt.

VOOR MOSKOU

Niet minder dan 82% van de buitenlandse handel van Bulgarije speelt zich af met landen van het communistische blok. De Sowjetunie betreft 54% van de produktie van de Bulgaarse machine-industrie en ook vele andere produkten als elektrische motoren. Ook de conservenindustrie (fruit en groente) exporteert veel naar de Sowjetunie. Omgekeerd levert de Sowjetunie 60% van de geïmporteerde fabrieksinstallaties, 94% van de olie, die Bulgarije invoert en voorts grote hoeveelheden metalen en grondstoffen voor de textielindustrie. Ook de kredietverlening bindt Bulgarije aan handen en voeten aan de Sowjetunie. Vorig jaar financierde Moskou nog de bouw van elektrische centrales, kunstmestfabrieken, een fabriek voor de vervaardiging van synthetische rubber, die een plaats vond bij olieraffinaderij in Burgas, die zojuist in bedrijf was gesteld, een papierfabriek e.d. En men heeft het al gemerkt: de bouw van de fabrieken is primair afgestemd op de behoeften van... de Sowjetunie.

De Russen hebben tot dusver een handig gebruik gemaakt van het Bulgaarse verlangen hun landbouwstaat te transformeren tot een industriestaat. Bij deze industrialisatie heeft Bulgarije ongetwijfeld indrukwekkende resultaten behaald, aldus schreef dezer dagen de Financial Times. De industriële produktie levert bijna de helft van het nationale inkomen. Weinig komt deze vooruitgang echter ten goede aan de bevolking.

LEVEN DUUR

Als gevolg van de overhaaste industrialisatie (enige tijd imiteerde Bulgarije de Chinezen met een 'grote sprong voorwaarts') en de streng doorgevoerde collectivisatie van de landbouw konden economische crisis niet uitblijven. In navolging van de Sowjetunie is men ook in Bulgarije gaan experimenteren met de toepassing van het winstmotief en andere materiële prikkels ter verhoging van kwaliteit en produktiviteit. Tientallen bedrijven hebben van overheidswege grotere bewegingsvrijheid gekregen bij de planning van de produktie op basis van de opdrachten van de detailhandel en bij de afzet van hun produktie. De lonen van de arbeiders wor-

• *Vervolg op pag. 5*

Dit zijn de president en de premier van Bulgarije: Georgi Trajkof (links) en Zjifkof.

Toen bekend werd, dat Dimitroff en Tito van plan waren, een Balkanfederatie op te richten, stak Stalin er een stokje voor. Hij onthoofde Dimitroff naar de Sowjetunie voor overleg. In werkelijkheid liet hij de toenmalige Bulgaarse communistische leider komen om het doodvonnis te laten uitvoeren, dat hij (Stalin) over Dimitroff had uitgesproken. De federatieplannen kwamen niet meer ter sprake.

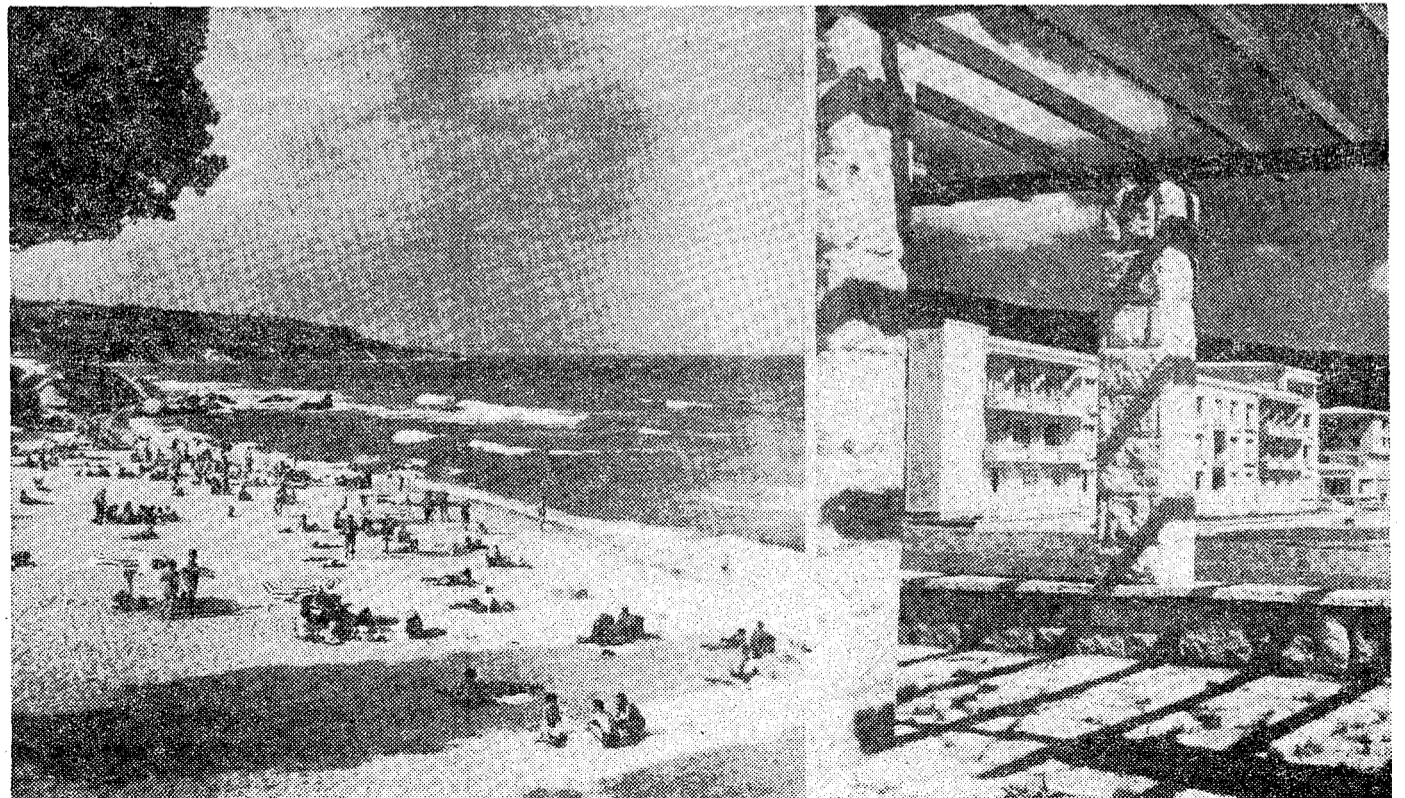
BONDGENOOT

Na de dood van Stalin veranderde er in Bulgarije aanvankelijk niet veel. Pas toen Chroesjtsjef er in slaagde, iemand te vinden, die hem hand- en spandien-

van Roemenië te volgen. Zozeer was Zjifkof afhankelijk van de Sowjetunie en was de Bulgaarse economie verweven met de Russische.

BINDMIDDEL

Niet voor niets streeft men er in Moskou naar, de Oosteuropese landen economisch zo nauw mogelijk aan zich te binden. Vandaar de plannen om via de Comecon (de communistische tegenhanger van de E.E.G. ofwel de Europese Economische Gemeenschap) het Sowjetblok tot één economisch geheel te maken, waarvan de delen onderling volkomen van elkaar afhankelijk zijn. Deze opzet is echter slechts ten dele ge-

Bulgarije trok de laatste jaren steeds meer toeristen, met name naar de Rode Riviëra aan de Zwarte Zee. De badplaats Verna doet in niets onder voor soortgelijke vermaakcentra in het Westen. Links het strand, rechts een doorkijkje op een van de vele hotels.

GOEDE VRIJDAG en de Paasdagen zijn voorbij. Van de bezinning op de religieuze dingen keert de mens terug in het normale werk.

Zo noemt men dat tenminste. In wezen is het op deze manier juist gezegd. Evenmin als het andere werk kan de politiek worden losgemaakt van de godsdienst.

Wie dat toch doet, decon(j)essionaliseert het leven. Dat wil zeggen: hij haalt de confessie, de geloofsbelijdenis, het credo, uit de dingen van alle dag. In wezen is er dus geen overgang van het ene niveau naar het andere. Z'n geloof en leven liggen, als het goed is, in elkaar verlengde; dus in hetzelfde vlak. Beter nog is het te spreken van een verplechting van beide. Het heilige houdt geen halt daar waar de politiek begint. Ook al doen velen alsof dat wel zo is.

Het "Hallelujah" klinkt niet alleen op de Paasmorgen of in de "Messias" van Händel op Tweede Paasdag.

Het klinkt, het moet klinken op alle dagen van welke week ook.

Onjuiste kritiek

Dat alles belijdt een partij, die niet alleen maar een partij van christenen wil wezen, maar een christelijke partij wenst te zijn.

Ook al slaagt zij daar op deze aarde en in dit land nooit helemaal in. Zelfs al lukt dat maar voor een heel klein gedeelte en dan nog met veel gebrek. Ik zie sommige briefschrijvers al naar hun pen grijpen.

En dan gaat het vaak van dik-hout-zaagt-men-planken.

Teleurstelling en tegenslagen, heel veel achterdocht en kritiek, die in een mensenleven opgehoopt liggen, moeten er dan vaak uit. De christenen krijgen de schuld en hun partij de rekening gepresenteerd. Die gaat dan met een 15 cent-postzegel er op, al of niet onderkend, naar die radio-spreker, die zijn partij een christelijke partij noemt. Hoe durft die man. Moet je eens horen...

Die anti's, die dit of dat op hun geweten hebben noemen zich christelijk.

Die anti's, die nu eens met liberalen en dan weer met socialistische samenwerken in een kabinet... Ze moeten niet zo'n groot woord hebben.

Groot Woord

Met dat laatste hebben onze critici gelijk. Wij moeten geen groot woord hebben; tenminste niet over ons zelf.

Maar juist omdat dit volop waar is, daarom nemen we een woord van de opgestane Christus eerbiedig in de mond.

Dit woord luidt: Gij zult mijn getuigen zijn.

Dat betekent: gij christenen zult openlijk voor Mij uitkomen. Dat geldt

voor alle levensterreinen en dus ook op dat van de politiek.

Hebt u ooit van een getuige gehoord, die niet publiekelijk deed uitkomen voor wie of voor wat hij getuigde? Zo ja, dan was het geen getuige in de ware zin van het woord.

In de juiste betekenis van getuige willen zijn, moet u ook de naam christelijke partij opvatten.

Die aanduiding wil dus niet zeggen dat zo'n partij perfect is en geen fouten maakt. Natuurlijk is ook zij onvolmaakt en vergist zij zich herhaaldelijk. Maar in diepste wezen wil zij in haar naam, in haar programma en in haar daden tot uitdrukking brengen dat Christus de Heer van het leven, van de samenleving en dus ook de Heer van de politiek is.

Om Hem te dienen willen wij aan

Radio-causerie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. partij, gehouden op donderdag 22 april 1965

politiek doen. Dat is ons doel. Misschien zegt u: dat lukt u niet; die pretentie is te hoog gegrepen. Als dat zo zou zijn, dan weet de Heer van heel het leven dat beter dan wie ook.

Maar toch, Hij gebiedt ons van Hem te getuigen en ons daarvoor niet te schamen. Als we dat getuigenis in woord en daad zouden camoufleren, al zou het uit bescheidenheid zijn, dan voldoen we niet aan de opdracht, zoals wij die zien.

Positie-bepaling

Ik had behoefte dat alles nog eens te zeggen tussen de feestdagen en het eerste feitelijke optreden van het nieuwe kabinet in.

Een soort fundamentele positiebepaling dus.

Die positiebepaling is ook nu dezelfde als in de periode waarin ministers van confessionele huize met liberale bewindslieden samenwerkten.

In dat principiële uitgangspunt komt geen verandering, ook al heeft het nieuwe kabinet een andere politieke samenstelling dan het vorige.

Onvoldoende vertrouwen

Die veranderde samenstelling van de regering is niet zo schokkend als velen

denken. Dat vindt zijn verklaring in ons staatsbestel. Alle bonafide politieke partijen in ons land kiezen doelbewust voor een democratisch bestel. Liberalen en socialistische doen dat evenals de confessionele partijen. Zij kunnen met elkaar samenwerken zonder zichzelf te verloochenen.

Wij hebben geen principiële voorkeur voor de liberalen boven de socialistische. Met een kabinet, hoe ook samengesteld, kunnen wij daarom in zee gaan als het regeringsprogramma voor ons aanvaardbaar is.

De confessionele partijen hebben samen helaas geen werk-meerderheid in het parlement. En het behoort tot de goede regels van de democratie, dat zulk een meerderheid er is. Is dat niet het geval, dan ontvalt de grondslag aan een kabinet. Dan kan het niet wer-

ken hem geschiedt, dat vragte prof. Van Niftrik ook van ons niet.

Wij hebben aan het kabinet-Marijnen menige goede herinnering.

Maar het omroep-vraagstuk regelen kon het blijkbaar niet. Daarom trad het af.

Nu is er een mogelijkheid om toch tot een bevredigende oplossing te komen. Een oplossing, die rechtsgelijheid voor elke zendingmachtigt biedt, zonder in vaagheden te vervallen. Wij wensen de A.R. ministers Biesheuvel, Smallegenbroek en Diepenhorst toe dat zij mogen meehelpen ook overigens een goede koers te bepalen. Wij zijn er van overtuigd dat geen machtsbegeerte, maar de wens om land en volk te dienen hen heeft doen besluiten tot dit kabinet toe te treden. Daarmee wensen wij hen van harte geluk.

Wat het Kabinet verder van plan is hebben we in grote lijnen al uit de kranten kunnen opmaken. Maar we hopen het volgende week nog duidelijker uit de regeringsverklaring te vernemen.

Het A.R. standpunt daarover zal door de pas gekozen voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, de heer Roolvink, worden vertolkt. Ook hem feliciteren wij met dit blijk van vertrouwen van de fractie, dat door onze partij gedeeld wordt.

Wij voor ons vragen van het kabinet-Cals dat het regeert om een groot ideaal te helpen verwezenlijken, nl. het betrachten van de gerechtigheid in deze steeds gecompliceerder wordende samenleving. Dit staat voor ons voorop want „gerechtigheid verhoogt een volk”.

Wij stellen ons positief op en wij treden ook dit kabinet met vertrouwen tegemoet.

KWIS MET EEN TICK

Het staat er enigszins merkwaardig, maar het komt er toch op neer.

De jongeren-organisaties van de C.H.U. en de A.R.P. hebben in de afgelopen maanden gezamenlijk een politieke quiz georganiseerd onder de leerlingen van de lycea. Deze quiz (kwis) loopt nu ten einde.

Op 26 april a.s. zal via de N.C.R.V. de finale ervan worden uitgezonden. Dit zal gebeuren van twee tot drie uur 's middags.

De teams van het Utrechts Lyceum te De Bilt en van het Hervormd Lyceum in Amsterdam zullen elkaar in deze finale bekampen.

Ieder team bestaat uit zes personen. Ieder teamlid krijgt eerst een vraag over actuele binnenlandse politiek te beantwoorden en vervolgens over buitenlandse politiek.

Maar, zult u vragen, wat heeft de „tick” er dan mee te maken?

Wel, aan de uitzending wordt verder meegewerkt door de „Down Town Jazzband” uit Den Haag en door enkele cabaretiers.

De beide teams hebben in de voorafgaande ronden goede resultaten geboekt. Ze zijn aan elkaar gewaagd, zodat het een spannende finale belooft te worden. Wij waarderen het ten zeerste dat de N.C.R.V. bereid was de finale uit te zenden.

Wat wij u vragen is dit: luister u ook mee op 26 april a.s.?

En: wilt u zo vriendelijk zijn ook anderen op deze uitzending te attenderen, met name de scholieren?
D. C.

De gebeurtenissen in Bulgarije

• Vervolg van pag. 4

den vastgesteld naar gelang van de behaalde winst. Dit nieuwe systeem zal in steeds meer bedrijven worden ingevoerd. En uiteindelijk, als alles goed blijft verlopen, zal het in de gehele economie een plaats krijgen.

Deze hervormingen komen echter zoals gezegd niet onmiddellijk aan de consumenten ten goede. De levensstandaard is de laatste jaren wel omhoog gegaan. Het reële inkomen zou in twaalf jaar tijds zijn verdubbeld. Maar zelfs gesteld dat deze bewering juist is dan leert een vergelijking van de prijzen met de lonen toch, dat het leven in Bulgarije ondanks de lage huren verre van goedkoop is.

GRENZEN...

Het leven gaat echter door, ook in het Bulgarije van na de mislukte staatsgreep. Er kan geen sprake meer zijn van een terugzetten van de klok. Als Zijlkofer er met Russische hulp inderdaad in geslaagd is, de „revisionisten” uit te schakelen, betekent dit nog niet, dat het harde bewind uit de stalinistische periode zal terugkeren. Men zal zich herinneren, dat Chroesjtsjef zijn tegenstanders uitschakelde om hun ideeën

te kunnen overnemen. Het overnemen van de macht in Hongarije door Janos Kadar, na de mislukte opstand van november 1956, leidde evenmin tot een terugkeer naar de donkere dagen van het Stalin-tijdperk, ook al moesten vele duizenden hun greep naar de vrijheid duur betalen. Telkens weer blijkt, hoe wankel de positie van de Sowjetunie in de vroegere satellietstaten is. Doch even vaak wordt duidelijk, dat men in Moskou niet zal toestaan, dat zij zich geheel losscheuren. Dat weet men in Polen en Hongarije en men houdt er ernstig rekening mee in Roemenië.

Tijdens het bewind van Chroesjtsjef hebben de Oosteuropese landen een bepaalde leefruimte gekregen. Binnen bepaalde grenzen mochten zij zichzelf zijn, zolang de belangen van de Sowjetunie er niet door benadeeld zouden worden. Er bleven echter grenzen. En het ziet er naar uit, dat de opvolgers van Chroesjtsjef nauwelijks op een ongeoorloofde grensoverschrijding toezien. Met name in het gebied van de Balkan, waar de afval tot dusver het grootst is geweest. db

ken omdat het onvoldoende politiek vertrouwen geniet.

Dat laatste was de moeilijkheid bij de kabinetscrisis van eind februari.

Over het radio- en televisiebeleid bestond geen overeenstemming binnen het kabinet. Zou de meerderheid van de ministers met het voorstel, dat haar instemming had, voor de Kamers gekomen zijn, dan zou een deel van het parlement dat beleid niet hebben gesteund.

Op zichzelf is dat niet zo erg. Dat komt meermalen voor. Maar het bedenkelijke in deze situatie zou zijn, dat ook de fracties op wie het kabinet-Marijnen steunde zo'n meerderheid niet zouden hebben opgebracht. De V.V.D. en een deel van de C.H.U. zouden immers hebben tegengestemd. Een dergelijk ontwerp-Omroepwet zou het dan alleen met de steun van de grootste oppositie-partij de P.v.d.A. gehaald hebben. Zoiets is in de democratie niet uitzonderlijk (denkt u maar aan de Mammoetwet), maar het mag geen regel worden.

Dan is het beter dat de kaarten getoond worden zoals ze liggen.

Dat betekent in een democratisch bestel dat de oppositie regeringspartij wordt en dat een regeringspartij, die een hoofdpunt van beleid niet kan steunen, in de oppositie gaat. Zo is het dan ook gebeurd. Zo is de mogelijkheid geschapen, dat één van de belangrijkste knelpunten in ons politieke leven, nl. het omroepvraagstuk (beter nog: het televisie-probleem) nu bij de wet geregeld wordt. Een wet, die door de partijen, welke het nieuwe kabinet dragen, wordt gesteund.

Ieder ander blijft vrij dit kabinet daarbij al of niet te steunen. De V.V.D. is vrij om dat niet te doen. De C.H.U. eveneens. Vooral omdat ze buiten het kabinet bleven zijn ze vrij in elk opzicht. Die vrijheid moet men elkaar gunnen. Hoezeer het ons speciaal spijt dat de C.H.U. niet in het kabinet meedoet, haar vrijheid blijft onverlet en is haar gegund. Van enig betuttelen door de A.R., waarvoor de heer Beernink vreesde, is geen sprake. Dat moet men ons ook niet in de schoenen schuiven.

Vertrouwen

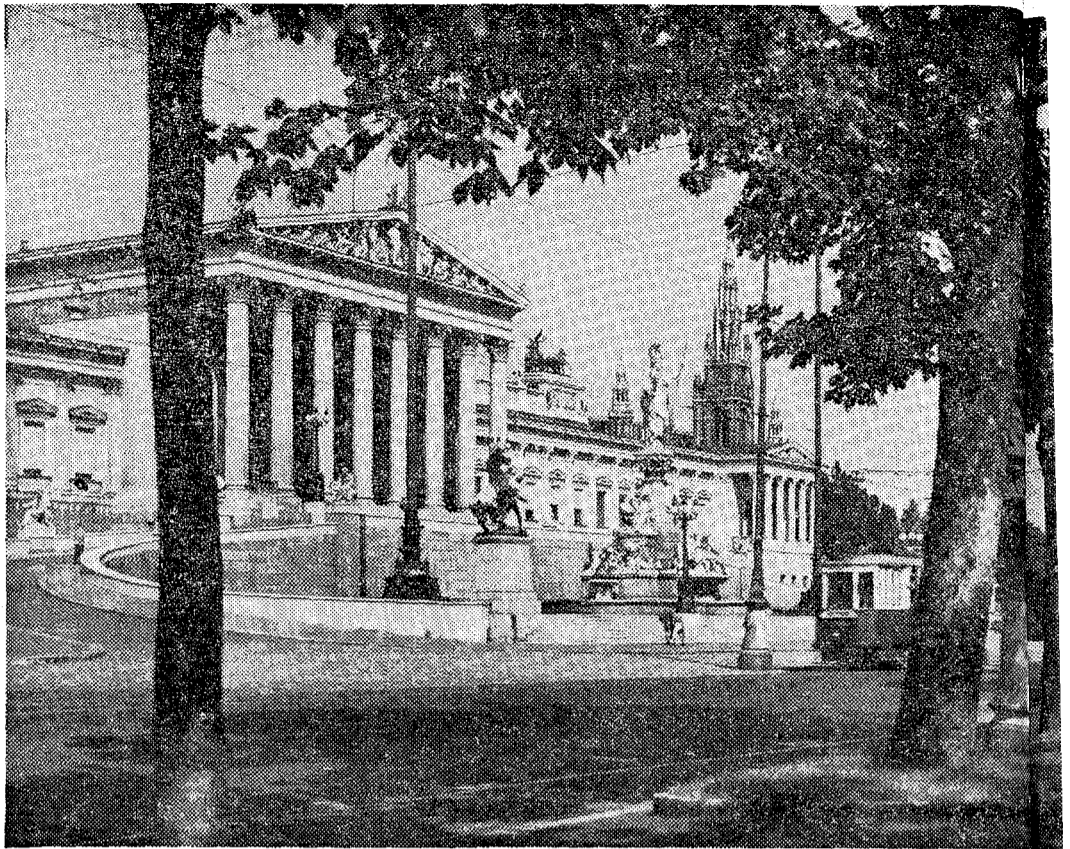
Maar evenmin moet een andere C.H.U.-voorman, prof. Van Niftrik van ons vergen, dat ook wij buiten het kabinet zouden zijn gebleven omdat de C.H.U. niet mee wilde doen.

Wij stemmen in hoofdzaak met de voorgestelde omroep-regeling in. De C.H.U. niet. Indien men ons nu vraagt desondanks niet aan de regering deel te nemen, dan vraagt men in feite van ons, dat wij onze eigen mening opgeven en in het zog van een ander gaan varen. Ik zou met een variant op een bekend spreekwoord willen zeggen: wat de heer Beernink niet wil dat

Op verjaars- visite in

O O S T E N R I J K

EEN partij die nog maar twee kruisjes achter haar naam heeft staan, mag zich 20 jaar "jong" noemen. Zo'n partij is de Oostenrijkse Volkspartij, de C.E.V.P., die op 17 april 1945 voor het eerst voor het voetlicht trad.

Het was in een tijd van oorlogsellende, bittere nood en nationale vernedering.

Men kan er op goede gronden aan twifelen of Oostenrijk in dit jaar bevrijd dan wel bezet werd. Naar het uiterlijk te oordelen was het laatste het geval.

Na de aftocht der Duitsers reden immers in Wenen de jeeps rond waarin een Rus, een Amerikaan, een Brit en een Franse militair hadden plaatsgenomen; aldus representerend de macht van de vier mogendheden, die Oostenrijk voortaan bestuurden.

Niet alleen de stad Wenen werd aldus zichtbaar "opgedeeld", het hele land werd gesplitst in bezettings-zones.

In het oosten, rondom Wenen, heersten de Russen. In het westen de Amerikanen. In het zuiden, in Karinthië de Engelsen en in Tirol de Fransen. Bezet gebied dus, nadat vanaf 1938 de nazi's geheel Oostenrijk hadden overheerst.

Nieuw begin

En toch was Oostenrijk geen overwonnen land, zoals Duitsland dat in 1945 werd.

De Oostenrijkers zelf, althans het merendeel van hen, hadden het gevoel bevrijd te zijn.

De geallieerde controle zagen zij meer als een voorbijgaande fase.

Zij richtten het oog op de toekomst waarin ze weer baas in eigen huis konden zijn.

Vanuit de overtuiging dat dit werkelijkheid zou gaan worden, traden enkele christen-democraten op 17 april met een nieuwe Oostenrijkse Partij voor het voetlicht.

Mannen als Julius Raab, Leopold Figl, Felix Hurdes hadden zich reeds ondergronds voorbereid op de dingen, die na Hitler zouden komen.

Een voortzetting van de vóór-oorlogse Christelijk-Sociale partij wensten zij niet.

Zij wilden een veel bredere basis, waarop ook zij zich thuis zouden kunnen voelen, die zich anders niet-socialistische en niet-christelijke politieke onderkomens zouden kunnen gaan bouwen.

Of die opzet geslaagd is valt te betwijfelen — feit is in elk geval dat in het Oostenrijkse parlement met zijn 165 zetels slechts 8 plaatsen door anderen dan C.E.V.P.-ers of socialisten worden ingenomen.

Proporz

De beide grote partijen in het naoorlogse Oostenrijk zijn de C.E.V.P., die onze jarige medestander in de Internationale Unie van christen-democraten is, en de S.P.C.E., de socialistische partij, die met de jubilarisse samen het kabinet van bondskanselier Joseph Klaus bemant.

Deze combinatie heeft sinds 1945 Oostenrijk bestuurd.

Beide partijen vormen in de regering een soort Siamese tweeling, die op elkaar zijn aangewezen, hoeveel kritiek ze ook op elkaar mogen hebben. Het ontbreekt eenvoudig aan serieuze andere partijen.

In 1962 speelden de socialisten niet alleen in gedachten maar ook met woorden het spelletje van de zogenaamde "kleine coalitie".

Na een voor hen bevredigende stembus-uitslag in dat jaar, zo stelden ze al bij voorbaat vast, zouden zij ook wel eens met de kleine liberale partij (de "Freiheitlichen") een kabinet kunnen gaan vormen.

De kiezers staken daar een stokje voor. De stembus van 1962 wees immers uit dat C.E.V.P.—S.P.C.E.-verhouding in het parlement niet 79-78 bleef, maar veranderde in 81 C.E.V.P. en 76 S.P.C.E.-zetels.

Daar hadden de socialisten niet op gerekend en de bestaande combinatie bleef gehandhaafd. Het Oostenrijkse kabinet telt thans ook 5 christen-democratische ministers en 4 socialistische bewindslieden.

Deze door de feiten afgedwongen samenwerking levert de nodige spanning op.

De voornaamste oorzaak daarvan ligt

Duizenden Oostenrijkers, aangevoerd door leden van de regering en aan het parlement volgen de baar van Ernst Kirchweger naar diens laatste rustplaats. Kirchweger — een felle anti-nazi — werd onlangs bij relletjes door een neo-nazistische student gedood.

naar mijn mening in de bestaande "Proporz-regeling". Deze houdt in de eerste plaats in, dat alles (functies zowel als invloed) gelijkelijk over beide grote partijen verdeeld moet worden.

Dit geldt niet alleen voor de federale

door mr. W. R. v. d. Sluis

staat, maar tevens voor de negen Länders.

Dit leidt op den duur tot een zekere krampachtigheid.

Deze evenwichtspositie heeft aan de C.E.V.P. sinds de oprichting van de Tweede Republiek de post van bondskanselier verschafte (achtereenvolgens Figl, Raab, Gorbach en thans Klaus), terwijl de socialisten "geabonneerd" waren op het presidentschap (Renner, Körner en Schärfl).

De socialisten achten zich, dank zij het onveranderlijke "bezit" van het vice-kanselierschap zo ongeveer even zwaar in de top vertegenwoordigd als de C.E.V.P.

Topzwaar

Topzwaar en dus pijnlijk wordt de situatie evenwel indien er een hoge post moet worden bezet, zonder dat er iets gelijkwaardigs tegenover staat voor de partner.

Dit is momenteel het geval met de positie van "General-intendant" van het radio- en televisiewezen. Bezorgde Oostenrijkers beweren dat er geen man te vinden is die en genoeg capaciteiten voor deze post heeft en tevens partijloos is.....!

De "Proporz" brengt immers mee dat iedereen, die een functie van enige betekenis ambieert, zich bij één van beide grote partijen aansluiten moet.

En daar zit men nu mee bij de vervulling van vacatures zoals die van de topfunctionaris bij het radio- en televisiebestel.....!

Gelukkig zien de gemoedelijke Oostenrijkers ook de humor van het geval en daarom zal het wel weer loslopen zolang alles in Oostenrijk ten slotte op z'n pootjes terecht komt.

Kirchweger

De eerste ernstige conflictstof sinds de oorlogsjaren, school in de demonstraties van de laatste weken.

De aanleiding is bekend. Het optreden van een pro-nazi hoogleraar (met een voor ons onuitspreekbare naam) aan de wereldhandelschool te Wenen, veroorzaakte straatdemonstraties.

Een vroegere verzetsstrijder, Kirchweger, werd daarbij door een pro-nazi student Kummel (die reeds een lang strafblad had) doodgeslagen.

De gedode communist, die niet alleen tegen Adolf Hitler in verzet ging, doch ook bij de communistische "putch" van 1950 betrokken was, werd nu door de socialisten met bekwame spoed tot hun martelaar tegen alle autoritair onrecht verheven. Daarom werd de begraven van het slachtoffer bijna weer aanleiding tot onlusten.

Bondskanselier Klaus verklaarde die dag op het C.E.V.P. jubileum-congres dat de relletjes één doel hadden: hem uit zijn ambtsgebouw op het Ballhausplatz te verjagen....!

Zo heet wordt de soep in Oostenrijk opgediend! Van relletjes kwam die dag echter niets meer, want tegenover hotel "Imperial" (voor het hoofdkwartier van de commandant) waar de heer Klaus zijn buitenlandse gasten ontving, stonden meer politie-agenten dan betogers. En achter de baar van Kirchweger liepen broederlijk socialistische en christen-democratische voormannen: nl. Pitlermann, de vice-kanselier en Malata, de C.E.V.P.-voorzitter van de nationale raad, die het presidium van het C.E.V.P.-congres voor dit intermezzo een paar uur aan een ander had overgedragen. En zo kalm wordt de soep in Oostenrijk dus gegeten!

Het verjaardags-congres

En dan het congres waarvan we één der buitenlandse gasten waren.

Nederland was goed vertegenwoordigd. Oud-minister dr. Klompé (K.V.P.), die namens alle buitenlandse gasten (voortreffelijk) sprak en de heren Van Gelder en Kamphuis (beiden van de C.H.U.) vormden met de secretaris van de A.R.P. de Nederlandse delegatie.

C.D.U.-voorzitter Dufhuus uit Duitsland, oud-minister Bennett uit Engeland, alsmede Zwitserse, Zweedse en Italiaanse afgevaardigden waren eveneens aanwezig. Twee Zuid-Tirolse vertegenwoordigers werden stormachtig verwelkomt.....! Want alleen in dat hoekje van het ondermaanse heeft het vroegere wereldrijk Oostenrijk nog desiderata. De wens van zelfbeschikkingsrecht voor de Zuid-Tirolers worden door onze Italiaanse E.E.G.-partner ook wel heel kwalijk traag behandeld. Overigens is Oostenrijk — volgens de kenschets van mejuffrouw Klompé — een bruggenhoofd in de dialoog tussen Oost en West. Zo voelen de Oostenrijkers het

Higent

zelf ook begre best goed uit pese lozen te tot het verism den (in hem kunnen omuni tel bemad n voor vele ach dijn de he openen. Het ac trein beeh c musici van Slowakop to was.

len

Het jong vond pizee partij zar g blick nide: van het aus. gehele len zi om naamaa ook omselie te juiche ee de open bot voor zitt het deren. Fig figur ongre laat zicwen stem nolg. I moe en feest de pretlor (rijkse pizete zonder geko "Proporz"). dige, ondie s veling volk. V in 1955 gter v ken het dra den sloedene "bezettin", s i s c h e n r i j k h e t u n a - o o r geschied weest herwonn k e l met dat is d makelijden. grote polit.

Toch een a de centra inn Het was ons april 1945 bruus lier het hande Na de van werd hij de CE. didaat v pres wezen.

Op 23 zal sen. Wie win of Jonas. alisti van Wene wor race.

De lib stelde Zij advi un a stem het Gorn. De (le) mmu val haat Jona is in fel al een CE.V.P.-el

Maar ... za zijn alle ontw "Proporz" maal op Dat g haas daad zij dan Elke s dan campagn van v op het co zich t hoorders eens, verjaard de pa zaak en bus-jubilarisse opr jubilarisse opn Onze ver site w aan belat kendhe

Para Pologis maakte Gorbach

Konzerthaus. Begeleid door muziek, applaus en potige adjudanten (nu nog in civiel tenue) begaf hij zich naar zijn zetel van rode pluche en vergulde leuningen.

Na zijn toespraak omarmde hij dr. Figl alsof hij diens goodwill in zich over wilde laten stromen.

Daarna gingen allen weer staan. Een nieuwe parade trok voorbij naar het podium, nl. die der "Länder".

In klederdracht gestoken, voorzien van vaandel en geschenken voor dr. Gorbach traden telkens één man en één vrouw uit elk der negen Länder naar voren en stelden zich op: Burgenland kiest Gorbach. Tirol kiest Gorbach... enz. enz.! Het was een ietwat Duits toneeltje, ontwapenend door Oostenrijkse charme.

Slot-indruk

De redevoeringen waren natuurlijk ook niet mis. Wij zullen ze u besparen. Dezelfde 20 jaar, die de C.E.V.P. bestaan heeft, waren mede de moeilijkste uit de historie van dit land.

In 1900 was Wenen nog de hoofdstad van het Oostenrijks-Hongaarse Rijk.

In 1920 was de stad het "waterhoofd" van een door oorlogsgeweld en inflatie geteisterd republiekje. Nog eens 20 jaar later, in 1940, zetelde er een Duitse stadhouder op Ballhausplatz. Toen werd het land meegesleurd in de Tweede Wereldoorlog, waarin het 200.000 doden verloor en 75.000 vermisten telde.

Dertien en een half miljard gulden aan oorlogsschade was de materiële tol, die het arme land moest betalen, terwijl het na de bevrijding relatief meer

EENS

Op het jubileum-congres van de C.E.V.P. te Wenen werd ook een nieuw partij-program aanvaard. Het heet het "Klagenfurter Manifest" omdat het ontwerp op een vorig congres in die stad werd aanvaard.

De naam klinkt in Nederlandse oren een beetje triest, maar dat program bevat menige goede gedachte, o.a. over de federatieve opbouw van Oostenrijk. Ook de C.H.U.- en A.R.-vertegenwoordigers hebben het uitvoerig bestudeerd. En zij kwamen tot de wat opmonterende conclusie dat zij het over dat stuk althans volkomen eens waren. Waarvan acte... (Zoals afgesproken werd in eerder weekbladen)!

Het kan misschien perspectieven bieden voor een nauwer samengaan tussen C.H. en A.R.

Sympathiek

Want sympathiek zijn dit volk en dit land ons, Nederlanders, zeer in bijzondere mate.

Niet omdat de opera de Oostenrijkers boven de politiek gaat. En ook niet omdat het een prachtig vakantie-oord is of omdat het onze Koningin jaar op jaar gastvrij ontvangt en Haar in staat stelt

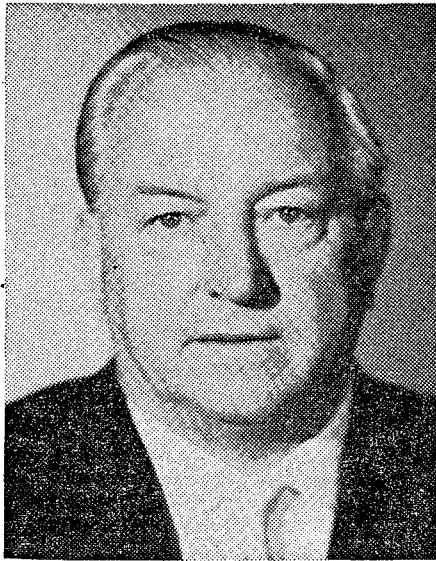

BONDSKANSELIER KLAUS

vluchtelingen moest opvangen dan enig ander land in Europa.

Nu in 1965 is de export vergeleken met 1947 bijna vervijfvoudigd. Om verder aan zijn toekomst te kunnen bouwen, zoekt Oostenrijk contact met de Europese Economische Gemeenschap. Lid van de E.E.G. worden kan het niet wegens de verplichtingen, die het Staatsverdrag van 1955 oplegt (althans in Russische ogen). Daarom vraagt het associatie hoewel het geen achtergebleven land is.

Op 19 maart zijn de onderhandelingen met de E.E.G. in Brussel begonnen. Wij hopen dat ze slagen.

DR. A. GORBACH

op het kantoor van het districtshoofd in Bludenz, ongestoord met haar kabinetsformateur, Cals, te spreken.

Sympathiek is Oostenrijk ons bovenal omdat het volk gemoedelijk en nijver is. Omdat het ondanks de politieke val van grote mogendheid naar kleine republiek, dapper meebouwt aan een Europa, waar volken broederlijk met elkaar moeten leren leven.

Op die gezamenlijke weg naar de toekomst is het Oostenrijkse volk een in veel opzichten met het onze overeenkomende reisgenoot.

Daarom weten wij ons met dat volk verbonden. Daarom is het ons zo sympathiek.

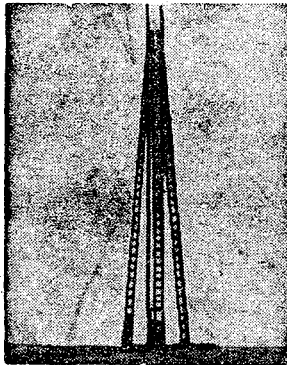
**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

ZEIST

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!
FIRMA W. VAN TELLINGEN
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR-NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

**Hofburg met het gedenkteken
van Prins Eugen in Wenen.**

entskeuze

ongres van de C.E.V.P. plicezelfde plek waar de ar geleiden aan het pupie: in de grote zaal p. Honderden uit het len zich daar verzameld anaars te luisteren. En selier Leopold Figl toe e ervolle taak had na r. bondskanselier-partij t. het Congres te presi. Figl niet de centrale ongres. Zijn gezondheid wvensen over, al is zijn g. Indien hij niet oud, veest was, dan zou hij or de vacante Oosten- pzetel zijn. En hij zou gekozen worden (alle j. j. j.). Want deze eenvoud- de staatsman is de lie- k. Was hij het niet die ter van buitenlandse za- rdrag met de geallieer- deengevolge had dat alle rden", dus ook de Rus- enrijk verlieten? Dat is a-oorlogse Oostenrijkse lveest; het uur van de k e l i j k e v r i j h e i d. En is de naam Figl onlos- den. Vandaar ook zijn t.

en andere politicus die s innam op dit congres. ons Gorbach, die van ebruari 1964 als kanse- anden had. e van president Schärf e C.E.V.P. als haar kan- presidentschap aange-

zal de stembus beslis- t winnen? Dr. Gorbach alistische burgemeester t wordt een nek-aan-nek-

stelden geen kandidaat. un aanhangers volgens stemmen. Voor hen zal n.

ommunistische partij be- Jonas te steunen; dat al een voordeel voor de

... zal de Oostenrijker ontweekd gevoel voor aal opzij kunnen zetten? haast on-Oostenrijkse

dan ook zwaar in deze rvan waren alle sprekers zich bewust en hun toe- gens. Daarom werd de de partij gaandeweg bij- bus-strijd, waarvoor de n opmaakte, hoofdzaak. site won er slechts door endheid.....

Parade ologisch juiste moment ach zijn entree in het

Rechts en links

• Vervolg van pag. 1

betekenis van rechts en links was in Nederland, in de Nederlandse politiek.

Droite et Gauche

IN elke organisatie en ook in elke politieke partij heb je nu eenmaal figuren, die de dingen liever wat bij het oude willen laten, die niet over ijs van één nacht gaan, die geen oude schoenen willen wegwerpen, voor ze nieuwe hebben en die er van overtuigd zijn, dat alle verandering nog geen verbetering is. Er zijn ook mensen, die graag wat nieuws willen, die in elk geval niet willen zweren bij het oude, die die weinig waarde hechten aan traditie. Er zijn huisvrouwen, die nooit kunnen afzien van een oud meubelstuk en andere die wat de woningrichting betreft, de echtgenoot een nachtmerrie bezorgen, omdat zij bij de mode willen blijven.

Het is een verschil in persoonlijkheidsstructuur. In alle politieke partijen zijn er zo de mensen van het behoud en van de verandering. Dr. Drees en dr. Schouten waren beide mensen van een conservatieve structuur, en beide waren zij vóór sociale hervormingen.

Dat moeten we niet uit het oog verliezen. Conservatief aangelegde figuren kunnen reformatorische kracht uitoefenen en een radicaal man als mr. Van Houten was ten slotte een van de liberale voorstanders van een uiterst conservatieve politiek.

Dat moeten wij niet uit het oog verliezen. Conservatief aangelegde figuren kunnen reformatorische kracht uitoefenen en een radicaal man als mr. Van Houten was tenslotte één van de liberale voorstanders van een uiterst conservatieve politiek.

Maar soms komt het voor, dat in een politieke partij spanningen komen tussen „conservatieve” en „vooruitstrevende” groepen, die verschillend gaan denken over een aantal politieke vraagstukken. Daarbij doet zich een eigenaardig verschijnsel voor, n.l. dat men elk onderling verschil onder dezelfde noemer conservatief of vooruitstrevend wil brengen. Wie vóór de mammoetwet stemt en de onverwachte wijziging bij de A.R. betreffende de Nieuw-Guinea-politiek met vreugde aanvaardt, is dan vooruitstrevend, en zal ook wel vóór het meerderheidsvoorstel van de commissie Verdam zijn en vóór woningwetwoningen voor mensen met middelbare inkomens. Het klopt meestal niet.

In de tijd van dr. Kuyper waren zulke tegenstellingen er ook. Soms hingen zij samen met de maatschappelijke positie: de heren met dubbele namen waren nogal eens conservatiever dan de mannen van Patrimonium. De Patrimoniummannen vormden een voorhoede in de partij, als het ging om sociale hervormingen.

Dr. Kuyper heeft over die verschillen openhartig geschreven. Maar met grote politieke tact vermeed hij daarbij de termen rechts en links. Hij verving ze door droite et gauche. Immers, in Frankrijk hadden die termen niets te maken met de grondvragen, die bij ons beslissend waren, maar alles met conservatieve of liberale opvattingen.

Dr. Kuyper heeft de mannen-broeders gewend aan vreemde woorden. Zulke woorden fascineren soms. Ik heb een tekenleraar gekend, die zei: Wat een geluk, dat Simon Stevin en de andere puristen onder de wiskundigen geen nederlands woord hebben ingevoerd voor hypotenusa, want het is voor een knaapje een mijlpaal in zijn studie, als hij dit woord leert en het kan schrijven en er dan ook nog bij kan vertellen, dat het gaat om het theorema van Pythagoras.

En zo was de import van la droite et la gauche een goede zaak. Het mocht dan letterlijk betekenen links en rechts, het was héél iets anders. Als je dat maar begrijpt.

Er is nog altijd veel van dr. Kuyper te leren. Ook wat de terminologie betreft.

Inmenging van buiten

OOK in ander opzicht heeft Kuyper juist toen het ging over la droite et la gauche en algemener over onderlinge verschillen in de partij, goede opmerkingen gemaakt.

Hij redeneerde aldus: wij zijn het niet altijd eens. Maar wij zijn er van meet af aan gewend, „dat iedere schakering tot haar recht zou komen en zich vrij zou uitspreken, mits men voor zover het bij 's lands zaken op gemeenschappelijke actie aankwam, voet bij stuk hield en het getid niet verbrak”.

Maar als nu zulke schakeringen tot uitdrukking kwamen, dan was links er als de kippen bij om er zich in te mengen, een oordeel uit te spreken, aan de één lof toe te kennen en de ander te laken.

Dat zou niets gehinderd hebben, ware het niet, dat ook in antirevolutionaire kring een zekere gevoeligheid was voor lof of blaam uit het vijandelijke kamp en die adhesie van buiten werd misbruikt, door haar te mengen in de interne discussie.

Het is zaak, tegen tweërlei fout op onze hoede te wezen.

„Enerzijds tegen de vrees, alsof men onder ons niet verschillen en elkaar tegenspreken mocht, maar ook anderzijds tegen het bij dit verschil van opinie ze licht insluipend kwaad, om bij links heul te zoeken, teneinde in de strijd tegen de broeders zich te sterken. Het is steeds en in alle land de moeilijke kunst geweest, om op politiek gebied de juiste band te vinden, die de vrijheid van het woord met de onderlinge verkleefdheid saamvoegt. Op zich zelf is het daarom niets vreemds, dat ook in de antirevolutionaire partij niet zelden tegen de enige goede regel gezondigd is en vooral trekke men uit de tegenstelling, waarop we wezen, niet het gevolg, alsof we beweren wilden, dat ook schrijver dezes niet ook zijnerzijds ten deze nimmer zou hebben gefaald. Juist daarom te meer legt hij er hier nadruk op, dat de christelijke partijen het boze euvel, waarop hier gedoeld wordt, met beslistheid mogen afkeuren en met vrome kracht mogen weerstaan, omdat wat elders nog vergeeflijk moge schijnen, onder hen, die de christelijke banier opheffen, nimmer mag worden geduld”.

Liberalen en socialisten

TOEN de socialisten nog volop de leer van de klassenstrijd huldigden en verlangden naar de dictatuur van het proletariaat, en de liberalen nog echt de bourgeoisie vertegenwoordigden, gingen zij niettemin bij de herstemmingen broederlijk samen, als het erom ging een rechtse kandidaat te werven uit de Tweede Kamer. Beide partijen voelden zich in de eerste plaats links. Kwamen een liberaal en een socialist in herstemming, dan was ons advies: dan ook: blijf thuis, want wij staan principieel even ver verwijderd van de ene als van de andere partij.

En in wezen is dat nog zo. Want beide partijen verwerpen als partij en principieel de erkenning, dat de politiek gebonden is aan het Woord van God.

Meent iemand, dat er evenwel ten opzichte van de maatschappij-opvatting tussen liberalen en socialisten een groot verschil is, dan vergist hij zich. Socialisten en liberalen groeien in dat opzicht telkens meer naar elkaar toe. Er is slechts een gradueel en geenszins een beslissend verschil. Daarom is een politiek akkoord met de liberalen of met de socialisten een zaak van beleid. En méér niet.

Dezer dagen lezen we in een kerkelijk blad, dat het onder leiding van mr. Cals bereikte akkoord betekende een „opening naar links”.

Wie dat stelt, moet eerst zeggen, wat hij onder links verstaat. Bedoelt hij links in de in Nederland klassieke zin? Bedoelt hij het in de zin, waarin Dr. Kuyper over La Gauche sprak? Meent hij, dat de samenwerking met de liberalen, het akkoord van Wassenaar, moet worden gezien als een „opening naar rechts”? En verder: als de termen hier zouden passen, dan heeft Dr. Schouten in 1952, door zijn medewerking aan de vorming van het kabinet-Drees, de „opening naar links” bevorderd, en heeft de a.r. fractie in de Tweede Kamer onder leiding van Dr. Bruins Slot in 1958, door mee het kabinet-Drees ten val te brengen, die opening naar links weer gesloten.

Wij menen ons te herinneren, dat zij zulks toen niet deed met weemoed in het hart.

De conclusie: wij moeten ophouden met die verhalen over links en rechts, omdat zij verwarring wekken. Wij moeten met elkaar in een gezond beleid en met principiële vastheid aan het volk duidelijk maken, ook aan onze „eigen mensen”, dat wij een christelijke volkspartij zijn, democratisch in merg en been, kampioene voor de geestelijke vrijheid en in volle overtuiging strevend naar een radicaal sociaal beleid.

Daarmee worden wij niet méér acceptabel voor de socialisten: volgens dr. Vondeling vormen de confessionele partijen, ook de a.r. partij, een geváár

HET

HET nieuwe kabinet, dat wij sinds woensdag 14 april jl. hebben is het tiende kabinet na de bevrijding en het zeventienveertigste sinds de grote Grondwetsherziening van 1848.

De gemiddelde levensduur van een ministerie is — over heel die periode gerekend — ongeveer twee-en-een-half jaar en wij zijn er dus wat dat betreft na de laatste oorlog niet veel op achteruitgegaan, want ook de gemiddelde levensduur van de naoorlogse kabinetten is ruim twee jaar geweest. Toch is de leeftijd iets korter geworden.

Dit is bepaald niet toe te juichen. Een normale zittingsperiode voor een ministerie zou vier jaar moeten zijn, nl. gedurende de zittingsperiode van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Parlementaire periode

ALS wij de zittingsduur van de Tweede Kamer vergelijken met het gemiddelde uithoudingsvermogen van de kabinetten, is er niet veel te zeggen voor de wel eens opwellende gedachte, om de verkiezingen voor de Tweede Kamer niet om de vier, maar om de vijf jaar te houden.

Voor die gedachte zou op zichzelf wel wat te zeggen zijn, gelet op het feit, dat in vier jaar drie verkiezingen onze aandacht vragen, immers voor de Staten- en Raadsverkiezingen (beide in eenzelfde jaar) en de Tweede Kamerverkiezingen.

Er zou voor die gedachte ook wat te zeggen zijn om daardoor dan ook de werkperiode van een kabinet van vier tot vijf jaar te kunnen verlengen. Tegen de tijd immers, dat een kabinet zich goed ingewerkt heeft, moet het reeds weer aftreden in verband met nieuwe verkiezingen.

Maar zolang kabinetten zich als regel niet veel langer weten te handhaven dan twee à drie jaar, heeft de verwerkelijking van de gedachte van de verlenging van de zittingsduur van de Tweede Kamer wat dit betreft weinig zin.

Tot 1967

HET kabinet-Cals gaat nu proberen de resterende twee jaar van de huidige zittingsperiode van de Tweede Kamer vol te maken. In mei 1967 zijn de volgende verkiezingen. Zoals het er nu uitziet zal de nieuwe ploeg het wel tot dan uithouden.

In dit verband is het interessant een passage uit een dagblad (d.d. 13 april) te citeren, waarin — in verband met de uitvoerige besprekingen tijdens de vrij langdurige constituerende vergadering van de aangezochte bewindslieden — gezegd wordt:

„Al is het nieuwe kabinet bedoeld voor de eerste twee jaar, de formateur wil tevens de voorwaarden scheppen die na de Kamerverkiezingen in 1967 eventuele voortzetting van de combinatie mogelijk zullen maken”.

‘t Kan natuurlijk zo zijn. Maar er zijn hierbij wel wat kanttekeningen te maken:

a. wilde de formateur dat inderdaad, of dacht (wenste) de schrijver van deze passage dit?;

b. er valt nu over de samenstelling van het nieuwe kabinet dat dit ministerie-Cals zal opvolgen nog niets te zeggen, mede omdat de uitslag van de verkiezingen in 1967 op één of andere wijze een rol zal spelen;

c. bovendien zal dan toch zeer stellig ook gezamenlijk bezien worden een eventueel weer meedoen van de C.H.U. Men mag aannemen, dat ook de heer Cals dit zal overwegen als hij t.z.t. formateur zou zijn van een eventueel tweede ministerie-Cals. Kortom, de zaak is voor 1967 nog geheel open.

Verhoudingen

VOORPIG hebben wij te maken met het kabinet-Cals.

De „regeringspartijen” tellen thans samen 106 zetels in de Tweede Kamer (K.V.P. 50, P.v.d.A. 43 en A.R.P. 13), terwijl het kabinet-Marijnen mocht „rekenen” op (niet dus t.a.v. het omroepbestel) 92 zetels (K.V.P. 50, V.V.D. 16, A.R.P. 13 en C.H.U. 13).

De „oppositie” is nu dus 14 zetels zwakker, n.l. 44 zetels (waarvan V.V.D.

voor de parlementaire democratie. Wij hebben geen enkele aanwijzing, dat hij in dat opzicht anders denkt dan een paar jaar geleden.

En daarmee worden wij niet minder acceptabel voor de liberalen, want zij wisten al van overlang, wat zij aan ons hebben.

Dr. Kuyper maakte zijn kleine luyden vertrouwd met vele kleimodiën, die hij gevonden had bij Nederlandse klassieken, maar ook bij Fransen, Engelsen en Duitsers en zelfs bij de oude Latijnen.

16 en C.H.U. 13, samen 29), tegen onder het kabinet-Marijnen 58 zetels (waarvan P.v.d.A. 43).

Ministers en Departementen

DE minister-president bleef een K.V.P.-er (Cals i.p.v. Marijnen).

Verder bleven er K.V.P.-ministers op Buitenlandse Zaken (Luns), Sociale Zaken en Volksgezondheid (Veldkamp), Defensie (De Jong), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (vroeger Volkshuisvesting en Bouwnijverheid) (Bogaers). Daarnaast kwam er een K.V.P.-minister zonder portefeuille (Bot), die vroeger Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen beheerde; de laatste minister op het departement van die naam, want nu heet het nog slechts Onderwijs en Wetenschappen (met een A.R.P.-minister).

De K.V.P. heeft nu dus evenveel, zes, ministers als in het kabinet-Marijnen; vijf dezelfde en een nieuwe (Cals i.p.v. Marijnen).

De enige overige minister, die ook in het kabinet-Marijnen zat, is een A.R.P.-minister (Biesheuvel) op Landbouw en Visserij, die tevens vice-premier was en bleef. Daarnaast zijn er A.R.P.-ministers op het reeds genoemde departement van Onderwijs en Wetenschappen (Diepenhorst), vroeger met een K.V.P.-minister, en op Binnenlandse Zaken (Smallegenbroek), vroeger met een V.V.D.-minister.

De A.R.P. heeft nu dus een minister meer dan in het kabinet Marijnen, namelijk drie i.p.v. twee.

De P.v.d.A. bezet nu Financiën (Vondeling, tevens vice-premier), vroeger met een V.V.D.-minister, Justitie (Samkalden) vroeger met een C.H.U.-minister, Verkeer en Waterstaat (Suurhoff) vroeger met een A.R.P.-minister, Economische Zaken (Den Uyl) vroeger met een C.H.U.-minister, en Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (Vrolijk) vroeger met een V.V.D.-minister, terwijl dit departement toen alleen nog maar Maatschappelijk Werk heette.

Al met al dus nog al wat verschuivingen.

Zeven ministers keerden niet terug: Marijnen (K.V.P.), Van Aartsen (A.R.P.), Andriessen en Scholten (C.H.U.) en Toxopeus, Witteveen en Schouwenaar-Franssen (V.V.D.).

Acht nieuwe ministers traden op: Cals (K.V.P.), Smallegenbroek en Diepenhorst (A.R.P.) en Vondeling, Samkalden, Suurhoff, Den Uyl en Vrolijk (P.v.d.A.).

Dit kabinet is het eerste in de geschiedenis van ons land met twee officiële vice-minister-presidenten — Biesheuvel (A.R.P.) en Vondeling (P.v.d.A.).

K.V.P.

Minister-president, Mr. J. M. L. Th. Cals was lid van de Tweede Kamer van 19 augustus 1948 t.m. 14 maart 1950; 15 juli t.m. 1 september 1952; 3 juli t.m. 2 oktober 1956, 20 maart t.m. 20 mei 1959 en 2 juli 1963 t.m. 13 april 1965. Hij was staatssecretaris van O., K. en W. van 1950 tot 1952 en minister op dat departement van 1952-1963. Geboren 18 juli 1914, dus 50 jaar.

Buitenlandse Zaken, Mr. J. M. A. H. Luns is reeds minister op dit departement vanaf 1952 (van 1952 tot 1956 minister zonder portefeuille naast mr. J. W. Beyen). Hij was tussentijds zeer kort lid van de Tweede Kamer. Geboren 28 augustus 1911, dus 53 jaar.

Een kabinet, dat een principiële discussie ontweek, hield hij een paar regels voor uit een lied van Sankey:

Dare to be a straight-out man
And dare to make it known.

En in zijn correspondentie met Groen beroept hij zich op het fiere woord, dat hij van Groen zelf heeft geleerd: *Nemini me m a n c i p a v i: j e g e n s n i e m a n d h e b i k m i j t o t h o r i g h e i d v e r p l i c h t.* A.

KABINET-CALS

Minister zonder portefeuille. Mr. Th. H. Bot, naast mr. Luns. Hij was staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 1959 tot 1963 en minister van O., K. en W. van 1963 tot 1965. Geboren 20 juli 1911, dus 53 jaar.

Defensie. P. S. J. de Jong was staatssecretaris van Defensie van 1959 tot 1963 en vanaf 1963 minister op dit departement. Geboren 3 april 1915, dus 50 jaar.

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Drs. P. C. W. M. Bogaers was lid van de Tweede Kamer van 1959 tot 1963. Van 1963 tot 1965 was hij minister op Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Geboren 2 juli 1924, dus 40 jaar.

Sociale Zaken en Volksgezondheid. Dr. G. M. J. Veldkamp was van 1952 tot 1961 staatssecretaris van Economische Zaken en volgde op 17 juli 1961 minister Van Rooy op als minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Was voor 1952 korte tijd lid van de Tweede Kamer. Geboren 27 juni 1921, dus 43 jaar.

A.R.P.

Landbouw en Visserij, tevens vice-minister-president. Mr. B. W. Biesheuvel. Lid van de Tweede Kamer van 1956 tot 1963 en van het Europese Parlement van 1961 tot 1963. Minister sinds 1963. Geboren 5 april 1920, dus 45 jaar.

Binnenlandse Zaken. J. Smallembroek was lid van de Tweede Kamer van 1945 tot 1946 en van 1956 tot 1965. Geboren 21 februari 1909, dus 56 jaar.

Onderwijs en Wetenschappen. Prof. mr. I. A. Diepenhorst was lid van de Eerste Kamer van 1952 tot 1965. Geboren 18 juli 1916, dus 48 jaar.

P.v.d.A.

Financiën, tevens vice-minister-president. Prof. dr. ir. A. Vondeling was lid van de Tweede Kamer van 1946 tot 1958 en van 1959 tot 1965. Hij was van januari tot december 1958 minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorzie-

ning als opvolger van dr. S. L. Mansholt, die aftrad wegens benoeming bij de E.E.G. Geboren 2 maart 1916, dus 49 jaar.

Justitie. Prof. mr. I. Samkalden was reeds minister van Justitie van 1956 tot 1958. Hij was lid van de Tweede Kamer van 1959 tot 1960 en lid van de Eerste Kamer van 1960 tot 1965. Geboren 10 augustus 1912, dus 52 jaar.

Verkeer en Waterstaat. J. G. Suurhoff was lid van de Tweede Kamer van 1939 tot 1946, van 1946 tot 1952, enkele maanden in 1956 en van 1959 tot 1965. Hij was minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid van 1952 tot 1958. Geboren 23 juli 1905, dus 59 jaar.

Economische Zaken. Drs. J. M. den Uyl was van 1956 tot 1963 lid van de Tweede Kamer. Geboren 9 augustus 1919, dus 45 jaar.

Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Mr. M. Vrolijk is de enige minister in dit kabinet zonder parlementaire ervaring, maar hij kent het parlement wel uit zijn tijd als parlementair verslaggever. Geboren 14 mei 1919, dus 45 jaar.

Ouder

DE gemiddelde leeftijd van de K.V.P.-ministers is ruim 48 jaar, van de A.R.-ministers ruim 49 jaar en van de P.v.d.A.-ministers precies 50 jaar. De gemiddelde leeftijd van alle ministers samen is ruim 49 jaar.

Dit is dus een vrij oud kabinet, want het kabinet-Marijnen startte in 1963 met een gemiddelde leeftijd der ministers van bijna 46 jaar, terwijl het kabinet-De Quay in 1959 startte met een gemiddelde leeftijd der ministers van bijna 47 jaar.

De oudste minister was in 1959 58 jaar, in 1963 54 jaar en thans 59 jaar. De jongste minister was in 1959 39 jaar, in 1963 35 jaar en thans 40 jaar.

Academische titels

DIT kabinet telt drie leden zonder academische titels, n.l. De Jong

(K.V.P.), Smallembroek (A.R.P.) en Suurhoff (P.v.d.A.), dus van elke partij één. Drie leden waren professor, n.l. Diepenhorst (A.R.P.), Vondeling en Samkalden (P.v.d.A.). Zeven leden waren jurist, n.l. Cals, Luns, Bot (K.V.P.), Biesheuvel en Diepenhorst (A.R.P.), Samkalden en Vrolijk (P.v.d.A.). Drie leden zijn econoom, n.l. Bogaers en Veldkamp (K.V.P.) en Den Uyl (P.v.d.A.), terwijl er één landbouwkundig ingenieur is, n.l. Vondeling (P.v.d.A.).

Parlementaire ervaring

DE heren Biesheuvel, Bogaers, Luns, Suurhoff en Vondeling zijn eerder lid van de Tweede Kamer en minister geweest.

De heer Cals is geweest Tweede Kamerlid, staatssecretaris en minister. De heer Samkalden is geweest Tweede en Eerste Kamerlid, staatssecretaris, alsmede minister.

De heren Bot, De Jong en Veldkamp zijn zowel staatssecretaris als minister geweest.

De heren Smallembroek en Den Uyl zijn lid van de Tweede Kamer geweest en de heer Diepenhorst lid van de Eerste Kamer. Alleen de heer Vrolijk vervulde tot dusverre geen van deze ambten.

Staatssecretarissen

HET kabinet De Quay telde elf staatssecretarissen, het kabinet-Marijnen had er twaalf. Hoeveel staatssecretarissen het kabinet-Cals er uiteindelijk zal hebben is op het moment dat wij dit schrijven nog niet bekend. Zes staatssecretarissen uit het vorige kabinet zijn gehandhaafd, n.l. drie K.V.P.-ers: Mr. L. de Block op Buitenlandse Zaken, dr. A. J. H. Bartels en dr. J. F. G. M. de Meyer op Sociale Zaken en Volksgezondheid, alsmede drie A.R.P.-ers: mr. J. H. Grosheide op Onderwijs en Wetenschappen, A. van Es op Defensie (Marine) en drs. J. A. Bakker op Economische Zaken.

De staatssecretarissen Diepenhorst en Haex (C.H.U.), Van de Laar (K.V.P.), Van den Berge (partijloos),

alsmede Den Toom en Keyzer (V.V.D.), samen zes, keren niet terug.

Vele verschuivingen

HET optreden van dit nieuwe ministerie heeft heel wat verschuivingen ten gevolge. Wij noemen er slechts enkele van.

De heer Smallembroek was voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en als zodanig lid van het moderamen van de A.R.P. Hij wordt in beide functies opgevolgd door de heer B. Roolvink, die tot dusverre tweede voorzitter van de fractie was. De heer Elfferich neemt nu zijn plaats in als tweede voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie. Dr. C. Boertien komt, wanneer hij zijn benoeming aanvaardt, als lid in de Tweede Kamer in de ontstane vacature-Smallembroek.

Als opvolger van prof. Diepenhorst in de Eerste Kamer vermeldt de kandidatenlijst de heer J. Nieuwenhuis.

De P.v.d.A. verliest behalve haar fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de heer Vondeling, die als zodanig opgevolgd wordt door drs. G. M. Nederhorst, ook haar partijvoorzitter, de heer Suurhoff, in wiens vacature als zodanig inmiddels is voorgedragen dr. J. G. H. Tans.

Zowel de A.R.P.- als de P.v.d.A.-fractie gaan dus de komende tijd met een nieuwe fractievoorzitter tegemoet. Dit is een vrij grote wisseling in het vijfmanschap, dat de grote en middelgrote fracties in deze Kamer leidt. Daar komt dan nog bij, dat men in V.V.D.-kring blijkbaar bovendien nog overweegt de heer Toxopeus de opvolger als zodanig te doen zijn van de heer Geertsema. Over personele afwisseling valt in de politiek werkelijk niet te klagen.

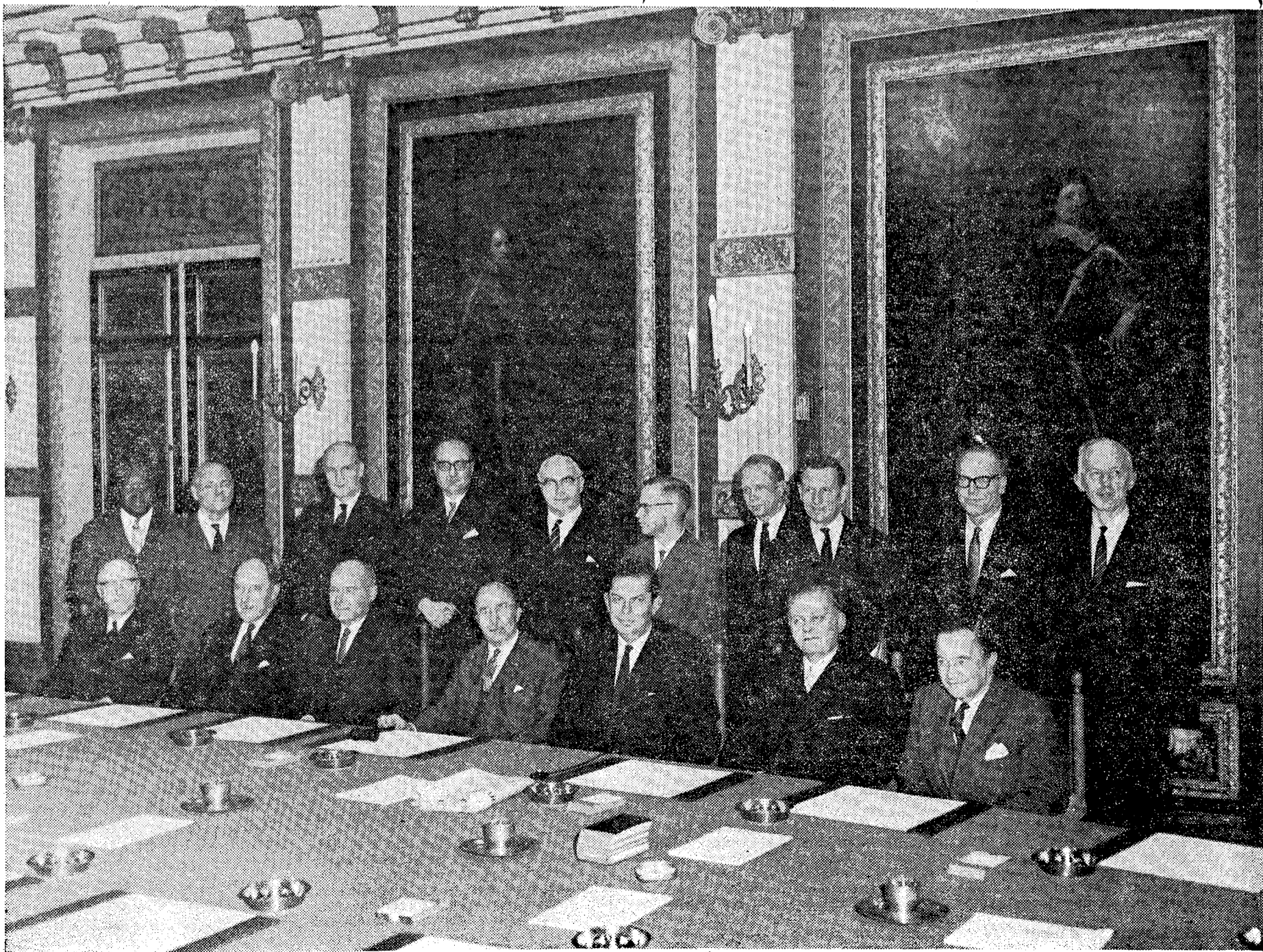
De K.V.P. Tweede Kamerfractie verliest de heer Cals, zodat daar een vacature is. Er was al een vacature in deze fractie, waarin de heer Marijnen thans is gaan voorzien. De minister-president van het vorige kabinet, prof. De Quay, heeft sinds 1963 zitting in de Eerste Kamer.

Hiermede besluiten wij deze verzameling gegevens rondom het ministerie-Cals. Mr. W. de Kwaadsteniet

Het kabinet-Cals.

Zittend v.l.n.r.: de ministers prof. mr. I. Samkalden, mr. J. M. A. H. Luns, dr. ir. A. Vondeling, mr. J. M. L. Th. Cals, mr. B. W. Biesheuvel, J. Smallembroek en P. S. J. de Jong.

Staan: drs. J. M. den Uyl, mr. Th. H. Bot, drs. P. C. W. M. Bogaers, dr. G. M. J. Veldkamp, prof. mr. I. A. Diepenhorst, J. G. Suurhoff en mr. M. Vrolijk. Voorts staan links en rechts de gevolmachtigde ministers van Suriname en de Nederlandse Antillen. De 7e van links is de secretaris van het kabinet.

Verscherping verhoudingen op sociaal terrein?

Het is wel duidelijk, dat men niet al te gauw al te idealistisch moet denken over de samenwerking tussen werkgevers en werknemers. Op vele wijzen is al uiteengezet, hoe het zou kunnen en welk een prachtig resultaat dit zou meebrengen. In het verleden heeft de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie dan ook reden gegeven tot vele lyrische ontboezemingen.

En het kan niet ontkend worden, dat wanneer in de praktijk verwezenlijkt zou worden, wat er op papier is gezet, het inderdaad prachtig zou zijn. Ieder is het dan eens over de doelstellingen, die bereikt moeten worden en over de wijze waarop dit dient te geschieden. Maar het begint er op te lijken, dat om dit te bereiken, de mensen iets van volmaaktheid zouden moeten hebben.

De afgelopen weken hebben het duidelijk gemaakt, dat ondanks alle goede voornemens en alle goede verhoudingen tussen werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers onderling in wezen nog weinig is veranderd.

De voorzitter van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond, ir. J. Bosma, heeft verklaard dat voor de nabije toekomst een verscherping verwacht moet worden in de verhouding van werkgever en werknemer. Nu weten wij, dat het C.S.W.V. nog niet alle werkgevers in Nederland omvat, al is het dan een groot werkgeversverbond.

Maar hier staat tegenover, dat de heer Bosma bekend staat als een verstandig, vredelievend man, die veel begrip heeft voor de positie en het werk van de vakbeweging. Wanneer hij meent dat het moeilijker zal worden in de verhouding met de werknemers dan lijkt dat beslist niet onwaarschijnlijk.

Dit pessimisme van de heer Bosma heeft uiteraard een achtergrond. De heer Bosma heeft waarschijnlijk met name gedacht aan het vraagstuk van de ongeorganiseerden, dat thans sterk leeft binnen de kring van de vakbeweging en aan het feit, dat de werknemersvakcentrales reeds hebben meegedeeld, dat zij in de Stichting van de Arbeid een uitkering in eens over 1965 aan de orde zullen stellen, omdat de cijfers van het Centraal Planbureau hiervoor reeds voldoende ruimte laten.

Ongeorganiseerden

De oplossing, die de vakbeweging voorstaat voor de kwalijke verhouding ongeorganiseerden-georganiseerden heeft namelijk belangrijke gevolgen voor de werkgevers. Van de werkgevers wordt namelijk gevraagd in niet onbelangrijke mate bij te dragen tot een oplossing van deze problematiek.

Een heel belangrijk voorstel, dat hier en daar ook al tot werkelijkheid is geroepen, vormt het plan per bedrijfstak fondsen te vormen, waarin de ondernemers elk jaar een bepaald bedrag storten. Dit bedrag zou dan ter beschikking van de vakbonden moeten komen, die hieraan een eigen bestemming mogen geven.

Zo is daarbij gedacht aan de betaling van een bepaald bedrag aan elke georganiseerde werknemer, zodat deze een bepaald deel van zijn contributie terugontvangt. Ten opzichte van de niet-betalende ongeorganiseerde zou dit financieel een geringere discriminatie betekenen.

In het werkgeverskamp is beslist geen gejuich opgegaan, toen dit plan bekend werd. Toen de kwestie in het bestuur van de Stichting van de Arbeid ter discussie werd gesteld, toonde de werkgeversvertegenwoordigers zich nogal afwijzend.

Men wilde nog wel aan fondsvorming meewerken, maar dan zou men het eerst eens moeten worden over de bestemming van deze gelden en voorts zouden de werkgevers mee moeten praten in de besturen van de fondsen als het gaat over de besteding van de gelden.

De vakbeweging heeft het daarna laten afweten. Men kon op deze voorwaarden niet ingaan en de zaak werd overgelaten aan het wilde spel van onderhandelingskrachten in de diverse bedrijfstakken. Hoe wild dat spel kan worden is in het bedrijf van de AKU de afgelopen weken ook reeds gbleken.

De werknemers zijn er hier zelfs niet

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(58)

Dokter Leale boog zich over de president, totdat deze twee voor elkaar vreemde mensen borst aan borst lagen. Leale draaide zijn hoofd om en drukte zijn mond tegen de lippen van de president en hielp hem ademen in een kus van wanhoop. Daarna luisterde hij weer naar het hart, en toen hij overeind kwam, merkte hij dat de ademhaling krachtiger was geworden. Het leek wel of Lincoln lag te snurken.

„Zijn wond is dodelijk,” zei hij tegen de twee andere artsen. „Het is onmogelijk dat hij herstelt.”

Eén van de soldaten begon misselijk te worden. Twee anderen trokken hun uniformmutsen af. Er kwam een lamp. Dokter Leale zag een hand met een glas cognac. Hij liet een paar druppels tussen de blauwe lippen glijden. Leale keek gespannen naar de adamsappel. Die ging op en neer. De vloeistof was doorgeslikt en bleef binnen.

Hij onderbrak zijn werk om zijn gezicht af te veegen met zijn zakdoek.

„Kan hij niet worden overgebracht naar een plaats hier in de buurt?” vroeg Leale.

„Zou het niet mogelijk zijn om hem naar het Witte Huis te brengen?,” zei dokter King.

„Nee,” zei dokter Leale. „De wond is dodelijk. Hij zou het niet overleven.”

Op de sofa zat mrs. Lincoln. Zachtjes bewoog ze zich heen en weer. Miss Laura Keene was de loge binnengekomen en zat nu naast haar, samen met miss Harris. Alle drie hoorden ze wat dokter Leale zei, maar alleen mrs. Lincoln scheen niets te begrijpen. Zij zat tussen de twee anderen in, bewoog zich zachtjes heen en weer, en keek dwars over de zaal heen naar de andere loges.

Miss Keene kwam naar voren en vroeg de dokter of zij het hoofd van de president een ogenblik kon vasthouden. Hij keek haar rustig aan en knikte. Zij ging op de grond zitten en legde Lincolns hoofd in haar schoot.

„Als we het zouden proberen,” zei Leale, die nog steeds dacht aan overbrenging naar het Witte Huis, „zal hij dood zijn voordat we aankomen.”

Dokter Taft vroeg een officier naar buiten te gaan en ergens in de buurt een plaats — een geschikte plaats — te zoeken waar de president kon worden heengebracht. Hij riep vier soldaten om de president te helpen dragen — eerst besloot men om hem in de schommelstoel te zetten en hem zo weg te dragen — maar Leale zei dat het te nauw was in de gangen en dat het bovendien niet zo gevaarlijk zou zijn hem te dragen als de open wond maar naar beneden gekeerd was.

Vier mannen van Thomson's Battery C, Pennsylvania Light Artillery, kregen de opdracht. Twee ondersteunden het bovenlichaam, de andere twee hielden hem bij de magere dijen. Dokter King hield hem vast bij de linkerschouder. Dokter Leale liep achteraan en hield het hoofd vast in de holte van zijn handen. Miss Keene bleef zitten kijken, zonder de donkere vlek op haar rok te bemerken. Op het laatste ogenblik besloot Leale dat het beter was hem met het hoofd naar voren te dragen en dus ging hij achteruit lopen, met het hoofd van Lincoln in zijn handen en zijn eigen hoofd gedraaid om te kunnen zien waar hij liep.

„Soldaten!” schreeuwde hij. „Soldaten! Maakt de weg vrij!” Ergens vandaan kwam een groepje soldaten haastig aanlopen om de droevige processie voor te gaan en de nieuwsgierigen aan de kant te dringen. „Uit de weg!” schreeuwden ze tegen iedereen. „Uit de weg!”

Bovenaan de trap schreeuwde Leale zijn orders, en langzaam begon de droevige processie naar beneden te lopen.

Voor zich uit hoorden ze het geschreeuw van de volksmassa in Tenth Street. Beneden in de hal wierp een grote krachtige kerel een blik op het vredige gezicht van de president, en hij maakte een kruisteken. In Tenth Street stond de menigte op elkaar gepakt, zover het oog reikte. Een

voor teruggeschrokken wilde stakingsacties te organiseren tegen het advies van de bonafide vakbonden. Onder deze enorme druk is de directie van de AKU bereid gbleken een belangrijke concessie te doen. Er zal namelijk een bedrag van f 250.000 gestort worden in een fonds ten dienste van de vakbeweging.

Over de bestemming van de gelden moet nog nader onderhandeld worden. Hiermee is bij de AKU de bedrijfsvrede afgekocht:

Men kan zich afvragen, of een dergelijke gang van zaken nu wel zo gelukkig is. Hadden werkgevers en werknemers in de Stichting van de Arbeid niet beter tot een compromis kunnen komen om zo leiding te geven aan de ontwikkeling in het land.

Gebeuren er nu misschien niet verderstrekkende dingen, die bij een Stichtingscompromis waren tegengehouden. Hadden de werkgevers zich soepeler moeten tonen? Hadden zij verder moeten gaan, want in het land blijken immers de individuele werkgevers na korte acties wel veel verder te willen gaan.

Hadden wellicht anderszijds ook de vakcentrales zich wat soepeler moeten opstellen? Hadden zij het werkgeversstandpunt niet radicaal moeten afwijzen en hadden zij in tweede instantie nog bereid moeten zijn tot een nieuw gesprek?

Hoe het zij, de moeilijkheden zijn

kleine dikke infanteriekapitein riep nog meer soldaten bij elkaar om dienst te doen en hij stelde ze op in dubbele gedingen om de processie voor te gaan. Hij trok zijn degen en zei: „Dokter, geef me uw orders, en ik zal ervoor zorgen dat ze worden uitgevoerd”. Leale keek naar de huizen aan de overkant van de straat, particuliere huizen en pensions, en hij vroeg de kapitein hem over de straat heen te helpen.

Pas nu zag de menigte het hoofd met het ruige haar en de grote zwaaiende voeten. Er weerklonk een wild geschreeuw van woede. Iemand in de menigte riep: „God allemachtig! Breng hem naar het Witte Huis!” Leale schudde zijn hoofd. „Hij zou onderweg sterven,” zei hij. Sommige mannen begonnen openlijk te huilen. Het kleine groepje drong zich langzaam naar voren, duim voor duim terwijl de gezichten van de menigte een baldakijn van verschrikte ogen vormden boven het lichaam. Het volk begon op te dringen en sloot zich achter de dragers aan.

De dikke kapitein zwaaide met zijn degen en riep: „Uit de weg ellendelingen!”

De nacht was helder geworden. De mist was verdwenen. De wind was koud en guur. De maan wierp de schaduw van Ford's Theatre dwars over de straat. Om de vier, vijf meter liet Leale het groepje halt houden en haalde hij het gestolde bloed uit de wond. Er scheen geen einde te komen aan hun tocht. Toen ze de overkant van de straat hadden bereikt was het gebrul van de menigte zo hevig geworden dat ze noch konden horen noch gehoord worden. Leale wilde het dichtstbijzijnde huis binnengaan, maar een soldaat gebaarde dat er niemand thuis was en hij maakte een hulpeloze pantomime met een sleutel. Bij het volgende huis, in de richting van F Street, zag Leale een man met een brandende kaars in zijn hand voor de deur staan wenken.

Het was het huis van William Petersen, 453 Tenth Street. Mr. Petersen was kleermaker.

Lincoln werd langs de trap het huis binnengedragen. Een deel van de menigte liep mee naar binnen. De man met de kaars gebaarde de dokters om hem te volgen. Ze liepen door een smalle gang. Aan de rechterkant bevond zich een trap die naar de bovenste verdieping voerde. Links lag een zijkamer met een open haard en zwartbektele meubelen.

Daarachter, eveneens links, bevond zich een salon. Onder de trap lag een klein slaapkamertje. Hier werd de president op een bed gelegd. Een soldaat op verlos, die het kamertje had gehuurd, pakte zijn eigendommen bij elkaar en verdween. Het was soldaat William T. Clark van 15 th Massachusetts Infantry. De kamer was 4,50 bij 2,75 meter.

Het behang was grijs. Een dun rood kleed bedekte een gedeelte van de vloer. Vlak bij het voeteneind van het bed stond een eenvoudige schrijftafel van essenhout, en de overige inventaris van de kamer bestond uit drie rechte stoelen, een wastafel met een witte porseleinen asbak, en een kachel. Aan de muur hingen ingelijste reproducties van „De dorpsmid” en Rosa Bonheur's „Paardenmarkt”. Het bed stond tegen de muur onder de trap.

(wordt vervolgd)

Het bestuur van de Anti-Revolutionaire Kiesvereniging te Oud-Beijerland geeft met groot leedwezen kennis van het overlijden van de heer

J. BAARS

lid van de raad der gemeente Oud-Beijerland sedert 1939 en wethouder sedert 1946

Wij gedenken met dankbaarheid het vele werk, dat de overledene in deze hoedanigheid heeft mogen verrichten en waaraan hij de gaven van zijn hoofd en hart heeft willen wijden.

Het dagelijks bestuur:
P. B. Bakker, voorzitter
A. den Boer, secretaris
A. Koorneef, penningmeester

Oud-Beijerland, 10 april 1965

volop aan de gang. Na de AKU zullen er ook andere bedrijven volgen, waar de kwestie van de fondsvorming in de sfeer van de vakbondsacties gaat komen. Dat alles vertroebelt de goede verhoudingen en maakt het goede, dat er gegroeid was, voor een deel weer stuk.

Uitkering ineens

Het tweede punt, namelijk de kwestie van de uitkering ineens, heeft ook al weerstanden opgeroepen. Het rapport van het Centraal Planbureau, heeft vergeleken bij vorig jaar een aantal gunstige cijfers laten zien. Het optimisme bij de vakbeweging is dan ook niet helemaal ongerechtvaardigd. Bovendien heeft men gevraagd om opening van het gesprek in de Stichting van de Arbeid over een dergelijke uitkering.

De werkgeversverbonden beluisteren hierin echter al een zekere eis tot een uitkering in eens. Wie geen vreemdeling in het Jerusalem van sociaal Nederland is, weet inderdaad, dat wanneer de vakcentrales om een uitkering in eens vragen er heel wat zal moeten gebeuren, wil deze uitkering er niet komen.

De werkgevers vinden, dat een klimaat van onbehagen wordt geschapen. Zij voelen zich in een dwangpositie gemanoeuvreed, van waaruit zij zich nu ook harder en scherper willen verweren dan in het jongste verleden wel het geval is geweest.

Het kan niet ontkend worden, dat de vakbeweging wat forser optreedt dan in voorgaande jaren. Deze vakbeweging krijgt immers in verschillend opzicht de wind tegen. De categorale organisaties schieten uit de grond, omdat een aantal werknemers vindt, dat de vakbonden wel goed denken om de werkgelegenheid en de economische ontwikkeling van ons land, maar te weinig om de inkomenspositie van de werknemers in de huidige situatie.

De vakbeweging ziet daarbij, dat ongeorganiseerden via wilde acties soms bereiken, wat de vakbonden met behulp van georganiseerden via de conferentietafel niet bereiken. Ook dit maakt het begrijpelijk dat sommige vakbondsbestuurders uit zelfbehoud menen een iets andere politiek te moeten voeren.

Overigens zal men deze hele ontwikkeling niet te dramatisch moeten zien. Werkgevers en werknemers zullen elkaar ongetwijfeld in het oog houden, want men heeft elkaar nodig. De werkgevers weten, dat een georganiseerde vakbeweging, die het belang van een gezonde nationale economie in het oog houdt, te preferen valt boven wilde acties van werknemers of andere organisatorische vormen.

Soc. mdr.

• De tuin was vernield

Tijdens de eerste wereldoorlog hebben de socialistische zich loyaal achter de Regering gesteld. De nationale eenheid gaat nu boven de politieke verschillen. Zo had Troelstra het gesteld en in een rede, die zes uren duurde, kreeg hij de meerderheid van het congres achter zich. Wij hebben daar al eerder van verteld in deze rubriek en er toen ook op gewezen, dat die adhaesie aan het beleid van Troelstra meer var. het plateland kwam dan uit steden als Amsterdam.

Die Amsterdammers werden soms ook opgejut. Er was een groep intellectuelen en kunstenaars, niet aangesloten bij een politieke partij, behoorlijk deftig, maar zeer revolutionair gezind. Zij vonden, en schreven daarover in het weekblad De Nieuwe Amsterdammer, dat de socialistische te kort waren geschootten. Die steunden de maatregelen tot handhaving van de neutraliteit en zij hadden inplaats daarvan revolutie moeten maken.

Troelstra diende ze in Het Volk aldus van repliek:

"Wij hebben hier te doen met een stelletje kunstzinnig aangelegde, of aan kunststellersij doende mensen, fijnsproevers, die in het algemeen een grief hebben tegen hun eigen tijd. Zij hongeren en dorsten naar het schone, en de tijd is zo lelijk. De klasse, waaruit zij zijn voortgekomen, de bourgeoisie, met haar klatergoud, haar schijn en haar ongerechtigheid, is het voorwerp van hun zeer bijzondere verachting, hoewel zij voor en in die klasse hun levenswerk volbrengen.

Maar zij troosten zich met de illusie, dat zij — geestelijk — alleen met verwante zielen verkeren. Van de arbeidersklasse weten ze ongeveer niets en begrijpen zij nog wat minder; maar dit zijn zij gewaar geworden, dat het proletariaat, het socialisme — spreek de o wat dof uit en zeg liever — lisme — dat het socialisme de ontaaglijke pretentie heeft, de bourgeoisie onder de voet te willen lopen; dat sommige uitbarstingen van de klassenstrijd de maatschappij in beroering brengen, als — behalve de oorlog — niets anders. Dat geeft schokken; wat emotie! Zij staan paf van de prachtige geestdrift, die bij overwinningen laat uit onze rijen. Dat is een idealisme, zoals zij het in hun eigen omgeving niet vinden. Zij delen het niet, daarvoor zijn ze te beschaafd, te wijs, te fijn van geest. Maar zij voelen er iets voor. Ongeveer hetzelfde als zij gevoelen voor een uitgebloeide beweging in de kunst.

Zij beschouwen ons idealisme als een tuin, waarin zij, als het hun lust, het recht hebben, zich te gaan vermeien. En als het wandelingetje hen heeft opgeknappt, zijn zij wel zo vriendelijk ons een geparjumeerd briefje te schrijven dat onze tuin heus veel liefs heeft.

De oorlog heeft — tijdelijk — de geestdrift der sociaal-democratie kapot geslagen. De tuin is vernield als door een brand. De dames en heren staan voor het hek, en zijn woedend. Hun tuin! Hun wandeling! Wat hebt gij, proletariërs, proleten! er mee gedaan?"

LEREN leven met de vrijheid is niet alleen een opgave voor die volken, die zich vrijheid als een vreemd aandoend abc moeten eigen maken, het is ook een taak voor hen, die vrijheid hebben gekend, haar hebben verloren en haar nu weer bezitten.

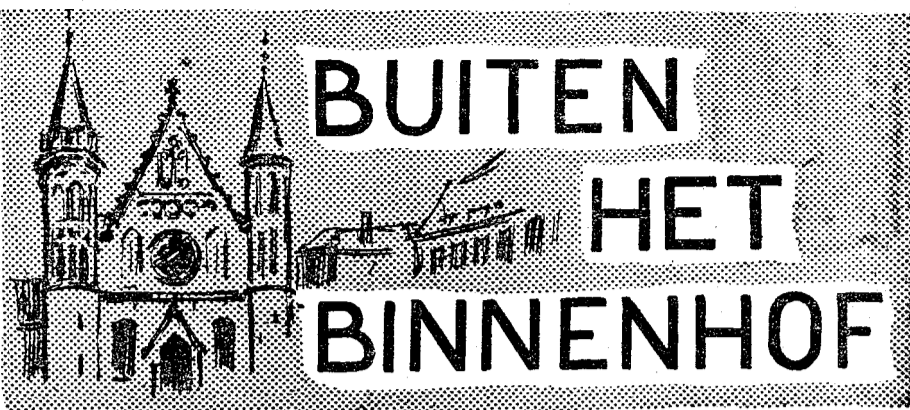
Wie de politieke geschiedenis op de voet volgt, begrijpt niet altijd waarom er zoveel slachtoffers moeten vallen om in een bepaalde staat een vrijheidsideaal te verwerkelijken, dat nog meer gebondenheid inhoudt dan de verbroken boeien. Dat komt omdat vrijheid een begrip is dat verklaard wordt door de vrijheidsdragers persoonlijk. Men zou geneigd zijn te zeggen dat de Russen op het ogenblik meer vrijheid genieten dan onder Stalin, maar voor wie de mentaliteit van de Russen op het punt van vrijheid wil peilen, mag nooit westerse maatglazen gebruiken. Wij Nederlanders hebben nu eenmaal een vrijheidstraditie op te houden en te verdedigen, welke maar in weinige landen om ons wordt geëvenaard. Een voorbeeld: het beroemde en door ons op de schoolbanken geleerde Franse vrijheidsadagium: "vrijheid, gelijkheid en broederschap" is onder de regering van president De Gaulle nu direct niet op de straten te vinden. Maar als wij de gemiddelde Fransman zouden verwijten dat hij aan zekere boeien lag, zou hij dat verontwaardigd afwijzen.

Vrijheid is vaak zeer betrekkelijk. Men heeft zich van iets dat knelde vrijgemaakt, of van iets waarvan men dacht dat het knelde. Van een kerkverband bijvoorbeeld, van een schoolstelsel, van een landbouworganisatie of van een wetgeving; van een geesteshouding, ja ook van een evangelische opvatting. Zelfs de gebondenheid van het huwelijk heeft de vrije gezelschap doen geboren worden.

In de loop der eeuwen is met de vrijheid omgesprongen als met een kneedbare materie, welke pasklaar kon worden gemaakt op de toestand van de dag. Onze grootvaders erden de Boeren om hun vrijheidsideaal dat door de "perfidie" bewoners van Albion werd bedreigd. Maar welke vrijheid deze Boeren aan hun onderhorigen gaven liet onze grootvaders steenkoud. Wie op het ogenblik als kleurling in Oranje Vrijstaat woont en hier in Holland eens zou mogen rondneuzen zou toch wel degelijk een verschil in vrijheid in zijn land en hier kunnen constateren. En misschien behoeft hij daarvoor niet eens kleurling te zijn.

De vrijheid in Nederland, de vrijheid van Nederland, is dan ook noch aanvechtbaar indien wij maatstaven gaan aanleggen, die niet aangelegd kunnen worden. Velen begrijpen namelijk niet wat vrijheid is, omdat zij denken dat vrijheid inhoudt dat er geen enkele beperkingen zijn. Goed, vrijheid is het tegenovergestelde van slavernij en gevangenschap; het tegenovergestelde van maatschappelijke en politieke afhankelijkheid; vrijheden zijn daden, welke van de gewone regel afwijken. Maar in dat laatste geval, dat van die vrijheden, gaan sommigen al over de schreef en matigen zich vrijheden aan welke ergernis verwekken, juist bij hen, die de vrijheid zo hoog houden.

Toen de Fransen om de vrijheidsboom dansten, waren er nog geen schoolboekjes, die dat min of meer bespottelijk hebben voorgesteld. Toen Naatje op de Dam gezet werd, onze Amsterdamse vrijheidsmaagd, is er niet direct gelachen. Toen de eerste vrijkorpsen werden opgericht om in een oorlog zelfbediening toe te passen wat betreft voeding en ligging, hebben een aantal burgers daarachter ook geen vrijheden gezocht. Een vrijschutter is niet zo vrij of hij gaat het cachot in en zo kunnen we met vele woorden en begrippen aantonen dat het woord en begrip vrijheid gedenatureerd is. Overgebleven is de vrijmacht Gods, overgebleven is het vrijmachtig welbehagen. Aan die absolute vrijheid zal geen Christen tornen.

Leven in een vrij land is daarom in zekere zin een beperkt leven omdat wij nu eenmaal aan elkaar gebonden en met elkaar verbonden zijn. Een jongen, een meisje, kan men wel eens horen zeggen als hem of haar dit of dat verboden wordt: "ik leef toch zeker in een vrij land..." Vrij wordt hier opgevat als ongebonden, wetteloos, regelloos, losbandig.

Vrijheid is het hoogste goed, daarom is het dit goed zo zeldzaam, daarom staat het bij velen in een kwade reuk, daarom kunnen velen dit goed niet aan.

Om der wille van de vrijheid is ook niet alles geoorloofd, in naam van de vrijheid is niet alles toelaatbaar.

Voor de oorlog hoorden wij wel zeggen: hebben onze voorvaders daarvoor tachtig jaar gevochten? Na de oorlog hoorden wij zeggen: zijn we daarvoor vijf jaar geknecht geweest? Maar voor wie zo spreken is de vrijheid niet tot dat hoge begrip gekomen als wel noodzakelijk.

Waarvan en waarom wil men vrij zijn?

In 1574 heeft een predikant, die optrad in de Leidse Pieterskerk kritiek geoeffend op de noedmunt welke toen was uitgegeven. Het randschrift luidde: haec libertatis ergo, waarmee aangeduid werd dat de strijd om de vrijheid ging. Maar die predikant zeide dat het randschrift had moeten luiden: haec religionis causa, omdat de strijd om de godsdienst ging. Staatssecretaris Jan van Hout heeft toen bijna die dominee van de kansel geschoten.

Hugo de Groot, de Nederlander die het begrip vrijheid toch wel het knapst heeft uitgedragen, is een van hen geweest die ons geleerd heeft dat die strijd tegen Spanje om de vrijheid van conscientie ging.

Dan gaan liefde voor vrijheid en religie hand in hand. Toen werd het Nederlandse volk door beide motieven bewogen.

De strijd tegen de Duitse onderdrukker ligt nog te vers achter ons, dan dat wij nu beschouwingen zullen gaan houden over de motieven waarop de vrijheidsstrijd in bijzonderheden steunde. Maar wij weten, dat wat in de tijd van Prins Willem van Oranje gold, ook 40-45 gold. De strijd voor vrijheid en religie was niet eenzelfde strijd maar de strijders voor een en ander en voor beide gingen hand in hand.

Om daaruit af te leiden dat wij vandaag onder de dictatuur van een of ander schap leven en daarom als schapen worden afgeslacht is buiten proporties. Om daaruit af te leiden dat de middenstand gewurgd wordt omdat er geen vrijheid bestaat; om daaruit af te leiden dat er in Nederland geen vrijheid meer bestaat, is een valse voorstelling van zaken. Wie zo spreekt weet niet wat vrijheid is en hij zal die vrijheid ook moeilijk vatten. Omdat hij vrijheid met egoïstische ongebondenheid verward.

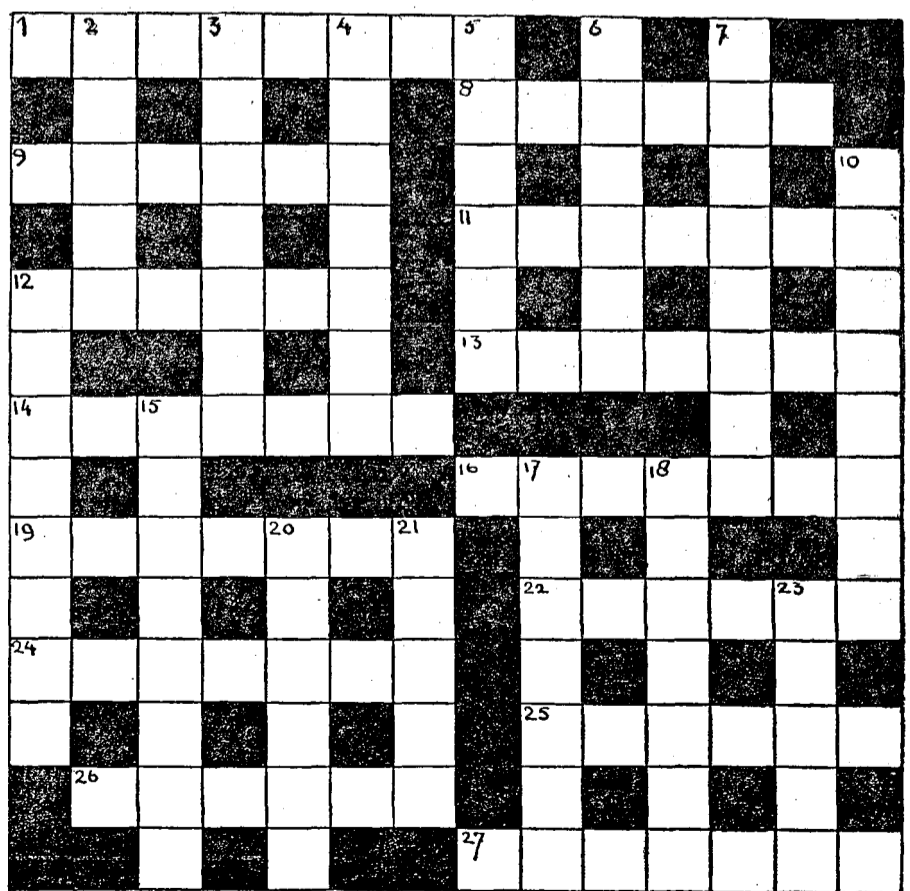
William Frankop

Kryptogram

Horizontaal: 1. klimaat aan wal staat pal; 8. dat moet men in bungalows missen; 9. beddeplank; 11. heeft schutpatroon; 12. het land van deze Westfaalse stad ligt tussen onze rivieren; 13. graag bezeten (blauw) portret van Hugo de Groot; 14. zit niet in de soep, integendeel, de soep zit erin; 16. zodra het hardlopen voorbij is, komt men dichterbij; 19. dit paard begint als vogel; 22. zulke rondritjes zijn niet gemakkelijk; 24. koldervoer voor dieren; 25. heeft bijzondere vorm van "hoogbouw"; 26. heeft een triest leven: eerst aan de rol en gaat dan tegen de muur; 27. is niet op gezelschap gesteld.

Vertikaal: 2. zo'n vrucht bevat een oproep; 3. bij zijn beroep is 't veel passen (en soms ook meten) ...; 4. ... maar dit brengt niets op; 5. uitstel, waar men tenslotte berouw van heeft; 6. beeld, dat men de nek kan omdraaien; 7. een tweede klas drukker is in geen enkel vrij land welkom; 10. toegeven, dat men van een bepaalde letter afweet?; 12. metalen bediende; 15. als men de bundels omlegt, neemt men risico's; 17. op franse wijze aan bij de gezant geplakt; 18. hoog in aanzien staande boom; 20. neusprikkelaars; 21. zo'n vertering klinkt vrolijk; 23. man van stand.

Oplossing van 10 april

Horizontaal: 1. vraag; 3. zielepoot; 7. Silas; 9. Lot; 11. elf; 12. pasja; 13. oost; 15. mij; 16. H.H.; 17. put; 19. kei; 21. st!; 22. klap; 25. Evert; 27. bui; 29. gelid; 30. misbaksel; 31. netel.

Vertikaal: 1. visjesvreter; 2. gaslek; 4. elders; 5. eidop; 6. overschot; 8. lijf; 10. paardemiddel; 14. toe; 15. minnetjes; 18. Urk; 19. kippevel; 23. lopers; 24. borgen; 26. Talma; 27. bul.

Firma H. van Triest & Zoon
Groothandel in fourages
DWINGELO
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

Kleur der kabinetten

A C H T E R P A G I N A

WIJ hebben er even aan gedacht om de kleur der naoorlogse kabinetten met echte kleur-aanduidingen weer te geven, maar wij hebben die poging opgegeven.

Voor de socialisten wordt wel eens de kleur rood gebruikt en voor de liberalen de kleur blauw. De rooms-katholieken hebben wel eens de kleur geel gekregen, maar wat moeten wij dan met het daar toch ergens bijbehorende wit. Bovendien zitten wij met de kleur der protestanten. Welke kleur is voor hen geschikt en moet die dan eenzelfde zijn voor anti-revolutionairen en christelijk-historischen of moeten dat verschillende kleuren zijn of moet een eventueel dezelfde kleur toch een andere tint hebben?

Als men dan vervolgens die verschillende kleuren van een willekeurig kabinet van na de oorlog naast elkaar zou aanbrengen of zelfs zou gaan mengen, dan krijgt men — al weten wij dat niet zo precies — waarschijnlijk toch wel een merkwaardige kleur.

Daarom willen wij de kleur der kabinetten maar nuchter aanduiden met behulp van de ons allen welbekende afkortingen: K.V.P., P.v.d.A., V.V.D., A.R.P., C.H.U.

Kleurrijk

Het eerste kabinet na de bevrijding,

1. Schermerhorn—Drees, is globaal aan te duiden als een kabinet van K.V.P.—P.v.d.A.
De volgende kabinetten zijn als volgt te kenschetsen:
2. Beel:
K.V.P., P.v.d.A.
3. Drees—van Schaik:
K.V.P., P.v.d.A., C.H.U., V.V.D.
4. Drees:
K.V.P., P.v.d.A., C.H.U., V.V.D.
5. Drees:
K.V.P., P.v.d.A., A.R.P., C.H.U.
6. Drees:
K.V.P., P.v.d.A., A.R.P., C.H.U.
7. Beel:
K.V.P., A.R.P., C.H.U.
8. De Quay:
K.V.P., A.R.P., C.H.U., V.V.D.
9. Marijnen:
K.V.P., A.R.P., C.H.U., V.V.D. en thans
10. Cals.
K.V.P., P.v.d.A., A.R.P.

**UIT ONZE BOUW-
EN AANNEMERS-
WERELD**

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERR - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

Gjaltema's Timmerfabriek

Volharding N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944-531 — 05900-45866

Uw adres voor alle timmerwerk
en standaardkasten

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

SINGEL 350, TEL. 33422-62891,
AMSTERDAM

Firma A. v. d. Meer & Zonen aannemersbedrijf

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

Tien kabinetten dus. De K.V.P. is in alle tien vertegenwoordigd, de P.v.d.A. in zeven, de C.H.U. in zeven, de A.R.P. in zes en de V.V.D. in vier kabinetten.

Het is niet zonder opzet, dat wij de samenstelling van de kabinetten gedurende de laatste twintig jaar hier nog eens onder uw aandacht brengen. Het betreft hier geen spelletje.

Combinaties

OM TRENT de aanduiding van de kabinetten 1, 2 en 7 bestaat weinig of geen verschil van mening. 1 en 2: K.V.P. + P.v.d.A. zijn "rooms-rode" kabinetten en 7: K.V.P., A.R.P., C.H.U. is een christen-democratisch kabinet. De kabinetten 3 en 4: K.V.P., P.v.d.A., C.H.U., V.V.D. zag "men" soms toch vaak als "rooms-rood". Toegegeven moet worden, dat zij dat althans in overwegende mate ook waren. In kabinet 3 zat maar één V.V.D.-er en één C.H.U.-er en in kabinet 4 eveneens één V.V.D.-er, maar twee C.H.U.-ers. Hoofdzak was in die tijd en in die omstandigheden het samenwerken van K.V.P. en P.v.d.A.

De kabinetten 5 en 6, alsmede 8 en 9 waren kabinetten gevormd door de drie christen-democratische partijen met respectievelijk (5 en 6) de socialistische en (8 en 9) de liberalen. De klemtoon komt dan langzamerhand meer te liggen op het samenwerken van K.V.P., A.R.P. en C.H.U.

Merkwaardig

NU heeft zich ten aanzien van deze kabinetten het toch wel wat merkwaardige verschijnsel voorgedaan, dat sommigen de betekenis van het deelnemen van of de socialistische of de liberalen aan de bedoelde kabinetten zijn gaan overschatten.

Sommigen zijn gaan zeggen, dat in het ene geval in socialistische richting werd gekoerst en in het andere geval in een liberale richting.

Wij zijn van mening, dat in dit verband terecht van een "merkwaardig" verschijnsel moet worden gesproken.

Immers in al de hier bedoelde kabinetten was er een in ieder geval getalsmatig groot overwicht van de christen-democratische ministers. Men zou ten hoogste kunnen zeggen, dat in de kabinetten in het ene geval het accent wat anders lag dan in het andere geval. Toonaangevend was echter steeds het christen-democratische geheel. Een ruime christen-democratische meerderheid laat zich ook niet sturen in de richting van een of liberale of socialistische minderheid.

Met nadruk willen wij dit onderstrepen. Ook in de huidige situatie. Natuurlijk hebben in het ene geval de liberalen en in het andere geval de socialistische mede invloed op het beleid, maar dan toch niet verder dan ook voor de christen-democratische partijen aanvaardbaar is.

Welke koers?

WIJ hebben nu een kabinet van een tot nog toe ongekende samenstelling: K.V.P., A.R.P., P.v.d.A. In de afgelopen twintig jaar heeft nog nooit de A.R.P. meegeedaan met een kabinet zonder de C.H.U. Wel heeft de C.H.U. meegeedaan zonder A.R.P.

Wij zitten nu in een kabinet met de K.V.P. (twee christen-democratische partijen) en met de P.v.d.A. Een ministerie van negen christen-democratische en vijf socialistische bewindslieden,

Sommigen vrezen nu een socialistische koers.

Laten wij nu toch nuchter blijven met elkaar.

Net zo nuchter als toen wij in het kabinet-Marijnen ook liberale ministers aanwezig zagen. Er waren toen ook — andere — mensen met een "merkwaardige" opvatting, mensen die meenden dat toen in liberale richting werd gekoerst. Laat men zich toch niets wijs maken! Heeft er met liberalen in een kabinet een liberaal bewind en met socialistische een socialistisch bewind over ons geheerst? Als men dat meent, maakt men zich zelf toch iets wijs.

Niettemin kon men op een gegeven moment van iemand het geluid zelfs horen: in een kabinet van de confessionele partijen met de V.V.D. kan men van onze zijde geen vertrouwen hebben. Kom nu! Wie gelooft dit nog wanneer hij deze stelling nog een keer overleest?

Compromissen

WAAROM zitten wij dan de ene keer samen met de liberalen, de andere keer samen met de socialistische in een kabinet?

In Nederland zijn nu eenmaal altijd combinaties van partijen noodzakelijk. De christen-democratische groep heeft slechts een vrij geringe meerderheid, namelijk 76 (de helft plus één) van de 150 Tweede Kamerzetels. Een meerderheid, welke overigens naar ons gevoelen toch iets minder klein is dan wel eens wordt voorgesteld, omdat de in dat geval 74 oppositiezetels over zeven partijen zijn verdeeld, waarvan de P.v.d.A. (43) en V.V.D. (16) er samen

over slechts 59 de beschikking hebben.

Hoe dit evenwel zij, combinaties zijn noodzakelijk en daarbij zal als regel of de P.v.d.A. of de V.V.D. moeten meedoen.

Praktijk beslist

WELKE van deze beide partijen dat op een gegeven ogenblik zal zijn, hangt af van de politieke situatie, van de onderlinge verhoudingen op dat moment en van de vraagstukken die opgelost moeten worden, waarbij als regel de drie samenwerkende christen-democratische groepen de P.v.d.A. of de V.V.D. als partner kiezen al naar gelang de punten, welke de christen-democratische groepen een gegeven ogenblik willen verwerkelijken, de steun van of de liberalen of de socialistische hebben.

Wij hebben als A.R.P. geen enkele principiële voorkeur voor of de P.v.d.A. of de V.V.D. Zij staan even dicht, zo men wil even ver van ons af. De keus voor de een of voor de ander als medewerker (dat is wat anders dan als richtingbepaler!) is een zaak van praktisch beleid.

WIJ meenden deze dingen in alle nuchterheid nog eens naar voren te moeten brengen ten behoeve van hen, die of op dit of op dat punt niet helemaal bevredigd zijn door de gang van zaken van de laatste tijd.

Hoe dit kabinet zal werken moet overigens uiteraard de tijd leren.

Widex.

Partij Convent op 22 mei

Aangezien de regeringsverklaring en de debatten daarover in de Tweede Kamer na 24 april zullen worden gehouden is het voor die datum uitgeschreven Partij Convent van de Anti-Revolutionaire Partij uitgesteld tot zaterdag 22 mei a.s.

Dit Partij Convent vindt plaats te Zwolle in restaurant „Suisse”, Blijmarkt 15. Aanvang der vergadering te 11.00 uur voormiddag.

Tijdens de vergadering zullen redevoeringen worden gehouden door de voorzitter van de A.R. Partij, dr. W. P. Berghuis en de nieuwe voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de heer B. Roolvink.

DE AGENDA LUIDT:

1. opening
2. openingsrede door de voorzitter, dr. W. P. Berghuis
3. notulen van het Partij Convent d.d. 31 oktober 1964
4. eventuele mededelingen
5. behandeling van de jaarverslagen 1964 van het Centraal Comité, de ARJOS, het College van Advies, de dr. A. Kuypersstichting en Kamerfracties

LUNCHPAUZE van ca. 13.00 uur — 14.00 uur

6. rede van de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de Hoogedelgestrenge heer B. Roolvink (artikel 30 lid 6 van het partijstatuut)
7. discussie
8. rondvraag
9. sluiting.

Belangstellenden zijn welkom. In verband met de voor hen beschikbare plaatsruimte is het schriftelijk aanvragen van een toegangsbewijs gewenst. Deze kaarten zijn verkrijgbaar op het partijbureau, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Dankbaarheid

Nu wij als volk het bevrijdingsfeest gaan vieren, zullen wij er van doordrongen moeten zijn, dat de vrijheid in het rood gekleed ging: dat duizenden hun leven hebben ingezet en gegeven in de strijd om de macht van de nazi-dictatuur te breken.

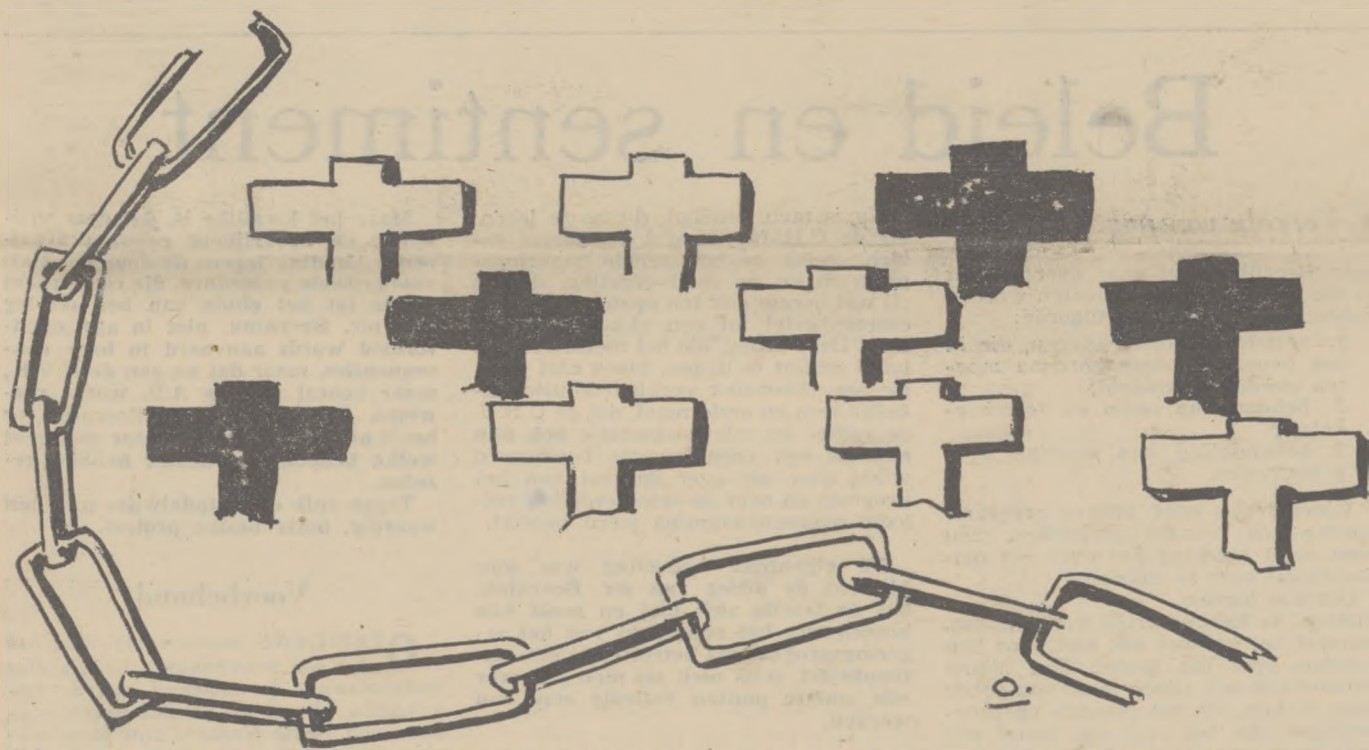
Het wordt al te veel vergeten, dat velen zich om des gewetens wille verplicht gevoelden, in verzet te komen tegen de onderdrukkende bezetter.

Zij gaven hun leven opdat wij in vrijheid zouden kunnen ademen; opdat het grote goed der democratie hier weer zou kunnen bloeien.

Daarom zouden wij ondankbare feestvierders zijn als wij niet vóór alles de doden herdenken, die voor de vrijheid zich ingezet hebben en die de dood vonden omdat zij niet konden leven in de kettingen en kluisters van een verfoeilijke macht met een verschrikkelijke voluitheidense leer.

Het is God die ons vrijgemaakt heeft. Hem zij daarvoor onze ootmoedige dank. En voorts herdenken wij met dank in het hart de gevallenen.

Alleen zó kunnen wij het feest van de bevrijding vieren.

OP de toogdag van de Christelijk-Historische Unie te Zwolle is een bijna volledige eensgezindheid openbaar geworden, waarbij met het beleid van de heer Beernink in de jongste kabinet-crisis werd ingestemd. Die bijna volledige eensgezindheid openbaarde zich ook in de wijze, waarop aanvallen speciaal op de anti-revolutionairen op demonstratieve wijze door de vergadering werden onderstreept. Die aanvallen kwamen zowel van de heer Beernink als van andere sprekers. En zij cirkelden allemaal om het verwijt, het centrale verwijt, dat de anti-revolutionairen er aan hadden meegewerkt, dat de heer Beernink en met hem de C.H.U. er was uitgewerkt, buiten spel gezet. De andere fracties, ook de A.R., ja vooral de A.R. wilden de C.H. kwijt. En in de C.H.U. overheersten in de aanvaarding van die beschuldigingen sentimenten die niet zonder geladenheid waren.

Daarom is het goed, enkele dingen, die uit de stukken blijken, nog eens duidelijk te stellen.

Het akkoord van Wassenaar

IN 1963 heeft Dr. Beel vier fractievoorzitters, waaronder de heer Beernink, weten te brengen tot het bekende akkoord.

De aard van het akkoord is toen duidelijk en met zorg omschreven. Het luidde aldus:

„De eigen positie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid van de Regering enerzijds en die van de Staten-Generaal anderzijds blijven vooropstaan en duidelijk onderscheiden.

Wil het komende kabinet zich verzekerd achten van een vruchtbare samenwerking met de volksvertegenwoordiging, dan is het noodzakelijk, dat dit kabinet in

ieder geval voor wat betreft zijn beleid ten aanzien van controversieel liggende vraagstukken zich verzekerd weet van de instemming van de aan de kabinetsleden geestverwante fractievoorzitters als door hun groepen gekozen leiders.

Onder de omschrijving „fractie-

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

Deze week

- De C.H.U. en de kabinetsformatie (pag. 1 en 2).
- Dé pers in de tweede wereldoorlog (pag. 3).
- De positie van de landarbeider (pag. 2).
- De Regeringsverklaring (pag. 4 en 8).
- De toogdag van de C.H.U. (pag. 5).
- Na 10 jaar Bandoeng-conferentie (pag. 6 en 7).
- Twintig jaar economische ontwikkeling (pag. 9).

Luister . . .

op donderdag 6 mei naar onze radio-uitzending.

Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R.-Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (AVRO).

voorzitters als door hun groepen gekozen leiders" wordt verstaan, dat de instemming van de fractievoorzitter geacht wordt in te sluiten de instemming van zijn groep, ongeacht de vraag, hoe de fractievoorzitter meent deze verantwoordelijkheid op zich te kunnen nemen en voorts met het normale voorbehoud, dat bij een of ander punt altijd wel enkelen van zijn groep „uit de boot mogen vallen."

Mr. Beernink akkoord

MET deze omschrijving van het karakter van het akkoord van 1963 hebben de fractievoorzitters van de A.R., C.H.U., K.V.P. en V.V.D. ingestemd. Dus ook de heer Beernink.

De heer Cals nam de formulering van Dr. Beel over. In 1963 was gestart met een parlementair kabinet en hij wilde in 1965 een nieuw parlementair kabinet formeren op basis van een akkoord van dezelfde strekking. Alleen veranderde hij één woord in de omschrijving van de heer Beel. Hij schreef in de tweede alinea niet: controversieel liggende vraagstukken, maar: controversieel liggende belangrijke vraagstukken. Dit zal samenhangen met zijn pogen om slechts over een beperkt basisprogramma tot overeenstemming te komen. De uitwerking van dat programma zou moeten geschieden door het nieuwe kabinet. Wij achten dit ten opzichte van het akkoord van Wassenaar een verbetering.

De heer Beernink had met het akkoord van Wassenaar ingestemd. Hij stemde opnieuw in met de omschrijving van de aard der bindingen, zoals mr. Cals die, met invoeging van één woord, van Wassenaar had overgenomen.

Toen kwam men aan de tweede fase. Onder leiding van mr. Cals werden de vier fractievoorzitters, dus ook de

• Vervolg op pag. 2

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813).

Den Haag. Telefoon 117100*

Landarbeiders vragen meer verantwoord loon

DE landarbeid is een van die sectoren van het bedrijfsleven, die het langst en waarschijnlijk het sterkst achterop blijft komen. Sterk leeft nog de gedachte, dat het leven op het platteland goedkoper is en dat het tempo van het werk en dus de produktiviteit hier aanzienlijk lager ligt dan in de stad en bij de industrieën. Ook de kwaliteit van de landarbeid zou niet veel hoger mikken dan het ongeschoolde peil van de industriële arbeider. De lagere beloning, die altijd bestaan heeft en nog bestaat voor de landarbeider zou daarmee ten volle gerechtvaardigd zijn.

Op de ledenraadsvergadering van de Nederlandse Christelijke Agrarische Bedrijfsbond heeft de voorzitter, de heer A. Ijska, vorige week in Utrecht een duidelijke streep gehaald door deze redenering. Hij noemde het onbillijk en onrechtvaardig de landarbeider lager te honoreren dan de industrie-arbeider, omdat het werk van beide thans ten volle vergelijkbaar is.

In de eerste plaats voerde hij aan, dat het platteland niet meer goedkoper is dan de stad. De gemeenteklasse-indeling bij de beloning gaat dan ook steeds meer verdwijnen. Bovendien brengt het wonen op het platteland dikwijls extra kosten mee voor het bezoeken van scholen, ziekenhuizen e.d.

Ook het tempo van het werk is op het platteland beslist niet geringer. De landbouw is immers vrijwel geheel gemechaniseerd, zodat de machine het tempo aangeeft evenals in de industrie. Merkbaar is dit ook, wanneer men let op de produktiviteit. De totale agrarische bevolking verminderde sinds 1958 met 25 pct., maar de produktie in vele sectoren stond alleen niet stil, maar nam sterk toe.

De tarweproduktie verdubbelde, de suikerbietenopbrengst nam toe met 50 pct de melkproduktie vermeerderde met 1 miljard kg en de veilingaanvoeren namen toe met 250.000 ton.

Deze ontwikkeling is alleen maar te danken geweest aan een aanmerkelijk grotere prestatie van de landarbeider. De landarbeider bedient evenveel machines, zijn verantwoordelijkheid is sterk toegenomen en van hem wordt grote vakmanschap gevraagd.

Maar de landbouw in Nederland zal dan ook sociaal aantrekkelijker moeten worden, wil zij kunnen blijven bestaan. Er is een behoorlijke kern van zeer goede vaklieden ook in de agrarische bedrijfstakken nodig, wil Nederland jaarlijks de vele miljoenen guldens aan deviezen kunnen blijven incasseren voor de export van agrarische produkten.

Achterstelling

Het moment is gekomen, waarop gewerkt moet worden voor het behoud van het huidige landarbeidersbestand en voor de vergroting van de vakmanschap van deze werknemers. Maar dan zal deze werknemer ook een gelijkberechtigde sociale behandeling te beurt moeten vallen en geen onrechtvaardige sociale achterstelling.

Het bestuur van de N.C.A.B. staat op het standpunt, dat de agrarische arbeider van vandaag door velen, helaas vaak ook nog door bedrijfsgenoten, bezien wordt door de bril van het verleden. Men vereenzelvigt hem met de traditionele landarbeider van oudsher, die zijn werk goeddeels met zijn handen moest verrichten. In die tijd kwam het nog meer aan op geoefendheid dan op geschooldheid. Vakbekwaamheid verkreeg men toen in de praktijk.

Sindsdien is de structuur van de agrarische bedrijfstak evenwel grondig

veranderd. Het agrarisch produktieproces is gerationaliseerd en gemechaniseerd, de machine heeft het werk van vele handen overgenomen, duizenden arbeiders zijn in andere bedrijfstakken gaan werken.

Het werk van de agrarische arbeider is door dit alles grondig veranderd. Hij is uitgegroeid tot een gespecialiseerde vakman, die in staat is een veelheid van werktuigen en machines te bedienen. Bovendien moet hij door de geringe arbeidsbezetting op het doorsnee bedrijf met een grote mate van zelfstandigheid zijn werk verrichten. De waardering van zijn arbeid, die o.m. tot uitdrukking komt in het loon, behoort dan ook in overeenstemming te zijn met het wezenlijk veranderde karakter.

Vooraf op twee maatregelen legde de heer Ijska voor de toekomst de nadruk. Hij erkende, dat het basisuurloon in de landbouw ongeveer gelijk is aan dat in de industrie, maar hij meende, dat dit basisuurloon in de landbouw hoger zou moeten liggen, omdat hier lang niet zoveel mogelijkheden bestaan om via toeslagen boven deze basis uit te komen.

In de tweede plaats zouden de beloningssystemen meer afgestemd moe-

ten worden op de sterk doorgevoerde mechanisatie. Zo zouden o.m. de diploma-toeslagen sterk opgetrokken moeten worden.

De procentuele loonsverhogingen werden afgewezen, omdat deze de bestaande verschillen alleen nog maar vergroten. De loonsverhogingen zouden vastgesteld moeten worden in vaste bedragen. De verwachting werd uitgesproken, dat via een grotere vrijheid voor de loonpolitiek een dergelijk beleid mogelijk zou worden.

Ook veel lof

Hoewel hij alle lof had voor de wijze, waarop de werkgevers in de landbouw het overleg met de werknemers voeren en ook waardering had voor de resultaten, die steeds uit de bus komen, merkte hij op, dat CBS-cijfers toch hebben uitgewezen, dat de agrarische arbeider in veehouderij en akkerbouw in Nederland f 20,— per week minder ontvangt dan het gemiddelde loon van de industrie-arbeider. Dit verschil is de laatste jaren zelfs nog toegenomen. Op deze wijze ligt het loon van de landarbeider maar nauwelijks boven het minimumloon, dat in Nederland geldt. De bewering dat een strak geleide loonpolitiek de zwakke bedrijfstakken ten goede komt, wees de heer Ijska van de hand, daar de landbouw het tegendeel heeft bewezen.

Gehoopt wordt nu, dat een veranderde, vrijere loonpolitiek hierin verbetering zal brengen. Letterlijk zei de heer Ijska, dat het „onduldbaar” is, dat de beloning van vakbekwame arbeiders zo laag is. Er moeten andere

beloningssystemen komen en een ingrijpende verhoging van het basisloon.

Een goed loonpeil bevordert de efficiency van de bedrijfsvoering, een te laag loonniveau versluiert een economisch ondoelmatige bedrijfsvoering. Uitgaande van het feit, dat de voortbrenging van agrarische produkten in ons land als een noodzakelijkheid gezien moet worden, kan gesteld worden, dat het ook mogelijk moet zijn op doelmatig opgezette, efficiënt geleide agrarische bedrijven adequate lonen te betalen.

Soc.mdr.

Rectificatie

Door een vergissing onzerzijds is vorige week in het artikel over „Het kabinet Cals” gesteld, dat mr. M. Vrolijk de enige minister in dit kabinet zou zijn zonder parlementaire ervaring. Dit is onjuist. Mr. M. Vrolijk was van 1956 tot 1963 lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vanaf 1963 maakte mr. Vrolijk echter geen deel meer uit van de Tweede Kamer. Wij stellen er bijzonder veel prijs op deze vergissing hierbij te herstellen.

Bij het zetten is er een fout gemaakt, waardoor vermeld kwam te staan, dat de heer Samkalden ook Staatssecretaris zou zijn geweest. Zoals bekend is dat niet het geval geweest. Kw.

Beleid en sentiment

• Vervolg van pag. 1

heer Beernink, het eens over wat er in die tweede fase zou moeten worden gebeuren en in welke volgorde:

1. vaststelling onderwerpen, die in het beperkt basisprogramma moeten worden behandeld;
2. behandeling radio en televisiebeleid;
3. behandeling van overige programapunten.

Vóórdat dus over andere programapunten zou worden gesproken, zou men eerst trachten het over het omroepbestel eens te worden.

Dat was logisch. Immers, de kabinetscrisis was ontstaan, doordat het kabinet het niet eens kon worden over dat bestel. Een nieuw kabinet kon dus alleen maar een goede start maken, als het steunde op groeperingen, die het over dat bestel wél eens waren geworden. Lukte dat niet, dan had het geen zin, over andere punten te gaan praten.

Want wat voor situatie zou ontstaan, wanneer een nieuw kabinet met een regeringsverklaring kwam, waarin een aantal plannen werden opgesomd, maar van het radio- en televisiebestel werd gezegd: daarover heeft het kabinet geen eensgezinde mening, laat staan dat het een plan heeft.

Terecht omschreef mr. Cals dan ook zijn streven aldus: „getracht zal moeten worden een nieuwe regeringscombinatie te vormen, die in staat is de radio- en televisieproblematiek op korte termijn tot een aanvaardbare oplossing te brengen”.

Geen binding

MR. Beernink heeft ingestemd met de procedure voor de tweede fase. Daarbij zou dus een behandeling van het omroepbestel voorafgaan aan die van alle andere kwesties.

Maar in de morgen van 25 maart kwam hij met de mededeling, dat zijn fractie zich op het standpunt heeft gesteld, dat zij zich niet vooraf kan binden aan een onderdeel van het regeringsprogramma, te weten het onderdeel, dat betrekking heeft op het radio- en televisiebeleid, zonder dat zij voldoende inzicht heeft in het gehele regeringsprogramma en in de zetelverdeling.

Nu is men geneigd, dit zo te lezen: als de C.H.-fractie wel voldoende inzicht heeft in het gehele regeringsprogramma en de zetelverdeling, dan is zij wel bereid ook ten opzichte van het omroepbestel tot een akkoord te komen. Deze uitleg, die het meest voor de hand schijnt te liggen, bleek niet juist. De heer Beernink verklaarde uitdrukkelijk, een en andermaal, dat de C.H.U. de radio- en televisiekwestie ook dan nog als een vrije kwestie beschouwd wilde zien, als over de rest van het programma en over de zetelverdeling volledig overeenstemming werd bereikt.

De eigenlijke bedoeling was dus, blijkens de uitleg van mr. Beernink, dat de fractie zich niet en nooit kan binden aan het onderdeel van het regeringsprogramma betreffende het omroepbestel, zelfs niet, als men het over alle andere punten volledig eens zou worden.

Met andere woorden: wij willen wel meedoen aan de vorming van een nieuw kabinet, mits wij de vrijheid houden betreffende die ene kwestie, waardoor de crisis is ontstaan, en die volgens de andere fractievoorzitters éerst moet worden opgelost, onze eigen gang te gaan.

Men zou kunnen vragen, of het niet eleganter was geweest, wanneer de heer Beernink dat terstond, bij de eerste ontmoeting met Cals had gezegd. Dat hij onmiddellijk had gezegd: u staat blijkens uw memorandum op het standpunt dat we het eerst eens moeten worden over radio en televisie; ik ben wel bereid, dit eerst mee te bespreken, maar u moet goed begrijpen, dat er met ons op dit punt geen enkele afspraak kan worden gemaakt, in geen enkele situatie. Want zo lag het blijkens zijn eigen uitleg.

Kwalijk

NU staat het aan de C.H.-fractie volkomen vrij om iedere afspraak betreffende een oplossing van het radio- en televisievraagstuk te weigeren.

Maar het is ook duidelijk, dat zulk een weigering betekent, dat men de door mr. Cals voorgestane procedure en heel zijn streven om een parlementair kabinet te vormen, dat allereerst als zijn taak ziet, het radio- en televisievraagstuk op te lossen, verwerpt en dus van het door mr. Cals geleide overleg geen partner meer kan zijn. Wie verbiedt aan de C.H. Unie om te zeggen: aan zulk een beleid als dat van mr. Cals doen wij niet mee?

Maar het kwalijke is, dat deze vrijwillig en in vrijheid gekozen afwijzende houding jegens de door mr. Cals voorgestelde procedure, die consequent leidde tot het einde van het overleg met mr. Beernink, niet in alle nuchterheid wordt aanvaard in haar consequenties, maar dat nu aan de K.V.P., maar vooral aan de A.R. wordt verweten dat zij de heer Beernink er heeft uitgewerkt, en dat daar wie weet welke bedoelingen achter hebben gezeten.

Tegen zulk een handelwijze past een waardig, maar beslist protest.

Voorbehoud

OVERIGENS moeten wij aan het slot één voorbehoud maken. Het bovenstaande is ontleend aan de bescheiden, die door de kabinetformateur aan beide Kamers zijn toegezonden. Het werd geschreven, voordat het grote debat over de regeringsverklaring was voltooid.

Het is dus mogelijk, dat de heer Beernink, namens zijn fractie, alsnog a n t o o n t, dat die door de kabinetformateur aan de beide Kamers overgelegde stukken een verdraaiing geven aan de feiten, en dat daardoor aan de heer Beernink onrecht wordt gedaan, en hij dus niet alleen het slachtoffer is geworden van een kwalijke behandeling, vooral van de zijde van de heer Smallegenbroek, maar bovendien heeft moeten ondervinden, dat de heer Cals een aantal bescheiden aan de Kamers overlegde, waardoor het mogelijk was, een onjuiste voorstelling te krijgen van het beleid van de heer Beernink.

Daarom hopen wij, dat het debat over de regeringsverklaring zal leiden tot een resultaat omtrent de gehele geschiedenis van de kabinetformatie, dat boven elke twijfel is verheven.

Na de toogdag van de Unie liggen de dingen zo, dat er alleen een toekomstig overleg op vriendschappelijke voet mogelijk is, wanneer eerst, met uitschakeling van alle eventuele uitvluchten over misverstanden of wat dies meer zij, precies vaststaat wat er waar is van de beschuldigingen, aan het adres van de anti-revolutionairen gericht.

Wij van onze kant zullen verwijten niet met verwijten beantwoorden. Maar wij zullen eisen, dat de waarheid volledig aan het licht komt.

A.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Onderdrukking en pers

De macht van de drukpers is bijzonder groot. Door velen wordt deze macht gevreesd. Politieke machthebbers hebben dan ook nergens meer angst voor dan voor een drukpers die niet naar hun gepijp wil luisteren en er mee instemmen. Dictatoriale regeringen zullen vanaf hun eerste optreden de pers onder hun controle trachten te brengen.

Toen Adolf Hitler in Duitsland aan het bewind kwam, begon hij terstond maatregelen te nemen tegen kranten en tijdschriften die er blijk van gaven, niet te zullen instemmen met de door de Führer verkondigde opvattingen.

De bezetting van ons land in 1940 had onmiddellijk gevolgen voor de perswereld. Onze vaderlandse kranten, gewend om in volkomen vrijheid een mening te vertolken, werden door de bezettende macht als een gevaar gezien derhalve dienden er maatregelen tegen genomen te worden. De pers werd dus aan banden gelegd. Maar wat kan men nog verwachten van dagbladen en tijdschriften welke gemeuld zijn? Oude en gewaardeerde kranten verdwenen spoedig van het toneel, want de directies en redacties wilden niet neerschrijven datgene wat de bezetter welgevallig was en dat in de meeste gevallen eenzijdig of pertinent onjuist zou zijn. Hulde aan die kranten die zich niet lieten gezegen en die geen spreekbuis van het nazidom wilden zijn. Beter géén voorlichting, dan een valse en zeer tendentieuze voorlichting, zo dachten velen. Niet alle dagbladen namen dit standpunt in. Jammer genoeg waren er, die zich tot een willoos werktuig van de bezetter lieten degraderen en die daardoor bleven verschijnen.

Juist het gemis aan goede voorlichting en een open nieuwsvoorziening was er de oorzaak van, dat al spoedig verschillende uitgaven begonnen te verschijnen, waarvoor niet de toen verstrekte vergunning was gevraagd of verkregen.

De tijd van de illegale bladen brak aan. Deze in omvang meestal kleine krantjes deden uitstekend werk. Ze probeerden in allerlei toonaarden de motieven van de oorlog en die van het verzet uiteen te zetten en steeds opnieuw betuigden ze hulde aan het Oranjehuis en onze Oranjevorstin. Zo kweekten die krantjes mede een geest van verzet tegen de bezetters en tegen de maatregelen, die de Duitsers namen.

Illegale bladen

De redacteurs, journalisten en schrijvers die eraan meewerkten, deden hiermede belangrijk werk. Zij trachtten te voorkomen, dat ons volk door de valse en dikwijls al te doorzichtige propaganda van de Duitsers op de duur zou worden beïnvloed en

Niet alleen oud-minister Toxopeus blijkt naar de liberale kamerfractie overgeheveld te worden maar ook voor de voormalige bewindsman van Financiën Witteveen moet er een plaatsje ingeruimd worden. En ondertussen wacht iedereen af wie voor de beide heren het veld gaan ruimen. De fractieleden hebben enig respect gekregen om bij zichzelf te rade te gaan over de vraag: wie van u wil de minste zijn? De hier en daar geopperde mogelijkheid dat mevrouw Van Someren haar zetel beschikbaar zou kunnen stellen is niet zo gek. Temeer niet nu blijkt dat zij — een politiek primeur in Nederland — in gezegende omstandigheden verkeert. Maar zelfs als die vlieger opgaat is men er nog niet, nu twee oud-ministers op de drempel van de fractiekamer staan. Onze aloude liberale zuilenmepper mevrouw Van Someren moge dan van tijd tot tijd praats voor twee hebben en nu ook (en dat is een gelukwens waard) materieel welhaast voor twee tellen, de kieswet staat toch nog steeds niet toe dat we haar voor zowel Toxopeus als Witteveen inruilen. Misschien zien we haar nog wel hand in hand met Kammeraad het Binnenhof verlaten om bij de poort met een breed gebaar tegen het landsbelang te zeggen: „Gaaf u voor .....

In middels gaat het leven in Den Haag met sneltreinvaart door. Premier Cals heeft twee uur lang zijn verklaring afgestoken en heel Nederland heeft hem over radio en t.v. kunnen horen. En wordt het beleid nu omgebogen of niet? Ja, nee, ja, nee, ja, nee, ja... mensen, wat kan het ons schelen als het maar een goed beleid is? Een beleid is slecht als je er een hoop ellende van ver-

vergiftigd door nationaal-socialistische ideeën. Dat daarbij ook weleens goedkope propagandaleuzen werden gebruikt, mag ons niet verbazen.

Maar ons Nederlandse volk is veel dank verschuldigd aan al degenen, die hun leven in de waagschaal stelden door te schrijven voor de illegale blaadjes. Niet alleen dat men daardoor nieuws hoorde dat men op geen enkele andere wijze vernemen kon, maar vooral ook omdat die illegale pers opriep tot verzet en nogeens verzet.

Maar wellicht nog meer dank is men schuldig aan de drukkers van de illegale krantjes. Veel meer dan schrijvers en journalisten waren zij het, die hun leven in de waagschaal stelden. Want het zetten en drukken van dergelijke

wacht en het is goed als je er heil in ziet. En ik weet niet hoe het u gaat, maar is verwacht er veel van. Voor allerlei problemen waar we nu al tijden mee tobben worden uitwegen gewezen en ook probeert dit kabinet een beetje in het voren te zorgen. Extra geld voor ontwikkelingshulp, extra geld voor de gemeenten waar plaatselijke politici van elke kleur al tijden jammeren dat ze geen middelen hebben om hun doelen te bereiken en extra geld ook voor het wetenschappelijk onderwijs dat — mede — de grondslag moet leggen voor toekomstige welvaart. En wie moeten dat dan allemaal betalen? U en ik en hij en zij en jullie en jij en wij allemaal naar evenredigheid van wat we te verteren hebben. Een zielige gedachte als men bedenkt dat wij meestal — wat we ook verdienen — allemaal net iets minder krijgen dan we eigenlijk zouden moeten hebben om onbekommerd te zijn, aan de andere kant een aardige gedachte ook omdat wij van al die openbare voorzieningen allemaal profijt hebben zelfs — om eens wat te noemen — als het bijzondere scholen zijn. Misschien vindt u het ondanks alles toch een belabberd program. Wilt u dan zo vriendelijk zijn om even te laten weten op welke punten het u tegenstaat. Niet omdat ik me (want ik wil positief-kritisch zijn en blijven, net als de C.H.U.) geroepen voel alles te verdedigen wat dit kabinet ons belijft te presenteren, maar wel omdat ik graag bereid ben mijn oordeel met uw hulp van vooroordeel te zuiveren.

Op het moment dat deze meditatie geschreven wordt is het debat over de regeringsverklaring nog niet eens begonnen. De techniek en de verjaardag van Hare Majesteit laten geen grotere actualiteit toe. Mijn

enige houvast is de verklaring sec. En daar vallen toch wel een paar bijzondere dingen over op te merken. Punt één verkeren wij voor het eerst sedert de oorlog weer eens in de gelukkige omstandigheid dat de (enige) formateur als premier in de gelegenheid is rekening en verantwoording af te leggen van zijn daden. En de heer Cals heeft niet nagelaten van deze gelegenheid uitvoerig gebruik te maken. Daarbij heeft hij wat niemand ontgaan zal zijn vooral het uitvallen van de CHU gedetailleerd verklaard. Vlijmscherp en op de man af heeft hij mr. Beernink van de CHU gewezen op wat zijns inziens onlogisch is in het optreden van de fractieleider van de unie, zo scherp zelfs dat degenen die politieke-zachtzinnigheid-tot-elke-prijs voorstaan het niet helemaal netjes vonden. Hoe dat zij, men proefde hier de revanche van de man die wekenlang (tot zwijgzaamheid gedoemd) zijn ergeris heeft zitten opkroppen over verhalen waarin hij een dubbele bodem bespeurde. Het moest er nu uit en het kwam er nu uit. De — althans uiterlijk — immer onaangedane Beernink liet het allemaal over zich heen komen zonder een woord van verweer. De weerwoorden bewaarde hij kennelijk voor het debat en u zult ze vernemen hebben tegen de tijd dat u dit stukje onder ogen krijgt. Eén ding is zeker, de unie mocht blij zijn dat ze er de Zwolse toogdag al op had zitten. In de Overijsselse hoofdstad was het kritische woord van de voormalige aanvoerder van de uniejeugd Bud-dingh' gesmoord in bewogen eendracht. Met criticasters van buiten — zoals de premier in hoogsteigen persoon — hoefde men er niet te rekenen. En waar geen partij zich aan de vooravond van de oppositie onderlinge twisten kan veroorloven, moet men voor deze situatie begrip hebben.

Wel heeft het mij als gast van de unie in Zwolle (het was er goed van eten en drinken, ik kan het ieder aanbevelen) een beetje verbijsterd dat een overigens toch zo kalme partij de logica zozeer verdringt ten gunste van de pure emotie. Maar ja, als die vermaarde „klimaatverschillen" helemaal uit de lucht gegrepe waren dan hadden we allang een fusie gehad. En nu was in Zwolle „toenadering" al bijna een vies woord.

richten en beschouwingen, welke wij volgens de opvattingen van de bezettende macht onder geen beding zouden mogen lezen.

Met pijn in het hart denken wij ook aan die drukkers van illegale lectuur, die in handen van de bezetters vielen. Zij kregen de kogel, of vonden de dood in een concentratiekamp.

Wij willen deze moedigen eren — en geen betere tijd om dit te doen is aan de vooravond van het feest om de bevrijding.

In een volgend nummer hopen wij omtrent de werkwijze van de illegale drukkers iets meer te vertellen.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage

Voor de abonnementenadministratie van het weekblad „Nederlandse Gedachten" wordt, wegens huwelijk van tegenwoordige medewerkster, gevraagd: een

administratieve medewerkster

Tot haar werkzaamheden behoren:

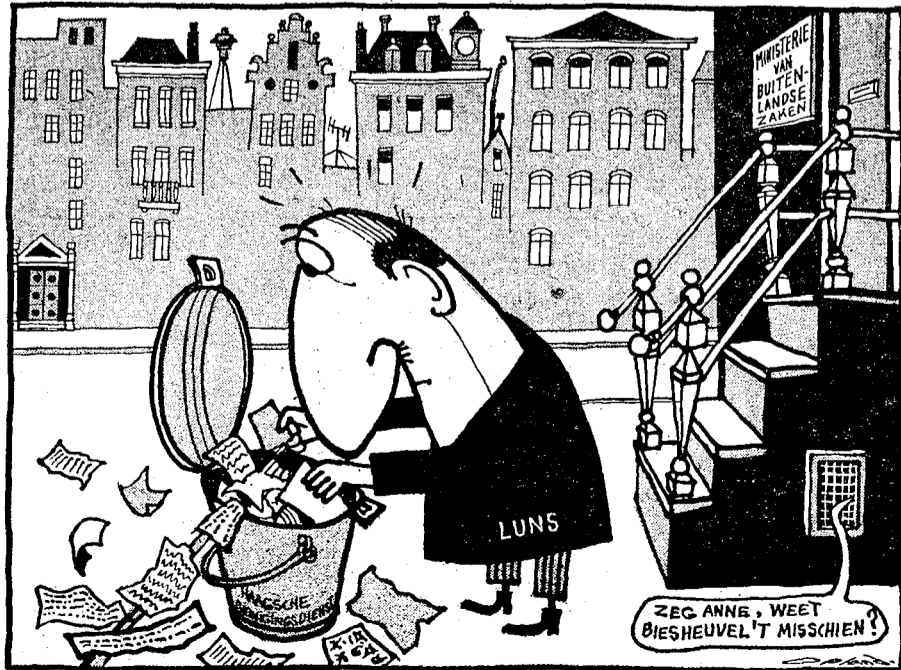
- het gereedmaken van nota's
- het boeken van betalingen
- het verwerken van mutaties
- het voeren van correspondentie

Een middelbare opleiding is vereist, alsmede een goede accuratesse. Leeftijd tot 25 jaar.

Geboden wordt een zelfstandige functie op een kleine afdeling, waar in goede teamgeest wordt gewerkt, vijfdaagse werkweek, salaris volgens rijksregeling overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties worden gaarne ingewacht bij het secretariaat, eventueel telefonisch onder nummer 070 - 631023.

INDONESISCH DUISTER

„Wat heeft Soekarno nou toch precies gezegd...?"

(Uit de Volkskrant)

Regeringsverklaring

De formatie

Over de gang van zaken tijdens de formatie zei de heer Cals o.a.:

De derde vraag, die ik in mijn eerste onderhoud aan de fractievoorzitters van K.V.P., P.v.d.A., A.R.P. en C.H.U. heb voorgelegd was of zij akkoord konden gaan met de inhoud van een door mij aan hen overhandigd stuk omtrent de aard en omvang der aan te gane bindingen. In dit stuk werd de eigen positie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid van de regering enerzijds en die van de Staten-Generaal anderzijds duidelijk onderscheiden en vooropgesteld. Vervolgens werd de noodzaak beklemtoond, dat het komende kabinet — wilde het zich verzekerd achten van een vruchtbare samenwerking met de volksvertegenwoordiging — moest kunnen rekenen op de instemming der fractievoorzitters als door hun groepen gekozen leiders althans ten aanzien van controversieel liggende belangrijke vraagstukken.

Ik wijs er met enige nadruk op, dat deze binding door alle vier de fractievoorzitters is aanvaard. Het is jammer, dat daarvan niets blijkt in de verklaring, die op 25 maart namens de C.H.U.-fractie door haar voorzitter tegenover de pers werd afgelegd, noch ook uit de vele verklaringen, die hij nadien heeft afgelegd.

Over de wijze waarop de breuk met de C.H.U. ontstond, deelde de heer Cals het volgende mede:

Op 23 maart vond toen de eerste gezamenlijke bespreking plaats met de fractievoorzitters van K.V.P., P.v.d.A., A.R.P. en C.H.U. Daarin werd allereerst het door mij gedane procedurevoorstel unaniem aanvaard. Voorts werd de lijst van onderwerpen vastgesteld, die in het „basisprogramma” zouden worden opgenomen.

Daarbij werd onder meer afgesproken, dat eerst algehele overeenstemming over het radio- en televisiebeleid moest zijn verkregen, voordat andere onderwerpen aan de orde zouden komen.

Vervolgens werd het radio- en televisiebeleid — aan de hand van een daartoe opgestelde samenvatting van hoofdpijnen van het te voeren beleid — besproken, waarbij op één punt — het getalscriterium — geen overeenstemming kon worden bereikt, omdat de heer Beernink daarover eerst zijn fractie wilde raadplegen. Daartegen bestond bij de overige gesprekspartners uiteraard geen bezwaar. Wel maakten dezen bezwaar tegen een poging van de heer Beernink om alsnog de beslissing over het radio- en televisiebeleid op de lange baan te schuiven. Nog afgezien van het feit, dat zulks in strijd zou zijn met de tevoren gemaakte afspraak, zou het bovendien incorrect zijn tegenover de V.V.D., die juist wegens verschil van inzicht over het radio- en televisiebeleid niet aan de besprekingen had deelgenomen. Maar vooral zou een dergelijke handelwijze de moeilijkheden, die tot de kabinetscrisis hebben geleid, niet oplossen en daarmee de kiem leggen voor een nieuwe crisis. Daarom meende ik — daarin door de fractievoorzitters van K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P. gesteund — van de fractievoorzitter van de C.H.U. een duidelijke uitspraak te moeten vragen. De fractievoorzitter beloofde daarop deze kwestie in zijn fractie te bespreken. Een duidelijke uitspraak heeft dit echter niet opgeleverd. In de bijeenkomst met de vier fractievoorzitters van 25 maart legde de heer Beernink wel de verklaring af, die is opgenomen in stuk VI, het communiqué waarin ik op die dag het standpunt van de drie overige fractievoorzitters en van mijzelf heb bekendgemaakt. Ik moge voor dat standpunt naar dit stuk verwijzen.

Vooraf de derde (laatste) alinea der verklaring gaf in de bespreking van 25 maart aanleiding tot discussie. Ik wil die alinea ter wille van de duidelijkheid thans voorlezen:

„De fractie heeft zich echter op het standpunt gesteld, dat zij zich niet vooraf kan binden aan een onderdeel van het regeringsprogramma, te weten het onderdeel, dat betrekking heeft op het radio- en televisiebeleid, zonder dat zij voldoende inzicht heeft in het gehele regeringsprogramma en in de zetelverdeling.”

De formatie en de drie fractievoorzitters meenden daarin aanvankelijk te mogen lezen, dat de C.H.U.-fractie zich wel over het radio- en televisiebeleid zou uitspreken, wanneer zij het gehele

op dinsdag 27 april j.l. heeft minister-president Cals in de Tweede Kamer verantwoording afgelegd van zijn beleid als formateur en het program uiteengezet, dat de Regering in de komende twee jaar tot uitvoering hoopt te brengen.

De hoofdzaken van de regeringsverklaring treft u hieronder aan.

regeringsprogramma en de zetelverdeling zou hebben gezien. De heer Beernink verklaarde echter keer op keer, dat zulks niet het geval was; hij bevestigde herhaaldelijk dat, ook als de C.H.U.-fractie zich volledig met alle overige programmapunten zou kunnen verenigen, indien zij voorts met de zetelverdeling zou instemmen en zelfs in het nieuw te vormen kabinet zou zitting nemen, desalniettemin de mogelijkheid aanwezig zou blijven, dat de meerderheid van zijn fractie en ook hij zelf zich tegen het voorgestelde radio- en televisiebeleid zouden verklaren. Hij wenste op dit punt noch zijn fractie, noch zich zelf te binden.

Ik moet dus vaststellen, dat deze feiten duidelijk anders liggen dan de Unieraad van de C.H.U. veronderstelde, toen hij in zijn communiqué van 10 april „constateerde”: „dat het breekpunt slechts is geweest de eis van een binding vóór de bespreking van de rest van het regeringsprogram aan het eerste, toen voorgelegde voorstel-Cals inzake het toekomstige omroepbestel en dus niet de vraag of dat omroepbestel al dan niet voor de fracties een „vrije kwestie” moet zijn.”

Nadat pogingen, met name van de fractievoorzitter der A.R.P., om toch tot een oplossing te komen, door de heer Beernink waren afgewezen, restte ons slechts unaniem te concluderen, dat het in de gegeven situatie geen zin had het gezamenlijk overleg met de vier fractievoorzitters voort te zetten.

Ik ben op deze zaak om twee redenen zo uitvoerig ingegaan. Laat ik eerst de minst belangrijke noemen, die mij persoonlijk toch wel beklemt. Dat is nl., dat er van bepaalde zijde — blijkbaar bij gebrek aan volledige voorlichting — wordt uitgegaan van veronderstellingen, die absoluut geen grond kunnen vinden in de werkelijke gang van zaken.

De voornaamste reden waarom ik zoveel aandacht aan deze kwestie besteedde is echter gelegen in het feit, dat er mijns inziens een zeer zware verantwoordelijkheid op een formateur rust de keuze van partijen zo objectief en eerlijk mogelijk te doen geschieden. Ik heb dat in alle oprechtheid en met nauwgezetheit trachten te doen. Van den beginne af aan heb ik volledig open spel gespeeld tegenover alle fractievoorzitters en tezamen met hen de spelregels opgesteld, waaraan ik mij angstvallig heb gehouden. Ik kan waarderend opbrengen voor de duidelijke houding der V.V.D., die terecht concludeerde, dat zij — gezien de voorgeschiedenis en het door haar tegenover de informateur ingenomen standpunt — niet verder aan het overleg kon deelnemen.

Ik kan echter niet begrijpen, dat iemand, die eerst vrijwillig en nadrukkelijk akkoord is gegaan met hem schriftelijk voorgelegde stukken (binding en procedure) nadien de formateur verwijt overeenkomstig die stukken gehandeld te hebben.

Ten aanzien van de andere punten die in de Regeringsverklaring aan de orde kwamen, volgen hieronder onderwerps-gewijs de voornaamste passages:

Ontwikkelingshulp

Om de kwaliteit van de Nederlandse ontwikkelingshulp te verbeteren zal de

lijke behoeften. Hierbij merk ik ter voorkoming van misverstand nadrukkelijk op dat, daarbij uiteraard de behoefte aan een verantwoorde ontspanning allerminst wordt uitgesloten.

Dit criterium kan niet het enige zijn; ik wees er al op, dat de beschikbare zendtijd verre van onbepaald is, hetgeen meebrengt dat er nadere criteria zullen moeten worden aangelegd. Wat ligt dan in een democratische maatschappij meer voor de hand, dan dat aangesloten wordt bij hetgeen werkelijk in het volk blijkt te leven? Met andere woorden: het getalscriterium dient te worden betrokken bij de beslissing over de vraag of, en hoeveel zendtijd kan worden toegekend. Wanneer men van een dergelijk objectief meetbaar criterium afstapt, dan is de weg voor willekeur volledig open. De regering heeft dan ook welbewust voor deze combinatie van criteria gekozen en zij meent, dat daardoor naar goede democratische zede gelijke rechten worden gegeven aan allen, die in Nederland een beroep willen doen op zendtijd in radio en televisie.

Overheidsuitgaven

Het streven van de regering is er sedert een aantal jaren op gericht de stijging van de rijksuitgaven te doen achterblijven bij, althans niet te doen uitgaan boven de groei van het reële nationale inkomen. Ook het huidige kabinet aanvaardt deze gedragslijn als uitgangspunt. Daargelaten het oordeel omtrent de absolute hoogte der overheidsuitgaven is intussen wel gebleken, dat aan de nagestreefde gedragslijn voor het accres niet altijd strikt kan worden vastgehouden. In de laatste jaren is het steeds duidelijker geworden dat zonder een tijdelijk grotere toeneming van bepaalde rijksuitgaven geen oplossing mogelijk is voor enkele knelpunten, die juist terwille van de toekomstige groei van het nationale inkomen moeten worden weggenomen en die anders niet alleen de toekomstige welvaartsstijging, maar ook het gehele welzijn van ons volk bedreigen. Deze knelpunten zijn, zoals reeds gememoreerd, het gevolg van het samengaan van een voortdurend sterke bevolkingstoename en een krachtige welvaartsstijging, die grote eisen stellen aan talrijke gemeenschapsvoorzieningen.

Gemeenten

Het voorlopige uitkeringspercentage uit het gemeentefonds voor 1965 blijkt achteraf te laag te zijn gesteld. De regering stelt zich dan ook voor op korte termijn maatregelen te treffen, die ertoe leiden, dat voor 1965 een bedrag van f 50 miljoen aan additionele middelen ter beschikking van de gemeenten zal worden gesteld.

Het voor de lagere publiekrechtelijke lichamen geldende leningsplafond zal worden verhoogd nu het bedrag aan eigen middelen, dat aangewend kan worden voor de financiering van investeringen — mede om de acute moeilijkheden te overwinnen, die zich voordoen bij de financiering van de aardgasbouw —, lager is dan bij de vaststelling van het plafond werd voorzien.

Budgettaire middelen

Vanzelfsprekend zullen — vooral in de huidige economische omstandigheden — de additionele overheidsuitgaven niet tot inflatie aanleiding mogen geven. De regering zal in de komende Troonrede en miljoenennota concreet aangeven welke in dit kader passende middelen zullen worden aangewend om de noodzakelijk hogere uit-

Ruimtelijke ordening

De accentuering van de zorg voor onze leefruimte is een eis van onze tijd. Het is te voorzien, dat onze bevolking zich in de rest van deze eeuw zal uitbreiden tot ongeveer 20 miljoen of gemiddeld 600 inwoners per km². De aanspraken op de bodem worden talrijker, dringender en onderling tegenstrijdiger. Het bestaan van onze groeiende bevolking kan slechts worden verzekerd door een snel voortgaande industrialisatie en verdere ontwikkeling van de economische diensten. Grote delen van Nederland zullen daardoor in de stedelijke sfeer worden gebracht. Tegelijkertijd vraagt de modernisering van de landbouw een ingrijpende omvorming van de landelijke gebieden, waarop ook een beroep wordt gedaan voor militaire oefenterreinen, recreatie, enz. De verkeersontwikkeling is ook in ons land zozeer toegenomen, dat daardoor ernstige problemen op de weg en in de binnensteden zijn gerezen. Bij dit alles komt meer en meer ook de invloed van dit hele proces op het leefmilieu in het geding. Duidelijk dringen de vraagstukken van luchtverontreiniging, geluidshinder e.d. zich aan ons op. De verzilting en vervuiling van de wateren nemen zorgwekkende afmetingen aan, mede ten gevolge van de slechte kwaliteit van het Rijnwater.

Het is de bedoeling deze problematiek in haar algemeenheid uiteen te zetten in een nieuwe nota inzake de nationale ruimtelijke ordening. De regering streeft ernaar in deze nota, die zij in de tweede helft van 1966 aan de Kamer hoopt aan te bieden, duidelijke en concrete beleidslijnen te trekken.

Radio en televisie

Hoe moet de overheid nu beslissen wie een zendvergunning wordt verleend? Wie over vergunningen spreekt, spreekt over vergunningsvoorwaarden, en allereerst wel over criteria, waaraan een zendgemachtigde moet voldoen om als zodanig te kunnen optreden. U hebt in het u toegezonden stuk kunnen zien welke criteria de regering wil aanleggen. Het eerste criterium geldt de aard en de doelstelling van de betrokken organisatie, die gericht moet zijn op bevrediging van in ons volk levende culturele of godsdienstige dan wel geeste-

Mr. H. K. J. Beernink: "Bewaart Uwe Unie wel"

SAMENWERKING MET A.R. AFGEWEEZEN

Vrijdagavond begon de Christelijk Historische Unie in Hotel "Suisse" in Zwolle aan haar tweedaagse vergadering.

In de zaal zaten opeengepakt de politieke nazaten van Lohman, waar op 22 mei a.s. de volgelingen van Kuyper zullen bijeen komen.

Wanneer we in ons blad een impressie willen geven van de bijeenkomsten van de C.H.U., dan gebeurt dit niet in de wetenschap dat Antirevolutionairen en Christelijk Historischen elkaar na zoveel jaar genaderd zijn. Algemeen kan gezegd worden, dat we geen stap dichterbij gekomen zijn. De emoties op 23 en 24 april 1965 moeten gelijk geweest zijn aan die van ruim zeventig jaar geleden, toen de scheiding tussen A.R. en C.H.U. zich voltrok.

Geen samenwerking

Een duidelijk beeld hiervan kwam tot uiting, toen de voorstellen in behandeling kwamen, die een nauwere samenwerking met de A.R. beoogden. Een voorstel van de kiesvereniging Alkmaar om zoveel mogelijk tot samenwerking te komen (b.v. door het samen vergaderen van de Kamerfracties) werd vrijwel alleen gesteund door de kiesvereniging Harderwijk, die in het verloop van de vergaderingen nog wel meer van zich deed spreken. Zonder succes overigens. Het voorstel van Alkmaar werd weggestemd en wel met een overgrote meerderheid.

Een poging die de kiesvereniging Apeldoorn ondernam om, waar gezamenlijk wordt opgetreden bij gemeenteraadsverkiezingen, onder een gelijkkluidende naam uit te komen, werd ook van de hand gewezen.

Mr. J. W. van Gelder — de secretaris van de Unie — zei van dit voorstel, dat er over dit punt wel meer was gediscussieerd. Hij was van mening, dat er van het Hoofdbestuur geen advies in die richting diende uit te gaan omdat de verhoudingen niet overal gelijk waren.

De tongen — en een daverend applaus — kwamen anders wel los bij dit (afgevoerd) samenwerkingsvoorstel.

"Zijn jullie dan vreemdelingen in Jeruzalem", riep een oude afgevaardigde uit Overijssel uit "en hebben jullie de dingen niet gezien die de laatste dagen geschied zijn?"

Een afgevaardigde uit Den Haag zocht het meer in eigentijdse voorbeelden. "De Antirevolutionairen" zei hij "wisten altijd zo goed hoe het moest, maar zij leken op De Gaulle met betrekking tot Duitsland. De Franse president wilde wel een vriendschapsverdrag, maar dan moest Duitsland precies doen, wat De Gaulle wilde". Hij had nooit in een samenwerking geloofd en met hem vele Antirevolutionairen. De goedwillende A.R. staan na de jongste ontwikkelingen te kijken gelijk Duitsland nu kijkt wanneer Gromyko bij De Gaulle op bezoek komt. Hij adviseerde de Unie in de komende tijd een zekere ingetogenheid en zwijzaamheid. Deze houding zou de Unie zeer ten goede kunnen komen.

Stuurliu gevraagd

Het laatste voorstel dat betrekking had op de verhouding A.R.—C.H.U., kwam van de kiesvereniging Woerden. Deze k.v. adviseerde de commissie, die bezig is met de formulering van het beginselprogramma, te doen uitbreiden met twee Antirevolutionairen als waarnemers.

Gelet op de ervaringen opgedaan bij de andere voorstellen, kon verwacht worden, dat ook deze poging om tot meer samenwerking te komen tot mislukking gedoemd zou zijn.

Opmerkelijk was dat een jonge man de kathedra beklom en daar beoogde, dat de samenwerking niet afgeremd moest worden, maar dat er gestuurd zou worden.

"Wanneer er niet gestuurd wordt, kan er een situatie ontstaan waar we allen niet gelukkig mee zijn. We moeten bouwen aan de toekomst, omdat een beginselpartij van grote waarde kan zijn. Alleen in een commissie waarin het beginselprogramma wordt opgesteld, kan

men elkaars inzichten peilen, want daar komen de principiële punten aan de orde".

Deze jongeman bleek een eenling te zijn, want een andere spreker — die voor zijn woorden een warm applaus in ontvangst mocht nemen — zei: "hoe is het mogelijk dat de C.H.U. hierbij potentiekijkers kan hebben. We zijn niet sa-

Mr. H. K. J. Beernink

... ik had drie dingen kunnen doen...

mengerogd en er is geen commissie om dit te onderzoeken. Het mentaliteitsverschil in de A.R. en C.H.U. is groot".

Geen fusie

Secretaris Van Gelder trachtte de behandeling van deze voorstellen los te koppelen van de huidige politieke situatie. Hij was echter wel van mening, dat er door de gebeurtenissen van de laatste tijd een verwijdering kan ontstaan (!). De heer Van Gelder adviseerde de vergadering het prae-advies van het Hoofdbestuur te volgen en het voorstel van Woerden af te wijzen. De Unie-secretaris tekende hierbij nog aan, dat men toch niet vrij zou zijn in het kiezen van A.R.-waarnemers.

"We zouden terecht komen bij mensen die op het ogenblik daar iets te vertellen hebben". Het zou voorts een doorkruising zijn van het periodiek overleg dat reeds tussen de besturen van beide partijen gevoerd wordt.

Kenmerkend was overigens zijn mededeling, dat het niet te verwachten is, dat in de nabije toekomst de partijen elkaar zullen vinden. In deze situatie past het niet andere mensen er bij te halen.

Een vrije kwestie?

In de landelijke pers heeft u inmiddels kennis kunnen nemen van de hoofdstrekkings van de rede van Unie-fractievoorzitter Beernink, die hij de volgende dag in "De Buitensociëteit" hield.

Het komt hierop neer, dat de C.H.U. niet vrijwillig in de oppositie is gegaan, maar dat zij buiten spel is gezet.

Wanneer men de rede van de heer Beernink leest is het duidelijk, dat overeenstemming op het gebied van radio en t.v. wel uit moest blijven.

Wij citeren enkele uitspraken.

Over oud-minister Scholten:

"wanneer hij bij de behandeling van het omroepvraagstuk in het kabinet gezweven zou hebben, zou dat misschien geleid hebben tot zijn aanblijven als minister. Maar het siert de heer Scholten, dat hij zijn verleden niet heeft willen verloochenen en niet de reuzenzwaai gemaakt heeft, die anderen gemaakt hebben. Ook voor hem geldt, dat onze Unie met bijzonder veel waardering zijn optreden als minister heeft gadege-slagen".

Over de aanvaarding van de nota-Cals inzake de regeling van het radio- en t.v.-bestel:

"ik had toen drie dingen kunnen doen. Ik had mij met deze nota kunnen akkoord verklaren. Dit zou betekend hebben het verloochenen van mijn verleden, dat zou betekend hebben een totaal inconsequente houding en dat zou betekend hebben een reuzenzwaai van 180°. Een dergelijke houding was voor mij totaal onmogelijk. Ik heb er dan ook geen moment over gedacht en het streed tegen mijn besef van eerlijkheid en fatsoen in de politiek om een dergelijke houding aan te nemen".

In beide citaten wordt gesproken over "het verleden" en over "een reuzenzwaai". Men vraagt zich intussen wel af hoe iemand gedwongen kan worden tot het nemen van een reuzenzwaai, als deze zaak tot op de huidige dag voor de C.H.U. als een "vrije kwestie" geldt. Wij zijn dan ook geneigd te veronderstellen, dat het wel een "vrije kwestie" in de C.H.U. zal zijn, doch met uitzondering van de heren Scholten, Beernink en enkele leden van zijn fractie, gelet op "het verleden". De steun die de heer Beernink later op de dag ontving van zijn fractiegenoot de heer Kikkert, waarbij deze nadrukkelijk verklaarde "dat alles wat er gebeurd is onder leiding is geweest van onze fractievoorzitter" past dan ook geheel in dit schema, temeer daar hij er op wees, dat er in de Unie verschillende opvattingen leven ten aanzien van het radio- en t.v.-beleid.

Een eenling

Het enige oppositionele geluid kwam van de heer Buddingh uit Hilversum. Hij heeft er niet veel vreugde aan beleefd. De heer Buddingh, die met een massaal „boeh“-geroep in de rede werd gevallen, trachtte aan te tonen, dat de heer Beernink een meer persoonlijke politiek had gevolgd. Hij meende dat de oplossing van de heer Cals volledig aansloot bij ons maatschappelijk patroon. De gedachte die ook altijd in in de Unie had geleefd, kwam in dit ontwerp naar voren. De ontplooiing van het eigen initiatief. Nadrukkelijk vroeg de heer Buddingh aan de heer Beernink, nu deze had gesteld, dat hij zijn verleden niet kon verloochenen, of het hem dan wel waard was met de liberalen in de oppositie te gaan. De Hilversumse afgevaardigde was verontrust over deze gang van zaken en hij vreesde dat de C.H.U. in de ogen van het Nederlandse volk op één hoop met de V.V.D. gegooid zou worden. Over de verhouding A.R.—C.H.U. zei hij, dat in de gedachten van de jongeren deze ene protestantse partij al bestaat.

Trouwe volgelingen

De gedachte aan die ene protestantse partij leeft echter nog niet bij de voorzitter van de C.H.-jongeren, de heer Baarda. Deze jonge man schaarde zich geheel achter het beleid van de fractie voorzitter en noemde de situatie rondom de kabinetsformatie „politiek gekonkel". Zijn enthousiasme voor meer samenwerking met de antirevolutionairen was wel geluwd. Hij stelde evenwel voor door te gaan met het praten met de A.R.

Zoals gezegd, de enige man die op niveau een politieke discussie trachtte te voeren moest het onderspit delven. De aanwezigen voelden zich echter beter thuis bij een afgevaardigde die ronduit verklaarde geen verstand van radio en t.v. te hebben, maar nu de heer Beernink in de oppositie was gegaan, gedacht had „ik doe van harte mee".

Van deze dagen en uit de rede van de heer Beernink zouden we nog meer kunnen releveren. De algemene indruk is geweest: geen samenwerking met de A.R.; het volgen van de leider door „dik en dun" en ovaties op genomen besluiten en op momenten dat stil nadenken geboden was.

Wanneer u dit nummer ontvangt, zijn de debatten over de regeringsverklaring gehouden. We hopen hier de volgende week op terug te komen. Misschien dat er dan meer klaarheid komt in de verklaring van de heer Beernink, dat de reden van zijn opstappen tijdens het beraad met de fractievoorzitters en de heer Cals gelegen is in het feit "dat niet is afgesproken, dat er over het vraagstuk van radio en televisie van tevoren een bindende afspraak zou moeten worden gedaan vóórdat over de andere punten en over de zetelverdeling zou worden gesproken".

Als nu straks anders blijkt?

Dan hebben in ieder geval de C.H.-afgevaardigden in Zwolle hartstochtelijk kunnen applaudiseren.

De oude dr. Tilanus heeft misschien zijn Unie in deze uitbarstingen niet herkend.

Wellicht dat van enkelen intussen de ogen zijn opengestaan en dat zij inzien dat het ook anders had gekund.

Misschien dat zij er volgend jaar iets over willen zeggen.

Tenminste... hgr.

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

oud-hollands papier o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeiend papier, filterpapier, aan vellen, rondvilters en vouwvilters voor chemische en technische doeleinden.

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Sleepdienst „Broedertrouw“ n.v.

v/h Fa C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

N.V. **GERFA** Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf

JERICHOLAAN 6a - ROTTERDAM-16

Telefoon 010 - 138234/113923

Beurstelefoon 010 - 131521/128409

Telex 21652

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

FA. J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546

Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie

van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Tien jaar na Bandoeng-conferentie

In Azië en Afrika is eenheid ver

PRESIDENT BOURGUIBA VAN TUNESIË heeft de knuppel in het Arabische hoenderhok gegooid met zijn verklaring, dat een Arabische aanval op Israël tot mislukken gedoemd zou zijn en dat het tijd geworden is om „te Rome of in een andere hoofdstad te onderhandelen over een oplossing van het netelige Palestijnse probleem“. Hij moet wel erg zeker van zijn zaak zijn geweest, toen hij deze belangrijke uitspraak deed tegenover Tunesische studenten. Want zo iets heeft men in de Arabische wereld nog nooit hardop durven zeggen. Vooral sedert Gamal Abdel Nasser (eerst premier en later) president van Egypte (of de Verenigde Arabische Republiek als men wil) was geworden, was het wachtwoord onder alle leiders in de Arabische wereld, dat „het kankergezweel Israël uit het Arabische lichaam moest worden gesneden“. En elke regering die zichzelf respecteert en er prijs op stelde aan de macht te blijven, plaatste de vernietiging van de staat Israël bovenaan op haar program. Ook al dachten ze er in hun hart heel anders over, zoals koning Hoessein van Jordanië. De invloed van Nasser was echter zo groot in de Arabische landen, dat een pleidooi voor onderhandelingen met Israël over een vreedzame regeling van de Palestijnse kwestie, politieke zelfmoord zou hebben betekend.

HET HOGE WOORD

En nu heeft dan president Bourguiba het aangedurfd, het hoge woord er uit te gooien, Nasser of geen Nasser. Hij heeft er zelf meteen al bij gezegd, dat er in de nabije toekomst echt niet op gehoopt hoeft te worden, dat er inderdaad met Israël onderhandelingen gevoerd zullen worden. Bourguiba realiseert zich terdege, dat de Joodse staat geen duimbreed van zijn grondgebied zal prijsgeven. Maar hij beseft ook, dat er nooit iets kan worden be-

reikt, als beide partijen onverzoenlijk tegenover elkaar blijven staan. De Tunesische president heeft zich altijd verzet tegen Arabische aansporingen tot een „heilige oorlog“ tegen Israël. Zijn theorie is het zogenaamde „bouguibisme“ — een langzame, trapsgewijze evolutie. En hij heeft er nooit tegen op gezien, dat zijn afwijkende mening hem zou blootstellen aan felle kritiek. De wijze, waarop men in Egypte en andere Arabische landen op zijn suggesties heeft gereageerd, heeft hem geenszins verbaasd.

Bourguiba (links) en Nasser, een half jaar geleden. Toen nog onuitgesproken gedachten. Nu is het hoge woord er uit en zal het ook wel met de schijnbaar hartelijke relatie gedaan zijn.

♦ BOUG
NASE
♦ NKRE
VERI

Ook de reactie van isel is voor hem bepaald is e rassing gekomen. Boun h ook geen pasklare reg, d vaard of verworpen werd enige wat hij wil is ges gang brengen, hetwel le een vreedzaam samen Arabieren en Joden.

NUTTIG

Om duidelijk te mawat doelde, verklaarde Blaa bewapeningswedloopt I oosten: „De agressie 1956 Israël, Engeland en rijk door de gehele wereld de aanvallers wrenoc zich terug te trekke d wijze is een Arabisch o huidige omstandighe mis gedoemd. Al dat ijze door litairen met grote kostd gebracht, is nutteloos steld de Palestijnse vlucht te triëren naar een speijge gebied van Israël, als v sprekingen met de sche ring“. Dit zou beter an dige situatie. „Het is m dat de verbetering n blijven, dat de gehele acht aan Arabische en Israe zi veranderen.

Als zij volledig in waast bestaan, als zij econo kingen aanknopen, alot werking komen, ver volk slotte hun verschil ruziek aanschijn van het mooste veranderen. Alle lande rustig aan hun ontvng l wijden omdat zij zie lar hun bestaan bedreigen te voelen.

TE MO

Dit klinkt te mooi ear En dat is het ook. Blaa is schijnlijk helemaal vrier Israël. Men neemt a her ogen staat, Israël te vereren Arabisch-Joodse federaat. zelfs niet uitgesloten, e en stander is van het ugen v litaire druk op de ang Aviv om de bereidhe ond delen wat groter te n Voor guiba is echter niet h sulta eventuele onderhande h langrijkst, maar alleeds h zelve, dat onderhande n g zullen worden en dat e ee lige oorlog“ niet meed g laat staan gesproken het duidelijk te zeggen g uib

ka e zoeken

GUIBA DAAGT SER UIT REMAH BRENGT RIJDERING

anische zijde
dus een ver-
ou heeft dan
reg, die aan-
worden. Het
gesprek op
en leiden tot
tussen

Nasser een wapen uit de handen slaan, waarmee hij de kleinere Arabische landen tot dusver in zijn ban heeft gehouden. Zolang Nasser de vernietiging van Israël kan blijven proclameren, stelt men hem in de gelegenheid, een overheersende rol te spelen. Wanneer de overtuiging veld wint, dat die vernietiging niet meer dan een wensdroom moet blijven, keren de kansen van Nasser.

Wat hij be-
Bba over de
et Midden-
1956 (door
rijk) werd
eordeeld en
noodzaak,
op dezelfde
hal onder de
mislukken
door de mi-
wordt bijeen-
stelde voor,
te „repa-
afgebakend
s voor be-
sche rege-
an de hui-
s mogelijk,
ij niet zou
achtengang
de zijde zou

Maast elkaar
de betrek-
tot samen-
volken ten-
zicht. Het
posten zou
ouden zich
weg kunnen
langer in
gden hoeven

aar te zijn.
ba is waar-
vriend van
hem voor
eren in een
aat. Het is
een voor-
en van mi-
ng te Tel
onderhan-
Voor Bour-
ultaat van
het be-
eds het feit
gevoerd
er een „hei-
dt gedacht,
het maar
guiba wil

rekende er zonder meer op, dat Bonn Israël niet zou durven erkennen, omdat verschillende landen van de Afrikaans-Aziatische groep tot erkenning van het communistische bewind in de Sowjetzone van Duitsland zouden overgaan. De grote Westduitse belangen in het Middenoosten, de „volkomen solidariteit” van de Arabische landen onderling en andere factoren hebben het optimisme van Nasser beïnvloed. Hij moest echter de bittere ervaring opdoen, dat sommige Arabische landen de Arabische solidariteit zouden opofferen voor hun economische belangen, vooral bij een conflict om Israël.

Tot zijn schade heeft hij geleerd, dat tenminste drie Arabische staten (Tunesië, Marokko en Libye) niet benauwd waren, de „Arabische publieke opinie te tarten”, zoals Le Monde het onlangs uitdrukte. Het bleef echter niet bij deze drie landen. Want ook Algerije en enkele andere bondgenoten van Nasser wilden de kwestie met Bonn helemaal niet op de spits drijven. Het antwoord van Nasser zal zeker niet uitblijven.

SOLIDARITEIT

Het is tekenend voor de situatie in de Afrikaans-Aziatische wereld, dat zich deze en dergelijke verschijnselen voordoen, nu met veel vertoon het feit wordt herdacht, dat tien jaar geleden in Bandoeng de eerste Afro-Aziatische conferentie werd gehouden. Ook in Den Haag heeft men op feestelijke wijze (in het gebouw van de Haagse Dierentuin) dit feit herdacht. Solidariteit was daar de grote leus van de studenten, die de bijeenkomst georganiseerd hadden. Maar gelukkig was er ook ambassadeur Graham van Liberia, die zijn gehoor wees op het grote gebrek aan solidariteit in de Afro-Azia-

President Nyerere van Tanzania in zijn „eigen omgeving”. Ook zijn lijfwachten gaan wat luchtiger gekleed dan tijdens het presidentiële bezoek aan Nederland.

wonderlijke plaats heeft hij zelf uitgezocht, want hij wil in zijn vrije uren in staat zijn, de grote dam te zien. In september wordt de eerste van de vier generators in bedrijf gesteld. Het is het tijdstip, waarop in Accra, de hoofdstad van Ghana, een topconferentie van Afrikaanse staatshoofden moet worden gehouden. Die dag moet voor Nkroemah een triomfantelijke demonstratie worden van Ghana's centrale positie bij de industrialisatie en eenwording van Afrika. Maar er staat hem een desillusie te wachten. Het pan-afrikanisme zoals Nkroemah dat in praktijk brengt, heeft de relaties met vele Afrikaanse staten danig verslechterd. Verschillende staatshoofden hebben al laten weten, dat zij de topconferentie niet zullen bijwonen. En ook de industrialisatie dreigt niet aan de hooggestemde verwachtingen te voldoen, aangezien Ghana met grote financiële moeilijkheden te kampen heeft. Nkroemah heeft zich in ernstige mate geïsoleerd van de rest van Afrika, omdat hij bijzonder grote haast heeft bij het tot ontwikkeling brengen van Ghana.

Hij is van mening, dat de tijd tegen Afrika werkt, aldus de Guardian. Hoe rijker de rijke landen worden en hoe armer de arme, zo zegt hij, des te moeilijker het zal zijn, dit proces nog om te draaien. En hoe langer de afzonderlijke Afrikaanse staten soeverein zijn, des te diepere wortels zal het nationalisme er krijgen. Dit vooruitzicht drijft hem tot overijld handelen.

DE KLACHTEN

Nkroemah dreigt echter niet alleen de Afrikaanse topconferentie tot een fiasco te maken. Uiteindelijk stuurt hij ook zijn eigen plannen in de war, tenzij hij van plan is, met geweld zijn buurlanden tot medewerking te dwingen. De Voltadam zal voor tweemaal zoveel energie zorgen als Ghana zelf nodig heeft. Het zou logisch zijn, als de rest naar de vier buurlanden zou worden geëxporteerd. Maar die voelen er onder de huidige gespannen verhoudingen niet voor, zich afhankelijk te maken van Nkroemah's Ghana. „Wij hebben er geen bezwaar tegen, dat Ghana onze ballingen asiël verleent, zoals wij ook omgekeerd Ghanezen asiël geven. Waartegen wij wel bezwaren

hebben is dat Nkroemah ballingen uit onze landen aanmoedigt, laat huisvesten, betalen en gebruiken en in sommige gevallen ook opleiden voor tegen onze staten gerichte activiteiten”, zo klaagde een woordvoerder van een der buurlanden. Algerije, Guinée en Mali hebben er bij de president op aangedrongen, een gematigde koers in te slaan. Maar zij praatten voor dovemansoren.

Enkele staatshoofden van buurlanden van Ghana hebben reeds laten weten, dat zij nog een andere reden hebben om niet naar de Afrikaanse topconferentie te gaan: zij zijn er van overtuigd, dat zij in de Ghanese hoofdstad hun leven geen ogenblik zeker zijn. De behandeling, die Moise Tsjombe van Kongo in Cairo heeft gekregen, zou daarbij vergeleken nog vorstelijk genoemd kunnen worden.

DR. NYERERE

Op de persconferentie, die president Julius Nyerere van de Oostafrikaanse staat Tanzania vorige week in Kasteel Oud-Wassenaar gaf, werd hem gevraagd, of hij naar de bewuste Afrikaanse topconferentie in Accra zou gaan. Het was duidelijk, dat hij geen bevredigend antwoord kon geven, wilde hij zich niet in moeilijkheden brengen. Want door de samenvoeging van Tanganjika en Zanzibar tot de nieuwe staat Tanzania is het bedrijven van buitenlandse politiek voor hem niet eenvoudiger geworden. Toch gaf hij een antwoord dat — hoewel als grap bedoeld — tekenend was voor de situatie in Afrika, maar ook die van Azië: „Dat is slechts een geografisch probleem, hetwelk voor Tanzania geen moeilijkheden oplevert. Want wij hebben geen gemeenschappelijke grens met Ghana”, aldus dr. Nyerere.

Het staatshoofd van Tanzania is een wijs man. Hij onderkent de gevaren, waaraan de Afrikaanse landen zijn blootgesteld en hij streeft naar een zo nauw mogelijke politieke, economische en culturele samenwerking van de staten, welke tussen Zambia (het vroegere Noord-Rhodesië) en Soedan (zuidelijk van Egypte!) zijn gelegen. Maar dan op basis van vrijwilligheid, zonder dat de een de ander tracht te overheersen. Mensen als Nyerere treft men in Afrika echter niet veel aan... db

President Nkroemah van Ghana (rechts) met zijn Chinees-communistische gast premier Tsoe En-lai, ruim een jaar geleden. Zij konden het best met elkaar vinden.

Bourguiba is begonnen met het ondergraven van de positie van Nasser. Hij biedt nu openlijk een alternatief, niet alleen voor de vernietiging van Israël als enige oplossing van het Palestijnse vraagstuk, maar ook voor de verdeel-en-heers-politiek, die Nasser in de Arabische wereld tracht te bedrijven. Ook al wordt het Palestijnse probleem er niet binnen afzienbare tijd door uit de wereld geholpen — het voorstel van Bourguiba kan verstrekkende gevolgen hebben.

MISREKENING

Het is niet toevallig, dat de stap van Bourguiba enige tijd gekomen is nadat men in Bonn pardoes de bereidheid had uitgesproken, volledige diplomatieke betrekkingen met Israël aan te knopen. Nasser heeft de Westduitse regering vernederd om haar tenslotte zo ver te kunnen krijgen, dat zij alle relaties met Israël zou verbreken. Hij

tische wereld, nu — tien jaar na de Bandoeng-conferentie. Hij sloeg de spijker op de kop, want overal liggen Aziaten met Aziaten en Afrikanen met Afrikanen overhoop.

Indonesië heeft de vernietiging van Maleisië geproclameerd, de Chinese communisten dreigen alles te vertrapen, dat zich niet voor hun wil buigt (zoals Cambodja en andere buurlandjes dat al doen). Pakistan ligt met India overhoop. Nasser tracht nog altijd zijn wil op te leggen aan zijn Arabische broeders. En ook president Nkroemah van Gana droomt van een groot rijk, waarvan ook verschillende andere Westafrikaanse staten deel moeten uitmaken...

GE-ISOLEERD

Nkroemah, die zich door middel van terreur weet te handhaven, heeft op een steile rots, hoog boven de Voltadam een chalet laten bouwen. Deze

Aandacht voor KURT BIRRENBACH

die namens Erhard met
Israël onderhandelde

MEN zal zich afvragen, waarom bondskanselier Erhard het aanknopen van diplomatieke betrekkingen met Israël heeft toevertrouwd aan iemand, die geen deel uitmaakt van het Westduitse diplomatenkorps. Wellicht zijn er twee redenen voor te noemen. In de eerste plaats het feit, dat het een heel tere zaak betreft, die niet op de „normale diplomatieke wijze” kan worden „geregeld”. En voorts, omdat de kanselier buiten het diplomatengezelschap een „ambassadeur” had gevonden, aan wie hij meende, de oplossing van het Westduits-Israëli-sche probleem het best te kunnen toevertrouwen.

Erhards keus viel op een Bondsdagafgevaardigde van zijn eigen Chr. Dem. Unie, dr. Kurt Birrenbach, die bij herhaling van groot inzicht in en van een uitgebreide kennis van de ontwikkeling op het gebied van de buitenlandse politiek had blijk gegeven. Birrenbach trouw aan be-

ginsteren en zijn integriteit bleken duidelijk, toen hij in de Bondsdag instemde met het verbieden van de export van huizen naar de Sowjetunie. Want dit besluit droeg er toe bij, dat een der door hem bestuurde maatschappijen aanzienlijke verliezen zou lijden. Zijn vermogen, de dingen in groot verband te kunnen zien, zijn subtiliteit en onkreukbaarheid waren het, die Erhard er toe brachten, hem een zo delicate opdracht te geven als het voeren van onderhandelingen met de regering van Israël.

Birrenbach staat bekend als een van de grote managers van het Roergebied. Hij is algemeen gevormde „van de gravin Amélie Zichy en in die hoedanigheid voorzitter van de raad van toezicht van het Thyssenconcern voor beleggingen in Düsseldorf, die het grote industriële bezit van de gravin (een dochter van Thyssen) beheert. Birrenbach is een van degenen, die de diplomatie als een nevenfunctie van het zakendoen zijn gaan beschouwen en die er in geslaagd zijn, het vertrouwen van de „buitenwereld” in de ongekroonde koningen van het Roergebied voor een groot deel te herstellen.

Kurt Birrenbach werd op 2 juli 1907 geboren als zoon van een arts in Arnberg, de oude hoofdstad van Westfalen. Het grootste deel van zijn leven bracht hij door in het qua landschap mooie, maar ook zeer karige Sauerland, gelegen in het zuidelijke deel van het Roergebied. De mensen, die in dit gebied wonen, moeten het vooral van de industrie hebben. Birrenbach bezocht het gymnasium en studeerde in Genève, Parijs, Muenchen, Berlijn en Muenchen om tenslotte in 1933 in Tübingen te promoveren. In 1939 verliet hij om persoonlijke en politieke redenen Duitsland en vestigde hij zich in Zuid-Amerika.

Een van zijn grote liefhebberijen is studie van de architectuur van de Renaissance en van het barok, alsmede de schilderkunst van de zeventiende en achttiende eeuw. Veel meer dan een liefhebberij is voor hem evenwel de buitenlandse politiek. Zijn belangstelling voor de ontwikkelingen in de wereld bracht hem als CDU-afgevaardigde in de Bondsdag. Hij is voorstander van het handhaven van zo nauw mogelijke betrekkingen met de Verenigde Staten. Birrenbach meent, dat de betrekkingen tussen Bonn en Washington gebaseerd moeten zijn op wederzijds vertrouwen, zonder dat het leveren van wederzijdse kritiek hierdoor onmogelijk wordt gemaakt.

Regeringsverklaring

• Vervolg van pag. 4

gaven voor de bedoelde urgente taken mogelijk te maken.

Het ligt daarbij niet in haar voorne-men wijzigingen voor te stellen van de data in de onlangs aangenomen wetten tot verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.

Speculatiewinstbelasting

Voorstellen zullen worden ingediend voor het belasten van speculatiewinsten. Deze belastingheffing zal betrekking hebben op gerealiseerde waardeverhogingen en -dalingen van tot het persoonlijk vermogen behorende gebouwen, gronden en effecten. De vermogenswinsten, welke thans reeds door de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting worden getroffen, zoals waardeverhogingen van de tot het vermogen van een onderneming behorende objecten, zullen buiten deze heffing vallen. Eveneens vallen daarbuiten objecten, die krachtens erfrecht in eigendom overgaan, waardeverhogingen, die betrekking hebben op grond welke binnen de familiekring wordt verkocht en bedragen aan waardeverhoging, die van beperkte omvang zijn en met betrekking waartoe belastingheffing met name voor de kleinere beleggers het bezitsvormingsklimaat ongunstig zou beïnvloeden. Bij vervanging van de eigen woning door een andere eigen woning zal geen directe afrekening plaats vinden, maar wordt een gerealiseerde waardeverhoging in mindering gebracht op de aanschaffingsprijs van de nieuwe woning.

Voor het tarief wordt gedacht aan 25 procent van de belastbare speculatiewinst.

Als speculatiewinst zullen alleen worden aangemerkt de winsten die gerealiseerd worden binnen een nader te bepalen termijn. Gelet op het belang van een gezond beursverkeer zal deze termijn voor effecten van aanzienlijk kortere duur zijn dan voor onroerend goed. Waardeverhogingen, die reeds zijn opgetreden vóór het tijdstip waarop heffing van kracht wordt, zullen buiten beschouwing blijven.

Successiewet

Op korte termijn zal een wetsontwerp worden ingediend tot wijziging van de bestaande Successiewet 1956, waarin een vrijstelling zal worden voorgesteld voor verervingen tussen echtgenoten waarbij geen grote vermogens zijn betrokken. Voorts zullen in dat ontwerp worden opgenomen de verruimingen van de gezinsvrijstellingen voor het successierecht.

Inflatiebestrijding

Een verantwoord economisch groei-beleid stelt ook eisen aan de conjunctuurpolitiek. De aanhoudende inflatoire ontwikkeling, die na de oorlog te constateren valt, brengt grote bezwaren met zich mede. Ook internationaal wordt de noodzaak de inflatie te beteugelen steeds meer ingezien. De regering is vastbesloten, voorzover dat in haar vermogen ligt, een bijdrage te leveren tot de bestrijding van deze inflatoire ontwikkeling. Zij zal haar begrotings-, loon- en prijsbeleid hierop richten. Met belangstelling ziet zij het advies tegemoet, dat de Sociaal-Economische Raad over de inflatiebestrijding zal uitbrengen.

Midden- en kleinbedrijf

De regering zal bevorderen, dat het midden- en kleinbedrijf in de gelegenheid zal worden gesteld op evenredige wijze mede te groeien met de algemene economische en sociale ontwikkeling. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht

RIJNMONDRAAD

De verkiezingen voor de Rijnmondraad — in vierentwintig Zuid-Hollandse gemeenten — vinden plaats op woensdag 2 juni a.s.

Het is van bijzonder groot belang, dat allen in dit gebied, die niet persoonlijk op die dag naar de stembus zullen kunnen gaan, bij volmacht voor zich laten stemmen. Er mag immers geen stem verloren gaan.

Tot uiterlijk twee weken voor de genoemde datum kan het verzoek om bij volmacht te stemmen bij het gemeentebestuur worden ingediend.

Desbetreffende formulieren zijn verkrijgbaar op het raadhuis of bij de secretariaten van de kiesverenigingen in het Rijnmondgebied.

aan de verdere uitbouw van de opleiding, de voorlichting en de research. De regering zal zo spoedig mogelijk haar standpunt bepalen ten aanzien van het binnenkort te verwachten advies inzake de instelling van een ontwikkelingsfonds. Zij ziet met belangstelling de voorstellen tegemoet van de commissie, die inzake de bevordering van het ordelijk economisch verkeer rapport zal uitbrengen.

De regering stelt zich voor op korte termijn de indiening te bevorderen van een wetsontwerp tot regeling van de rechtspositie van de huurders van bedrijfspanden.

Sociale zekerheid

Op het terrein der sociale zekerheid blijft de regering ernaar streven de arbeidsongeschiktheidsverzekering op 1 januari 1967 in werking te doen treden.

De indiening op zo kort mogelijke termijn van een wetsontwerp ter voorziening in zware geneeskundige risico's voor het gehele Nederlandse volk, zal worden bevorderd. Tenzij de overweging der adviezen ter zake tot een andere conclusie zou leiden, zal aan de beoogde voorziening de vorm van een volksverzekering worden gegeven.

Landbouw en visserij

Versterking van de positie van de Nederlandse landbouw en visserij blijft doelstelling van het beleid van de regering. Zij zal derhalve een hoge prioriteit toekennen aan een structuurbeleid, dat is gericht op aanpassing aan de veranderingen, die zich nationaal en internationaal op het gebied van de voortbrenging en afzet van produkten van landbouw en visserij voltrekken.

Op het terrein van de landbouw zullen hiertoe in samenwerking met het bedrijfsleven de maatregelen zowel ter ontwikkeling als ter sanering worden uitgebouwd. Het versterkte beleid ten aanzien van ruilverkavelingen en andere cultuurtechnische werken ter verbetering van de externe produktie-omstandigheden zal worden voortgezet. Evenzeer zal het beleid gericht zijn op verbetering van de interne bedrijfsstructuur en van de verwerking en de afzet.

Bij het markt- en prijsbeleid, dat in toenemende mate in Europees verband wordt gevormd, zal de regering een verbetering van de levensomstandigheden van de agrarische bevolkingsgroep blijven nastreven.

Ook het structuurbeleid in de visserij, waarmede in de afgelopen jaren een begin is gemaakt, zal worden voortgezet.

Volkshuisvesting

Het doel van het door de regering te voeren huur- en subsidiebeleid zal zijn de huurniveaus van oude en nieuwe woningen zodanig op elkaar af te stemmen, dat mede ten gevolge van een grotere doorstroming een optimale bezetting van de woningvoorraad wordt bereikt en dat huurverschillen, die niet op verschil in woongenot zijn gebaseerd en ook sociaal onrechtvaardig zijn, zullen verdwijnen.

Dit doel zal langs twee wegen worden nagestreefd. Voor woningen gebouwd tussen 1920 en 1963 zullen — gedifferentieerd naar bouwperiode en aard — huurcorrecties plaatsvinden op 1 januari 1966 en op 1 januari 1967 van gemiddeld ongeveer 10 procent (van 1957 tot 1963 aflopend tot 0 procent). Daarnaast zal voor woningen, die gereedkomen na 1965, het subsidie belangrijk worden verhoogd. Voor woningwettewoningen in de categorie A zal dit neerkomen op een verdubbeling van de jaarlijkse bijdrage. Voor andere woningwettewoningen en gesubsidieerde particuliere huurwoningen zal een hieraan aangepast subsidie worden vastgesteld.

Bovendien zal voor de toekomst de subsidiëring van de woningbouw in het bijzonder worden gezien als een instrument om de bewoner van een nieuwe woning in staat te stellen geleidelijk aan te wennen aan de huur van een woning, die ook in de komende jaren nog moet voldoen. Hierin ligt een belangrijke stimulans voor de verbetering van het peil van de volkshuisvesting, waarbij de subsidiëring als het ware de brug slaat naar de toekomst. De huur zal op den duur kostendekkend moeten zijn, hetgeen betekent, dat men bereid dient te zijn een redelijk deel van het inkomen aan huur te besteden. Het ligt in het voornemen voor woningwettewoningen in de categorie A een eenmaal verleende aanvangssubsidie in de loop van tien jaar geleidelijk te doen verdwijnen. Voor andere gesubsidieerde woningen zal de subsidievermindering op aangepaste wijze plaatsvinden.

Beleid inzake onroerend goed

1 Er zal een onderzoek worden ingesteld naar de mogelijkheid van een wettelijk geregeld voorkeepsrecht van

gemeenten c.q. provincies bij verkoop van gronden, die in de toekomst bebouwd of voor doeleinden van openbaar nut gebruikt zullen worden.

2 Door de overheid wordt bij aankoop c.q. onteigening ten algemene nutte aan eigen boeren en tuinders, wanneer zij dat wensen, zoveel mogelijk een passend vervangend object aangeboden. De overheid zal ernaar streven de beschikking te verkrijgen over zoveel landbouwgronden als nodig zijn om de hierboven genoemde compensatie te verwezenlijken. Ook domeingronden kunnen voor deze compensatie worden gebruikt. Daarbij moet worden bepaald, dat bij eventuele vervreemding buiten de familie deze gronden weer aan de overheid wordt aangeboden.

3 Gedurende deze kabinetsperiode zullen IJsselmeergronden alleen worden verkocht voor bovenbedoelde compensatie, die tot boeren uit ruilverkavelingsgebieden kan worden uitgebreid.

4 Voorstellen zullen worden voorbereid tot een zodanige wijziging van de Onteigeningswet, dat bij het vaststellen van de waarderingsnorm bij onteigening waardeverhogingen als gevolg van speculatieve verwachtingen en waardeverhogingen, die uitgaan boven de waarde van het onroerend goed, voordat de prijsstimulerende werking van een bestemmingsplan optrad, zoveel mogelijk worden geëlimineerd.

5 Er zal een nieuw onderzoek worden ingesteld inzake een wijziging van de Registratiewet met betrekking tot opeenvolgende verkopen binnen zeer korte termijn.

6 De snelle prijsstijging van sommige categorieën van onroerend goed vormt een zodanig ernstig probleem, dat een onderzoek van dit vraagstuk urgent blijft. De regering zal daarom op korte termijn aan de S.E.R. een zogenaamd „open” advies vragen over de gehele problematiek van de prijsvorming van onroerend goed.

Energiebeleid

De regering beschouwt de energiepolitiek als één der kernpunten van haar beleid. Deze politiek zal zijn gericht op een in sociaal-economisch opzicht optimale aanwending van de beschikbare energiebronnen. De belangrijke aardgasvondsten van meer dan nationale betekenis en het exploreren en exploiteren van het aan Nederland toebehorende deel van het continentaal plat in de Noordzee, dienen te worden ingepast in het nationale en Europese energiebeleid. Daarbij zal in het oog worden gehouden, dat de verbruikers in het algemeen — het Nederlandse bedrijfsleven in verband met zijn concurrentiepositie in het bijzonder op korte en lange termijn verzekerd dienen te zijn van een regelmatige voorziening van energie tegen redelijke prijzen.

De aangetoonde aardgasreserves zijn van een zodanige omvang, dat het aardgas een bredere basis kan verschaffen aan de energievoorziening en bovendien op wat langere termijn een nationale bron van inkomsten kan vormen.

Ten aanzien van de exploratie van aardolie en aardgas zal worden onderzocht of het wenselijk is, dat de staat zelf deelneemt aan de exploratie van delfstoffen.

Een wijziging van het ontwerp-mijnwet continentaal plat zal worden voorgesteld, waardoor de mogelijkheid wordt geopend, dat de staat ook kan deelnemen in de winning van andere delfstoffen dan aardgas. Bij de uitgifte van vergunningen voor het Nederlandse deel van het continentaal plat in de Noordzee zal nauwkeurig gelet worden op het verkrijgen van een zo groot mogelijk rendement voor ons land.

In het algemeen zal er bij de verlening van exploratie- en exploitatierechten en bij het eventueel herzien van reeds verleende rechten naar worden gestreefd de gemeenschap optimaal te doen delen in de uit de exploitatie van delfstoffen te verkrijgen resultaten.

Voorts is de regering van mening, dat een herziening van de mijnwet 1810 overweging verdient, onder meer met het doel een zekere ordening te brengen in de exploratie-activiteiten van de verschillende maatschappijen op het vaste land.

Het bevorderen van een gemeenschappelijke Europese energiepolitiek blijft een dringende eis. Zolang deze niet tot stand is gekomen zal één der doelstellingen van de nationale energiepolitiek, die uiteraard te zijner tijd moeten worden ingepast in het gemeenschappelijk energiebeleid, een bevordering van een rendabele afzet van Nederlandse kolen in eigen land dienen te zijn.

Gestreefd zal worden naar afspraken op langere termijn over de afname van industriekolen tegen redelijke prijzen door de elektrische centrales. Binnen het kader van de door de Hogere Autoriteit geopende mogelijkheid zal worden nagegaan welke maatregelen verantwoord zijn tot steun van de steenkolenmijnbouw.

Ons volk bouwde ook twintig jaar aan zijn WELVAART

OP velerlei terrein is de na-oorlogse periode in Nederland verbazingwekkend geweest. Zeker mag dit gezegd worden van het sociale en economische leven. Werd in Europa gesproken over het Duitse „Wirtschaftswunder“, Nederland is er de afgelopen twintig jaar niet minder in geslaagd zijn totaal geruïneerde economie weer als een phoenix uit de as te doen verrijzen.

Een stuk gebombardeerd en door de bezetter leeg geroofd land moest letterlijk en figuurlijk weer bij de grond beginnen. Er was vrijwel niets, zelfs geen vervoer. De schaarse vervoersmiddelen bestonden bovendien nog uit goederenwagens. Wie zich in de eerste maanden van de bevrijding van een publiek vervoermiddel wilde bedienen, moest genoegen nemen met een staanplaats in een goederenwagon, die overigens ook nog goed bezet was.

In dit sterk gehavende land is ons nijvere volk met grote energie aan de gang gegaan om te bouwen aan een betere toekomst. Van overzee kwam ons de Marshall-hulp tegemoet en met inspanning van alle krachten is het gelukt voor onze talrijke bevolking in een zo klein land als het onze een hoog welvaartspeil te bereiken.

Reden tot veel dank, maar ook nog wensen

Er mag terecht gesproken worden over een hoog welvaartspeil. Voor iedere Nederlandse werknemer is een minimuminkomen bereikt van f 110,— per week. Het gebouw van de sociale verzekering is naar sommiger oordeel nog niet gereed, maar niemand kan toch ontkennen, dat de sociale voorzieningen in Nederland voortreffelijk zijn. Voor onze ouden van dagen geldt een pensioen, dat een redelijke hoogte heeft bereikt, zij het ook dat in vele gevallen hiermee nog niet volstaan kan worden.

Daarnaast is nog gekomen een Algemene Bijstandswet, zodat degenen, die uitsluitend van de A.O.W.-uitkeringen zouden moeten leven, rechten kunnen doen gelden op extra uitkeringen krachtens de Algemene Bijstandswet. Met nadruk moet hier het woord „recht“ vermeld worden, omdat dit geen kwestie van gunst of steun meer is, zoals in het verleden.

ONDENKBAAR

Ons land kent een werkgelegenheidssituatie, die voor de oorlog ondenkbaar leek. De herinnering aan de grauwe ellende van de dertiger jaren is ver weg geweken, tot verheuging van ieder, die het wel meent met de belangen van het Nederlandse volk.

Kabinetten met over het algemeen een constructief beleid, waaraan prot. chr. politici ruimschoots hebben mogen en kunnen meewerken, hebben ons land gevoerd naar een welvaart, die niemand in 1945 in de ontredde situatie, waarin ons land toen verkeerde, heeft durven hopen of verwachten.

De welvaart geeft over het algemeen reden tot grote erkentelijkheid, al willen we hiermee niet zeggen, dat die welvaart zich nu overal in even sterke mate doet gevoelen. Er zijn helaas ook nog gevallen, waar van de welvaart maar bitter weinig wordt ervaren.

Het is de taak van onze partij deze gevallen op te sporen en te registreren om zo mogelijk onze invloed bij de

Mededeling van de heer Vreugdenhil

In sommige kranten is gepubliceerd, dat de heer D. Vreugdenhil „namens de bezwaarden“ zich zou hebben gewend tot alle organen van de A.R.P. met de opwekking de keuze van de heer Roolvink als fractievoorzitter te bevorderen. De heer Vreugdenhil deelt ons mede, dat hij niet namens enige groep iets heeft ondernomen, noch na overleg met enige groep, maar alleen voor zichzelf.

Hij deelt ons mee, verblijdt te zijn over de gang van zaken in de fractie.

landspolitiek aan te wenden om ook hierin verbetering te brengen.

Het is ons niet onbekend, dat er nog invaliden en andere gehandicapten zijn, die ook economisch moeizaam door het leven gaan. Mede met het oog op deze groep wordt thans gewerkt aan een wet op de arbeidsongeschiktheid.

Voorts moeten ook nog de kleine en middelgroten onder de ondernemers de bijzondere aandacht hebben, omdat ook deze mensen veelal goede diensten bewijzen aan onze samenleving, maar door omstandigheden nu eenmaal minder makkelijk tot een groter inkomen geraken. Wij denken bijv. aan de middenstanders op het dunbevolkte platteland, waar de omzet nu eenmaal niet groot kan zijn en dus de inkomsten beperkter blijven dan in de grote steden.

WONINGBOUW

Een zaak, die de afgelopen twintig jaar ons volk voortdurend met zorg is blijven vervullen is de woningbouw. Vele ministers hebben na de oorlog hun hersenen gepijnigd bij het zoeken naar een beter systeem ter bevordering van die woningbouw. De laatste jaren worden goede resultaten geboekt met maatregelen tegen onwettig bouwen in de wintermaanden.

Maar ook hier is geen reden tot pessimisme. Er zijn honderdduizenden woningen gereed gekomen, naast talloze nieuwe bedrijfspanden, scholen, kerken, postkantoren en andere gebouwen van openbaar nut. Van de Nederlandse woningbouwers wordt echter een uitzonderlijk grote prestatie gevraagd, omdat onze bevolking zich nu eenmaal bijzonder sterk uitbreidt.

Behalve dat de achterstand uit de oorlogsjaren weggewerkt moest worden, moest de nieuwe en versterkte bevolkingsaanwas opgevangen worden en voorts mag de niet geringe krotopruiming niet vergeten worden.

Heeft onze minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening gelijk, dan zal thans over een vijftal jaren ieder Nederlands gezin zijn eigen woning kunnen hebben.

SAMENWERKING

Bij deze schets van wat er in het na-oorlogse Nederland tot stand is gebracht, mag niet vergeten worden de constructieve bijdrage, die hiervoor het georganiseerde bedrijfsleven heeft geleverd. Dat geldt zowel de georganiseerde werkgeverswereld als de drie werknemersvakcentrales en de daarbij aangesloten vakbonden. De vakbonden hebben een zelfbeheersing en een discipline weten op te brengen, waardoor de werkgelegenheid niet in gevaar kwam en de werkgevers zijn in vele gevallen bereid geweest mogelijke, sociale verbeteringen door te voeren, zonder daarbij te vergeten, dat een te

sterke stijging van de kosten onze export en daarmee onze hele economie in gevaar zou brengen.

Met elkaar heeft men zo het evenwicht weten te bewaren. Deze bijdrage is ongetwijfeld een van de belangrijkste geweest voor onze na-oorlogse welvaart. Ons land immers was zwaarder getroffen dan andere landen, ons land is ook kleiner en heeft bovendien de dichtste bevolking en de grootste bevolkingsgroei. Een gelukkig ding is geweest, dat na het verlies van Indonesië ons land toch zelf nog meer bodemschatten bleek te bezitten dan vroeger in de aardrijkskundeboekjes werd geleerd. Dit alles neemt niet weg, dat van het Nederlandse bedrijfsleven een grotere prestatie gevraagd wordt om het Europese welvaartsniveau te handhaven.

Het samenwerkingsorgaan, dat voor het bedrijfsleven prachtig werk heeft gedaan, is de Stichting van de Arbeid. Hier hebben werkgevers en werknemers, zij het soms na grote moeilijkheden, elkaar toch steeds weer weten te vinden. De moeilijkheden werden veelal aan de conferentietafel uitgevochten en meestal niet via stakingen in de bedrijven. Dat is een gelukkig verschijnsel, zij het dan ook, dat de functie van voorzitter van een vakcentrale langzamerhand ondraaglijk zwaar lijkt te worden. Na de heer

C. J. van Mastrigt legt nu ook drs. Roemers het voorzitterschap van een vakcentrale neer.

Juist nu zijn ook de moeilijkheden in de verhouding tussen werkgevers en werknemers talrijk. De werknemersvakbeweging heeft de laatste jaren een enorme activiteit ontwikkeld, niet in de laatste plaats om de greep op de werknemers te versterken en tegenspel te geven aan de categorale organisaties.

Er zijn thans onderwerpen aan de orde als de herziening van de rechtsvorm van de onderneming, vermogensaanwasdeling, grotere vrijheid voor de loonpolitiek, fondsvorming in de bedrijven om zo het vraagstuk van de ongeorganiseerden op te lossen en activering van de vakbeweging op Europees niveau.

De werkgeversverbonden voelen zich thans door al deze initiatieven in het defensief gedrongen. Zij willen thans in eigen kring tot een grotere solidariteit komen om de druk van de vakbeweging en de stakingen in de bedrijven beter het hoofd te kunnen bieden. Dit is niet meer het spel van de vrije maatschappelijke krachten, maar wel een machtsstrijd, die een compromis gaat opleveren, dat hopelijk, evenals in het verleden, de beste waarborgen biedt voor een handhaving van de welvaart in de toekomst, zo mogelijk voor ons hele volk.

Soc. mdr.

Ons land kent een werkgelegenheidssituatie, die voor de oorlog ondenkbaar leek. De herinnering aan de grauwe ellende van de dertiger jaren is ver weg geweken.

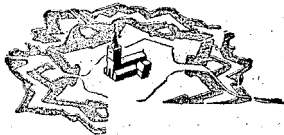

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS-WERELD

Particuliere bouw
FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 05496 - 1490.

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers. Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30 's-GRAVENZANDE

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstemfels - perkopenpalen - heipalen - boom- palen - afrasteringspalen - piketten - ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. WILBRINK & ZOON

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766-397

NIUWBOUW

BOUWBEDRIJF VOS

Doelenstraat 19 - Telefoon 02200-14092 Alkmaar

De laatste dag van **LINCOLN**

door JIM BISHOP

(59)

Het was te kort voor de president. Leale liet het naar het midden van de kamer trekken. Hij wilde ook dat het schot aan het voeteneind van het bed zou worden weggehaald, maar men ontdekte dat het bed dan uit elkaar zou vallen. Lincoln werd schuin op het bed gelegd, met zijn hoofd aan de kant van de muur en zijn voeten neerhangend over de rand aan de andere kant. Er werden extra kussens gehaald en onder Lincolns hoofd gelegd zodat zijn kin op zijn borst rustte. Daarna gaf Leale een officier bevel een raam te openen - er waren er twee die uitkwamen op een kleine binnenplaats - en alle onbevoegden uit de kamer te verwijderen en een wachtpost te plaatsen bij de trap.

Achter in de kamer hield Leale toen zijn eerste formele conferentie met de andere twee artsen. Terwijl ze zaten te fluisteren liep de man die de kaars had vastgehouden door het huis heen om de gaslampen aan te steken. Het huis was smal en diep, en achter deze slaapkamer lag nog een slaapkamer, en daarachter weer een zitkamer die zich uitstrekte langs de hele breedte van het huis.

In aanwezigheid van de andere artsen begon Leale een grondig onderzoek. Toen hij de president wilde gaan ontkleden keek hij op en zag in de deuropening mrs. Lincoln staan, samen met Miss Keene en Miss Harris. Hij werd geïrriteerd, en vroeg ze zo goed te willen zijn in een andere kamer te blijven wachten. De patiënt werd ontkleed, en de dokters onderzochten alle delen van het lichaam, maar ze ontdekten geen andere wonden.

Zijn voeten waren ijskoud tot aan zijn enkels. Het lichaam werd tussen lakens gelegd en daaroverheen spreidde men een deken. Een soldaat die bij de deuropening stond werd gerekwireerd als ordonnans en uitgestuurd om heet water en warme dekens te halen. Deze werden aangebracht op de gehele voorzijde van het lichaam, van de schouders tot aan de voeten.

Af en toe zuchtte de president. Zijn polsslag was vierenveertig en erg zwak, zijn ademhaling klonk als gesnurk; de pupil van het linkeroog was samengetrokken en die van het rechteroog opengesperd - beide ogen bleken ongevoelig te zijn voor het licht. Leale liet nog een paar soldaten uit de gang komen en gaf ze opdracht om zo spoedig mogelijk Robert Lincoln, dokter Barnes, dokter Robert K. Stone, de lijfarts van de president, en Lincolns huispredikant dr Phineas D. Gurley te gaan waarschuwen. De doodswake was begonnen.

Om tien minuten over tien reden Lewis Paine en David Herold voorbij de straat die naar het Witte Huis leidde, Madison Square op. Ze bleven staan voor „The Old Clubhouse”. Drie huizen verderop stond een wachtpost voor het huis van generaal Augur. Twee gaslampen streden tevergeefs met de duisternis. Paine steeg uit het zadel en gaf de teugels aan Herold. Hij herhaalde de naam van de arts, „Verdi, Verdi,” alsof hij moeite had deze naam te onthouden. Hij gaf Herold opdracht op hem te blijven wachten en zich niet van zijn plaats vlak voor de deur te verwijderen.

Uit zijn jaszak haalde hij een fles te voorschijn. David Herold, die op zijn paard was blijven zitten en het andere, moeilijk berijdbare halfblinde paard bij de teugels hield, zag Lewis Paine op de deur toelopen en de klopper hardhandig op en neer bewegen. Achter de geciseleerde ruit scheen een zwak licht. Er werd niet opengedaan. Paine klopte nog eens en wachtte. Op het glas verscheen een schaduw en de deur ging open. Een jonge neger in een wit jasje kwam naar buiten. Het was William Bell.

„Ik heb medicijnen van dokter Verdi.”
William strekte zijn hand uit om de fles in ontvangst te nemen. Paine trok zijn hand terug.
„Het moet persoonlijk worden afgegeven.”

„Sir,” zei de jongen, „ik mag u niet naar boven laten gaan. Ik heb strenge orders...”

Het opvliegende temperament begon zich te doen gelden. „Je spreekt tegen een blanke,” zei Paine. „Deze medicijn is voor je meester, ik zal ze hem zelf geven.”

„Maar sir...”

„Uit de weg, nikker. Ik ga naar boven.” Paine drong langs de neger heen de grote hal binnen en begon de trap op te lopen. William vroeg hem zo vriendelijk te willen zijn wat zachter te doen.

„Het spijt me dat ik onbeleefd tegen u was, sir,” zei Bell.

„O,” zei Paine boven aan de eerste trap, „t is al goed.” Op de bovenste verdieping hoorde de viceminister van Buitenlandse Zaken, Frederick Seward, het geroezemoes van stemmen en het gestamp van zware laarzen. Hij was al naar bed gegaan, maar stond nu op, trok een kamerjas aan en haastte zich naar beneden.

Hij zag Lewis Paine de trap op komen met Bell vlak achter hem aan. Seward die kwaad werd vroeg op fluisterende toon wat al dat lawaai had te betekenen. Paine bleef staan op de laatste tree van de trap en fluisterde terug dat hij een medicijn bij zich had van dokter Verdi en dat die brutale neger had geprobeerd hem tegen te houden.

Seward strekte zijn hand uit. Hij zou er wel voor zorgen dat de medicijn werd afgeleverd. Paine schudde zijn hoofd. De dokter had tot twee keer toe tegen hem gezegd dat de medicijn aan niemand anders mocht worden afgegeven dan aan de minister zelf. Als hij toestemming kreeg de fles aan de minister te geven zou hij onmiddellijk weer vertrekken. De jonge staatsman wist niet wat hij zou doen: de jongen met medicijn en al de deur uitgooien of met hem praten. Seward bedacht dat deze jongeman waarschijnlijk een van die domme types was, die niet beter weten dan hun orders letterlijk te gehoorzamen.

„Mijn vader slaapt misschien,” zei hij. „Ik zal eens gaan kijken.”

Hij liep naar een deur links aan de voorkant van de gang. Paine had er geen flauwe notie van gehad waar hij de minister kon vinden. Nu wist hij het. Na enkele ogenblikken was Seward weer terug.

„U kunt niet binnengaan,” zei hij. „Hij slaapt. Geef de medicijn maar aan mij.”

„Ik heb opdracht gekregen de medicijn aan de minister te geven.”

„U kunt de minister op het ogenblik niet storen. Ik neem de weigering u bij hem toe te laten op mijn verantwoording. Ga maar terug en zeg aan dokter Verdi dat ik heb geweigerd u bij hem toe te laten, als u de medicijn niet aan mij durft af te geven. Ik ben mr. Seward en ik draag hier de verantwoording.” Zijn stem werd scherper. „Hij zal u niets verwijten als u hem zegt dat ik heb geweigerd u binnen te laten.”

Paine aarzelde. Toen zei hij: „Goed, sir. Dan ga ik maar weg.” Hij keerde zich om naar de trap. Hij trok zijn pistool, draaide zich bliksemsnel om en schoot naar Swards borst. Het wapen ketste. Er klonk geen explosie. Paine nam een sprong naar de bovenste traprede, en voordat Seward zijn hand kon opheffen liet het opvliegende temperament de kolf van de pistool met kracht neerkomen op zijn hoofd. Hij viel, en Paine boog zich over hem heen en sloeg hem nog een paar maal op zijn hoofd en in zijn nek. Bell, die nog op de trap stond, keerde zich om, en begon luidkeels te schreeuwen: „Moord! Moord!” Hij rende de tweede trap af, nog steeds dit ene woord schreeuwend, en liep de straat op: „Moord! Moord! Moord!” David Herold hoorde en zag hem naar buiten komen. Snel gleed de begeleider van de moordenaar uit het zadel. Hij bond Paines paard vast aan een boom, sprong toen weer op zijn paard en galoppeerde weg. Toen hij bij Fifteenth Street Pennsylvania Avenue bereikte, bevond Booth zich aan het andere einde van de Avenue, bij Capitol South.

(wordt vervolgd)

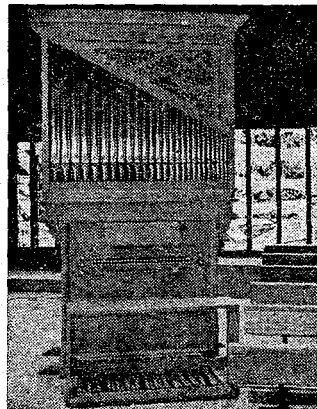
**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam
Voor al uw transporten in binnen- en buitenland
Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241*

Vraagt verhuisfolders of emigrantenfolders aan
BONGERS
INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGeningen
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
Opslag van inboedels Overzee-verpakking

**ECHTE
KERKORGELS**
ook voor kleine kerken

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**
Apeldoorn
Telefoon 05760-17582

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**
BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

OCEAN N.V. DIEREN
RATELBANDS - MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE - EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

**ABONNEERT U OP
NEDERLANDSCHE GEDACHTEN**

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

Burgemeester met gleufhoed

Het was in Amsterdam een vaste gewoonte, dat de burgemeester der stad zich nimmer in het openbaar vertoonde dan getooid met een hoge hoed. Men kon zich vroegere burgemeesters niet anders voorstellen.

De nieuwe burgemeester van Amsterdam de heer Tellegen, voorheen hoofdambtenaar van deze gemeente, heeft met deze traditie gebroken. Hij droeg als ambtenaar een gleufhoed en als burgemeester bedient hij zich van dezelfde hoed.

Dat heeft de aandacht getrokken, uiteraard.

De kranten schrijven er over. Voor de politie-agenten is het buitengewoon lastig; zij hebben de opdracht, voor de burgemeester te salueren, maar zij kunnen hem nu zo moeilijk herkennen, met die gleufhoed. Zij kunnen op die manier onwetend in overtreding zijn.

Het Christelijk Volksdagblad De Amsterdammer prijst evenwel de burgemeester.

Het blad wijst er op, dat H.M. de Koningin in deze benauwde tijd ons volk voorgaat in soberheid en eenvoud. Zij heeft Amsterdam bezocht, maar zonder uiterlijk vertoon. Er was geen escorte te paard, en alles was even eenvoudig gehouden. H.M. de Koningin ging ongemerkt haar gang.

En zou de burgemeester dan ook niet de vrijheid moeten hebben, zich aan zijn gleufhoed te houden?

Het is een kenmerk van de democratie in deze tijd, dat zij het kan stellen zonder uiterlijk vertoon.

In eenvoudige plichtsbetrachting moet het zedelijk gezag liggen van de gezagsdragers. Zij moeten tonen, dat zij leven te midden van het volk. En de hoge hoeden kunnen worden gemist.

Zo levert elk zijn bijdrage aan de discussie over de hoed des burgemeesters en wat daar allemaal mee gemeid is.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.
HAHBO HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld -Giessendam

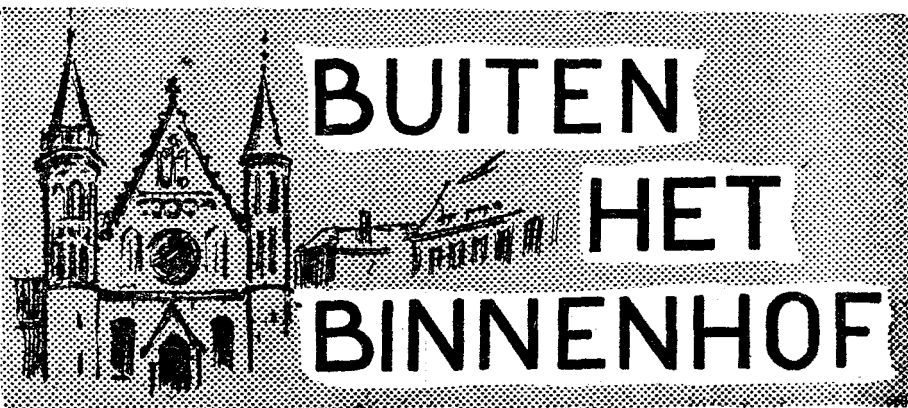
ONGEVEER tegelijkertijd met de voorgestelde invoering van een verbod voor Kamerleden om redes voor te lezen heeft staatssecretaris Grosheide de Commissie Bevordering Goed Taalgebruik geïnstalleerd. De bewindsman zeide daarbij dat de slordigheid waarmee onze taal wordt gehanteerd, en het zonder noodzaak gebruiken van vreemde woorden zulke vormen aannemen, dat men er zelfs de aandacht op gevestigd heeft bij de behandeling in de Eerste Kamer van de Begroting O.K. en W. Is het toeval dat ik beide nieuwsberichten, dat van het leesverbod en dat van het goed taalgebruik, in éénzelfde krant lees?

Men moet wel van goede huize komen om in het Parlement, althans in de Tweede Kamer, in foutloos Nederlands een rede uit het hoofd op te zeggen. Want artikel 55 van het nieuwe ontwerp reglement luidt:

„Geen lid leest een rede voor, tenzij de voorzitter hem hiertoe verlof geeft.” Tussen haakjes: ministers en staatssecretarissen mogen wel van een papier lezen. Waarom is mij niet duidelijk geworden. Misschien omdat één Kamerlid meer kan vragen dan tien ministers kunnen antwoorden. Goed, het gaat deze keer om het spreken zonder spiekpapier. Spreken in het openbaar, vrienden, is moeilijk. Er zijn er, die hun hand, laat staan hun stem niet voor omdraaien, er zijn er, die nachten wakker liggen als ze weten dat ze „iets moeten zeggen”. De lasten en lusten der redeneerkunst zijn vele. Er zijn nu eenmaal meer stamelaars dan redenaars, vandaar die lasten. Maar laat u, vooral u kamerleden en aanstaande kamerleden, niet uit het veld van het Buitenhof slaan! Welke redevoeringen slagen bijna zonder uitzondering? heeft mijn leermeester dr. P. H. Ritter Jr. zich eens afgevraagd. Hij gaf ook het antwoord: „De redevoeringen van marktventers, van conferenciers, van sprekers die zich voortdurend in vragende vorm richten tot de hen beluisterende menigte. „Het gesprek moet in een redevoering overgaan, ziedaar een van de geheimen van de redeneerkunst! Mijn leermeester kon het weten. In zijn tijd gold hij als een van de beste en meest gevraagde sprekers. In een geschrift, dat nu ongeveer 25 jaar geleden geschreven is, vertelt hij hoe Goethe bij het voorbereiden van een rede tegenover een marmeren beeld ging staan en tegen dat beeld zijn toespraak afstak!

Ik heb gezocht naar een recept voor een redevoering, welke niet van het papier mag worden voorgelezen, maar heb dat direct niet gevonden. Toch was het geschrift duidelijk op sommige punten, welke met het „spreken voor de vuist weg” verband houden. Ritter verhaalt hoe Mr. Troelstra eens na een moeilijk bevochten overwinning in Amsterdam 111, onverwacht een rede moest houden. Men rekende erop dat hij iets zou zeggen! Hij zei: „Kameraden, ik ben de hele dag geweest in de hitte van de strijd, ik heb zoveel gesproken dat mijn keel het begeeft. Maar al ben ik schor, ik heb nog wat adem over en die adem wil ik gebruiken om uit te roepen: leve het socialisme”. Dr. Ritter vindt dit terecht, een voorbeeld van spontane welsprekendheid.

Voor de vuist spreken is uitermate gevaarlijk overigens. Ik heb het meegemaakt dat op een jubileumsamenkomst een academisch gevormde spreker naar voren trad om de jubilaris te huldigen. Hij wilde een bepaalde snaar treffen bij zijn toehoorders, waarom hij in zijn rede herinnerde aan een schoonzuster van de te huldigen ambtgenoot, die ieder van het gezelschap kende. Hij bevreemde dat zij, omdat zij overleden was, deze blijde dag niet kon meemaken. Ongelukkigerwijze bleef hij te lang bij dit onderdeel van zijn speech verwijlen, tretrend over haar heengaan. Hij vond de brug terug niet: van de droefheid naar de blijheid van het jubileum en hij zeide tot ontzetting van velen: „Ja, wij herinneren ons haar als de dag van gisteren. Ik ken zelfs haar vaste uitdruk-

king nog, haar stopwoord: „niet dan over mijn lijk”. Het was een uitermate slecht voorbeeld van een voorde- vuist-weg-verhaal.

Ik citeer Ritter nog eens als hij Nicolaas Beets laat spreken op diens zeventigste verjaardag: Beets moest na veler redevoeringen wel wat zeggen. Voor de vuist weg. Hij zeide: „De gedachten vermenigvuldigen zich, wie hier zou zwijgen, zou wellicht het best spreken. Laat mij toe overluid te denken . . .” En daarna memoreerde Beets met eigen woorden wat hem die dag was overkomen.

Beets kende het geheim te vertoeven in de stemming van zijn luisteraars, hij nam hun afgematheid over, hij was met hen moe, maar hij vroeg hardop te mogen denken . . .

Doch wellicht is een Kamerlid met deze adviezen nog niet gebaat. Hij moet over een bepaald onderwerp, zonder papieren spreken. Dan zal hij dat onderwerp zo moeten bestuderen dat hij het zonder papieren (citeren van getallen mag van papier!) kan voordragen. Hij zal lijn in zijn voordracht moeten brengen. Hij moet de fundering van zijn rede kennen, hij moet oprecht, met kennis van zaken, realistisch en persoonlijk kunnen spreken.

Inleiding tot de gedachte, ontwikkeling van de gedachte en samenvatting van de gedachte, zie daar een aanbevelenswaardige trits.

En nu maar afwachten, vrienden of de debatten in de Kamer levendiger zullen worden, want dat verwacht men toch van het redeneren zonder opstel. Frankrijk, Engeland en West Duitsland kennen het spreken zonder papier al lang.

Ik wil eindigen met een stukje verkiezingsredevoering van de latere Lord Birkenhead, bijgenaamd „F.E.” Hij sprak in een grote, wat rokerige hal zijn gehoor toe en zeide ondermeer: „Ik zal u nu eens precies vertellen wat de regering voor u allen heeft gedaan . . .” Plotseling riep er een vrouw onder zijn gehoor: „Niets”. Lord Birkenhead vervolgde: „Mijn waarde mevrouw, de schemer in deze hal verhindert mij uw ongetwijfeld aanwezige charmes in het juiste licht te zien, zodat ik helaas niet kan ontdekken of u een ongehuwde vrouw zijt, een weduwe of een moeke. Maar in ieder geval wil ik u verzekeren dat u ongelijk hebt. Indien u een onberoerde bakvis bent, dan hebben wij u het stemrecht gegeven. Indien u een huisvrouw bent dan hebben wij de werkgelegenheid verruimd en de kosten van levensonderhoud gedrukt. Indien u een weduwe zijt dan hebben wij voor u voor een pensioen gezorgd. En indien u geen van alle dezen zijt en dwaas genoeg om een theeleut te wesen, dan hebben wij voor u de belasting op de suiker verlaagd . . .”

Dat is nu voor de vuist weg spreken, zonder papier!

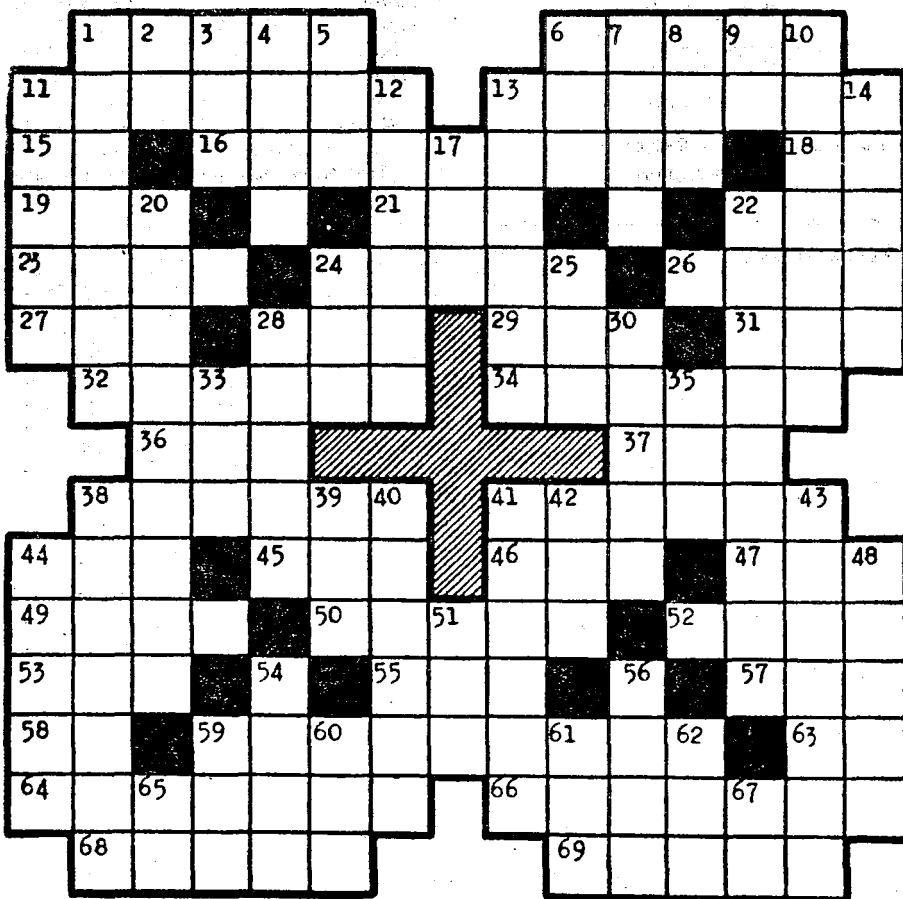
William J. G. J. J.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 2 lijnen

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. telwoord; 6. zoogdier (mv.); 11. Duits bevelhebber uit W.O. II; 13. opnieuw; 15. natuurlijke logaritmische (afk.); 16. ziekte; 18. regiment infanterie (afk.); 19. slagzin uit W.O. II (afk.); 21. bedorven; 22. familielid; 23. dier; 24. vrouwelijk dier; 26. stad in Duitsland; 27. keurig; 28. man, zoogdier; 29. eikeschors; 31. explosief (afk.); 32. ziekte; 34. weg; 36. bergplaats; 37. groet; 38. keurig; 41. gunst; 44. verfrissing; 45. rivier; 46. troep; 47. loot; 49. overval; 50 raadsel; 52. dus; 53. roem; 55. gemalen eikeschors; 57. adviserend lichaam; 58. uitgave (afk.); 59. van belang zijn; 63. lidwoord; 64. voornaamwoord (mv.); 66. overdragen; 68. dichterbij komen; 69. sein.

Vertikaal: 1. liefdesverklaring; 2. onbekend; 3. bedekking; 4. liefde; 5. meisjesnaam; 6. ieder; 7. twee (duits); 8. telw.; 9. Laus Deo (afk.); 10. slang; 11. potsenmaker; 12. zegswijs; 13. activiteiten; 14. schitterend; 17. lichaamsdeel; 20. tak van geneeskunst; 22. regelmatige achthoeken; 24. verzoek; 25. precies; 28. tochtje; 30. leesvoer; 33. O.T.-figuur; 35. meisjesnaam; 38. vestingstad; 39. vroeger; 40. foelen geven; 41. toespijs; 42. dageraad; 43. hemelbewoners; 44. uitgestrekt; 48. hoogte; 51. bevel; 54. verlegenheid; 56. uitroep; 59. mond; 60. tien (eng.); 61. beschaafd, wellevend; 62. lichaamsdeel; 65. bevel; 67. muzieknoot.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. landweer; 8. etages; 9. sponde; 11. protégé; 12. Altena; 13. tientje; 14. terrine; 16. naderen; 19. mustang; 22. toeren; 24. apekool; 25. chalot; 26. behang; 27. hermiet.

Vertikaal: 2. appel; 3. danseur; 4. erebaan; 5. respijt; 6. pagode; 7. bezetter; 10. bekennen; 12. automaat; 15. riske-ren; 17. attaché; 18. erepalm; 20. aroma's; 21. gelag; 23. edele.

Kop en staart

A C H T E R P A G I N A

EEN verhaal moet als regel behalve een kop ook een staart hebben. Maar het is ook wel eens zo, dat er geen staart te vinden is.

Overigens is het in deze moderne tijd helemaal niet vreemd als er geen staart aan een verhaal zit. Dat behoort nu eenmaal vaak bij de moderne literatuur. Men kan daar een bewonderaar van zijn of niet, het behoort nu eenmaal zo bij de opzet, die bepaalde auteurs als „goed” voor ogen staat.

In de hier bedoelde gevallen blijft de staart dus met opzet achterwege. Het is echter ook mogelijk, dat door (of ondanks) de opbouw van een verhaal de staart, de conclusie niet goed tot zijn recht komt. Dat kan gebeuren door allerlei omstandigheden, waarover wij thans in dit bestek niet kunnen uitwiden.

Hoe het echter ook zij, wij willen nu in ieder geval voorkomen, dat er aan dit verhaal geen staart zou zijn. Temeer daar wij ons het hiervoor beschrevene nog weer eens duidelijk hebben gerealiseerd.

Daarom willen wij thans als inleiding de kop en de staart voorop stellen. De kop is: de partij voert een ledenwerfactie. De staart is: u moet daar ook persoonlijk aan wat aan doen. Maar het belangrijkste — wij zeggen maar niet: het venijn — zit nu in het midden. En dat mag u ditmaal beslist niet overslaan.

Trekken

Allereerst deze mededeling, dat het aantal van 3100 nieuwe leden ruim is gepasseerd.

Hieruit blijkt, dat er voor onze partij nog ruimschoots leden te winnen zijn.

Er is wel aan getrokken, zoals ons jargon zegt wanneer er wat aan een zaak gedaan is. Er is inderdaad wat aan de ledenwerfactie gedaan.

De grote vraag blijft: is er ook door u wat aan gedaan?

Nogmaals moeten wij onderstrepen, dat, als u persoonlijk achterblijft, niet bereikt wordt wat bereikbaar is.

Want 3100 nieuwe leden is, als we het mogelijke totaal als een lichaam beschouwen, niet meer dan de kop, laten wij zeggen met een stukje romp. De rest van de romp en de staart moet nog volgen.

Uw zaak

DAT is uw zaak.

U kunt zeggen: dat ene nieuwe lid, door mij te werven, zal er niet veel toe doen.

Begrijpt u dan goed, dat als 3.000 mensen dit ook zeggen — met hetzelfde „recht” als u — er 3.000 nieuwe leden „minder geworven worden dan mogelijk is”?

Goed, u begrijpt dat natuurlijk. Maar u kunt dan nog de vraag opwerpen: is dat nu zo nodig, dat er nog een paar duizend leden bijkomen; onze partij heeft er toch al tegen de honderd-duizend; wat maakt dat dus uit?

Dat maakt nu concreet dit uit:

1. dat stilstand, dus géén groei, achteruitgang betekent;
2. dat een organisatie — volgens algemene regel — haar betekenis mede ontleent aan haar omvang;
3. dat elke duizend leden meer, alleen al voor de landelijke organisatie $1000 \times f 4,50 = f 4.500,-$ meer in kas brengt, waarmede zoveel werk dat nog op aanpak wacht, ter hand kan worden genomen;
4. dat elk lid meer betekent: een beter voorgelichte Nederlandse kiezer, alleen reeds beter voorgelicht via de maandelijkse toezending van „A.R. Post” en mogelijk ook doordat een lid, eerder dan een niet-lid, meedoet aan de opinievorming op de bijeenkomsten van de partij.

Zo zijn er nog een aantal punten op te sommen, waarvan u er sommige uit eigen ervaring kunt opnoemen.

K.V.-taak

WIJ hebben nu vooropgesteld wat u ieder persoonlijk, als individueel lid kunt doen.

Daarnaast is er de taak van de kiesvereniging, als het geheel, de gemeenschap van de plaatselijke leden.

Daarop noemenswaardig in te gaan, lijkt ons, na al hetgeen wij in de afgelopen maanden op deze plaats hierover hebben geschreven, eigenlijk overbodig.

Teveel kiesverenigingen zijn echter nog achtergebleven in het bijdragen aan een goed landelijk resultaat. Het wordt nu toch werkelijk tijd, dat iedere kiesvereniging een paar nieuwe leden aan het partijbureau heeft doorgegeven.

Als wij spreken van een paar leden is dat toch bepaald niet te hoog gegrepen. Als regel mag toch wel gemikt worden op vijf nieuwe leden per kiesvereniging.

Overigens is het mogelijk, dat door allerlei omstandigheden verschillende kiesverenigingen pas de laatste weken op gang zijn gekomen.

Nijkerk

DAT is, om de zaak concreet te maken, bijvoorbeeld het geval met de kiesvereniging Nijkerk. Maar daar is de zaak dan nu ook goed opgezet.

Men schrijft ons, dat men na een reorganisatie van de propaganda-commissie nu op gang komt. De laatste jaren waren er nogal wat vacatures ontstaan „welke naar het scheen niet aan te vullen waren”. Maar, zc wordt dan vervolgd: „thans hebben wij weer een volle bezetting; zelfs is het gelukt zoveel nieuwe jonge krachten aan te trekken, dat de veel te grote wijken gesplitst konden worden.”

Dergelijke moedgevende berichten geven wij heel graag op deze plaats door. U hebt het kunnen lezen: vacatures, welke naar het scheen niet aan te vullen waren. Maar men heeft in Nijkerk doorgezet en: met welk een resultaat!

Men heeft op een speciale bijeenkomst van de propagandisten afspraken gemaakt, elkaar geïnstrueerd, adressen verdeeld, de brochure „Wegwijs in de A.R. Partij” is aan alle deelnemers ter hand gesteld en men gaat op pad. En men heeft op een termijn van enkele weken een datum afgesproken, waarop men weer als propagandisten bij elkaar komt om de resultaten te bespreken. Prima geregeld. Daar mogen op enigerlei wijze resultaten van worden verwacht.

Steun van S.C. en K.C.

BEHALVE de individuele leden en de afzonderlijke kiesverenigingen zijn er nog Statencentrales en Kamercentrales als regionale verbanden van de partij.

Zij zullen de kiesverenigingen, welke met sommige dingen moeite hebben zeker helpen, stimuleren, adviseren.

De Statencentrales hebben zelfs een statutair bepaalde visitatieplicht. Een zwaar woord voor een eenvoudige, goede en vanzelfsprekende zaak: elkaar helpen als men er alleen niet uit komt.

Gemakkelijk/moeilijk

IS het nu gemakkelijk of moeilijk om nieuwe leden te werven? Dat is verschillend. Je kunt het goed of slecht treffen, of ook beide, in deze zin, dat

het de ene keer gemakkelijk gaat en bij de ander moeilijk.

Er zijn mensen, die zo lid willen worden, maar aan wie het eenvoudig toevallig nooit is gevraagd. Ja, schrijf maar raak zullen sommigen misschien zeggen; het papier is geduldig.

Het papier is inderdaad geduldig, maar terzake schrijven wij niet raak maar uit ervaring uit eigen omgeving.

Een voorbeeld uit meer ervaringen: wij zochten een penningmeester, maar konden niet slagen. Toevallig vroegen wij iemand om een suggestie terzake. Die persoon noemde een naam. De genoemde werd opgebeld of hij penningmeester wilde worden. Hij bleek nog geen eens lid te zijn. Tijdens datzelfde telefoongesprek werd hij lid tegelijk met zijn vrouw en hij verklaarde zich bereid een eventuele benoeming als penningmeester te aanvaarden. Op deze pagina geen verhalen, maar feiten.

Er zijn ook mensen, die moeilijk of helemaal niet lid te maken zijn. Als wij dit schrijven, zal niemand zeggen, dat het papier geduldig is. Inderdaad, ook hier schrijven wij uit eigen ervaring.

De argumenten, die u dan tegen geworpen worden zijn legio, maar die komen allemaal ongeveer op hetzelfde, op het volgende neer: ik heb geen belangstelling voor de politiek; ik voel er niet voor; ik kom toch nooit naar een vergadering; ik leef toch wel mee; ik stem heus wel A.R.; ik vind een tientje per jaar te duur; ik geef al zoveel aan goede doelen; ik ben het met het beleid van de partij niet eens.

Gezond verstand

DAT laatste hoor je met name zo nu en dan bij een kabinetsformatie, als wij op het punt staan om of met de V.V.D. of met de P.v.d.A. in een kabinet te stappen.

Men vergeet dan bhjkbaar, dat er behalve V.V.D. - of P.v.d.A. - ministers ook christen-democratische ministers in het kabinet zitting hebben; in alle omstandigheden meer van de laatstgenoemde dan van de beide eerstgenoemde richtingen: Wij hebben daar vorige week nog uitvoerig bij stilgestaan, zodat men terzake nog eens voldoende georiënteerd is om een goed antwoord te geven op dergelijke opmerkingen. Men kan aan de hand daarvan geheel duidelijk maken, dat in

het ene geval niet van een liberale, in het andere geval niet van een socialistische koersbepaling sprake is.

Dat sommigen dergelijke opmerkingen niettemin maken, begrijpen wij wel, hoewel wij ons er overigens over verbazen, dat men zich zo gemakkelijk iets wijs laat maken.

Om te gebruiken

MAAR wij begrijpen het wel. Wie de laatste P.v.d.A.-televisie-uitzending op 20 april j.l. heeft gezien en dr. C. de Galan, de directeur van de Dr. Wiardi Beckman Stichting heeft horen spreken met dr. W. Drees over: ons nieuwe beleid, kan (maar moet niet) gaan menen, dat nu een socialistisch beleid op komst is.

En dit moet men - als men op dergelijke tegenwerpingen stuit bij de ledenwerfactie - de mensen duidelijk maken. Daarbij kan men ook tegenvragen opwerpen zoals: hadden wij dan niet mee moeten doen? Hadden wij dan een beter kabinet gehad? Was ons land dan beter geregeerd? Was de christelijke invloed van het leven dan beter tot zijn recht gekomen?

En ook op de andere hierboven gememoreerde mogelijke tegenwerpingen van aspirant-leden kan men een goed antwoord geven.

Dat antwoord kan onder meer als inhoud hebben de hierboven onder de punten 1 t/m 4 gemaakte opmerkingen. Daarnaast geeft ook onze ledenwerffolder „WEER/ZIEN” u wat dat betreft voldoende materiaal. En eveneens de speciale jeugdfolder voor jonge kiesgerechtigden. Beide folders kunt u in voldoende mate bestellen op het partijbureau, dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Widex.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ **Op zaterdag 1 mei** houdt het **Provinciaal Comité Utrecht** zijn jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het **Gebouw voor Chr. Sociale Belangen, Kromme Nieuwe Gracht 39 te Utrecht**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken zal de heer **H. Algra** te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, spreken over „Koers houden”.

Daaraan voorafgaand begint om 14.00 uur in hetzelfde gebouw een vergadering van de Statencentrale Amersfoort.

★ **Op zaterdag 1 mei** belegt het **Provinciaal Comité Drenthe** een besloten provinciale deputatenvergadering.

De plaats van samenkomst is een der zalen van „Bellevue” te Assen.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Er zal voorlichting gegeven en van gedachten gewisseld worden over de politieke ontwikkeling van de laatste weken, terwijl afscheid genomen zal worden van de heer J. Smallenbroek, sinds 1945 voorzitter van het Provinciaal Comité.

Verwacht wordt, dat elke kiesvereniging in Drenthe zich door een ruime delegatie zal laten vertegenwoordigen, terwijl ook belangstellende leden welkom zijn.

★ **Op vrijdag 14 mei** belegt de gemeentelijke **A.R. Kiesvereniging Haarlem** een algemene ledenvergadering.

De plaats van samenkomst is de **Koningskerk** aan de **Kloppersingel te Haarlem**.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Als spreker zal optreden de heer **G. A. Kieft** te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

AFGEWEZEN KRITIEK

De Nieuwe Haagse Courant vond het eerste optreden van de heer Roolvink als fractievoorzitter niet helemaal gelukkig. In tweede termijn was hij weliswaar beter, vooral om de manier waarop hij de heer Geertsema te woord stond, maar in eerste instantie was er in zijn rede onvoldoende evenwicht.

Waarom?

Wel, hij was te breed ingegaan op de levensbeschouwelijke achtergronden van het omroepvraagstuk.

Wij zijn het met de Nieuwe Haagse Courant, onder betuiging van alle respect overigens, ditmaal niet eens.

En wij zullen vertellen waarom.

DE heer Roolvink heeft verklaard, dat wij nu driemaal met de liberale richting in een duidelijk en principieel conflict zijn geraakt. Het gróte conflict was de schoolstrijd. Maar daaraan verwant was de radio-strijd in 1928, toen de liberalen een grote actie onketenden en het land bijna op stelten zetten, om aan de AVRO de gehele week de beste zender te verzekeren, terwijl de zenduren via de minder goede zender dan maar over de „sectarische” omroepen moesten worden verdeeld.

Die aanval is toen afgeslagen.

En nu voor de derde keer is er een conflict, nu de liberalen al het mogelijk deden om de invloed van de vrije, uit het volksinitiatief voortgekomen omroeporganisaties terug te dringen en er een nieuwe, concurrerende organisatie, die de „positieve neutraliteit” tot uitdrukking wilde brengen, tegenover te stellen.

Op andere en speciale voorwaarden, die discriminatie van de bestaande omroeporganen betekenden.

Dit alles onverminderd de voorkeur van de liberalen voor een door de staat gecreëerd monopolisme met de B.B.C. als voorbeeld. De kracht van dat nieuwe orgaan, dat de positieve neutraliteit zou uitdragen (of uithangen) zou moeten worden gevonden uit het geld van de reclame. De macht van de concerns moest worden gebruikt tegen de macht van de „gehate zuilen”.

Zo was de bedoeling. En dáár om schaalden zij zich ijverig achter figuren als de heren Scholten en Veldkamp, wier plannen voor commerciële televisie in hun kraam pasten.

WAAR heeft de heer Roolvink nu nadrukkelijk op

Een overzicht van de vergaderzaal van de Tweede Kamer tijdens het uitspreken van de Regeringsverklaring door minister-president Cals (links). De publieke tribune (boven) is stampvol.

gewezen in de beschouwingen, die de Nieuwe Haagse Courant overbodig of in elk geval te lang vindt?

Hierop, dat wij telkens, bij elk van deze botsingen met de liberale geest, of het nu om de school gaat of om de omroep, stuiten op een opvatting omtrent 'algemeen' en 'nationaal' die typerend is voor het liberalisme en voor ons principieel onaanvaardbaar.

Wij menen nog altijd, dat de discussie in het parlement allereerst principieel moet zijn. Het gevaar is in deze tijd groot, dat het politieke gesprek wordt verzakelijkt. Dat het verloopt in financieel-economische beschouwingen zonder dieper fundament.

Daarom doet het ons goed, wanneer in het debat de principiele, de geestelijke vraagstukken, zeer centraal worden gesteld.

WIJ willen hier nog iets aan toevoegen. De A.R. partij

heeft in haar program van actie en bij haar spreken tot ons volk steeds de COMMERCIELE TELEVISIE AFGEWEEZEN.

Velen hebben ons gezegd, dat zulks hóógstens een verdragend achterhoedegevecht zou kunnen zijn. Want — „de commerciële televisie komt er tóch”. De Tweede Kamer mocht dan zo kortzichtig zijn en zo „in de ban van de Hilversumse heren” dat zij de nota van de heren Scholten en Veldkamp, ondanks de steun van de liberalen en de meerderheid van de C.H.U.-fractie, afwees, het

Deze week

- De C.H.U. en wij. (pagina 1)
- J. Smallenbroek: ere-voorzitter van Drenthe. (pagina 2)
- Actuele commentaren. (pagina 3)
- Overzicht van het debat over de Regeringsverklaring (pagina 4)
- De illegale pers. (pagina 5)
- Amerika en de Dominicaanse republiek. (pagina 6)
- De rede van de A.R.-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de heer Roolvink, naar aanleiding van de Regeringsverklaring (pagina 7, 8, 9 en 10)
- Flitsen uit de replieken bij de behandeling van de Regeringsverklaring in de Tweede Kamer. (pagina 11 en 12)
- Vragen van Kamerleden. (pagina 13)

tie. De opvatting, dat voor een zendmachtiging alleen in aanmerking komen zij die zich hebben georganiseerd als omroeporganisaties en kunnen be w i j z e n, dat zij evenals de oude omroepverenigingen, kunnen bogen op een duidelijke en voldoende aanhang in ons volksleven.

Dit is een duidelijke overwinning van de gedachte, die verouderd en sectarisch heette, produkt van „verzuijing” en voedsterling van een stelletje geborneerde belanghebbenden in Hilversum.

Het is g o e d, dat dit bij de discussie wordt gezegd.

Het is bovenal goed, wanneer bij die discussie wordt aange-toond, welke geestelijke krachten en welke beginselen hier een rol speelden. En dat heeft de heer Roolvink namens de eensgezinde A.R.-fractie gedaan.

A.

THIJS BOOY:

Het is stil op het Loo...

Thans ook verkrijgbaar als paperback ad f 7,90 bij de boekhandel.

Uitgeverij W. ten Have N.V.

betekende slechts uitstel.

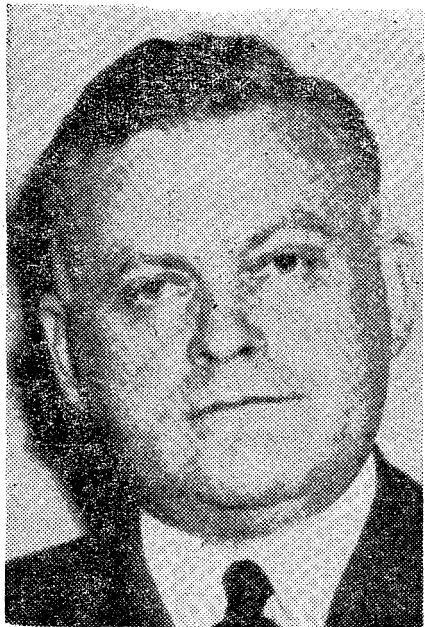
De machtsconcentraties, die het oude bestel willen breken, groeien in getal en kracht. Eerst was er alleen de Otem, maar er kwamen andere groepen bij. Mannen met klinkende namen grepen het voortouw: de burgemeesters van Rotterdam, van Arnhem, van Nijmegen, de voorzitter van de C.H.U., de heer Zwolsman... De grote opmars is begonnen. De liberalen gloriëerden, De Telegraaf was actief, Het Parool en de Volkskrant deden mee, in de K.V.P. was een sterke groep, die al geheel of bijna overstag scheen te zijn.

Het is niet meer te keren...

EN zie — het is op niets uitgedraaid. De grote overwinning kwam niet. Het nieuwe bestel heeft als grondslag de opvatting, die wij altijd hebben verdedigd, waaraan wij hebben vastgehouden ondanks alle agita-

Minister

Smallegenbroek

ere-voorzitter van Drenthe

"Het Provinciaal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen in Drenthe wenst bij zijn afscheid als voorzitter aan Zijne Excellentie J. Smallegenbroek, minister van Binnenlandse Zaken, zijn grote dank en erkentelijkheid te betuigen voor de wijze, waarop hij, gedurende een lange reeks van jaren, in 't bijzonder vanaf de periode 1940—1945, al de hem geschonken gaven van verstand en bestuurskracht in grote beginselvastheid en geloofsvertrouwen heeft willen stellen in dienst van partij en volk, en hem daarom te benoemen tot zijn ere-voorzitter."

Zo luidt de tekst op de door de bekende tekenaar in De Houten Pomp, de heer Hein Kray, vervaardigde oorkonde, welke minister Smallegenbroek bij zijn afscheid als voorzitter uit de handen van de vice-voorzitter, de heer Th. Brouwer, ontving.

Voor dit afscheid hadden zich op 1 mei jl. een paar honderd Drenten naar "Bellevue" in Assen gespoed.

Zulke dingen gebeuren in Drenthe in grote stijl. Zo'n bijeenkomst heet een "deputatenvergadering", overigens met de toch weer bescheiden toevoeging "provinciale" en het afscheid gold de "leider van de partij", zij het met de toevoeging "in Drenthe".

In grote stijl dus, maar toch in alle gemoedelijkheid. Men voelt er zich thuis als in een familie- en vriendenkring.

De Drenten zijn er kennelijk trots op, dat een geboren Drent minister werd, maar toch werd de aan dit ambt verbonden excellente titel maar spaarzaamelijk gebruikt, naast het gewone "de heer Smallegenbroek" en "Jan Smallegenbroek".

De Drenten staan met beide benen op de grond. Zij menen wat zij zeggen, zij staan ronduit achter de geciteerde tekst van de oorkonde, maar zij zien ook de fouten en zwakheden, die elk mens en dus ook hun eigen leider Smallegenbroek heeft.

Drenthe en Smallegenbroek zijn één, aldus de heer Brouwer. Wij willen op deze dag zeggen, dat wij u dankbaar zijn voor alles wat u tot hiertoe gedaan hebt, dankbaar uit de grond van ons hart voor de bezieling en het enthousiasme, waarmede u hebt gewerkt. Wij kunnen dit zo zeggen, juist omdat wij

u niet kritiekloos hebben aanvaard. Zeer nadrukkelijk werd mevrouw Smallegenbroek bij dit afscheid betrokken. Van haar is bekend, zo zei de vice-voorzitter, dat zij steeds in kritische zin de activiteiten van haar man begeleidt. Zij ontving een fraai boeket rozen, terwijl haar man een bureaulamp kreeg voor zijn werkkamer.

De Drentse ARJOS-voorzitter I. Th. Bootsma vertolkte de dank van de jongeren, met name omdat de heer Smallegenbroek met inzet van zijn totale persoon voor een Evangelische politiek heeft gewerkt.

De heer A. J. van der Kerk, die op humoristische wijze namens de ouderen sprak, zei: "ze willen nu afscheid van u nemen, maar dat gaat mij te ver; ik wil wel zeggen: goede reis, kerel; behouden terugkomst. Met genoegen volde spreker de politieke lijn van de partij in deze tijd.

De heer E. van Ruller, die als vriend, mede namens dr. Bruins Slot sprak, stond met name ook stil bij de bezettingstijd en het werk van de "Trouw"-groep. De heer Smallegenbroek is het leed niet bepaald gebleven in de oorlog en daarna. Zonder klachten heeft hij verder gewerkt. Ook deze spreker had een woord van kritiek: "kijk voor de televisie niet meer zo kwaad en doe je mond open", waarop mevrouw Smallegenbroek inhaakte met "blij dat je het ook eens zegt". Het was wel duidelijk hoe de vele aanwezigen dit waardeerden.

De heer J. Bakker, penningmeester van het Provinciaal Comité Drenthe, die zo'n vijftienvintig jaar als een van de heer Smallegenbroeks naaste medewerkers voor de A.R. Partij in Drenthe heeft gewerkt, was de laatste spreker.

Minister Smallegenbroek merkte in zijn antwoord o.m. op, zich wel bewust te zijn, dat hij niet wat men noemt televisie-geniek is. Hij was blij, dat men nooit kritiekloos tegenover hem had gestaan. Mannen die in de publieke zaak werken, hebben dagelijks correctie nodig. Spreker dacht ook wel eens: Jan, dat is fout geweest. Hij was dankbaar, dat men hem met zijn fouten heeft willen accepteren.

Temidden van zijn Drenten wakte hij op ieder zijn verantwoordelijkheid voor doen en laten op welke post men ook staat te beleven.

Tijdens het eerste gedeelte van deze bijeenkomst had de jonge minister in sobere bewoordingen de feiten rond de kabinetsformatie de revue laten passeren. Hij betreurde zeer, dat de door hem en ook door de formateur Cals begeerde samenwerking tussen de drie christen-democratische partijen niet mogelijk bleek. De A.R.-fractie had gezien haar staatkundige verantwoordelijkheid geen argument om niet zonder

de C.H.U. verder te gaan, aangezien zij het met de voorliggende oplossing over het omroepbestel eens was. Het zou incorrect tegenover de V.V.D. zijn geweest om de omroepkwesitie als een vrije kwesitie te beschouwen, nu juist daarover een kabinetscrisis was ontstaan. Bovendien zouden dan ook met hetzelfde recht andere partners ten aanzien van andere belangrijke controversiële punten voorbehoud kunnen zijn gaan maken.

Dat de C.H.U. niet welkom geweest zou zijn verwierp spreker zonder meer. In dat stadium waren er ook geen moeilijkheden rond de zetelverdeling. Het is verder duidelijk, dat de A.R.-fractie altijd op het standpunt heeft gestaan, dat zeker twee A.R. en twee C.H. ministers aanwezig zouden moeten zijn in een regeringscombinatie met of de P.v.d.A. of de V.V.D. Spreker hoopte, dat het niet tot een gezamenlijk standpunt kunnen komen ten aanzien van de bekende kwesitie een incidentele zaak zou zijn, waarbij hij er aan herinnerde dat in het verleden ook wel de C.H.U. zonder de A.R.P. in verschillende kabinetten zitting heeft gehad.

Aan het einde van deze bijzondere Drentse deputatenvergadering waren alle aanwezigen in de gelegenheid de heer en mevrouw Smallegenbroek persoonlijk te groeten.

Kw.

NU

leden werven!

Juist in deze dagen is er veel contact nodig met leden en anderen. Veel kiesverenigingen hebben een extra-vergadering belegd om over de kabinetscrisis en al wat daaraan vast zat, voorlichting te geven..

Dat is een juist standpunt, want voor menigene is die voorlichting broodnodig. Daarom brengen we graag hulde aan de besturen, die het traditionele standpunt: „Na-maart-niet-meer vergaderen”, doorbraken en toch nog bijeen kwamen. Zij zijn in veel gevallen door een grotere opkomst dan normaal „beloond”. Zij hebben hun leden dan ook een dienst bewezen.

Hetzelfde geldt voor de persoonlijke contacten met belangstellenden. Juist nu is het de tijd om ook in persoonlijke gesprekken het standpunt van de partij uiteen te zetten. De heer Roolvink heeft dit vorige week in de Tweede Kamer gedaan. Laat u hem alleen praten? Duizenden anderen moeten ditzelfde, als het goed is, doen in gesprekken van man tot man en van vrouw tot vrouw.

Dat is dus ook de geschikste tijd om leden te werven. Dat levert rijke resultaten op. De ge-

stage stroom van aanmeldingen op het partijbureau toont aan dat het standpunt: „in de wintermaanden leden werven”, non-sens is. Deze maanden lenen er zich zelfs beter voor. Doe het dus nu! Tijdens een wandeling of een kort bezoekje.

Ruim 3200 nieuwe leden zijn reeds aangemeld door ongeveer 300 kiesverenigingen. Dit betekent dat het kader van vele andere kiesverenigingen nog niet eens op pad geweest is!

Als zij nu ook gemiddeld nog een 5 à 10 nieuwe leden winnen wordt de ledenwerfactie een succes.

Op het Partij Convent van 1962 kon een winst van ruim 8000 nieuwe leden worden gemeld.

En op het Partij-Convent van 22 mei a.s.?

Dat ligt aan u, kiesverenigingen! En vooral aan de bestuursleden, die er tot nu toe nog geen stap voor deden.

Daarom: doe het nu!

De actie blijft aan de gang!!!

De partij rekent er op dat elke kiesvereniging werkracht toont!

In de eerstvolgende A.R. Post zullen wij ons resultaat den volk tonen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Siuis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

KRABT UW HOND OOK?

DEX-VERDELINGSLOTION

helpt direct!

BEAPHAR - RAALTE

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
ÉÉN BEGRIIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties. Vermogen in laatste vier jaren verviervoudigd tot meer dan f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 719
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964: f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealiseerde koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank, commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.Y.
THEODOOR GILISSEN N.Y.
AMSTERDAM

★ ★ ★ Belangrijk

Niet alleen de woordvoerders van de huidige regeringspartijen, ook de heren Geertsema en Beernink hebben vorige week tijdens het debat in de Tweede Kamer verklaard dat het radio- en televisie-vraagstuk belangrijk genoeg is om er een kabinetsscrisis voor over te hebben.

Dat was duidelijke taal. De leiders van de beide grootste oppositiepartijen hebben daarmee tevens getoond geen behoefte te hebben om in het gevecht te komen van de velen, die de kwestie waarover het kabinet-Marijnen viel, nog steeds niet hebben begrepen en die er daarom geen motief voor een regeringscrisis in zien.

De democratie zou er niet mee geïndien zijn indien de woordvoerders van bonafide politieke partijen — tegen beter weten in — deze schare naar de mond zouden hebben gepraat.

★ ★ ★ Rijnmondraad

Bij de verkiezingen voor de Rijnmondraad komen A.R. en C.H. samen met één lijst uit. Met om en om een C.H.- en een A.R.-kandidaat. Lijsttrekker van deze gemeenschappelijke lijst is drs. B. J. Udink (C.H.) te Rotterdam.

Volgens het Christelijk Historisch weekblad „De Nederlander” (redactie A. J. van Dulst, mr. J. W. van Gelder, E. Kamphuis, H. Kikkert en mr. dr. K. de Vries) volgt als no. 2 op de definitieve lijst J. C. Aschoff, Rozenburg. In werkelijkheid is no. 2 de heer Bavink uit Rotterdam (A.R.).

Op het officiële stembiljet zullen de C.H.-kiezers dat ook te vinden. Maar hun eigen blad heeft een lijst met alleen C.H.-kandidaten, genummerd 1 tot 25.

Een rare „definitieve” kandidatenlijst. Is dit symptomatisch? Gaat de ontstemming bij de C.H.U. nu zo ver, dat zij zich generen, dat op de gemeenschappelijke lijst de A.R. en C.H. om en om staan, en publiceren zij daárom een „definitieve” kandidatenlijst, waaruit de A.R.-kandidaten zijn geschrapt en de C.H.-kandidaten opnieuw genummerd?

Dan is het wel fraai.

En de vijf heren, die als redactie voor dit bedrijf verantwoordelijk zijn, zouden velen een genoegen doen, wanneer zij samen eens gingen uitleggen, wat de zin en de bedoeling is van de publicatie van zulk een definitieve lijst.

★ ★ ★ Aftocht

De nieuwe televisiegedagden, waarvoor de V.V.D. zo op de bres heeft gestaan, hebben het laten afweten. De stichting T.V.N., onder leiding van mr. Van Walsum, en ook de T.E.R., de financieringsmaatschappij van de R.E.M.-T.R.O.S., hebben hun activiteiten gestaakt.

Men kan na dit alles stellen dat de roemruchte Coördinatie-Commissie heeft opgehouden te bestaan. Een trieste einde kunnen wij het niet vinden.

Indien zij gewild hadden zou het ieder van de drie gegadigden gemakkelijk gevallen zijn 10.000 aanhangers te werven, die bereid waren om per jaar f 5,— op tafel te leggen. Dan zou elk van hen een uur televisiezendtijd hebben gekregen in gevolge het voorstel Cals, dat nu in een wet wordt vastgelegd. Dan zouden ze samen, met 3 uur zendtijd per week en 30.000 aanhangers, meer zendtijd hebben gehad dan thans de V.P.R.O met 175.000 leden. Zo open is het nieuwe bestel!

De drie gegadigden hebben het niet gewild. Zij wensten het publiek wel uitzendingen te bieden maar niet op dat publiek te steunen. Dat staat hun vrij.

Juist daarom is er niet de minste reden om voor deze vlotte aftocht der gladiatoren de vlag halfstok te hissen.

★ ★ ★ Gerbrandy-toren

De hoogste toren in Nederland, de televisiemast in IJsselstein, heeft de naam Gerbrandy-toren gekregen. Voor dat initiatief verdient de studentenvereniging S.S.R. hulde.

Prof. Gerbrandy, ofschoon klein van gestalte, torende geestelijk boven velen uit. Vooral in de dagen van oorlog en verzet, die wij in deze week herdenken, bleek z'n grootse allure. Dat wordt treffend gesymboliseerd in de televisiemast (die manifestatie van het technisch kunnen van deze tijd), die voortaan zijn naam draagt.

Wij zijn daar trots op zoals wij rijk zijn met deze grote A.R.-zoon van ons volk.

Het is een extra winstpunt van ons nieuwe kabinet dat het uit parlementariërs bestaat. Hopelijk is dit het begin van een nieuwe ontwikkeling. De volksvertegenwoordiging mag dan op deze manier een beetje afgeroomd worden, het werkt de doorstroming in de hand. Maar wat belangrijker is, de juiste gedachte kan nu wortel schieten dat volksvertegenwoordigers in veel gevallen geschikt moeten zijn een ministerpost te bemannen. Het was bij deze gelegenheid niet alleen een kwestie van beginsel dat Cals de ministers bij uitstek onder de parlementsliden zocht. Het was nu ook noodzaak. Wie anders dan een politicus die vertrouwd is met de wisselvalligheid van het politieke bedrijf tekent in voor twee jaar met alle kans dat hij daarna (of eerder) op straat komt te staan?

In dit land is men er wat huiverig voor politieke ambities openlijk te laten merken. Men knokt hier niet publiekelijk voor een plaats op het kussen. Vandaar dat er in het verleden soms geleurd is met ministersposten tot het een onwaardige vertoning werd.

Zodra men ervan uit gaat dat een kabinet in beginsel vanuit de volksvertegenwoordiging wordt bemand is men van een hoop ellende af. Men heeft dan te doen met mensen die de kneepjes van het politieke spel (behoren te) kennen, men heeft te doen met mensen die het levensgrote risico bewust hebben aanvaard dat hun daden voor het forum gekritiseerd worden. Verder speelt de gedachte aan eigen inkomenspositie waarschijnlijk een minder grote rol bij parlementariërs dan bij captains of industry die niet geneigd zijn investeringen te doen in een onderneming die elke dag op de fles kan gaan. Tenslotte komt het aan het publieke aanzien van de volksvertegenwoordiging ten goede dat men daar de potentiële bewindsliden moet zoeken. Wellicht zal men er in de toekomst meer uitblinkers tegenkomen dan middelmatig begaafden.

Bij dit alles komt dan voor de politieke partijen de dringende eis van plannenmaken op termijn. Het is bij een tweepartijstelsel mischien wat makkelijker een schaduwkabinet achter de hand te hebben voor voorkomende gevallen. Maar ook bij een veel-partijensituatie als bij ons valt er toch wel het een en ander te regelen. De P.v.d.A. heeft daar wel eens iets aan gedaan. De huidige ministers Den Uyl en Vrolijk zijn indertijd als parlementariërs bewust naar wethoudersposten gedirigeerd om wat bestuurservaring op te doen. Maar ook daar schijnt deze ministersweek een beetje in het vergeetboek te zijn. En bij de K.V.P. heeft men slechts een bescheiden erfenisje van de talentenjager Romme, maar ook daar doet men verder niets aan bewindspinning. Het feit dat de K.V.P. en de A.R.P. geen partijgenoot in staat en bereid vonden als minister van Financiën op te treden is zoveel als een politieke afgang. En wie nog neiging heeft te treuren dat de socialisten twee financieel-economische sleutelposten bezet hebben, kan beter een traan laten over dit bewijs van onvermogen bij de christen-democratische partners.

Zo is er om maar vlak bij de deur te blijven ook in onze aloude A.R.-partij de komende jaren een hoop te regelen. Als er al reden is om verontrust te zijn dan is dat niet omdat hier en daar een bejaard schema als een kaartenhuis ineenzakt, dan is dat eerder omdat er noodzakelijk nog een paar uitgangspunten zullen moeten sneuvelen voor deze christelijk-historische A.R.-partij helemaal up to date is om de uitdagingen van deze tijd het heldere hoofd te bieden. Een van die hardnekkige misverstanden is de idee dat elke kerkelijke of maatschappelijke component van de partij naar evenredigheid (of onevenredigheid soms) z'n mannetjes moet leveren wil men enig succes

boeken. Niet alleen waren de successen de laatste jaren niet om erover naar huis te schrijven, bovendien kan men het speculatieve karakter van dit beleid met weinig moeite aantonen. Hou maar eens een enquête onder de A.R.-kiezers over de kerkelijke en maatschappelijke background van de huidige volksvertegenwoordigers. Wedden dat vrijwel niemand daar het fijne van weet? De juiste regel ligt natuurlijk voor de hand: de beste mensen die elkaar ondanks hun uiteenlopende herkomst in deze politieke partij kunnen vinden behoren haar ook te representeren.

Tenslotte nog even achterom kijken naar het debat over de regeringsverklaring. De opvolger van Vondeling, de sportsman Nederhorst, heeft bij die gelegenheid nog eens herinnerd aan de belijdenis van de P.v.d.A. dat partijvorming naar confessie een onjuist uitgangspunt is. Men kan zich afvragen of het nu aardig was dit bij de start van de nieuwe coöperatie even nadrukkelijk op te merken, eerlijk was het in elk geval wel en misschien vond Nederhorst het nodig voor zijn achterwacht. Onze politieke vrienden Schakel en Roolvink hebben nogal drijftig gereageerd tegen de bekende boodschap van onze regeringspartner, de heer Schmelzer van de K.V.P. nam het wat gemoedelijker op. Dat is allemaal fijn, maar wat veel boeiender was, de heer Nederhorst speelde ook met de gedachte aan een blijvende scheiding tussen de beide protestantse partijen waarbij er dan een vooruitstrevende A.R.P. zou zijn en een behoudende C.H.U. De heer Nederhorst zal om de wille van de politieke duidelijkheid niet zwaar meer aan zijn doorbraakdogmatiek tillen, als het er van mocht komen, zei hij welwillend.

Het is allemaal buitengewoon interessant maar niet erg reëel. Ten eerste lopen de lijnen van een beetje meer behoudend tot een beetje meer vooruitstrevend dwars door de beide partijen heen. Ten tweede zou een regelrecht conservatieve partij de altijd hachelijke signatuur christelijk moeten prijsgeven. Progressief-conservatief, het zijn woorden-woorden-woorden. Maar laten we progressief nu eens vatten als de wens naar steeds meer rechtvaardigheid te streven bij de verdeling van stoffelijk en geestelijk goed. Dan wil ik met die definitie graag een paar weken mijn plaats inruilen voor wie het bestaansrecht van een conservatief-christelijke partij waar kan maken.

De trouw van Smallenbroek

Onder deze titel publiceert het Christelijk Historisch Weekblad „De Nederlander” het volgende:

Het is voor mr. Beernink onbegrijpelijk dat de K.V.P. en de A.R. Partij aan de socialisten, die bij de verkiezingen in 1959 en 1963 duidelijk door de kiezers waren afgewezen, bij de kabinetsformatie zulk een sterke positie hebben bezorgd. „Verbijsterend is voor mij geweest het gemak”, aldus de voorzitter van de C.H.U. in Zwolle, „waarmee verschillende personen vroeger ingenomen standpunten hebben losgelaten.

De heer Smallenbroek sprak enkele dagen vóór de kabinetsscrisis over een samenwerking tussen A.R.-Partij en C.H.U. in een sfeer van trouw en vertrouwen. Het gemak, waarmee hij de C.H.U. buiten spel heeft gezet, is daarmee bepaald niet in overeenstemming.”

Op deze wijze wordt er in de C.H.U. stemming gemaakt tegen de A.R.-partij.

In werkelijkheid heeft de heer Smallenbroek voortdurend gepoogd om met de heer Beernink in contact te komen om tot een vertrouwelijk overleg te geraken. De heer Beernink heeft dat niet gewild.

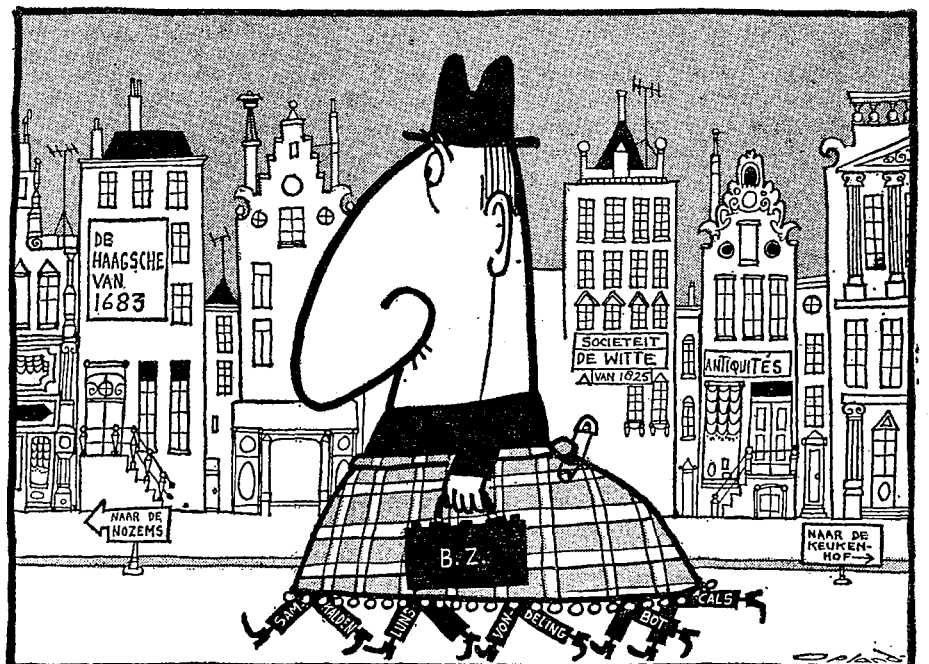
Toen het mis dreigde te gaan, omdat de heer Beernink meedeelde, dat zijn fractie nooit enige binding zou aangaan inzake het orloepbestel, ook

al zou zij het op alle overige punten met de plannen van de heer Cals eens blikken te zijn, heeft de heer Smallenbroek nog weer een poging gedaan om een compromis te vinden.

De heer Beernink kon niet of wilde niet. Hij stapte uit de boot. En daarna ging hij op de wal staan, om de heer Smallenbroek verwijten na te roepen.

Op de vergadering te Zwolle vonden men dit prachtig. Zo ligt de zaak.

HAAGS STADSGEZICHT

...De nieuwe minister van buitenlandse zaken...

(Uit „De Volkskrant”)

...Gij — V.V.D. — maakt van mijn radio- en t.v.-plan een karikatuur door te zeggen dat er maar één criterium — het getalscriterium — zou zijn.

HET BETREKKEN VAN DE STELLINGEN

Tevoren stond vast dat het nieuwe, eerste kabinet-Cals niet van iedereen 100 percent lof zou ontvangen. Evenmin was te verwachten dat ook de regeringsfracties — dit kabinet is duidelijk democratisch-parlementair — over alle programmapunten en over het totale beleid zouden juichen. Drs. Schmelzer (K.V.P.) zei b.v. dat de nieuwe combinatie toch echt wel wenen moest. De leider van de A.R.-fractie — de heer Roolvink — maakte duidelijk dat zijn fractie aan een wisseling van paarden tijdens de overtocht 1963—1967 geen behoefte zou hebben gehad, ware het niet dat het zeer belangrijke vraagstuk van radio en televisie tot een rechtvaardige oplossing moest worden gebracht — nu.

De vroegere oppositie meende bij monde van de nieuwe fractievoorzitter Nederhorst nog eens nadrukkelijk te moeten zeggen tot zijn „nieuwe coalitiegenoten” dat een partij op levensbeschouwelijke basis toch echt geen politieke bestaansgrond had. Hij verzachtte weliswaar de vroegere beschuldiging van de heer Vondeling (thans minister van Financien): „er is wezenlijk geen bestaansrecht” maar vond toch dat de A.R.P. alleen dan een bestaansgrond zou hebben als zij zich ontwikkelde tot een progressieve partij. Als zou het Nederlandse volk zich bij de verkiezing alleen laten leiden door een aantal belangrijke materiële punten. De heer Nederhorst (P.v.d.A.) onderschatte in zijn (voorgelezen) betoog de waarde van het cement bij de christelijke partijen. Waaraan de heer Roolvink (A.R.) hem bij de replieken nog eens duidelijk herinnerde.

De oppositie I

Uiteraard was de V.V.D. het meest fel. Geconstateerd moet worden dat de heer Geertsema als leider van de oppositie een uitstekende indruk maakte. Zonder tot demagogie te vervallen wees hij op een aantal niet sterke punten in het voorgenoemde beleid. Hij zag — en dat was geen wonder omdat hij het formatie-overleg niet had bijgewoond — op verschillende onderdelen een toenemende socialistische invloed. Vooral ook omdat in de financieel-economische sector er socialistische bewindslieden plaats genomen hadden. Hij wist toen natuurlijk nog niet (hetgeen de heer Nederhorst (P.v.d.A.) wel wist en ook zei: „wij hebben deze departementen niet bij voorbaat opgeëist”) dat noch de K.V.P. noch de A.R. voor deze post een man van gelijke statuur als b.v. de professoren Zijlstra, Lieftinck en Witteveen beschikbaar kon stellen. Hoezeer daarnaar ernstig is gezocht.

Trouwens: zelfs P.v.d.A.-ministers kunnen op deze op zichzelf belangrijke sleutelposities geen geheel eigen „rode politiek” voeren. Het nieuwe kabinet is van parlementair signatuur en gebonden aan een aantal met de fractievoorzitters opgestelde hoofdlijnen.

Een ieder die ervaring heeft in gemeenteraad, Provinciale Staten of andere colleges, weet dat de P.v.d.A. — eenmaal een compromis aanvaardend — zich daaraan houdt. Bovendien moet men weten dat de sector van het financieel-economisch beleid, in de Raad van Economische Aangelegenheden (R.E.A.) uit de ministerraad wordt voorbesproken. In welke „ministersclub” noch de A.R. noch de K.V.P. ontbreken.

Om op mr. Geertsema (V.V.D.) terug te komen: „De Nederlandse kiezer zal in 1967 de gebeurtenissen van 1965 niet vergeten”. Waarbij het zijn bedoeling was te voorspellen dat de V.V.D. er zeker goed garen bij zouden spinnen. Dit optimistische geluid echter werd niet gedeeld door de liberale Nieuwe Rotterdamse Courant, die tot de conclusie

kwam dat de grondgedachten van dit nieuwe beleid „zelfs sympathiek waren”.

De oppositie II

De kleinere fracties hebben aan het formatie-overleg evenmin meegedaan. Uiteraard hadden zij over de regeringsverklaring toch hun oordeel en terecht. De S.G.P. kwam tot dit oordeel: Nu er socialisten deel uit maken van dit kabinet is voor ons toch geen reden ons extra kritisch op te stellen. Wat te prijzen is zullen wij toejuichen. Hetgeen te laken is zullen wij blijven bestrijden. Overigens kreeg de C.H.U. een extra verwijt: had u zich maar verzet tegen het gezantschap bij de Paus inplaats van tegen het omroepbestel. Trouwens ook de A.R. hield hij de spiegel voor: er zijn er velen onder u die van een samenwerking met de P.v.d.A. niets moeten hebben.

De eenzame strijder, de heer Jongeling (G.P.V.), vond de koerswijziging niet in het belang van het land. Kennelijk zelfs niet nu het omroepbestel tot een bevestigende oplossing is gebracht. In zijn G.P.V.-kring is toch ook een duidelijke binding aan het bestaande maatschappelijke patroon naar geloofsovertuiging.

„Op onze steun heeft u niet te rekenen” aldus de heer Koekoek (Boerenpartij). Nog minder dan het vorige kabinet. Overigens wordt zijn oordeel toch minder aantrekkelijk als men constateren moet dat hij de regeringsverklaring op een aantal punten niet heeft begrepen. Hij meende b.v. dat de heer Bot was gesplaatst aan het hoofd van een geheel nieuw departement voor cultuur dat miljoenen zou verslinden! De werkelijkheid ligt natuurlijk heel anders.

De oppositie III

Voor de C.H.U. moet een aparte plaats worden ingeruimd. Dat bleek bij dit debat, waarbij bijna elke fractie zich geroepen voelde, na de vrij scherpe veroordeling van het C.H.U.-beleid door de minister-president Cals, mee te werken de mist over dit (belangrijk) onderdeel te laten optrekken.

Eén ogenblik scheen dit het geval te zijn.

Nadat mr. Beernink — die naar zijn eigen mening „oude Zwolse koek” opdiende (voor een heel groot deel las hij de rede voor die hij reeds over dit punt te Zwolle had gehouden) — had gesteld dat hier sprake was van een misverstand, had minister Cals zich bij zijn repliek ogenschijnlijk hierbij aangesloten toen hij gewaagde van een onbegrijpelijk misverstand. Maar toen de heer Beernink daarna eiste dat de heer Cals zijn verwijten aan de C.H.U.-fractie (in de regeringsverklaring) zou terug trekken, omdat de C.H.U. zich gegriefd gevoelde, bleek dat er toch sprake moet zijn geweest van iets meer dan „alleen maar een misverstand”.

Minister Cals meende dat als er iemand zich gegriefd moest voelen dat hij dat zelf zou moeten zijn. De heer Beernink heeft zich niet geheel gehouden aan de gedane toezeggingen en slaat essentiële punten over, aldus de minister-president.

De C.H.U.-fractievoorzitter kreeg daarna als enige fractie nog een afzonderlijke spreektijd, waarin hij de zaak nog eens op een rustige wijze uiteenzette. Maar minister Cals — zijn uitvoerig dagboek raadplegende — bestreed punt voor punt des heren Beerninks stellingen.

De A.R.-fractie had er geen behoefte aan, te minder omdat haar huidige fractievoorzitter aan de formatie geen deel had gehad, zich in dit debat tussen de C.H.U. en de minister-president te mengen. Wel wees de heer Roolvink er op dat het omroepbeleid geen vrije kwestie kon en mocht wezen nu

het vorige kabinet juist op dit punt gestruikelde was.

Overigens was het bij de replieken de heer Roolvink (A.R.) die er terecht op wees dat nu toch wel heel duidelijk was geworden dat de A.R. in elk geval niet in de schoenen kon worden geschoven dat er bij hen andere motieven een rol zouden hebben gespeeld dan de omroepzaak. Zoals de heer Nederhorst (P.v.d.A.) die gezegd had dat de omroepkwestie niet de echte oorzaak van de crisis zou zijn geweest. Uitgesproken suggesties b.v. als zou de A.R. er aan meegewerkt hebben de C.H.U. buiten de deru te houden missen iedere grond. Deze constatering van de heer Roolvink is door een ieder onweersproken gelaten. Voor een ieder kan vast staan dat het buiten blijven staan van de C.H.U. in geen geval kan worden verweten aan de houding van welke A.R.-politicus dan ook.

Uiteraard buiten het verschil van opvatting inzake de vraag of bij het kabinetsbeleid de omroepoplossing als een vrije kwestie mocht en kon worden gezien.

Uit het feit dat na de replieken de heer Beernink naast de heer Roolvink in diens bankje schoof tot een gesprek mag zeker worden afgeleid dat, met name de heer Nederhorst (P.v.d.A.) niet gelijk heeft dat A.R. en C.H.U. een van elkaar principieel afwijkend beleid in de toekomst zouden voeren.

Overigens: de heer Beernink (C.H.U.) was er van overtuigd dat het regeringsprogramma een aantal frisse ideeën had en aardige plannen. Hij en zijn fractie zouden een loyale oppositie voeren al wilde hij op voorhand er op wijzen dat een aantal punten nog te vaag waren uiteengezet, zodat hij het geheel niet met gejuich kon begroeten. Met name niet vanwege de vaagheid inzake de financiering.

Financiën

Het is buiten kijf dat de financiële paragraaf maar matig uit de verf is gekomen in de regeringsverklaring. Slechts een aantal grote, maar wel bijzonder belangrijke, hoofdlijnen kon worden aangegeven. Hoezeer dit misschien te betreuren valt, zeker is aan de andere kant dat een snelle oplossing van de kabinetscrisis in het belang van Nederland was. Er was te weinig tijd van voorbereiding om een uitvoerige, gespecificeerde kwantificering in de regeringsverklaring op te nemen inzake de financiën.

Daarom was het geen wonder dat de V.V.D.-oppositie kon suggereren dat een aantal socialistische infiltraties konden insluipen. Daarom was het mogelijk dat de C.H.U. kon stellen dat in het financiële beleid de P.v.d.A. een belangrijke inbreng had geleverd.

Maar anderzijds was het heel normaal dat de heer Roolvink (A.R.) uitgaande van de verstrekte gegevens kon constateren dat er van een aardverschuiving in het financiële beleid geen sprake was. Het enige dat in feite te constateren viel was een bijstelling van dat beleid. Uitgaande hiervan en vaststellende dat de A.R.-fractie dit kabinet een goed hart toedraagt en een behouden vaart toewenst, wees hij terecht op een aantal klippen waarvoor het kabinet moest oppassen: mogelijke inflatoire invloed en een vrij zekere vergroting van de spanning op de (bouw) arbeidsmarkt met de gevolgen van dien.

De P.v.d.A.-fractievoorzitter liet bij de replieken uitkomen dat hij deze waarschuwingen van de heer Roolvink als mogelijke tijdbommen onder dit kabinet zag. En mitsdien de heer Roolvink en in hem de fractie in feite verweet dat de A.R. toch niet zo'n betrouwbare bondgenoot was.

De heer Roolvink wist deze beschuldiging op overtuigende wijze weg te nemen. Trouwens — het zij zonder overdrijving geconstateerd — bij de replieken was het met name de heer Rool-

vink die zich deed kennen als een bekwaam debater.

„Sinds wanneer”, aldus de heer Roolvink, „mag men een bevriend kabinet, waarin nota bene drie ministers van eigen huize, niet meer wijzen op gevaarlijke klippen? Het is geen uiting van vriendschap als je rozegeur voorspelt en onderwijl op je radarscherm allerlei klippen constateert.”

Inderdaad, de heer Nederhorst, onderkende op dat moment niet het verschil tussen parlementair tegenspel en parlementaire oppositie.

Vast uitgangspunt

De heer Cals bevestigde nogmaals dat de uitgavenvermeerdering beslist niet langs inflatoire weg zou worden gefinancierd. Daar is het kabinet aan gebonden. En laat daarmee aan de volksvertegenwoordiging, waaronder de regeringsgezinde fracties, de volledige mogelijkheid tot kritische controle.

Bovendien zal er voor de méér-uitgaven die alsnog voor 1964 (het laatste jaar van prof. Witteveen) en 1965 (vanaf 1 april voor rekening van dr. Vondeling) nodig zijn geen belastingverhoging worden gepland. Langlopende leningen tegen uiteraard naar het voorkomt, een behoorlijke rente zullen deze uitgaven moeten dekken. Op zichzelf is daartegen geen bezwaar: de Nederlandse totale schuld is relatief nog nooit zo laag geweest als nu het geval is! Als de conjunctuur-ontwikkeling geen spaak in het wiel steekt en de ontwikkeling van de spaarcapaciteit zich in gunstige zin ontwikkelt zal deze mogelijkheid voor 1964 en 1965 reëel genoemd mogen worden. Daartoe zal de minister van Financien reeds in mei — vermoedelijk 2e helft — een nadere uiteenzetting geven.

Een ander geruststellend uitgangspunt is — zo bleek uit de regeringsverklaring — dat dit kabinet er op uit is de economische groei te versterken. En wel zodanig dat het bedrijfsleven niet in die groei zal worden geremd maar juist worden gestimuleerd. Daarin viel te beluisteren dat ook het kabinet grote waarde hecht aan de versterking van het particuliere initiatief daarbij gesteund door gemeenschapsvoorzieningen.

Het antwoord van het kabinet

— in enkele punten —

- dit jaar geen belastingverhoging;
- de belastingverlaging die is aangenomen gaat door — ook die ingaande 1 januari 1967;
- in oktober komt er reclame in radio en televisie;
- het energiebeleid zal niet dogmatisch maar praktisch zijn. Doelmatigheidsredenen zullen de beslissing dragen of de staat al dan niet, geheel of gedeeltelijk zal meedoen aan exploratie en exploitatie;
- de eigendom zal op verantwoorde wijze moeten worden geëerbiedigd;
- er komt in mei a.s. een nota waarin de stand van zaken op financieel gebied grondig uiteengezet wordt.

* * *

De Kamer, op voetspoor van de minister-president, heeft lang gesproken over de regeringsverklaring. Maar de bijdragen van de tien fractievoorzitters waren in het algemeen niet beneden de maat. Integendeel — op een enkele uitzondering na stonden ze op goed niveau.

De beide nieuwe fractievoorzitters Roolvink en Nederhorst hebben zich goed gewaard in dit voor hen nieuwe gezelschap. Zij hebben zich een duidelijke plaats in het geheel veroverd. Nu reeds!

De A.R.-fractievoorzitter werd na het uitspreken van zijn rede daarmee door de heer Smallegen — die van achter de ministerstafel opstond — geluk gewenst. Waarbij andere bewindslieden zich aansloten.

Stille drukkers in oorlogstijd

ALS wij hulde brengen aan de drukkers die in de bezettingstijd van 1940-'45 illegale lectuur hebben gedrukt, dan weten wij, dat die hulde velen mag gelden. Zetters, drukkers, brocheerders, vouwers en transporteurs hebben er hun leven mee op het spel gezet. Maar wat zijn wij dankbaar, dat zij dit durfden te doen, dat ze het ook deden! De lectuur die zij drukten hield het verzet tegen het heidense regime gaande. Wij weten, dat vele drukkers van illegale bladen hun activiteiten met de dood hebben moeten bekopen.

Wij denken aan vader en drie zoons Van der Weij, die drukkers waren te Leeuwarden, aan drukker S. J. P. Bakker te Amsterdam, aan drukker Bolk te Rotterdam, aan... ja, aan nog zo veel andere typografen die de dood vonden omdat zij ons land en volk wilden dienen met hun vakkundigheid, hun moed, hun materialen en hun liefde voor de vrijheid.

Ik wist alleen, dat in mij zong...

Waarom stelden zij hun leven in de waagschaal? Wat dreef die drukkers tot hun uiterst gevaarlijk werk? De schrijver en dichter A. den Doolaard heeft er in een vers antwoord op trachten te geven:

Ik wist niet wat mijn handen deden,
Ik wist niet, wat mijn vuisten dwong.
Ik wist alleen, dat in mij zong
De droefenis om een verloren vrede.

Hoe ging dat illegaal drukken eigenlijk toe? Wij hebben één van de vele drukkerijen, waar men in de oorlog zulk voortreffelijk werk verrichtte door illegaal — dat wil zeggen: verboden — drukwerk te maken, bezocht om nader hierover te worden ingelicht. Wij hadden ook een andere drukker kunnen kiezen; onze weg voerde ons evenwel naar Ermelo, waar gevestigd is: drukkerij Bolhuis. In deze drukkerij is in oorlogstijd vaak een nummer van het toen illegale TROUW gedrukt. Hoe snakten wij in oorlogstijd naar zo'n illegaal blaadje, dat werkelijk vrij nieuws verstrekke en dat voor ons was als een bloem in de grauwe wildernis van terreur en willekeur.

Het zijn de gebroeders Bolhuis te Ermelo geweest — en dan wel speciaal de in 1959 overleden heer H. Bolhuis — die de moed hadden om meermalen illegaal en tegen de bezetters gericht drukwerk te maken. Het begon met een brochure: Nederland zal herrijzen. Er werden 20.000 exemplaren van gedrukt.

Toen deze brochures gedrukt waren en toevallig nog open en bloot in de drukkerij lagen te wachten op verzending, hebben wij wel even angst uitgestaan, zo vertelde ons één van de broers. „Een meteropnemer verscheen namelijk plotseling in de drukkerij,

zag de stapels brochures, nam er een exemplaar van, bladerde deze door, las hier en daar wat en legde het exemplaar toen weer behoedzaam op de stapel terug. Nooit heeft deze man er iets over gezegd, nooit heeft hij er zijn mond over open gedaan.”

Die 20.000 brochures waren gewoon overdag gedrukt. Werken in de nacht zou teveel achterdocht opwekken, want een drukpers loopt nu eenmaal niet

't Hart dat het niet laten kon, schuwt nimmer het gevaar...

geruisloos. Maar dit betekende uiteraard wel, dat het een gevaarlijk werk was. Iedereen die zich de bezettingstijd herinnert, met een leger van controleurs voor allerlei doeleinden, met brutale N.S.B.-ers en met heersende Duitsers, weet, dat het niet eenvoudig was een dergelijke drukwerkorder in het geheim te drukken. Maar het werd gedaan — en in het onderhavige geval heeft de meteropnemer altijd gezwegen.

TROUW in de kinderwagen

Een der broers Bolhuis las regelmatig het illegale blad Vrij Nederland. Wat daarin geschreven werd, zinde hem op de duur niet helemaal. Daarom belde hij vanuit Eindhoven een van zijn broers op: Hij wilde weleens graag overleg met hem plegen met betrekking tot een illegaal blad dat een andere en meer Anti-Revolutionaire geest liet horen. Het gevolg van deze samenspreking was, dat het illegale TROUW meermalen in de drukkerij van Bolhuis te Ermelo gedrukt is.

Let wel: Het blad werd daar uitsluitend gedrukt. Het zetwerk vond elders plaats. Dit gebeurde uit veiligheidsoverwegingen. Maar het was geen eenvoudige zaak, het zware zetsel dat uit loodmateriaal bestaat, te transporteren. Men wist bij de drukkerij niet, waar dit zetsel vandaan kwam. Er was echter een contactman, die op gezette tijden kwam zeggen of bericht zond, dat het zetsel dan en dan en zo laat te verwachten was. Dat zetsel werd door hun onbekende personen gebracht. Meestal geschiedde dit per trein. Maar omdat dit materiaal zo zwaar was, moest er iets op gevonden worden, het zetsel zo gemakkelijk en onopgemerkt mogelijk in de drukkerij te doen belanden. Er werd wat op ge-

vonden. Het gebeurde wel, dat de echtgenote van een der gebroeders Bolhuis met de kinderwagen naar het station ging. In die kinderwagen werd het zetsel gedeponerd door de brengr die onmiddellijk weer terug ging met een trein naar Amersfoort; en de jonge moeder reed het zetsel voor het illegale Trouw naar de drukkerij. Waarmee gezegd zou kunnen worden: toen TROUW nog in de kinderschoenen stond werd ze gereden in de kinderwagen.

Tot in de zomer van 1944 werd in Ermelo vrij regelmatig illegale lectuur gedrukt. Toen kwam de spoorwegstaking en nam het drukken te Ermelo een einde, aangezien het zetsel niet meer aangevoerd en de gedrukte bladen ook moeilijk geëxpedieerd konden worden.

Zenuwslopend werk, dat drukken

Voor het drukken was papier nodig en om aan papier te komen hadden

de drukkers toewijzingen nodig. Maar drukkerij Bolhuis gebruikte papier uit eigen voorraad. Een plaatselijke krant, door hen uitgegeven, was in 1941 al verboden aangezien men niet de door de Duitsers opgegeven berichten wilde publiceren. Voor dat blad had men een grote voorraad papier ingeslagen — en het was dat papier hetwelk men voor de illegale bladen gebruikte. Het besluit om die plaatselijke krant niet meer uit te geven, werd genomen in overleg met andere drukkerijen van plaatselijke bladen op de Veluwe. Al die drukkers staakten hun uitgaven. Toen dat besluit genomen werd, waren de burgemeesters van verschillende Veluwe gemeenten hierbij tegenwoordig. Omdat toen een plaatselijke nieuwsvoorziening ontbrak, gingen de gemeenten er toe over, een mededelingenblad uit te geven, dat geen feitelijk nieuws bracht over de oorlog, doch slechts mededelingen van de gemeentelijke overheid verstrekke.

Het drukken van illegale bladen gaf uiteraard wel altijd de nodige spanning. Als men door de Duitsers of hun handlangers gesnapt werd, moest men rekenen op de kogel. Voorzichtigheid moest dus altijd in acht genomen worden en men moest op het personeel kunnen vertrouwen. Een drukkerij die ook heel veel illegaal drukwerk gemaakt heeft, zoals valse persoonsbewijzen, en die allerlei door de Duitsers gebruikte bewijzen en goedkeuringen nadrukke ten behoeve van de illegaliteit, was de Koninklijke drukkerij in Apeldoorn. „Wat men daar presteerde was oneindig gevaarlijker dan wat wij deden,” zei een der heren Bolhuis met nadruk.

En nogmaals: er zouden zo veel drukkerijen met ere genoemd kunnen worden in dit artikel; drukkerijen waar men het grote papieren wapen

vervaardigde tegen het regime van Hitler.

Het was een zenuwslopend werk, dat illegaal drukken. Was Trouw eenmaal gedrukt — meestal in een oplage van 20.000 of 25.000 exemplaren — dan moesten de bladen de drukkerij verlaten. Ook dat leverde gevaar op. Meestal werden de gedrukte exemplaren in een loods van een bevriende relatie gezet en daar werden ze dan door mensen van Van Gend & Loos (!) opgehaald en zogenaamd officieel getransporteerd naar bekende, vertrouwde adressen.

Eenmaal dreigde dat bij de Ermelose illegale drukkers mis te lopen, zo vertelde men ons. Inplaats dat Van Gend & Loos kwam, verschenen er politieagenten. De gebroeders Bolhuis waren juist even tevoren vertrokken, zij ontspongen dus schijnbaar de dans. Bij kennissen werden ze opgebeld met de mededeling: „Er zit politie bij jullie thuis...” Het was dus zaak zich gedekt te houden; men vreesde het ergste en het scheen duidelijk te zijn, dat men er achter gekomen was, dat door hen illegale bladen gedrukt werden.

De politiemannen bleven wachten op hun komst — de broers daarentegen bleven wachten tot de politiemannen vertrokken zouden zijn. Tenslotte zei één van de broers dat hij poolshoogte wilde gaan nemen. Officieel werkte hij niet in de drukkerij en men zou hem dus niets kunnen aanrekenen. Hij ging — en toen bleek, dat de politiemannen uitstekende vaderlanders waren die de zojuist gedrukte oplage van Trouw wilden komen ophalen voor verzending, daar door de een of andere omstandigheid de mensen van Van Gend en Loos dat die keer niet konden doen.

Natuurlijk was als een lopend vuurtje het gerucht van het politiebezoek aan drukkerij Bolhuis door Ermelo gegaan. Om geen achterdocht op te wekken werden daarna de drukkers een poosje meegenomen naar de drukkerij voor z.g.n. huiszoeking — alles moest zo „echt” en serieus mogelijk schijnen. Toen de broers weer werden „losgelaten”, heeft men in Ermelo natuurlijk gedacht, dat er toch niets aan de hand geweest was en dat bij drukkerij Bolhuis geen illegale lectuur werd gedrukt, zoals sommigen meenden.

En toen in 1943 één van de broers voor het Landesgericht terecht stond wegens o.a. het verspreiden van illegale lectuur, werd als een bewijsstuk getoond een nummer van Trouw. De drukkers daarvan zaten onder het publiek!

En zo drukten vele drukkers de illegale bladen en zij vochten met de middelen die God hen gegeven had.

In die trieste en huiveringwekkende bezettingsjaren was de illegale pers een machtig wapen. De vijand heeft de vrije pers er nooit onder gekregen. In de meest sombere omstandigheden verschenen weer illegale bladen, die velen nieuwe moed gaven om vol te houden in het verzet, om zich niet over te geven aan de geest van het nationaal-socialisme.

Ja, zij die met hun drukpersen waarheid en recht gediend hebben, zijn onze dank en hulde beslist wel waard!

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

RIJNMONDRAAD

Stemmen bij volmacht

Op woensdag 2 juni a.s. vinden de verkiezingen plaats voor de Rijnmondraad.

Het is van bijzonder groot belang, dat allen in dit gebied — dat vierentwintig Zuidhollandse gemeenten omvat —, die niet persoonlijk naar de stembus kunnen gaan, bij volmacht voor zich laten stemmen. Er mag ook bij deze verkiezing geen stem verloren gaan.

Tot uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming, dus tot uiterlijk op woensdag 19 mei a.s. kunnen de volledig ingevulde formulieren bij burgemeester en wethouders der betrokken gemeenten worden ingediend. Daarna is het onherroepelijk te laat.

De formulieren zijn verkrijgbaar op het raadhuis of bij het secretariaat van uw kiesvereniging. Bij het secretariaat van uw kiesvereniging kunt u ook nadere inlichtingen krijgen.

**Wij hebben andere mensen
nodig terwille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!

Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

**NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERSONEEL?**

Zo niet, doe het dan nog vandaag

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

F. VINK & ZOON
Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

De opstand in de Dominicaanse republiek

TRAGEDIE VAN EEN FALENDE POLITIEK

HET ZIT DE AMERIKANEN bepaald niet mee in de wereld. Terwijl zij op gevaarlijke wijze ver van huis betrokken zijn bij de burgeroorlog in Vietnam, worden zij bij wijze van spreken bij hun voordeur geconfronteerd met ontwikkelingen, waarvan zij menen, dat zij kunnen leiden tot het ontstaan van een „tweede Cuba”. We doelen op de Amerikaanse inmenging in de in een burgeroorlog onttaarde strijd in de Dominicaanse republiek, eerst met ongeveer 1700 mariniers en later ook nog met een nog groter aantal parachutisten. Aanvankelijk werd alleen de bescherming van Amerikaanse burgers en andere buitenlanders op het grondgebied van de Dominicaanse republiek als reden voor de Amerikaanse troepeninzendingen opgegeven. Al spoedig bleek echter duidelijk, dat de vrees voor een communistische machtsovername de voornaamste drijfveer was, die tot de beslissingen van president Johnson leidde. Amerikaanse troepen opereerden in samenwerking met de strijdkrachten, waar generaal Wessin y Wessin nog de beschikking over had. Intussen stelde de regering te Washington pogingen in het werk, het Amerikaanse optreden te legaliseren, door het een onderdeel te doen zijn van een actie in het grotere verband van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS).

President Bosch bracht in februari 1963 ook een bezoek aan Nederland. Minister Luns „ziet blijkbaar iets door de vingers...”

Terugkeer van Bosch geen oplossing

TWEEDE CUBA

Amerika meende dus redenen te hebben om aan te nemen, dat de Dominicaanse republiek (of liever het eiland Hispaniola, waarop ook nog de dictatoriaal geregeerde negerrepubliek Haiti is gelegen) een tweede Cuba zou worden, als de opstand in Santo Domingo, de hoofdstad van de Dominicaanse republiek, zou slagen. Het bevond zich in eenzelfde moeilijke positie als in oktober 1963, toen de militairen president Juan Bosch aan de kant zetten, omdat hij naar hun mening met zijn eigenzinnige optreden het land op de rand van een afgrond bracht en een communistische greep naar de macht in de hand werkte. Voor de zoveelste maal werden de Amerikanen toen voor de keus geplaatst, voort te gaan met de politiek uit het verleden, die neerkwam op steun aan regeringen of regiems, die de Verenigde Staten gunstig gezind waren, of: de terugkeer van Bosch als president eisen, met als stok achter de deur het verbreken van alle diplomatieke en andere betrekkingen.

In Cuba steunden de Amerikanen vele jaren de dictator Batista. En toen Fidel Castro tenslotte de macht op het eiland in handen kreeg, waren de Ver. Staten er spoedig uitgepraat. Zij werden met vijandschap bejegend. In Peru hebben Kennedy en diens medewerkers geprobeerd, een andere weg te bewandelen. De militaire junta, die daar de macht overnam, werd lange tijd niet erkend. Het ging echter te lang duren. Tenslotte werd het regime toch erkend.

ERVARING

Een ervaring rijker hebben de Ver. Staten wat minder lang gewacht met het erkennen van het nieuwe bewind in Santo Domingo. Het werd hun vrij gemakkelijk gemaakt, omdat de militaire leiders achter de schermen de macht uitoefenden en zich verscholen achter een driemanschap van burgers. Een van de voornaamste taken van dit driemanschap was het herschrijven van de constitutie en het voorbereiden van nieuwe verkiezingen, die vermoedelijk in de loop van dit jaar plaats zouden hebben gevonden. Over het algemeen werden de drie mannen als goede bestuurders beschouwd, die geenszins al te rechts georiënteerd zouden zijn. Niettemin deden geruchten de ronde, dat het driemanschap de Dominicanen nog niet helemaal rijp achtten voor verkiezingen. Het was al bekend, dat men er van militaire zijde zo over dacht.

Een van de belangrijkste militaire leiders verklaarde nog niet zo lang geleden: „Dit land heeft geen verkiezingen nodig. Een partij wint. De anderen leggen zich er niet bij neer. En dan beginnen de moeilijkheden”. Hij had blijkbaar meer vertrouwen in kogels dan in stembiljetten (in het Engels: „more faith in bullets than ballots”). In werkelijkheid was de vrees, dat linkse elementen de meerderheid in het parlement zouden behalen oorzaak

van de tegenzin, verkiezingen te organiseren.

AFGEZET

Toen Juan Bosch na slechts iets langer dan een half jaar aan het bewind te zijn geweest werd afgezet als president, was de communistische invloed in de Dominicaanse republiek al groot. Bekende communisten hadden kans gezien, te infiltreren in het regeringsapparaat, met de instemming van Bosch. Hij stond alle linkse politieke ballingen toe, naar de republiek terug te keren en hij liet alle activiteiten van de communisten toe onder het motto, dat hij ze dan beter in de gaten kon laten houden dan wanneer zij ondergronds zouden moeten werken. Bovendien maakte hij er geen geheim van, dat hij de steun van de communisten nodig had om zich tegenover zijn critici (ook onder zijn eigen aanhang) staande te kunnen houden. Ondertussen ondergingen op het platteland de arme boeren de grote invloed van de propaganda van radio Havana en de communistische agitators.

Deze activiteiten veroorzaakten een zodanige situatie, dat zelfs de volgelingen van Bosch moesten toegeven, dat het communistische gevaar met de dag groter werd. „Als de regering niet spoedig op het platteland ingrijpt en iets doet voor de in armoede levende bevolking, zal de Dominicaanse republiek het eerste Latijns-Amerikaanse land zijn, dat door middel van vrije verkiezingen in handen van het internationale communisme wordt gespeeld”, aldus een toenmalige medewerker van Bosch.

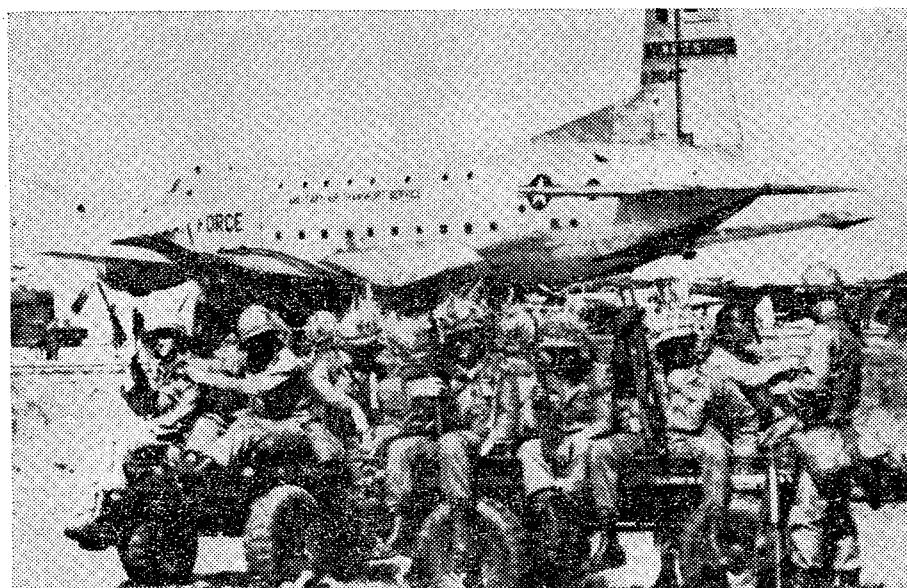
KWAAD BLOED

Het is duidelijk, dat een dergelijke beweging, een dergelijk gevaar, niet werkelijk kan worden weggenomen door een militair regime, dat slechts anderhalf jaar aan het bewind geweest is. Aangenomen mag worden, dat de afzetting van Bosch nog meer kwaad bloed heeft gezet onder het toch al ontevreden deel van de Domi-

nicaanse bevolking. Is het vreemd, dat deze mensen vergelijkingen trekken tussen de Amerikaanse politiek ten opzichte van Cuba. Daar hebben de Amerikanen alles gedaan wat in hun macht lag om het regime van Fidel Castro ten val te brengen. In hun eigen land ervaren zij, dat diezelfde Amerikanen met militaire en economische middelen een militair bewind in het zadel houden, dat er slechts is om te voorkomen, dat met volkomen legale middelen een linkse meerderheid de macht in het land overneemt.

Ook in andere Latijns-Amerikaanse landen is dit niet aan de aandacht ontsnapt, evenmin als het feit, dat de militaire macht van de Verenigde Staten niet alleen wordt ingezet ter verdediging van de politiek en strategische

Amerikaanse infantristen, die zojuist in de Dominicaanse republiek zijn gearriveerd, worden op „gemechaniseerde ezels” naar hun plaats van bestemming gebracht.

belangen van Washington, maar ook van de economische belangen die grote Amerikaanse maatschappijen in dat deel van de wereld hebben. Niet zelden wordt de volkshuisvesting in bedoelde landen beheerst door activiteiten van deze maatschappijen.

AVERECHTS

De Amerikaanse militaire interventie in de strijd in Santo Domingo — hoe verklaarbaar zij overigens mag zijn — zal nog meer kwaad bloed zetten onder de mensen, die ook volgens de nieuwste plannen in de Dominicaanse republiek zo spoedig mogelijk naar de stembus moeten. Dat is het grote probleem, waarmee de Amerikanen blijven zitten, ook al wordt in Santo Domingo een compromis bereikt over een regeling, welke gebaseerd is op het houden van vrije verkiezingen binnen afzienbare tijd. Het is bijzonder moeilijk, het alle Latijns-Amerikaanse landen naar de zin te maken. Het trekken van één lijn tegenover landen, waar zich staatsgrepen voordoen, is niet mogelijk. De Ver. Staten hebben president Bosch van harte gesteund, toen hij voor het eerst na dertig jaar dictatuur onder Trujillo, een op democratische wijze tot stand gekomen regering samen stelde. Hij kreeg alle politieke, economische en morele steun, die nodig waren om een goed begin te maken.

Bosch bleek echter niet de juiste man op de juiste plaats te zijn en alle moeite van de Amerikanen bleek al spoedig vergeefs te zijn geweest. Op hun beurt onderschatten de militaire leiders het gevaar van de communistische infiltratie in de Dominicaanse republiek, dicht als zij bij Cuba is gelegen. Helaas heeft men ook in dit land slechts het tegenovergestelde bereikt, van wat men bedoeld heeft. Dat is de tragedie, niet alleen in Latijns-Amerika, maar ook in andere delen van de wereld, zoals Vietnam. db.

Hoe staat de A.R.-fractie tegenover het nieuwe kabinet?

Het antwoord vindt u in de

REDE VAN DE HEER B. ROOLVINK

De heer Roolvink begon zijn rede met er op te wijzen, dat hij in dezelfde positie verkeerde als de heer Nederhorst. Ook hij voerde voor de eerste keer het woord als voorzitter van zijn fractie en hij vervolgde: "Het doet mij bijzonder veel genoegen, dat ik mij volledig kan aansluiten bij de eerste regelen van het betoog van de heer Nederhorst; als de naam "Vondeling" hierin wordt verwisseld voor die van "Smal-enbroek" dan heb ik de eerste minuut van mijn spreektijd al verdiend en behoef dat helemaal niet te herhalen.

Ik dacht bij mijzelf: wanneer de heer Nederhorst op deze wijze doorgaat, dan zou ik u, mijnheer de voorzitter, misschien het genoegen kunnen doen om mij geheel bij zijn betoog aan te sluiten, zoals dat bij de eerste regelen kon, maar naarmate zijn betoog vorderde, groeide bij mij de gedachte dat het beter was om een eigen redevoering te houden.

Verleden en heden

Ik zou willen beginnen met de conclusie. Mijn conclusie is, dat dit kabinet een eerlijke kans verdient. Aan het eind van mijn betoog zal ik dat nog een keer herhalen en daartussen bevindt zich de substantie van mijn redevoering.

Een oud Nederlands spreekwoord zegt: dat men tijdens de stroom niet van paarden moet verwisselen, hetgeen ons herinnert aan de moeilijkheden die vroeger waren verbonden aan het oversteken van grote wateren, met name onze rivieren en ik geloof dat dat spreekwoord ook vandaag nog van toepassing is.

Wij hadden, zo is van meer dan één zijde in deze Kamer betoogd, in het Kabinet-Marijnen een naar onze mening goed kabinet. Bij ons volk lag het goed en het heeft getoond, in moeilijke omstandigheden over de nodige wijsheid te beschikken. Het bouwbeleid en het landbouwbeleid maakten een frisse indruk en een van de grootste verdiensten van het afgetreden kabinet is stellig geweest, dat in moeilijke omstandigheden het financieel-economisch evenwicht op redelijke wijze is bewaard. Dat geldt ook voor het kabinet dat het Kabinet-Marijnen vooraf ging en ieder die van dichtbij enige ervaring heeft, weet hoe moeilijk het is, onder de voortdurende druk van de hoogconjunctuur een redelijk financieel-economisch evenwicht te bewaren. Dat alles ging gepaard met een naar onze opvatting goede sociale politiek. Het moge waar zijn, dat de ene figuur wat sterker dan de andere was, maar ik heb de indruk dat dat in ieder team een normaal verschijnsel is; het zal waarschijnlijk ook met dit Kabinet het geval zijn, het is geen bijzonderheid.

Ik wil mij ook gaarne bij de woorden van de heer Schmelzer aansluiten, toen hij zijn bijzondere erkentelijkheid voor de afgetreden Minister-President, die thans weer lid van ons college mag zijn, tot uitdrukking bracht, en ik wil daarbij gaarne ook de staatssecretaris met de meeste dienstjaren betrekken, nl. de heer Van den Berge.

Het zal duidelijk zijn, dat de fractie voor wie ik vandaag woordvoerder mag zijn, ware het niet dat het punt van radio en televisie ertussen was gekomen, geen behoefte aan een tussentijdse wisseling van paarden had.

Voortijdige explosie

In het algemeen gesproken is het ook beter zo iets te doen bij het begin van een nieuwe rit, wanneer men vier jaar voor de boeg heeft. Maar goed, de politieke feiten zijn oorzaak geweest, dat hier een beslissing moest worden genomen.

Het is in alle toonaarden gezegd — ik wil dus heel kort zijn op dit punt —, dat het radio- en televisiebeleid de oorzaak is geweest. De heer Nederhorst heeft betoogd, dat er nog veel meer spanningen waren, maar hij weet misschien meer dan ik, want ik weet dat niet. Ik hecht eraan te zeggen, dat het radio- en televisiebeleid oorzaak is geweest van een ontijdige beëindiging van de werkzaamheden van het Kabinet-Marijnen.

B. ROOLVINK

Het was ons ook allen bekend, dat er een tijdbom onder dit kabinet lag. De bom is nog eerder ontploft dan het tijdstip, waarop deze uiterlijk was afgesteld, want men had kunnen zeggen: er is nog tijd tot 1 juli 1965. Maar het gebeurt wel eens meer, dat iets ontijdig gebeurt.

Ook het feit, dat ons geacht medelid de heer Schmelzer in eerste aanleg werd belast met een poging tot het heilen van de breuk binnen het kabinet, wijst er wel op, dat het gevoelen, dat ik zoëven tot uitdrukking bracht, vrij algemeen aanwezig was. Dat blijkt ten overvloede nog eens uit het stuk, dat wij van de formateur hebben ontvangen en waarvoor op pagina 3 staat — ik wil die twee regelen toch wel letterlijk citeren: —: "Slechts indien men het radio- en televisiebeleid in de ijskast zou zetten zou een spoedige voortzetting van de huidige regeringscombinatie te bereiken zijn". Nu weet ik wel, dat deze zin in de eerste plaats slaat op de urgentie van het radio- en televisievraagstuk, maar ook de rest van deze zin is, bepaald niet zonder betekenis.

Geen moeilijke zaak

Ik zeide het reeds, men moet in het politieke leven de feiten aanvaarden. Nu moet ik u wel zeggen, dat het radio- en televisievraagstuk voor ons wel belangrijk, maar niet moeilijk was.

De fractie, waarvan ik deel mag uitmaken, heeft niet alleen gedurende de formatieperiode, maar ook reeds lang daarvoor volkomen eenstemmig geoordeeld over de oplossing, die voor vraagstukken als deze moest worden gevonden.

Ik vind daarin toch wel heel bijzondere steun in het program van actie van de Anti-Revolutionaire Partij, zoals dat in het jaar 1963 is uitgegeven. Voor

gehouden naar aanleiding van de Regeringsverklaring in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De tekst van de rede vindt u in zijn geheel op de pagina's 7, 8, 9 en 10.

de politieke duidelijkheid wil ik u ook dit korte citaat niet onthouden. Op pagina 7 van dat program staat namelijk: „Het radio- en televisiebestel behoort niet geschied te zijn op commerciële leest, doch dient te berusten op in het volksleven gewortelde organisaties. De wet moet het mogelijk maken, dat zulke organisaties de veelzijdigheid van de geestelijke en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen”.

Geen commerciële tv

Alvorens verder te gaan met mijn betoog, hecht ik eraan te zeggen, dat althans één groot winstpunt uit deze hele discussie duidelijk naar voren is gekomen. Dat grote winstpunt bestaat naar mijn opvatting hierin, dat in Nederland vandaag niet meer in ernst wordt gediscussieerd over de commerciële televisie. Daarover ging het ook al niet meer tijdens de kabinetsformatie. Daarvoor zijn er wel perioden geweest, dat groepen in ons volksleven — misschien moet ik zeggen personen in ons volksleven — ernstig met deze gedachte hebben gewerkt. Ik geloof dat één van de belangrijkste winstpunten, los van alle politieke gevolgen, die aan een en ander zijn verbonden, toch wel is, dat dit geen serieus punt meer is in de Nederlandse politiek. Ook daarvoor vind ik steun in een circulaire van 29 maart, die wij hebben ontvangen en die is ondertekend door de heer Maris, waarin hij zegt:

"In verband met het voorgaande wijst de onafhankelijke omroep met kracht derhalve elke beschuldiging van de hand, dat zij in enigerlei vorm commerciële televisie beoogt, een uitspraak, die naar het oordeel van de onafhankelijke omroep te vaak wordt gedaan en welke een kwaadaardig argument kan worden genoemd om een werkelijk open bestel tegen te gaan”.

Ik acht dit een groot winstpunt en ik zal deze circulaire in mijn archief, waarin maar weinig stukken van historische waarde zitten, opbergen. Wie weet waarvoor wij in Nederland in de politieke arena nog eens komen te staan.

Ik geloof dat het op het ogenblik niet mijn taak is om op onderdelen van de kabinetsformatie in te gaan. Ik heb dat ook niet van dichtbij meegemaakt en dan wordt het altijd wat moeilijker. In plaats daarvan wilde ik iets over het probleem zelf zeggen.

De commerciële televisie zal geheel buiten het gezichtsveld blijven. Ik acht het van groot belang dat in deze discussie zeer duidelijk uitkomt — althans voor wat betreft onze partij — waarom het hier in feite ging. Van meer dan één zijde, ik prijs het dat van de zijde van de V.V.D. zo duidelijk is gezegd, is naar voren gebracht, dat deze zaak een crisis waard was.

Als dat dan een crisis betreft in een kabinet, waarvan velen — ook in deze Kamer — zeggen: het lag goed onder ons volk, dan moet er ook een oorzaak van groot gewicht aanwezig zijn om die crisis dan toch maar over ons te laten komen.

In dat verband zou ik op twee punten willen wijzen. In de eerste plaats: waar gaat het in wezen in de politieke strijd van Nederland vandaag om? In de tweede plaats wil ik een enkel woord wijden aan de voor onze partij zo pijnlijke situatie, dat op een gegeven ogenblik, tijdens de formatieperiode, onze zusterpartij de Christelijk-Historische Unie is uitgevallen. Ik treed nu niet in de beoordeling maar zal slechts

over het feit een enkel woord zeggen. Waar gaat het dus om? Het is niet zo eenvoudig, maar ik zal het proberen, om dat in een enkel woord weer te geven.

A.R. en V.V.D.

Er zijn een drietal uitspringende perioden in de Nederlandse politieke geschiedenis, waarin de Anti-Revolutionaire Partij in botsing kwam met de liberale geest in Nederland.

Ik geloof dat het voor beide partijen goed is om dat duidelijk te stellen. In de eerste plaats de periode waarin in Nederland de schoolstrijd woedde, — dat is een heftige strijd, vele jaren lang, geweest. In de tweede plaats kwam de botsing tot uitdrukking, al betrof het toen niet typisch de Anti-Revolutionaire Partij ten opzichte van de toenmalige Liberale Staatspartij in de radiostrijd van de twintiger jaren. Als ik dat zo zeg weet ieder insider wat daaronder wordt verstaan. Tenslotte openbaarde het zich in de zaak van nu. Nu zeg ik niet dat al deze punten op hetzelfde niveau kunnen worden gebracht. In iedere tijd krijgen ook steeds terugkerende vraagstukken weer een andere vorm. Ik betoog dan ook niet dat de schoolstrijd op één lijn te stellen is met de radiostrijd en met de televisiestrijd van vandaag.

Toch zijn er duidelijke aanrakingspunten. Waar ging het in de dagen van de schoolstrijd o.m. om?

Het ging in de eerste plaats om de vraag of een school, uitgaande van een particuliere vereniging, een oudervereniging dan wel een andere — ik heb het helemaal nog niet over christelijk of rooms-katholiek bijzonder onderwijs, neen, over bijzonder onderwijs ten opzichte van het onderwijs dat door de overheid werd verzorgd, gelijkgesteld moest worden. Het ging om de gelijkwaardigheid van die twee. Voor de rest hangt daar ontzaglijk veel franje omheen, ik laat dat buiten beschouwing. Het ging erom: welk standpunt neemt de overheid in een land, waar geestelijke vrijheid bestaat, in ten opzichte van de zaak die een overheidskarakter draagt, maar die evengoed kan worden verzorgd door een vereniging van ouders die in wezen niets anders wilden dan onderwijs voor hun kinderen, dat in de geest van het gezin werd gegeven.

Dat is een langdurige strijd geweest. Ik ga op geen enkele bijzonderheid in. Ik zeg alleen: na vele jaren is een beslissing gevallen die inhoud: gelijk recht voor beide. De overheid stelde zich op een objectief standpunt en zeide: voor mij zijn zij beide gelijk, zij krijgen dezelfde financiën, de gelijkstelling en ik laat het aan die ouders over, welk standpunt zij willen innemen. Er is vrijheid van keuze in dit opzicht. Die strijd is beslecht.

Omstreeks de twintiger jaren, toen het wonder van de radio pas in de wereld kwam, is op geheel ander niveau, aangepast, zou ik zeggen, aan de technische ontwikkeling van de tijd, weer precies dezelfde strijd ontstaan, zij het ook dat het met andere namen en om andere zaken ging. Er kwamen in Nederland in de twintiger jaren verenigingen tot stand die zich ten doel stelden radio-uitzendingen te verzorgen. Er kwamen verschillende verenigingen tot stand, o.a. een Algemene Vereniging Radio Omroep en overige verenigingen. Toen ging het om de vraag in verband met de schaarste aan zendtijd en de

kwaliteit van de zenders van die dagen — wij hadden toen twee zenders, waarvan de ene krachtiger was dan de andere —, hoe nu die beschikbare zendtijd verdeeld moest worden.

Nu pretendeerde één van deze verenigingen te zijn algemeen, alles omvattend, en dat betekende meer recht op de schaarse tijd en op de kwaliteit van de zenders dan de andere, die zogenaamde bijzondere verenigingen waren, waarvan de ene rooms-katholiek, de andere protestants-christelijk was en de Vereniging van Arbeiders Radio Amateurs.

Hoe zij al mogen heten, is niet belangrijk; het ging echter om het onderscheid, één algemene en drie bijzondere verenigingen, die geen van alle pretendeerden in die zin algemeen te zijn als die ene vereniging.

Ik zei het reeds, één van deze vier vroeg extra tijd. Dat mag men gerust doen in een vrij land, maar het ging om de vraag, welk standpunt de overheid terzake moest innemen. Daarbij gaat het er ook niet om, dat de ene vereniging veel sympathieker is dan de andere. Och, dat zal wel zo blijven in een land met geestelijke verscheidenheid. Het ging om de vraag, nogmaals, welke het standpunt behoort te zijn van een overheid in een rechtsstaat, waarin geestelijke vrijheid en een vreedzaam naast elkaar bestaan van al die verschillende geestelijke stromingen in ons volksleven bestaan. Dat was de kardinale vraag.

Nu hebben wij verschillende omroepverenigingen en een ieder weet, dat de één een aanhanger is van deze en de andere van die vereniging. Men zou haast met een variant op een bekend spreekwoord kunnen zeggen: De een houdt van de moeder en de ander van de dochter. Ik zeg niet dat deze vergelijking helemaal opgaat, maar zo zijn er zo veel vergelijkingen die niet helemaal opgaan. Er zijn ook wel mensen in Nederland — ik behoor op zijn tijd ook weleens bij hen —, die zich weleens ergeren aan een bepaalde uitzending. Ik kan me echter voorstellen dat ook wel eens iemand zich ergert aan een uitzending van een omroepvereniging die hij een goed hart toedraagt. Die mogelijkheid wil ik geheel openlaten. Ik wens de grootst mogelijke objectiviteit, wat deze zaak betreft, in acht te nemen.

Tegen degenen die dan meteen maar roepen, dat men dit of dat moet gaan verbieden en dat hier de overheid moet ingrijpen, zou ik echter willen zeggen: Weest u wel voorzichtig. Een geestelijke vrijheid in een land met zeer uiteenlopende geestelijke stromingen vereist dat men wat men vraagt voor zichzelf, ook voluit aan anderen wil gunnen. Dan wordt er voor de geestelijke vrijheid, die wij mogen hebben, een zekere prijs betaald. Ik zeg niet, dat die prijs niet te hoog kan zijn, want dit alles moet zich uiteraard voltrekken binnen het raam van recht, orde en goede zeden. Welnu, vrijheid, opgeëist voor zichzelf en zijn groep, houdt uiteraard ook in dat men datzelfde recht aan anderen toekent. Hierover is ten principale een beslissing genomen in het jaar 1928, toen een en ander wettelijk werd geregeld. Ik behoef er geen woord meer aan toe te voegen.

Uiteindelijk is aan die wet toepassing gegeven door een besluit van de toenmalige Min. van Verkeer en Waterstaat, de heer Reijmer, die de beslissing heeft genomen, die eigenlijk inhield, gelijk recht voor allen. Ik, overheid, discrimineer in een rechtsstaat niet. Dit houdt in: Geen monopolie voor: het bijzondere, evenmin voor het z.g. algemene.

Deze lijn loopt door. Ik hoop dat u voelt dat hier aanrakingspunten met de schoolstrijd liggen: de overheid verzorgt een deel van het onderwijs en ook de particulieren nemen dit ter hand. Voor de overheid zijn zij gelijk. Welnu, diezelfde lijn kan worden doorgetrokken tot de dag van vandaag.

Daarbij gaat het er niet om, welk persoonlijk standpunt men inneemt. Men moet een eigen standpunt ook niet laten prevaleren, geen voorkeur hebben voor het één of ander. Het gaat hier alweer om de grote zaak: Welk standpunt wordt in een rechtsstaat door de overheid ingenomen?

Een uniek geval

Wat dit betreft is Nederland, een beetje plastisch gezegd, een uniek geval in de wereld. Er bestaat in Nederland een rijke verscheidenheid. Dit zien wij in heel ons maatschappelijk patroon, ook in het cultureel patroon, waarvan de radio en televisie een onderdeel uitmaken.

Het is juist op dit punt, dat er meer dan eens wrijving, ten slotte uitlopende op een botsing, is geweest tussen mijn partij en de liberale stroming in ons volksleven. Het heeft mij goed gedaan, dat zeer recentelijk in een televisie-uitzending een van de exponenten van deze geestesstroming, mevrouw Van Someren, voor de televisie duidelijk heeft verklaard — ik was zelf aanwezig in dat forum — dat de mensen, die indertijd de strijd voerden voor de vrije christelijke school het gelijk aan hun zijde hadden.

Dat is een erkenning, waarvoor ik diep respect heb.

Ik ben er echter ook bijzonder dankbaar voor, dat dat stuk strijd beslecht is. Ik geloof dat het voor de politieke duidelijkheid in Nederland van groot belang zal zijn dat wat zich nu afspeelt omtrent de beslissing, die op dit gebied zal worden genomen, zo spoedig mogelijk in een wettelijke regeling zal worden vastgelegd, waarbij ik, wat mij betreft, geen behoefte heb aan een nota.

Als die nota wel moet komen, laat zij dan komen, als dat maar niet tot gevolg heeft een opschuiving van de beslissing met betrekking tot het wettelijk regelen van deze zaak. Mijn conclusie is dus: Regel deze zaak zo spoedig mogelijk.

Ik wil hieraan nog een slotopmerking verbinden. Ik zei zoëven al: Het stelsel dat wij kennen, is uniek in de wereld en velen van ons willen het niet inruilen. Dat geldt heus niet alleen een aantal mensen in Hilversum, waarover men wel eens spreekt. Het gaat erom, dat velen in ons volk het een goed en uniek stelsel vinden, dat ze niet graag kwijt zouden willen zijn.

Geen open bestel?

Nu zegt men wel eens — ik las dat zoëven ook uit de circulaire voor — dat men geen openheid in dit bestel wenst. Ik geloof, dat men wat voorzichtig moet zijn met het zo stellen. Ik zou er een fervent tegenstander van zijn als één van de omroepen, al zou het ook mijn eigen omroep zijn, een monopoliepositie of een bevoorrechte positie zou hebben. Dat zou voor de overheid een hoogst gevaarlijke zaak zijn. Wanneer nu — mag ik het vandaag nog zo noemen met toestemming van de Minister-President — in het plan-Cals wordt vastgelegd, dat de aspirant-zendgemachtigden reeds met 10.000 leden zendtijd krijgen toegewezen, al is het dan ook maar een uur, meen ik toch, dat hier een ruime en royale kans wordt geboden aan de nieuwelingen op dit gebied. Wij naderen immers de 2 miljoen toestellen in Nederland. Ik wil geen toestellen met leden vergelijken, maar het aantal toestellen is toch wel een goed uitgangspunt. Een half procent daarvan zijn 10.000 leden. Men behoeft dus, globaal gesproken, maar een aanhang van een half procent te hebben om reeds over het machtigste medium, waarover onze tijd beschikt, namelijk de televisie, de beschikking te krijgen om zich ook langs die weg te presenteren aan ons volksleven. Als dan zou blijken, dat een dergelijke nieuwe vereniging, die aan bepaalde helemaal niet zware eisen behoeft te voldoen, werkelijk aanslaat in ons volksleven, dan moet het toch mogelijk zijn dat ledental met sprongen omhoog te laten gaan. Men heeft daarvoor de mogelijkheid, die maximaal twee jaar bedraagt, want op basis van de overgangsregeling neem ik aan, dat die twee jaar daarvoor benut mogen worden. Dit is een vrij ruime tijd. Als blijkt, dat zo'n zaak in ons volk leeft, vind ik het heel normaal, dat men in de aanvang niet aan dezelfde eisen behoeft te voldoen als anderen.

Na ommekomst van die overgangsperiode is het echter een heel normale zaak en geheel in overeenstemming met ons rechtsbestel, dat men dan ook aan dezelfde criteria dient te voldoen als de anderen. Die tienduizend leden zijn immers wel aangevochten. Stel u eens voor, dat er in ons volksleven tien groepen zouden zijn, die het tot

tienduizend leden zouden brengen, want als ik sommigen mag geloven, dan is er een grote schare, die in onvrede leeft met het huidige bestel. Dat moet zelfs zo erg zijn, dat het een groot percentage van het Nederlandse volk bedraagt. Men zou dan op basis van de overgangsregeling — als men uiteraard ook overigens aan de voorwaarden voldoet — reeds gezamenlijk kunnen komen tot tien zenduren per week met honderdduizend leden, terwijl vandaag in ons bestel een organisatie als de V.P.R.O., die volgens de regeringsverklaring over 175.000 leden beschikt, slechts 2 à 2½ uur zendtijd heeft en de thans bestaande grote organisaties, waaronder er toch ook zijn met een ledenbestand van meer dan 500.000, 6½ uur zendtijd per week hebben. Is dit openheid, zou ik willen vragen, of niet. Men zou zelfs kunnen zeggen, dat men hier — althans gedurende de overgangsperiode — de deur heeft opengezet voor de mogelijkheid tot een chaotische ontwikkeling. Ik kom echter op dit cijfer niet terug. Ik vind het juist, wat mij betreft had men er nog een paar afgedaan, maar het is wel een uiterst lage drempel, die hier is gesteld. Dat wil dus zeggen, dat het betoog, dat hier van een gesloten bestel sprake is, toch waarlijk geen steek houdt. Dat is een onhoudbaar betoog en ik acht het toch wel gewenst dit ook nu eens in alle duidelijkheid te zeggen.

In de Regeringsverklaring heeft de Min.-President ons mededeling gedaan van een belangrijk citaat, namelijk een citaat van Struycken. Ik wil het nog eens even voor de dag halen, want dit heeft ook iets te maken met het punt, dat de gemoederen van vandaag rondom radio en televisie zo geducht bezighoudt.

Dit citaat luidt:

„Democratie wil — naar de nog immer actuele omschrijving die Struycken er van gaf — zeggen, dat in de bepaling van den inhoud van het recht en de richting van het staatsbeleid de overtuiging, het streven, de wil der rechtsgenoten zelve den doorslag geeft”.

De heer Berkhouwer (VVD): Dat zijn alle rechtsgenoten.

De heer Roolvink (ARP): Alle rechtsgenoten, natuurlijk, en daarom dient er ook precies hetzelfde recht te zijn voor al die rechtsgenoten. Ik ben zeer ingenomen met deze interruptie van de heer Berkhouwer, want ik zou niet graag ook maar één rechtsgenoot daarvan willen buitensluiten. Het gaat inderdaad om alle rechtsgenoten. Als deze rechtsgenoten zich nu op basis van vrijwilligheid, zonder enige dwang, ook niet van de overheid, noch een zekere pressie in onze samenleving, in deze verenigingen hebben georganiseerd, dan heeft de overheid daarin ook te zien de wil en het streven van die rechtsgenoten om tot een bepaald bestel te komen.

Organisaties

Er zou nog een andere vergelijking te trekken zijn. Wij hebben in ons maatschappelijk leven te maken met organisaties, die een belangrijke invloed hebben op het sociaal-economisch gebeuren. Er zijn in Nederland georganiseerden en niet-georganiseerden en zij hebben beiden de vrijheid om te doen wat zij menen te moeten doen. Ik zou een groot tegenstander zijn van enige dwang in dit opzicht. Wanneer echter een niet onbelangrijk percentage van de mensen in de maatschappij meent dat zij zich moeten organiseren en die organisaties hebben een deugdelijk statuut en zij hebben doelstellingen en zij werken op die wijze mede aan de rechtsvorming in ons bedrijfsleven, een rechtsvorming die vaak buiten de wet om geschiedt, maar die door de bedrijfsgenoten zelve tot stand is gekomen en de grondslag vormt van ons arbeidsrecht, dan moeten degenen, die van de vrijheid gebruik maken zich niet te organiseren, zich niet gaan beklagen, dat anderen, die wel georganiseerd zijn, de dienst in de samenleving uitmaken.

Dat is een normaal verschijnsel en dat geldt ook voor hetgeen op het terrein van radio en televisie gebeurt. Het gaat mij bepaaldelijk te ver, dat één of meer mensen misschien met veel geld achter zich, die een stichting gaan vormen, zich nu ineens zouden opwerpen

als de pleitbezorgers voor die grote groep, die geen blijk ervan heeft gegeven op dit gebied enige activiteit te willen ontwikkelen. Men laat er op die manier het volk buiten en ik zou haast willen zeggen: dat is niet in overeenstemming met het citaat van Struycken, dat is gegeven. Daarin komt de wil en het streven van de rechtsgenoten niet tot uitdrukking, althans zeer onvoldoende tot uitdrukking.

De heer Geertsema (VVD): Wilt u het stemrecht dan ook alleen maar geven aan leden van politieke partijen?

De heer Roolvink (ARP): Geen sprake van. Ik heb nog nooit over zo iets gedacht.

De heer Geertsema (VVD): Ook daar maken toch niet alleen de georganiseerden de dienst uit?

De heer Roolvink (ARP):

Het maakt een zeer diep ingrijpend verschil, of de wetgeving het stemrecht wil binden aan het lidmaatschap van een politieke partij of het stemrecht wil geven aan allen, die op grond van leeftijd en andere overwegingen daarvoor in aanmerking komen dan dat u als niet georganiseerde groep in een samenleving, die een bepaald bestel vertoont op het terrein van radio en televisie in de maatschappij — ik zou over veel meer dingen kunnen spreken, maar ik beperk mij tot die twee — dezelfde rechten zou claimen als degenen, die sinds jaar en dag hun taak, hun zelfwerkzaamheid, hun wil en streven tot uitdrukking hebben weten te brengen in bepaalde verenigingen. Dat vind ik zulk een essentieel verschil tussen deze twee, dat het mij enigszins tegenvalt, dat niemand minder dan de heer Geertsema met deze interruptie is gekomen.

Ik dacht, dat ik in dat opzicht bij hem in de leer moest gaan. Ik weet het niet; er schijnt tegenwoordig in de wereld veel op zijn kop te staan.

Ik heb eraan gehecht, deze zaak duidelijk uiteen te zetten. Ik wil over deze zaak nog een slotopmerking maken. Deze betreft de positie van de pers.

Financiële compensatie aan de pers

Ik heb al gezegd, dat wij ons in grote lijnen kunnen vinden in wat wij het plan-Cals kunnen noemen. Als de hoofdinhoud van de stukken, die wij in ons bezit hebben gekregen straks ook de hoofdinhoud zal zijn van de wettelijke voorziening dan zal men met onze fractie op dit punt geen enkele moeilijkheid krijgen. T.a.v. de pers nog een aanvullende opmerking.

Ik ga ermee akkoord, dat de opbrengst van de reclame grotendeels zal zijn bestemd voor de verzorging van de programma's. Minder gelukkig ben ik met de voorlopige plannen voor financiële compensatie aan de pers. Ik vrees namelijk, dat men bij een beslissing in deze richting met de onafhankelijkheid van onze pers op gespannen voet zal komen te staan. Ik wil pleiten — het is namens mijn fractie al meer gebeurd, ook bij de debatten in december jl. over radio en televisie — voor een oplossing in de geest van het meerderheidsrapport van de pacificatiecommissie.

De C.H.U. en wij

Ik kom tot een ander punt. Het tweede zal veel korter zijn dan het eerste. Wij hebben het in onze fractie moeilijk gehad op de dag dat de Christelijk Historische Unie bij monde van haar fractievoorzitter mededeelde dat zij niet meer aan het beraad zou deelnemen. Waarom was dat nu pijnlijk voor ons? Het spreekt wel vanzelf dat, wanneer in deze vermoeiende dagen de voorzitter van onze fractie meent eerst zijn fractie te moeten raadplegen. Alvorens verder te gaan met de bespreking, hier een hoogst belangrijk punt aan de orde is. De kabinetsformateur de heer Cals heeft gisteren reeds zijn mening over het samenwerken van de drie christelijke partijen gegeven. De heer Schmeltzer heeft dat hedenmiddag op zijn wijze even duidelijk bevestigd. Hiervan uitgaande en ik sluit mij daar voor de volle honderd procent bij

• *Vervolg op pag. 9*

aan, zal het duidelijk zijn dat het een pijnlijk ogenblik voor ons was te ervaren dat wij deze gesprekspartner niet meer aan tafel zouden hebben. Ik laat de oorzaak buiten beschouwing, ik ga op het ogenblik niet polemiseren over de gang van zaken bij de kabinetsformatie, maar ik wil wel zeggen dat het van wijs en goed inzicht heeft getuigd, dat de toenmalige voorzitter van onze fractie heeft gezegd: Nu ga ik niet verder, nu wil ik eerst mijn fractie raadplegen.

Dat fractieberaad is langdurig, diepgaand en openhartig geweest. Vanwege het pijnlijke van deze situatie stonden wij voor de vraag of wij met de twee andere gesprekspartners konden doorgaan, terwijl degene die ons in het politieke veld het naast staat niet meer aan het gesprek deelnam. Wij hebben tenslotte besloten om wel verder te gaan, omdat wij eenvoudig geen enkel argument hadden om op dat moment de bespreking te beëindigen. Wij waren het op het punt waarom het ging eens met K.V.P. en P.v.d.A. Wij waren het op dit punt echter niet eens met de C.H.U., omdat wij van mening waren dat het radio- en televisiebeleid geen vrije kwestie kon en mocht zijn, aangezien op dit punt een crisis was uitgebroken en wij niet het risico mochten lopen dat binnen afzienbare tijd op hetzelfde punt een nieuwe crisis zou uitbreken.

Daarom hebben wij gezegd, dat wij, hoe pijnlijk deze kwestie ook mag zijn — en deze pijn werkt vandaag nog na — geen enkel motief hebben om het gesprek niet voort te zetten. Integendeel. Wij zijn positief van oordeel dat dit vraagstuk moet worden opgelost en geen vrije kwestie mag zijn. De tijd zou ons wel leren, of er op andere punten moeilijkheden zouden komen. Op dat moment was er echter nog niets anders aan de orde dan het bereiken van een overeenstemming op het punt waarop de crisis was uitgebroken. Het zal u duidelijk zijn, dat wij met volle overtuiging en met grote unanimiteit zijn voortgegaan met de besprekingen.

Vervolgens zou ik een aantal verspreide opmerkingen willen maken.

Internationale betrekkingen en ontwikkelingshulp

Wat betreft de internationale betrekkingen zou ik mij wat de hoofdzaken aangaat bepaaldelijk willen aansluiten bij wat voorgaande sprekers hierover hebben gezegd, om de eenvoudige reden dat dit niet een zwaar controversieel punt is in de Nederlandse politiek. Het is vanzelfsprekend niet te verwachten dat de heer Luns, die al 12 jaar het Departement van Buitenlandse Zaken beheert, zelfs niet als een andere politieke combinatie ontstaat, in belangrijke mate zijn koers zal wijzigen. Toch zou ik een opmerking willen maken. Deze heeft betrekking op een bepaalde zinsnede in de regeringsverklaring. Ik zou namelijk de vraag willen stellen, sinds wanneer het voor politiek overleg noodzakelijk is dat de meningsverschillen, zelfs fundamentele meningsverschillen opgeheven moeten zijn alvorens men met de besprekingen verder gaat. Noch op het nationale, noch op het internationale vlak zou men met zo'n uitgangspunt ver komen. Er moet dus niet een zeker immobilisme, maar wel oplettendheid zijn. Die oplettendheid moge zich met name, ook wat het politiek overleg betreft, richten op de democratische vormgeving. Terecht legt de regeringsverklaring daarop in het verband van de verdere uitbouw der Europese gemeenschappen alle nadruk.

Een tweede opmerking, die ik over dit punt zou willen maken, betreft de ontwikkelingshulp. Met dat punt hebben wij als Anti-Revolutionairen niet de minste moeite. In datzelfde program van actie 1963 staat op pag. 4:

"De A.R.P. staat op het standpunt, dat de Regering er voorts niet voor moet terugdeinzen bij de uitvoering van deze samenwerking en hulpverlening, zo nodig, afzonderlijke lasten aan ons volk op te leggen".

Zover zijn wij op het ogenblik nog lang niet. Waar het vandaag om gaat, dat is om een bedrag van 33 miljoen gulden dat, als ik het goed heb begrepen, komt boven het bedrag van 11 miljoen gulden, dat reeds eerder extra ter beschikking is gesteld. Beide bedragen zijn een verhoging van het bedrag, dat verleden jaar is uitgetrokken.

Men zou ten aanzien hiervan kunnen zeggen, of dit hetgeen is, waarop de heer Vondeling in zijn motie doelde. Ik heb er begrip voor, dat men met de financiële realiteit rekening moet hou-

den en dat het nu eenmaal heel moeilijk is om de eindjes aan elkaar te knopen. Wij zijn dankbaar voor deze 33 miljoen gulden, maar wij verwachten wel, dat dit bedrag bij een volgende gelegenheid niet onaanzienlijk zal worden verhoogd.

Ik zou hieraan ook nog enkele vragen willen verbinden, die vooral verband houden met hetgeen ik verleden jaar van dichtbij heb kunnen zien op de Wereldhandelsconferentie in Genève. Daar zeiden de vertegenwoordigers van de ontwikkelingslanden steeds weer: U moet ons niet alleen steunen met geld, maar u moet de handel voor ons vrijmaken en ons helpen, de eigen industrie tot ontwikkeling te brengen; no aid, but trade!

In dit verband wil ik vragen — hieromtrent heb ik niet veel gehoord, maar hiermee is niet gezegd, dat het niet de bedoeling is —: Is hierbij ook gedacht aan de kredietgaranties voor het bedrijfsleven? Voor alles gaat het er toch om, dat de mensen niet alleen levensonderhoud hebben, het gaat er voor alles om, dat men tot zelfstandigheid kan komen. Ik denk hierbij ook aan onderwijs enzovoorts, enzovoorts.

Zeer bijzonder zijn wij getroffen door de duidelijke uitspraak in de regeringsverklaring met betrekking tot de hulp, die men aan particuliere activiteiten wil geven.

Wij verwachten daar wel iets goeds van. Het is juist met betrekking tot die particuliere activiteiten, dat ik nog een aanvullende opmerking wil maken.

Ik geloof, dat er in Nederland een gevaar dreigt in deze zin, dat ons volk in de gedachte zou kunnen komen te verkeren, dat, wanneer de overheid nu maar voldoende middelen afzondert uit de algemene middelen, dus uit de belastingpenningen, het dan voldaan heeft aan zijn grote plicht tot het beleven van het gebod van naastenliefde en het bevorderen van gerechtigheid in de wereld. Ik bedoel dit te zeggen: de beleving van deze twee geboden — het bevorderen van naastenliefde, het beleven van dat Goddelijk gebod, een hoogst ernstige zaak, en het zoeken van de gerechtigheid, wat iets te maken heeft met de gerechtigheid van het Koninkrijk Gods — is niet alleen een zaak van de collectiviteit. Ik zou haast zeggen: dit is in de eerste plaats een persoonlijk geadresseerde boodschap, een boodschap die een briefbus vindt, een boodschap die tot overweging leidt in hoofd en hart van het individu, dat met dit vraagstuk wordt geconfronteerd. Ik geloof, dat wij het gevaar lopen — ik hoop, dat ik mij vergis, dat door steeds weer te spreken over de staatshulp — ik erken de noodzaak daartoe want het is ook een zaak van de collectiviteit — de individuele, persoonlijke roeping tot het beleven van het Goddelijk gebod, te veel in de schaduw komt. Het is daarom misschien meer een cri de coeur, dat ik dit in 's lands vergaderzaal aan de orde stel. Gods gebod is zeer wijd, heeft betrekking op alle mensen individueel en heeft ook betrekking op de collectiviteit. Daarom is het hier niet een óf, óf, maar het is en, en; het één mag hier echter niet ten koste van het ander gaan. Ik geloof dat het goed is om daarop de nadruk leggen.

Defensie en hoger onderwijs

Over het defensiebeleid kan ik heel kort zijn. Het is in grote lijnen niet controversieel; wij waren en wij zijn zeer ingenomen met de bewindslieden op dit Departement.

Ten aanzien van het hoger onderwijs is ons medegedeeld dat over het jaar 1964 nog 88,2 miljoen suppletoir zal worden aangevraagd. Moet ik daaruit afleiden dat de uitgaven in 1964 al met dit bedrag overschreden zijn? Dat zou betekenen dat dit ietwat uit de hand is gelopen. Ik maak de Regering daar geen verwijt van; ik weet wel iets van de spanning op dit terrein. Het is niet erg, als dat het geval is, dit ook eerlijk te erkennen. In de regeringsverklaring staat, dat voor 1965 meer zal worden aangevraagd. Als men ons enig inzicht in die kwantitatieve verhoudingen had gegeven, zouden wij een beter inzicht hebben gehad in het geheel van de financieel-economische problematiek.

Wij zijn zeer ingenomen met de mededeling dat de tweede verlaging van de leerlingenschaal niet zal worden uitgesteld, maar zal worden ingevoerd per 1 september aanstaande.

Er is in deze vergaderzaal meer dan eens — ook vandaag — gepleit voor de uitbreiding van de sportaccommodatie. Wij zijn daarvoor.

Toch zou ik er de aandacht op willen vestigen dat wij tot een evenwichtige afweging van de belangen moeten komen. Als er meer geld voor dit Departement ter beschikking moet worden ge-

steld — en daarvan zijn wij overtuigd — is het van grote betekenis dat het hoger onderwijs, zeker ook met het oog op onze toekomstige, economische groei, onze concurrentiepositie in de wereld en het hele aanzien van ons volk, hierbij aan zijn trekken komt. Het betreft nu wel een ander Departement, maar ik betrek het maar in het kader van de overheidsuitgaven.

Naamsverandering

Wij hebben te maken met de naamsverandering van het Departement van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Gezegd is: Wij zouden er eigenlijk wel iets voor voelen, te spreken van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Ik ben van mening, dat wij daar naar toe groeien en dat over enige jaren de ruimtelijke ordening, die het mijns inziens nu bijna al is, van even groot belang is als de volkshuisvesting. Ik zou ervoor hebben gevoeld, vandaag — ik houd van progressief denken — het departement nu reeds de naam te geven van: **ruimtelijke ordening en volkshuisvesting**. Nu moeten wij over enige jaren, wanneer de woningsituatie wat is verbeterd, weer komen met een naamverandering.

Energiebeleid en speculatiewinstbelasting

Over het energiebeleid zou ik zeer kort willen zijn. Wij zijn dankbaar voor alle vondsten aan bodemrijksdommen in ons land. Wij kunnen akkoord gaan met een herziening van de Mijnwet 1810. Wij hebben daarop ook in het overleg met de vorige minister wel eens aangedrongen. Wij wachten de wijzigingen af, die de nieuwe minister van Economische Zaken ons zal voorstellen met betrekking tot het continentaal plat. Ik wil thans vast wel mededelen — en dit is helemaal geen principieel punt voor ons —, dat wij wat huiverig staan tegenover de staatsdeelname met betrekking tot de oliewinning. Ik zeg: Het is geen principieel punt voor ons, maar de passage in de regeringsverklaring, waarin staat: Bij de uitgifte van vergunningen voor het Nederlandse deel van het continentaal plat en de Noordzee zal nauwkeurig worden gelet op het verkrijgen van een zo groot mogelijk rendement voor ons land, is het punt waar het om gaat. De rest zou ik onder de middelen willen rangschikken. Ik voel er niets voor, daarvan een doctrinaire zaak te maken, noch naar de ene, noch naar de andere kant. Als maar prevaleert een zo groot mogelijk rendement voor ons land. De grote maatschappijen beschikken over de research, over het kapitaal, over de know how enz. Ik geloof, dat de Staat, die in dit opzicht een groentje is, toch wel zeer voorzichtig moet zijn om zich op dit gebied te gaan bewegen. Wij wachten de voorstellen ter zake af.

Ten aanzien van de speculatiewinstbelasting geldt hetzelfde. Ik wil daarover kort zijn. Indien notoire verrijking optreedt ten koste van anderen, is het de taak van de Overheid regelen te stellen, juist met het oog op de gerechtigheidsbeoefenende taak van de Overheid. Maar dan moet duidelijk zijn, dat daardoor niet de verkeerden worden getroffen. Ik wil u onze huiver bepaald niet onthouden. Wij menen, dat het uitermate moeilijk zal zijn, hiervoor, laat ik maar eens deze ouderwetse uitdrukking gebruiken, een vuurvaste, een krimpvrije en een waterdichte wetgeving te maken. Dit lijkt ons bijna een zaak, waarvoor men over de kracht van Simson, over de wijsheid van Salomo en over het geduld van Job zal moeten beschikken om dat klaar te maken.

Sociale zaken en Gemeentebeleid

Wat betreft de sociale zekerheid hebben wij met belangstelling kennis genomen van de passage in de regeringsverklaring, waarin wordt gezegd, dat men de overheidsbijdrage voor de sociale zekerheid — men wil dit althans onderzoeken — zal laten lopen over het kinderbijslagfonds. Een oude anti-revolutionaire wens; wij hopen, dat deze eerstdaags in vervulling kan gaan.

Er zou veel zijn te zeggen over de gemeenten. Gezegd wordt, dat een bedrag van f 50 miljoen meer ter beschikking zal komen en dat het leningsplafond omhoog gaat. Ik kom daarop in het algemeen deel van het sociaal-economisch deel van mijn betoog terug.

Landbouw

In dit verband wil ik wel een enkele opmerking maken over de landbouw en over het beleid inzake het onroerend

goed. Ten aanzien van de landbouw stellen wij vast, dat de hoge prioriteit volledig is gehandhaafd. Er wordt gesproken over het versterkte beleid ten aanzien van ruilverkavelingen en andere cultuur-technische werken. Dit beleid zal worden voortgezet. Ik zou gaarne lezen, dat het met kracht zal worden voortgezet, maar misschien bedoelt de Regering dit ook wel.

Ik wil duidelijk van de Regering vragen een zeer kritisch en slagvaardig volgen van de wijze van realiseren en de structuurmaatregelen in de E.E.G.-landen. Op dat punt zijn wij niet geheel gerust. De voorlaatste alinea onderschrijf ik geheel, namelijk die inzake het markt- en prijsbeleid. De eigen verantwoordelijkheid van het Kabinet zal volledig in stand blijven, ook bij het verwezenlijken, handhaven en verbeteren van de rentabiliteit in de landbouw.

Inzake het onroerend goed een enkele mededeling. Met betrekking tot het beleid kunnen wij instemmen met een duidelijk beleid inzake de bestemming van de grond. Daarbij dient de eigendom op verantwoordelijke wijze te worden geëerbiedigd, waarbij het belang van de noodzakelijke ontwikkeling moet worden ingebouwd. De regeringsverklaring kondigt een beleid aan met beperkende bepalingen, waarvan de uitwerking niet geheel duidelijk moet worden geacht. Wat wordt bijvoorbeeld onder punt 2 onder "familie" verstaan? Dit zal toch in elk geval "familie" in ruime zin moeten zijn.

Wat betekent voorts het aanbieden aan de Overheid? Ik zou daarmee kunnen instemmen, wanneer wordt bedoeld dat bij verkoop aan niet-familie de Overheid b.v. gedurende drie maanden een voorkeursrecht heeft. Een compensatieregeling voor pachters met daardoor schadevoorkomende werking lijkt ons ook redelijk.

Naar ik aanneem, zal de uitbreiding welke bij punt 3 wordt gegeven ten aanzien van de ruilverkavelingsgebieden o.m. waarborgen, dat bij het uitgiftebeleid de 50%-regeling gehandhaafd wordt. Op het stuk van de Onteigeningswet zou ik graag de nadere voorstellen, die betrekking hebben op de wetwijziging, willen afwachten.

Financieel- en economisch beleid

Ik wil thans een enkele opmerking maken over het financieel en sociaal-economisch beleid. Als er op één punt zorg is in mijn fractie, dan betreft het wel dit deel van het regeringsprogram. Het Kabinet aanvaardt enerzijds het uitgangspunt, dat de stijging van de overheidsuitgaven zo mogelijk moet achter blijven, althans niet sterker mag zijn dan de stijging van het nationale inkomen. Men spreekt in dit verband ook wel van het nationale produkt. Maar — zegt de Regering verder — een tijdelijke sterkere stijging is toch niet te vermijden. Mijn eerste vraag is: kan de Min.-President, al is het maar vaag, nader ingaan op de vraag, wat met dat tijdelijk is bedoeld? Ik geloof dat het hier niet alleen in directe zin financiële vraagstukken betreft. Wanneer de overheidsuitgaven evenveel stegen als de overheidsinkomsten, met inbegrip van het inflatie element dat erin zit, dan zou daarmee in feite worden gezegd, dat in de toekomst een correctie met betrekking tot de progressiefactor in de inkomstenbelasting niet meer aan de orde komt.

Wij hebben bij vorige kabinetten steeds deze lijn gezien — zij het dat men het niet geheel kon halen; ik ben mij daarvan bewust — dat men de overheidsuitgaven enigszins achter liet blijven, omdat bij een stijging van — laat ik zeggen — 4% van het nationale inkomen de stijging van de inkomsten der overheid ongeveer 5,2% bedraagt. Het gaat nu juist om die 1,2%, uiteraard op jaarbasis, die in de toekomst kan leiden tot een openhouden van de mogelijkheid om het progressie-effect weg te werken.

Wanneer nu inderdaad de uitgaven meer gaan stijgen, dan zal, tenzij men het pad opgaat van een verzwarende van de indirecte belastingen — maar dan betekent het toch wel een verzwarende van de totale belastingdruk —, deze mogelijkheid er in mindere mate of in het geheel niet meer zijn.

Toch liggen daar niet onze ernstigste zorgen. Deze gaan inderdaad uit naar de gehele spanning in onze economie, zoals die met name tot uitdrukking komt in de gespannen situatie op de arbeidsmarkt. Op dit ogenblik is de spanning iets minder groot dan vorig jaar. Er is een verschil van ± 5.000, werkzoekenden en dat is een zeer gering aantal op onze gehele bevoelingsbevolking.

Als wij nu eens gaan combineren dan zien wij, dat een niet onaanzienlijk hoger bedrag ter beschikking zal worden gesteld voor het hoger onderwijs.

Dat is op zich zelf juist. Verder gaat 50 miljoen meer naar de gemeenten en daar is dringend behoefte aan, dat erken ik. Het leningsplafond wordt hoge gelegd en wie kan daar op zich zelf enig bezwaar tegen hebben?

Als al deze zaken echter gaan cumuleren, als men daarbij dan nog bedenkt, dat de eerste tranche van de belastingverlaging ingaat per 1 juli van dit jaar, en de volgende ook al gedateerd is en daarbij nog betreft de feitelijke loonontwikkeling, zoals die zich in het jaar 1965 op basis van het december-akkoord van 1964 voltrekt, dan moet men wel de wenkbrauwen fronsen.

Men kan in de regeringsverklaring wel duidelijk stellen, dat men een anti-inflatoir beleid wil voeren, maar naar mijn mening houdt men de inflatie dan niet meer in de hand, want op dit ogenblik is de spanning reeds groot. Ik word in die overtuiging nog in belangrijke mate gesterkt door het eerste kwartaalbericht van de E.E.G.-commissie over Nederland. In een recent nummer van „Feiten en Cijfers” staat:

„In haar rapport over de economische toestand van de E.E.G. in het eerste kwartaal zegt de E.E.G.-Commissie over Nederland onder meer: 'Ondanks de tot op heden getroffen maatregelen zijn de resultaten ten aanzien van de conjuncturele ontspanning en een stabilisatie van prijzen en kosten nog niet geheel bevredigend. Het is moeilijk aan te nemen, dat deze doelstellingen nu snel bereikt zullen worden. In het kader van het begrotingsbeleid zijn strengere gedragsregels op hun plaats ter vermindering van inflatie'”!

Ik wil het straks wel aan de Minister van Financiën geven, zo hij hierover niet de beschikking mocht hebben.

Deze stukken zijn geschreven, voordat het regeringsprogramma bekend werd. Dat is zonder meer duidelijk. Het wil dus zeggen: Er is op het ogenblik veel spanning. Wanneer daar nu nieuwe impulsen bijkomen dan zal het wel uitermate moeilijk worden om de verdere inflatoire ontwikkeling nog in de hand te houden. Ik verheer niet, al krijgt het Kabinet onze beste wensen mede, dat wij op dit punt vol met zorgen zijn.

Ik wil een enkele opmerking over de betalingsbalans maken. Er is zo even door de heer Nederhorst gezegd, dat de leefbaarheid van het bestaan niet af te lezen is uit de betalingsbalans. In die zin heeft hij, naar ik meen, gesproken. Ik ben het hiermede uiteraard in het algemeen eens. De betalingsbalans is niet het enige gegeven, net zo min als financiën of economie het enige gegeven zijn. Men moet nu eenmaal met alle factoren rekening houden. Als ik echter aan denk, dat wij in 1963 nog een overschot hadden van ongeveer f 300 mln, in 1964 een tekort van ongeveer f 650 mln, dan meen ik, afgaande op de prognoses van het Planbureau — laat ik eens aannemen, dat ze ditmaal niet te optimistisch of te pessimistisch zijn geweest — dat er een tekort zal ontstaan van ongeveer f 100 mln.

Dit zijn op zichzelf geen ernstige verschijnselen. Wij kunnen dat in Nederland wel hebben, geteet op de reserves, waarover wij de beschikking hebben. Nu dreigt toch wel — daarvoor vraag ik met name de aandacht van de Minister van Financiën — dat over een structureel overschot, dat volgens deskundigen f 500 à 600 mln. op jaarbasis moet zijn, in onze volks-

huishouding praktisch niet meer wordt gesproken.

Wij zijn dus de laatste jaren bepaald teruggeboerd, zij het ook, dat onze deviezenpositie nog zeer gezond is dank zij de toevloeiing van buitenslands kapitaal. Die stroom van kapitaal kan onder invloed van de spanningen, onder de invloed van een verslechtering van de economie, ook een tegengestelde richting uitgaan, zodat wij ons daarop bepaald niet mogen blindstaren. Als ik daarbij nog denk aan de brief, die de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft gericht aan beide voorzitters van de Stichting van den Arbeid, waarin in uitzicht is gesteld de mogelijkheid tot het houden van een gesprek — ik druk mij met opzet zeer voorzichtig uit — over een extra-uitkering, als de economische situatie zulks toelaat, en ik betrek hierbij de mededeling van Minister Witteveen, zeer recentelijk nog gedaan in de Eerste Kamer, dan zeg ik, zonder een voorspelling te doen, dat het Kabinet er gerust wel rekening mee mag houden, dat er op dit gebied wel iets staat te gebeuren in de komende zomer.

Ik spreek mij natuurlijk niet over een en ander uit. Het is een zaak van werkgevers en -nemers in de eerste plaats.

In dit verband is het ook van belang of men vandaag reeds in staat is om te zeggen met welk percentage het loonakkoord van 1964 tot zo recent mogelijke datum is overschreden.

Discussie

Ik ga nu alles nog een keer samenvatten. Ik zal er echter geen opsomming meer van geven. Ik hoop dat het beeld nu duidelijk is. Gelet op deze cumulatieve effecten, deze nieuwe impulsen, waar op dit ogenblik nog geen enkele dekking tegenover staat (wat dat betreft, moeten wij het doen met de Miljoenennota en de begrotingshoofdstukken, die ons op de Derde Dinsdag in september zullen bereiken) kan ik niet aan de gedachte ontkomen, dat zich hier een sterk inflatoir element aan het ontwikkelen is, zoal niet nu, dan toch op korte termijn.

In dit opzicht heb ik de neiging geloof te hechten aan de publicatie van de E.E.G.-commissie, waar toch duidelijk instaat, dat deze doelstellingen nu nog niet bereikt zijn, en dan is er inderdaad wel aanleiding tot enige zorg.

Minister Vondeling: Nog niet „geheel” zijn bereikt.

De heer Roolvink: Dit wil dus zeggen, dat het gewenste peil nog niet is bereikt. Het is echter een genuanceerde opmerking. Laat ik maar zeggen „bijna” bereikt is. Het klinkt veel vriendelijker, als ik het zo zeg. Dit neemt echter niet weg, dat het nog niet bereikt is en dat is het punt waar het om gaat.

Ik zeg dit met te meer nadruk omdat wij, wanneer zich overigens geen bijzondere omstandigheden voordoen, met de Minister van Financiën uit het vorige kabinet zouden kunnen zeggen — minister Andriessen heeft dit bij meer dan één gelegenheid bevestigd — dat wij op weg naar het herstel zijn.

Dát is belangrijk; de weg, de richting is zelfs beslissend. Ik vrees een ombuiging in die richting, hetgeen met name voor dit Kabinet, dat wij een goed hart toedragen, een moeilijke taak kan worden.

Hierbij moet ook de loonpolitiek ter sprake komen. Bij een andere gelegenheid heb ik, kort geleden, gezegd — de heer Beernink heeft eraan herinnerd — dat de weg naar een vrijere loonpolitiek open ligt. Ik vind dat onmiskenbaar. Het is nu niet het ogenblik om een diepgaande discussie over het systeem van loonvorming te houden, maar wij moeten rekening houden met een grotere mate van vrijheid, tenzij de overheid een andere mening hierover geeft, hetgeen ik gaarne zal vernemen. Ik zou in dit verband tevens gaarne van de Regering vernemen, hoe zij staat ten opzichte van de indexclausule in een collectieve arbeidsovereenkomst en hoe het standpunt van Nederland in het verleden in het Europese overleg was. Heeft men dit in andere landen aangemoedigd, of heeft men de indexering in de collectieve contracten in de andere landen bestreden? Als dat het geval is, zou ik gaarne vernemen met welk resultaat dat is geschied.

Minister Veldkamp: Wat bedoelt u met het laatste? Dat Nederland dit in het internationaal overleg heeft bestreden?

De heer Roolvink (A.R.P.): Mijn vraag is zeer concreet, mijnheer de voorzitter. Ik ben blij dat de Minister even interrumpeert. Ik kan mij voorstellen, dat in het sociaal-economisch overleg in E.E.G.-verband ook over de systemen van loonpolitiek wordt gesproken. Dit staat buiten het systeem, want het gaat hier om de materiële inhoud van het contract. Als ik mij niet vergis, dan heeft Nederland altijd bezwaar ingebracht tegen de indexering in contracten met betrekking tot de kosten van levensonderhoud; wanneer een bepaald peil overschreden werd, zou dat door een loonaanpassing moeten worden gevolgd. Is mijn opvatting juist, dat Nederland hieromtrent in het internationale overleg een standpunt had en zo ja, dan ben ik er zeer benieuwd naar hoe Nederland tegenover een thans in één van de Nederlandse contracten voorkomende bepaling te dien aanzien staat.

Huurverhoging

Over de huurverhoging wil ik niet veel zeggen. Het heeft mij wat verwonderd, hoewel ik er enerzijds wel respect voor heb, dat in de regeringsverklaring over twee maal tien procent huurcorrectie wordt gesproken. Ik vind het beter om het beestje bij zijn naam te noemen en van „huurverhoging” te spreken, want even verder wordt ook niet van „subsidiecorrectie” maar van „subsidieverhoging” gesproken. Ik geloof dat het voor de duidelijkheid beter is, hier van huurverhoging te spreken. Er worden vrij concrete voorstellen gedaan, maar ik meen te weten dat er op een advies van de S.E.R. ter zake wordt gewacht. Is de Regering niet van mening dat zij, indien het S.E.R.-advies eenstemmig zal zijn, opnieuw de hier genoemde percentages en tijdstippen in overweging zal moeten nemen? Ik kan mij voorstellen, dat het S.E.R.-advies niet eenstemmig zal zijn en dan vervalt deze vraag.

Prijzontwikkeling

Ik besprak zoëven over het evenwicht in onze economie en over de loonontwikkeling; thans een enkel

woord over de prijsontwikkeling. Ik heb zeer veel waardering voor de passage in de regeringsverklaring over de prijsstabilisatie. Ik zou willen vragen of de Regering niet van oordeel is, dat het bij al deze impulsen uitzonderlijk moeilijk zal worden om de doelstellingen van het prijsbeleid te verwezenlijken. Ik ben benieuwd naar het antwoord, want waar het hier niet in de laatste plaats, maar in de eerste zowel als in de laatste plaats om gaat, is het feit dat met name de zwakken in onze samenleving — dat zijn niet alleen de werknemers, die kunnen het ook zijn en die zijn het hier en daar ook wel, maar ook degenen uit het midden- en kleinbedrijf, ook de kleine ondernemers — hierdoor niet in de verdrukking mogen komen. Ik zou het Kabinet de les van 1956 willen voorhouden en vragen om hiermede rekening te houden.

Iets nieuws

Wij hebben met zeer veel belangstelling en genoeg kennis genomen van de mededeling van de Minister-President, dat ook de gevormachte ministers bij het overleg betrokken zijn. Ik weet niet of dit iets nieuws is. Ik neem aan van niet.

Als het wél iets nieuws is...

Minister Cals: Het is wel iets nieuws.

De heer Roolvink: Des te meer valt dit te prijzen en ik spreek daarover dan ook gaarne een woord van dank uit.

Het blijkt wel, dat in de moderne tijd de overheid voor vele taken staat. Te veel, zou ik haast zeggen, om op te noemen. Dat blijkt ten overvloede heel duidelijk uit de regeringsverklaring. Het is een indrukwekkende taak, waarvoor het kabinet staat.

Klippen of ijsbergen

De taken zijn vele, de middelen zijn beperkt. Wij wensen het kabinet sterkte en wijsheid toe bij het volvoeren van deze taak. Ik zei reeds in het begin de conclusie te zullen uitspreken, dat dit kabinet van ons een faire kans krijgt. Ik heb enkele bedenkelijke geluiden laten horen. Het kabinet moet dat zo zien, dat wij mede willen waken voor een goede vaart van dit scheepje.

Ik zou de Minister-President tenslotte — en het hele kabinet — wel ernstig in overweging willen geven, dat, nu dit scheepje zee kiest, men zich van een goede radarinstallatie voorziet, want men zal op de weg, die dit scheepje zal gaan vele klippen tegenkomen. Klippen kunnen ook ijsbergen zijn, waarvan het stuk, dat onderwater zit, nog gevaarlijker is dan het stuk dat boven water uitsteekt. Men zal haast nog een radarinstallatie moeten hebben die de obstakels onder water registreert.

Wij menen, dat het goed is, dat de Tweede Kamer ook een dergelijke installatie aanschafte om het kabinet tijdig te kunnen waarschuwen voor de moeilijkheden die het op zijn weg kan vinden.

Last but not least, wil ik eindigen met een bekend bijbelwoord, dat uit de grond van mijn hart is gemeend. Het is uit één van de Psalmen, waar staat: „Indien de Heer het huis niet bouwt — ik vertaal vrij — tevergeefs is al uw zwoegen.”

Aan de zegen van de Allerhoogste is voor ons allen persoonlijk, maar ook voor het beleid van een kabinet, alles gelegen. Die zegen wensen wij dit kabinet in rijke mate toe.”

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

GEBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

N.V. Houthandel

v.h. Firma J. & G. Ablas

Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119-125 - Rotterdam

NIEUWBOUW

ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) — TEL. (01189) 297-343-341

Firma M. J. Verlinde

Landbouwmachines-Tractoren-Bulldozers

Kantoor: Polderstraat B 166 B - Zaamslag
Telefoon 01153 227-429

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) TELEFOON 08859 - 605

Fabriek van GEPREFABRICERDE HOUTEN GEBOUWEN, HOUTEN WONINGEN, DIRECTIEKETTEN, BARAKKEN, GARAGES, VAKANTIEHUISJES enz. Speciaal voor de LANDBOUW: KIPPENHOKKEN, VELDSCHUREN, LOODSEN etc.

EXPORT: BELGIË, DUITSLAND, ETC.

FLITSSEN UIT DE REPLIEKEN

Bij de replieken begon de heer Roolvink met mede te delen, dat hij de vorige dag tijdens zijn redevoering iets vergeten had. Hij zei hierover: "Ik heb gisteren namelijk vergeten aan het einde van mijn betoog — maar dat kwam, omdat er een blaadje zoek was — alle heren die achter de regeringstafel zitten geluk te wensen met hun hoge ambt. Ik had mij voorgenomen, de minister-president zeer in het bijzonder te complimenteren met het knappe werk, dat hij onder moeilijke omstandigheden in zo korte tijd heeft gedaan.

Wij hebben van de heer minister-president vernomen, dat binnen zeer afzienbare tijd opnieuw zal worden gesproken — dat ons althans stukken zullen bereiken — over de begroting voor het dienstjaar 1965. Wij zijn zeer ingenomen met deze mededeling. Wij hebben dan rustig de tijd om over een en ander te spreken. Vandaar, dat ik er nu over kan zwijgen.

In de tweede plaats ben ik de minister-president zeer erkentelijk voor het feit, dat hij zo duidelijk uit de verf heeft laten komen, dat er geen sprake van is geweest om op de een of andere wijze de C.H.U. buiten de kabinetsformatie te houden. Voorzover daarover nog twijfel mocht bestaan in bepaalde kringen, zal nu het antwoord van de minister-president die twijfel bepaald wel zijn weggenomen.

In de derde plaats wil ik nog even terugkomen op de kwestie van de pers. Is het kabinet bereid om t.z.t. nog eens te spreken met het bestuur van de Nederlandse Dagbladers om mogelijke wrijfpunten, die er nog zouden kunnen zijn, met elkaar door te nemen.

Ik heb het voornemen op een ander tijdstip nog eens met de heer Nederhorst in discussie te treden over de bestaansgrond van — wat men dan noemt — de confessionele partijen. Ik zou dat op dit ogenblik niet willen doen en het willen uitstellen tot een nader tijdstip, omdat ik zo aanstonds toch nog een kleinigheid met de heer Nederhorst heb te bespreken. Ik wil nu niet al te veel tijd in beslag nemen.

Ik ontmoet eerst de heer Geertsema. Hij heeft ook vanmiddag aandacht besteed aan hetgeen ik gisteravond heb gezegd. Ik ben hem daarvoor zeer erkentelijk, maar het noopt mij toch tot een enkel wederwoord, zoals hij ook wel zal verwachten.

Ik geloof, dat de heer Geertsema verward, althans niet scherp genoeg onderscheidt, enerzijds een parlementair tegenspel en anderzijds oppositie, in de meest politieke zin van het woord. Wie dit niet duidelijk onderscheidt, zal misschien in het betoog van de heer Nederhorst een oppositiebetoog hebben gezien, in bepaalde onderdelen van het betoog van de heer Geertsema misschien een zeer gouvernementele, zeer loyale instelling hebben gezien — het was het geluid "als van een regeringspartij" — en die kan met het betoog, dat ik gisteravond heb gehouden misschien hetzelfde doen. De posities in deze Kamer zijn echter duidelijk bepaald. Er zijn drie regeringspartijen en alle drie hebben het elk in eigen woorden — want daarover heeft, zoals de heer Nederhorst terecht zeide, in zo korte tijd geen overleg kunnen plaatsvinden — verklaard: Dit kabinet verdient een loyale kans; het heeft de beste wensen meegekregen.

Sinds wanneer echter mag men als regeringspartij een bevriend kabinet niet meer wijzen op gevaarlijke klippen, die zich kunnen voordoen? Ik moet ronduit zeggen: Als dat niet meer mag dan houdt alles op. Als men dat zonder meer als oppositie wil gaan bestempelen.... Dan moet ik de heer Geertsema toch ernstig aanraden om, wanneer er weer wat rustiger dagen komen — want hij heeft ook drukke dagen gehad — zich daarmee in de binnenkamer nog eens ernstig bezig te houden.

De heer GEERTSEMA (V.V.D.): Ik heb alleen gezegd, dat de oppositie steun had gekregen van de voorzitter van de A.R.-fractie.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Op bepaalde onderdelen is dit een heel gewoon verschijnsel in deze Kamer.

De heer GEERTSEMA (V.V.D.): Dat gewone verschijnsel heb ik geconstateerd.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ja, maar ik vind, dat men in zo'n debat juist ongewone verschijnselen naar voren moet brengen en geen gewone verschijnselen.

Laat men zich voorstellen dat ik precies zou zeggen op welke punten ik het met de regeringsverklaring eens ben, dan stond ik hier vanavond om acht uur nog. Zeker bij de replieken, waarbij de debatten worden afgesloten, moeten m.i. saillante punten, liefst van contro-versiële aard, naar voren worden gebracht. Dit brengt de politieke duidelijkheid mede. Ik heb begrepen dat de geachte afgevaardigde de heer Geertsema het thans geheel met mij eens is, zodat ik dit punt als afgehandeld kan beschouwen.

De heer Geertsema heeft vandaag opnieuw gesproken over algemeen kiesrecht, stemrecht en de invloed van organisaties, waaronder ook politieke partijen vallen — het zijn politieke organisaties, al noemt men ze partijen — en het onderscheid daartussen. Ik zou de geachte afgevaardigde willen zeggen, dat hieromtrent geen enkele onduidelijkheid behoeft te bestaan. De leden van de politieke partijen — derhalve de politieke partijen zelve — stellen hun programma's en hun kandidatenlijsten op. Buiten de politieke partijen komt niemand daaraan te pas, het is uitsluitend een zaak van de betrokken partijen. Ik neem aan dat men zich niet van buiten af kandidaten zal laten opdringen, want dan zou de democratie binnen de partijen niet tot haar recht komen. Dit is bij geen enkele bona fide partij het geval.

Dit is één kant van de zaak, maar de kiezer, degene die stemrecht heeft, heeft geen enkele invloed op het program en op de kandidatenlijst van een partij.

De heer GEERTSEMA (V.V.D.): Maar hij kan vrijelijk politieke partijen oprichten.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Gelukkig kan dat. Dat is net als in de omroepwereld, iedereen is vrij om een omroepvereniging op te richten. Met slechts 10.000 leden heb je zelfs de televisie al ter beschikking. Ik vind dit een waardevolle aanvulling op hetgeen ik zoëven heb gezegd.

Inderdaad kan men, zoals wordt opgemerkt, zonder enig getalscriterium een politieke partij oprichten; met voldoende stemmen krijgt men ook nog een zetel in het Parlement, met alle voordelen die daaraan zijn verbonden.

De heer GEERTSEMA (V.V.D.): Zonder enig getalscriterium...

De heer ROOLVINK (A.R.P.): ...mag u een politieke partij oprichten.

Men zegt wel eens: Waar drie Italianen bij elkaar zijn, is een zangvereniging tot stand gekomen en: Waar vier Nederlanders bij elkaar zijn, heb je ten minste twee politieke partijen.

In ben nu klaar met de heer Geertsema. Het is net als bij de kabinetsformatie, het zijn er nu nog maar twee, zoëven waren het er nog drie. De heer Cals heeft al gezegd: Toen waren er nog drie. Ik had er eerst drie en nu zijn het er nog twee.

Ik ontmoet ook — ik geloof niet dat het hier veel zal voorkomen — de geachte afgevaardigde de heer Van Dis op mijn weg. Hij heeft zeer uitvoerig aandacht geschonken aan hetgeen ik gisteravond heb gezegd. Hiervoor betuig ik hem mijn dank. Hij heeft gezegd: Er zijn twee tafelen der Wet — dat is juist, — en u heeft veel aandacht aan de tweede geschonken. Ik behoef dat niet toe te lichten, de heer Van Dis begrijpt mij wel. Deze twee tafelen zijn één.

Aan deze twee Tafelen hangt de gansen wet en de Profeten, staat er in de samenvatting van de wet der Tien Geboden in het Nieuwe Testament. Nu vind ik, dat vooral het naleven van die tweede Tafel der wet, die dus niet losstaat van de eerste, met zich meebrengt, dat men iemand op z'n minst recht laat wedervaren in de discussie. De heer Van Dis heeft mij geciteerd, maar het belangrijkste deel, dat nu juist op dat citaat betrekking had, heeft hij verzwe-

gen. Ik heb namelijk niet gezegd: Vrijheid en nog eens vrijheid, maar ik heb gezegd: voorzover dat past binnen het raam van recht, orde en goede zeden. Dat is een niet onbelangrijke aanvulling op het citaat, dat de geachte afgevaardigde heeft gegeven. Ik wil daarover niet veel zeggen, maar ik wil ook de heer Van Dis in de binnenkamer eens in overweging geven er nog eens over na te denken of het wel helemaal in overeenstemming is met de leefregels, die de wet ons geeft om iemand onvolledig te citeren.

De heer VAN DIS (S.G.P.): U had mijn opkomen tegen die ergerlijke televisie-uitzendingen moeten steunen op

MR. J. W. GEERTSEMA

...gewone verschijnselen constateren...

*

grond van de eerste Tafel van Gods Wet en dat hebt u niet gedaan. U hebt daarover min of meer vergoelijkend gesproken. U hebt blijkbaar de VARA niet willen aanvallen, omdat er te dien aanzien in de arbeiderswereld, namelijk het C.N.V., de Katholieke arbeidersbeweging en het N.V.V., een eenheid bestaat.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ik laat in het midden of het een interruptie is. Ik zou de heer Van Dis eraan willen herinneren, dat hij bij de zaak, waarover wij spreken, moet blijven. Ik ben best bereid een uitvoerige discussie met hem over de hele zaak aan te gaan. Daartegen is van mijn kant in het geheel geen bezwaar. Ik durf ook wel te zeggen, dat als u een enquête zoudt instellen onder de leden van de VARA of de Partij van de Arbeid, zal blijken, dat ik niet bovenaan op de vriendenlijst van deze verenigingen zal staan. Dat is bekend. Ik zeg met nadruk: Niet bovenaan.

De heer VAN DIS (S.G.P.): Wat u hebt gezegd gaf volkomen weer het anti-revolutionaire beginsel. Ik herinner eraan dat dr. Kuypers heeft gezegd: Er zij gelijk recht voor allen. Zelfs al zou men een kerk van atheïsten willen stichten, de Overheid zou het moeten laten be-
gaan.

Ik merk dit alleen even op om te laten uitkomen, dat ook ik het laatste woord niet had gezegd.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Wij kunnen nog veel dieper op deze zaak ingaan, maar ik blijf bij het punt, dat als u citeert u dat volledig moet doen, waarbij dan ook de werkelijke bedoeling van degene die u citeert tot uitdrukking komt. Dat is het enige wat ik u in overweging zou willen geven. Als de heer Van Dis dat zou willen doen acht ik mij op dit ogenblik al rijk be-
loond.

De geachte afgevaardigde de heer Koekoek heeft mij in de mond gegeven, dat ik tegen dwangorganisaties zou zijn. Dat is eigenlijk een soortgelijk geval als met de heer Van Dis. Ik

heb gezegd, dat ik tegen organisatie-dwang ben, tegen verplicht lidmaatschap. Maar als het gaat om dwangorganisaties...

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Wat is de p.b.o. dan?

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Dit is de eerste keer van mijn leven, dat ik het genoeg heb om een keer zo maar met de heer Koekoek in discussie te treden. Dat is op zichzelf al een vermeldenswaardig feit.

Ik heb over de p.b.o. toch niet gesproken.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): U hebt gesproken over de vrijheid van organisatie en hebt gezegd, dat u was tegen dwang van de organisatie. Nu vraag ik u: wat is de p.b.o. dan?

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ik was en nu net aan toe om dat te beantwoorden.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): U zeide zojuist tot de heer Van Dis, dat u bij het punt wilde blijven. Ik vraag u, daar inderdaad bij te blijven en antwoord te geven op de vraag: Is de p.b.o. dwang of niet?

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Laat de geachte afgevaardigde maar gerust zijn en een beetje in de buurt blijven, dat lijkt mij het beste, want ik wilde er iets over zeggen.

Nu tot mijn betoog komende — de heer Koekoek heeft mij onderbroken en dat is uiteraard zijn goed recht — zou ik eerst willen stellen — en of dat nu woordelijk gelijk is, laat ik in het midden, maar het is naar de strekking wel gelijk — wat ik gisteravond heb gezegd: Ik ben tegen organisatiedwang — een ieder zal het zich herinneren — er is vrijheid om je te organiseren en om je niet te organiseren. Daarover kan geen enkel misverstand bestaan. Verder ben ik niet eens gegaan. Ik heb de p.b.o. niet eens genoemd. Ik heb haar, geloof ik, in mijn rede van gisteravond niet eenmaal genoemd.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Ik dacht dat ik antwoord op mijn vraag zou krijgen.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Als de geachte afgevaardigde nu even geduld heeft, dan komt dat ook.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Dan ga ik maar een half uur in mijn bank zitten, want zo lang kan het wel duren!

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ik laat het uiteraard geheel aan de geachte afgevaardigde over of hij mij zittende dan wel staande wil aanhoren. Dat is volkomen vrij, net als met de organisaties.

Nu echter komende tot het punt zelf — en ik hoop, dat ik nu wel gelegenheid krijg om een paar zinnen daarover uit te spreken — is het zo dat het in Nederland vrij is om je al dan niet te organiseren, maar...

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Dat is helemaal geen nieuws. Dat weten wij wel.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): ...als het erom gaat wat een dwangorganisatie of geen dwangorganisatie is, dan hebben wij het objectieve vlak verlaten en zijn wij volkomen in de subjectiviteit terecht gekomen. Daar wordt discussiëren moeilijk, want wat de één een normale, op democratische wijze tot stand gekomen wettelijke regeling vindt, noemt een ander een dwangorganisatie.

Wat de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie betreft wijs ik erop dat als in deze Kamer, waar ieder lid het stemrecht heeft, een wet wordt goedgekeurd en in die wet bepaalde bevoegdheden worden gegeven aan organisaties die de dragers zijn van ons maatschappelijk bestel, dat geheel en al op democrati-

• Vervolg op pag. 12

sche wijze doorloopt. Het is dan alleen maar een zich verzetten tegen de orde in de samenleving, in wezen zich verzetten tegen de democratische regels zelf, als men dan van dwangorganisaties wil spreken.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Dat heeft de heer Beernink van de C.H.U., uw broederpartij, tot gisteren ook gedaan.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Dat moet de geachte afgevaardigde aan de heer Beernink vragen, de heer Beernink zou het niet eens goed vinden als ik hem op dit stuk ging verdedigen.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): U is nu aan het woord over de p.b.o. Geeft u nu dus even antwoord.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ik laat in het midden wie er aan het woord is. Ik acht mij echter op dit punt — hier gaat het trouwens niet om — bepaaldelijk niet geroepen om nu opeens een nadere exegese te geven van een mij niet helder voor de geest staande gedachte die de heer Beernink zou hebben geuit. Als men ooit een voorbeeld heeft willen hebben van op zijwegen, op zijpaadjes gaan en precies om de problematiek waarom het bij de democratische spelregels gaat heendraaien, dan heeft men het hier.

De heer KOEKOEK (Boerenpartij): Ik kan mij niet voorstellen, dat de heer Roolvink zoveel jaren heeft samengewerkt met een partij, die in strijd met de wet handelt. Dat is de C.H.U. Ik kan mij niet voorstellen, dat het de geachte afgevaardigde nog spijt, dat die samenwerking verloren is gegaan.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Er zijn weleens meer opmerkingen van de heer Koekoek die mij ontgaan, daar behoort deze ook bij. Ik begrijp het niet. Als iemand mij bij interruptie kan helpen, mij duidelijk te maken, wat hij bedoelt, bewijst hij mij een grote dienst, maar dit begrijp ik niet.

De heer Nederhorst heeft in zijn betoog in tweede instantie, toen hij het had over de bestaansgrond van wat hij noemt confessionele partijen, niet meer gezegd in navolging van zijn voorganger de heer Vondeling, dat dit een gevaar voor de democratie zou inhouden. De geachte afgevaardigde heeft nu echter gezegd dat hij het minder juist acht en dat het een zekere onduidelijkheid geeft.

De heer SCHEPS (P.v.d.A.): Maar de heer Vondeling heeft ook gezegd, dat hij die uitdrukking eigenlijk niet zo aanvaard wilde zien. Die heeft hij min of meer teruggenomen. Wees u nu ook duidelijk in uw aanhalingen.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Dat doe ik met veel plezier en het is mij zelfs een vreugde om dat te doen, maar

ik herinner nu toch wel even aan de uitspraken van de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst, gisteravond nog gedaan in deze Kamer, die hij hedenmiddag zeer tot mijn vreugde aanzienlijk heeft afgezwakt.

De heer NEDERHORST (P.v.d.A.): Verduidelijkt, niet afgezwakt.

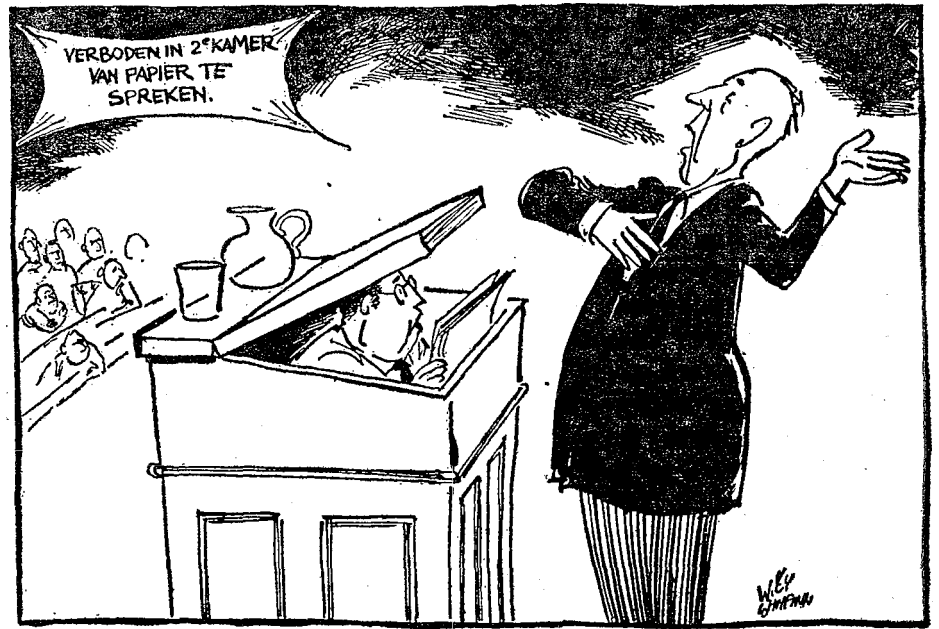
De heer ROOLVINK (A.R.P.): Nu, dat is een subjectieve zaak. Ik ben zo vrij om dat afzwakking te noemen. Ik laat echter iedereen graag in zijn waarde. Als de geachte afgevaardigde het verduidelijking wil noemen, moet de geachte afgevaardigde mij in mijn waarde laten, als ik het afzwakking noem. Maar goed, daarover kunnen wij dan weleens praten bij gelegenheid, want wij behoren nu beiden toch tot regeringspartijen.

Ik kom nu tot de rest van het betoog van de heer Nederhorst. De geachte afgevaardigde heeft gezegd: De rede van u is mij toch eigenlijk tegen gevallen. Dat spijt mij bijzonder.

De heer Nederhorst heeft gezegd dat de heer Schmelzer heeft opgemerkt, dat hij blij is met dit kabinet. Nu heb ik nog niet de tekst van de redevoering en moet dus enigszins voorzichtig zijn, maar ik pleeg vrij goed te luisteren bij dit soort van zaken. Ik herinner mij niet dat de heer Schmelzer op deze wijze heeft gesproken. Ik denk dat het wel wat genuanceerder zal zijn dan het nu door de heer Nederhorst wordt weergegeven, maar goed, dat is ook geen punt van geschil.

De heer NEDERHORST (P.v.d.A.): Ik heb niet gezegd, dat hij letterlijk heeft gezegd, dat hij blij was met dit kabinet, maar dat ik uit zijn betoog de indruk had gekregen, dat hij blij was met dit kabinet.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Dan wordt er ook alweer een zeker subjectief element in de beoordeling gebracht. Ik wil wel aanvaarden dat dit de uitspraak van de heer Nederhorst is geweest. De geachte afgevaardigde ziet dan een niet onaanzienlijke tegenstelling tussen hetgeen mijnerzijds is gezegd en hetgeen door de heer Schmelzer is gezegd. Nu is het wel hoogst merkwaardig dat dat toch schijnbaar niet bij alle mensen, ook alle luisteraars in deze Kamer, precies gelijk functioneert. Het heeft, zegt de heer Nederhorst, die indruk bij mij achtergelaten. Dat is mogelijk. De heer Nederhorst heeft gezegd: De Antirevolutionairen — hij zal daarmee mij misschien wel in het bijzonder op het oog hebben gehad — moeten nog wat wennen aan een samenwerking met socialisten. Nu, dat is misschien wel mogelijk. Wij zijn dat zes jaar verleerd geweest. Ik mag misschien ook de vraag stellen: Moet misschien de geachte afgevaardigde nog

(Uit „Het Parool“)

wat wennen aan een samenwerking met de Antirevolutionairen?

Weet u, wat ik had gedaan, als mij dit was gebeurd in de positie van de heer Nederhorst? Ik zal het betoog van de heer Nederhorst nu niet gaan bekritisseren. Dat hoort u niet. Dat heb ik gisteravond ook niet gedaan, in het geheel niet. Mijn standpunt is dan, dat ik eens even met de heer Nederhorst als eerste woordvoerder van een regeringspartij — ik behoor ook tot een regeringspartij — zou gaan praten en zeggen:

Vriend (want zo mogen wij elkaar nu wel aanspreken) zouden wij niet eens even over dit of dat punt praten, want ik wil er in het openbaar geen dingen over zeggen, waarvan ik niet zeker ben. Dat vind ik nu loyaliteit tegenover elkaar. Ik weet, want ik heb noal scherpe oren, dat over dit punt nogal is gesproken, maar ik wil toch wel vaststellen — en ik zou de heer Nederhorst willen uitnodigen op dat gebied een tikje loyaler te zijn — dat er met mij niet over is gesproken. Ik zou het juister hebben gevonden waneer dat wel was gebeurd. Ik beloof hem, dat als hij een redevoering in de Kamer houdt, waarin ik meen onduidelijkheden te bespeuren, ik met hem zal praten alvorens daarover op dit spreekgestoelte mijn mening te geven. Dat is een toezegging, waaraan de geachte afgevaardigde mij kan houden.

Wat heb ik gisteravond gezegd? Uiteraard zal ik niet alles herhalen. Ik heb gezegd, dat het kabinet een faire kans moet hebben. Het verdient het. Moet dat betekenen, dat ik ontzaglijk blij ben, dat het kabinet, dat in ons volksleven goed lag, verdwenen is? Op deze wijze moeten wij elkaar niet benaderen. Dat is helemaal onjuist. In dezen sluit ik mij geheel aan bij de heer Schmelzer, die toch bepaaldelijk voor de arbeid van het vorige kabinet zijn waardering niet onder stoelen of banken heeft gestoken. Dat mag toch in Nederland zonder daardoor deloyaal te worden tegenover een nieuwe combinatie! Ik houd van veel duidelijkheid en eerlijkheid, maar dan ook naar alle kanten. Ik wens mij te hoeden voor elke vorm van eenzijdigheid, wie de samenwerkende partners ook mogen zijn. Ik heb mijn waardering uitgesproken voor het werk van het vorige kabinet, waarin ook ministers van de V.V.D. zitting hadden. De vergaderingen van de laatste dagen geven er blijk van, dat wij heus wel eens met de V.V.D. in botsing kunnen komen. Dat kon ook, toen zij nog een regeringspartij was. Het kan ook vandaag, nu zij in de oppositie is. Dat moet toch in een politiek gezelschap mogelijk zijn. De waardering kan er slechts door stijgen als je dit op oprechte wijze doet.

Ik zou dan met enige nadruk willen vaststellen — ik houd mij nu aan de tekst van de heer Nederhorst, die ik niet woordelijk voor mij heb en ik denk aan de interruptie, die mijn politieke vriend de heer Schakel zoëven al heeft geplaatst — dat de enige van de drie regeringspartners, die een zeker wantrouwen, althans een ernstige bedenking in de grondslagen van zijn politieke partners heeft uitgesproken, de P.v.d.A. bij monde van de heer Neder-

horst is geweest. Ik heb geen wantrouwen of bedenkingen uitgesproken ten aanzien van bestaansgrond en bestaansrecht van de Partij van de Arbeid. Ik erken die volledig. Ik moet vaststellen, dat de bestaansgrond van de twee partners in de Regering — niet het recht, stel je voor, dat dat er ook nog bij kwam; wij zouden dan niet meer met elkaar kunnen praten — door de heer Nederhorst is aangevochten.

De heer NEDERHORST (P.v.d.A.): Dat mag toch!

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Daar heb ik niet het minste bezwaar tegen.

De heer NEDERHORST (P.v.d.A.): Niet de A.R.P., maar de confessionele partijen.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Daar valt gelukkig de A.R.P. ook nog onder.

De heer SCHAKEL (A.R.P.): Maar de heer Nederhorst beklaagde zich.

De heer ROOLVINK (A.R.P.): Ik heb na de heer Nederhorst gesproken, maar ik heb met opzet, want het zou heus niet moeilijk zijn geweest daar een belangrijk deel van de spreektijd aan te wijden, op dat deel van zijn rede niet willen ingaan.

Ik heb gedacht: Het moet nog wat wennen, in de loop van de tijd zal dat wel overgaan. Hij komt er nu echter zelf op terug en dat verplicht mij er iets van te zeggen.

De heer Nederhorst zou het niet kunnen waarden, als wij dat allemaal zonder meer over ons heen lieten gaan. Er is gezegd: Dat was een kritisch geluid. Dat was het hier en daar ook. Een bevriend kabinet, dat men een goed hart toedraagt, moet men tijdig wijzen op de gevaarlijke klippen, die dit scheepje op de levenszee zal tegenkomen. Ik vind het eenvoudig een kwestie van loyale vriendschap om dit te doen. Men moet elkaar niet voorhouden, dat alles rozengleur en maneschijn is, terwijl men op zijn radarscherm allerlei gevaarlijke klippen ziet. Dat is een uiting van vriendschap. Hij is mijn vriend, die mij mijn feiten toont. Hieraan mag ik misschien de geachte afgevaardigde herinneren. Ten slotte, waartegen heb ik gewaarschuwd?

Ik heb gewaarschuwd tegen een te sterk inflatoire ontwikkeling. Het is toch veelzeggend, dat een partijgenoot van de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst aan de overzijde van het Binnenhof: de heer Vos, nog niet zo lang geleden heeft verklaard, dat het kabinet-Marijnen de historie zal ingaan als het kabinet van de inflatie. Als dan nu hier gevaren dreigen — ik heb er ook een E.E.G.-citaat bij gebruikt — acht ik het een zaak van loyaliteit en niet van deloyaliteit, dat ik tijdig de aandacht van het thans zittende kabinet voor deze zaak vraag. Ik zou niet graag zien, dat een kabinet waarin drie geestverwante ministers zitten, op dit punt de geschiedenis in zou gaan als het kabinet van de inflatie. Ik heb niet meer gedaan, dan mijn plicht in dezen was.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage

Voor de abonnementenadministratie van het weekblad „Nederlandse Gedachten“ wordt, wegens huwelijk van tegenwoordige medewerkster, gevraagd: een

administratieve medewerkster

Tot haar werkzaamheden behoren:

- het gereedmaken van nota's
- het boeken van betalingen
- het verwerken van mutaties
- het voeren van correspondentie

Een middelbare opleiding is vereist, alsmede een goede accuratesse. Leeftijd tot 25 jaar.

Geboden wordt een zelfstandige functie op een kleine afdeling, waar in goede teamgeest wordt gewerkt, vijfdaagse werkweek, salaris volgens rijksregeling overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties worden gaarne ingewacht bij het secretariaat, eventueel telefonisch onder nummer 070 - 631023.

UIT PERS EN PERIODIEK

Geen doetjes rond Cals

□ Onder deze titel troffen wij de hierna volgende beschouwing van Wandelganger aan in de Volkskrant

Wat ze ook van het kabinet-Cals kunnen zeggen, niet, dat het uit doetjes bestaat. Zelden waren er zoveel zware jongens (een Haagse uitdrukking, die niets met de onderwereld te maken heeft) in één ploeg. De toeristen, die in de komende maanden over het Binnenhof flaneren, zullen er goed aan doen even stil te blijven staan bij de Trêveszaal, waar de ministerraad vergadert. Misschien zien zij de ruiten bollen, wanneer de heren — ongehinderd door de aanwezigheid van een vrouwelijke minister — het stemgeluid verheffen. Wellicht horen zij gebonk op tafels en het dansen van kopjes en gedonder in glazen.

Het is alsof mr. Cals en de zijnen gedacht hebben: als K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P. weer samengaan, dan maar meteen goed ook. De drie partijen hebben zichzelf tot een extreme vuurproef verplicht. Er groeit misschien iets moois en teers, heeft mr. Cals aan 't begin van zijn formatie gezegd, doch in plaats van lieve, kleine blommetjes zette hij dikke eiken in zijn hof. Dat kan een voordeel hebben. Als dit kabinet 't uithoudt tot 1967, wanneer er weer verkiezingen worden gehouden, dan kan het alles doorstaan. Dan is de nieuwe coalitie op mars en kan niets haar tegenhouden.

Alle ministers hebben of een ruime ervaring als parlementariër of als bewindsman of als parlementariër en bewindsman. Wanneer we kaas van iemands boterham willen eten, moeten we niet bij hen wezen. Tien van de veertien ministers zijn al eerder bewindsman geweest. Mr. Cals, dr. Veldkamp en mr. Luns vierden zelfs hun twaalf-en-een-half-jarig jubileum als lid van het kabinet. Zij kennen alle kneepjes.

Premier Cals zelf is het symbool van de van spanning geladen levendigheid van het nieuwe kabinet. Hij neemt liever de helicopter dan de postkoets. Het kabinet is niet uitgesproken jong, maar het heeft zich kennelijk voorge-

nomen bij het Nederlandse volk eenzelfde beeld op te roepen als de Kennedy-administratie in de Verenigde Staten: opschieten, knopen doorhakken, hastjikkedee, volgende onderwerp.

De watervlugge Cals is niet gewend zijn mond te houden. In de Kamer zal hij veelvuldig gebruik maken van de speciale „interruptie-microfoon”, die op de regeringstafel staat. Het is hoogst onwaarschijnlijk, dat hij in 't kabinet zelf onzijdig terzijde zal blijven staan tot de andere heren een beslissing hebben genomen. Het tijdperk-Marijnen is voorbij. De voornaamste zorg in de omgeving van Cals is niet, dat hij geen gezicht zal hebben, maar dat hij zijn gezicht niet zal houden.

Niet saai

Mr. Cals wordt vooral bedreigd door zijn overijver, die zijn gezondheid schaden kan, maar ook zijn aanzien. Vindt mr. Cals een kiezelsteentje op zijn weg, dan laat hij een bulldozer komen om het weg te schuiven. Hij is zo vervuld geweest van zijn mammoetwet, dat hij soms ook van muizen olifanten maakt. Den Haag ziet weer zware polemieken met kranten aankomen. Saai zal het in ieder geval niet worden.

In lengte wordt mr. Cals verre overtroffen door zijn vice-premiers Vondeling en Biesheuvel (dit is een kabinet van wats en halfwats), maar intellectueel en 'qua politiek vernuft bewegen zij zich op gelijk niveau. Evenals mr. Cals zijn de vice-premiers verpersoonlijkingen van de vernieuwing in de Nederlandse politiek. Biesheuvel — mooie Barend, zeggen de vrouwen, en dat steekt hem — is het jonge protestantisme: gelovig, maar niet dweperig. Vondeling, de Fries, is het nieuwe socialisme: vooruitstrevend, maar niet chagrinnig.

Het is merkwaardig te zien hoeveel duidelijke stromingen, die er in P.v.d.A., A.R. en K.V.P. zijn, kunnen worden teruggevonden in het kabinet-Cals. Behalve Biesheuvel is daar ook Smallembroek de Geweldige — een voortzetting van Kuiper en Schouten, maar dan wel van deze tijd. Hij is een Drent, die kop-pig kan zijn. Hij broemt als hij trekt aan zijn sigarenpijpje. Hij is het verzet tegen nazi-overheersing. Hij is het gereformeerde hoofd van het gereformeerde gezin, dat 's zondags in een rij met de bijbel naar de kerk loopt, maar volledig is ingepast in de moderne maatschappij.

En dan is er nog de anti-revolutionaire vrijgezel Diepenhorst, die wat lengte

betreft in de categorie Cals-De Jong thuis hoort. Hij wordt gerekend te behoren bij 't deel van protestants Nederland, dat eigenlijk even blij zou willen wezen als de roomsse verondersteld worden te zijn. Hij is leuk, soms te langdurig leuk, zodat je er pijn van in de kaken krijgt. Iedereen zowat kent hem van de t.v. en herinnert zich de manier, waarop hij altijd op zijn stoel zit te wiebelen.

Vrolijk grimmig

De stem van mr. Maarten Vrolijk is ook de meeste Nederlanders bekend, want hij leidde jarenlang het zondagse journalistenforum. Mr. Vrolijk is een Scheveninger. Hij heeft humor, maar een grimmig soort humor. Als hem iets in het verkeerde keelgat schiet, kan hij aardig bokkig worden. In dergelijke periodes heeft hij de kreet „ik ben niet met je in discussie” klaar liggen, welke hem echter in de Kamer weinig baten zal. In het Vrije Volk, waarvan hij een hele tijd parlementair redacteur is geweest, schreef hij scherp, maar de mildheid is hem ook niet vreemd want in zijn jeugd maakte hij gedichten, die hij nu vergeten wil.

Ook Vrolijk is dus een vechtertje. Hij hangt zo'n beetje in tussen Vondeling, die liefst het floret hanteert en Suurhoff, die het met de botte bijl pleegt te doen. Vrolijk heeft 'n zwaard. Samkalden, ook alweer geen kleintje, behoort tot de categorie-Vondeling. Hij is wellicht zelfs nog iets subtieler, iets verfijnder, en ook griezelig bekwaam.

Den Uyl, intellectueel een hoogvlieger, behoort tot een heel andere categorie. Hij lacht graag en breed, holt van hier naar dat en is een notoire slodervos. Elke suggestie, dat hij minister van financiën zou worden, werd in Den Haag meteen weggelachen. De boekhouding van de Nederlandse staat zou fladderen altijd om hem heen. Een hopeloos in de war raken. De papieren rooie jongen op Economische Zaken schrikt sommige mensen af, maar anderen menen, dat Den Uyl soepeler zal blijken te wezen dan de links-christelijk-historische minister Andriessen was.

Lesje

De komst van Vrolijk en Den Uyl houdt een lesje in voor de K.V.P., die deze week opnieuw geen minister van financiën kon leveren en daarom dit belangrijke departement naar de P.v.d.A. moest doorschuiven. Vrolijk en Den Uyl zijn welbewust voor het ministerschap opgeleid. Zij hebben zich al een aardige plaats in de nationale politiek veroverd en werden „veelbelovend” genoemd toen de partij besloot hen wethouder te maken, de een in Den Haag, de ander in Amsterdam, om bestuurlijke ervaring op te doen.

Niettemin behoeft de K.V.P.-ploeg in het kabinet niet onder te doen voor het socialistische en anti-revolutionaire deel. Bogaers overtreft, waarschijnlijk alle anderen in doorzettingsvermogen en werkkraft. Veldkamp barst van deskundigheid, politiek gevoel en ijver. Over Luns behoeven we niet eens te praten. De successen van De Jong behoren tot de meest spectaculaire in de Nederlandse politiek. Er is nog nooit zo'n populaire bewindsman van Defensie geweest.

Je vraagt je af hoe dat goed moet gaan. Het is niet alleen, dat niemand zich in een hoekje laat drukken. Het is ook, dat in 'n gezelschap van krachtige persoonlijkheden grote persoonlijke tegenstellingen kunnen optreden. Die waren er tussen sommige van de nieuwe bewindslieden in het verleden al. Zij zullen er ook nu wel zijn.

De hoofd-legerpredikant en het C.I.O.M.

De heren Walburg en Kieft hebben aan de Minister van Defensie de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat door de Commissie Interkerkelijk Overleg Militairen (C.I.O.M.) een commissie van drie z.g. „wijze mannen” is benoemd, die opdracht had om over het beleid van de hoofdlegerpredikant en over het beleid van ds. H. J. Diekerhof, legerpredikant, een oordeel uit te spreken?
2. Is het waar, dat aan deze commissie is medegedeeld, dat de beide bij dit conflict betrokken legerpredikanten als ook het C.I.O.M. en de in haar samenwerkende kerken, het oordeel van deze commissie als bindend zouden aanvaarden?
3. Is het eveneens juist, dat de minister van Defensie ook bij voorbaat heeft verklaard de uitspraken van de commissie te zullen aanvaarden?
4. Indien op bovengenoemde vragen bevestigend geantwoord moet worden, is het dan wel juist dat, nu het advies van de commissie van drie uitgebracht is, dit niet gevolgd wordt door de minister?
5. Wil de minister dit advies alsnog opvolgen.

Pensioenbijdrage van administrateurs

De heren Van Bennekom (A.R.P.) en Schuring (C.H.U.) hebben aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen over de verrekening van pensioenbijdragen voor administrateurs de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat de besturen van bijzondere scholen voor V.H.M.O. een schrijven van het Ministerie hebben ontvangen, waarin wordt bericht, dat over de jaren 1948 tot en met 1954 de helft van de pensioenbijdragen voor administrateurs ten laste van de schoolbesturen komt en dat deze bedragen geboekt mogen worden als exploitatie-uitgaven op de exploitatierekening over het jaar 1965?

2. Acht de Minister het billijk dat deze schoolbesturen aansprakelijk worden gesteld voor een van overheidswege gegeven interpretatie van artikel 4 van de Pensioenwet 1922, die over de betrokken periode door de Centrale Raad van Beroep te Utrecht als onjuist is aangemerkt en is hij niet van oordeel, dat de financiële consequenties van een zodanige interpretatie, die onjuist is gebleken, ten laste van de overheid moeten worden gebracht; mede gete op het feit dat de schoolbesturen zich destijds loyaal aan de van rijkswege gegeven voorschriften hebben gehouden?

3. Is de Minister bereid bovenbedoelde uitgaven alsnog in haar geheel ten laste van het Rijk onder te brengen onder de post „onvoorziene uitgaven afgesloten begrotingsjaren betreffende”, nu er in dezen een rechterlijke uitspraak aanwezig is en de besturen zich in hun rechtszekerheid voelen bedreigd door een vordering na 17 jaar, terwijl bovendien hun eigen middelen hierdoor onevenredig zwaar worden belast?

Gevraagd enige

plaat-constructiewerkers voor de scheepsbouw

Woningen beschikbaar.

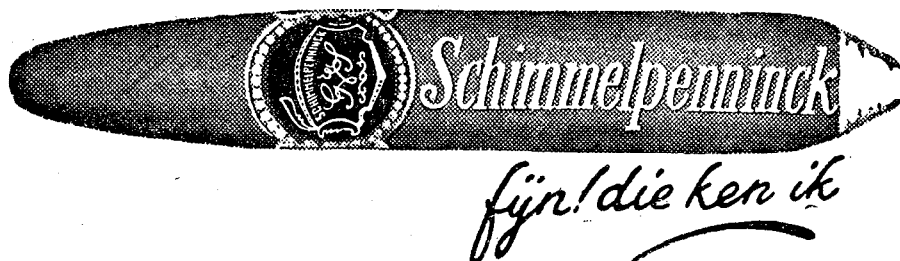
Sollicitaties te richten aan Fa. C. Amels en Zn. Scheepswerf en Machinefabriek „Welgelegen” Makkum.

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën, Hypotheken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen - Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

voor TUIN en PLANTSOEN

hoveniersbedrijf Ad Kraan

AANLEG   middelweg 63
ONDERHOUD   moordrecht
ARCHITECTUUR   telef. 01827-342

Aandacht voor JUAN BOSCH

de afgezette president van de
Dominicaanse republiek

Er is de laatste weken heel wat geschreven over Juan Bosch, de in 1963 afgezette president van de Dominicaanse republiek. Na slechts ongeveer anderhalf jaar aan het bewind geweest te zijn, werd hij uit het presidentiële paleis verwijderd omdat hij te aardig deed tegen de communisten. Hij wilde de toenmalige kolonel Elias Wessin y Wessin, een felle anti-communist de laan uit sturen. Maar de militaire leiders vonden dat 't hoog tijd was geworden om Bosch zelf zijn congé te geven. Sindsdien leefde hij in ballingschap, laatstelijk in Porto Rico, dat tot het grondgebied van de Ver. Staten behoort. Dezelfde Wessin, nu generaal, speelde in de afgelopen weken de belangrijkste rol bij de poging, de pro-Bosch-opstand de kop in te drukken.

Bosch werd het slachtoffer van zijn eigen tekortkomingen. Zijn land opheffen uit de achterlijkheid, waarin het door dictator Trujillo na diens gewelddadige dood was achtergelaten, kon Bosch niet, omdat hij daarvoor eenvoudig de capaciteiten niet had. Zijn eigen medewerkers hadden dat al openlijk toegegeven, voor-

dat de president ten val werd gebracht. Van hem werd verwacht, dat hij politieke en economische stabiliteit, vrede en democratie aan zijn land zou geven. In zijn redevoeringen vertelde hij precies waar de bevolking aan toe was.

Maar er gebeurde niets. Zijn plannen bleven vaag en verloren zich ten slotte teveel in details. De economie, die aanvankelijk een verheugende groei beleefde, zakte in. De suikerproductie verminderde snel, het toeristenverkeer nam af, buitenlandse investeerders bleven de kat uit de boom kijken en eigen kapitaal van de Dominicanen verdween naar Zwitserse en Amerikaanse banken.

Het werd iedereen duidelijk, dat Bosch de zaken niet aan kon. De militaire leiders deden, alsof ze achter Bosch stonden, omdat hij door middel van vrije verkiezingen aan de macht was gekomen. In werkelijkheid bereidden zij een greep naar de macht voor. De geruchten die hierover de ronde deden, droegen er toe bij, dat het vertrouwen in het optreden van Bosch bij vrijwel iedereen verdween. De druppel die de emmer deed overlopen was de flirtation van Bosch met de communisten, culminerend in het aangezegde ontslag van kolonel Wessin y Wessin. Men heeft wel eens gezegd, dat Bosch ook toen de moeilijkheden nog had kunnen overwinnen, als hij meer karaktervastheid had getoond en het bewijs had geleverd, een goed bestuurder te kunnen zijn. Geen van beide was echter het geval, ondanks het feit, dat de Verenigde Staten tot het laatste toe volledig achter hem waren blijven staan. Dit laatste ondanks het feit, dat men helemaal niet zo met hem ingenomen was. Nog maar kort voordat hij ten val werd gebracht was Bosch op hartelijke wijze door president Kennedy en minister Rusk in Washington ontvangen.

Bosch verstond niet de kunst, iets aan anderen over te laten. Het gevolg was, dat er veel bleef liggen, maar ook, dat hij geen gebruik maakte van de mogelijkheid, zich door anderen van advies te laten dienen. De adviseurs, die hij er op na hield waren nu niet bepaald deskundige. Het waren voornamelijk mensen, die zijn vertrouwen genoten, omdat hij 20 jaar met hen in ballingschap had doorgebracht. Dat was alles. db.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(60)

Boven in de gang merkte Paine dat hij zijn pistool had stukgeslagen. Hij wierp het wapen op de bewusteloze man en trok een mes. Hij haastte zich naar de slaapkamer aan de voorkant. Toen hij de deur wilde openmaken merkte hij dat iemand er aan de andere kant tegenaan leunde. Paine deed een stap achteruit en wierp zich met zijn hele gewicht tegen de deur aan. Deze vloog open, en Paine viel naar binnen. Afgezien van het licht dat uit de gang naar binnen scheen was de kamer geheel in duisternis gehuld.

De moordenaar kwam overeind, zag een gestalte die zich langzaam verroerde, en stak er met zijn mes naar. Hij hoorde een man luid schreeuwen van pijn. Het was zijn taak om de minister te vermoorden, hij had geen tijd om zich met anderen bezig te houden, en daarom sprong hij op het bed, en toen hij de hulpeloze gestalte onder zich voelde stootte hij toe met zijn mes, keer op keer, steeds weer opnieuw. Hij hoorde een zwak gekreun en hief zijn mes nog eens op, 'o hoog hij kon. Iemand greep hem van achteren bij zijn arm; hij keerde zich om en merkte dat hij in de duisternis werd aangevallen door twee mannen. Ze probeerden hem van het bed te trekken. Er werd geen woord gezegd. De minister, die nog steeds bij kennis was, had de tegenwoordigheid van geest om, toen zijn aanvaller werd weggetrokken, zich uit zijn bed te laten vallen op de grond vlak bij de muur, hoewel hij wist dat hij zou terechtkomen op zijn gebroken arm. Paine maaide naar de armen die hem wilden grijpen. Met z'n drieën vielen ze tegen tafels en stoelen en toen Lewis Paine merkte dat hij vrij was kroop hij overeind en rende de hal in, terwijl hij luidkeels schreeuwde: „Ik ben gek! Ik ben gek!”

Hij zag een jongedame in nachtgewaad de gang in komen. Zij gilde. Op hetzelfde ogenblik zag hij een andere man naar hem toe komen. Deze man was geheel gekleed en scheen geheel in de war te zijn door al het lawaai. Hij liep als verblind op Paine toe. De moordenaar liet hem naderbij komen, hief toen zijn mes op en stak het tot aan het gevest in de borst van de vreemdeling. Mr. Hansell, koerier bij het departement van Buitenlandse Zaken, viel neer zonder geluid te geven.

Paine rende de trappen af naar buiten. Hij keek rond om Herold te ontdekken, maar zag dat deze hem in de steek had gelaten. Hij maakte zijn paard los, zette zich in het zadel, veegde zijn gezicht af met een zakdoek, en reed weg in noordelijke richting naar H Street. Hij reed stapvoets. William Bell liep achter hem aan, terwijl hij zijn handen aan zijn mond zette en schreeuwde: „Moord! Moord!” Uit het wachthuisje bij de woning van Augur kwamen soldaten aanlopen. Ze passeerden de moordenaar, ze passeerden de negerjongen die naar Paine wees, en renden de trap op van „The Old Clubhouse”. Bell was koppig.

Hij bleef achter Paine aanlopen, totdat de moordenaar woedend omkeek, zijn ruigbehaarde paard de sporen gaf en wegdraafde. De jongen bleef nog een paar straten achter hem aanlopen. Toen keerde hij om en rende terug naar Seward's huis.

De woning van Seward zag er onwerkelijk uit. Hansell, die nog niet bewusteloos was, bloedde hevig en stikte bijna in zijn bloed. Bij de bovenste trap lag Frederick Seward in elkaar gekropen op zijn zij, volkomen bewusteloos. Op de mat naast hem lag een stukgeslagen pistool en een zwarte vilthoed - de hoed van Paine. Een ziekenverpleger, sergeant Robinson, was zwaar gewond en bloedde hevig.

Augustus Seward was gewond, maar bloedde niet. Miss Fanny Seward, die omvergeworpen was toen Paine de kamer binnendrong, lag bewusteloos op de grond. Zij was een van de „mannen” waarmee Paine meende te vechten.

Toen William Bell terugkwam bij het huis stond majoor Augustus Seward in de deuropening met een geweldig pistool in zijn handen. Van alle kanten kwamen er mensen aanlopen over Lafayette Square. De kleine Bell probeerde zijn verhaal te vertellen en wees in welke richting de man was gevlucht, maar niemand had tijd om naar hem te luisteren. Paine hoorde het geroep achter zich wegsterven en spoedig bemerkte dat hij zich in een labyrint van straten en straatjes bevond, allemaal even donker en stil.

Hij herinnerde zich dat „Cap” hem had gezegd rechtsaf te gaan, dus hij ging rechtsaf. Nu eens reed hij stapvoets, dan weer op een draf. Na een halfuur werd de ruimte tussen de huizen steeds groter en hij zag donkere velden. In het licht van de maan zag hij een paar soldaten op zich afkomen. Hij steeg van zijn paard en verborg zich in een weide. Hij bevond zich in de buurt van Capitol East, maar hij wist het niet. Hij was ook ongeveer achthonderd meter vanaf Navy Yard Bridge, maar dat wist hij ook niet.

De straten in Washington wemelden van rennende mensen die tegen de donkere huizen op riepen dat er moordenaars rondliepen en dat de minister van Buitenlandse Zaken was vermoord in zijn bed. Zoals John Wilkes Booth had verwacht ontmoette deze golf van hysterie een andere golf die uit tegengestelde richting kwam: de president was koelbloedig vermoord in Ford's Theatre!

Het nieuws bereikte de verschillende personen op verschillende manieren. Majoor Eckert stond zich voor een spiegel in zijn kamer te scheren, toen een vriend naar binnen kwam lopen en zei dat Seward op zijn plaats was vermoord.

Minister Stanton was vanavond opgewacht met een serenade van het muziekkorps van het arsenaal, en zou zich juist gaan uitkleden om naar bed te gaan toen er een soldaat aan het kapotte bellekoord trok en daarna op de deur begon te bonzen. Stanton hoorde van hem het nieuws over Lincoln en Seward, ging toen weer naar boven en zei tegen Mrs. Stanton dat het leugens waren. Toen hij naar bed ging kwamen er nog meer mensen met dezelfde verwarrende boodschap. Hij kleedde zich aan, iemand zorgde voor een rijtuig en hij spoedde zich naar Seward's huis. Robert

Lincoln was net thuisgekomen en zat te praten met leden van zijn vaders staf, toen de tragische boodschap hem bereikte. De militaire arts dr Barnes was in zijn rijtuig op weg naar huis en passeerde juist Willard's Hotel, toen een cavallerist kwam aanrijden, het rijtuig inkeek en de dokter aanried om zo spoedig mogelijk naar Ford's Theatre te rijden — de president was neergeschoten.

Barnes beval de koetsier zo snel mogelijk naar huis te rijden. Hij wilde zijn instrumenten halen. Terwijl hij ze in zijn tas stopte kwam een soldaat met verwilderde ogen binnenstormen. Minister Seward was gestoken met een mes, zei hij, en of de dokter meteen wilde komen. De arts zei dat hij ervan had gehoord, maar dat zijn zegsman het blijkbaar niet goed had begrepen want hij had verteld dat het de president was die was neergeschoten in Ford's Theatre.

Barnes reed naar het huis van Seward. Hij was juist bezig de wonden van Frederick Seward te verbinden toen een negerkoetsier zich een weg baande door de menigte, de trappen op liep en Barnes vroeg onmiddellijk naar Tenth Street te komen, want de president van de Verenigde Staten lag op sterven.

Robert Lincoln en John Hay namen in allerijl een rijtuig naar Tenth Street. De oudste zoon van de president kon het nieuws nog niet geloven. Toen de koetsier vanuit G Street probeerde Tenth in te rijden — anderhalf blok vanaf het theater — werd de weg versperd door een grote menigte. Robert drukte zijn handen tegen zijn voorhoofd en kreunde. Toen het rijtuig werd tegengehouden door soldaten, riep Robert wanhopig: „Het is mijn vader! Mijn vader! Ik ben Robert Lincoln!”

Met de hulp van de soldaten kon hij te voet door de menigte komen. Toen hij zijn moeder zag zitten in de kamer bij Petersen, barstte hij in tranen uit.

In Seward's kamer hadden sergeant Robinson en miss Fanny de gaslampen aangestoken, en Robinson vond de minister tussen de muur en het bed in. Zijn ogen waren geopend en keken naar het bloed dat uit zijn wonden stroomde.

„Is mijn vader dood?” vroeg miss Fanny. Robinson greep naar Seward's pols, maar voelde niets. „Hij heeft geen polsslag,” zei hij. Miss Fanny opende een raam en schreeuwde: „Moord! Moord!”

Robinson scheurde Seward's hemd open en luisterde naar de hartslag. Hij hoorde iets en het klonk tamelijk krachtig. De minister fluisterde: „Ik ben niet dood. Haal een dokter. Haal de politie. Sluit het huis af!”

De ziekenverpleger tilde hem op en zei: „U moet niet spreken. Dat maakt het bloeden maar erger”. De patiënt werd weer in zijn bed gelegd. Robinson raapte het verkreukelde beddegoed op van de grond en legde het weer over de minister heen. Hij keek naar het gezicht op het kussen. Met een doek veegde hij het rode masker weg en ontdekte toen twee gapende wonden, op iedere wang een. De rechterwang was opengescheurd en hing over de onderkaak heen. Vanaf de zijkant kon Robinson in Seward's mond kijken. De met leer beklede ijzeren band om de hals en de kaak had de man het leven gered.

Vice-president Andrew Johnson hoorde iemand op zijn deur kloppen. Hij sloep al bijna. Hij hoorde het en toch hoorde hij het ook weer niet. Het geklop bleef aanhouden. Hij stond op en tastte naar de lamp naast het bed. Buiten in de gang riep de voormalige gouverneur Leonard J. Farwell: „Mr. Johnson, als u binnen bent moet ik met u spreken!” Johnson opende de deur op het zelfde moment dat Farwell een blik probeerde te werpen door het ruitje erboven.

De vicepresident vroeg hem binnen te komen. „Iemand heeft de president doodgeschoten,” fluisterde Farwell.

Johnson, die bezig was de lamp in de kamer aan te steken, keerde zich om. Hij geloofde het niet. Toen zag hij die wilde, wanhopige uitdrukking in Farwell's ogen, en sprong op hem af, en ze sloegen de armen om elkaar heen, alsof ze bij elkaar steun zochten om niet te vallen. Farwell opende de deur en keek naar beide kanten de gang in. Hij belde het personeel en vroeg om bewaking. Aan de binnenkant van de kamer werd een wachtpost geplaatst, die bevel kreeg niemand binnen te laten.

Er werd geklopt, en de verschrikte Farwell weigerde de deur te laten openen, totdat hij de stem herkende van een lid van het Congres. De congressman zei dat er vijfhonderd personen in de hal stonden. Johnson kwam zijn slaapkamer uit, terwijl hij de slippers van zijn overhemd in zijn broek stopte.

„Gouverneur,” zei hij, rijd terug naar het theater en informeer hoe het met de president is.”

Een halfuur later kwam Farwell terug met majoor James Rowan O'Beirne, sheriff in het district Columbia. Er bevonden zich nu heel wat mensen in Johnson's twee kamers, en de mannen waren zo opgewonden dat ze bereid waren om aan de grootste nonsens geloof te schenken. Farwell verzekerde tegenover iedereen dat de president op sterven lag, dat Seward dood was en dat de gebeurtenissen van vanavond slechts een onderdeel vormden van een groot komplot dat ten doel had om behalve Lincoln en Seward ook nog Johnson en de andere ministers te vermoorden.

O'Beirne zei dat hij van mening was dat Johnson met zijn vrienden in zijn kamer moest blijven. De vicepresident trok een verongelikt gezicht en zei dat het zijn plicht was de president terzijde te staan en dat hij dan ook van plan was naar hem toe te gaan. De sheriff was erop tegen, maar als Johnson vond dat hij het moest doen, zou het verstandig zijn als hij wachtte tot de sheriff terugkwam om hem te halen, wanneer de rust in de straten weer enigszins zou zijn teruggekeerd.

(wordt vervolgd)

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

• Vredeswil der vrouwen

In april 1915 werd in Nederland een Vrouwencongres gehouden en uiteraard werd daar ook over de oorlog gesproken. De Europese oorlog zei men meestal, maar de term wereldoorlog kwam ook reeds in zwang, met name nadat Japan zich aan de zijde van de geallieerden had geschaard.

Op dat Vrouwencongres werd bevestigd, dat deze oorlog nooit zou zijn uitgebroken, wanneer de vrouwen politieke invloed hadden gehad. De vrouw is van het publieke terrein geweerd, de mannen hebben daar het rijk alleen en dat maakt het mogelijk, dat er een oorlog ontstaat. Dr. Kuyper was het met die dames niet eens en hij schreef in De Standaard: „Laat nu wie die twee tableaux vaak beleefd heeft, het ene van twee mannen en het tweede van twee vrouwen, die hooglopende ruzie hadden, u zeggen, wie in het conflict giftiger placht te zijn, het mannenpaar of de twee vrouwen.

Ge kent de naam van Xantippe, en het antwoord kan geen ogenblik twijfelachtig zijn. Wie 't zwakst in zelfbeheersing is, gaat in nijdig getwist, gekibbel, geharrewar en handgemeen vanzelf het verst. Wie kent de vrouwenwennagel niet als wapen!

Daarom is veler veronderstelling, waarvan men uitging, alsof de vrouw bij conflict gematiger zou zijn, een pure vergissing.

Het is juist omgekeerd. Vergelijk maar wat in de stal soms voorvalt met wat zo telkens alles op stelten zet in de keuken.

De vergissing is hier radicaal. Heel de samenkomst bestond dan ook uit een eigenaardig soort vrouwen. Niet zoals de vrouwen in het gemeen zijn. Maar vrouwen van een eigen stempel.

Gaarne zij daarom aangenomen, dat stond aan deze dames de beslissing, de vrede ons verzekerd zou zijn.

Doch juist hieraan faalt het. Een paar honderd, gelijk hier samenkamen, zegt niets tegenover miljoenen, die het land bevolken.

En hoe hoog ook dit stel dames stond, ze vergisten zich dan toch jammerlijk, door aan de waan voedsel te geven, als ware de gewone vrouw, heel het land door, haars gelijke."

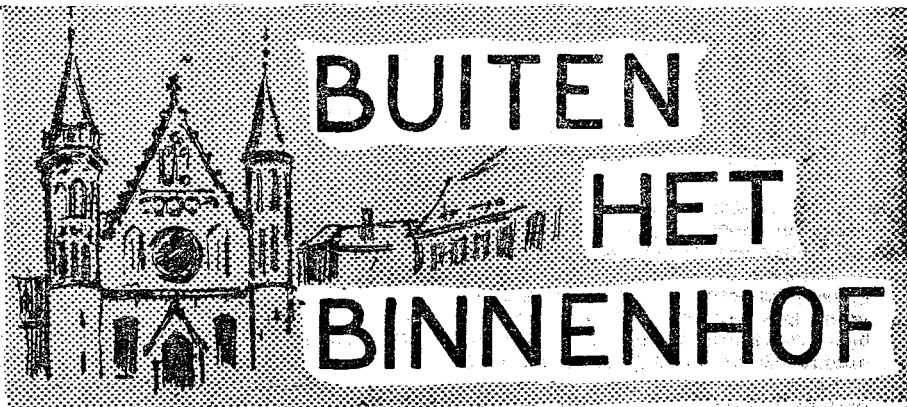

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in
Anjerstekken, Freesiaknollen

DEZE keer gaat deze rubriek haar opschrift te buiten: de inhoud handelt over zaken binnen de grenzen van het Binnenhof. Maar ja, een nieuwe formatie ministers en een soort marathon-debat in de Tweede Kamer maakt een eenvoudige kiezer ook niet iedere dag mee. Ik kan het niet helpen, maar alles wat de heer Cals na een beroemde datum heeft ondernomen, heeft iets mammoetachtigs. Zou hij wel eens per ongeluk een brief aan de heer Beernink hebben ondertekend met „met gevoelens van mammoetachtiging, Uw...“? Doch beginnen wij bij het begin. Die, zo met Doris Day ingezette debatdag heb ik een uurtje aan het tv-toestel vertoefd. „Doris Day“ voor minister Cals, dacht ik, toen de muziek vooraf iets te beluisteren gaf over een leraar. De omroeper vergastte ons op alle voornamen, dat moet blijkbaar tegenwoordig: Jo Cals, Bouke Roolvink en als ik mij niet vergis zag hij minister Samkalden aan voor de afgetreden staatssecretaris Dr. I. N. Th. Diepenhorst. Goed om 1 uur was er nog maar weinig leven in de brouwerij, er liepen meer fotografen dan Kamerleden rond. De voorzitter, die ook op deze belangrijke dag het rookkostuum niet droeg leek de enige man, die op zijn plaats zat, letterlijk en figuurlijk. Toen kwamen de ministers, in een wat overmoedige bui zou ik zeggen. De heer Luns, vol grappes, zat uitgerekend naast Ir. Vondeling, die hij echt wegwijds maakte. Het leken twee gezworen kameraden. Wat kan die minister Lunst anders wijzen! Voor de plechtig binnengeleide oud-premier Marijnen had ik wel een applaus verwacht. Na zijn beëdiging als Kamerlid gingen een paar P.v.d.A.-handen op elkaar (dat heb ik in Het Vrije Volk gelezen), maar dat was dan ook alles. Bon, hij werd na zijn toelating door fractiegenoten en anderen gelukgewenst, maar dat was dan ook alles. Magertjes voor oud-minister Marijnen!

Als eerste spreker Mr. Aantjes gehoord, die namens de commissie voor de geloofsbriefjes rapporteerde. De ARP stond, de omstandigheden werkten mee, het eerst dus in het gestoelte der sprekers. Intussen bestudeerde ik het gedrag van de nieuwe ministers; voor weinigen was veel vreemd, voor velen was weinig al nieuw. Professor Diepenhorst (voor ons rechts in het beeld) zat met zijn vingers op tafel te trommelen, zachtjes, ik geef het toe, maar het was trommelen. Later zag ik minister Den Uyl een huisje tekenen, onder het goedkeurend toezicht van minister Bogaers. Misschien was het Huize Den Uyl, dat op het ogenblik gebouwd wordt in Amsterdam. Vroeger, ja vroeger, woonde je als minister in Den Haag. Zat je als minister wel vaak in de trein... ach vroeger. Waarom de omroeper nu per se moest zeggen dat mevrouw Van Someren een blijde gebeurtenis verwacht, is mij niet duidelijk geworden, maar, à fin, inwendig heb ik even gegrimpt toen premier Cals de microfoon betikte, teneinde misschien te voorkomen dat dit kabinet nog vóór de regeringsverklaring zou struikelen over het radio- en tv-vraagstuk. En daarna begon de verklaring, die inmiddels ieder van de Kamerleden reeds in zijn bezit had. Oh, oh, oh, welke een voorlichting!

Zoals gezegd, ik kon niet naar het toestel blijven kijken, hoezeer mij dit alles ook boeide. In Het Parool vond ik echter een schoon overzicht van wat zich woensdag van 01.00 tot 00.33 heeft afgespeeld. Mijn algemene indruk is, dat de afgevaardigden, die zich hebben geuit, nog kritisch stonden tegenover het kabinet. Maar in het

overzicht ging het meer om de stemmingsbeelden, niet om het woordelijk verslag. De voltreffers van het communistische Kamerlid Bakker schenen het Kabinet bijna van schateren doen omvallen. Wat deden de ministers, die het woord niet zouden voeren: minister Luns leest The Sun; minister Vondeling schreef briefjes; minister Diepenhorst las een boekje en wreef in zijn linkeroot (links van hem, rechts voor ons). De heer Beernink gaf de indruk, als het doorgaat, dat straks een Kamerlid niet meer van papier mag lezen, de langste tijd Kamerlid te zijn geweest. Heeft deze afgevaardigde een hekel aan zijn hoorders, in en buiten de Kamer? De geachte afgevaardigden spraken en spraken en spraken. Minister Suurhoff ging met een mesje langs de randen van zijn nagels, las ik in Het Parool: dat gaat mij wel wat te ver, zeker achter de regeringstafel. Oud-minister Klompé zat om ongeveer half tien aan de bonbons of zoiets en presenteerde haar buurman. Toen de heer Roolvink een „bon mot“ tapte, mislukte die blijkbaar. Ik las: „Het woord is aan de heer Roolvink. Hij spreekt met bezwerende gebaren, als een goochelaar, die een onzichtbare hoge hoed voor zich op de lessenaar zet, dan de handen spreidt om te laten zien: geen dubbele bodem. Om kwart over elf gaapt minister Den Uyl langgerekt, hij brengt pas laat de hand voor de mond. Om acht minuten voor half twaalf zegt Roolvink veelbelovend: „Ik ga een beschuldiging uitspreken. Daar loop ik nu al 24 uur mee rond. De minister-president heeft commerciële televisie bedreven. Hij heeft gisteren gezegd een zaak in de frigidaire te willen stoppen. Frigidair is een merk mijnheer de voorzitter. Waarom zegt hij dan niet ineens: een koelkast van Marijnen, mijnheer de voorzitter? De kwinkslag valt als een leuke bal in mul zand. Alleen Marijnen knikt even ernstig naar Roolvink...“

Tot zover Het Parool, dat het verslag over het debat als een groete vermoënis doet eindigen. De dag gaat in de volgende dag over, een bode scheurt het blad 28 af, dat van 29 wordt zichtbaar. Ook die dag zijn de debatten verder gegaan, zijn zij dan om 01.00 uur officieel begonnen. De dag is droef geëindigd, de heer Cals en de heer Beernink hebben elkaar niet begrepen, laat staan gegrepen. De C.H.-Kamerleden hebben — zo lees ik in De Volkskrant — de minister-president niet de hand willen drukken, zoals dat gebruikelijk is na het einde van de beraadslagingen over de regeringsverklaring.

De onenigheid is niet fraai. Toch maar mammoedig verder voor de heer Cals.

William Frankema

Tijdens de bezetting
drukten wij

„TROUW“

Ook nu willen wij u nog

TROUW

van dienst zijn.

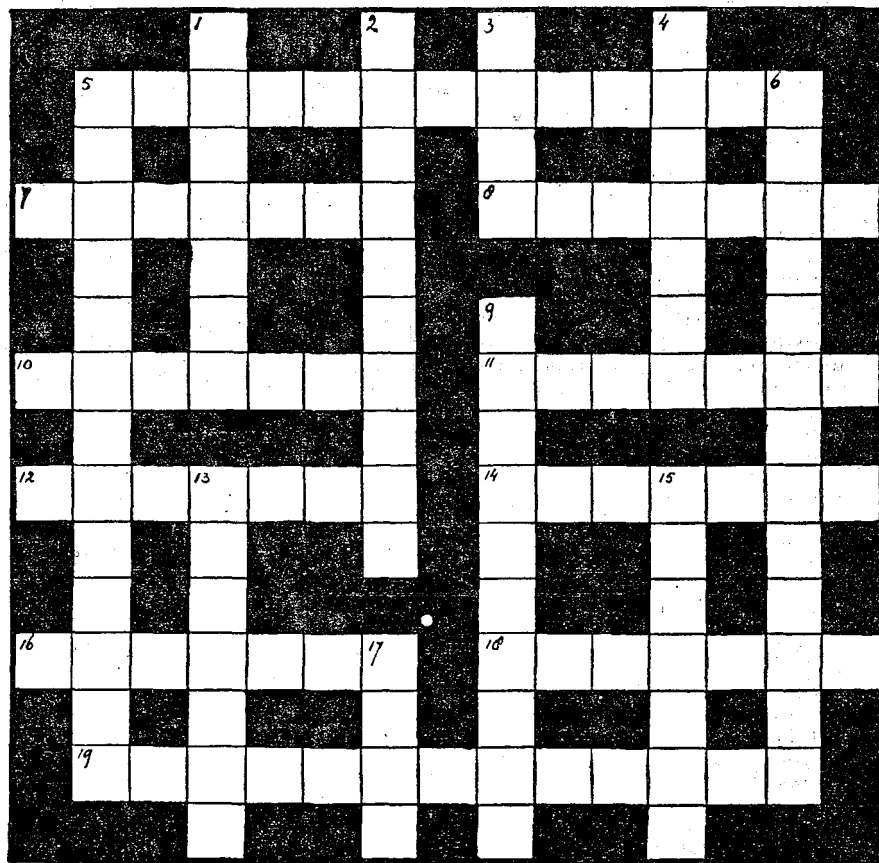
DRUKKERIJ
V/H P. BOLHUIS

POSTBUS 3, ERMELO
TELEFOON 03417 - 2419

Kryptogram

Horizontaal: 5. Deze ruitenwissers werken bij regenachtig weer niet; 7. wanneer ik klaag is dat egoïsme; 8. dient in zijn vak wel doorkneed te zijn; 10. kijkers van inbrekers; 11. daarvan raakt het ondersteboven; 12. klein knuppeltje; 14. als ze naar beneden gaan moeten ze opgehaald worden; 16. in de wolken omdat men onder het goud zit?; 18. reintje vond ze te zuur; 19. minnarij van jongvee.

Vertikaal: 1. zo heet de klusjesman Van Alles van voornaam 2. deze vent is nog niet droog tussen de oren; 3. mits van goede kwaliteit is hij waardevoller dan olie; 4. klein maar prettig; 5. arbeid voor de héél erg dommen; 6. weggipiraten van de artillerie; 9. telwerk van twee cijfers? Nee, veel gepraat (7,3) 13. de vingers die achter

het behang zitten; 15. van B—D houdt men; 17. pijp bestemd voor de verwerking van voedsel.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. ander; 6. ezels; 11. Canaris; 13. alweder; 15. L.n.; 16. koe-pokken; 18. ei; 19. ozo; 21. rot; 22. opa; 23. worm; 24. berin; 26. Aken; 27. net; 28. reu; 29. eek; 31. T.N.T.; 32. koliek; 34. straat; 36. pot; 37. ade; 38. netjes; 41. genade; 44. bad; 45. een; 46. rot;

47. ent; 49. raid; 50. rebus; 52. ergo; 53. ere; 55. run; 57. S.E.R.; 58. ed.; 59. betekenen; 63. le; 64. degenen; 66. leveren; 68. naken; 69. teken.

Vertikaal: volgt uit horizontaal, uitgezonderd: 4. eros; 7. zwei; 54. gène; 56. leve.

Hotel-pension „Dreyeroord“
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Het Partij Convent

A C H T E R P A G I N A

HET Partij Convent is het partijparlement.

Nou, nou — om nu eens ons zelf op de vingers te tikken — dat is wel wat fors gezegd. Wij moeten natuurlijk niet gaan overdrijven.

Maar, laten wij toch dat beeld even vasthouden nu wij het ditmaal over het Partij Convent willen hebben in verband met de voorjaarsvergadering ervan op zaterdag 22 mei a.s. te Zwolle.

Achter de bestuurstaafel treft men dan aan wat men het „kernkabinet” zou kunnen noemen. Daarmede bedoelen wij het moderamen van het grote — ruim veertig leden tellende — Centraal Comité, dat men als het voltallige kabinet zou kunnen aanduiden. De overige leden van het Centraal Comité zitten gewoon in de vergaderzaal. De reden is, dat er geen plaats is achter de bestuurstaafel.

Het gehele Centraal Comité neemt alleen op het podium achter de bestuurstaafel plaats in een veel grotere vergaderzaal met een veel groter aantal afgevaardigden tijdens de veel grotere Deputatenvergadering. En dan nog zit de helft van het Centraal Comité op de tweede rij, net zoals de staatssecretarissen als alle bewindslieden gezamenlijk naar het Binnenhof getogen zijn.

Niet alle windstreken

Dus — behalve de leden van het moderamen¹⁾ — zitten alle leden van het Centraal Comité „gewoon” in de zaal. Er is trouwens ook wel eens een lid van het moderamen, dat „de vrijheid verkiest” in de ruimere zaal boven de gebondenheid van de meer beperkte ruimte achter de bestuurstaafel, al of niet op het toneel, zo men wil het podium.

In de vergaderzaal zitten verder de afgevaardigden uit de partij, de afgevaardigden van de Statencentrales (ongeveer 120) en van de Kamercentrales (ongeveer 60).

Deze afgevaardigden, alsmede de stemhebbende leden van het Centraal Comité (ongeveer 40) zijn de stemhebbende leden van het Partij Convent. Stemhebbend zijn hiernaast nog de leden van de Organisatie Commissie (4), van het dagelijks bestuur van de dr. A. Kuyperstichting (7), van het dagelijks bestuur van het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders (2) en van het dagelijks bestuur van de ARJOS (6).

Naast de stemhebbende leden zijn er ook nog adviserende leden (w.o. de Kamerleden), terwijl de voorzitter tevens altijd in de gelegenheid is gasten en belangstellenden welkom te heten.

Openbaar

Ook is er een „pers-tribune”, een tafel gereserveerd voor de meestal zeer belangstellende persvertegenwoordigers. De televisie zoekt haar eigen weg in het vergadergedruis.

Hieruit blijkt reeds, dat de vergaderingen van het Partij Convent als regel openbaar zijn.

Dat is een goede zaak. Publieke zaken — een politieke partij vervult een

¹⁾ Bij het Centraal Comité berust de algemene leiding van de A.R. Partij. Het moderamen fungeert als dagelijks bestuur.

publieke functie — moeten zoveel mogelijk in het publiek worden behandeld. Dat gebeurt gelukkig ook in het parlement.

Als men zo het voorgaande bekijkt is er uiterlijk dus wel een vluchtige parallel tussen Partij Convent en parlement te trekken.

Twee maal

DE verschillen zijn overigens natuurlijk duidelijk. Een verschil is er ook in de frequentie van vergaderen. Het parlement vergadert vaak; het Partij Convent komt als regel slechts tweemaal per jaar bijeen, en wel in een zogenaamde voorjaarsvergadering en in een najaarsvergadering.

In de najaarsvergadering worden de financiële verslagen en de begrotingen behandeld en de plannen voor de komende wintercampagne vastgesteld.

In de voorjaarsvergadering — dus ook op 22 mei a.s. — worden volgens de statuten behandeld de jaarverslagen van de partij en van iedere organisatie, binnen het partijverband werkzaam, en wordt meer in het bijzonder het politiek beleid besproken.

Het partijstatuut schrijft ook uitdrukkelijk voor, dat het Partij Convent het politiek beleid van de A.R. Kamerfracties bespreekt „tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie uitgenodigd wordt ter vergadering een overzicht te geven van de verrichte werkzaamheden in het afgelopen jaar”.

In de praktijk beperkt de fractievoorzitter zich tot de belangrijkste, nog actuele punten. Immers in het gedrukte jaarverslag van de A.R. Partij over het afgelopen jaar zijn ook vrij uitvoerige verhalen opgenomen — van de hand van de heren Tjalma en Van Bennekom, resp. secretaris van de Eerste en Tweede Kamerfractie — betreffende hetgeen de beide fracties gedaan hebben.

Na het voorgaande begrijpt u nu ook, dat de agenda voor 22 mei a.s. als hoofdpunten vermeldt, voor de mor-

genvergadering: de openingsrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis en de behandeling van de jaarverslagen 1964 van het Centraal Comité, de ARJOS, het College van Advies, de dr. A. Kuyperstichting en de beide Kamerfracties; en voor de middagvergadering de rede van de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de heer B. Roolvink, gevolgd door discussie.

Ideën

EEN volle agenda, zo zal de eerste reactie zijn. Inderdaad kan het een lange dag worden. Maar men moet wel bedenken, dat de behandeling van de jaarverslagen over het algemeen niet zoveel tijd vraagt. De laatste jaren is dit punt welhaast een hamerstuk geworden.

In ieder geval kan niet gesteld worden, dat de jaarverslagen in de praktijk aangegrepen worden voor het houden van levendige discussies op enig niveau.

Men kan daar natuurlijk iets goeds in zien. De verslagen zijn goed gesteld; alle eer voor de samenstellers. En ook: men is het met het gevoerde beleid, dat erin tot uitdrukking komt eens, terwijl men vertrouwt, dat de zaak op dezelfde, blijkbaar goede, voet wordt voortgezet.

Desondanks kan toch de vraag rijzen: valt er dan niets meer te discussiëren? Er moet toch ook in de voor ons liggende tijd een beleid worden gevoerd, ook „organisatorisch”. En dan is een goede discussie nodig. Uit die discussies kunnen nieuwe ideeën geboren worden. Zonder gepraat geen nieuwe ideeën.

Er wordt natuurlijk wel gepraat in de Organisatie Commissie, het Algemeen Organisatie Comité, het moderamen, het Centraal Comité. En daar wordt dan vastgesteld wat wij verder doen. Maar moet een belangrijk lichaam als het Partij Convent dan zo erg zuinig zijn om ook daar een aantal zaken te bepraten?

Wat dit onderdeel betreft is het Partij Convent echt niet met een parlement te vergelijken. Het Partij Convent is op dit punt geen parlement; er is zelfs haast geen „prevelement”.

Dat is echter meestal anders wanneer de fractievoorzitter heeft gesproken. Over het actuele politieke beleid komen meestal heel wat sprekers (zelden spreeksters, hoewel er toch aardig wat vrouwen ter vergadering komen) met hun vragen en opmerkingen naar voren. Het zou wel leuk zijn als bij de „replieken” naast de fractievoorzitter ook andere Kamerleden een kort zegje zouden komen zeggen.

Doorgeven

DE leden van het Partij Convent gaan in ieder geval naar huis na veel gehoord te hebben.

Naar huis. Dat mag ook wel als het zaterdagavond is. Maar daarna mogen zij het gehoorde niet voor zichzelf houden. Dat gehoorde moet worden doorgegeven in alle regionen van de partij.

Zij moeten denken aan hun „kiesers”, de leden van de organen, die hen als leden van het Partij Convent hebben aangewezen. Ook hier speelt het belang van het contact tussen „kiesers” en „gekozenen”. Dat moet niet vergeten worden. Het partijkader zal dat trouwens meestal wel in het oog houden.

Voor de toekomst

ALS wij over „kader” spreken moet een eventueel in partijzaken niet zozeer geschoolde lezer niet onmiddellijk denken aan personen met grijze haren.

Men kan bepaald niet zeggen, dat men op een vergadering van het Partij Convent geen jongeren ontmoet. Dit wil overigens niet zeggen, dat de gemiddelde leeftijd bijzonder laag is.

Het is uiteraard een goede zaak, dat in alle streken van het land blijvend aan een goede doorstroming — van zo groot belang voor de toekomst — aandacht wordt geschonken.

De opvolging van ouderen door jongeren moet bovendien niet schoksgewijze plaatsvinden. Een constante goede leeftijdsopbouw is een belangrijke zaak. Het gaat er niet om 65-jarigen te laten opvolgen door 35-jarigen, om van 25-jarigen maar te zwijgen, maar het gaat er bepaald wel om, dat onder de leden van de kiesverenigingen in het algemeen alsmede in de besturen van kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales personen van alle leeftijden voorkomen. En dat beeld moet uiteraard ook zo goed mogelijk zijn weerspiegeling vinden in het Partij Convent, dat wel eens is aangeduid als het hart van de partij, waarin de blik op de toekomst wordt gericht.

Ook het a.s. Partij Convent is weer een belangrijk ogenblik in ons partijleven. Met belangstelling mag naar wat daar naar voren zal komen worden uitgezien.

Al heel wat belangstellenden hebben gevraagd om een uitnodiging om deze bijeenkomst van dichtbij mee te maken. Zoals het zich nu laat aanzien is er niet veel ruimte meer over. Degenen, die zich nog zullen aanmelden als gegadigden, wacht dan ook mogelijk een teleurstellend antwoord. Maar de reden daarvan — de nu reeds gebleken grote belangstelling — is niet teleurstellend, integendeel verheugend.

Laat echter ieder, die komt zich reeds nu voornemen om dat wat hij of zij hoort en ziet, in het land door te geven.

Widek.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Claeys - MAAIDORSERS

Bamfords - OPRAAPPERSEN

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz. ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

HERENMODES

„ADR. HOLLANDER”

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12

SOESTDIJK

Telefoon 2401

**TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF**

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.

Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de

EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

NATIONALE DYNASTIE

In het jaar 1670 sloten Koning Lodewijk XIV van Frankrijk en Koning Karel II van Engeland het geheim Verdrag van Dover, dat de ondergang van de Republiek der Verenigde Nederlanden beoogde.

In hetzelfde jaar kwam de bijna twintigjarige Willem III, Prins van Oranje, *Kind van Staat*, die krachtens besluit van de Staten van Holland nooit stadhouders zou kunnen worden, naar Londen, naar zijn oom Karel II.

Die had hem wel graag in vertrouwen willen nemen, maar de nadere kennismaking leerde hem, dat hij met die Prins moest oppassen. Zo vroeg wijs, zo intelligent, zo protestant.....

Karel II had het goed bekeken. En... Willem III werd wél stadhouders, in het rampjaar 1672. Hij verbond zijn zaak en die van zijn dynastie ondanks Akte van Seclusie en Eeuwig Edict volkomen aan die van zijn vaderland. Hij wist één middel om de ondergang van het land niet te zien: te sneuvelen bij de verdediging van de laatste gracht. En hij werd het middel in Gods hand om de rechten en vrijheden van het Engelse volk te handhaven.

NU is er evenwel een merkwaardig aspect aan deze nationale keuze van deze grote Prins uit het Huis van Oranje.

Uit „Dispereert niet” (Wever, Franeker) nemen we hier over de kwartierstaat van Willem III; zijn ouders, grootouders, overgrootouders, bet-overgrootouders.

Zijn vader en zijn ene grootvader zijn geboren in Nederland. En anders niemand. Zijn moeder was een Engelse prinses. Zijn ene grootmoeder een Duitse gravin, de andere prinses. Hij was evenveel familie van Karel I als van Frederik Hendrik.

En wie hogerop kijkt in het overzicht die vindt het Huis Bourbon, het Huis Habsburg, en... Medicis.

We vinden onder zijn voorouders Maria Stuart, de dochter van Maria de Guise. Izebel en Athalia noemden de Calvinisten in Schotland moeder en dochter, die de Hervorming met list en geweld bestreden.

Hoe internationaal van afstamming, hoe vol tegenstrijdigheden het tableau van zijn voorouders.

Wie gelooft, dat de erfelijkheid bevestigt, moet in Willem III een man zien vol onzekerheid en tegenstrijdigheid, een man met een gedeeld hart, die nooit geheel aan Nederland kon behoren.

Maar iedereen weet, dat het volstrekt anders was. Nooit heeft een vorst zo duidelijk, zo beslist en zo consequent

Deze week

- Landbouwverlof (pag. 2)
- NIPO-onderzoek (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Veren uit de tijd (pag. 4)
- Economische expansie van Amerika (pag. 5)
- Moeilijkheden rondom Kasjmir (pag. 6 en 7)
- Rijnmondverkiezingen (pag. 12)
- Radiorede (pag. 9)
- De Tweede Wereldoorlog in het geschiedenisonderwijs (pag. 8)

LUISTER...
op donderdag 20 mei a.s. naar onze radio-uitzending.
De heer M. H. Weststrate zal dan spreken over de a.s. verkiezingen in Rijnmond.
De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (AVRO).

had er geen herinnering meer van. Hij was later nooit in Nederland geweest.

Zijn vader was al 17 jaar balling. Hij wist, welk een vijandschap jegens zijn huis was gedemonstreerd. Het gebeente van zijn voorouders was uit de grafkelder in de Grote Kerk te Leeuwarden gehaald en over de straat gekeild.

En toch, zonder aarzelen: Nederland is je vaderland. Daar is je toekomst. Daar ligt je roeping.

DE omstandigheden, de uitwendige geschiedenis, de huwelijken, de kwartierstaten, het is allemaal van secundair belang.

Afstamming zegt weinig, keuze zegt alles

gekozen, gekozen voor Nederland, zijn enige aardse vaderland, ook toen hij op de Engelse troon zat, èn voor het Reformatorisch geloof.

Zijn afstamming zegt weinig of niets. Zijn keuze zegt alles.

Zijn keuze was zo duidelijk, omdat hij zich een geroepene wist.

In 1812 streed de Prins van Oranje, later Koning Willem II, onder Wellington in Spanje. Maar hij verlangde hevig naar zijn ouders in Berlijn. Ach, wat ik maar weer thuis in Berlijn, en aan het Pruisische hof, dat verlangen straalde door in zijn brieven.

Toen kreeg hij van zijn vader, de Erfprins, later Koning Willem I, een zeer nadrukkelijke brief terug. Pruisen is het land van je familie, die er gastvrijheid verleent, maar Nederland is je Vaderland.

Het was zeventien jaar geleden, dat Prins Willem V met zijn gezin in ballingschap was gegaan. De jonge prins, die nu in Spanje streed, was toen een klein jongetje, dat gedragen werd. Hij

Primair is het voor het Huis van Oranje, dat het zich zijn historische nationale roeping bewust blijft.

En dat is een zaak van kiezen en van geroepen worden. A.

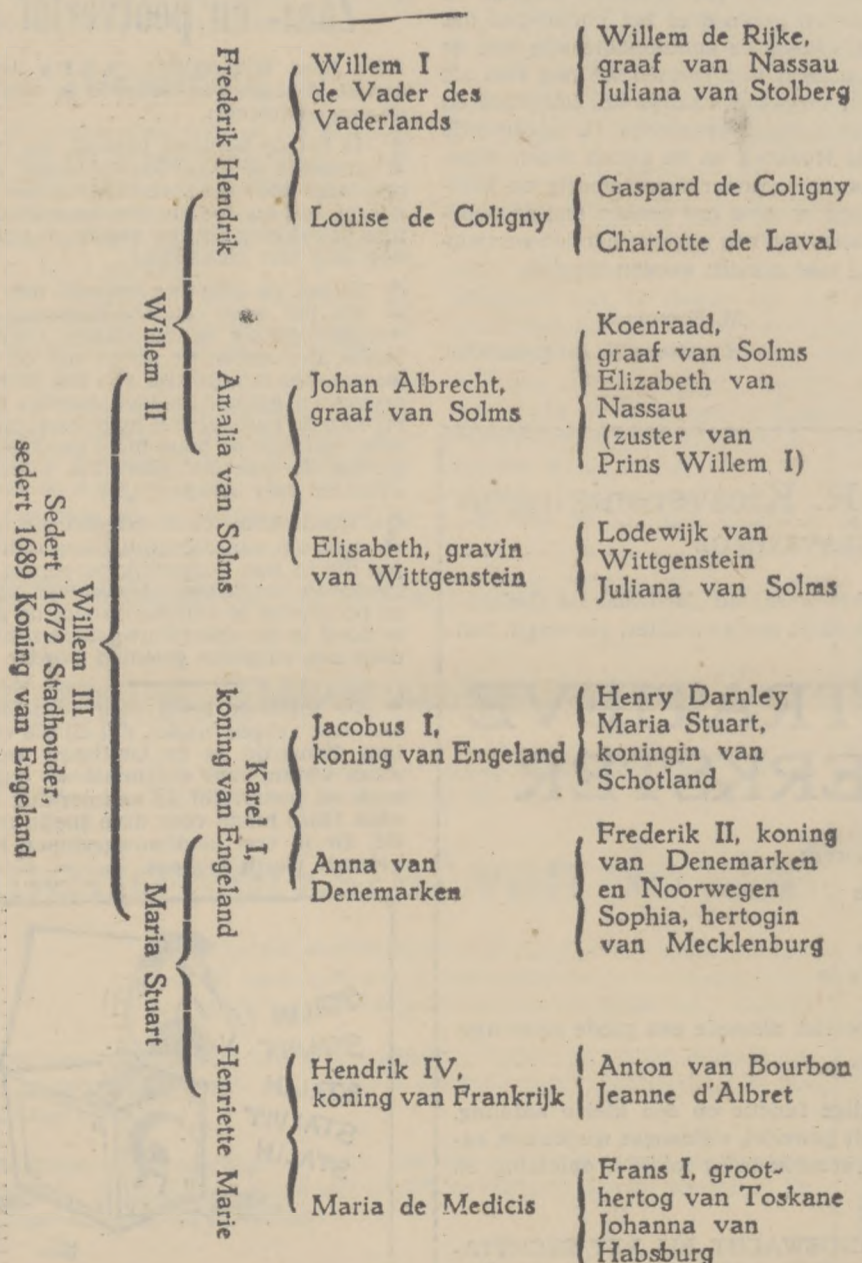
BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

GEBOUW

Op Gouden Wieken
SCHEVENINGEN
Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Diner capaciteiten 400 personen; 150 bedden.
Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Kwartierstaat van Stadhouders-Koning Willem III

Wat zegt „men” van het nieuwe kabinet?

Het NIPO geeft hierop het volgende antwoord

Het NIPO heeft in een landelijk gespreide steekproef (van 452 mannen en vrouwen) gevraagd:

„Nu er weer een nieuw kabinet is zou ik u graag hierover iets willen vragen. Heeft u vertrouwen in dit nieuwe kabinet of niet? Veel

vertrouwen? Tamelijk veel vertrouwen? Niet zoveel vertrouwen? Weinig vertrouwen? Of geen vertrouwen?”

De meningen der ondervraagden zijn:

Table with 3 columns: meningen, mannen, vrouwen, allen. Rows include: Veel vertrouwen, Tamelijk veel vertrouwen, Niet zoveel vertrouwen, Weinig vertrouwen, Geen vertrouwen, Geen mening.

57% van de ondervraagden hebben veel of tamelijk veel vertrouwen in het nieuwe kabinet. 34% heeft niet zoveel, weinig of geen vertrouwen in het nieuwe kabinet.

Table with 6 columns: partij, veel vertrouwen/tamelijk veel vertrouwen, niet zoveel vertrouwen, weinig vertrouwen/geen mening, geen mening, allen. Rows include: Regeringspartijen huidige kabinet (K.V.P., P.v.d.A., A.R.), Ex regeringspartijen (C.H.U., V.V.D.).

Nog een paar weken, dan is het weer zover. Een rustig plekje aan de waterkant... tijd om na te denken... ook over de politiek!

Smerig en krenkend

De koekoek pleegt haar ei in een vreemd nest te leggen. De heer H. Koekoek, een vreemde eend in de parlementaire bijt, heeft die eigenschap gemeen met de vogel waarvan hij de naam draagt.

reureur” op één lijn te stellen met de tienduizenden, die hun leven gaven voor de vrijheid. De advertentie, die de Boerenpartij van Koekoek vorige week zaterdag in enkele bladen liet plaatsen, werpt wel een bijzonder schrill licht op doel en werkwijze van deze partij.

Het verslag dat Koekoek meende te moeten geven over het onderhoud dat hij tijdens de kabinetsformatie met de Koningin had kunnen we nog zien als een vergaand staaltje van lomtheid en parlementair onfatsoen.

M. Kremers, Hagesteeg 24, Ammerzoden.

Zaai- en pootverlof

De heer WALBURG (A.R.P.) heeft aan de Minister van Defensie de volgende vragen gesteld:

1 Is het de Minister bekend, dat met name in de akkerbouwgebieden van ons land door de abnormale grote regenval tot nu toe de werkzaamheden met betrekking tot het zaaien en poten nog lang niet klaar zijn?

2 Is het de Minister bekend, dat dit als het ware een noodtoestand te weegbrengt bij de betrokken boeren, omdat het zaaien of poten van de gewassen die in deze tijd van het jaar al gepoot en gezaaid hadden moeten zijn nu door de natheld niet machinaal maar weer zgn. met de hand moet geschieden en dat de hiervoor geschikte arbeidskrachten zeer schaars zijn?

3 Wil de Minister de gelegenheid openen om aan dienstplichtige militairen die in hun burgerlijk beroep in de landbouw werkzaam waren een zaai- en pootverlof te verlenen, zodat de grote nood in de akkerbouwgebieden hierdoor nog enigszins gelenigd wordt?

De minister heeft naar aanleiding van deze vragen beslist, dat zij die voor hun dienstdienst in de landbouw werkzaam waren, voor maximaal zes dagen zaai- en pootverlof in aanmerking komen. Onze hulde voor deze snelle reactie, die in veel landbouwgezinnen met vreugde wordt begroet.

In- en uit-rage in Rusland (uit: „Het Parool”)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, t.l. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

DR. KUYPERSTRAAT 3, 'S-GRAVENHAGE

Voor de abonnementenadministratie van het weekblad „Nederlandse Gedachten” wordt, wegens huwelijk van tegenwoordige medewerkster, gevraagd: een

ADMINISTRATIEVE MEDEWERKSTER

Tot haar werkzaamheden behoren:

- a. het gereedmaken van nota's
b. het boeken van betalingen
c. het verwerken van mutaties
d. het voeren van correspondentie

Een middelbare opleiding is vereist, alsmede een goede accuratesse. Leeftijd tot 25 jaar.

Geboden wordt een zelfstandige functie op een kleine afdeling, waar in goede teamgeest wordt gewerkt, vijfdaagse werkweek, salaris volgens rijksregeling overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

SOLLICITATIES WORDEN GAARNE INGEWACHT BIJ HET SECRETARIAAT, EVENTUEEL TELEFONISCH ONDER NUMMER 070-631023..

*** Privé

De fotograaf die Prinses Beatrix tijdens haar wandeling met graaf Klaus van Amsberg "schoot", heeft daarmee een probleem van deze tijd tot in zijn essentie geraakt.

Die kern is de vraag in hoeverre men iemand mag bespieden in zijn of haar privéleven.

Dat het hier niet om een normale bejegening van de ander gaat, blijkt wel uit het feit dat een fotograaf-in-hinderraag op heel andere en minder openlijke wijze te werk gaat dan bijvoorbeeld een straatfotograaf.

Niet de telelens op het fototoestel, maar het besluipen en daarna het publiekelijk uitstellen van de resultaten van dit weinig fraaie optreden, wekt terecht verontwaardiging.

*** Bescherming

De bedreiging, die het optreden van deze fotografische "sluipschutters" vormt, richt zich niet alleen tot personen van vorstelijke bloede of film- en sporthelden.

Ook de gewone burger is van tijd tot tijd het slachtoffer van de "verborgen camera". Films van recente datum zijn hierop zelfs in hun geheel gebaseerd.

Het is niet de staat, die als "Grote Broer" en op een wijze zoals Orwell in zijn boek "1984" schetst, de onderdanen via verborgen televisie-camera's overal in de gaten houdt.

Het zijn de kranten- of filmproducenten, die in feite inbreuk op de privacy van de vorsten en burgers uitlokken door veel geld voor dergelijke foto's en films te betalen.

En uiteindelijk is het publiek zelf, die van een dergelijke journalistiek smult, de hoofdschuldige.

Hoezeer het ook waar mag zijn dat de smaak van het publiek eerst door de "nieuwmakers" gevormd en daarna gevoeld wordt, dit verlegt de verantwoordelijkheid niet.

Het is daarom goed dat vijf fractievoorzitters in de Eerste Kamer schriftelijk aan de regering hebben gevraagd, welke wettelijke maatregelen ter bescherming van het privéleven kunnen worden genomen.

Deze bescherming wordt een zaak van urgentie voor iedereen.

*** Gelukkig

De vorige week hebben we aandacht gewijd aan de publikatie van de — wat genoemd werd — "definitieve" kandidatenlijst voor de Rijnmondraad, zoals die in het C.H.-weekblad "De Nederlander" werd afgedrukt.

Die "definitieve" lijst vermeldde (in opeenvolgende nummering) alleen de C.H.-kandidaten. Wij vroegen of het negeren van de 25 A.R.-kandidaten, die op de officiële Rijnmondlijst ook een plaats hebben, symptomatisch was voor de gezindheid der C.H.-redactie jegens de A.R.

Gelukkig zijn we er thans van C.H.-

Wat dreigt er nu weer in de Stichting van de Arbeid? U mag van mij drie keer raden maar het zou me tegenvallen als u het niet in één keer goed heeft want het is — ja inderdaad, heel goed — het is een BREUK. Dreigen de breuken in de Stichting anders altijd in het najaar omdat dan de buit van het naderende jaar verdeeld moet worden, deze keer dreigt de breuk — een gecompliceerde breuk — in het voorjaar. Ondanks dat bestaat er goede hoop dat de eerbiedwaardige Stichting ook deze laatste dreiging weer het hoofd zal weten te bieden. Wellicht zal zij als deze krant u bereikt alweer in redelijke welstand verkeren met hooguit een extra barstje erbij in het craquelé van haar beproefde bestaan. Tenslotte is er eind vorig jaar ook nog bekwaam gelijmd zodat wij toen de slagzin mochten lanceren: met Veldkamp zie je er geen barst meer van. En Veldkamp die zelf een crisis te boven weet te komen is ook nu beschikbaar. Hij leeft hartelijk met het lijden van de Stichting mee en is voortdurend paraat. Laat de werkgevers en de werknemers het eerst maar uitvechten, zei dokter Veldkamp, die niet ongenood aan het ziekbed verschijnt, in de senaat. Als het erg moeilijk wordt weten ze me wel te vinden. Dan zorg ik wel voor wat inspraak. Een geruststellende gedachte, al mag men zich ook het preventieve geluid van prof. De Gaay Fortman wel eens aantrekken die dinsdag in de Eerste Kamer zei dat men op moest passen met het gebruik van grote woorden. De Stichting van de Arbeid is een verworvenheid uit de oorlogsjaren en men moet er niet zo lichtvaardig mee omspringen, zo was de teneur van zijn waarschuwing. En inderdaad mogen we dit zeldzame oorlogskind dat een wonderkind werd, onze trots tegenover buur en vriend, langzamerhand wel eens een beetje ontzien. We zijn al zo gewend aan het feit dat de breuken alleen maar dreigen dat we op een gegeven moment bij de brokken kunnen staan voor we er erg in hebben. Het is al erg genoeg dat het overleg dat in ons land zo'n grote plaats inneemt nu zo stroef verloopt, zo ongeveer zei Veldkamp zelf. Men hoeft het niet altijd helemaal eens te zijn en de tegenstellingen mogen best eens aan het licht komen. Maar — zei hij ook — als het maatschappelijk overleg tot een demonstratie

van maatschappelijke tegenstellingen wordt, dan betekent dit een stap terug ten opzichte van een grote verworvenheid uit de oorlogsjaren.

Inmiddels is het wat minder vriendelijke en vreedzame klimaat in de relatie werkgevers—werknemers een feit waarbij allerlei senatoren dinsdag stilstonden. Sommigen (de meesten) bezorgd, enkelen haast blij omdat ze in klassenstrijd nog steeds brood zien. Vanwaar al die toegenomen spanning in deze sector van het maatschappelijk verkeer? Komt het omdat de opzienbarende leer van pater Hoefnagels dat een beetje staken op z'n tijd zo gezond is met enige vertraging wortel schiet? Of is het — wat Veldkamp hartelijk hoopt — een voorbijgaand (hoog)conjunctuurverschijnsel nu het zowel voor de vakcentrales als voor de werkgeversorganisaties moeilijk is een nationaal loonbeleid tot in alle uithoeken van hun bonden te verkopen? Of is het ook — en waarom zou dat geen factor zijn? — een barrens wel en wee bij de geboorte van een werkelijk ingrijpende herziening van onze maatschappijstructuur? Want het is nu wel duidelijk dat een aantal verstrekkende ingrepen in deze maatschappij waarover jarenlang alleen maar veelvuldig gepraat is in een nabije toekomst in een of andere vorm doorgezet gaan worden. Een tijdlang ging het in hoofdzaak om de vraag hoeveel ruimte er aan loosverhoging opgesoepeld zou worden, binnenkort gaat het om de toekomstige vorm van de samenwerking van arbeid en kapitaal. Dan gaat het erom woorden als „herziening van het vennootschapsrecht”, „vermogensaanswasting” en „sociale democratie” in de praktijk gestalte te geven. Zou het voor de hand liggen als dat allemaal losjesweg en zonder slag of stoot z'n beslag zou krijgen? Werpen inderdaad grote gebeurtenissen hier soms een paar schaduwen vooruit?

Dat wil allemaal niet zeggen dat de verdeling van „de ruimte” niet meer actueel zou zijn. Integendeel. Het gaat er nu om of er aanleiding

is voor een extraatje — een uitkering ineens — halfweg het jaar, tegen de tijd dat we met vakantie gaan. U weet nog dat er eind vorig jaar — toen er tenslotte 5% loonsverhoging uit de bus kwam — de afspraak gemaakt is dat er eventueel nog een kleinigheid bij zou kunnen komen als de ontwikkeling van onze economie wat voorspoediger zou zijn als het zich toen liet aanzien. De laatste berekeningen hebben uitgewezen dat het allemaal inderdaad nogal is meegevallen. Wat zeggen de werkgevers (natuurlijk)? Ze zeggen: dat kan allemaal wel maar als je dit en dat en dit en dat in overweging neemt dan zit het allemaal nog niet zo mooi. Wat zeggen de werknemers (natuurlijk)? Ze zeggen: zie je wel dat het alweer beter is uitgepakt dan jullie pessimistisch voorspelden en kom nou maar voor de draad met die uitkering. Of, zoals meneer Kloos (P.v.d.A.) in de senaat zei: de werkgevers tonen een tekort aan inzicht of een gebrek aan sportiviteit. En wat zei minister Veldkamp (natuurlijk)? Hij zei: ik zeg niks, ik wacht op de S.E.R. En wat gebeurt er (natuurlijk)? Er komt een extra uitkering ineens. Want hoezeer wellicht allerlei bedenkingen gegrond kunnen zijn op klinkklare kennis of hele goeie bedoelingen, de vraag komt toch op: welke onvoorziene gunstige ontwikkelingen hadden zich dan wel voor moeten doen wilde men zonder tegenstribbelen en ineens uitkeren? Als men het nu niet zou doen zou de afspraak van december een loos compromis blijken en dan komt men er in de toekomst helemaal niet meer uit.

Tenslotte, bij al deze verwickelingen is de Eerste Kamer een miraculeus college gebleven. Eerst heeft men na de kabinetscrisis onvervroren begrotingen behandeld en de betrokken ministers (De Jong, Biesheuvel, Scholten) luide geprezen. Toen kwam men tot het inzicht dat het toch wel wat twijfelachtig was onbekommerd tegen demissionaire ministers aan te praten en hamerde men er vlot een rijtje begrotingen door. Nu ging men — de crisis bezworen zijnde — met frisse moed de begroting van de geprolongeerde roomse troika Veldkamp-de Meyer-Bartels te lijf. Het niet wezenlijk veranderde beleid (de accenten zijn slechts verlegd, zo kon men verneemen) werd vriendelijk ontvangen. Oppositie was er nauwelijks. De Christelijk-Historische woordvoerder De Geer van Oudegein wist zijn macro-economische kennis tenminste (maar daarvoor is hij een jurist) meesterlijk te verbergen. En zo kwam het trio van Sociale Zaken onveranderd uit de strijd: breed-sprakig en capabel. P.

zijde op geattendeerd, dat in het C.H.-weekblad van 26 maart wel een beschouwing aan de C.H. en A.R.-kandidaten werd gewijd. Toen konden echter nog niet alle 25 C.H.-ers worden genoemd. In de door ons gesignaleerde "definitieve" lijst was dat wel het geval. Daarop sloeg dus de term "definitief".

Hoewel we het een (vooral in deze

tijd van geprikkeldheid over en weer) wat vreemde manier van annunceren blijven vinden, zijn we toch verheugd aan te kunnen nemen dat van redactionele "demonstratie" geen sprake was. Wij zien de door ons gewraakte publikatie nu dus vooral als een vervolg op die van 26 maart. Had het er maar bij gestaan, dan was weer een misverstand voorkomen.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

DE DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

het wetenschappelijk- en documentatiebureau van de Anti-Revolutionaire Partij, zoekt een

medewerkster van de staf

die belast zal worden met het afwikkelen van correspondentie, het verzorgen van de administratie van commissies en periodieken, enige bibliotheekwerkzaamheden en typewerk.

Voor personen met een brede belangstelling wordt een afwisselende werkring geboden op een bureau met een beperkt aantal medewerkers en een prettige sfeer.

Gevraagd: tenminste diploma u.l.o., typediploma en bij voorkeur kantoorervaring. Sollicitaties gaarne schriftelijk te richten aan de directeur, Dr. Kuyperstraat 5, 's-Gravenhage.

Het volgende Amerikaanse optreden, alstublieft

VEREN

gaan
behoren
tot de
verleden
tijd

Er zijn in de laatste honderdvijftig jaren heel wat boeken en verhalen geschreven over een veerman of een veerhuis. De veerman was dikwijls de hoofdpersoon; het veerhuis, of het veer zelf, de entourage, die de romantiek deed opleven. In protestants-christelijke kring is bij de ouderen bijvoorbeeld nog wel bekend het boek: Het veerhuis en de Rozendonck. Ook zijn er talloze liedjes gezongen waarin een veer, een veerman of een veerhuis voorkwam. Schippertje, schippertjelief, vaar mij over alstublieft... is natuurlijk bedoeld op een veerschipper, een overzetschipper.

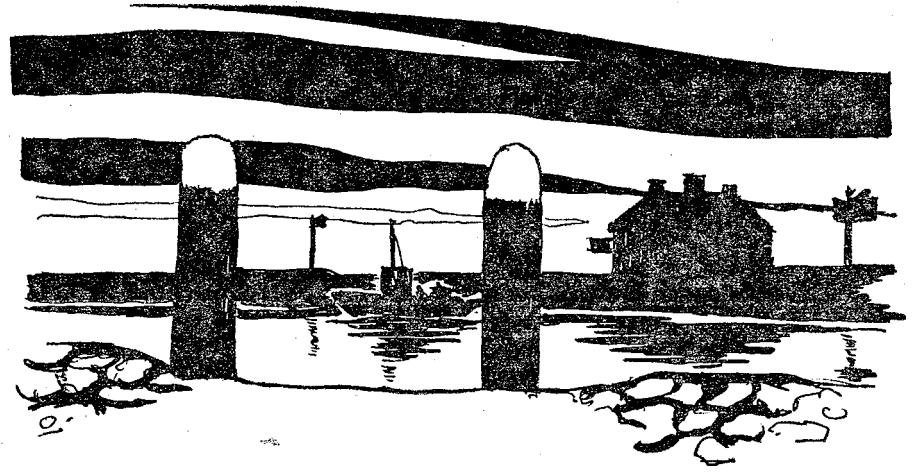
Maar de veren zijn lastige obstakels geworden in de tegenwoordige tijd, waarin zich veel snel en zwaar verkeer voortbeweegt op de wegen. Van tijd tot tijd lezen we dan ook van het verdwijnen van wéér een veer. Er komen bruggen en die maken de veren overbodig. Maar nog altijd zijn er heel wat veren. Een tocht langs de Lek, de Rijn, de Waal of de IJssel kan er ons van over-

tuigen dat nog op vele plaatsen gelegenheid bestaat om over de rivier te komen door middel van een sloopstypet, dat veerboot of veerpont genoemd wordt.

En in hoeveel gemeenten in ons lieve vaderland herinneren namen van straten, stegen en dammen ons nog aan een of ander veer! Veerstraat, Veersteeg, Veerdam, zijn benamingen die ontstaan zijn vanwege de aanwezigheid van een veer. Zo kent men in Utrecht bijvoorbeeld het Leidse Veer, vrijwel in het midden van de tegenwoordige domstad gelegen.

Overigens zijn er gemeenten in ons land die wát blij zijn met hun veer. Want zo'n veer, door de plaatselijke overheid geëxploiteerd, kan belangrijke baten inbrengen. De stad Dordrecht heeft vele jaren lang zeer belangrijke veren onderhouden; die veerdiensten vormden een prachtige inkomstenbron voor de gemeente.

Een der meest bekende veren uit onze historie was wel het veer bij de Moerdijk. Johan Willem Friso maakte daar

gebruik van een veerboot van het veer toen het drama zich voltrok en hij in het onstuimige water de dood vond.

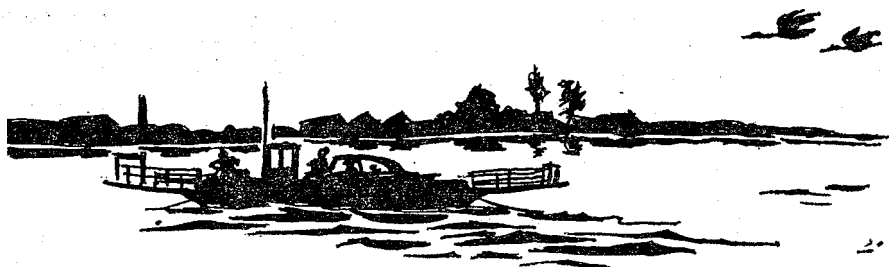
Er zijn verschillende soorten veren. Men spreekt wel van openbare en van particuliere veren. Er zijn voetveren en wagenveren, overzetveren en beurtveren. Er zijn nog andere onderscheidingen te maken: Schuitenveren en pontveren en gierpontveren. Bijna steeds zullen we bij de oude veren aan de oever een herberg kunnen vinden. Het ligt voor de hand dat reizigers in vroeger tijd juist bij een veer vaak gelegenheid geboden werd om iets te gebruiken. Dikwijls moest men wachten en dan was de herberg een geliefde plaats; men kreeg er nieuws te horen en meestal wist de herbergier wel, hoe de toestand van de wegen aan de overzijde van het veer was. Betrof het een zogenaamd wagenveer, dan was bij de herbergier een halte voor de postkoets. Zodoende waren de pleisterplaatsen bij de veren over het algemeen van veel belang voor de regionale nieuwsvoorziening in de oude tijd. Veerhuis en herberg waren vaak één.

We zeiden het al: veren zijn op de duur tot verdwijnen gedoemd. In het huidige snelverkeer behoren ze niet meer thuis. In de toekomst zullen er steeds meer vaste oeververbindingen komen. Bruggen zullen de veren vervangen. **Ondertussen heeft het Provinciaal Bestuur ten opzichte van de veren een taak: De Provincie heeft namelijk het recht van tariefregeling op de veren. Zo kreeg Zuid-Holland in 1847 een reglement op de overzetveren in Zuid-Holland. Deze provincie kreeg in 1928 ook het recht van tariefregeling op de veren in de grenswateren met andere provincies. Dit gaf wel eens moeilijkheden. Gorinchem, een parel aan het water, had belangrijke veerdiensten op Sleeuwijk en Woudrichem, welke plaatsen niet in Zuid-Holland, maar in Brabant gelegen zijn. Men kan begrijpen, dat de tariefregeling hier niet altijd even gemakke-**

lijk verliep... Trouwens, de geschiedenis bewijst ons, dat er dikwijls veel geharrewar en gekrakeel geweest is over de veertarieven. Enerzijds waren de veren vaak commercie-objecten, anderzijds waren ze van groot belang voor de gewesten. Ook de cultuur maakte om zo te zeggen bij haar reis naar het volk gebruik van de veren.

Vroeger waren de veren toebehorende aan de heer; dat wil zeggen, dat een landsheer of ambachtsheer het recht verworven of genomen had om een veer te onderhouden. Hij verpachtte dan dit recht en als het bekende veren waren waarvan een druk gebruik werd gemaakt, leverde die pacht hem veel op. Karel de Vijfde leende eens een grote som gelds van de stad Dordrecht en hij gaf de stad als pand zijn veer- en tolrecht. Dat men dit onderpand graag aanvaardde, is wel een bewijs dat het veer en de tol in die tijd reeds veel opbrachten. Het ging namelijk om een lening van een ton! Acht jaar daarna vroeg Philips de Tweede Dordrecht eveneens om een geldlening. Hij kreeg deze lening tegen hetzelfde onderpand: het veer- en tolrecht.

De grote veerdiensten van de Zeeuwse en Zuidhollandse eilanden zullen binnen afzienbare tijd hun laatste vaart maken. Het Deltaplan zal tot voltooiing komen en de eilanden zullen vaste oeververbindingen krijgen met het vasteland. Dat zal het einde van de veerdiensten betekenen. Bij Numansdorp is de vaste verbinding reeds gereed. Daarmede is een veer verdwenen. Zo zal het voortgaan: de veren zullen verdwijnen, een stuk romantiek zal daarmee tot de verleden tijd behoren. Maar het is geen tijd meer om rustig te dromen op een aanlegsteiger van een veerboot, of genoeglijk te kouten in een veerhuis, annex herberg. Want veren, hoe aardig ze ook gelegen zijn en hoe plezierig het ook is om er zo nu en dan gebruik van te maken, zijn in feite obstakels geworden voor het tegenwoordige verkeer.

HET rapport van de synode der Nederlands hervormde kerk, dat handelt over de politiek, kan aan de politieke partij als verschijnsel in het staatkundige leven, niet voorbijgaan.

De mens is staatsburger geworden en als zodanig neemt hij deel aan beslissingen in het openbare leven. Dit openbare leven heeft niet slechts betekenis voor het politieke maar ook voor het sociaal economische leven, voor de cultuur, voor het zedelijke en geestelijke leven.

Daarom zijn er, naar de mate van de mondigheid van de burger in onze veelvormige samenleving, allerlei concentraties die een macht vertegenwoordigen niet slechts van politieke maar ook van sociaal-economische aard. Welk laatste corporaties zich ook in een bepaalde politieke betekenis laten gelden.

De grondgedachte waaruit de politieke partij is ontsproten, wordt der-

DE POLITIEKE PARTIJ

halve door de kerk aanvaard, ook al zou de partijen-democratie een verdragend verschijnsel vertonen.

Het gaat nl. om de mondige mens en de kerk. Het rapport houdt het er voor,

De politieke verantwoordelijkheid van de kerk (2)

dat de inschakeling van de mondige mens naar de zienswijze van de Heilige Geest is, die niet alleen overtuigend werkt, doch ook de mondige mens in zijn dienst neemt.

Geldt dit voor de politieke partij, het is ook beslissend voor de organisaties van het sociaal-economische leven, zowel van de werkgevers als de werknemers.

Hoe staat nu de kerk tegenover de overheid en de politieke organen, als de kerk belijdt dat het volk niet zichzelf regeert en dus ook niet de bron van het gezag is? Zij zal temidden van de veelheid van partijen blijven zoeken naar de eenheid van het volk als

geheel, omdat zij de ene God kent, voor wiens aangezicht het menselijk geslacht een eenheid is en Die de volkeren der aarde oproept tot de kennis en de dienst van Zijn naam.

Niettemin ontgaat het de rapporteurs niet dat de politieke en sociaal-economische organisaties factoren van macht zijn en aanvaardbare machtsvorming ook een niet geoorloofd machtsmisbruik kan meebrengen. Het gaat daarbij niet slechts om deskundigheid en zakelijkheid bij deze organisaties. Zij die deze mening voorstaan doen daarmee in niet geringe mate tekort aan de ernst van de politieke en sociaal-economische zaak.

De kerk heeft de mens altoos opgeroepen om mondig te zijn en voor zichzelf en voor zijn omgeving te zoeken naar Gods wil en het leven dienovereenkomstig in te richten. En in het licht van deze uitspraak, verklaart het rapport dat de kerk er aan vast moet houden: „dat de mens ook in het politieke leven onmiddellijk voor Gods aangezicht staat, Hem heeft te dienen en ook naar het licht te vragen dat vanuit het Woord Gods over een en ander valt”.

Deze lijn doortrekkende concludeert het rapport: dat de kerk zelf uit het

Woord van God de hoofdgezichtspunten en de algemene grondlijnen ontwikkelt en de partij (iedere partij) in het antwoord van het geloof de nadere toepassing met het oog op de gegeven situatie heeft te ontwikkelen.

Het is duidelijk dat het synodaal geschrift met nadruk iedere partij als partij op deze verantwoordelijkheid wijst en dit niet alleen voor de christen als persoon aangeeft.

Want de kerk houdt vast aan het inzicht dat de Waarheid door God geopenbaard is en in zichzelf waar is en vaststaat.

Welke gezichtspunten geeft het geschrift nu met betrekking tot het feit dat er een veelheid van partijen is die geroepen worden de nadere toepassing van de uit het Woord verkregen algemene grondlijnen te ontwikkelen?

Daarover in het volgende artikel.

J. SCHIPPER

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

ONTZAGWEKKENDE CONCURRENTIE- KRACHT VAN Amerika tegenover Europa

Nederlandse ondernemingen moeten fuseren om zich zo sterk mogelijk te maken tegenover de buitenlandse concurrentie. Grotere bedrijven kunnen immers goedkoper werken en tegen lagere prijzen hun produkten aanbieden. In Nederland is deze schaalvergroting van de bedrijven in volle gang. Honderden bedrijven zijn de laatste jaren al tot samenwerken of fusie overgegaan. Dit is zowel te merken in de handel als in de industrie, maar niet alleen in grootbedrijf, ook het kleinere en middelgrote bedrijf doet mee. Komen industrieën en handelshuizen tot coöperatie, in de landbouw en detailhandel en ambacht loopt het aantal vestigingen sterk terug of neemt het maar nauwelijks toe, terwijl toch de bevolking sterk groeit. Allerwege voltrekt zich de schaalvergroting; in Nederland, in andere landen en ook door samenvoeging van bedrijven in verschillende landen. De Euromarkt is hiervan een duidelijk voorbeeld.

*Verdere fusie en concentratie van bedrijfsleven
noodzakelijk om
Europa economisch sterk te maken*

Wie nu mocht menen, dat er zich in de E.E.G. mammoetbedrijven ontwikkelen, die elke proportie te buiten gaan vergist zich. Binnen de Euromarkt gebeurt inderdaad veel, maar er zal nog veel meer moeten gebeuren willen de E.E.G.-landen de expansie van de Verenigde Staten kunnen bijhouden. Dit geldt met name de Amerikaanse expansie op de Europese markt.

Een groot aantal Amerikaanse ondernemingen heeft zich reeds tot de Europese Gemeenschap gewend, waar zij voor miljarden dollars hebben geïnvesteerd. De Unie van Industriefederaties in de Europese Gemeenschap is dan ook van mening, dat er tussen de Europese bedrijven sneller gefusioneerd moet worden, niet terwille van de concentratie zelf, maar ter wille van een betere E.E.G.-positie in de concurrentiestrijd met de Amerikanen.

Namens Nederland zijn van de Unie van Industriefederaties in de E.E.G. lid: het Verbond van Prot.-Chr. Werkgevers in Nederland, het Ned. Katholiek Werkgeversverbond, het Centraal Sociaal Werkgeversverbond en het Verbond van Nederlandse Werkgevers.

De Unie heeft onlangs een onderzoek ingesteld naar de omvang van de grootste Europese ondernemingen en de ondernemingen in Amerika en andere landen. De verschillen, die daarbij aan het licht kwamen waren te herleiden tot de geringere financiële armslag van het Europese bedrijfsleven.

Minder armslag

Deze geringere financiële armslag in Europa beperkt het Europese concurrentievermogen op de wereldmarkt. Om tot een grotere financiële armslag te komen zullen de Europese bedrijven nog meer moeten fuseren en concentreren over de nationale grenzen heen.

De concurrentie met Amerika zal ten volle gevoeld worden bij de tariefsbesprekingen in Genève, de zogenaamde Kennedy-ronde ter verdere verlaging van de invoerrechten.

na volgen Standard Oil (10,2 miljard) en Ford (8,7 miljard). Deze drie zijn groter dan de grootste Europese onderneming, wanneer althans Royal Dutch/Shell als een Europese onderneming aangemerkt kan worden.

De omzet van Shell bedroeg in 1963 6,5 miljard. Daarna volgt in Europa Unilever met 4,3 miljard dollar en vervolgens Philips op de derde plaats met 1,7 miljard dollar wereldomzet. De Verenigde Staten tellen echter twintig ondernemingen, die nog royaal boven de omzet van Philips blijven. Voor Amerika staat namelijk Lockheed op de 20ste plaats met een wereldomzet van 2 miljard dollar.

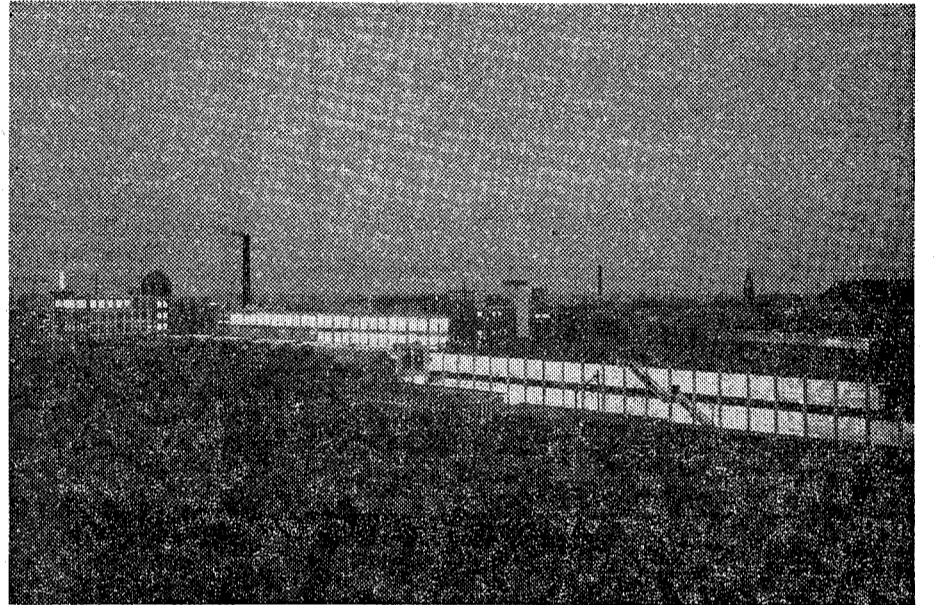
Op de wereldranglijst bezet het bedrijf van Volkswagen, dat voor Euro-

Bij de 64 ondernemingen, die in 1963 een omzet van meer dan een miljard dollar hadden, waren 49 Amerikaanse en 15 andere. Van deze 15 waren er 5 Duits, 4 Engels en 2 Brits-Nederlands (Shell en Unilever). Nederland en Italië en Zwitserland en Japan tellen elk een dergelijk bedrijf.

De omzet van de 20 grootste Amerikaanse bedrijven is ongeveer gelijk aan het bruto-nationaal produkt van West-Duitsland. Met hun winst zouden de vier grootste Amerikaanse bedrijven de Belgische begroting kunnen dekken.

Auto-reuzen

De omzet van Volkswagen overtreft nauwelijks de winst van General Mo-

De stad slaapt, de arbeid gaat door.

De Europese onderneming komt dan in volle concurrentie met de Amerikaanse, zowel op de Amerikaanse markt als in Europa. Op deze markt werken meer dan 300 Amerikaanse industriële ondernemingen, die behoren tot de 500 grootste ter wereld, naast slechts 73 uit de landen van de Europese Gemeenschap.

De grootste onderneming ter wereld is General Motors, die in 1963 een omzet haalde van 16,5 miljard dollar, daar-

pese begrippen een reuzenbedrijf is, de 34ste plaats. Het grootste Franse bedrijf, Rhone-Poulenc, bezet de 74ste plaats. Italië heeft met Fiat de 42ste plaats. Het grootste Belgische bedrijf, Petrofina, brengt het niet verder dan nummer 140 en het op een na grootste Belgische bedrijf, Cockerill-Ougree, moet dalen tot nummer 326.

Op de wereldranglijst neemt Nederland met Philips een fraaie plaats in op de 33ste plaats.

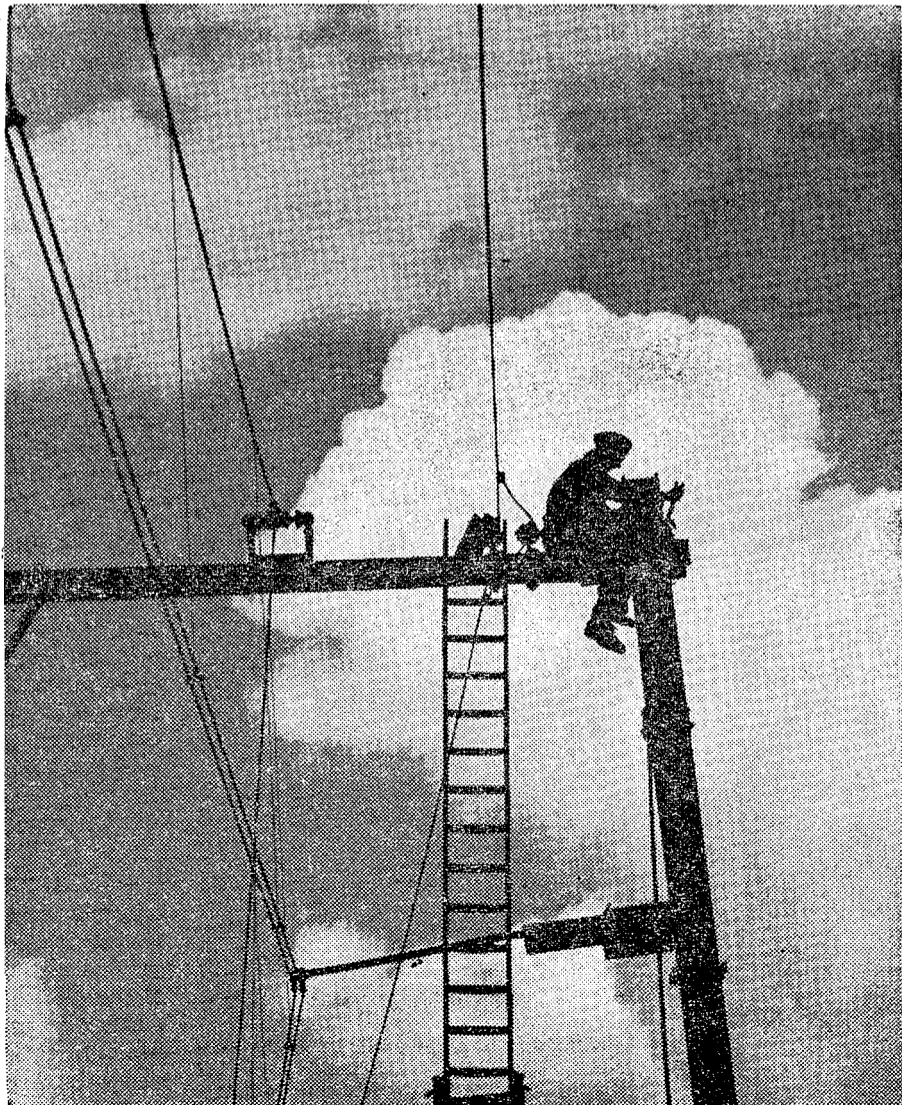
tors, die alleen al bijna evenveel auto's maakt als alle automobiefabrieken in de Europese Gemeenschap samen. Als General Motors zijn hele produktie van 570.000 Opels per jaar zou weggeven, zou het concern nog steeds meer dan een miljard dollar netto-winst maken.

Niet alleen op automobielgebied staan de Amerikanen bovenaan. Van de 17 grootste oliemaatschappijen in de wereld zijn er tien Amerikaans. Van de twaalf grootste chemische bedrijven zijn er 8 Amerikaans. De omzet van het grootste staalbedrijf in de Europese Gemeenschap bedraagt ongeveer 1/3 van die van het grootste Amerikaanse staalbedrijf. De vijf grootste machinefabrieken ter wereld, de vijf grootste rubberfabrieken en de vier grootste bedrijven op het gebied van de elektrotechniek zijn Amerikaans (Philips is de 5de).

In de levensmiddelenindustrie zetten de Amerikanen eveneens het meeste om, ondanks Unilever, die op de eerste plaats staat. In de levensmiddelensector zijn 7 bedrijven met elk een omzet van meer dan een miljard dollar. Hier van zijn 5 Amerikaans.

Bovendien heeft de praktijk geleerd, dat de grootste ondernemingen de grootste winst maken. De ruimte voor zelffinanciering is zo groter en bovendien ontstaan mogelijkheden voor research, die nieuwe expansie meebrengen. Deze ruimere financiële armslag schept bovendien gemakkelijker kansen op de kapitaalmarkt.

Tegen deze achtergrond is het belangwekkend te noemen, dat er tussen 1958 en de helft van 1962 ongeveer 1000 fusies of concentraties in de E.E.G. tot stand kwamen. Tegelijkertijd viel echter een sterke fusiebeweging waar te nemen in de Verenigde Staten zelf, evenals in Groot-Brittannië en in Japan. Europa zal economisch nog een krachttoer moeten volbrengen wil het in de wereld zijn partij goed mee blijven blazen.

Ook de arbeid van één man vereist volledige concentratie.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Een prettig stel vaklui willen u graag
VEILIG VERHUIZEN
waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt
geen leeg-gereeden kilometers
BONGERS WAGENINGEN
Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3759 (b.g.g. 3100)

Claeys - MAAIDORSERS
Banfords - OPRAAPPERS
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

HOLWERDA EN ZONEN
Dokkum - Rotterdam
Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland
Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!
FIRMA W. VAN TELLINGEN
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS
Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken
EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon
AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting
ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

Varwijk's Handelsonderneming en Veevoederfabriek „Salland“ C.V.

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 255
FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERKOEKJES - PLUIMVEEKORRELS
Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

N.O. POLDER

FA. H. J. WIBBELINK & ZN. Goors Overslag- en Transportbedrijf

Haven, Goor,
telef. (05470) 2963 - 2752 - 2476 - 2577

Accountantskantoor D. Koole
Staalstraat Tel. 05270-3330
EMMELOORD

NA DE STRIJD IN DE RANN VAN KOETSJ

STRIJD OM KASJMIR WEER OP TE LEVEN

INDIA EN PAKISTAN, waarin het vroegere Brits-Indië in 1947 is uiteengevallen, hebben het nog steeds met elkaar aan de stok. De volksverhuizing, die in dat jaar is begonnen, gaat nog altijd door, vooral, wanneer zich in grensgebieden weer ernstige moeilijkheden voordoen. Dat gebeurt helaas nogal eens — onlangs nog in het gebied, dat de Rann van Koetsj wordt genoemd, maar ook in het Indisch-Oostpakistaanse grensgebied. De strijd in de diepgelegen zoutwoestijn loopt binnenkort vanzelf af, als de Rann van Koetsj onder water loopt. Als de problemen tussen beide landen dan nog niet zijn opgelost, is het vrijwel zeker, dat ergens anders de gevechten zullen worden voortgezet. En het kan haast niet anders, of de keus zal da' vallen op Kasjmir, het omstreden gebied, dat volgens Pakistan ten onrechte door India bezet wordt gehouden. Zolang de kwestie Kasjmir niet tot tevredenheid van Pakistan is geregeld, kan er in dat deel van de wereld geen sprake zijn van een vreedzaam naast elkaar leven van hindoes en moslims. Nog betreurenswaardiger is echter, dat de verwijdering tussen beide landen koren is op de molen van communistisch China, dat door een verdeel- en heerspolitiek geheel Zuidoost-Azië aan zich probeert te onderwerpen. India heeft tot dusver geweigerd serieus over de toekomst van Kasjmir te praten. En Pakistan speelt in een poging, India tot een gesprek te dwingen, een uiterst gevaarlijk spel met de Chinese communisten.

MOSLIMS

In de tijd dat India nog geen kwaad te duchten had van de zijde van de Chinese communisten — de tijd dat Pandit Nehroe en Tsjoë En-lai het bijzonder goed met elkaar konden vinden, zoals op de Bandoengconferentie van 1955 — onderhield Pakistan nauwe banden met de Verenigde Staten. Pakistan werd als eerste lid van een defensieorganisatie, die later zou uitgroeien tot het zgn. Pact van Bagdad (na de val van het Iraakse koningshuis Cervo genaamd als afkorting van Centrale verdragsorganisatie) en werd ook deelgenoot in de Zoavo, de Zuidoost-Aziatische verdragsorganisatie. Het deed dit ongetwijfeld in de eerste plaats om zijn veiligheid te verzekeren, niet in de laatste plaats met het oog op de gespannen verhouding met het buurland India. Maar ook leefde bij de Pakistani de hoop, dat zij de Verenigde Staten bereid zouden vinden, India onder druk te zetten om in te stemmen met een regeling voor de kwestie Kasjmir. Het mocht echter niet zo zijn.

Premier Nehroe, die graag met anderen alle mogelijke grote en kleine wereldproblemen besprak en daar zijn oordeel over gaf, weigerde te spreken

Lal Bahadoer Sjastrî, de opvolger van Nehroe, heeft geen kans gezien, het met Abdoellah eens te worden over een definitieve regeling van het Kasjmir-probleem. Hij liet hem opnieuw arresteren.

over de toekomst van Kasjmir, blijkbaar omdat hij er in zijn hart van overtuigd was, dat een volksstemming in dit gebied in het voordeel van Pakistan zou uitvallen. De bevolking van Kasjmir is nl. voor het overgrote deel mohammedaans.

INVASIE

De Chinese inval in India heeft de kansen op een regeling van het Kasjmir-probleem nog moeilijker te verwezenlijken gemaakt. Deze invasie deed Nehroe wreed ontwaken uit de droomtoestand, waarin hij sinds 1947 had geleefd. Totdat de Chinese communistische troepen zijn land binnenvielen had de premier geweigerd, mee te doen aan de bewapeningswedloop in de Aziatische landen. Zelfs toen de leiders in Peking zich hadden gemengd in de strijd in Korea en het volk van Tibet onder de voet hadden laten lopen, bleef Nehroe zijn neutralisme en daarmee verbonden vreedzame samenleving der (Aziatische) volkeren prediken. De Chinese invasie bracht daar verandering in. Al was het aanvankelijk aarzelend: Nehroe besloot zo snel mogelijk de bewapening van zijn land op peil te gaan brengen opdat het zijn vrijheid en onafhankelijkheid zelf zou kunnen verdedigen tegen iedere invaller. En omdat hij te trots was om het complete faillissement van zijn optreden in de arena van de buitenlandse politiek te erkennen, vroeg hij zowel aan de Amerikanen en de Britten als aan de Russen om militaire hulp.

Nu was het echter Pakistan, dat moord en brand scheeuwde. Want een sterk India, dat er niet aan dacht, wijziging te brengen in de situatie in Kasjmir, zou zich voortaan van Pakistaanse eisen of dreigementen niets meer aantrekken, zo meende men in Rawalpindi, dat Karatsji vervangen heeft als hoofdstad van Pakistan.

GROTE FOUT

Toen de Chinezen op een bepaald ogenblik besloten, hun agressieve optreden tegen India te onderbreken, maakte president Ajoeb Khan van Pakistan de grote fout, zich door zijn gevoelens te laten meeslepen. Hij sloot een verdrag met communistisch China, dat op papier zo goed in elkaar zat, dat er geen speld tussen te krijgen was. Beide landen werden het eens over de

De arrestatie Nehroe

gemeenschappelijke grensve zingwekkende was ook, dat g ook betrekking had op en, thans nog bij India behorende Kasjmir bijvoorbeeld. Blijft heeft Pakistan enkele der F mir, die bezet worden door tisch Chinese troepen, reed post afgeschreven. Voor hege Ajoeb Khan er geen twiër staan, dat India geen enkan om zich over China te beklal bereid zou zijn, alle hangp men met zijn buurlanden tel alle grenskwesties uit de de pen, zou er niets aan de lin

En zo werkt Pakistan, ta deel uitmaakt van anti-coëst verdedigingsorganisaties C en de Zoavo, heel nauw saet

Kort na de vrijlating van sjeik Abdoellah werd de ze foto gemaakt, toen premier Nehroe de vroe-gere gevangene in zijn ambtswoning ontving. Nehroe zou het toen echter niet lang meer maken.

China, dat vooralsnog er al na uit is, om zo snel mogelijk el oost-Azië aan zich te onder heel duidelijk te zijn bedoe mee niet alleen het vroegedo (Vietnam, Laos en Camb), ook India en Pakistan, M, nesië en niet te vergeten B en land.

AUTONOO

De kwestie Kasjmir blijteer kere schaduw boven de tek tussen India en Pakistan ha. E weken geleden werd al de rde ling uitgesproken, dat er w s e wapend conflict om Kasjmi n k uitbreken, als er in de Rann F in het zuidelijke grensgeb hter en Pakistan niets meer te nter omdat dat onder water ko te Na de gevangenneming w hie doellah, die wel 'de leeuw wKa wordt genoemd, is de mog om een gewapend conflict in om mir nog groter geworden. n. tegenover, dat er juist nu n

R DREIGT

van sjeik Abdoellah; werk niet afmaken

nsverba-
de grens
pen, die
sh. zoals
B. verdrag
den Kasj-
dommunis-
verlies-
hege liet
wiser be-
nken had
ek als het
ings proble-
en te hel-
e in.

1, ta bene
coïstische
s. Cenvo
saet rood

maar op
ijkel Zuid-
den. Om
de daar-
gedochina
mb), maar
Mc, Indo-
Ben Thai-

ij een don-
e kkingen
he. Enkele
le onderstel-
te een ge-
nu kunnen
aan Koetsj
van India
te valt,
ke te staan.
sjeik Ab-
w 'Kasjmir'
ogheid van
n om Kasj-
en staat
nu nieuwe

gelegenheid bestaat, de kwestie voor altijd te regelen. Er is nl. alles voor te zeggen, dat Kasjmir noch bij India, noch bij Pakistan zal behoren. De bevolking bestaat voornamelijk uit mohammedanen, maar voor het overige ook uit hindoes en sikhs. Als het gebied bij Pakistan zou worden gevoegd, zouden zich grote moeilijkheden voordoen, zoals het geval geweest is, toen de Engelsen in 1947 de bevolking van het vroegere Brits-Indië tegen wil en dank onafhankelijk verklaarden.

Het zou èn voor Kasjmir èn voor India en Pakistan, maar ook en vooral voor de versterking van de veiligheid van de niet-communistische landen in Zuidoost-Azië het beste zijn, als een oplossing zou worden gezocht en gevonden in de richting van een autonoom

Kasjmir, dat tot beide buurlanden in gelijke relatie zou staan en onder alle omstandigheden op de hulp van beide landen zou kunnen rekenen.

BELOFTE

Het wonderlijke nu is, dat sjeik Abdoellah, die nog maar een jaar geleden door premier Nehroe werd vrijgelaten, nadat hij tien jaar in Indische gevangenschappen had doorgebracht, als mohammedaan de zijde van India heeft gekozen, toen de Patanen uit Pakistan binnenvielen en bijna de hoofdstad Srinagar hadden bezet. India wilde toen wel troepen sturen, maar het stelde een voorwaarde, nl. dat Kasjmir eerst moest beslissen of het deel van India of van Pakistan zou willen uitmaken. De maharadja van Kasjmir, die de volledige steun genoot van sjeik Abdoellah, koos de partij van India. Lord Mountbatten, toen nog vice-koning van India, voegde toen aan dit akkoord nog de zin toe, dat later de bevolking van Kasjmir gelegenheid zou krijgen, zich over deze stap uit te spreken. En op

President Ajoeb Khan van Pakistan (rechts staande in de auto, naast de koningin en de koning van Thailand, die een bezoek aan zijn land brachten) bewandelt wonderlijke wegen, die blijkbaar over Peking moeten lopen.

een massa-vergadering riep sjeik Abdoellah uit: 'De belofte, die ik Nehroe vorig jaar gegeven heb, dat Kasjmir een deel van India zal zijn, is nu het begin van een eeuwige verbondenheid geworden'. Hij liet er geen twijfel over bestaan, dat er naar zijn mening een eind was gekomen aan 'het lijden door de troepen van Pakistan'.

Dat sjeik Abdoellah na enkele jaren gearresteerd werd, omdat hij met Pakistan tegen India zou hebben samengespannen, was nauwelijks geloofwaardig. Het is tijdens het tegen Abdoellah gevoerde proces dan ook nooit aangevoerd. Wel werd echter duidelijk, dat hij pogingen in het werk heeft gesteld, Kasjmir zowel van India als van Pakistan onafhankelijk te maken.

EEN BRUG

Het plebisciet werd nooit gehouden. Premier Nehroe heeft later wel eens gedaan, alsof in de loop van al die jaren gehouden verkiezingen als zodanig aangemerkt konden worden. Dat was echter een uitvlucht, want het is heel wat anders, of men ja of neen kan zeggen als gevraagd wordt of men voor of tegen het deel uitmaken van India is, of dat men zijn voorkeur moet uitspreken voor de ene kandidaat voor parlement of plaatselijk bestuur, boven de andere. Sjeik Abdoellah, die zich aanvankelijk niet om een volksstemming in Kasjmir had bekommerd, greep later de bepaling, dat een plebisciet moest worden gehouden, met beide handen aan. Echter niet omdat hij het als een middel ziet om Kasjmir deel te doen uitmaken van Pakistan. Als er in Kasjmir een volksraadpleging wordt gehouden zal er eerder sprake zijn van een keus tussen: deel blijven uitmaken van India of een door India en Pakistan gegarandeerde 'toestand van onafhankelijkheid', waarbij het als niet behorend tot een van deze beide landen kan worden gerekend, maar toch ook niet buiten deze twee staten om kan handelen. Het spreekt vanzelf, dat Abdoellah ook in het afgelopen jaar, waarin hij vrij man was, pogingen in het werk gesteld heeft, genoemde landen tegen elkaar uit te spelen.

Veelbetekend was de verklaring, die hij al kort na zijn vrijlating aflegde en waarin hij zei: "Kan Kasjmir niet de brug worden tussen India en Pakistan? Wij moeten alle drie bij elkaar komen en over onze gemeenschappelijke belangen praten. Ik weet niet, welke beslissing er ten aanzien van Kasjmir het gevolg van zou zijn. Dat er iets moet gebeuren is echter duidelijk".

ARRESTATIE

Na ongeveer een jaar heeft de regering zich gedwongen gezien, sjeik Abdoellah opnieuw te arresteren. Het is nog niet helemaal duidelijk, waarom zij hiertoe is overgegaan. Was men be-

vreesd, dat hij een afscheidingsbeweging wilde organiseren, die hij met de hulp van Pakistan op gang zou brengen? Naar in New Delhi werd medegedeeld, hadden verscheidene leden van de Indische regering kritiek geleverd op de houding van Abdoellah tijdens een buitenlandse reis. Zoals men weet maakte hij een bedevaart naar Mekka. Hij bezocht ook Algiers, waar hij een ontmoeting had met premier Tsjoel En-lai van communistisch China, die daar de gast was van president Ben Bella. Tijdens die buitenlandse reis heeft Abdoellah verklaringen afgelegd over Kasjmir, die voor premier Lal Bahadoer Sjastri aanleiding waren, de arrestatie van de sjeik te gelasten, zodra hij in India zou zijn teruggekeerd. De gevangenneming van Abdoellah heeft in Kasjmir al enkele malen tot ongeregeldeheden geleid. Het is dan ook de vraag, of het optreden van de Indische regering tegen de sjeik een verstandige maatregel is geweest.

De vrijlating van Abdoellah in april van het vorig jaar was door premier Nehroe bevolen om toenadering tussen India en Pakistan te bevorderen. Nehroe ontving de vrijgelaten sjeik zelfs in zijn ambtswoning, hetgeen op zichzelf al als een zeldzaamheid kon worden beschouwd. De dood van de Indische premier leidde tot een onderbreking van de onderhandelingen, die toen aan de gang waren.

ONVOLTOOID

Men heeft wel eens gezegd, dat alleen Nehroe het Kasjmir-probleem tot een oplossing kon brengen. Hij was daar zelf blijkbaar ook van overtuigd. Maar hij heeft te lang gearzeld met het nemen van maatregelen, die een regeling mogelijk hadden kunnen maken. Nehroe en Abdoellah waren oude vrienden, tussen wie verwijdering was ontstaan. De sjeik was ernstig teleurgesteld in de Indische premier, voor wie hij aanvankelijk zo'n grote bewondering had gehad. Het hernieuwde contact tussen de beide mannen deed de hoop herleven, dat een vreedzame oplossing gevonden zou kunnen worden voor het Kasjmir-probleem. Het heeft echter niet zo mogen zijn. Nehroe heeft ook in dit opzicht zijn werk niet kunnen voltooien. Niemand beschikt in het India van vandaag over de mogelijkheden, die hij als onbetwist leider van een groot volk had.

Hoe kundig en hoe toegewijd zijn opvolgers ook mogen zijn, zij hebben beperkte mogelijkheden en zij hebben nu eenmaal niet de 'macht', die Nehroe als 'vader des vaderlands' ter beschikking stond. Dit wrekt zich bij het zoeken naar een oplossing voor de grensproblemen tussen India en Pakistan, problemen die er niet meer geweest zouden zijn, als Nehroe er op tijd iets aan had gedaan. Gedane zaken nemen echter geen keer. db

Aandacht voor

Sjeik Abdoellah

de „Leeuw van Kasjmir"
die weer gevangen zit

SJEIK ABDOELLAH van Kasjmir, wiens naam elders in dit nummer reeds is genoemd, werd op 5 december 1905 in het dorp Sura op ongeveer 10 km van Srinagar geboren. Srinagar is de hoofdstad van Jammoe en Kasjmir. Hij studeerde aan de universiteit van Lahore en de Indosche moslim-universiteit van Ali-garh, waarin hij in 1930 afstudeerde, zeventien jaren voordat de moeilijkheden zouden beginnen tussen India en Pakistan, de beide onafhankelijke staten, waarin de kolonie Brits-Indië uiteen zou vallen.

DE grote armoede, waarmede de jonge Mohammed Abdoellah geconfronteerd werd maakte hem al vroeg tot een voorvechter van sociale hervormingen. Hij ontplooipte grote activiteiten in de studentenverenigingen. Zijn politieke opvattingen brachten hem al spoedig in conflict met de maharadja. Spoedig maakte hij voor het eerst kennis met de gevangenis. Zijn populariteit was echter toen al zo groot, dat er een opstandige beweging ontstond, die de maharadja voor grote problemen plaatste. De vorst zag zich dan ook genoodzaakt, Abdoellah in vrijheid te stellen. Hij maakte reizen door zijn geboorteland en kwam tot de ontdekking, dat niet alleen zijn mohammedaanse broeders, maar ook de Hindoes en de Sikhs in grote armoede leefden.

EEN gevolg hiervan was, dat Abdoellah niet alleen de voorvechter van zijn geloofsgenoten, maar ook die van Hindoes en Sikhs werd. Hij stichtte de 'Nationale conferentie van Kasjmir' en stond als leider van die beweging in nauwe relatie tot mannen als Gandhi en Nehroe. De maharadja liet hem talrijke malen arresteren, maar moest hem telkens weer in vrijheid stellen.

Toen de Britten Indië verlieten en dit vroegere koloniale rijk uiteenviel in India en Pakistan, koos Abdoellah de zijde van India. Lange tijd bepleitte hij aansluiting van Kasjmir bij India. Hij liet zich zelfs tot lid van het Indische parlement kiezen. Abdoellah en Nehroe werden het eens over een verdrag, dat Kasjmir een grote mate van autonomie gaf binnen de Indische unie. De monarchie werd in Kasjmir afgeschaft.

DAARNA begonnen de moeilijkheden. Blijkbaar vreesde men in New Delhi, dat Abdoellah niet tevreden was met hetgeen hij voor Kasjmir had weten te bereiken. Onverwacht werd hij gearresteerd, maar toen men er in Srinagar niet in slaagde de beschuldigingen waar te maken, die men hem in het gezicht had geslingerd, was het vooral premier Nehroe, die op zijn vrijlating begon aan te dringen. Pas toen zijn tegenstander Baksji Ghoelam Mohammed, die voor zijn gevangenneming verantwoordelijk moest worden gesteld, zelf ten val was gebracht, kon er van een hernieuwd optreden van sjeik Abdoellah sprake zijn.

Zijn terugkeer in Srinagar werd een ware triomftocht. Een bijzonderheid is, dat de sjeik getrouwd is met de dochter van een Zwitserse hotelier, wiens vrouw uit Kasjmir geboortig was. Het echtpaar heeft twee zonen en twee dochters.

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Blijkens een bericht in Trouw van 17 maart jl. is mej. L. Dasberg, lerares aan het Joodse Lyceum te Amsterdam, onlangs gepromoveerd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. Het onderwerp van haar dissertatie doet hier niet ter zake; het ging over de positie van de Joden in de 11e eeuw, hetgeen buiten een betrekkelijk kleine kring van vakgenoten weinigen zal interesseren. Wat opzien heeft verwekt is een aan het proefschrift toegevoegde stelling: "Het uitweiden over de tweede wereldoorlog bij het geschiedenisonderwijs is niet het aangewezen middel tot het verwekken van historisch bewustzijn bij de schoolgaande generatie en werkt bovendien op een gevaarlijke wijze op de sensatiezucht en de gevoelens van valse romantiek bij de leerlingen".

In hetzelfde artikel in Trouw worden enkele reacties van deskundigen vermeld, waarvan er één (van de conrector van het Joodse Lyceum) gematigd en begrijpend was, de andere zonder meer afwijzend, soms zelfs fel afwijzend.

Waar het m.i. in deze om gaat, zijn deze twee punten:

- 1e. Is deze stelling juist?
- 2e. Hoe komt een lid van de Joodse gemeenschap etroe zo'n stelling te poneren?

Een der doelstellingen van het geschiedenisonderwijs is de leerlingen een zeker historisch bewustzijn bij te brengen. Hieronder verstaan we een levenshouding, een instelling, die ons ervoor bewaart, dat wij te snel iets aanvaarden of verwerpen, voorbarig partij kiezen. De geschiedeniswetenschap past hoor en wederhoor toe, gaat na, of iets inderdaad zo is en zo neen, waarom het niet zo kan zijn. Zij vraagt naar de achtergronden, de beweegredenen die wij moeten kennen om iemands handelen in een bepaalde situatie rechtvaardig te kunnen beoordelen. De historicus streeft naar de grootst mogelijke objectiviteit en probeert die objectiviteit ook op anderen over te dragen, al zijn we langzamerhand wel af van de opvatting, dat volstrekte objectiviteit mogelijk is. Het gehele geschiedenisonderwijs is erop gericht de leerlingen die voorzichtige objectieve, het vóór en tegen afwegende houding ten opzichte van het verleden bij te brengen.

Nu is dat ten aanzien van het verre verleden niet zo heel moeilijk. Het optreden van Frederik de Grote of van Napoleon is voor een serieuze historicus vrij objectief te benaderen. Moeilijker wordt het al, wanneer de geloofsovertuiging in het geding komt. Als op onze christelijke scholen over de Tachtigjarige Oorlog wordt gesproken is de objectiviteit meestal ver te zoeken. Een zekere sensatie en valse romantiek komen ook dikwijls om de hoek kijken, wanneer wordt verteld over "ons groot koloniaal verleden".

Maar bijzonder moeilijk wordt het, wanneer wij spreken over het jongste verleden, over de Tweede Wereldoorlog en de tijd daarna. Wij zijn daar zelf bij betrokken en wat het optreden van de Duitsers betreft dikwijls op een hoogst onaangename manier of nog erger. Sommige historici staan daarom op het standpunt, dat de behandeling van de geschiedenis op de scholen maar moet eindigen bij het jaar 1939 of nog vroeger. Van de latere tijd kunnen wij immers nog niet voldoende afstand nemen, het bronnen- en documentatiemateriaal is nog onvoldoende bewerkt en de indrukken zijn nog niet bezonnen. Wat we in de lagere klassen aan historisch besef hebben opgebouwd, wordt in de hoogste klas op deze wijze vernietigd, menen zij.

Ik ben het met deze opvatting niet eens en wel hierom, dat het doel van

Een gruwelijk beeld uit de Tweede Wereldoorlog. De lijkenophaaldienst in het ghetto van Warschau.

het onderwijs in de geschiedenis niet alleen is het bijbrengen van historisch bewustzijn, maar ook van een hoeveelheid kennis en inzicht, nodig om onze tegenwoordige wereld te begrijpen. Wat zullen de jonge mensen verstaan van de verhouding tussen Oost en West, van het dekolonisatieproces, van het Duitse vraagstuk enz., wanneer de voorgeschiedenis hun niet is geleerd? Ik neem het gebrek aan objectiviteit dat hierbij onvermijdelijk is, dan maar op de koop toe. In een wereld met nog zoveel fascistische tendenzen kan niet objectief over het fascisme worden gesproken. Wij moeten onze leerlingen ook opvoeden tot christenen en daartoe behoort ook het signaleren van allerlei onchristelijke elementen in onze samenleving. Men kan tenslotte ook niet objectief spreken over de verhouding van geloof tot ongelooft.

Wat nu de stelling van mej. Dasberg betreft, meen ik dat inderdaad het historisch bewustzijn (in de bovenbedoelde betekenis) door het uitweiden over de Tweede Wereldoorlog niet bepaald wordt versterkt, omdat een enigszins

objectieve benadering van deze historische episode bijzonder moeilijk is. Tot zover kan ik voor de mening van de promovenda begrip hebben. Maar het doel van het geschiedenisonderwijs beperkt zich niet tot het aankweken van historisch bewustzijn, maar het reikt veel verder: het is evenzeer het bijbrengen van begrip voor de wereld, zoals zij nu is en ook van een begrip van goed en kwaad zowel voor het verleden als voor het heden. Daar zijn onze geloofsovertuiging en onze moraal niet bij weg te denken. Daarom mogen de onderwijzers en geschiedenisleraren niet over de Tweede Wereldoorlog zwijgen. En wat de sensatiezucht en valse romantiek betreft hangt het van de docent af, of hij die bevordert of niet. Zoals gezegd kan men die ook indragen in een verhaal over het verre verleden. Ik zie niet in dat een eerlijke behandeling van de jongste geschiedenis tot deze uitwassen zou moeten leiden. Bovendien, wat is uitweiden? Het is langer bij iets stilstaan dan nodig is. Daarvoor ontbreekt wat de laatste oorlog betreft op de meeste scholen de tijd. Wie aan die oorlog twintig lessen zou besteden zou veel kans lopen in de signaleerde euvelen

in het geschiedenisonderwijs

te vervallen, maar de noodzaak om in de hoogste klassen een grote hoeveelheid leerstof in een beperkt aantal uren te behandelen behoedt ons daar wel voor. Zo bekeken is de stelling zelfs volmaakt overbodig.

En nu het tweede punt. Uit allerlei reacties die op dr. Dasbergs stelling zijn losgekomen, blijkt dat men juist van een Joodse doctor zo'n stelling niet had verwacht. Ik meen toch, dat voor deze stelling wel een verklaring is. Ik heb in de afgelopen maanden enkele referaten gehoord van historici, die spraken over een onderwerp, waarbij zij zelf als slachtoffer waren betrokken. Een politiek emigrant uit het Oosten sprak over de Russische politiek, een Joods hoogleraar over het nationaal-socialisme, beiden zo objectief, alsof zij persoonlijk met deze onderwerpen niets te maken hadden. Behalve een hoge opvatting van hun taak als historicus blijkt hieruit naar mijn mening ook een uitgedroogd zijn boven het leed, dat zij hebben wedervaren. Ik zou het hen bescijst niet kwalijk hebben genomen, als zij minder objectief waren geweest. Nu zij erin geslaagd zijn het wel te wezen, waardeer ik het des te meer. Misschien zit in deze houding ook een element van angst voor het laten gaan van hun persoonlijke gevoelens, als zij de objectiviteit prijsgeven. Hoe het ook zij, nu ik dit heb kunnen constateren, begrijp ik dr. Dasberg stellig beter.

Die stelling zal evenwel allen die geroepen zijn geschiedenisonderwijs te geven er niet van mogen weerhouden de Tweede Wereldoorlog te behandelen op een wijze, die de jeugd aanspreekt en die onze jonge mensen enig besef bijbrengt van de vreselijke worsteling tegen de boze machten van geweld en onmenselijkheid. En het moet hun tevens duidelijk worden gemaakt, dat deze strijd doorgaat overal waar nog iets van deze machten is overgebleven.

G. L. Heij

Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog werd deze foto gemaakt van een Nederlandse militair van de bereden artillerie. Korte tijd daarna zou hij een bijdrage leveren aan de "geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog".

In zijn radiocauserie op donderdag

6 mei j.l., zei mr. W. R. van der Sluis:

GISTEREN hebben wij het feest van de bevrijding gevierd. Twintig jaar geleden is dat wonder geschied. Allen die er bij geweest zijn weten nu nog hoe zij er vijf jaar lang op gehoopt hebben. Hoe zij het nauwelijks hebben kunnen geloven dat die bevrijding een feit werd.

De mensen die jonger zijn dan 30 jaar hebben gisteren ook feest gevierd. Hoe zij dit alles hebben aangevoeld kan ik niet nagaan, want zelf ben ik de 40 gepasseerd. En al sta je vlak naast een ander, een veel jongere, naar een optocht te kijken of een vuurwerk te bewonderen, toch weet je niet precies hoe die ander het aanvoelt. Vooral niet hoe hij tegen een verleden, dat hij niet zelf meemaakte, aankijkt.

— en daar heeft de heer Roolvink ook uitdrukkelijk op gewezen — toch zullen we juist het financieel en sociaal-economisch beleid van dit kabinet nauwlettend in ons vizier houden.

Alles op z'n tijd

Maar dat is geheel iets anders dan het misbaar van de critici, die nu al kermen: „zoete lieve gerritje, wie zal dat betalen”. Ze zouden dat liedje natuurlijk niet zo schielijk aanheffen indien ze geestverwanten in het kabinet

Loyaal maar zelfstandig

De toekomst in

Dat ligt wat anders met de toekomst. Die is ons allemaal onbekend. De een hoopt er dit van en de ander dat, maar weten doet niemand. Dat geeft een eendere spanning, een gemeenschappelijk gevoel van er-bij-betrokken-te zijn. Daar moest ik aan denken toen ik de vorige week de discussies in de Tweede Kamer gade sloeg en beluisterde. Er was toen daar in 's lands vergaderzaal ook de sfeer van het nieuwe, het onbekende dat we tegemoet gaan, gezamenlijk binnen gaan. Die sfeer van het nieuwe hing natuurlijk samen met het optreden van een kabinet met een sterk gewijzigde samenstelling.

De socialisten er in, de liberalen en christelijk-historischen er uit, dat is een nieuwtje in ons land.

Er was nog iets dat de sfeer bepaalde. Dat was het optreden van twee nieuwe fractievoorzitters: de heer Nederhorst van de P.v.d.A. en de heer Roolvink van de A.R. Hun optreden in die nieuwe hoedanigheid werd met enige spanning afgewacht. U hebt het ook gezien en gehoord via de televisie of de radio. Het waren beiden geen schutterige „groentjes”, maar figuren die met de politieke vraagstukken vertrouwd zijn en al direct hun mannetje stonden.

Eerlijke kans

Het optreden van de heer Roolvink was, zoals wij dat van een A.R.-woordvoerder verlangen: royaal en loyaal doch handhavend de eigen zelfstandigheid van zijn fractie, ook ten opzichte van dit kabinet. Daaraan heeft een zo sterk kabinet als dit behoefte. Ook aan die zelfstandigheid van de Kamer. U weet dat de regering in overleg met de Staten-Generaal het land bestuurt. Welnu, zulk een overleg moet iets concreets voorstellen. Dat betekent dat de één niet de willoze slaaf van de ander mag zijn. Zou dat het geval zijn, dan is het overleg tussen ministers en Kamerleden slechts schijn. En daar zijn land en volk niet mee gediend.

Een eerlijke kans moet dit kabinet hebben. Welnu, die faire kans heeft het van ons gekregen. Die kans krijgt de nieuwe regering ook van ons volk.

Volgens een pas gehouden opiniepeiling heeft 57% van de Nederlanders vertrouwen in het pas opgetreden kabinet. Dat is een goed begin. En een goed begin is het halve werk. Dat vertrouwen kwam heus niet alleen van de mensen, die tot de regeringspartijen kunnen worden gerekend. Een kwart van de liberalen en zelfs 36% van de C.H.U.-aanhangers schenkt dat hetzelfde vertrouwen en dat geeft de burger moed.

Jas uit

Het belangrijkste is natuurlijk hoe het kabinet zichzelf en zijn plannen presenteert. U hebt daarover in de regeringsverklaring kunnen lezen. Hier sprak een ploeg bewindslieden, die van plan is de grote problemen van nu aan te pakken.

Die problemen staan dus op de agenda. Dit wil natuurlijk nog niet zeggen dat zij vliegensvlug kunnen worden op-

B. ROOLVINK
voorzitter Anti-Revolutionaire
Tweede Kamerfractie

gelost. Men moet ook in dit opzicht de dag niet prijzen voordat het avond is. En de dag van dit kabinet is kort, die duurt maar tot 1967. Des te meer respect hebben wij er voor dat deze ministers zich niet maar als zaakwaarnemers beschouwen. Het zou voor hen gemakkelijk zijn om maar wat te free-wheelen tot de stembus in 1967. Maar dat doen ze niet, ze trekken de jas uit en gaan aan de slag. Dat verlangen u en ik van hen.

Knelpunten

Wij zijn 20 jaar geleden niet bevrijd om nu weer in te dutten. Wij willen dat de moeilijkheden van deze tijd onder ogen gezien en aangepakt worden. Dat geldt niet alleen het radio- en televisie-probleem. Het geldt minstens evenzeer het woningvraagstuk, de ruimtelijke ordening, het probleem van schaarse grond en de ontwikkelingshulp.

Voor het laatste is reeds een extra-betrag uitgetrokken. Dat siert de regering, want het gaat hier om het grootste sociale knelpunt van deze tijd. Hier wordt de naastenliefde der volken op internationaal niveau beproefd.

Maar ook in ons land is er veel dat aangepakt moet worden. Daarom zijn er ook al plannen tot leniging van de financiële nood der gemeenten bekend gemaakt en idem dito met betrekking tot het onderwijs. Wij kunnen dit alles niet als "rood" bestempelen. Dat zou wat al te simpel gesteld zijn en ook oneerlijk, want op veel punten wordt het beleid van het vorige kabinet gewoon geprolongerd. Maar wel is er een nieuw élan, dat waardering verdient. Die waardering heeft het kabinet van de A.R.-woordvoerder, de heer Roolvink gekregen. In ons Program van Actie waar de heer Roolvink herhaaldelijk naar verwees, vinden we die knelpunten terug. Vandaar de waardering voor dit kabinet, dat veel van deze A.R.-wensen aan de orde stelt.

Daarbij kon en moest de heer Roolvink de zelfstandigheid van de fractie bewaren. De nieuwe minister van financiën, de heer Vondeling zal zeker geen inflatie-verwekker willen worden, daar geloven wij niets van. Maar toch

G. M. NEDERHORST
voorzitter P.v.d.A. Tweede Kamerfractie

hadden, daar zijn ze nu eenmaal oppositie voor.

Tegen inflatie zijn we allemaal; daarvan worden immers de zwakken de dupe. Maar tevens wil iedereen dat de overheid voorzieningen treft op allerlei gebied. Want wat hebt u aan geld voor een huis, als u geen woning kunt betrekken. Wat voor plezier beleeft u aan uw auto als er niet genoeg wegen zijn om prettig te rijden of indien u nergens kunt parkeren? Terecht vragen duizenden om voldoende sportvoorzieningen. Wat hebt u aan een vrije zaterdag als er geen gelegenheid voor recreatie is voor u en uw kinderen? Dat alles ziet u — terecht — ook als een taak voor de overheid. Zij moet stimuleren en waar nodig: vooraan gaan.

Regeren is vooruitzien. Dat verlangt een vrij Nederland van z'n overheid.

Regeren is ook kiezen. Daarom moet de Kamer bij alle voorstellen, die straks aan de orde worden gesteld, zeggen: daar hebben we al of niet het nodige geld voor over. Dat is beter dan nu al het klaaglied over de bekende "Gerritje" aan te heffen. Dat klinkt erg braaf, maar als de regering inderdaad met de handen in de schoot zou blijven zitten, zouden dezelfde critici steen en been klagen.

Oud en jong Nederland wensen te leven en te werken. Alle Nederlanders verlangen van een kabinet, dat het dit ook doet en de problemen aandurft.

Aan de slag

In dit kabinet zitten mensen, die weten wat onderdrukking en verzet is. Een man als minister Smallegen is zelfs door de nazi's ter dood veroordeeld wegens zijn heldhaftig verzet. Hij is als door een wonder aan het vuurpeleton ontkomen. Hij en andere ministers kennen het land door en door. Zij weten van de nood en de armoede die moesten worden overwonnen. Zij heb-

ben na 1945 twintig jaar lang het land doorgetrokken, naar tienduizenden mensen geluisterd op vergaderingen. Zij weten wat nodig is en zij weten ook dat er een goed en wijs beleid wordt vereist om vele kostbare wensen op verantwoorde wijze te realiseren. Op de steun van onze fractie kunnen zij rekenen.

Datzelfde geldt voor anderen, in en buiten de Kamers, eveneens. Zij allen trekken de jas uit om energiek aan de slag te gaan. In een Nederland dat pas zijn herwonnen vrijheid herdenkt, is dat een van God gegeven voorrecht. Daarom wensen wij dit kabinet een goede wacht en een behouden vaart.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

Particuliere bouw

FA. GEBR. KOLKMAN
WIERDEN

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 95496 - 1490.

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken — grondwerken — asfaltwerken

OOSTERHOF'S
aannemersbedrijf

GRIJPSKERR - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

Voor betere beton...

N.V. Schokbeton

Fabrieken te
Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen.
Bouwbedrijf te Zeist.

Aannemingsbedrijf
'Schouwen-Duivenland' N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE
Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR UITVOERING
VAN BETON-, GROND-, WATER- EN
WEGENBOUWKUNDIGE WERKEN

N.V. STAALSTEIGER
"GELRIA"
NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230

OUDEKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Jeugdontspanning

Kortgeleden moest ik een jeugd-bijeenkomst bezoeken die bestond uit dansen terwijl men gestoken was in een bepaalde exotische kleding. De zaalbevolking bestond uit jongens en meisjes in de leeftijd van 16 tot 23 jaar. Het totaal aantal bedroeg circa 300 jongeren, de dansvloer was plm. 10 bij 10 meter groot. De muziek bestond uit een zgn. beatgroep van zes goed en enthousiast spelende jongeren. De verlichting was gedempt dat wil zeggen zwak en gekleurd en de versiering bestond uit opgeknoopte nylon kousen. Er werd geen alcohol geschonken zodat chocomel en cola de verfrissingen vormden. Het vermaak bestond hoofdzakelijk uit dansen, dat wil zeggen op het ritme van de muziek met een leeftijdgenoot van het andere geslacht je voeten bewegen c.q. meedelen op een oppervlakte per paar van ongeveer 10 tot 20 vierkante centimeter.

Ik wil u graag mijn indrukken geven:

De meisjes waren voor het merendeel zeer uitdagend gekleed en dienovereenkomstig in hun optreden. Zij werden door de opwindende muziek tot extase gebracht en lieten dit duidelijk blijken.

De jongens werden — ik zou haast zeggen vanzelfsprekend — hierdoor aangetrokken en toonden dit door een toenadering die zich uitte in een gewaardigd contact met hun partneres. De muziek wist door het opvoeren van het ritme en het positief werken in de richting van een hoogtepunt, allen tot een extase te brengen dat zich uitte in een dierlijk geschreeuw en onwezenlijk lawaai. Dat ging zo stug de hele avond door.

En nu de strekking van dit verhaal.

Ik ben niet tegen dansen maar wel tegen dit soort door muziek begeleid voorspel tot sexueel contact.

Ik ben alleszins voor goede en vrije jeugdontspanning doch tegen dergelijk zwoel en onverantwoord jeugdvermaak.

Ik ben voor modieuze en vlotte kleding doch tegen gefrifeerde en te nauwe kleding die alleen maar prikkelend en begeerlijk werkt.

Ik ben voor vrijheid voor en van de jongeren doch meen dat bepaalde grenzen niet overschreden mogen worden, om der wille van hun zelfbehoud.

Ik dacht dat ouderen in het bovenstaande een taak moeten zien die zij op tactvolle en overtuigende wijze moeten vervullen.

Wilt u weten hoe? Gezond vermaak onder goede leiding is beter dan ongezond en voos gedein in een lokaliteit elders.

Jongeren onder elkaar in gezelligheid bijeen en met uw begeleiding, al dan niet muzikaal op de achtergrond, is stukken beter dan moderne muziek in een omgeving die levensgevaarlijk voor hen is.

Tenslotte dit: Uw opgroeiend kind leeft in de wereld van vandaag, dat wil zeggen beaitemuziek, ritme, over-openheid op sexueel gebied en vrijheidsdrang. Wat stelt u daar tegenover?

Moderne muziek met ritme, normale openheid en aantrekkelijkheid op sexueel gebied, een begrepen en opvangen vrijheidsdrang die met liefde en begrip in goede banen geleid wordt. Dat geeft jeugdontspanning die verantwoord is. Het is een moeilijke doch boeiende zaak, uw aller aandacht waard.

DORPELWACHTER

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(61)

De steen was in de stille vijver gevallen. Nu begonnen de kringen steeds wijder te worden, grotendeels gelijkmatig, en ze verspreidden zich naar alle delen van de stad. Ella Turner, het publieke meisje dat Booth had bemind, hoorde van de moordanslag en ze hoorde ook de naam van de dader. Zij ging naar haar kamer, legde een portret van John Wilkes Booth onder haar hoofdkussen en duwde haar gezicht in een doek die doordrenkt was met chloroform.

Het nieuws sprong van huis tot huis, van straat tot straat. Op de trottoirs stonden mensen in nachtgewaad met elkaar te praten en anderen openden hun ramen en vroegen wat al dat lawaai had te betekenen. Tenslotte bereikte het nieuws ook de verslaggever L. A. Gobright van Associated Press. Hij was juist bezig zijn kantoor te sluiten om zich naar huis te begeven — de sleutel stak al in het slot — toen hij de eerste wilde geruchten te horen kreeg, en zonder zich tijd te gunnen ze te controleren, seinde hij aan zijn kantoor in New York:

„DE PRESIDENT WERD VANAVOND NEERGESCHOTEN IN EEN THEATER EN IS MISSCHIEN LEVENSGEVAARLIJK GEWOND.”

Vijftien minuten later waren alle commerciële telegraafverbindingen tussen Washington en de buitenwereld verbroken en na pas één uur 's nachts kwamen er verdere berichten uit de stad.

Senator Conness zat thuis te praten met zijn collega Charles Sumner, toen er plotseling een jongeman naar binnen kwam rennen en in een adem zei: „Mr. Lincoln is vermoord mr. Seward is vermoord in zijn bed er wordt vermoord in de straten.”

Sumners reactie was: „Jongeman, matig je een beetje in je beweringen! Wat is er gebeurd? Vertel het eens.” En toen hij het opnieuw te horen kreeg geloofde hij het nog niet; hij trok zijn jas aan, liep het korte stukje naar het Witte Huis en zei tegen de wachtpost: „Is mr. Lincoln al thuisgekomen?”

„Nee sir. We hebben niets van hem gehoord.” Sumner ging weer naar huis.

De voorzitter van de Hoge Raad, Salmon P. Chase, hoorde het nieuws toen hij thuis zat en meende dat er sprake moest zijn van een vergissing. Toen hij hetzelfde nieuws uit een andere bron hoorde, bedacht hij dat hij toch niets meer voor Lincoln zou kunnen doen, en hij bleef thuis en ging naar bed.

De minister van Marine, mr. Welles, lag te slapen toen Mrs. Welles hem wekte met het bericht dat minister Seward dood was. Hij kleedde zich aan en spoedde zich naar „The Old Clubhouse”. Bijna op hetzelfde ogenblik kwam ook Stanton binnen. Ze zagen Frederick Seward bewusteloos liggen met twee breuken in zijn schedel; ze zagen bloed en hysterie en angst.

Toen ze weer de trap afliepen bekende Welles aan de minister van Oorlog dat hij niet had willen geloven in het gerucht over Seward, maar nu had hij het met zijn eigen ogen gezien. Hij had ook gehoord dat de president was neergeschoten, maar dat geloofde hij ook niet.

„Toch is het waar,” zei Stanton, „ik heb een man gesproken die juist terugkwam uit Ford's Theatre.”

„Dan ga ik meteen naar het Witte Huis.”

„De president is nog in het theater,” zei Stanton.

En terwijl ze in de hal stonden te praten zagen ze er tal van vooraanstaande persoonlijkheden.

„Laten we meteen gaan.”

„Dat is ook mijn bedoeling. Gaat u maar met mij mee, als u geen rijtuig heeft?”

Stanton beval de kwartiermeester-generaal Montgomery C. Meigs — de man die de koepel van het Capitool had gebouwd — het huis onder zijn hoede te nemen en alle onbevoegden eruit te verwijderen. Generaal Meigs smeekte Stanton niet naar het theater te gaan. Hij zei dat er moordenaars rondliepen in de straten. Anderen vielen hem bij. Stanton aarzelde, een van de weinige keren in zijn leven.

Welles liep door en zei: „Ik ga meteen en ik ben van mening dat het ook uw plicht is om te gaan.”

„Ja,” zei Stanton onzeker, „ik zal gaan”. Maar hij werd vastgehouden aan zijn armen, en Welles zei dat hij zijn tijd stond te verspillen. Hij liep naar buiten en stapte in een rijtuig. Stanton liep hem achterna en had zijn ene voet al in het rijtuig toen majoor Thomas Eckert, te paard, zich naar hem toeboog en hem bezwoer niet te gaan. Toen Meigs zag dat Stanton van plan was te vertrekken sprong hij ook het rijtuig in en riep om een cavalerie-escorte. Het gezelschap vertrok en Stanton sprong verschrikt overeind en zei: „Dit is mijn rijtuig niet”. Welles zei dat het niet het geschikte ogenblik was om te gaan discussiëren welk rijtuig van wie was. Stanton boog zich uit het raampje en vroeg rechter

David K. Cartter, van het Hof van Appél in het district Columbia, met hen mee te gaan. De rechter klom op de bok naast de koetsier. „Er waren duizenden mensen op straat,” zei Welles. „Niet alleen op de trottoirs maar ook op de rijweg liepen ze elkaar te verdringen, en allemaal, of bijna allemaal, waren ze op weg naar Tenth Street”.

Het nieuws had ook George Atzerodt bereikt, en toen de wagenmaker het hoorde raakte hij in paniek. Hij galoppeerde door F Street en toen een voetganger hem iets toeschreeuwde haastte Atzerodt zich naar de stal waar hij zijn paard had gehuurd en leverde het weer in. Te voet kon hij de hoop om Booth te ontmoeten in Surrattsville wel opgeven.

Hij durfde niet naar Kirkwood House terug te gaan. Hij nam daarom een rijtuig naar de marinewerf. Daar had hij een vriend die een zaak had. Hij zou gaan vragen of hij op de grond in de winkel mocht slapen.

Vlak bij Ford's Theatre, in een klein onopvallend kroegje, stond John Matthews te drinken. De toneelspeler, „die niet waard was verder te leven” was klaar met zijn werk in Ford's Theatre. Hij stond stil te drinken, zonder met iemand te praten, totdat het nieuws van de avond aan de deur klopte. Toen viel zijn geïsoleerd wereldje aan diggels.

„Wat zei hij?” vroeg John Matthews aan de barkeeper.

„Hij zei dat de president is gedood”.

„Ik kom pas uit Ford's Theatre vandaan. De president zat in zijn loge”.

Matthews stond een ogenblik te peinzen over dat woord „gedood”, omdat het aanleiding gaf te geloven dat er een moordenaar moest zijn. John Matthews betaalde zijn vertering en liep haastig naar buiten. Bij de hoek zag hij een grote menigte. Een troep cavaleristen in gestrekte galop renden door de mensenmassa heen, op weg naar het theater. Matthews vroeg aan een man: „Wie — wie heeft het gedaan?”

Een paar mensen keerden zich om en keken hem aan. De man haalde zijn schouders op. Een andere man zei dat hij had gehoord dat een toneelspeler het had gedaan, een zekere Booth. John Matthews voelde zich misselijk worden.

Hij drukte zijn rechterhand tegen zijn borst, waarin hij de brief aan de redacteur van „The National Intelligencer” nog had zitten.

Matthews zei later dat hij niet wist hoe hij terug was gekomen in zijn hotel, maar hij kwam er in ieder geval, maakte de kachel aan, ging toen zitten, maakte de brief open en las hem. Wat erin stond over het complot tegen het leven van Lincoln maakte hem onpasselijk. Onder de brief stonden de namen van de mannen die meededen aan de samenzwering en Matthews vond dat ook hij eraan had meegedaan door deze bezwarende brief in zijn bezit te hebben. Hij verbrandde de brief in de kachel, en bleef het brandende papier vasthouden tot hij gedwongen was het los te laten.

Sommige woorden waren voor altijd in zijn geheugen gegrift: „Tenslotte is het ogenblik gekomen dat ik mijn plannen moet wijzigen. De wereld moge mij veroordelen voor hetgene wat ik ga doen, maar ik ben overtuigd dat het nageslacht mij zal rechtvaardigen... John Wilkes Booth — Painé — Atzerodt — Herold”.

Bij E Street was de feestvoorstelling in Grover's Theatre bijna afgelopen toen een man de zaal in kwam lopen, achter het publiek bleef staan, en riep: „President Lincoln is neergeschoten in zijn loge in Ford's Theatre. Ga weg hier vandaan!” Het publiek werd rumoerig. De toneelspelers hielden op met hun spel. Korporaal James Tanner, een intelligente jongeman die stenografie had geleerd, stond op en schreeuwde: „Blijf zitten! Het is een truc van een paar zakkenrollers!” Hij dacht dat er zakkenrollers tussen de toeschouwers zaten en dat ze hadden afgesproken dat een van hen een alarmerende mededeling zou verspreiden, zodat de mensen naar de uitgangen zouden rennen en zij hun slag konden slaan. Het publiek luisterde naar korporaal Tanner. Het bleef zitten. Een jongen, die even tevoren een patriottisch gedicht had gedeclameerd, kwam weer terug op het toneel en zei met verstikte stem dat de mededeling over president Lincoln waar was.

Er ontstond geen paniek. Tanner en de zeshonderd anderen waren verbijsterd. Ze liepen naar buiten, E Street in, en probeerden zich in te denken dat Lincoln misschien dood was. Ze kregen te horen dat Seward was vermoord in zijn bed. Tanner en nog een soldaat holden naar Willard's Hotel om meer bijzonderheden te horen. Ze vonden er een rumoerige menigte die in haar hulpeloze woede in staat was zich te wreken op eenieder die een onaangenaam woord zei. Tanner besloot naar huis te gaan. Hij had een kamer op de eerste verdieping van een huis tegenover Ford's Theatre — het huis naast dat van de familie Petersen.

(wordt vervolgd)

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Beschuit- en broodfabriek
GEBR. KLUMPERS C.V.

Sinds 1879

GOUSTRAAT 8 - MARKELO - TEL. 05476 - 668
Vanouds

POMPERNIKKEL: gesneden en verpakt
verfijnd roggebrood

VERZENDING DOOR HET GEHELE LAND

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

ABONNEERT U OP
NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmer Straatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39
MARKNESSE
Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

het beeld
der
va-
de-
ren
1915
Landbouw
verloven

Door de mobilisatie waren in 1915 zeer veel werkkrachten aan het productieproces onttrokken. De gehele militie en de gehele landweer waren onder de wapenen.

Minder gunstige weersomstandigheden waren er oorzaak van, dat de landbouw aanvankelijk niet op kon schieten en toen in nood verkeerde, omdat er zoveel werk binnen een zeer korte termijn moest gebeuren. Na ingewonnen advies van de zijde der landbouworganisaties verleende minister Bosboom, minister van oorlog, toen extra landbouwverlof aan landbouwers, die op hun bedrijf in die omstandigheden moeilijk konden worden gemist, omdat zij als werkkraft en als bedrijfsleider er bij moesten zijn.

Toen kwam de heer Albarda (S.D.A.P.) in actie, eerst door het stellen van schriftelijke vragen, toen door een openbare discussie in de Tweede Kamer. Zijn vraag en zijn protest kwam kort gezegd hierop neer: waarom de landbouwers wel en de landarbeiders niet?

Maar daarbij maakte hij het zelfs de minister een beetje gemakkelijk. Hij zei nl.: dat de boeren verlof krijgen, is redelijk. Ik zeg daar niets van. Maar de landarbeiders hebben ook een stukje bouwgrond. Daarop verbouwen zij de aardappelen en groenten voor hun eigen gezin. Hun akkertje moest worden gespit, de aardappelen gepoot, en daarvoor moeten zij verlof hebben. Want dat akkertje is nodig: zonder de mogelijkheid, om zelf hun aardappelen en groenten te verbouwen, komen zij er niet. De lonen zijn te laag.

Daar knoopte de minister onmiddellijk bij aan. Ik geef geen landbouwverloven, zei hij, om boeren persoonlijk te gerieven. Ik geef ook niet aan alle boeren landbouwverlof. Het verlof wordt alléén gegeven, wanneer het noodzakelijk is in verband met de voedselproductie. Dat is een nationaal belang. Maar als ik de landarbeiders verlof zou geven, zou dat alleen zijn voor hun persoonlijk belang. Zij produceren op hun akkertje niet voor de nationale productie, maar alleen voor hun eigen gezin. En ik mag aannemen, dat er wel zoveel solidariteit is onder deze mensen, dat het akkertje van de gemobiliseerde man niet braak blijft liggen. De burens en de collega's helpen wel even, als het moet. Stel je voor, dat ik alle landarbeiders verlof zou geven om hun akker te bewerken, dan zou ik opeens 50.000 man van de sterkte missen.

Maar, zo zei een andere afgevaardigde, als straks de hooitijd komt, dan kan er geen mens worden gemist, geen boer en geen arbeider. Daarover heb ik reeds advies gevraagd bij de landbouworganisaties, zei de minister.

Toen begon weer een andere afgevaardigde over het wieden. Dat vraagt ook veel werkkrachten. Maar hiermee was de minister gauw klaar. Wieden, zei hij, dat is vrouwenwerk.

Wees
zuinig
met Uw geld
koop bij ..
WESTERVELD
Bovendien 3% korting door Uw kasbonnen
DROGISTERIEN
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

HET gebeuren om Prinses Beatrix, dat op het midden van de vorige week vele commentaren heeft uitgelokt, heeft een aspect, dat in het bijzonder bekeken moet worden. Het is het probleem van de bescherming van de burger tegen het glurend oog naar zijn privéleven.

Wij leven in een tijd van massacommunicatie, waarvoor de tot op heden modernste massa-media gebruikt worden. Wij worden wel niet in het openbaar voor de echte leeuwen gegooid, maar wel voor de getige blikken van een naar nieuws en sensatie hongerend en dorstig publiek. Tot nu toe waren de slachtoffers bekende figuren. Toen de programmamakers, fotografen, journalisten e.a. daarop waren uitgekomen, kwam de gewone man aan de beurt, want waar het buitengewone gaat vervelen komt het simpele vanzelf als iets bijzonders naar voren. U moet mij goed begrijpen, dat ik niet iedere programmamaker, iedere fotograaf, cineast of journalist veroordeel, alleen zij, die niet meehelpt aan de bescherming van de burger.

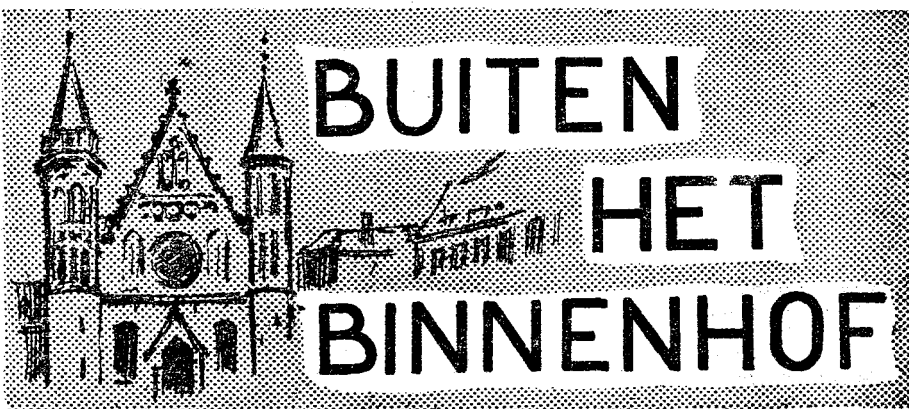
Ik veroordeel ook niet Bert Haanstra met zijn film Alleman, noch Kees Brusse met zijn Mensen van Morgen. Want de personen in die films zijn niet begluurd of stiekem bekeken, zij wisten wat er ging gebeuren en of hebben later in dat gebeuren toegestemd. Een televisieverslaggever, die op straat een voorbijganger aanhoudt en hem iets vraagt, behoeft geen antwoord te krijgen. Men kan gewoon doorlopen. En strafbaar zal de verslaggever zijn, indien hij die voorbijganger blijft volgen en filmt en commentarieert wat die voorbijganger doet of laat.

Strafbaar is de fotograaf niet die een Boeddhistische monnik kiekert terwijl deze zich verbrandt, maar het getuigt wel van een bijzondere mentaliteit om aan zo'n brandende monnik geld te willen verdienen. Zo'n monnik heeft niets kunnen terug doen, hij heeft zich niet kunnen verdedigen. Maar die voorbijganger wel, hij kan uit zelfverdediging handelen, hij zou, bijvoorbeeld, de camera of de microfoon kunnen afweren. Doch het publiek is meestal zo verguld om op het t.v.-scherm te mogen komen of is te verhard tegen de aanvallen, dat het niets onderneemt. Het laat zich in alle opzichten, letterlijk en figuurlijk beetnemen.

De dominee in Elburg wordt het slachtoffer van sensatie. Een meisje, dat met zijn affaire in verband wordt gebracht wordt gefotografeerd onder valse voorspiegelingen. In deze zaak wordt een foto van de dominee uit een etalage te Elburg gestolen... alles is blijkbaar geoorloofd. En zo zijn er uit de laatste tijd verschillende voorbeelden te noemen van aanvallen van de openbaarheid op de burger. Dit signalerende wil niet altijd zeggen dat de "slachtoffers" niets zouden hebben gedaan wat sensatie zou kunnen verwekken. Maar daarom gaat het niet. Het sensatie zoeken of verwekken ten koste van de burger is het kwaad; hem in moeilijkheden brengen, die zo ingrijpend kunnen zijn, dat verwachtingen de bodem worden ingeslagen.

Ja, dat een jonge vrouw door indiscretie van haar geluk beroofd kan worden.

Kan dat nu maar zo? Blijven wij iedere dag belaagd door het alziend oog van de camera? We mogen nog van geluk spreken als we die camera zien, maar dat geluk is ons meestal ook al niet meer beschoren. De publiciteitsogen zijn verborgen opgesteld. Iemand van vorstelijke huize kan niet meer in haar tuin wandelen of ze moet zich realiseren dat ergens, meters van haar vandaan, iemand op de loer kan liggen met een teletens, die het privéleven aan gruzelementen doet slaan.

BUITEN HET BINNENHOF

Er is geen vorst of bekend staatsman overleden, president of koning in ballingschap, of de sensatiepers belooft een kamerdienaar, een gewezen secretaresse duizenden en duizenden guldens om iets te horen over het privéleven van zijn of haar werkgever. Men moet dan maar afwachten of alles wel waarheidsgetrouw is wat verteld wordt, doch... de advocaten van het publiciteitsorgaan passen wel op, dat de familie de publicisten niet in rechte kan aanspreken.

Ja, maar heeft iemand, dood of levend, nu nog enige bescherming ja, of nee?

Op 4 november is het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden gepubliceerd. Het begin klinkt ons bekend in de oren, want zulke klanken beluisteren wij ook in onze Grondwet: "een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of door te geven, zonder inmenging van overheidswege en ongeacht grenzen..."

Maar óók staat in dat Verdrag: "Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en briefwisseling..."

"Een ieder heeft recht op bescherming van zijn goede naam."

"En een ieder wiens rechten en vrijheden, welke in dit Verdrag zijn vermeld zijn geschonden, heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp voor een nationale instantie..."

Dit lijkt alles mooi, maar de resultaten van deze internationale wetgeving zijn gering, ook in verband met de aanvechtingen van nationale rechterlijke instanties. Zo heeft de Hoge Raad in deze een niet bepaald bemoedigend standpunt ingenomen.

Maar dan nog, kan een Prinses gaan procederen tegen een fotograaf? Als het kwaad al geschied is? Wie de fotograaf echter veroordeelt, die om den brode de grenzen van het fatsoen overschrijdt, maar graag het plaatje wil zien dat die fotograaf gemaakt heeft, is even schuldig. Wat doen de lezers? En bloc bedanken voor de krant die aan het geluk van iemand knabbelt? Nee, wij gluren mee en daarom gebeurt er zo weinig. Het is een zaak van mentaliteit geworden.

William Frankema

1) Aangehaald is een aan dit opstel mede ten grondslag liggend artikel van dr. P. R. A. P. Dresen SJ, "Bescherming tegen massa-media" in het maandblad Adelbert, april 1965. Uitgave: Neerlandia Periodieken Pers, Utrecht.

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HABBO
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld -Giessendam

Kruiswoordraadsel
Horizontaal: 1. gevangenis; 4. pil; 8. noot; 9. telwoord; 11. lekkernij; 12. lidwoord; 14. voorheen; 17. zijde; 20. mooi; 22. telwoord; 24. vreemde munt; 25. titel; 26. beroep; 28. route van vervoermiddel; 30. pers. voornaamwoord; 31. voorzetsel; 32. mannelijk zoogdier; 33. entree; 34. spil; 35. lengtemaat; 36. partij; 37. voorzetsel; 39. insect; 42. mop; 43. muzieknoot; 44. muzieknoot; 45. voorzetsel; 47. keukengerei; 49. werkplaats; 52. belofte; 53. vrouw; 55. bijl.; 56. verheven; 58. ring; 60. bergplaats; 62. rondhout; 63. in oprichting (afk.); 64. zoogdier; 66. rijksgrens (afk.); 67. vriend; 68. haring voor de rokerij aaneen rijgen.
Vertikaal: 1. heks; 2. kattenkop; 3. getal; 5. gebied; 6. spil; 7. plaats in Gelderland; 8. wapen; 10. insect; 13. vuur; 15. loofboom; 16. wapen; 18. prul; 19.

1			2	3		4	5	6			7	
8			9			10		11			12	13
14		15	16		17	18		19			20	21
		22		23		24				25		
26	27							28				2
						30						
31			32			33				34		35
36			37	38		39	40			41		42
										45	46	
47		48						49			50	51
		52				53	54			55		
56	57					58				59	60	61
62						63				64	65	66
		67								68		

precair; 20. lichaamsdeel; 21. partij; 23. noot (afk.); 25. kindergroet; 27. groente; 29. zeloot; 30. bevel; 33. verzamelbaar; 37. muziekinstrument; 38. bode; 40. knol; 41. indiaan; 46. meisjesnaam; 47. vervoermiddel; 48. zoogdier; 49. district; 50. Europeaan; 51. koel; 54. achternaam; 57. sportterm; 58. zoogdier; 59. wasmiddel; 61. kruik; 63. pers. voornaamwoord; 65. sociaal-economisch (afk.).

Oplossing van vorige week
Horizontaal: 5. glazenwassers; 7. ik-zucht; 8. masseur; 10. smiezen; 11. omkeren; 12. knotsje; 14. dobbers; 16. verguld; 18. druiven; 19. kalverliefdes.
Vertikaal: 1. Manusje; 2. snotjongen; 3. naam; 4. feestje; 5. gekkemanswerk; 6. stukkenrijders; 9. honderd uit; 12. tengels; 15. beminde; 17. darm.

Voor nu en voor later

A C H T E R P A G I N A

IN de afgelopen weken is veelvuldig onze aandacht gevraagd voor wat gebeurd is in de jaren 1940-1945 en voor wat gedaan is in de jaren 1945-1965.

Wat in de annalen geboekstaafd werd, is ons in kort bestek via allerlei geschrift weer voorgelegd, terwijl ook door middel van radio en televisie veel uit het jongste verleden voor ons is herleefd.

Wij achten dit een goede zaak. Een mens moet zo nu en dan eens terugblikken. Om zich echter vervolgens weer het heden te realiseren en vooruit te zien in, althans te werken aan, de toekomst.

Voor de herinnering steunen wij op de genoemde annalen, op de archieven in de ruimste zin van het woord. Men kan de waarde van het vastleggen van feiten en gedachten moeilijk te gauw overschatten. Het geheugen is niet zo sterk als het vastgelegde woord en beeld.

Ook onze partij verzamelt de feiten en de gedachten, welke in het politieke streven van belang zijn, in verslagen om deze later nog eens te kunnen raadplegen.

Die feiten en gedachten zijn mede bouwstenen van de geschiedenis van de christelijke politiek.

Over wat in het kader van die politiek gedaan is oordelen wij nu, over wat thans gedaan wordt zullen wijzelf en zij die na ons komen morgen oordelen.

Van betekenis

In een jaarverslag van onze partij — ieder jaar verschijnt er een — wordt neergelegd wat in het afgelopen jaar gebeurd is en hoe dat gebeurd is. Dat is van belang op lange termijn voor de geschiedschrijving, maar ook op korte termijn heeft het betekenis.

Immers, wat gisteren gedaan werd heeft vaak zijn betekenis voor morgen en daarom is het van belang zich dat in het heden te realiseren.

Het nagaan van wat gedaan is kan van gewicht zijn bij het bepalen van het toekomstige beleid, dat thans moet plaatsvinden.

Daarom is het noodzakelijk, dat een jaarverslag niet — nadat het met veel inspanning is samengesteld — zonder meer in de boekeries of archieven wordt bijgezet. Niet zonder meer. Er moet eerst over de hoofdpunten van de inhoud nagedacht en gepraat worden.

Dat kan gebeuren op het Partij Convent, dat onder meer daartoe gehouden wordt. Dat kan eveneens gebeuren in de (besturen van de) kiesverenigingen, welke allemaal een exemplaar ontvangen.

Niet elk lid krijgt een exemplaar van het jaarverslag in handen. Daarom menen wij er goed aan te doen wat nader bij de inhoud stil te staan; nu globaal, een andere keer wat meer gedetailleerd, ten aanzien van een paar zaken in het bijzonder.

Aansluitend bij de aankondiging van de verschijning van de verslagen over

1964 in ons nummer van 17 april j.l. (op een andere pagina dan deze) vertellen wij graag nog het volgende.

Namen en daden

DE zaken van de partij — publieke zaken — worden ook in het jaarverslag 1964 weer uitvoerig uit de doeken gedaan. Het werkje telt 362 bladzijden en het mag dus zonder veel te overdrijven een boekwerk worden genoemd.

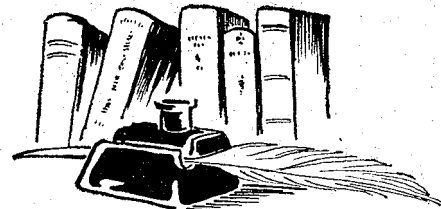
In tien hoofdstukken en in totaal twintig bijlagen passeert al het landelijke partijwerk de revue. Namen en daden treft men in overvloed aan. In het kort willen wij u daarvan een indruk geven.

Na hoofdstuk I, het Centraal Comité, en hoofdstuk II, de Partij Conventen, volgen de hoofdstukken over de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité (III), het A.R. Vrouwencomité (IV), het Comité voor Vrienden (V), de Financiële Commissie, de Commissie van Beroep, het partijsecretariaat (bureau), de publiciteitsdienst, de „Documentatiedienst” en „gasten op Prinsjesdag 1964” (allemaal in hoofdstuk VI), de gespreksgroepenactiviteit (VII), „Nederlandse Gedachten” en „A.R. Post” (VIII), Sprekersorganisatie, radio- en televisiezending (IX) en buitenlands contact (X).

DAN volgt de serie bijlagen. Daarin vindt men onder meer: het overzicht van het landelijke ledental van de partij, gespecificeerd per Kamer- en Statencentrale, en de financiële versla-

gen van de landelijke partij-organisatie. Daarna volgen ook de korte jaarverslagen van alle achttien Kamercentrales, het jaarverslag van de Nationale Organisatie van A.R. Jongeren Studieclubs, de verslagen van het College van Advies, de Dr. A. Kuyperstichting, het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders, de A.R. Eerste Kamerfractie en Tweede Kamerfractie.

Verder bevat het jaarverslag een zeer grote hoeveelheid namen en adressen. Wij vragen hiervoor met name de aandacht van de secretariaten (besturen) der kiesverenigingen. Men heeft het antwoord op vele vragen dichtbij de hand dan men — na te oppervlakkige kennisneming van dit boekwerk — blijkbaar soms wel meent.

... in de annalen vastgelegd ...

Niet zijn opgenomen de namen en adressen van de secretariaten van alle ruim duizend kiesverenigingen. Dit materiaal zou op het moment van verschijning in gedrukte vorm reeds niet meer betrouwbaar zijn, gezien de regelmatig plaatsvindende mutaties.

Wel vindt men o.a. de namen en adressen, meestal met telefoonnummers, van alle leden van het Centraal Comité, het Algemeen Organisatie Comité, het A.R. Vrouwencomité, het Comité voor Vrienden, de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de Provinciale Comité's, Kamercentrales en Statencentrales, van het hoofdbestuur van de ARJOS, de ongeveer honderd leden van het College van Advies, de leden van de beide Kamerfracties en de A.R. leden van de Provinciale Staten.

Ditmaal nu nog een enkele greep uit onze jaarlijkse partij-pocket.

Radio en televisie

MET uitzondering van de maanden juli en augustus — de maanden van de politieke zondtijdvakantie — werden om de veertien dagen in de door de regering ter beschikking gestelde zondtijd, radio-uitzendingen van onze partij verzorgd. De uitzendingen werden over het algemeen verzorgd door de secretaris van het Centraal Comité, mr. W. R. van der Sluis. Een veel tijd vergende arbeid. Hij verzorgde in 1964 achttien (waarvan één samen met de toenmalige voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de heer J. Smallembroek) van de in totaal twee-en-twintig door onze partij te verzorgen radio-sprekbeurten. Van de overige vier werden er twee waargenomen door de voorzitter van de ARJOS, de heer J. van der Ploeg, één door de adjunct-secretaris van het Centraal Comité, mr. W. de Kwaadsteniet, en één door prof. mr. W. F. de Gaay Fortman.

Onze partij verzorgde in 1964 tevens vijf televisie-uitzendingen (éénmaal in de acht weken, in juli en augustus weer vakantie). De heer Van der Sluis had daarin gesprekken respectievelijk met minister Biesheuvel, de heer Rool-

vink, prof. Van Riessen en partijvoorzitter Berghuis. De heer Kieft verzorgde alleen een uitzending.

Brochures

IN het verslagjaar verschenen zeven nieuwe publikaties onder de titels „Met trouw en vertrouwen”, „Woningbouw voor nu en morgen”, „Wegwijs in de A.R. Partij”, „De vreugde van de politiek”, „Onze verhouding tot de jonge staten”, „ARJOS-vraagbaak” en „Politiek als geloofsbeleving”.

Deze publikaties werden aan de kiesverenigingen toegezonden en evenzo (met uitzondering van de „ARJOS-vraagbaak”) aan alle zogenaamde „lectuur-abonnees”.

Bladen

UIT het verslag blijkt verder, dat het totaal aantal abonnees op de „Documentatiedienst” 800 bedroeg. De abonnementsprijs is f 12,— per jaar.

A.R. Staatskunde telt 1.609 betalende abonnees. De abonnementsprijs voor dit maandblad is f 8,50 per jaar. Het aantal abonnees zou nog best wat kunnen stijgen. Een waardevol geschrift voor een toch billijke prijs.

Ook het aantal abonnees van ons weekblad „Nederlandse Gedachten” kan best nog iets omhoog. Er zijn nog honderden leden van onze partij, die ons blad nog niet kennen. Wijst u hen er eens op en laat hen van een paar nummers kennis nemen. Het zal dan niet moeilijk zijn even een nieuwe abonnee op te geven aan „Den Haag”. De abonnementsprijs is slechts f 4,— per half jaar.

In dit verband vermelden wij ook, dat het ARJOS-maandblad „Op Wiek” rond 1500 abonnees telt. Dit lezenswaardige jongeren-blad kost per jaar slechts f 5,—.

En zo is er nog veel meer te vertellen. Zoals gezegd, komen wij op een aantal punten nog wel terug.

De prijs van het jaarverslag is nu f 6,50. Vorig jaar werd f 7,— in rekening gebracht. Zou de hardheid van de gulden zijn toegenomen, ook al is de gulden — volgens prof. Lieftinck — thans „te Vondeling gelegd”?

Widex

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op een centrale vergadering.

Het is ditmaal de volgende:

★ Op vrijdag 14 mei belegt de gemeentelijke A.R. Kiesvereniging Haarlem een vergadering.

De plaats van samenkomst is de Koningkerk aan de Kloppersingel te Haarlem.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

De heer G. A. Kieft te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Het vasthouden van de welvaart”. Ruime gelegenheid tot discussie.

Attentie

gevraagd van de stemgerechtigden in het Rijnmondgebied

VOOR het stemmen bij volmacht kan thans voor de laatste maal de aandacht van de stemgerechtigden in het Rijnmondgebied worden gevraagd.

WOENSDAG 19 MEI A.S. is de laatste dag, waarop de volledige ingevulde volmachtformulieren op het raadhuis kunnen worden ingediend. Daarna is dat beslist niet meer mogelijk.

Laat dus ieder, die om de een of andere reden (bijvoorbeeld ziekte, invaliditeit, vakantie enz.) op woensdag 2 juni a.s. niet persoonlijk naar de stembus kan gaan, er voor zorgen dat bij volmacht voor hem of haar gestemd wordt. Laat geen stem verloren gaan. Het kan op één stem aan komen.

Waarschuw daarom uw familieleden en vrienden, dat ook zij hierop bedacht zijn. Zo kunt u een steentje bijdragen tot een zo goed mogelijke uitslag van de belangrijke verkiezingen voor de Rijnmondraad, in het gebied van de betrokken Zuidhollandse gemeenten, voor de protestants-christelijke groep A.R.-C.H.U.

De formulieren zijn verkrijgbaar op het raadhuis of bij het secretariaat van uw kiesvereniging. Bij het secretariaat van uw kiesvereniging kunt u ook alle gewenste nadere inlichtingen verkrijgen.

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 4%

ROTTERDAM — 'S-GRAVENHAGE — AMSTERDAM

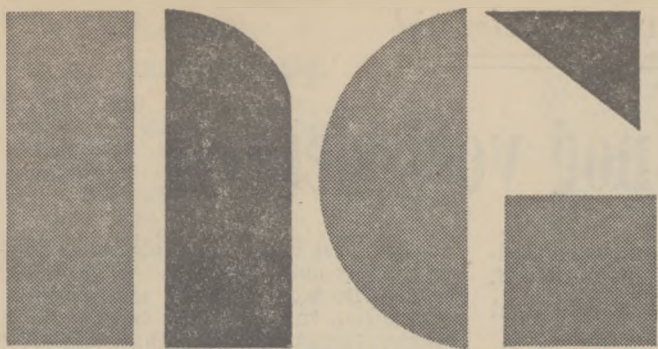
Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

HET GAAT OM DE ZEDELIJKE BAND

Henri Ford moet eens hebben gezegd: history is bunk. Theoretisch willen niet zo velen dit beamen; praktisch gebeurt het zoveel te meer. Maar onze partij tegenwoordigt de anti-revolutionaire of christelijk-historische richting.

Voorts behoor ik tot hen, die nóg durven volhouden, dat Groen van Prinsterer in vele opzichten actueel is.

In 1864 is Groen van Prinsterer in een hevige polemiek geraakt met Fruin. Beiden waren geschiedschrijvers van formaat. Groen leerde al meer te leven uit de beginselen der Reformatie en bepleitte een politiek, die gehoorzamen wil aan de Schriften. Fruin stamde evenals Opzomer

uit een orthodox gezin, maar werd een zelfverzekerd strijder voor een rationalistisch liberalisme.

En in 1864 kwam een scherp conflict, waarbij Groen van politieke immoraliteit werd beschuldigd. Gretig sloten liberale blaadjes uit provinciale steden en stadjes, zoals de Kamper Courant, zich aan bij Fruin en het genoemde blad schreef: "De heer Groen heeft zwaar gezondigd en als staatsman en als mens. En hem is zijn grof vergrijp tegen de publieke moraliteit te minder te vergeven, omdat hij aan het hoofd staat ener partij, die uit de aard harer verkondigde beginselen, juist de moraliteit zeer hoog stellen moet".

Partij Convent

Ontmoeting tussen partij en fracties

WAT was er aan de hand?

De schoolstrijd werd zwaar. Niet weinigen begonnen de moed te verliezen. Het scheen, alsof de vrije school geleidelijk meer in de verdrukking zou komen. En — zij vond zo weinig ferme verdedigers in het parlement.

De liberalen toonden niets dan openbare vijandschap.

De anti-revolutionairen waren weinig in getal.

De conservatieven hielden zich op de vlakte.

Als het er op aankwam, waren zij nergens.

Toen heeft Groen aan de A.R. kies-

verenigingen een advies gegeven. Gij hebt bij gebrek aan beter, zo vaak, althans bij de herstemmingen, een conservatief gesteund en in het zadel geholpen. Gij hebt gehoopt, dat hij mee zou vallen, dat er in elk geval van hem iets meer te verwachten viel dan van de liberaal, maar gij zijt bedrogen uitgekomen. Welnu, koop geen kat in de zak. Help niemand bij de herstemmingen, die zich op de vlakte houdt. Vraag voor gij adviseert, een conservatief te stemmen, eerst van hem een duidelijke, rondborstige verklaring, hoe hij over de schoolkwestie denkt, en is zo'n verklaring onbevredigend of blijft zij ach-

Partij Convent is volgeboekt

De gastvrijheid van onze partij kan slechts beperkt worden door de oppervlakte van haar vergaderzalen. Ditmaal komt het Partij Convent op 22 mei in Zwolle bijeen. Voor een normale opkomst van leden en belangstellenden is de zaal groot genoeg. Maar de aanvragen van belangstellenden zijn ditmaal wel in zeer overvloedige mate binnengekomen. Met als gevolg, dat er zaterdag a.s. — zoals het zich nu laat aanzien — niemand meer bij kan. Om teleurstelling te voorkomen bij hen, die zeggen: "kom laten we eens op het Partij Convent gaan kijken", schrijven wij dit nu alvast maar. Wie dan onaanmeldt komt en geen plaats meer vindt, behoeft dat dan niet aan de partij te verwijten...

Tot goed begrip willen we er nog even bij vertellen dat het huren van een grotere zaal weken geleden al niet meer mogelijk bleek. Zoiets moet maanden vooruit gebeuren (zoal geen jaar van te voren). Het uitstellen van het Partij Convent van 24 april tot 22 mei bracht met zich dat een nieuwe zaal op te korte termijn moest worden gereserveerd. We slaagden daarin bij "Suisse" in

Zwolle en we zijn al blij dat die vergadergelegenheid meer dan toereikend is voor een Partij Convent met normale opkomst. Een grotere zaal, ruim genoeg voor allen die hebben laten blijken er ditmaal ook eens bij te willen zijn, was toen al nergens meer te krijgen. Toch hebben we kaarten verstrekt zoveel als maar enigszins mogelijk en "ruimtelijk" verantwoord was. Maar nu hangt het bordje "vol" voor. Er is niets aan te doen. Jammer. Vandaar deze waarschuwing tegen vergeefse reizen en de toelichting.

Parkeergelegenheid

De verkeerspolitie te Zwolle heeft het partijbureau verzocht mee te delen dat auto's van Convent-bezoekers zoveel mogelijk op de Potgietersingel moeten parkeren. Op de voorruit van de auto moeten duidelijk de woorden "A.R." worden aangebracht. Dat vergemakkelijkt de verkeersregeling, te meer daar er op 22 mei ook nog andere grotere bijeenkomsten in Zwolle plaatsvinden. Dat advies geven we ook hier even door.

GROEN VAN PRINSTERER
...in vele opzichten actueel...

terwege, stem dan zulk een kandidaat niet.

Daarop vatte Fruin de pen op.

De publieke moraliteit was in gevaar! Want de conservatieven werden in de gelegenheid gesteld, a.r. stemmen te kopen door voor Groen te capituleren.

GROEN heeft toen zeer fel van zich af gebeten. Vooral omdat Fruin het Groenianse advies in strijd achtte met de grondwet.

De leden der Staten-Generaal stemmen immers zonder last of ruggeraat. Zij spreken en oordelen en stemmen als onafhankelijke volksvertegenwoordigers en niet als mensen, die gebonden zijn aan stembusbeloften?

Maar de heer Fruin, aldus Groen, verwacht doorlopend verklaring en belofte. Ik heb niet gevraagd: wat zult gij doen, maar wie zijt gij eigenlijk? Waar staat gij, wat is uw beginsel?

Want er moet een zedelijke band zijn tussen de gekozenen en hun kiezers, die bestaat in eenheid van beginselen. En dat moet een duidelijke zaak zijn.

Deze week

- Verkeersregeling Partij Convent (pag. 1)
- Conflict tussen Groen en Fruin (pag. 1)
- Zorgen van de middenstand (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Welkom voor mr. Boertien (pag. 3)
- Christen-democraten bijeen (pag. 4 en 5)
- Prof. De Gaay Fortman over ondernemingsfondsen (pag. 5)
- Vietnam (pag. 6 en 7)
- Moeilijkheden in Stichting van de Arbeid (pag. 8)
- Radiotoespraak van M. H. L. Weststrate over de Rijnmondverkiezingen (pag. 9)
- Quiz van jongeren (pag. 9)
- Wereldnieuws in vogelvlucht (pag. 10)
- Laatste aanwijzingen i.v.m. Rijnmondverkiezingen (pag. 2 en 12)

MAAR Fruin stond aan de kant van Thorbecke. Die wilde een parlement, in hoogheid gezeten, een soort uitgebreide Raad van State, samengesteld uit kundige en karaktervolle heren, die met de ministers de dienst uitmaakten. De gewone kiezer moest nog altijd, als in de Regententijd, een weinig leven naar het typisch Hollandse spreekwoord, passend in een burgermaatschappij van heren en knechten: wat de heren wijzen, moeten de gekken prijzen.

DE geschiedenis heeft Groen gelijk gegeven. Er is geen politieke partij meer, die niet bij de verkiezingen door middel van een "program van actie" of een "stembusprogram" duidelijk aan de kiezers wil zeggen, waar zij staat. Vooral als het zaken betreft, waar het geestelijk welzijn der natie voor heden en toekomst nauw bij is betrokken. Iedereen begrijpt nu, dat men niet kan zeggen: vraag maar niets, onze fractie weet zelf niet waar zij als fractie staat en volstaat daarom met de verklaring, dat het een vrije kwestie is. De kiezers hebben er recht op te weten, waar zij aan toe zijn.

OP het Partij Convent ontmoeten elkaar de georganiseerde A.R. Partij en de fracties in Eerste en Tweede Kamer.

En dan gaat het om de duidelijke

• *Vervolg op pag. 3*

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

De Mooy maant tot voorzichtigheid

Middenstand heeft nog veel wensen

Naar de stembus

De kiesgerechtigden in het Rijnmondgebied gaan op woensdag 2 juni a.s. naar de stembus.

Wie reeds tijdig wist zich niet persoonlijk naar het stemlokaal te kunnen begeven (ziekte of vakantie) heeft natuurlijk tijdig maatregelen genomen om zo mogelijk bij volmacht voor zich te laten stemmen. Dat kon men regelen tot 19 mei jl.

Dat is dus nu niet meer mogelijk.

Maar er zullen toch nog personen zijn, die niet in staat zijn zich straks op eigen gelegenheid naar het stembureau te begeven.

Voor hen — bejaarden, gehandicapten, zieken — zal vervoer per auto naar het stembureau uitkomst kunnen brengen.

In het algemeen zal het halen en brengen van teze kiezers van hun huis naar het stemlokaal en terug reeds geregeld zijn of is men daarmee druk bezig.

Er is nog voldoende tijd voor de besturen van de betrokken kiesverenigingen om deze zaak overal grondig in orde te brengen. Toch is het goed dit tijdig te doen. Dan immers weten degenen, die vervoerd moeten worden, dat zij op deze dienst kunnen rekenen. En tevens kunnen zij, die over een auto beschikken dan van tevoren tijd hiervoor op de verkiezingsdag reserveren.

De stemmen van hen, die zich niet op eigen gelegenheid naar het stemlokaal kunnen begeven, mogen niet verloren gaan.

Hoe belangrijk één stem kan zijn, mag bekend worden verondersteld.

Laten de kiesgerechtigden in het Rijnmondgebied er dus allen toe bijdragen, dat géén stem voor lijst VIER van de prot.-chr. groep A.R.—CH.U. verloren gaat. Kijk even in uw omgeving rond, zodat niemand die voor dit vervoer naar de stembus in aanmerking komt overgeslagen wordt bij het aanbieden van deze dienst. Sommigen zullen misschien aarzelen deze dienst te vragen. Daarom: tijdig zelf aanbieden.

De afgelopen weken is op verschillende jaarvergaderingen van middenstandsbonden wel duidelijk geworden, dat er onder deze bevolkingsgroep nog vele wensen leven en dat men ook lang niet overal gelukkig is met het beleid zoals het gevoerd wordt en gevoerd is.

Een duidelijke graadmeter voor de mening binnen de middenstand was de rede, die de heer H. de Mooij vorige week hield op de jaarvergadering van de chr. slagerspatroons in Bilthoven. De heer De Mooij sprak hier weliswaar als voorzitter van de Bond van Chr. Slagerspatroons, maar zijn voorzitterschap van de Chr. Middenstandsbond kon hierbij toch moeilijk vergeten worden.

Het opmerkelijkste punt uit de rede van deze middenstandsvoorzitter was, dat hij niet zo zeer fulmineerde tegen een bepaalde groep, maar veel meer anderen tot het inzicht wilde brengen, dat het algemeen belang in gedrang komt, wanneer onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen van de middenstand.

Hij maakte daarbij aanmerkingen op het gevoerde regeringsbeleid en op de wensen, die de vakbeweging in hoog tempo op tafel legt; maar steeds weer onderstreepte hij, dat het ieders belang is (ook dat van de werknemers) om te zorgen voor een goed florierende middenstand.

De heer De Mooij vond, dat de vakcentralen dikwijls erg makkelijk zware eisen stellen. Men maakt zich geen al te grote zorgen over de mogelijkheden bij het bedrijfsleven ter verwerkelijking van deze eisen.

"Het gaat heus niet zo makkelijk in het bedrijfsleven, al lijkt het nog wel eens mee te vallen". De boeren en de middenstanders hebben daarom afgesproken, zo deelde hij mede, in de toekomst bij hun beleid wat voorzichtiger te doen.

Onze lonen en prijzen worden op E.E.G.-niveau gebracht en de concurrentie wordt steeds moeilijker, niet in de laatste plaats door de invloed van Amerika in Europa.

Steeds wordt weer gestreefd de welvaart voor de werknemers te verhogen. En de heer De Mooij had hiertegen geen bezwaar, indien inderdaad de mogelijkheden aanwezig zijn. Maar hij zou iedereen nog eens duidelijk willen maken, dat loonsverhogingen kostenverhogingen betekenen en deze kostenstijgingen moeten steeds weer door het bedrijf opgebracht worden, terwijl er dikwijls geen prijsstijgingen tegenover staan. Voor het arbeidsintensieve middenstandsbedrijf is dit jaar op jaar een grote zorg, die met name voor het middenstandsbedrijf afmattend werkt.

Mikpunt

De instandhouding van het middenstandsbedrijf is zowel een belang van de werkgever als de werknemer. Als

bewijs voor het feit, dat de middenstand steeds weer het mikpunt is, ondanks zijn ernstige pogingen alle kostenstijgingen zo goed mogelijk te verwerken, noemde de heer De Mooij de kwestie van de vleesprijzen van vorig jaar.

Thans zijn de cijfers over 1964 bekend geworden. De loonpost steeg met 19 pct en het vlees werd 20 pct duurder.

Hebben de slagers hiervan extra geprofiteerd? De winstcijfers wijzen iets anders uit. De brutowinst in het slagersbedrijf daalde van 22,1 tot 21,6 pct, terwijl het kostenpercentage daalde van 13,7 tot 12,2. De nettowinst voor de slagers steeg daarmee gemiddeld met 1 pct van 8,4 tot 9,4 pct. "Mogen de slagers dit ene procentje extra ontvangen, terwijl in Nederland de loonpost 19 pct omhoog ging en terwijl werknemers en middenstanders toch dezelfde prijs voor de gestegen kosten van levensonderhoud moesten betalen."

"Moet men daarvoor heel Nederland op z'n kop zetten en moord en brand schreeuwen over die hoge vleesprijzen", zo vroeg de heer De Mooij.

Consumenten

De actie tegen de vleesprijzen is vooral gevoerd door de consumentenorganisaties. De middenstand stond al niet zo sympathiek tegenover de consumentenorganisaties, maar deze sympathie is er beslist niet groter op geworden. Met name de Ned. Consumentenbond heeft zich dikwijls de toorn van de middenstanders op de hals gehaald. De heer De Mooij sprak over weinig verantwoordelijke adviezen van deze consumentenbond en het nooit erkennen van fouten.

Helemaal niet best te spreken was hij dan ook over het feit, dat nu de drie vakcentralen overwegen toe te treden tot deze Ned. Consumentenbond. Hij stelde overigens niet de vraag aan de orde, of een toetreding van de vakcentralen het beleid van de Ned. Consumentenbond misschien in positieve zin zou kunnen beïnvloeden.

Ook in het vlak van de algemene sociale en economische politiek plaatste de heer De Mooij nog een aantal kanttekeningen. In het orgaan van de Chr. Middenstandsbond "De Ondernemer" werd hieraan deze week bijzonder duidelijk uitdrukking gegeven.

De actie van vakbonden in bedrijven en bedrijfstakken voor het vormen van fondsen, waaruit de georganiseerden een deel van hun contributie terugbetaald moeten krijgen, werd zonder meer "maatschappelijke afpersing" genoemd. De vakbeweging zou op deze wijze reeds een miljoen gulden bij de werkgevers afgedwongen hebben.

Gesuggereerd wordt, dat N.K.V. en N.V.V. amok aan het maken zijn om zo de zorgvuldig opgebouwde overleginstaties in Nederland voor werkgevers, werknemers en overheid het werk onmogelijk te maken. De Chr. Middenstandsbond heeft daarom begrip voor het plan aan werkgeverszijde om te komen tot een onderlinge garantieregeling, waarbij de ondernemingen worden beschermd tegen stakingsacties.

Geen leedvermaak

De C.M.B. slaat deze ontwikkeling niet met leedvermaak gade. De bond betreurt deze gang van zaken, vooral omdat vorig jaar het Convent van Chr. Sociale Organisaties nog een rapport opstelde, waarin de weg werd gewezen naar arbitrage om daarmee de onchristelijke machtsstrijd de kop in te drukken. Thans krijgt het machtsprincipe echter weer de overhand.

Dat het met de middenstand werkelijk niet zo best gaat, betoogde ook de heer J. F. Mulder uit Amersfoort op de jaarvergadering van de Prot.-Chr. Bond van Detaillisten in luxe en huishoudelijke artikelen in Zwolle.

In zijn openingsrede betoogde de heer Mulder, dat de afgelopen jaren de omzetvermeerdering bij het midden- en kleinbedrijf is achtergebleven in vergelijking met het grootbedrijf. In 1964 hebben 2300 middenstandszaken de deuren moeten sluiten. Het groot- en filiaalbedrijf groeide echter met 300 vestigingen. Van 1950 tot 1956 liquideerden niet minder dan 20.000 ondernemers hun zaak, ondanks de bevolkingsgroei met enkele miljoenen.

De heer Mulder geloofde dat ook in de toekomst nog vele zaken zullen sneuvelen, omdat 40 pct van de ondernemers in de detailhandel er nog steeds niet in geslaagd is een inkomen te bereiken boven de f 5.000,— per jaar.

Soc. mdr.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

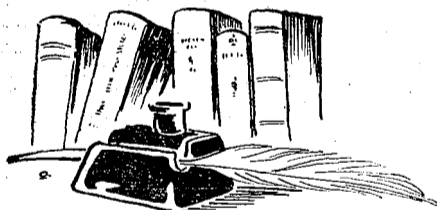
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Wij ontvingen:

Verslag van de bondswerkzaamheden N.C.B.O. over de jaren 1963—1964.

Het Staatsplan ter ontwikkeling van de Nationale Economie der U.S.S.R. voor het jaar 1965, uitgave van de persafdeling van de Ambassade der U.S.S.R.

Europese documentatie nov./dec. 1964 — Europees Parlement.

E.E.G. en Beroepsopleiding, uitgave van de Raad voor het midden- en kleinbedrijf.

Bulletin van de Kath. Staatkundige Studiegroepen Federatie.

Le Sénat door Gaston Monnerville.

De rechtsverhouding tot de derde in de concurrentiestrijd; Acad. proefschrift van J. H. Jonker.

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”
Ned. Voorlichting voor Rijtechniek HARDERWIJK - Postbus 60

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder

“MEKA”
Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

Het aantal zelfbedieningswinkels neemt steeds toe.

*** Zuilen-stormloop

De V.V.D. vindt het niet op zijn weg liggen om liberale vakorganisaties, omroepverenigingen of andere "verzuilde" organisaties op te richten. Dat heeft de heer Vonhoff zaterdag jl. op een studiecongres van de V.V.D. meegedeeld en daar heeft hij gelijk aan. De A.R.P. heeft destijds ook niet het C.N.V., de N.C.R.V. en andere protestants-christelijke bewegingen in het leven geroepen. Dat moeten anderen doen, die de noodzaak daarvan gevoelen. Alleen de C.P.N. brengt haar eigen mantel-organisaties voort en verschuilt zich heurtelings nu eens achter deze en dan weer achter die eigen creatie.

De heer Vonhoff geeft dus een verkeerde voorstelling van zaken als hij suggereert dat andere partijen de C.P.N. voorgingen of na-aapten.

Tot dat laatste schijnt wel de V.V.D. geneigd als men let op de voorliefde, die de liberalen op dat congres voor de zogenaamde categorale, "niet-verzuilde" organisaties aan de dag legden. Maar wat is een categorale organisatie anders dan een "zuil", die geen kleur wil kennen. Zij worden nu door de openliefde van de V.V.D. bedreigd. Want het liberalisme, dat nooit kans gezien heeft de mensen zo warm voor zijn beginstellen te doen lopen, dat zij zich voor de doorwerking daarvan in organisatorische verbanden aaneensloten, legt graag beslag op alles wat kleurloos is. "De Telegraaf" broedt die geroofde eieren dan wel voor de V.V.D. uit of gebruikt ze als projectielen in de stormloop tegen de zuilen.

Arme categoralen. Voor hen is er geen rust. De V.V.D. en "De Telegraaf" staan al aan de poort...

*** Open en soepel

De "Tros" heeft zijn activiteiten herwat, zo klaoent "De Telegraaf". Allicht! Het was ook al te dwaas dat een organisatie die zegt over 270.000 aanhangers te beschikken geen poging zou doen zendtijd volgens het plan-Cals te krijgen. De contributies worden geïnd, zegt mr. Minderop van de "Tros". Dat is ook vanzelfsprekend want dat doet elke organisatie. We moeten het eerste jaar met slechts één gulden contributie zendtijd kunnen krijgen, bedelt de "Tros". Kom, kom, zijn er onder de 270.000 "vurige" Tros-aanhangers geen 10.000 mensen die f 5,- willen betalen?

We hopen oprecht dat mr. Minderop er — met alle hulp van "De Telegraaf" — in slaagt die prestatie te leveren. Dan is immers overduidelijk bewezen hoe open en soepel het nieuwe radio- en televisie-bestel in Nederland is.

*** Goede start

Minister Diepenhorst heeft de aandacht op zich gevestigd door Rotterdam een medische faculteit toe te zeggen. Dat is niet alleen voor de energieke havenstad, doch voor geheel Nederland een goede zaak. Medische studenten ondervinden grote handicaps bij hun studie omdat er te weinig technisch-wetenschappelijke mogelijkheden zijn om in het gewenste tempo klaar te komen.

Een medische faculteit in Rotterdam helpt hen in niet geringe mate. Daar mag heel ons land zich over verblijden, want onze groeiende bevolking vraagt om voldoende en bekwaame medici. Indien de Rotterdamers in deze toezegging ook een kans zien spoedig een volledige universiteit te bezitten, dan is hun die extra-vreugde graag gegund. Tenslotte: dat dit goede begin van minister Diepenhorst inzonderheid als een genoegen door onze partij wordt ervaren, mag hier ook wel even worden vastgesteld. Laat ons evenwel hopen dat dit begin nog lang niet het "halve werk" van de nieuwe bewindsman is.

*** Welkome folder

"Jong Gereformeerd", het weekblad van de Gereformeerde Jeugdbond heeft op 14 mei jl. de folder ingesloten, die onze partij — tijdig vóór de stembusstrijd van 1966 — aan de a.s. stemgerechtigde jongeren wil doen toekomen. "Jong Gereformeerd" heeft daarbij een stevig handje geholpen en daar zijn wij het blad zeer erkentelijk voor.

Die dank geldt ook het redactionele bijschrift, dat ds. Lammens in zijn blad aan de folder meegaf en dat elders in dit nummer is overgenomen.

De vele aanvragen om nadere gegevens, die wij sindsdien uit de lezerskring van "Jong Gereformeerd" ontvingen, bewijzen hoe goed het is de jongeren onbevungen met onze politiek "waar" te benaderen. Die jongeren — althans velen van her — staan daar niet afwijzend tegenover, hoezeer dit ook wordt beweerd. Deze recente ervaring moet een aansporing voor onze kiesverenigingen zijn om deze folder energie aan de (jonge) man en de (jonge) vrouw te brengen. Deze week ontvangen zij een 50-tal folders. Laat men het ontbrekende spoedig bij bestellen.

Zo af en toe kom je in christelijk-democratische kring de gedachte tegen dat partijvorming op basis van confessie hoofdzakelijk vanuit het socialistische kamp wordt aangevochten. Misschien speelt hier de door vriend en vijand verkeerd uitgelegde marxistische stelling dat godsdienst opium is voor het volk (godsdienst kan inderdaad gehanteerd worden als een verdovingsmiddel tegen maatschappelijke nood) nog steeds een woordje mee. Misschien ook heeft het begrip "doorbraak" zijn sporen nagelaten; en zeker is het verwijt van Vondeling dat de duidelijkheid in de politiek — en zo ook de democratie — geschaad wordt door het bestaan van confessionele partijen nogal hard aangekomen. Nederhorst, de nieuwe fractieleider van de P.v.d.A., heeft de zienswijze van zijn partij op dit punt onlangs bij het debat over de regeringsverklaring nog eens ten overvloede geëtereerd en daarbij verzekerd dat men het bestaan van confessionele partijen allerminst betwist maar wel de bestaansgrond van deze groeperingen ontkent. Bij dit alles dreigt men wel eens te vergeten dat ook de liberalen begrijpelijk genoeg partijvorming op geloofsbasis afwijzen. Dan wordt de indruk gewekt dat de P.v.d.A. hiervan het monopolie heeft. Wij moeten oud-minister Toxopeus erkentelijk zijn dat hij dezer dagen in Gouda een onderhoudende poging gedaan heeft dit fabeltje uit de wereld te helpen. Ook hij heeft de confessionele partijen het verwijt voor de voeten geworpen dat ze de onduidelijkheid in de politiek in de hand werken. Omdat ze binnen eigen kring het onverzoenlijke moeten verzoenen kunnen ze niet anders dan een wat onduidelijk gezicht vertonen, zei de heer Toxopeus, die — en dat is natuurlijk onzin — met zijn opmerkingen "noch het bestaanrecht noch de bestaansgrond van de confessionele partijen" meende aan te tasten. Als we het toch over "duidelijkheid" hebben.

De liberale aanvoerder zei ook dat de P.v.d.A. en de V.V.D. (het is een simplificatie, erkende hij zelf) door

het bestaan van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. de polen worden waarom het in de vaderlandse politiek draait. De christen-democratische middenmoot zwenkt nu eens een beetje naar links en dan weer eens wat naar rechts, waarbij de standpunten van socialist en liberalen inderdaad een beetje verzacht worden en er tevens een stabiliserend effect optreedt. "Politiek duidelijk is het allerminst en voor de kiezers zou het onaanvaardbaar moeten zijn", vindt Toxopeus.

Ondertussen heeft hij hier heel wat positiefs over de christen-democratische partijen opgemerkt en bovendien gesignaleerd waar het eigenlijk om gaat. De confessionele partijen proberen namelijk niet "het onverzoenlijke te verzoenen", ze gaan er vanuit dat er niets onverzoenlijks mag bestaan. Wie het tegendeel beweert — en nou chargeer ik een beetje — stelt zich op basis van de klassenstrijd, of dat nu in socialistische of in liberale hoek gebeurt. Als ik vooralsnog in confessionele partijvorming heil zie dan gaat het er juist om dat hier een dynamische poging gewaagd wordt een hele reeks tegenstellingen in één politieke conceptie te overbruggen. Niet door stem tegen stem te verheffen (en te tellen) in het parlement, maar door confrontatie van tegenstrijdige standpunten (belangen) met christelijke noties als naastenliefde en gerechtigheid. Dan heb je tenminste iets waarvoor vooroordelen, karakterstructuren, belangverschillen althans behoren te wijken. Als mr. Toxopeus nu vaststelt dat zo de liberalen niet helemaal hun zin krijgen en de socialisten ook niet en dat er sprake is van een zekere verzachting van deze standpunten, dan zou men hieruit mogen afleiden dat de verzoening van tegenstellingen zich zelfs buiten de kring der christen-democraten uitstrekt en dat (hier komt nu een simplificatie mijnerzijds) de Nederlandse politiek niet om twee polen — P.v.d.A. en V.V.D. — draait, maar veeleer om de spil, de christen-demo-

cratische spil. En als de heer Toxopeus zegt dat het bestaan van de christen-democraten de P.v.d.A. en de V.V.D. uiteen drijft ook op punten waar ze het zo goed met elkaar kunnen vinden dan kan men met meer recht zeggen dat ze door het bestaan van "de middenmoot" dicht bij elkaar blijven. Willen socialist en liberalen van tijd tot tijd mede het bewind voeren dan kunnen ze zich eenvoudig geen extreme (tegen)stellingen veroorloven.

Als één ding me aanspreekt dan is het wel dat de partijvorming zich zo niet — of liever: minder — op basis van maatschappelijke machtsverhoudingen, sterke of zwakke stellingen, voltrekt. En als er in dit verband één ding jammer is dan is het dat de A.R.P. zo vergaand een partij van "middenklassers" geworden is.

Bij dit alles kunnen — dat moet toegegeven worden — de tegenstellingen van welke aard dan ook soms zo in het oog springen dat de gemeenschappelijke conceptie er haast achter schuilt. Zou deze gemeenschappelijke politieke conceptie geheel gaan ontbreken dan kan men er inderdaad maar beter mee stoppen want zodra een partij alleen maar het karakter van een gesprekskring aanneemt is zij machteloos en dus politiek waardeloos.

Bij zulke mooie verhalen over de verzoening van belangentegenstellingen als boven klemt de eis des te meer dat de christen-democraten eindelijk eens laten zien dat zij elkaar onderling ook in één verband kunnen vinden. Waar belangentegenstellingen niet onverzoenlijk mogen zijn is het vasthouden aan "klimaatverschillen" wel een heel opportunistische politiek. Gelukkig heeft prof. Van Nijtrik ons dezer dagen in Scheveningen verzekerd dat de drie potentiële C.D.U.-partijen principieel niet uiteenliggen. Daar houden we het dan maar op.

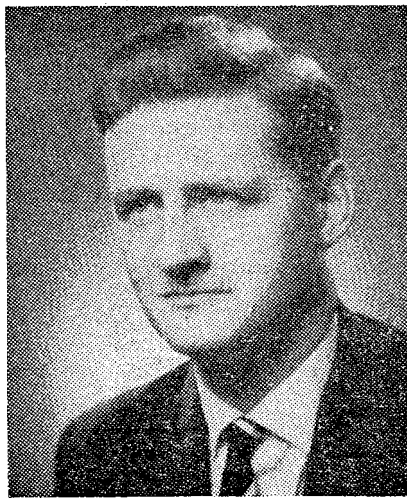
Voor het geval dat u het nog niet gemerkt hebt: dit is een nogal serieus en al te lang verhaal geworden. Ik was eigenlijk van plan de helft van dit palet te wijden aan de onvolprezen rede die prof. Verdam voor de christelijke werkgevers gehouden heeft over de eigendom, hier en daar in onze kring als een sacraal begrip gekoesterd. Het is eigenlijk maar goed dat het er niet van gekomen is. De rede van prof. Verdam behoort namelijk onverkort in druk te verschijnen opdat iedereen er zijn voordeel mee kan doen.

P.

Dr. C. Boertien lid Tweede Kamer

In de vergadering van dinsdag jl. is dr. C. Boertien te Geldrop beëdigd als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hij volgt daar de tegenwoordige mi-

nister van Binnenlandse Zaken, de heer J. Smallegen op. Met zijn intrede in de A.R.-fractie is haar gemiddelde leeftijd een stuk gezakt, want de heer Boertien werd in 1929 geboren. Tevens accentueert deze eedsaflegging dat er sinds de verkiezingen in 1963 nogal wat mutaties in de A.R.-fractie zijn vorgevallen. Hoewel toen 13 A.R.-kandidaten gekozen werden, stond de heer Boertien als zeventiende op de kandidatenlijst. Van "reservist" is hij nu tot actieve dienst in het parlement geroepen. Daartoe zal hij zijn huidige functie van bedrijfsjurist bij een "bekende firma" ergens in het Zuiden van het land" binnenkort beëindigen. De N.V. Philips zowel als het parlement en natuurlijk

vooral de heer Boertien zelf zouden niet gediend zijn met de combinatie van twee functies, die ieder voor zich de volle man opeisen.

Tot de wijsheid van het niet combi-

nabel doen zijn van "zware jobs" komen gelukkig hoe langer hoe meer partijen, fracties en personen. De heer Boertien heeft zich in zijn vrije tijd bepaald wel aan het georganiseerde politieke werk gegeven. Hij kwam in 1956 als afgevaardigde van het provinciaal verband Noord-Holland in het hoofdbestuur van de ARJOS. In 1957 koos men hem tot moderamenlid van onze jongerenorganisatie, waarvan hij in de periode 1960 tot 1963 vice-voorzitter was. Het is dus geen onbekende in de partij en dat vinden wij een belangrijk pluspunt.

Als door de ARJOS afgevaardigd ad-

viserend lid van het Centraal Comité heeft het nieuwe Kamerlid ook in het partijbestuur enkele jaren het "politieke bedrijf" van nabij gadeslagen en actief mee-beleefd. Van die ervaring kan hij in zijn nieuwe hoedanigheid alleen maar plezier hebben.

Wij wensen hem dat genoegen in ruime mate en we feliciteren hem met zijn beëdiging. Als de nieuwe taak-verdeling van de fractie binnenkort in ons blad gepubliceerd wordt, zien we welke taken ook speciaal tot zijn verantwoordelijkheid behoren. Nu reeds hebben wij zeer goede verwachtingen van het nieuwe parlementslid en hopen we dat niet alleen de Hoge Vergadering, waarvan hij voortaan deel uitmaakt, maar ook de partij die verwachtingen bij de voortduur gerealiseerd zullen zien worden.

Zedelijke band

• Vervolg van pag. 1

lijkheid en rondborstigheid, waarom Groen heeft gevraagd.

• De voorzitter van het Centraal Comité spreekt er als de tolk van de partij. Hij geeft gestalte aan wat in de partij leeft. Zijn woord is meer een woord van, dan aan de partij. Want hij spreekt als haar vertrouwensman.

• De voorzitter van de fractie in de Tweede Kamer spreekt namens zijn fractie, als tolk van zijn fractie, zoals hij het ook bij de grote debatten in de Tweede Kamer doet.

En de zedelijke band door de eenheid in beginsel wordt op die wijze openbaar. De partij eerbiedigt de zelf-

standigheid en eigen verantwoordelijkheid van de fractie. Zij geeft geen consignes, maar heeft er recht op te weten, waar de fractie staat. Die fractie kan alleen vruchtbaar werken, als zij voldoende homogeen is met de partij, en als dat blijkt op het Partij Convent. Maar die fractie komt niet alleen om haar straatje te vegen, zij wil ook bereiken, dat de gekozenen de kiezers doordringen van de ernst van de strijd, van de betekenis der beslissingen, die zij neemt. Zij doet ook van haar kant bij monde van haar voorzitter, een beroep op het kiezersvolk, dat zijn mondigheid realiseert in de partij.

Zo wordt het Partij Convent een ontmoeting met hen, die zonder last of ruggespraak stemmen, maar ons door hun beleid en hun overtuiging weten te sterken en te bezielen.

En zo wordt weer eens opnieuw bewezen, dat Groen nog actueel is.

A.

A.R.P., C.H.U. en K.V.P. bijeen

ter bespreking van

HULP AAN EN SAMENWERKING MET DE

GEZAMENLIJK hebben zij zich gedurende twee dagen op intense wijze bezig gehouden met het sociale vraagstuk van wereldformaat, de ontwikkelingshulp. Samen: A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Nog geen maand na het optreden van het kabinet-Cals, waarin K.V.P. en A.R.P. wel, en C.H.U. niet vertegenwoordigd is, vond de derde tweedaagse studieconferentie plaats van de Nederlandse equipe van de Internationale Unie van Christen-Democraten, waarin deze drie partijen reeds meer dan tien jaar samenwerken.

"Is dit nu een schijneenheid?" Dat was de vraag, welke door de voorzitter van het equipe-bestuur, prof. dr. G. C. van Niftrik (C.H.U.) tijdens de plenaire openingszitting werd gesteld. Hij deed dit terwijl hij achter de bestuurstaafel onder meer geflankeerd werd door C.H.U.-voorzitter mr. H. K. J. Beernink, K.V.P.-voorzitter mr. P. J. M. Aalberse en A.R.P.-secretaris mr. W. R. van der Sluis. Dr. W. P. Berghuis, die aanvankelijk ook een van de inleiders zou zijn, moest wegens omstandigheden van deelname aan de conferentie afzien.

Ministers Smallegen en Bot gaven van belangstelling blij

Duidelijke taal

Het antwoord, dat prof. Van Niftrik in zijn openingsrede op de door hemzelf opgeworpen vraag gaf, liet aan duidelijkheid niets te wensen over.

Door de huidige divergentie tussen K.V.P. en A.R.P. enerzijds en C.H.U. anderzijds wordt de wezenlijke eenheid niet principieel en definitief verstoord, zo stelde hij.

Eerder had hij reeds gezegd „Laat ik met enige nadruk mogen zeggen, dat wij allemaal goede democraten zijn en vermoedelijk niet al te beste christenen,” daaraan echter toevoegend, dat het christen zijn voor ons toch altijd nog belangrijker is en op een hoger niveau ligt dan het politieke.

Wij zijn democraten omdat wij christenen zijn of althans proberen te zijn. Uit dat christen zijn leiden wij niet alleen onze democratische gezindheid af, maar o.a. ook dit, dat wij bij elkaar horen, al zien wij dit niet altijd en beleven wij dat niet altijd. Toch is dat zo. Wij zijn in de Nederlandse equipe verenigd in het bewustzijn, dat wij principieel bij elkaar horen en elkaar praktisch niet kunnen missen. Daarvan zijn wij zo diep doordrongen, dat incidentele ongelukken, misverstanden en verschillen van mening ons toch niet definitief kunnen scheiden.

Een incidenteel en niet een symptomatisch karakter heeft het niet deelnemen van de C.H.U. aan dit kabinet. Dat nemen wij althans aan, totdat wij van het tegendeel overtuigd zouden raken, zo betoogde prof. Van Niftrik.

„Wij zullen niet doen als of onze neus bloedt, maar trachten in de naaste toekomst de christen-democratische eenheid, de christelijke eenheid zo te beleven en gestalte te geven, dat de drie confessionele partijen in Nederland steeds duidelijker de incarnatie en manifestatie van een waarachtig christelijke eenheid zullen worden. In die geest zijn wij hier deze beide dagen bijeen.”

Deskundige inleiders

ZO is het ook geweest tijdens de besprekingen in de discussiegroepen op vrijdag 14 mei en de plenaire zitting op zaterdag 15 mei. Ondanks het lokkende fraaie weer heeft men zich met overgave gewijd aan de talloze vele facetten van dit grote sociale vraagstuk van deze tijd. De conferentie werd op vrijdagavond bijgewoond door minister Smallegen en op zaterdagmorgen door minister Bot.

De worsteling met de bij nader inzien — voor dat nader bekijken was men bijeen — weerbarstige materie van de ontwikkelingshulp begon in de vier discussiegroepen, waar sprekers van de drie partijen hun vooraf aan de deelnemers toegezonden stellingen verduidelijkten.

Drs. B. J. Udink — de lijststaanvoerder van de prof. chr. groep A.R.-C.H.U. bij de Rijnmondverkiezingen — en drs. C. J. H. Bertholet spraken over „De wijze van hulpverlening en samenwerking”. Drs. H. G. M. Linnebank en drs. A. J. van der Meer behandelden „De vormen van hulpverlening en samenwerking”. Drs. J. F. van Campen en prof. dr. J. Verkuyl spraken over „Niet-commerciële particuliere ontwikkelingshulp en hun samenwerking met

Prof. dr. H. BERGEMA (A.R.)

de overheid.” En in discussiegroep IV stond dr. K. J. Hahn als enige inleider — dr. Berghuis was zoals gezegd verhinderd — nader stil bij „De verantwoordelijkheid van de christen-democraten ten opzichte van de ontwikkelingslanden.”

Nieuwe gedachte

UIT deze laatste discussiegroep kwam als een in het verband van deze materie nieuw punt naar voren de vraag of de overheid, i.e. de Nederlandse regering, niet het vormingswerk van particuliere organisaties — zoals politieke partijen, vakbeweging, studentenbeweging, onderwijsinstellingen, culturele instellingen en kerken — ten behoeve van ontwikkelingslanden financieel moet steunen, subsidiëren.

Dat gaat immers de financiële draagkracht van die particuliere instellingen — i.e. de politieke partijen — te boven. Wanneer zulk een subsidie, zo was de gedachte, aan een politieke partij zou toevallen, dan is dit niet aan de politieke partij „als politieke partij”, maar aan de politieke partij „als draagster van een bepaald aspect der ontwikkelingshulp.”

Ook moet volgens deze gedachte onderscheiden worden tussen vormingswerk, dat in Nederland ten behoeve van ontwikkelingslanden geschied (hier te lande gedurende kortere of langere tijd vertoevende personen uit die landen) en vormingswerk, dat door Nederlandse organisaties in de ontwikkelingslanden zelf plaatsvindt. Het laatste roept meer problemen op. Wat het eerste betreft was de genoemde gespreksgroep unaniem van oordeel, dat op korte termijn het verlenen van subsidie gerealiseerd kan en behoort te worden.

De argumentatie was, dat het inzicht, dat in het westen terzake van de opbouw van gezonde staatkundige en maatschappelijke verhoudingen in de loop der tijd is gevormd, ook onze geestverwanten elders in de wereld ten goede moet komen.

Ontwikkelingswerk

DE suggestie om het begrip „ontwikkelingshulp” om te dopen in „ontwikkelingswerk” kwam uit discussiegroep III en vond tijdens deze confe-

ontwikkelingslanden

rentie bredere weerklank. Deze suggestie sluit ook aan bij de ontwikkeling van de gedachten in de afgelopen jaren, ten gevolge waarvan de woordkeus met betrekking tot de zogenaamde minder-ontwikkelde gebieden wat genuanceerder werd: ontwikkelingslanden en ook „samenwerking met” naast „hulpverlening aan”.

Zonder bemoeizucht

IN aansluiting hieraan komen wij bij een ander, belangrijk discussiepunt, dat ook in de gezamenlijke zitting op zaterdagmorgen een niet onbeduidende rol speelde. (Wij kunnen in dit bestek nu eenmaal slechts hier en daar een greep doen.)

Enerzijds was er de opmerking (van de heer Bertholet), dat bij overdracht van (Westerse) technische kennis, kunde en bekwaamheid deze in een bodemloze put zouden verdwijnen wanneer niet tegelijkertijd althans een gedeelte van onze geestesgesteldheid — mentaliteit, rationalisme, de wil om vooruit te komen — zou worden overgedragen.

Anderzijds echter stonden velen hier toch kritischer tegenover. Prof. dr. H. Bergema — die in het forum op zaterdag prof. Verkuyl verving die toen verhinderd was — zei dat sommige westerse eigenschappen in het Westen al tot een zekere impasse geleid hebben en ook in de ontwikkelingslanden mogelijk tot een bepaalde impasse zouden kunnen leiden. Spr. dacht hierbij aan verschijnselen als bijvoorbeeld een teveel aan rationalisme en individualisme.

De mensen in de ontwikkelingslanden zullen ook hunnerzijds ons wellicht kunnen laten zien waar onze fouten en nadelen zitten. Wij zullen vanaf het begin bereid moeten zijn ook naar de kritiek op onze maatschappij te luisteren. Er moet samenwerking zijn, ook in de wijze waarop wij hulp geven. Dat is dan geestelijk tevens in ons eigen voordeel. Deze spreker ontkende overigens niet, dat bijvoorbeeld een zekere mate van individualisme en rationalisme ook in de ontwikkelingslanden nodig zal zijn.

De heer Udink leek het overdragen van onze geestesgesteldheid in die landen erg bemoeizuchtig. Hij meende, dat vooral innerlijk distantie bewaard moest worden. Alleen „hulp” wordt op de lange duur vervelend voor hen, die de hulp ontvangen en het verlenen van hulp zonder meer gaat tenslotte ook de gevers de keel uithangen. Ook hij wilde dus liever het woord hulp schrappen ten gunste van samenwerking. Hij achtte het beter, dat er opnieuw kapitaal van particuliere ondernemingen naar die landen gaat met daarnaast het laten zien van een geestesgesteldheid, welke bij een bepaalde produktie nodig is. Tevens moeten wij eerlijk laten blijken, dat wij er zelf ook aan verdienen willen. Dat begrijpen die landen ook beter en dat komt ten

goede aan een sfeer van vertrouwen, welke onderling moet groeien. Wij moeten niet gaan proberen een geestesgesteldheid, welke elders bij honderden miljoenen mensen is gegroeid, af te breken. Spr. maakte terzake een duidelijk onderscheid met de andere taak van zending en missie, nl. de verbreding van het Evangelie.

Prof. Bergema vertolkte dit als volgt: (er staat) maakt alle volkeren tot Mijn — niet tot uw — discipelen.

Welzijn van anderen

De heer Van der Meer beklemtoonde het belang van samenwerking tussen bedrijfsleven en overheid. De heer Linnebank onderstreepte, dat wij als christen-democraten continu het welzijn van anderen moeten beogen. Wij moeten ons realiseren hoever wij daar nog vandaan zijn. Dat geeft bescheidenheid ten aanzien van hetgeen men poogt te ondernemen. Spr. bepleitte de dialoog tussen die landen en ons. Wij moeten bereid zijn te praten. Daarbij moet vooral ook op persoonlijke contacten worden gelet om de persoonlijke behoeften en noden te peilen. Dat is nodig om tot een behoorlijke ontwikkelingspolitiek te komen.

Vanuit de conferentie werd nog de gedachte naar voren gebracht om vrijstelling van militaire dienst te verlenen aan jonge vrijwilligers, die uitgezonden worden naar ontwikkelingslanden. Een gedachte, welke weinig bijval verwierf en later meer genuanceerd werd door de suggestie om dergelijke vrijwilligers toch de helft van de tijd in technische militaire dienst op te roepen en de andere helft van de tijd te schenken.

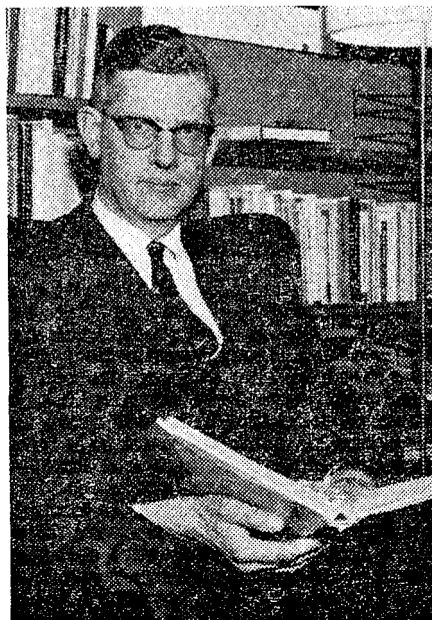
Realiteit

DE heer Hahn, de directeur van het internationale studie- en documentatiecentrum van de christen-democraten te Rome, beklemtoonde met nadruk, dat de ontwikkelingshulp niet is los te maken van de concrete politieke realiteit. Dat probeer wij wel eens teveel te doen. Dat is op zichzelf sympathiek, maar wij moeten toch echt de realiteit blijven zien. Wij hebben te maken met een „derde wereld” (overigens zag spreker wel verschillen tussen de ontwikkelingslanden respectievelijk in Zuid-Amerika, Afrika en Azië), welke niet wil kiezen — en dat is hun recht — tussen Oost en West.

Spreker wees daarbij op de belangrijke positie van de kleinere landen, welke de ontwikkelingslanden minder imperialistisch aandoen. Er zijn naar de heer Hahn meende reële mogelijkheden voor de christen-democratische partijen voor contact. Spr. onderstreepte nog eens de gedachte van opleidingscentra in bepaalde ontwikkelingslanden, waaraan deze partijen deel zouden kunnen nemen. De politieke ontwikkelingshulp is de laatste in de rij van hulpverleningen na zending/missie en bedrijfsleven. Het is van belang — al klinkt dat in onze oren misschien wat vreemd — dat geholpen wordt om in die landen een administratief-staatkundig kader te doen ontstaan, dat capabel is om een goede levens- en maatschappij-structuur te dragen.

Door de christen-democratische partijen in Duitsland en Italië is terzake al wat gedaan. Vooral de kleinere landen kunnen in dit opzicht helpen. Zij hebben niet zoveel geld om het alleen te doen en zij moeten dus samenwerken. Waar dit boven de krachten van de particuliere organisaties gaat, zou de overheid steun moeten verlenen.

Missie en zending kunnen geen christelijke staatkundige vorming geven. Zij zijn niet in staat onder hun invloed als christen gevormde (jonge) politici praktisch-politieke antwoorden te geven op de problemen waarvoor zij komen te staan. Zo komen die politici derhalve geïsoleerd te staan. Daarom is staatkundige kadervorming nodig. Wij

Drs. B. J. UDINK (C.H.U.)

• Vervolg op pag. 5

• *Vervolg van pag. 4*

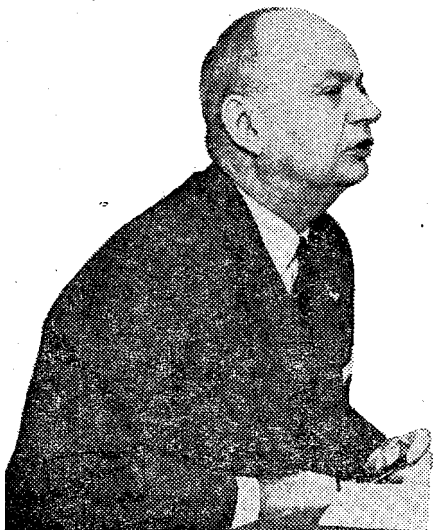
zouden voorzover nodig en mogelijk hierbij moeten helpen.

De heer Hahn wees er ook nog op, dat in de jaren 1960 tot 1964 de hulp van de communistische landen maar twee procent was van de westelijke ontwikkelingshulp. Het Westen investeert veel ten behoeve van de economisch-technische infrastructuur in die landen, wat baat brengt aan ontwikkelingslanden op lange termijn. Het Oosten zoekt het meer in hulp voor een aantal spectaculaire projecten op korte termijn.

De heer Buddingh zag wel bezwaren tegen subsidie aan politieke partijen voor hulp in die landen zelf. De heer Peeters kwam daarnaast echter nog eens onderstrepen de unanimiteit van discussiegroep IV ten aanzien van subsidie aan politieke partijen teneinde potentiële politici uit de ontwikkelingslanden in ons eigen land op te vangen en te vormen.

Epiloog

FORUM- en discussieleider prof. Lt. gen. b.d. Th. E. E. H. Mathon had een „slotwoord” nu het, na de vele

Prof. Lt. Gen. b.d.
TH. E. E. H. MATHON (K.V.P.)

geluiden over talloze facetten van deze materie, nog niet mogelijk was tot een afgeronde samenvatting te komen.

De ontwikkelingshulp wordt wat de coördinatie betreft gekenmerkt door chaotische omstandigheden, zowel internationaal als in ons land, o.m. door de verschillende departementen en de vele particuliere organisaties welke zich met deze zaak bezig houden. Er is zeer veel verwarring terzake en het is nog moeilijk om tot oplossingen te komen. Er valt nog veel te coördineren, ook wat betreft de internationale christen-democratische samenwerking op dit punt.

Het is verheugend, dat gebleken is, dat men deze zaak voorzichtig en genuanceerd wil benaderen. Daarbij drukt

men zich ook wel eens verschillend uit, terwijl men toch hetzelfde kan bedoelen.

Er zijn wel verwachtingen gewekt ten aanzien van de ontwikkelingshulp. Daar moeten wij voorzichtig mee zijn. Vooral voor jongeren moet „meer ontwikkelingshulp” geen „kreet” worden. Men wil misschien wel meer geld geven, maar zonder dat men weet kanalen te openen waardoor de hulp op de goede plaatsen komt. Wij moeten weten welke kanalen er zijn, op welke wijze die geopend kunnen worden en op welke wijze de hulp door die kanalen moet vloeien. Anders gaat het niet goed.

Spreker was er verwonderd over, dat ten aanzien van de hulp wel eens tegenover elkaar zijn gesteld of eigen belang of edelmoedigheid. Beide zijn in de mens aanwezig en zij moeten in de praktijk dus worden gecombineerd. Ook prof. Mathon stelde nog eens, dat wij aan de politieke kant van de zaak niet voorbij kunnen gaan.

Wij zullen moeten komen tot het volgen van bepaalde lijnen. De rol van de christenen daarbij is niet gering te achten. Het is goed, dat deze materie hier zo uitvoerig aan de orde is gekomen. In de toekomst zullen wij ditzelfde onderwerp nog meermalen samen moeten bespreken om te kunnen zeggen dat vooruitgang is gemaakt.

Afronding

PROF. VAN NIFTRIK dankte generaal Mathon voor zijn leiding en bracht ook de inleiders de dank van de equipe over.

Spreker had het gevoel, dat wij nog niet voldoende doordacht hebben, dat het komen in die ontwikkelingslanden met zich meebrengt het iets laten zien van de „christelijke” cultuur, ethiek, beschaving. Hij sloot zich aan bij hetgeen prof. Bergema gezegd had. Wij komen daar niet als pur-sang-christenen, maar met onze eigen tekortkomingen. Dat maakt ons een beetje deemoedig en dat maakt een dialoog goed mogelijk. Spr. dacht hier met name aan de eenheid des levens, welke wij wat uit het oog verloren hadden.

Wij hebben met elkaar op intense wijze meegedaan en wij moeten verder blijven denken, zo besloot prof. Van Niftrik, die er zeer verheugd over was, dat op deze twee dagen zoveel jongeren aanwezig waren.

Zo is ook deze conferentie weer achter de rug. Van het besprokene wordt door het N.E.I.-secretariaat een uitvoerig rapport gemaakt.

Het zou inderdaad een goede zaak zijn, indien — zoals ook tijdens de conferentie wel is geopperd — een N.E.I.-commissie deze belangrijke en velen in binnen- en buitenland zo sterk aansprekende materie tot object van verdere studie een concretisering zou maken.

Mr. W. de Kwaadsteniet

EERSTE KAMER

Prof. De Gaay Fortman en de fondsen

Bij de vaststelling van de begroting 1965 van het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft prof. De Gaay Fortman op 11 mei j.l. in de Eerste Kamer enkele behartigenswaardige opmerkingen gemaakt over de wens van de werknemers-vakbeweging om te geraken tot fondsvorming in verband met het vraagstuk: van de ongeorganiseerde werknemers:

„Het is begrijpelijk, dat de georganiseerde arbeiders zich ergeren over de klaploperij van de ongeorganiseerden. Verleden jaar heb ik bij de behandeling van het begrotingshoofdstuk van Sociale Zaken, naar aanleiding van het feit, dat de tegenwoordige Minister van Verkeer en Waterstaat in de Tweede Kamer had gevraagd, zich eens duidelijk uit te spreken, hoe men tegenover de vakbeweging stond, gezegd, dat ik geen enkele waardering heb voor de ongeorganiseerden. Wij staan echter voor het feit, dat door de ontwikkeling van het arbeidsrecht het verschil tussen georganiseerden en ongeorganiseerden verdwenen is.

Dat verschil, zo men wil een zekere bevoorrechtiging van georganiseerden boven ongeorganiseerden, kwam het duidelijkst tot uitdrukking bij de vrijwillige werkloosheidsverzekering, zoals wij die voor de tweede wereldoorlog kenden, die, gecombineerd met de subsidieregeling van het Werkloosheidsbesluit 1917, een maatschappelijk logische bevoorrechtiging gaf aan de georganiseerden. Wie zelf zorgde, werd doorvoor beloond. Men probeert nu echter langs de weg van allerlei constructies zekere tegemoetkomingen aan de georganiseerden tot stand te brengen. Ik vraag mij af, of het erg gelukkig is, dat men daar zoveel tijd en vernuft in steekt, maar in elk geval, mijnheer de Voorzitter, het streven, dat bij sommige vakverenigingen bestaat, naar fondsvorming met de bedoeling, daaruit een deel van de contributie aan georganiseerden terug te betalen, acht ik hoogst bedenkelijk. In de eerste plaats wil ik een praktische vraag stellen. Hoe wij men dat over de gehele linie bereiken? Men loopt het gevaar, dat het systeem, dat men voor ogen heeft, zal uitlopen op een onderscheid tussen georganiseerden en ongeorganiseerden en niet tussen georganiseerden en ongeorganiseerden. De vakbeweging is groot ge-

worden door offers en het is een verloochening van haar verleden, wanneer zij op deze wijze, gebruikmakende van een zekere machtspositie, er naar streeft de georganiseerden minder contributie te laten betalen dan nodig is. Ik heb grote waardering voor het standpunt van de Algemene Nederlandse Metaalbedrijfsbond, een bond, die een modern vakverenigingsbeleid voert, als bewijs waarvan ik gaarne wil noemen de uitstekende brochure over vakbeweging en onderneming, die hij heeft uitgegeven. Hij heeft gezegd, dat hij voor de terugbetaling van een contributie niets gevoelt, omdat hij geen stuivertjesbond is en dat ook niet wil zijn. Terugbetaling van contributie zal verslappend werken op de toewijding van de leden en hoe wil men de vakbeweging haar belangrijke en onmisbare taak in het maatschappelijk leven laten vervullen zonder de toewijding der leden? Het streven te geraken tot terugbetaling van contributie aan georganiseerden, doet naar mijn overtuiging onrecht aan de georganiseerde Nederlandse arbeider. Het is een verborgen gebrek aan zelfvertrouwen in eigen werkkraft. Ik loop natuurlijk het risico, dat men mij zal brengen onder de categorie van hoogleraren, die zonder op de hoogte te zijn menen, dat zij een oordeel over de vakbeweging mogen hebben, maar ten slotte behoort de vakbeweging ook tot mijn vak. Men zou overigens in de kring van de vakbeweging iets minder gevoelig kunnen zijn voor opmerkingen, die van buiten de vakbeweging over haar worden gemaakt.

Zou men de fondsen willen besteden voor het vormings- en scholingswerk van de vakbeweging, dan zou ik dat een veel aanvaardbaarder constructie achten, omdat het vormings- en scholingswerk van de vakbeweging het bedrijfsbelang, het ondernemingsbelang en het algemeen belang dient.”

De heer Schipper bracht bij die gelegenheid het „gouden kalf” der steeds stijgende ziekenhuiskosten op het senaats-tapijt:

„Er wordt reeds de opmerking gemaakt, dat de ziekenhuizen steeds duurder worden en hoe langer men wachten moet, hoe duurder de ziekenhuisbouw gaat worden. Er is blijkbaar iets met de ziekenhuis-

• *Vervolg op pag. 8*

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

kh

Kampert en Helm n.v.
HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12
AMSTERDAM C.
TELEFOON 94 80 22*

KEH SCRIPT

Voor gecarboniseerde formulieren

Ribbens' Dekkleedenfabriek

„DE BARONIE”

HAVERMARKT 1 - BREDA
TELEFOON 01600 - 36478

Fabriek van dekkleden,
markiezen, kampeertenten, vlaggen,
• *suppleqoimw*

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

HYDRAULISCHE PERSEN
IN ALLE UITVOERINGEN
Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
T. MOOI
Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR GELDERLAND

CONVECTOREN
voor KOLEN, OLIE en GAS, **FIRMA**
zowel voor WOONKAMERS als **T. VIETS**
voor KANTOREN, ZALEN etc.
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

MODERNE MENSEN
KOPEN 'n' Modern
MONTUUR BIJ
PRUMMEL
OPTICIEN
ZIEKENFONDS LEVERANCIER
KERKENWJK 17A - TEL. 3313 - VEENENDAAL

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKENNED INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Tropisch hard- en fijnhout Fijnhouthandel STAPELKAMP

Verhuellweg, Doesburg,
Tel. 08334-2160 b.g.g. 08330-5562

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten
met jaarlijkse controle voor privé en zaken
Assurantiemakelaar L. van den Beukel
Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:
Makelaar L. van den Beukel
Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

Wilt u apart gekleed gaan? Koopt dan bij

MODEHUIS
de Windt

WAGENINGEN

MAGAZIJN „HET ANKER”

Hoofdstraat 94 - 96 - Veenendaal
Zeer voordelige aanbieding in
Terlenka vallen en gordijnen
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

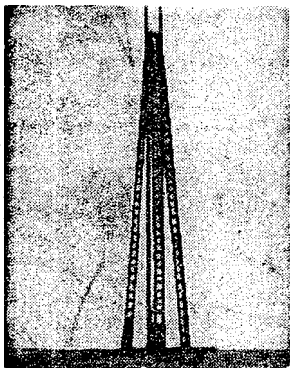
J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

Bouwbedrijf Jac. van der Niet

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Tel. 01719 - 2748 - Noordwijk aan Zee

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstempels -
perkoenpalen - heipalen - boompalen - afra-
steringspalen - piketten - ook gecreosoteerde
palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766 -

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

Houdt u
van uw

koeien,
kippen en
varkens?

Wij ook!

Daarom leveren wij u
rundvee-
pluimvee-
en varkens-

voeders

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co

GRAANHANDEL

Terschuur - Tel. 03426 - 303

WASHINGTON WILDT

WELKE BETEKENIS moet worden toegekend aan het opschorten van de Amerikaanse bombardementen op doelen in Noord-Vietnam? Had men in Washington aanwijzingen, dat er wel met het communistische regime in Hanoi te praten zou zijn, als de luchtaanvallen gestaakt zouden worden? Was er reden om aan te nemen, dat de Sowjetunie door het voortduren van de bombardementen in een bijzonder moeilijke positie zou worden gebracht — een positie, waarin ook de Verenigde Staten haar liever niet willen hebben? Was een te verwachten ingrijpende stap van communistisch China aanleiding tot het opschorten van de bombardementen? Was het terwille van de Amerikaanse publieke opinie of het toenemend gebrek aan begrip bij de bondgenoten, dat Washington dit belangrijke besluit nam? Of was het uitsluitend een paniekerige toestand in de hoofdstad van Vietnam het voornaamste motief van president Johnson en diens politieke en militaire plannemakers? Men ziet: er waren mogelijkheden genoeg en het is dan ook geen wonder, dat er in de afgelopen week heel wat over gespeculeerd is. De hervatting van de aanvallen na bijna een week heeft daar niets mee te maken. Dat de Amerikanen niet zomaar de luchtaanvallen hebben opgeschort, bleek in het begin van deze week, toen een kettingexplosie van de Amerikaanse luchtbasis Bien Hao bij Saigon een enorme ravage maakte. Zou een dergelijk voorval in de afgelopen maanden het sein voor een serie represaille-maatregelen zijn geweest, nu waren het de Amerikanen zelf, die iedereen uit het hoofd trachtte te praten, dat het hier een geval van Vietcong-sabotage betrof.

Poging invloed van Peking uit te schakelen

FACTOREN

Ongetwijfeld is het een reeks van factoren geweest, die president Johnson er toe gebracht hebben, tijdelijk af te zien van het bombarderen van doelen in Noord-Vietnam. Het is een bekend feit, dat de Verenigde Staten zich door hun bondgenoten in de steek gelaten voelen. Zij draaien alleen op voor de strijd, die zij in een deel van Zuidoost-Azië leveren om te voorkomen dat het in handen van de Chinese communisten of hun handlangers komt. De vroegere Amerikaanse ambassadeur in Saigon, Cabot Lodge, heeft bij wijze van spreken de gehele wereld afgerisid om steun te zoeken voor de Amerikaanse politiek met betrekking tot Vietnam. Men heeft hem overal vriendelijk ontvangen en morele en hoogstens nog wat technische hulp voor de Zuidvietnamezen toegezegd. Maar daar is het bij gebleven. Zulks was het geval, toen de Amerikanen nog geen doelen in Noord-Vietnam bombardeerden.

Het was niet anders, toen Lodge vorige maand door Azië trok om de noodzaak van het militaire optreden van de Verenigde Staten in Vietnam nog eens te onderstrepen. Waar hij kwam ontmoette hij meestal kritiek of scepticisme en verlangde men toezeggingen, dat het Amerikaanse optreden bepaalde grenzen zou kennen. Zo lekte uit, dat de Japanse premier er bij Lodge op had aangedrongen, dat Hanoi, de hoofdstad van Noord-Vietnam, niet gebombardeerd zou worden.

DE PRAKTIJK

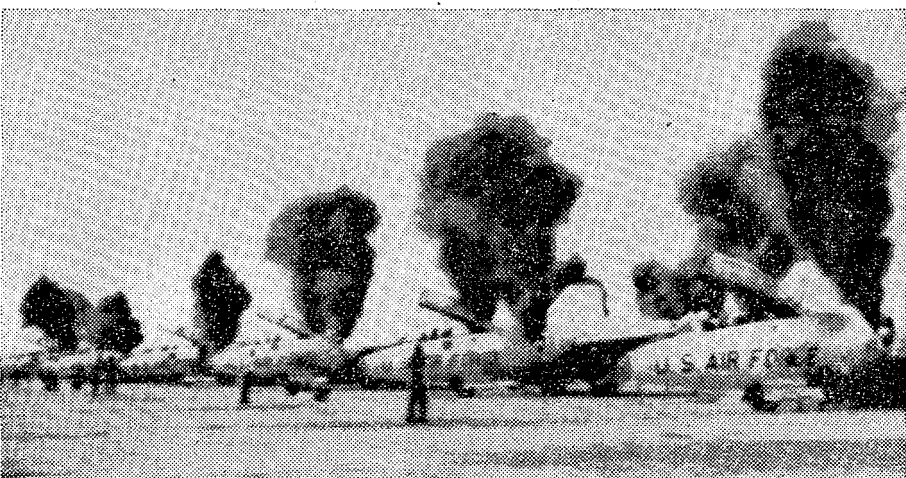
Ook in de Verenigde Staten hebben velen het gevoel gekregen, dat de oorlog in Vietnam nu niet bepaald een zaak is, waarvoor zij warm kunnen lopen. De kritiek neemt toe, ook onder de leden van het Congres. Foto's en reportages, die wat meer laten zien van het werkelijke karakter van de strijd

in Zuid-Vietnam, zijn hier niet vreemd aan. Langzaam maar zeker wint de overtuiging veld, dat het succes van de Vietcong niet moet worden toegeschreven aan enkele duizenden uit het noordelijk deel van Vietnam geïnfiltreerde communisten, maar aan de manier, waarop de Vietnamese burgerlijke en militaire leiders te Saigon in de afgelopen jaren hebben gemeend, de Vietcong te moeten bestrijden. De strijd tegen de communistische rebellen, die aanvankelijk ook zo kon worden genoemd, had een totaal karakter gekregen. Dat betekende, dat niets en niemand werden ontzien, dat hele dorpen werden platgebrand, als rebellen regeringsstroepen hadden aangevallen, dat met gevangen genomen rebellen korte metten werd gemaakt en dat politieke tegenstanders hun leven geen ogenblik zeker waren.

Dat was al zo in de tijd dat Ngo Dinh Diem nog president was. Het is niet anders, nu de militairen de lakens uitdelen. De strijd voor de democratische vrijheden van het volk van Zuid-Vietnam heeft al lang een ander karakter gekregen. De Amerikanen hebben zulks tot hun schade ervaren.

GEBLEVEN

Na president Kennedy zag ook Johnson zich genoodzaakt, de Amerikaanse interventie in Vietnam voort te zetten. Als de strijd in Zuid-Vietnam een zuiver lokaal karakter zou hebben gehad, zouden de Amerikanen zich nooit er in hebben gemengd. Zij zijn echter in Zuid-Vietnam gebleven en hebben zich steeds meer ingelaten met de gevechten tegen de Vietcong en tenslotte ook met in „eigen huis” opzoeken van de Noordvietnamezen. Zij deden dat slechts in de overtuiging, dat Zuid-Vietnam uit handen van de communisten moest worden gehouden. Een nederlaag in Zuid-Vietnam zou tweemaal zo veel schade hebben gehad: in de eerste

Zo ziet een vliegveld in Zuid-Vietnam er uit, als bommenwerpers opstijgen om doelen in Noord-Vietnam te bestoken. De rookwolken worden bij het starten van de motoren geproduceerd.

OP ZOEK NA

Ook op deze wijze moeten worden geleverd. Met ten

plaats zou een Amerikaanse het vertrouwen van de politieke landen in de betrou van de Verenigde Staten noot ernstig hebben geschou zou de val van Zuid-Viet van Zuidoost-Azië hebben digd en de agressors Hanoi in belangrijke mober gemoedigd, door te gadhu overingsoorlog.

De Amerikaanse minus enkele dagen geleden noblg „China wil thans geen bo Wat het wel wil is Zuidi is de reden, waarom de fan Vietnam zijn en waarom z blijven, hoe de bondgva Verenigde Staten, die aag deel van de verantwooid Washington willen overer over denken en hoevegrit optreden ook in eigen lamo

BEPERKIN

Het betekent echter dat Amerikaanse optreden Vie daardoor niet aan beperk o hevig zou zijn. In feite A kaanse militaire appara Vie zelfs zeer beperkt, in zijder enige, waarnaar het keve het voorkomen van eadm sche machtsovername inid deel er van. Totdusver z i hun toevlucht genomenet barden van doelen in brd deel, om zoveel als mog d voerlijnen en de „voch van de Vietcong onbruik m De grootscheepse lichte ben echter niet kunne dat de gevechten in het Z n l heid zijn toegenomen, p van de Vietcong veel stlij zijn geworden en dat als ondenkbaar moet wordc de Amerikanen en de Zms regeringstroepen zich in et verre toekomst slechts in haven in zwaar bewaak str zoals nu reeds het geval de rikanen, die zich op en inu de luchtmachtbasis Da Mev

Men heeft zich de laad liseerd, dat de Vietcong we anders moet zijn dan eep tranten uit het Noorden. en gaat de overtuiging groda men onder de Vietcong va, a geen zuiver communist aa genheid meer is en dat er s is van een volksbewegie e instrument in de handen r co nisten en als gevolg daool Hanoi en Peking is gew

EERSTE S

Het was dan ook begr d der deze omstandighede ere vo Staten het de moeite vo een nieuwe poging aan de tot een vreedzame oplo van Vietnamese probleem te E lag evenzeer voor de haan ste stap daartoe het o ter de bombardementen op arl noorden van Vietnam w d lijk hoopte men in Wash d hevighe luchtaanvallen de mu sche leiders in Hanoi aad hadden gezet. Zij moeten dat de Verenigde Staten s h

UITWEG IN VIETNAM

HANOI EEN KANS GEVEN

moed-Vietnam de strijd tegen de Vietcongrebellen et ten pantserwagens bereikt men daar vaak niets.

in Noord-Vietnam. De Chinese communisten stellen alles in het werk om te voorkomen, dat hun greep op het bewind in Hanoi zou kunnen verslappen. Zij zijn er op uit, de zaken zoveel mogelijk toe te spitsen om Ho Tsj Minh nog meer afhankelijk te maken van de steun van Peking. Aan de andere kant staan de Russen te trekken, die er evenveel belang bij hebben als de Amerikanen, dat communistisch China er niet in zal slagen, zijn invloed in de rest van Azië uit te breiden. De Russen willen duidelijk op onderhandelingen aansturen. Zij willen daar van tevoren echter niet met de Amerikanen of de Britten over praten, omdat de Amerikanen partij in het conflict zijn en de Engelsen zich in ruil voor steun voor hun Maleisië-politiek min of meer onvoorwaardelijk achter de Amerikaanse Vietnam-politiek hebben geschaard. Moskou laat het contact lopen via Frankrijk, dat graag de indruk vestigt, een tussenpositie in te nemen tussen de Sowjetunie enerzijds en de Verenigde Staten en Engeland anderzijds.

De Russische minister van buitenlandse zaken Gromyko sprak in Wenen meer dan twee uur met zijn Franse ambtgenoot Couve de Murville over Vietnam. Zij ontmoetten elkaar aan een door de Rus georganiseerd ontbijt, dat volgens Franse 'insiders' meer weg had van een banket. Hetgeen wel tekenend voor de situatie mag worden genoemd.

NIET LEUK

China vindt dit gepraat over onderhandelingen helemaal niet leuk. Enige tijd geleden heeft het zich genoodzaakt gevoeld, toch ook iets te zeggen over een zekere bereidheid tot onderhandelen. Het Volksdagblad, dat te Peking verschijnt, maakte een zeer voorzichtige toespeling op de mogelijke tactische voordelen van onderhandelingen met de 'imperialisten', onder bepaalde omstandigheden. Sindsdien heeft het blad echter herhaaldelijk duidelijk gemaakt, dat er geen wijziging is gekomen in China's verwerping van een regeling van het Vietnamese vraagstuk door besprekingen, zolang de Amerikaanse troepen in Vietnam blijven. En enkele dagen geleden bevatte hetzelfde blad een artikel, waarin werd ontkend, dat China toenadering had gezocht tot

Washington voor onderhandelingen over Vietnam. Ook de Sowjetunie blijft aandringen op het terugtrekken van de Amerikaanse strijdkrachten uit Vietnam. In een rede ter gelegenheid van het bezoek van de Indische premier Sjastrri zei premier Kosygin in Moskou, dat de Verenigde Staten hun prestige zouden kunnen verhogen door zich uit Vietnam terug te trekken.

Moskou zal echter niet de Amerikaanse terugtocht als voorwaarde stellen voor het openen van onderhandelingen. In feite is het zo, dat de Russen niet graag geheel Vietnam in handen van communistisch China zouden zien. Volgens Washington zou dit voor Moskou een enorm prestigeverlies binnen het communistische blok zijn.

GEVAAR BLIJFT

Intussen blijft het duidelijk, dat de onenigheid tussen communistisch China en de Sowjetunie het gevaar waarin de vrije wereld zich bevindt, niet vermindert. Minister Rusk verklaarde, geen enkele mogelijkheid te zien voor samenwerking met Moskou tegen Peking. Ten dele omdat het een familieruzie is tussen twee kampen, die de wereldrevolutie aanhangen en het zgn. kapitalisme willen zien ondergaan en ook de democratie en ten dele omdat zij beiden het kapitalisme nog als de vijand zien. De Chinees-Russische breuk is onherstelbaar, tenzij de Verenigde Staten een van de beide landen rechtstreeks zou aanvallen of een andere communistische regering, zoals die van Noord-Vietnam, door middel van geweld zou trachten te vervangen. Dit laatste heeft de commissie voor buitenlandse zaken van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden nog maar kort geleden uitgesproken. Een Chinese overwinning in Zuidoost-Azië ten koste van de Verenigde Staten zou de Russen echter ook in een moeilijke positie brengen. Deze zou er toe kunnen leiden, dat Moskou gedwongen wordt, zijn politiek van vreedzaam samenleven helemaal op te geven en terug te keren naar de zeer agressieve stalinistische koude oorlog.

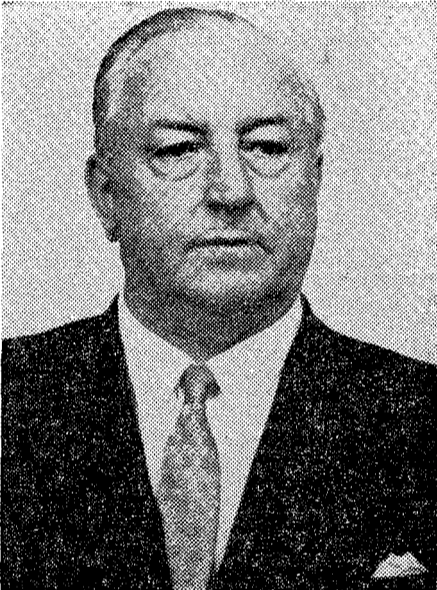
Men ziet, dat er wel degelijk grenzen zijn voor het Amerikaanse optreden in Azië. Het zal de grote kunst zijn, daarbinnen te blijven opereren, met toenemend succes. db

Aandacht voor ALFONS GORBACH

kandidaat bij Oostenrijkse verkiezingen

BEHALVE in België worden morgen ook in Oostenrijk verkiezingen gehouden. Gaan de Belgen een nieuw parlement kiezen, de Oostenrijkers moeten een nieuwe president aanwijzen. Deze moet de plaats innemen van de onlangs overleden president Adolf Schärff, die tot de socialistische partij behoorde. Bij de verkiezingen van morgen wordt deze partij vertegenwoordigd door de burgemeester van Wenen, Franz Jonas. De (r.k.) Oostenrijkse volkspartij heeft zich achter de vroegere kanselier Alfons Gorbach geschaard. Aangezien het tot een na-oorlogse traditie behoort, dat het Oostenrijkse volk de voorkeur geeft aan een socialistische president, worden de kansen van burgemeester Jonas hoog aangeslagen. De heer Gorbach is echter geenszins kansloos, omdat de aanhang van beide partijen in grootte niet veel van elkaar verschilt.

GORBACH werd op 2 september 1898 in Imst in Tirol geboren als zoon van een spoorwegbeambte. Hij studeerde rechten en behaalde de doctorstitel. Gedurende de eerste wereldoorlog was hij aan het Italiaanse front, waar hij zware verwondingen

opiep, hij verloor een been en werd bij verschillende gelegenheden onderscheiden. In de dertiger jaren maakte hij deel uit van de gemeenteraad van Graz. Later werd hij lid van de landdag en de landsregering van Steiermark. Na de Anschluss van 1938 werd hij uit zijn functies verwijderd. De jaren tussen 1938 en 1942 en 1944-1945 bracht hij door in de concentratiekampen Dachau en Flossenbürg.

NA zijn bevrijding sloot hij zich aan bij de Oostenrijkse volkspartij. Hij pleitte voor het verzoenen van de politieke tegenstellingen in het land en voor het zetten van een streep onder het verleden om iedereen in de gelegenheid te stellen, mee te doen aan de opbouw van Oostenrijk. Toen de Oostenrijkse volkspartij bij verkiezingen stemmen bleef verliezen, besloot kanselier Raab een beroep te doen op Gorbach. En in april 1961 werd Gorbach bondskanselier. Hij maakte enkele buitenlandse reizen om de grote mogelijkheden duidelijk te maken, waarom Oostenrijk aansluiting bij de E.E.G. (Europese Economische Gemeenschap) niet als onvereenigbaar met zijn vrijwillig aanvaardde neutraliteitspolitiek beschouwde. Maar in Moskou kreeg hij een afwijzend antwoord.

AL spoedig bleek er van de hervormingsplannen van Gorbach echter weinig terecht te komen. Hij leunde meer en meer tegen de conservatief-gezinde krachten in de C.V.P. en verzuisde maatregelen te nemen, toen de socialisten hun zaken wat beter gingen aanpakken. Na de verkiezingen van november 1963 duurde het vier maanden, voordat een nieuw coalitiekabinet kon worden gevormd. De 'onderhandelingen', die aan het tot stand komen van de coalitie voorafgingen, hadden de positie van Gorbach dermate verzwakt, dat zijn partijgenoten al naar een andere kanseliers-kandidaat waren gaan uitzien. Zij vonden die in Klaus, die eerst de partijleiding en daarna het kanselierschap van Gorbach overnam. Ruim een jaar geleden keerde Gorbach naar Steiermark terug om daar opnieuw 'Obmann' te worden. Zal hij het morgen kunnen bolwerken tegen de burgemeester van Wenen, Franz Jonas? db

kaasgucht de communis- begraafheid taten bondgesche voorts l-Viet de rest ebbereenvou- rs king en mpen aan- ad hun ver-

ninsk zei noigende: n oorlog. 'uizie'. Dit de anen in uror zullen dgevan de le aag een ooeid van vever ook vegrip dit l moet.

IN terdat het len Vietnam epe onder- site Ameri- ar Vietnam zijden. Het : keven, is eemunisti- e inidelijke er zij ook nenet bom- in rdelijke nog de toe- 'vochuren' 'uik maken. chten heb- meinderen, et 2n hevign, o positie l stelijkt te at lfs niet ordrcht, dat le 2n amese i in et al te lts en hand- aak stingen", val de Ame- n iurt van Ja bevinden. laand gere- ongs wel iets n eeep infil- len en meer grot dat wat ig vs al lang nist aangele- it ere sprake egin een in- en v commu- da ook van ewo

ST egrit dat on- derenigde e vonden, n den om pple van het te e. En het hart een eer- t oten van op l in het i warblijke- (Vas) dat de i dministika- aan adenken- ten beseffen, ten s harder

zullen toeslaan, als de situatie in het Zuiden zich blijft verslechteren. Zij moeten zich dan ook realiseren, dat uitbreiding van de Vietnamese oorlog Noord-Vietnam in nog sterkere mate afhankelijk zal maken van communistisch China, ja dat het ogenblik kan aanbreeken, waarop het Chinese Rode leger dit deel van Vietnam binnentrekt — om het nooit meer te verlaten.

Het was dus niet onmogelijk, dat men in Hanoi in de verleiding zou worden gebracht, het meer gematigde Russische standpunt te steunen om het verlies van de eigen zelfstandigheid te voorkomen. Maar nogmaals, meer dan een mogelijkheid was het niet en men moet er dan ook niet van opkijken, dat de bombardementen op Noord-Vietnam al weer zijn hervat.

FELLE STRIJD

Dit neemt niet weg, dat er achter de schermen fel wordt gestreden om het behouden of het verkrijgen van invloed

VERLIES VOOR BELGISCHE COALITIE-PARTIJEN?

IN België worden morgen parlementsverkiezingen gehouden. Hoog zijn de verwachtingen van de beide grote partijen, die in de afgelopen vier jaren samen hebben geregeerd, niet gespannen. Het lijkt er op, dat zij zich al hebben neergelegd bij onvermijdelijke verliezen. Deze zouden haar voornamelijk door als paddestoelen uit de grond verzezen splinterpartijen worden aangedaan, die een gunstige voedingsbodem hebben gevonden in de algemene ontevredenheid over het optreden van de rooms-rode coalitie.

DE GROOTSTE

Het zal vooral interessant zijn te vernemen, of de Christelijke Volkspartij (r.k.) de grootste partij van België zal blijven. Totdusver had de C.V.P. 96 zetels in de Kamer van Afgevaardigden en de socialisten hadden er 84. De mogelijkheid is nl. niet uitgesloten, dat het verlies in de gelederen van de C.V.P. belangrijk groter zal zijn dan dat in het kamp van de socialisten. Als er dan opnieuw sprake zou kunnen zijn van de vorming van een coalitie-kabinet van de grote partijen, zou het niet een rooms-rode, maar een rood-roomse combinatie worden.

PROBLEMEN

Aan het hoofd er van zou een socialist komen te staan. De nieuwe premier van België zou waarschijnlijk Paul Henri Spaak heten. Dat zou tot nieuwe problemen leiden, omdat de socialisten ongetwijfeld van hun ten opzichte van de C.V.P. versterkte positie gebruik zou-

Paul Henri Spaak, de socialistische minister van buitenlandse zaken van België. Premier in een volgend kabinet?

den maken om het regeringsbeleid van de afgelopen vier jaren meer in de door hen gewenste richting om te buigen. Zo ver is het echter nog niet. Ook de socialisten hebben hun eigen moeilijkheden met ontevreden mensen. En daarvan is het eigenzinnige optreden van de 94-jarige Vlaamse socialist Kamiel Huysmans niet eens het grootste probleem.

LIBERALEN

Verwacht wordt, dat de liberalen profijt zullen trekken van de grote onte-

vredenheid onder de zes miljoen Belgische kiezers, die morgen van hun stemrecht gebruik mogen maken. Het is zeker niet uitgesloten, dat zij vooral bij de C.V.P. heel wat stemmen zullen wegkopen. Ook de Vlaamse nationale volksunie zal er ongetwijfeld in slagen, nog meer stemmen weg te kapen bij de C.V.P. De socialistische partij zal aan deze groepen wat minder stemmen moeten afstaan dan haar partner uit de coalitie. Daar staat echter tegenover, dat zij in Wallonië, waar zij altijd haar kracht heeft moeten zoeken, op rake klappen zal moeten rekenen. Het samengaan van de B.S.P. met de 'Vlaamse' C.V.P. heeft daar veel kwaad bloed gezet. En de splinterpartijen, die uit de onderlinge twisten voortgekomen zijn, zullen er ongetwijfeld garen bij spin-

MOGELIJKHEDEN

Intussen blijft het verstandig, de huid van de beer niet te verdelen, voordat het beest geschoten is. Wellicht zal de vrees, dat de C.V.P. na de verkiezingen van morgen wel eens overheerst kan worden door de B.S.P., ook al lijden beide partijen verliezen, voor vele ontevredenen, die zich toch het meest bij de C.V.P. 'thuis voelen' aanleiding zijn, zich nog eens te bedenken. Aan de andere kant kan de geringe kans, dat de B.S.P. als grootste partij uit de bus kan komen en haar positie als regerende partij belangrijk kan versterken, voor socialistische twijfelaars reden zijn, het toch nog maar eens met de B.S.P. te proberen. Een derde mogelijkheid blijft evenwel, dat ontevredenen en twijfelaars zich uit protest tegen de gang van zaken van de afgelopen vier jaren tot de oppositiegroepen wenden, omdat zij er van uit kunnen gaan, dat de C.V.P. en de B.S.P. toch gelijkelijk in de verkiezingsmalaise zullen delen. db

Stichting van de Arbeid loopt te stroef

De vele noodkreten, die de afgelopen weken zijn geslaakt over het steeds twijfelachtiger worden van het voortbestaan van de Stichting van de Arbeid worden door velen niet serieus genomen. Zoals bekend heeft de weigering van de centrale werkgeversorganisaties tot medewerking aan fondsen voor het terugbetalen van contributies aan georganiseerde werknemers, het bestuur van de Stichting van de Arbeid in twee kampen verdeeld. De werkgevers willen dergelijke fondsen, indien overeengekomen, betrekken bij de beoordeling van nieuwe c.a.o.'s.

Nu is in het recente verleden al eens eerder de kreet geslaakt, dat de Stichting van de Arbeid op springen staat, maar een dergelijke exclamatie is veelal de meest stellige verzekering, dat het Stichtingsbestuur het onderling weer snel eens wordt.

- *Samenwerkingsorganen op de helling?*
- *Meer bezinning is nodig*

Het is daarom begrijpelijk, dat ook nu op de noodsignalen niet zo veel acht gegeven wordt. In het verleden is wel duidelijk gebleken, dat centrale werkgevers- en werknemersorganisaties dit privaatrechtelijk toporgaan voor de samenwerking op maatschappelijk terrein niet gauw in de steek laten. En maar gelukkig ook.

Toch zal men thans niet al te lichtvaardig moeten rekenen op een snelle oplossing van de moeilijkheden. Juist wanneer er van alle kanten geroepen wordt, dat men het eens moet worden en dat men bereid is tot een gesprek, terwijl de oplossing steeds uitblijft, dan is voorzichtigheid geboden.

Het is namelijk onmiskenbaar, dat de werkgeversgroeperingen minder toegankelijk zijn geworden dan in het verleden wel het geval was. Althans op centraal niveau lijkt men het been stijf te houden. In werkgeverskring is zelfs al een garantieregeling ontworpen om in de toekomst die ondernemingen financieel bij te staan, die door stakingsacties worden getroffen. Dit is een verschijnsel, dat tot nog toe in Nederland onbekend was en dat te denken geeft.

De voorzitter van het C.N.V., de heer J. van Eibergen, heeft zich op een bijeenkomst in Leeuwarden bereid verklaard tot een gesprek. Hij gaf er de voorkeur aan dit gesprek althans voorlopig een meer vertrouwelijk karakter te geven en net daartoe achter de schermen te doen plaats vinden, een plaats waar de werkelijke beslissingen nogal eens plegen genomen te worden.

Het Convent

De heer H. H. Wemmers, voorzitter van het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers in Nederland heeft daarna op de jaarvergadering van het Verbond in Scheveningen niet nagelaten de heer Van Eibergen duidelijk te maken, dat hij deze uitnodiging graag aanvaardt. Het lijkt zo, dat er binnen het Convent van Chr. Sociale Organisaties nog wel gepraat kan worden. Het met elkaar eens worden is echter ook daar nog niet altijd een eenvoudige zaak.

Hoe het buiten dit Convent ligt, is echter ook een hoogstbelangrijke zaak, want zonder de medewerking van de andere werkgeversverbanden en de beide andere vakcentrales zal de Stichting van de Arbeid niet weer op gang kunnen komen.

Minister Veldkamp heeft in de Eerste Kamer ook reeds zijn teleurstelling uitgesproken over het stokkende overleg in de Stichting van de Arbeid. De Sociaal-Economische Raad, het publiekrechtelijk toporgaan van het Nederlands bedrijfsleven, noemde hij in een adem, want daar gaat het allemaal ook nog al stroef. Dit is overigens niet te verwonderen, want, wanneer men de Kroonleden buiten beschouwing laat, verschilt de samenstelling van de S.E.R. niet zoveel met die van het Stichtingsbestuur.

Minister Veldkamp noemde dit een stap terug vergeleken bij de verworvenheden van na de oorlog. Een delicaat punt is nog, dat behalve de kwestie van de contributiefondsen ook het punt van de uitkering-in-eens in de Stichting aan de orde moet komen. Wordt echter de eerste zaak niet geregeld, dan valt van de zijde van de werkgevers een uiterst geringe medewerking te verwachten inzake een uitkering-in-eens. Van de zijde van de vakbeweging zal men zich dit ongetwijfeld realiseren, zodat men hier terwille van de uitkering-in-eens nog wel wat water in de wijn zal willen doen als het gaat om de contributiefondsen.

Lang niet alle vakbonden staan immers te trappelen van ongeduld, om de

contributies te kunnen terugbetalen. De drie metaalbedrijfsbonden hebben zich al vierkant uitgesproken tegen dergelijke terugbetalingen en nog deze week verklaarde de heer L. C. van Dalen, voorzitter van de Prot. Chr. Bond van Vervoerspersoneel, afkerig te zijn van contributiefondsen. Deze bond voelde meer voor fondsen ter financiering van het scholings- en vormingswerk van de vakbeweging, een voorstel waarmee de werkgevers op centraal niveau ook reeds ingestemd hebben.

Bezinning

De heer Wemmers vroeg op de jaarvergadering van het werkgeversverbond om bezinning op de crisis in de verhoudingen tussen de werkgevers- en werknemersorganisaties. Juist nu het overleg kennelijk een moeilijke periode tegemoet gaat, achtte hij bezinning nodig met het oog op de toekomst van ons land en ons bedrijfsleven. Hij vond dat het van weinig verantwoordelijkheidsbesef zou getuigen, indien niet alles gedaan werd om een schadelijke ontwikkeling te stuiten. De ontwikkeling van de sociale verhoudingen is een principiële zaak en daarom de volle aandacht waard, aldus de heer Wemmers.

Bij de standpuntbepaling in deze problematiek ging vorige week de voorzitter van de Ned. Chr. Vereniging van Hoger Personeel op de jaarvergadering van de vereniging in Lunteren nog wat verder. Ir. B. van der Lugt verklaarde, dat de samenwerking aan de top van het bedrijfsleven in Nederland onvoldoende gedragen wordt door de onderbouw van de werkgevers- en werknemersorganisaties. Hij zou het daarom niet erg vinden als er eens enkele ruiten sneuvelden van het organisatiegebouw in Nederland. Hij vond een frisse wind wel gezond om de mufte lucht, die in het gebouw hangt, wat te verdrijven. De heer Van der Lugt vond ook dat het sociale beleid in Nederland enigszins te lijden krijgt van „kamergeleerdheid“.

Er zijn heel knappe en ingewikkelde constructies opgesteld, zoals voor vermogensaanwasdeling en voor medezeggenschap, maar deze dingen spreken de gewone man in de fabriek niet aan. Het gesprek tussen werkgever en

J. VAN EIBERGEN
... bereid tot gesprek ...

H. H. WEMMERS
... uitnodiging graag aanvaarden ...

werknemer moet wat dichter bij de gewone man komen, wat dichter bij de werksituatie in de onderneming. Hiervan zou naar zijn mening veel goeds te verwachten zijn. De organen voor de samenwerking tussen werkgevers, werknemers en regering zouden daarom op de helling moeten, aldus dit wat meer radicaal geluid van het "hoger personeel". Er blijft zo in Nederland nog voldoende stof voor bezinning.

Soc. mdr.

PROF. DE GAAY FORTMAN EN DE FONDSEN

• vervolg van pag 5

bouw niet in orde, want de adviseur van de Minister, prof. Muntendam, sprak op een vergadering van de Bond van R.K.-Ziekenfondsen, sprekende over ziekenhuisvraagstukken, over „de dans om het gouden kalf“, met deze woorden herinnerend aan de tocht der Israëlieten door de woestijn, zich echter niet bekommerend om de vraag of de Minister nu moest worden vergeleken met Mozes of met Aäron.

Kan de Minister, gelet op het steeds duurder worden van de ziekenhuisbouw, daarover cijfers geven en kan hij daaromtrent nadere mededelingen doen. Wil de prijs betaald worden, ook door de ziekenfondsen, dan is in het overleg, dat plaats heeft, wel de vraag aan de orde, hoeveel per bed deze ziekenhuizen gaan kosten.

Het ligt voor de hand, dat de stijging van de kosten voor het bouwen en aanbouwen van ziekenhuizen onmiddellijk van betekenis is voor de ziekenhuistarieven, zowel voor de verplicht verzekerden, de vrijwillig verzekerden als de niet verzekerden.

Zoals men weet was de heer Schipper bij wijze van spreken nauwelijks uitgesproken of de verzekeringsmaatschappijen, die u en onze ziektekosten graag willen vergoeden, kondigden aan hun toch al niet onaanzienlijke premies per 1 augustus met 50% te zullen verhogen. . .

De heer Schipper, die dat bepaald niet uitgelokt heeft, roerde in de Eerste Kamer dus wel een bijzonder actueel onderwerp aan.

Lucht- en waterverontreiniging

Dat deed hij ook met betrekking tot de lucht- en waterverontreiniging.

Voorzichtig als deze parlementariër is, gaf hij de bewindsman in overweging dit steeds nijpende wordende probleem niet alleen voor de Randstad, doch voor geheel Nederland te doen bestuderen. Wij menen dat de minister het advies van de heer Schipper dient te volgen. Het kabinet waarvan Z.E. deel uitmaakt, kan er grote eer aan behalen. Wij geven de wijze woorden van onze senator hier gaarne door. Men zal het er ook buiten de Randstad roerend mee eens zijn:

„Met betrekking tot de luchtverontreiniging mag ik vragen: welke reactie is er van de industriegemeenten gekomen op deze belangrijke circulaire?“

Ten aanzien van de watervoorziening zij opgemerkt, dat de Minister erop wijst, dat problemen van ruimtelijke ordening, waterstaat, landbouw en recreatie aan de orde zijn, zodat er met Sociale Zaken en Volksgezondheid nog vier departementen bij dit steeds moeilijker wordende probleem zijn betrokken.

De commissie, die zou worden ingesteld (of, naar wij hopen, reeds

is ingesteld, want deze memorie van toelichting zal waarschijnlijk al een jaar geleden zijn opgesteld), zal zich beperken tot de Randstad Holland. Gelet op de spreekwijze: „In de beperking toont zich de meester“, begrijp ik deze beperking wel, doch mijn vraag is, of het, gezien de omvangrijkheid van het vraagstuk en het daarbij betrekken van wel vijf departementen, aanbeveling zou verdienen, het vraagstuk in breder verband dan de Randstad Holland te bezien. Klachten over waterverontreiniging komen ook uit andere provincies.

De Algemene Nederlandse Wielrijders Bond, de A.N.W.B., heeft ons enige dagen geleden toegezonden een brochure, waarvan de titel luidt: „Vuil water bedreigt ons welzijn“. Daarin trof mij naast verschillende andere beschouwingen hetgeen over de watervervuiling in ons land wordt medegedeeld. In het bijzonder viel mij daarin op blz. 9 op het kaartje van Nederland inzake de vervuiling van de wateren. Ik moge de Minister in overweging geven, nader te bezien, of de commissie, die ik zoëven noemde, zich moet blijven beperken tot de Randstad Holland of eventueel nog een tweede instantie zich met deze vervuiling zal kunnen bezighouden en een oplossing daarvoor zoeken.“

POLITIEK EN RIJNMOND

IEMAND zei vorige week tegen me: Die hele Rijnmondgeschiedenis is een waardeloos gedoe. Alleen de kift van de kleinere gemeenten om Rotterdam dwars te zitten. Dames en heren luisteraars, dat was een dwaas opmerking. Even dwaas trouwens als een andere die beweerde dat de instelling van het openbaar lichaam Rijnmond niets anders was dan een verkapte annexatie ten bate van Rotterdam.

Zulke opmerkingen maken alleen tegenstellingen en de bedoeling van het nieuwe orgaan de Rijnmondraad is juist te trachten tegenstellingen uit de wereld te helpen.

Coördinatie

Of er dan tegenstellingen zijn? Natuurlijk zijn die er. In Rijnmond even goed als ergens anders. Tegenstellingen tussen allerlei belangen, verschillen van inzicht soms tussen de verschillende gemeenten.

De belangen en de wensen moeten dus gecoördineerd worden. Er moet samenspel zijn. Nu zou men van heel het Rijnmondgebied een grote gemeente kunnen maken met meer dan een miljoen inwoners op een gebied van 400.000 ha. Dat zou een onbestuurbare gemeente worden. Het contact tussen bestuurders en bestuurden zou helemaal verdwijnen. Het zou de dood in de pot zijn voor de democratie.

Daarom is het juist zo nuttig dat de regering Rijnmond als een soort overkoepelend orgaan in het leven heeft geroepen. De gemeenten blijven bestaan, behouden grotendeels hun eigen taak, maar een aantal onderwerpen van gemeenschappelijk belang worden in de raad van Rijnmond gezamenlijk bezien. Dat biedt grotere kans op overeenstemming dan wanneer alle 24 gemeenten ieder op eigen houtje opereren.

Die onderwerpen zijn in de wet op Rijnmond geregeld. Daaronder valt niet zoals in een publikatie van één der partijen stond, het bevorderen van nijverheidsonderwijs, noch wat een andere partij suggereerde: het tegengaan van de vervuiling van straten en plantsoenen, het aanleggen van speelgelegenheden vlak bij uw woning of het bouwen van sportzalen. Dat zijn geen taken voor Rijnmond, maar voor de gemeentebesturen.

Leefbaar

De voornaamste taak van Rijnmond zal zijn om het zich dynamisch ontwikkelende Waterweggebied bewoonbaar en leefbaar te houden.

Leefbaar, d.w.z. dat u in dat gebied moet kunnen werken, dat u en ik er ons brood kunnen verdienen voor onszelf en voor ons gezin.

Leefbaar, dat betekent, dat wij er moeten kunnen wonen, goed kunnen wonen.

Leefbaar, dat wil ook zeggen, dat ik me niet opgesloten moet voelen in een grote huizenzee, maar dat ik de gelegenheid moet hebben er eens even uit te trekken, de vrije natuur in, frisse lucht in te ademen.

Dacht u dat dit vanzelf ging? Natuurlijk niet.

Om de leefbaarheid te behouden en te vergroten, zal met zorg met de beschikbare ruimte moeten worden gewoerd. Men kan de grond maar één keer gebruiken. Als er fabrieken staan kan het niet tegelijkertijd recreatiegebied zijn. En als er woningen gebouwd zijn, kan men het niet gebruiken voor de tuinderij.

De Rijnmondraad zal straks zorgvuldig moeten bepalen, waar nieuwe industrieterreinen kunnen komen en waar woningen, waar recreatie en waar het gebied agrarisch moet blijven.

Men zal de werk- en woongebieden goed moeten scheiden. Niemand vindt het leuk vlak onder de rook van fabrieken te wonen. Niemand vindt het prettig zijn ramen te moeten sluiten, omdat het buiten zo stinkt.

Er zal gelegenheid moeten zijn er uit te trekken. Er zullen recreatiegebieden moeten zijn, waar men zich een dag vrij kan voelen, waar men nog iets van de schepping kan beleven. Maar dan zullen die gebieden, of dat het strand is, de Brielse Maas of wat anders, goed bereikbaar moeten zijn. Dat betekent niet alleen goede wegen, bruggen en wellicht nog meer tunnels, maar dat betekent ook goede verbindingen met bussen, met een metro of andere middelen van vervoer. Wij leven

Rotterdam tot Hoek van Holland één zee van huizen en fabrieken was, als Voorne en Putten helemaal zou worden volgebouwd, als er nergens meer een groene vlakte zou zijn, als de lucht zwart of grijs zou zien van de rook en de dampen.

Zo is het gelukkig nog lang niet in ons Rijnmondgebied. Maar zo mag het ook nooit worden. Dan zou er van leefbaarheid geen sprake meer zijn.

Verantwoordelijkheid dragen

Heeft dat alles nu iets met christelijke politiek te maken?

Ja, inderdaad. Juist met christelijke politiek.

Want als het om leefbaarheid gaat, dan gaat het om de mens. Om de naar Gods beeld geschapen mens. Die mens moet in vrijheid kunnen leven en zich kunnen ontplooiën. Die mens moet in zijn leven en werken verantwoordelijkheid kunnen dragen. Verantwoordelijkheid jegens God, verantwoordelijkheid jegens de naaste.

Kijk, dat is juist de opdracht voor christelijke politiek, te zorgen dat de mens zijn plaats behoudt in de schepping, in de ontwikkeling der dingen. De overheid is er immers u ten goede. Dat is geen eenvoudige opdracht. Maar het is een opdracht die voortvloeit uit het grote gebod „God liefhebben boven alles en de naaste als zichzelf“.

Gezamenlijk

Die opdracht willen de twee grootste Protestants-Christelijke partijen in Rijnmond trachten te vervullen. Zij willen dat gezamenlijk en eensgezind doen. Daarom komen de A.R.P. en de C.H.U. samen met één lijst uit onder de naam P.C.G. A.R./C.H., daarom zullen zij in de raad van Rijnmond één fractie vormen. Dat is een verheugende zaak. Daardoor kan het christelijk poli-

tieke geluid sterker klinken. En daarom vragen wij ook uw steun voor de lijst van de P.C.G., lijst 4.

Of dat nu betekent dat alle meningsverschillen tussen A.R. en C.H. opgelost zijn?

Natuurlijk niet! Er is ook geen sprake van fusie of zoiets. Dat zal trouwens op landelijk niveau moeten worden uitgewerkt.

Maar in Rijnmond zullen christelijk historische en anti-revolutionaire, uitgaande van dezelfde christelijke levensbeschouwing en van hetzelfde grote gebod, zo eendrachtig mogelijk trachten de problemen te overwinnen. Het gaat om handel en verkeer, om havens en industrie, om woningen en recreatie, om zuiver drinkwater en zuivere lucht, om goede wegen en bruggen en goede middelen van openbaar vervoer. Het gaat om al die belangen. Niet alleen om industrie, niet alleen om recreatie of zuivere lucht, maar om een zo harmonisch mogelijke samenbundeling van al die belangen.

Want al die zaken moeten dienen om binnen het Rijnmondgebied het leven zo te maken, dat de mens die er zijn werk en zijn woonplaats vindt, er de ruimte vindt, letterlijk en geestelijk, om zich in vrijheid als schepsel Gods te kunnen ontplooiën.

Daaraan wil de Protestants-Christelijke Groep (A.R./C.H.) van harte meewerken. Wij weten heel wel dat wij de toekomst niet in handen hebben. Dat de ontwikkeling vaak spot met al onze menselijke voorspellingen en verwachtingen.

Maar wij weten ook, dat wij gehoorzaam dienen te zijn aan onze opdracht. Het gaat om de mens en die mens is, naar de Bijbel zegt, van onschatbare waarde.

Daarom wekken wij alle Protestantse Christenen binnen het Rijnmondgebied van harte op, bij de verkiezingen op 2 juni hun stem uit te brengen op de lijst van de P.C.G. A.R./C.H., lijst 4. Udink.

Scholieren en politiek

REEDS een aantal jaren leefde in de Arjoskring de gedachte dat er meer gedaan moet worden om de scholieren nauwer bij de politiek te betrekken.

Dit betreft niet alleen die scholieren die reeds belangstelling voor de politiek hebben, maar ook die leerlingen wier belangstelling nog gewekt moet worden.

Zoals dat meestal gaat werd er een commissie ingesteld, die eens na moest gaan of er iets gedaan kon worden. De commissie kweet zich van haar taak en produceerde een nota waarin werd voorgesteld om onder scholieren en politieke quiz of wel een Poliquiz te organiseren. Men meende dat zo op speelse wijze de politieke belangstelling en de belangstelling voor de organisatie gestimuleerd zou kunnen worden.

Samen

Het hoofdbestuur van de Arjos zag iets in de voorstellen. Maar, zo vroeg men zich af, waarom zouden wij alleen een dergelijke actie op touw zetten?

Wij praten zo vaak over de eenheid van ARP en CHU. Is het nu niet mogelijk dat de FCHJG en de ARJOS gezamenlijk iets gaan doen. Praten is nuttig en studeren is zinvol, maar waarom kunnen de beide organisaties zich niet gezamenlijk presenteren via een actie als de Poliquiz?

Met het bestuur van de FCHJG werd het plan besproken. Ook daar voelde men voor gezamenlijke activiteit. En zo werd eind 1961 een commissie ingesteld, die tot taak kreeg een politieke quiz te organiseren onder een bepaalde categorie scholieren. De commissie werd paritair samengesteld: twee FCHJG-ers en twee Arjossers. De voorzitter behoorde tot de FCHJG; het secretariaat werd door de ARJOS waargenomen.

De commissie besloot de eerste quiz onder leerlingen van kweekscholen (openbare en protestants christelijke) te gaan organiseren. Bij dit besluit speelde vooral de overweging een rol, dat de a.s. onderwijzers een nieuwe generatie mee zouden gaan opvoeden. Een politieke injectie zou hen derhalve geen kwaad doen.

Kweekscholen

De directeuren van de kweekscholen werden aangeschreven en circa 20 scholen reageerden positief op onze vraag of wij een quiz mochten organiseren.

Het verrassende was dat de openbare en andere niet-protestantse scholen in de meerderheid waren. Zij reageerden over het algemeen het meest spontaan; zij waren het ook die zich zeer enthousiast toonden.

Een groot aantal scholen reageerde helemaal niet. Helaas!

De commissie meende dat met de 20 scholen een quiz georganiseerd kon worden.

In de periode oktober 1962 tot en met maart 1963 werden de wedstrijden gespeeld. Winnaar werd de Rijkskweekschool te Meppel. De finale werd via de NCRV uitgezonden. De belangstelling van de zijde van de leerlingen was zeer groot. Het aantal bezoekers bij de wedstrijden — die 's middags of 's avonds werden gehouden — varieerde van 40 tot 250. In de vorm van muziek, zang of sketches zorgden de leerlingen meestal zelf spontaan voor omlijsting.

Het initiatief en de actie zelf kregen ook een gunstig onthaal bij de pers.

Lycea

Besloten werd met de Poliquiz voort te gaan. Nu zou een andere groep leerlingen worden bewerkt.

Ditmaal werden daarvoor de leerlingen van de lycea uitgekozen. Alle rectoraten werden begin 1964 aangeschreven. Zij kregen het verzoek mee te werken aan de actie. Het resultaat viel tegen. Ongeveer 200 scholen werden aangeschreven, hiervan antwoordden 21 scholen positief, een tiental afwijzend, terwijl een groot aantal scholen helemaal niet reageerde. Het aantal openbare scholen was nu even groot als het aantal protestants christelijke. Van deze 21 scholen trokken er zich — toen de actie reeds begonnen was — nog 5 terug, zodat er 16 overbleven.

Wanneer u bedenkt dat het aantal lycea ongeveer drie keer zo groot is als het aantal kweekscholen, dan zult u begrijpen dat het aantal deelnemende scholen enigszins teleurstellend was.

Toch werd met de actie doorgegaan en de organisatoren hebben daar geen spijt van gehad. Ook de Poliquiz onder deze leerlingen was wat de wedstrijden betreft een succes. Het meeleven van de leerlingen was minder dan bij de kweekscholen.

De finale kon op 26 april — dank zij de hartelijke medewerking van de NCRV — in een programma van een uur worden uitgezonden. In deze finale streden de teams van het Utrechts Montessori-lyceum te De Bilt en van het Hervormd Lyceum te Amsterdam met elkaar om de overwinning.

Het Utrechts Montessori-lyceum ging met de eer strijken. De NCRV stelde voor de leden van beide teams een boekenbon beschikbaar.

't Gaat niet vanzelf

Het organiseren van een quiz kost heel veel tijd. Voordat er een wedstrijd kan plaatsvinden moet er heel wat geregeld worden.

Teneinde alles zo goed mogelijk te laten verlopen heeft de commissie een wedstrijd-reglement opgesteld. Dit reglement bepaalt dat ieder team uit zes leden bestaat. Hun namen moeten — met die van twee reserves — veertien dagen voor de wedstrijd bij het secretariaat van de commissie bekend zijn.

Deze namen worden dan weer doorgegeven aan de quiz-master, zodat hij vast aan de namen kan wennen. Ieder team krijgt zes vragen over actuele binnenlandse politiek.

Naast dit verplicht onderwerp mag het team kiezen uit: buitenlandse politiek, parlementaire geschiedenis, staatsinrichting of sociale politiek.

Verreweg de meeste teams kiezen buitenlandse politiek en een enkel team staatsinrichting. De andere keuzeonderwerpen komen niet aan bod.

Voor een goed antwoord kan een teamlid zes punten krijgen, maar wordt de vraag niet beantwoord door degene aan wie de vraag is gesteld, dan krijgt hij slechts drie punten. Om de juistheid van de antwoorden te toetsen en om de puntenwaardering vast te stellen is er bij iedere wedstrijd een jury aanwezig. Deze jury bestaat uit de quiz-master en twee anderen. Hiervoor wordt meestal een beroep gedaan op een CH- en een AR-raadslid of kiesvereniging-bestuurder in de plaats waar de wedstrijd wordt gehouden. Tot onze vreugde constateren wij dat wij praktisch nooit vergeefs een beroep op een notabele doen. U begrijpt dat het heel wat voeten in de aarde heeft voordat alles rond is.

En dan zwijgen wij nog maar over de 32 vragen, die voor iedere wedstrijd opgesteld moeten worden. Voor ieder team, voor ieder onderdeel 6 vragen en 3 reserve-vragen.

Het lijkt zo simpel, maar het valt tegen als je in enkele weken tijds voor 8 wedstrijden telkens 32 verschillende vragen moet hebben. Want de vragen mogen niet te moeilijk zijn en voor ieder team even zwaar.

Wij quizen door

Soms vragen wij aan leerlingen: Wat vinden jullie nu zelf van zo'n quiz, wordt de politieke belangstelling er door versterkt? Het antwoord is dan meestal: Ja, je wordt gedwongen de kranten nauwkeurig te lezen en je krijgt meer oog voor allerlei achtergronden. De politiek gaat meer voor je leven.

De medewerking van de scholen die meededen was voortreffelijk. Eigenlijk zou er op dit punt veel meer en regelmatig iets moeten gebeuren. Zo valt er aan te denken om op deze manier leerlingen van Ulo-scholen, en technische scholen te benaderen. Vooralsnog zal de benadering van de schooljeugd jaarlijks tot één categorie beperkt moeten blijven. Wij moeten maar hopen dat ook hierbij de gestage druppel de steen uitholt.

Wij gaan door, dat staat vast.

D. C.

• De **Dominicaanse republiek** heeft sinds het begin van de opstand op 24 april j.l. geen rust gekend. Nog steeds strijden de aanhangers van junta-generaal Imbert Barreras en die van de opstandelingen-leider Caamana met elkaar. De positie van de 21.000 Amerikaanse militairen komt enigszins in de lucht te hangen nu zij niet in staat blijken de strijdende partijen uit elkaar te houden. Amerika gaat inzien dat het een keus moet doen. Deze keus schijnt nu definitief in het voordeel van Caamana uit te vallen.

Nadat Harriman zondag j.l. verklaarde dat de communisten geen leidende rol in de opstand spelen, kon men veronderstellen dat de teerling in Washington ten gunste van de verbannen president Bosch gevallen was. Dit bleek inderdaad het geval te zijn omdat berichten spraken over een geheime overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Caamana waarbij het de bedoeling scheen te zijn dat een vroegere minister van Bosch, Guzman, een overgangsregering zou vormen. Dit alles is weer in de lucht komen te hangen omdat de junta van Imbert daar — uiteraard — niet voor voelt en omdat ook kolonel Caamana van oordeel is dat president Johnson zich teveel met de binnenlandse aangelegenheden bemoeit. Het ziet er naar uit dat het wapengeweld een beslissing moet brengen; daarbij zijn Imberts' militairen de sterksten, doch het volk staat duidelijk aan de kant van Caamana.

• **West-Duitsland** heeft ook een teerling geworpen door diplomatieke betrekkingen met Israël aan te knopen. De politieke breuk tussen Bonn en een aantal Arabische landen, die daarop volgde, maakt op de buitenwacht niet de door Nasser verlangde indruk, omdat deze tegen-actie niet de erkenning van Oost-Duitsland impliceert en omdat drie belangrijke Arabische staten, Marokko, Tunis en Libië het voorbeeld van Nasser en de zijnen niet volgden.

wereldnieuws in vogelvlucht

Niet alleen de gewetens der West-Duitsers zijn door de krachtige houding van bondskanselier Erhard enigszins gesust, de positie van de Bondskanselier in de komende verkiezingsstrijd is duidelijker en dus beter geworden. Het langdurige staatsbezoek dat het Britse vorstelijk paar momenteel aan West-Duitsland brengt zal zelfs in verband met de stembus, de C.D.U. ook zeer welkom zijn.

• **Israëls** premier Esjkol heeft zijn positie eveneens versterkt. Hij begint allengs uit de schaduw van Ben Goerion te treden. Dit wordt niet alleen bewerkstelligd door het aanknopen van diplomatieke betrekkingen met Duitsland, doch ook door de zelfstandigheid, die hij binnen zijn partij, de Mapai, demonstreert tegenover de oude „leeuw van Juda“.

Het aanbod van Esjkol aan de Arabische burenen om vredesonderhandelingen te beginnen, geeft zijn politiek temeer een eigen stempel.

De breuk in de Arabische geleerden doet dit aanbod zelfs niet zinloos schijnen, indien men let op hetgeen presi-

dent Bourguiba van Tunis op 22 april in gelijke zin voorstelde.

• In **Engeland** hebben de kiezers de conservatieven aan een grote zege geholpen bij de Raadsverkiezingen. Zij wonnen niet minder dan 562 zetels waar tegenover Labour en de liberalen respectievelijk 419 en 213 verloren. Het Engelse liberalisme zag daardoor z'n in oktober 1964 behaalde voordelen weer volledig teniet gedaan. Labour kan uit deze stembus de les trekken dat de staatsnationalisatie impopulair is. Werd de harde economische politiek van Wilson, gelet op de economische moeilijkheden waarin Engeland zich bevindt, nog geaccepteerd en misschien zelfs gerespecteerd, het berijden van socialistische beginselstokpaardjes is de Labourpartij niet ten goede gekomen.

Wilson kan moeilijk het met krappe meerderheid genomen Lagerhuisbesluit over het witboek tot hernationalisatie van de staalbedrijven weer ongedaan maken, maar overweegt het indienen van het definitieve wetsontwerp op te schorten. Hij zal dan echter goed doen de doctrinaire diehards in zijn partij het zwijgen op te leggen.

Men kan van dit alles leren dat niet

het compromis tussen zelfstandige politieke partijen, doch juist het compromis tussen groepen binnen één partij de politieke rust in een land ernstig kan schaden.

• **Rood-China** heeft z'n tweede atoombom doen exploderen. Deze was zo krachtig als die, welke de Amerikanen in september 1945 boven Hiroshjima lieten vallen. Hierdoor is Rood-China, zonder z'n achterstand op Rusland en de Verenigde Staten te hebben ingelopen een echte atoommogendheid geworden. Dit zal niet nalaten de verhouding tussen Moskou en Peking te beïnvloeden en ook de strijd in Zuid-Vietnam. Weliswaar heeft Hanoi het Amerikaanse aanbod om onderhandelingen te beginnen weer eens afgeslagen en zijn de Amerikaanse bombardementen op Noord Viet Nam weer begonnen, maar toch is opmerkelijk dat geruchten over op handen zijnde besprekingen veelvuldiger worden. Dit kan er op wijzen, dat Peking zich ook de risico's van het atoommacht zijn meer bewust wordt.

• **Pakistan en India** hebben een bestand gesloten, waardoor het grensconflict zich niet verder zal uitbreiden.

De reis van premier Sjastrri naar Moskou heeft de betrekkingen tussen India en Rusland nog meer verbeterd, zodat Pakistan in zijn wat wonderlijke vrijage met Peking rekening moet houden met een minstens gelijkwaardige relatie waarvan zijn tegenstander, India, deel uitmaakt.

• Een rust bewerkstelligd door evenwichtsverschijnselen tekent zich ook af op **Cyprus** waar Grieks- en Turks-Cyprioten een oplossing schijnen te naderen.

Athene houdt daartoe Makarios onder druk, terwijl de Turken hun volksgeboten op het benarde eiland vermoedelijk duidelijk hebben gemaakt dat het moederland zich weinig meer kan permitteren inzake bombardementen, luchtladingen of invasies.

De Amerikanen bereikten via voortdurende druk op beide groepen een resultaat, dat althans het bloedvergieten deed ophouden.

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

WESTLAND

**Kuyvenhoven
is een bijzondere zaak**

U merkt het aan de bediening. Deze is aandachtig, vol belangstelling voor hetgeen u zoekt, hetgeen u wilt.

U merkt het aan de collectie, die groot, goed en mooi is.

U merkt het aan de prijzen — altijd is er iets goeds, dat voordelig is.

U merkt het aan de service: het is serieuze raad, die u krijgt, ze willen u echt helpen bij

Kuyvenhoven
Textiel - Meubelen - Confectie

'S-GRAVENZADE
MAASDIJK
HOOGVLIET

N.V. J. v. Rijn M.zn.

'S-GRAVENZANDE - TELEFOON 01748 - 2841
Leveranciers van:

- KUNSTMESTSTOFFEN
- POOTAARDAPPELEN
- TURFSTROOISEL
- COMPOST EN POTGOED
- BESTRIJDINGSMIDDELEN

Levering franco door het gehele land.
Vraagt offerte.

lingerie - corsetterrie

De Lier - Naaldwijk - Markt 49, Delft - Beeklaan 366,
Den Haag - Herenstraat 107-109, Voorburg.

Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

H. HORTENSIOUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

**NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0.1740 - 48 08

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien.

Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:
BLOOT'S
schildersbedrijf

G. van Genderen
GOUDA - RHIJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

n.v. verenigde brandstoffenhandel

v/h s. d. boon en firma p. de vroedt turfsingel 5 gouda

**DEN HAAG
EN OMSTREKEN**

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

INNEMEE & ZOON N.V.
BEGRAFNISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 28808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

dL DRUKKERIJ LAKERVELD

periodieken/catalogi/folders/handelsdrukwerk
uitgever vakblad voor de meubelindustrie

den haag • loosduinseweg 1079 • telefoon 070-392330*

LAK- EN VERFINDUSTRIE
v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

LEIDEN EN OMSTREKEN

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm., 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijnsburg. Tel. 01718-3476.

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG
Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

Leiden: Breestraat 65 tel. 21800
Oegstgeest: Geversstr. 41 tel. 52917
Alphen a. d. Rijn: v. Mandersloostraat 60
Leiden • Oegstgeest • Alphen a/d Rijn

AUTOHOTEL POST OEGSTGEEST

AUTO:

- verhuur
- spuitierij
- verkoop
- service
- stalling

het beeld
der
va-
de-
ren

1915

Profiteren van de oorlog

Ook gij kunt profiteren van de oorlog, zo kondigde een grote advertentie in de dagbladen aan, begin mei 1915. Want door de oorlog kunnen wij onze bloembollen niet exporteren en wij moeten proberen ze in het binnenland te plaatsen. Wilt u een reuzenpakket bloembollen?

Dit zit in het pakket: vooreerst 100 gladiolen, onmisbaar voor perken en als snijbloem onovertroffen. Voorts 100 dubbele anemonen in 20 kleuren. Ze bloeien de hele zomer met duizenden dubbele bloemen. En dan nog 50 Perzische ranonkels in drie kleuren. Dat is 250 bloembollen, samen voor één gulden.

Op zich zelf al een bijzonder aanbod. Maar men krijgt er nog iets op toe ook. Een Indische wonderbol, die een bloem geeft van een halve meter hoogte, zonder dat de plant water of aarde behoeft. De naam is Arum Cornutum Cutatum Sauromatum.

Dat is het dan, en het is duidelijk, dat ook de advertentiekolommen leerzame stof leveren voor deze rubriek.

Op dezelfde advertentie pagina in dezelfde krant stond een aanbod van sigaren. Het merk is "Bram". Ze kosten 2 cent per stuk, maar wie een hele kist van 100 Brammen koopt, krijgt nog korting op deze prijs.

Er worden ook sigaren van drie cents per stuk aangeboden, maar dat is dan ook iets bijzonders: zij winnen het van alle andere sigaren in "krijt witte brand en in fijne geur en smaak".

De kruidenier adverteert ook: de blauwe rozijnen kosten 25 cent per pond, de gele 30 cent, de suiker 26 cent per pond. Gewone havermout kost 15 cent per pond, maar de Quaker Havermout wordt in pakken verkocht à 22 cent.

En tenslotte de aardappelen. Twee soorten zijn zeer in trek. De Wetten en Rode Star. De laatste zijn de duurste, en zij kosten per korf van 35 kilo 2 gulden. De andere soort, De Wetten, is een stugger aardappel, maar goedkoper, 1.50 per 35 kilo. En tenslotte: wil men een foto laten maken, de goedkoopste zijn de zgn. tip-top-foto's, iets groter dan een postzegel. Zij komen op 25 cent per dozijn.

Men kon in het voorjaar van 1915 profiteren van de oorlog en er waren ook heel wat mogelijkheden om te profiteren ondanks de oorlog.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP.A.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

BIJNA had ik dit schrijven in een typisch Britse brievenbus geïllustreerd, zo'n ronde, als u weet wat ik bedoel, toen ik merkte dat ik een gleuf zocht in een soort transformatorhuisje. Het kwam door de Britse Week in Amsterdam, welke de hoofdstad op Londen doet gelijken, als je tenminste maar genoeg fantasie hebt om de Amstel voor de Theems aan te zien, het Rijksmuseum voor de Tower en het Paleis op de Dam voor Buckingham Palace.

De straten zijn herschapen in verkeersaderen met winkels, die alleen nog maar Engels kunnen spreken. De vlaggen wapperen, alleen Union Jacks, en er lopen mannen met bolhoeden door de straat, die er uitzien of zij voor het eerst van hun leven zo'n kaasbol op het hoofd gedrukt hebben. Het is dan ook de eerste keer. Op het midden van de vorige week zijn op het stadhuis aan een aantal bekende Amsterdammers, onbekenden voor de Londenaren, parapluïen, bolhoeden en exemplaren van de Times uitgereikt, waarna ik een der gelukkigsten met zijn nieuw verworven onderscheiding naar huis zag fietsen. Een typische Brit.

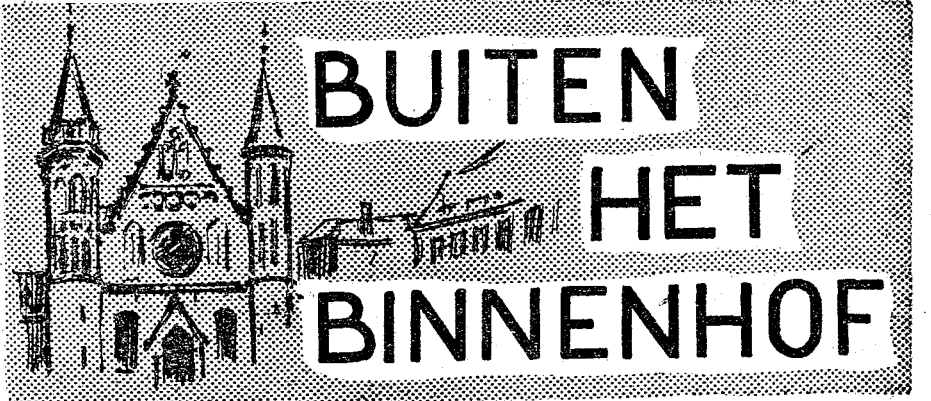
Vandaag is Prinses Margaret en haar echtgenoot gekomen Dubbeldeksbussen rijden naar Amstelveen en hier en daar komt men een Bobby tegen of een verdwaalde Engelse toerist die zich afvraagt of hij nu nog Londen niet uit is.

Toch vond ik het een charmant idee een Britse Week te houden. U weet dat bijzondere banden mij met het Verenigd Koninkrijk binden en dat ik nogal op traditie ben. Amsterdam kent weinig traditie meer. Vroeger mocht je niet op de kleine steentjes voor het paleis lopen. Dat was een traditie. Maar niemand wilde gehoorzamen. Nu mag het. En daarom doet niemand het. "De gein is er af", zeggen ze hier. O ja, er is nog een traditie. In de Pijlsteeg. Daar is een proeflokaal, waar je, met de handen op de rug — je eigen handen en je eigen rug — vooroverbuigen moet om het eerste teggie van een kelkje vaderlands vocht af te drinken. Dat is een traditie waaraan iedere Amsterdammer zich houdt! Als hij dat lokaal tenminste weet te vinden. Maar verder... ja, oude matrassen in de grachten mikken en vuilnisbakken omschoppen en niet naar de honden kijken, althans niet naar hun doen en vooral niet naar hun laten...

Ah, misschien leren de Britten gedurende de Britse Week ons Amsterdammers enkele betere tradities. Want u moogt van de Engelsen zeggen wat u wilt — ze verstaan het toch niet — tradities hebben ze!

Nu willen de Amsterdamse heremodemagazijnbezitters dat wij Amsterdammers met zo'n bolhoed gaan lopen, de uitvinding van een zekere mijnheer Bowler. Die voor de firma Lock een herehoed heeft ontworpen. De firma die de steek voor Nelson maakte, met zonneklep, welke hij tijdens de slag bij Trafalgar droeg. Ik meen dat die hoed thans in de Westminster Abbey te bezichtigen is.

Doch ter zake. Geen Brit zal het in zijn hoofd krijgen om door Londen te lopen op klompen en met een kapoetsmuts op het wijze hoofd. Ja, er zijn Britten die nooit een bolhoed en een parapluï — stevig opgerold — met donker pak en zwarte schoenen zullen dragen. Waarom niet? Omdat zij geen

BUITEN HET BINNENHOF

garde-officieren, geen beursmakelaars of boekhoudkondigen zijn. In wezen is de bolhoed met toebehoren een uniform, maar dat tegen een stootje kan.

Deze dagen zijn de allongepruikten van de gerechtshofadvocaten afgeschaffd. Hoewel de korte pruik van wit paardehaar gehandhaafd blijft, behoeven die lange kunstlokken door de Queens Councils althans in de gewone rechtszalen niet meer te worden gedragen. Zo'n ding jeukt als een tor. Maar komen de uitverkorenen, in zijden toga's voortschrijdende opperadvocaten in de hoven, ja dan moet het lange haar weer aan. Ach, dat missen wij ook in Amsterdam. Soms ontmoet je een advocaat met lang haar, maar dan is hij op weg naar de kapper, dicht bij het Paleis van Justitie aan de Prinsengracht.

Nu ik Lord Snowdon in Amsterdam zag, de echtgenoot van Prinses Margaret, dacht ik aan zijn bijzondere functie in het hedendaagse Wales: Konstabel van het kasteel Caernavon. Het is een sinecure. In die functie is men verplicht aanwezig te zijn als de Prins van Wales een bezoek brengt aan dit kasteel. Indien nu de huidige Prins van Wales een afspraak maakt met oom Tony dat er voorlopig geen uitstapjes worden gemaakt naar Caernavon Castle, dan zal het wel gaan met het konstabelschap.

Wist u overigens dat een Brits edelman nooit gearresteerd kan worden voor financiële schulden? Ja, dat is nog eens een land! Maar dat hij ook het kiesrecht niet bezit voor het Lagerhuis, noch het actieve noch het passieve? "Dit laatste", schrijft D. v. d. Vat in een van zijn laatste boekjes over Engeland, "heeft hij gemeen met minderjarigen en gedetineerden, geestelijken van de Staatskerk en krankzinnigen..."

O, wat een tradities. Lord Kingsdale en Lord Forester mogen hun bolhoed ophouden in tegenwoordigheid van de Koningin. En zo zijn we weer terug naar de bolhoed, die op het ogenblik in Amsterdam een beetje, een heel klein beetje, opgeld doet.

Vanmiddag zag ik een Amsterdammer die zo'n bolhoed droeg. Toen hij in de Kalverstraat een vriend ontmoette die hem deed stilstaan om hem te vragen of hij nu heus zo dwaas was geweest zo'n ding te kopen, zei hij "nee, nee die heb ik woensdag cadeau gehad op het stadhuis". Hij zette hem af en ik zag niet dat hij hem weer opzette...

William Frankfort

M. C. van Staaveren

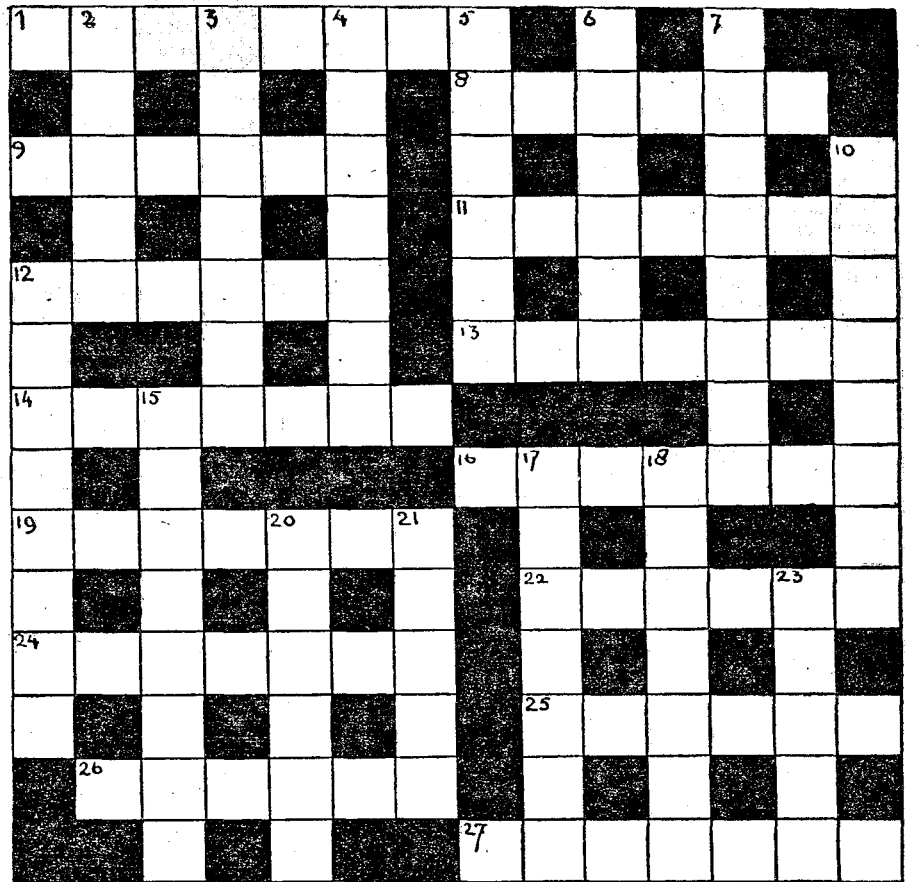
AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in Anjerstekken, Freesiaknollen

Kryptogram

Horizontaal: 1. deze (vrouwelijke) vrijetijdsbesteding slaat in; 8. slechts één boom voor meer dan één vogel; 9. is deze vogel in de war dan is ze van streek; 11. dit zwetsen laat in de natuur sporen na; 12. je moet wel een kaffer zijn om in deze gebouwen te willen wonen; 13. zo'n geharnast ruiters van Cromwell komt thans nog wel eens onder de hamer; 14. een stuk van het gebijt van een oude dame heeft de strijd gestaakt; 16. bakermat van de Nijl; 19. doven gaan naar buiten; 22. zonder vogels zijn het akelige meisjes; 24. schuld van het kind aan zijn ouders (art. 355 Burgerlijk Wetboek); 25. degenen, die hen niet hebben zijn er (misschien) bij omdat ze erbij geweest zijn; 26. de Yankee vindt hem geen goede buur, omdat hij verre vrienden heeft; 27. kunnen ze niet vliegen dan zijn ze lomp.

Vertikaal: 2. Wil hij flink verdienen, dan moeten zijn medewerkers (goed) bij zijn; 3. „dat is een rib uit mijn lijf”, zei de koe; 4. dat hield een (Victoriaanse) dame voor ogen; 5. snuffelaar; 6. als je dat gedaan hebt, ben je binnen; 7. door testamenten te maken verschaft men plezier; 10. deze praatzieke vogel gaat wel dikwijls af, maar

hij begrijpt het tenminste; 12. iets roods, dat voor iets in-wits zorg droeg; 15. bijzonder hoge Piet bij de Romeinse landbouw; 17. dit ententje is uniek; 18. doet gaarne mee aan lijkmalen; 20. bijzonder knappe verpleegster uit het oude testament; 21. zorgen vragen binnen te komen; 23. deze mensen zijn „geschift”.

53. Eva; 55. aks; 56. edel; 58. krans; 60. etui; 62. ra; 63. i.o.; 64. os; 66. r.g.; 67. makker; 68. speten.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 8. dolk; 10. dar; 13. elan; 19. netelig; 27. asperge; 29. ijveraar; 33. hamster; 41. inka; 47. veer; 51. ijzig; 54. van.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. kerker; 4. dragee; 8. do; 9. al; 11. ijs; 12. de; 14. olim; 17. flank; 20. Abel; 22. een; 24. öre; 25. dra; 26. kapster; 28. tramlijn; 30. ge; 31. op; 32. os; 33. hal; 34. as; 35. el; 36. a.r.; 37. om; 39. mug; 42. bak; 43. re; 44. si; 45. na; 47. vergiet; 49. bakkerij; 52. eed;

G. VOGLER & CO.
(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Nouvelles equipes internationales

A C H T E R P A G I N A

UIT deze titel blijkt reeds, dat wij als partij ook internationaal georiënteerd zijn. Anders zouden de drie woorden boven dit „artikel van de week” niet op hun plaats zijn.

Het is heel goed mogelijk, dat deze titel u niet veel, misschien wel niets zegt. Het zijn ook geen veelzeggende woorden.

Nouvelles Equipes Internationales: dit zegt sommigen misschien nog minder dan de meer gebruikte afkorting N.E.I.

Er is eens iemand geweest, die meende dat hierbij gedacht moest worden in de richting van de paardensport.

Niets is echter minder het geval. De Nieuwe Internationale Groepen vormen het samenwerkingsverband van christen-democratische partijen uit een groot aantal landen. Een veel betere naam is — een begrip, dat de laatste jaren dan ook veel meer in zwang is gekomen — de Internationale Unie van Christen-Democraten.

Eerder waren er reeds een communistische, een socialistische en een liberale internationale. Daarop lettende is de aanduiding: **nieuwe internationale groepen** wel te verklaren.

In de afgelopen weken heeft u wel iets over de Nederlandse Equipe van de N.E.I. gehoord en gelezen. Daarom nu daarover ook hier iets naders.

Na de oorlog

De samenwerking in N.E.I.-verband is kort na de oorlog in Europa begonnen en heeft later een zekere uitbreiding gevonden in Zuid-(Latijns)-Amerika. De kern is de Europese organisatie der christen-democraten, van protestanten en rooms-katholieken samen.

De N.E.I. of I.U.C.D. kwam in 1947 tot stand.

De K.V.P. nam van het begin af aan deze internationale organisatie deel. De A.R. Partij sloot zich eerst eind 1953 aan, terwijl toen ook de C.H.U. tot deze stap overging.

De N.E.I. wordt gevormd door de gezamenlijke nationale groepen, welke door het Comité Directeur (daarover zo dadelijk nader) zijn erkend. In ieder land bestaat slechts één nationale groep.

Nederlandse equipe

DE Nederlandse „equipe” wordt dus gevormd door A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Over die Nederlandse groep van de Internationale Unie van Christen-Democraten staat ook een ander vermeld in het jaarverslag 1964 van onze partij, waarop wij de laatste weken reeds enkele keren de schijnwerper hebben gericht.

Het bestuur van de Nederlandse groep bestaat uit negen personen, te weten drie vertegenwoordigers van elk der drie partijen: dr. W. P. Berghuis, mr. W. R. van der Sluis en dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot (A.R.P.); prof. dr. G. C. van Niftrik, mr. H. K. J. Beernink en mr. C. A. Bos (C.H.U.); alsmede mr. P. J. M. Aalberse, C. F. Kleisterlee en drs. Th. E. Westerterp (K.V.P.).

Alle drie de partijvoorzitters hebben dus in de Nederlandse equipe zitting.

Het voorzitterschap en het secretariaat wisselen om de drie jaar van partijpolitieke kleur. Thans wordt de voorzittershamer gehanteerd door prof. Van Niftrik (C.H.U.), terwijl het secretariaat wordt waargenomen door de heer Kleisterlee (K.V.P.). Daarvoor waren de heren Berghuis en Van der Sluis respectievelijk voorzitter en secretaris.

Om u een indruk te geven: de groep,

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij in deze rubriek de aandacht op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 29 mei houdt het Provinciaal Comité Zeeland zijn jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „De Prins van Oranje”, Nieuwstraat te Goes. Aanvang der morgenvergadering te 11.00 uur. Behandeling der huishoudelijke zaken.

Aanvang der middagvergadering te

14.00 uur. Spreker is de heer J. A. van Bennekom te Middelburg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en voorzitter van het Provinciaal Comité. Onderwerp: „Op de tweesprong?”

★ Op zaterdag 29 mei belegt de Kamercentrale Den Helder haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „t Wapen van Heemskerck”, Breedstraat 33 te Alkmaar.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Na behandeling der huishoudelijke zaken zal de heer B. Roolvink te Hilversum, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, als spreker optreden.

Verkiezingsbijeenkomsten in het Rijnmondgebied

★ Vrijdag 21 mei — te Brielle. Bijeenkomst voor Brielle en omgeving.

Forum, waarin zitting hebben de heren drs. B. J. Udink, mr. H. Bavinck, burgemeester J. C. Aschoff en burgemeester N. P. Kremer. Aanvang te 20.00 uur.

★ Maandag 24 mei — te Rotterdam-Vreewijk.

In het jeugdhuus 't Slag, Strevelsweg, Rotterdam. Sprekers zijn o.a. de heren H. C. Kranenburg en H. A. Brokking. Aanvang te 20.00 uur.

★ Woensdag 26 mei — te Vlaardingen. In de zaal Harmonie te Vlaardingen. Forum, waarin zitting hebben de heren drs. B. J. Udink, mr. H. Bavinck, burgemeester J. C. Aschoff en burgemeester N. P. Kremer. Aanvang te 20.00 uur.

vinck, burgemeester J. C. Aschoff en M. H. L. Weststrate. Aanvang te 20.00 uur.

★ Vrijdag 28 mei — te Maassluis. In een der zalen van de Immanuelkerk.

Forum, waarin zitting hebben de heren M. H. L. Weststrate, mr. A. J. Jansen, H. A. Brokking en A. de Koning. Aanvang te 20.00 uur.

★ Maandag 31 mei — te Rotterdam. In de Blauwe Zaal, Beursgebouw te Rotterdam.

Forum, waarin zitting hebben de heren drs. B. J. Udink, mr. H. Bavinck, mr. A. J. Jansen en W. A. Fibbe. Aanvang te 20.00 uur.

dit bestuur kwam in 1964 zeven maal bijeen, terwijl de leden elkaar natuurlijk in ander verband ook nog regelmatig ontmoeten.

Internationaal

DE leiding van de internationale organisatie van de N.E.I. berust bij het zoëven reeds genoemde Comité Directeur, waarin vertegenwoordigers van iedere nationale groep zitting hebben. Het dagelijks bestuur draagt de naam „Bureau”, terwijl er tevens het internationale secretariaat-generaal is. De zetel is te Parijs gevestigd.

De huidige president is de heer Théo Lefèvre, de minister-president van België. Dr. Berghuis is een van de vice-presidenten van de internationale N.E.I. De secretaris-generaal is de Fransman Jean Seitlinger.

Regelmatig worden — als regel elk jaar één — internationale congressen gehouden. Daarover schrijven wij nog wel eens bij een volgende gelegenheid.

Nederlandse conferenties

THANS willen wij liever stilstaan bij de conferenties, welke de Nederlandse equipe hier in ons land organiseert.

Sinds 1963 worden eenmaal per jaar tweedaagse conferenties belegd.

De eerste van deze conferenties — op 8 en 9 februari 1963 — had als thema „Verdediging der Vrijheid”. Ongeveer honderd K.V.P.-, C.H.U.- en A.R.P.-gasten hebben die beide dagen op „Woudschoten” naar de inleiders geluisterd, in discussiegroepen de stof besproken en in de plenaire zittingen de gedachtenwisseling bijgewoond.

De tweede conferentie werd vorig jaar op 1 en 2 mei te Scheveningen gehouden. Het gesprekstema was toen het „Atlantisch Deelgenootschap”. In drie discussiegroepen, waarin respectievelijk de politiek-militaire aspecten, de sociaal-economische aspecten en de geestelijk-culturele aspecten werden besproken, werd de grondslag gelegd voor een aantal conclusies, welke zijn opgenomen in het onlangs verschenen jaarverslag van de A.R. Partij over 1964.

Tijdens de vorige week vrijdag en zaterdag, 14 en 15 mei, gehouden derde conferentie was het thema „Hulp aan en samenwerking met de ontwikkelingslanden”. De stellingen van de inleiders werden van te voren aan de deelnemers toegezonden. Deze conferentie

vond opnieuw te Scheveningen plaats.

In vier discussiegroepen werd van gedachten gewisseld over de volgende onderdelen van dit vraagstuk: 1. De wijze van hulpverlening en samenwerking; 2. De vormen van hulpverlening en samenwerking met de overheid; 3. Niet-commerciële particuliere ontwikkelingshulp en hun samenwerking met de overheid; 4. De verantwoordelijkheid van de christen-democraten ten opzichte van de ontwikkelingslanden. Daarna volgde ten slotte weer zoals gebruikelijk een plenaire zitting.

Wij meenden er goed aan te doen op dit internationale facet van het partijwerk nog eens extra de aandacht te vestigen.

Ook werk aan jongeren

TENSLOTTE willen wij er tevens nog op wijzen, dat het internationale werk ook niet aan de aandacht van de jongeren ontsnapt. Daarvan getuigt ook het jaarverslag van de Nationale Organisatie van A.R.J.O.S. 1963/1964, dat in het jaarverslag 1964 van de partij is opgenomen.

Wij behoeven daartoe alleen maar de vinger te leggen bij enkele paragrafen uit dat ARJOS-verslag met als titels „Buitenlandse werkgroep”, „Verklaringen over ontwikkelingshulp” en „Internationaal werk”.

De tegenhanger van de N.E.I. van de ouderen is de Internationale Unie van Jonge Christen-Democraten. En in de Nederlandse jongeren-equipe werken dus samen de A.R.J.O.S., de F.C.H.J.G. en de K.V.P.J.G.

Daarnaast kennen de jongeren nog een „Gesprekscentrum voor jonge protestantse politici in Europa”. Om u even een korte indruk te geven citeren wij: „De zevende conferentie van jonge protestanten vond plaats van 2 t/m 5 juli 1965 op het conferentieoord Bolderd bij Männedorf in Zwitserland. Er werd aan deelgenomen door zestig jongeren, afkomstig uit Denemarken, Duitsland, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Zweden en Zwitserland. Het thema van de conferentie was „Protestantisme en politiek”.

U kunt er meer over lezen in het nu vele malen genoemde verslag. Iedere secretaris van elke kiesvereniging is in het bezit van een exemplaar. U kunt dat wellicht een keer lenen.

Met deze internationale flitsen willen wij deze week volstaan.

Widek.

UIT BERS EN PERIODIEK

♦ Bij wijze van uitzondering

Ds. G. N. Lammens schreef in „Jong Gereformeerd”:

Over 't algemeen gaat de redactie niet in op vriendelijke verzoeken van allerlei instellingen om door middel van een folder in ons blad onder de jongeren belangstelling te mogen wekken voor haar ongetwijfeld beste bedoelingen. Bij wijze van uitzondering hebben we ditmaal echter wel een folder opgenomen van de Anti Revolutionaire Partij. In de eerste plaats omdat we van overtuiging zijn, dat de politieke interesse van onze jongeren wel wat gestimuleerd kan worden. In 1966 zullen dankzij het stemrecht van de 21-jarigen zo'n 300.000 jongeren voor het eerst hun stemplicht vervullen. Daaronder is ook een groot aantal g.j.v.-ers. Zijn ze op de hoogte? Ik weet het niet. Wel weet ik, dat er onder ons jongeren zijn, waarvan de ouders het vertikken zich op een christelijk dagblad te abonneren en die daardoor de A.R.P. alleen maar kennen door de bril van Elseviers Weekblad of van De Telegraaf. Ik hoop, dat deze jongeren andere voorlichting wensen en daarom voldoen aan het verzoek, waarmee de folder besluit.

Vervolgens hebben we de A.R.P. deze dienst willen bewijzen uit erkentelijkheid voor het feit dat ze bij de jongste kabinet-crisis door goed en kwaad gerucht op de bres heeft gestaan voor een radio- en televisiebeleid, waarbij cultuur en voorlichting onafhankelijk van

kapitaal en commercieel belang blijven. Dat sommige gerenommeerde bladen deden alsof zij niet wisten van een verschil tussen „reclame via radio en televisie” en „commerciële radio en televisie” om daardoor de A.R.P. in een kwaad daglicht te plaatsen doet hieraan niets af of toe.

In de derde plaats willen we op deze wijze een saluut brengen aan de drie antirevolutionaire ministers in het kabinet-Cals, de heren Biesheuvel, Diepenhorst en Smallegenbroek. We hopen van heler harte, dat vooral ook de politieke zaken, die in de jeugdpers in het brandpunt van de belangstelling staan: ontwikkelingshulp, algehele ontwapening en woningbouw evenals de belangen van de jongeren en het jeugdwerk bij deze ministers en hun collega's in goede handen zullen blijken te zijn.

Ten slotte willen we van deze gelegenheid gebruik maken om de leiding van de A.R.P. nog eens te verzekeren, dat een groot aantal gereformeerde jongeren van harte hopen, dat zo spoedig mogelijk de breuk tussen C.H.U. en A.R.P. wordt geheeld. Want de twijfelachtige weelde van twee grotere en een paar miniatuur reformatische partijen kunnen we ons echt niet meer permitteren...

Firma H. van Triest & Zoon

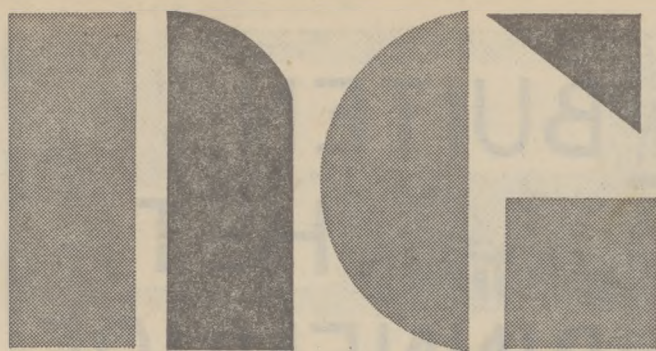
Groothandel in fourages

D W I N G E L O

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

EEN GOED CONVENT

HET A.R. PARTIJ CONVENT van 22 mei is een goed convent geworden. Daar valt niets op af te dingen. Wel zou men de discussie op zo'n convent graag wat anders willen zien. Zij is van de zijde van de vergadering het meest in handen van min of meer "vaste klanten", van wie men reeds bij voorbaat weet, hoe hun verhaal zal zijn. En dat geldt vooral niet minder van hen, die zich sterk maken namens de jongeren te spreken als van de oude garde, die een stem als die van Schouten nog altijd graag onderkent, ook met het oog op de duidelijkheid. Maar dat is altijd zo geweest.

WIJ hebben het nog meegemaakt, dat dr. Kuyper een Deputatenvergadering presideerde, een speciale Deputatenvergadering, in verband met reorganisatieplannen ten opzichte van de partij.

In Tivoli had men toen een uitgebreid podium, waarop zéér, zéér veel prominenten zaten uit de partij, waaronder ook verscheidene hoogleraren van de Vrije Universiteit. Dr. Kuyper was zelf nog altijd emeritus professor aan diezelfde Universiteit en het was alom in den lande bekend, dat enige van zijn collegae zich oppositioneel hadden opgesteld. En ook andere prominenten waren soms wat rebels tegen een partijleven, waarin de leidersgedachte, zoals in Engeland, zulk een grote rol speelde. Maar niemand van die heren van het podium zei iets. Zij keken alleen maar en applaudiseerden schaars. Maar uit de zaal kwam wel oppositie en soms niet mals ook. En dr. Kuyper trok daartegen van leer. In bepaalde opzichten was het prachtig om te zien en te horen, vooral als je begreep, dat hij in feite niet de opponente, maar sommige heren op het podium op het oog had met zijn uitvallen. Maar ook toen was het zo, dat zij, die met hun bezwaren voor de draad behoorden te komen, meestal zwegen. Het is niet alleen bij de A.R. zo. Verslaggevers, die de landelijke vergaderingen van alle mogelijke partijen meemaken, wijzen er op, dat het overal zo is.

B. ROOLVINK

...voortreffelijke uiteenzetting, helder en eenvoudig...

DAARMEE willen wij volstrekt niet zeggen, dat er in de discussie niet zeer waardevolle opmerkingen zijn gemaakt. En dat zij geen recht hadden op de belangstelling van de vergadering en vooral op een serieus antwoord. Nog minder wil ik ontkennen, dat uit de discussie wel duidelijk bleek, hoe de gezindheid, generaal genomen, is in de partij. Maar ik bedoel dit. Wanneer de heer Roolvink in zijn voortreffelijke uiteenzetting, helder en eenvoudig, enkele vraagstukken in de sociaal-economische sector aanwijst, het gevaar van inflatie tekent, betoogt, dat méér geld

beschikbaar stellen nog niet betekent dat er meer gerealiseerd wordt, omdat de arbeidsmarkt zo krap is en door méér geld krijg je niet meer werkrachten of hoger prestaties, doch treden er alleen maar verschuivingen op, dan is het bekend, dat er genoeg deskundigen in de zaal zijn, die op zulke punten een uitstekend tegenspel kunnen geven, waardoor het debat naar hoger niveau stijgt. Maar de meest aangewezenen voor zulke discussies doen als de jonge koning Saul.

Op een onderwijscongres van de partij heeft men daarom al eens een „gedirigeerd debat” gehad. Een aantal deskundigen kreeg de te houden referaten vooraf toegezonden met het verzoek, een bijdrage tot de discussie te leveren, van welke discussie overigens niemand werd uitgesloten. Het resultaat was verrassend. Maar ik geef toe, dat het een zeer kunstmatige methode is.

OVERIGENS was het een goed congres. Niet alleen om wat er gezegd werd, niet alleen om de reacties uit de zaal, die duidelijk de heersende stemming vertolkten, maar vooral, omdat er een sterk vertrouwen en een grote eensgezindheid openbaar werd, nu in een nieuwe situatie de A.R. Partij en haar fracties in de Staten-Generaal en de ministers van A.R. huize zulk een moeilijke taak hebben in vaak précaire omstandigheden, een taak, die zij terecht moedig en vastberaden hebben aanvaard, zoals het leden van een Christelijk-nationale partij betaamt.

Dit convent kon wel eens de betekenis krijgen van een nieuw begin. Een begin van een periode, waarin héél duidelijk wordt, juist door haar grote verantwoordelijkheid, wat de A.R. Partij was en is en behoort te blijven, een Christelijk-sociale partij, levend uit de kracht der Reformatie. **A.**

Een partijconvent leent zich bijzonder goed voor een informeel contact. Afgevaardigde Koevoets uit Zierikzee in gesprek met minister Smallegen.

Deze week

- De rede van dr. Berghuis op het Partij Convent (pag. 4, 5 en 8)
- De rede van de heer Roolvink (pag. 6)
- Actuele commentaren (pag. 3)

Kijk en luister...

op maandag 31 mei a.s. naar onze t.v.-uitzending. Deze uitzending — van 20.20—20.30 uur — zal in het teken staan van de a.s. verkiezingen in het Rijnmondgebied.

Luister...

op donderdag 3 juni naar onze radio-uitzending. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum II (AVRO).

Commissaris der Koningin

Toen mr. Van Aartsen nog minister was van Verkeer en Waterstaat, lag zijn schip vaak op de koers zuid-zuidwest. Zeeland, het Deltaplan, de Grevelingendam, de grote bruggen...

Nu zal hij in dat gewest zijn anker laten vallen, als Commissaris der Koningin.

Wij wensen hem met deze benoeming van harte geluk. Mr. Van Aartsen heeft zich doen kennen als wethouder en als minister als een man met goede bestuurscapaciteiten. Hij had de moed, beslissingen te nemen. Hij durfde radicaal in te grijpen. We hebben maar te denken aan zijn methoden bij het saneren van de K.L.M., waardoor hij zich blijvende verdienste heeft verworven. Hij durfde ook impopulaire maatregelen te nemen, zoals de instelling van het Wegenfonds, gedeeltelijk te vullen door middel van nieuwe heffingen. Maar zijn opvolger heeft nu reeds op schriftelijke vragen van de heer Voogd (Boerenpartij) geantwoord, dat dank zij dat wegenfonds er dit jaar al de helft meer aan de wegen wordt gedaan.

Mr. Van Aartsen is niet alleen een goed bestuurder. Hij is ook een man van beginsel. Hij leeft uit de overtuiging, dat de overheid gebonden is aan de wet des Heren en daarin de spanning tussen gezag en vrijheid zich ziet oplossen.

Wij wensen de nieuwe Commissaris de zegen des Heren toe en hopen, dat hem meer mag worden gegeven dan een succesvolle loopbaan in Zeeland: wij hopen, dat zijn beleid voor Zeeland ten zegen mag zijn.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

voor onderhoudswerk: **ANTI GEEL tex**
MURON MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

• Wittebrood en bruinbrood

Ook tijdens de eerste wereldoorlog werd er in Nederland niet voldoende graan verbouwd, om de bevolking te kunnen voeden. Het afsnijden van de graanaanvoer uit het buitenland bracht schaarste aan broodgranen. Het brood werd duurder.

Minister Posthuma, die met al deze problemen, de voedselvoorziening rakende, te maken had, wilde naast het gewone wittebrood een soort "oorlogsbrood" invoeren. Goedkoper brood, bruin brood, in hoofdzaak gebakken uit ongebleekt meel. Hij verzocht de gemeentebesturen te bevorderen, dat in hun gemeente dit brood, dat belangrijk goedkoper zou zijn dan het gewone wittebrood, verkrijgbaar zou zijn. Men dacht aan een "broodkaart" die men op het gemeentehuis kon aanvragen, en waarop de bakker verplicht zou zijn, dit regeringsbrood te leveren. Het zou 10 tot 15 cent per kilo goedkoper zijn dan het gebruikelijke wittebrood.

Toen was Leiden in last. Want dit brood was, zo meende men, minderwaardig brood.

Brood van de goeie soort is echt wittebrood, van bloem, het liefst van Amerikaanse tarwebloem. Maar natuurlijk, de arme mensen moesten dan maar dit slechte brood eten, van meel, dat niet eens gebuild was...

De socialisten roerden zich in de Tweede Kamer. Waarom geen echt wittebrood beschikbaar gesteld tegen lagere prijzen? Dat was hun verwijtende vraag.

En de Minister verweerde zich. Dit bruinbrood is geen slecht brood. De kuchies van de soldaten hebben altijd een soortgelijk bestanddeel gehad. De huismoeders zullen goed doen, dit goedkope brood te gebruiken. De minister rekende aan de Kamer voor, dat zij, als ze op verstandige wijze op elke plak wittebrood een plak van dit bruinbrood legden, per week een gulden konden besparen. Dat betekent twee pond varkenslapjes voor de zondag, voegde hij er aan toe.

Het Volk noemde het verhaal en de berekening van de minister een kletspraatje. En het bracht er de kostwinnersvergoeding voor de gemobiliseerde arbeiders bij in het geding. Die was inderdaad in sommige gemeenten schandelijk laag.

De gemeentebesturen bepaalden de hoogte in verband met de plaatselijke situatie en sommige gemeentebesturen redeneerden aldus: Je moet als vergoeding geven het loon van een landarbeider, verminderd met een wekelijks bedrag, dat gekort mag worden omdat de man en vader van staatswege wordt gevoed en van zakgeld voorzien. Er waren gemeenten, waar de vergoeding, op die manier berekend, betekende 55 cent per dag plus één dubbeltje voor elk kind.

En dan nog praten van varkenslapjes voor de zondag...

Maar de tegenzin tegen het bruinbrood werd door alle mogelijke protesten alleen maar vergroot. Wittebrood is normaal brood en daarop heeft een mens recht. Dit bruinbrood is minderwaardig. Een van de socialistische Kamerleden had twee van zulke bruinbroden meegebracht ter demonstratie. Je kunt er geen goede plakken van snijden, het is te kruimelig. En is het oudbakken, dan wordt het hard.

De burgemeester van Leiden zei evenwel: als in deze gemeente het bruinbrood beschikbaar wordt gesteld, dan is de eerste broodkaart voor mij. Ik wil dit bruinbrood wel eten.

Het leven was ook toen al moeilijk.

WAT doen wij buiten? Hoe genieten wij van buiten, als wij tenminste buiten zijn? Op deze vragen, welke ons zeer aan het hart gaan, heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek antwoorden gegeven, welke ons nopen bij ons binnen te rade te gaan. De landgenoot blijkt het standpunt te huldigen: die binnen binne, binne binne. Hij heeft meer vrije tijd dan zijn vaderen, die overigens veel meer vrije natuur om zich heen hadden. En wat doet de Nederlander 1965 met die vrije tijd? Hij kijkt naar de televisie, hij blijft zitten waar hij zit, hij beweegt zich niet. Tien jaar geleden fietste hij nog, knutselde hij nog, gaf hij het schuurtje een verfje, ging hij een vlieger oplaten met de kinderen liep hij een parkje rond met zijn vrouw. Hij gaf zich aan verenigingsarbeid, deed werk voor de kerk, maar dat alles is allemaal minder geworden. Wij zitten met ons allen onze vrije tijd te verdoen voor de televisie. Ach, het wordt niet zo hard gezegd, de statistiek toont aan dat wij knus thuisblijven, doch zij liegt er niet om als zij aantoont dat bv. het verenigingsleven een grote klap heeft gekregen in de afgelopen tien jaar.

„De jeugd van 12-18 jaar besteedt nog maar één uur per week in verenigingsverband, terwijl dit ten tijde van het voorlaatste onderzoek ('55-'56) nog tweeënhalf uur was”. Zelfs de redacteur van Trouw, die dit stukje statistiek voor zijn krant heeft bewerkt heeft van dat verenigingsverband de juiste citering van een woord van Jacob niet overgehouden.

Het leeuwendeel van onze vrije tijd bestaat uit kastje-kijken, 6½ uur, op bezoek gaan, 6 uur, lezen, bijna 5 uur.

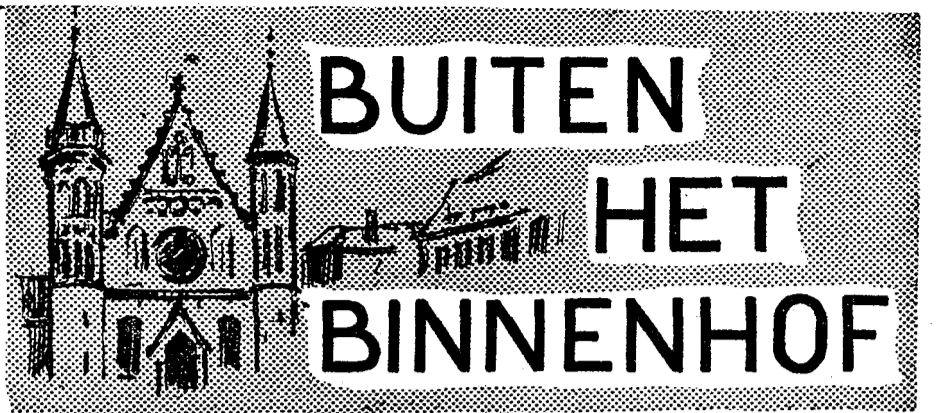
Ach, als dit op bezoek gaan nu maar inhoudt dat wij bij anderen nuttig kunnen zijn, althans dat onze gesprekken bij anderen van die aard zijn, dat wij op een welbestede uur, al was het dan bij iemand thuis, terug kunnen zien, dan is dat elkanders aangezicht zien een goede vrijetijdsbesteding. Doch daaraan mankeert het nog wel eens. Wij zouden van die bezoeken, waarop niets dan onbenullige opmerkingen worden gemaakt over ditjes en datjes en waar Jan en bijna alleman over de tong gaan, willen zeggen: kijk dan maar liever naar een behoorlijk televisieprogramma, al zijn die schaars.

En als wat wij lezen, nu maar de moeite waard is gelezen te worden...

Een oplossing van de vragen om de vrijetijdsbesteding zou kunnen zijn, dat die televisie zich daarmee nu eens ging bemoeien. Niet op de wijze van die zeergeleerde reis-adviseur, die drie miljoen mensen een rustig plekje op de Veluwe aanwijst waar je zo vredig alléén kunt zijn, maar onder meer met opwekkingen om iets voor een ander te doen.

De besteding van de tijd, welke niet met betaalde arbeid kan worden gevuld vormt een probleem, dat ondergetekende niet vermag op te lossen met een enkel adviesje.

Het vraagstuk zal nog moeilijker worden dan het al is, want knappe economen menen dat het arbeidsproces nog meer zal worden ingekrompen. Van „acht uur, acht uur,

geen langer arbeidsuur”, gaan we naar de vierdaagse werkweek. De besteding van de uren, waarin wij dagelijks werk niet om handen hebben, wordt nog moeilijker. Doch als wij nu al met de handen in de schoot voor het open oog gaan zitten wachten op de dingen die kunnen komen, wat zullen wij dan straks lichamelijk en geestelijk stijf worden!

Weet u dat er brave, knusse, mensen zijn, die alle programma's van de televisie kunnen opnoemen, van Barend de Beer tot Opspraak, maar die niet weten of er een linde of een iep in hun tuin staat? Wij bezitten allen een machtige televisie, een verre kijk, maar wij weten niet van wat dichtbij is. Wij beseffen niet wat voor het grijpen ligt. Als wij aan het strand wandelen, een aan te bevelen vrije tijdsbesteding voor de kust- en kuststrandbewoners, praten wij dan over de belasting kletsen we over tante Mien, of kijken we naar plaatschelpen, parelmoerneuten of knotswier? En wanneer u een tuin bij de hand hebt, weet u dan het verschil tussen koolmezen, eksters, mezen en merels? Kent u de geschiedenis van de man of vrouw naar wie de straat waarin u woont genoemd is? Kan er een eenzame in die straat wonen, die hulp nodig heeft? Valt er iets te verspreiden of een woord te verkondigen? Deze eenvoudige dingen komen zo plotseling bij mij op, niet om u als een meester aan het werk te zetten, noch om uw huiswerk te onderbreken, maar alleen maar om u te bepalen bij wat zo dichtbij kan liggen en voor uw gevoel toch ver af. De televisie is een machtig wapen. Toen via dit instrument gevraagd werd een lucifersdoosje met geld te vullen, stond heel Nederland op en kwam in beweging. Gelukkig is dit niet meer voorgekomen, omdat hier het gevaar om de hoek keek hysterie op te wekken. Maar op kalmer schaal zou de tv de knusse kijker wakker kunnen schudden voor beweging, en besteding van kostbare tijd, welke op dit ogenblik door zijn vingers glijdt, maar waarvan hij later rekenschap zal moeten afleggen.

Als er een „Doe het zelf actie” nuttig is, dan is het deze: besteedt zelf uw vrije tijd en laat die niet door anderen aan u besteden, terwijl u in een gemakkelijke stoel knus en keurig zit. Als u dan maar geen regisseur wordt bij de tv, want die zijn er al.

William Spaargaren

Dames. Tere huid?

Babyderm-zeep
Bij Babyderm-zeep (dubbel stuk), -poeder, -crème, -olie, -shampoo en -haarlotion, voor de kinderen tijdelijk sierlijke wereld-delen speldjes.

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld -Giessendam

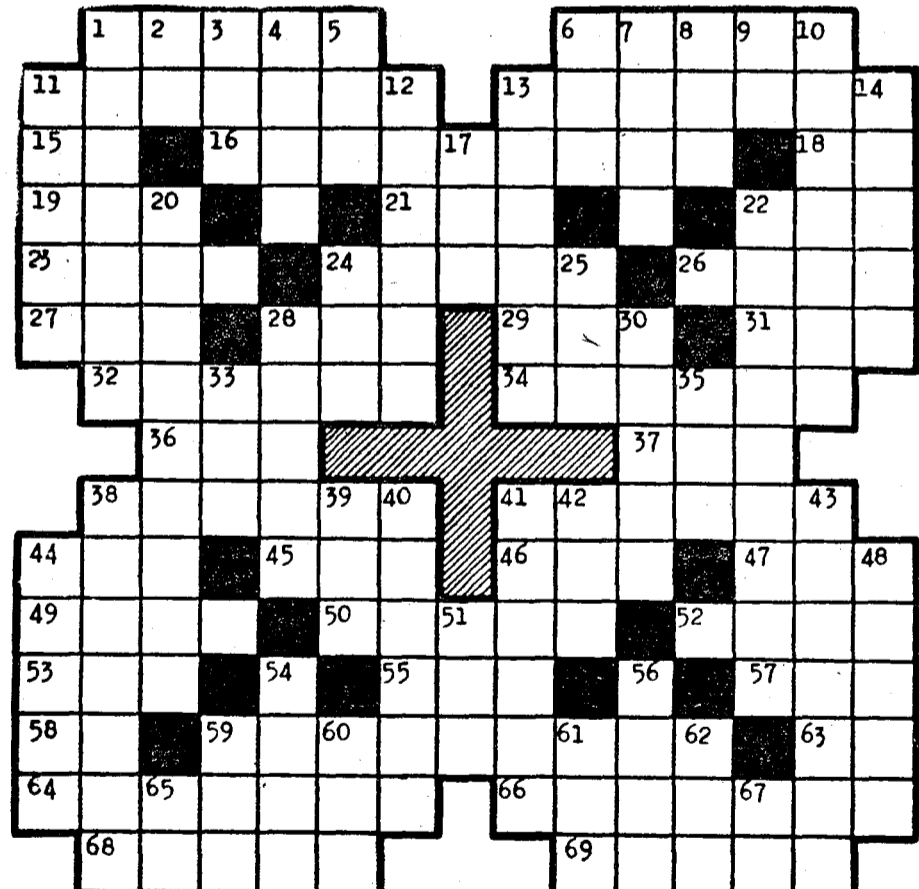

N.V. Houthandel v.h. J. Tulp & Zonen

E D E
HOUD - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. geslacht, 6. kleurloos, 11. woonplaats Naftali en Zebulon, 13. reliefkantwerk, 15. rijksuniversiteit, 16. voedsel, 18 persagentschap (afk.),

Mooie bruining en bescherming Pigmaderm f2.95

19. plaats in Brabant, 21. priester, 22. sporttribune, 23. kleur, 24. watersportcentrum, 26. lekkernij, 27. bovenkant, 28. deelnemer, 29. geluidje, 31. opening, 32. eiland, 34. slagzin, 36. waterdier, 37. bekeuring, 38. tuig, 41. plaats in België, 44. sportterm, 45. gesel, 46. soort, 47. ledemaat, 49. voederbak, 50. worp, 52. bindmiddel, 53. bloeiwijze, 55. familielid (Fries), 57. keurig, 58. de dato (afk.), 59. rijen, 63. muzieknoet, 64. kamerlid, 66. kleurling, 68. plant, 69. druppelen.

6. regen, 7. slim, 8. plaats in Gelderland, 9. tweeklank, 10. moeilijk lopen, 11. halve stuiver, 12. aantekenboekje, 13. taal, 14. leer van het heldendicht, 17. drank, 20. melkontromer, 22. klipzwaluw, 24. titel, 25. koel, 28. rustplaats, 30. jongensnaam, 33. droog, 35. collega van Magog, 38. aanbevolen, 39. dageraad, 40. haven in Friesland, 41. haven in Duitsland, 42. knaagdier, 43. hinderen, 44. niet-boers, 48. overnachtingsgelegenheid, 51. belofte, 54. hap, 56. ruzie, 59. opening, 60. plezier, 61. moerasvogel, 62. kuur, 65. deel van ontkenning, 67. muzieknoet.

Overspannen Zenuwen Mijnhardt's Zenuwtabletten

Vertikaal: 1. deel van servies, 2. lengtemaat, 3. horizon, 4. kruiper, 5. roem,

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

★ ★ ★ Geheim van Soestdijk

De inhoud van de gesprekken tussen de Koningin en de raadslieden der Kroon zijn steeds een door allen gerespecteerd geheim geweest. Wie echter De Telegraaf dezer dagen zag uitpakken tegen minister Smallegenbroek moet wel in de waan gekomen zijn dat Hare Majesteit de bijzondere steun van dit blad nodig heeft, inzake de benoeming van de commissaris in Zeeland. Het blad schreef in kop: „Koningin tegen”.

Het blad insinueert dus dat minister Smallegenbroek tegen de zin van ons staatshoofd de benoeming van oud-minister Van Aartsen wilde doordrukken. Voor ons staat vast dat ook dit „geheim van Soestdijk” niet op de redactie-tafel van „De Telegraaf” gelegen heeft, al doet de Telegraaf ook nu weer alsof het alwetend is. Voor ons staat eveneens vast dat de benoeming van een commissaris der Koningin een beleidszaak is waarin de Koningin samen met de gehele ministerraad een besluit neemt.

En tenslotte staat als een paal boven water dat De Telegraaf, die samen met zijn neven-blad Het Nieuws van de Dag, onlangs ongenueerd de indiscrete foto van Prinses Beatrix en graaf Von Amsberg publiceerde, de laatste krant in Nederland is die zich tot beschermheer van de intimiteit en de staatsgeheimen van Koningshuis en Kroon mag opwerpen.

★ ★ ★ Telegr(a)af-delver

Het is zonneklaar dat „De Telegraaf” het in het bijzonder op minister Smallegenbroek gemunt heeft. Dit blad wil do graag de politieke grafdelver van deze bewindsman zijn. Dat blijkt strijk en zet. Op 25 februari signaleerde het in zijn kolommen een tegenstelling Smallegenbroek - Biesheuvel; er bleek niets van te kloppen. Op 26 februari diste het blad een tegen de heer Smallegenbroek gerichte affaire over aandelen van de Drentsche Kanalen Maatschappij op; de feiten wezen uit dat de aangevallene nimmer aandelen bezeten had van de D.K.M. Tijdens de kabinetsformatie schilderde „De Telegraaf” de heer Smallegenbroek af als de zwarte wolf en de heer Beernink als het bedreigde, maar standvastige geitje. Op 13 april werd een mirakelstuk geësceneerd over de opvolging van de heer Smallegenbroek door de heer Roolvink en thans moet minister Smallegenbroek als het zwarte schaap fungeren inzake de commissarisbenoeming in Zeeland.

Waarom dit alles, zo zal men vragen. Dat is duidelijk als kristal. Voeg achter de eerste twee lettergrepen van de naam van dit blad het woord „visie” en u hebt het: Televisie. Het onverschrokken vasthouden van de heer Smallegenbroek aan hetgeen onze partij in haar Program van Actie-1963 vaststelde over het omroepbeleid leidde tot de nederlaag van „De Telegraaf” en zijn handlangers. Dat moet gewroken worden. En daarom beleefd de heer Smallegenbroek de eer naast en na Groen, Kuyper en Colijn één der meest gesmaade A. R. te zijn. Hij heeft recht op die eer.

★ ★ ★ Roolvink-dames

Het kabinet heeft vorige week vrijdag voor een goede dag van de heer Roolvink en van duizenden vrouwen gezorgd. De (reeds) in november 1964 door de Tweede Kamer aangenomen motie-Roolvink om ongehuwde vrouwen vóór haar 65ste levensjaar een A.O.W.-uitkering te helpen, is thans door het huidige kabinet om advies naar de S.E.R. gestuurd.

Daar was de vorige bewindsploeg blijkbaar niet aan toe gekomen en daarom zijn we dubbel blij dat het nu geschiedde. Men moet niet menen dat het aanvragen van dit advies een bootafhoudertje is. De regering is wettelijk verplicht het oordeel van de S.E.R. te vragen over belangrijke voorstellen op sociaal-economisch terrein.

Dat het hier om een gewichtige zaak gaat zullen velen met ons eens zijn, met name de tienduizenden dames, die het persoonlijk aangaat. Laat de S.E.R. deze belangrijkheid onderstrepen door spoed achter de behandeling te zetten.

★ ★ ★ Speculatie en woningnood

Wat vindt u van dit berichtje? (uit De Telegraaf d.d. 21 mei):

„In de gemeente Diemen is een groot deel van de voor woningbouw bestemde grond in handen gekomen van één aannemersfirma. Deze eigenaar bood de bouwgrond aan tegen een prijs die ongeveer 2½ maal zo hoog ligt als de aankooprij. De aannemersfirma verkocht de bouwgrond aan de gemeente Diemen, weliswaar tegen een lagere prijs maar onder voorwaarde, dat zij de opdracht kreeg de terreinen bouwrijp te maken en bovendien ruim 1500 woningen te bouwen”.

Een greep uit de

CONVENTWEDERWAARDIGHEDEN

● Roolvink zeer duidelijk

De heer Roolvink is een man die van duidelijkheid houdt. Op het Partij Convent van zaterdag j.l. heeft hij op een vraag of er in de fractie meermalen gestemd is moeten worden omtrent een nieuwe fractievoorzitter duidelijk geantwoord: Er is helemaal niet gestemd over de zaak van een fractievoorzitter!

Het betekent, dat hiermede allerlei geruchten naar het rijk der fabelen verwezen zijn.

Toen hij sprak over de oppositie van de kleine partijen in de Tweede Kamer zei de heer Roolvink: Ik wil het Gereformerd Politiek Verbond niet noemen bij de oppositie van de kleine partijen, want daarvoor is het G.P.V. te constructief.

Het strekt de nieuwe fractievoorzitter toe eer, dat hij zulke respectvolle woorden durft te zeggen over een andere politieke partij, die van de A.R.P. gewoonlijk niet veel goeds weet te zeggen.

● Zwemvesten

Er waren ten aanzien van het vorige en huidige kabinet enkele excellenties „uit de boot gevallen”, zo merkte iemand op. Hij vroeg, of zoiets in het vervolg niet voorkomen zou kunnen worden, ook voor wat het „uit de boot vallen” van personen in de fractie aangaat. De heer Roolvink, die een goed debater is, met veel gevoel voor humor, antwoordde: Wij hebben in de fractie al een fonds gevormd voor aanschaffing van zwemvesten....

● Eensgezind voorwaarts!

Toen de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer, het woord vroeg na de rede die de heer Roolvink gehouden had, werd met grote aandacht geluisterd naar hetgeen deze senator te zeggen had.

De Anti-Revolutionairen verkeren in dit kabinet in een moeilijke positie, zei de heer Algra. Maar ze zijn plichtsgetrouw geweest, doordat ze niet aan de kant zijn gaan staan. Het is wel een merkwaardige situatie, zo zei hij. Wie zich realiseert, dat de K.V.P. en de P.v.d.A. veel grotere partijen zijn, zal moeten beamen dat het een zaak van grote moed is dat de A.R. toch meedoen in de regering. Maar in zulk een positie kan onze partij alleen maar vruchtbaar werk doen als twee dingen in het oog gehouden worden: Ten

eerste dat de A.R. haar woord moet houden en dat ze geen slingerpaden moet gaan; ten tweede, dat de A.R. duidelijk aan het volk en in de volksvertegenwoordiging laat blijken wat haar eigen geluid is door haar beginsel, zoals dat voortkomt uit haar reformatorische inslag. De heer Algra, die na zijn woorden een luid applaus ten deel viel, was dankbaar, dat de twee genoemde punten in de rede van de heer Roolvink duidelijk te beluisteren waren. Wij moeten nu eensgezind voorwaarts gaan, aldus de heer Algra.

● De ARJOS aan het woord

De Arjos heeft klaarblijkelijk geen eerbied voor de grijze haren. De heer Van der Ploeg, de voorzitter van de jongerenorganisatie, sprak op het Partij Convent over zijn angst dat de A.R.P. steeds grijzer zou worden. De leeftijdsopbouw in het Centraal Comité vond hij maar bedenkelijk. Trouwens, hij pleitte er voor dat over de gehele linie jeugdig bloed zou worden ingevoerd. Met name de dertig tot veertig-jarigen kwamen er in bestuurscorporaties slecht af, vond hij. Sommigen, zo zei hij, waren bang dat onze partij steeds roder zou worden, de Arjos daarentegen vreesde meer voor een steeds grijzer worden. De heer Van der Ploeg informeerde ook wat er gebeurde met het materiaal dat uit de gespreksgroepen gekomen is en dat naar boven gaat. Hij hoorde er nooit iets meer over. Voorts was hij niet tevreden over Nederlandse Gedachten, met name voor wat betreft de artikelen over het samengaan van A.R. en C.H. Er zou in het partijblad méér aan gedaan moeten worden, vond hij. Wij kunnen wel zeggen dat er bij de C.H.U. weinig bereidheid is, maar als men van die zijde een zekere traagheid zou demonstreren, moeten wij als A.R. zelf

beginnen en een partij oprichten met een andere naam en een ander beginnelprogramma. Dat was wat de ARJOS er van dacht bij monde van de heer Van der Ploeg, die een en ander wellicht wat te veel in zwart-wit-verhouding stelde uit vrees voor de grijsheid. Overigens zei de heer Berghuis, dat hij het met het betoog over de vergrijzing wel eens was. Wat betreft de activiteiten omtrent samenwerking met de C.H.U. achtte de voorzitter het beeld wat eenzijdig en somber geschilderd. Hij verzekerde, dat er in de partij echt wel wat gedaan wordt om tot een eenheid met de C.H.U. te komen. Overigens willen wij geen gerestaureerde partij, doch een nieuwe partij, aldus de heer Berghuis.

De partijvoorzitter verkaarde nadrukkelijk, dat de redactie-commissie van Nederlandse Gedachten haar eigen verantwoordelijkheid heeft. De pikante schrijfwijze van de voorzitter van de redactiecommissie, de heer Algra, kan voor sommigen aanleiding zijn het met bepaalde artikelen niet eens te zijn. Dat mag, aldus de heer Berghuis.

De heer Vink uit Gouda verklaarde evenwel met nadruk, dat hij ten opzichte van de artikelen in Nederlandse Gedachten een tegenovergesteld standpunt innam. Hij bracht een vurig compliment aan de heer Algra voor de wijze waarop hij voorlichting gaf in het partij-orgaan. Een luid applaus volgde toen hij uitgesproken was.

Nog iemand anders uit de Arjoskring liet zich horen, namelijk mej. Van der Pol uit Amsterdam. Zij verklaarde, gelukkig te zijn met de openingsrede van de voorzitter, maar zij zou verheugder zijn geweest, wanneer deze rede tien jaar geleden reeds was uitgesproken. Er mag uit blijken, dat zelfs een partijvoorzitter het nooit iedereen helemaal naar de zin kan maken.

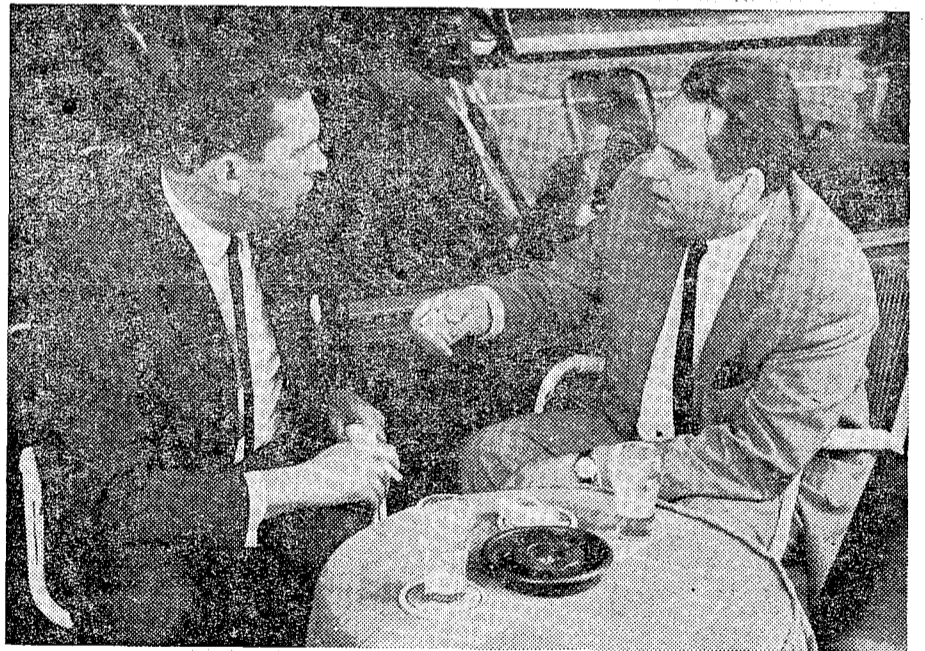
Lof voor loffelijkheid

De voorzitter van de partij heeft op het Partij Convent in het openbaar dank gebracht aan de heer BROERE uit DORDRECHT, die hem een lijst ter hand stelde met niet minder dan 43 namen van personen, die hij tot lidmaatschap onzer partij had weten te inspireren.

Reeds eerder was door Dordrecht een lijst met honderd namen ingediend, zodat daar hard gewerkt is. Leden werven! Dat schijnt een nieuwe Dordtse leerregel te zijn geworden. Terrecht kreeg de heer Broere een open doekje op het convent. Doe het hem na!

Er zullen stellig nog wel een aantal gemeenten te noemen zijn, waar iets dergelijks gebeurt. Een speculatie, die zich afspeelt op de rug van de woningzoekenden. De woningnood oplossing is niet slechts een kwestie van veel huizen bouwen, maar ook van redelijke prijs- en huurvorming. Aan dat laatste hebben de grondspeculanten lak. Daarom is het voornemen van dit kabinet om gemeenten een voorkeepsrecht op bouwgrond te verschaffen een essentiële bijdrage in de strijd tegen volkshuisnood. Moge dit voornemen werkelijkheid worden. Tot heil van de woningzoekenden.

Het was zaterdag 22 mei een warme dag. In de pauze van het Partij Convent zocht daarom minister Biesheuvel — hier in gesprek met de journalist S.J. Jonker — het terras op van Hotel „Suisse”. Op hetzelfde terras hadden ook de staatssecretarissen Bakker en Grosheide plaats genomen. Met een al of niet verfrissende drank genoten zij allen van de zon.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waardeversteekkracht
(en de belasting betaalt 30-60% mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen,
10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen,
pas verschenen, nieuw dagboek,
gebonden f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle
Nederlanders in den vreemde,
gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

**VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN**

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen
DR. KUYPERSTRAAT 3, 'S-GRAVENHAGE

Voor de abonnementenadministratie van het weekblad „Nederlandse Gedachten" wordt, wegens huwelijk van tegenwoordige medewerkster, gevraagd: een

**ADMINISTRATIEVE
MEDEWERKSTER**

- Tot haar werkzaamheden behoren:
- het gereedmaken van nota's
  - het boeken van betalingen
  - het verwerken van mutaties
  - het voeren van correspondentie

M.u.l.o.-opleiding gewenst, en een goede accuratesse noodzakelijk. Leeftijd tot 25 jaar.

Geboden wordt een zelfstandige functie op een kleine afdeling, waar in goede teamgeest wordt gewerkt, vijfdaagse werkweek, salaris volgens rijksregeling overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties worden gaarne ingewacht bij het secretariaat, eventueel telefonisch onder nummer 070 - 631023.

Aannemingsbedrijf
Harm Fokkens N.V.
Naarden

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

DROOG HOUT
Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, lindes, kersen, eiken en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1 %.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Een prettig stel vaklui willen u graag
VEILIG VERHUIZEN
waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN
Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

SCHUDDEN?	GOED
GOED SCHUDDEN?	BETER
IDEAAL SCHUDDEN?	EUREKA

N.V. „Eureka" Landbouwmachinefabriek
voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERS
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

P. MOOLENAAR & ZON
SASSENHEIM
Bloembollenkwekerij en -handel
IMPORT - EXPORT
Dahlia'sculturen Vraagt prijs

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming
BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

HOLWERDA EN ZONEN
Dokkum - Rotterdam
Voor al uw transporten in binnen- en buitenland
Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

Het Partij Convent
Principiële taken v

HET was in 't begin allemaal wat vreemder dan gewoonlijk. Men was ook niet gewend, in Zwolle een vergadering te hebben van het Anti Revolutionaire Partij Convent. Er waren in het oog lopende verschillen. In Utrecht is het gewoonlijk minder nauw dan het in Zwolle was, maar er stak hier meer intimiteit in de vergaderzaal, waarvan de luchtventilatie niet ideaal was.

In Utrecht hebben wij nooit een zó vriendelijke ober aangetroffen als in Suisse te Zwolle. Het convent van zaterdag 22 mei was bijzonder goed bezocht. Dat doet de meelevende burger goed. De welvaart, krijgt van veel de schuld, maar men kan zeker niet zeggen dat ze in onze kaderkring de politieke belangstelling heeft doen verminderen. Het was vol op het convent en er was een bijna enthousiaste stemming.

De drie in het nieuwe kabinet zitting hebbende Anti Revolutionaire ministers waren aanwezig, alsmede de staatssecretarissen. Ook talrijke Kamerleden gaven acte de presence.

Toen de voorzitter van de A.R.-partij, dr. W. P. Berghuis, de bewindslieden welkom heette, ging er een luid applaus op. Ook werd graag een applaus gegeven bij de verwelcoming van onze oud-minister Van Aartsen, aan wiens adres de voorzitter woorden van dankbaarheid richtte voor zijn moeilijke arbeid op een post, die zozeer in de schijnwerpers der belangstelling heeft gestaan.

Nu wij nog kort geleden als volk herdacht hebben dat wij twintig jaar geleden de bevrijding beleefden, was het te begrijpen, dat dr. Berghuis in zijn openingsrede uitvoerig inging op dit zo uiterst belangrijke gebeuren. De twintig jaren na de bevrijding hebben een grote versnelling in het levensproces der mensheid getoond, zo zei hij. Er zijn nog altijd spanningen in de wereld en naar de mening van dr. Berghuis zullen de spanningen zich in de komende jaren toespitsen op de vraag wat de staten zullen gaan doen met de kernbewapening.

Wat doen wij met de kernwapenen ?

Wij aanvaarden het bestaan van het kernwapen als een noodzakelijk verdedigingsmiddel van recht en vrijheid tegen onrecht en dwang. Maar de aard en de ontzaglijke ernst van dit wapen brengt met zich mee, dat nu het er eenmaal is — en het is een illusie te menen dat het nog weg kan — het alleen verantwoord is het te handhaven op een zo sterk mogelijk geconcentreerde plaats in een vrije wereld.

Op de in de komende tijd steeds meer zich naar voren dringende vraag of een verenigd Europa over een eigen kernwapen moet kunnen beschikken zij het ook in een verdragmatige binding met Amerika, zullen wij ondubbelzinnig nee moeten zeggen. Om met des te meer klem te kunnen bepleiten een volwaardige inspraak van een verenigd Europa in een Atlantisch kernwapen, waarin ook het Amerikaanse wordt ingebracht, aldus dr. Berghuis.

Dat overigens in de gegeven omstandigheden op dit punt de beslissende verantwoordelijkheid en leiding bij de Verenigde Staten van Amerika berusten is buiten kijf en dient als zodanig ook te worden aanvaard.

Voor wat de Europese ontwikkeling betreft zal in de naaste toekomst een beslissing moeten vallen omtrent het geven van grotere bevoegdheden aan het Europese parlement. De toenemende bevoegdheden der Europese Gemeenschappen zullen tenslotte alleen aanvaardbaar zijn indien zij onder reële democratische controle staan.

In het maandblad "Wending" van april jl. vond ik opgenomen een "Verklaring van de Commissie voor Christelijke Verantwoordelijkheid voor Europese Samenwerking, februari 1965".

Ofschoon de naam van deze commissie mij als zodanig niets zegt, heb ik omdat deze Verklaring in genoemd blad was opgenomen haar met aandacht gelezen. Daarin kwam o.m. voor een paragraaf over "Het Duitse probleem", beginnende met:

„Het voortduren van de Duitse deling, twintig jaar na de oorlog en tegen de wil van de Duitsers, blijft onaanvaardbaar voor het christelijk geweten".

Sterker kan het met betrekking tot de tweedeling van Duitsland wel niet gezegd worden.

Nu heb ik voldoende besef, dat het Duitse probleem in de huidige wereldpolitiek feitelijk belangrijk is, hetgeen overigens nog iets anders is dan normatief belangrijk, zo zei de voorzitter onzer partij.

Ik begrijp ook heel goed, dat de West-Duitsers er voor zichzelf een centraal punt van wereldpolitiek van maken en

wel een aantal belangrijke punten op ons land zijn, zo zei daarbij noemde ik het en televisie. Dat dit gezien, gold kennelijk V.V.D. als voor onszelf zoals gebleken is — K.V.P. als voor de P. men moet aannemen voor Christelijk-Historisch af de zomer van 1963, van het optreden van rijnen, dat hier het belangpunt zou kunnen worden ook geworden is.

DR. W. P. BERGHUIS

dat is het in belangrijk opzicht ook. Maar wanneer hiervan een zaak van "onaanvaardbaar voor het christelijk geweten" wordt gemaakt, dan geeft men aan een feitelijke situatie, die men tenslotte vanuit zijn oorzaken moet beoordelen, een overspannen en eenzijdige inhoud.

Het christelijk geweten heeft te maken met de strijd tussen recht en onrecht en dan zal men het ontstaan van de tweedeling van Duitsland mede in dat licht moeten bezien.

Wat dit betreft heeft op zichzelf gezien een begrijpelijke en ook door ons ondersteunde poging tot Duitse hereniging niet meer rechtskracht dan een poging van Russische zijde om zich tegen een eventueel door het gevreesd vernieuwd Duits imperialisme veilig te stellen.

Spreekte legde nog eens de nadruk op het punt van de ontwikkelingshulp, als een van de hoofdpunten van wat onze partij wil. Er is door de regering in haar nieuwe samenstelling versterking van deze ontwikkelingshulp in uitzicht gesteld. Wij juichen dit zeer toe, ook wanneer daaruit voort zou vloeien — ik spreek hier overeenkomstig ons Program van Actie — het leggen van bijzondere lasten op ons volk. Ik zou het leggen van speciale lasten op ons volk voor dit doel in de een of andere vorm van een aparte welvaartsbelasting — hetzij direct dan wel indirect — ten behoeve van de ontwikkelingslanden zelfs zeer gaarne zien en daardoor bij onszelf zowel het besef van onze eigen welvaart als van onze sociale verplichtingen jegens de niet-welvarende volken op uitdrukkelijke wijze accentueren en voelbaar maken.

Over de kabinetscrisis

Er zijn in de drie maanden, voorafgaande aan de bevrijdingsherdenking, in onze Nederlandse politiek nogal schokkende dingen gebeurd, aldus dr. Berghuis.

Er is een kabinetscrisis ontstaan niet vanwege een conflict tussen regering en Staten-Generaal maar omdat het zittende kabinet het over een zeer belangrijk punt in de Nederlandse politiek niet eens is kunnen worden.

Er is middenin een parlementaire rit een nieuwe, voor het eerst als zodanig optredende politieke regeringscombinatie ontstaan. En voor het eerst sinds 1952 zitten de drie christen-democratische partijen niet samen in een kabinet.

Dit zijn stuk voor stuk dingen geweest, die, terecht, nogal wat politieke beweging en opwinding hebben veroorzaakt, zelfs meer dan normaal gesproken in een verkiezingsjaar in ons land het geval is. Er is dan ook een echte politiek van structurele aard aan de orde geweest. Een half jaar geleden heb ik voor uw vergadering gezegd, dat er weliswaar niet zoveel, maar toch nog

Het potentiële breekt in Akkoord van Wassenaar van dit jaar verschoven eerder gekomen mede van een brief van de Tweede Kamer, waarin vóór 1 maart van dit wijze van de regering voering van reclame in omtrent tijdelijke toelagen nieuwe zendgemachtig maken.

Het kabinet-Marijnen toezegging gestruikelde dat wij daarover, nu wij overzien, rouwig moeten er toch van zijn gekomen dit punt de binnenland hebben vertroebeld, des zou het voor de nationale weest. Niet dat wij op waren naar een tussentijde het kabinet-Marijnen.

Bovendien had dit welks beleid wij op bijvoorbeeld de ontwikkeling, wel kritiek hadden — gebracht, vooral in de ningbouw- en de landbouw onze volle instemming om wij het kabinet zittingsperiode gegund. Maar het zat er niet politieke punt van aldus de voorzitter.

Het nieuwe kabinet

Dat is nu geschiedende ontstane situatie heeft er nu een kabinet in formatie, namelijk re van en parlementaire de K.V.P., de P.v.d.A. opgetreden.

En dat niet omdat deze deze nieuwe combinatie re voorschreven. De zin slagen van 1963 kennens eens is gebeurd in de moeilijke voor of tegene andere combinatie in den geroepen, omdat als de P.v.d.A. in 1963 liezen hadden geleden, zelfs meer dan de P.v.d.A.

De nieuwe formatie komen omdat het bij aangelegenheden toch staande punt, dat het moet worden en dat ring zich op verantwoorde gerimate verzekerd moet doende steun in de redelijkerwijs geen andere mogelijk maakte. Elke of fractie, welke in delijkheid draagt en lang wil laten prevaleren rale verlangens of partij stellingen, zal dit met van de feitelijke omstand ten toegeven.

Ik zou er de voorke geven, indien het mo weest, wanneer, nu breuk met de V.V.D. christelijke partijen danks hun minimale meerderheid het nog te van de parlementaire hebben afgemaakt.

Niet alleen omdat, het tussentijds doen geheel nieuwe regering het algemeen niet zo dig is, maar ook omdat evenwichtig beeld van machtsverhoudingen in zichzelf niet ondienstig weest indien een twee periode, waarin moest dat een goed beleid, sociaal beleid zonder lijk is, zou zijn vol Maar dit was niet mo

Immers, voorop radio en televisie, crisis was ontstaan, lang van de zaak zelf belang van het land en politieke orde op korte oplossing moest worden

at Zwolle bijeen

Wor aardse zaken

En van
dard in
dis. En
et radio
worden
oor de
ook —
oor de
P., naar
toor de
enist van
B. te begin
n het-Ma-
ele span-
de breek-
ren het

ky in het
na 1 juli
verreuk is
e goeddoen
aan de
in egezegd
dite ziens-
zoe de in-
in sie als
belien van
igend te

en mer deze
d. of niet
wij kunnen
ten het zou
ome langer
ndstiek zou
les gdelijker
onak zijn ge-
p zif begerig
ntipkeken van

t et — op
oen, zoals
ik hulp, ook
- dot stand
de wo-
dctor, die
en waar-
gan volle
d

et zware
adevisie,

enden. De
t teid, dat
eer nieuwe
esnit figu-
rinen dóór
. C.R.P., is

egsuitsla-
oin het wa-
e zingsuit-
enis nogal
de tijd —
ens of de
heer wor-
ze V.V.D.
3 ijke ver-
de relatief

stand ge-
karmatie-
h voorop-
et begeerd
de rege-
orden eni-
bet van vol-
Steneraal,
ndubinatie
ce de partij
lezantwoor-
dlandsbe-
eren electo-
rtijke doel-
et neming
tanen moe-

ken hebben
mogare ge-
tids een
wstaan, de
net tién on-
le mentaire
restie gedeel-
re zouden

zoeds zei,
op van een
ngmatie in
aanswaar-
da voor een
van politieke
in hand op
zijn ge-
erjarige
t wbezezen
een goed
son moge-

daarvoor zou bij het optreden van een kabinet van de drie christelijke partijen de medewerking van de Christelijke-Historische noodzakelijk zijn. Er was geen enkele reden voor de verwachting, dat indien een dergelijk kabinet zou zijn opgetreden en indien de medewerking van de C.H. met betrekking tot de oplossing van het radio- en televisie-vraagstuk niet aanwezig zou zijn, de P.v.d.A. als niet-regeringspartij bereid zou zijn die oplossing erdoor te halen. Integendeel, dan kon niet verwacht worden.

V.V.D. of P.v.d.A. ?

En nu zitten wij als anti-revolutionairen opnieuw in een kabinet samen met de P.v.d.A., aldus dr. Berghuis. Is dat zo verwonderlijk?

De P.v.d.A. is een van de bonafide democratische partijen in ons land.

Een half jaar geleden heb ik voor uw convent gezegd, dat wij zeer sterk hechten aan het blijven samengaan in regeringsverband van de drie christelijke partijen en dat het samengaan met V.V.D. dan wel met P.v.d.A. voor ons een zaak van beleid is. Dat men overigens ook voor wat het samengaan van de drie christelijke partijen betreft, tot een beleidskeuze kan worden gedwongen, is nu wel gebleken.

Een paar jaar geleden heb ik de uitspraak gedaan, dat er een nauwe democratische verwantschap bestaat tussen ons en de socialisten. Dat duidde — ik heb het uitdrukkelijk zo gesteld — niet op een speciale politieke verwantschap maar op een democratische. Ik heb dat gedaan omdat ik meende, dat het gewenst was, dat daarop geattendeerd werd en omdat er mede rekening moest worden gehouden, dat er een ogenblik zou komen waarop wij weer samen met de socialisten zouden gaan regeren en dat wij dat dan ook ongedwongen en ongefustriseerd en in alle openheid zouden moeten kunnen doen.

Ik kan niet aan de indruk ontkomen, dat hier en daar onder ons op dit punt wel een zekere frustratie bestaat. Ik betreur dit, want ik meen, dat dit onze vrijheid van optreden in het Nederlandse politieke bestel zou kunnen beperken.

Ik heb in al mijn geruchtmakende uitspraken nimmer een voorkeur uitgesproken voor een samengaan met de P.v.d.A. boven die met de V.V.D. Ik ben wel een van degenen uit onze partij geweest, die in de jaren vanaf 1956 tot de kabinetscrisis in 1958 duidelijk heb uitgesproken, dat een sinds de oorlog onafgebroken deelnemen van de P.v.d.A. aan de regering teveel accent aan het socialistische element in ons landsbestuur had gegeven, en dat het goed zou zijn indien het accent eens zou worden verlegd naar een beleid, dat meer gericht was op vrijmaking van de staat en naar meer verantwoordelijkheid voor het particulier initiatief, zei de voorzitter in zijn rede.

Het gaat in de politiek steeds, maar vooral in de hedendaagse politiek met haar ontzaglijke gecompliceerdheid om het zoeken van een juist evenwicht tussen particulier initiatief en particuliere verantwoordelijkheid enerzijds en de overheidszorg en overheidsverantwoordelijkheid anderzijds. Het verheugt mij, dat drs. Schmelzer, de voorzitter van de K.V.P. Tweede Kamerfractie bij de debatten over de regeringsverklaring daarop nog eens met nadruk heeft gewezen.

En dan weegt bij ons de particuliere verantwoordelijkheid, met alle risico's, welke daaraan zijn verbonden maar met inachtneming ook van de kracht welke daarvan uitgaat zo zwaar, dat wij daarvan allereerst uitgaan zonder dat wij overigens aan de zeer positieve betekenis van de verantwoordelijkheid welke de overheid als genadegave van God in een zondige wereld als hoedster van het algemeen belang en vooral als beschermster van de zwakkeren in de samenleving heeft, iets van haar volle waarde willen ontzeggen. Hier ligt de spanning in de politiek.

Zo is het in een bewust gevoerde politiek altijd geweest. Het gaat om de garantie van de (geestelijke) vrijheid van de mens in de aardse samenleving enerzijds en de taak van de van Godswege gegeven overheid als hoedster van het algemeen belang en als opkomende voor de zwakkeren anderzijds.

Er bestaat wat betreft de visie op overheid, staat en maatschappij fundamentele verschillen van mening tussen ons en de socialisten.

En dacht u nu, dat ik uit het oog verlies, dat de P.v.d.A. in de persoon van de heer Vondeling heeft gesteld, dat het bestaan van confessionele partijen fu-

nest is voor een goede werking van de parlementaire democratie?

Niet alleen het verleden, maar ook het heden van de confessionele partijen zal moeten logenstraffen de juistheid van deze stelling. Een dergelijke stelling kan alleen worden geponeerd, wanneer men onvoldoende zicht heeft op de het gehele leven in al zijn activiteiten doordringende betekenis van het christelijk geloof.

Maar er zijn ook zaken, ten aanzien waarvan wij voor de realisering van ons program meer van de socialisten kunnen verwachten dan bijvoorbeeld van de V.V.D. Dat kan echter op andere punten misschien ook wel eens omgekeerd het geval zijn.

Het gaat ons om onze eigen koers en wat wij daarvan in de praktijk van de politiek kunnen waarmaken. En in die koers vormt naast het eigen gezag van de overheid enerzijds en de particuliere verantwoordelijkheid anderzijds een zwaar element het opkomen voor de zwakkeren in de samenleving, nationaal en internationaal. Daarop ligt voor ons — en ik dacht, dat dit uit een waarlijk christelijke politiek voortvloeide — een zeer zwaar accent. Dat blijkt ook uit ons Program van Actie.

Wanneer wij in de huidige omstandig heden iets van onze doelstellingen, zo als neergelegd in ons Program van Actie, willen waarmaken zullen wij dit moeten doen in bereidheid tot een positieve samenwerking o.m. met de P.v.d.A.

Hoe was het voorheen ?

Overigens, wat het samengaan met socialisten in een kabinet betreft, was het in 1939 niet prof. Gerbrandy, die als eerste anti-revolutionair — tegen de zin van zijn partij — in een kabinet met socialisten — en dat was toen nog de marxistische S.D.A.P. — ging zitten. En is er nu nog iemand die dat zou durven veroordelen?, zo vroeg dr. Berghuis.

En toen in 1952 de heren Algera en Zijlstra voor het eerst na de oorlog in een kabinet met de P.v.d.A. zitting namen — ik weet wel, dat gaf ook wel deining — is dat toen tot schade van de Nederlandse of van de anti-revolutionaire zaak geweest?

Radio en t.v.

Het kabinet-Marijnen is gevallen op het punt van radio en televisie. Het is gevallen omdat de V.V.D. — en ik denk hier helemaal niet speciaal aan de liberale ministers in het kabinet maar aan de V.V.D. als zodanig — zich na een jarenlange campagne vóór commerciële televisie en tegen de zuilen in een positie had gemanoevreerd waarvan blijkbaar geen terug mogelijk was en waardoor het wel tot een breuk moest komen.

Men heeft daar terwijl men samen met drie Christelijke partijen in een kabinet zat er iets door willen drukken wat er niet in zat. Men had moeten weten, dat men daardoor een breuk forceerde.

Indien men dit van de aanvang af heeft gewild — maar ik wil dit niet veronderstellen — en z'n eigen standpunt heeft willen doordrukken, had men niet met de Christelijke partijen in zee moeten gaan. Indien men het niet heeft gewild had men wijzer moeten zijn.

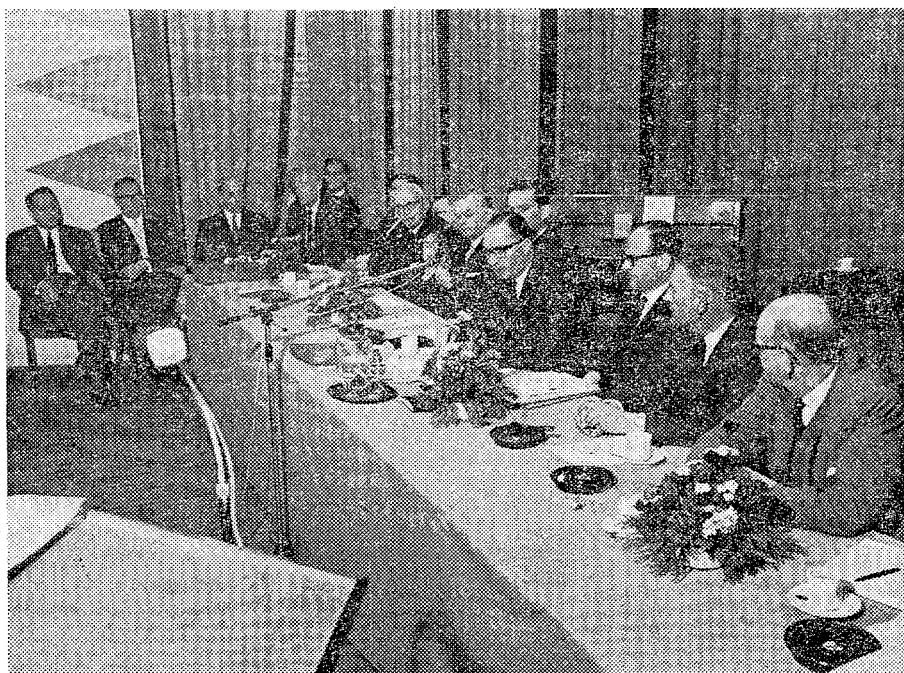
Dat de liberalen het met het Nederlandse organisatiebestel niet eens zijn is uiteraard hun goed recht. Dat zij de innerlijke waarde daarvan niet inzien, betreuren wij. Maar op de innerlijke kracht daarvan hebben zij zich verkeken. Men heeft jarenlang een stemming gekweekt tegen de "zuilen", in het bijzonder tegen de confessionele.

Nu vind ik de term „zuil“, om daarmee aan te duiden de organisaties, zoals die uit het volksleven zijn opgekomen op het gebied van de politiek, van het sociale en maatschappelijke en van het culturele, op zichzelf helemaal niet verkeerd.

Zij geeft weer de dragende kracht welke deze organisaties in onze samenleving hebben.

In het organisatiebestel kristalliseert zich de verscheidenheid van opvattingen, zoals die in elke democratische vrije samenleving tot uitdrukking komt, en zij heeft, naar onze overtuiging, in de confessionele organisatievorm een verdieping gevonden.

En dan gaat het niet om een „hoe meer zuilen, hoe meer vreugd“, maar wel hierom, dat er in ons radio- en tv-bestel een volkomen openheid is jegens elke nieuwe stroming welke zich vanuit het volksleven op representatieve wijze presenteert.

Een vertrouwd beeld op ieder partijconvent is de bestuurstafel. U ziet v.l.n.r. dr. A. Veerman, de heer H. M. Oldenhof, de staatssecretarissen Van Es en Bakker (staatssecretaris Grosheide en minister Diepenhorst zijn half zichtbaar), vervolgens mr. A. B. Roosjen, de ministers Smallegenbroek en Biesheuvel, dr. W. P. Berghuis, mr. W. R. van der Sluis, de heer B. Roolvink en prof. mr. W. F. de Gaay Fortman.

Een gedeelte van de volle zaal van Hotel „Suisse“, waar de afgevaardigden en de belangstellenden een plaats hadden gevonden. Een vergrijsd Convent? Het viel wel mee. De jongeren zaten voornamelijk — bescheiden — achter in de zaal.

De bekende geref. predikant, ds. G. N. Lammens in gesprek met oud-minister mr. Van Aartsen.

"ANIMO" koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

Uw bakker
Uw dokter

Particuliere bouw

FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 95496 - 1490.

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 17 26 40

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houthouw - Giessendam - Tel. 2062

Hotel-pension „Dreyeroord”

Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Roolvink op Partij Convent: Politiek bedrijven is kiezen

De heer Roolvink heeft zijn plicht gedaan. Op het zaterdag jl. te Zwolle gehouden Partij Convent heeft hij een politieke rede gehouden, die wij als een politiek overzicht kunnen beschouwen. Hij deed daarmee zijn reglementaire plicht, want volgens artikel 30 lid 6 van het partijstatuut zal de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie verslag doen van het politieke bedrijf dier fractie.

Maar de heer Roolvink deed meer. Hij gaf een politieke beschouwing die in heldere bewoordingen was vervat, die aanspreekbaar was en die het anti-revolutionaire beginsel duidelijk liet spreken. Er werd dan ook met grote belangstelling naar hem geluisterd.

De heer Roolvink begon met dank te brengen aan de eigenlijke opstellers van het parlementaire verslag. Hij zei vervolgens dat hij in het bijzonder wilde spreken over de kabinetscrisis, de formatie en het programma. De ontwikkeling in de samenleving toont naar de mening van de heer Roolvink duidelijk aan, dat de macht van de commercie toeneemt. Ook op de cultuur tracht de commercie in grotere mate haar stempel te drukken.

Hij liet kortelings de geschiedenis van vroegere kabinetten de revue passeren en stond vooral stil bij de geboorte van het nu tot het verleden behorende kabinet-Marijnen. De formatie van dat kabinet verliep anders dan dat van de vorige kabinetten. De houding van de oppositie was ook anders geworden. Het kabinet-Marijnen had vele bindingen en het Akkoord van Wasse-naar was duidelijk. Maar het hoofdpunt, dat een klempunt was — namelijk de zaak van radio en t.v. — was niet geregeld. En juist dát punt zou het breekpunt blijken te worden van het kabinet. Op 26 februari jl. brak het conflict uit in het kabinet. Het ging over radio en t.v., en dat was niet verwonderlijk; eigenlijk was in maart 1963 op dit punt al een historisch conflict ontstaan tussen de A.R. en de liberalen, zo zei de heer Roolvink. En indien wij als Anti-Revolutionairen trouw bleven aan ons beginsel en als de V.V.D. aan hun beginsel trouw bleven, moest het conflict wel komen. Het pleit voor beiden, dat het inderdaad kwam, aldus de heer Roolvink. Want het betekende in ieder geval, dat men duidelijk was in de politiek.

KABINETSCRISIS

De grote vraag in het conflict was: Hoe waarden wij in een land met grote geestelijke verscheidenheid zoals het onze, de geestelijke vrijheid en hoe waarden wij de uit die verscheidenheid opkomende en daarin verankerde organisaties en welk standpunt heeft de overheid daarin in te nemen.

Op dit punt moesten onze wegen scheiden, zo sprak de heer Roolvink. Het was geen licht of eenvoudig punt, al menen sommigen dat je om radio en televisie geen brokken in een kabinet moet maken, aldus de spreker. Bedenk echter wel, dat het hier ging om de structuur van onze samenleving en om ons Nederlands bestel. Ook hier tekende zich de vercommercialisering af, zoals dat op bedenkelijke wijze zo duidelijk te zien is in de sport, met name de voetbalsport. Ook de pers lijdt er onder.

Behalve het punt van radio en t.v. was het klimaat op het politieke vlak goed te noemen. De heer Roolvink stelde er prijs op duidelijk te verklaren, dat de A.R.-fractie niet blij was met de kabinetscrisis. Eveneens wilde hij nadrukkelijk stellen, dat de fractie inzake de formatie van het kabinet steeds unaniem in haar oordeel is geweest. En voorts stelde hij duidelijk, dat de A.R.-fractie van een partij die gewend was, verantwoordelijkheid te dragen, besefte dat het land geregeerd moest worden en dat "aardse" zaken geen uitstel konden dulden.

Het meest verdrietige en pijnlijke van de hele kabinetsformatie was, dat nadat de V.V.D. afgevallen was, de Christelijke Historische Unie afviel.

Wij hopen, aldus de heer Roolvink, dat die pijn mag blijven, opdat er bij de A.R. en bij de C.H. iets goeds uit zal voortkomen.

En nu zijn er — aldus de heer Roolvink — mensen die het ons kwalijk nemen, dat wij met de P.v.d.A. in zee gingen. Maar het land moest bestuurd worden en wij mochten de verantwoordelijkheid niet ontwijken. Een Kamerfractie moet nu eenmaal kiezen, want politiek bedrijven is kiezen. De fractie

kwam tot de conclusie, dat wij er op in moesten gaan, omdat er een zekere mate van overeenstemming mogelijk was. Het ging om het program van het nieuw te vormen kabinet en om de omstandigheden. We hebben de objectiviteit in acht te nemen. En zo is het huidige kabinet geboren.

PROGRAMMAPUNTEN

De heer Roolvink noemde een aantal programmapunten van het nieuwe kabinet.

Als belangrijkste punt noemde hij de ontwikkelingshulp. Het A.R. standpunt daaromtrent is bekend. Uit oogpunt van gerechtigheid en naastenliefde hebben wij ten opzichte van anderen een grote taak. Wij zijn blij, dat de socialisten hier ook zo over denken. Maar op het moment dat wij het geheel eens zijn over enigerlei zaak met een andere politieke partij, betekent dit niet dat wij met en door die andere partij geannexeerd zijn of dat wij willen annexeren. Het is gelukkig, dat voor de ontwikkelingshulp wat meer geld uitgetrokken zal worden.

De ruimtelijke ordening is ook een programmapunt van veel betekenis. En laat men nu niet denken, dat deze zaak nu plotseling actueel geworden is, aldus de heer Roolvink. Reeds in 1958 hield onze partij een conferentie over de ruimtelijke ordening. Ir. Schut sprak toen over een feestdag. Ook vroeger werd door ons al over de ruimtelijke ordening gesproken. En in een program van de A.R.P. van 1878 stond al, dat de overheid heeft te waken voor luchtverontreiniging, voor het verwekken van giftige gassen in de dampkring. Toen de heer Roolvink dit zei, werd er luid gelachen en instemmend geklapt, doch spreker ging verder: "Misschien vergaat u het lachen wel als ik zeg, dat de heer Vondeling dit ontdekt heeft en ons er op gewezen heeft!" Het verkeer is tot een explosie gekomen en allerlei problemen doen zich hier voor. De heer Roolvink bracht speciaal dank aan onze oud-minister Van Aartsen. H. J. was de man die veel zaaide, maar een ander is het die maait, zo zei hij. (Luid applaus.)

Spreker stond ook uitvoerig stil bij de programmapunten: Speculatiewinstbelasting en beleid inzake het onroerend goed. Als er een notoire verrijking plaats heeft ten koste van anderen, heeft de overheid een taak om in te grijpen, zo is het standpunt van de A.R.-fractie. Het gaat hier om de handhaving van de gerechtigheid, ook op dit gebied. Overigens wilde spr. hier niet diep op ingaan, aangezien men moet afwachten met welke voorstellen de regering komt.

KOLEN, OLIE EN GAS

Het energiebeleid moet zeker grote aandacht van onze fractie hebben, aldus de heer Roolvink. Het energiebeleid is wel eens onderschat. De kolenvoorraad neemt af, de gas- en olievoorraden blijken evenwel zeer groot te zijn. We zullen naar een Europees energiebeleid moeten, doch daar is de tijd nog niet rijp voor en daarom hebben we hier een nationaal beleid te voeren. Overheid en overheidsbedrijven nemen deel in de Gasunie. Spreker had daartegen geen bezwaar. De staat mag uit de energiebronnen voordelen peuren. Overigens zijn wij huiverig voor staatsdeelname in

de oliewinning, aldus spr. We zullen nu de wetsvoorstellen omtrent het zgn. Continentale plat moeten afwachten.

Het woning- en huurbeleid vormde een moeilijk vraagstuk en is een moeilijk programmapunt voor het nieuwe kabinet, zei spreker. Er zal tweemaal een huurverhoging komen van tien procent en dat is op zichzelf altijd wat pijnlijk, omdat er meer huurders dan verhuurders van woningen zijn. Overigens zal die huurverhoging niet gelden voor alle woningen.

HET GROTE GEVAAR: INFLATIE

Spreker stond langdurig stil bij het financieel-budgetair, sociaal en economisch beleid. Er is een grote spanning op onze arbeidsmarkt en de vraag is, of als er dekking is voor grote geldbedragen, dit verwerkt kan worden met het huidige aantal werknemers. De arbeidsmarkt biedt geen ruimte en bij een verdere spanning zal een andere doelstelling van de regering in gevaar komen, namelijk de doelstelling om de inflatie te bestrijden. Alleen bij een sterke stijging van de produktiviteit zal deze doelstelling verwezenlijkt kunnen worden, meende de heer Roolvink. Er zal een voortgaande automatisering en mechanisatie moeten komen, ook in de wegen- en woningbouw.

De heer Roolvink waarschuwde voorzichtig en welwillend tegen regeringsmaatregelen, waardoor de spanning in onze economische huishouding nog zou toenemen. Ook waarschuwden behoort tot de taak van een fractie die constructief werkzaam wil zijn ten bate van het volk, zo zei de heer Roolvink. Een loyale houding brengt mee, dat we nu al mogen waarschuwen.

OORDEEL OVER KABINETSPROGRAM

Het is een ambitieus programma, waarmee de regering gekomen is. En dat moet ook. Regeren is immers vooruit zien. Er zijn weliswaar enige knelpunten. Een christen kijkt vooruit en voelt zich mede verantwoordelijk voor de toekomst. De zorg voor het zwakke, voor de arbeider, de middenstander, de landbouwer, etc. blijven ook nu voor ons centraal staan. Wij hebben toe te zien dat het zwakke niet in de knel komt, riep spreker uit. Wie het zwakke in de knel brengt raakt aan de ziel van onze partij!

Er zijn grote problemen door dit kabinet iets meer centraal gesteld dan door het vorige en dat is een winstpunt. Er moet evenwicht zijn tussen het particuliere initiatief en de overheidsinvloed. De overheid is zeer beslist niet de vijand van ons leven. We moeten niet kiezen tussen Romeinen 13 of Openbaringen 13, maar we moeten beide zien, zo zei spreker.

Als kleine groep zullen we onze roeping in grote getrouwheid hebben te beleven en uit te voeren, zo besloot de heer Roolvink zijn met grote aandacht gevolgde rede. Volg de vertegenwoordigers in de Staten-Generaal kritisch. Volg uw fractie kritisch. Wij, Anti-Revolutionairen hebben een grote taak. Daarbij moeten wij vasthouden aan het oud adagium van Talma: Alleen om Christus' wil.

**N.V. Rederij en
Haringhandel**
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

fijn! die ken ik

Conventsrede van dr. Berghuis

• Vervolg van pag. 5

Het in Nederland gegroeide organisatiepatroon zou slechts een kwalijke en hoogst verwerpelijke kant hebben, indien men er door de overheid beschermde exclusieve en monopolistische zaak van zou willen maken.

Maar dat is dan ook in genen dele het geval.

Maar de V.V.D. wilde wat anders. Die wilde voor de door haar gegadigde of gegadigden wel een exclusieve plaats. En dat heeft niets met vrijheid te maken. Het heeft niets met een open bestel te maken. Het heeft wel te maken met hovaardij.

Het doet het vermoeden wekken van een zich als nationale elite willen opstellen tegenover de uit het volksleven opgekomen zuilen.

De V.V.D. heeft inzake radio en televisie hoog spel gespeeld. Zij heeft dat spel verloren.

Wat, zoals voor de hand ligt, van hetgeen in de laatste maanden op nationaal-politiek terrein is gebeurd ons het meest heeft geraakt, is dat de drie Christelijke partijen niet in regeringsverband bij elkander gebleven zijn en dat de C.H.U. buiten de regering is geraakt.

Het is bekend dat een van de hoofdpunten van beleid van onze partij reeds sinds jaren is geweest het bewaren van de onderlinge samenhang van de drie grotere Christen-Democratische partijen en in het bijzonder het streven naar één Reformatorisch-Christelijke partij, tot het stichten waarvan A.R.P. en C.H.U. samen zouden moeten overgaan.

Ik behoef niet te herhalen al hetgeen door mij in de loop van de jaren — naar sommigen vinden tot in den treure — met volle overtuiging is bepleit met betrekking tot een toenadering tot de C.H. in de richting van die nieuwe, éne partij, om in de wereld van vandaag en voor de jongeren van vandaag nieuw élan te geven aan een levende Christelijke politiek.

En nu is er een deuk in de verhouding gekomen.

De gevolgen van die deuk zijn op dit ogenblik nog niet te overzien.

Pijn over verwijdering C.H.U.

Ik kan wat dit aangaat alleen zegen, aldus dr. Berghuis, dat onze intenties — en ik weet zeker hier namens onze partij als zodanig te spreken — onveranderd zijn. In dit verband zou ik diegenen onder ons die soms om mischien feitelijk-begrijpelijke redenen een neiging om zich tegen de C.H. af te zetten niet kunnen onderdrukken, willen verzoeken dit wel te doen, hetgeen uiteraard niet inhoudt dat men geen feitelijke onjuistheden zou mogen rechtzetten.

Het gaat hier om een zaak welke in betekenis ver uitgaat boven het incidentele gebeuren van een kabinetsformatie en de stemmingen welke een dergelijk gebeuren oproept. Het spreekt vanzelf, dat wij verdrietig zijn, wanneer uit de verslagen van een C.H.-congres blijkt dat men zich van die zijde wel tegen ons afzet, ofschoon wij ook die reacties weer moeten zien in het licht van een in bescherming nemen van de eigen leiding, die wordt aangevallen.

Ik zou overigens zo gaarne uitspraken als die van prof. Van Niftrik eens uit de mond van de directe leiding van de C.H.U., bijvoorbeeld van de heer Beernink, willen horen. Want van die

zijde vernemen wij zo vaak geluiden welke het tegendeel doen veronderstellen.

Ik heb gezegd niet geheel te weten of het uit elkander gaan van C.H. en A.R. bij de kabinetsformatie een incident is of niet. Maar in ieder geval mogen wij vaststellen, dat de omstandigheden waarin dit heeft plaatsgevonden, incidenteel zijn geweest, d.w.z. door aan zekere actuele en aan personen verbonden gebeurtenissen, bepaald.

Van ganser harte hoop ik, dat het gebeurde een incident en niet symptomatisch is geweest.

In het streven naar het geven van een nieuwe organisatorische gestalte aan de Reformatorisch-Christelijke politiek dragen nu eenmaal C.H. en A.R. een primaire verantwoordelijkheid. Dit is vanwege de pretentie, die wij beide hebben, nl. van Christelijke partijen te zijn.

Gaarne wil ik de hoop uitspreken, dat tenslotte onder Gods bestel zal mogen blijken, dat de schok van het gebeurde een winstpunt en geen symptoom van verwijdering is geweest.

En voorts wil ik gaarne de wens uiten, dat de uitslag van de verkiezingen zoals die binnenkort voor een miljoen kiezers zullen plaatsvinden ten behoeve van de samenstelling van de Rijnsmondraad mag aantonen, dat het ook electoraal een goede daad van christelijk-historischen en anti-revolutionairen is geweest door samen met één lijst uit te komen, en dat deze verkiezingen ook door kiezers buiten de kring van A.R. en C.H. mogen worden aangegrepen als een demonstratie om zich uit te spreken voor één Protestants-Christelijke partij.

Onze fractie

De kabinetsformatie heeft voor onze partij o.m. met zich meegebracht, dat er opnieuw verandering in het voorzitterschap van de A.R. Tweede Kamerfractie heeft plaatsgevonden.

De heer Roolvink heeft de heer Smallenbroek als zodanig opgevolgd.

Er is rondom deze opvolging enige spanning geweest. Nu deze spanning door de instantie, die daartoe bij uitstek geroepen was, nl. de Tweede Kamerfractie, is opgeheven, wil ik gaarne, ook al zou het ten overvloede zijn, de verzekering geven, dat partijleiding en fractieleiding ook in het nieuwe personele verband zich bewust zijn van hun gezamenlijke Christelijke verantwoordelijkheid ten opzichte van het in de toekomst te voeren politieke beleid, waarbij het gaat zowel om de koers als om de eenheid van de Antirevolutionaire Partij.

Het uitspreken van deze verzekering is voor mij in deze rede het moment om na de wat terugblikkende beschouwingen, die ik tot nu toe heb gehouden, de blik vooruit te richten. Want daar gaat het tenslotte weer om wanneer wij door enkele spannende episodien in het verleden, die ons zo in beslag hebben genomen, heen zijn.

Het gaat — ik herhaal het — om de koers en om de eenheid van onze partij.

Hierom gaat het ook — en ik weet dat ik daarbij mede namens de heer Roolvink spreek — in het noodzakelijke samenspel van fractie en partij.

De koers staat voorop. Dat ligt ook voor de hand. Het heeft voor een politieke partij weinig zin om eenheid te demonstreren, indien men niet weet ten aanzien van welke koers dit gebeurt.

Maar indien de koers is uitgezet, is het voor een politieke partij evenzeer noodzakelijk, dat haar aanhang zich

Een bekende figuur op onze partijconventen is dr. Boertien. Thans was hij daar voor het eerst in zijn nieuwe hoedanigheid als Tweede Kamerlid. Rechts zijn echtgenote.

daaromheen in een zo groot mogelijke eensgezindheid groepeerd.

Dit vereiste van eenheid kan met zich meebrengen, dat mensen die vinden dat het op een bepaald punt niet snel genoeg gaat, de pas wat moeten markeren en dat mensen, die vinden, dat te gemakkelijk een vertrouwd verleden wordt losgelaten, dit zonder wantrouwen accepteren.

Want voorop staat, dat zij die elkan- der in een Christelijke partij gevonden hebben, het eens zijn over de uitgangspunten welke vanuit het Christelijk geloof en de Bijbel het politieke bedrijf ten diepste en tot in de kern beheersen.

Juist op het punt van een fundamentele eenheid rondom een praktisch-politieke koers zal een Christelijke partij zich ook tegenover tegenstanders van confessionele partijformatie geloofwaardig moeten maken en echte politiek ten dienste van de aardse samenleving moeten bedrijven.

Ik meen, dat de A.R.P. in het huidige tijdsgewricht politiek bedrijft, toeges- pitst op de problemen die nu aan die politiek worden voorgelegd.

De koers van onze partij, waarover ik het had, is uitgezet. Die is uitgezet in Beginselprogram en Program van Actie.

Die koers wordt, onder meer geken- merkt door haar sterke sociale gericht- heid, zowel nationaal als internationaal. Juist een Christelijke politiek zal de overheid in het bijzonder moeten doen kennen als een schild voor de zwakken in de samenleving. Juist daarin zal iets van een Evangelische boodschap van de Christelijke politiek metterdaad moe- ten blijken.

Sociaal-links

In dat verband heb ik in mijn vorige rede voor uw Convent wat speels of — zoals naar ik meen de heer Roosjen het ergens heeft gesteld — op een wat stoeierige wijze het woord "sociaal-links" gebruikt.

Ik heb dit niet gedaan om daarmee de onderscheiding links—rechts in de zin van vooruitstrevend-conservatief ter vervanging van de onderscheiding niet-en-wel-confessionele partijen onder ons ingang te doen vinden.

Dat heb ik ook uitdrukkelijk gezegd. Het heeft ook niets met de P.v.d.A., maar wel met de inhoud van een Christelijke politiek te maken.

Ik heb het woord "sociaal-links" voor die keer wel opzettelijk gebruikt en wel om de sterke sociale gerichtheid van onze partij nog eens op een de aandacht trekkende wijze te accentueren en als het ware een ruk aan de bel te doen. Zoals ik een paar jaar geleden een ruk aan de bel heb willen geven door te stellen dat wij in de bocht zitten, in die zin dat wij er geheel de ogen voor open moeten hebben dat wij in de storm- achtige periode van de geschiedenis, waarin wij nu zitten, als levende Christelijke partij een vaak geheel nieuwe op- stelling in de wereld moeten zoeken.

Boeiende opgaven

Wij staan als Christelijke politieke partij in deze tijd voor zware maar ook bijzonder boeiende opgaven, die nieuwe mogelijkheden bieden voor het in de praktijk brengen van een Christelijk bezig-zijn-in-deze-wereld. Des te meer moeten wij echter onze organisatie sterk, bekwaam en gezond houden. Daarom zou ik in dit verband nu iets willen zeggen over de activiteit van de partij en inzonderheid over die van de kiesverenigingen.

Onze partij heeft in de loop der jaren geen slechte naam gehad op het terrein van haar organisatorisch kunnen.

Iets minder bescheiden gezegd: zij stond er om bekend dat zij in dit op- zicht iets presteerde. Dat was voor een

niet gering deel aan de kiesverenigingen en aan de toegewijde bestuursleden daarvan te danken.

Ledenwerfacties moeten van tijd tot tijd worden gehouden.

Nu zijn er gelukkig veel kiesverenigingen, die steeds op hun qui vive zijn om jong-gehuwd en van elders binnen gekomen lid van de kiesvereniging te maken.

Aan het adres van die kiesverenigingen wil ik hier een woord van lof doen horen. Voor hen is een algemene landelijke ledenwerfactie niet nodig. Zij kunnen daarin nooit op opvallende resultaten bogen, want zij benutten steeds elke mogelijkheid tot ledenwinst.

Ik had het er zo straks over dat het gaat om de koers en om de eenheid van onze partij. Dat is naar mijn stellige overtuiging niet het zoeken van de kwadratuur van de cirkel, maar het vragen van de aandacht zowel van enthousiaste jongeren als van verontruste ouderen voor onze gemeenschappelijke Evangelische roeping in het spannende en boeiende leven waarin wij geplaatst zijn.

De spanningen zullen wij bewust hebben te ondergaan zoals wij ook in die spanningen elkander over en weer vertrouwen hebben te geschenken in het volgen van de aangewezen weg.

Er is over de gehele wereld en daarom ook bij onszelf een crisis in de politiek aan de gang. Dat geldt voor alle politieke partijen. Wie er de ogen voor sluit is blind of een struisvogel, dan wel hij stelt zich naast het werkelijke leven op.

Er steken ook binnen de vrije wereld verschijnselen de kop op, waarvan wij twintig jaar geleden hebben gedroomd, dat zij door de ervaring geleerd voor- goed zouden zijn overwonnen.

Een democratische politiek in vrijheid bedreven is en blijft een zaak welke door gebrekkige mensen en met gebrekkige middelen wordt gevoerd. Zij dient zich steeds voor kritiek volkomen open te stellen. Daarin ligt juist de kracht van de democratie.

Maar er zijn zowel in ons land als elders krachten, vaak ongreepbare krachten, aan het werk die op de een of andere wijze het vertrouwen in de democratie als boven andere verre te prefereren methode van politiek vergiften.

Het is een verschijnsel, waarvoor twintig jaar na de bevrijding de ogen weer open moeten gaan. Die vergif- ting kan plaats hebben hetzij door on- nozelen, hetzij door charlatans, hetzij door booswichten. Maar zij kan onvoorspelbare en onvoorstelbare kwalijke consequenties hebben. De geschiedenis heeft het veelvuldig bewezen. Het optreden van dergelijke verschijnselen is op zichzelf niets nieuws. Zij zijn er altijd geweest, zowel vóór en in, als ná de oorlog. Maar de gevolgen zijn steeds ingrijpender juist omdat de menselijke verantwoordelijkheden in de politiek nog nooit zo groot zijn geweest als nu.

En van die verantwoordelijkheden zullen wij ons ieder voor zich dan ook meer dan ooit bewust moeten zijn. En wij mogen dat ook doen in een wezen- lijke gemoedsrust; wanneer wij die ver- antwoordelijkheden tegelijkertijd zien in hun volstrekte betrekkelijkheid en afhankelijkheid van de Heer van de wereld.

En zo gaan wij als een partij, welke zich gekenmerkt wenst te zien als een Christelijke beginselpartij, als een sterk sociaal gerichte partij en als krachtig voorstandster van één nieuwe Reformatorisch-Christelijke partij een nieuwe regeringsperiode in, Gods zegen afbid- dende voor het nieuwe kabinet en in het bijzonder ons vertrouwen schen- kend aan de A.R.-bewindsleden daarin, zo besloot dr. Berghuis zijn openings- rede op het zaterdag jl. gehouden Partij-Convent.

ongezouten.

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Te weinig meelevendenden dragen het werk. Het gevolg:

Desintegratie

BIJ de behandeling van de begroting van Landbouw kwam in de Eerste Kamer een merkwaardig vraagstuk ter sprake. De spreker namens de A.R.-fractie had een opmerking over de gang van zaken bij sommige ruilverkavelingen. Er wordt een groot project gemaakt, om de structuur van de gehele streek te verbeteren. De verbetering is in de eerste plaats voor de landbouw bedoeld. De Regering steekt er tientallen miljoenen in. De bijdrage van de direct-belanghebbenden is véél geringer. De georganiseerde landbouw is er vóór en heeft de eigen leden ingelicht. Maar zie, in een aantal gevallen laait er onder de boeren en ook bij eigenaren van huizen etc. een verzet op, dat even fel is als onredelijk. Soms is de uitslag van de stemming een dubbeltje op zijn kant.

ER is over dat verzet niet veel goeds te zeggen.

Het is geladen van wantrouwen jegens overheid en eigen organisaties. De tegenstanders geloven, dat de Regering het op hun belang en hun geluk heeft gemunt. Bovenal zo denken zij, is het de bedoeling, om de kleine ondernemers de nek te breken. Er zijn belanghebbenden, ja zeker, die er voordeel in zien. Natuurlijk allereerst de ambtenaren, die zullen wel zorgen, dat het een duur zaakje wordt. Zelf hebben ze dikke salarissen, en ze hebben er belang bij, dat de zaak doorgaat. Ze moeten er voor zorgen, dat ze niet overcompleteet worden. En dan natuurlijk de gróte boeren, die in de organisaties de lakens uitdelen. Die zien hun kans. Die willen via de ruilverkaveling een gróter bedrijf, en het lúkt hun, want de kleinen gaan er allemaal uit. Er komen sprekers, om dit verzet te stimuleren. Soms komen zij met sensationele verhalen. Bij de ruilverkavelingen kunnen de voorstemmers thuis blijven. Wie niet stemt, wordt geacht vóór te zijn. Wat doen nu die ambtenaren? Zij hebben eigenaars op de lijst staan, die al lang dood zijn of al vele jaren in Amerika wonen. Die komen natuurlijk niet stemmen en worden allemaal bij de voorstemmers gerekend.

In het vorenstaande is niets versierd of overdreven. Al die argumenten hebben wij zelf uit de mond van bezwaarden gehoord of ze zijn op protestvergaderingen opgetekend.

MAAR de organisaties zijn er voor. Zij verheugen zich, wanneer minister Biesheuvel zegt, dat de hoge prioriteit van de landbouw gehandhaafd blijft, maar dat bij dat landbouwbeleid de structuurverbetering krachtiger zal worden aangepakt.

Wat is dus het geval?

De landbouw is georganiseerd en goed georganiseerd. Beter dan de middenstand b.v.

Maar aan de rand van die organisaties of daar buiten is de vrij aanzienlijke groep boeren, die zich alleen maar bedreigd of verwaarloosd vindt, en die géén vertrouwen heeft in het Regeringsbeleid en noch minder in dat van de organisaties. Alleen als een vooraanstaand organisatieman een dreigende taal aanslaat, en b.v. zegt, dat de melk maar in de sloot moet, als de Regering geen hogere melkprijs belooft, dan veren ze op, dan zijn ze geneigd om te applaudiseren.

WIE vergaderingen van boeren en tuinders meemaakt, voelt de neiging, zijn hoed af te nemen voor de deskundigheid, die daar openbaar wordt. Wie een spreekbeurt vervult voor zo'n organisatie, moet hard studeren en terdege voorbereid zijn, en anders hebben deze geheide organisatie-mensen hem gauw door.

Maar — op die vergaderingen komt als regel alleen de élite van de boerenstand. Dat wil niet zeggen de grootste en de rijksten. Er zijn ook pachtboeren, die moeten vechten voor een redelijk bestaan, die zelf hard meeplueteren op het bedrijf, en die toch mee kunnen praten over de ingewikkelde landbouwvraagstukken van deze tijd, nationaal en internationaal gezien.

Het is de élite van de meelevendenden, die lezen en nadenken, die luisteren

en oordelen, die mee bouwen aan het beleid van de organisatie.

MAAR er zijn ook velen, die helemaal geen lid zijn of nog slechts als randfiguur meedoen, en — al dat verantwoordelijke werk van de organisaties gaat buiten hen om, en wordt slechts van uit de verte en met wantrouwen gadeslagen.

Bij de stemming over de ruilverkavelingen komt deze desintegratie opeens in alle duidelijkheid aan het licht.

Maar die stemming is slechts een mogelijkheid die wordt aangegrepen, om het wantrouwen te doen blijken. Het is er altijd en in verschillende vormen en graden. Hier krijgt het de kans om zich te manifesteren.

En daarom moet in dit verband nog iets worden gezegd. Is het in wezen bij de middenstand anders? Zijn u bij de vakbeweging niet soortgelijke verschijnselen? Een betrekkelijk kleine groep meelevende georganiseerden draágt het werk. De ongeorganiseerden en een aantal georganiseerden kijken wantrouwend toe. Het is, alsof ik iemand ook al iets over de politieke partijen hoor fluisteren...

NU moeten we nuchter blijven.

Het is een onwezenlijk ideaal, dat ieder, die als lid in aanmerking kan komen, ook werkelijk lid wordt en dan ook nog een meelevend lid. Er blijven altijd wel over, die het wel geloven, of — helemaal niet geloven. Maar in onze tijd wordt het gevaar zichtbaar, dat een organisatie ondanks haar hardwerkende bureaux en haar deskundige leiders niet meer spreekt tot de harten van te veel van haar leden.

Er ontstaat dan een eenrichtingsverkeer. De leiding zegt wel veel tot de leden, maar de leden zeggen te weinig terug. Met het beleggen van méér vergaderingen is dit niet te verhelpen, want daar komt alleen het meelevend deel van de organisatie. Wanneer het zo gemakkelijk zou zijn op te lossen, dan was het niet nodig er zoveel aandacht aan te schenken. Maar nu zijn wij met een enkel artikel niet klaar.

Een feestelijke junizon boven een echt Nederlands landschap

Deze week

- De Rijnmondverkiezingen (pag. 1 en 9)
- Wantrouwen en organisaties (pag. 1)
- Pinksteren 1965 (pag. 2)
- Een stem uit Australië (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- De taakverdeling in de A.R. Tweede Kamerfractie (pag. 5)
- Vragen van Kamerleden (pag. 5)
- Zorgen voor Ehrhard (pag. 6 en 7)
- Persreacties op het Partij Convent (pag. 8)
- Wereldnieuws (pag. 9)

★ ★ Teleurstellend, niet schokkend

De Rijnmondverkiezingen hebben voor de A.R./C.H.-groep een teleurstellend, doch niet schokkend resultaat opgeleverd. Aangezien er nog geen beleid van de Rijnmondraad te beoordelen viel, zal de landspolitiek wel de inzet van deze kalme stembusstrijd geweest zijn. In dit licht bezien, heeft de A.R./C.H.-lijst een wat onduidelijke uitslag opgeleverd, hetgeen verklaarbaar is omdat men door daarop te stemmen nergens voor of tegen kon demonstreren. De ene partner doet immers in het kabinet mee en de andere niet.

De belangrijkste indicatie is, dat de V.V.D. niet zoals zij hoopte, met een Belgische slag op de electorale troon gekomen is en dat velen uit onlustgevoelens hun toevlucht bij de Boerenpartij en de communisten zoeken. De versterking van deze extremistische partijen zal wel een radicalisering van verhoudingen en standpunten inluiden. Dit is een reden te meer voor de christelijke partijen om een principieel geluid te doen horen.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

Internationale problemen voor het vijfde werelddeel

HET is al meer dan een jaar geleden, dat de redactie van dit blad aankondigde, dat ik in de toekomst zo nu en dan artikelen over het politieke en christelijke leven in Australië zou schrijven. Helaas is er niets van gekomen. Toen we vorig jaar juli weer in Australië arriveerden, moest ik direct weer met mijn werk beginnen. We kwamen op zaterdag aan en 's maandags begon de zgn. „tweede term”. Omdat ons College maar klein is en dus ook maar een kleine faculteit heeft, geven we allemaal gemiddeld zo'n 12 uur college per week (tegen een gemiddelde van vier in Nederland!). Daarnaast is er het vele kerkelijke werk, dat meestal ook op dezelfde schouders neerkomt, omdat ook in de kerk het „kader” beperkt is.

Toch heb ik mijn belofte niet vergeten. Integendeel, de prompte aankomst van het blad zelf, elke week weer opnieuw, was een voortdurende herinnering (om niet te zeggen: aanklacht). Ik hoop nu echt mijn leven te beteren en min of meer geregeld een kleine bijdrage te leveren. Het zal wel een zaak worden: „van alles wat”. Het terrein is zo breed, dat je alle kanten uit kunt. Daarom heb ik het geval maar een min of meer algemene titel gegeven: „een stem uit Australië”. Dat geeft me de gelegenheid om de nodige variatie te betrachten.

In dit eerste artikeltje zou ik even willen wijzen op enkele internationale problemen, waarmee Australië de laatste tijd telkens weer geconfronteerd wordt, en die daarom momenteel in de pers een grote rol spelen.

De verhouding Australië-Indonesië

Er wordt de laatste weken veel geschreven over deze verhouding. Australië is er echt niet TE gelukkig met deze buurman, om het heel zachtjes uit te drukken. In de afgelopen jaren heeft Australië altijd zijn uiterste best gedaan om buurman Soekarno in een goede stemming te houden. Dat valt natuurlijk niet mee met zo'n nukkige buurman, maar goed, het was toch de moeite van het proberen waard. Toen het dan ook om het vroegere Nederlandse Nieuw-Guinea ging, heeft Australië praktisch zijn mond niet opgedaan. Ik heb zo'n idee, dat Soekarno altijd wel gevoeld heeft: dit vinden ze niet erg en ik kan wat hen betreft wel rustig mijn gang gaan.

Maar — het feit, dat Nederlands Nieuw Guinea „West Irian” werd, betekende, dat Indonesië letterlijk buurman werd: er was nu een gemeenschappelijke grens. En dat heeft van het begin af problemen gecreëerd. Een van die problemen is bv., dat dit een grens is, die in feite niet bestaat. Kort geleden las ik in een artikel: de grens „that isn't there” (die er niet is). Deze grens loopt door sommige van de meest onherbergzame gedeelten en in vele ge-

vallen is ze nooit uitgezet. Ze bestaat alleen maar op papier. Maar juist daarom kun je er ook eindeloos over gaan kibbelen! En in het klein gebeurt dit ook. Zo nu en dan zijn er zgn. grensincidenten. Meestal wordt er maar niet over geschreven, maar de feiten blijven dezelfde. En Australië zit er maar mee. Het zit ook niet de mensen, die uit West Irian naar Australisch

Een stem uit Australië (1)

door
prof. dr. K. Runia

Nieuw Guinea toevluchten en daar om politiek asyl vragen. Tot dusver heeft Australië (op een enkele uitzondering na) deze mensen weer teruggestuurd. Maar wat gebeurt er daarna met ze? Volgens een van de laatste berichten, worden ze door het Indonesische gouvernement publiek terechtgesteld. Het hele dorp wordt er bij uitgenodigd om anderen af te schrikken.

Hoe langer hoe meer wordt de laatste tijd openlijk in de kranten geschreven: je kunt Soekarno niet vertrouwen. En dat is er niet beter op geworden, nu Soekarno een paar weken geleden openlijk heeft verklaard, dat Indonesië er niet aan denkt het in 1962 beloofde volksreferendum in West Irian te houden. In een hoofdartikel „Belofte over Nieuw Guinea gebroken” schreef de Melbourne Herald op 19 april: „Het breken van deze belofte is een zwart P.S. bij Indonesië's campagne voor West Nieuw Guinea”. In hetzelfde nummer schreef de Herald's correspondent in Indonesië een artikel met als opschrift: „Nu de tijd voor een besliste houding”. Hij zei o.a.: er zijn nog steeds diplomaten, die geloven, dat we nog het vertrouwen in Soekarno moeten bewaren. Ten aanzien van Noord Borneo, dat nu een gedeelte van Maleisië is geworden, geloven deze lieden nog steeds, dat Soekarno zich wel zou neerleggen bij het oordeel van een Afrikaans-Aziatische commissie. De correspondent noemt dit „wishful thinking”, dat is: men gelooft wat men graag wil geloven, maar er is geen enkele objective grond voor. Het is in Australië's eigen belang, dat ze een besliste houding aanneemt in de hele affaire Indonesië-Maleisië. Want Soekarno houdt niet op. Als hij Noord Borneo zou krijgen, zou het alleen maar betekenen, dat hij nog meer eetlust heeft gekregen.

Waarschijnlijk betekent dit alles, dat Australië binnenkort in Indonesië ook wel een demonstratie tegen zijn ambassade kan verwachten. Dat is nu eenmaal de gewone Indonesische reactie: zo zijn onze manieren. Een ander punt is, dat Australische zaken in Indonesië ook wel genationaliseerd zullen worden. In feite is dit al gebeurd met een van de grootste maatschappijen. Ook dit is een vast onderdeel van Indonesië's politiek. Niemand hoeft in dit opzicht enige illusies te hebben.

Gelukkig, dat Australië dat eindelijk ook goed gaat beseffen.

De oorlog in Vietnam

Het tweede grote internationale probleem, waar Australië hoe langer hoe meer mee te maken krijgt is de oorlog in Zuid Vietnam. Als bondgenoot van

de Verenigde Staten, was Australië er al lang bij betrokken. Ook Australië had er al lang militaire adviseurs heen-gestuurd om de Zuid Vietnamese te helpen. Vorige week echter heeft het kabinet besloten om een contingent van 800 man er heen te sturen, die actief deel gaan nemen in de oorlog.

Deze week was er een formeel debat over in het parlement. Zoals wel te verwachten viel, verklaarde de Labour Partij zich er tegen. De leider van deze partij, die momenteel oppositiepartij is, de heer Calwell, verklaarde o.a.: „Ik geef u de absolute verzekering, dat wij in het gelijk gesteld zullen worden; dat toekomstige generaties met dankbaarheid zullen constateren, dat toen een roekeloze regering opzettelijk de veiligheid van de natie in gevaar bracht, de stem van de Labour Party luid en helder gehoord werd als spreekbuis voor het gezonde verstand, in het belang van de mensheid en van de veiligheid van Australië zelf”.

Dit zijn erg grote woorden en voor mijn gevoel zijn ze zuiver „politieke” woorden. Labour probeert stemmen-winst voor de toekomst te slaan uit deze beslissing van de regering. Ik heb echter ook het gevoel, dat ze hier niet zo erg in slagen. Gisteren gaf een van de kranten een overzicht van de meningen van mensen, zo maar willekeurig op straat gevraagd naar hun oordeel. De meesten bleken, hoewel met een zekere aarzeling, de beslissing van de regering goed te keuren. Want ze voelden allemaal wel: dit is maar niet een zaakje van een interne ruzie in Zuid Oost Azië, maar het gaat hier uiteindelijk om de grote strijd tussen het Communisme en de democratie van de vrije wereld. Velen hadden ook een zeer praktische kijk op de zaak: het is beter, dat we in Vietnam gaan vechten dan dat we straks op eigen bodem de oorlog moeten voeren.

Veel mensen hebben lang gedacht: Australië is een heerlijk rustig land, ver van de storm-

* * * Alternatief

Aan de lange rij van hoofdrolspelers in de nu al 10 jaar durende omroepstrijd (Cals, Höppener, Scholten-Veldkamp, Bot en (opnieuw) Cals) is weer één toegevoegd, nl. die van minister Vrolijk. De pas verschenen nota, die op zijn naam staat, zal deze maand nog door de Tweede Kamer (commissie) worden behandeld. De tegenhanger van deze nota, nl. het door de V.V.D. gepubliceerde radio- en televisierapport, dat een soort nationale omroep naast de „zuilen” verlangt, zal dan ook wel ter sprake komen. Men kan in zekere zin van een alternatieve mogelijkheid spreken.

Dit is voor de democratie een gezonde zaak.

Belangrijk is ook dat de V.V.D. nu een eigen visie op tafel heeft gebracht en dus niet meer — zoals tijdens de kabinetscrisis — de indruk behoeft te wekken slechts als de woordvoerder van enkele nieuwe zendgemachtigden te fungeren.

Het meest interessant is evenwel dat de liberale Kamerleden hun collega's straks tekst en uitleg kunnen geven over een aantal essentiële punten, die ter wille van de rechtsgelijkheid afdoende moeten worden geregeld, doch die in het V.V.D.-rapport wat al te luchtig over het hoofd zijn gezien. Deze liberale zwierigheid kan in de komende discussie evenwel door de precisie, die nu eenmaal bij de wetgeving onmisbaar is, worden gecorrigeerd.

Of dat de liberalen op overtuigende wijze zal gelukken, is natuurlijk een tweede...

centra vandaan. Dat was ook zo, toen deze centra voor al in Europa lagen. Maar de laatste jaren is dit alles sterk veranderd. Zuid Oost Azië is nu een van de grootste politieke brandpunten geworden en Australië zit er midden in, zowel geografisch als politiek.

FEEST VOOR ALLEN

ENGHARIG nationalisme en bekrompen chauvinisme krijgen op het Pinksterfeest een gevoelige knauw. De zichtbare uitstorting van de Heilige Geest was niet een wonder dat uitsluitend voor Israëlieten gereserveerd bleef. Het meest merkwaaardige gezelschap dat zich denken laat, een gezelschap dat bestond uit een lappendeken van allerlei nationaliteiten die elkaar vaak onderling bestreden, was getuig van de werking van de geest Gods en werd er zelfs deelgenoot van.

Mij dunkt, dat dit feit vooral ons wat te zeggen moet hebben in het geheel van het wonderlijke feest van de Geest. De kerken in Nederland hebben al vele jaren lang de zendingsofdracht trachten uit te voeren. Bij de een leeft de zendingsofdracht meer dan bij de ander; ook bij de kerken is dat het geval. Het Evangelie van Verlossing moet aan alle volken verkondigd worden. Maar dat Evangelie leert duidelijk en onomwonden, dat Woord en daad moeten samengaan. De hulp aan volken in gebieden waar velerlei vormen van ontbering zich openbaren en waar bij die volken een geestelijke ontwikkeling een zaak van de grootste prioriteit behoort te zijn, zal door een christen gevoeld worden als een taak die weliswaar niet de directe Evangelieverkondiging raakt, doch die er toch beslist niet los van kan worden gezien.

Al die vreemdelingen, die Meders en Elamieten, die Aziaten en Egyptenaren en uit welke gebieden ze ook afkomstig waren, hebben volgens Handelingen 2 het Pinksterwonder ervaren. Die Geest kweekte saamhorigheid, want ze hadden er klaarblijkelijk behoefte aan om samen te komen. Taalbarrières vielen weg toen het wonder van de Geest hen begon te beheersen. Zij verstonden elkaar.

Zij verstonden elkaar... Dat is

elk jaar opnieuw het aandoenlijke verhaal, maar worden wij er door aangedaan?

Vrijwel dagelijks doen wij de beschamende ontdekking, dat wij elkaar niet verstaan. Binnen de ruimte van één en dezelfde politieke partij is dikwijls het gevaar dat we elkaar gaan verketteren omdat onze mening omtrent zekere zaken niet strookt met de mening van die andere.

Die kring kan groter getrokken worden. Het elkaar niet begrijpen van twee politieke partijen — zelfs van partijen die beide gevormd worden door protestantse christenen — is een trieste zaak en moet ons van harte verdriet doen.

Het elkaar niet begrijpen van twee landen, die toch misschien verenigd zijn in een gemeenschap, komt herhaaldelijk voor. Zij komt vaak voor, omdat de goede geest niet aanwezig is.

Pinksteren gaf een wondelijke explosie van de Geest Gods. Wij zullen ons moeten afvragen of Pinksteren 1965 voor ons Pinksterdagen zijn, of dat het voor ons Pinksterfeest is. Pinksterdagen zonder Pinksterfeest zijn een verschrikkelijk getuigenis dat er geestelijk een vacuum is.

Anderzijds zal de Geest van het Pinkstergebeuren ons moeten bevoordigen om onze taak te vervullen, ook in politiek opzicht. Die Geest spot met taalgrenzen, met partijgrenzen, met landsgrenzen. Geve God ons Zijn Heilige Geest! Veni Creator Spiritus!

Kom, Schepper-Geest, bezoek
uw kerk
Met al het heil van Christus'
werk!
Vervul uw schepping, onze
geest,
Met Gods genaad' op
't Pinksterfeest!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

★ ★ ★ Loze belofte

„De Telegraaf” had een deel van de Conventsrede van dr. Berghuis al afgedrukt voordat de rede was uitgesproken. Ondanks het uitdrukkelijke verzoek om dit niet te doen, doorbrak dit ochtendblad dus het embargo.

Op het Partij Convent beloofde de aanwezige Telegraaf-redacteur dat in zijn blad van maandag 24 mei een excuus zou worden afgedrukt. Sindsdien heeft iedereen daar al meer dan een week tevergeefs op gewacht.

„Het was”, zo schrijft „Vrij Nederland” over dit incident, „natuurlijk een loze belofte en langzamerhand zullen er toch weinig vaderlanders meer over zijn, die niet weten dat een van de weinige principes van „De Telegraaf” is, dat zij noch rectificaties, noch verontschuldigungen afdrukt”.

Zo is het, en wij hebben er nog begrip voor ook. Want als „De Telegraaf” dat „principe” niet zou huldigen, dan zou het blad wel aan de gang kunnen blijven. Dat voelt de hoofdredacteur Stokvis uiteraard ook zo aan. De verslaggever, die hij naar Zwolle zond is door zijn eigen chef in z'n hemd gezet. Terwille van één der weinige „principes” van „De Telegraaf”

★ ★ ★ Raar

De organisatoren van een filmfestival in West-Berlijn hebben een Nederlandse bijdrage geweigerd. Deze bestond uit een film van de heer Van Hillo (van de N.C.R.V.) over de ontsnapping van drie geallieerde piloten in de bezettingstijd. Deze film zou op het filmfestival, dat onder het thema „Vrijheid en Gerechtigheid” gehouden wordt, niet passen, aldus de organisatoren. Dit is een raar argument, want niets symboliseert de strijd voor vrijheid en recht meer dan het gevecht dat deze piloten en hun helper van het Nederlands verzet tegen onderdrukking en tyrannie aanboden. Daarvan zou men ook in West-Berlijn, dat midden in een zee van onvrijheid ligt, toch eigenlijk overtuigd moeten zijn. Maar waarschijnlijk houden degenen, die deze voor-keuring verrichtten er op dit punt nog wat vreemde ideeën op na.

De N.T.S. heeft groot gelijk dat zij van Nederlandse deelname aan dit feest maar afzag.

★ ★ ★ Gedeputeerde

De heer Th. Brouwer is dezer dagen als opvolger van de heer Smallenbroek, lid van Gedeputeerde Staten van Drenthe geworden. Wij wensen hem daarmee geluk en de Drenten eveneens. Voor zover zij nog een recensie over hun nieuwe Gedeputeerde nodig hebben (hij is een overbekend man in dat gewest) dan zou deze hierin kunnen bestaan, dat Drenthe naar onze overtuiging een iets minder dynamisch, maar een evenzeer verstan-

In de partijpolitiek kom je nu en dan een beetje redelijkheid tegen maar steevast een hele hoop emotie. Daarom zijn in de politiek zoveel oordelen eigenlijk vooroordelen. Je torst van alles mee. Een bundeltje ongecontroleerde leuzen die ergens hängen; een rijtje geladen woorden; een paar persoonlijke wederwaardigheden; wat onberedeneerde sympathie voor deze en antipathie jegens gene. Vul verder maar in. Niemand ontkomt eraan. Het minste wat je mag verwachten is de bereidheid zo'n hele inventaris van tijd tot tijd eens even ondersteboven te halen om te zien of er niets weggegooid kan worden.

De ARP zit middenin zo'n balansopruiming. Sommigen schrikken zich ongelukkig als hun dierbare bullen de deur uitgaan. Anderen gaat de beeldenstorm niet ver genoeg. Dat is dan even moeilijk. En de partijvoorzitter maant bij gelegenheid vriendelijk elkaar niet uit het oog te verliezen. OK, zeg je dan, we zijn er niet om elkaar te plagen maar om er samen iets van te maken en wie-begrip-vraagt-heeft-altijd-gelijk. Maar toch: is zo'n slijtageslag wel de manier? Inderdaad, allerlei achterhaalde standpunten sterven vanzelf wel uit. Soms boven verwachting snel. Maar als je niet erg oppast gaat zo'n proces gepaard met een griezelige onderlinge vervreemding.

Er is de tendens — om tactische redenen — allerlei nieuwe ontwikkelingen terug te voeren op oude historische stellingen. Als je een beetje waar kunt maken dat een nieuwe aanpak historische rechten heeft is het ergste leed al geleden. Het is ook erg prettig als een nieuwe gedachte — het lukt altijd want wat is nieuw? — in oude, vertrouwde klanen verpakt wordt. Een voor de hand liggende verkoopstechniek met twijfelachtige kanten. Sommige ouderen krijgen het gevoel dat ze nog wel dezelfde sigaren roken maar dat de kwaliteit toch niet meer van

voor de oorlog is, anderen hebben het gehinderde gevoel dat hun nieuwe wagen bij de start al meteen een aanrijding krijgt.

Zou het misschien beter zijn als een poging gewaagd werd de oude zaken bij nieuwe namen te noemen? Dat is wat anders dan nieuwe ontwikkelingen oude namen geven.

Zoals het huis uit sociaal-linkse werkliedenverbond „Patrimonium” nu alles is behalve dat — en dus verwarring wekt — zo heeft de anti-revolutionaire partij vandaag de dag nog wel een paar andere dingen aan het hoofd dan de bestrijding van de beginselen van de Franse revolutie. Geef haar dan bij voorbeeld ook de nieuwe naam waarop zij aanspraak kan maken.

Prof. Verdam heeft onlangs in een rede het eigendomsbegrip tot zijn ware proporties teruggebracht. Het is mooi dat er van tijd tot tijd eens een poging gewaagd wordt zulke geladen sleutelbegrippen een beetje van vreemde bijbedoelingen te zuiveren.

Nog centraler speelt in de politiek door de eeuwen heen het begrip staat (hier dan gebruikt als een ander woord voor overheid). Er zijn bibliotheken over volgeschreven waar je zo gauw niet induikt. Wel weet ik dat het woord staat bij velen zo al de griezels over de rug doet lopen. Het is allemaal best te verklaren. Maar het is beter het een beetje rustig te bekijken. Laten we nog even naar partijvoorzitter Berghuis luisteren. Hij zei: „Het gaat in de politiek steeds, maar vooral in de hedendaagse politiek met haar ontzaglijke gecompliceerdheid, om het zoeken van een juist evenwicht tussen particulier initiatief en particuliere verantwoordelijkheid enerzijds en de overheidszorg en de overheidsverantwoordelijkheid anderzijds”. Nog zo'n zin: „En dan weegt bij ons de particuliere verantwoordelijkheid met alle risico's die daaraan verbonden zijn, maar met inachtneming ook van de kracht

welke daarvan uitgaat, zo zwaar, dat wij daarvan allereerst uitgaan zonder dat wij overigens aan de zeer positieve betekenis van de verantwoordelijkheid, welk de overheid als genadegave van God in een zondige wereld als hoedster van het algemeen belang en vooral als beschermster van de zwakkeren in de samenleving heeft, iets van haar volle waarde willen ontzeggen”.

Een paar bijzonder lange zinnen maar het is dan ook een genuanceerd geluid. De spanning in de politiek, zegt Berghuis verder, ligt steeds in de relatie tussen gezag en vrijheid, of wel: tussen overheid en particulier initiatief. Akkoord, akkoord. Roolvink bedoelt naar ik aanneem hetzelfde maar hij tracteert het anders.

Hij heeft enige malen, nu ook weer in Zwolle, de overheden uit Romeinen 13 (u ten goede) en Openbaringen 13 (het beest) tegenover elkaar gesteld. Voorzichtig zijn, beide kanten van de medaille in het oog houden, waarschuwt hij. Ik waag het deze aanpak aan te vechten, hoewel ik misschien theologisch geen been heb om op te staan. Maar politiek moge godsdienst zijn, theologie is het niet. De demonische overheid mag dan een reële mogelijkheid gebieden zijn — het blijft oppassen —, ik meen toch dat die kant van de zaak in de politiek zoals die door de democratische partijen in Nederland bedreven wordt niet actueel is. Wat volop speelt is de vraag hoe onze overheid zoveel mogelijk „ons ten goede” zal zijn en daarop zal de heer Roolvink even extra de aandacht hebben willen vestigen. Het gaat hier en nu immers niet om een overheid met hersenspoelingen, concentratiekampen gewetensdwang, het gaat om een beetje meer of een beetje minder in de afweging van gezag en vrijheid, waarbij de accenten verschillend gelegd kunnen worden. De demonische overheid dat is niet de overheid die rooilijnen bepaalt, accijnzen int en eventueel aan de winning van bodemschatten deelneemt, de demonische overheid dat is veeleer de overheid die de gedachten vergiftigd en de rechtspraak verkracht. En zo'n beestachtige overheid kan men in het kabinet Cals moeilijk zien al zou je uit het gemopper van allerlei mensen soms haast het tegendeel afleiden. Waar deze mopperaars al boemanvisioenen krijgen als de overheid (de staat) ter sprake komt moet men „Den Haag” daarom niet al te lichtvaardig met demonen in verband brengen. P.

dig en zeker een net zo'n vasthouden-de bewindsman in het College van Gedeputeerde Staten krijgt als die, welke het aan het Binnenhof moest afstaan. Jarenlang is de heer Brouwer reeds de afgevaardigde van A.R. Drenthe in het Centraal Comité. Vandaar dat wij weten waarover en over wie wij het hier hebben.

Mogen de goede verwachtingen, die wij in dit opzicht koesteren volop in vervulling gaan. Wij twijfelen daar zelf niet aan, maar stellen het toch in de wens-vorm omdat mensen zelf geen succes kunnen maken of garanderen. Dat kan alleen God, die dan meteen vaak succes tot zegen verheft.

★ ★ ★ Gelukwens

Het valt niet mee om objectieve artikelen te schrijven over zaken, die de inzet van politieke strijd vormen. Blijkens het oordeel van de jury heeft

drs. J. van Putten deze prestatie volbracht met een 5-tal artikelen over het REM-eiland. Hiervoor is hij door de Nederlandse Dagbladders beloond met een groot geld-bedrag en (wat meer zegt) de eer die hem bij de uitreiking daarvan openlijk ten deel viel.

Wij wensen deze geestverwant, die ook herhaaldelijk aan ons blad meewerkte en zich daarvoor in de toekomst ook wel niet te voornam zal

achten, met deze onderscheiding op het journalistieke vlak van harte geluk.

KRABT UW HOND OOK?

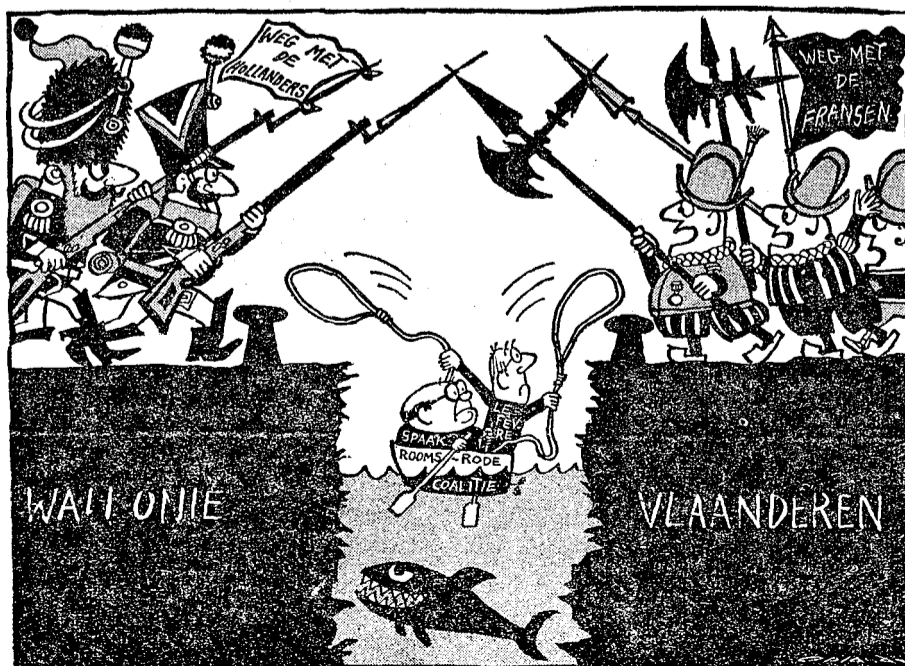
DEX-VERDELINGSLOTION

helpt direct!

BEAPHAR - RAALTE

BUURMAN BELG

Spaak: „Wij blijven met de brokken zitten!”

(uit de Volkskrant)

INTERNATIONALE
VERBONDENHEID,
INTERNATIONALE
BELEGGINGEN -
EÉN BEGRIP

INTERBONDS

Interbonds: een selectie van buitenlandse obligaties. Vermogen in laatste vier jaren verviervoudigd tot meer dan f 40.000.000,-.

Beurskoers per participatiebewijs ca. f 700
Uitkering over de periode 1-11-1963 tot 1-11-1964: f 41,49 incl. f 4,39 belastingvrij uit gerealliseerde koerswinst.

Vraag jaarverslag per 31-10-1964 bij uw bank, commissionair of bij de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V.
THEODOOR GILISSEN N.V.
AMSTERDAM

Het jaarverslag van de Nederlandsche Bank

OPVALEND IS HET als men een aantal jaarverslagen van de president van de Nederlandsche Bank eens naast elkaar legt.

Vanaf 1958 tot 1964 kan worden geconstateerd dat de president — dr. Holtrop — als het gaat om de toekomst, van jaar tot jaar duidelijke waarschuwingen laat horen.

Vanaf 1958 tot 1964 kan echter, als het gaat om het achterliggende jaar, ook worden geconstateerd dat de ontwikkeling hard is meegevallen.

Zo in de geest van: „werd op grond van de resultaten van het jaar x in ons vorig jaarverslag een zekere ongerustheid tot uitdrukking gebracht, thans kan over het jaar x + 1 niet anders worden getuigd dan dat het meegevallen is”.

Is deze president dan een man die ambtshalve of ook uit overtuiging tot de „boetpredikers” behoort?

Wij geloven dat niet. Het zou beslist onjuist zijn als de beheerder van de nationale bank, de bijzonder vele gegevens overziende, een overmaat van optimisme zou tonen. In 's lands belang moet hij blijven waarschuwen als hij ongewenste ontwikkelingen opmerkt — ook al is het afgelopen jaar beter uit de bus gekomen dan verwacht werd. Wellicht kan men stellen dat juist door deze waarschuwingen het beleid van een kabinet er te sterker op gericht is de ongewenste ontwikkelingen te voorkomen of in te dammen. Het jaarverslag komt uit vóórdat de begroting in de minister-raad is vastgesteld!

Maar het onbetwistbare feit dat de realiteit praktisch altijd gunstiger uitvalt is dan de uitgesproken toekomstverwachtingen geeft ons aanleiding tot twee opmerkingen — mede naar aanleiding van de verslagen van de Nederlandsche Bank in de achter ons liggende jaren.

Meer factoren

De president beschikt over veel informatie op vele terreinen in de financiële en de economische sector. Maar beschikt hij wellicht niet over duidelijke aanwijzingen als het gaat om een concreet inzicht in de reservemogelijkheden, in de uitbreidingsmogelijkheden en in de versnelde rationalisatiemogelijkheden van het productieproces? Als dat het geval zou zijn, zouden de toekomstverwachtingen (nog) beter gefundeerd, (nog) meer evenwichtig kunnen zijn. Immers juist deze factoren zijn het veelal die de argumenten vormen voor de mededeling dat „het afgelopen jaar met voldoening mag worden begroet”.

Een tweede opmerking is deze: het kabinet-Cals dat voor de bijzonder moeilijke opgave staat in ons aller belang méér overheidsuitgaven te doen dan de geldende norm toelaat, zal met deze ervaring haar voordeel mogen doen.

Natuurlijk niet onbegrensd — de reserves mogen niet uitgeput raken. Het toekomstig regeringsbeleid zal terdege het evenwicht — zij het op langere termijn — als een welbewuste doelstelling daarin moeten verdisconteren.

Maar in de huidige situatie achten wij het verantwoord tijdelijk gedeeltelijk van deze norm af te wijken indien het nodig is.

Niet lichtvaardig

Vorenstaande houdt niet in dat lichtvaardig over de waarschuwingen van de president heen mag worden gestapt. Een feit b.v. blijft dat de arbeidskos-

VAN LEEUWEN BUISEN
ZWUNDRECHT

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ten per produktie-eenheid sterk blijven stijgen.

Sinds 1958 bedroeg de totale stijging ruim 30 procent niettegenstaande de produktie per man is gestegen. Duitsland maar 24 procent, Frankrijk 14 procent omhoog en in Amerika zelfs 4 procent lager. Daarop wijst de president niet ten onrechte.

Het gevolg van een nog verdere stijging kan wel eens betekenen dat onze exportpositie moeilijkerheden gaat onderhouden. Zeker als de loonstijging in de toekomst de algemene arbeidsproduktie overtreft.

In het afgelopen jaar zijn er een aantal „toevallige” factoren aan de wijzen die een gunstige invloed hebben gehad.

Er was goed weer voor landbouw en het bouwbedrijf.

Er was in het buitenland versterkte belangstelling voor investeringen en beleggingen in Nederland.

Door de hoge rentestandaard is Nederlands kapitaal dat in het buitenland uitstond, naar Nederland teruggenomen.

Een aantal landen waarmee Nederland verbonden is hebben eveneens een inflatie niet tegen kunnen houden in hun eigen land. Waardoor de export minder te lijden heeft gehad. Integendeel: de export steeg 13% in volume tegen gemiddeld 8% in de voorafgaande 10 jaar!

Daarom blijft het noodzakelijk de vinger nauwlettend aan de pols te houden en ons niet te laten verblinden door de resultaten 1964, aldus concludeert de president niet ten onrechte.

Meevaller

Ondanks de toeneming van het loon in 1964 is er geen sprake geweest van een overbesteding in consumptieve zin. Naar het ons voorkomt mag dit voor een deel mede op rekening worden geboekt van het beleid van de vorige minister van financiën.

Zowel het prijsbeleid als het fiscaalbeleid hebben er toe meegewerkt dat het totale particuliere verbruik ten achter bleef bij de vergroting van de

Zakenwereld 30 april 1965

Je kunt toch nooit weten

- *Nuttige waarschuwingen voor allen die bij het sociaal-economisch beleid zijn betrokken*
- *Zijn alle factoren in het verslag verdisconteerd?*

produktie. Zelfs bij de toeneming van het verbruik in het jaar 1963!

De loonkostenstijging bedroeg immers rond 17%. Maar de particulier kreeg dit bruto bedrag niet in handen. De progressie in de belastingen, enkele verhogingen in de sociale premies, een prijsstijging van rond 5½ procent leidde tot een reële inkomensvergroting van ± 7 procent, welk percentage werd opgevangen door vergroting van het nationale produkt.

In ons ecoromisch leven bleek een spankracht aanwezig te zijn waarop men niet had durven hopen.

Inflatie

Evenals het vorige jaar wordt bijzondere aandacht besteed aan de inflatie. Er wordt op een aantal factoren gewezen die mede verantwoordelijk zijn voor de „inflatiesfeer” waarin de wereld nu al langere tijd leeft.

Duidelijk stelt dr. Holtrop dat „zijn” bevoegdheden (de in de wet neergelegde plicht tot bewaken van de waarde van de gulden) een zeer beperkte bijdrage kunnen leveren ter beteugeling van de inflatie. Het „monetaire instrument” is ontoereikend voor een klein land met een open economie als het onze, om de binnenwaarde van de gulden te handhaven.

Het gehele overheidsbeleid moet er op gericht zijn die waarde vast te houden. Maar ook dat is onvoldoende.

In E.E.G.-verband zal bij alle landen de vastbesloten wil aanwezig moeten zijn een evenwichtspolitiek te voeren: niet meer consumptie dan de totale produktie.

Beter nog: consumptie plus besparingen moeten het nationale produkt niet overschrijden.

Tot nu toe kon in E.E.G.-verband nog enig inflatoire ontwikkeling worden verwerkt omdat Amerika een voortdurend tekort op haar betalingsbalans had.

Maar aan dit laatste schijnt een einde te komen. Europa's arbeidskosten per eenheidsprodukt stijgen, die van Amerika dalen, terwijl Amerika zijn export van kapitaal aan strakkere banden heeft gelegd. Europa zal meer orde op eigen zaken moeten stellen als het gaat om de monetaire situatie. In 1964 is gebleken dat de E.E.G.-landen dit onderkennen. Aan de inflatie is duidelijk enig halt toegeroepen waardoor een evenwichtspositie werd gevormd: niet méér liquiditeiten („geld”) dan de volumestijging van het nationale produkt. Met andere woorden: de geldschepping is niet groter geweest dan de nationale produktie.

Voor het eerst sinds 1960. Hetgeen bemoedigend moet worden genoemd.

• Geen politiek

Het jaarverslag van de president van de Nederlandsche Bank is geen politiek stuk. Hij wijst slechts na zorgvuldig onderzoek op de zwakke plekken in de Nederlandsche economie — onafhankelijk van welke beleidsinstantie dan ook. Daarin ligt de waarde van dit verslag.

Het vormt daarom mede één van de belangrijkste barometers voor het kabinet van welke samenstelling ook.

De Nederlandsche Bank kan niet méér doen dan een actieve rol te spelen in het monetaire beleid.

De conclusie van het jaarverslag 1964 voor het beleid van de Nederlandsche Bank zal, ook voor 1965 behoren te zijn: een stringente monetaire beleid, gericht op een betalingsbalans die in evenwicht behoort te zijn.

Niet alleen om het nationale belang maakt ook uit internationale noodzaak.

Binnen deze grondlijnen zal het politiek beleid zich moeten bewegen als het gaat om het realiseren van haar doeleinden.

Dit geldt ook voor het kabinet-Cals.

Maar daar is dit kabinet zich dan ook van bewust blijkens de regeringsverklaring.

K.

'VESTA'
MEUBELEN
plus
'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een
'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN
vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

NA DE REORGANISATIE

DE TAAKVERDELING IN DE A.R. TWEEDE- KAMERFRACTIE

Wederom moest de A.R.-fractie door de wisseling van personen het totale werk herindelen.

De heer Roolvink moest uiteraard een aantal taken laten vallen nu hij aangewezen is als leider van de A.R.-fractie.

Door het aanvaarden van het ministersambt door de heer Smal-lenbroek is de daardoor ontstane vacature thans aangevuld met dr. C. Boertien. Ook hij diende een aantal specifieke taken op zich te nemen.

In onderling overleg werden zowel de functies in de fractiecommissies als de Kamercommissies over de fractieleden verdeeld.

Eén van de belangrijke beslissingen is dat er een aparte fractiecommissie voor de middenstand is ingesteld.

★ ★ ★

De nieuwe indeling is thans als volgt:

Fractiecommissies

De namen van de voorzitters zijn "vet" gedrukt.

Algemene financiële vraagstukken

Kieft
Boersma
Elfferich
Roolvink

Bezitsvorming en P.B.O.

Aantjes
Boersma
Elfferich
Roolvink

Buitenlandse Zaken

Geelkerken
Boertien
Kieft
Roolvink
Rutgers

Justitie

Versteeg
Boertien
Geelkerken
Meulink

Maatschappelijk Werk (voorlopig)

Van Bennekom
Kieft
Rutgers
Schakel

Onderwijs en Wetenschappen

Van Bennekom
Kieft
Boersma
Versteeg

Financiën

Kieft
Boersma
Roolvink
Schakel
Versteeg

Binnenlandse Zaken

Schakel
Van Bennekom
Elfferich
Kieft
Meulink

Economische Zaken en Handelspolitiek

Roolvink
Boersma
Boertien
Geelkerken

Middenstand

Meulink
Aantjes
Boersma
Elfferich
Schakel

Volksgesondheid

Rutgers
Boersma
Roolvink
Walburg

Landbouw en Visserij

Elfferich
Van Bennekom
Boertien
Schakel
Walburg

Sociale Zaken

Boersma
Aantjes
Roolvink
Rutgers

Suriname en Nederlandse Antillen

Meulink
Elfferich
Versteeg
Walburg

Defensie

Walburg
Geelkerken
Kieft
Meulink

Verkeer en Waterstaat

Aantjes
Boertien
Roolvink
Schakel

Volkshuisvesting

Elfferich
Aantjes
Roolvink
Schakel

Kamercommissies

Deze commissies worden door de Kamer ingesteld en op advies van de fracties bemand. De A.R.-fractie is als volgt vertegenwoordigd:

Centrale afdeling (fractievoorzitters)

Roolvink plv. Elfferich

Bezitsvorming en P.B.O.

Aantjes plv. Boersma

Buitenlandse Zaken

Roolvink plv. Rutgers
Geelkerken plv. Kieft

Bergrotingscommissie Buitenlandse Zaken

Rutgers plv. Kieft

Justitie

Versteeg plv. Boertien
Meulink

Naturalisaties

Van Bennekom plv. Meulink

Binnenlandse Zaken

Elfferich plv. Van Bennekom
Schakel

B.V.D.

Roolvink

Civiele Verdediging

Walburg plv. Schakel
plv. Meulink

Ambtenarenzaken en Pensioenen

Kieft plv. Boertien

Onderwijs en Wetenschappen

Versteeg plv. Kieft
Van Bennekom

Financiën

Kieft plv. Roolvink
Boersma

Rijksuitgaven

Kieft plv. Boersma

Defensie

Walburg plv. Kieft
plv. Geelkerken

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Aantjes plv. Roolvink
Elfferich

Verkeer en Waterstaat

Aantjes plv. Boertien
plv. Schakel

Scheepvaart

Aantjes plv. Boertien

Economische Zaken

Roolvink plv. Meulink
Boersma

Handelspolitiek

Boertien plv. Geelkerken
Boersma

Middenstand

Meulink plv. Schakel
plv. Elfferich

Kernenergie

Boertien plv. Boersma

Landbouw en Visserij

Elfferich plv. Walburg
plv. Schakel

Visserij

Van Bennekom plv. Boertien

Sociale Zaken en Volksgezondheid

Roolvink plv. Boersma
plv. Rutgers

Volksgesondheid

Boersma plv. Rutgers

Maatschappelijk Werk (voorlopig)

Van Bennekom plv. Rutgers

Suriname en Nederlandse Antillen

Meulink plv. Elfferich

Deltazaken

Schakel plv. Van Bennekom
plv. Walburg

Verzoekschriften

Kieft plv. Versteeg

Repatriëring

Meulink plv. Van Bennekom

Huishoudelijke Aangelegenheden

Aantjes plv. Kieft

Navo-Parlement

Geelkerken —

Europees Parlement

Rutgers —

Raad van Europa en W.E.U.

plv. Geelkerken

Interparlementaire Beneluxraad

Meulink plv. Geelkerken

De hoofdlegerpredikant en het C.I.O.M.

De minister van Defensie, de heer De Jong, heeft de heren Walburg en Kieft (A.R.) geantwoord naar aanleiding van hun vragen inzake „de hoofdlegerpredikant en het C.I.O.M.” (geplaatst in N.G. dd. 8 mei jl., pag. 13).

Minister De Jong

Minister De Jong is van oordeel, dat hij niet de vrijheid heeft de opdracht, welke de commissie van drie z.g. „wijze mannen” van het C.I.O.M. ontving, openbaar te maken. De bewindsman achtte zich eveneens onbevoegd de vraag te beantwoorden of de betrokkenen in dit conflict, het oordeel van de commissie als bindend zouden verklaren.

Op de vraag of de minister bij voorbaat heeft verklaard, dat hij de uitspraken van de commissie zou aanvaarden, antwoordt de bewindsman, dat — voor zover dit de gerezen conflictstof betrof — hij zich bij de uitspraak van de commissie zou neerleggen.

De vragenstellers wilden voorts van de bewindsman vernemen, waarom hij het advies van de commissie niet gevolgd heeft.

Hierop antwoordde minister De Jong: „dat hem namens het Interkerkelijk contact in overheidszaken en het C.I.O.M. werd medegedeeld, dat de kerken zich mede naar aanleiding van het rapport van vorenbedoelde commissie hebben gevonden in een gemeenschappelijke visie, die tot een

solutie van de gerezen moeilijkheden heeft geleid. Deze solutie is daarin gelegen:

a. dat is voorgesteld ds. J. H. Sillevius Smitt te vragen om ad interim op te treden als adjutor van de hoofdlegerpredikant met medebeslissingsrecht in zaken, welke de hoofdlegerpredikant competeren, zulks zonder dat aan ds. Sillevius Smitt een plaats in het kader wordt gegeven;

b. dat aan ds. Diekerhof een plaats bij de Koninklijke Luchtmacht wordt bereid, waarbij door het C.I.O.M. aan het hoofd van dienst de mogelijkheid in overweging wordt gegeven hem aan te wijzen tot directeur van het vormingscentrum Beukbergen.”

De minister antwoordde tenslotte, dat uit de beschreven gang van zaken duidelijk blijkt, dat hij gehandeld heeft in overeenstemming met het advies van de C.I.O.M., dat hem ter zake is gegeven.

Speciale aftrekposten in Rotterdam?

G. A. Kieft

De heer KIEFT (A.R.P.) heeft aan de Minister van Financiën de volgende vragen gesteld: Moet uit de stelling van mr. Polak, geuit bij de behandeling van de z.g. OSTO-affaire ten overstaan van de Rotterdamse haven een flinke post „provisie NN” ten laste van de winst brengt”, worden afgeleid, dat de fiscus dergelijke aftrekposten zonder nader bewijs accepteert?

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Cluys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERSEN
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

OCEAN N.V. DIEREN
RADIOLANDS MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

VOOR UW WASGOED

en
UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

Opricht 1883

KRAAIJEVELD'S

Aanneming- en Handelsonderneming

ONTWERPEN EN AANLEGGEN
VAN JACHTHAVENS

AANNEMERS VAN GROND-, WATER-
EN WEGENBOUWKUNDIGE WERKEN

Koedood 25 - Telef. 0 1806 - 3108 - 3083

BARENDRECHT

NIEUWBOUW

Bouwbedrijf VOS

DOELENSTRAAT 19 - TELEFOON 02200 - 14092
ALKMAAR

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

Drukke dagen voor

BONDSKANSelier ERHARD heeft het druk. In de afgelopen week bracht hij een bezoek aan de Verenigde Staten, waar hij ook president Johnson ontmoette. Volgende week krijgt hij zelf bezoek, nl. van de Franse president, generaal De Gaulle. Beide ontmoetingen zijn voor de Westduitse kanselier van groot belang, omdat de uitkomst er van een beslissende invloed kan hebben op de parlementsverkiezingen, die op 19 september in de Bondsrepubliek Duitsland gehouden moeten worden. De reis van Erhard en het bezoek van De Gaulle, zo vlak achter elkaar, laten duidelijk de moeilijke positie zien, waarin de Westduitse kanselier zich bevindt. Aan de ene kant wenst hij voortzetting van een zo nauw mogelijke samenwerking met de Verenigde Staten. Anderzijds moet hij proberen, goede vrienden te blijven met de Franse president, die een scheiding wil tweebrengen tussen Europa en de Verenigde Staten en in dat op zichzelf aangewezen Europa de eerste viool wil spelen. Daar komt dan nog bij, dat zijn eigen partijgenoten het hem onder leiding van ex-kanselier dr. Konrad Adenauer nog eens extra moeilijk hebben gemaakt, door uit persoonlijke en partijpolitieke motieven de zijde van de Franse president te kiezen. Dit heeft zoals men weet, de positie van Erhard als kanselier verzwakt en kan er toe leiden, dat de CDU/CSU in september gevoelige verliezen zal leiden.

Erhard bezoekt Verenigde Staten Volgende week komt De Gaulle praten

PRESTATIES

Het beleid, dat Erhard nu ruim anderhalf jaar heeft gevoerd, kan bepaald niet als krachtig worden aangemerkt. Het waren echter zijn eigen partijgenoten, die hem dit onmogelijk hebben gemaakt. Onder leiding van Adenauer (voorzitter van de CDU) en Franz Joseph Strauss, de vanwege de Spiegel-affaire afgezette minister van defensie, die voorzitter is van de (Beierse) CSU, heeft men getracht Erhard als kanselier onmogelijk te maken. En deze heeft zich slechts kunnen handhaven, omdat de samenzweerders in de Bondsdag geen meerderheid bij elkaar konden krijgen om hem ten val te brengen. Liberalen en socialisten weigerden mee te doen aan deze onverklikkelijke affaire.

Niettemin slaagde Erhard er in, enkele opmerkelijke prestaties te verrichten. Hij weigerde onder het juk van generaal De Gaulle door te gaan. Hij knoopte betrekkingen aan met de staat Israël, ondanks de moeilijkheden, die de Arabische landen veroorzaakten. En het gelukte hem, een nieuwe periode van vriendschap in te luiden tussen Britten en Duitsers, nadat koningin Elizabeth de uitnodiging had aanvaard, een bezoek aan de Bondsrepubliek te brengen.

VERVROEGD

In hoeverre Erhard er volgende week vrijdag en zaterdag in zal slagen, de Franse boot af te houden, moet nog

Bondskanselier Erhard in een verkiezingsjaar. Elke stem is er een...

worden afgewacht. Men zal zich herinneren, dat generaal De Gaulle pas in juli aan de beurt was om een tegenbezoek aan Bonn te brengen. Op zijn verzoek werd een vroegere datum uitgekozen, aanvankelijk de 20ste juni en later de elfde en de twaalfde van deze maand. Dit verzoek van de Franse president had een dringende reden. We hebben er al vaker op gewezen, dat voor de 30ste van deze maand tussen de zes landen van de EEG (Europese Economische Gemeenschap) overeenstemming moet zijn bereikt over de landbouwheffingen, de eigen middelen voor de gemeenschap en de controle daarop.

Dit laatste punt levert voor De Gaulle onoverkomelijke bezwaren op. Hij weigert het Europese parlement in Straatsburg dergelijke bevoegdheden toe te staan, omdat hij het als een praatcollege beschouwt, zoals de Franse Nationale vergadering is, sinds de generaal opnieuw aan de macht is gekomen.

STRAATSBURG

De reden van de haast, die De Gaulle met zijn bezoek aan Bonn heeft is dan ook, dat hij zich nog deze maand van de medewerking van Erhard wil verzekeren bij zijn pogingen, te voorkomen dat budgettaire bevoegdheden zullen worden toegekend aan de Europese assemblee te Straatsburg. De generaal weet, dat Erhard voor de verkiezingen van september graag een politiek succesje wil boeken met zijn streven naar

een Europese politieke unie. Hij hoopt, dat Erhard hem terwille van de Westduitse kanselier succesje gunt.

Die kans is er inderdaad, dat Erhard weet, dat er geen andere eigen middelen van de Franse president worden bereikt, als niet de kwestie van de budgettaire middelen van het Europese parlement geregeld. Het is vrijwel zeker, dat de Nederlandse parlement daaraan zijn fiat te geven. De deskundigen zou het zelfs eerder meerderheid moeten om bevoegdheden te kunnen behouden. In het huidige kabinet hoeft de Duitse kanselier niet erg druk te maken over de ontmoeting van volgende week wat deze kwestie betreft. Het redelijk resultaat hebben.

OOST-EUROPE

De Europese samenwerking is niet het enige onderwerp van Erhard zal de Franse president lastige vragen stellen over de ring tussen Frankrijk en de landen de Oosteuropese communiteit geregeerde landen (de zgn. De Democratische Republiek inbegrepen) over het Franse standpunt met king tot de Oder-Neisse-grens Polen en de Sowjetzone van de zgn. DDR. Zoals men weet De Gaulle er al lang geen vat op dat hij de grens langs de Oder en Neisse als de definitieve van Duitsland beschouwt. Het zelf, dat de Westduitse strijd hier grote bezwaren tegen

In de eerste plaats is dat van omdat in het verdrag van Parijs werd besloten, dat deze zes landen een vredesverdrag voor geheel Europa zou worden geregeld, omdat zij het als een verzwakte haar onderhandelingspositie als nu reeds — zonder enig ander — de belangrijkste concessie gedaan. De Gaulle trekt zich niet ter niets van aan, mede omdat het rijk part noch deel had aan het dammer verdrag.

DE NAVO

Een andere belangrijke is de samenwerking binnen het Noord-Atlantische Verdragsovereenkomstverband en in het licht van het streven van Frankrijk, om de Verenigde Staten te laten alleen in militair, maar ook in economisch opzicht. De Franse generaal naar de Verenigde Staten gemaakt, is niet maar een bezoek geweest. Het is een deel van Duits-Amerikaanse vriendschap geweest, die ook voor generaal De Gaulle slechts voor enerlei verbaard is. Erhard beseft nog dat vroeger met Adenauer het al geweest, waar de belangen van Duitsers liggen.

Willen zij werkelijk de hereniging van Duitsland op de dan zal zulks slechts mogelijk worden. Van Frankrijk en van Engeland kunnen zij nauwelijks medewerking verwachten, die landen uit historische overwegingen geen enkele behoefte aan een groter en sterker Duitsland hebben. Bondsrepubliek thans is.

ENGELAND

Ook in Engeland, schreef de koningin Elizabeth in de afgeleverde verleden heeft gezet. De Britten zijn echter van andere meening, kunnen zich nl. omstandigheden, waaronder het voor de Britten niet langer bezwaarlijk zou de werking te verlenen aan de samenwerking naar hereniging van de beide landen. Dit laatste zou het geval zijn, er sprake zou kunnen zijn van een werkelijk Atlantisch bondgenootschap waarvan Duitsland een onderdeel zou uitmaken en waarvoor mogelijk zou zijn, dat het er voor kan opleveren voor beide

Kanselier

En het is juist Frankrijk, dat een dergelijke ontwikkeling tracht te voorkomen. Het is in dit verband dan ook opvallend geweest, dat de Britse koningin tijdens haar bezoek aan de Bondsrepubliek heeft herinnerd aan het feit, dat dank zij de samenwerking tussen Britten en Duitsers een eind kon worden gemaakt aan de veroveringspolitiek van Napoleon Bonaparte.

EEN SUCCES

Om meer dan een reden was het Britse koninklijke bezoek aan Duitsland (het eerste sedert ongeveer 56 jaar) een succes voor kanselier Erhard. Het kon als een persoonlijke verdienste worden aangerekend, dat hij er in slaagde tot stand te brengen waar zijn voorganger geen kans toe had gezien. Persoonlijke factoren hebben hier ongetwijfeld een belangrijke rol gespeeld. Van groter belang nog kunnen de gevolgen van bedoeld bezoek zijn voor de verhouding tussen Duitsers en Britten en voor de toekomst van de Europese en de Atlantische samenwerking. Het bezoek droeg geen anti-Frans karakter en was als zodanig niet bedoeld.

Echter zal het naar alle waarschijnlijkheid zijn uitwerking niet missen op de relatie tussen Parijs en Bonn. Aangenomen mag worden, dat het Erhard een steun in de rug heeft gegeven bij diens streven overheersing van Europa door Frankrijk te voorkomen, nu dit nog mogelijk is. Hij kan dit slechts volhouden, wanneer hij zich gesteund weet door Amerikanen en Britten.

LIBERALEN

Intussen hebben de verhoudingen tussen de politieke partijen in de Bondsrepubliek ook scherpere vormen aangenomen. De (liberale) Vrije Democratische partij vecht voor haar leven en neemt alle middelen te baat, waarvan zij meent, dat zij zich daarmee staande zal kunnen houden. Men zal zich herinneren, dat zich ook in West-Duitsland al geruime tijd een ontwikkeling voordoeft in de richting van een tweepartijensysteem. Totdusver hebben de Vrije democraten kunnen voorkomen, dat de grondwet van de Bondsrepubliek werd gewijzigd, om een soortgelijk systeem te kunnen invoeren als men in Engeland en de Verenigde Staten heeft, althans wat de parlamentsverkiezingen betreft. Telkens heeft de partij bij de Bondsdagverkiezingen voldoende stemmen behaald om voor parlamentszetels in aanmerking te kunnen komen. Maar elke keer is het weer de vraag, of zij opnieuw over de rode streep zal komen.

Ook in september doet zich voor de liberalen dit probleem weer voor. Vandaar de opvallende activiteiten van haar leider, vice-kanselier dr. Erich Mende — opvallend omdat zij getuigen van een bedenkelijke radicalisering van de door de partij voorgestane Duitsland-politiek.

President Johnson met zijn voornaamste medewerkers: Dean Rusk (links), minister van buitenlandse zaken en Robert McNamara (rechts), minister van defensie.

Koningin Elizabeth tijdens haar bezoek aan Duitsland. Op de achtergrond de Bundeswehr, het nieuwe Duitse leger.

SOCIALISTEN

Het is begrijpelijk, dat de CDU van Erhard er belang bij heeft, zich zo goed als mogelijk is te distancieren van haar huidige coalitiepartner, de VDP. Hiervoor is echter ook nog een andere oorzaak aan te wijzen. De mogelijkheid is nl. niet uitgesloten, dat na de septemberverkiezingen een situatie ontstaat, waarin socialist en liberalen samen de CDU/CSU buitenspel kunnen zetten. Dit zou de liberale partij een abnormaal grote invloed kunnen geven op het in de toekomst te voeren beleid. Beide grote partijen kunnen dus straks redenen hebben om de liberalen niet toe te staan, een spelletje met hen te spelen. En het is wellicht hier om, dat er thans veel wordt gesproken over de kansen, die een coalitie-kabinet van Chr. democraten en socialist en zou hebben.

Een dergelijk samengaan zou de positie van de Bondsrepubliek in belangrijke mate versterken, met name wat haar houding ten opzichte van de politiek van generaal De Gaulle betreft. Ook zou zij de gelegenheid bieden in de Bondsrepubliek het twee-partijensstelsel in te voeren, waardoor radicali-

sering van de politiek vermeden zou kunnen worden.

PLUSPUNTEN

Het duurt echter nog meer dan drie maanden, voordat het oordeel van de kiezers in de Bondsrepubliek wordt gevraagd. In die periode kan er nog van alles gebeuren, zowel in het voordeel als in het nadeel van de aan het bewind zijnde Christendemocraten. Op dit ogenblik winnen de pluspunten het nog van de minpunten. Erhard heeft — zoals gezegd — geen krachtig beleid kunnen voeren, omdat dit hem door zijn partijgenoten lange tijd onmogelijk werd gemaakt. Hij moest met grote omzichtigheid te werk gaan om te voorkomen, dat hij zijn belagers in de kaart zou spelen. Niettemin ging Erhard door, zij het misschien niet altijd op even diplomatieke wijze. Hij had niets van het autoritaire en het listige van zijn voorganger Adenauer.

Zijn rechtschapenheid speelde hem nogal eens parten, zoals dat aanvankelijk ook het geval was, toen de moeilijkheden met Nasser zich voordeden. Toen het er op aankwam, viel het hem echter niet moeilijk, de enig juiste beslissing te nemen, die onder die omstandigheden genomen moest worden: het aanknopen van diplomatieke betrekkingen met de staat Israël.

CONTRAST

Voor Erhard persoonlijk moet het een bevrijdende gedachte zijn geweest, dat eindelijk ook onder dit deel van het verleden een denkbeeldige streep kon worden gezet, zonder dat gedaan behoefde te worden, of dit verleden er niet geweest was. Zijn beslissing was kenmerkend voor zijn persoonlijkheid. De mensen, die met Erhard te maken hebben, weten wat zij aan hem hebben. Wat dat betreft vormt hij een groot contrast met De Gaulle, die nog altijd naar zijn bedoelingen laat raden, met alle kwalijke gevolgen van dien.

In het Duitsland van vandaag is een Erhard meer op zijn plaats dan een De Gaulle en met name een Erhard, die niet langer door zijn partijgenoten voor de voeten wordt gelopen, maar volledig gelegenheid krijgt te streven naar verwezenlijking van zijn politieke denkbeelden. Zulks in overleg met medewerkers, aan wier loyaliteit hij niet hoeft te twijfelen. Zover is het echter nog niet...

Aandacht voor

Habib Bourguiba

de tegenspeler van president Nasser

Enkele weken geleden hebben we in het kort aandacht gewijd aan Habib Bourguiba, de president van Tunesië. Het was in verband met zijn opmerkingen over de onjuiste tactiek van zijn Egyptische collega Nasser ten aanzien van de staat Israël. Aanvankelijk leek het er op, dat Bourguiba te ver was gegaan en dat hij op zijn voorstel, een politiek van toenadering ten opzichte van Israël te volgen, zou terugkomen. Dit is echter niet het geval geweest.

Op het ogenblik is het zelfs duidelijk geworden, dat zijn kritiek de positie van Nasser zodanig heeft verzwakt, dat deze zich genoodzaakt heeft gezien, enkele stappen terug te doen,

nadat hij had erkend dat de tijd voor de strijd tegen de staat Israël nog niet rijp was. Vanzelfsprekend gaat deze terugtocht van Nasser gepaard met felle uitvalen naar Bourguiba, die er van wordt beschuldigd, verdeeldheid in de Arabische geleerden te hebben gezaaid.

Dit deert hem echter niet, Bourguiba, wiens echtgenote een Française is, heeft zich nooit aan anderen gestoord. Hij heeft altijd de weg van het compromis gekozen om zijn doel te kunnen bereiken. Men heeft hem dat wel eens kwalijk genomen, maar later bleek dan, dat hij toch gelijk had. Dat was ook het geval, toen hij er in slaagde, zijn land, dat door Frankrijk was bezet, de fel begeerde onafhankelijkheid te bezorgen.

Hij was een van de felle nationalisten, die zich de weelde kon veroorloven, niet meteen het onderste uit de kan te eisen. Men wist bij hem niet, of het door hem nagestreefde compromis doel in zichzelf was of dat het een middel was om een nog veel belangrijker doel te bereiken. En het was dan ook begrijpelijk, dat de Fransen lang gearzeld hebben, voordat zij besloten, met Bourguiba in zee te gaan. Zij hebben er tot dusver geen spijt van gehad, want tot dusver is Tunesië een van de meest loyale „partners“ van Frankrijk geweest — voorzover de omstandigheden dat uiteraard hebben toegelaten.

Ook zijn houding tegenover Israël is ongetwijfeld door tactische overwegingen bepaald. De Israëliërs moesten zich dan ook geen illusies maken.

wanneer de kwaliteit moet beslissen... vraag dan

KG koffie

in het luchtdichte goudmetaal folie pak

KG... om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK • KAMPEN

UITSLAG VAN DE VERKIEZINGEN — IN RIJNMOND —

	Prov. Staten '62		Tweede Kamer '63		Rijnmond '65	
A.R./C.H.U.	96.239	17,43%	100.122	17,69%	94.453	17,11%
S.G.P.	16.277	2,95%	16.302	2,88%	16.225	2,94%
G.P.V.	2.974	0,54%	3.245	0,57%	4.102	0,74%
C.N.V.	556	0,10%	97	0,01%	—	—
Totaal	116.046	21,02%	119.766	21,15%	114.780	20,79%
K.V.P.	74.766	13,55%	81.400	14,38%	72.939	13,22%
P.v.d.A.	252.979	45,84%	245.683	43,41%	243.838	44,19%
P.S.P.	23.976	4,34%	25.963	4,59%	23.452	4,25%
C.P.N.	19.896	3,60%	19.510	3,44%	28.124	5,10%
Totaal	296.851	53,78%	291.156	51,44%	295.414	53,54%
V.V.D.	60.964	11,05%	62.280	11,05%	58.429	10,59%
B.P.	—	—	5.230	0,92%	10.268	1,86%
Diversen	3.296	0,60%	6.024	1,06%	—	—
Totaal generaal	551.923	100,00%	565.856	100,00%	551.830	100,00%

Zetelverdeling Rijnmondraad

	1962	1963	1965
A.R./C.H.U.	14	15	14
S.G.P.	2	2	2
Totaal	16	17	16
K.V.P.	11	12	11
P.v.d.A.	39	37	37
P.S.P.	3	3	3
C.P.N.	3	3	4
Totaal	45	43	44
V.V.D.	9	9	9
B.P.	0	0	1
Totaal generaal	81	81	81
	1962	1963	1965
P.v.d.A.	39	37	37
A.R./C.H.U.	14	15	14
K.V.P.	11	12	11
V.V.D.	9	9	9
P.S.P.	3	3	3
C.P.N.	3	3	4
S.G.P.	2	2	2
B.P.	0	0	1
G.P.V.	0	0	0
Totaal	81	81	81

• België is ons buurland en daarom interesseren de uitslag van de verkiezingen en hetgeen daarop volgde ons in hoge mate. De C.V.P. en de socialistische verloren samen 38 zetels in de nationale vergadering.

Het pikante gevolg hiervan is, dat zij nu één zetel te kort komen om de door de regering-Lefèvre voorbereide grondwetsherziening met tweederde meerderheid aangenomen te krijgen. Dit levert voor de liberalen, die met een winst van 28 op 48 zetels kwamen, een machtspositie op. Want geen van de overige oppositiepartijen schijnt bereid één Kamerstem aan de huidige regeringscombinatie te „lenen”.

De zeer gerespecteerde oud-minister De Schrijver (ook oud-president van de Internationale Unie van Christen-Democraten, waaraan K.V.P., C.H.U. en A.R.P. deelnemen), heeft nu een informatie-opdracht ontvangen. Wellicht leidt hij België uit de huidige netelige situatie waarin liberalen en socialistische niet samen willen gaan, doch elk afzonderlijk dingen naar de hand van de C.V.P.

Belangrijker nog dan de komende regeringscombinatie is de vraag of de grondwetsvoorstellen, die een fel aangevochten doch redelijke oplossing van het taalprobleem inhouden, in veiligheid gebracht kunnen worden. Wij wensen de heer De Schrijver alle sterkte.

• In Oostenrijk viel ook een verrassende stembusuitslag te signaleren. Deze dagen wordt de socialist Franz Jonas, thans buremeester van Wenen, president van dit land. Met slechts een verschil van 32.000 stemmen verloor oud-kanselier Alfons Gorbach (chr. dem.) de stembusstrijd.

De Oostenrijkers hebben daarmee de traditie van de Proporz bevestigd. Om het evenwicht tussen de beide grote partijen te bewaren, kozen zij ook ditmaal weer een socialistische president omdat de bondskanselier een christendemocraat is.

• In Zuid-Vietnam werd een staatsgreep verijdeld waarbij bleek dat regeringsofficieren met de Viet Cong heulden. Het is een merkwaardig bewijs van de verwarring in dit land, dat juist premier Quat door r.k. leiders werd beschuldigd van neigingen tot samenwerking met communisten, hoewel de coup tegen zijn bewind gericht was.

Inmiddels is ook weer de strijd in alle hevigheid ontbrandt. De Amerikaanse luchtmacht stuitte een rood offensief, waarbij ook Noord-Vietnamese troepen in het veld bleken te zijn gebracht.

China heeft laten weten dat de grens

wereldnieuws in vogelvlucht

tussen Noord- en Zuid-Vietnam als opgeheven moet worden beschouwd. Chinese troepen zijn nog wel niet in Viet-Nam gesignaleerd, doch alle tekenen wijzen er op dat Zuid-Vietnam meer en meer een internationaal slagveld wordt in de strijd tussen het Chinese communisme en diens satellieten enerzijds en het Westen anderzijds.

• Australische en Nieuw-Zeelandse troepen zullen naast Amerikaanse soldaten de strijd tegen de rode kolos, die ook hun moederland bedreigt, aanbinden.

Men kan ach en wee roepen over deze ontwikkeling en terecht het Viet-Namese volk beklagen, doch men moet er wel rekening mee houden dat het beëindigen van de strijd in Viet-Nam automatisch ten gevolge zou hebben, dat de gevechten zich dan naar Laos, Cambodja of Thailand zouden verplaatsen.

Het Chinese communisme is op de verovering van geheel Azië uit en daarom is het beter dit gevaar in een zo vroeg mogelijk stadium te weerstaan.

• Frankrijk voelt er blijkbaar niet veel voor met deze strijd tegen Rood China geconfronteerd te worden. Het heeft zijn stafofficieren uit de Zuid-Aziatische verdedigingsorganisatie (Z.O.A.V.O.) teruggetrokken, zodat De Gaulle's aandeel aan dat pact even symbolisch wordt als dit zo langzamerhand met de NATO al het geval is. De conferentie van de NATO-ministers van Defensie in Parijs vond plaats tegen de achtergrond van de Franse weigering om in 1966 aan de grote NAVO-manoeuvres (operatie-Fallex) deel te nemen. Het enige waarvoor De Gaulle nog enige belangstelling blijkt

te hebben is het deelnemen aan een soort NATO-directorium (van vijf of zes landen) dat belast zal worden met de bestudering van het mogelijke aandeel der NATO-landen in de Atoomdefensie.

De Gaulle die steeds een directorium van drie landen (Verenigde Staten, Frankrijk en Engeland) in de NATO gewenst heeft, zal dit gezelschap nog wel veel te groot vinden, doch weigerde in dit stadium nog niet onmiddellijk zijn medewerking. Voor hem kan er winst in zitten. Toch zijn de tegenstellingen tussen Amerika en Frankrijk in de laatste dagen verscherpt en men mag wel stellen dat zo langzamerhand alleen de geografische ligging van Frankrijk de overige partners er van weerhoudt het steeds recalcitranter optredende Parijs de bons te geven.

Het ontdekken van het moordcomplot tegen De Gaulle toont aan, dat deze binnenslands nog steeds doods-vijanden heeft. Meer reëel is de poging van de socialistische presidentskandidaat Defferre, om een federatie van partijen tegen De Gaulle in het veld te brengen, aan welk plan de M.R.P. deze dagen haar fiat gaf.

• In de Dominicaanse republiek zwen de wapens sedert het op 21 mei j.l. ingegane bestand. De rust is er evenwel niet weergekeerd. De situatie is zelfs onoplosbaar, nu zowel generaal Imbert als kolonel Caamano de O.A.S.-bemiddelaar Mora van partijdigheid betichten.

Het terugtrekken van Amerikaanse eenheden en het overdragen van het bevel van de vreemde (merendeels Amerikaanse) troepen aan de Braziliaanse (O.A.S.)-generaal Alvin zal de situatie weinig verbeteren, tenzij de O.A.S. van haar machtspositie gebruik

maakt om de vechtende dominicanen een oplossing te dicteren, die althans de schijn van een dictaat der Verenigde Staten te zijn mist.

• In Israël heeft president Eskjøl zich gehandhaafd ondanks het aftreden van drie pro-Ben Goerion-ministers. Deze oud-premier heeft aangekondigd openlijk de strijd om de macht in zijn partij en de gunst der kiezers tegen de minister-president te zullen beginnen. De Israëlische vergeldingsacties op Jordaanse grondgebied bewijzen, dat het Israël ernst is terug te slaan indien de Arabische staten straks het Jordaanwater zouden gaan omleiden.

• De Arabische Liga heeft deze vastbeslotenheid gevoeld en de met veel vertoon van éénheid te Caïro begonen conferentie van de Liga is prompt in mineur geëindigd doordat Nasser zijn vrienden aanmaande de werkelijkheid in het oog te houden en niet te verwachten dat de Liga (dus Egypte) Israël zou kunnen verpletteren, juist nu 50.000 Egyptische soldaten (vergeefs) in Jemen een overwinning tegen royalisten, Britten en bondgenootschappelijk(!) Saoedi Arabië proberen te bewerkstelligen.

• Engeland heeft eindelijk besloten het decimale stelsel voor zijn maten en gewichten in te voeren. Deze ingrijpende operatie zal tien jaar vergen en moet wellicht ook worden gezien als een begin van het aanpassen van zijn muntstelsel aan de Europese omstandigheden.

Dit is van de regering-Wilson, die zich momenteel niet in een gemakkelijke positie bevindt, een moedig besluit.

• In Kongo is de moed van president Tsjombe beloofd door een erkenning van Kongo's lidmaatschap in de OCAM, de organisatie van Frans-talige Afrikaanse landen. Dit is een grote zege voor de premier, die zijn stembus-succes binnenslands thans bevestigd ziet door een erkenning van zijn rechtmatige positie door de meeste van zijn buurlanden.

De opmars der regeringstroepen ontrukte de rebellen in het Noord-Oosten wel weer enkele steden, doch helaas te weinig gijzelaars waarvan er 75 door de Simba's werden afgeslacht. De leiders van de Kongolese opstand houden zich inmiddels te Caïro onledig met het reorganiseren van hun „bewind”, waaruit hun onderlinge verdeeldheid blijkt.

Bij het ter perse gaan van dit nummer moesten wij volstaan met het toewensen van een goede reis van de Amerikaanse ruimtevaarders.

MET VAKANTIE

Velen onder ons maken zich gereed om met vakantie te gaan. Het mooie weer lokt en na een periode van hard werken(?) hopen we al dan niet in een andere omgeving frisse kracht op te doen om straks weer uitgerust de volgende werkperiode in te stappen.

In kerk, staat en maatschappij doet men het wat langzamer aan omdat degenen die nog werken maar weinigen zijn.

In de gezinnen laat men de touwtjes wat vieren en wijkt men af van de sleur. De agenda wordt opgeborgen, het lijstje van huishoudelijke verplichtingen gaat in de naaimand, de bakker en de melkman bellen niet maar staan op de hoek van de straat, de dominees houden goede en degelijke vakantiepreken; kortom alles ademt een geest van vrijheid en blijheid.

Toch zijn er velen die in die vakantie met zichzelf geen raad weten. Je kunt toch niet in Nederland blijven en moet over Italië mee kunnen praten. Het is toch te gek om met z'n allen uit te gaan want je grote kinderen moeten op eigen benen staan. Je moet donkerbruin terugkomen, al is het dan met spul uit eer. flesje, om straks indruk te kunnen maken op de achtergebleven bleekneuzen. U ziet het ook dit kan een probleem zijn of worden.

Zouden we niet ook in dit opzicht trachten onszelf te zijn en ook hierin onze eigen levensstijl te zoeken? De een staat in zijn vakantie graag in de queue voor de gevangendoor, de ander loopt met plezier door de winkelstraat, een derde wil geen mens zien en de vierde eet graag met het gezin eerst de pap en aan het slot van de maaltijd de soep. Vrijheid en blijheid, vooral dit laatste, zijn uiterst belangrijke zaken in onze vakantie. Laten we elkaar niet veroordelen maar vrij laten in ons doen en laten. Dit geldt niet alleen voor de vakantie, maar in ons hele leven.

Als de kinderen graag alleen uitgaan geef ze dan die kans en als ouders graag eens samen een weekje op vakantie gaan laat ze dan betijen. Respecteer elkaars gevoelens ook in dit opzicht. Doe het niet klakkeloos maar spreek erover en wees dankbaar dat u die keus nog kunt maken. Kent u in uw naaste omgeving zieken, die dit alles moeten missen, vergeet hen dan niet, ook in uw vakantie.

Leer uw kinderen ook ten aanzien van hen attent te zijn. Een kinderlijk beschreven ansichtkaart kan veel licht in de donkere ziekenkamer verspreiden. Deze kleinigheden zijn grotere geloofsdaden dan lange toespraken aan ziekbbedden.

Ook in dit opzicht moeten we worden als kinderen.

Denken we ook aan diegenen die door allerlei omstandigheden niet de vrijheid en blijheid tegemoet kunnen gaan? Vergeten we de gevangenen niet die moeten boeten voor wat zij verkeerd deden? Eigenlijk zouden we allemaal gevangen moeten zitten en niet met vakantie kunnen gaan. Desondanks kunnen we toch gaan omdat we "bevrijd" zijn. Als u zo de vakantie ziet dan kunt u echt blij en echt vrij zijn.

Prettige dagen in vrijheid en blijheid.

Dorpelwachter.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(62)

John Fletcher, die zich nog steeds zorgen maakte over Herold en zijn paard, stonds iets vroeger op de avond voor de deur van Willard's Hotel en zag de ene ruiter na de andere komen en gaan. Hij zag in de duisternis een ruiter aankomen uit de Fifteenth Street en de Avenue inslaan. Het paard liep in galop, maar toen de ruiter het verlichte hotel naderde verminderde hij zijn vaart tot een draf. Fletcher overtuigde zich ervan dat het inderdaad David Herold was, sprong toen naar voren en riep: „Stijg onmiddellijk van dat paard af! U heeft het nu lang genoeg gehad!”

Herold, die net van Swards huis kwam en die vooral geen opschudding wilde verwekken, trok zijn paard snel weg van Fletchers uitgestrekte handen, en reed in galop door Fourteenth Street in de richting van F Street. Toen Fletcher de jongen zag wegrijden was hij er zeker van dat Herold het paard wilde stelen, en hij liep haastig terug naar de stal, zadelde een zwart paard, en galoppeerde door E Street naar Thirteenth Street en vandaar naar F Street. Hij zag dat hij de jongen niet de weg had kunnen afsnijden en hij kon hem ook niet voor zich uit zien in F Street. Daarom reed hij rechtsaf terug naar Pennsylvania Avenue.

Als Herold van plan was het paard te stelen, zou hij waarschijnlijk de stad verlaten via Navy Yard Bridge en het paard met zich meenemen naar Zuid-Maryland.

Dit werd de eerste werkelijke achtervolging van de samenweers. Fletcher bevond zich tweeënhalve kilometer achter Booth en achthonderd meter achter Herold.

Bij Third Street reed de stalbaas om de zuidzijde van het Capitool heen, waar hij een ruiter ontmoette die uit tegenstelde richting kwam.

„Heeft u nog ruiters gezien die de andere kant uit reden?” vroeg Fletcher.

„Twee,” zei de vreemdeling. „Allebei reden ze erg hard.” Fletcher gaf zijn paard de sporen. Hij was ervan overtuigd dat Atzerodt de eerste man was en Herold de tweede. Ze zouden waarschijnlijk de postweg nemen van New Jersey Avenue naar Virginia Avenue, vervolgens schuin naar links naar Eleventh Street en dan verder naar de brug. Het was donker, en Fletcher was langzaam en voorzichtig. Hij had er geen zin in om terwille van zijn gestolen paard zijn benen te breken.

Bij Navy Yard Bridge stond sergeant Silas T. Cobb. Zijn wacht zat er bijna op. Nog vijf kwartier, dan zou hij teruggaan naar de barakken een paar meter verder op. Het was een gemakkelijke dienst, zonder enig gevaar, maar het was ook stomvervelend en saai. Cobb en twee wachtposten bewaakten de lange houten brug aan de kant van Washington. Ze controleerden alle verdacht uitzijnde personen, die op weg van of naar de stad waren. Om negen uur 's avonds werd de brug gesloten. Niemand kon Washington dan meer verlaten en niemand kon de stad meer binnenkomen. Nu de oorlog was afgelopen wilde geen enkele militair streng optreden tegen de burgers, maar ze moesten toch voorzichtig blijven.

Het was ongeveer kwart voor elf toen Cobb in de duisternis hoefgetrappel hoorde naderen. Een donker uitzijnde man met een zwarte snor verscheen in de lichtkegel rond het wachthuisje, en een van de wachtposten greep naar de teugels en hield het paard tegen.

„Wie bent u, sir?” vroeg sergeant Cobb.

„Mijn naam is Booth.”

„Waar komt u vandaan?”

„Uit de stad.”

„Waar gaat u heen?”

„Ik ga naar huis.”

Cobb keek de man eens aan en liep om het paard heen. De man in het zadel had een prettige glimlach.

„En waar ligt dat huis dan wel?”

„Charles.”

„Welke stad?”

„Geen stad.”

„Toe nou!”

„Vlak bij Bryantown, maar ik woon niet in de stad.”

„Waarom bent u nog zo laat op de weg? U kent de voorschriften toch wel? Niemand mag hier passeren na negen uur 's avonds.”

„Dat wist ik niet. Ziet u, ik moest eerst nog ergens anders heen en ik vond dat ik, nu de maan scheen, best meteen door kon rijden naar huis.”

Sergeant Silas T. Cobb keek de ruiter nog eens goed aan en wreef zich over de kin.

„Rij maar door,” zei hij.

Hij stond in het licht, en zag de kleine merrie gracieus over de planken van de brug wegspringen tot hij haar niet meer kon zien. Maar ver weg kon hij het lawaai van de planken in het midden van de brug nog horen.

Een paar minuten later hoorde Cobb weer een paard. De sergeant kwam het wachthuisje uit en zag een jonge knaap. Het paard zag er afgejakkerd uit.

„Wie bent u?” vroeg Cobb.

„Mijn naam is Smith.”

„Zo. Waar gaat u heen?”

„Naar huis.”

„Welke stad?”

„White Plains.”

„Waarom bent u nog zo laat op de weg?”

Herold gaf een schunnig antwoord.

Cobb liet hem dichterbij het wachthuisje komen, keek hem eens onderzoekend aan, en zei toen dat hij kon passeren. Twee van de samenweers waren nu betrekkelijk veilig in Maryland.

Een paar minuten later kwam er een derde ruiter in zicht. De wachtpost grijnsde eens naar de sergeant.

„We doen goede zaken vanavond.”

Voordat de sergeant iets had kunnen vragen had de derde ruiter zelf al een vraag gesteld.

„Zeg eens,” zei John Fletcher, „is er hier een paar minuten geleden een ruiter voorbijgekomen op een schimmel? Hij had een Engels zadel en metalen stijfbeugels.”

Cobb knikte. „Ja,” zei hij „die is de brug al over.”

„Zei hij nog hoe hij heette?”

„Ja, Smith.”

„Smith? Kan ik doorrijden?”

„U kunt wel doorrijden, maar niet terugkomen.”

Fletcher stond even na te denken. „Dan blijf ik maar hier,” zei hij. Hij keerde om en reed terug naar Washington. De stalbaas was kwaad. Hij reed nog even langs Murphy's stal; er bestond immers nog een kleine kans dat zijn paard daar was ingeleverd. Maar dat was het niet, en de stal-knecht zei dat Fletcher zo gauw mogelijk naar zijn stal terug moest gaan en daar moest blijven, want de president was vermoord, en Seward lag op sterven. John Fletcher had niet veel belangstelling voor het nieuws. Hij was een paard kwijt, en hij wist uit ervaring dat oude Naylor hem de schuld er voor zou geven. Fletcher besloot terug te rijden naar zijn stal, het paard te ontzadelen en naar het politiebureau te gaan om de diefstal aan te geven.

11 UUR

Vijfenvierig minuten waren er nu verlopen. Vanaf kwart over tien — toen het gebeurde — tot elf uur was er nog niets gedaan. Het officiële Washington verkeerde in een toestand van verbijstering en paniek. De verantwoordelijke autoriteiten hadden veel meer aandacht voor 't verhinderen van nieuwe moorden dan voor het achtervolgen en arresteren van de daders van de eerste moord. Generaal Christopher C. Augur, bevelhebber van alle troepen in het district, had bereden patrouilles uitgestuurd, maar deze reden allemaal door elkaar heen, zonder enig plan of systeem.

Niemand had de bruggen en de wegen aan de buitenkant van de stad laten afsluiten. En hoewel Booth door tientallen mensen in het theater was geïdentificeerd als de moordenaar, had niemand de politie naar zijn kamer in het National Hotel gestuurd.

Augur was bereid om aan de gang te gaan, maar hij durfde niets te doen zonder instructies van minister Stanton.

En de minister van Oorlog was op het ogenblik verlamd van schrik. Hij zag de gebeurtenissen van deze avond als een laatste wanhopige poging van het Zuiden om te overwinnen door terreur te verspreiden in de hoofdstad van het Noorden. Voor hem waren de moordaanslagen op Lincoln en Seward niet het werk van een armzalige bende van vier man; nee, het was een geweldig geconfedereerd komplot dat aan het werk was. Gezien zijn ervaringen zou Stanton gelijk kunnen hebben. Tijdens de oorlog had zijn departement het regelmatig moeten opnemen tegen werkelijke komplotten — geconfedereerde komplotten op hoog niveau — waaronder The Sons of Liberty in het Midden-Westen, de poging om New York City in brand te steken, de aanval op St. Albans, Vermont, enz. De minister van Oorlog had toen wel geleerd om te geloven in het fantastische van komplotten.

De man die als eerste iets deed was majoor A. C. Richards, de chef van de Washingtonse gemeentepolitie. Hij had in de zaal van Ford's Theatre gezeten, een stugge politiemans met een militaire houding, en hij had de man die uit de staatsloge naar beneden was gesprongen geïdentificeerd als Booth. De majoor had het theater verlaten, was op zoek gegaan naar John F. Parker (die niet voor de functie van lijfwacht in het Witte Huis had kunnen worden aangewezen zonder de goedkeuring van Richards) en was daarna, toen hij hem niet kon vinden, meteen naar het politiebureau gegaan. Hij verzamelde alle rechercheurs die op dit uur in dienst waren, vertelde hen wat er was gebeurd en gaf ze opdracht om onmiddellijk getuigen van de moord op te zoeken en naar het bureau te brengen. Hij wees hen erop dat de federale autoriteiten hetzelfde aan het doen waren en dat ze de mensen van Augur niet mochten hinderen, want de federale autoriteiten stonden in dit geval boven de lokale bevelhebbers. Zijn volgende maatregel was een rapport te sturen aan generaal Augur om deze op de hoogte te stellen van wat zijn mannen deden en om de generaal te verzekeren dat alle getuigen die betrouwbare inlichtingen konden verstrekken onmiddellijk van het politiebureau zouden worden doorgestuurd naar Augur persoonlijk. In het documentatie-materiaal is niets dat er op wijst dat Richards aan Augur zou hebben meegedeeld dat hij de toneelspeler Booth had herkend als de moordenaar, maar aan de andere kant is het niet mogelijk dat Richards de identiteit van de moordenaar zou hebben verzwegen. Overigens zou de naam Booth nauwelijks iets nieuws geweest zijn voor de generaal, want het was de enige naam die op straat werd rondgeroepen.

In de bar van Rullman's Hotel, Pennsylvania Avenue verstomde de vrolijkheid. De barkeeper, John R. Giles, had zojuist het nieuws aan de aanwezigen medegedeeld. De meeste gasten gingen meteen weg. Bij een tafeltje in een hoek zaten Mike O'Laughlin en zijn drie vrienden uit Baltimore verbaasd en verward te schudden met hun dronken hoofden. Drie van hen konden het niet geloven. Mike kon het wel. En hij kon zelfs de naam van de moordenaar raden.

De militaire arts, Joseph K. Barnes onderzocht de gewonden in Swards huis. Hij verbond de wonden van de minister en zei dat er sprake was van „zwaar bloedverlies en een shock”. Als de patiënt van deze shock zou herstellen was er kans dat hij in leven zou blijven. Hij onderzocht Frederick Seward en constateerde „dubbele schedelbreuk, zware bloedingen, geen polsslag, niet in staat te spreken”. Hij geloofde dat Frederick zou sterven.

(wordt vervolgd)

• Latijn in Alkmaar

Iedereen kent Alkmaar of behoort het te kennen. Er woont kloek volk; blijkens de kaasdragers, die heel de wereld verbazen.

In het korte schetsje van Hildebrand in de Camera Obscura over de Noordhollandse boer wordt het een en ander over Alkmaar verteld. Hij gaat van een straat, de Langestraat, die haar naam ontleent aan de familie De Lange, welke familienaam op drie vierden van de deurposten prijkt.

En alle schoolkinderen weten het, van Alkmaar begint de victorie. Noordelijker dan deze stad is de Vaderlandse Geschiedenis nooit gekomen.

Alcmaria Victrix
U kent het beeld toch, dat staat op de plaats, waar de Spanjaarden tot boven op de wallen waren geklommen bij de ergste stormaanval, maar er toch nog weer afgeslagen. U weet, er was toen een smid, Kitman genaamd, die met een tweehandzwaard, dat dus met beide handen moest worden gehanteerd, een Spaanse vaandrig met één reuzenzwaai de beide benen onder zijn partes posteriores vandaan maaide.

Ach, het gaat niet zonder Latijn en de overwinnende stad heeft het op allerlei wijze gedemonstreerd. Het is een stad van de Renaissance.

Jarenlang stond op de westelijke wijzerplaat van het Waagrentje een Latijnse spreuk, die zó geleerd was, dat zelfs de rector van de Latijnse school haar niet kon ontcijferen, en de predikanten evenmin. Nu is dat niet zo'n gróót wonder. Er was heel vroeger aan de Vrije Universiteit een professor in het Latijn, de oude Jan Woltjer, ook wel geheten Jan zonder genade. Hij zeide tot zijn studenten: stel, dat u met een gezelschap naar Rome reist. Dan blijft het gezelschap telkens staan voor een of ander monument. Ziet u, dat er een Latijnse inscriptie bij is, verwijder u dan zó ver, dat ze u niet kunnen vragen, het te vertalen. Want in de meeste gevallen is dat onmogelijk. Het zijn maar een paar woorden en je moet er te veel bij raden, om er iets van te kunnen maken.

Maar goed, dit Latijnse opschrift met gouden letters op de wijzerplaat geschilderd, was een kwelling des geestes voor allen, die het goed meenden met de taal der Ouden.

Het opschrift was tweeregelig en luidde aldus:

Diesexe Remus
Alternina Talas.
Alleen Remus gaf geen moeite. Als het een eigennaam is, dan zonder twijfel de broer van Romulus, en met dezelfde wolvin als minnemoeder, nochtans door zijn broer doodgeslagen. Is het geen eigennaam, dan is het een roeiëriem. Niet veel keus dus. Alleen schiet mij nog bijtijds te binnen, dat het óók een lid van de Keltische stam der Remi zou kunnen zijn, de stam, die in de dagen van Caesar in de buurt van Rheims woonde, welke stad zelfs nog naar de Remi is genoemd. Maar de rest leek heel vreemd.

Maar een halve eeuw geleden is met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ineens elke moeilijkheid in dezen opgelost. Toen vele jaren geleden de spreuken opnieuw moesten worden geschilderd was de westelijke wijzerplaat door de heersende winden en hun zoutgehalte er slecht aan toe. Er kwam een nieuwe en de schilder had vooraf, een beetje slordig, de spreuk op een papiertje geschreven. In die dagen van olim gebruikte men daarvoor meestal zijn blauwe tabakszak. In elk geval, toen hij opnieuw schilderde, bood zijn afschrift te weinig hulp en hij sloeg er een slag naar. Wie hindert het tenslotte en wie léést zoiets nou. Maar dit had er gestaan, vóórdat de slechte copiïst de zaak corrumpeerde:

"Journalisten zijn lieden, die aan het beroep, dat zij hadden gekozen, nooit toegekomen zijn", heeft Bismarck eens opgemerkt. Het is een van de negatieve uitspraken ten aanzien van dag-, week- en maandblad-schrijvers, welke lijnrecht staan tegenover de, ook wel eens overdreven, uitroepen van journalisten zelf over het heerlijkste ambacht, het mooiste beróep en de hoogste levensvervulling.

Bismarck mocht de journalisten van zijn tijd niet, de anderen kende hij in het geheel niet of minder goed. Buiten de kring van de journalisten zelf zijn er trouwens maar weinigen, die hen zullen verdedigen of die voor hen de handschoen zullen opnemen als het op een toernooi aankomt. Voor de buitenstaander blijft de journalistiek een ietwat geheimzinnig vak, waarvan de niet ingewijde de ongemakken als aantrekkelijkheden ziet en andersom. De krantelezer vrondert zich zo nu en dan over het feit dat zo'n krant iedere dag precies vol komt en hij vindt het maar knappe dames en heren, die zo aardig over anderen kunnen schrijven. Zij zijn echter niet aardig meer als er onaardige dingen over hemzelf geschreven worden of over toestanden waarbij hij betrokken is. Dan is plotseling alles onwaar, scheefgetrokken en vervalst. "Die journalist had zo iets aan mij moeten vragen en dan had ik hem wel gezegd dat het hem niets aanging" is dan wel eens het commentaar.

Nieuwsgaren is een moeilijk vak en er valt zeker kritiek te oefenen op de wijze waarop vakgenoten dit garen soms bedrijven.

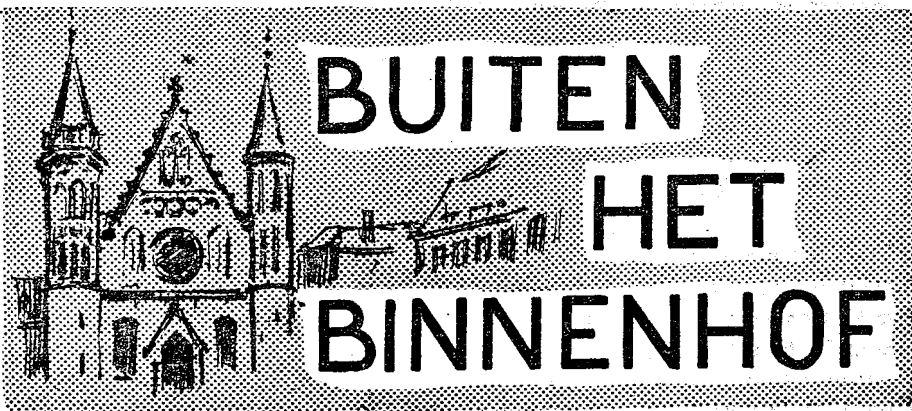
Er is echter dezer dagen weer eens een troostrijk woord gesproken ten aanzien van de journalisten. Door kardinaal Alfrink. "Iedere publiciteitsmens zou een theoloog moeten zijn". De Tijd/Maasbode heeft snedig opgemerkt dat iedere theoloog een journalist zou moeten zijn. En zo sprekende en schrijvende zijn we dan de kring weer rond.

Het is waar dat onder de theologen uitnemende journalisten te vinden waren en nog te vinden zijn. Had Bismarck dan toch gelijk?

Verleden week hadden wij het genoeg aan een maaltijd naast een pater van de orde van de Jezuiten te zitten, een priester-jurist, iemand die van de journalistiek veel afweet en wie de vrijheid van spreken en schrijven en informeren op het hart ligt, naast de verantwoordelijkheid, welke publiciteitsmensen, in welke functie ook, hebben: de naaste lief te hebben als zichzelf.

Ieder tijdperk heeft zijn eigen zonde. Het lijkt erop, dat wij vandaag in een periode leven, waarin de sensatie hoogtij viert, waarin alle deuren en ramen open moeten, waarin alle bedgordijnen terzijde geschoven moeten, waarin niemand meer recht heeft op een privé leven. Krant, weekblad, fotopagina, radio, film, televisie wedijveren in nieuws, nieuws, waarin het gewaagde en het meest prikkelende de voorkeur verdient.

Iemand van de rechterlijke macht — om nu maar één voorbeeld te noemen — heeft nog niet lang geleden in het licht gesteld hoe personen, die voor de rechtbank verschij-

nen een dusdanige publiciteit krijgen — tegen hun wil — dat het lichten van hun doopceel in de kranten al op een bijkomende straf neerkomt.

Vóórdat je het weet, staat er een reporter van de t.v. voor je. Of je je mening maar wil zeggen. Nu ja, daar ben je dan altijd zelf bij nietwaar? Velen hebben echter al betreurd dat zij hun mening gezegd hebben, want met filmopnamen voor de t.v. kan een producer blijkbaar "rare sprongen" doen.

Op bijna iedere voorpagina van de ochtendbladen van vrijdag heeft men kunnen lezen op welk een vreselijke manier een landeigenaar te Rockanje om het leven is gebracht. Dachten de schrijvers van al die bijzonderheden van dit nieuws een ogenblik aan d weduwe en aan de kinderen van deze man, die ongetwijfeld die berichten ook kunnen lezen? Fotografen hebben niet gearzeld persfoto's te bekronen, waarop moord en doodslag afgebeeld staat, waarop een monnik zich verbrandt. En wat we in de Nederlandse bladen lezen is nog "heilig" vergeleken bij de sensatiekranten in andere delen van Europa en in Amerika.

Wie dan eens gaat nadenken over de invloed van reclame in de wereld, van het indoctrineren van levensbeschouwingen via radio en andere publiciteitsmedia, die gaat iets voelen voor de opmerking van kardinaal Alfrink. Niet dat de theologen onfeilbaar zijn, zeker niet, zeer zeker niet als zij de pen voeren. Maar wie iets geleerd heeft over God en Zijn liefde, wie is doorgedrongen in Zijn Woord, wie Zijn geboden kent en onderhoudt wil en onderwijzen, die zal meer zelfdiscipline kunnen betrachten. Met andere woorden, iedere publicist, die uitkomt voor het feit dat hij een navolger van Christus tracht te zijn, zal pionier moeten wezen in de strijd tegen sensatie en leugen, tegen het wegrukken van omhulsels, tegen de algemener wordende opvatting dat niets meer heilig is. Hij zal op de bres moeten staan om de medemens te beschermen tegen verborgen camera's, loerende ogen en gretige schrijvershanden. Hij zal Johannes 17:21b als levensspreuk, iedere dag, moeten lezen.

William Frankfort

TECHNISCH
BUREAU
A. Meerman N.V.
BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05150-2141-1.0152

Kryptogram

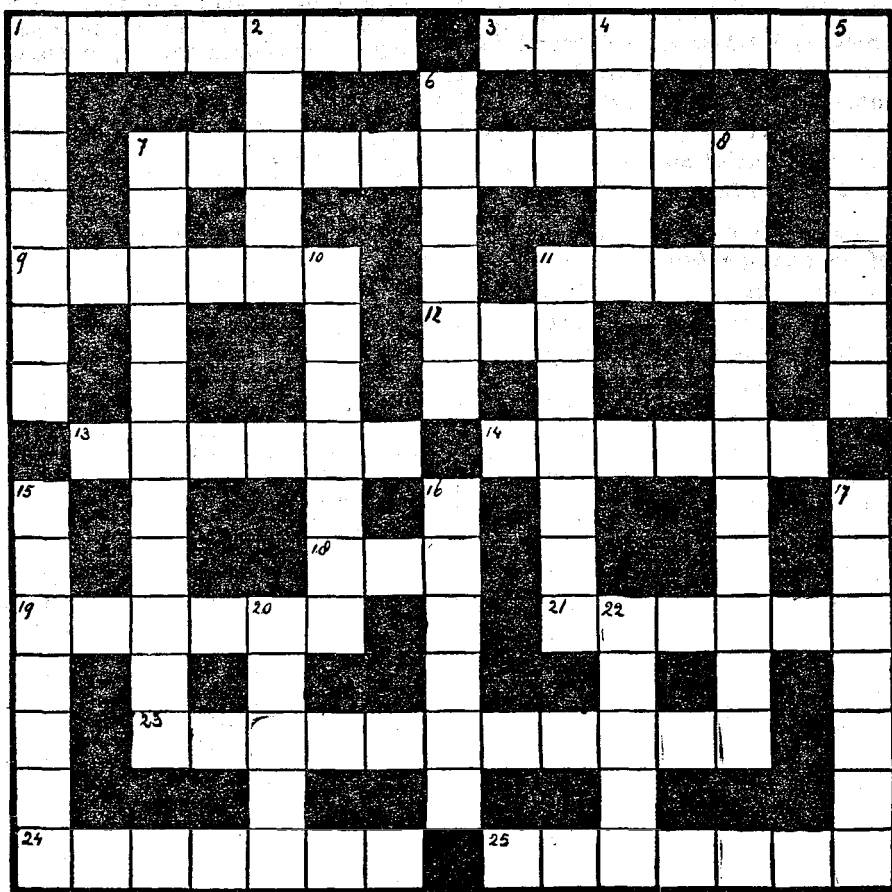
Horizontaal: 1. Een verstandige, hoewel geijkte uitdrukking; 3. mogelijk heeft hij gezegd: "Overigens geloof ik, dat Rome verwoest moet worden"; 7. door snel te lopen komt het zwijn aan zijn eten; 9. de onderdelen van deze bergen vindt u in keuken en speelkamer; 11. zeggen "ja" als u bang bent; 12. als dit de boot is, dan wordt het ruzie; 13. deze lui zijn altijd op de been; 14. heeft het de aap binnen? 18. zo weinig; u kunt het veilig, vlug en voordelig van niets maken; 19. als poeslief zich van haar onvriendelijke kant laat zien; 21. wellicht kreeg je dit geld — als je 't over de balk smeet — toch terug; 22. wat is dat ellendig, als het ongeluk niet lang op zich laat wachten; 24. wegkennende wielen; 25. 't mag dan dialect zijn, dat wil nog niet zeggen dat men op zijn mondje gevallen is.

Vertikaal: 1. zij leidt slechts een kort, doch kleurrijk bestaan; 2. hierop dient een bekendmaking te volgen; 4. zelfs in Friesland staan ze hier op; 5. het meer

Dies Extremus
Aeterni Natalis,
hetgeen wil zeggen: de laatste dag, de uiterste dag, de sterfdag dus, is de geboortedag van de eeuwigheid.

Het is deze maand een halve eeuw geleden, dat deze ontdekking voor velen in Alkmaar en daarbuiten een opluchting betekende.

De Alkmaarse krant deed er verslag van.

serieuze sprookje; 6. met pasmunt krijg je 't geld wel binnen; 7. hij past nu echt op het land; 8. het eindigt met tienmaal zoveel; dat is bijzonder gemeen; 10. dat is een hoge boom niet; 11. zij dienen om op te hangen; 15. pills voor de man van de geit?; 16. vlakke waar je net niet op de autopod doorheen komt; 17. woorden, waar geen touw aan vast te knopen is; 20. dat is altijd; 22. zij hebben alle hun specifieke zeden.

OPLOSSING KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. winkelen, 8. eenden, 9. ekster, 11. zwammer, 12. kralen, 13. rondkop, 14. bestand, 16. Oeganda, 19. uitgaan, 22. nesten, 24. eerbied, 25. alibi's, 26. Cubaan, 27. vlerken.

Vertikaal: 2. imker, 3. kotelet, 4. Iorgnon, 5. neuzer, 6. ingaan, 7. vermaaken, 10. snaphaan, 12. kabouter, 15. Sa-

turnus, 17. eenmaal, 18. aasgier, 20. Abisag, 21. noden, 23. elite.

Met diep leedwezen geeft het bestuur van de A.R. Kiesvereniging "Nederland en Oranje" te Groningen kennis van het overlijden van het bestuurslid, tevens voorzitter van de Propaganda Commissie,

de heer

M. G. P. Ettema

GRONINGEN, 11 mei 1965

H. van Hoogdalem, voorzitter
J. F. Th. Roosjen, secretaris.

Ontmoeting ter ontmoeting

A C H T E R P A G I N A

DE leden van het kader van de partij hebben elkaar in Zwolle op het Partij Convent ontmoet.

Het was een heel goede ontmoeting.

Het effect ervan zal echter pas helemaal goed zijn, indien nu het kader het volk ontmoet.

De ontmoeting op één plaats in het land moet gevolgd worden door ontmoetingen overal in het land.

Zó wil de titel van dit verhaal gelezen worden.

Wij menen, dat deze "kop" beter is dan "Na de wapenschouw ten strijde" of "Met nieuwe moed verder" of "Zij zagen de broeders (en zusters) en werden gesterkt (of: en grepen moed)", hoe goed de bedoeling ook van die uitspraken mag zijn.

De ontmoeting in Zwolle vond nog plaats in de meimaand.

Wanneer dienen de ontmoetingen in heel het land te volgen?

Nu. Nog in juni, vóór de zomervakantie. Daarmede kan niet gewacht tot september.

Er dienen op korte termijn in het gehele land nog concrete ontmoetingen plaats te vinden.

Welke?

LANDELIJK VOORBEELD

We zouden terzake een samenvatting willen geven in twee punten; twee punten, waarvoor op dit ogenblik concreet en actueel zeer bewust onze aandacht wordt gevraagd.

Eén ervan heeft partijvoorzitter Berghuis uitdrukkelijk genoemd in zijn openingsrede op het Partij Convent — voorjaar 1965.

In het tweede punt hebben wij enkele verschillende zaken samengebracht. Eerst het tweede.

Wij memoreren daarbij om te beginnen met opzet, dat op het Partij Convent twee nieuwe leden van de Organisatie Commissie zijn gekozen, namelijk de heren Witteveen en Van Vliet.¹⁾ Zij werden gekozen in de vacatures E, van Ruller en S. Silvis. Deze leden hadden na jaren van "dienst" ontheffing verzocht. Normaal vindt (bij periodieke aftreding) verkiezing van leden van de Organisatie Commissie plaats op het najaars Partij Convent. Het zou echter niet verstandig geweest zijn met de voorziening in deze vacatures een half jaar te wachten, temeer niet waar organisatorische activiteiten voortdurend gespitsde aandacht van een partij vragen en zowel 1966 als 1967 verkiezingsjaren zijn.

Landelijk is dus een goed voorbeeld gegeven door tijdig aan de "toekomst", de komende maanden en jaren te denken, en tijdig in bestaande vacatures te voorzien.

REGIONAAL EN PLAATSELIJK

OK plaatselijk en regionaal zal men tijdig aan de toekomst, met name aan het nieuwe, in september a.s. beginnende seizoen, moeten denken.

Daartoe zullen in deze weken de diverse besturen op regionaal, provinciaal en plaatselijk niveau elkaar nog moeten ontmoeten.

Daarbij zullen dan, zowel in de Kamercentrales en Statencentrales, als in de kiesverenigingen, met name aan de orde moeten komen:

- voorziening in bestuursvacatures;
- voorbereiding normale seizoenplannen;
- voorbereiding plannen i.v.m. de Staten- en Raadsverkiezingen in 1966.

Wat betreft die plannen: het gaat hier om de voorbereiding. Als regel zal het niet mogelijk en ook niet noodzakelijk zijn alles nu reeds tot in details te regelen. Maar globaal zal men nu toch wel vast moeten proberen op te stellen wat zo ongeveer in de nieuwe werkperiode van stapel zal moeten lopen.

Indien men nu de voorbereidende maatregelen niet treft, is men weer te laat om na de zomervakantie het werk in de nieuwe periode tijdig te beginnen. Dus is het van groot belang nu al voorlopige maatregelen te treffen, anders loopt men het hele seizoen achter.

Achterlopen past in geen enkele goede organisatie, in geen organisatie die zich zelf respecteert. Past zeker niet in een politieke partij, past wel helemaal niet in de A.R. Partij.

Zeï niet dr. W. P. Berghuis op het Partij Convent:

"Wij staan als christelijke politieke partij in deze tijd voor zware maar ook bijzonder boeiende opgaven, die nieuwe mogelijkheden bieden voor het in de praktijk brengen van een christelijk bezig-zijn-in-de-wereld. Des te meer moeten wij echter onze organisatie sterk, bekwaam en gezond houden."

Daartoe behoort tijdig maatregelen nemen voor de komende tijd. Wat betreft september a.s. betekent tijdig: nú.

AANDACHT WAARD

NAAST de maatregelen ten aanzien van de plannen, bedoeld in de punten b. en c. zijn er ook maatregelen

nodig ten aanzien van de voorziening in bestuursvacatures.

Ook daaraan moet men als het even kan niet pas in september beginnen. Het volledige, (gedeeltelijk) vernieuwde of aangevulde bestuur moet er zijn vóór september, om te voorkomen dat men een vertraagde start krijgt.

Men doet er goed aan bij de vervulling van open plaatsen in het bestuur de verschillende van belang zijnde aspecten en overwegingen rustig en grondig de revue te laten passeren.

Er zijn bijvoorbeeld plaatselijke en regionale overwegingen. Er moeten — ook weer: als het even kan — naast mannen vrouwen zitting hebben. Er moeten naast ouderen jongeren zitting hebben (uiteraard ook omgekeerd: naast jongeren ouderen!).

Daar bedoelen wij niet simpelweg mee, dat er naast 65-jarigen ook een 25-jarige in het bestuur moet zitten. Wij hebben een week of vier geleden hier al over geschreven. Het gaat er om, dat in de besturen van kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales personen van alle leeftijden voorkomen. In een bestuur van zeven personen zouden b.v. moeten zitten iemand van 25, 30, 35, 40, 50, 60 en 65 jaar. Het zal niet veel voorkomen, dat men het "zo mooi" kan schikken, dat behoort ook niet. Maar het is toch bepaald niet geslaagd te noemen als er één is van 25 jaar en zes van 50 tot 65 jaar.

Ook die leeftijdsopbouw is op dit (leerzaam) Partij Convent ter sprake geweest. ARJOS-voorzitter Van der Ploeg heeft daar een fors geluid (zoals wij van hem gewend zijn) over laten horen.

De partijvoorzitter wilde onderstrepen, dat met name de categorie, die de ARJOS-voorzitter genoemd had in de 30- tot 40-jarige leeftijdsgroep — in zekere zin de ARJOS-lichtingen van de naoorlogse jaren — in sterkere mate dan nu het geval is in de diverse organen van de partij hun plaats zouden moeten krijgen. Spreker wilde gaarne onderstrepen, dat dit geldt voor alle bestuurscolleges in de partij.

Alle besturen moeten dus goed op dit punt letten.

WAARDEVOLLE OPMERKINGEN

EN dan komen wij tenslotte nog een keer bij de rede van de partijvoorzitter terug; op een ook in deze rubriek niet onvermaard punt. Dat is dus ons eerste punt, na het hierom eerst behandelde tweede punt.

In aansluiting op de geciteerde passage over het organisatorisch gezond houden van onze organisatie, zei dr. Berghuis ook nog: ²⁾

"Daarom zou ik in dit verband nu iets willen zeggen over de activiteit van de partij en inzonderheid over die van de kiesverenigingen."

Onze partij heeft in de loop der jaren geen slechte naam gehad op het terrein van haar organisatorisch kunnen.

Iets minder bescheiden gezegd: zij stond er om bekend, dat zij in dit opzicht iets presteerde. Dat was voor een niet gering deel aan de kiesverenigingen en aan de toegewijde bestuursleden daarvan te danken.

Op dit punt heb ik thans enige zorg. Deze zorg wil ik illustreren aan de hand van de ledenwerfactie, die thans aan de gang is.

Ledenwerfacties moeten van tijd tot tijd gehouden worden. Onze ervaring is, dat nieuwe leden niet zichzelf in grote getale aanmelden. Zij moeten worden "gehaald", dat wil zeggen gewonnen tijdens persoonlijke contacten. Een papieren ledenwerfactie is nog nooit geslaagd; men moet er voor op pad."

Ook hier dus weer "de ontmoeting". Tijdens de actie zijn tot dusver ruim 3.500 nieuwe leden aangemeld. "Op zichzelf is dit een verblijvend verschijnsel", zo zei dr. Berghuis, die daar echter o.m. nog aan toevoegde: "Minder verheugd zijn wij over het aantal kiesverenigingen, dat nog géén werfresultaten meldde. Trekt u zelf maar de conclusie bij de volgende cijfers: deze 3.500 nieuwe leden werden aangemeld door een kleine 300 kiesverenigingen. Dit zal wel betekenen, dat circa 700 kiesverenigingen niet of nauwelijks aan deze actie deelnamen. Het wil er bij mij niet in, dat 300 kiesverenigingen ieder gemiddeld 10 à 12 leden kunnen winnen, terwijl de andere 700 kiesverenigingen geen enkel resultaat weten te boeken."

Verder mag niet gesteld worden: "de mensen willen geen lid meer worden van de A.R. Partij", zo concludeerde dr. Berghuis uit de winst van 3.500 leden en hij vervolgde: "De mensen willen dat kennelijk wel, mits zij er om gevraagd worden".

De conclusie is volstrekt duidelijk: Vraag de mensen. Zorg voor een ontmoeting.

Widek.

¹⁾ Eerste dubbelbal: drs. B. Witteveen, voorzitter van de Kamercentrale Amsterdam, 92 stemmen, en mr. C. Pijl Hogeweg, secretaris van de Kamercentrale 's-Gravenhage, 36 stemmen; 3 blanco.

Tweede dubbelbal: J. van Vliet te Dordrecht, oud-tweede voorzitter van de ARJOS, 99 stemmen, en L. de Graaf te Utrecht, oud-lid van het moderamen van de ARJOS, 28 stemmen; 4 blanco.

²⁾ Deze passage hebt u ook vorige week in beknopte vorm in ons blad kunnen aantreffen, maar het zou betreurenswaardig zijn, indien u daar in de gauwheid overheen gelezen had. Daarom citeren wij nog eens, overigens in verband met de plaatsruimte wederom verkort, een gedeelte uit dit hoofdstuk van de rede.

A. BAARS Azn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.
HENDRIK IDO AMBACHT
Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen
Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

Scheepswerf A. v. d. Werff
Onderhoud en reparatie
van schepen
DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S
Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

H. Bieze en zonen
Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 307

Firma P. Bieze Jzn.
EIGENAAR J. J. SMIT
ROEIVLETTEN
ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

— REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
— VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
— SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter
Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Sleepdienst „Broedertrouw" n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

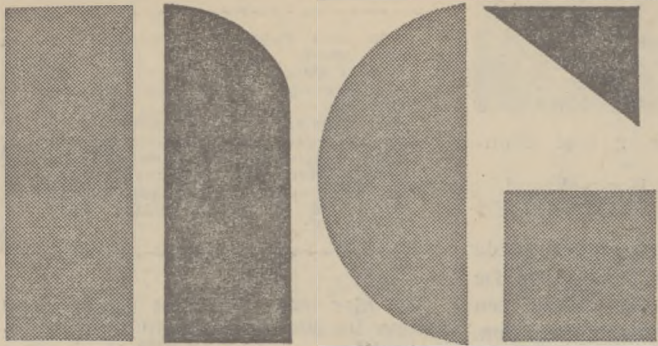
W. Visser & Zn. N.V.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

**Alleen service bieden
en het beleid overlaten aan
een bureau met deskundigen?**

NEEN

Deze week

- Brieven van lezers (pag. 2)
- De Rijnmond sprak (pag. 3)
- Wereldnieuws in vogelvucht (pag. 4)
- De landarbeiderswet ook door de Eerste Kamer ingetrokken (pag. 5)
- Rood China en de V.N. (pag. 6 en 7)
- Cats, dichter en hoge ambtenaar (pag. 8)
- Het Vrouwenvredecongres (pag. 9)

Luister...

op donderdag 17 juni a.s. naar onze radio-uitzending.
Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij.
De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum II (AVRO).

Dat is de dood van de democratie

IN vrijwel het gehele organisatieleven zijn verschijnselen aan te wijzen, die op desintegratie wijzen. We hebben er de vorige week iets van gezegd, naar aanleiding van het argwanend verzet in landbouwkringen, b.v. tegen voorstellen tot ruilverkavelingen. Wat we toen schreven, is bevestigd door de uitslag der Rijnmondraadverkiezingen. Wanneer in de stad Rotterdam het aantal stemmen voor de Boerenpartij is verdubbeld, dan kan dat moeilijk worden verklaard als adhaesie aan het beleid van de heer Koekoek en zijn volgelingen. Want dat kan nauwelijks een beleid worden genoemd. Het kan hoogstens een adhaesie zijn aan de kreten van argwaan en verdachtmaking, die het wezen van de propaganda van de Boerenpartij vormen.

DE onverschilligheid jegens de organisatie, het wantrouwen en de kritiek, ze zijn ongelijk verdeeld. In „intellectuele” kringen en in sommige middenstandsgroepen lijken zij méér verbreid dan bij de arbeiders in sommige bedrijfstakken. Maar zelfs in een zo gevestigde groep als die van de organisaties van het spoorwegpersoneel zijn vreemde verschijnselen waargenomen en niemand zal beweren dat de buschauffeurs uitmunten door vertrouwen in hun eigen vakverenigingen.

We kunnen dit verschijnsel niet wegwerken door het volgen van een soort struisvogelpolitiek. Maar vóór wij enkele opmerkingen maken over gezonde pogingen tot verbeteringen, willen wij elke poging in een bepaalde, door sommigen voorgestane richting afwijzen.

ER is nl. wel eens gewezen op de prachtige gang van zaken bij de

Prof. dr. W. J. Kooiman:

PHILIPPUS MELANCHTHON

(Luthers vriend en medewerker)
Geïllustreerd. Gebonden f 14,90
Verkrijgbaar bij de boekhandel
Uitgeverij W. ten Have N.V.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312
Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

A.N.W.B. Dat is een Bond, met leden. Maar het is meer schijn dan werkelijkheid.

Het is géén Bond, waar de leden, als puntje bij paaltje komt, de dienst uitmaken.

Want in werkelijkheid is het een goed geleid bureau met verschillende diensten, met kantoren over het gehele land, met een voortreffelijke en rijk gevarieerde service.

In die service ligt de kracht van deze organisatie.

Waarom zijn wij lid? Waarom blijven

wij lid? Omdat wij ons erg onthand zouden voelen, als we de diensten van de A.N.W.B. moesten missen. Wat is b.v. de Wegenwacht een prachtige instelling! Ze maakt reclame eenvoudig door haar werk.

De A.N.W.B. licht ons ook vóór op verkeersgebied. Hij heeft zijn eigen periodes.

WELNU, dit voorbeeld, zo denken velen, kan bevruchtend werken.

De organisatie, die vertrouwen wil winnen van haar leden, moet service bieden. De leden moeten merken en zien, dat de vereniging van alle markten thuis is, een bureau vol deskundigheden, een onderneming met vele faciliteiten.

De rest kan dan op het tweede plan. Het beleid is dan een kwestie van het bestuur en van commissarissen. Een accountantskantoor zorgt voor de controle. De leden weten zelfs van het financieel beheer niets en het interesseert hun ook niet, zolang er geen faillissement komt.

Wie het in die richting zoekt, vergist zich ernstig. Wanneer de organisaties groeien in die richting, is dat **wangroei**. Is het verwording. Is het, om het nog krasser te zeggen, de dood voor de democratie.

Wij bedoelen daarmee niet, kwaad te zeggen van de A.N.W.B. en dergelijke dienstverlenende organen. Maar de organisaties, die uitdrukking moeten geven aan de volksovertuiging en de volksinvloed in staat en maatschappij moeten schragen, mogen niet in die richting groeien. Dat geldt van de vakverenigingen, de standsorganisaties, maar ook, en niet in de laatste plaats, van de omroepverenigingen.

• Foto boven:

Overal in het land komen wij de bekende A.N.W.B.-wegwijzers tegen. Een uitstekende service van deze organisatie, die ons ook op allerlei andere manieren de helpende hand biedt.

• Foto hiernaast:

In Rotterdam is het aantal stemmen voor de Boerenpartij verdubbeld. Maar waar zijn de agrariërs in deze stad?

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Fluoridering van drinkwater

Geachte redactie

De Heer Algra heeft een artikel geschreven in het Mededelingenblad van de Vereniging tot bescherming van het drinkwater. Een vereniging, die opgericht is met het doel de waterfluoridering te bestrijden.

De Heer Algra begint in dat artikel o. te merken, dat de medische wetenschap de onschadelijkheid van de fluoridering nooit exact kan bewijzen. Dat is juist. Even juist als het feit, dat geen mens exact de onschadelijkheid kan bewijzen... het eten van aardappelen en brood of het lopen over straatstenen in plaats van over karresporen. Bij al deze handelingen gaan we uit van het ervaringsfeit, dat het eten van aardappelen en brood en het lopen over geplaveide wegen klijkbaar niemand schade doet. Zo gezien is waterfluoridering wel degelijk onschadelijk. In veel gebieden, waar van nature fluoride in het water voorkomt hebben onderzoeken deze onschadelijkheid aangetoond.

Er is in de medische wetenschap geen middel, dat zo uitgebreid onderzocht is als juist fluoride. Het meehelpen verbreiden van de gedachte, dat fluoride toch schadelijk zou zijn, hoewel de officiële medische instanties zich vóór fluoridering hebben uitgesproken (b.v. Mij, voor geneeskunde, Mij, voor tandheelkunde, Gezondheidsraad, Wereldgezondheidsorganisatie) betekent in feite meehelpen aan ondermijning van het vertrouwen in de medische stand.

Het is onjuist, dat de Heer Algra daaraan meewerkt.

De Heer Algra gaat in het bewuste artikel dan verder met op te merken: „Ik ben geen patiënt. Ik wens niet geneesd te worden v.a. de Leeuwarder watertoren. Ik wens drinkwater te betrekken, niets dan drinkwater van zo goed mogelijke kwaliteit.”

De Heer Algra betoogt, dat er wel medicamenten kunnen volgen. Hij ziet wel een begin maar geen einde. Het is misbruik van de monopolistische positie van de waterleveringsbedrijven. Als hij vrij was in de keuze van zijn drinkwater zou hij zich niet tegen fluoridering verklaren.

Ik hoop, dat ik, hoewel verkort, de bedoeling van de Heer Algra juist weergeef.

Daar de Heer Algra geen patiënt is (tandheelkundig gezien) waag ik te betwijfelen. Een op de vijfduizend mensen is zo gelukkig niet aan tandbederf te lijden. Behoort de Heer Algra niet tot deze kleine groep gelukkigen dan is de heer Algra óók patiënt. Hij lijdt aan tandbederf, een ziekte, die zijn gevolgen heeft voor de gehele lichamelijke gezondheid. Bestrijding van tandbederf betekent dan ook de gezondheid van de bevolking in belangrijke mate verbeteren.

Dit kost een heel klein offer: het drinken van gezuiverd water. Als de heer Algra dit offertje zou willen brengen dan zou hij onze opgroeiende kinderen veel ellende kunnen besparen. (Pijn, veelvuldig bezoek aan de tandarts, vroegtijdig verlies van het melkgebit, waardoor moeilijkheden kunnen ontstaan, die dragen van beugeltjes vereisen, aantal kaakgewrichtsklachten, psychische klachten tengevolge van scheefgegroeide tanden en kaken om maar te zwijgen van algemeen lichamelijke aandoeningen als b.v. maagklachten).

De Heer Algra wil echter alleen drinkwater geleverd krijgen. Meent hij nu werkelijk dat gezuiverd water geen drinkwater meer is? Weet hij, dat in al ons water fluoride voorkomt? Moeten wij dat er allemaal uithalen om goed drinkwater te krijgen? De heer Algra kan gezuiverd water

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

drinken, gebruiken voor het koken van de aardappelen enz. enz. Het is even reukloos, kleurloos en smaakloos als het water (waar ook fluoride in zit) wat hij nu gebruikt.

De heer Algra is bang voor een precedent. Er kan wel meer volgen, zegt hij.

Zou het nu zo erg zijn, als wij via het drinkwater een middel zouden krijgen, b.v. tegen kanker of andere ziekten? Waarom wordt er in onze kring toch altijd zoveel gesproken over zegeningen Gods en gaat men altijd weer de meeste moderne vindingen te lijf, totdat na een tiental jaren pas gaat blijken, dat ook deze tot het gebied van Zijn zegeningen behoren?

En als de heer Algra persoonlijk dan geen profijt meer heeft van deze regel dan kan hij toch meedoen terwille van het komende geslacht?

In uiterste noodzaak kan de heer Algra, ook al zou ons land gezuiverd water gaan drinken, beslist een manier kunnen creëren om niet-gezuiverd water te blijven drinken. (Zoals voorgesteld is in een rapport inzake de bezwaren tegen de fluoridering aan de minister).

Doorn

A. GROENEVELD

Hoewel het geen gewoonte is, ingezonden stukken op te nemen tegen wat een der redactieleden elders schreef, willen wij hier een uitzondering maken.

De geachte inzender steunt zijns ondanks het standpunt van de voorzitter van onze redactie, dat o.a. ook met kracht door prof. De Gaay Fortman is verdedigd in de Eerste Kamer.

Want hij heeft er géén bezwaar tegen, dat na de fluor eventueel andere genees- of voorbehoedsmiddelen aan het drinkwater worden toegevoegd. Volgens de wet mogen de waterleidingmaatschappijen alleen goed drinkwater leveren. Volgens de inzender zou het mogelijk en zelfs gewenst zijn, dat zij drinkwater leveren, dat tevens sterk verdund medicijn is.

Naar onze overtuiging past dat niet in ons staatsbestel, dat de vrijheid van de burger waarborgen moet. Het is ook in strijd met de medische ethiek: een gewetensvol medicus werkt individueel en medicineert niet via de watertoren, vandaag tegen caries, morgen tegen kanker, overmorgen tegen aderverkalking en de volgende week tegen galstenen. — red. N.G.

• Jolige werknemers

Geachte redactie.

Nu begrijp ik er niets meer van. Uitgerekend op 1 mei (als sociaal-links weet ik ongetwijfeld, dat dit de Dag van de Arbeid is) verscheen „Nederlandse Gedachten” met een artikel over „Ons volk bouwde ook twintig jaar aan zijn welvaart”. Dit artikel meende u te moeten illustreren met een opname van enkele tientallen min of meer jolige werknemers, die een op de achtergrond zichtbare zuivelfabriek (of hoogoven, dat is onduidelijk) verlaten.

Onder deze treffende illustratie bij twintig jaar welvaart en welzijn plaatste u het onderschrift: „Ons land kent een werkgelegenheidssituatie, die voor de oorlog ondenkbaar leek. De herinnering aan de grauwe ellende van de dertiger jaren is ver weg geweken”. (Waarvoor acht u het trouwens nodig om Colijn te belasten?). Inderdaad, die herinnering is ver weg geweken. Zelfs de herinnering aan 1960, toen de door u afgedrukte foto gemaakt en gepubliceerd werd door het dagblad „Trouw” en eind 1960 voorzien van het volgende onderschrift:

„Stakers verlaten hun fabriek. Het hele jaar door waren er demonstraties tegen het uitblijven van loonsverhoging. De ernstigste en merkwaardigste staking speelde zich af in de bouwvakken. Hoeveel huizen zou dat gekost hebben?”

De kop „Twintig jaar welvaart”, die de begrippen Dag van de Arbeid, vooroorlogse werkgelegenheidssituatie, grauwe ellende, en de naoorlogse stakers samenvat, is wel onthullend (!).

Inderdaad, „reden tot veel dank, maar ook nog wensen” zoals uw soc. mdr. schrijft.

Kom, kom redactie „maeck het niet te bont want al te veel is onghesont”.

Dankend voor plaatsing, met vriendelijke groeten,

Hoogachtend,
P. RHEBERGEN

Aalten

Wij hebben respect voor het goede geheugen van de heer Rhebergen. De foto op zichzelf liet ons echter een groep opgewekte fabrieksarbeiders zien. De reden van hun vreugde in het midden latende, meenden wij, dat deze foto goed als illustratie kon dienen bij ons artikel. — red. N.G.

• Ruggespraak

Geachte redactie,

In het overigens uitstekende artikel van de heer A. „Het gaat om de zedelijke band” in „Nederlandse Gedachten” van 22 mei j.l. nr 21, viel mij één ding op.

Direct horizontaal van parkeergelegenheid op pag. 1 staat in genoemd stuk: „De leden der Staten-Generaal stemmen immers zonder last of ruggespraak”. Dit laatste woord geeft te denken!

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking, in te korten.

Is hier een drukfout ingeslopen? Mijns inziens zal bedoeld zijn ruggespraak!

Ik neem aan dat de Kamerleden, zeker die van onze partij, ruggespraak hebben, anders zijn ze niet waard in de Staten-Generaal zitting te hebben, maar deze fout geeft aanleiding tot misverstand. In het laatste gedeelte van het artikel wordt gelukkig wel gesproken over last of ruggespraak.

Hopend U met deze opmerking van dienst geweest te zijn, teken ik met de meeste hoogachting aan het adres van de auteur van het artikel.

Maasland

W. D. VAN WIJK

De heer Van Wijk heeft volkomen gelijk. Het was een zeffout, die helaas aan het oog van de corrector ontsnapt is. In de kopij van de heer Algra stond inderdaad ruggespraak. — red. N.G.

Enkele uitspraken

van

mr. W. J. Geertsema

fractie-

voorzitter

van de

V.V.D.

in een gesprek met Bibeb in „Vrij Nederland”

Geen vertrouwen in Kabinet-Cals

.....Het is toch een onnatuurlijke toestand. Ik heb wel het gevoel dat veel van de houding van de heer Roolvink afhangt, ik heb het gevoel dat de heer Roolvink persoonlijk bezwaren heeft tegen de vele maatregelen die het nieuwe kabinet denkt te treffen.....

Geen slapeloze nachten

.....Ik heb mijn vrouw beloofd, dat ik de eerste keer als ik een slapeloze nacht zou hebben door de politiek, ermee zou ophouden. Néén, ik leg het hoofd op het kussen en slaap binnen 5 minuten.....

Over Koekoek

.....Redevoeringen van Koekoek voor de t.v. vind ik zeer nuttig. Ik hoop dat de kiezers eindelijk inzien wat voor een man ze in de Kamer hebben gebracht. Hoe meer opmerkingen van hem in de Kamer op de t.v. komen, hoe nuttiger het is. Dat bewijst meer dan wat wij over hem zouden zeggen.....

Een vreemd voorstel

.....U zou Smallegenbroek eens moeten interviewen, en Roolvink. 't Is me nog steeds niet duidelijk wat er achter de kabinetscrisis heeft gezeten. 't Is me een raadsel gebleven, Nederhorst heeft gezegd: er zit veel méér achter, dan de omroepzaak alleen. Van Roolvink hebben we daar niets over gehoord, Schmelzer heeft erover gezegd, Ik dacht dat Nederhorst het bij het rechte eind had.....

Opnieuw aan het kortste eind getrokken

.....Als je in de oppositie bent, trek je ook ontevreden aan en die vallen weer af. Dat is geen werkelijke daling. Ten opzichte van de Rijnmondverkiezingen zijn we zeer optimistisch. We zullen dan zeker winst boeken.....

Keus maken

.....Omdat Nederland niet te regeren is zonder compromissen, wekt de politiek bij velen de gedachte smerig en gemeen te zijn. Ik ben niet tegen het feit dat we meer dan 2 partijen hebben, de Nederlanders kunnen niet in één winkel schoenen kopen, ze moeten in 6 winkels om naar de eerste terug te gaan.....

* * * Eerlijk

Het tekort op de begroting-1965 is blijkens de nota van minister Vondeling f 145 miljoen hoger dan geraamd werd. Dat is natuurlijk geen bagatel. Politiek wordt er echter door sommigen een kabaal over gemaakt alsof dit kabinet land en volk naar de financiële ondergang voert. We voelen er niet voor hierop te reageren met de opmerking dat aan het kabinet-Marijnen een belangrijk deel van dit tekort te „wijten” is. Het is eerlijker en reëler om er — evenals de liberale N.R.C. deed — op te wijzen dat de totale rijksuitgaven vijftien miljard gulden bedragen. Het grotere tekort vormt nog geen 1% van dit totaal. Hoe men over dit geheel ook mag oordelen, het is gewenst en billijk de juiste verhouding tussen deze cijfers wel in het oog te houden.

* * * Ruimte-race?

De prestaties van de astronauten McDivitt en White zijn algemeen erkend, ook door de Russen. Enigszins lachwekkend doet het aan sommigen te zien accentueren dat White tweemaal zo lang buiten de cabine in de ruimte zweefde als de Rus Leonof in maart j.l. In de sport gaat het om onderdelen van seconden. Daaraan wordt ook daar wel eens te veel waarde gehecht, waardoor de eigenlijke zin van de sport te loor gaat. Maar wie de letterlijk en figuurlijk hoge prestaties van ruimtevaarders aan deze race-normen gaat meten, degradeert de ruimtevaart van een indrukwekkend wetenschappelijk gebeuren tot een soort sportkramp. Wij hopen dat die neiging niet de overhand krijgt op hen, die in Amerika de eigenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de ruimtevaart dragen.

* * * Rode stem

Velen slaat de schrik om het hart nu de regering blijkaar de C.P.N. ook zendtijd voor radio en televisie ter beschikking gaat stellen. Wij juichen dit besluit niet toe maar vrezen evenmip de gevolgen er van. Sinds jaar en dag wordt bij televisie-uitzendingen vanuit de Tweede Kamer ook de communistische woordvoerder den volke getoond. De heer Bakker weet dit steeds uit te buiten, maar weinig kijkers zullen van dit stuntwerk communist geworden zijn. Daar zijn ze te nuchter voor. Wel wekt het een — vage — sympathie voor de C.P.N., dat P.S.P.-ers en Vrije Boeren wel hun tien minuten voor radio en televisie krijgen maar de communisten niet. Ons volk, dat in overgrote meerderheid behalve gezond onderscheidingsvermogen ook gevoel voor sportiviteit bezit, zal het aannemelijker vinden, dat het criterium: iedere partij, die (een) zetel(s) in de Kamer heeft, krijgt zendtijd, nu onverkort wordt toegepast. Dan is er ook geen plaats meer voor krokodillentranen.

* * * Verjonging

De voorzitter van de ARJOS heeft op het Partij Convent de juiste opmerking gemaakt dat de dertigers en de veertigers te weinig plaats krijgen in de bestuursorganen van de partij. Hoewel de uitslag van de stemming toen nog niet bekend was, had datzelfde Partij Convent juist tevoren twee nieuwe leden van de Organisatie Commissie gekozen, die beide tot deze categorie behoren namelijk de heren Witteveen en Van Vliet. Dit zal de heer van der Ploeg evenals ons genoeg hebben gedaan. Wij hopen dat dit „voorbeeld” bij vele kiesverenigingen en centrales navolging vindt. Dat is vooral met het oog op de a.s. verkiezingen zeer nuttig. Vooral wanneer deze verjonging royaal wordt doorgevoerd; dat wil zeggen: niet één „jonkie” in een bestuur, maar twee of drie ineens. Naast hen blijven de ouderen een waardevol element.

Over deze vernieuwde samenstelling van menig partij-orgaan dient men zich reeds in de komende maanden te bezinnen. Het zoeken van goede opvolgers is een morele plicht en een dikwijls niet gemakkelijke taak van bestuursleden, die het werk „nu wel eens aan jongeren willen overlaten”. Dat is best, maar dan moet men eerst zorgen dat die jongeren klaar staan. En deze daad vergeten vele „afzwaaiers” aan hun (schone) woorden te paren.

De Rijnmond sprak

De Rijnmondverkiezingen hebben de gecombineerde A.R.-C.H. lijst geen verrassend resultaat opgeleverd. Dat resultaat is zelfs teleurstellend, al hadden wij ook geen zegepraal verwacht. Gelet op de resultaten van andere lijsten kan gelukkig ook niet van een grote nederlaag worden gesproken, zoals sommigen vreesden.

We moeten er geloof ik van uitgaan dat deze verkiezingen hebben plaats gevonden zonder dat de problematiek van de Rijnmond de eigenlijke inzet daarvan was. De Rijnmondraad heeft immers nog niet gefunctioneerd. Daarom konden de kiezers geen afkeuring of goedkeuring hechten aan het gevoerde beleid. Er is nog geen Rijnmond-beleid.

Op nationaal niveau

Het is evenmin aannemelijk dat de raads- of Statenverkiezingen van 1962 nog eens een keer overgedaan zijn. Hoogstens kunnen bekende persoonlijkheden aan wie men bij vorige plaatselijke of provinciale verkiezingen graag vertrouwen gaf, ook nu weer werkracht hebben uitgeoefend.

Het meest voor de hand liggend is dat men gisteren in het Rijnmondgebied gestemd heeft met de nationale politieke situatie voor ogen. Op nationaal niveau hebben onlangs immers nog ingrijpende veranderingen plaats gevonden. De V.V.D. is als regeringspartij vervangen door de P.v.d.A. Deze wisseling van partner en de daaraan ten grondslag liggende kabinetscrisis hebben nogal wat stof doen opwaaien. Het is dus aannemelijk dat vele stembuysgangers in de 24 gemeenten waar men kon kiezen van deze gelegenheid gebruik hebben gemaakt om hun oordeel over de nieuwe situatie kenbaar te maken.

Daar heeft met name de V.V.D. sterk op gehoopt en gespeeld. En daar kwam nog bij dat onze Zuiderburen, de Belgen, hun liberalen aan een verdubbelde zetelaantal in het parlement hielpen. Geen wonder dat hun Nederlandse geestverwanten hoopten op een eender resultaat. Het is er niet van gekomen. Daarom is het verlies van de V.V.D. met bijna een half procent teleurstellender voor de liberalen dan voor ons de achteruitgang van de A.R./C.H.U.-lijst met ruim een half procent. Ik zou dus als eerste conclusie willen trekken dat de nuchtere Rijnmonders gelukkig niet met de Franse — pardon — Belgische slag hebben gestemd. Dat moet de liberalen toch wel iets zeggen over hun halstarrig verzet in het kabinet-Marijnen.

Extremistische partijen

Teleurstellender dan onze lichte achteruitgang is ook de winst van de beide extremistische partijen, de C.P.N. en de Boerenpartij. Dat de eersten, de communisten zijde zouden spinnen bij het regeringspartij worden van de P.v.d.A. was te voorzien. Nu de pacifisten kennelijk op de terugtocht zijn, ook in het Rijnmondgebied, moest het wel zo uitpakken dat de communisten de vluchtgeveel gaan vormen voor die socialist, die de rit in de regeringskoets niet

Radiocauserie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de Anti-Revolutionaire Partij, gehouden op donderdag 3 juni 1965

willen meemaken. Zij hebben bovendien dit excuus dat het Russische gevaar niet meer zo dreigend schijnt als jarenlang het geval was. En China, och, dat is voor heel wat mensen zo ver weg...

Ernstig is de winst van de Boerenpartij. Wat zit daar achter? Een hele hoop plattelandersverzet tegen de geveerde invloed van Rotterdam in het Rijnmondgebied, denk ik. In dat geval is het dus een agrarische demonstratie tegen de zich opdringende verstedelijking. Maar er is meer aan de hand dan dat alleen. Er is ook de behoefte om uiting te geven aan alles wat men niet begrijpen en niet verwerken kan.

De heren Koekoek en Harmsen maken in de Tweede Kamer en voor radio en televisie nu niet direct de indruk dat zij de vraagstukken „door” hebben. Zij proberen zelfs niet de schijn te wekken dat zij het begrijpen. Maar zij bespelen meesterlijk het klavier van het onbehagen en de onlust bij velen. Nu mag dat spel niet zuiver zijn en hier en daar zelfs vals klinken, bij een hele hoop mensen wordt daardoor de snaar van dezelfde onrust beroerd. Dat geeft een zielenverwantschap, die gisteren in menig stemhokje met het rode potlood beleden is. Daarvan ben ik overtuigd.

De les

Het (geringe) verlies van de K.V.P. zou daaruit ook wel eens verklaard kunnen worden. Daarom trek ik graag een tweede conclusie. Deze namelijk dat het in de politiek vooral om duidelijkheid gaat. Alleen mensen die begrijpen, zijn bereid vertrouwen te geven. Dat is de les, die uit deze verkiezingen getrokken moet worden. Het is te hopen dat de V.V.D. die les ook wil leren en een bona fide partij zal blijven door niet op onlustgevoelens te gaan spelen. Dan zou zij tegelijkertijd tot dezelfde soort

Poujadisme vervallen waarin de heer Koekoek blijkaar zijn heil zoekt.

Tegen deze stromingen past alleen een concreet duidelijk geluid. Voor de christelijke partijen moet dat ook een principieel en op de Bijbel gefundeerd geluid zijn. En wanneer die stem gehoord wordt, zoals dat in de propaganda van de A.R./C.H.-groep in de Rijnmond geschiedde, dan moet dat op elkaar afgestemd samengaan van Reformatorische christenen door al hun medestanders in het hele land gesteund worden. Van hoog tot laag.

In dit verband wil ik nog eens wijzen op de klacht, die de A.R.-fractievoorzitter, de heer Roolvink, gisteravond in Rotterdam deed horen. Hij wees er op dat de A.R. Partij van ganser harte de A.R./C.H.-groep in Rijnmond gestemd heeft. Zijn aanwezigheid daar in Rotterdam ondersteunde dit nog eens. Maar tevens moest de heer Roolvink constateren dat de landelijke leiding van de C.H.U. weinig gedaan heeft om te stimuleren. Wa: dat wel geschied dan zou dit volgens de heer Roolvink het resultaat van de A.R./C.H.-lijst ten goede zijn gekomen.

Open kaart

Voor wat onze eigen A.R. Partij betreft, tenslotte, nog het volgende. Op het laatst gehouden Partij Convent in Zwolle is duidelijk door de heren Berghuis en Roolvink gesproken over de koers en de eenheid. De koers is uitgestippeld in ons Program van Actie. Aan de hand van dat program zullen wij het regeringsbeleid beoordelen. Daarmee spelen wij open kaart. Het kabinet kan op loyale steun rekenen en de kiezer weet zwart op wit waaraan wij ons bij de beoordeling van het beleid houden. Daarop kan iedereen ook ons vastpinnen. De eenheid in onze partij wordt gediend wanneer wij weten in deze tijd te staan tegenover steeds duidelijker te voorschijn komende ondemocratische tendenzen, waarvan ook christenen het slachtoffer dreigen te worden. Aan deze twee, koers en eenheid, zou ik dus een derde kenmerk willen toevoegen, namelijk de duidelijkheid, tot uiting komend in een eenvoudig en oprecht gesprek tussen partij en kiezers. Die laatste opdracht ligt zonneklaar voor ons. Vooral sinds gisteren. Dat is de winst, die de Rijnmondverkiezingen ondanks alles opleverden.

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.

's-GRAVENHAGE

wereldnieuws in vogelvlucht

• De Verenigde Staten hebben tijdens het Pinkster-week-end de belangstelling van miljoenen op zich gevestigd door de gelukkig geslaagde ruimtevaart van McDivitt en White. Politieke betekenis kan aan dit op zichzelf belangrijke gebeuren niet worden toegekend in de gewone zin van het woord. Hoogstens zullen vriend en vijand erkennen dat Amerika en Rusland in hun astronautisch kunnen elkaar wel zeer weinig toegeven.

• In Marokko is Koning Hassan II in arren moede overgegaan tot een staatsgreep. Hij heeft het gezag geheel aan zich getrokken omdat er geen mogelijkheid bleek te bestaan voor een breed opgezette coalitieregering. Het kabinet-Bahnini werd naar huis gestuurd en de koning is zelf premier van een nieuwe regering. Dit heeft het ongenoegen gewekt van verscheidene politieke leiders en partijen. Niemand kan evenwel ontkennen dat de jonge vorst een krachtig regent is en men mag aannemen dat het volk zijn beleid in grote lijnen steunt.

• Dit laatste kan beslist nog niet gezegd worden van de regering in Zuid-Vietnam. Opnieuw zijn daar politieke conflicten ontstaan, enerzijds tussen premier Quat en president Suu (welke laatste weigerde twee ministers te ontslaan) en anderzijds tussen de premier en de katholieke leiders in het land. Premier Quat heeft in zijn nood de legerleiding om „bemiddeling” gevraagd. Dit betekent in feite uiteraard dat opnieuw de generaals de dienst uitmaken. Het aanblijven van het nauwelijks vier maanden oude kabinet-Quat is nog slechts van formele betekenis.

Intussen woedt de oorlog tegen de communisten voort. Op het meer en meer internationale karakter daarvan wezen wij reeds vorige week. Inmiddels zijn Australische troepen aan land gegaan en overweegt Zuid-Korea zijn strijdkrachten in Zuid-Vietnam uit te breiden tot 15.000 man. De Amerikaanse regering heeft er formeel in toege-

stemd dat de 40.000 Amerikaanse militairen (die binnenkort tot 60.000 worden uitgebreid) op verzoek van de Zuidvietnamese regering in de strijd kunnen worden ingezet zonder dat zij de camouflage-aanduiding „adviseurs” gebruiken.

• Noord-Vietnam internationaliseert zijn gevechtspotentieel ook doordat het nu de beschikking heeft over Russische Iljoesjin-bommenwerpers. Dat aan Chinese kant Vietnam eveneens wordt beschouwd als het internationale slagveld tussen het communisme en het Westen, bewijzen wel de woorden die president Tsjoë En Lai deze week in Tanzania sprak.

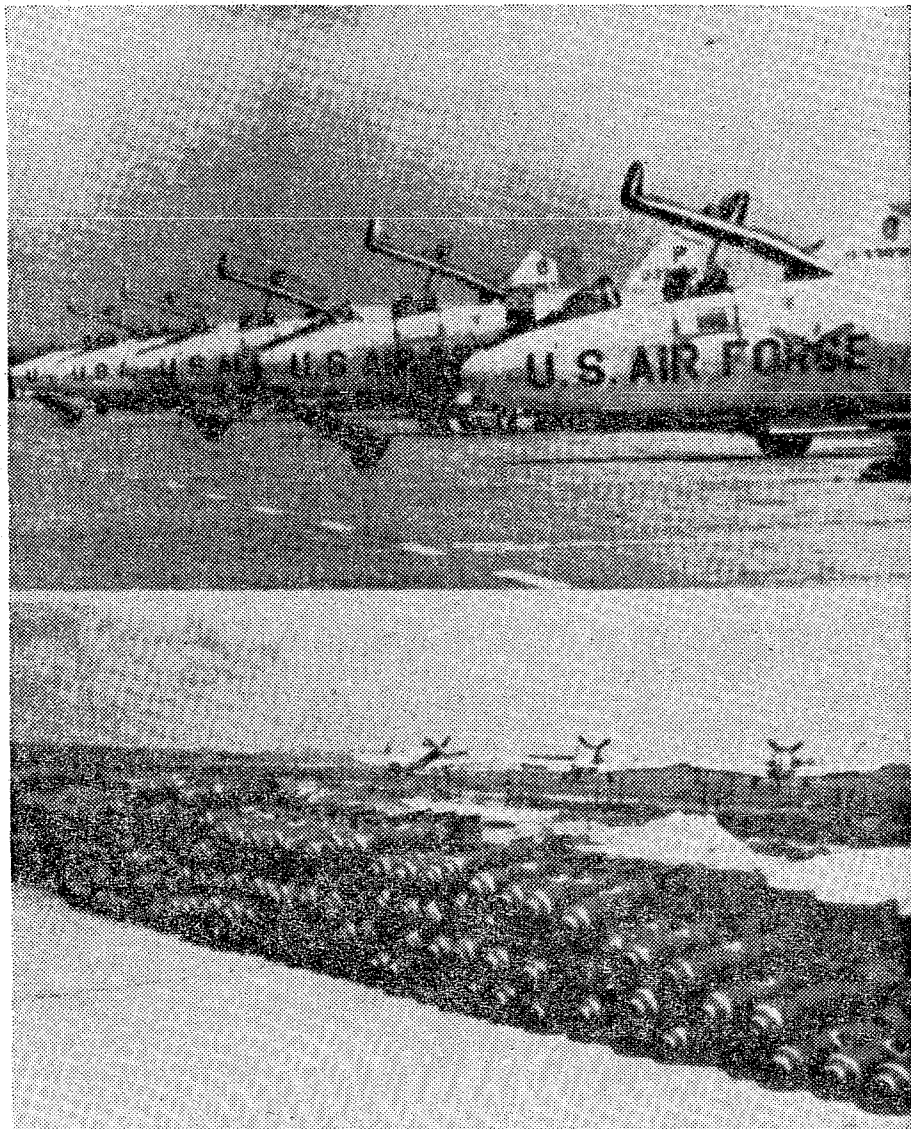
• In Japan heeft premier Sato een geheel nieuw kabinet geformeerd om sterker te staan bij de komende verkiezingen. Studenten hebben daar gedemonstreerd tegen de Amerikaanse „inmenging” in Vietnam. Dit is een aanwijzing temeer dat Azië minder passief wordt en kiest voor één van beide strijdende partijen. Uiteraard is de keuze van een groep, door commu-

• Premier Sato van Japan

nistische professoren geleide, studenten nog niet representatief voor geheel Japan.

• In Frankrijk heeft de socialistische partij op haar Pinkster-congres officieel gekozen vóór Defférre, die met het oog op de komende parlements- en presidentsverkiezingen een federatie met andere niet-communistische en niet-Gaullistische partijen wil aangaan. Dit congres betekende dus een nederlaag voor zijn secretaris-generaal Mollet, die zijn partij meer het traditionele beeld wil laten behouden. Overigens is Defférre nog lang niet waar hij wezen wil omdat de M.R.P., die evenals de radicale partij in beginsel aan zijn zijde staat, nog vreemd zal aankijken tegen de socialistische eis dat het bijzonder onderwijs moet worden geïntegreerd in het openbaar onderwijs, wil het voor

Amerikaanse bommenwerpers in Zuid Vietnam

subsidie in aanmerking komen. Slaagt de federatie desalniettemin dan kan de U.N.R. bij de parlementsverkiezingen rekenen op een geïsoleerde positie en dan is De Gaulle in december bij de

voegd is met de nieuwe driemans-missie van de O.A.S. te onderhandelen. De vraag blijft natuurlijk wat de nog altijd iets sterker staande regering van Imbert nu gaat doen.

President De Gaulle

presidentsverkiezingen zeker van een serieuze tegenkandidaat.

• In de Dominicaanse Republiek zijn nieuwe kansen ontstaan voor een vergelijk doordat de rebellen van Caamaño een onderhandelingscommissie van 6 personen hebben ingesteld, die be-

• In Israël heeft premier Eskjol nu ook een formele overwinning op de oud-regeringschef Ben Goerion behaald doordat hun beider partij, de Mapai, tot veler verrassing besloot Eskjol bij de volgende verkiezingen (weer) kandidaat te stellen voor het premierschap.

Premier Eskjol van Israël

Vraagt uw bakker naar
TARVO-BROOD
Uw bakker
Uw dokter

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT**

Orgelklanken, ja of neen

Niet ten onrechte maakt men zich er in de kerken zorg over, dat er een tijd kan komen, dat er geen organist meer te vinden is. Het orgelspel wordt in de huiselijke kring steeds minder beoefend en het ligt derhalve inderdaad voor de hand dat vooral kleinere gemeenten op de duur wel een orgel, doch geen organist tot hun beschikking zullen hebben. Het is zeker een zaak die de aandacht waard is. Maar heeft deze opmerking iets met politiek te maken? Neen, zal men zeggen. Doch dan moet men toch bedenken, dat toen een school een piano aanvroeg voor de muzieklessen, omdat naar de mening van die school het harmonium ten enenmale ontoereikend was voor die lessen, de school uiteindelijk gelijk kreeg en het gemeentebestuur ongelijk. En waar zelfs op scholen dus in feite het harmonium als niet volwaardig in verhouding van een piano geacht wordt, daar moet men zich niet verwonderen als ons kerkelijk leven op de duur geen organisten meer zal bezitten. Wellicht iets om rekening mee te houden bij kerk- en orgelbouw.

EERSTE KAMER

Intrekking van de landarbeiderswet

Bij de begroting van het Ministerie van Landbouw en Visserij, kwam ook de intrekking van de landarbeiderswet ter sprake.

Een drietal sprekers voerden hierover het woord nl. de heren v. d. Ploeg (P.v.d.A.), Geuze (C.H.U.) en Algra (A.R.P.).

Alle drie stonden zij min of meer stil bij het verleden waarin deze wet tot stand kwam. Een wet echter die zichzelf thans heeft overleefd.

De heer v. d. Ploeg (P.v.d.A.) zei o.a.:

"— De georganiseerde landarbeider van die tijd meende, dat het wetsontwerp, hoe goedwillend ook bedoeld, lang niet ver genoeg ging. Het zou de kinderarbeid moeten verbieden. Het zou de werkdag op tien uur moeten stellen. Het laatste was een bescheiden wens. Immers, in 1918 werd door de Regering de industriële arbeidswet ingediend, waarin 8 uur per dag en 45 uur per week de uitgangspunten waren. Maar die wet gold niet voor de landarbeiders. In de kringen van de georganiseerde landarbeiders heeft de Landarbeiderswet nooit in hoog aanzien gestaan. Tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling van het ontwerp van wet tot intrekking van de Landarbeiderswet aan de overzijde hebben de leden van de Kamer en de Minister erop gewezen dat de wet zegenrijk heeft gewerkt, maar dat zij zich zelf heeft overleefd. Ik acht het zegenrijk, dat wij vandaag tot intrekking van de wet kunnen komen. Wij hebben thans andere inzichten ten opzichte van de sociale problematiek in de landbouw dan ten tijde van de totstandkoming van de wet en de periode, waarin zij werd toegepast."

De heer Geuze (C.H.U.) kon zich in grote lijnen bij het betoog van de heer v. d. Ploeg aansluiten.

De heer Algra (A.R.P.), die de tijd, waarin de landarbeiderswet tot stand kwam, van dichtbij meegemaakt heeft, zei dat deze wet voor een aantal mensen wel iets heeft betekend.

Toch waren er ook grote schaduwzijden.

De senator zei over deze periode:

"Dat betekende toen voor de landarbeider — om verder maar niets te noemen — zeer lange werktijden, in het gehele jaar geen enkele dag vakantie en een karig loon. In de periode, waarin deze wet tot stand kwam, was het voor de landbouw een tijd van vooruitgang, van toenemende welvaart, van rijke oogsten en van een overvloed van melk. Van alles wat de arbeider zich als het ware op de hoeve zag verzamelen en waarin hijzelf zo zeer meehielp, was praktisch niets voor hemzelf.

Hij kreeg voor zijn gezin geen melk van de boerderij, maar hij of zijn vrouw of kinderen kochten de tapmelk van de zuivelfabriek voor 2,5 cent de liter. Zelfs wanneer de vette koe werd geslacht, of het varken, was er voor hem heel weinig bij: de pens van de koe, de Carmen van het varken — ik

H. ALGRA

...ook positieve waardering ...

constateer alleen maar —, die dan konden worden schoongemaakt en waarvan het vet nog kon worden gebruikt.

Nu was het voor arbeiders, die van deze nieuwe mogelijkheid profiteerden, niet in de eerste plaats erom te doen dat hun inkomen daardoor iets werd vergroot, dat het iets ruimer werd, maar dat zij iets kregen, waar zij niemand om behoefden te vragen, dat helemaal hun eigen was, hun eigen vee, al waren het dan maar een paar schapen, hun eigen akkers, hun eigen produkten, die zij hadden verbouwd. Dit betekende voor hen een element van bevrijding. Dit element moest ik duidelijk naar voren brengen", aldus de heer Algra.

"Het was niet de bedoeling van deze wet, dat het een opstapje zou zijn voor de allerflinksten om door hard werken met hun gezin zoveel promotie te maken, dat zij landarbeider-af werden. Dit is evenwel ook herhaaldelijk gebeurd: dat zij geleidelijk hogerop klommen en tenslotte een zelfstandig bedrijf kregen.

Maar ik blijf de nadruk leggen op dat eigene, ook die eigen woning. Het was een weelde, in een eigen huis te wonen, voor die woning te zorgen en te maken, dat het woongerief daarin toenam. Zo heeft deze wet in die tijd toch wel zó gewerkt, dat hier een — zij het een

smalle — weg in zat naar meer vrijheid. Daarom wil ik een positieve waardering van de werking van de wet in het verleden niet achterwege laten."

De heer Algra kon zich aansluiten bij hetgeen de andere sprekers hadden gezegd ten aanzien van de woonomstandigheden van de agrarische medewerkers. Hij vervolgde:

"Want wanneer men spreekt van het achterblijven van de agrarische werkrachten, geldt dit in bijzondere mate in verschillende streken van het land — dit zeg ik er direct bij, want anders vrees ik men weer, dat ik generaliseer — van de arbeiderswoningen. Er zijn tal van landarbeiderswoningen, die echt nog éénkamerwoningen zijn en zodanig, dat men niet meer van jonge arbeiders en hun gezinnen kan verwachten, dat zij daar hun intrek zullen nemen."

Minister Biesheuvel antwoordde op deze belangwekkende passage:

"Uit de stukken blijkt, dat de verschillende ondergetekenden — ik ben niet de enige, er staan vier Ministers onder dit wetsontwerp, ook de Minister van Volkshuisvesting — op het standpunt staan, dat, wanneer het over het huisvestingsbeleid gaat, er ook in dit opzicht geen discriminatie mag zijn, maar dat de moeilijkheden, die er voor verschillende groeperingen van ons volk zijn ten aanzien van de huisvesting moe-

MINISTER BIESHEUVEL

...geen discriminatie...

ten worden opgelost in het kader van het algemeen huisvestingsbeleid. Ik moge er nog wel de aandacht op vestigen, dat er in de Memorie van Antwoord mijnerzijds op is gewezen, dat de ruilverkavelingswet nog mogelijkheden biedt, wanneer het over verplaatsing van boerderijen en verplaatsing van landarbeiderswoningen gaat."

Gelet op hetgeen de senatoren in hun redevoeringen naar voren hadden gebracht met betrekking tot de intrekking van deze wet, yekte het geen verwondering dat het wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen.

LANDBOUW-TOUR

De heer VAN DER PLOEG (P.v.d.A.): Mijnheer de Voorzitter! Bij de behandeling van de begroting van Landbouw voor 1964 heb ik in deze Kamer opgemerkt, dat mijn fractie weliswaar met een zekere mate van vertrouwen de nieuwe Minister van Landbouw en Visserij tegemoet trad, doch dat een beoordeling van het door hem te voeren beleid het best zou kunnen geschieden aan de hand van een volgende begroting, gelet op de korte spanne tijds, waarin deze Minister toen de verantwoordelijkheid voor de landbouw-begroting droeg. Een groot deel van de voorbereiding van die begroting kwam toen immers nog voor rekening van Minister Marijnen.

De start was goed. Een bepaalde mate van prioriteit voor de landbouw werd gesteld. Ik heb deze Minister later eens met een goed wielrenner vergeleken, die weliswaar niet in de gele trui van het kabinet reed, doch die met verve de groene trui voor

een etappe-overwinning van landbouw droeg. Laat ik dat renners-jargon nog even volhouden.

Minister BIESHEUVEL: Ik behoef toch niet de rode trui aan te trekken?

De heer VAN DER PLOEG (P.v.d.A.): Ik ben er net aan toe, mijnheer de Voorzitter! Minister Biesheuvel rijdt nu in een andere fabrieksploeg. Er zitten wat meer rode truien in het peloton. Wij hopen en verwachten, dat deze Minister vooral in de etappes, die in Brussel eindigen, steeds vooraan in het peloton zal zitten, daarbij gestuwd door alle jongens, die in dat peloton de rode trui hebben aangetrokken.

De heer VAN PELT (P.S.P.): Ik zie alleen maar rose truien.

De heer VAN DER PLOEG (P.v.d.A.): Dan is u kennelijk kleurenblind.

ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE

Claeys - MAAIDORSERS
Bamfords - OPRAAPPERS
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

Prins N.V. - Dokkum
(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

HOLWERDA EN ZONEN
Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

ZAAZAAD NODIG

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - SINDS 1899

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

AMERSFOORT

HERENMODES
„ADR. HOLLANDER“

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE
H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

**Wij hebben andere mensen
nodig terwille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de
christen-ambtenaren?

Heeft u zich al bij die andere collega's
aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1807,
Den Haag.

GELDERLAND

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS,
zowel voor WOONKAMERS als
voor KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Wilt u apart gekleed gaan? Koopt dan bij

WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten

met jaarlijkse controle voor privé en zaken

Assurantiemakelaar L. van den Beukel
Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

Makelaar L. van den Beukel

Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

VEENENDAAL

MAGAZIJN „HET ANKER“

Hoofdstraat 94 - 96 - Veenendaal

Zeer voordelige aanbieding in
Terlenka vallen en gordijnen
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

Firma W. Nieboer en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF van BURGERLIJKE en
UTILITEITSBOUW.

GORTSTRAAT 29 - TELEFOON 2720
VEENENDAAL

Voor al uw loodgieterswerk naar
FA. JAC. BOUMAN & ZOON

VEENENDAAL, Talmastr. 6, tel. 3001, b.g.g. 3401

Ook voor leveranties van gasfornuizen, gasstellen
en sanitair.

Bij de

NUTSSPAARBANK

Kerkewijk 6 - Veenendaal - Telefoon 2198

worden uw spaargelden uiterst solide
beheerd en ontvangt u een hoge rente

Bovendien verricht zij kosteloos vele diensten

LEIDEN EN OMSTREKEN

AUTOHOTEL

POST

OEGSTGEEST

- AUTO:
• verhuur
• spuitrij
• verkoop
• service
• stalling

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op
rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte
1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm.
Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm., 100 en 120 cm.
Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit
voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en
verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen.
Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn.,
Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijnsburg. Tel. 01718-3476.

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen

o.a. Regen-installaties

Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

ISOLEMENT VAN RUSSE AVERECHT

Positie van Peking er door versterkt?

WAT zal de toekomstige rol van het door de communisten geregeerde China zijn? Het is een vraag, waarop het antwoord bijzonder moeilijk kan worden geformuleerd, omdat er zoveel onberekenbare factoren in het spel zijn. Zelfs de communistische Chinese leiders kunnen nog niet met zekerheid zeggen, hoe hun land zich tenslotte in de internationale politieke arena zal gedragen. De oude revolutionairen, die thans nog aan het bewind zijn, zullen binnen niet al te lange tijd worden opgevolgd door jongeren. En het is niet onmogelijk, dat zich in het onmetelijke Chinese rijk eenzelfde ontwikkeling zal voordoen, als de Sowjetunie tenslotte heeft gekend. De Russische leiders hebben tenslotte de wereldrevolutie op een heel laag pitje moeten zetten, omdat zij niet het gevaar van een allesvernietigende kernoorlog wilden lopen. Het verlangen, niets te verspelen van wat men in eigen land reeds bereikt heeft, bleek sterker te zijn dan de drang naar verbreiding van de communistische ideeën over de gehele wereld. Naarmate in China vorderingen gemaakt worden bij de opbouw van een nieuwe maatschappij en het diepgewortelde nationalisme in dat machtige land zich krachtiger laat gelden, neemt wellicht de mogelijkheid toe, dat men in Peking minder gemakkelijk gaat praten en denken over de voordelen van een oorlog met kernwapens. Het tot ontploffing brengen van het tweede Chinese kernwapen heeft het machtsverwicht tussen de Verenigde Staten en de Sowjetunie zeker nog niet verstoord. Wel is het een aanwijzing, dat Peking alles doet om een kernmogendheid van belang te worden — als het kan in een recordtijd. Maar zullen de Chinese leiders, als zij eenmaal over een kernmacht beschikken, daar werkelijk gebruik van maken?

ISOLERING

We hebben in Europa gezien, dat het nationalisme de recente ontwikkeling van vele communistische landen heeft bepaald, zoals in Roemenië heel sterk het geval is geweest. Daardoor verdween de monolithische eenheid van het Oostblok. Er kwam verandering in de politieke methoden, die meer en

meer door nationale belangen werden bepaald. Ook in een door communisten geregeerd China zal zich mettertijd eenzelfde ontwikkeling voordoen. Wellicht is zij nu reeds in volle gang. Voor de Verenigde Staten lijkt dit laatste echter geen factor van betekenis te zijn. Tegenover de Oosteuropese landen willen zij een gedifferentieerd beleid voeren om ze geleidelijk te kunnen losweken uit de

Russische belangengemeenschap. Tegenover communistisch China is men in Washington terughoudend, of danks het feit, dat Peking tegen de Russische aanspraken op leiderschap in de communistische wereld.

Hoewel de Sowjetunie in het economisch opzicht veel sterker is, da communistisch China is men niet geneigd, niet Moskou, maar al het eigenlijke gevaar voor de wereld te zien. Een streven naar isolatie van communistisch China lijkt nu het middel te zijn om dit reusachtige aan banden te leggen. Daartoe men dankbaar gebruik te maken van een soortgelijke houding van de Russische leiders.

MISVATTING

Men kan de mening horen, dat het communistische China vast zal lopen, omdat het verzet tegen het totalitarisme te zeer verbreid is. Op Formosa is de regering van president Tsjang Sjje een verleidelijk alternatief. Dit moet echter als een misvatting beschouwd. Dat het communisme niet bemind is, zal aan twi fel onderhevig zijn. Maar dat men nu terug naar de omstandigheden, zoals in 1949 onder het bewind van Tjka Sjek op het Chinese vasteland. Het succes van de communisten slechts mogelijk geweest, omdat de name op het Chinese vasteland onderende toestanden bestonden in de generalissimo geen vein had kunnen brengen. Bovendien optreden van de communisten der resultaat gebleven. Er is achtig centraal bewind. Succesde: geboekt op het gebied van wij en volksgezondheid. Peking zien in grote delen van de wer is een economisch herstel inge.

Men kan dan hoogstens zeggen, dat het Chinese communisme in de der jaren wijzigingen zal onder, als dat ook met het communisme d Sowjetunie het geval is geweest. doodlopen behoeft echter geerd te zijn, ook al omdat veel moerd gedaan om de permanente rege t prediken, hetgeen ook al niet u is.

ONGERUST

We gaan er nog altijd van de communistisch China agressie ologsuchtig is. Dit valt niet te worden. De Chinese leiders maken da ook in het geheel geen geheim van zij het geen ramp zouden vinden e een oorlog met kernwapens zo br ken. De Sowjetunie maakt zaa grote zorgen over. Wellicht niet on rechte. Want de leiders te Peking e steeds op uit geweest, Moskou ee kernoorlog met de Verenigde t te storten. Zij zijn van mening, be de kernmogendheden elkaar alle vernietigen en dat communistisch in daarna de gehele wereld in zijch zal hebben. Dit land telt bijna ni joen inwoners. Daarvan zullen z hebben de Chinese leiders gereer — altijd nog wel een paar honi joen van overblijven. Mocht het t een dergelijke oorlog komen, de de Sowjetunie voorlopig het t duchten van de in opkomst zijt er macht van de Chinese comste omdat zij het dichtst bij Chingel gen.

Voordat men in Peking overva len op de Verenigde Staten kan ke moet men daar eerst over in on mentale ballistische projectie b schikken. En het ziet er op pge blik nog niet naar uit, dat zij d afzienbare tijd kunnen ontwi, dat een bevriende mogendheid z verstrekken.

HOUDING JUIST

Niettemin voelen ook de Am zich helemaal niet meer op h Per slot van rekening is ook ve

In China vindt men veel kinderbewaarplaatsen. Als het werk afgelopen is komen de moeders haar kinderen afhalen. Op de onderste foto ziet men de kinderen aan de gemeenschappelijke maaltijd.

moetingspunt zijn

ROOD CHINA HEEFT ITS EFFECT

Les in de open lucht aan een „productie-brigade”. Het tafeltje met theegelei scheidt een huiselijke sfeer tijdens de les. Deze vrouw is een specialiste op het gebied van de katoencultuur.

krijgen van genoemde projectielen, waarmede de kernwapens 'vervoerd' moeten worden, weer een kwestie van tijd. Vandaar dat men lang getracht heeft, Peking te dwingen, de vredelievende bedoelingen van communistisch China aan te tonen. Als zij deze garantie niet hebben, willen zij niet over de erkenning van rood China onderhandelen. En omdat de communisten deze garantie niet willen geven, blijft wat Amerika betreft alles bij het oude. De vraag is, of deze houding juist is. De Chinese leiders nemen inderdaad een agressieve houding aan, maar moet men deze niet vooral zien tegen de achtergrond van het ideologisch conflict in de communistische wereld? En zal men in Peking na verloop van tijd geen andere houding gaan aannemen, als men ziet, dat de poging om met een kernoorlog tussen de Sowjetunie en de Verenigde Staten twee vliegen in één klap te slaan, helemaal op niets uitloopt? In feite hebben de Chinezen — evenals de Russen overigens — hun wil tot oorlogvoeren nooit duidelijk gedemonstreerd.

Inderdaad, zij hebben in Korea teruggeslagen, maar zij zijn niet Zuid-Korea binnengetrokken. Zij hebben een speldepriktaktiek toegepast met betrekking tot Formosa, maar op een openlijke strijd hebben zij het niet laten aankomen. Zij trachten Zuidoost-Azië te veroveren, maar doen dat door middel van zgn. nationale bevrijdingsoorlogen.

VERSCHIL

Vast staat wel, dat de Chinese leiders de gevaren van een oorlog met kernwapens geringer achten dan de Russen doen. Men kan dit voor een deel verklaren uit de enorme omvang van de bevolking en de uitgestrektheid van het Chinese rijk. Dit verschil van inzicht heeft echter ook het een en ander te maken met het feit, dat men in China nog weinig te verliezen heeft en zich zowel tegen de Sowjetunie als tegen de Verenigde Staten wil afzetten. Wie echter goed de verklaringen heeft bestudeerd, die van officiële Chinese zijde werden afgelegd, zal tot de ontdekking zijn gekomen, dat de agressieve toon er nog wel is, maar dat men de risico's toch wel wat hoger heeft aangeslagen dan voorheen. Daar komt bij, dat de Chinese aanspraken op gebieden van de Sowjetunie, India en nog enkele landen, niet uitsluitend gezien kunnen worden als communistische gebiedseisen. Het zijn oude Chinese aanspraken, die vroeger ook door de nationalistische regering van generaal Tsjang Kai Sjek naar voren werden gebracht. Zelfs is het de vraag, of deze naar Formosa uitgeweken vroegere Chinese president niet dezelfde wensen op zijn verlanglijstje zou hebben staan, als hij thans nog in functie zou zijn geweest.

Zoals men weet is deze generaal, die zich nog altijd als de enige vertegenwoordiger van China beschouwt, lang de man geweest, die herziening van de

Amerikaanse politiek ten opzichte van rood China onmogelijk heeft gemaakt.

EEN EXCUUS

Amerika meent, dat het aan een eens aan Tsjang Kai Sjek gegeven woord vastzit. Langzamerhand heeft deze motivering echter meer het karakter van een excuus gekregen om een heel moeilijke beslissing maar zo lang mogelijk te kunnen uitstellen. Dat de Verenigde Staten in 1945 en zelfs in 1949 het bestaan van nationalistisch China hebben gegarandeerd, lag voor de hand. Sedertdien zijn echter zestien jaren verstreken. En voor we weer zestien jaar verder zijn is het niet uitgesloten, dat communistisch China een kernmogendheid van betekenis is, zeker wanneer men er op uit blijft, het regime in Peking te isoleren. Het gevoel van bedreigd zijn, dat honderden miljoenen Chinezen dan niet meer zal loslaten, zal eerder tot de versterking dan tot de verzwakking van het rode bewind bijdragen. Ook in de Verenigde Staten groeit de overtuiging, dat het geen zin meer heeft, wat Formosa betreft verstopperij te blijven spelen. Het vermoeden, dat in Azië achterhoedegevechten aan de gang zijn, neemt hand over hand toe.

President Johnson en zijn medewerkers zijn echter zo volop in deze achterhoedegevechten betrokken, dat zij er niet over kunnen denken, met de Chinese communistische leiders in contact te treden. Een dergelijk initiatief zou als een teken van zwakte en als het toegeven van de nederlaag worden beschouwd.

TWEE DINGEN

Wat Tsjang Kai Sjek op het eiland Formosa heeft bereikt verdient zeker erkenning. De levensstandaard op het eiland behoort tot de hoogste van geheel Azië. De Amerikaanse hulpverlening — lange tijd op grote schaal — zal daar overigens niet vreemd aan zijn geweest. Niemand ziet echter in het bewind van de generaal op bedoeld eiland de representant van het eigenlijke China. Volgens een medewerker van de Frankfurter Allgemeine gaat men onder de zgn. Overzee-Chinezen en zelfs op Formosa twijfelen, of de aanspraken van Tsjang Kai Sjek wel gerechtvaardigd zijn. Hoe hinderlijk het regime in Peking ook is, in feite en in de ogen van de wereldopinie vertegenwoordigt het de Chinezen op het vasteland. Alleen het krachtige verzet van de Verenigde Staten heeft de (vereiste) meerderheid van de leden van de Verenigde Naties er tot dusver van weerhouden, deze vertegenwoordiging in New York officieel te maken. Erkenning van communistisch China behoeft niet gepaard te gaan met het 'laten vallen' van het bewind van generaal Tsjang Kai Sjek op Formosa.

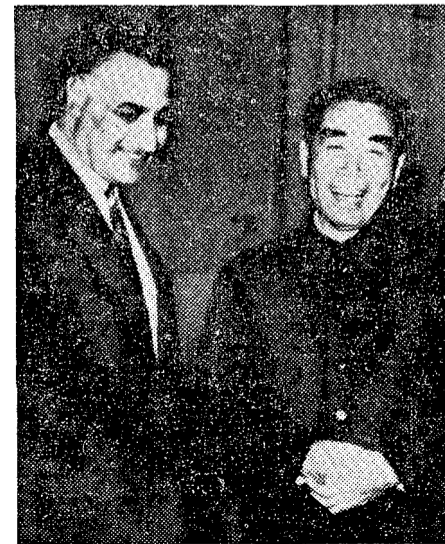
Amerika zou zelfs de communistische

leiders in Peking duidelijk kunnen maken, dat het de onafhankelijkheid van Formosa en enkele andere eilanden (zoals de Pescadores) zal blijven garanderen, zolang er geen vreedzame oplossing is bereikt over de toekomst er van. Het hoeft slechts de gedachte los te laten, dat de regering van Tsjang Kai Sjek representatief is voor geheel China.

ONTMOETING

Erkenning van het feit, dat de Chinese communisten over bijna 700 miljoen mensen op het vasteland heersen, behoeft nog niet het aanknopen van diplomatieke betrekkingen op het hoogste niveau noodzakelijk te maken. Wel zou het de toelating van vertegenwoordigers van het regime te Peking in de organen van de Verenigde Naties mogelijk maken. Op zichzelf is dit ook geen wereldschokkende gebeurtenis, want de volkerenorganisatie is in de afgelopen jaren nauwelijks in staat geweest, zich in enig opzicht verdienstelijk te maken. Toch is dit laatste slechts ten dele waar. De organisatie der Verenigde Naties kan men vergelijken met een ijsberg. Men ziet er niet zoveel van. Het grote belang er van is echter, dat het een ontmoetingspunt is voor de vertegenwoordigers van vrijwel alle landen ter wereld — als de Chinese kwestie in de VN geregeld is ook alle belangrijkste.

Juist in dat niet altijd in aanmerking genomen feit, kan ook het belang van de toelating van vertegenwoordigers van Peking te New York zijn gelegen. Vooropgesteld dan altijd nog, dat de Chinese communistische leiders nog prijs stellen op de Chinese zetel in de volkerenorganisatie. db

Premier Tsjoë En-lai van communistisch China 'is nog al eens op reis. Afrika bezoekt hij voor de tweede keer in een jaar tijd. Hier ziet men hem met president Nasser van Egypte.

Aandacht voor

August de Schrijver

kabinets-informateur
bij onze Zuiderburen

KONING BOUDEWIJN heeft vorige week een beroep gedaan op de bekende Belgische politicus August de Schrijver, te informeren naar de mogelijkheid van een nieuw kabinet, dat een oplossing kan vinden voor de moeilijkheden, waarvoor België zich — met name sedert de verkiezingen van 23 mei jl. — bevindt. De laatste jaren was de vroegere minister De Schrijver niet meer zo in het nieuws geweest. Dit neemt niet weg, dat hij al voor de tweede wereldoorlog een belangrijke rol in het Belgische politieke leven begon te spelen.

DE SCHRIJVER werd op 16 mei 1898 in Gent geboren. Hij studeerde economische en politieke wetenschappen aan de universiteit van zijn geboortestad en later ook in Londen. In de eerste wereldoorlog nam hij aan Britse zijde deel aan de strijd tegen de Duitsers. Zijn Britse tijd heeft niet nagelaten, haar stempel op zijn optreden als politicus te drukken. De Vlaamse katholieken vaardigden hem in 1928 af naar het

parlement. In zijn eerste redevoering bepleitte hij de 'vervlaamsing' van de Gentse universiteit. Zijn wens ging niet lang daarna in vervulling.

NADAT hij in 1935 en 1936 als minister van landbouw was opgetreden, werd hij achtereenvolgens minister van binnenlandse zaken, van justitie en van economische zaken. Tijdens de Londense periode in de tweede wereldoorlog was hij weer minister van binnenlandse zaken. In 1945 vertegenwoordigde hij zijn land enkele maanden bij de pas opgerichte organisatie der Verenigde Naties. Tijdens de eerste naoorlogse jaren was De Schrijver leider van de (r.k.) Christelijke volkspartij. In 1949 werd hij ook voorzitter van de Internationale unie van christen-democraten.

DE SCHRIJVER is in internationale aangelegenheden bepaald geen onbekende. Hij bracht bezoeken aan de hoofdsteden van vrijwel alle landen ter wereld. Ook reisde hij naar Belgisch Kongo en Roenda Oeroendi en maakte van de gelegenheid gebruik, de Britse Afrikapolitiek en talrijke figuren, die met de uitvoering daarvan belast waren, te leren kennen. In september 1959 volgde zijn benoeming tot minister voor de Kongo, nadat minister Van Hemelriek was afgetreden, omdat de hervormingsplannen met betrekking tot Kongo niet werden versneld.

SPOEDIG bleek, dat Van Hemelriek gelijk had gehad. De Belgische regering werd overrompeld door de ontwikkelingen in Kongo. En toen De Schrijver nog maar enkele maanden minister voor de Kongo was, moest reeds van de verwachting worden uitgegaan, dat de Kongo op zijn laatst in oktober 1960 een eigen regering moest krijgen. Op dat tijdstip zou Kongo echter al onafhankelijk zijn geworden. Dit laatste gebeurde nl. op 1 juli 1960. De overhaaste overdracht van de soevereiniteit afgedwongen door extreme figuren als Patrice Loemoemba, bracht Kongo tot dusver weinig geluk.

VOLKSDICHTER EN HOGE AMBTENAAR

CATS

de verpersoonlijking van een verleden tijd

wordt het voor Cats gemakkelijker om haar te laten weten dat hij toch niet met haar huwen zal. Het is de Nederlandse criticus Busken Huët geweest, die deze handelwijze van Cats zeer afgekeurd heeft, o.i. terecht. Twee jaar later trouwt hij dan toch, met een mooi en rijk meisje uit Amsterdam.

Vrouw van sneëg vernuft

Cats zelf heeft van zijn vrouw gezegd, dat zij was een „vrouw van sneëg vernuft en geestig in man...en”. En merkwaardigerwijze voegde hij er aan toe, dat zij geen romanse grillen, maar Plutarchus las en bovenal de Bijbel. Zijn vrouw bracht zeven kinderen ter wereld; drie er van waren jongens en van hen heeft Cats er niet één volwassen zien worden, daar ze al jong stierven. Eén van zijn dochters trouwde met Cornelis van Aerssen van Wernhout en een andere dochter werd de

Vlaanderen waren gedurende de al maar voortdurende oorlogstoestand heel wat landerijen geïndundeerd. Het sluiten van het Bestand bracht mee, dat de onder water gezette landen weer drooggelegd konden worden. Cats zag er met zijn broer Cornelis een schone winst in. Samen legden ze landerijen droog door ze te bedijken. Dat gaf mooie resultaten, want de opbrengst van één enkele oogst dekte soms de gehele landaankoop. In 1614 lieten de Catsen in de buurt van Groede een boerderij bouwen, die eeuwenlang bekendheid heeft behouden als de Catshoeve. Cats ging er ook wonen, maar zijn huis in Middelburg hield hij aan, evenals zijn zomerverblijf Munnikenhof, dat in de buurt van Grijskerke lag.

Pas als Cats eenenveertig jaar is, wordt hij productief als dichter. „Ick las, ick dicht, ick schreef, ick maakte zinnenbeelden, terwijl mijn kleynen jeugt omtrent de boomen speelden,” zei hij er later zelf van.

De tijd gaat snel. Het Bestand eindigde, er was geen vrede gekomen en de pasbedijkte Zeeuws-Vlaanderse landen worden weer doorgestoken. Daarmee werd Cats weer boer-af. In 1621 werd hem een professoraat aan de Leidse hogeschool aangeboden om les te geven in het burgerlijk recht. Dat was voor Cats een grote eer, maar hij nam het aanbod niet aan. Hij koos voor zijn geboortestreek, voor Zeeland. Er was namelijk een pensionaris in Middelburg nodig en hij aanvaardde deze functie, waarmee hij hoge ambtenaar werd. Een jaar later werd hem gevraagd, pensionaris van Dordrecht te worden; dat was een grote promotie, want in die tijd was Dordrecht de eerste stad van Holland. Het besluit om Zeeland te verlaten viel niet zonder moeite. Hij heeft er van gezegd, dat hij gebeden en gevast heeft om van God klaarheid te krijgen of hij de hoge post in Dordrecht moest aanvaarden of niet. Hij kwam tot de overtuiging, dat hij inderdaad moest gaan en het aanbod van de magistraat van Dordrecht moest aannemen.

En zo was Jacob Cats, bij onze voorouders vooral bekend als de gemoedelijke en oubollige dichter, een hoge functie toebedeeld. Hiermee was zijn loopbaan niet op het hoogste punt gekomen. In 1625 kreeg hij de benoeming tot curator van de Leidse hogeschool en twee jaar later doen de Staten een beroep op hem: hij werd naar Engeland gezonden om te onderhandelen over de teruggave van een aantal schepen.

Raadspensionaris

In het jaar 1636 kreeg hij een hoge post aangeboden: hij werd benoemd tot Raadspensionaris van Holland en West-

• Vervolg op pag. 10

De voor- en achterzijde van het Cats-huis in Den Haag. Sinds enige tijd de officiële ambtswoning van de minister-president.

VELE generaties van ons voorgeslacht zijn grootgebracht bij de Bijbel en bij Cats. Geen Nederlandse dichter uit vroeger tijd heeft zoveel lezers gehad als Jacob Cats. Vondel, veruit de grootste in het tijdperk van de zeventiende-eeuwse geestesbloei, heeft het met minder bewonderaars moeten doen dan Cats.

Maar Cats is ook verguisd, gescholden. Van hem is gezegd, dat hij de goede zeden ernstig ondermijnde. Waarom? Onder andere omdat hij de volkstaal vaak gebruikte in een realisme zoals deze in zijn tijd vrij algemeen gehanteerd werd, doch dat in later eeuwen scherpe veroordeling vond. Het is waar: Cats nam geen blad voor de mond, maar hij is vaak ten onrechte beticht omdat men zijn intenties niet begrepen had.

Cats was een Zeeuw: hij werd geboren in Brouwershaven, waar hij nu nog, in stenen beeltenis gevat, staat uit te kijken over land en zee. Hij was Zeeuw in hart en nieren. Meermalen heeft hij zijn gewest bezongen en het heeft hem veel strijd gekost, Zeeland voorgoed te verlaten. Vanuit Brouwershaven ging hij naar Zierikzee, waar een Latijnse school was. Daarna verliet hij voor het eerst zijn gewest; dat was, om te studeren in Leiden. Maar voor de studie van het burgerlijk recht trok hij in 1598 helemaal naar Orleans, dat op dit gebied een wereldnaam had in die tijd.

Terug in Nederland, vestigde hij zich als advocaat in Den Haag. Hij kreeg vrij spoedig een behoorlijke praktijk. Cats begon aan trouwen te denken, want hij achtte zichzelf „bequaam oock tot een wettig trouwen”, zoals hij het zelf uitdrukte. Hij had liefde opgevat voor een meisje, maar toen hij wilde gaan trouwen, overviel hem een ziekte. Cats moest verandering van lucht hebben en daarom ging hij naar Engeland. Daar bleef hij een hele zomer; nu eens was hij te Cambridge, dan weer in Oxford. Hij genas echter niet van zijn ziekte. In Engeland leerde hij het puritanisme kennen. Hij hoorde daar onder anderen ook Perkins preken.

In Nederland weergekeerd, wilde hij zijn praktijk weer opvatten. Dat deed hij ook en als advocaat maakte hij furore door veel succes te oogsten bij de verdediging van een jongeman die iemand doodgeschoten had om zijn vader te verdedigen. Toen was het een vriend van hem, Schotte genaamd, die

pensionaris in Middelburg was, die hem de raad gaf, zich in Middelburg te vestigen.

Advokaat in Middelburg

Er was in die jaren veel commissievaart van uit Zeeuwse havens. Die vaart was lucratief, doch tevens oorzaak van

Het goede Zeeland

*Ick was toen, naar mij docht, in Zeelant vast gezeten,
Oock wou mijn egemaal van geen vertrecken weten,
In stad had ick een huys, en buyten, op het lant
Een woning wel gebouwt, en boomgaarts net geplant.
De kennis die ick had nu lange my verkregen,
Quam mee in dit geval mijn zinnen hier bewegen.
Ick had' er menig vriendt en veel naer eygen wensch,
En daar ick komen sou en kend ick niet een mensch.
De kinders die ick had, die waaren daar geboren,
En 't regt daar uyt ontstaan dat scheen haar dan verlooren.
In 't korte, mijn gesin scheen vast daar op te staan,
Dat ver het beste was uyt Zeelandt niet te gaan.*

(Jacob Cats was als geboren Zeeuw zeer gehecht aan zijn land. In bovenstaand gedicht komt uit, hoeveel moeite het hem kost om Walcheren te verlaten teneinde pensionaris van de stad Dordrecht te worden.)

veel processen. Voor een advocaat zou er dus werk aan de winkel zijn. Cats's liefde voor zijn geboortegewest deed hem ingaan op de goede raad die Schotte hem gegeven had.

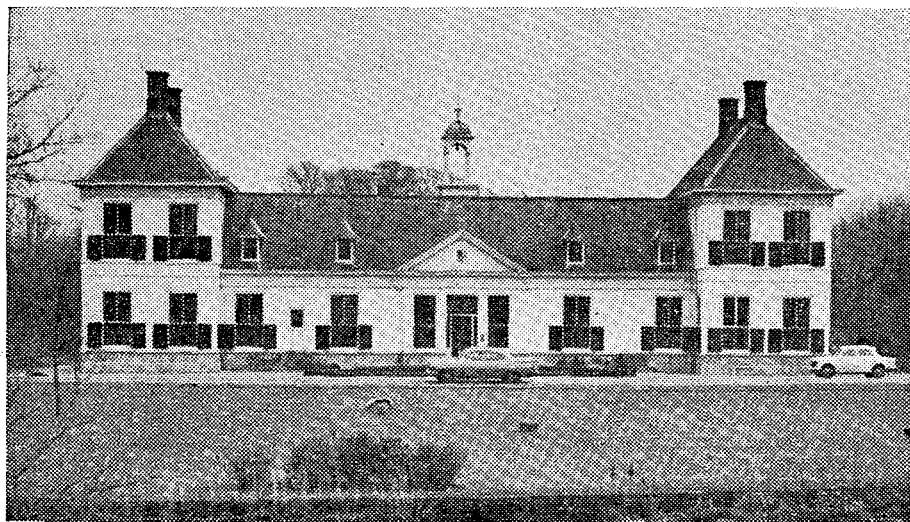
Hij was 26 jaar toen hij in Middelburg kwam. Het begon a. goed, want hij was nog niet eens in Middelburg gearriveerd toen hij reeds aangesteld was tot stadsadvocaat. Jacob Cats, meester in de rechten, vestigde zich in de Lange Noordstraat en daar beleefde hij gelukkige jaren temidden van vele Zeeuwse vrienden. Hij was de advocaat in voornamelijk handelsgeschillen. Cats dacht opnieuw over trouwen. Hij werd op het eerste gezicht verliefd op een meisje, maar uiteindelijk aarzelde hij, omdat haar vader in faillissement verkeerde. En ook dát tekent Cats. Hij kiest de carrière, vóór de liefde. Als het meisje naar Amsterdam vertrekt,

vrouw van een bekend griffier van de Staten-Generaal: Cornelis Musch.

Het is tekenend voor Cats én voor zijn tijd, dat hij in 1611 plotseling zijn rechtspraktijk opgeeft. Hij is dan 34 jaar oud. Het klinkt vreemd als wij zeggen, dat hij dan boer wordt — en toch is het in feite de waarheid.

Cats, landbouwer en veehouder

Stellig hebben politieke overwegingen een rol gespeeld bij het doen en laten van Jacob Cats. Dat hij boer werd, moet als een gevolg van het Bestand gezien worden. In Zeeuws-

Het Vrouwenvredescongres in 1915

„Laten wij onze arbeid voortzetten met wrok jegens niemand, met zachtheid voor allen, opkomend voor recht, zoals God ons dit doet zien, en alles doen wat een rechtvaardige, duurzame Vrede tussen mensen en naties tot stand kan brengen”.

Jane Addams.

VIJFTIG jaar geleden, dus midden in de eerste wereldoorlog werd van 28 april-3 mei in Den Haag een internationaal vredescongres gehouden. In „het beeld der Vaders” (de rubriek vijftig jaar geleden) wordt verteld van Kuypers reactie op dit Congres. Hij hekelde de vrouwen, die in haar dagelijkse omgang met elkaar allerminst als vredelievend bekend staan. Zelfs Xantippe werd ten tonele gevoerd.

Hierdoor nieuwsgierig gemaakt ging ik op zoek naar gegevens over dit Congres.

Wie hadden de leiding, en wat wilden ze? De internationale vrouwenkiesrechtbeweging nam het initiatief en dr. Aletta Jacobs vroeg de Amerikaanse Miss Carrie Chapman Catt, de voorzitter, een vredescongres in Nederland te beleggen.

Maar deze had teveel connecties met politici en verwees haar daarom naar Jane Addams, die op zich nam naar Holland te komen en een eventueel congres te presideren. Dit was midden in de oorlog geen eenvoudige zaak. De overtocht was moeilijk en het mijnegevaar niet denkbeeldig en de organisatie werd bovendien bemoeilijkt door het vertraagde postverkeer. Toch lukte het dit Congres in korte tijd tot stand te brengen. Er zouden aanvankelijk van 23 landen deelnemers komen, waaronder alle oorlogvoerenden.

De Zwitserse vereniging waarschuwde haar leden niet te gaan. Zij zag daarin een gevaar voor Zwitserlands neutraliteit.

Engeland moest er helemaal niets van hebben. Uiteindelijk kregen slechts 25 vrouwen een visum, maar „de Nieuw Amsterdam” werd vastgehouden tot het Congres zowat voorbij was. Drie van hen waren al een week eerder gegaan.

Jane Addams arriveerde nog net op tijd met 40 Amerikaanse en één Engelse deelneemster.

Uiteindelijk waren uit 13 staten van Amerika en Europa vrouwen tegenwoordig, waaronder Duitse, Belgische en Hongaarse. Weinig Duitse vrouwen, want zij meenden dat zij in die moeilijke tijd bij hun volk hoorden.

In Nederland was de belangstelling groot. Een duizend mannen en vrouwen bezochten het congres. Men moest als deelnemer twee punten onderschrijven, ten 1ste internationale geschillen moeten worden berecht op vreedzame wijze, en ten 2de vrouwen moeten worden toegelaten tot de parlementen.

Tijdens het congres werden vijf resoluties opgesteld, die later door delegaties aan de verschillende regeringen werden aangeboden.

De inhoud van deze resoluties luidde:

1. *Geen overgang van grondgebied mag plaats hebben zonder toestemming van de mannen en vrouwen die het bewonen; het recht van verovering zal niet worden erkend.*

2. *De regeringen van alle landen moeten overeenkomen, toekomstige geschillen aan arbitrage te onderwerpen en sociale, zedelijke en economische pressie uit te oefenen op elk land, dat zijn toevlucht tot de wapenen mocht nemen.*

3. *Zelfbestuur en een democratische vertegenwoordiging mag aan geen enkel volk worden geweigerd.*

4. *De buitenlandse politiek moet staan onder controle van de volksvertegenwoordiging.*

5. *Aan de vrouwen moeten gelijke rechten worden toegekend als aan de mannen.*

Men ziet hier een merkwaardige overeenkomst met de veertien punten van Wilson.

Het plan was de president van Amerika te bewegen een comité van officiële neutrale personen te vormen. Dit comité moest de vredesbemiddeling op zich nemen.

Vanzelfsprekend wilde Frankrijk geen vrede vóór de overwinning behaald was, maar België wel.

Toen in augustus 1915 het ogenblik gunstig leek, vertrok Aletta Jacobs naar Amerika.

Jane Addams introduceerde haar bij Wilson, maar deze vond de tijd nog niet rijp. Wat was nu de betekenis van dit congres?

Jane Addams, een zeer geziene vrouw in Amerika, verspeelde jarenlang haar populariteit. Ook in Nederland hadden de vrouwen heel wat te incasseren. In „Van moeder op doch-

ter”, een uitgave van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging, zegt één der schrijfsters hier o.a. van:

JANE ADDAMS

„Historisch gezien lijkt het congres een originele, moedige daad, die onmogelijk tot een concreet resultaat kon leiden”. Maar de persoonlijke invloed van Jane Addams, die met Wilson bevriend was, moet groot zijn geweest; gezien zijn 14 punten, waarin zoveel van haar voorstellen waren overgenomen.

Tijdens de oorlog bleef het internationaal hoofdkwartier in Amsterdam gevestigd, waar Rosa Manus het secretariaat voerde.

Deze Rosa Manus werd later één van de stuwende krachten van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (I.A.V.).

In 1941 opgepakt door de Duitsers, ging haar lijdensweg via Scheveningen naar het beruchte vrouwenkamp Ravensbrück, waar zij in 1943 is gestorven.

In 1919 werd het internationale hoofdkwartier van wat inmiddels een aparte vereniging geworden was, naar Genève overgebracht, waar ook de Volkenbond zetelde.

Het is merkwaardig te lezen in wat voor lyrische bewoordingen over de Volkenbond werd geschreven: „Vrede voor alle tijden, voor alle volken, De Volkenbond is daar!”

Het Permanente Hof van Internationale Justitie zetelt in het Vredespaleis. Brengt daar de geschillen, die tussen de volken rijzen. Laat daar be-

slissen over recht en onrecht.”

In 1922 vond er weer een congres plaats in Scheveningen.

Hier werd gewaarschuwd tegen bepaalde punten van het vredesverdrag van Versailles.

„De Volkenbond moest een internationaal economisch congres bijeenroepen (dit is in 1925 door de Assemblée overgenomen). Het Internationaal Gerechtshof moet de brandende kwestie van de herstelbetalingen beoordelen en de bezettingslegers moeten worden teruggetrokken.”

De bestaande vredesvoorwaarden hadden immers al de kiemen voor een nieuwe oorlog in zich.

Jane Addams, hoewel eerst fel bekritiseerd, ontving in 1931 de Nobelprijs voor de vrede.

In de doelstellingen van de internationale vrouwenbond voor vrede en vrijheid, trekken twee punten mijn aandacht: het werken voor een wereldorganisatie voor sociale, politieke en economische samenwerking en gelijke sociale, politieke en economische rechten voor allen, zonder onderscheid van sekse, ras, klasse of geloof.

Hier komen we uit bij de Verenigde Naties en de verklaring van de rechten van de mens.

In de dertiger jaren kwam deze bond onder communistische invloed en is na de oorlog niet weer opgericht.

C. M. T.-K.

Gezichtspunten bij de partijvorming

HET synodaal geschrift heeft zich bij de aanvaarding van de veelheid der partijen ernstig beziggehouden met de vraag naar welke gezichtspunten de partijen dienen op te treden en zich van elkaar te onderscheiden. Zo worden een aantal van deze gezichtspunten opgesomd; bijv. sociaal-economische, geestelijk-zedelijke, strijden voor bepaalde belangen, of ook theologisch-kerkelijke gezichtspunten.

Het antwoord wordt als volgt geformuleerd: dat in enigszins normale omstandigheden de politieke partijen zich aan de hand van **bewust geformuleerde en aanvaarde beginselen met de publieke zaak dienen bezig te houden.**

Alvorens op dit antwoord in te gaan, is het goed te herinneren aan de uitspraak die in het vorig artikel uit het geschrift werd geciteerd, nl. dat de kerk zelf uit het Woord van God de hoofdgezichtspunten en de algemene grondlijnen ontwikkelt **en iedere partij** het antwoord daarop met het oog op de gegeven situatie heeft te ontwikkelen.

Het rapport vervolgt dan: „Wanneer de kerk zo, in het algemeen haar voorkeur uitspreekt voor beginselpartij, kiest zij niet voor een statische opvatting van het leven, door eigenlijk voor zulk een beginselpartij die als zodanig dynamisch is, omdat de **waarheid Gods** wil ingaan in het historisch proces waarin de rede van de mens ook op de wisseling van de gegevens en de gezichtspunten betrokken kan blijven.

Daarom verwerpt de kerk eigenlijk de situatie dat beginselen in een partij uitsluitend van sociale en economische aard zijn, ook al hebben deze beginselen hun geestelijke en zedelijke perspectieven en achtergronden.

Het gaat in de staat in geen geval alleen om het sociale en economische leven, ook niet om de sociale gerechtigheid. De cultuur en de zedelijkheid van mens en gemeenschap is van even grote betekenis. Daarom heeft de kerk er ook geen vrede mede dat de politieke partijen slechts het onderscheid maken: progressief of reactionair in sociaal-economisch opzicht.

Vanuit deze stellingen moest het rapport ook de vraag omtrent christelijke politieke partijvorming aan de orde stellen.

De opgave van de christen (ook voor elk mens), is in zijn gehele leven te denken en te handelen vanuit de roeping waartoe hij geroepen is. Dit wil voor het politieke leven zeggen dat niet de enkele mens daaraan gehoor geeft, maar dat ook in en door de staat en

de gemeenschap God gediend wordt. Tot welke conclusies komt het rapport? Deze zijn viererlei:

- 1e. hetgeen de partijen in werkelijkheid doen;
- 2e. wat de partijen willen en zeggen dat zij willen;

De politieke verantwoordelijkheid van de kerk (slot)

3e. of hun optreden te verantwoorden is tegenover de roeping van het Woord;

4e. of hun geestelijke achtergrond niet in strijd is met het zicht op de dingen door de Openbaring geleerd.

Hoewel deze conclusies kunnen worden onderschreven, valt het op dat de derde en vierde conclusie het laatst wordt genoemd. De roeping uit het Woord en de geestelijke achtergrond door openbaring gegeven, dienden primair te zijn gesteld.

Het rapport poogt dan, vanuit de grondgedachten van Woord en Openbaring, de situatie te schetsen waarin de christen in de veelheid van politieke partijen verkeert.

Daarbij stelt het synodaal geschrift zich op het standpunt dat de kerk haar leden in de keuze van de partij vrijlaat, wijl zij als christen en burger mondig zijn.

De keuze is dan tweërlei: of in een politiek verband van samenwerking met niet-christenen of in een verband van een politieke partij die evenals de kerk erkent de geestelijke achtergrond

van het leven van de staat door God in Zijn Woord geopenbaard.

Uit het geschrift zouden de motieven van hen die niet wensen deel te nemen aan een christelijke politieke partij, gememoreerd kunnen worden evenals de opvatting van leden der kerk dat het optreden van christelijke politieke partijen onaanvaardbaar is.

Dit behoeft niet te geschieden, want deze opvattingen zijn in de christelijke politieke partijen wel bekend.

Christenen die deelnemen aan en lid zijn van een niet-christelijke politieke partij kunnen zich wel aangesproken gevoelen door hetgeen Gods openbaring ook voor het staatkundig leven aan hen stelt, maar zij kunnen de aanvaarding van de grondbeginselen van het Woord van de partij niet eisen, omdat anderen in die politieke partij deze beginselen niet aanvaarden en welbewust verwerpen.

De kerk, met name de Hervormde kerk, kan wel aan elke partij voorhouden dat de grondlijnen uit het woord van God ook voor die partij behoren te gelden, doch zolang die bewust worden verworpen, kan de christen die ook lid van de partij het alternatief niet stellen.

De leden der kerk, die kozen voor een partij die, evenals de kerk, de grondlijnen uit het Woord van God aanvaardt, zullen derhalve net zoals op pag. 37 van het geschrift staat vermeld, in een ernstig gesprek over de vragen van het politieke leven bij elkaar blijven, doch niet mogen nalaten er op te wijzen dat ook in de **politieke partij** de grondlijnen uit het Woord van God tot gelding dienen te komen.

Deze vermaning dient aan het geschrift te worden toegevoegd.

J. SCHIPPER.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

DICHTER CATS

• Vervolg van pag. 8

Friesland. Cats vestigde zich toen in Den Haag en hier maakte hij het politieke leven van die tijd mee. Cats heeft echter nooit blijk gegeven, een glansrijk staatsman te zijn. Hij schijnt vrijwel nooit een eigen mening naar voren gebracht en verdedigd te hebben.

Hoewel tot een hoge functie geroepen, bleef zijn hart uitgaan naar een rustig en gezellig huiselijk leven. Daarvan gaf hij blijk in zijn dichtwerken, die breedspakig zijn, maar waarin nooit de moraal ontbrak: Cats stelde er voor alles prijs op, levenswijze te verstrekken aan zijn vele lezers. Zelfs nu nog zal men moeten erkennen, dat hij meermalen vernuftig en heel geestig zijn berijmde vermanen gaf. Intussen viel hem een nieuwe promotie ten deel: in 1645 werd hij benoemd tot grootzegelbewaarder der Staten en der grafelijkheid van Holland en registermeester der lenen. Merkwaaardigerwijze was de handige advocaat van vroeger in zijn politieke functies meer ambtenaar dan politicus. Jacob Cats zal dan ook niet voortleven als raads-pensionaris van Holland, maar als de snedige dichter over huwelijk en maagdelijkheid, over jeugd en ouderdom en mannelijke achtbaarheid. Dr. P. J. Meertens heeft in zijn grote werk: Letterkundig leven in Zeeland in de zestiende en de eerste helft der zeventiende eeuw, een uitstekende literaire beoordeling van het werk van Jacob Cats gegeven.

„Cats is de eerste Nederlander geweest, die aan het embleem een wetenschappelijke inhoud heeft gegeven” schreef dr. Meertens. En ook: „Cats is de enige Nederlandse dichter van een zeker formaat, die aan de Dordtse synode zijn poëtische aandacht heeft gewijd”.

Cats was een orthodox man. Dr. Abr. Kuyper heeft juist uit het gedicht waarin hij de synode aandacht schenkt, de rechtzinnigheid van Cats gepeurd, maar — zo schrijft dr. Meertens — „men moet tussen de regels (van het gedicht) door kunnen lezen om dit er uit te halen”. In kerkelijke geschillen stond Cats aan de zijde der Calvinisten, maar hij is nooit een felle partijman geweest.

Het is Potgieter geweest, die het eerst een zeer afbrekend oordeel over de dichtwerken van Cats gegeven heeft. Maar het baatte hem niet: Jacob Cats bleef de veelgelezen dichter gedurende de gehele negentiende eeuw. En was het niet de gereformeerde predikant Hogenbirk, de schrijver van boeken als Neveldijk, die in een van zijn verhalen rept van een mystieke, eenvoudige man, die in de Bijbel en in de dichtwerken van Cats zijn troost vond voor het geestelijk leven?

Jacob Cats is bijna 85 jaar oud geworden. Men kan van hem zeggen, dat hij weliswaar een dichter van het tweede plan geweest is, maar men moet hem niet de eer onthouden dat hij, ofschoon een man van intellect, een academicus, nooit heeft willen uitreiken boven het bevattingsvermogen van de brede massa. Daarom is hij zonder twijfel de meestgelezen dichter uit onze gouden eeuw geweest. O.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(63)

In Ford's Theatre gelukte het William T. Kent om na veel gepraat toegelaten te worden in de loge van de president. Hij vertelde de dienstdoende officier dat hij zijn mes had uitgeleend aan dokter Leale toen deze de president had onderzocht en toen hij thuiskwam had hij ontdekt dat hij zijn huissleutel kwijt was. Terwijl hij de loge doorzocht stootte hij met zijn voet tegen een losliggend voorwerp. Hij raapte het op.

„Ik heb het pistool gevonden!” zei Kent.

Er kwam een man de loge in, die zich voorstelde als mr. Gobright van Associated Press. Hij zei dat hij het pistool wel aan de politie zou geven.

Mr. Kent gaf hem het wapen.

Een paar minuten eerder had de politie alle nieuwsgierigen uit het theater weggejaagd onder het geroep „Allemaal naar buiten! Allemaal naar buiten!” en toen Isaac Jaquette haastig uit loge 7 kwam lopen struikelde hij over de plank die was gebruikt om de witte deur dicht te houden. Jaquette kwam ermee het theater uit, nam hem mee naar zijn pension en wees de andere gasten op de bloedvlekken. Een officier van het Unie-leger vroeg of hij een stukje van de plank kon krijgen als souvenir, en Jaquette ging een zaag halen en zaagde er een stuk af. De officier onderzocht het stuk hout, keek naar het bloed en zei dat hij het niet wilde hebben.

Het bloed was niet van Lincoln. Het was van majoor Rathbone.

De majoor, die samen met mrs. Lincoln en Robert en de dames Harris en Keene bij Petersen in de zijkamer zat, verloor plotseling het oewustzijn tengevolge van bloedverlies en men bracht hem naar huis. Gedurende de rest van de nacht zat Robert of bij zijn moeder of hij stond achter het hoofdeinde van het bed en keek neer op het gezicht van zijn vader.

In de smalle gang dreunden de stampende laarzen op weg naar binnen of naar buiten, en vanaf de straat weerklonk het geschreeuw van de menigte en het gevloek van de cavalerie-officieren die door het gedrang heen reden en de straat probeerden schoon te vegen.

In het halfduister van de zijkamer zat mrs. Lincoln te staren naar de roodgloeiende kolen in de kachel aan de andere kant van het vertrek. Zij zei niet veel. Af en toe wierp ze een blik op de beide vrouwen die naast haar zaten om een geruststellende verzekering te horen, maar als deze verzekering was gegeven en ontvangen, kwamen er weer mannen naar binnen die op plechtige toon hun condoleanties kwamen aanbieden, alsof de president al dood was. Dat leidde dan tot wilde uitbarstingen van verdriet en herhaalde smeekbeden: „Laat me toch binnen bij mijn man!” Als ze dan het slaapkamertje binnenkwam keek ze even naar hem, begon dan te gillen en viel daarna flauw. Dominee Phineas Gurley met zijn trillende bakkebaardjes sprak dan een paar opmonterende woorden. Iedere keer als mrs. Lincoln de ziekenkamer binnenging, waren de dokters tevoren gewaarschuwd en hadden ze schone handdoeken onder het hoofd van de president gelegd. Een keer bleef ze naar hem staan kijken, aan twee kanten ondersteund; de tranen hadden diepe voren achtergelaten in de poederlaag op haar gezicht.

„Leef!” riep ze. „Je moet leven!” Ze keerde zich om naar de dokters achter haar. „Laat Tad hier komen. Als Tad komt gaat hij weer praten. Hij houdt zoveel van hem.”

Weer terug in het zijkamertje zat ze te staren in de gloed van de kachel en praatte hardop in zichzelf: „Waarom schoot hij niet op mij inplaats van op mijn man? Ik heb toch zo mijn best gedaan om voorzichtig met hem te zijn, ik was

bang dat er iets zou gebeuren, en zijn leven scheen de laatste tijd wel kostbaarder te zijn dan ooit tevoren.” Zij veranderde van toon en zei bevelend: „Ik moet samen met hem sterven!”

Toen was ze weer even stil. Daarna zei ze met luide stem: „Hoe is dit alles mogelijk?” Robert zat in elkaar gekropen aan haar voeten; hij streelde haar handen en zei: „Moeder, vertrouw maar op God, dan komt alles goed.”

Dokter Robert King Stone, de huisarts van de familie Lincoln kwam binnen. Hij was groot en lang, en droeg een hoge hoed. Terwijl hij stond te kijken naar de president en luisterde naar de verklaringen van de artsen trok hij zijn jas en zijn handschoenen uit. Hij vroeg om een kom warm water en waste zijn handen. Zittend op de rand van het bed met zijn gezicht naar Lincoln legde hij zijn linkerhand om diens nek, tilde het hoofd op en stak zijn rechterpink in de schotwonde. Hij voelde even, trok zijn vinger weer terug, bestudeerde de bloeddorpen ogen, en kneept even in de wang.

„Een hopeloos geval,” zei hij. „De president gaat dood. Het is moeilijk te zeggen hoelang hij nog kan leven; hij is taai en zal zeker weerstand bieden.” Hij stond op en liep terug naar de kom met heet water. „Maar de dood zal het van hem winnen,” zei hij.

Formeel had Leale nog steeds de verantwoordelijkheid voor het geval, en toen dokter Charles Sabin Taft weer de slaapkamer binnenkwam en toestemming vroeg om de patiënt een mengsel van cognac en water te geven, antwoordde Leale nee. Het zou een verstikking kunnen veroorzaken. De andere artsen, Stone en Barnes, bevonden zich in de zijkamer aan de achterkant van het huis, en Taft ging naar hen toe om hun oordeel te vragen. Hij kwam terug en zei dat het volgens hun mening nuttig zou kunnen zijn voor de patiënt.

„Ik geef mijn toestemming,” zei Leale, „als u vriendelijk wilt zijn eerst te proberen een kleine hoeveelheid ervan tussen de lippen te gieten.”

Taft mat ongeveer een derde gedeelte van een theelepelt af, opende de lippen van de patiënt en liet het vocht naar binnen druppelen. De president slikte niet. Er ontstond onmiddellijk een verstopping bij het strottehoofd en een gedeeltelijke verstikking. Leale schoof dokter Taft opzij, opende de mond van de patiënt, stak zijn hand naar binnen zover hij kon en trok aan de tongwortel. Na dertig seconden begon de president weer te ademen.

De dokters hielden een conferentie in de slaapkamer en werden het erover eens dat dokter Barnes als hoofd van de militaire geneeskundige dienst de verantwoording voor het geval diende te nemen. Alle beslissingen zouden door hem moeten worden goedgekeurd. De jonge dokter Leale, donker, knap, nog jeugdig genoeg om meer hart dan hersenen te hebben, besloot bij Lincoln te blijven tot het einde en hem alle hulp te verlenen die nog mogelijk was. Terwijl de anderen stonden te praten, maakte Leale een korte aantekening: „De linkerzijde van het gezicht begint te trekken. De mond is geheel weggetrokken naar links. Na vijftien minuten houdt het op.”

Een andere jonge en intelligente man, korporaal Tanner, kwam terug in zijn pension en zag dat zijn kamer en zijn balkon in het huis naast dat van Petersen vol stonden met andere pensiongasten. Hij kon dus niet ongestoord in zijn kamer blijven, want niemand maakte aanstalten om weg te gaan. Hij schikte zich dus maar in de situatie en baande zich een weg naar het balkon om een blik te kunnen werpen op de schreeuwende zwarte mensenmassa beneden in de straat.

(wordt vervolgd)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen
ZAGERIJ SCHAVERIJ
Filiaal: Zwaanhal 119-125 - Rotterdam

Harm Fokkens N.V.
Naarden
Aannemingsbedrijf

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring
FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894-230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 05750-3748
Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen
Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198
Complete roestvrije
steigerwerken
Specialiteit: met vaste wiggen!

Voor betere beton...
N.V. SCHOKBETON
Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg
en Vianen Bouwbedrijf te Zeist

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
's-Gravenzande - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF
ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740-4239
HONSELERSDIJK

VISSER -sinds 1919-
ELEKTROTECHNIEK N.V.
Breedstraat 128 - Telefoon 5244 - BEVERWIJK

Raadsleden bijeen

Het verhaal van twee weken geleden maakte wel duidelijk, dat tijdens de mobilisatie van 1914-1918 de gemeenteraden op het gebied van de voedselvoorziening en op allerlei ander terrein een belangrijke taak hadden. Ieder gemeentebestuur stelde b.v. de kostwinnersvergoeding vast voor de gezinnen van de uit de betrokken gemeente opgeroepen militairen. Genabuurde gemeenten lieten daarbij soms merkwaardige verschillen zien.

Maar ook wat betreft de voedselvoorziening waren er veel problemen. Het bruinbrood was er één van. De schaarste van vlees een ander.

De Provinciale organisatie van anti-revolutionaire raadsleden in Friesland schreef daarom een vergadering uit, om eens over allerlei praktische punten van gemeentelijk crisisbeleid te praten.

Voorzitter was de heer B. Anema, wethouder van de gemeenteraad Baradeel. (Later werd hij burgemeester van diezelfde gemeente).

Wij beschikken over een uitvoerig verslag van die vergadering, die tegen des middags twaalf uur was uitgeschreven in het Oranjehotel te Leeuwarden.

„Te twaalf uur waren vier verslaggevers aanwezig, één bestuurslid, één spreker, twee toehoorders. Om half een was het getal der aanwezigen aangegroeid tot vijftien personen. Er was nog één bestuurslid komen opdagen en nog zes leden. De organisatie zelf was er dus toen ten getale van tien personen.”

Overweldigend groot kon men dus de belangstelling niet noemen. De eerste spreker was de liberale burgemeester van Wonseradeel, Pickardt, die een rede hield over vis als volksvoedsel. Drie kwart van de hoeveelheid vis, die in Nederland wordt geveild, gaat naar het buitenland. Hoe kunnen wij bevorderen, dat de mensen in het eigen land meer vis eten, b.v. ééns per week vis inplaats van vlees?

De spreker vertelde, hoe in zijn gemeente van gemeentewege schelvis wordt beschikbaar gesteld, panklaar, exemplaren van een half pond. Ze werd druk verkocht en de klanten bleven komen, week na week. De prijs was tien cent per pond en de gemeente had nog winst gemaakt ook. Voor elke gemeente aanbevolen.

De discussie was principiëel. Is dit een taak van de gemeente? Moet men het niet aan het particulier initiatief overlaten, om de visjes aan de man te brengen? De voorzitter achtte deze gemeentelijke vishandel wel toelaatbaar, als het particulier initiatief in gebreke blijft.

Over het goedkope regeringsbrood, het volgende discussiepunt, was men het wel eens. Namelijk in deze zin, dat niemand het wil hebben; de mensen willen wittebrood. Het bruinbrood is sedert jaar en dag uit de gratie, en dat laat men zich niet weer opdringen door de minister, ook al is het belangrijk goedkope. In een gemeente van ongeveer 10 000 zielen hadden zich maar tien gezinnen opgegeven om voor de verstreking van dit brood in aanmerking te komen. Wittebrood en anders geen brood is de algemene stelregel. De gemeenten kunnen dus de zaak wel laten rusten. Het wordt toch niks.

Firma Jan de Mik
 HARDINXVELD-GIESSENDAM
 Aannemers van
 OEVERVERBINDINGSWERKEN
 GRIENDHOUSHANDEL
 Telefoonno. 01846 — 2156 — 2484
 Hardinxveld -Giessendam

MISSCHIEN omdat wij vroeger dicht bij het Rotterdamse Maastation woonden en later in de spoorstad Utrecht, zijn wij altijd verliefd gebleven op stations en treinen. Ons ideaal is en blijft met de trein naar Tokio te rijden, dwars door Rusland. Ons ideaal was: ééns uit te stappen in Fairpwillgwyngyllgocherychwynrndrobwantysillioillogoch, gelegen in Wales, van welke plaats wij wel het spoorkaartje bezitten — als souvenir! — doch waar wij nog nooit geweest zijn. Het station aldaar is echter opgeheven; dáár te zijn blijft dus een ideaal, het zal nooit werkelijkheid worden. Reizen in de trein doen wij veel liever dan achter een ruimteschip hangen, al hangen wij dan ook aan een gulden kabel. Wij moeten er niet aan denken dat wij in één minuut naar Parijs zouden gestoten worden, als een prima trein van Amsterdam naar het Gard du Nord snelt, vertrek Amsterdam CS 8.51, aankomst Parijs 14.10.

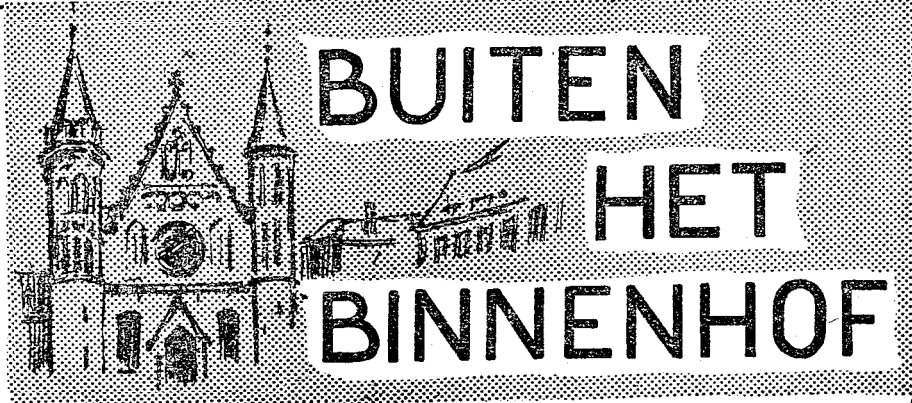
Goed, iedereen wil naar Parijs, maar ook de kleine afstanden bekoren mij mateloos. Van Maastricht naar Bunde bijvoorbeeld, vertrek Maastricht 17.58, aankomst Bunde 18.05. Het zijn maar zeven minuten spoorgenot, reisgenoen, geveerde voorwaartse beweging, doch wel een plezier, dat elke Jan Plezier te boven gaat, hoewel ik soms heimwee kan hebben naar die oude Jan Plezier met koetsiers, die hoge hoeden dragen en daarin sigaren bewaren, weggevertjes (hoed en sigaar), om die te roken (alleen de sigaar) als zij eens gezellig zitten.

Wij hebben treinen gekend, waarin damescoupés waren gebouwd, spoorrijtuigen waarlangs de conducteur buitenom liep om zo doende binnen te komen. Wij herinneren ons als de dag van gisteren pluche stoelen met balletjes en forse leren riemen met HS erop, die dienden om de raampjes te laten zakken en op te trekken. Wij hebben dierbare herinneringen aan de nachttrein naar Groningen, van het Maliebaanstation af vertrekkende. En wij zien ons nog staan op het achterbalkon van de laatste wagon van de trein van Utrecht naar Den Dolder en Soest. Een open balkon, met ketting in de rug, opdat wij niet uit de trein zouden vallen.

Soms kochten wij van onze snoepcent een perronkaartje, alleen maar om treinen te zien vertrekken en te zien aankomen. Treinen waarmee wij niet konden reizen. En u kunt ons geloven of niet, nog geen half jaar geleden hebben wij de 14.35 van het Amstelstation gemist, richting Eindhoven, omdat wij aan de andere kant van het perron stonden te watertanden en te waterharten bij het in gereed brengen van de auto-slaaptrein naar Avignon, vertrek Amstelstation 16.40.

Wij hebben — en dat zult u zeker van ons aannemen — in de Vliegende Schot gezeten, die van Glasgow naar Londen rijdt. Wij zijn van Praag naar Krakau gegaan met de trein, staande van Amsterdam naar Boedapest en niet eens in een slaaprijtuig. Wij hebben in een geblindeerde trein van Bad Oeynhausen naar Berlijn gespoord, toen de Russen niet wilden dat wij iets van de corridor of wat daarvan voor corridor doorging, zouden zien. Later hebben wij onze kinderen treinwijs gemaakt, naar Alkmaar en naar Zandvoort, naar Overveen en naar Schlading, naar Dokkum en naar Mondsee, dat toen nog een speelgoedtreintje kende.

Daarom zult u begrijpen, dat wij een van de eersten waren, die dezer dagen een spoorboekje gekocht hebben, de dienstregeling van de N.V. Nederlandse Spoorwegen. Wij hebben vrienden, beklagenswaardige mensen, die nooit een spoorboekje kopen, omdat zij altijd per auto reizen. Zij weten niet eens waar Beek-Elsloo ligt. En

dacht u dat zij ooit uitgestapt zijn in Zetten-Andelst? En hoe de halte Koudum-Molkwerum er uitziet, weten zij niet. Nog niet lang geleden sprak een van die vreemde vrienden de ons door het hart snijdende woorden: „Ik zou niet meer weten hoe een trein er van binnen uitziet”. Bijna begonnen wij te wenen.

Er is geen gulden beter besteed dan aan tweehonderd-achtentachtig dicht bedrukte pagin.a's, dan aan de nieuwe dienstregeling. Een dag voordat wij dit schreven reden wij nog Amsterdam CS - Amsterdam MP - Amsterdam - Amstel - Abcoude - Breukelen - Maarsse - Utrecht - Driebergen - Zeist - Maarn - Maarsbergen - Veenendaal - De Klomp - Ede - Wageningen - Wolfheze - Oosterbeek - Arnhem. Een stukje Nederland, dat er in de vroege morgen als een juweel bijlag. Aan beide zijden van de spoorlijn was volop van alles te zien. Wij keken onze ogen uit, hetgeen wij ook moeten doen als wij achter het stuur van de auto zitten. Maar nu konden wij ook onze ogen dicht doen en dat kan achter het stuur van de rijdende auto niet. Het kan wel, maar het is niet aanbevelenswaardig.

Kent u de Valkenburg Expres, zaterdag van 3.VII - 28.VIII? Van de week had u al mee gekund! Hebt u wel eens een achtdaags abonnement gekocht, waarmee u voor de ronde som van f 40,- op uw stoel door uw land wordt gedragen?

Laatst nog eens naar Enkhuizen getreind. Het is of men in het buitenland uitstapt. Dat overkomt ons altijd in Zandvoort, want dat is één Zimmer mit Frühstück. Soms veranderen illusies, soms gaan lieve stations verloren of worden zij gemoderniseerd. Dan komen er koffieautomaten en worden gezellige wachtkamers cementen en versteende coupés zonder pluche en zonder franje en zonder balletjes. Hoe aardig was vroeger het station Baarn, nu lijkt het op een motel. Olst, dat is nog een aardig station, als het tenminste van 't jaar niet verbouwd is.

Wilt u wel geloven, dat wij de dienstregeling als een roman hebben gelezen? „Arrêt. Les heures de départ sont indiquées approximativement. Les voyageurs munis de bagages sont tenus, le cas échéant, de prêter leur concours pour la manutention de leur colis”.

Als wij zoiets lezen ruiken wij de knoflook in de Dordogne en de penetrante lucht van Tripes komt ons al van Caen tegemoet. Wij behoeven maar „1st class only” te zien staan, of wij krijgen zin in Irish Stew en als het woord „Speisewagen” onze aandacht trekt, moeten wij steeds maar denken aan verse broodjes met koffie en veel honing.

Wij geloven dat wij de reiskriebel gekregen hebben van dat boekje ... wij gaan, met een koffer vol dromen.

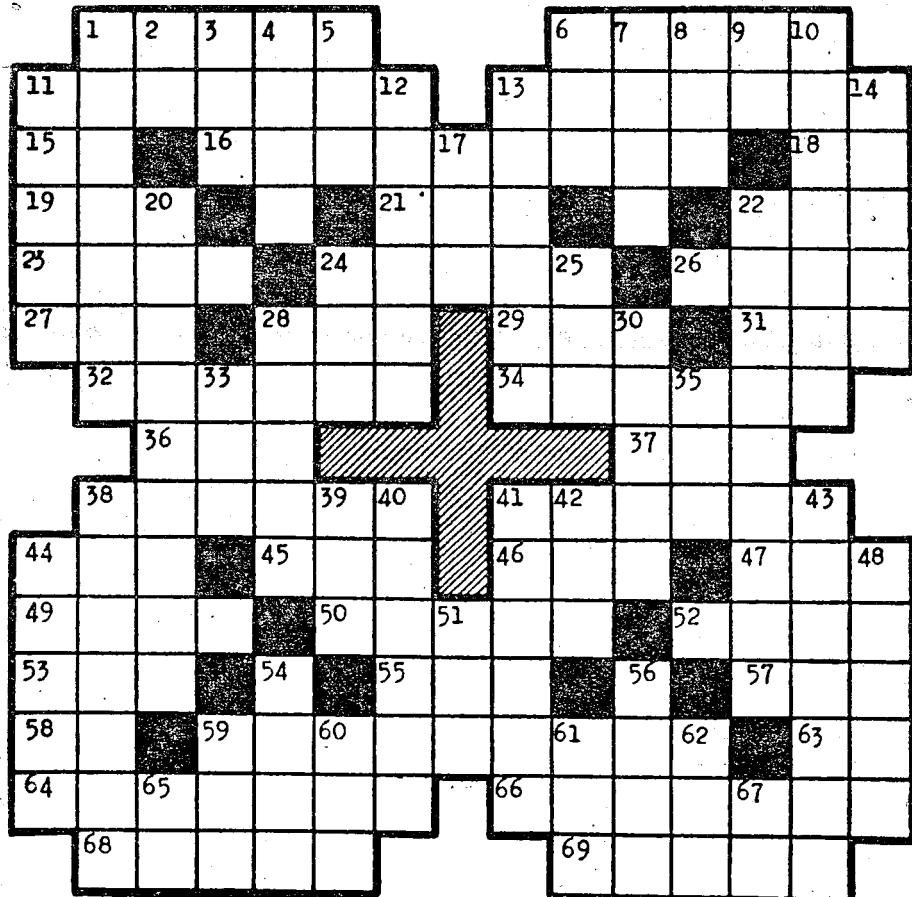
William Frankop

Uw adres voor
 DIRECTIEKETEN
 BARAKKEN
 SCHOLEN
 ZOMERHUISJES
 enz. enz.
Firma Gebr. Timmer
 Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. strafwerktuig; 6. net; 11. fort; 13. mand; 15. geboortestreek van Job; 16. transportmiddel; 18. bevel; 19. vrouw uit O.T.; 21. kern; 22. vangmiddel; 23. historisch figuur; 24. zwelling; 26. kostuum; 27. groente; 28 hulp (Engels); 29. tijdperk; 31. kledingstuk; 32. ingang; 34. imiteren; 36. symbool voor cosinus; 37. kruik; 38. gezeur; 41. misdadigers; 44. bekende raad; 45. groente; 46. zangstem; 47. trechtvormig net; 49. plaats; 50. k-a-jongen; 52. antilope; 53. telwoord; 55. steen; 57. jongensnaam; 58. landbouwwerktuig; 59. niet meer helemaal nieuw (auto's); 63. per expresse (afk.); 64. cijferen; 66. opvolgen; 68. deel van Afrika; 69. hard voorwerp.

Vertikaal: 1. zoogdier; 2. loofboom; 3. bevel; 4. water in Duitsland; 5. maagvocht; 6. achternaam; 7. uiting van vrolijkheid; 8. telwoord; 9. uitgave (afk.); 10. plaats in Limburg; 11. achterstuk van kanon; 12. helder; 13. stopplaatsen; 14. korting; 17. water in Nederland; 20. opschieten; 22. sieraad; 24. aanw. voornaamwoord; 25. tijdperk; 28. betoonde lettergreep; 30. volwassen dier; 33. jongensnaam; 35. vreemde munt; 38. gunstig, geschikt; 39. boom; 40. deel van plant; 41. vissen; 42. ieder;

43. lekkernijen eten; 44. wapen; 48. zwaaien; 51. lucht (in samenst.); 54. meisjesnaam; 56. verharde huid; 59. een weinig; 60. ingewand van haring; 61. zoogdier; 62. ontkenning; 65. haven; 67. victorie in Europa (afk.).

7. varkensdraf; 9. Balkan; 11. knieën; 12. aan; 13. Lappen; 14. aepak; 18. iet; 19. kattig; 21. stoter; 22. rampspoedig; 24. raderen; 25. tongval.

OPLOSSING PUZZEL VORIGE WEEK

Horizontaal: 1. zegswijs; 3. Vandaal;

Vertikaal: 1. zeepbel; 2. werda!; 4. Noren; 5. legende; 6. inbaar; 7. veldwachter; 8. fieltachtig; 10. nederig; 11. knijpers; 15. bokbier; 16. steppe; 17. wartaal; 20. immer; 22. tijden.

A.R.
politieke
kleinoden

A C H T E R P A G I N A

Je hebt altijd mensen, die een titel als deze ouderwets vinden. "Kleinoden"; je hoort ze haast de neus ophalen.

"Een oud woord", zei al direct iemand uit onze omgeving. Het antwoord is: wij zijn ook een oude partij. En wat zegt dat? Dat wij niet bij de tijd zouden zijn? Wie gelooft dat?

Wij spelen als partij — ondanks misschien vele dingen, welke ons wel eens kunnen tegenzitten — toch nog aardig mee, zouden wij zo zeggen.

Maakt u zich niet ongerust: wij lopen echt niet naast onze schoenen of met ons hoofd in de wolken.

Kleinoden dus. Kleine kostbare dingen. Die heb je ook vandaag, in letterlijke zin en ook figuurlijk.

Die figuurlijke kleinoden liggen wekelijks op deze Achter Pagina ten toon gespreid.

Grijp ze; dat is geen diefstal. Deze schrijver is geen heler; alleen maar doorgever van gratis tips.

Men zegt wel eens, dat men, wat men gratis krijgt, nauwelijks aan kijkt. Betaalt u er dan voor in de vorm van nieuwe suggesties, waarmee anderen mogelijk weer geholpen zijn.

EEN

OOK nu dus weer wat kostbaarheden. Als eerste der kleinoden van deze week wordt nu nog weer eens onder ogen gebracht het gespreksgroepenwerk.

Laten wij het eens zijn, dat het hier gaat om een moderne aanpak van een politiek stuk werk.

De gespreksgroepen, welke in de partij door kiesverenigingen gevormd worden, hebben zich in het nu praktisch afgelopen seizoen met het derde onderwerp bezig gehouden: de Europese samenwerking. De onderwerpen, welke daarvoor aan de orde kwamen, waren: de sociale verzekeringswetgeving en de christelijke organisaties in deze tijd, waaraan respectievelijk 43 en 235 gespreksgroepen deelnamen.

Tot dusverre zijn betreffende het derde op deze wijze in de partij aan de or-

de gestelde onderwerp van 121 gespreksgroepen rapporten binnengekomen.

Het is wel gewenst, dat de rapporten van gespreksgroepen die ook inmiddels klaar kwamen, zo spoedig mogelijk aan het partijbureau worden toegezonden. De gespreksgroepen van kiesverenigingen, welke nog willen bijeenkomen, doen er goed aan dit nu op korte termijn te doen en dan terstond de rapporten op te zenden.

Er moet nu met de verwerking van de rapporten worden begonnen. Wij komen daar dan later wel op terug.

Na deze drie onderwerpen staat wel vast, dat de behandelingsmethode goed bevalt. Het waren in hun soort zeer van elkaar verschillende onderwerpen. Dat voor het ene meer belangstelling bestaat dan voor het andere, valt te begrijpen. Wij menen echter, dat men voorlopig tevreden mag zijn met de proefneming, zodat deze methode van doordenken van politieke vraagstukken in de partij voortgezet zal worden.

TWEE

HET tweede kleinood waarvoor wij uw aandacht vragen is het maandschrift van de dr. A. Kuyperstichting: "A.R. Staatskunde".

U zult ook wel eens grondiger over bepaalde onderwerpen geïnformeerd willen worden. In de zomermaanden worden wij wat minder bedolven onder allerlei lectuur.

Het is dus nu een goed tijdstip om een abonnement te nemen op dit "Maandelijks orgaan van de dr. Abraham Kuyperstichting ter bevordering van de studie der Anti-Revolutionaire beginselen".

Er staan in het laatst verschenen nummer juist enkele artikelen, welke mooi aansluiten bij het laatste gespreksgroepenonderwerp, namelijk "Europa ontwapend" door drs. J van Putten, "Europa ontwapend; tot welke prijs?" door prof. dr. P. H. Kooijmans; "Notities bij een verklaring over de crisis in de Atlantische en Europese samenwerking" door mr. B. de Gaay Fortman. Verder treft u aan een artikel van dr. W. Albeda over "De plannen voor economische en sociale programmatie" en een bespreking door drs. B. Goudzwaard van de inaugurele rede van prof. dr. A. Troost over "Vermogensaanwasdeling en sociale ethiek". De abonnementsprijs is gering, f 8,50 per jaar. Studentenabonnement f 6,— per jaar.

DRIE

HET derde kleinood is het politieke gesprek. Wij hebben het zo juist al gehad over de mogelijkheid van discussie in gespreksgroepen, maar dat was maar een van de vele mogelijkheden tot en vormen van het politieke gesprek.

Ook het maandblad "A.R. Staatskunde" biedt een mogelijkheid tot het politieke gesprek. En vergeet vooral ons weekblad "Nederlandse Gedachten" niet te beschouwen als een van die mogelijkheden tot en vormen van politiek gesprek. (U kunt wellicht in deze maanden nog een abonnee werven!)

Verder kan men over de politiek praten met z'n buurman, met vrienden en familieleden.

En dan is er ook de vergadering of hoe men dat noemen wil. Men kan ook spreken van het samenzijn, de bijeenkomst, enz. enz.

Waar het in alle gevallen uiteindelijk om gaat is: met elkaar van gedachten wisselen.

Wel is het natuurlijk zo, dat de ene vorm van vergaderen prettiger is dan de andere. Er zijn heel wat mogelijkheden, welke alle op hun beurt praktisch overal worden toegepast. Een inleider, daarna discussie. Twee korte inleidingen, daarna een forum. Alleen een forum. Een pro- en een contra-inleider. Discussiegroepen al of niet na een inleiding. Inleider geeft van te voren een paar stellingen op papier, welke aan de leden worden toegezonden; op de bijeen-

Wij geven deze suggestie hier graag door. Het kan wel een zijn, dat een discussie niet goed op gang komt. Met deze methode is succes bijna altijd verzekerd.

VIER

TENSLOTTE het vierde, u al meer getoonde kleinood: het leden werven.

U komt in deze maanden nog wel eens iemand tegen: op de Veluwe c. ergens in Europa. U bent lid; vraag hem of haar het ook te worden. Een kleine moeite. Schrijf zijn of haar naam even op en geef die dan door. Mogen wij uw ervaringen in dit opzicht eens horen? Een briefje hierover aan Widek zal het hem mogelijk maken zijn pen in de zomermaanden op nuttige wijze te gebruiken ten gerieve van vele anderen.

Graag nog even dit. Er komen nog steeds opgaven van nieuwe leden binnen. Zo meldde de kiesvereniging te 's-Gravenzande — het is zo maar een willekeurig voorbeeld — pas nog 38 nieuwe leden, waaronder 33 hoofden van jonge gezinnen.

Dit waren dan ditmaal vier kleinoden. Om zuinig op te zijn. Om te koesteren, ook in de zomermaanden. Men moet ze niet opbergen. Dat is niet goed. Niemand geniet er dan van. Laat ze zien. Gebruik ze.

En een goede vakantie gewenst.

Widek.

... geldt niet voor ons ...

komt dan direct discussie. Eerst vragen stellen, daarna beantwoording van die vragen door een spreker. En zo kan men nog wel even doorgaan.

Aardig is ook wat men op de kiesvereniging te IJsselstein doet. Naast een inleider en bespreking houdt daarna ook nog een lid een twee-minuten-praatsje over een actueel onderwerp, waarna dan veel discussie volgt.

Iedere aanwezige wordt gevraagd even aan te geven wat zijn of haar mening is. Zo had men op verschillende vergaderingen achtereenvolgens een levendige discussie over "verkoop op afbetaling", over "weggeld — ja of neen" en over "Hoe krijgen wij van de miljoen nieuwe kiezers in 1966 en 1967 10% op de A.R.-lijst".

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.
HAHBO
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN

Particuliere bouw

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 95496 - 1490.

Ach, die jeugd...

Laten de ouderen niet bevooroordeeld de jeugd van heden veroordelen. Er is inderdaad een zorgwekkende tendentie waar te nemen bij de jeugd met betrekking tot verantwoordelijkheidsgevoel, tot de zeden, tot het godsdienstig beleven. Maar het zou van ernstig wanbegrip getuigen als we gingen veralgemenen, want ook in de jeugd van vandaag schuilen ongemene krachten. En vergeet niet, dat het nog slechts een goede twintig jaar geleden is, dat een Franse jongeman, Felicien Joly in de citadel van Lille door de Duitsers terechtgesteld werd omdat hij niet wilde bukken voor het nationaal-socialisme. Hij was een van de velen, van de vele jongeren ook in ons land, die het levensoffer brachten tijdens de bezetting. Die jongen was eenentwintig jaar oud toen hij doodgeschoten werd en drie uur vóór zijn terechtstelling schreef hij: „Ik zou willen, dat de hele mensheid gelukkig was... Ik sterf jong, heel jong; er is iets, dat niet zal sterven... Het uur van mijn offer is gekomen, het uur van zijn verwekelijking nadert, mijn brief loopt ten einde, de tijd verloopt eveneens." Hij schreef ook nog: „Ik zal om de dood lachen, ik zal niet sterven, ze zullen mij niet doden, ze zullen me eeuwig doen leven." Zo zijn er vandaag ook nog jongeren, met dezelfde geestesgesteldheid en hetzelfde uitzicht. Dat moeten we vooral niet vergeten.

De Heer verlost uit zijn lijden en nam tot Zich in zijn eeuwige Heerlijkheid, onze innig geliefde man, vader en grootvader

Jan van der Wijngaard

in de ouderdom van 71 jaar.

"Wees getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens."

Openb. 2 : 10 b

IJsselstein:

J. W. van der Wijngaard-Kamperman

Apeldoorn:

G. H. de Jong-van der Wijngaard

Tj. de Jong

Utrecht:

H. J. van der Wijngaard en kleinkinderen

IJSSELSTEIN, 4 juni 1965

Zomerweg 6

De teraardebestelling heeft plaats gehad te IJsselstein op dinsdag 8 juni j.l.

Met diep leedwezen geven wij kennis, dat op 4 juni is overleden, onze Ere-voorzitter, de heer

J. van der Wijngaard

Met toewijding en inzet van zijn gehele persoon heeft hij vijfenveertig jaren onze kiesvereniging als bestuurslid gediend; waarvan vijftientwintig jaren als voorzitter.

Op 3 februari heeft het H. M. de Koningin behaagd hem de Ere-medaille in het goud verbonden aan de Orde van Oranje Nassau toe te kennen, nu heeft het de Here God behaagd hem te bevorderen tot Heerlijkheid.

"want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is eeuwig."

2 Corinth. 4 : 18 b

Namens

de Anti-Revolutionaire Kiesvereniging te IJsselstein,

W. Griffioen, voorzitter,

A. van der Stelt, secretaris.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het is niet gemakkelijk

Het beroemde beeld van Zadkine in Rotterdam . . . ledematen zonder hart.

om
te komen
tot
een

WANNEER wij de vraag stellen, hoe het komt, dat er in allerlei organisatorische arbeid zoveel desintegratie is, en o n d a n k s het vele werk, dat er wordt verzet, zoveel wanbegrip en onverschilligheid, dan is het antwoord op die vraag niet gemakkelijk.

Dat antwoord zou wel gemakkelijk zijn, als met een zekere eenparigheid van gevoel en met recht werd gewezen naar één oorzaak. Dan onderkennen wij samen de oorzaak van het kwaad en konden samen spreken over de beste remedie.

Maar zo liggen de zaken niet.

Veeleer is de zaak bijzonder ingewikkeld en daardoor moeilijk. Er is een reeks van oorzaken op te noemen, die tot een zekere malaise op organisatorisch gebied leidt.

DIAGNOSE

vervreemding en tot vergroting van de afstand tussen verschillende bevolkingsgroepen.

DAT zijn een paar aspecten van het vraagstuk. Soms manifesteert het zich ook als een **vervreemding tussen de generaties**. De ouderen schudden het hoofd over de jongeren en de jongeren vinden, dat de ouderen beter kunnen inrukken.

Zo is er heel wat op te noemen, waarbij we ook telkens gevaar lopen te generaliseren. En vooral onrecht te doen aan de zeer velen, die in eenvoud en trouw hun plicht doen.

In een stad in het Westen van ons land, een „middelgrote” stad, hebben politie, marktpersoneel enz. op een zaterdagmorgen een telling gehouden van het aantal op straat flaneerende en samenscholende tieners, in verband met de vele klachten over de verwildering der jeugd. Het bleek, dat op zulk een avond naar schatting hoogstens tien procent van de jeugdigen buiten de deur was!

MAAR als we op deze wijze komen tot een soort diagnose in punten, lopen we groot gevaar heil te zoeken in allerlei zeer partiële en soms ook oppervlakkige aanbevelingen, om de situatie te verbeteren.

Dan gaat men praten over verbetering van de organisatie, meer contactavonden, een betere stijl van vergaderen, afdanking van oudere bestuursleden, een nieuwe naam voor de organisatie, een moderne uitvoering van de periodieken, méér teamwerk en méér ge-

Deze week

- Actuele commentaren (pag. 3)
- Ruimtelijke ordening (pag. 4 en 5)
- Vraaggesprek met B. Roolvink (pag. 5 en 6)
- Middenstand in de knel (pag. 8)

LUISTER . . .

op donderdag 1 juli a.s. naar onze radiouitzending. Spreker is de heer M. W. Schakel, lid van de Tweede Kamer over de nota van Minister Vrolijk inzake het radio- en T.V.-beleid.

De uitzending vindt plaats om 18.20-18.30 uur via Hilversum II (Avro).

N.B. In de maanden juli en augustus worden geen radio- en T.V.-uitzendingen vanwege de politieke partijen verzorgd.

MAAR voordat we daarop nader ingaan, een kleine waarschuwing. Niets is gevaarlijker, dan lofzangen op het verleden.

Historisch besef is noodzakelijk en wie de geschiedenis niet kent, is onbevoegd vandaag mee te praten.

Maar juist de mening, dat het vroeger allemaal zoveel beter was, ook wat kennis en meelevens betreft, is een bewijs, dat in de plaats van historische kennis iets anders is getreden: de romantische droom van een gouden eeuw, die niet meer terugkomt.

Een droom, die al twintig jaar wordt gedroomd.

En om dichter bij huis te blijven: wie de geschiedenis kent van het Christelijk-nationale Réveil in de 19de eeuw, die heeft zonder twijfel eerbied voor veel pioniersarbeid in trouw en volharding. Maar hij verbaast zich ook meer dan eens, hoe het mogelijk was, dat ondanks zoveel partijzucht, kleingeestigheid en halfheid er toch door genade grote dingen tot stand konden komen.

WAT zijn de oorzaken van de verschijnselen, die we twee weken geleden aanwezen?

We kunnen er verschillende noemen, en de meeste zijn wel vaker genoemd.

Er is vooreerst een toeneming van de **ingewikkeldheid** van het openbare leven. Dat leven zit vol complicaties. En men krijgt de indruk, dat iemand een specialist moet zijn, om er verstandig over te kunnen spreken. De specialist probeert dat ook, in zijn taal. En zo blijft zijn verklaring een raadsel voor de „leek”. Die „leek” voelt zich een beetje opgelaten, en „hij gelooft het wel”.

Dan is er de toenemende **passiviteit** in de zgn. vrije-tijdsbesteding. De jongste onderzoeken van het C.B.S. gaven verontrustende cijfers. Het actief deelnemen aan het jeugdwerk daalde in zes jaar met de helft. Het kijken naar iets (t.v. of sportevenementen) neemt de mensen zo in beslag, dat zij zelf weinig doen. Zij zitten er bij.

Al verder moet worden gewezen op bepaalde gevolgen van de toenemende welvaart. De welvaart is een zegen en elke zegen brengt zijn risico's mee. Zij die in de welvaart delen, kunnen in een stemming komen van Wie-doet-me-wat. Waarover zullen ze zich druk maken? En anderen voelen zich miskend, misdeeld en teleurgesteld en koesteren wrok jegens de ongelijkheid in de welvaart. Te meer, omdat de groten al groter worden en de kleinen tussen de wielen dreigen te geraken.

En dit alles leidt tot veel onderlinge

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813).

Den Haag. Telefoon 117700*

kwificeerde mensen, meer vakmensen in de top.

Het zal allemaal heel weinig helpen, omdat bij al zulke besprekingen de ledematen worden gemasseerd, en niet op het hart wordt gelet.

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM

Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een Vraag inlichtingen.

EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

alleen Murox heeft
MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

ANTI
GEEL
tex

het beeld der va- de- ren

1915

• Ultimatum van een professor

Tijdens de eerste wereldoorlog be- trachtte de Nederlandse Regering een strikte neutraliteit. Het was niet altijd gemakkelijk. We zaten lelijk bekned tussen de oorlogvoerende partijen, Engeland blokkeerde onze kusten en Duitsland kondigde de onbeperkte duik- botenoorlog af. De scheepvaart lag stil.

De pers, met name de grote dagbla- den, probeerden ook neutraal te zijn. Dr. Kuyper was pro-Duits en dat was in De Standaard af en toe te merken. Maar hij deed het met mate en als een Nederlands schip werd getorpedeerd, trok hij tegen de Duitsers van leer.

Een uitzondering vormde De Tele- graaf. Dat blad was in de eerste wereld- oorlog fel anti-Duits. De hoofdredacteur Schröder (schuilnaam Barbarossa) schreef zijn krasse artikelen. En vooral de platen in De Telegraaf logen er niet om.

De directie van het Amsterdamse Doelenhotel verwijderde daarom De Telegraaf van de leestafel. De Duitse lo- geergasten namen er aanstoot aan.

Maar zie, op een zondagmorgen kwam prof. Hector Treub ten tonele. Er waren drie broers Treub. Melchior, de oudste, was directeur van 's lands plantentuin in Buitenzorg. De tweede, Hector, was professor in de medicijnen aan de Stedelijke Universiteit in Am- sterdam. De derde, Marie W. F. Treub, was minister van financiën in het kabi- net-Cort van der Linden.

Professor Hector Treub verscheen dus in het Hotel de Doelen. Hij maakte er een beetje herrie. De Telegraaf on- middellijk weer terug op de leestafel, of ik schrijf Le Figaro, en verzoek een waarschuwing in dat blad te plaatsen, dat Frans en uw hotel voor eens en voor- goed moeten mijden. Praktisch beteken- de de bedreiging weinig, want er was geen reizigersverkeer tussen Frankrijk en Nederland: het front lag er tussen.

Maar het kreeg wel politieke beteke- nis, al was het een storm in een glas water. De Duitse pers nam het hoog op, onder het motto: broer van Hol- landse minister bedreigt Hot- telhouder, die voor Duits- land beledigende lectuur van de leestafel weert.

En voor de minister was dat toch wel vervelend.

• Plaatsvervangend gevolmachtigd minister

De heer DE GAAY FORTMAN (A.R.) heeft op 11 juni jl. de volgende vragen aan de Minister-President gesteld:

1. Heeft het ook de Minister-Presi- dent getroffen, dat tijdens de jongste reis van de Plaats- vervangend Gevol- machtigd Minister van Suriname naar Suriname de func- tie van Gevol- machtigd Minister voor Suriname in Nederland niet kon worden uitge- oefend zoals in het bijzonder de artike- len 7 en 17 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorschrij- ven, aangezien in de waarneming niet verder is voorzien?

2. Is de Minister niet van oordeel, dat het tweede lid van artikel 8 van het Statuut niet uitsluit, dat een Landsre- gering een tweede Plaatsvervangend Ge- volmachtigd Minister aanwijst?

3. Is de Minister bereid de Surinaam- se Regering mede te delen, dat de Re- gering van het Koninkrijk er hoge prijs op stelt, dat er in Nederland altijd een gevolmachtigd Minister aanwezig is of iemand, die hem bij belet of ontstente- nis vervangen kan?

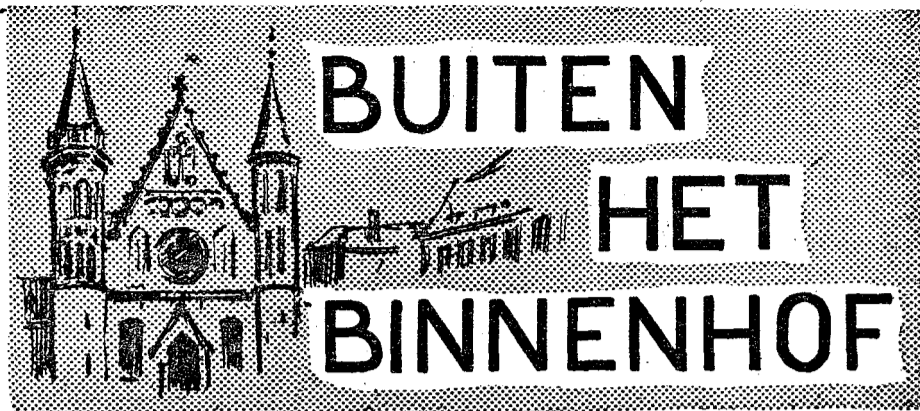
Lezen en laten lezen, dat is een goede leuze. Vooral als het vakant- ie is. De tijden zijn zo jachtig, dat er maar weinige uren overschieten om eens echt in een goed boek te duiken. Ik houd van smaldeeltjes, maar ik houd ook van dikke, gebon- den boeken, met een echt stevige rug en van een leren boekenlegger, met een spreuk. Ik houd van boeken, welke mij naar andere landen brengen, welke mij andere spijzen en dranken voorzetten dan ik ge- wend ben. Dezer dagen mij weer eens gestort in „Oorlog en Vrede”, 1289 bladzijden, toe maar. Waar haalt een mens de tijd vandaan! Kent u hem nog: Fedosioesjka, het zwerfend kind van God? Natasja en Vorstin Marja, Vorst Andrej, gravin Helena en Nikoloesjka Bolkonskij? Zulke boeken doen mij in het onmetelijke Rusland wonen, kaviaar eten en samowars met thee leegdrinken. Maar in ernst, nergens leest u beter de geschiedenis van Napoleon in Rusland als in dit machtige werk van de oorlog verfoeiende Tolstoj.

Maar dat is maar één boek uit vele. In het eerste oorlogsjaar verscheen er een reclamegeschriftje, dat propaganda maakte voor het toen nog te verkrijgen goede boek. „Boeken van de bovenste plank” heet het. Daar komen al die klassieken in voor. Jan Cremers lag nog in de ik-kool, onze andere Jan, Wolkers, had nog geen rancunes of heimwee naar het verloren paradijs; Cees Nooteboom, Harry Mulisch zelf en Simon Vinken- oog en de boze Willem Frederik, zij waren er nog niet. Hun tijd moest nog komen en de tijd van de schrijvers naar wie toen het hart uitging was al verleden tijd. Boeken van de bovenste plank. Zogenaamd op een ere- rij. Maar je kunt er moeilijk bij. Toch staan ze vooraan. Eigenlijk te pronk. Maar je ziet ze en soms pak je er weer een, voor een tweede, misschien voor een derde keer.

„Ferdinand Huyck” van Van Lennep, „De Delftsche wonderdokter” van mevrouw Bosboom-Toussaint. Herin- nert u zich die boeken nog? Las u ook „Kleine Inez” van R. van Genderen Stort en „De kleine Rudolf” van Aart van der Leeuw? Nog onlangs had ik in handen „Het wassende water” van Herman de Man, en heus, het is niet zo vlug door mijn vingers gelopen. Hoe vond u „Mijnheer J. B. Serjanszoon” van Herman Teirlinck en was u in uw jonge dagen ook zo op C. en M. Schar- ten Antink? Ach, dat waren toen echte schrijvers en echte boeken. Er waren er misschien beter, maar slecht waren ze niet, integendeel. Arthur van Schendel en Top Naeff, Stijn Streuvels en Carry van Bruggen, wier „Huisje aan de sloot” nog altijd in mijn kast staat en niet eens op de bovenste plank, echt voor het grijpen. De Falklandjes van Heyermans ben ik kwijt maar „Hevig avontuur van tante Meintje”, herinner ik mij als was ik er bij geweest.

Onlangs heb ik mijn moeder „Eline Vere” van Louis Couperus geschonken, een nieuwe editie, een groot smaldeel, om het zo eens te zeggen. De geschiedenis van een Haagse familie. Heerlijk Haags. Zelf lees ik liever Justus van Maurik, minder verrijnd, minder literair, maar wel onvervalst Amsterdams!

Nu, ik zal het u maar opbiechten, op de bovenste plank staan ook „De avonturen van Sherlock Holmes”, het staat er pas weer, want ik heb er in de pinkster-

BUITEN HET BINNENHOF

vakantiedagen met spanning in gelezen. „De hond van de Baskervilles” en „Het dal der verschrikking” hebben mij bijna uit de slaap gehouden. Naast deze vluchtige avonturen staat Dirk Coster met zijn „Honderd verza- melde verzen” van Nederlandse dichters en met zijn „Nieuwe Geluiden” verschenen in 1927. Als ik erin blader merk ik, dat ik er uit heb voorgedragen: P. N. van Eycks „Gij zijt mij overal nabij” en Geerten Gos- saerts „Eis Daimona”. Van Marnix Gijsen „Met mijn erfdom in de bankkluis” heb ik toen ook zeer genoten.

Wij gaan verder, want het is een hele plank nog. De Fabels van De la Fontaine en Tartarin de Tarescon, de blufferige Zuid-Fransman van Daudet, „La Chartreuse de Parme” van Stendhal, moet er staan, doch het is er niet meer... Ik ben overigens nieuwsgierig of „Die Heilige und Ihr Narr” van Agnes Günther nog gelezen wordt of „Zwei Menschen” van Richard Voss.

Goed. Op de bovenste plank staat ook „Alice in won- derland” en een paar boeken van Josef Conrad mogen daar niet ontbreken. En dan „Moby Dick” van Melville, zo'n tweede boek bestaat niet... „De harpoen werd geworpen; de getroffen walvis joeg voort; rokend liep de lijn door de mik en ze liep vast. Ahab bukte om ze vrij te maken; en hij maakte ze vrij, maar de vliegende lus ving hem om de hals en zonder een kreet, als een slachtoffer geworgd, door Turkse stommen, schoot hij uit de boot eer het volk wist dat hij weg was...”

En dan Charles Dickens met zijn „David Copperfield” en „Oliver Twist” om maar enkele meesterwerken van hem te noemen. De „Kermis der ijdelheid” van Thacke- ray, begin er nog maar eens aan. Het is geen boekje voor in de trein, tussen Amsterdam en Eindhoven, maar toch is het mooi dit boek, heel mooi.

En u mag weten, dat „De erfgenaam van Redcliff” er ook staat, op die plank van Groenkoper en ook „Harten van goud” van Ian Maclaren.

Ik weet het, ik weet het: te veel voor een paar vrije dagen, maar te mooi en te veel herinneringen om weg te doen, om plaats te maken voor nieuwere boeken, die er natuurlijk ook moeten zijn.

Wat zal ik nu vanavond eens ter hand nemen om zondag eens flink in op te schieten...? Ik denk dat ik eens aan Felix Timmermans begin....

William Groenker

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

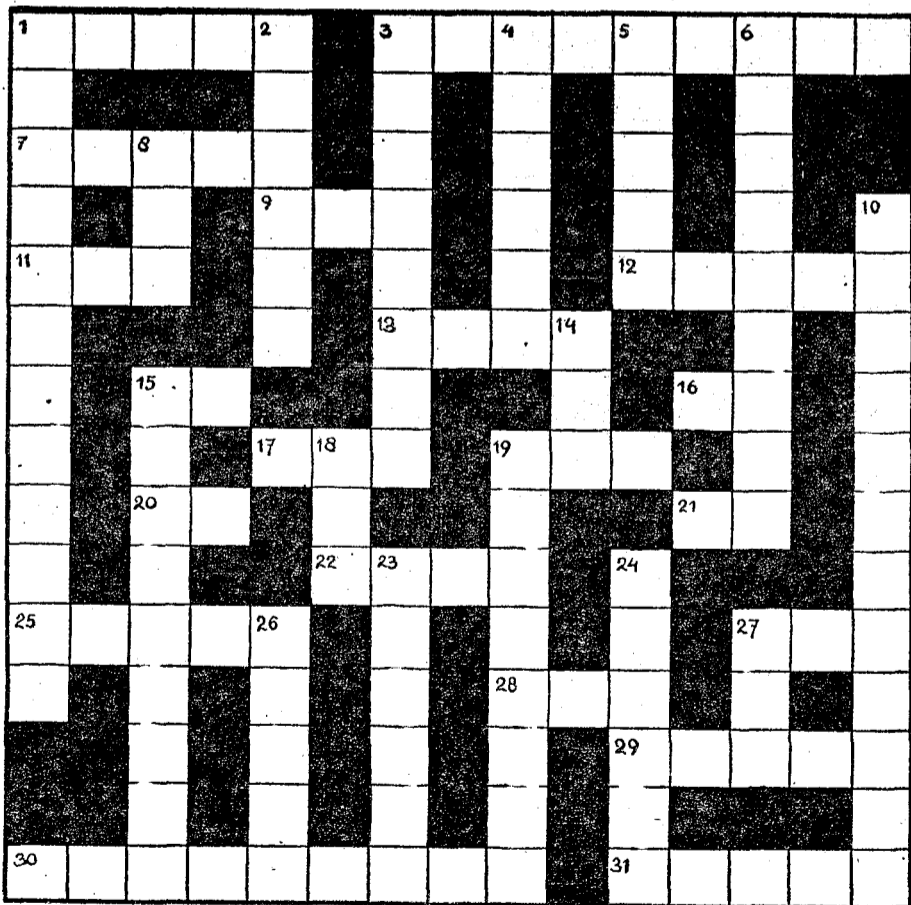
HET ADRES

voor zenders, richting- zoekers en echoloden

Kryptogram

Horizontaal: 1. Salaris op zijn Gro- nings; 3. een zonderling geval als de kraaiër achter het lieve kind aan zit; 7. sommige van hen werden het, door- dat ze ze niet uit de mouwen staken; 9. dit stuk is nogal prijzig; 11. gek onder- deel van een roeiboort; 12. vlugschrift; 13. moet dit de leeuw-op-sokken weer (voetbal)schoenen verschaffen? 15. dit heb je niet onder, doch bóven de knie; 16. het paard telt er maar één; 17. deze plaats bevat het centrum van meer dan één stad; 19. deze bergen uit Klein- Azië zijn zelfs op Kreta zichtbaar; 20. hij wil onbekend (maar niet onbemind) zijn; 21. hiervoor wordt de schuldige gezuiverd, maar het recht gebogen; 22. dit kledingstuk moet — als het onder water is — waterproof zijn; 25. een flin- ke pa is hierop niet zuinig; 27. dit moet men pas roepen, als mer. over de brug gekomen is; 28. rijkshotel met volledig pension; 29. borstplaat; 30. vasthouder- tje; 31. voortvluchtige dieven, die bo- vendien geheimen verklappen.

Vertikaal: 1. Zij schijnen hun loon waardig te zijn; 2. mollen-koening? 3. zitplaats van degenen, die er tussen ge- nomen wordt; 4. bevrijd, maar nog wel ontsteld; 5. als zij eenmaal opgedoken is moet ze aan de schoonmaak; 6. 't heeft gevoelswaarde, maar het verstand neemt er tenslotte de grootste plaats in; 8. zij doet aan muziek, maar hij werkt onder de grond; 10. verpakt zee-

banket?; 14. iedereen wordt het graag, maar niemand wil 't graag weten; 15. de herhaling was mager, doch wel keurig; 18. hieronder zitten de lui, die een goed bestaan hebben verworven; 19. op zee zal deze kleurling zich wel niet thuis voelen; 23. dat kost geld!; 24. plaats waar men — niet vrijwillig — zit; 26. hout, dat de Duitsers eteri; 27. hier draait (van) alles om.

OPLOSSING

A.R. Post/Ned. Gedachten van 29 mei: Horizontaal: 1. sekse. 6. blee, 11. Ga-

lilea, 13. guipure, 15. R.U., 26. marga- rine, 18. U.P., 19. Ossa, 21. Elia, 22. ski, 23. oker, 24. Sneek, 26. cake, 27. top, 28. lid, 29. kik, 31. lek, 32. Ma- dera, 34. slogan, 36. rog, 37. bon, 38. gareel, 41. Brugge, 44. set, 45. roe, 46. ras, 47. arm, 49. trog, 50. smet, 52. sago, 53. aar, 55. mem, 57. net, 58. d.d., 59. gelederen, 63. re, 64. senator, 66. naturel, 68. netel. 69. leken.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal. be- halve: 4. slak, 7. link, 54. bete, 56. vete.

* * * Derde zoon vrij

Minister De Jong heeft snel en goed gereageerd op een verzoek dat hem vorige herfst in de Tweede Kamer werd gedaan. De heren Walburg (A.R.) en Maenen (K.V.P.) vroegen de bewindsman toen de derde zoon van militaire dienstplicht vrij te stellen indien z'n beide oudere broers onder de wapenen zijn (geweest). Het wetsontwerp dat in tal van gezinnen vreugde en verlichting van zorgen wil brengen, is door de Tweede Kamer aanvaard. De A.R. heeft er graag haar stem aan gegeven. Men mag aannemen dat deze goede gedachte van de beide volksvertegenwoordigers (die door duizenden met instemming werd begroet) spoedig gerealiseerd zal kunnen worden.

* * * Het recht van de enkeling

In maart hebben wij in ons blad de vragen gememoreerd die prof. De Gaay Fortman als Eerste Kamerlid stelde over de lijdensweg van de heer Cretier. Deze man werd een hogere invaliditeitsrente geweigerd omdat hij zich niet aan een nieuw pijnlijk hersenonderzoek wilde onderwerpen.

Uit het antwoord van de minister bleek dat aan dit geval juridisch niets meer te doen is. Inmiddels heeft de Sociale Verzekeringsraad de zaak in onderzoek genomen. Mocht prof. Muntenham tot de conclusie komen dat Cretier onrecht gedaan is dan kan de Raad op haar beslissing terug komen.

Wij noteren met genoegen dat aan de enkeling Cretier grote aandacht wordt besteed. Medici van naam, w.o. prof. Lindeboom van de Vrije Universiteit, hebben het voor hem opgenomen.

De vragen van prof. De Gaay Fortman leidden tot publicaties over het recht van de keurling, nu men de heer Cretier tot een bepaald onderzoek heeft willen dwingen op straffe van verlies van zijn sociale verzekeringsrechten.

De steen is aan het rollen en behalve de heer Cretier kunnen nog velen zich verheugen over het heilige huisje dat wellicht verpletterd wordt.

* * * Prof. Dijk 80 jaar

Dinsdag a.s. hoopt prof. Dijk 80 jaar te worden. Wij zullen niet proberen te schetsen hoeveel relaties de jubilaris met onze partij heeft en hoeveel sprekkers hij voor de zaak van de christe-

lijke politiek hield. Wie de jeugd wil animeren actief mee te werken, moet de ouderen niet vergeten, ook al staan zij niet meer in de voorste gelederen. Prof. Dijk heeft bijna de hele geschiedenis van onze partij meegemaakt. Hij had als jong predikant veel gesprekken met dr. Kuyper en had zelfs mede de leiding bij de begrafenisplechtigheid van "Abraham de Geweldige". Nu bereikt hij zelf de leeftijd van de zeer sterken na een leven van hard werken. Met die dubbele zegen willen wij hem van harte feliciteren. Tevens is dit een ongezochte gelegenheid om uitdrukking te geven aan onze sterke verbondenheid met deze voorman, die wij in ere houden.

Het lijkt er wel eens op alsof politici een goed deel van hun tijd verdoen met het tegenspreken of belachelijk maken van elkaars onnozele beweringen. Het proces is niet geotrooierd. Het gaat zo: 1) de een of ander doet de een of andere uitval naar een vermeende zwakke plek bij een tegenstander, 2) de immer behulpzame journalist zet het in z'n krant en 3) het slachtoffer grijpt de eerste de beste gelegenheid aan om een schop terug te geven. Zo vang je elkaar dan een vlieg af. Een politiek gezelschapsspel dat soms een heel seizoen voortmeiert naar aanleiding van een losse opmerking. De laatste spreker heeft altijd gelijk. Zijn geestverwante zaal gooit er een applausje tegenaan en weer zit elders iemand te spinzen op een volgende zet die een doodklap belooft te worden.

Het is een proces van meningsvorming, dat valt niet te ontkennen, maar de aardigheid is er vaak snel af. De hoog te schatten gewone burger kan de werkelijkheid achter de woordenswisseling niet controleren en daarom beoordeelt hij hoogstens de kwaliteit van de schimpscheuten. Wat dat betreft doet de politicus er goed aan niet te lang uit te leggen waarom hij het gelijk als altijd aan zijn zijde heeft; hij kan zich maar beter toeleggen op het effect van zijn kreten.

Op het ogenblik zijn er weer een paar van die kettingreacties in gang gezet. De werkloos geworden minister van binnenlandse zaken mr. Toxopeus heeft onlangs in Limburg gezegd dat de PvdA de heer Tans tot haar voorzitter heeft gekozen opdat deze roomse socialist te zijner tijd bij de verkiezingen als het spierinkje kan dienen waarmee men de kabeljouw wil vangen. Zo'n aantijging kan niet onweersproken blijven. Prompt hield de protestantse

socialist Franssen bij de installatie van Tans een beschouwelijk verhaal waarin hij de spieringtheorie van nul en generlei waarde bleek te achten. En — voegde hij eraan toe (zo blijft de politieke conversatie op gang) — ik ga er voorlopig maar van uit dat de uitlating van Toxopeus niet het officiële commentaar van de VVD is. Elk rechtgeaard liberaal moet immers als hij even nadenkt zo'n ontwikkeling toejuichen.

Daar zit je dan als je Toxopeus heet en je niet langer tot de rechtgeaarde liberalen gerekend wordt. Je begint je lijst met spreekbeurten te raadplegen om de zaak zo gauw mogelijk even recht te breien.

Een ander voorbeeld van zo'n slage-mij-sla-ik-jou-serie in wording is de zaak Vredeling-Biesheuvel alias de zaak Biesheuvel-Vredeling, ondertitel: de vermoorde onschuld.

U weet het misschien: de heer Vredeling van de PvdA is een van de Nederlandse Europeanen die in de eerste gelederen strijden voor de democratisering van de EEG (het geven van meer zeggenschap aan het Straatsburgse adviesparlement). Vredeling wil binnen de kortste keren met de Franse vader der vaderlanden de Gaulle in de clinch en hij vreest kennelijk dat er in Brussel hooguit compromissen gebakken zullen worden die niet met de Straatsburgse ambities stroken.

Minister Biesheuvel is ook voor democratisering van de EEG maar hij wil het zo mogelijk kalmpjes aan spelen want het gemeenschappelijk landbouwbeleid is er — onder meer — ook nog. Zodoende vermoedt Vredeling dat de ministers in Brussel de poot niet zo stijf zullen houden als hij wel zou willen. En nu heeft hij Biesheuvel — die voor hem kennelijk het kabinet vertegenwoordigt — op een persconferentie van zoiets als een gebrek aan democratische gezindheid beschul-

digd. Alsof het niets is. En Biesheuvel heeft het natuurlijk niet op zich laten zitten. De minister heeft zijn „goede vriend Vredeling” de volgende dag onmiddellijk lik op stuk gegeven. Had zijn goede vriend Vredeling hem niet in de Kamer met zijn povere en ondeugdelijk bewezen verwijten op het lijf kunnen vallen? En had hij in '63 bij zijn goede vriend Vredeling niet zoiets als een gevoel van nationale trots kunnen wekken? En, en, en... en zo zijn de goede vrienden dan in de ring. Uitgerekend over een zaak waar alle partijen van belang elkaar in dit land steeds innig kunnen vinden ontstaat aan de vooravond van de Brusselse ontmoetingen een reldeddelletje dat tegen de tijd dat u dit kunt lezen wel weer een onvermijdelijk gevolg gekregen zal hebben. Zo wordt het nooit vakantie.

Vorige week ging het in de Tweede Kamer opeens over de Kongo. Zomaar tussen een ordedebatje over de vraag hoe de behandeling van het omroepplan Cals in de Kamer wel of niet voorbereid moest worden en het buiten militaire dienstplicht stellen van „de derde broer” klonk er opeens iets door van de bloedige razernij die daar mensen bevangt en gevangen houdt. Er zijn dertien Nederlandse missionarissen vermoord, Nederlandse missionarissen — dat is iets dichterbij dan Belgische missionarissen en iets verder weg dan Nederlandse zendelingen in de merkwaardige geestesgesteldheid die ons het eerst naar het plaatselijk nieuws doet grijpen. De heer Aarden van de KVP stelde de vragen. Zijn de berichten juist? Was de regering bekend met...? Zo ja, wat heeft de regering gedaan om de moord op deze Nederlanders te voorkomen of te helpen voorkomen? Kan de regering mededelen? En wat doet de regering?

De regering wist niet zo gek veel en de regering kan nauwelijks iets doen, de regering vindt het ook heel erg en de regering hoopt er het beste van want hier is de regering machteloos.

In het door die machteloosheid wat onwezenlijke intermezzo in de vaderlandse politiek werden onze Belangrijke Binnenlandse Vraagstukken toch even een kopje kleiner gemaakt. En dat is dan meegenomen. P.

* * * In de zenuwen

Dat de heer Vredeling zich zorgen maakt over de democratische rechten, die aan het Europese parlement behoren te worden toegekend, is begrijpelijk. Het heeft niet alleen het recht maar ook de plicht om daarvoor op te komen. Maar de manier waarop dit geschiedt speelt een belangrijke rol. De goede methode is niet om een minister, die aan de vooravond van harde internationale onderhandelingen staat, al bij voorbaat te diskwalificeren. Wie dat toch doet, zoals de heer Vredeling zich dit ten aanzien van minister Biesheuvel permitteerde, verzwakt de zaak waarvoor hij staan wil en die ook de minister van harte toegeedaan is. De buitenwacht die dit incident gade sloeg zal echt niet de indruk hebben gekregen: „ging die Vredeling maar naar Brussel

in de plaats van Biesheuvel”. Integendeel, nu de heer Vredeling zich zo in de zenuwen gegooid heeft, dat hij al bij voorbaat zijn eigen mensen aanviel, kan men er zich slechts over verheugen dat niet hij verantwoordelijkheid in Brussel moet torsen. Mensen die al in paniek raken voordat de eigenlijke strijd begint, zijn voor de Brusselse uitputtingsgevechten te licht bevonden.

* * * Voorzichtig met vergelijkingen

Wanneer iemand dr. Colijn echt in de hoek wil drukken, dan is het een veelbelovende en veelgebruikte methode, dr. Kuyper tegen hem uit te spelen.

Zo heeft de heer Flex in Trouw ze eens weer een keer tegenover elkaar gesteld. Dr. Kuyper heeft in 1878 al kras

geschreven tegen de water- en luchtverontreiniging. Niet de verontreiniging door de industrie, maar wel vanwege de vervuilde straten en erven. (Er waren toen nog veel mestvaalten in de stad en de toiletten waren vaak uiterst primitief.)

Dr. Colijn heeft in Saevis Tranquillus in Undis met voldoening geconstateerd, dat de overheid hier veel had verbeterd, al bleef er voor de hygiënisten nog wel iets te wensen over.

Ziet u, dr. Kuyper is radicaal, dr. Colijn is al bijna welvoldaan. De eerste is dominee, de tweede koopman. De dominee is te verkiezen boven de koopman, althans in dit geval.

Bij deze beschouwing past een korte kanttekening.

Het is nl. met Saevis Tranquillus in Undis een merkwaardig geval. Het boek is grotendeels een bundeling van artikelen in De Standaard ter toelichting van het Program van Beginselen. Het is verschenen als boek onder de naam van dr. Colijn. Maar iedereen weet, dat er grote gedeelten in staan, waarvan hij geen letter heeft geschreven. Hij trok er deskundige medewerkers voor aan. Vrijwel alles, wat er op sociaal gebied in staat, werd geschreven door de heer C. Smeenk, de man van de sociale beweging, de man van Patrimonium.

Het is vrijwel zeker, dat ook het door Trouw geciteerde gedeelte uit „Saevis” van de hand is van de heer Smeenk.

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder

„MEKA”

Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

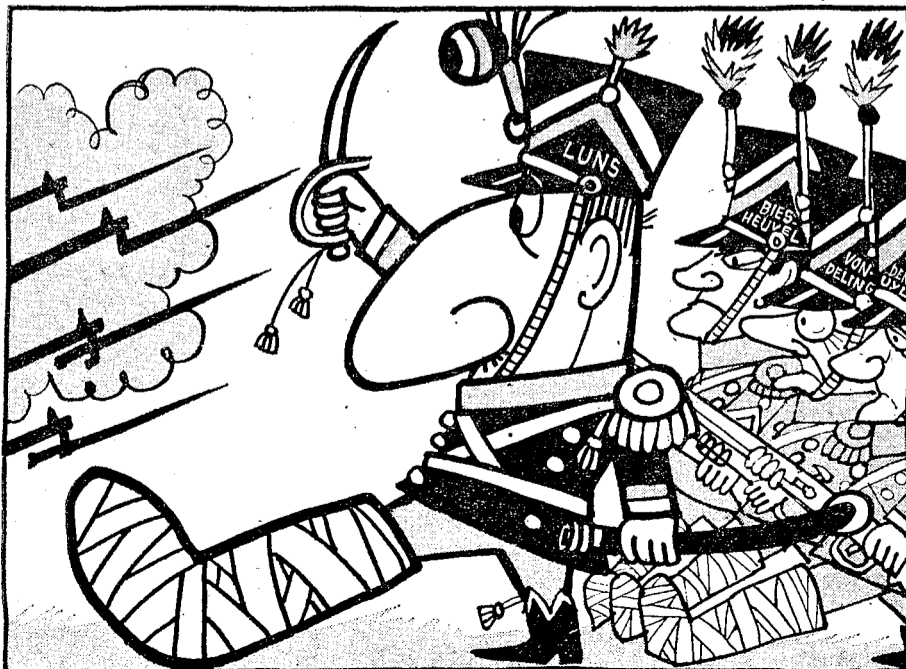
Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

QUATRE BRAS (1815 - 16 juni - 1965)

„We houden het been stijf, mannen!” (Uit de Volkskrant)

Kies vandaag zekerheid voor morgen.

Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vast koopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort, Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Om de oude stad Delft verrijst een zoom van nieuwe wijken. Eén van de problemen waarmee men hier te maken heeft is de botsing met het Zuidhollandse kassengebied.

Een

jonge

kiezer

over:

RUIMTE OM TE LEVEN

LEVEN is o.a. wonen, werken, ontspannen

Hiervoor is ruimte nodig, ruimte om woningen te bouwen, om industrieën te vestigen, kantoren te stichten, landerijen te hebben, voor sport en spel, voor recreatie te water en te land, voor bossen en stranden, meren en parken, voor schouwburg en bioscoop, voor verkeerswegen, winkels, scholen, kerken, overheidsinstellingen enz.

Afwegen

Ruimte is nodig — vroeger en nu.

Vroeger moet het voorgekomen zijn, dat wanneer in Amsterdam een gegadigde voor een bouwvergunning op het stadhuis verscheen, een ambtenaar de stadskaart tevoorschijn haalde en, in het bijzijn van de aanvrager, de vereiste nieuwe straten bijtekende (wat een tijd!).

Nu spreken we van ruimtelijke ordening als afzonderlijke tak van bestuurszorg. De belangen van volkshuisvesting, recreatie, industrie, landbouw, verkeer, defensie, natuurbescherming, enz. vragen om een stukje van onze bodem; alle samen vragen ze meer grond dan er is, al deze belangen hangen ook samen. Zo ontstaat het moderne begrip "ruimtelijke ordening": onderlinge afweging en coördinatie van de verschillende belangen voor welke behartiging gebruik van de bodem moet worden gemaakt.

Daarmee is de ruimtelijke ordening inderdaad een bestuurlijk, een politiek probleem geworden. Elke anti-revolutionair herkent het typische van de overheidstaak, nl. het op evenwichtige wijze tegen elkaar afwegen van alle genoemde belangen, d.w.z. het doen van recht.

Leefbaarheid

Wij hebben hier dus te maken met een overheids-taak pur sang. Het is belangrijk dat in onze partij te stellen, met name als jonge kiezer. Want het oog hebben voor en het op deskundige wijze vervullen van die taak beslissen mede over de leefbaarheid van ons land in de toekomst.

Nu is het onmogelijk hier in enkele woorden aan te geven hoe het met de ordening van de ruimte moet, hoe alle belangen in de onderlinge afweging moeten worden gewaardeerd.

Een centrale richtlijn is wel, dat het overheidsbeleid zich zal moeten richten op de rechtmatige tegenwoordige en toekomstige ontplooiing van het menselijk samenleven in alle landsdelen. Hier rijst voor ons op het vraagstuk van de ongelijkmatigheid in onze bevolkingsspreiding ($\pm 50\%$ van de bevolking woont op $\pm 20\%$ van het grondgebied, dat wij aanduiden als Randstad-Holland). Op dit probleem is een visie op landelijk niveau nodig. Op landelijk niveau is ook nodig een verkeersplanning van allure.

Het verdient voorts in het algemeen aanbeveling nieuwe woonwijken te laten groeien in aansluiting op reeds bestaande woonkernen in plaats van het "uit het niet" doen verrijzen van satellietsteden.

Plaatselijk

Op plaatselijk niveau is een stedenbouwkundige opzet van nieuwe woonwijken gewenst, waarin het wonen en werken goed op elkaar afgestemd zijn en in veel opzichten gescheiden (geen grote bedrijven in of nabij woonwijken). Het wonen zal zoveel mogelijk van het drukke verkeer gescheiden moeten zijn. Er moet voldoende ruimte zijn voor scholen, kerken, winkels en andere bijzondere gebouwen. Er moet ruimte zijn voor de kinderen, voor dicht-bij-huisrecreatie, sportvelden, woonparken, openbaar groen. De bebouwingdichtheid moet niet te groot zijn; de

verhouding hoogbouw-laagbouw moet verantwoord zijn, enz., enz.

Uiteraard betekent ruimtelijke ordening niet alleen het maken van plannen; deze plannen moeten ook planmatig worden uitgevoerd. Het gaat hier in vele gevallen om de voorziening in collectieve behoeften (verkeerswegen, recreatieplannen e.d.), die veel geld kosten. De ervaring leert dat deze zaken een zware last op de budgetten van de overheid leggen. We zullen de bereidheid moeten hebben voor deze collectieve behoeftenbevrediging af te zien van bestedingen in de particuliere sector. Omdat het hier in vele gevallen om toekomstige behoeften gaat, die nu eenmaal niet zo sterk aanspreken als tegenwoordige behoeften, is er politieke moed voor nodig hiervoor toch het pleit te voeren. Van onze A.R. Partij mag krachtens haar roeping deze moed worden verwacht.

Centraal

Het zien van het probleem van de ruimtelijke ordening als één van de centrale politieke vraagstukken van deze tijd begint veld te winnen bij de overheid en bij de politieke partijen. Het is naar de mening van onze partij-voorzitter dr. W. P. Berghuis — en het is een uitspraak waarop jonge kiezers hebben gewacht — een punt dat het zelfs waard is kabinetten over te laten struikelen.

Maar of het in de geledingen van onze partij zo wordt beleefd is toch wel aan twijfel onderhevig. Het probleem heeft voor nog te veel anti-revolutionairen — ook vertegenwoordigers in Staten en raden — onvoldoende handvat in principiële en praktische zin.

Principieel: de gedachte aan ordening door de overheid vereist bij ons een sterke en duidelijke motivering en dat is goed. Maar al te vaak is het echter nodig een negatieve instelling ten opzichte van de overheid te overwinnen, wat teveel tijd en overmatige energie eist. Dit heeft iets te maken met de koers van onze partij en de bocht waarin wij zitten.

Het van ghe Deid l noom - het ure van f er partadeer nood co breerhe

Dileme we de 1 natiomt voer op 1 ruimorde steld en s telijmm burgtst zal se be gemen z afweete Hean (van e a. werknno bele te z de dengen an. De Part aang (c eldir volke or h bleedit hope wal mate En Jonz daar phaa niet en l volke en l tratie birmi

Fractievoorzitter Roolvink:

„Wie de zwakke verdrukt, komt aan de A.R.P.”

WE hadden 't van te voren afgesproken en daarom was er in de middagpauze tijdens het laatste Partij Convent even gelegenheid de heer Roolvink, onze nieuwe voorzitter van de Tweede Kamerfractie een paar vragen te stellen. We zaten in een hoekje van de zaal in „Suisse” te Zwolle. Een fotograaf wilde kennelijk een recente foto van de nieuwe voorzitter, maar sprak de heer Roolvink nog aan met Excellentie, wat snel gecorrigeerd werd.

Vraag: U hebt carrière gemaakt. Vond u de overgang van Staatssecretaris van Sociale Zaken naar lid van de Tweede Kamer groot?

De heer Roolvink: Als Staatssecretaris van Sociale Zaken had ik een bestuurlijke taak en als Kamerlid heb ik een controlerende functie.

In de tweede plaats is het in Nederland een goed gebruik als oud-Minister of oud-Staatssecretaris en Kamerlid geworden, in het Parlement enige tijd te zwijgen. Ik heb tien maanden niets gezegd. Je bent veroordeeld tot immobiliteit.

Overigens kwam ik "terecht" in een prettig politiek gezelschap.

Vraag: Vond u het (hoe moet ik 't zeggen) een vorm van degradatie om van achter de regeringstafel in het "bankje" te komen?

De heer Roolvink: Nee, zeer beslist niet. Het is heel belangrijk dat die overgang gemaakt wordt. Voor de persoon zelf en voor de Kamer als geheel. De waarde van de Kamer neemt er door toe, al denk ik daarbij natuurlijk niet aan mezelf.

Vraag: En de overgang van "gewoon" Kamerlid naar fractievoorzitter?

De heer Roolvink: Hier moet ik voorzichtig zijn, omdat ik nog te weinig ervaring heb. Als gewoon Kamerlid specialiseer je je op onderdelen en richt je daar de meeste aandacht op. Nu bepaal je je tot de algemene politieke lijn. Dat kost ontzaglijk veel tijd, want er is moeilijk een voorstelling te maken van de papierlawine, waaronder je bedolven dreigt te worden. En je moet lezen om op de hoogte te blijven...

Vraag: Wat stelt u zich als voorzitter van de fractie voor te doen en niet te doen?

De heer Roolvink: De teamgeest in onze fractie zoveel mogelijk te bevorderen. We weten ons aan elkaar verbonden door persoonlijke vriendschap. Ik heb het vaste voornemen alle zaken open en eerlijk in de fractie te bespreken (zie ook hieronder).

Vraag: U hebt de naam geen groot vriend te zijn van de socialist. Als dat waar is: Waarom?

Vindt u 't dan niet bezwaarlijk als fractievoorzitter van een regeringspartij op te treden nu de Partij van de Arbeid eveneens in het kabinet vertegenwoordigd is?

De heer Roolvink: U moet 't om draaien! Vele socialist vinden mij geen vriend van hen. Een en ander dateert uit de eerste jaren van mijn Staatssecretariatschap. Toen werden mij allerlei discussies opgedrongen. Denkt u maar aan de omstrede loonpolitiek. Ik ben de socialist open tegemoet getreden, ook als de discussie opzettelijk werd uitgelokt. Daarbij komt dat allerlei kwesties zijn opgeschroefd en een bepaald beeld (image, in dit geval dus anti-socialistisch te zijn) al gauw

heid. Daarover bestaat geen verschil van gevoelen. We onderschrijven allemaal van harte het Program van Actie, van welke "vleugel" we eventueel ook mogen zijn. Dan past niet de benaming links-rechts. Nogmaals: we voeren als anti-revolutionairen een gerechtigheids-politiek, dat wil zeggen, het zwakke beschermen, wie de zwakken ook mogen zijn. Arbeiders, boeren, middenstanders enz.

Wie de zwakke verdrukt, komt aan de A.R.P.

Vraag: Vindt u dat een fractievoorzitter de grootst gemene deler van het A.R. standpunt moet formuleren of mag hij ook eigen inzichten naar voren brengen, eventueel stokpaardjes berijden?

De heer Roolvink: Hij mag alles. Maar als hij dat doet, handelt hij niet verstandig. Ik ben geen fractievoorzitter om eigen hobbys uit te leven. Als u zegt, de grootst gemene deler, dan kan dat vlak klinken. Het is nu juist de kunst, en dat moet je leren, om 't niet vlak en vervelend te laten zijn. 't Moet de mensen aanspreken.

Vraag: U zult toch als dat nodig is, duidelijk moeten kiezen. Misschien wel

- + Onder socialisten vele persoonlijke vrienden
- + Ik laat mij voor geen enkel karretje spannen

wordt opgedrongen. Maar wist u dat ik onder socialisten vele persoonlijke vrienden heb?

Vraag: De zgn. (vroegere) Veront-rusten hebben wel eens geprobeerd u voor een of ander karretje te spannen. Wie de laatste tijd niet helemaal buiten politiek Jeruzalem heeft verkeerd, weet dat zulks onlangs opnieuw is gebeurd. Wat denkt u daarvan?

De heer Roolvink: Ik laat mij voor geen enkel karretje spannen. Als dat toch geprobeerd wordt wijs ik het af. Op bijzonderheden in uw vraag ga ik liever niet in.

Duidelijk moet zijn, dat ik mij bij mijn optreden als voorzitter van de fractie in dit opzicht nergens van hoofde los te maken, omdat ik geen relaties heb, in welke richting ook. Ik peins er ook voor de toekomst niet over. Ik ben er voor de hele partij.

Vraag: Wilt u nog eens duidelijk zeggen of u vindt dat de A.R.P. sociaal links opgesteld moet staan en zo ja: hoe?

De heer Roolvink: Ik verwerp deze probleemstelling. Misschien gaat 't op voor het buitenland, maar in Nederland liggen de zaken anders.

Trouwens, ik heb er ook geen behoefte aan, omdat die begrippen verwarring kunnen wekken. De heer Berghuis heeft het vandaag op het Partij Convent (nl. dat van 22 mei, in 't V.) duidelijker gesteld toen hij zei met de term "sociaal-links" de sociale gerichtheid van onze partij te willen accentueren. Dat heeft hij dus bedoeld en daar is iedereen het roerend mee eens. Ik wil daar nog dit aan toevoegen. De anti-revolutionaire partij voert een politiek van gerechtig-

eens een ander standpunt innemen dan uw fractieleden of partijgenoten?

De heer Roolvink: Ja zeker zal ik partij kiezen. Er zitten evenwel aan een zaak vele facetten, die tegen elkaar afgewogen moeten worden. De uiteindelijke beslissing moet als het even kan een grootst gemene deler zijn van de meningen in de fractie.

Blijkt dat niet mogelijk, dan moeten er maar enkele fractieleden uit de boot vallen. Liever niet, maar dat "vallen" nog liever dan een water- en broodverhaal.

(Interviewer dacht: sprak onze Abram Kuypers niet: „bij de melk- en waterkaraf en de chocoladeketel kweekt men geen geslacht van kloeke Calvinisten". Hij geeft toe dat deze woorden wel onder ietwat andere omstandigheden geschreven werden. In de Heraut!)

Eensgezind optrekken; het is uiteraard mijn taak daar leiding aan te geven. We moeten het anders-stemmen van een enkeling ook weer niet gaan dramatiseren.

Vraag: Hoe is de verhouding momenteel tussen de Anti-Revolutionairen en de Christelijk-Historischen. Ontloopt u bijvoorbeeld de heer Beernink of hij u?

De heer Roolvink: Goed, hij kruipt soms wel eens bij mij in het bankje (in de Kamer!). En wat ik zeer gewaardeerd heb is, dat hij mij kwam feliciteren met het voorzitterschap van de

• Vervolg op pag. 6

Overspannen Zenuwen
Mijnhardt's Zenuwtabletten

VEN

Het probleem eist een belangrijke mate van helderheid en praktisch inzicht.

De lid kabinetten te doen vallen op dit punt op — op straffe van kortsluitingen als sturen — tot een diepgaander vorming en voorlichting van de leden van onze kadercursus ruimtelijke ordening lijkt het complement voor het tot mogelijk verheffen van dit probleem.

Gemeenten

De meer nu onder de werking van de nieuwe ruimtelijke ordening weliswaar een gemeentelijk beleid zal moeten worden gevormd op provinciaal niveau programma's van ruimtelijke ordening zullen moeten worden vastgesteld en slotte alles zal draaien om de gemeentelijke inrichtingsplannen. Slechts deze zullen de gemeentestreeks binden. Op gemeentelijk vlak zal de belangenstrijd worden gevoerd en de gemeenten zullen tot een rechtvaardige belangenverhouding moeten komen.

Het is de overtuiging en de deskundigheid van de a.r. raadsleden afhankelijk of er van een democratische controle op het ruimtelijke beleid zal zijn dan wel of het bestuur en/of de gemeenten in wezen ongecontroleerd de beslissingen nemen. De Partij heeft reeds belangrijk materiaal (o.a. rapport „De ongelijkmatige bestuursvoering in Nederland als politiek probleem" en het bepalen van het beleid. Het is te verwachten dat in de komende jaren in toenemende mate de aandacht zal zijn.

De A.R. Staten- en raadsleden het zich van de jonge kiezers voor gezegd houden dat het belang van de gemeenten is die ons bedaard koelbloedig en heeft maar eerder gebrek aan concentratie en kracht.

Mooie bruining
en bescherming
Pigmaderm f2.95

Vraaggesprek met B. Roolvink

• Vervolg van pag. 5

fractie. Dat is wel gewoonte, maar ik stelde het juist nu dubbel op prijs.

(Interviewer: wat ik zelf plezierig vond, was dat vorige week op het N.E.I.-congres in Scheveningen bij de opening aan een tafel, die van de voorzitter prof. Van Niftrik, broederlijk bijeen zaten, onze secretaris, de heer Van der Sluis en de heer Beernink. De laatste trok alleen nog iets harder aan zijn si-gaar dan we van hem gewend zijn.)

Vraag: De heer Van Putten heeft in "Op Wiek" een artikel geschreven onder de titel: Roolvink's moeilijke positie. Wat vindt u van dat artikel?

(Voor goed begrip geef ik een korte samenvatting. In 't V.)

Drs Van Putten begint met een historisch overzichtje. Hij stelt o.a. dat de heer Roolvink, die snel een gezien man werd in de partij toch het lijsttrekkerschap met de heren Smallegenbroek en Biesheuvel moest delen in 1963, omdat de heer R. geen parlementaire ervaring had. Hij bleef goed liggen in de partij, totdat velen bij de jongste kabinet-crisis bang waren dat de heer Roolvink toch niet de juiste man was voor het fractievoorzitterschap, omdat hij een kabinet met socialisten ongaarne zag. Hij werd 't toch en wel zonder stemming. In dit blad schreef hoofdredacteur Algra een gelukwens, maar de nieuwe fractievoorzitter kreeg in hetzelfde artikel heel duidelijk te horen, dat een fractievoorzitter niet iemand is, die op eigen houtje, los van zijn fractie, mag handelen. Zo wijst men in onze kring mensen terecht, aldus Van Putten.

Dan volgt een situatie-tekening tijdens de Algemene Beschouwingen, waarbij o.a. minister Biesheuvel bij interruptie de heer R. tegen drs. Nederhorst van de P.v.d.A. moest verdedigen: "De heer Roolvink heeft gezegd dat hij het kabinet een goed hart toedraagt". Wilde minister Biesheuvel de heer R. de kans ontnemen om het tegendeel te vertellen?, zo vraagt Van Putten zich af. Het had er alle schijn van. Onze fractievoorzitter verdedigde later zelf zijn houding door te wijzen op het bekende gezegde: "Hij is mijn vriend die

mij mijn feiten toont". Men heeft het in Nederlandse Gedachten kunnen lezen.

Tenslotte zegt Van Putten nog het een en ander over de toekomst; dat wij duidelijk moeten zijn, dat wij een conceptie, een duidelijk toekomstbeeld moeten hebben. De kiezers van 1967 moeten weten wat zij aan ons hebben.

Tot zover een zeer summier en daardoor onvolledig overzicht van het bijzonder instructieve artikel van drs. Van Putten.)

De heer Roolvink: Ja, ik heb het gelezen. Ik vind het een knap verhaal. Hij kent de verhoudingen goed en weet waarover hij schrijft. Het artikel blijft

uiteraard voor verantwoording van de heer Van Putten.

Vraag: Wilt u zelf nog iets toevoegen aan dit gesprek?

De heer Roolvink: We hadden 't d'r net over de socialisten en mijn verhouding tot de P.v.d.A.-ers. Wist u dat ik indertijd met steun van de socialisten voorzitter ben geworden van de fabriekskern (de voorloper van de ondernemersraad). Door hen o.a. wist ik mij gesteund in de vuurlinie.

Later was ik vaak het mikpunt en je hebt snel een bepaalde naam. Ik heb nog steeds persoonlijke vrienden in het socialistische kamp.

En u weet 't: ideologisch staan we even ver van de P.v.d.A. als van de V.V.D. We zijn onszelf.

W. IN 'T VELD

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in Anjerstekken, Freesiaknollen

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

ROIV KOGELLAGERS

VAN DER SPEK

Wolphaertsbocht 214

ROTTERDAM

Telefoon 27 97 55

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

"ANIMO" koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering

Apparatenfabriek L. Scheepstra AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W. Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W. Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043. Telegr.: HABAG.

Import - Export

tijdelijk met 1 JAARGETUDE **SPELDE**
Uit serie van 4
Bij tube van f.1.-

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

Z drukkerij zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Verolme United Shipyards

ROTTERDAM - HOLLAND

Telefoon 16 25 00

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVENLAND" N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van beton-, grond-, water- en wegenbouwkundige werken

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) — TEL. (01189) 297-343-341

BOUWBEDRIJF

TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15, Koudum

Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

HYDRAULISCHE PERSEN

IN ALLE UITVOERINCEN

Circa 400 in Nederland geplaatst

HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU

T. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

Vraagt verhuisfolders of emigrantenfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF

RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

„MIEDEMA" landbouwwagens

„MIETRA" transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241*

Claeys - MAAIDORSERS

Bamfords - OPRAAPPERSEN

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48

Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute"

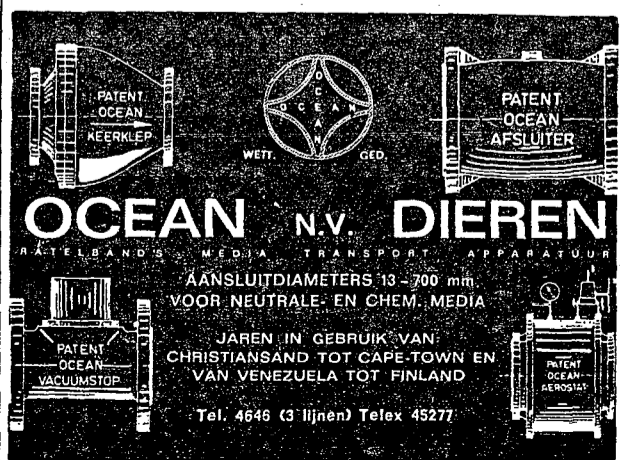
Telexnummer: 53073

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

In memoriam

M. KNOL

OP 72-jarige leeftijd ging nog onverwacht van ons heen de heer M. Knol te Sneek. Hij was reeds enige maanden ziek en wij wisten, dat zijn kwaal menselijkerwijs gesproken, ongeneeslijk was. Maar br. Knol bleef tot het laatst toe optimistisch. Toen het moderamen van het Provinciale Comité ruim een week geleden vergaderde was er een brief van hem ter tafel, waarin hij ons een goede vergadering toewenste en tevens de hoop uitsprak, dat hij een volgende keer weer aanwezig kon zijn. Toch betekende dit niet, dat hij niet bereid was om te sterven. Op zijn ziekbed heeft hij daarvan tegenover schrijver dezes getuigd en in zijn hart leefde het vertrouwen, "dat alles hier mij nader brengt tot U". Vrijdagmorgen, 11 juni, kwam plotseling het einde en was hij bij Hem, Die hij zo gaarne diende.

Op allerlei terrein was br. Knol werkzaam: hij was questor van de classis Sneek en van de Particuliere Synode van Friesland-Zuid van de Geref. Kerken. Van de oprichting af tot voor enkele maanden was hij penningmeester van het Chr. Lyceum in Sneek. Maar de politiek had misschien nog zijn grootste liefde. Hoe graag vertelde hij, dat hij als 9-jarige knaap met zijn vader mee geweest was om Duymaer van Twist te horen. In de bezettingsjaren was hij een van de illegale contacten, die een deel van Zuid-Friesland voor zijn rekening nam.

Plaatselijk, provinciaal en landelijk had hij een groot aandeel in de arbeid van de A.R.P.: voorzitter van de K.V. Sneek, penningmeester van het Prov. Comité, lid van het bestuur van de A.R.P.C., lid van het bestuur van de Dr. Kuypersichting, van het Algemeen Or-

ganisatie-Comité, secundus-lid van het C.C. en zo zou er misschien nog wel meer te noemen zijn. Op het gebied van kerk, school en de partij was hij vooral de man "van de penningen". Met grote ijver en accuratesse beheerde hij de fi-

nanciën. Hoe kon hij toornen als kiesverenigingen traag waren in het betalen. Een rentmeester en dan een getrouwe rentmeester was hij bovenal.

Zijn levensbeschouwing was belijnd en van al wat vaag was, had hij een afkeer. Een Calvinist in hart en nieren, opgevoed bij Kuypers!

En wat belangrijker was: hij leefde uit het geloof en zijn ijver op velerlei terrein kwam voort uit zijn liefde voor zijn Meester. De A.R.P. in Friesland heeft een groot verlies geleden, maar het is ons een troost, dat hij voor veel lijden is gespaard en dat hij wist in Wie hij geloofde. Toen hij voor het laatst aan het avondmaal deelnam, zong hij nog zo uit volle borst (en zingen kon hij!): Gij hebt mijn ziel beveiligd voor de dood...

Mevrouw Knol, haar dochter en de familie putten troost en kracht uit de wetenschap, dat de dood hem een door-gang was tot het eeuwige leven.

Namens het Provinciaal Comité van Friesland,
A. Algra, voorzitter.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

DR. KUYPERSTRAAT 3 — 'S-GRAVENHAGE

Voor de abonnementenadministratie van het weekblad „Nederlandse Gedachten” wordt wegens huwelijk van tegenwoordige medewerkster, gevraagd

EEN ADMINISTRATIEVE MEDEWERKSTER

Tot haar werkzaamheden behoren:

- het gereedmaken van nota's
- het boeken van betalingen
- het verwerken van mutaties
- het voeren van correspondentie

Mulo-opleiding gewenst, en een goede accuratesse noodzakelijk. Leeftijd tot 25 jaar.

Geboden wordt een zelfstandige functie op een kleine afdeling, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Vijfdaagse werkweek, salaris volgens rijksregeling overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring. Sollicitaties worden gaarne ingewacht bij het secretariaat, eventueel telefonisch onder nummer 070-631023.

* * * Naar de 4000

Sinds het Partij Convent op 22 mei is het resultaat van de ledenwerfactie alweer met ruim 200 aanmeldingen verbeterd. Dit is een bewijs dat de zomermaanden voor ledenwerving niet ongeschikt zijn. Dit betekent een ontwikkeling die wij toejuichen... nl. dat ons kader de kansen grijpt, die er zijn. Het betere weer en het langere daglicht bieden een goede gelegenheid om eens even bij iemand aan te wippen en over de christelijke politiek te praten. Vroeger maakte men daarvoor lange winter-visites. Die waren best een koude rit over soms slecht begaanbare wegen waard. Tegenwoordig doen velen het wat vlotter (soms blijkt een lang gesprek nodig!) en voor deze korte zoekjes leent ook dit jaargetijde zich bijzonder goed. De wandeling of korte rit en het goede resultaat daarvan brengen ook de ledenwerfers echte zonnevreugde. Hun gezamenlijke oogst prijkt als een prachtig boeket nieuwe leden op ons bureau. Wij zijn nu in de buurt van de 4.000 nieuwe leden. Dat gaat goed. Laten het vóór september 5.000 gewonnen A.R.-leden zijn.

♦ Leden werven

Mijne Heren,

Het artikel "A.R. politieke kleinoden" in uw nummer van heden (ter informatie van de lezers van A.R. Post, schreef Widedit artikel in zijn wekelijkse bijdrage op de "AchteR Pagina" van Nederlandse Gedachten. Red. N.G.), geeft mij aanleiding u het volgende over "le-

den werven" te schrijven.

Toen de actie "weezien" begon hadden de bestuursleden van Zaandam "west" niet veel tijd om er iets aan te doen omdat wij met andere interne acties bezig waren.

Op een bestuursvergadering rijpte het plan om aan de hand van de ledenlijst een vijftal propagandisten te werven. Daartoe ging een aantal bestuursleden op bezoek.

Resultaat vijf vrijwilligers. Wij besloten toen om evenals Zaandam Oost, deze vijf, 3 adressen per maand te laten bezoeken — "Oost" deed dit reeds veel eerder en met succes! — gedurende 10 maanden van het jaar. Als ze aan het eind van de maand geen bericht sturen, gaat ondergetekende erop af. Ieder van hen verplicht zich om het vouwblad "Weezien" plus een speciale propaganda-circulaire van de kiesvereniging enkele dagen van te voren te bezorgen.

Wij zijn eenmaal bij elkaar geweest om de ervaringen uit te wisselen en de "nazorg" met speciale lectuur vast te stellen.

De uitkomsten zijn boven elke verwachting. Sinds september vorig jaar tot eind mei 42 nieuwe leden.

Wij hopen door te gaan tot alle beschikbare propaganda-adressen bezocht zijn, om daarna zorgvuldig aan de nieuw ingekomen, de jonggehuiden en... de jonge kiezers (21 en 22 jaar) verder te werken.

Hopend met deze mededelingen u en anderen gediend te hebben,

met vriendelijke groeten,

Ads. Bouman,

voorzitter "west".

Parkstraat 44, Zaandam

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

Thedemastraat 9.

Tel. 2226

Industrieweg 2

Tel. 2744

VALIANT

SIMCA SCANIA VABIS DODGE

"Bonte Hoek"

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

**Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik**

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %. Spaarrente leden 3 1/4 %. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheeken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen
Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359

Speciale fabriek van alle soorten Reis- en Boodschap-pentassen, Kindertassen, Actetassen, School-etui's, Scheer-etui's, Toilet-etui's, etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTER-ZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE.

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

NOORD-OOST POLDER

LOONBEDRIJF

MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

BALLAST OVERBOORD

ten behoeve
van de
kleine zelfstandige

EEN grote groep Nederlanders voelt zich bedreigd. Het is onmiskenbaar niet zozeer de werknemer die voor zijn bestaansmogelijkheden beducht is. Het is de kleine zelfstandige, de zwakkere middenstander dus. Dat alles is te begrijpen.

Ondanks de welvaart grijpt de angst hem naar de keel. Want juist die welvaart versnelt het tempo van het leven. En dat tempo stelt op zijn beurt weer hoge eisen om mee te kunnen blijven doen. Daaruit moeten ook de vele fusies verklaard worden.

Banken sluiten zich aaneen. Zij worden mammoetondernemingen, die hun klanten niet meer naar de ogen behoeven te zien, maar hun de wet kunnen stellen.

Verzekeringsmaatschappijen vinden elkaar en gaan gezamenlijk verder als een nog groter concern.

Deze week hebben we weer in de krant kunnen lezen over twee meelfabrieken die een fusie aangaan. Zullen wij de prijs van die eenheid straks in de kosten van ons dagelijks broodje terugvinden?

Wat doet de kleine man temidden van de steeds toenemende machtsconcentratie rondom hem? Hij maakt zich bezorgd en terecht. De kleine man krijgt argwaan.

Hij begint te geloven dat men het op hem gemunt heeft. Dat blijkt mij steeds weer uit brieven, die ik ontvang. Zijn achterdocht beperkt zich niet slechts tot de ondernemingen, die hij maar steeds ziet uitdijen, die hem boven het hoofd groeien.

De verdenking, die de kleine middenstander koestert, begint zich ook te richten tegen de staat en tegen de politieke partijen die het beleid van de overheid beïnvloeden. Die ontwikkeling is merkbaar.

De symptomen van deze onrust werden kenbaar in de uitslag van de Rijnmondverkiezingen waar de Boerenpartij won.

Zij behaalde de grootste winst in de stad Rotterdam waar geen boeren wonen. Toch hebben heel veel Rotterdamers hun stem aan Koekoe gegeven. Uit protest en als een reactie op de ontwikkelingen die zij vrezen.

VREES

Men kan proberen tegen deze vrees in te gaan met een keur van logische argumenten. Men kan betogen dat de kleine man dan toch maar gebaat is bij een sterk verhoogde A.O.W.-uitkering.

Maar degene die nog geen 65 jaar is zal antwoorden dat hij de 12% premie voor de sociale zegeningen nu niet op kan brengen.

Men kan er op wijzen dat de agrariër al profiteren kan van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds, dat hem in staat stelt op een zeer aantrekkelijke manier zijn bedrijf te beëindigen. De toevoeging dat ditzelfde binnenkort ook voor de kleine middenstander mogelijk zal zijn, zal velen slechts de schouders doen ophalen. Wij realiseren ons dit hoezeer we het totstandkomen van dat fonds nodig achten.

Vrees verdrijft men niet met argumenten!

Het moderamen van de A.R. Partij in Friesland geeft met diepe ontroering kennis van het plotseling overlijden van zijn penningmeester, de Heer

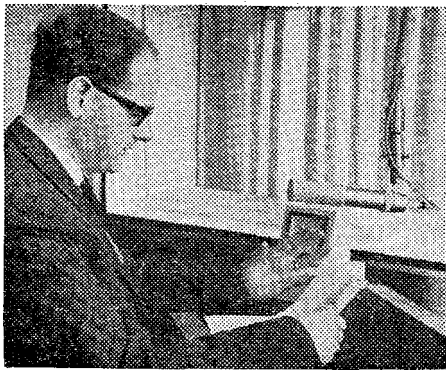
M. Knol

Het moderamen gedenkt met dankbaarheid zijn grote trouw aan en liefde voor de partij, die hij zoveel jaren in verschillende functies dienste. Dat hij wist, "dat alles hier mij nader brengt tot U", zij Mevrouw Knol en de familie tot een rijke troost.

Leeuwarden A. ALGRA, voorzitter
Droogham U. WIND, secr.
Leeuwarden A. M. BANGMA-VAN ES
Harlingen A. DE GEUS
Drachten A. DE GOEDE
Dokkum L. DIJKMA, adj. secr.

11 juni 1965

Radiocauserie gehouden door Mr. W. R. van der Sluis,

secretaris A.R. Partij,
op donderdag 17 juni j.l.

Maar vrees is ook een slechte raadgeefster...

Dat bleek bij de jongste verkiezingsuitslagen.

SUGGESTIES GEVRAAGD

Er is weinig te doen met mensen, die in een angsttoestand leven. Die angst moeten zij eerst kwijt voordat zij meer inzicht krijgen in de werkelijke situatie. Sommige brieven worden voor 95% met bange voorspellingen en verwijten gevuld en voor 5% met suggesties wat gedaan zou kunnen worden. Die percentages moeten in het belang van de kleine zelfstandigen worden omgekeerd. Het is ook voor een politieke partij bijzonder moeilijk om van één punt uit te kunnen waarnemen waar bepaalde regelingen onheil aanrichten en incidenteel onrecht in de hand werken.

Daarom vraag ik met aandrang aan de mensen die dagelijks in deze moeilijke situaties verkeren ons suggesties te doen die tot verbetering kunnen leiden.

Want de huidige situatie is er niet een waarin de kleine man economisch willens en wetens wordt afgeslacht.

Wie nog enig zicht op de samenleving heeft, die zal toch toegeven dat de middenstand zoal niet de ruggegraat, dan toch zeker één van de pijlers is waarop het maatschappelijk leven rust.

Hoe goed de werknemer het ook heeft, tegenover de echte kapitaalbezitter zal hij steeds een "armoedzaaier" blijven.

Indien de maatschappij uit slechts die twee groepen zou bestaan, is het evenwicht zoek. Dat evenwicht komt

tot stand en blijft behouden dank zij de gelukkig nog zeer brede laag van zelfstandige kleine ondernemers.

Misschien krijgen zij in de efficiëncy-berekeningen van technocraten weinig waardering. Wellicht is het in economisch opzicht een groep die — althans op papier! — niet zo goed in sommige moderne theorieën past. Maar wij zijn ervan overtuigd dat voor een stabiele bevolkingsopbouw de middenstand van enorme betekenis is.

En evenzeer in politiek opzicht. Dat bewijzen de onrust en de staatsgrepen in landen waar zo goed als geen middenklasse voorkomt.

HARDE WAARHEID

Waar het ons om gaat is dit. De kleine ondernemer moet zijn plaats in onze samenleving kunnen behouden. Daarop moet het beleid gericht zijn.

Daarbij willen wij de mensen niet naar de mond praten. Daarmee wordt geen onrust weggenomen.

De harde waarheid is dat er een concentratie-ontwikkeling in het leven valt waar te nemen. Die houdt geen halt bij kerkelijke grenzen. Die ontwikkeling naar grotere eenheden vindt ook plaats in het leven van handel, ambacht en landbouw.

Die concentratie wordt niet door de overheid in het leven geroepen. Het is een verschijnsel, dat de overheid ook verrast en voor grote problemen stelt.

Wij moeten evenwel goed begrijpen, dat een overheid, die het kleine wil beschermen door samenvoegingen, fusies, te verbieden, het gehele bedrijfsleven aan banden moet leggen. Dat wordt een dirigisme en een bureaucratie waar geen eind aan zou komen. Dat wil niemand, ook de middenstander zelf niet.

Zijn verwijt is immers juist dat de overheid hem de handen al te veel bindt. Hier schijnt het irrationele, het tegenstrijdige in zijn angstig verhaal te schuilen: hij zoekt bescherming tegen het grote dat hem bedreigt en hij wil tegelijkertijd meer vrijheid.

Maar bescherming door de overheid betekent meestal: regulering. De Fransman Lacordaire heeft vroeger al eens treffend opgemerkt: „In de strijd

tussen de economisch sterkere en de economisch zwakkere is het vaak de vrijheid die verdrukt en de wet die bevrijdt". Teveel beschermende maatregelen kunnen echter verstikkend werken.

Met deze problematiek zullen politieke partij én middenstanders zich in deze tijd steeds sterker bezig moeten houden. De een zowel als de ander. Ze moeten samen oplossingen zoeken.

Onze partij is goeddeels ontstaan uit kleine zelfstandigen. Zij drijft ook nu nog voor een belangrijk deel op de steun van deze onmisbare groepen in onze samenleving.

De A.R. Partij kan de kleine man niet de das om laten doen zonder daarbij zelfmoord te plegen. En daartoe is zij niet bereid. Zij wil de Overheid juist een „schild voor de zwakke" doen zijn. Dat schild moet soms ook projectielen in de zin van teveel verordeningen en voorschriften afweren.

TEGENSTUUR

Wij willen de partij van de vrijheid en de gerechtigheid zijn. Dat klinkt mooi. Maar dat betekent dat de vrijheid van de één om steeds groter te worden (bijvoorbeeld door fusies) niet de onvrijheid en tenslotte de economische dood van de ander, de kleine, ten gevolge mag hebben.

Daarop moet de overheid bedacht zijn. Daartoe moet onze partij, juist vanwege haar afkomst, die overheid aansporen. Want de overheid is in het algemeen de verkeersagent, die op de kruispunten van het leven ongelukken moet voorkomen. Zij moet niet alleen maar de auto's doortocht verlenen, maar ook de zwakkeren, de fietsers en de voetgangers, veilig laten oversteken. Ook voor hen moet de weg vrijgemaakt worden. De weg naar de toekomst.

Wij zullen ook in de dagen, die komen, nauwkeurig blijven onderzoeken op welk "tegenstuur" de kleine man moet kunnen rekenen nu de druk van de grote economische machten hem te zwaar dreigt te worden. Dat "tegenstuur" geven zou er in kunnen bestaan een heleboel gereguleerde rompslomp overboord te gooien. Dan is de overheid er ook hem ten goede.

Hij moet er op kunnen vertrouwen dat dat de richting van het Overheidsbeleid is.

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten · puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het hart van de zaak

TOEN wijlen prof. N. van Wijk, de grote Slavist te Leiden, eens colleges begon over de grammaticale categorie van de tempora, ving hij aan met een opmerking, die buiten het taalgebied lag. Hij zei: Wij zijn gewend aan de driedeling: verleden, heden en toekomst. In werkelijkheid, dames en heren, bestaán alleen verleden en toekomst. Wat wij het heden noemen, is niets anders dan de grens tussen die beide, die voortdurend verschuift. Het is onmogelijk, in en voor „het heden” te leven; wij denken en leven alleen in verleden en toekomst. Wat wij „vandaag” noemen, is een kort tijdperk, waarvan het ene stuk, het verleden, steeds groter wordt en het andere, de toekomst, al kleiner. Als dat laatste stuk nul is geworden, is wat tot nu toe vandaag heette, gisteren geworden.

MISSCHIEN zijn er lezers, die op deze stellingen een kritisch commentaar willen leveren. Maar óns lijken ze een goede aanleiding, om iets meer te zeggen over het hart van de zaak. Want de vorige week hebben wij er op gewezen, dat in elke organisatie, waar het minder goed gaat, allerlei remediën worden aangeprezen, die even zovele aansporingen zijn om de ledematen te masseren, zonder dat men let op het hart.

OOK als Christelijke partij hebben wij te leven met verleden en toekomst. Maar al te vaak worden daarbij de termen conservatief en progressief in het geding gebracht. Maar zij hebben dan alleen maar een formele betekenis. In ons program van beginselen werd al in 1878 onze richting aangeduid als de antirevolutionaire of christelijk-historische richting. En al eerder had Groen van Prinsterer gewezen op die twee: Daar staat geschreven en daar is geschied. Waarbij van een echte nevenschikking tussen die twee natuurlijk geen sprake kan zijn.

Er zijn veel bespiegelingen geweest over het „nut der geschiedenis”. „De geschiedenis is leerzaam”. Zij bevat vele „nuttige lessen”.

Wij willen het niet ontkennen. Ook hier geldt: wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.

Maar dat is niet de kern van de zaak. Bovendien — ook de fabels van Esopus bevatten vele nuttige lessen voor het praktische leven...

Waar het eigenlijk om gaat, is heel wat anders. En dat andere is er voor ons alleen, als wij geloven in Gods leiding in de geschiedenis. Door het geloof merken wij Zijn hand op in de gang van ons eigen leven en ook in de eeuwenlange geschiedenis van ons volk. En dan zien wij, dat door die door God geleide geschiedenis ons iets is toevertrouwd, waarvoor wij verantwoordelijkheid dragen. Historisch besef is de moeder van verantwoordelijkheidsbesef, gericht op de toekomst. Dat is wel heel iets anders dan het romantisch prijzen van het verleden, waarover wij verleden week het nodige hebben gezegd. Maar het verschilt ook principieel van de oppervlakkige bewering, dat wij met het verleden niet meer te maken hebben. Dat oude na-

men en opvattingen ons niets meer zeggen. En zulke beweringen worden verontrustend, als zij worden voorgedragen als de mening van een „nieuwe generatie”.

ZO moet onze richting zich blijvend herinneren, dat zij van de aanvang af niet alleen antirevolutionair, maar ook christelijk-historisch is genoemd.

Wij leven uit het verleden, maar wij leven voor de toekomst. Laten we zeggen allereerst in zijn verste, alles beheersende betekenis, zoals dat is uitgedrukt in het Maranatha. Dat was eenmaal de titel van een Deputatenrede van dr. Kuyper. En hij leerde het antirevolutionaire volk van die dagen, een volk toen nog voor 99% kleine luyden, onrecht, onmondig gehouden, delend in de verdrukking door sociaal onrecht, heenzien over alle eeuwen heen naar de grote dag van de toekomst des Heren. Het is treffend, dat op ons jongste Partij Convent daarvan toch weer een echo werd gehoord.

Het grote gevaar van onze tijd is, dat we leven zonder die grote toekomstverwachting. En zonder die verwachting is alle „progressiviteit” toch maar betrekkelijk, en kan zij in aardse verhoudingen alle kanten uit.

Dit is het hart van de zaak, dat wij bij alle arbeid en strijd, bij aanval en afweer, zijn als die dienstknechten, die hun Heer verwachten.

Dat verwachten van de Heer moet ons reformatorische kracht geven. En zó wordt het leven in en voor de toe-

Deze week

- Het defence and aid fund (pag. 2 en 3)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Europese problemen in de Tweede Kamer (pag. 4 en 5)
- Suiker en wat er aan vast zit (pag. 6 en 7)
- A.R. Vrouwencomité sprak over gezondheidsvraagstukken (pag. 8 en 9)
- De nota-Vondeling (pag. 6)

Luister...

op donderdag 1 juli a.s. naar onze radio-uitzending.
Spreker: de heer M. W. Schakel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum II (AVRO).

komt van geweldige betekenis. Het maakt ons radicaler dan elke tot dit leven en deze eeuw beperkte progressiviteit.

HET kan gebeuren, dat een nietig schip in de onstuimige zee soms schijnt te rijden op een hoge golf. Alles is in wilde beweging en alles verglijdt over hoogten naar diepten, maar op de golftop is er een uitzicht tot aan de kust.

Dit is het hart van de zaak voor wie vroom begeert te leven, dat hij in het woelige heden die verte ziet.

En als wij als Christenen samen eensgezind vooruit willen gaan en leven naar de toekomst, dan neemt dat uitzicht vele twijfels weg, het geeft moed, die anderen vermetelheid schijnt, het geeft vertrouwen, terwijl anderen van een waagstuk spreken, het vervult ons met ijver, want de zaak des Konings heeft haast.

En alle bezwaren en verwikkelingen en moeilijkheden en misverstanden en verslappen en aarzelingen en traagheden, waarover vele organisaties klagen, worden dan verzwolgen door de stroom van verlangen.

Maar dit is geen zaak van reorganisatie of naamsverandering, van activering of perfectionering, maar van bekering.

Dit is niet alleen, dit is niet in de eerste plaats een zaak van christelijke organisatie en partij, maar van het leven van de gemeente des Heren.

Maar als dat uitzicht er is en dat verlangen wakker wordt, hoe veranderen dan de verhoudingen. Dan is veel discussie als schuim, dat op de golven mee gaat, en wordt de politiek, principieel en praktisch, vol van een getuigenis. Nog eenmaal, dat is het hart van de zaak, dat door ons spreken over de politiek van vandaag en morgen en een verdere toekomst heenklinkt, wat in die Deputatenrede van 1891 het thema was.

Daardoor worden we niet onpraktisch, want de verantwoordelijkheid jegens verleden en toekomst dwingt tot waakzaamheid, strijd en arbeid. Maar onze eensgezindheid wordt groot en heerlijk en ons werk wordt al meer zelf een getuigenis.

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Dinercapaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (0 70) 54 34 88 — 55 52 00

Werkgroep zelfstandig ondernemerschap

Het moderamen van het Centraal Comité der A.R. Partij heeft zich in zijn vergadering van vrijdag j.l. op het standpunt gesteld dat de positie van de zelfstandige ondernemer nader in ogenschouw moet worden genomen. Het moderamen acht het gewenst dat een werkgroep in het leven wordt geroepen, die suggesties zal doen o.a. ten aanzien van de huidige marktpositie van de ondernemer in het midden- en kleinbedrijf.

Het moderamen van de A.R. Partij meent dat in afwachting van de door de Europese Commissie toegezegde stimulerende maatregelen voor middelgrote en kleine bedrijven, in nationaal verband op korte termijn moet worden nagegaan welke maatregelen prioriteit verdienen. De te ondernemen studie sluit aan bij het in 1960 gepubliceerde rapport van het College van Advies der A.R. Partij inzake de vestiging, de opleiding en de kredietvoorziening van middenstanders.

Een recente foto van Z.K.H. Prins Bernhard, die a.s. dinsdag zijn vier en vijftigste verjaardag hoopt te vieren.

(Foto Max Koot)

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ De verkiezing in de Rijnmond

Geachte redactie,

Eén van de opmerkelijkste verschijnselen bij de verkiezingen voor de Rijnmond is de winst, die de Boerenpartij wist te verwerven.

In het Rijnmondgebied werd de aanhang van Koekoek meer dan verdubbeld, sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 1963.

Het is wel makkelijk dit gebeuren als een toenemen van het extremisme aan te duiden. Intussen zullen we dieper moeten graven om de oorzaak hiervan aan het licht te brengen.

Ook kan men het wel een uiting van onbehagen noemen, van groeiend onbehagen, maar raken we dan de roos? Veeleer dunkt me, zouden we kunnen spreken van wassende wrok tegen de huidige ontwikkeling van het maatschappelijk bestel.

De opkomst van de Boerenpartij is gestimuleerd en in de hand gewerkt door de gevolgen van het naoorlogse sociale beleid, waarbij de belangen van de loon- en salaristrekken het alles-beheersende richtsnoer waren en er geen rekening is gehouden met de structuur van de kleine onderneming in landbouw en middenstand, met als gevolg o.m., dat er in deze sectoren moeilijkheden zijn ontstaan, die door de regering niet tijdig en onvoldoende zijn onderkend.

Uit de verdubbeling van het stemmen-aantal op de Boerenpartij rest de pijnlijke gevolgtrekking, dat ook sedert 1963 er klaarblijkelijk niet een zodanige koerswijziging is ingetreden, welke genoegzame indruk teweeg bracht, om de partij van Koekoek de wind uit de zeilen te nemen.

Na september 1963 zijn in het bestuurlijke vlak verschillende maatregelen genomen en in uitzicht gesteld, die verlichting van lasten behelzen. De realisering daarvan gaat echter te langzaam, o.a. de belastingverlaging; en houdt ook geen gelijke tred met de verzwarende der lasten, o.m. op het gebied van de sociale wetgeving.

In de kringen der kleine ondernemers en bij de kleine zelfstandigen is men over deze gang van zaken minder dan voldaan. Bij velen is het vertrouwen in het regeringsstreven naar sociaal recht geschokt. De sociale gerechtigheid welke de overheid heeft na te jagen overtuigt niet meer.

De Boerenpartij is een groepering die in de eerste plaats op agrarisch terrein haar proslieten maakt. De opmars naar een nieuwe maatschappijvorm heeft op dit gebied de eerste schreden gemaakt. Het optreden van moeilij-

heden hier is — mutatis mutandis — mede een weerspiegeling van die welke zich op ander terrein bij kleine ondernemers daar voordoen. Vandaar ook een toeloop naar de Boerenpartij, van die zijde.

De moeilijkheden op het gebied van de landbouw, het terrein dus waar het eerst de vlam in de pan geslagen is, hangt nauw samen met het naoorlogse landbouwbeleid. Dit beleid is in grote trekken te omschrijven als een voedselvoorzieningsbeleid, bedacht op een zo'n voordelig en goedkoop mogelijk voedselpakket voor de consument. In de eerste jaren na de oorlog hield dat een afromen van de produktieprijs voor de boer in. Maar toen de magere jaren voor de landbouw aanbraken, en het accent in het landbouwbeleid op de in de goede jaren toegezegde handhaving voor een redelijk bestaan van de boer gelegd zou moeten worden, ontstonden de moeilijkheden: De manier waarop met de verschillende garantieregelingen is gemanipuleerd, gaven volop ruimte aan de gedachte, dat de regering zich aan haar toezegging voor het economisch goed geleide bedrijf zocht te onttrekken.

Ondanks de krachtige vertogen van de georganiseerde landbouw, is er toen een prijsbeleid gevoerd, dat niet alleen tot een noodsituatie voor de boerenstand heeft geleid, maar dat bovendien ook de goodwill van de georganiseerde landbouw, bij een deel der bedrijfsgegoten ondermijnde en mede een toestand in leven riep, waarin de negatieve elementen een kans geboden werd met een zogenaamde boerenpartij van de grond te komen.

In de jaren dat de heer Marijnen minister van landbouw was, verslechterde het inkomen in de landbouw ontstellend. In het jaar 1962/63 bedroeg in verschillende gebieden het gemiddelde arbeidsinkomen van de boeren nog geen halve gulden per uur. In dezelfde gebieden bleef ook in 1963/64 het gemiddelde arbeidsinkomen onder de anderhalve gulden. Na september 1963 is er een royaler beleid uit de bus gekomen. Herstel van het boereninkomen kwam tot stand en hoewel de cijfers over 1964/65 nog niet bekend zijn, mag aangenomen worden, dat ook mede door de uitzonderlijk gunstige weersomstandigheden, de landbouw een goed jaar heeft gehad. Om alle misverstand te vermijden, moet opgemerkt, dat het geschatte gemiddelde inkomen in de landbouw voor 1964/65 toch niet boven het gemiddeld inkomen van de vergelijkbare bevolkingsgroepen uitrijst. Intussen is het jammer, dat de prijsstelling voor het lopend jaar (1965/66) de steeds stijgende produktiekosten onvoldoende compenseren. Hierover zou nog wel het een en ander zijn op te merken.

In brede kring is het vertrouwen in een all-round streven van de regering naar sociaal recht, verloren gegaan, zie onder meer naar de stemmingen bij de ruilverkavelingsobjecten. Het herstel hiervan vraagt meer dan een ruimere prijsstelling voor de landbouwprodukten; het vraagt meer dan een programma voor ontwikkeling en sanering in de landbouw, welke een verpaupering nauwelijks verhult. Het vraagt een ontwikkeling en sanering van het landbouwbeleid zelf; tot een peil van sociaal recht: één redelijk bestaan, een redelijk aandeel voor de landbouw in het nationale inkomen; tot een status van sociale gerechtigheid: een rechtmatige plaats voor de landbouw in de huidige maatschappij.

Wanneer de regering in haar sociale zorg zich niet alleen tot de loon- en salaristrekken bepaalt, maar ook met

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking, in te korten.

de kleine ondernemer in de landbouw en in de middenstand; kortom met alle sociale zwakkere en vergetene rekening houdt, zal er weer herstel van vertrouwen te verwachten zijn, de vlucht in het extreme is dan afgedaan.

H. Hoogendoorn,

Kamerik

♦ Meer met liberalen op?

Geachte redactie,

De laatste tijd is het nogal roerig in de binnenlandse politiek geweest, vooral met de kabinetscrisis en dan interesseert men zich vaak het meest voor die partij waar men lid van is. Zo is dat ook met mij het geval.

Als lid van de A.R. Partij lees ik Nederlandse Gedachten iedere week en dan moet ik wel tot de conclusie komen dat onze partij meer naar de liberale dan socialistische sfeer overhelt ook al wordt het omgekeerde wel eens beweerd, maar die mensen hebben niet begrepen wat de heer Berghuis met sociaal-links bedoelde, want wat hij bedoelde was goed.

Wanneer ik het verslag lees van de landelijke vergadering in Zwolle dan is de grootste meerderheid tegen samenwerking met de socialisten maar voorheen toen de A.R. Partij met de V.V.D. in zee ging hoorde men geen kritiek uit de partij, de conclusie moet dan zijn, dat men in de A.R. Partij meer met liberalen op heeft dan met de socialisten en wanneer men meer met de liberalen op heeft is dat een bewijs dat er meer beter gesitueerden in de A.R. Partij zijn dan arbeiders en de gewone man; hiermee wil ik niet zeggen dat de gewone man in de A.R. Partij niet aan bod komt, maar hij is niet zo groot in aantal en worden zijn wensen natuurlijk niet zo gauw in vervulling gebracht als wanneer het andersom was.

Zo is de A.R. Partij dus eigenlijk niet een partij voor de kleine man. Want als arbeider zijnde heeft men meer van de socialisten dan van de liberalen te verwachten.

Daarom vind ik het verheugend dat de socialisten in, en de liberalen uit de regering zijn.

De A.R. is een Christelijke partij, daarom ben ik daar lid van maar niet om de politiek zelf van de A.R. want dan kan ik beter bij de P.v.d.A. terecht. Want in de A.R. Partij heeft men met te veel stromingen te maken. Want wanneer men niet Christelijk is stemt men liberaal als men voor zich zelf is en er warmpjes bijzit, is men arbeider gaat men P.v.d.A. stemmen en in de A.R. Partij zijn beide in de partij en moet men geven en nemen.

Wat de C.H.U. betreft, die is volgens mij nog liberaler in zuiver politiek opzicht alhoewel samenwerking of smelting geboden is.

Hiermede wil ik eindigen en zeggen, dat ik op politiek gebied maar een leek ben maar wat ik dan denk te weten heb ik geschreven.

Naam en adres van de inzender zijn bij de redactie bekend.

Steun aan Defence and Aid Fund schrappen

De heer Meulink (A.R.P.) heeft aan de Minister van Buitenlandse Zaken de volgende vragen gesteld:

1. Is het de Minister bekend, dat het „Defence and Aid Fund” het steunfonds is van de z.g.n. „Christian Action”, die onder leiding staat van Canon John Collins, die tevens bekendheid verwierf door zijn leidinggevende activiteiten in de z.g.n. „Ban de Bom”-groep, welke eenzijdige atomaire ontwapening beoogt?

2. Is het de Minister bekend, dat voormelde Canon John Collins in een brief van 19 april 1963 aan Sisulu — een communist, die zes maanden opleiding te Moskou en Peking ontving en nu het vonnis ondergaat, dat tegen hem gewezen is in het z.g.n. Rivoniasabotage- en revolutieproces — door middel van het Defence and Aid Fund alle financiële steun belooft ter dekking van de omstandigheden, voortspruitende uit de sabotagewet?

3. Mochten de Minister deze feiten niet bekend zijn geweest bij het plaatsen op zijn begroting var. f 100.000,— tot steun aan de Defence and Aid Fund, zou hij dan willen overwegen deze post alsnog van zijn begroting te schrappen?

Dr. J. Meulink

Geen voorkeurbehandeling voor importeur

De heren Schakel (A.R.P.) e. Kieft (A.R.P.) hebben aan de Staatssecretaris van Financiën de volgende vragen gesteld:

1. Kan de Staatssecretaris mededelen of een algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van artikel 220a van de Algemene wet inzake de douane en de accijnzen reeds is tot stand gekomen?

2. Indien vraag 1 ontkennend wordt beantwoord, is het dan de Staatssecretaris bekend, dat op het douanestation Reusel goederen, bestemd voor één bepaalde importeur, na invoer aan deze door de douane ter beschikking worden gesteld zonder dat de wettelijk voorgeschreven invoeraangifte bij de ontvanger is gedaan?

3. Is de Staatssecretaris riet van oordeel, dat, gelet op het directe verband tussen het doen van de invoeraangifte en de verschuldigdheid van de belasting, aan één importeur uitsluitend betaling wordt verleend, dat aan andere importeurs wordt onthouden?

4. Kan de Staatssecretaris mededelen of de bedoelde importeur ook op andere douanekantoren een dergelijke voorkeurbehandeling geniet?

5. Indien vraag 3 bevestigend zou worden beantwoord, kan de Staatssecretaris dan mededelen of hij bereid is maatregelen te treffen, welke ongelijkheid van behandeling onmogelijk maken?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

*** De verloving

Als de krantenberichten, die wij bij het ter perse gaan van deze driestar lazen, juist zijn, is de verloving van Prinses Beatrix met de heer Claus van Amberg begin volgende week een feit.

Wij willen bij de huidige stand van zaken daarover slechts kort zijn.

Het belangrijkste element in de keuze van een levensgezel(in) is dat deze keuze door de liefde bepaald wordt. In de beslissing die onze kroonprinses genomen heeft is van een "marriage de raison" blijkbaar geen sprake. Ook niet van staatsraison, want onbesproken zijn de berichten over de komende verloving bepaald niet.

Voor degene die zich een partner voor het leven kiest, is voorts bepalend hoe die partner zich in de loop der jaren als mens ontpopt.

In de situatie waarin Prinses Beatrix verkeert, is, vooral met het oog op de verantwoordelijkheden die zij — menselijkerwijs gesproken — eens zal torsen, het antwoord op de vraag: hoe-is-hij-als-mens, voor het hele Nederlandse volk bepalend.

De persoonlijkheid, die de gemaal van onze a.s. vorstin thans is maar vooral straks in ons volksleven moet kunnen worden moet reeds nu vele andere facetten van de aanstaande verbintenis domineren.

Dat ontwikkelingsproces zou immers al in de aanvang gefrustreerd worden en tot schade van land en volk kunnen verlopen, indien wij op dit moment niet intens en positief meelevend met onze kroonprinses, die als mens haar grote geluk schijnt te hebben gevonden. Daarmede willen wij haar van harte gelukwensen. Wat ook haar verdere weg moge zijn, wij zouden daarover Gods zegen niet mogen vragen, indien wij haar misgunden wat wij voor onszelf en onze kinderen verlangen of indien wij onzerzijds niet van harte zouden meelevend met een aanstaand gezin dat een zo vooraanstaande plaats in ons volk zal innemen en daarin — naar wij hopen — ongestoord geïntegreerd zal worden.

Voor het overige zal er een extra verantwoordelijkheid liggen op regering en parlement, die door middel van de goedkeuringswet de plaats van de aanstaande gemaal van onze kroonprinses legaliseert.

*** Bankbazen

In januari van dit jaar heeft de heer Kieft aan de toenmalige minister van financiën schriftelijk vragen gesteld. Daaruit sprong naar voren het vermoeden dat de Nederlandse bankiersvereniging in haar "algemene voorwaarden", die de verhouding tussen cliënt en bank regelen, vele risico's ten onrechte en eenzijdig naar de klant hebben verschoven.

De huidige minister van financiën heeft daarop dezer dagen geantwoord dat het bestuur van de bankiersvereniging hem heeft toegezegd op korte termijn een herziening van de voorwaarden tot stand te zullen brengen (streefdatum 1 oktober).

Wie tussen de regels door kan lezen, heeft het al begrepen: de bankiers voelen blijkbaar dat ze nu te ver zijn gegaan en de minister heeft hun inzichten daaromtrent — op aandringen van een volksvertegenwoordiger — enigszins verhelderd.

De fusie en concentraties bij het bankwezen deden ons reeds vrezen dat de positie van de enkeling — de gewone klant dus — niet sterker zou worden.

De bank dreigde van dienstverlener baas te worden. Dat is geen ongegronde vrees gebleken. Terecht wijst ons Program van Actie 1963 de Overheid reeds op de extra-taken, die uit dit alles voor haar als beschermster van het zwakke voortvloeien.

*** Zuid-Afrika

De beslissing van de regering om honderdduizend gulden ter beschikking te stellen van het Defence and Aid-fonds heeft grote beroering veroorzaakt. Daardoor behoeft een besluit op zichzelf nog niet onjuist te zijn.

Maar omdat de kansen op overleg tussen twee landen, die zich tot elkaar aangetrokken gevoelen, door dit ruoer verslechterd zijn, lijkt ons de regeringsmaatregel niet gelukkig. In de eerste plaats is het de taak van de Staten-Generaal om de verantwoordelijke ministers hierover aan de tand te voelen. Nu is het bekend dat op 20 juli in de Eerste Kamer een debat over de buitenlandse politiek zal worden gehouden. Wij hebben alle reden om aan te nemen dat het kabinet daarbij ook van A.R.-zijde zal worden aangesproken.

Ons uiteindelijk oordeel over deze netelige kwestie schorten we dus op tot woord en wederwoord op het Binnenhof geklonken hebben.

De Britse treinroof is nog niks vergeleken bij de stunt van het Nederlandse hoger onderwijs. De curatoren van onze universiteiten en hogescholen hebben een magistrale slag geslagen. Zij hebben jaren achtereen miljoenen uit de vaderlandse schatkist geplukt die op de begroting nergens te vinden waren. De heren zijn daarbij niet ontkomen aan de geestesgesteldheid die zelfs de meest gewiekste insluipers tenslotte voor de rechter brengt: de overmoed. Toen hun brutale aanslag op 's lands schatkist namelijk het eerste jaar welwillend door de vingers werd gezien, hebben ze zich het jaar daarop nog een paar handenvol extra toegeëigend. De toen gevolgde waarschuwing sloegen ze in de wind. In het begrotingsjaar '64/'65 hadden ze dit voorjaar al weer een extraatje van f 75 miljoen te pakken. En wat gebeurt er? Worden ze tenslotte van hun bed gelicht en in de ijzers geslagen, worden ze misschien ontslagen? Niets van dat alles. Ook nu weer seponert de gereviseerde regering de zaak en geeft zij de verdachten bij het weggaan nog een stordige vijftig miljoen op de koop toe. Hoe is zo'n treffend staaltje van klassejustitie in de wereld mogelijk?

Het kan niet anders of hier is de verwerpelijke gedachte dat het goede doel de versierde middelen van het rijk heiligt, op hoog niveau in de praktijk gebracht. Want wat is het geval? Het hoger onderwijs is een van die collectieve voorzieningen waaraan in het belang van — u weet het wel — de Toekomstige Welvaart versneld het een en ander gedaan moet worden. Maar omdat we om nog zoveel andere dingen, zoals een belastingverlaging, zaten te springen, bleef de overigens niet onaanzienlijke post voor het hoger onderwijs onder de vereiste maat. Hoogleraren waren daarover zo bezorgd dat ze de televisie niet

schuwden om hun sombere prognoses uit te dragen. Maar ondertussen hebben ze een geducht voorschot genomen op de verdeling voor de fiscale buit die in dit land in gemeen overleg tussen regering en parlement tot stand behoort te komen. Help u zelf, zo helpt u Bot, zullen ze gedacht hebben.

Hoe kan zo iets eigenlijk? Is er dan geen toezicht genoeg? Dat waren de vragen die vorige week in allerlei toonaard in de Tweede Kamer gesteld werden door de heren Peschar (P.v.d.A.), Kieft (A.R.P.) en Joekes (V.V.D.).

Het bleek dat minister Vondeling even raar had opgekeken toen hij bij zijn komst op de Kneuterdijk merkte hoe ver de universiteiten onder zijn voorganger Witteveen hun huishoudboekje te buiten gegaan waren. Hij wilde er zich maar liever niet in verdiepen hoe het allemaal precies gebeurde was. Je kunt nu eenmaal als minister maar beter niet met rotte eieren naar je voorganger gooien. Het is belangrijk dat het in de toekomst niet meer kan gebeuren, zei Vondeling dus maar, die de universiteiten voortaan zorgvuldig in de gaten wil houden. Hij somde nog wel even de verantwoordelijkheden op. Eerst komen in dat rijtje de curatoren zelf, dan komt Onderwijs en Wetenschappen (voorheen O., K. en W.) en tenslotte is ook Financiën verantwoordelijk. Door al deze tussenschakels is men misschien wat te laat tot de slotsom gekomen dat de manier waarop het gebeurde niet toelaatbaar is, zei Vondeling mild. Wat kon hij anders? De schuld geven aan Bot die in het vorige kabinet volgens de toenmalige fractieleider van de socialisten als een zwakke minister gold? Of Witteveen een extra trap nageven nadat deze

al voor de somma van f 900 miljoen aan tegengevallen rijksuitgaven voor zijn broek had gekregen?

Als de post voor ontwikkelingshulp niet hoog genoeg opgeschroefd wordt, weten we nu in elk geval hoe je daar iets aan kunt doen. Gewoon uitgeven en de rekening aan Bot presenteren. Helaas heeft het schandelijk gebrek aan normbesef in universitaire kring om zich heen gegrepen. Nadat de curatoren nu al enige jaren lang een voorschot hebben genomen op de aanvullende begrotingen, hebben enige studenten het nodig geoordeeld de Rijkspostspaarbank voor zowat een ton op te lichten teneinde welverdiend een literair tijdschrift uit te kunnen geven. Ze zullen straks wel tegen de rechter zeggen dat het gewoon bedoeld was als een aanloopje naar een subsidie.

Toen de heer Vondeling als minister van Financiën zijn herziene begrotingsraming waar kwam maken, viel me het meest op het vanzelfsprekende gemak waarmee hij vaststelt dat men allerlei dingen niet precies weet. We hebben de laatste jaren in de regering een rijtje hooggeleerde ministers gehad (Zijlstra, Andriessen, Witteveen) dat fascinerend wist te vertellen wat ons allemaal volgens de handboeken te wachten stond. Het parlement kreeg dan een uurtje college, waarbij de wetenschappelijke twijfel wel eens bij de zo gewenste politieke duidelijkheid in het niet viel. Als je maar goed wilde luisteren kon je er horen wat er financieel-economisch in het verschieft lag. Het kwam natuurlijk niet altijd helemaal uit, maar gelukkig kon je dan ook op z'n tijd vernemen waarom de verrassende uitkomsten achteraf gezien toch noodzakelijk zo hadden moeten zijn. Vondeling erkent dat je niet alles weet. Kwadwillige waarnemers zeggen dat het komt omdat hij zelf niet genoeg weet. Ik ga er voorlopig vanuit dat hij eenvoudig niet heendraait om het ondanks alles nog altijd beperkte inzicht van de van nature gelimiteerde mens. Tenslotte bekende de heer Vondeling zich in het parlement een aanhanger van het „actief pessimisme” van de calvinist Denis de Rougemont. Dat moet voldoende zijn om hem minstens „the benefit of the doubt” te geven, hem zijn geluk te gunnen totdat het tegendeel blijkt. P.

Wel moet het ons van het hart dat de Zuidafrikaanse regering naar onze mening onverstandig gehandeld heeft door te reageren met economische maatregelen.

Wij hebben ons ook in dit blad onlangs nog verzet tegen een boycot van Zuidafrikaanse goederen in ons land.

Degenen die het aloude oog-om-oog-tand-om-tand-principe zijn toegedaan zullen aan de maatregelen van de regering-Verwoerd een stimulans ontlenen om met hetzelfde wapen terug te slaan. Op die manier wordt de toch al zo moeilijke discussie tussen onze landen uiteraard geheel onmogelijk.

A.R. en C.H. in één Prot. Chr. Partij?

HET NIPO heeft vorige maand aan een over heel Nederland gespreide steekproef de volgende vraag gesteld:

„Er zijn in ons land verschillende protestantse politieke partijen. De twee grootste zijn de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk Historische Unie. Er is al jaren af en toe sprake van dat deze twee partijen samen zouden moeten gaan om één grotere protestantse politieke partij te vormen. Bent u voor of tegen zo'n samengaan van A.R. en C.H.U. in een nieuwe protestants-christelijke partij?”

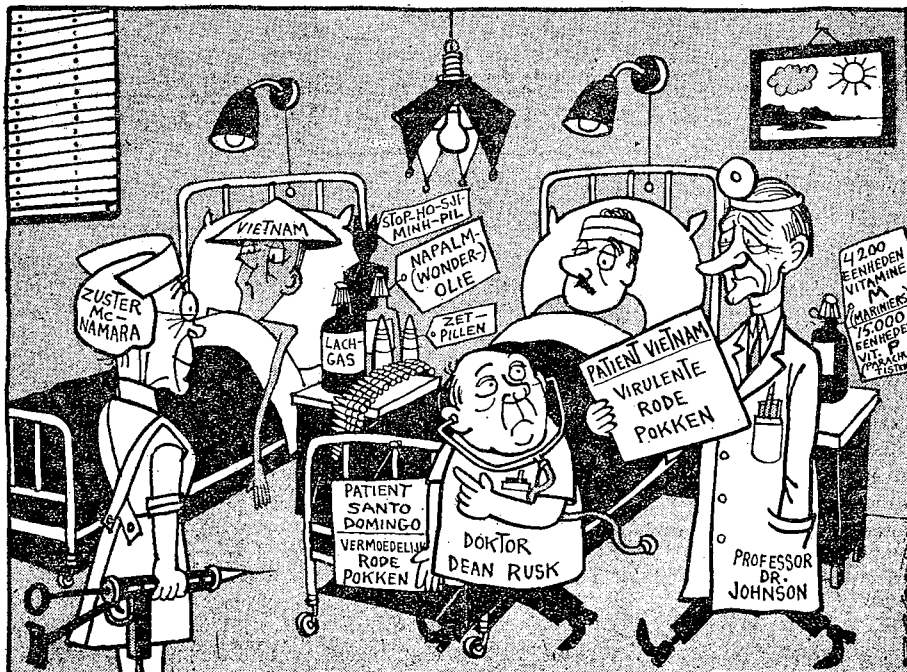
In augustus vorig jaar heeft het NIPO precies dezelfde vraag gesteld. Het percentage van de ondervraagden, die een mening over dit probleem hebben, steeg van 49% in augustus 1964 naar 54% nu.

Het aantal voorstanders van één protestantse partij onder degenen, die wel een mening hebben is gelijk aan 1964, nl. 84%. Het percentage voorstanders onder de aanhangers van de regeringspartijen is nu echter hoger, onder de aanhangers van de C.H.U. en de V.V.D. lager dan in 1964.

Voorstanders samengaan van A.R. en C.H.U. onder hen met een oordeel
Aanhangers van: mei 1965 aug. 1964

A.R.	95%	92%
C.H.U.	79%	90%
K.V.P.	88%	84%
P.v.d.A.	84%	69%
V.V.D.	83%	96%
Allen met mening:	84%	84%

DE GENEESHEER-DIRECTEUR IS OP ZAAI

Zuster McNamara: „Zullen we patiënt Viet-Nam nog een injectie geven, dokter?”
(Uit de Volkskrant)

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”
Ned. Voorlichting voor Rijstechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

TWEEDE KAMER

OM DE VOORTGANG IN EUROPA

HET kabinet-Marijnen was nog net in de gelegenheid geweest aan de Kamer verslag uit te brengen van de verrichtingen inzake de E.E.G. over 1964. Nu kan men met een "jaarsverslag", hetwelk door het kabinet aan de Staten-Generaal moet worden overlegd ingevolge de wet houdende goedkeuring van de Europese verdragen, (een dringende eis mede van de A.R.-fractie afkomstig bij monde van wijlen drs. Hazenbosch) twee dingen doen.

Men kan napraten over het gevoerde beleid — dat is ook gebeurd. Er kan ook aanleiding zijn op basis van dat jaarsverslag 1964 voor 1965 en volgende jaren wensen en verlangens op tafel te leggen. Het kabinet dus inscherpen dat onderkende niet-gewenste ontwikkelingen een halt moeten worden toegeroepen. Ook dat is gebeurd bij het tweedaagse debat. Optimisten meenden dat dit debat dinsdagavond, zij het laat, wel zou aflopen. Maar ze kregen ongelijk. Er stond te veel op het spel — de E.E.G.-ministerraad moest zeer binnenkort belangrijke beslissingen nemen. Toen bovendien bleek dat de minister van Buitenlandse Zaken kennelijk uit twee sloten tegelijk wilde drinken verbleekte de optimistische gedachte al vrij spoedig.

Vanaf de derde zoon

Voor het echter zover was behandeld de volledige Kamer nog een aantal punten.

De V.V.D. wilde een schriftelijke voorbereiding van de „omroepnota” en een mondelinge behandeling van de nota van de Minister van Financiën. (Zie over het laatste onderwerp het verslag op pagina 6.) De Kamer — hoewel zij de noodzaak daarvan niet inzag — bewilligde daarin.

Een oppositiepartij mag nooit kunnen zeggen dat de „regeringspartijen” haar in haar rechten zou beknotten.

Daarna kwam de Minister van Defensie met een ontwerp dat verlichting bracht in de bestaande dienstplicht.

De heer Walburg (A.R.) wees er bij de behandeling van dit wetsontwerp terecht op, dat de gezinnen met meerdere zoons heel vaak de „dupe” zijn van de huidige dienstplichtregeling. De financiële gevolgen komen daar het zwaarst te wegen. Nu het aantal dienstplichtigen groter wordt, is het logisch dat allereerst daar een verlichting wordt aangebracht. Vanaf de lichting 1966 zal vrijstelling worden verleend als twee broers uit één gezin de werkelijke dienst hebben vervuld.

Overigens wees hij er op dat deze verruiming de mogelijkheid van een algehele diensttijdverkorting niet zou mogen verkorten. Trouwens dit laatste is een niet gemakkelijke opgave nu hoe langer hoe meer blijkt dat, wil Nederland een verantwoorde krijgsmacht in stand houden, een gedegen technische opleiding noodzakelijk is. En een dergelijke opleiding kost nu eenmaal tijd.

De liberalen, bij monde van de heer Couzy, wilden óók verruiming van de bestaande vrijstelling. Alleen op een andere wijze toegepast: ingeval van drie of meer zoons zou de oudste moeten worden vrijgesteld. In de tegenwoordige tijd wordt de jongeman eerder dan vroeger zelfstandig zodat de druk op

Van 1966 af zal de derde zoon uit een gezin van dienstplicht worden vrijgesteld.

de gezinnen met meer zoons niet zo zwaarlijk meer is. De minister stelde daar tegenover dat de praktijk bewees dat de gedachte van de heer Couzy (V.V.D.) onjuist is. De vrijstelling zou al verleend moeten worden op een tijdstip waarop omtrent de dienstvervulling van de jongere zoons nog niets vaststaat! Daarmee zou elke evenredige verdeling van de last van de dienstplicht overboord zijn gezet. Zelfs voor dit praktische argument zwichtte generaal Couzy niet. Waarmee hij in zijn fractie als eenling tegenstemde.

Europa in wording

Vervoer

De A.R.-fractie heeft bij dit debat, dat zijn hoogtepunt vond toen minister Luns zich kennelijk naar twee kanten wilde dekken, op meerdere punten een duidelijk geluid laten horen.

De heer Schakel (A.R.) heeft met name alle aandacht geschonken aan het zich ontwikkelende Europese vervoerbeleid. Het uitgangspunt van de E.E.G.-verdragen: „die arbeid daar verrichten waar het op grond van natuurlijke omstandigheden het beste kan worden gepresteerd” wilde hij ook toegepast zien bij de vervoersvraagstukken. Juist Nederland met zijn open water en wegen en het gehalte van de vervoerders (vracht, Rijn en spoor) maken het noodzakelijk dat het vervoer over de gehele linie niet aan strakke banden, normen en verdeelsleutels vast komt te liggen. Natuurlijk brengt een groeiende Europese markt een groeiende vervoersmarkt mee waarbij een begeleiding niet kan worden gemist — maar een strak keurslijf van normen die ingaan tegen de duidelijke belangen van

„Vertrek naar het Brusselse front”

(Uit de Volkskrant)

het Nederlandse vervoer mag niet worden toegelaten.

Duidelijk zal moeten vaststaan — vóór Nederland zijn akkoord kan geven — dat het contingenten-beleid (toewijzing op grond van vergunningen door een commissie verleend) een werkelijke vrijmaking van het internationale vervoer betekenen zal. Een planning van bovenaf zonder meer is voor Nederland niet aanvaardbaar.

Een duidelijke waarschuwing van de heer SCHAKEL (A.R.) aan het adres

Er moet over de gehele linie in E.E.G.-verband op de arbeidsmarkt een evenwichtige situatie ontstaan voordat er sprake kan zijn van een „vrij verkeer” voor werknemers. Nu nog komen te veel arbeiders uit werkloosheidsgebieden naar de „vragende” landen.

Overigens mene men niet dat deze werknemers alleen baat hebben bij de hoge verdiensten. Zeker is dat ook in deze gevallen sprake is van het opdoen van veel scholing en vorming van deze werknemers. Hier is sprake van een export van kennis en vorming, hetgeen gunstig kan werken op de andere landen.

MEJ. RUTGERS (A.R.) bepleitte dringend een betere integratie van de sociale partners in E.E.G.-verband: inspraak in het sociale beleid van de E.E.G. Sociale Commissie van werknemers en werkgevers.

Het gaat er om deze sociale partners op zijn volle wijze in te schakelen bij het beleid, zoals dat ook in Nederland het geval is (S.E.R., Stichting van de Arbeid etc.). Momenteel is het contact tussen de (Europese) Ministerraad met werkgevers en werknemers veel te mager. Slechts „op verzoek” en bij „bepaalde punten” worden de sociale partners ingeschakeld.

De moeilijkheid in dit opzicht schuilt bij Duitsland en Frankrijk, meende de bewindsman. Deze landen wensen voorshands nog niet verder te gaan. Maar hij gaf mej. Rutgers gelijk: het betrekken van de sociale partners bij het Europese beleid is te mager.

De A.R.-woordvoester — mej. Rutgers — had hier voor nog een argument. Naar het voorkomt een bijzonder belangrijk argument.

Wat toch is het geval, aldus MEJ. RUTGERS (A.R.)

Bij de E.E.G. is er sprake van een structuurprobleem dat zwaarder gaat wegen. De groei naar een gemeenschappelijk beleid wordt groter. Zo groot dat in elk geval op economisch terrein geen der landen zich zonder bijzonder grote schade meer kán onttrekken.

De groei is ook van dien aard dat een groot aantal beleidsbeslissingen in beginsel in „Brussel” worden genomen. Men zegt b.v. (waar of niet waar) dat 70% van de landbouwbeslissingen vallen in „Brussel”.

Op andere samenwerkingsgebieden groeit het verschijnsel evenzo. Dat betekent in elk geval dat een belangrijk stuk binnenlandse politiek, een stuk eigen overheidstaak zich in „Brussel” afspeelt en nog sterker zich zal concentreren. Dat wil zeggen dat de Nederlandse ministers, die hun taak goed willen vervullen, die taak in gemeenschapsverband moeten verrichten.

Met andere woorden: er is sprake van een verschuiving ten aanzien van de inhoud van de overheidstaak; veel eerder dan dat er sprake is van een afstand doen van „eigen soevereiniteit”.

En op grond van deze verschuiving is het nodig het volk op democratische wijze te betrekken bij het beleid in Europees verband. Daarom pleitte MEJ. RUTGERS (A.R.) er voor: „Schakel op een zinvolle wijze bij het sociale beleid de sociale partners in!”

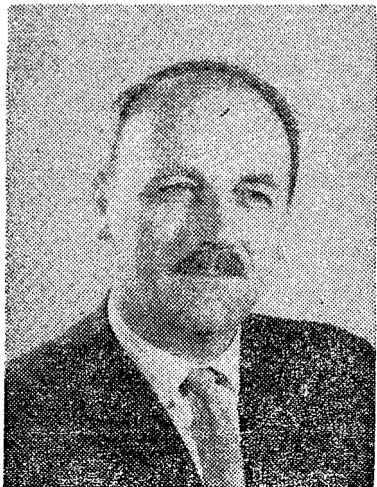
Waarbij uiteraard moet vast staan dat — en de bewindsman bevestigde dat — er een grote mate van speelruimte moet blijven voor de nationale minister in zijn nationaal beleid.

Sociale beleid

Nadat de heer Van der Ploeg (K.V.P.) aandacht had gevraagd voor de rechtspositie van de buitenlandse werknemers hier te lande en Mej. Rutgers (A.R.) gewezen had op de vaak ontstellende huisvesting van deze groep wees de minister op een aantal andere facetten van dit probleem.

Landbouwbeleid

De behandeling van de landbouwparagraaf legde de kiem voor de spanningen die er zouden rijzen tussen de Kamer en de Minister van Buitenlandse Zaken. Immers ook de Nederlandse landbouw heeft groot belang bij de

M. W. SCHAKEL

... als ik het eens een keer zó mag zeggen, dan constateer ik, dat de „jongens” van het vervoer in Nederland wonen...

voortzetting van de economische integratie.

Als er een verdraging zou optreden, zou dit ongewenste gevolgen hebben speciaal voor de Nederlandse landbouw. Die verdraging kan er in zitten als men geen oplossing weet te vinden over de kwestie van de versterking van de bevoegdheden van het Europese parlement.

In feite is de financiering van de Europese landbouw (min of meer toevallig) immers een toetssteen geworden van de democratische gezindheid van de E.E.G.

Geen invoering van een eigen financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid indien het Europees parlement geen parlementaire medezeggenschap en controle wordt gegeven, die thans nog de nationale parlementen bezitten.

Ziedaar de spanning, die voelbaar werd in de Kamer en later ook in de boezem van het kabinet de volgende dag.

De heer ELFFERICH (A.R.) proefde dat. Hij erkende dat in het gemeenschappelijk E.E.G.-beleid met name de landbouwsector een toetssteen zou worden. Ten principale is dit geen bezwaar. Maar hij wees er op dat het niet zou mogen leiden tot frustratie. Dat was de taak van het kabinet — hoe moeizaam het ook zou zijn —: de noodzaak om de pas er in te houden.

Met name als het gaat om het structuurbeleid en het vraagstuk van de nationale subsidies. Wat dit laatste betreft moet de Europese Commissie al lang op de hoogte zijn van de verstrekte subsidies aan de landbouw uit de nationale schatkisten. Waarom dit onderzoek niet openbaar gemaakt?

Als op korte termijn geen Europese regeling van nationale subsidies tot stand komt zal er niet aan kunnen worden ontkomen — ter wille van de Nederlandse concurrentiepositie van land en tuinbouw — deze door middel van eigen subsidies te versterken.

Ook het structuurbeleid had de aandacht van de heer Elfferich (A.R.). Hier zal een grotere vooruitgang noodzakelijk zijn. De kansen liggen er immers: de reeds ingang zijnde voorbereiding van communautaire (gemeenschappelijke) programma's.

Minister Biesheuvel (A.R.) maakte duidelijk dat hoezeer zijn streven er op gericht is een versnelling af te dwingen — de houding van de andere partners maakt dat niet altijd even gemakkelijk.

Hetgeen de minister in het verleden heeft weten te bereiken is echter een zekere aanwijzing dat hij met al zijn kracht en wijsheid de strijd zal weten te voeren.

Spanningen

Tengevolge van de realisatie van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zullen er vrij grote bedragen aan inkomsten in de gemeenschappelijkheid terecht komen — het E.E.G.-fonds voor de landbouw.

Het bijzondere is dat met name aan Frankrijk een groot deel van deze inkomsten zal toevallen. Dit land staat er mitsdien op dat voor 1 juli de financiële regeling voor de landbouwmarkt „rondkomt”. Maar... een en ander zonder controle van het Europese parlement! Zo niet, dan wekt Frankrijk de indruk dat dit land de E.E.G. — ook wat de landbouw betreft — wel eens de rug zal kunnen toekeren.

Nederland en een groot deel van het Europese Parlement hebben uit democratische overwegingen daartegen ernstige bezwaren. Voordat de financiering van het gemeenschappelijk beleid en de overige eigen inkomsten van de E.E.G. mogen worden verwerkelijkt zal tegelijkertijd het Europese Parlement méér bevoegdheid moeten hebben. Met name de parlementaire controle. Tot nu toe hebben de eigen nationale parlementen nog dit volledige recht. Straks niet meer — als er niets gebeurt aan

Menselijke problemen

Door de Raad van Ministers in Brussel is onlangs overeenstemming bereikt over de zgn. „fusie der Executieven”. Als gevolg hiervan zullen in de toekomst de 3 Europese organen: Kolen en Staal Gemeenschap in Luxemburg (K.S.G.), Economische Gemeenschap (E.E.G.) en Euratom, beide in Brussel onder één en dezelfde leiding geplaatst worden. Eén nieuw te vormen Europese Commissie van (voorlopig) 14 leden. De bedoeling van deze maatregel is op den duur te komen tot volledige samensmelting van de drie Gemeenschappen, maar reeds nu een aantal administratieve vereenvoudigingen in het apparaat aan te brengen. Het gevolg hiervan zal zijn dat de zetel van de Kolen en Staal Gemeenschap naar Brussel verplaatst gaat worden.

Dat hierover bij het personeel in Luxemburg een sfeer van onrust en onzekerheid heerst is begrijpelijk. Door me j. Rutgers (A.R.) werd bij de behandeling van het verslag van de Europese Gemeenschappen in de openbare commissievergaderingen van de Kamer de aandacht van de betrokken minister gevraagd voor de menselijke problemen die van de op zichzelf wenselijke fusie het onvermijdelijke gevolg zijn. Uit het sympathieke antwoord van minister Den Uyl (P.v.d.A.) bleek dat hij reeds persoonlijk bij een recent bezoek aan Luxemburg zich met deze kwestie had ingelaten. Hij zegde toe ook in de toekomst hier de nodige aandacht aan te zullen geven.

Het was goed dat in de overbezette agenda vol politieke en economische en financiële vraagstukken van internationaal niveau ook voor deze persoonlijke problematiek een ogenblik tijd gevonden werd.

Het Europese Parlement in Straatsburg bijeen.

een versterking van de controlebevoegdheden van het Europese Parlement. De Nederlandse volksvertegenwoordiging wil dit besluit niet. „Geen controlebevoegdheden uit handen geven bij een sterke vergroting van de macht van het „Europese kabinet” (de E.E.G.-minister-raad en de E.E.G.-commissie) als niet vaststaat dat er een andere parlementaire controle tot stand komt”.

Vandaar dat de Commissie van Buitenlandse Zaken een motie van die strekking indiende. Ook de A.R.-fractie — MEJ. RUTGERS nam deel aan de totstandkoming van deze motie — stond hier volledig achter.

Overigens mag worden opgemerkt, dat zij de parlementaire verhoudingen in het juiste licht zag. Deze motie is niet een marsroute die door de volksvertegenwoordiging dwingend aan het kabinet wordt voorgeschreven. Die route geeft het kabinet aan met een controle achteraf.

De regering is immers onderhandelaar. Een Kamer mag tevoren een kabinet niet in een bevroren positie manoeuvreren. Een kabinet is geen club van afgevaardigden van het parlement, maar heeft een eigen verantwoordelijkheid.

Voor deze opmerking was alle aanleiding omdat te proeven was uit de reactie van de P.v.d.A. (de heren NEDERHORST en VREDELING) dat zij nu al vaststelden: „als het kabinet terugkomt met een aanvaarding van de voorgestelde financiering van de landbouw zonder versterking van de rechten van de Europese volksvertegenwoordiging — het dan maar heen dienende te gaan”.

Een misverstand

De sfeer tijdens deze bespreking was er een als die van een helderblauwe hemel. Zelfs geen wolkje als een manshand viel op te merken. Totdat minister Luns over deze motie zijn mening gaf.

Hij zou volledig deze motie kunnen accepteren. Hij zou vechten voor de grotere bevoegdheden ten behoeve van het Europese Parlement, waarom de Kamer had gevraagd. Dat leek krachtige taal, waarbij de Kamer instemmend knikte.

Maar MINISTER LUNS ging verder en onthulde de taktiek die hij de ko-

mende week zou volgen. Weliswaar stond hij achter de motie, maar... als de inhoud van deze motie niet geheel haalbaar zou blijken te zijn, en... als de Europese Commissie haar oorspronkelijke voorstellen eens zou matigen dan zou het kabinet genoegen willen nemen met het mindere, indien op basis daarvan overigens volledige overeenstemming zou worden bereikt.

Toen was de boot aan: „U verwerpt dus in feite de motie van de Kamer”.

MEJ. MR. J. C. RUTGERS

...er moet ook in Europees verband speelruimte blijven voor de nationale ministers...

aldus de heer BLAISSE (K.V.P.) en schoolkameraad van minister Luns.

Waarop de minister antwoordde dat dit niet het geval was. Er werd schorsing gevraagd van de zitting — kennelijk tegen de zin van de voorzitter der Kamer — opdat er enig onderling beraad mogelijk zou zijn. Men zag K.V.P.-ers rondom mr. Luns en P.v.d.A.-ers rondom minister Den Uyl zich samengroepen. A.R. Kamerleden samen met C.H.U.-ers en weer andere K.V.P.-ers met een enkele liberaal zaten of stonden in de koffiekamer te delibereren.

Na heropening bleek MINISTER LUNS bereid de motie in zijn geheel te aanvaarden en zich te distantiëren van de woorden die hij over de te volgen taktiek had gesproken. Minister Luns maakte er een „misverstand” van en daarna kon de krachtige taal van de motie worden vastgelegd met instemming van de regering.

Maar de „pap was gemorst” door nu reeds op tafel te leggen de concessies die zouden kunnen worden gedaan van de zijde van de Nederlandse regering. Dat is jammer. Zoiets moet men bewaren tot als de conferentie aan de gang is. Nederland zal moeten afwachten wat er staat te gebeuren. Eén ding is zeker: Frankrijk dat tegen een versterking van het Europese Parlement is heeft echter wel de vele miljoenen uit het landbouw-fonds dringend nodig.

Een andere zaak staat ook vast: als de instelling van het E.E.G.-landbouw-fonds in gevaar komt zijn daar evenzeer grote belangen mee gemoeid.

En verder.....

Er waren meer zaken aan de orde: Euratom en Kolengemeenschap waarover de heer AANTJES (A.R.) een aantal kritische opmerkingen maakte!

Ter voorkoming van legendevorming

Na de uitlatingen van de heren Nederhorst en Vredeling (beiden P.v.d.A.) ter gelegenheid van de bespreking over de motie-Blaisse (het kabinet een steun in de rug geven bij de Brusselse besprekingen) was het nodig deze motie, vóór de stemming van een stemverklaring te voorzien.

De P.v.d.A. bleek duidelijk geporteerd voor de gedachte: de Kamer geeft aan het kabinet een dwingende opdracht mee. Zo ligt het niet in ons staatsrecht. Het kabinet is geen mandataris van de Kamer!

Toen de heer Bakker (communist) bij de stemming over de motie deze P.v.d.A.-gedachte nog eens onderstreepte was de A.R.-fractie van oordeel dat van haar kant dit niet mocht worden onderschreven.

Namens de fractie legde de heer Kieft (A.R.) daarom een verklaring af, waarmee daarna de heer Schmelzer (K.V.P.) zich in wezen verenigde.

Ter voorkoming van legendevorming volgt hier de stemverklaring:

„Hoezeer mijn fractie zich kan verenigen met deze motie is het gewenst een korte stemverklaring af te leggen.

Zoals uit de aanhef van de motie blijkt verenigen wij ons volledig met de achtergronden en de materiele inhoud daarvan.

Deze motie beschouwen wij als een steun in de rug van de bewindslieden die het moeilijke overleg in Brussel hebben te voeren.

Wij stellen het op prijs uitdrukkelijk te verklaren — gelet op de uitlatingen van de betrokken bewindslieden — dat wij het volste vertrouwen hebben in de houding die de Regering zal aannemen.

Evenzeer stellen wij het op prijs te verklaren dat door deze motie de regering uiteraard niet tot in alle details aan handen en voeten gebonden kan zijn. Immers het internationaal overleg eist een zekere bewegingsvrijheid van allen die bij een dergelijk overleg zijn betrokken.

In deze zin verenigen wij ons gaarne — zoals dit ook gebleken is in de openbare commissievergadering — met de geest, met de achtergronden en met de materiele inhoud van de voorliggende motie”.

De heer KIEFT (A.R.) nam de conjunctuurpolitiek, de inflatie en de monetaire aangelegenheden voor zijn rekening. Maar de ruimte staat ditmaal niet toe hieromtrent ruime voorlichting te geven.

Evenmin is het ditmaal mogelijk, een objectief verslag te brengen over hetgeen andere fracties over vele punten hebben gezegd.

Eén ding is merkwaardig: de kleine fracties (op de P.S.P. na) lieten volledig verstek gaan. Ook de heer Jongeling (G.P.V.).

Een tussentijdse miljoenennota van minister Vondeling

Tijdens de kabinetsformatie trof de heer Cals een niet plezierige situatie aan op financieel terrein.

De begroting 1965, ingediend de derde dinsdag in september 1964, bleek per 1 april 1965 al ver overschreden te zijn.

Weliswaar waren de ontvangsten ook meegevallen, niettegenstaande de eerste fase van de inkomstenbelastingverlaging van 250 miljoen gulden — maar toch, de „pap was gemorst”. Een bedrag van rond 900 miljoen gulden was in beginsel méér uitgegeven dan begroot was!

Gelet op de totale uitgaven (15 miljard) was dit toch een zodanig hoog percentage dat het nieuwe kabinet zich moest beraden. En in elk geval de Kamer over de gang van zaken vroegtijdig moest inlichten.

De oorzaken

De oorzaken waren gelegen in een aantal sectoren:

1. de uitgaven ten behoeve van het wetenschappelijk onderwijs, met name de bouwvoorzieningen waren uitgegleden met 75 miljoen. Om stagnatie in de bouw te voorkomen moest dit bedrag nog met 50 miljoen worden verhoogd voor 1965.

De Kamer was hierover zeer onstemd. Zowel de oppositie — de heren Joekes (V.V.D.) en Scholten (C.H.U.) — als de regeringsfracties (de heren Kieft (A.R.), Peschar (P.v.d.A.) en Notenboom (K.V.P.) wezen er op dat of de toenmalige minister van O.K. en W. (Bot) en Financiën (Witteveen) een te slap beleid hadden gevoerd of dat er aan de begrotingsbewaking veel zou mankeren.

Minister Vondeling erkende dat er „iets” was gebeurd wat niet had mogen gebeuren zonder de Kamer er vooraf in te kennen. Hij zegde toe op de ontwikkeling zeer nauwlettend toe te zien. Een duidelijke toezegging waarop de Kamer zich ongetwijfeld zal beroepen.

2. de woningwetvoorschotten zijn uitgegleden met minstens 125 miljoen gulden. Op zichzelf een verheugend verschijnsel als het bedrag gebruikt is voor méér woningen en voor betere woningen! Maar een deel is uitgegeven omdat de stichtingskosten sterker zijn opgelopen dan te voorzien zou zijn geweest. Ook hier ligt de fout dat de Kamer niet tijdig op de hoogte is gebracht van de noodzaak van meer uitgaven.

3. dat de salarissen tengevolge van de salaris- en pensioenmaatregelen zouden oplopen was te voorzien. Maar dat het bedrag zou toenemen met bijna 400 miljoen gulden was een misser in de oorspronkelijke raming.

Het gat in de Begroting

Weliswaar waren de ontvangsten ook toegenomen, maar de heer Kieft (A.R.) wees er terecht op dat een groot deel daarvan bestond uit eenmalige toevallige inkomsten (verkoop der Breedband-aandelen b.v.). Dit moet voor de minister een teken aan de wand zijn, met betrekking tot de komende begroting 1966.

Dit kabinet stond dus voor de noodzaak dit „gat” in de begroting 1965 te dichten. Weliswaar is het bedrag dat tenslotte extra geleend zal moeten worden niet onoverkomelijk hoog. (De extra uitgaven min de extra inkomsten geven een extra nadelig saldo van 150 miljoen gulden.) De kapitaalmarkt zal ook dit bedrag nog wel willen opbrengen zonder dat tengevolge daarvan de rente zal gaan stijgen, verondersteld de heer Kieft (A.R.) — waarin de minister hem niet afviel.

Het grote punt is echter: wat zal de toekomst brengen? Mede gelet op de voornemens van het kabinet meer uitgaven mogelijk te maken.

De minister was niet scheutig met zijn mededelingen omtrent de begroting 1966. Waarschijnlijk kan dit ook niet anders, omdat de totaalplannen

G. A. KIEFT

nog niet zijn afgerond van 1966. Bovendien is het uit beleidsoverwegingen niet juist nu al volop opening van zaken te geven.

Toch zijn een aantal zaken bij het debat niet onduidelijk naar voren gekomen.

Knelpunten

1. De kapitaalmarkt is een ondoorzichtige zaak: het verloop van de onderhandse kapitaalmarkt is volslagen onbekend. Zowel de heer Peschar (P.v.d.A.) als de heer Kieft (A.R.) meenden dat het noodzakelijk was voor een evenwichtig beleid, dat deze gegevens althans bekend zouden worden.

2. Uiteraard is de „structurele norm”, ingevoerd door prof. Zijlstra en in wezen overgenomen door de E.E.G.-landen, één van de onderdelen bij het debat geweest. Deze norm luidt: de groei van de overheidsuitgaven moet minder (zeker niet meer) zijn dan de groei van het nationaal inkomen. (= opbrengst van het gezamenlijk werken van alle Nederlanders.)

De heer Scholten (C.H.U.) verweet de minister dat hij van deze norm wilde afwijken en daarom was hij bevreesd dat het kabinet een „normloos” beleid zou voeren. Ook al wordt blijkens de ervaring deze norm altijd overschreden (vanaf 1958) — het is toch een goed model om de drang naar meer overheidsuitgaven zo klein mogelijk te houden. „Er is dan ten minste nog een norm”, aldus de heer Scholten (C.H.U.) De heer Peschar (P.v.d.A.) ging veel verder: „voor ons is het belangrijk die hogere uitgaven óók te bezien op hun belangrijkheid”. De heer Kieft (A.R.) wees er op dat dit kabinet toch wel degelijk — en terecht — in beginsel wilde uitgaan van deze beleidslijn. Alleen, in deze tijd waarin aan een snelle ontwikkeling niet mag worden voorbijgegaan, moet die norm niet van jaar tot jaar worden bekeken, maar een kabinet moet de mogelijkheid hebben over een langere periode deze beleidslijn

• Vervolg op pag. 10

BIEE EN KR

IN de wachtkamer van het station in Den Haag zaten n... kaarten over de kabinetsformatie. We deden dat te ge... van een kop koffie. Wij weten niet hoe het ú vergaat en... tionswachtkamer-met-restauratie komt, maar bij ons ga... en zet lezen we voor het binnengaan het geruststellend... niet verplicht... maar nooit durven wij daar zo maar... een consumptie te bestellen. — Ober, mag ik een koffie... in de bedoelde wachtkamer is daar goed en wij zijn kebl

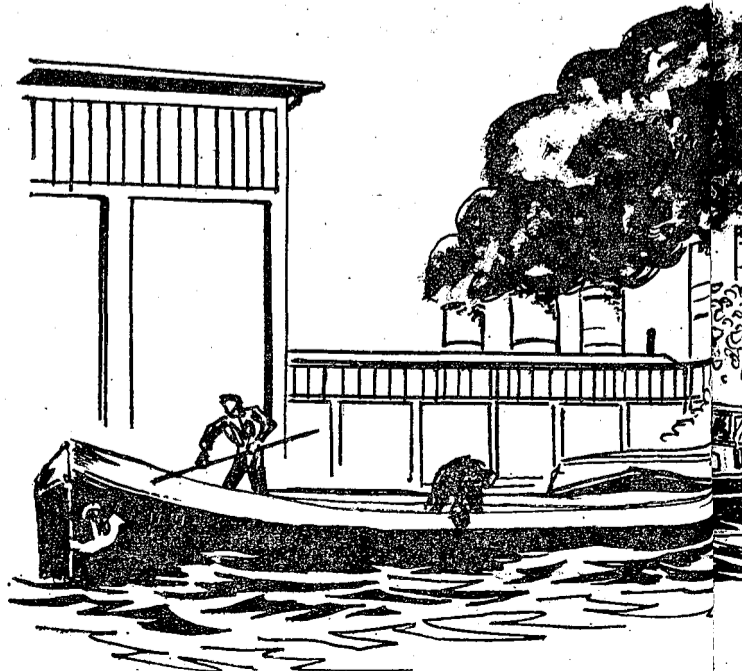
De kabinetsformatie vonden we tamelijk geslaagd en we namen er dus nog een... dat wil derhalve zeggen: we namen nog een kop koffie. En spelend met het suikerzakje, dat deze keer een suikerpakje was, inhoudende twee klontjes, begonnen we te mijmeren over de duizenden suikerzakjes, door ons opengescheurd en achteloos weggegooid — terwijl anderen (en dat zijn er vele duizenden) bezig zijn suikerzakjes te verzamelen. Zelf heeft schrijver dezes een zwager van midden vijftig, die het erger zou vinden als men zijn zakjesverzameling zou stelen, dan zijn geldkist. Een mens moet nu eenmaal een hobby hebben.

Ons laten suikerzakjes volslagen koud — maar in die wachtkamer ging ons de inhoud ter harte. Hoe lang gebruikt de mens suiker en hoe was het vroeger met de suikerproductie gesteld? Er werd in vroeger eeuwen blijkbaar veel verdiend aan suiker, want men spreekt wel van een suikeroom... Een dergelijke oom wens ik u overigens allen van harte toe.

Suiker... Vroeger kende men het niet, maar men verlangde wel naar zoete spijzen en dranken. Het beloofde land werd genoemd een land overvloeiende van melk en honing. Men deed het toen dus met honing. De begeerte naar het zoet is elkeen aangeboren.

Sinds wanneer is het voornamelijk suiker geworden? We zouden het niet

In oktober werkt men in en bij een suikerfabriek onder hoogspanning.

kunnen zeggen; want is door niemand na te ar ouds werd er al sugez waaruit suiker geword. suikerriet is waarscheen heems produkt van deen i Stille Oceaan geweesteft uitgezocht, dat Alex (meer dan driehonderd C tus in India suikerries gezien. In de vijfde et su riet gesignaleerd zijn. V is het beschreven, d Po de dertiende eeuw siek China heeft ontdektis 1 gaan, dat de islamietika aan de oevers van dehds gebracht hebben.

Een zoet

Er werd in de oudveel betaald voor betrekkege veelheden suiker. De bve Europa in de midde he schatten betaald om rote kernij, de suiker, te He Venetië dat de prijs br men ging daar een fin stichten en men vatboth in suiker energiee aaniet verloopt zoet en in pree; suikerhandel althans T beheren Egypte en de niet en daardoor stagneulke voer.

Als Columbus in n-tu grote reis gaat doen, di su rietplantjes mee voor dië. later — veel later — tag de West lucratief wew me groot gebrek aan arbeiten

ZEN TALLEN

te na te
genot
en sta-
ga: strijk
numpatie
zonder
koffie
kebbers.

ag is het
te jar van-
sagezocht,
wordt. Dit
scheen in-
degen in de
estefft men
lex: Grote
eror Chris-
ries heeft
et suiker-
ijn. Voorts
di Polo in
sieken in
stis na te
ietikerriet
lendse Zee

'n Suikerzoet relaas bij 'n kop koffie mèt

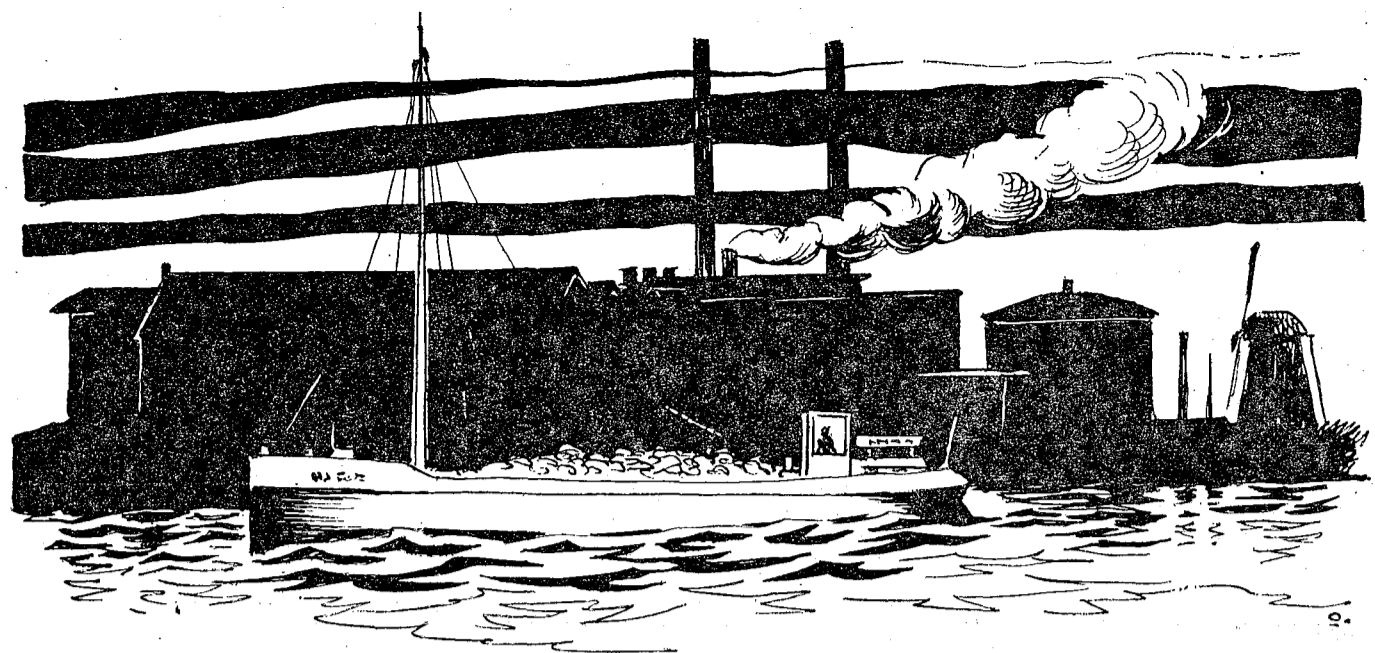
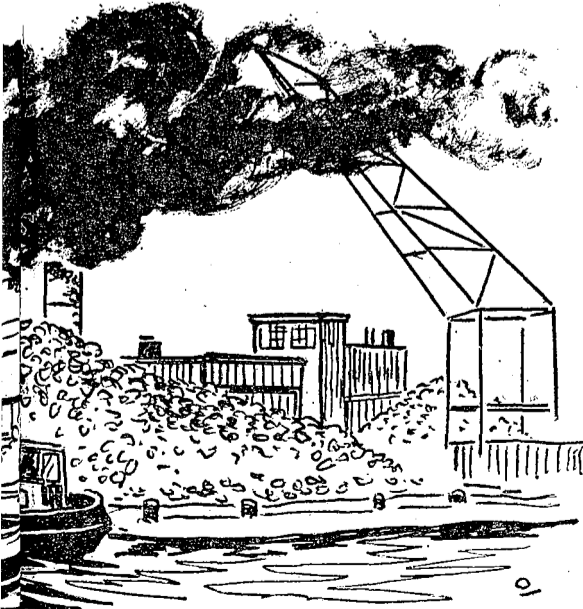
ging slaven uit Afrika invoeren en daarmee begon de zwarte geschiedenis der blanke volkeren, zoals Hollanders, Denen, Spanjaarden, Engelsen.

De rietsuikerplantages groeiden, maar de wereldbevolking eveneens. Nooit geraakte de wereld van suiker verzadigd. Het lag voor de hand, dat er in onvoldoende mate suikerriet zou zijn om de toenemende vraag naar suiker te bevredigen. Toen kwamen de bieten...

De bieten komen!

Een tweejarig gewas werd in 1767 het voorwerp van een onderzoek, ingesteld door een apotheker. Hij nam een knol, die tot de Ganzevoetachtigen behoorde. Beta Vulgaris werd die knol genoemd. De wilde stamvorm was de zeebiet — met die zeebiet waren gedurende eeuwen proefnemingen gedaan en men had er een paar cultuurgewassen uit gekweekt: de kroot, de mangelwortel en de snijbiet.

Die apotheker had een klein succes: hij kon aantonen dat uit een beetwortel een beetje suiker bereid kon worden. Eigenlijk was het de moeite niet, want

een biet had slechts 1 of hoogstens 1½ procent suiker. Toch was de vinding van apotheker Marggraf van groot belang. Later valt men op zijn onderzoek terug en dan gaat men er toe over, betere beetwortels te kweken, met een hoger suikerpercentage.

En dan wordt, in 1802, het eerste fabriekje voor bietsuiker gebouwd. Dat gebeurde in Cunern, in Silezië.

Suiker in de politiek

De raffinaderijen van rietsuiker waren intussen uit de grond verzezen; de plantages in de West en elders beleefden een gouden tijd. In 1793 telde Amsterdam meer dan honderd suiker-raffinaderijen en voorts kon men ze vinden overal over 't land verspreid.

Maar toen kwam de narigheid. Napoleon wilde Engeland onderwerpen. Militair zou hem dat nooit gelukken, daarvan was hij zelf ook wel overtuigd. Maar hij kan het economische wapen

Suikerlintje

Hoe Napoleon er op gebrand was, Engeland de suikerhegemonie te betwisten door op het vasteland van westelijk Europa een grote bietsuikerproductie in het leven te roepen, blijkt wel hieruit, dat Napoleon het lintje van het Légion d'Honneur heeft verschafte aan een zekere Delesert, die de eerste was die suikerbroden produceerde uit suikerbieten die in Frankrijk gekweekt waren.

hanteren om Engeland op de knieën te krijgen. Engeland kent welvaart tengevolge van de grote handel in rietsuiker en Napoleon zint op middelen om die handel en die welvaart te breken. Het was in die tijd, dat inplaats van rietsuiker vooral over bietsuiker gesproken werd. De bouwer van het fabriekje in Silezië publiceerde zijn resultaten met de beetwortels — Napoleon moet toen geroepen hebben: Eureka! Hij zou in Europa een enorme suikerbieten-teelt op gang brengen en ongeloflijke hoeveelheden bietsuiker gaan produceren. Dat zou een slag zijn voor Engeland — zijn vijand zou dan met de rietsuiker geen weg meer weten.

In 1811 komt het bevel van Napoleon af om bieten te telen. Nederland, het ingelijfde land, gelooft er niet in — het gelooft niet in Napoleon en niet in de suiker uit de beetwortels. En als Napoleon op Sint Helena zit, heeft het suikerriet het schijnbaar van de suikerbiet gewonnen. Gijsbert Karel van Hogendorp beweert, dat bietsuiker schadelijk voor de gezondheid is en dat het een ellendig surrogaat voor suiker is.

Neen, het wilde niet met de biet-

suiker. Maar als tenslotte hier te lande in 1858 de eerste kleine beetwortel-suikerfabriek gesticht wordt — in Zevenbergen, door A. de Bruin en Co. — komt er verandering. Wel is men achterdochtig. Als in die tijd in Zeeland tijdens een boerenvergadering een stemming wordt gehouden over de vraag of bieten-teelt voordelig voor de landbouw is, of niet... winnen de neezeggens het: 27 vóór en 46 tégen bieten-cultuur. Maar eer men veertig jaar verder is in Nederland al 36.000 hectaren met bieten beplant, voornamelijk in Brabant en Zeeland. Maar Friesland en Groningen begonnen er toch ook aan; daar werd, in 1896, de Noord-Nederlandse beetwortelsuikerfabriek opgericht.

De bieten winnen!

Omstreeks 1912 was de beetwortel overal aanvaard in Europa en daarbuiten en het suikerprodukt vond gretig aftrek. Men had toen een jaargemiddelde van 8 miljoen ton beetwortelsuiker als wereldproductie. Dat van de rietsuiker was in dat jaar slechts één miljoen ton meer. Natuurlijk was de teelt van de biet enorm verbeterd; het suikerpercentage lag nu veel en veel hoger. Het suikergehalte van de suikerbiet beweegt zich tegenwoordig in de buurt van 17%. De grootste soort suikerbiet geeft lang niet altijd de grootste hoeveelheid suiker. Begin oktober zijn de suikerbieten gewoonlijk aan hun rijpheid toe en dan begint de bieten-campagne.

De suikerfabrieken hebben uiteraard een vaste kern van personeel, maar in de campagnetijd, die ongeveer zeventig dagen omvat, worden door de fabrieken heel wat seizoenarbeiders in dienst genomen en dan is het bij de fabrieken een drukte van belang. Als men dan in de buurt van Dinteloord, van Puttershoek, van Roosendaal of van Zevenbergen komt is het daar het hoogtij van de suikerbieten.

De bewerking die van de biet suiker maakt, is vrij omslachtig. De biet wordt tot kleine reepjes gesneden en daarna wordt de suiker er uit gekristalliseerd. En zo wordt de grauwe biet tenslotte gemetamorfeerd tot witte kristallen, tot suiker.

Allerlei andere zoete produkten worden in de suikerfabrieken vervaardigd; stroop bijvoorbeeld. En uit de melasse wordt weer alcohol gemaakt.

De pulp, die na het uitkristalliseren van de suiker uit de biet overblijft, is een uitstekend veevoeder, dat weer een goede melkproduktie bevordert. De pulp is gedurende de staltijd van de koeien dan ook een veel begeerde bijvoeding voor het vee.

Als afvalprodukt heeft men voorts de zogenaamde schuimaarde — een goede meststof.

Suiker is onderworpen aan accijns en commiezen zorgen degelijk voor controle op de eindproductie.

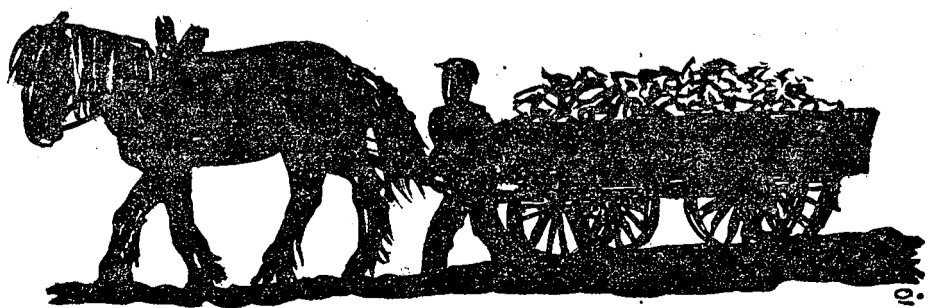
De bieten-campagne in oktober geeft met name westelijk Brabant een levendig beeld. De bieten worden op de akkers geroid en naar de suikerfabrieken getransporteerd en dat vervoer van die miljoenen kilogrammen suikerbieten geeft op de wegen in het najaar een grote drukte, waarover de automobilisten nog weleens foeteren. Want bietenvervoer betekent onherroepelijk smerige en gevaarlijke, gladde wegen, door de klei-afval van de bieten veroorzaakt. Duizenden eenvoudige boerenkarren, getrokken door stoere paarden rijden dan de „peeën" naar de fabriek. Een ontelbaar aantal vrachtwagens en trekkers doet hetzelfde en een en ander veroorzaakt wel stagnatie voor het wegverkeer. Maar gelukkig duurt de eigenlijke campagne niet zo heel lang. En intussen zorgen de suikerfabrieken voor de suikerproductie.

En wij, consumenten, zorgen dat die suiker aan de man komt. Vóór de oorlog had Nederland een suikerconsumptie van 26,2 kg per hoofd. Ná de oorlog liep het jaarverbruik op tot ongeveer 36 kg per hoofd. In dit gewicht zit dan uiteraard berekend de suiker, maar ook de stroop en de suikerhoudende consumpties.

Daar behoren dan ook bij de suikerklontjes, die wij in ons kopje koffie goiden in de wachtkamer van Den Haag...

De Verenigde Coöperatieve suikerfabrieken in Dinteloord, Roosendaal en Zevenbergen hebben ter gelegenheid van een bestaansjubileum een jaar of acht gelegen een bijzonder fraai gedenkboek laten verschijnen. Evert Zandstra schreef de tekst, Hans de Boer maakte er de foto's voor. Een aantal gegevens over de suiker hebben wij geput uit dat boek.

Hoe het zij, — maar iedereen is zich dit toch wel sterk bewust — wij zijn een land overvloeiende van suiker geworden!

A.R. VROUWENCOMITE KWAM BIJEEN

"Ik geloof, dat ik juist in uw kring dringend mag vragen uw persoonlijke belangstelling voor de gezondheidszorg te blijven behouden en waar mogelijk ook door uw activiteit te tonen."

Met deze woorden besloot mej. drs. C. L. Overweel haar causerie over "Vrouw, Volksgezondheid en Politiek", tijdens de middagvergadering van het landelijke A.R. Vrouwencomité op woensdag 16 juli jl. in Nederlands vergadercentrum, Utrecht.

's Morgens, om elf uur, had de presidente, mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom, de vertegenwoordigsters uit het gehele land — van Limburg tot Noord-Holland en van Groningen tot Zeeland — reeds hartelijk begroet op deze bijeenkomst, tijdens welke ook een paar belangrijke besluiten werden genomen.

Daarover straks. Eerst vermelden wij graag meer over het betoog van mej. Overweel en de daarop aansluitende bespreking.

Het gaat om de mens

Wie iets over gezondheidszorg gaat vertellen, aldus de deskundige spreker — staffunctionaris van de landelijke organisatie van Het Oranje-Groene Kruis —, gaat in eerste instantie over de mens praten.

Met opzet wees spreker allereerst op het "God schiep de mens" in het eerste Bijbelhoofdstuk, om vervolgens tot de conclusie te komen, dat wie over de zorg voor de volksgezondheid spreekt, spreekt over de zorg voor de schepselen Gods.

Dit staat voorop en daardoor komt duidelijk uit, dat de zorg voor de gezondheid van de mens niet alleen de interesse, maar ook de volle, actieve medewerking moet hebben van allen, die in God de Schepper van het leven zien.

In feite heeft de gezondheidszorg betrekking op de mens in elke situatie, waarin hij zich bevindt, hetzij gezond of ziek.

Wij kennen dan ook de "curatieve" gezondheidszorg met betrekking tot de zieke mens, maar tevens de preventieve en de positieve gezondheidszorg ten aanzien van de gezonde mens om te trachten de mens voor ziekte te behoeden. En tevens kan men ook nog onderscheiden tussen zorg in de inrichting, het ziekenhuis en zorg buiten de inrichting.

Wil men tenslotte nog een andere onderscheiding, dan moeten wij spreken over de overheidszorg enerzijds en het particuliere werk anderzijds.

Particulier initiatief op voorgrond

In Nederland wordt de uitvoering van de gezondheidszorg primair gezien als een taak van het particulier initiatief, zij het dat de werkzaamheden verricht worden in nauwe samenwerking met de Overheid.

Als voorbeeld van het op de voorgrond staan van het particulier initiatief kan dienen, dat er bijvoorbeeld weinig overheidsziekenhuizen zijn.

Een uitzondering vormen de Academische Ziekenhuizen, een enkel Provinciaal Ziekenhuis, een aantal gemeentelijke ziekenhuizen en enige Psychiatrische Inrichtingen (o.a. Santpoort).

Verder zijn er dan nog de G.G.'s en G.D.'s, welke eigenlijk geen uitvoerende taak hebben. Maar in de grote steden gaan deze diensten zich de laatste tijd toch wel enigermate op het uitvoerende vlak bewegen.

Samenvattend zou men na het voorgaande in het algemeen kunnen zeggen, dat de Overheid — op grond van haar eigen verantwoordelijkheid — terzake van de volksgezondheid daar uitvoerend gaat optreden, waar het particulier initiatief hetzij tekort schiet, hetzij niet in staat is de zorg volledig voor eigen rekening te nemen.

En daarnaast — eveneens op grond van die eigen verantwoordelijkheid van de Overheid — moet het particulier initiatief zich bij zijn eigen activiteiten toch het toezicht van de Overheid daarop laten welgevalen.

Om dit toezicht juist te kunnen uitoefenen, werd het instituut van de geneeskundige inspecties voor de volksgezondheid in het leven geroepen. Ongeveer een maand geleden werd juist het 100-jarig bestaan van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid herdacht.

De interesse van de Overheid in de volksgezondheid vindt haar concentratie op het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid. De afdeling Volksgezondheid heeft een eigen staatssecretaris in de persoon van dr. A. J. H. Bartels, terwijl een medicus — thans dr. R. J. H. Kruisinga — directeur-generaal van de Volksgezondheid is.

Kruiswerk

Aangezien het terrein van de gezondheidszorg zeer breed is, wilde mej. Overweel er verder mede volstaan om — voor wat de particuliere sector be-

treft — speciale aandacht te vragen voor wat in de wandeling genoemd wordt "het kruiswerk".

Dit werk betreft de activiteiten van de drie nationale kruisorganisaties: Algemene Nederlandse Vereniging "Het Groene Kruis", de Nationale Federatie "Het Wit-Gele Kruis" en de Bond van Protestants-Christelijke Verenigingen voor Wijkverpleging in Nederland "Het Oranje-Groene Kruis".

Mej. Overweel zette uiteen hoe alle

Mej. drs. C. L. Overweel

(ook pensioenen) moesten worden geëwaardigd. Als gevolg van een en ander stegen de lasten op een zodanige wijze, dat voor de financiering een gerecht-

* *Gezondheidszorg vraagt persoonlijke belangstelling, alsmede aandacht van de kant van de partij*

* *Vrouwen gaan duizend (of meer) nieuwe leden werven*

drie de kruisorganisaties zijn opgebouwd uit plaatselijke afdelingen, provinciale verenigingen en landelijke organisaties. Zij wees er met nadruk op — dit geldt zowel Het Oranje-Groene Kruis als Het Wit-Gele Kruis — dat in de statuten van de plaatselijke afdelingen duidelijk gesteld wordt, dat de zorg voor de gezondheid is: de zorg voor het schepsel Gods en in wezen dus "dienen van God". Hier is een wezenlijk verschil in uitgangspunt tussen hen, die de gezondheidszorg bedrijven uitgaande van de mens als schepsel Gods en hen, die dit louter uit menselijke overwegingen doen. Wij mogen, ja moeten als christenen het "kruiswerk" plaatsen tegen de achtergrond van dit dienen van God in de dienst aan de naaste. Dit uitgangspunt moet — als het goed is — het werk van zo'n plaatselijke vereniging in het totaal van de gezondheidszorg een eigen gezicht geven.

Contributie en subsidie

Na gewezen te hebben op de activiteiten, welke plaatselijk worden ontwikkeld — zoals bijvoorbeeld onder meer wijkverpleging, zorg voor consultatiebureaus voor zuigelingen en kleuters, bejaardenzorg — onderstreepte mej. Overweel dat de financiering van dit alles oorspronkelijk geheel een zaak van de leden was; de contributie moest de kosten dekken.

Het werk groeide echter uit en ontwikkelde zich tot een wezenlijk onderdeel van de algehele zorg voor de volksgezondheid, waarvoor ook de Overheid verantwoordelijk is.

Tevens moesten gaandeweg ook andere krachten dan wijkverpleegsters worden ingezet, terwijl de salarissen stegen en betere sociale voorzieningen

vaardigd beroep op de Overheid is gedaan.

Derhalve ontvangen de plaatselijke afdelingen subsidie van rijk en gemeente; de provinciale verenigingen subsidie van rijk en provincie, alsmede uit het zgn. preventiefonds; de landelijke organisaties subsidie van rijk en preventiefonds.

Het gaat bij deze subsidies om zeer belangrijke bedragen, zonder welke het onmogelijk zou zijn de financiering van het kruiswerk veilig te stellen. Het is uiteraard duidelijk, dat, waar het gaat over subsidies, welke vaak jaarlijks moeten worden vastgesteld en welke dus steeds weer in politieke lichamen onderwerp van discussie zijn, de politiek aan bod komt. Daarmede is duidelijk het verband tussen twee van de drie in de titel van het onderwerp genoemde begrippen: Volksgezondheid en Politiek.

Belangstelling van de vrouw

Tenslotte wees mej. Overweel er in haar op prettige wijze voorgedragen betoog nog op, dat het toch wel merkwaardig is hoeveel in protestants-christelijke kring het kruiswerk steeds los hebben gezien en nog vaak los zien van allerlei activiteiten rondom het christelijke gezin. Voor die velen is het — aldus mej. Overweel — welhaast vanzelfsprekend dat het kind naar de christelijke school gaat, terwijl zij het ook juist achten, dat de kerk het kerkelijke maatschappelijke werk organiseert en in stand houdt.

Maar wanneer het gaat om de gezondheidszorg voor het gezin, dan is het vaak alsof men niet ziet, dat het ook hier gaat om een uitermate belangrijke

uiting in onze zorg voor het welzijn van de mens — voor zijn persoon en gezin op basis van de geloofsovertuiging.

Daarom vroeg mej. Overweel — en hier is ook de verbinding van Volksgezondheid en Politiek met het derde "begrip": de Vrouw, duidelijk — aller belangstelling voor de grote problemen op het terrein van de gezondheidszorg. Het is b.v. soms moeilijk voor opvallende bestuursfuncties weer actieve personen aan te trekken. Men laat zo heel gemakkelijk alles over aan de ander. Ook hier dreigt heel gemakkelijk het gevaar, dat de persoonlijke verantwoordelijkheid voor het welzijn van de gemeenschap, waarin wij door God zijn geplaatst, niet meer wordt gezien en gevoeld.

Vandaar de dringende oproep van mej. Overweel, welke wij aan het begin van dit verslag hebben geplaatst.

Spontane bespreking

Een bijzonder levendige discussie met een terzake kundige beantwoording van de zijde van mej. Overweel rondde dit programmapunt van deze A.R. Vrouwenbijeenkomst af. Wij doen nog in het kort een enkele greep.

Hoe zit het met kraamcentra, welke met tekorten werken? Een kraamcentrum moet een economisch gerund geheel zijn. Met een goede planning blijkt sluitend te kunnen worden gewerkt. Dit stelt evenwel o.m. hoge eisen aan het teamwork.

Ook de samenwerking tussen de kruisverenigingen kwam even ter sprake. Er werd op gewezen, dat onze mensen in de gemeenteraden steeds moeten opletten, dat de subsidies terecht komen, waar zij horen.

Ook de hele problematiek van de chronische zieken en de zorg voor bejaarden — thuis en in bejaardencentra — kwam nader ter sprake, alsmede de gehele reeks van kraamverzorgsters, ziekenverzorgsters, ziekenhelpsters, bejaardenverzorgsters, bejaardenhelpsters, alsmede wijkverpleegsters, gezinsverzorgsters en gezinshelpsters, om de verpleegsters in ziekenhuizen niet te vergeten. Heel de opzet hiervan, alsmede het punt van de opleiding, speciaal van de vijf eerstgenoemde categorieën passeerden — zij het in het kort — de revue. Ook de schoolgezondheidszorg, niet alleen de kleuterscholen en lagere scholen, maar ook op de middelbare scholen, kwam in de discussie naar voren. Men was het er algemeen over eens, dat deze zaak de aandacht van de schoolbesturen verdient.

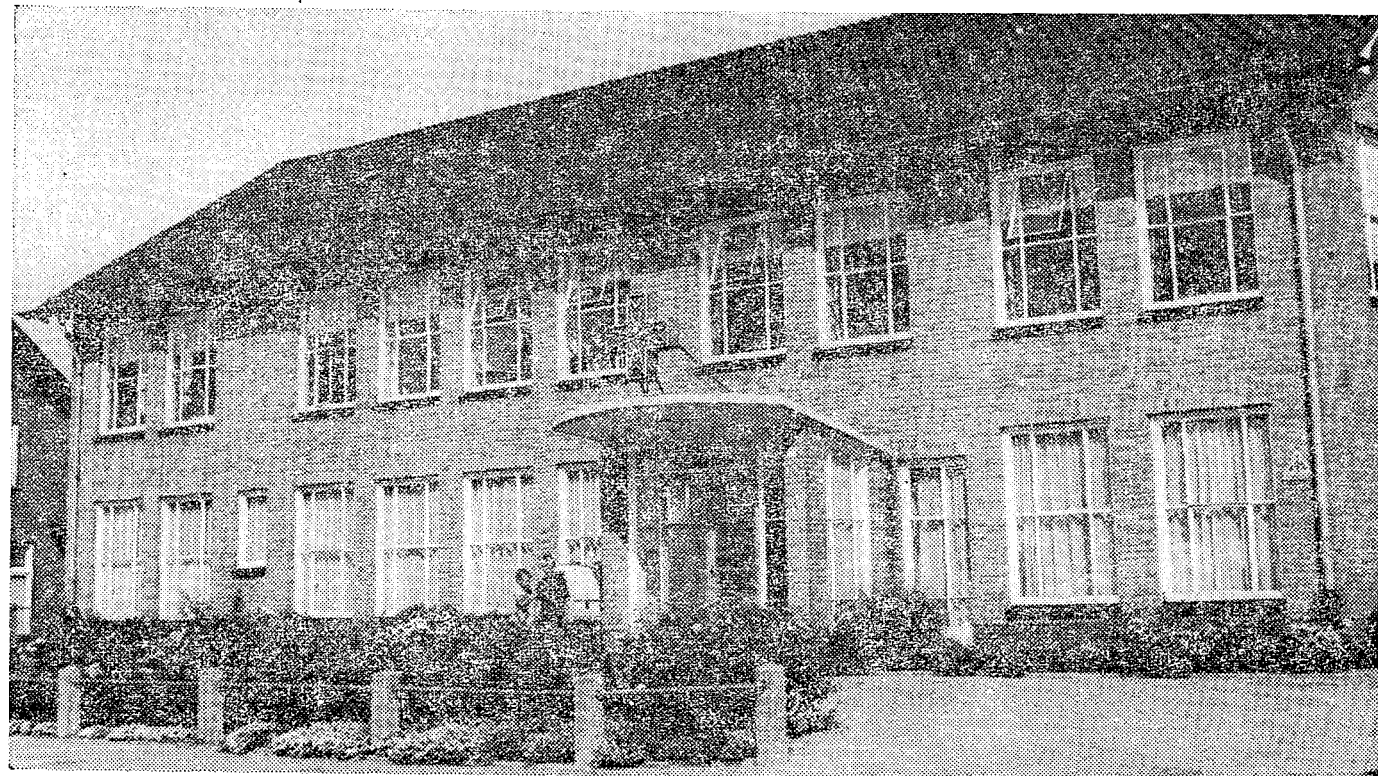
Ook de opleiding van verpleegsters, alsmede van de wijkverpleegsters, welke op de helling staat — het gaat hier om een zaak met zeer veel facetten, welke allemaal in elkaar grijpen; wat bepaald wordt kan vergaande consequenties hebben — was een discussiepunt.

Ook op dit punt zagen de dames een belangrijke taak liggen voor het College van Advies. Een vaste commissie Volksgezondheid zou aan een aantal zaken op het brede terrein van de volksgezondheid handen vol werk hebben.¹⁾

Wij volstaan met deze greep uit de discussies.

• *Vervolg op pag. 9*

Het wijkgebouw van het Oranje-Groene Kruis te Bunschoten-Spaarburg.

DAT KAN ZO MAAR

• Vervolg van pag. 8

Op meer organisatorisch gebied had het A.R. Vrouwencomité in zijn morgenvergadering reeds een paar belangrijke besluiten genomen.

Deels uit eigen initiatief, en deels op verzoek van de Organisatie Commissie van onze partij werd besloten in de komende maanden een ledenwerfactie door vrouwen onder vrouwen te voeren om op deze wijze duizend of meer nieuwe leden te werven.

De vice-presidente van het Vrouwencomité, mevrouw G. van Tuinen-Scheepsma, die tevens lid is van de Organisatie Commissie, leidde de discussie over dit punt in. Het was een zeldzaam korte discussie. De algemene reactie van de dames was: "dat kan zo maar!", en daarmee was het besluit gevallen. Volgende week zal meer uitvoerig bij deze vrouwen campagne — waarover de kiesverenigingen worden ingelicht — worden stilgestaan op de Achter Pagina.

"De pers"

Als men nu bedenkt, dat naast een aantal informatieve mededelingen —

o.a. over het Nederlands Vrouwencomité en de Europese Vrouwen Unie — ook nog het eindrapport inzake het door gespreksgroepen van vrouwen behandelde onderwerp "De Pers" werd besproken (volgende week hierover eveneens nader op de Achter Pagina), dan kan men niet anders zeggen, dan dat de vrouwen wel veel gepraat, maar niettemin snel gewerkt hebben, aangezien de presidente des middags nog voor vijf uur de bijeenkomst kon sluiten.

Nieuw en fris

Zo'n vrouwenvergadering — er waren overigens twee mannen bij, die er zich goed thuis voelden: de secretaris en de adjunct-secretaris van het Centraal Comité; het partij-secretariaat vervult ook het secretariaat van het A.R. Vrouwencomité — is toch wel iets aparts. Het is anders dan anders; beter nog: het is nieuw en fris. Aangezien een mannenhand hier de pen voert, mag dit hier zeker neergeschreven worden.

Hier is iets goeds aan de gang, dat in heel de partij stimulerend kan werken.

Men doet er verstandig aan dit niet alleen landelijk, maar ook provinciaal, regionaal en plaatselijk goed te bejassen.

Ook hier liggen kansen. De Kw.

1) Sinds enige tijd heeft het College van Advies van de A.R. Partij een commissie voor de volksgezondheid, welke commissie o.m. aandacht besteedt aan de problematiek rondom de opleiding van verpleegsters.

Een wijkverpleegster aan het werk.

Contactdag

... Verder werd besloten in oktober a.s. een contactdag te houden met een aantal werkende en andere geïnteresseerde A.R.-vrouwen. Deze vrouwen zouden bij het werk kunnen worden ingeschakeld, vooral uit hoofde van hun gespecialiseerdheid of hun deskundigheid op bepaalde terreinen.

Conferentie

... Een ander besluit was in november a.s. een grotere conferentie te beleggen tot deelneming waaraan zo'n 300 à 400 vrouwen zullen worden uitgenodigd. Het gaat hierbij om vrouwen, die algemene belangstelling hebben voor de politiek. Met name wordt ook gedacht aan de plaatselijke vrouwelijke contactpersonen, die de vertegenwoordigsters uit de Kamercentrales in het landelijke A.R. Vrouwencomité hebben kunnen activeren. Dit is dus een andere en ook veel breder samengestelde groep dan die uitgenodigd wordt voor de hiervoor bedoelde contactdag.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. L. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

Claeys - MAAIDORSERS Bamfords - OPRAAPPERSEN

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

CONTACTWEG 43 - TELEFOON 80553 - AMSTERDAM

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12

SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de
EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Lareneweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.

Hoge Lareneweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

DEN HAAG EN OMSTREKEN

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

WESTLAND

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740 - 4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste - Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostijlpapier, enz.

H. HORTENSIUS & ZONEN

METSELAARS en
AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor
alle voorkomende werkzaamheden

NIJEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien. Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

BLOOT'S schildersbedrijf

G. van Genderen

GOUDA - RHIJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

lingerie - korsetterij

dekker

DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

De nota van Vondeling

• Vervolg van pag. 6

te volgen. Een standpunt dat in het A.R.-verkiezingsprogramma 1963 duidelijk wordt onderkend.

Niet de Minister

Een van de discussiepunten was de verzuchting van de nieuwe Minister van Financiën, dat hij „geen eigen recht had belastingmaatregelen te treffen ter beheersing van de conjunctuur”. De heer Scholten (C.H.U.) wees er terecht op dat de democratie in Nederland dusdanig werkt dat de Kamer als het moet bijzonder snel kan reageren. Ook als het gaat om belastingverzwaringmaatregelen. Op grond daarvan is het beslist niet nodig het „instrument van belastingheffing” in handen te leggen van een minister. De A.R.-fractie bij monde van de heer Kieft benaderde het vanuit een ander standpunt. Als de Staten-Generaal dit instrument uit handen zou geven, is een belangrijk wapen van de volksvertegenwoordiging krachteloos geworden. Hij wenste zich ten principale te verzetten tegen dergelijke bij de minister levende gedachten.

De mogelijkheid om fiscale drukverzwaring in handen te leggen van een minister, zelfs al heeft een Kamer toezicht achteraf, is op dit terrein het begin van het einde.

Middenstand

De Kamer heeft nog eens nadrukkelijk gewezen op de mogelijke gevolgen van het uitgavenbeleid van dit kabinet voor het midden en klein bedrijf. Als de ontwikkeling van de kapitaalmarkt in de richting gaat van een verkrapting dan gaat de rente — die toch al hoog is — stijgen. De kredieten waaraan juist in deze tijd, bij deze belangrijke actieve groepen in Nederland een dringende behoefte is, zouden eventueel onbetaalbaar worden. Het uitgavenbeleid en de methode om voor deze méér-uitgaven dekking te vinden, mogen niet leiden tot een verslechtering van de positie van de middenstand in al zijn geledingen. Overigens eenzelfde geluid als ook de heer Roelink (A.R.) heeft laten horen bij de beschouwingen inzake de Regeringsverklaring. Met name werd een van zijn waarschuwingen hier herhaald: denk er bij het uitdijend uitgavenbeleid om dat de spanning op de arbeidsmarkt niet wordt vergroot en dat de conjunctuur door middel van een begroting niet in de verkeerde richting gaat! Ook al is de begroting, budgetair gezien, in orde.

Uitkammen

Zowel namens de K.V.P. (de heer Notenboom) als van A.R.-zijde (de heer Kieft) is er sterker dan ooit te voren de aandacht gevraagd voor een nauwkeurig nagaan van bestaande uitgaven. Heeft dit kabinet voldoende oog gehad en zal het dat hebben bij de begroting 1966 als het gaat om uitgaven die achterwege gelaten kunnen worden of kunnen worden verlaagd of ook waarvan de prioriteiten kunnen worden verschoven. Bedrijfsblindheid bij de overheid, aldus de heer Kieft is niet ondenkbaar bij een uitgaven-totaal van 16 miljard gulden. Minister Vondeling reageerde gelukkig in positieve zin. Voor 1966 zal dit „uitkammen” (een uitdrukking van drs. Notenboom) zeker plaats hebben terwijl een nauwlettende begrotingsbewaking aanwezig zal zijn. Des ministers partijgenoot Peschar had eveneens duidelijke aandacht gevraagd voor de noodzaak de rangorde der uitgaven (prioriteiten) nader te bezien. Naar het voorkomt voor de eerste maal na 1958.

Inflatie

Minister Vondeling werd door de Kamer dringend gewaarschuwd voor een mogelijk gevolg van zijn beleid: de toenemende inflatie. Het kabinet stelt wel zowel in de regeringsverklaring als in de nota dat zij een anti-inflatiebeleid zal voeren maar, aldus de heer Kieft, de noodzaak van het doen van meer uitgaven brengt het gevaar mee van een grotere inflatoire druk.

Vorige kabinetten, met name dat van 1963, hebben, niettegenstaande de „structurele norm” werd gehanteerd, een sterke inflatie moeten accepteren. Minister Vondeling deelde mee dat vanaf 1958 de gulden ruim 17% was ontwaard. Hij wilde er op wijzen dat socialistische ministers niet per se slordige inflatiemakers waren en wilde gaarne de toezegging doen — voorzover het in „Nederlandse” macht is — ernstig een voortgaande inflatie tegen te gaan.

Bij de begroting 1966 zal de Kamer hierop zeker terugkomen!

De conclusie

De oppositie was van een goed gehalte, reëel en zonder overdrijving — de heer Joekes (V.V.D.) zei geen „ach en

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(64)

Hij was er juist in geslaagd een plaatsje te veroveren bij de balustrade toen het plotseling stil werd in de menigte. In het huis ernaast was generaal Augur naar buiten gekomen; hij stond op de stenen trap en wuifde met zijn handen om stilte.

„Is hier iemand die kan stenograferen?” riep de generaal. Albert Daggett, een briefkaarten-verkoper, die naast Tanner stond, zette zijn hand aan zijn mond en riep naar beneden: „Ja! Hier woont er een!”

De generaal keek naar boven en zei: „Stuur hem hierheen.”

Tanner werkte zich van het balkon af en drong zijn kamer binnen. Hij nam twee potloden en een dikke blocnote met zich mee, zette zijn uniformmuts op en perste zich met behulp van een paar soldaten door de menigte op straat. In het huis van Petersen werd hij naar de zitkamer aan de achterkant gebracht; onderweg kwam hij voorbij de patiënt. Hij herkende minister Stanton en rechter Cartter, die beiden aan een kleine bibliotheektafel zaten. Generaal Augur zei hun dat „de soldaat hier” stenogrammen kon opnemen. Stanton knikte, en Tanner nam plaats aan een kleine ronde tafel met een marmeren blad. Augur vertelde aan Tanner dat de overige personen in de kamer getuigen waren en dat er nog meer in de gang stonden, maar dat het onmogelijk was gebleken hun getuigenverklaringen op te nemen in normaal schrift.

De man die ze zochten reed op zijn merrie de Good Hope Hill op, aan de kust van Maryland. Op de top van de heuvel hield mr. Polk Gardner zijn paard in. Hij was op weg naar Washington en was er niet zeker van dat hij de brug kon passeren. In het heldere maanlicht zag Gardner een ruiter naar boven komen. Het viel hem op dat de ruiter zijn paard dwong tegen de heuvel op te klimmen in galop. Het rende nog veertig, vijftig meter door en ging toen stapvoets lopen. De ruiter gaf het paard weer de sporen. En toen nog eens.

Toen hij vlak bij Gardner was gekomen bleef hij staan en zei: „Goedenavond. Kunt u me ook zeggen of hier al eerder een ruiter is voorbijgekomen?”

Gardner antwoordde van niet. Hij was al een uur onderweg en had nog niemand uit de richting Washington zien passeren.

„Gaat de weg naar Marlboro even verderop niet rechtsaf?” „Nee”, zei Gardner. „U moet rechtuit blijven rijden”.

„Dank u”. Booth verdween in de duisternis. Nu wist hij dat noch Paine of Atzerodt of Herold vóór hem Washington had verlaten. Hij wist ook dat als hij zou worden achtervolgd, de inlichtingen die Gardner kon geven de federale patrouilles de richting van Marlboro uit zouden sturen in plaats van naar Surrattsville.

Polk Gardner had nauwelijks de Good Hope Hill achter zich toen hij 'n tweede ruiter zag naderen. Vlak voor Gardner uit reed een wagen met een lading groenten, en de ruiter bleef staan praten met de voerman. Gardner kon niet verstaan wat er werd gezegd, maar een ogenblik later reed de tweede ruiter weer verder, nauwelijks achthonderd meter achter de eerste aan.

Booth bleef snel doorrijden, totdat hij hoeftgetrappel ach-

ter zich hoorde. Hij stuurde zijn merrie de bosjes in en wachtte. De ruiter passeerde en Booth reed de weg op en schreeuwde: „Halt!” Het was David Herold, en gedurende de rest van de rit naar Surrattsville hadden ze elkaar veel te vertellen. De toneelspeler was er zeker van dat hij Lincoln ogenblikkelijk had gedood, terwijl het gelach van honderden mensen nog in zijn oren klonk.

Hij was niet zo zeker wat zijn been betreft — het was of een verrekking van een pees of een breuk. Hij hoopte dat het geen breuk was. Herold zei dat hij er zeker van was dat Paine de minister van Buitenlandse Zaken had gedood, want terwijl hij buiten had staan wachten kwam er een negerjongen naar buiten rennen die luidkeels „moord!” had geschreeuwd, en aangezien de mannen van Augur maar een paar huizen verderop stonden had Herold niet langer durven wachten. Als de samenzweerders een paar man hadden verloren, dan zouden dat Paine en Atzerodt zijn.

De chef-samenzweerder leed nu zware onophoudelijke pijn en hij vroeg Herold met hem van paard te verwisselen.

De merrie liep stotend, en schommelde als een hobbelpaard. Ze ruilden en vervolgden hun weg. De weg was nu recht en liep langzaam naar beneden naar een klein dal. In het dal zelf was het zó koud dat men de adem van de paarden kon zien. Ze praatten over de geweren en de whisky en Surrattsville, en ze vroegen zich af of ze niet de veerboot ten noorden van Port Tobacco zouden nemen, voor het geval Atzerodt het er niet levend zou hebben afgebracht. Maar vooral spraken ze er over hoe ze het Noorden hadden lamgeslagen op een moment dat bijna alles al verloren was.

Booth beschouwde zichzelf als een bescheiden held, iemand die nooit een hoge borst zou opzetten, maar ook iemand die verwachtte dat iedere zuiderling hem oneindig dankbaar zou zijn. Ook in dit opzicht was hij eerlijk.

Gedurende de volgende acht uren werden de Verenigde Staten geregeerd door een dictator. In de zitkamer van Petersens huis en soms ook in de kamer achter het zijvertrek aan de voorkant van het huis, zat Edwin McMasters Stanton, met het hele land onder zijn duim. En hij had als een echte dictator de begaafdheid om snelle en soms verkeerde besluiten te nemen. Over het geheel genomen deed hij het evenwel minstens even goed als wie dan ook — misschien nog wel beter.

Hij riep een speciale gerechtscmissie bijeen voor het verhoren van de getuigen. Rechter Cartter nam ieder de eed af, Stanton nam het verhoor voor zijn rekening en korporaal Tanner zette de verklaringen op papier. Generaals en regimentsofficieren waren zijn ordonnansen. Regeringsleden vroegen om orders of zwegen. De aanhoudende stroom van getuigen leek wel te concurreren met de aanhoudende stroom van soldaten die kwamen en gingen. Als Stanton iets deed, dan deed hij het snel.

Hij liet wachtposten uitzetten bij de huizen van alle regeringsleden en hoge ambtenaren. Hij gaf opdracht om beslag te leggen op Ford's Theatre en „ieder menselijk wezen” dat er in dienst was te arresteren. Hij zond een officier naar William Dixon, de chef van de brandweer, met de opdracht alle wagens en werktuigen gereed te houden, aangezien Stanton na de massale moord nu massale brandstichting verwachtte.

(wordt vervolgd)

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230
OUDERKERK AAN DE IJSSSEL
Ronde en ovale tafelranden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

TECHNISCH BUREAU

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

wee” nu al te willen roepen — heeft zij de mogelijke gevaren onderkend, zonder zich nu reeds vast te leggen op een afwijzing van de te voeren politiek. De regeringsfracties waren van oordeel — de P.v.d.A. was het meest optimistisch — dat deze nota nuchter moest worden bekeken binnen het raam van de regeringsverklaring.

Voor het te voeren beleid 1966 werden echter een aantal dringende waarschuwingen gegeven, met name als het

Aannemingsbedrijf
Harm Fokkens N.V.
Naarden

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Particuliere bouw FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 05496 - 1490.

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846 — 2156 — 2484
Hardinxveld -Giessendam

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Gjaltema's Timmerfabriek Volharding N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944-531 — 05900-45866

Uw adres voor alle timmerwerk
en standaardkasten

minister ietwat te optimistisch de toekomst bezag. Gelet op de ervaring in het verleden meende hij dat de minister dubbel voorzichtig behoorde te zijn. Niet te optimistisch als het gaat om uitgaven maar ook niet te blijmoedig als het gaat om de vergroting van inkomsten.

Zonder moties werd deze nota voor kennisgeving aangenomen.

Het wachten is nu op de derde dinsdag in september.

Aandacht voor HASSAN II

de jonge koning van Marokko

HET is een toestand in Marokko, is al lang een bekend gezegde. Al vaker is het er blijkbaar onrustig geweest. Daar wisten de Nederlandse koopvaarders uit vroeger eeuwen al over mee te praten. Op het ogenblik is de situatie in dat gebied weer verward. En de pas 36-jarige koning Hassan II heeft het dan ook bepaald niet gemakkelijk.

Onlangs moest hij de gehele uitvoerende macht in het land aan zich trekken, nadat de vorming van een coalitiekabinet, dat de grote politieke partijen en de arbeidersorganisaties zou vertegenwoordigen, was mislukt. In een speciale radio-uitzending verklaarde de monarch, alle macht te hebben overgenomen om de stabiliteit van het staatsbestuur te waarborgen. Hij herinnerde er aan, dat hij op 20 april met vertegenwoordigers van de partijen, arbeidersorganisaties en parlementaire fracties onderhandelingen was begonnen voor de vorming van een

coalitiekabinet op brede basis. Deze besprekingen volgden op bloedige studentenonlusten in Marokko, waarbij regeringstroepen op rondolende benden hadden gevuld en een aantal slachtoffers hadden gemaakt.

Hassan heeft de bevolking laten weten, dat het streven naar ware eenheid van belangen zal worden voortgezet, als de geesten zijn gekalmeerd en de hartstochten zijn bekoeld. De vorst, die in 1929 in het weelderige sultaanpaleis te Rabat werd geboren, staat bekend als pro-westers. De vakbonden vinden hem te rechts. De religieuze groeperingen en de Berbers menen, dat hij te links is. Hassan voelt wel wat voor de onafhankelijke politiek, die door president Bourguiba van Tunesië wordt gevoerd. Als hij zijn plannen zou kunnen doorvoeren, zou er een heel nauwe samenwerking met Tunesië tot stand gebracht kunnen worden, die in het belang van beide landen zou zijn, vooral met het oog op de invloed, die van hun gezamenlijke buurman Algerije uitgaat.

De jonge koning heeft zijn oren en zijn ogen blijkbaar goed open gehad, toen zijn vader, Mohammed ben Joesef, met afwisselend succes geregeerde als sultan van Marokko, dat nog niet zo lang geleden nog onder Frans bestuur stond. Hij was getuige van de Duitse intriges tegen de Fransen tijdens de tweede wereldoorlog. Hij vertrok met zijn vader en de andere gezinsleden in ballingschap naar Corsica en Madagascar, toen de Fransen probeerden, de drang naar onafhankelijkheid in Marokko de kop in te drukken. Met zijn vader keerde hij naar zijn land terug, toen de Fransen tot het inzicht waren gekomen, dat zijn Mohammed ben Joesef hard nodig hadden om te voorkomen, dat er in Marokko grote moeilijkheden zouden ontstaan.

Lang is zijn vader geen koning van het onafhankelijke Marokko geweest. Meer dan vier jaar geleden overleed hij onverwacht en werd Hassan — zij het niet geheel onvoorbereid — voor de moeilijke taak geplaatst, onrustig Marokko naar een goede toekomst te leiden. Tof dusver heeft hij getoond, dat hij tegen deze zaak is opgewassen.

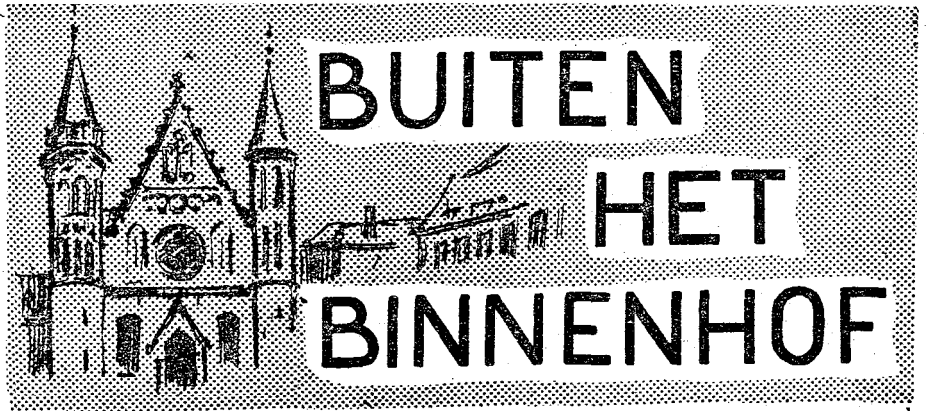
Onze voorouders hebben hem ieder jaar gevierd — voorzover zij na 1815 leefden — de slag bij Waterloo, 18 juni. Maar wij, die andere slagen hebben gevoeld of meegevoelt, wij zijn niet meer zo vierderig wat oorlog betreft.

Bovendien, zeggen scherpshijpers, er is nooit een slag bij Waterloo geweest; wel een slag bij Mont St. Jean. De Duitsers, die zich toen ook niet onbetuigd hebben gelaten tegen Napoleon, herdenken — als zij het doen — de slag bij Belle Alliance. Er is echter wellicht reden te spreken van de slag bij Eigenbrakel. Maar goed, omdat Wellington zijn hoofdkwartier in Waterloo had, spreken óók wij van de slag bij Waterloo. Wie vandaag daar gaat kijken ziet een enorme leeuw, dreigend tegen Frankrijk grommen. Ja, u ziet hem grommen! Nog steeds, 150 jaar nadat Napoleon voor goed verslagen is. Vele zijn de veronderstellingen: wat had kunnen gebeuren, indien Napoleon... zus of zo... maar het is niet gebeurd. Napoleon is bij Waterloo verslagen. „Door ons”, zeggen de Engelsen. „Door ons”, zeggen de Pruisen. „Door ons”, zeggen de Nederlanders. Het zal wel zo zijn, dat generaal De Perponcher (hij heeft zijn straat in Den Haag) en generaal De Constant Rebecque (wij hebben een kazerne in Eindhoven naar hem genoemd) tegen de wil van Wellington in met 7800 man 15000 Fransen hebben tegengehouden, teneinde Blücher en zijn Pruisen de gelegenheid te geven zich te herstellen. En het is waar dat luitenant-generaal Chassé (die later de Citadel van Antwerpen zou moeten overgeven, 23 december 1832) zich bij Waterloo dapper heeft gedragen, en het is waar dat de Prins van Oranje werd gewond, maar het blijft ook waar dat de geallieerden van toen ieder voor zich de overwinning opeisten. Wat doet het er toe? Zij waren één in hun strijd tegen de diktator van Europa, de eerste, die bij Waterloo zijn Waterloo vond...

Vaak hebben wij gestaan voor het grote schilderij van Pieneman in het Rijksmuseum, „de Veldslag bij Waterloo”. Jan Willem Pieneman, die voor dit grote werk wel driemaal de gast mocht zijn van de hertog van Wellington, gedurende de jaren 1819—1821. En de hertog kon Pieneman haarfijn vertellen hoe alles in zijn werk was gegaan. Hij de Prins van Waterloo — welke titel Wellington van koning Willem I kreeg — heeft het allemaal kleurig aan Pieneman verteld. De nadruk van het schilderij valt op de gewonde Prins van Oranje, de latere koning Willem II. Van diens optreden heeft Napoleon getuigd — volgens het dagboek van Montholon (die met de keizer naar St. Helena is gegaan) —:

„Zonder het heldhaftig besluit van de Prins van Oranje, die met een handvol manschappen de stelling van Quatre Bras (op de 16e juni 1815) heeft durven bezetten, zou ik het Engelse leger overrompeld hebben, en, evenals bij Friedland, overwinnaar gebleven zijn. De Prins van Oranje heeft die dag het bewijs geleverd, dat hij de juiste blik en het genie van de oorlog bezit. Zonder hem was het Engelse leger vernietigd zonder slag te leveren en Blücher zou geen andere wijkplaats dan aan de overzijde van de Rijn gevonden hebben...”

Maar het is de Prins niet beschoren geweest getuige te zijn van de overwinning op de velden van Waterloo. Om half acht op die avond van de 18e wilde hij zich aan het hoofd van twee bataljons Nassauers stellen, toen een geweerkogel hem in de linkerarm trof, terwijl een andere kogel zijn paard trof. De Prins steeg af en leunde tegen

het paard van een officier. Plotseling verscheen De Constant Rebecque, die zijn paard de Prins aanbood. Andere officieren hebben vervolgens de zoon des konings buiten de gevechtzone gebracht, terwijl hij door een garde van scherpschutters omringd was. Via Mont St. Jean, waar de Prins op een deurpaneel gelegd werd, is hij op deze geïmproviseerde draagbaar naar een herberg in Waterloo gedragen, waar Lord Somerset met een gebroken arm en een Britse generaal Gordon al met een verbrijzeld been lagen. De wonden van de Prins waren wel ernstig maar niet levensgevaarlijk. De veldslag is echter langs hem heengegaan.

Maar stellen wij ons eens voor, dat de Prins bezweken was... Al deze veronderstellingen zijn wel interessant maar zij halen niet veel uit. Natuurlijk is het aardig te weten wat er in die 30.000 hoofden en harten van die soldaten bij Waterloo is omgegaan. Hier en daar weten wij er iets van, iets uit die grote slachting. Want het is net zo'n heerlijke romantische slag geweest om ieder jaar te vieren. Duizenden en duizenden levens zijn verkort op een moment dat ieder in Europa dacht dat het nu eindelijk vrede zou worden... Iets weten wij van iemand.

Daar was bijvoorbeeld dr. Haddy James, die ons in een dagboek nagelaten heeft, dat Napoleon last van zijn maag had, toen hij Waterloo naderde. De keizer had koffie gedronken en dat had hij nooit moeten doen. Uit andere bron weten wij dat Blücher teveel brandewijn had gedronken en te veel laxerende groente had gegeten, waarom hij wel haast moet maken met zijn bevelen... Toen Wellington hem feliciteerde met de overwinning moest de Pruis zich verontschuldigen voor oprispingen en voor maaggeur.

Het zijn kleurrijke beelden uit een historisch verleden, toen huursoldaten overal te koop waren, Toen paarden en uniformen verblindend werkten en de romantiek op het slagveld de dood de hand gaf. Natuurlijk zijn we dankbaar voor Waterloo, voor het terneerslaan van de tyran, maar in ons hart hebben wij toch allemaal nog een plekje voor Napoleon, al heet hij nu De Gaulle. Maar ja, wie zijn er in de plaats van Wellington, Blücher, De Perponcher, De Constant Rebecque gekomen? Hier zijn zij: Mr. Cals, Mr. Biesheuvel, Mr. Luns, Mr. Spaak, Mr. Wilson, de Beatles, Dr. Schröder, Dr. Adenauer, Prof. Erhard. Terwijl ik dit schrijf, zijn de E.E.G.-ers in Brussel bezig hun Melkloo voor te bereiden!

William Frankop

N.V. Rederij en Haringhandel

IMPORT — EXPORT

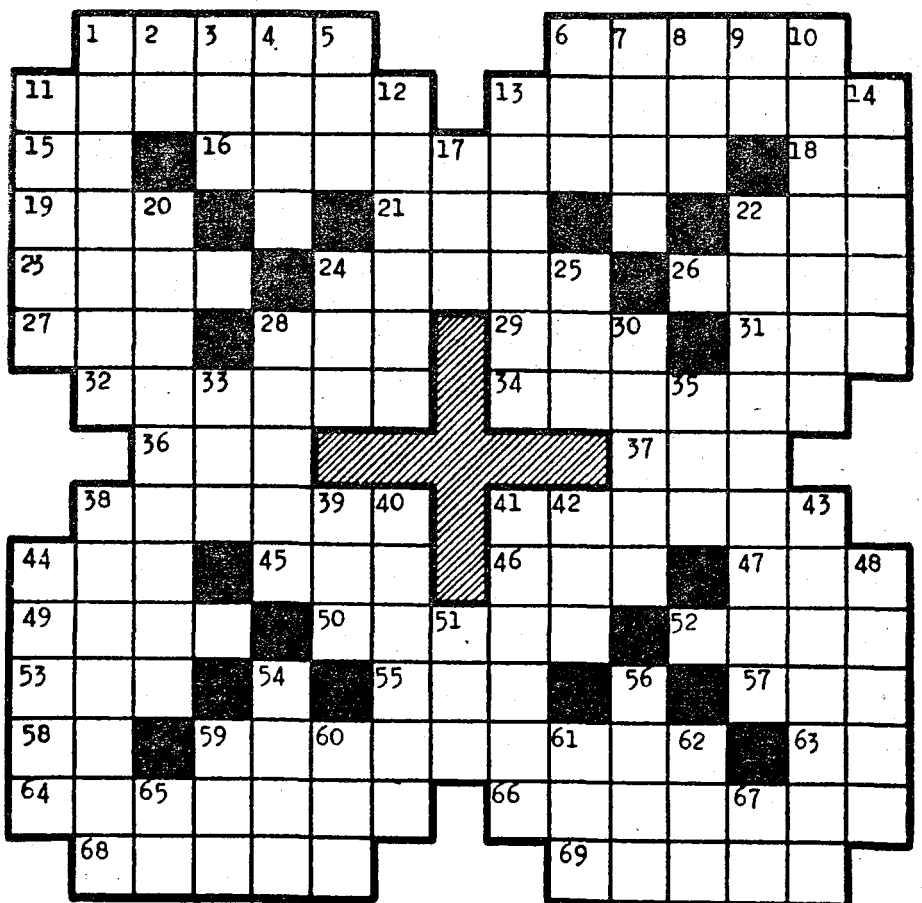
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. deel van een horloge; 6. mispunt; 11. vliegende geest; 13. genotmiddel; 15. met bestemming (afk.); 16. luide verkondigen; 18. muzieknoot; 19. tweemaal; 21. roem; 22. meertje; 23. vulkaan; 24. plaats in Z.-Holland; 26 vat; 27. plaats in Z.-Amerika; 28. plaats in Gelderland; 29. klap; 31. weest gegroet; 32. vogels; 34. lengtemaat; 36. spie; 37. aanbod; 38. O.T.-figuur; 41. gebergte; 44. partij; 45. meisjesnaam; 46. moment; 47. titel (afk.); 49. overblijfsel; 50. schampere opmerking; 52. opgeld; 53. zangstem; 55. bouwland; 57. groente; 58. lengtemaat; 59. zegenrijke; 63. in loco (afk.); 64. telegraferen; 66. dans; 68. zeer dichtbij; 69. jaap.

Vertikaal: 1. eierzucht; 2. maanstand (afk.); 3. ziekte; 4. uniek; 5. tocht; 6. opstaande rand; 7. insekteneter; 8. achternaam; 9. daar; 10. vervangers; 11. reukstof; 12. handelend optreden; 13. sterk verslijtend; 14. bovenrand; 17. woonschip; 20. verslaafdheid aan zoet; 22. militair (m.v.); 24. groet; 25. lichaamsdeel; 28. jongensnaam; 30. streng; 33. lichaamsdeel; 35. gevangenis; 38. iemand van adel; 39. inham; 40. verbonden; 41. steekcontact; 42. Europeaan; 43. kleurloze vloeistof; 44.

uitblinker; 48. doelpunten; 51. nauw; 54. vacht; 56. oppergod; 59. meisjesnaam; 60. sprong; 61. buitendijks land; 62. plaats in Gelderland; 65. uitroep; 67. anno domini.

Oplossing van 12 juni

Horizontaal: 1. gesel; 6. vleet; 11. kasteel; 13. haander; 15. Uz; 16. ambulance; 18. ga; 19. Lea; 21. eel; 22. web; 23. Alva; 24. dikte; 26. gala; 27. sla; 28.

aid; 29. era; 31. pet; 32. entree; 34. na-doen; 36. cos; 37. urn; 38. gemier; 41. helpers; 44. Ser; 45. sla; 46. alt; 47. ink; 49. plek; 50. snaak; 52. gnoe; 53. een; 55. kei; 57. Ger; 58. eg; 59. ingereden; 63. p.e.; 64. rekenen; 66. naleven; 68. Natal; 69. steen.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 4. Eems; 7. lach; 54. Anna; 56. eelt.

Erfdeel van Kuyper

A C H T E R P A G I N A

ALS wij het nu zouden willen hebben over de erfenis — zelfs alleen maar op politiek gebied — van dr. A. Kuyper dan zou deze Achter Pagina niet toereikend zijn. Wij willen over die erfenis als zodanig ditmaal ook niet schrijven. Toch zouden wij een typering willen geven. Wij zijn ons daarbij overigens wel bewust, dat, al naar gelang men een bepaald facet in het vizier neemt, men een andere kwalificatie kan toepassen. Wij menen, dat men een deel van de erfenis van Kuyper zou kunnen typeren met dit: Kuyper heeft ons geleerd de noodzaak en de mogelijkheid van een eigentijdse benadering van de politieke problemen vanuit een christelijke visie.

Om daartoe steeds weer te komen moet er gewerkt worden; gepraat en gestudeerd.

Dat gebeurt in verschillende geledingen van de partij. Dat gebeurt met name ook door de Doctor Abraham Kuyperstichting.

Doctor Abraham Kuyperstichting

U kent allemaal die naam wel. Het is zelfs zo, dat voor velen de A.R. Partij — om dat zo eens te zeggen — schuil gaat achter de Kuyperstichting, althans dat het eigenlijke landelijke partij-apparaat wordt verward met: de Kuyperstichting.

Het landelijke, centrale adres van de A.R. Partij-organisatie — het secretariaat van het Centraal Comité — is echter gevestigd in het pand Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. De zelfstandige Kuyperstichting zetelt daarentegen in het pand Dr. Kuyperstraat 5.

De Kuyperstichting roept bij velen gevoelens van warme genegenheid op. Daar heeft zij altijd behoefte aan gehad en... thans meer dan ooit. Dat zal straks uit het vervolg wel blijken.

Wetenschappelijk centrum

DE Doctor Abraham Kuyperstichting is — kort gezegd — het wetenschappelijk centrum van de A.R. Partij. Enigermate vergelijkbare instanties van andere partijen zijn: het "Centrum voor Staatskundige vorming" van de K.V.P., de "Dr. Wiardi Beckman Stichting" van de P.v.d.A., de "Prof. Mr. B. M. Teldersstichting" van de V.V.D. en de "Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting" van de C.H.U.

De Kuyperstichting werd geformeerd in 1921. Op 20 april 1921 verschenen voor notaris C. Versluys te Leiden om

de stichtingsacte te verlijden de heren Hendrikus Colijn, Alexander Willem Frederik Idenburg, mr. Hendrik Bijleveld Jr., Jannes Johannes Cornelis van Dijk, Frederik Herman de Monté Ver Loren, mr. Victor Rutgers en mr. Jacob Adriaan de Wilde.

Financiële positie

REEDS in 1917 was men begonnen met het vormen van een fonds. Het ging aanvankelijk niet snel. Maar na het overlijden van Kuyper in 1920 groeide het besef, dat er iets moest worden gedaan om de voortzetting van zijn wetenschappelijk werk op politiek gebied mogelijk te maken. Het voor die tijd buitengewoon grote bedrag van een miljoen gulden werd bijeengebracht en door Idenburg op de Deputatenvergadering van 13 april 1922 aangeboden. In 1950 werd gewerkt aan de realisering van het zogenaamde tweede miljoenplan. Dit kwam er niet helemaal, maar verbeterde toch de financiële positie van de Kuyperstichting (welke ¾ van het verzamelde bedrag zou krijgen). Dat was ook nodig, want al kwam via Rechtsherstel nog veel van het in de oorlog verloren gegane geld terug, de financiële toestand was toch niet rooskleurig.

Leven en werken uit de opbrengst van een toch in verhouding beperkt vermogen is een moeilijke zaak. De kostenstijgingen worden niet door stijgingen van de opbrengst van kapitaal bijgehouden. Terecht wees de voorzitter van de Kuyperstichting, prof. dr. J. Zijlstra, daarop tijdens het Partij Convent van 31 oktober 1964. Hij deed dan ook een "goed woord" voor de Kuyperstichting.

Goede reactie

EN nu willen wij vermelden, dat dit woord niet tevergeefs is gesproken. De Amsterdamse kiesvereniging Slotmeer-Geuzenveld heeft zich na overleg met het Centraal Comité schriftelijk tot de besturen van de A.R. kiesverenigingen in Nederland gericht met dit voorstel:

„Elke kiesvereniging stelle jaarlijks een bijdrage vast ten behoeve van de dr. Kuyperstichting. Deze bijdrage zou bijvoorbeeld kunnen bedragen, naar rato van het ledental:

tot 50 leden: f 5,— per jaar
50 tot 150 leden: f 10,— per jaar
150 tot 300 leden: f 20,— per jaar
300 tot 500 leden: f 30,— per jaar
500 en meer leden: f 40,— per jaar.

In de brief van deze Amsterdamse kiesvereniging, getekend door voorzitter A. P. C. v. d. Merwe en secretaris P. C. Hildering, wordt verder nog opgemerkt:

„Wij meenden dat deze bijdrage per

kiesvereniging geen al te grote last zou betekenen, terwijl hiertegenover de dr. Kuyperstichting met een rustig hart verder onze partij haar diensten kan verlenen.

Op het voorjaars-Partij Convent, dat op 22 mei j.l. te Zwolle werd gehouden

Dr. A. Kuyper

heeft de vergadering met instemming van ons initiatief kennis genomen. Wij vertrouwen dat u aan onze oproep gehoor zult geven door de bijgesloten strook in te vullen en deze te zenden aan de dr. A. Kuyperstichting, dr. Kuyperstraat 5 te 's-Gravenhage, gironummer 51385”.

Moeten wij hier nog wat aan toevoegen? Het lijkt ons overbodig. Wij hopen van harte, dat alle kiesverenigingen aan deze oproep gehoor geven en hun bescheiden aandeel leveren aan het welzijn van deze actie, aan het er toe meewerken dat de Kuyperstichting haar werk goed kan doen. Bedenk daarbij wel, dat het hier niet alleen gaat om een dekken van tekorten, maar tevens om een nog beter doen functioneren van de Kuyperstichting in ons partijleven.

Dan is uitbreiding noodzakelijk en dan is geld nodig.

Hiermede willen wij volstaan.

Hiermede is overigens slechts één weg — de weg van de kiesverenigingen als zodanig — aangegeven, waarlangs

de Kuyperstichting uit haar moeilijke financiële situatie geholpen kan worden.

Werkzaamheden

TE uwer oriëntatie delen wij nog eens mede, dat de Kuyperstichting — kort geformuleerd¹⁾ — tot taak heeft:

- het adviseren en documenteren van A.R. Raads-, Staten- en Kamerleden alsmede van anderen;
- het voeren van het secretariaat van het College van Advies van de A.R. Partij en het verzorgen van de studierapporten van dit College;
- het verlenen van wetenschappelijke assistentie aan het Centraal Comité;
- het verlenen van studiemateriaal uit haar bibliotheek.

Wie ziet niet het grote belang van dit alles?

Hebben wij ook dit als erfdeel van Kuyper: met hart en ziel bezig zijn in het leven?

Zo ja, dan brengen wij een (klein) offer.

Widiek.

1) Men zie verder art. 26 van het partijstatuut, de statuten van de Dr. A. Kuyperstichting, Nederlandse Gedachten van 5 oktober 1946, 2 januari 1950 en 21 november 1959.

• Toewijzing landbouwgrond

De heer WALBURG (A.R.P.) heeft aan de Minister van Landbouw en Visserij de volgende vragen gesteld:

1. Is de Minister niet van oordeel, dat als gevolg van de Ontwikkelings- en Saneringswet vrijkomende landbouwgrond, in de eerste plaats toegewezen moet worden aan die ondernemers die mede daardoor een levensvatbaar bedrijf krijgen?

2. Is het juist, dat dit niet in alle gevallen gebeurt, maar dat vrijgekomen land ook terecht komt bij landbouwbedrijven die reeds van voldoende omvang zijn en alleszins levensvatbaar?

3. Indien vraag 1 en 2 in bevestigende zin beantwoord worden, wil de Minister er dan bij de Provinciale Commissies op aandringen hun beleid erop te richten, dat, indien mogelijk, deze grond toegewezen wordt aan de in vraag 1 bedoelde ondernemers?

Contactpersonen uit de A.R. - Tweede Kamerfractie met de Kamercentrales

Kamercentrale	Contactpersoon
Groningen	— Boertien
Leeuwarden	— Walburg
Assen	— Meulink
Zwolle	— Meulink
Arnhem	— Aantjes
Nijmegen	— Aantjes
Utrecht	— Boersma
Amsterdam	— Rutgers
Haarlem	— Roolvink
Den Helder	— Versteeg
Leiden	— Geelkerken
Den Haag	— Kieft
Rotterdam	— Roolvink
Dordrecht	— Elfferich
Middelburg	— Van Bennekom
Tilburg	— Schakel
's-Hertogenbosch	— Schakel
Maastricht	— Van Bennekom

In verband met de wijzigingen, welke in de A.R. Tweede Kamerfractie zijn ontstaan is een nieuwe verdeling gemaakt van de 18 Kamercentrales in ons land over de fractieleden, die in deze rayons als contactpersoon fungeren. De nieuwe indeling treft u hiernaast aan.